

[redacted]

V

SANC

EX SEL

ET PROBAT

DOXIS PATRIB

per V. P. ZACH

Carthusianum fide

NVNC verò rec

recognitæ; ac hacte

NEIRA, S.Socie

desideratis,

St

V. P. CORNE

CAR

TOMV

Complec

IVLII, AVGV

Cum

COLON

Sumptibus

ANN

Cum gratia

Ex libris Patr

VITAE SANCTORVM,

EX SELECTISSIMIS ET PROBATISSIMIS ORTHODOXIS PATRIBVS, PRIMVM QVIDEM per V. P. ZACHARIAM LIPPELOO Carthusianum fideli Compendio conscriptæ:

NVNC verò recens Recensitæ, exactissimè recognitæ; ac hactenùs tam ex R. P. RIBADENEIRA, S. Societatis IESV, quàm aliundè desideratis, affatim locupletatæ:

Studio & labore

V. P. CORNELII GRASII ITIDEM CARTHVSIANI.

TOMVS TERTIVS.

Complectens Sanctos Mensium

IVLII, AVGVSTI, ET SEPTEMBRIS.

Cum licentia Superiorum.

COLONIAE AGRIPPINAE,
Sumptibus Bernardi Gualtheri.
ANNO M. DC. XVI.
Cum gratia & priuilegio Sac. Cæsar. Maiest.

FACVLTAS PLENARIA:

A

REVERENDO IN CHRISTO P. D. BRVNONE D'AFFRINGVES, Sacri Ordinis Carthusiensis Moderatore Primario: Fr. Cornelio Grasio concessa.

VENERABILIS in Christo Pater. QVAE de libris tuis in lucem edendis scribitis; tenore præsentium, vobis licentiam facimus, ea edendi: Iuxtà formam Ecclesiæ consuetam. VALETE in DOMINO: qui tibi, & nobis per preces tuas benedicat. CARTHVSIAE, Die Septima Septembris 1615.

VESTER *in* DOMINO *Confrater*
Fr. BRVNO: PRIOR
CARTHVSIAE.

APPROBATIO.

VITAE SANCTORVM à Fr. CORNELIO GRASIO, CARTHVSIAE *Coloniensis Alumno, nunc denuò magno labore recognitæ; diuersis locis emendatæ: Vitarum etiam aliquot accessione auctæ; ad* DEI *Gloriam; ad* SANCTORVM *Laudem; ad legentium ædificationem: vtiliter recudentur.* COLONIAE AGRIPPINAE, 20. IVNII 1616.

Henricus Francken Sierstorpffius
S. Theologiæ Doctor; Regens
Gymnas. Laurent. librorum
Censor.

REVE-

REVERENDISSIMO IN CHRISTO PATRI AC DOMINO, D. SASBOLDO VOSMERO, ARCHIEPISCOPO *Philippensi dignißimo; S.*

Deò sunt stupenda Omnipotentis Dei magnalia, Præsul amplissime, quibus electos suos, etiã luteo hoc ergastulo conclusos, in terris olim mirificauit, vt an condignè ea conscribenda, nonnulla perplexa valdè prima fronte cùm appareant: tum incredibilia penè, ob mirabilium altitudinem & excellentiam, haud pauca sanè videntur. Et quidem si humana sapientia temporariam illam claritatem vix sufficit debitis coloribus depingere, & comprehendere, quantominùs ipsam æternam perfectionẽ delineare poterit, & intellectu capere? Humanam quippè refugit notitiam, quàm magna multitudo dulcedinis cœlestis, quanta gloria, quantaque dignitas apud Altissimum præparata sit his, qui eum hic dilexere & coluere in veritate. Vndè meritò fideliũ quisque cum Regio Psalte exclamet: *Mihi autem nimis honorificati sunt amici tui: nimis confortatus est principatus eorum: Memoriam abundantiæ suauitatis tuæ eructabunt.* *Psalm. 138. 144.*

Ad rerũ porrò mirabilium exẽpla quod attinet, cùm & in hoc & in reliquis Tomis innumera penè extent: pauca quædam ex præcipuis hic commemorasse sufficiet. Primus igitur sese offert cœlestis aulæ clauiger D. Petrus; qui sicut inter omnes Apostolos à Christo primatu est auctus, ita etiam præclariora quædam & insigniora ab eo miracula edi concessit; Illa nimirum, de quibus hęc in Actis S. Euangelista; *In plateas*, inquit, *eijciebant infirmos, & ponebant in lectulis & grabatis, vt veniente Petro, saltem vmbra illius* *Act. 5.*

obumbraret quenquam illorum, & liberarentur ab infirmitatibus suis. Et post pauca; *Afferentes ægros & vexatos à spiritibus immundis: qui curabantur omnes.* Hinc sanè vnius fuisse Petri curare languentes vmbra corporis, luce meridiana clarius elucet: Si namque cæterorum Apostolorum vmbra id præstitisset, quid tanta compressio in exponendis infirmis; quos Petri transeuntis vmbra curaret? Porrò si tunc opem ferre poterat vmbra corporis, quantò magis nunc plenitudo virtutis? Si tunc supplicantibus proderat aura quædam pertranseuntis, quanto magis gratia nunc permanentis? Quid dicam de sacris eius vinculis, quæ velut nobilissimę victoriæ gloriosa tropheа, omniū ferè sanctorū Patrum egregijs celebrata præconijs, in Ecclesia sunt perpetua memoria cōsecrata? Et quidem meritò. Si namq; quædam species vacuæ imaginis habere potuit in se vim salutis; quantò magis de corpore meruerunt attrahere salubritatis, ferreo pondere sacris impressa membris vincula passionis? Optimo itaque iure per omnes Christi Ecclesias, auro pretiosius multò habetur ferrum illud pœnalium vinculorum; quod sanè olim adeò illustribus miraculorum signis diuina virtute fuit glorificatum: vt vsitatissimum fuerit Romanis Pontificibus, præstantissimi muneris loco, aliquid ex eiusdem limatura ad insigniores personas mittere.

Aug. ser. 29. de Sanctis.

Calend. Aug.

Greg. Papa libr. 1 epist. 6. & lib. 6. epist. 23.

Occurrit secundo loco gentium Doctor D. Paulus; cuius admirandas operationes Euangelista paucis perstringens; *Virtutes*, ait, *non quaslibet faciebat Deus per manū Pauli; ita vt etiā super languidos deferrentur à corpore eius sudaria & semicinctia: & recedebant ab eis languores, & spiritus nequam egrediebantur.* Optimè sanè haud communes ac passim fieri solitas has appellat virtutes S. Lucas, quę per sudaria & semicinctia cùm Pauli corpˢ tetigissent, Ephesi edebātur. Mirari namque visus est & ipse Dominus, subsequenti & eū cōprimenti turbæ, quando vestis suæ fimbriæ tactu, sensit ex se virtutem exisse, ac rogans dixit; *Quis me teti-*

Act. 19.

Luc. 18.

tetigit? Quin & maiores hæ virtutes videri poterant, quæ non veſtium tunc corpori Apoſtoli inhærentium, ſed earum quæ aliquando Pauli corpori adhæſiſſent tactu editæ ſunt; vt meritò de ſuis olim ipſe Dominus dixerit: *Qui credit in me, opera quæ ego facio, & ipſe faciet, & maiora horum faciet.*

Matth.9. Marc.5. Ioan.14.

Apparet ſanè in his ſtupẽda Spiritûs ſancti in animabus fidelium operatio; adeò vt quamcumque ille ſuis chariſmatibus perfuderit, non tantùm illam ea virtute ſanctificari; verùm etiam redundantia & excreſcentia ſuperfluentis menſuræ ac exuberantis gratiæ, quæcunq; illi inhærent, diuina virtute perfundi; & ea quidem, quæ terrenis pariter ac cœleſtibus imperans, dæmones cruciet, & in fugam conuertat: & ſupra naturæ vires morbo languentes reſtituat ſanitati; quemadmodum de ſudarijs & ſemicinctijs Pauli diximus; quæ à corpore eius delata, languores curabant, & prauos dæmones abigebant.

Hinc certè tam Chriſti Domini, quàm Pauli Apoſtoli exemplo & auctoritate, cultum ſacrarum reliquiarum in Eccleſia inſtitutum, ſtabilitum, eundemque ab Euangeliſtis ſcriptis teſtatum, atque miraculis comprobatum, initium ſumpſiſſe exploratiſſimum eſt; vt non ſit qui iure calumniam facere poſſit, ſi exemplo Hæmorrhoiſſę, & aliorum, qui, teſtante Euangeliſta, tangentes eandem Domini fimbriã ſanabantur, atque Epheſiorum credentium, Chriſti, Pauli, ac cæterorum Sanctorum, quiſque fidelium reliquias petat: vt ex illis hauriat illã gratiam, quam illi olim ſunt fide præuia conſecuti. Si verò quis Hagiomachus eò temeritatis & procaciæ procedat, vt, non dicam, Chriſti veſtis oram, ipſa Pauli ſudaria & ſemicinctia, verùm aliorum in cælis regnantium ſacras reliquias nullius virtutis habeat, ſanè in eo malis dæmonibus peiorem ſeſe exhibebit, qui non modò eadem ſudaria Pauli ac ſemicinctia, verùm etiam aliorum plurimorum ſanctorum (vt paſſim in illorum geſtis videre eſt) reliquias exhorreſcentes,

Luc.8. Matth.9. Marc.5. Marc.6

earundḗq; virtutum haud pati ſufferentes, cùm ſe ab illis cruciari, torqueri, adurique exclamarent: tum ab obſeſſis diu corporibus eiulabundi fugiebant. Porrò quæ ſunt diuinitùs conceſſa, orarijs & ſemicinctijs, eadem Pauli oſſibus haud eſſe attributa, vel hæc omnia Paulo priuatim & non cæteris ſanctis omnibus communicata, neminem ab exordio naſcē-tis Eccleſiæ Patrum dixiſſe inuenerimus.

Longum verò nimis foret, omnes eos qui extra Eccleſiam Catholicam per diuerſarum hæreſum abrupta præcipitia ſeſe dederunt, cultumque ſacrarum reliquiarum impugnârunt, hîc recensêre. Nos autē, penes quos Catholica veritas, cùm *a* Gennadio & cæteris *b* Orthodoxis Patribus (quos breuitatis ſtudio omittimus) *Sanctorum corpora, & præcipuè beatorum martyrum reliquias, perinde ac ſi Chriſti membra, cenſemus ſinceriſſimè honoranda; & Baſilicas eorum nominibus appellatas, velut loca ſancta diuino cultui mancipata, affectu piiſſimo & deuotione fideliſſima adeundas.* Inhęſit porrò fidelibus pia ac religioſa traditio, vt cùm minus liceret ipſa Sanctorum ſepulchris condita corpora tangere; ſudarium vel aliquod aliud velum eiſdē deſuper admouerent. Quantam autem inde virtutē haurirent eiuſmodi vela ſanctorum tumulis admota, abundè teſtatur B. Gregorius *c* Papa, & *d* alij.

a *De Eccleſ. dog. c. 73.*
b *Apud Rob. Bellar. tom. 1. Controu. 7. Lib. 2. & 3*
c *Li. 3. ep. 30.*

Quid? quod non ſolum velamina atque panniculos, ſed & veſtimenta languentium ac defunctorum, ſacris altaribus, vbi eſſent reliquiæ martyrū, ſuppoſita, ad reſtituendos incolumitati ægrotantes, & ad vitam defunctos accepiſſe virtutem, apud fideliſſimum teſtem *e* Auguſtinum reperimus? qui ad arguendam gentilium impietatem, complurium miraculorum ſuo tempore in Africa editorum catalogū texuit; eandemque gratiam, floribus, qui iĳdē ſacrarum reliquiarum loculis admoueri conſueuerunt, impertiri ſolitam, pluribus idem mōſtrat exemplis. Et quod magis eſt, non tantū ſudaria & ſemicinctia, velamina, veſtes, flores & frondes, & ſi quę alia ſacris ad-

d *Ioan. Diac. in vita Greg. lib. 2. ca. 42. Greg. Turo. de glor. mar. c. 28.*
e *Libr 22. de Ciu. Dei c. 8.*

admota reliquijs, tantam operandi miracula vim cõſueuêre, ſed & ipſe puluis & ſitus, quo (vt accidit) Sãctorum ſepulchra quandoque obducuntur, vel etiam circumaſperguntur, eadem virtute præditi fuêre. Fidem horum integram faciunt Patres ferè omnes; & inprimis *a* Gregorius Nyſſenus; qui de eiuſmodi cõſuetudine pulueris colligendi hæc ait: *Si quis puluerẽ, quo conditorium, vbi martyris corpus quieſcit, obſitum eſt, auferre permittat, pro munere puluis accipitur: atque tanquam res magni pretij condenda terra colligitur.*

a *In Orat. in laudẽ Magni Theo.*

De frequentibus autem, eximijſque miraculis ex collecto puluere circa Sanctorum ſepulchra iacente, diuina virtute fieri ſolitis, verax extat teſtis *b* Gregorius Papa; qui fideli certaque atteſtatione refert, ex puluere collecto ex altaris crepidine, mortuum eſſe reuocatum ad vitam. Complura quoque id genus, & de his quæ ipſe expertus eſt, ſcribit *c* Gregorius Turonenſis.

b *Lib. 3. dial. c. 17.*

c *Lib. 2. de mirac. S. Mart. c. 1. & alibi.*

Sed enim eandem virtutem in exigua parte reliquiarum martyris, quæ in toto ſit corpore, ineſſe, experimento teſtatur *d* Gregorius Nazianzenus; vbi hæc dicit de ſanctis martyribus: *Quorum,* inquit, *corpora idem poſſunt quod animæ; ſiue manibus contrectentur, ſiue honorẽtur; quorum vel ſolùm ſanguinis guttæ, aut exigua paßionis ſigna, idem poſſunt quod corpora.* Et *e* alibi: *Eſt adeò frequens horum luctæ certaminumque veneratio; vt exiguus puluis, aut reliquiæ veterum oßium, totius ad honorem ſufficiant: & nonnullorum ſaltem appellationem, reliquiarum omninè expertem, ſcio certis locis inditam eſſe pro toto martyre; quæ tamen eandem vim obtinuerit. O rẽ prodigioſam! ſalutem affert ſola recordatio.*

d *Orat. 1. in Iulani.*

e *In Cygnæis de animi ſubmiß.*

Et quidem inde euenit, vt corpus vnius martyris in plures interdum partes diuidi ſoleret, recondique in diuerſis altaribus; quæ ſepulchra ſunt martyrum. Inde & fortaſſe accidit, vt cùm vnius eiuſdemque martyris diuerſis in locis reliquiæ conditæ haberentur, & æquè ac ſi integrum corpus vbique horum locorum conditum eſſet, eadem

dem miracula ſint operatæ: vnius eiuſdemque martyris corpus diuerſis in locis haberi dicatur. Tolerabilis error;cui non hominum impoſtura: ſed exuberans diuina largitas præbuit occaſionem ; dum quòd ob virtutis præſtantiam diuerſis in locis ſit vnius eiuſdemque martyris erecta memoria, vel excitatum ſepulchrum : quiſque apud ſe corpus illius haberi eſt opinatus.

Quandoquidem ergo præpotenti Deo placuit electorum ſuorum non modò corpora, reliquiaſque, ſed & communia quæuis iiſdem admota,viliſſimaq; eorum tumulis inhærentia (vt puluerem & ſitum) tot tantisque ſalutiferis glorificare ſignis, vt quanta iam beatitudine eorum animæ in cælis fruantur,liquidò atteſtaretur, quidni nos eos vtiq; ipſos ibidē iam triumphantes , tanquam promptiſſimos apud Omnipotentem interceſſores ac potentiſſimos deprecatores fiducialiter adeamus,atque eorum ſuffragia imploremus?Faceſſant itaque aduerſariorum cō-menta, Patrum *a* teſtimonijs abundè paſſim diluta, meritoque ſibi congratuletur Chriſtianus ac Catholicus Orbis de SS. Reliquiarum abundantia ; cùm quotquot ſingulorum reliquijs exornatas , ſingulis dicatas poſſideat Baſilicas, totidem reuera habeat & in cælis patronos eximios : & in terris protectores validiſſimos. Comprobat idipſum D. *b* Chryſoſtomus, cum Romam ſepulchris B. Apoſtolorum Petri & Pauli munitam aſſeuerat dicens:*Hoc corpus*(nimirum Pauli)*plebem hanc munit; quod quauis turri, innumerisque mænibus ac vallis eſt tutius ; & cum ipſo corpus etiam B.Petri.* Simile & Venantius Fortunatus,Chriſtianus,nobilis poeta inter alia.

a *Apud Rob. Bellar. tom. 1.Controu.7. Lib.1.2.&3.*

b *Hom.32.in ep.ad Rom.*

Lib.3.Carm.

c Hic petra firma manens.d ille architectus habetur;
Surgit in his templum:quo placet ara Deo.
A facie hoſtili duo propugnacula præſunt;
Quos fidei turres:Vrbs caput Orbis habet.

c *Petrus.* d *Paulus.*

Sanè quàm hæc de protectione vrbis Romæ ſint vera, cùm innumera penè vtriuſq; ſeculi extent exē-

pla,

pla, vnum B. Gregorij Romani Pontificis sufficiat testimonium, ex his quæ experimento didicit; sic etenim scribit ad Rusticianam Patriciam: rogans vt Romam veniret: *Si gladios* (inquit) *Italiæ bella formidatis, solicitè debetis aspicere, quanta B. Petri Apostolorum Principis in hac vrbe protectio est, in qua sine magnitudine populi, & sine adiutorijs militum, tot annos inter gladios illæsi Deo auctore seruamur.* Idē ferè memoratus Chrysostomus, de Sanctis Martyribus Iuuentino & Maximo; *Nos* (inquit) *illos & columnas & scopulos, & turres, & candelabra, haud immeritò dixerimus. Christi etenim Ecclesiam sicut columnæ sustinent; sicut turres muniunt; sicut scopuli vndarum spiritualium assultus repellunt, sicut luminaria tenebras impietatis discutiunt.* Quàm autem nihil verius, post Iesum Christum redemptorem nostrum (quem semper & vbique supremum omnium moderatorem ac defensorem agnoscimus ac profitemur) de Patronis huius inclytę vrbis ac Diœceseos dici queat, nullus non prudens inter tot discrimina & rerum varietates indies facilè aduertit.

Lib. 7. ep. 33.

Tom. 3. hom. habita ipsorū die Natali.

Cæterùm cùm Tertio huic Tomo de Sanctorum rebus præclarè gestis, patronus adsciscendus esset, Præsul Reuerendissime: ad offerendum eum, (iam studiosè recognitum, innumeris penè locis emendatum, plurimumque auctum) ac commendandum R. T. P. multæ rationes cùm me impellerent, tum potissimum incitauit splendor insignium ac heroicarum virtutum tuarum; quæ toti orbi Catholico intantùm sunt conspicuæ: vt non mihi opus sit ijsdē decantandis hic multùm immorari. Sed enim earūdem claritudine mirificè delectatus Clemens Pontifex Maximus R. V. P. sublimē illā Pontificalē Cathedram cōscendere voluit: quippè qui nisi summa & egregia quęque sibi de T. R. P. polliceatur; vnde & exiguo hoc munere honorē istum meritis tuis dignissimum tibi congratulor ex intimo sanè cordis affectu.

Dominus noster IESVS CHRISTVS Princeps Pontificum, ac totius Ecclesiæ caput, quæ tibi pro innu-

numeris subitis periculis, ac immensis pro eadē exantlatis laboribus, incomprehensibilia æternaque præmia præparauit, vestros pios conatus ad sui nominis maiorem gloriam, multorūq; salutem etiam atque etiam prosperet, secundetque iugiter. Coloniæ Agrippinæ è Monasterio nostro Carthusiensi, Anno à partu virgineo, supra sesquimillesimum centesimo tertio, postridiè Assumptionis gloriosissimæ Deiparæ Virginis MARIAE.

Reuerend. V. P.

Obseruantissimus in Christo

Fr. Cornelius Grasius.

IA.

...ensis pro eadẽ ex-
...sibilia æternaque
...conatus ad sui no-
...ũq; salutem etiam
...e iugiter. Coloniæ
...arthusiensi, Anno
...esimum centesimo
...oriosissimæ Deipa-

...hristo

Cornelius Grasius.

INDEX

INDEX SS. TERTIO HOC TOMO CONTENTORVM.

A.

B.

Basi-

Eu-

Mar-

Menses	Dies.		
	20	*Margaretæ virg. & mart.*	213
Iulius.	22	*Mariæ Magdalenæ.*	223
	30	*Maximæ & sociarum martyrum*	301
Augustus.	17	*Mamantis martyr.*	462
	19	*Mariani Eremitæ*	489
	29	*Mederici Abbatis*	610
	4	*Marcelli Martyris.*	674
	10	*Menodoræ & sororum mart.*	743
September	13	*Mauritij Episcopi Andegauensis*	798
	14	*Materni Episcopi Treuirensis*	839
	21	*Matthæi Apostoli*	946
	22	*Mauritij & sociorum martyrum.*	954
	29	*Michaelis Archangeli*	1011
	12	*Naboris & Felicis martyr.*	147
Iulius.	28	*Nazarij & Celsi mart.*	288
	27	*Narni primi Bergomensis Episcopi*	581
Augustus.	8	*Natiuitas B. Virg. Mariæ*	717
	10	*Nemesiani ac sociorum mart.*	737
September.	10	*Nicolai Tollentini*	755
	55	*Nicetæ mart.*	872
	2	*Othonis Episcopi Bambergenensis.*	41
	5	*Osvvaldi Regis Anglorum*	364
Iulius.	2	*Processi & Martiniani martyr.*	33
	8	*Procopij martyris*	89
	18	*Philastrij Episc.*	196
	21	*Praxedis virginis*	222
	22	*Platonis martyris.*	230
	27	*Pantaleonis martyris*	273
	10	*Polychronij Episcopi ac sociorum mart.*	389
	17	*Pauli & Iulianæ martyr.*	472
Augustus.	20	*Philiberti Abbatis.*	477
	21	*Priuati Episc. & mart.*	531
September	29	*Quiraci Anachoretæ*	1008
	1	*Rumoldi Archiep. & martyris*	11
Iulius.	6	*Romuli Episcopi ac sociorum martyrum.*	71
	10	*Ruffinæ & Secundæ mart.*	126
	16	*Raineldis virg. & mart.*	182
	23	*Romulæ virg.*	239

FINIS.

IVLIVS.

VITA S. CARILEPHI ABBATIS * Madoalensis; Ex ea quæ extat apud V. P. Laurentium Surium. Floruit temporibus Childeberti Francorum Regis; qui regnauit Anno salutis 542. &c.

* Alias Anisolensis.

C. Baron. Annal Eccles. Tom. 7

BEATVS Carilephus ex prouincia Aquitaniæ pago Aruernico oriundus, parentibus morum probitate & Christiana religione præstantibus prognatus est. Et quidem adolescere incipiens, totum se in amore superni Iudicis constringere, coætaneorum suorum insolentias & vaniloquia declinare, cœlestiumque rerum contemplationi iugiter vacare. Quod vt animaduertêre pij parentes, eum religiosis nutriendum, omnique doctrina ac sacris mysterijs imbuendum tradidêre. Vbi per singulos dies ætate, sapientia & amore æternæ patriæ increscens, tantarum maturioris denique ætatis virtutum charismatumque claritudine effulsit, vt cunctis redderetur amabilis, honorabilis, plurimumque suspiciendus. Vnde metuens vir sanctus, ne in laqueum elationis quandoque incideret, peregrinam cogitabat patriam; quatenus mortalibus ignotus, commodius æternæ beatitudinis acquireret gloriam.

1. Iulij. — *Patria eius* — *Primordia eius felicia*

Quodam igitur die, diuino inflammatus amore, cum luculentam admodum ad socios instituisset adhortationem: ad ardua quæque pro Christi amore subeunda paratissimos reddidit. Quos itaque in pietate

Peregrinatur.

constantiores nouerat secum assumptis, cœlesti, cum lachrymis, implorato numine, instar Abrahæ Patriarchæ, iter incognitum ingressi sunt; cum ecce se eis socium adiungit B. Auitus: viuum quoddam sapientiæ domicilium; qui vt inchoata peruigili animo perficerent, eos animauit. Cœpêre igitur milites Christi singula sanctorum loca sagaciter inuisere, si forte inuenire possent Patres, quorum exemplo per melioris vitæ tramitem, ad terram viuentium valerent demum pertingere.

Genes. 12.

S. Auitus se ei associat; cuius vita habetur 17. Iunij.

Paucos vero post dies transmisso Ligere fluuio, præcurrente fama eximiæ sanctitatis, Maximini Aurelianensium Antistitis, feruenti desiderio ad eius properant Domicilium; à quo reuerenter accepti & benigne aliquandiu sunt habiti; Sanctique Carilephus & Auitus sacerdotij dignitate decorati. Inde vero egressi ad vastam quandam eremum, in loco olim Piciacus, nunc autem Cella S. Auiti nuncupato, deuenêre: ibique in multis ieiunijs & orationibus perseuerantes latitarunt. Porro vir Dei Carilephus fontem aquæ viuæ ob atis omnipotenti precibus illic inuenit, atque super eum, ad Dei honorem oratorium construxit; quod & vsque in præsens, nomen fontis S. Carilephi retinet. Ibidem autem in diu no famulatu dum strenue sese exercent, eorum meritorum fama vsque adeo longe lateque diffundi cœpit, vt numerosa ad eos confluentium, omnis conditionis ac sexûs multitudine, deuotionis illorum tranquillitas sæpenumero, multumque interturbaretur.

Inuisunt S. Maximinum Aurelianensium Antistitē: à quo & initiantur sacerdotio.

Id haud ferens sacerdos Domini Carilephus, cùm instar Ioannis Baptistæ solitariam vitam appeteret, relicto ibidem in plebis consolationem B. Auito, assumptis socijs duobus, ad partes Cenomanorum perrexit, singulaque solitaria loca perlustrans, vbi secretiùs degere posset explorabat. Verùm Dominus qui voluntatem timentium se facere consueuit, deduxit eos ad locum solitudinis ipsi pergratum, Casa Iagani olim nuncupatum, super fluuium Anisolam: vbi multi fontes

Luca 3.

Psalm. 144

Flumen Anisola.

tes frigidas fundunt aquas. Eo vt peruenit vir ſanctus, perſpexitque locum à ſecularium habitatione & hominum frequentatione alienum, ſibi eum à Domino præparatum intelligens, gratias egit, diuinoque inuocato adiutorio, illico manus operi accingere, ſentes eruere, vepres extirpare, ſpinas euellere, tuguria conſtruere, humum colere, herbarum ſemina iacere: quarum poſſint poſtmodùm radicibus victitare. Dum autem quodam die totis viribus operi incumbunt, repente nutu Dei maceriam dirutam offendunt; ob nimiam vetuſtatem ſpinis & ſentibus opertam, ſerpentium hoſpitium & habitaculum beſtiarum; pauciſſimas quoque vites de ruinis conglomeratas, diuina diſpenſatione vuis refertas. Ea re perſpecta Athletæ Dei, gratias agere Altiſſimo, pia precatione ſerpentes beſtiaſque profligare; vitium palmites à frutetis abſoluere, ac demum emundato omnimodis loco, oratorium conſtruere; diuinis laudibus vacare, Miſſarumque ſolennia & ſingularum horarum officia perſoluere: rerumque ſupernarum contemplationibus animum iugiter paſcere.

Sedem figit in loco plane ſolitario.

Pia eorum ibidem exercitia.

Et quidem cum ibidem aliquanto tempore, in Domini ſeruitio indefeſſi perſeuerantes, ſeſe occultâſſent, ſicut non poteſt ciuitas abſcondi ſuper montem poſita, neque accenſa lucerna, poſita ſuper candelabrum, ſic nec ſacerdotis huius magni Carilephi meritorum eximius ſplendor. Erat ſiquidem in ea ſolitudine bubalus miræ magnitudinis, miræque ferocitatis; qui diebus ſingulis poſita feritate, ad ſanctum Dei Carilephum venire, & ſummiſſo capite quaſi benedictionem poſtulare conſueuerat. Itaque caput & collum eius contrectans, fratribus id quod futurum erat prædixit. Contigit etenim Francorum Regem Childebertum id temporis ijſdem in partibus degentem, de memorati Bubali vaſtitate & ferocitate audire; eremumque ingreſſus cum omni venandi apparatu, eiuſdem latibula ſagaciter inueſtigare. Ad eius vero ſtrepitum & clangorem buccinarum, canumque latratum

Matth. 5.

Bubalus viro ſancto familiaris.

& hominum clamores commotum animal ad S. Carilephum quasi ad portum refugij se recipere; tremens ac palpitans, huc illucque toru's oculis adspectare. Quem venatores velociter insequentes, cum prope Christi famulum stantem & palpitantem inuenissent, timore perculsi constitêre primo; at vbi virum Dei à longe essent venerati, protinus veloci cursu ad Regem reuertentes, ei quæ viderant, cum magno pauore nunciârunt. At ille in furorem versus eo illico cum ipsis aduolans, vidensque seruum Dei & bubalum ad tergum eius stantem, indignabundus quinam essent, aut vnde illuc venissent, vel cuius authoritate ibi commorarentur, regiamque venationem interturbare præsumerent, inquisiuit. At Christi sacerdos Carilephus, cum omni humilitate ad Regem properans, rationem sui eo aduentûs ac peregrinationis reddidit; verum Rex cum ingenti indignatione minitabundus, eos omni cum celeritate inde recedere & alibi sedem figere iubet. S. vero Carilephus Regis iram aliquatenus mitigare satagens, futurorumq; præscius, ei modicum vini liquorem, quem in paruulo vase ex paucis vitibus ibidem inuentis habebat expressum, pro benedictione obtulit. Rex autem in furore persistens, equumque vertens, iussa exequi mandat.

Innotescit Childeberto Francorum Regi.

Iamque vt fortissimus equi moderator abibat; ecce Dominus Deus qui serui sui merita decreuerat in lucem proferre, gradienti Regi obstitit, ne posset iter prosequi. Repente siquidem equus eius obriguit, & haud secus atque præcipitium, viam qua tendebat, oscitabundus refugiebat. Rex autem eum magna contentione impellere, virgis cædere, calcaribus cruentare: equus vero nec progredi, nec retrocedere. Tum vnus ex Comitibus, diuinitus forsan inspiratus, iniustârum in Christi famulos comminationum eum admonuit; vnicum quippe cœlestis vindictæ & certum motiuum. Eius autem verba Rex gratanter suscipiens, factique pœnitens, protinus eundem ad virum Dei pro se intercessorem transmisit; qui veloci mox cursu eo dela-

Rex iniuste in virum Dei excandescens, cœlitus compescitur.

delatus, & ad pedes eius aduolutus, quid Regi euenisset indicauit. Ille vero gratias agens Deo, comiter iussit Regem ad se reuerti. Nec mora; O rem stupendam. Rex tanquam nexibus solutus, eodem vectus equo, paulo ante nulla verberum vi, aut calcarium punctionibus mobili, mira velocitate ad S. Carilephum reuersus est. Vt autem in conspectum eius venit, illico ab equo descendere, eius sese vestigiis prosternere, transgressorem se & impium contradictorem cum lachrymis clamitare. At Christi seruus eum complexans, erexit à tellure, exosculatumque, quibus virtutum ornamentis Regiam maiestatem, vt multo tempore in imperio stabiliatur, exornare iugiter allaboraret, instruxit; tanto eloquij pondere ac vultûs grauitate, vt Rex plane attonitus staret, haud secùs ac si Deum in pectore eius cerneret; pollicereturque sanctissimas præceptiones eius, Domino auxiliante, sese impleturum. Deinde manus sacerdotis exosculans, obnixe rogabat, meri poculum, quod ante oblatum despexerat, pro benedictione iam sibi porrigi. Quod cum esset allatum sua manu vir sanctus obtulit Regi vino plenum; qui illud hilariter accipiens, totum vinum exhausit; sed & copiosa admodum multitudo, quæ cum Rege erat, ad satietatem bibit; nec tamen vinum (mirabile visu) in vase aliquatenus minutum fuit.

En eximiã tanti Regis humilitatẽ

Aliud miraculum.

Vnde Rex obstupescens, iterùm ad sancti viri pedes se abijciens, obnixe rogabat, quatenùs de Madoalensis fisci sui finibus, vbi posset monasterium condere, quantum sibi visum esset eligeret; vt congregata fidelium caterua, solitudo (aiebat) in domum vertatur orationis: & ex brutorum animalium habitatione, fiat hospitium Angelorum. Hac Regis tam benigna oblatione constrictus vir sanctus, id solum se accepturum assensit, quod ad recipiendos peregrinos, vno die asello vectus circumire posset. Atque eo munere accepto, bene precatus est Regi, atque omnibus socijs eius.

Donatur à Rege loco, pro exstruẽdo Monasterio.

His ita gestis cœperunt serui Dei magis magisque sedulis ieiunijs & orationibus vacare, vt qui aduersis casi-

casibus perturbari non poterant, prosperis successibus non eleuarentur. Adeo vero diuinus in S. Carilepho fauor sese declarauit, vt si ægrotis manus imponeret curarentur, quocunq; essent morbo oppressi; sed & de obsessis corporibus vociferabantur dæmonia, flagris se & cruciatibus nimijs, eo imperante, expelli. His porro sanationibus corporum, etiam animarum studia iungebantur; vt multorum oculi interni, illius monitis illuminarentur, atque ad exercenda præcepta dominica nutantium animi excitarentur. Multi quidem ex illis etiam viri spectabiles sancti Spiritûs inflammati calore, mundanas respuentes illecebras, ad illius consortium conuolabant. Vndeadmodum Monachorū cætus crescere: sonusque prædicationis loca omnia complere.

Alia miracula S. Carilephi.

Complures eximij viri fiunt monachi.

Quodam autem die fodiente illo terram cum fratribus, eo in loco, vbi ad construendum Domino templū fundamenta iactari debebant, subito magnū auri pondus in vase fictili sub terra inuenit repositum, quod in solum peregrinorum & indigentium vsum reseruari voluit. Non enim erat in beato viro auri sacra fames aut cupido; cui indumentum aliud non erat, nisi cilicium; & nuda humus substrato cinere lectum exhibebat; qui nudis semper gradiebatur pedibus, etiam in quacunque aëris inclementia; qui cibi potū'q; fere expers, sola propemodum lectione pascebatur; post biduum triduumq; pro corporis sustentatione, vile olus & parum leguminis sumens, neq; id tamen ad satietatem, aquæque solius haustu contentus. Operabatur autem sedulo manibus, illud Apostolicum memorans: *Qui non laborat, nec manducet.*

Inuenit thesaurum aureum.

2. Thess 3.

Porro Vltrogodæ Reginæ S. viri fama aures demulcente, misit ad eum quosdam ex iudicibus, qui reuerenter ab illo peterent, vt permitteret ipsi ad eum accedere, vt eius benedictione frueretur; simulque offerret monasterio illius Madoalenses fines omnes. Postquam illi hæc viro Dei significârunt, metuens ille, ne discipulorum mentes in aliquo stimularentur, per eos comiter Reginæ remandauit, Monachum in terris possessiones habere

Respuit à Regina oblatas possessiones.

habere non debere, benedictionem vero quam expete-
bat, ipsam à supernis sedibus percepturam: intra cœno-
bium siquidem sexum fœmineum nunquam ingressu-
rum. Quod quidem ita seruatur vsque in hodiernum
diem. O magnum cordatumq; sacerdotem; cuius erat
sermo ad doctrinam opportunus, ad intercessionem
commodus, ad necessarias exhortationes lepore condi-
tus. Ad excipiendos hospites promptissimus, in donis
largus, pro miseris apud Regem intercessor eximius.
Quid multis? factus erat omnibus omnia, vt omnes fa-
ceret saluos.

En quam vitarit sexum fœmineum.

1 Cor. 9.

Instante autem iam tempore vocationis eius, (quod
spiritu præuiderat) corripitur febre; accitisque cunctis
fratribus, sic fere locutus est ad eos. Ecce charissimi
filij, iam me ad migrandum ætas compellit: vltima ita-
que hæc verba mea tabulis cordis vestri inscribite. Pa-
cem custodite: iram omnem & murmurationem re-
spuite. Pudicitiam seruate: hospitalitatem diligite.
Damnate superbiam: fugite auaritiam. Non vos in-
uidia tabefaciat: non adulatio demulceat. Super o-
mnia, iugiter orate & psallite. Alterius ruina, vestra sit
cautela; & aliena miseria; afflictio sit & vestra: Hæc
& his similia sancto patre prosequente, prostrati fra-
tres omnes, cum gemitu & rugitu cordis, atque im-
modico lachrymarum imbre, amissionem tanti pa-
storis deplorare. At pius pater, humanissime eos suo
more consolari, confortareque; demum adhortari, qua-
tenùs Dominum benedicerent, ac psalmos decanta-
rent; ipse autem dum hæc agerent expansis in cœlum
manibus creatorem suum collaudans, sacratissimum-
que Christi corpus percipiens, gaudens & exultans emi-
sit spiritum; non minoribus post obitum, quam in vita
miraculis clarus. Ad eius namq; sacrum corpus, quod
in Basilica, quam ipse Domino construxerat, post
altaris confinia humatum est, dæmoniaci liberantur,
per iurij vexantur, languidi curantur, rapaces vinciun-
tur. Atq; ita fit, vt qui fideliter eo accedunt, salute po-
tiantur; qui vero infideliter; iuxta doctoris gentium

Morituri, insignis adhortatio

Migrat è corpore beatissime.

Eximia fiunt miracula ad tumulum eius.

1. Cor. 5. vocem, tradantur satanæ in interitum carnis, vt spiritus salui fiant.

C. Bar. To. 7. Annal.

VITA S. GALLI, ARVERNORVM EPIscopi 27. *Ex ea quæ est per Gregor. Turonensem eius Patruum. Claruit Anno Christi Domini 541. & reliq.*

1. Iulij. **Velij Epagbati.* *Parentes eius.*

SAnct. Gallus Aruernorum antistes, à stirpe * Vectij Pagati, qui Lugduni glorioso martyrij triumpho pro Christo decertauit, descendens, Patre Georgio, matre vero Leocadia natus est: qui prima senatorum dignitate ita celebres fuêre, vt in Galliis nihil generosius, nihil nobilius inueniatur. Pater eius, cum vellet nominis sui gloriam per hunc filium conseruatam, filiam cuiusdam senatoris forma & moribus integram ei despondere voluit, eoque coniugio partam magna virtute gloriam ac dignitatem longius etiam propagare. At Gallus, cognito parentis consilio, cum iam ante facibus diuini amoris mirabiliter incensus, de sanctiore aliquo vitæ genere cogitaret, assumpto secum vno puerulo, Cremonense monasterium, sexto ab Aruerna vrbe milliario situm, expetiit, ibidemque monasticæ vitæ institutum non segniter arripuit. Vbi cum aliquandiu cum magna virtutis opinione versaretur, Quintianus Episcopus, visa adolescentis probitate, spectataque morum grauitate, secum cum ad ciuitatem abduxit, & cœlestibus disciplinis apprime erudiuit.

Petit monasterium.

Assumit Gallum S. Quintianus episcopus.

Accitur Gallus ad RegẽTheodericum.

Interea crescente nominis eius celebritate, Theodoricus rex captus fama virtutis, quæ passim de eo ferebatur, eum accersit, tantoque amore complectitur, vt proprio etiam filio chariorem haberet. Accidit autem, vt rex necessarium quandoque iter in vrbem Agrippinam haberet, & hunc Dei famulum pro insito amore secum duceret. Erat autem ibi fanum quoddam diuersis

sis ornamentis refertum, & mira gentilium superstitione cultum, in quo post oblata dæmonibus libamina, incolæ cibo potuque ad vomitum vsque sese replebant. Erat præterea infinita quædam simulacrorum congeries, dæmonibus impie consecrata, ab ijs, qui in corporis animique periculis beneficia se à diis suis accepisse credebant. Hanc nefariam superstitionem Gallus vt audiuit, vehementer ingemuit, atque vt miseros ab ea impietate ac dæmonum tyrannide liberaret, vno tantùm clerico comitatus ad fanum abijt, paganisque absentibus clam ignem subiecit, & flammas ad cœlum vsque tendentes excitauit. Accurrunt pagani, & amentia furentes incendij auctorem inquirunt: inuentum strictis gladijs persequuntur Ille vero in fugam versus, in aula se regia condidit: ac rege protectore, minitantes paganos blandis sermonibus submouente, improbum eorum furorem euasit. Verum Gallus postea sæpe multis lachrymis deplorare solitus erat, quod oblatam martyrij coronam declinasset.

Fanum S. Gallus incendit.

Cum vero beato Quintiano vita functo, Clerus de successore antistite sollicitus, multis inter se verbis contenderet, Gallus vi Sancti Spiritûs adactus: Quid, inquit, hi mussitant? Quid cursitant, quid contendunt? Inanis est eorum labor: nam certa domini voluntate hic honor mihi destinatus est. Clero interim contendente, & munera plurima ad regem deferente, Theodoricus rex, Gallum, diuino spiritu impulsus, Aruernis Episcopum tradidit, muneribusque repudiatis, datis de publico expensis, festiuo conuiuio ciues ob Galli futuri Episcopi honorem exhilarauit. Igitur Gallus mox in ordinem presbyterorum cooptatus, (diaconatûs enim munere tantum donatus erat) summo sacerdotio initiatus est tanto felicius, quo liberiùs merito gloriari poterat, non amplius se pro Episcopatu donasse, quam vnum trientem coco, qui ad prandium seruierat.

Prædicit se futurum Episcopum.

Datur Aruernis Episcopus.

Iam vero assumpto episcopatu, tanta vitæ sanctimonia, tanta humilitate ac patientia, cum omnibus

conuersatus est, vt, si dici fas est, Moysi compararetur ad diuersas iniurias sustinendas. Vnde factum, vt à presbytero suo in conuiuio percussus in capite, ita se quietum ac modestum gesserit, vt ne asperiore quidem sermone tantam iniuriam vindicauerit. Ita namque animo & mente constitutus erat, vt prospera pariter & aduersa à solo Deo immitti diceret; cuius voluntati obmurmurare impium esset. Hinc cum Ennodius quidam ex Senatoribus presbyter, virum sanctum in conuiuio Ecclesiæ multis ea omnibus atque conuiciis ad satietatem vsque lacessisset, Gallus hilari ac tranquillo animo consurgens, loca sacra circuibat, cunctis ad tantam viri patientiam stupescentibus. Cæterum Ennodius viri sanctitatem non minùs quam cæteri admiratus, magno animi dolore saucius, post eum perrexit, inque ipsa platea humi se prosternens, admissi criminis veniam petijt. Cui vir sanctus & libenter ignouit, grauiter admonens, ne talia vltra contra sacerdotes Domini proferre auderet; & prophetico spiritu eidem prædixit, nunquam illum ad episcopalem dignitatem, cuius honore flagrabat, peruenturum. Quod postea rei euentus comprobauit. Nam cum in Gabalitano ad episcopatum electus, iam iam consecrandus esset, subito concitati populariam animi è cathedra eum expulerunt; prorsus vt ab imminenti periculo vix saluus & incolumis euaderet.

Mira S. viri patiētia.

Prophetia eius.

Cùm Aruerna ciuitas horrendo correpta incendio penitùs deflagrare putaretur, Gallus post preces cum ingenti lachrymarum vi in templo profusas, apertis Euangeliis, furentibus flammis obuiam processit, earumque vim ita repressit, vt ne fauilla quidem remaneret. Eodem ferè tempore cùm inguinaria lues vniuersam regionem & Arelatensem maxime prouinciam depopularetur, Gallus precibus cladem illam auertere nitebatur; cùm ecce angelus Domini per quietem ei apparens metum ad imit, nunciatque iram Domini placatam populo deinceps parcere decreuisse: ipsum

Restinguit incendium precibus.

Apparet ei angelus Domini.

vero post annos octo, ad sempiternæ beatitudinis gaudia euocandum. Igitur definito hoc temporis spatio elapso, adfuit dies illi quidem optatissima, ciuibus vero admodum luctuosa; qua vir sanctus, postquam cœlestem panem, quo sanctissimum Christi corpus continetur, populo in Ecclesia distribuisset, è corporis ergastulo lætus in cœlos immigrauit, ætatis suæ 65. Episcopatûs vero septimo & vigesimo anno. Corpus eius fuit multorum lachrymis & magno ciuitatis totius luctu in tumulum illatum; qui multis & magnis clarus miraculis, eximiam viri sanctitatem egregie testatur.

Excedit è vita.

Claret miraculis post obitum.

VITA ET MARTYRIVM S. RVMOLDI, Archipræsulis Machliniensis: Scotorum Regis filii, Ex ea quæ est per Theodoricum Abbatem S. Trudonis, & R. D. Ioannem Domyns, Machlinianum, Guaurianorum Parochum. Occubuit Anno Domini septingentesimo septuagesimoquinto, octauo Calendas Iulij. Solennitas vero eius agitur hoc die, auctoritate Alexandri quarti, Romani Pontificis.

C. Baron. in not. mar. Rom & Ioann. Molan in Indiculo SS. Belgy.

CVm quondam apud Scotos regni gubernacula David rex eximia fortitudine ac prudentia vir teneret, ducta in matrimonium Cæcilia regis Siciliæ filia, postquam multo tempore nulla spe prolis vna degissent, tandem precibus Guallaferi Dublinensis antistitis, filium à Deo impetrârunt; qui vt angelo nunciante conceptus: ita etiam eodem monente in lucem editus, Rumoldi nomen sortiri meruit. Tinctus à Guallafero lustralibus aquis, eidem in disciplinam magno parentum gaudio traditus est. Erat autem puer egregia indole, & ab ipsis cunabulis parsimoniæ plurimùm deditus, adeo vt ternis in qualibet hebdomada vicibus, à maternis vberibus abstineret, eamq; abstinen-

1. Iulij.

Parentes S. Rumoldi, David Rex Scotiæ, & Cæcilia regis Siciliæ filia.

ſtinentiam ad extremum vitæ ſpiritum diuino afflatu edoctus conſeruaret.

Vocatur à parente ad regiam anno ætatis 15.

Poſtquam vero artium maximarum diſciplinis imbutus, quintumdecimum attigit annum, earumque præſidio munitus haud vulgare prudentiæ ſpecimen præ ſe ferret, illico à parente ad regiam, moribus tali principe dignis erudiendus, & regio honore vt hæres decorandus, euocatur. Et quidem Rumoldus, quanquam à Regio luxu & externo illo vitæ ſplendore abhorreret plurimum, parentis tamen voluntati paruit, & in regiam conceſſit; ita tamen, vt tota mente regales pompas & fugitiuos honores auerſaretur. Nam cùm alij epulis, gaudijs, tripudiiſque intenti, bellos, de more, homunculos agerent, Rumoldus regali in ædicula precationibus operam dabat: vel larga manu pauperibus conſulebat: vel vinctos carceribus inuiſebat: cæteraque miſericordiæ opera incredibili alacritate exercebat. Quodam autem tempore dum intempeſtæ noctis ſilentio ſacras vigilias agitaret, angelus Domini, caſtiſſimi iuuenis operibus mirifice delectatus, ei apparuit, hortatuſque eum eſt, vt viriliter iis inſiſteret, ac ſecura mente pro terreno diademate, cœleſte expectaret. Ea viſione monitiſque multo alacrior factus Rumoldus, omnes paternæ hæreditatis cogitationes ita reiecit ſepeliuitque, vt non modo nuditatem, paupertatem, cæteraſque corporis afflictiones pro Chriſti nomine expeteret: ſed ipſam mortem, eamque acerbiſſimam libens ſubire paratus eſſet.

Aliis luxui deditis, ille precibus & operibus miſericordiæ vacat.

Angelus ei apparet.

Parentes & regni proceres volunt eum matrimonio iungere.

Interea parentes, vt regno mature conſulerent, euocatis regni totius principibus, decreuêre filio, æque clari generis virginem ſacro matrimonij vinculo coniungere, & generis ac dignitatis ſplendorem noua ſobole ab interitu conſeruare. Igitur in magna procerum corona aduocatus Rumoldus, ſerio ab vtroque parente monitus eſt, vt animum ad heroinam ſtemmate illuſtrem matrimonio ſibi copulandam componeret, & regni gubernacula poſt fatalem patris diem ſtrenue viriliterque adminiſtraret. Quibus auditis, Rumoldus

vultu

vultu oculisque ad insignem pietatem ac modestiam compositis, Quæso vos, inquit, obseruandissimi parentes & optimates vniuersi, ne me Christi amori ex animo addictum, ad fugitiuos mundi huius honores ac mulierum amplexus inducere velitis. Stat namque firma sententia menti, omnibus regni honoribus, ac diuitijs calcatis, in extrema rerum inopia Deo seruire; Christique vestigiis pro fragilitate humana constanter insistere. Hoc responso commota genitrix, pusilli eum & abiecti nimis animi esse dixit, quod regiam magnificentiam tam parui duceret, eamque cum sempiterna nominis sui, suorumque gloria suscipere formidaret; præsertim quod in ea, præclara pietatis opera, non minus quam in abiecto statu, exercere posset. Ad quæ adolescens sane prudenter; Quanquam, inquit, infracto eum animo esse oporteret, & diuina virtute prædi- tum, qui terrenis hisce negotijs implicitus incontaminatam nihilominus vitam duceret, tamen vt concedam pietatis operibus in regio splendore exercitia nequaquam præclusa esse, hoc certe constat, faciliorem expeditioremque salutis viam, ex Christi ipsius doctrina, in rerum humanarum contemptu ac paupertate constitutam esse. Quamobrem nihil certius, quam spreta huius mundi pompa, Christi humilitatem sectari; opesq; diuinas in sacris literis abditas, dieque nocteque sedulo scrutari.

Præclarum S. Rumoldi responsum ad Parentes & regni optimates.

Inter hæc & alia parentum filijque verba & certamina, quibus eum à tanta humilitate ad regni opes honoresque abripere conabantur, Guallaferus archiepiscopus extremum vitæ diem clausit, & diuturnum suis mœrorem reliquit. Cumque consultatione habita, vt fieri solet, in noui antistitis electione vota discreparent, fertur angelum Domini secundum quietem apparuisse, ac monuisse, vt Regis filium Rumoldum, insigni pietate ac prudentia virum, communibus suffragijs designarent. Nec mora; Auditis perceptisque omnibus, quæ maxime sanctitatem eius celebrem reddebant, Cantuariensis & alij duo vicini antistites cum sacra-

Mortuo Guallafero antistite, Rumoldus diuinitus episcopus designatur.

sacratissimo comitatu, expanso Crucis vexillo; ad regiam properârunt: & Rumoldum votis precibusque in Regia ædicula intentum, ad tanti muneris functionem euocârunt. Rex ipse quanquam primo, ignarus rei; haud mediocriter miraretur; cum tamen nutu diuino rem geri perspiceret, lætabundus annuit, vt filius, à regio luxu & splendore auulsus; totus ad Christi castra atque spiritualia certamina transiret. Rumoldus vero, qua erat animi modestia & humilitate, totis viribus reluctari, tali tantoque munere se indignum clamare; sed victus tamen, ne diuinæ voluntati per angelum allatæ pertinaci animo resistere videretur, sese submisit, arduamque prouinciam Christi gratiâ confisus suscepit.

Inito Episcopatu vt se gesserit.

Igitur pontificatu, summa parentum voluntate ac gaudio, inito, mox ad dæmonum potentiam verbis factisque frangendam sese accinxit, ac breui multos à dæmonum castris ad Christi stipendia traduxit; plures vero à flagitioso viuendi genere ad suorum scelerum pœnitudinem pertraxit. Et quidem rigidus sibi, alijs vero benignus ac blandus, opes magno studio vndecunque corrasas pauperibus distribuebat, eorumque miseriam & verbis leniebat, & factis subleuabat.

Defuncto patre, regni proceres eũ regem habere volunt.

Interea patre vita functo, cùm regnum legitimo hærede destitutum periclitaretur, Rumoldus omnium votis precibusque ad gubernacula capessenda euocatur; iamque proceres omnes hunc, veluti singularem hæredem, inaugurare constituunt. Ecce autem nocte media, Rumoldo orationi de more incumbenti, Dei nuncius apparens mandat, vt sine mora regno excedat, exterasque regiones face Euangelij illustrandas petat.

Monetur ab angelo, vt regno excedat.

Tum vero antistes cœlesti dicto quamprimùm obediens, clam & inscio populo, natali excessit solo, ne violenta manu, quod futurum erat, à salutari fuga retraheretur. Itaque nauicula, ramis & corio bubalino (ea tunc gentis illius nauigia erant) obducta, transuectus, primo in Angliam, inde in Franciam est dela-

Nauigat in Angliam; inde in Franciam.

delatus. Ibi coruſcantibus miraculis non paucos ab
errore liberauit, & in viam ſaluris, diſpulſis erro-
rum tenebris, perduxit. Erat maturæ ætatis quidam
ab ipſis incunabulis cæcus, qui præ foribus templi
aſſiduo clamore tranſeuntium eleemoſynas petebat.
Huius miſeriam ex animo miſeratus Rumoldus ſub-
ſtitit, & oculis cum inſita pietate ad cælum ſubla-
tis, Surge, inquit, in CHRISTI IESV nomine; qui
diuino imperio cæco nato lumen contulit, & protinùs
communi luce fruere. His dictis, eueſtigio abſterſa ca-
ligine mendicus exiliit, & Deo diuoque Rumoldo
ſine fine gratias agens, lætus & incolumis domum
abſceſſit. Inde aliis inſuper clarus miraculis vir ſan-
ctus in Germaniam peruenit; vbi hominem horren-
da lepra toto corpore deformem pari virtute ſanauit,
ac pueri inſtar recens nati à fœda contagione per-
purgauit. Quo miraculo populus permotus, abiu-
rata impia ſuperſtitione, certatim ad veram reli-
gionem confluxit, ac ſanctiſſimi viri monitis inſtru-
ctus, alacri animo ſuauiſſimum Chriſti iugum arri-
puit.

Ioan. 9.

Cæcum à natiuitate ſanat.

Venit in Germaniã & leproſũ mundat.

Rumoldus vero ijs ſucceſſibus gaudens, cœpto iti-
nere Romam perrexit, felicibuſque auſpiciis anno à
Chriſto nato 752. Romanam vrbem ingreſſus, di-
gnitatem ſuam magna animi ſubmiſſione in manus
Pontificis reſignauit. Inde perluſtratis quam religio-
ſiſſime ſacris locis, quæ Petri & Pauli martyrio ce-
lebrantur, eiuſdem martyrii ardore incenſus, diu
multumque diuinum numen precatus eſt, vt ſimilem
vitæ finem expiandis ſceleribus maxime idoneum
conſequeretur. Hiſce precationibus vehementer in-
tento, cœleſtis nuncius rurſus adfuit, monuitque, vt
ſine mora loca Scaldi fluuio contermina peteret, do-
ctrina eius & martyrii gloria illuſtranda. Tum vero Ru-
moldus prima luce Pontificem adiens, obtenta ab eo
abeundi facultate, ſolitudinem à Deo ſibi deſignatam,
quanquam loci viarumque ignarus petiit, multaq; in-
terim ſtupenda ſane miracula edidit, donec non ſine
ingen-

Abit Romam, & tradit Pontifici Epiſcopatum.

Orat pro martyrio.

Monetur ab Angelo, vt Brabantiam petat.

ingenti moleſtia per Germaniam ad Scaldim vſque delatus,ad deſtinatum martyrij locum peruenit.Is erat Machlinia, locus vaſtus & incultus, denſiſque adeo ſentibus ac vepribus obſitus, vt ferarum potiusquam hominum domicilium eſſe videretur. Neque modo locus ipſe; ſed humanæ etiam mentes ſylueſtres, in mores prorſus ferinos degenerârant; vt inſitæ naturæ præſtantiæ obliti,ſolis corporis voluptatibus,veris animi relictis,ducerentur. Eo vero tempore, quo vir ſanctus longo itineris labore fractus ad eas oras appellebat, inuenit homines in ſyluis inſano ludo deditos choreas exercere, fœdaſque voluptates ex vario laſciuiarum genere capere.Erat autem dies,qua Deus ipſe, ingemiſcente natura, in ligno ſupplicia ſceleribus noſtris debita exceperat. Quæ res cum ſanctiſſimi viri animum graui dolore percelleret, tum tanto ardore accendit,vt in medium proſiliens verba ſalutis magno cum pondere auribus eorum inferret, ſeduloque moneret, vt relicta inſania, qua ad æternam perniciem ruebant, Chriſti pro nobis in Crucem ſublati dolores mortemque perpenderent. Nec fruſtra ſane populum, quanquam tota mente in vitia propenſum, monuit. Nam peracta concione omnium ita repente mutati ſunt animi, vt profuſis lachrymis prioris vitæ errores deteſtarentur, certatimque vnius & veri Dei notitiam, cum eximia vitæ puritate ac ſanctitate amplecterentur.

Ferini mores Machliniensium.

S. Rumoldus Machliniensibus ludo & voluptatibus deditis, concionatur magno cũ fructu.

At vero Rumoldus, vt erat cœleſtium rerum ſtudio vehementer deditus, relicta hominum frequentia, mox ad nemora & ſyluas, precationibus ac lachrymis populi delicta expiaturus, commigrabat. Erat ijſdem in locis Archicomes quidam Ado, præclara Pipini regis ſtirpe progenitus; qui ducta in matrimonium Elyza, æque clari generis fœmina,annos ſexaginta admodùm & ſex ſine vlla ſpe prolis cum ea exegerat. Vt autem Rumoldi fama, miro omnium rumore celebrata, ad eius aures peruenit, mox accerſito per internuncium viro, magno cum dolore infœcundæ vxoris miſeriam ei ex-

Ado Comes inſignis.

ei expoſuit, rogauitque, vt, ſi poſſet, precibus nobiliſſimæ familiæ hæredem à Deo impetraret. Interim vir ſanctus per honorificè ab ijs habitus, alimonia vitæ æternæ illis viciſſim ſuppeditabat; hortabaturque, vt eleemoſynis ac benignè faciendi ſtudio diuinum ſibi numen propitiarent. Nullum enim opus eſſe Deo gratius, quam quod hominum beneuolentia & charitate continetur. Illis igitur ardenti ſtudio benignitatis diſciplinam exercentibus, & ingentem pauperum multitudinem cibo potuque, alijſque rebus vitæ degendæ neceſſarijs, ſuſtentantibus, Rumoldus poſt preces votaque ritè perſoluta, hoſpitibus ſuis fœcunditatis munus imprecatus eſt; dixitque apertè, prophetiæ ſpiritu imbutus, breui illis puerum corpore peruenuſtum, induſtrium, ac ſanctimonia celebrem naſcendum, & Libertum appellandum. Habita eſt dictis fides, prorſus vt Comes eiuſque vxor, naturam citiùs defecturam, quam ſanctiſſimi viri verba irrita aut inania fore, crederent. Fidem verò effectus definito tempore ſubſecutus, filium eis eleganti forma tradidit; qui incredibili tam parentes quam populum vniuerſum gaudio perfudit. Admotus deinde luſtralibus aquis, ab ipſo Rumoldo Liberti nomen obtinuit, ea ſpe, vt veram Euangelij libertatem à ſacro antiſtite allatam ſibi ſuiſque conſeruaret.

S. Rumold. impetrat Adoni prolem à Deo, eumque Libertum appellandum dicit.

Et quidem puer inſitam naturæ præſtantiam, indolemque inſignem, egregijs moribus ac virtutibus adornabat; & ſpe futuræ ſanctitatis, maximum omnibus gaudium inferebat. Sed vt ſunt omnes res humanæ fluxæ & inſtabiles, tantam tamque inſperatam lætitiam, maximus ſubito mœror obtenebrauit: ſummaq; caligine inuoluit. Libertus ſiquidem die quodam cum pueris coætaneis per ripam fluminis luſitabundus diſcurrens, dum parùm cautè veſtigia firmat, lubricante margine in fluuium dilapſus eſt: ac fluctibus hauſtus, ex omnium oculis abreptus euanuit. Ibi tunc in ipſo littore lugubres admodùm voces & eiulatus exorti, totam repente terram peruaſere, omniaque gemitibus

Libertus caſu ſubmergitur.

ac lachrymis comp'euêre. Quanto vero quamque a-
cerbo dolore optimos parentes funestus rumor per-
culerit, facile quis apud se intelligere potest. Neque ta-
men spem recuperandi filij abijciebant, cunctis certa-
tim submerso opem ferentibus, & aquis sese profunde
immergentibus; sed cùm omnis vrinatorum industria
frustrà laboraret, tum humano neglecto subsidio, ad
diuinum Rumoldum concursum est. Aberat is longo
satis interuallo, ita vt tertio à submersione die tristissi-
mi nuncij certior primùm fieret. Erat enim studio vi-
dendi & alloquendi Gummarum, equestribus insigni-
bus & eximia sanctitate virtuteque apprime clarum,
vehementer incensus. Itaque cùm ijs forte diebus con-
ueniendi virum potestatem nactus esset, eius se collo-
quijs plane cœlestibus ita oblectabat, vt ægre alter ab
altero diuelli posset. Non enim de asini vmbra (quod
aiunt) sed de his quæ præcipuum æternæ salutis pon-
dus habent, vltro citroque verba instituebant, dissere-
bantque, tanto vtriusque gaudio & profectu, vt dein-
ceps locum illum (qui ex eo ad Quercum nomen sor-
titus est) suauissimi sui colloquij voluerint esse perpe-
tuum. Is cùm esset vtriusq; domicilio intermedius, &
religioni valde opportunus, mira communis populi
deuotione celebrari cœpit; adeo vt expiatus & diuinis
rebus consecratus, anniuersaria supplicatione, prælatis
vexillis sacris ac sacrosanctis reliquijs, magno dein-
ceps in honore haberetur. Et sane, quàm esset Deo illa
supplicantis populi deuotio grata, insigni miraculo de-
claratum est. Rumoldus & Gummarus quocunq; iter
habebant, nixi scipionibus, caballis iam ante valere
iussis, incedebant; cum vero ad quercum defixis in ter-
ram scipionibus ad res diuinas cum supplicante plebe
pergerent, ecce qui multo tempore aridi fuerant, repen-
te virescere cœperunt, folijsque vernantibus populum
vniuersum ad nouæ rei spectaculum excitârunt.

S. Rumoldi cum Gummaro colloquium, & familiaritas.

S Rumoldi & Gummari scipiones virescunt.

Cùm igitur eo in loco, vt diximus, Liberti interitus
viro sancto innotuit, ingentem animi dolorem profusa
lachrymarum vi testatus est. Nihilominus hic, qui
ægre

ægre in ſeipſo dolorem temperabat, alios ſolabatur, & verbis ſuauiſſimis recipiendi puerum ſpem oſtendebat. Interea vt ad locum funeſtum peruentum eſt, ſublatis in cœlum oculis lachrymis miſerabiliter infuſis, celebri oratione terque quaterq; Ieſum inclamat. Circunſtabant proceres multi, alijq; vtriuſque ſexûs homines plurimi, luctu lachrymiſq; deformati, euentûs finem præſtolantes, cùm ecce, dictu mirum, puer in littore, toto corpore ac veſtibus ſiccis, non diſſono à trium Babylonicorum puerorum miraculo, conſpicitur. Tum luctus gemituſque in voces lætitiæ conuerſi, præcipuo ſanè gaudio pueri genitores cumulârunt, permoueruntque, vt ingentem auri & argenti vim D. Rumoldo gratiſſima animi ſignificatione offerrent. At ille reiectis omnibus haud contemnendis muneribus, Veſtra, inquit, vobis ſint; caduca enim aſpernamur, ne cum ea dentibus in præceps labamur. Quid enim nobis cum rebus fugitiuis commercij, quorum iam totus in cœlis actus debet eſſe & intentio? Cæterùm ſi aduenæ veſtro gratum munus donare vultis, eſt locus paluſtris, horridus & incultus, denſis vepribus ſpiniſque obſitus, hunc perpetuo Dei ſeruitio abs te mihi donari poſtulo. Annuit non modo Comes, ſed gaudio inſuper ex poſtulato delibutus, donationem ſcripto confirmauit, ſolennique teſtamento ſtabiliuit.

S. Rumoldus Liberatum puerum ſubmerſum triduo, vitæ reſtituit.

Daniel 3.

Reiectis muneribus auri & argenti, locũ religioni perpetuo conſecrandum ſibi donari poſtulat.

Erat loco iſti ab vlmorum luxuriantium copia Vlmo nomen; qui vt horrore, ita multo magis feris & maximè lupis admodùm infeſtus erat. Sed diuinus Præſul nihil ijs periculis deterritus, collectis viris aliquot ſanctimonia claris, domicilium in eo raptim extruxit, & foſſa aquiſque contra ferarum incurſus muniuit, & ædiculam prothomartyri Stephano ſacram dedicauit; vbi annos complures ſacra ſub CHRISTI militia, cum Liberto ſtipendia fecit. Poſtquam enim adoleſcens pluribus nominibus viro DEI ſeſe deuinctum animaduertit, epulas & luxum ac aulæ ſplendorem deteſtatus, quàm acerrime ſeſe ad ſanctioris vitæ diſciplinam ſectandam comparauit. Et quidem in

Liberti pietas & ſanctitas.

eo certamine tam egregium & inuictum se pugilem præbuit, vt ab ipso Rumoldo gregi vniuerso præfici mereretur, paulo post proprij cruoris laurea coronandus. Cùm enim efferi gentiles Hunni, Danique, in hasce regiones irrumperent, & omnia longe lateque ad ipsam vsque Agrippinensem Coloniam ferro & igne popularentur, Libertus in Hisbaniam euadendi periculi ergo confugiens, in æde S. Trudoni sacra, ante aram ab impia gente trucidatus est. Porro cùm omnia circa loca, diuorum templa ac cœnobitarum conuenticula flammis absumpta iacerent, singulari Dei munere locus Rumoldi immunis perstitit; prorsus vt ipsi barbari, diuinitus prohibiti, ne pedem quidem manumue sceleratam inferre ausi fuerint.

Martyriũ Liberti.

Omnibus locis sacris vastatis, S. Romuldi diuinitus conseruatur.

Itaque Rumoldus, qui intenta cura diuinarum laudum pietatisque studium promouebat, vt ædem sacram angust. ori forma, quali nunc est, extrueret, nouisque impensis augeret, ornaretque, duos imprimis artis fabrilis peritissimos euocauit, quibus templi ro. tius fabricam concredidit. Ijs vero diebus singulis, sole in occasum tendente, mercedem persoluturus; frequenter de vitiis & virtutibus disserebat, hortabaturque assiduo, vt omnem peccati fœditatem, maxime vero adulterij crimen horrendis supplicijs puniendum, euitarent. Porro cùm alter eorum illi vitio obnoxius, per omnia libidinum genera animo plane soluto vagaretur, tum certe salutaria sanctissimi viri monita pertinaci adeo mente respuebat, vt non raro consilia de nece illi inferenda secum agitaret. Accedebat insatiabilis auri cupiditas; cuius D. Rumoldum valde diuitem existimabat. Igitur & libidinis suæ flamma incensus, & odio viri sancti incitatus, & pecuniarum auaritia captus, inter operas laboris socium compellauit; Vides (inquit) quam ægre improbo labore ac multis sudoribus, tenuem nobis victum, nisi in diem comparemus. Suadeo igitur aliquid à nobis tentandum; ne per omnem vitam inter plebeios & infelices homines inglorij latitemus. Vir hic diuitiis nummisque refertus, iam

D. Rumoldus Ecclesiam suam amplificat, exornatque.

Hortatur operarios suos ad omnem virtutem.

Operarij duo in necẽ illius conspsrant.

iam pene immensam auri vim in operas effudit, neque tamen vllis vel sumptibus vel oneribus deterretur, quinimo sine cunctatione quotidie nostram nobis mercedem rependit. Hunc igitur occultis insidiis è medio tollamus, eiusque opibus ad gloriam & vitæ splendorem securi perfruamur. Facile ab altero eodem auaritiæ morbo occæcato assensum; & dies locusque nefando sceleri patrando opportuni designati.

Igitur vir sanctissimus more solito sub vesperam operas lustraturus adueniens, à proditorum altero valido ictu ex insidiis in caput petitus humi sternitur, ac vulneris grauitate oppressus, confestim moritur. Tum vterque ad prædam, quam ante magna spe amplissimam sibi proposuerant, conuersi, nummorum non amplius quam argenteos tres repererunt; quos fama tenet ipsum sanctum perpetuo sibi seruasse retinuisseque, quantum quantum etiam expenderet. Quare vehementer commotus cædis patrator, inuidia tabescentem sodalem conuitijs maximis inuasit, dirisque omnibus execrabili iuramento deuouit. Et quanquam patrati facinoris pœnitudine ducti, & furiis conscientiæ agitati, vix sibi mente constarent, ne tamen pœnas tanto scelere dignas morte atrocissima luerent, raptim corpus sacrum arborum foliis inuolutum in flumen demiserunt. At Christus Dominus tam præclarum seculi huius lumen, nequaquam diu tenebris inuolui passus est.

Occiditur Vir sanctissimus.

Piscatoribus enim noctu circa negocia partito labore occupatis lumen cælitùs illuxit, & corpus superfusis luminaribus prodidit. Piscatores autem cœlesti visione perterriti, Comitem Adonem adierunt, lucemque prodigiosam eodem semper loco apparentem eidem indicârunt. Comites nouitate rei permotus, se socium naugij nocte concubia præbuit, cædisque D. Rumoldi penitùs ignarus, eiectis harpaginibus inuestigare voluit, quidnam flumini immissum esset. Tum vero nobile corpus sanctissimi Præsulis piscatus, vehe-

Corpus eius aquis immersum, lumine proditur.

menter obstupuit, ac protinùs ex inflicto vulnere rei veritatem cognouit. Funus fuit miserabili valdè ploratu & lachrymis multorum & imprimis ipsius Comitis curatum, & in ædem sacram honorificè conditum. Eò cùm religionis causa multi confluerent, videndique Præsulis cupidi præ gaudio lachrymas funderent, coruscantibus subitò eius virtute miraculis, multò quàm antè clarius, eximiam eius sanctimoniam cognouerunt. Multi namque morbis & calamitatibus circumuenti, dum supplices ad Deum preces funderent, opemque viri sancti suis diffisi meritis implorarent, repente curati sunt.

Miracula fiunt ad tumulū eius.

VITA S. THEODORICI, ABBATIS discipuli S. Remigij; Ex ea quæ est apud V. P. Laurentium Surium. Claruit maximè temporibus Theodorici, Clodouei regis Francorum filij; Anno Domini 514. & reliq.

C Baron. Tom. 6. Annal.

1. Iulij.

Patria & Parentes eius.

SAnctus Theodoricus, patre Marchardo, in pag[o] Rhemensi Alamandorum chorte natus, beato Re[]migio literarum morumque disciplinis imbuendus e[] traditus; cuius futuram sanctitatem cùm alia multa tum fons quidam haud obscurè indicauit. Cùm enim panni, quibus infans inuoluebatur, in eo abluerentu[r] nullis non modò sordibus inquinari potuit, sed per ac[tam] lotione insolitum quendam inæstimabilis suauitat[is] odorem præbebat. Postquàm autem annis pubertat[is] magna cum opinione virtutum exactis, ad certum al[] quod vitæ genus vocaretur, pater ad matrimonij cop[u]lam, quanquàm is cælibem vitam vnicè adamaret, eu[m] compulit; cuius voluntatem aspernari, optimi parent[is] animum esset sibi offensum reddere.

Hortatur sponsam suam ad virginitatem.

Itaque inito cum virgine haud contemnenda nob[i]litate matrimonij fœdere, castissimis sponsam stringe[ns] amplexibus, hortari eam cœpit ad immarcescibile[m] virg

virginitatis coronam, ad extremum vitæ spiritum conseruandam. At illa rata se despectui haberi, grauiter querulari cœpit; donec verbis Remigij antistitis persuasa, virginitatis votum ex animo amplexa est, seque desiderio vitæ cælestis totam cum sponso vni Christo consecrauit.

Est sylua tribus à ciuitate milliaribus egregie in monte nomine Hor sita; ad quem Theodoricus ex mandato antistitis conscendens, præclarum pietatis domicilium ibidem in loco angelico ministerio designato construxit, multisque viris insigni pietate & eruditione conspicuis celeberrimum reddidit, & tam admiranda virtutum opera effecit, vt nullis verbis pro dignitate explicari possint. Cùm autem à Remigio sacerdotio initiatus, quodam tempore ex more cum S. Antistite inambulans psalmos depromeret, & ad Montem memoratum tendentes, in locum quem Cedrium appellant, prostibulis infamem peruenissent, illicò (dictu mirabile) vox faucibus hæsit, adeo vt ne versum quidem vnum proferre posset; idem passus, cum reuersi ex Monasterio, eundem locum præterirent. Quam rem admirante S. Remigio atque causam inquirente, Pater, respondit Theodoricus, Cur pateris animas diaboli nexibus implicatas interire? Videsné Deum preces nostras auersari, mihique orandi facultatem præripere, quod Christi oues è tartarei lupi faucibus eripere neglеximus? His auditis Remigius perculsus, supplicibus à rege precibus locum obtinuit, eumque funditus euertit, spurcissimaque meretricum contubernia dissipauit: proque eis aliud pietatis domicilium intra vrbis mœnia, ædificijs & numero quadraginta virginum (tot enim fuerant scorta quæ profligauerat) inclytum extruxit.

Mons Hor, alius ab eo in quo mortuus est Aaron.

Loco lupanaris extruitur Ecclesia.

Defuncto rege Clodoueo, quem beatus Remigius à gentili superstitione ad Christianam religionem ac fidem traduxerat, ac è sacro fonte susceperat, filius eius Theodoricus regni gubernacula susceperat; cuius filia graui & periculoso morbo laborans, parentibus

non solùm, sed regiæ familiæ vniuersæ insignem dolorem creârat. Iamque medicorum auxilio & ope destituta, signis minime dubijs, vltimum vitæ terminum instare significabat; cùm Remigius à Rege euocatus, at aduersa similiter valetudine conflictans, vices suas B. Theodorico demandat: vt afflictæ puellæ precibus opem ferat. Sed antequam ille regiam intraret, illa vita functa fuit. Parentes vero cum regia familia luctu & mœrore deformati, lachrymas fundebant; cùm superueniens Theodoricus, cunctis paululùm secedere iussis, vt funeri necessaria præpararent, ipse interim tota mente precibus intentus, exanime puellæ corpus oleo sancto inunxit: & subito artus omnes vitæ expertes suo vigori restituit. Accurrunt rex & regina ad tantæ rei miraculum vix mentis compotes, stupent, exultant; filiam incolumem recipiunt; Christique potentiam & virtutem summis laudibus in Theodorico extollunt. Porro Rex non modo discipulum Theodoricum, verum etiam beatum Remigium regia munificentia prosequi appetens, Venderas villam, ad fluuium Matronam sitam, ei; Gaudiacum autem vicum pagi Rhemensis S. Theodorico donauit, orans eum, vt pro se & Regno suo Dominum deprecaretur.

Precibus & sancto oleo excitat regis filiam vita functam.

Accidit postea vt idem Rex oculi incredibili vexatus dolore, post medicorum artem nequicquam tentatam, beato viro ad se accito, eundem illi humiliter curandum obtulerit; quem vir sanctus pari modo, dicto citius, dolore fugato, pristino lumine reformauit. Vnde fama nominis virtutumque eius longe lateq; cum magna admiratione peruagante, ingens ægrorum multitudo quotidie ad eum confluere cœpit; quos ille mira beneuolentia complexus curauit; ita vt vix vlla morborum vis eius precibus virtutique non cederet, prorsus vt infiniti à miseriis & morbis, beneficio viri sancti liberati, passim eum prædicarent. Perseuerauit autem ad extremum vitæ spiritum in Christi seruitio, & in ea benigne faciendi disciplina, ac tandem bono certamine feliciter consummato, plenus bonorum operum Calen-

Curat similiter oculum regis.

Multi sanantur.

Calendis Iulij ad Christum migrauit. Eius corpus Rex cum magno nobilium comitatu suis ipse humeris, memor beneficiorum eius, cum summo animi mœrore ad sepulchrum exportauit, quod multis admodum in præsens miraculis coruscat.

Rex Theodoricus sancti corpus propriis humeris ad sepulchrũ deportat, miraculis gloriosum. C Baron. in not. mar. Rom.

VITA S. EPARCHII ABBATIS, ET *Confessoris; Ex ea quæ extat integra fide apud D. P. Laurentium Surium Migrauit ex hac vita anno Domini* 583.

1. Iulij.

Patria & Parentes eius.

EParchius ex pago Petragoricensi, patre Felice, cognomento Aureolo, matre vero Principia natus, postquam iam fere septennis literarum studiis adhibitus, minime vulgarem eruditionem, & ingenii dexteritate & indefesso labore nactus esset, ab auo Felicissimo Comite accitus, Cancellarij officio præfectus est, quod ille etiamnum adolescens tanta integritate ac prudentia annos quindecim administrauit, vt amplissimam ex eo laudem consequeretur. Cumque in eo rerum statu, & honoribus & rebus gerendis admodùm clarus existeret, animaduertens tamen demùm quam essent cuncta vana, spretis viriliter omnibus, Sedacianum petiit monasterium, & inuitis parentibus se totum diuino seruitio mancipauit. Ibi cùm inflammato in Deum animo duros pœnitentiæ labores alacri mente deuoraret, & vilissima quæque monasterij ministeria humilitatis ergô libens subiret, multos morbis pressos, vel à dæmone vexatos, suis precibus curabat, feraque animalia, solo verbo, dicto sibi audientia reddebat. His aliisque virtutum signis inclarescens, cum ex honore passim oblato ruinæ grauioris periculum pertimesceret, fuga salutari, tutiorem salutis portum in vasta aliqua eremo sibi quæsiuit. Cumque itinere per pagum Equolinensem instituto, puerum Gratulphum nomine, in Anglesis villa interemptum offendisset,

Fit Cancellarius.

Petit monasterium.

Claret miraculis in monasterio

Excitat mortuum.

Item alii. disset, mox precibus vitæ eum restituit. Inde alium vita functum apud Burdegalenses pari modo excitauit: multisque deinceps, quocunq; gradum faciebat, miraculis coruscabat. Quæ res cùm famam eius admodùm celebrem redderet, veritus ne aliquando in scopulos inanis gloriæ impingeret, locum quendam desertæ solitudinis instar, ab Anthonio Burdegalensi Antistite sibi ostensum, obtenta primùm à Sabaude eius loci Episcopo ac suo Abbate plenaria facultate expetiit; in quo diuino admonitus oraculo constructa cellula, paucisque eiusdem propositi sibi adiunctis, dies noctesque precibus incumbebat; & si quid auri argentique oblatum esset, aut necessitatibus pauperum, aut redimendis captiuis distribuebat. Erat enim mire beneficus, nec vlla illi cura potior quam miseros & calamitosos opibus precibusque subleuare.

Viuit solitarius.

Summa eius beneuolentia in pauperes & miseros.

Cùm autem adhuc esset in ciuitate Burdegalensi, erat ibidem ingens vinctorum numerus; quem vir sanctus, è vinculis vt eriperet, ad carceris ostia feruidas preces fudit, custode adstante, & exitum animo suspenso præstolante. Peracta vero precatione, mox ad eius imperium omnia carceris ostia aperta; pessula reiecta, multis locis quassata sunt. Porro vincti omnes, impetu ad ecclesiam facto, populo acclamante & Eparchij sanctitatem magno plausu collaudante, mortis periculum euaserunt.

Multos è carcere vinctos liberat.

Postquam vero ad Sacerdotij dignitatem est euectus, multa alia ab eo edita sunt, miracula; quorum nos pauca duntaxat commemorabimus. Quodam tempore, quidam vas melle plenum furatus à rustico, comprehensus ac suspendio adiudicatus, post dira tormenta ad furcam trahebatur. Eparchius vbi id comperit, hominem diuinam humanamque opem implorantem miseratus, supplices Iudici preces pro salute miseri obtulit Atillo, populoque vniuerso reclamante, & scelestum non vno supplicij genere dignum asserente, vir sanctus ad solita orationis præsidia confugiens, Gratianum monachum presbyterum ad vrbis portas interim

rim præstolari iussit, vt hominẽ diuina virtute suspendio liberandum, quam celerrime ad monasterium perduceret. Interea miser in altum sublatus, ferrea catena collo iniecta suspenditur; sed recedentibus carnificibus, patibulum dissipatur, & vincula soluuntur; solutusque cursu rapidissimo ad oppidum properat: vbi precibus Eparchij, à Iudice vita donatus est. Alius similiter multorum criminum reus, extremo supplicio afficiendus erat; quem vt eriperet vir sanctus, supplex Iudicem rogabat; qui non modo supplicem repellebat, sed reum insuper inuersis pedibus patibulo affixit. Quę res cùm Eparchio innotuisset, tamdiù præpotentis Dei opem implorauit, donec hominem diuina bonitate solutum, sub horam vespertinam incolumem reciperet. Porro quot ab immundis spiritibus, aliisque morbis liberauerit, ac quoties precibus carceres perruperit, longum nimis foret singulatim referre. Hoc vnum autem ad imitationem charitatis eius nobis sufficiat, quod rebus illis, quæ dono ab aliis sibi suisque acceperat, ad duo hominum millia redemerit, paratus sane pro aliorum salute, si res ita postulasset, sanguinem profundere.

Suspensum furem conseruat.

Item alia.

Alia varia eius miracula.

Cùm autem tanto studio curaque aliis subueniret, tum in suum ipse corpusculum rigidissimus erat; victus siquidem vestitusque eius asperrimi: Vinum, aliaque, ebrietatem adferentia semper auersatus. Neque tamen rigor ille, vitęque asperitas vires corporis fregerunt, sed ad vltimam vsque ætatem firma valetudine perseuerauit. Post annos vero quatuor & quadraginta in ea solitudine cum admiranda opinione sanctitatis & miraculorum virtute exactos, leui correptus febre, sanctissimam Deo animam tradidit. Funus cum aliorum lachrymis, tum præcipua redemptorum cura, & luctu admodum lugubri, in ecclesia conditum fuit.

Alij volũt 39.

Migrat ad Dominum.

SOLEN-

C. Bar. in not. mart. Rom.

SOLENNITAS VISITATIONIS BEAT. Virginis; Ex Concionibus R. P. Ludouici Granat; quæ quidem ab Vrbano, eius nominis Pontifice Sexto instituta; à Bonifacio autem Nono confirmata vel potius publicata est, Anno Domini 1389. Idque occasione vrgentis schismatis; ad quod componendum eiusdem Dei Genitricis opem, Dei Ecclesia propensius (ea aucta celebritate) studuit implorare.

2. Iulij.

Maria pergit ad Elizabetham. Luc. 1.

Quare Virgo sacra hoc inter susceperit.

POst auditam cœlestis nuncii legationem, qua hinc Virginis, inde sterilis & grandeuæ mulieris conceptus nunciabatur, Exurgens Maria abiit in montana cum festinatione, in ciuitatem Iudæ, & intrauit in domum Zachariæ, & salutauit Elizabeth. Suscepit hoc iter B. Virgo, primum, vt nouum atque ingens miraculum, quod in sterili Elizabeth diuinam potentiam fuisse operatam ab Angelo acceperat, & oculis cernere, & cum ea aliquamdiu versari, & cœlestem in ea virtutem & gratiam agnoscere, suspicere & adorare posset. Hoc enim vel præcipuum sanctorum hominum studium est, diuinorum operum contemplatione animum pascere, & in eis die ac nocte meditari. Vnde quidam eorum aiebat: *Mirabilia opera tua, & anima mea cognoscet nimis*; hoc est, toto pectore, Domine, in operibus tuis perscrutandis & contemplandis exercebor: Quo enim magis in illa mentis oculos intendo, eo maiori animus meus admiratione reficitur, maioribusque deliciis pascitur. Sed præcipua tamen huius itineris causa, singularis quidam Diuini spiritûs impulsus fuit. Nunquam enim Virgo Deo plena aut iter aliquod suscepit, aut quiduis aliud molita est, quin id Spiritu sancto intus suggerente fecerit: qui omnes illius gressus & motus dirigebat. Si enim D. Paulus iter suum in vrbem Romam sine Dei voluntate conficere non

Psalm. 138.

Rom. 1.

non audebat, quid de illa censendum est, quæ tanto maiori gratia præstabat, quanto ad maiorem dignitatem electa fuerat? Ab hoc ergo Spiritu impulsa, iter hoc suscepit, qui eius aduentu infantem intra materna adhuc viscera hærentem sanctificare, & cælestibus donis replere volebat, sicut Gabriel Angelus Zachariæ patri fuerat ante pollicitus.

Quod vero tanta festinatione sacratissima virgo properauerit, causa fuit summa Dei nostri bonitas, qui ideo iter accelerauit, vt infantem Ioannem citius à peccato liberaret. Hoc autem nequaquam leue esse putandum est. Nemo enim eorum est, qui diuino lumine collustrati, horrendam peccati deformitatem agnoscunt, cui si optio daretur vel vnius horæ spatio in peccato morari, vel mille annis ardentissimo igne cruciari; non prius hunc adeo longum cruciatum eligeret, quam tam breuis moræ spatio in peccato manere. Quid enim sanctos Martyres impulit, tot, tamque varia, atque immania cruciatuum genera forti & inuicto animo subire? quid ignes contemnere? rotas despicere? in ebullientes sartagines sese vltro inferre? ferreas vngulas, equuleosque deridere, nisi peccati deformitatem vel breuissima horula deuitare? Probe namque cognoscebant & pœnitentiæ virtutem, & misericordiam Domini, qui negantem Petrum plusquam paternis oculis aspexit, & pœnitentiam simul & veniam clementi pietate contulit, eamque sibi in simili infirmitate non defuturam intelligebant. Ne tamen breui illa mora, peccati iugo premerentur; nullum supplicii genus recusarunt.

Cur tantâ cum festinatione perrexerit.

Matth. 26.

Pergit igitur sacra Virgo, vt seniori in futuro partu obsequium præbeat. Qua in re videre licet, quantam vim habeat humilitas, & animi vera submissio, quæ efficit, vt nunquam pius homo, quamuis maximis à Deo donis honestatus sit intumescat. Maria sciebat quidem se matrem Dei effectam, sed cùm se paulo ante ancillam appellasset, minime quidem ancillæ officium voluit deserere, neque vt mater Domini ad imperium, sed

Summa humilitas Deiparæ virginis.

ſed vt ancilla ad obſequium ſe præparauit. Quo autem miniſterium ſuum felicius abſolueret, filij ſui præſentiam, quæ eſſet opem vicino partui latura, ſecum afferebat. Hæc autem prima proceſſio fuit, qua Chriſti corpus geſtatum eſt; quam non ſaltantium & ludentium turbæ, ſed Angelorum chori Virginem comitantes & laudes Deo concinentes adornabant. Nec mirum ſi tam felix Elizabethæ partus extitit, qui talis matris & filij præſentia adiutus fuerit & honeſtatus.

Prima Proceſſionum omnium.

Et factum eſt (inquit Euangeliſta) vt audiuit Salutationem Mariæ Elizabeth, exultauit infans in vtero eius; & repleta eſt Spiritu ſancto Elizabeth, & exclamauit voce magna, & dixit: Benedicta tu, &c. Exclamatio hæc adeo vehemens, (quam ſancta fœmina continere ac reprimere non potuit, quæ diuini ſpiritûs impetu excitata, in illam vocem prorupit) interni affectûs magnitudinem indicat. Duabus enim ex cauſis admiratio excitari ſolet; vel quia res maximæ, vel, quia inſolitæ ſunt. Hoc autem in loco, quatuor admiranda Dei opera huic ſanctæ fœminæ reuelata fuiſſe videntur, quibus nihil neque maius, neque magis inſolitum cogitari poteſt. Cùm enim B. Elizabeth, quæ Angelus cum ſacra Virgine tractauerat, Spiritu docente didiciſſet, (alioqui nequaquam diceret, Beata quæ credidiſti, quoniam perficientur in te quæ dicta ſunt tibi à Domino) quatuor hæc maxima & ſtupenda myſteria cognouit. Primum, Virginem Mariam ſine vllo commercio viri, de Spiritu ſancto concepiſſe. Secundum, Verbum Dei, Deum verum, humanam carnem aſſumpſiſſe, verumq; hominem ſimilem nobis paſſibilem factum fuiſſe. Tertium, humilem illam fœminam, quam coram ſe præſentem cernebat, humili fabro deſponſatam, Dei matrem, ac totius mundi Dominam exiſtere; ſub illo humili ac vili habitu, vniuerſorum latere Reginam. Poſtremum, ſemeſtrem infantem vtero incluſum, Domini ſui præſentiam agnouiſſe, & præ gaudio exultâſſe atq; exilijſſe. His autẽ miraculis quid, quæſo, maius? quid magis inſolitum? adde etiam, quid huma-

Quæ fuerint Elizabethæ à Spiritu Sancto reuelata.

humano generi salutarius? Quid enim mirabilius, quã Dei Verbum carne vestiri? quid magis insolitũ, quam virginem concipere & parere? Quid magis nouũ, quam infantem in visceribus matris, fide, gaudio, & Spiritu sancto repleri, & Redemptorem suum non mente solùm, sed corpore etiam venerari? Hæc igitur omnia sanctæ illi fœminæ momento temporis reuelata sunt. Nulla enim in discendo mora est, vbi Spiritus sanctus doctor est.

Addit præterea Elizabeth, Beata quæ credidisti. Vere beata, quæ sanctos omnes vt virtutibus & dignitate, ita fide quoq; superasti. Quam multi enim ex antiquis Patribus, vt minora crederent, signa petierũt? Zacharias Ioannis pater, signum ad desperatam sobolem sperandam petijt. Ezechias in Solis retrocessione, spem salutis; Gedeon in rorido vellere, promissæ victoriæ signum. Ipse quoq. Pater Abraham (cuius fidem Paulus tantopere commendat) cùm Cananæorum terram posteris suis tradendam à Domino accepisset, respondit; *Domine Deus, vnde scire possum quod possessurus sum eam?* At beatissima Virgo tot miraculis & promissis (quibus nihil simile in omnibus seculis visum est) ab Angelo propositis, nulla cunctatione, nulla interposita mora, nullo ad tantarum rerum maiestatem signo postulato, assensum ita præbuit, vt hoc potissimum nomine à B. Elizabeth commendetur, dicente, *Beata quæ credidisti.* Ex quibus verbis aperte colligit Ambrosius, Mariam nihil addubitasse; quandoquidem eius hoc in loco fides, & beatitudo fide parta, Spiritûs sancti testimonio commendetur. Subdit; protinùs. *Quoniam perficientur in te quæ dicta sunt tibi à Domino.*

Maria vt sanctos omnes dignitate, ita & Fide superauit.

Luce 1.
4. Reg 20.
Iudic. 6.
Hebr. 11.
Genes. 15.

Ex his verbis nouum aliud miraculũ in matre, sicut in filio, animaduertere licet; nempe insignem prophetiæ spiritum huic sanctæ fœminæ diuinitùs collatum. Triplex enim prophetiæ genus esse statuũt. Vnũ, quod præterita, & ab omnĩ hominũ memoria remota complectitur, quale Moysis fuit, cùm cœli & terræ molitionẽ, & priorum hominũ vitas moresq; soli Deo cognitas descri-

Triplex Prophetiæ genus.

descripsit. Alterum, quod præsentia, insolita tamen neque vulgari ratione cognita, ostendit: cuiusmodi prophetia Ioanni tribuitur; qui Dominum Iesum, cælesti indicio sibi reuelatum, hominibusque incognitum, digito ostendit, dicens: *Ecce agnus Dei*: Tertium est, commune atque vulgatum; cùm ea quæ futura sunt, longe ante prænunciantur. Hæc autem tria prophetandi genera beata Elizabeth his verbis se percepisse declarat: Præterita enim se cognouisse ostendit, cum ait: *Beata quæ credidisti*. Futura, cum subdit: *Perficientur in te ea, quæ dicta sunt tibi à Domino*. Præsentia vero, cùm ait: Vnde hoc mihi, vt veniat mater Domini mei ad me?

Ioan. 1.

Sed iam videamus quid tam magnificis dignitatum titulis ornata Virgo cogitârit, quid dixerit, quid ad propositas per Elizabeth laudes responderit: *Magnificat* (inquit) *anima mea Dominum*: hoc est; tu quidem, ô sancta fœmina amplissimis laudibus dignitatem meam magnificas: ego vero huius dignitatis meæ auctorem Deum ex intimis visceribus magnifico. Tu infantem, ais salutante me exultâsse in gaudio in vtero tuo, at spiritus meus exultat in Deo Salutari meo. Me, ais, inter mulieres benedictam, neque vero tu sola es quæ me hoc nomine prædices: *beatam* quippe *me dicent omnes generationes*, ad quas Christi Iesu nomen cognitioque peruenerit: sed ideo prædicabunt, quia humilitatem, hoc est, vilitatem & indignitatem meam respicere ille voluit, qui potens est, & sanctum nomen eius, qui videlicet vt omnipotens potuit, & vt sanctus, hoc est, liberalis & beneficus, voluit me tam magnificis titulis honestare. Atque ita sacra virgo cùm omnia vni Deo tribuit, & sibi nihil assumit, exemplo suo nos docet, vt quæcunque bona, quæcunque laude digna in nobis existunt, vni illi accepta referamus, illi tribuamus, pro eoque sempiternum illi laudum sacrificium offeramus; quo præteritis beneficiis gratias agentes, futurorum digni habeamur. Quemadmodùm enim inter maxima Dei dona, donorum ipsorum cognitio nume-

Quid doceamur exemplo B. Virginis.

Donorum cognitio,

numeratur, (qua in largitorem grati & beneuoli sumus) ita percepta beneficia non agnoscere, magnum diuini furoris argumentum est. Hinc enim ingratitudo, hinc abusus diuinorum beneficiorum, hinc fastus & præsumptio, & aliorum contemptus, & superbia (peccatorum omnium parens) originem ducunt. Hoc autem perditorum ac sceleratorum hominum commune est; vt sicut publicas calamitates & clades, non culpæ supplicia sed naturæ conditionem putant, ita diuitias, honores, nobilitatem ac potentiam, non Dei dona, sed fortunæ munera arbitrantur. Quo fit, vt neque plagis immissis corripiantur, neque pro perceptis beneficijs gratias agant, sed illorum abusu deteriores fiant. At contra Sanctorum omnium est, quæ sibi à Deo donata sunt nosse, immortalesque pro illis largitori gratias agere. Cùm ergò B. Virgini longè plura dona quàm omnibus sanctis donata sunt, & pro magnitudine donorum fuit etiam, vt modò diximus, magnitudo gaudiorum, consequens est, vt quemadmodum nulla cogitatio nostra donorum magnitudinem, ita neque huius gaudij magnitudinem, concipere pro dignitate possit.

inter maxima Dei dona numeranda.

Impia quorundam opinio.

MARTYRIVM SS. PROCESSI ET Martiniani; Ex eo quod est apud V. P. Laurentium Surium. Erat olim Romæ Basilica hisce martyribus sacra; in qua S. Gregorius Papa habuit homiliam 32. in Euangel. vbi & de miraculis ad eorum sepulchra fieri consuetis meminit. Diruta autem prædicta Ecclesia, translata sunt eorum corpora in basilicam Vaticanam S. Petri Apostoli; vbi hactenus magna veneratione asseruantur.

C. Bar. in not. mart. Rom.

QVo tempore Apostolorum principes Petrus & Paulus, Neronis crudelitate Mamertini custodiæ traditi,

2. Iulij.

tradiri, res admirandas in vinculis gerebant, morbos pellebant, dæmones fugabant, aliaque diuinæ virtutis miracula patrabant, Processus & Martinianus Magistriani Aminelli Principis, inter alios milites, ad eorum custodiam deputati, rerum quæ ab ijs gerebantur admiratione defixi dixerunt; Viri venerabiles; non dubium, quandoquidem nonus iam mensis, quod in custodia estis, agitur, quin vestri oblitus sit Nero; quare vos rogatos obnixe cupimus, vt quocunque placuerit abeatis; tantùm in eius nomine, per quem res adeo stupendas geritis, sacris aquis nos lustrate. Quibus Apostoli, Si, inquiunt, fidem Christianam syncera mente amplecti velitis, & vos eandem miraculorum gloriam operari potestis. Hoc vt audierunt reliqui carceris vincti, vnanimiter exclamârunt; Donate nobis aquam, quia siti periclitamur. Illis hoc modo iterato clamantibus, Petrus, Credite, inquit, in Patrem, Filium, & Spiritum sanctum, & cuncta vobis ministrabuntur. Hæc dicens, simulque de Christianæ religionis mysteriis breuiter disserens, signum Crucis in monte Tarpeio, eadem in custodia expressit, & profluentem aquæ vim è monte elicuit; qua expiati ante omnes Processus & Martinianus, reliquos multo vehementius eadem cupiditate inflammârunt. Prosternebant se cuncti promiscui sexûs quadraginta septem, Apostoli Petri pedibus, vt eiusdem gratiæ participes fierent. Nec repulsi sunt diutius; sed cum ad vnum omnes lustralibus tinxisset aquis, oblatoq; pro eis Sacrificio, cœlesti epulo, quo Christi Iesu corpus & sanguis continetur, eos refecit.

Processus & Martinianus Petri & Pauli in Vinculis custodes.

Insigne miraculum per S. Petrum.

Processus & Martinianus baptizantur.

His ita peractis, Apostoli, Processi & Martiniani precibus fatigati, carcere egressi sunt. Vt vero ad portam Appiam peruentum est, beato Petro, cuius pedes ferrei compedes attriuerant, fasciola apud sepem in via noua cecidit; moxque Christus Dominus illi obuiam factus est. Quo viso agnitoque, Domine, inquit, quo vadis? Et Dominus, Romam redeo iterùm crucifigendus; Tu autem Romā reuertere. Eo responso Petrus fugā suam notari

notari cognoſcens, vehementer erubuit, iterumque Romam rediјt, & libens gaudenſque tentus à militibus vincula ſubiјt. Interea rumore omnium increbuit, Proceſſum & Martinianum Chriſtiana ſacra ſuſcepiſſe. Præerat tunc Paulinus ſummi Iudicis officio, vir vi genere & dignitate clarus, ita Chriſtianis omnibus vehementer infeſtus. Is continuo vinctos ſibi Chriſti martyres ſiſti iuſſit, & multis blanditijs, vt honorata ad illũ diem militiæ ſtipendia, cultũ & obſeruantia in Deos patrios conſeruarent, hortatus eſt. At Martinianus cùm impura ſcelerataque hortamina puris ſanctiſque auribus diutius non ſuſtineret, Nos, inquit clara voce, iamdudum cœleſtis militiæ ſacramenta habere cœpimus, quare noli quæſo nobis abiecta dæmonis ſtipendia vlterius ingerere. Paulinus quanquam tam forti reſponſo verba ſua repulſam pati ægerrime ferret, iterum tamen atque iterum eadem inculcans, robur eorum animi frangere nitebatur. Sed cùm verba in ventum ſe proferre intelligeret, ira & furore excandeſcens, ora eorum lapidibus contundi iuſſit. Cumque diu cæderentur martyres, ambo pariter iucundo ſane iubilo clamabant, *Gloria in excelſis Deo.* Paulinus ne quid intentatum relinqueret, tripodam & auream Iouis ſtatuam à militibus adferri præcepit, vt mature, quemadmodum ſperabat, inuicti athletæ futura ſupplicia ſacrificio redimerent. Sed martyres allatam tripodam ſtatuamque riſu & ſputis exceperunt. Quo contemptu nimio furore incenſus Iudex, ſine mora vtrumque in eculeo ſuſpendi, & neruis attrahi, fuſtibuſque mactari, ac poſtremo flammis ad latera eorum admotis aduri iuſſit.

Paulinus index Proceſſum & Martinianum vinctos ſibi ſiſti iubet.

Lapidibus ora eorum contunduntur.

Luc. 2.

In eculeo ſuſpenduntur, fuſtibus cæduntur, & latera aduruntur.

Intererat ſupplicijs matrona quædam nobiliſſima Lucina nomine; quæ, vt erat eximia pietate, & fortitudine, martyres in mediis tormentis conſtitutos ad conſtantiam hortabatur; prorſus vt virilis animi fœminæ verbis roborati, illata ſupplicia irriderent. At vero Paulinus eam ignominiam non ferens, ſuſpenſos in eculeo ſcorpionibus lacerari iuſſit. Sed mox, dum men-

Lucina inſignis matrona martyres ad conſtantiã hortatur.

Caduntur scorpionib. te voceque in martyres sæuiret, hoc suæ crudelitatis à Deo præmium tulit, vt altero orbatus oculo, vix præ dolore mentis compos, tertium post diem à dæmone arreptus expiraret. Martyres vero in Mamertini custodiam ab eculeo reducti, à Lucina matrona benignè aliquandiu habiti sunt; donec Pompeinius paternæ mortis vltor sæuissimus, Cæsarium vrbis Præfectum compulit, vt mortis in eos sententiam dictaret. Igitur eiecti è custodia, & vrbis extra muros ducti, via Aurelia capite cæsi sunt. Trunca eorum corpora canibus *Plectūtur capite.* deuoranda relicta, à sanctissima matrona Lucina collecta & preciosis aromatibus condita, in prædio eius sepulta sunt, Nonas Iulias; vbi præclara omnibus *Ab obitu miraculis clarent.* eorum opem implorantibus à Deo præstantur beneficia.

VITA B. MONEGVNDIS CONIVGATÆ; *Ex ea quæ est per Gregorium Turonensem Libr. de vita Patrum Cap. 19.*

C. Baron. in not. mar. Rom.

2. Iulij. BEatissima Monegundis, Carnotena ciuitate oriunda, matrimonio magna parentum voluntate ac *S. Monegundis patria.* studio copulata, duas eximia pulchritudine filias obtinuerat; quas immenso admodum amore prosequebatur. *S. Monegundis vno tempore duabus filiabus, quas impense amabat, priuatur.* Cumque immodico delibuta gaudio, futurorum ignara, in summa securitate degeret, vno tempore, ambabus orbata, gaudium omne in luctum adeo acerbum conuertit, vt nullis amicorum monitis, nullis blanditiis, nullis rationibus immodico à mœrore vel ad tempus auocari posset. Tandem vero cùm assiduis fletibus ad satietatem diu multumque indulsisset, seipsam exemplo B. Iob solari cœpit: ne grauiorem diuini numinis iracundiam in se prouocaret. Imo vero vt *Iob 1.* deinceps terrenorum gaudiorum oblita, quæ re ipsa *Arctissime se includit.* diuturna non esse cognouerat, ab vno Deo & Christo Iesu tota penderet, inque eo dulcissima contemplatione as-

ne assiduo conquiesceret, exuta veste lugubri, angustam sibi cellulam construxit, in qua gratissimam Deo seruitutem, ancilla vnica quotidianum in ministerium assumpta, offerebat.

Porro famula victûs eius asperitate paulo post deterrita clam fugam iniit, Dominamque diebus quinque, cibo omni potuque destitutam reliquit. Illa, quanquam asperis in rebus, perstitit tamen in precibus, ac facile diram famem cœlestium rerum meditatione pepulit. Sexto vero die protensis ad cœlum manibus orationem fudit, vt qui manna populo esurienti de cœlo, lymphasque sitienti produxit è saxo, ipse quoque alimentum, quo parumper fessum corpusculum confortaretur, dignaretur indulgere. Protinusq; ad eius orationem nix de cælo decidua humum operuit. Quam illa cum gratiarum actione, educta per fenestram manu, collegit; qua in aquam soluta & farinæ mixta, panem solitum formauit. *Exod. 16. Num. 20.* *Cœlitus accipit aquam.*

Habebat hortum cellulæ suæ contiguum, in quem prodire solitam, mulier quædam ex vicino tecto importune prospexit, curiosius exploratura quid pia Christi famula rerum gereret. Sed mox lumine oculorum priuata, cognouit reatum suum, supplexque accurrens orationis eius remedia postulauit. Tum Monegundis grauiter afflicta, quod fœminam vtroque orbam lumine cerneret, confestim se humi deiecit, factaque oratione signum Crucis expressit, & clausa lumina illico reformauit. Nec multo post eadem virtute, obstructas alterius viri aures aperuit, reparauitque auditum. *Cæcam sanat. Item surdum.*

His signis inter suos glorificata, ne vanæ gloriæ lapsum incurreret, S. Martini antistitis basilicam, relicto coniuge, totaque familia, expetiit; qui locus nequaquam ab eius virtute diu fuit inglorius. Ibi namque, annuente coniuge, in summa vitæ asperitate degens, morbidos varios, opis eius implorandæ ergò accurrentes, oratione & Crucis signo sanauit. Neque modo corporeas ægritudines, sed animarum etiam pe- *Alia eius miracula.*

ftes multo accuratius fugabat: & virgines non paucas ad eandem vitæ focietatem clariffimis virtutibus pertraxit.

Cùm autem tempus inftaret, quo ad patriam cœleftem à Deo vocabatur, fociæ virgines graui mœrore confl ctatæ, affiduo lachrymarum imbre ftratum eius rigabant. Aliæ orbitatem fuam folitudinemque deplorabant; aliæ præclaram illam virtutem, qua tam multis calamitofis confulebat, extinguendam ingemifcebant; rogabantque, vt ante difceffum oleum falemque benedicere dignaretur, quibus confuetam miferis quibufque corporis animique medicinam exhiberent. Tunc illa, oleo ac fale benedicto, eoque eis tradito, animam in manus Creatoris fuauiffime efflauit. Poft obitum vero de memorata benedictione multi incolumitatis beneficia perceperunt; prorfus vt miraculorum operatio multo quam ante clarius fulgeret.

Obitus S. Monegundis.

Claret miraculis poft mortem.

C. Bar. in not. mart. Rom. Item Ioan. Molan. in Ann. Martyr. Vfuardi. 2. Iulij.

VITA S. SVVITHVNI, EPISCOPI VVintonienfis; Ex ea quæ eft per Gotzelinum Morinenfem. Exceffit ex humanis anno Christi 862.

GLoriofo rege Anglorum Egberto regnante, qui regi Kinegilpho, ab idololatria per beatum Birinum conuerfo, octauus in regni adminiftratione fucceffit, beatus Svvithunus pater & paftor in Ecclefia Dei futurus, curfûs fui in ftadio mundi huius exigendi accepit exordium. Annis vero puerilibus pia fimplicitate tranfactis, iugo Dominicæ feruitutis fuis ipfe humeris alacriter impofito, tandem fub Helinftano, VVintano Epifcopo ad facerdotij honorem prouectus eft. Eam dignitatem cùm multis virtutibus fanctiffima indole dignis adornaret, fama eius celebri vulgata fermone ad regis aures peruenit; qui accerfito & inter præcipuos amicos numerato, filium ei fuum * Adulphum

Fit facerdos fub Helinftano Epifcopo VVintano.

** Alidulphum.*

phum liberalibus diſciplinis erudiendum, & ſanctis moribus imbuendum tradidit: quem poſtea Subdiaconum ordinauit. Attamen patre eius ſine hærede ex hac vita decedente, vxore ducta, Leone Pontifice ſacrum vinculum ſoluente, regni gubernacula ſuſcepit.

S. Svvithunus Helinſtano in epiſcopatu ſuccedit.

Defuncto vero Helinſtano antiſtite, omnium votis Svvithunus electus eſt; cuius precibus & exhortationibus rex Adulphus permotus, eccleſiis Dei vniuerſam decimam terræ regni ſui benigne donauit, ac libere perpetuo vendicandam conceſſit. Idem ſanctus cùm ponti VVintonienſi, qui ad orientem eſt conſtruendo operarios ſuos ſumptibus deſtinâſſet, & illi ludibundi ac laſciuia ſoluti, expoſita mulieris cuiuſdam oua venalia confregiſſent, antiſtes pietate permotus, vas in quo confracta erant oua, Crucis ſigno ſignauit, ouaque (dictu mirum) incorrupta & integra reſtituit. In ædificandis eccleſiis aſſiduus erat; dirutas & confractas inſuper inſtaurans; quas ritu ſolenni dedicaturus, non equo vehebatur ſublimis, verùm ſpreto inani ſecularis pompæ apparatu, ſolis clericis & familiaribus ſuis comitantibus, nudis pedibus incedens conſecrabat. Conuiuas menſæ non homines locupletes, ſed pauperes & egenos aduocabat; quorum patrocinium ſuſcipiebat, eoſque vt fratres ſuos & regni cœleſtis hæredes diligenter fouebat. Vigiliarum & inediæ fuit mire patiens; prorſus vt non niſi breuiſſimo eoque leui cadentes oculos ſomno reficeret Moribus adeo ſuauibus compoſitiſque fuit, vt nihil eius colloquio dulcius, nihil adhortatione ſalutarius videretur. Porro in monendo hortandoque erat aſſiduus, nullam temporis partem otioſam tranſmittens, quin aliquos vel è cœno peccatorum eriperet, vel ſtantes in virtute confirmaret. Denique pacis & ſanctimoniæ cuſtos, fontem vitæ æternæ indefinenter ſitiens, feliciſſime tandem ab hoc ſeculo ad ſydereas manſiones migrauit, ſexto Nonas Iulij. Voluit vero vir ſanctiſſimus corpus ſuum extra eccleſiæ ſepta loco vili tumulari.

Miraculũ.

Nudis pedibus conſecraturus eccleſias incedit.

Præclaræ eius virtutes.

Eius beata mors.

Praclara eius post obitum miracula.

Post obitum multis coruscauit miraculis; inter quæ apparuit cuidam viro, incredibili membrorum omnium infirmitate laboranti; admonens, vt Ethelvvoldum VVintoniensem episcopum adiret, diceretque ei, vt corpus ex diuino mandato intra ecclesiam digniori loco honorificentiùs tumularet. Si diffidat & hæsiter, testimonij loco habiturum sanitatem, quam profligato eadem hora morbo, quo diu laborasset, ille eo esset recuperaturus. Addidit etiam, vt ad locum sepulturæ veniat, vnum ex ferreis annulis, qui etiamnum lapidi infixi visuntur, sine vlla lapidis læsione extracturus, rursumque pari facilitate, nihil læso lapide, in suum locum repositurus. Surgit ille perfecte sanus, vti prædicta erant, omnia reperit; cunctaque ex ordine Episcopo enarrat.

Eius translatio & miracula.

Ethelvvoldus igitur antistes corpus sanctissimum leuaturus, miram odoris fragrantiam percepit. Ibi tum miracula, quæ consenuisse videbantur, protinùs renouata sunt. Mulier cœca illustrata, & multi varijs pressi ægritudinibus, eius meritis curati. Incidit ea translatio in annum ab obitu illius centesimum decimum, incarnationis Dominicæ 971. Idus Iulij. Eodem die puer, à natiuitate membris omnibus contractus, sanitatem ibidem obtinuit. Mulieres tres, oculorum lumine orbatæ, visum receperunt. Alia vero nexibus ferreis in carcere compedita, eius ope, quam imp'orabat, ruptis vinculis liberata est. Paralyticus curatus; matrona nobilis, sed cęca, illuminata. Homines quinque & viginti, variis morbis vexati, perfecte restituti: & alij pene innumeri, quos longum nimis foret referre, vtriusque sexûs aliis atque aliis beneficiis affecti.

Statua S. Svvithuni & miracula ad eam.

Antistes Sciréburnensis quandam statuam S. Svvithuni à fratribus obtinuerat; quam in Ecclesia sua honorifice collocauit; vbi præclara miracula crebro edi solebant. Ad eam quidam lepra infectus, nulla quidem recuperandæ sanitatis spe, sed stipem ab aduentantibus petiturus accesserat. Cumque, vt fit, somno correptus paululùm illic obdormiuisset, visus ei Svvithunus

nus adesse, qui manu sua lepram abstergeret, morbumque omnem repente depelleret. Eu gilans, lætus coram omnibus soluto cingulo se purgatum ostendit.

VITA S. OTTHONIS, EPISCOPI BAbenbergensis & Apostoli Pomeranorum; Ex ea quæ est syncera fide apud D. Henricum Canisium, Tom. 2. antiquit. Lectionis. Migrauit è corpore anno Domini 1139. Adscriptus in SS. numerum à Clemente Papa tertio, anno 1189. Sed translatio solenniter celebratur 30. Septemb.

C. Baron. Tom. 12. Annal. & in not. mart. Roman.

BEatissimus Ottho, è Sueuia oriundus, parentes habuit Bartholdum Comitem & Sophiam; nobilitate magis quam rerum opulentia insignes. Ij cùm filium suum in prima ætate literis traditum, ad puberes annos perduxissent, vitæ munere perfuncti, facultates domumque filio alteri Frederico, absente nimirum Otthone, tractandas gubernandasque commiserunt. Otthone igitur studiorum causa à patriis laribus procul remoto, frater eius adhuc pene puer domesticam rem pro viribus gubernabat, tenues sane impensas fratri literarum studiis strenue incumbenti suppeditans. Vnde Ottho, cum ad sublimiora, libatis iam Philosophiæ præceptis, aspiranti, necessarios sibi sumptus deesse cerneret, ne fratri aut aliis cognatis importunum & odiosum se præberet, in ipsa adolescentia verecundiã & bonæ existimationis decorum atque pulchritudinem secutus, in Poloniam peregre profectus est; vbi ludo literario, publice à se instituto, breui sibi, auctus insuper honoribus, rem familiarem egregie locupletauit; sensimque ad altiora progrediens, eruditionem suam multis virtutibus illustrauit. Atque hac ratione omnibus charus & gratus effectus, in magnorum virorum

2. Iulij. Patria & Parentes eius.

Abit in Poloniam S. Ottho.

S. Ottho multis donis & gratiis ornatus.

rorum & potentium sese amicitiam & familiaritatem insinuauit. Vnde cum præclaris naturæ dotibus admodum insignis, ad maxima quæque natus videretur; tum obeundis legationibus & inter personas sublimes vltro citroque ferendis responsis valde idoneus & opportunus, adscitus est in Aulam Ducis Poloniæ; qui ingenio eius ac moribus captus, eum ad Henricum Imperatorem, eius nominis quartum, legatum misit, ad desponsandam sibi (defuncta iam coniuge) eiusdem Imperatoris sororem Iuditham. Peracta vero legatione, expositisque ducis Poloniæ mandatis, Imperator, perspecta viri dexteritate, eum apud se detinuit, atque in honore propter ingenij morumque pręstantiam habuit; in cuius etiam ministerio cum cæteris, quos Capellanos vocant, aliquandiu permansit. Et quidem Ottho inter viros principes ea se moderatione & æquabilitate comparabat, vt neque ex sublimitate inuidiam, neque ex abiectione & vilitate contemptum sibi conflaret.

Fit Cancellarius Imperatoris.

Porro cum id temporis Imperatores, Ecclesiarum inuestituras (vt vocant) conferrent, Cancellario Imperij in Episcopum promoto, Ottho ab Imperatore in eius locum subrogatus est; quo munere ea dexteritate, industria, & comitate perfunctus est, vt aulici omnes multa cum beneuolentia & studio complecterētur. Interea Babenbergensi antistite Ruperto, anno Christi 1102. ex hac vita sublato, Episcopatûs insignia ad aulā Imperatoris allata sunt, & preces pro nouo pastore oblatæ. Ille vero, sex mensium spatio ad deliberandum sumpto, eoq; elapso, Otthonem manu apprehensum præsentibus Legatis præmissa præclara oratione & cōmendatione, antistitem designauit. Quæ vt Ottho audiuit, ad pedes Imperatoris aduolutus, vim lachrymarum profudit, inopem se & tanto honore indignū iterato clamitans. Tum vero Imperator conuersus ad Legatos, qui prima fronte hominem tanquam peregrinū auersabantur, Cernitis, ait, quæ sit huius hominis ambitio. Duos antea ipsi oblatos Episcopatus ad socios

Ottho Babenbergensibus Episcopus datur.

reiecit; Auguſtanum & Halberſtadenſem; tertium vero qua animi humilitate & pertinacia recuſet, vos ipſi mihi teſtes eſtis. Hæc & plura alia dicens annulo Epiſcopi digito eius inſerto, & pedo tradito, inueſtitum eum Legatis reſignauit. Mox ab vniuerſis ei acclamatum eſt: Legatique eum ampleɛtentes, Dominum & patrem ſuum appellârunt.

Tres epiſcopatus recuſauit.

Hac ratione atq; hoc ordine Pontificatûs cathedrã ſcandere coactus, ægre admodum & cum multa hæſitatione conſenſit, propter contentionem illã quæ erat inter Regnum & Sacerdotiũ, cauſa inueſtituræ, quam plus æquo imperialis auctoritas ſibi vendicare nitebatur. Quare in ipſo articulo, antequam pedem aulæ efferret, votũ Deo nuncupauit, nunquam ſe in Epiſcopatu permanſurũ, niſi poſtulãte & conſentiente Eccleſia ſua, ipſius Pontificis Maximi manib. conſecraretur. Natalem Chriſti Saluatoris diem Moguntiæ cum Imperatore celebrauerat, cum partim retentis, partim dimiſſis Legatis, Imperator Auguſtano & Herbipolenſi mandat Epiſcopis, aliiſq; aulæ honoratis viris, vt eũ cum debitis honoribus ac comitatu Babenbergam deducãt. Sed is cùm ingenti nobilium turba circumſeptus, oppido catenùs appropinquaſſet, vt cathedralis Eccleſiæ monaſteriũ in conſpectu haberet, protinùs ab equo deſcẽdens, detractis ſibi calceamentis, licet aſperrimo hyemis tempore, aliis præ frigore rigentibus, reliquũ iter nudis pedibus confecit. Fuit à clero & populo ciuitatis vniuerſo, longo ordine obuiam, cum hymnis & cantionibus ad perſonam & tempus accommodatis, procedẽte exceptus, & qua par erat ſumma veneratione in ędem S. Georgij introductus. Ibi poſt ſalutationum officia, aliis calidam aquam ad abluendos pedes offerentibus, ille gnarus & prudens frigidam popoſcit; eique pedes imponens, frigus frigore profligauit.

Ægre recipit cathedram.

Quale votum vouerit.

Exemplum præclarum humilitatis.

Memor autem voti ſui, poſt paucos ab ingreſſu in oppidum dies, rebus omnib. ad Pontificis voluntatem integre ſeruatis, nuncios ad Paſchalem Pontificem eius nominis ſecundum deſtinauit; à quo per literas euo-

catus,

catus, Romam ipse profectus, pedum annulumque ad summi Sacerdotis pedes deposuit, & temeritatis erratique supplex veniam petiit: addens tamen non sua voluntate, sed aliena potestate ita factum. Tum vero Pontifex, admiratus summam viri prudentiam, leuare eum insignia iubet. At ille, indignum se protestans, constanter negabat, & rerum difficultate prudenter pensiculata, priuatus secum & quietus viuere decernebat. Igitur abdicatis omnibus, accitisque itineris sui sociis, præcedente illa nocte in precibus & lachrymis omnino peracta, in viam se dedit. Sed vnius diei itinere confecto, Pontificis mandato reuocatus, & obedientiæ præcepto coactus, Pontificalis honoris infulam in ipso Pentecostes die, solenni ritu inter Missarum solennia suscepit.

Euocatus, Romā proficiscitur.

A Pontifice Maximo cōsecratur episcopus.

Ab eo autem tempore, quo Episcopus consecratus est, inuictum se in stadio virtutum athletam præbuit, præstititque comitate ac modestia, vt commissum sibi gregem in omnibus dicto audientem redderet. Primitiæ vero operum eius duo fuēre cœnobia, in Episcopatu Herbipolensi extructa; alterum Vraugia sub patrocinio martyris Laurentij, Vra alterum in honorem B. Petri Apostoli; quæ & fabricæ magnificentia, & virtutum omnium splendore absoluta reddidit. Deinde in Babenbergensi episcopatu tertium & quartum condidit; quorum alterum Michelenualt Iohanni Euangelistæ sacrum, alterum in Lantheim ordinis Cistertiensis, honori Virginis Matris dedicatum: alia vero tria ordinis Cluniacensis fuēre. Et Michelenualt quidem & Vraugiam in fundo proprio patrimonij Ecclesiæ: Lantheim vero & Vram in aduentitio condidit. Iam vero in Ratisponensi sex monasteria structura pariter & virtutibus egregia ædificauit; quorum quinq; Cluniacensium disciplinis addicta. Primum, Enusdorffum dictum, in honorem S. Iacobi Apostoli; Secundū, Pruueningen: sub Patrocinio B. Georgij; Tertium, cognomento Monasterium: Quartum, Biburgum: sub patrocinio beatissimæ Mariæ virginis: Quintum, Adel-

Multa construit Monasteria.

Adelhartesdorffum: in honorem S. Iohannis Euangelistæ. Sextum porro, VVindelbergum, Nortbertinis siue Præmonstratensibus ordinis Clericorum regularium: in honorem Virginis Mariæ assignatum.

In Episcopatu Halberstadensi vndecimum eius extat monasterium, Regenstorffum: Ordinis Cluniacensis: sub Patrocinio B. Ioannis Baptistæ: duodecimum vero, in Episcopatu Eistetensi, Halsprunnam vocant: sub patrocinio Deiparæ Virginis. In Patauiensi, tertiumdecimum est eius monasterium Altispach, & decimumquartum Cluniacense sub patrocinio B. Andreæ Apostoli, Aniso fluuio finitimum. In Patriarchatu Aquileiensi, decimumquintum cœnobium condidit, in castro Arnoldsstein: ipsa munitione destructa. Hæc nimirum quindecim cœnobia, opera illius & benignitate nunquam infœcunda, condidit & propagauit. Præterea cellulas quinque, quæ postea structuris auctæ & donis atque muneribus cumulatæ, in celeberrima pietatis domicilia excreuerunt, construxit. Prima Alpach, notæ magnitudinis Abbatia. Secunda, in loco Babenbergensi, S. Michaëli sacra. Tertia est Rota, in Herbipolensi episcopatu. Quarta VVessera, Nortbertinis attributa. Quinta Cella fuit in pago Tullenualt, in Carthehausen. Quod si verum fateri liceat, etiam sexta illi Tuckelhausen attribuenda est. Eius enim fundatores cùm se cernerent prouehendæ illi minime pares esse, eum Otthoni antistiti eiusmodi rerum studiosissimo permiserunt: qui multa etiam illi loco tunc impendit.

Tuckelhausen, iam est Carthusiense monasterium.

Porro Cathedralis Babenbergensis ecclesiæ monasterium, quod sub eius antecessore flammis absumptum fuerat, magnis impensis pristinæ elegantiæ & dignitati restituit. Monasterium quoque S. Michaëlis deintegro, & quidem augustius atque grandius extruxit: ipsamque rem fratrum, plusquam nonaginta talentorum redditibus annuis, cumulauit: multa quoque eidem loco ornamenta contulit: quippe quem singulari quodam studio & beneuolentia, tanquam

corpo-

corporis sui post obitum futurum domicilium, semper compexus est. Multa hîc breuitatis causa prætereo, quæ aliis locis elargitus est; quorum omnium tam ingens est copia, vt numerus æstimationem vincere videatur. Et est sane admiratione dignum, ab vno episcopo, tot locis tam multa conferri potuisse. Sed quo ille in tribuendo largior erat, hoc magis, vel ipso admirante, quod erogaret suppetebat. Quæ vero illius in victu vestituq; fuerit frugalitas, vix vlli credibile videatur. Nunquam enim satur à mensa surrexit, sed semper sobrius ac pene ieiunus, murmurante etiam stomacho, apposita egenis & ægrotis impertiebat.

Frugalitas eius in victu & vestitu.

Inter hæc Boleslaus Poloniæ Dux, vt Pomeranos recens suæ ditioni iure belli subactos Christi ac veræ fidei cognitione collustraret, Otthonem acciuit. Nec recusauit vir sanctus; quin potius & nuncium hunc & profectionem hilariter suscepit, & summa Pontificis Summi voluntate, per Bohemiam, Deo duce, in Poloniam peruenit; moxque tribus presbyteris in Euangelij cooperationem assumptis, in Pomeraniam traiecit. Erat crasso admodum ingenio populus, duraque ceruice gens; sed Christiernus terræ princeps, iam ante Christianis sacris initiatus, rogando obsecrandoque Episcopum, labores leniebat; cuius incitamentis animatus antistes, difficultates omnes perrupit, breuique tempore ingentem hominum multitudinem salutaribus vndis expiauit: & Principis etiam coniugem, ethnicismi erroribus adhuc implicatam, Euangelio genuit, ac vniuersa cum familia diuinæ gratiæ consortem fecit. Præterea apud VVenceslaum Ducem effecit, vt concubinis (quæ numero erant viginti quatuor) repudiatis, sola legitima coniuge contentus viueret. Inde loca illa circumquaque magno studio peragrans, postremo inuenit incolas quosdam sceleribus adeo occæcatos, vt Christiana non modo sacra pertinaci animo respuerent, sed etiam Euangelij præconem in cœnum depressum atque calcatum indignis modis tractarent, contumeliisque appeterent. Sed iis nihil motus

Boleslaus Poloniæ Dux eum accersit.

Pomeranos multos conuertit S. Ottho.

Ab incredulis multa patitur.

motus vir sanctissimus, desidem illum & socordem populum, tam diu tamque strenue adhortatus est, donec tandem beneficiis eius expugnati ac victi, suaui CHRISTO iugo colla sua libenter subderent, ingratique animi scelus multis etiam lachrymis deplorarent.

Verùm hoc loco res commemoratione d gna, quæ sanct ssimo Præsuli ad correptionem accidit, nequaquam silentio p ætereunda est. Erat in pago Buchebach nobilis admodum reliquiarum thesaurus, quem ad locum maiore honore ac veneratione conspicuum transferre ardebat. Itaque adiunctis sibi spectatæ pietatis ac fidei Clericis, pia animi intentione sigillum resignari iubet. Illis autem hæsitantibus & trepidantibus, ipse arrepto ferro, semel atque iterum & tertio sigillum malleo cecidit. Et ecce sanguis, è plumbi arcula haud aliter atq; ex animantis corpore manans, alios quidem vehementi stupore oppressit, episcopum vero graui insuper adeo morbo perculit, vt in vltimam vitæ desperationem adactus, monasticæ vitæ habitum à S. Michaëlis Abbate expeteret: quem Abbas pro animi sui prudentia, collaudata viri obedientia, deindustria distulit. Deinde aliquot post dies rem. ssa non parum ægritudine, cùm memor voti sui multo quam ante ardentius propositi tenax habitum postularet, Abbas (consultis primùm compluribus honestis viris) reuerenter percunctatur, velitne promissam sibi obedientiam reipsa exequi. Illo annuente, & inconcussam obedientiæ virtutem promittente, Bene, inquit, Abbas, In Christi nomine tibi præcipio, vt ad supremum vitæ spiritum in cura suscepti regiminis perseueres, & viduarum orphanorumque patrocinium, vt hactenus consueuisti, sust neas.

Temeritas prodigio castigata.

Territus cupit fieri monachus S. Ottho.

Abbas, cui obedientiã promiserat remittit eum ad suũ Episcopatum.

Ab eo igitur tempore Episcopatus Babenbergensis totus in eleemosynas, totus in hospitalitatem erga pauperes & peregrinos collatus est. Quicquid auri vel argenti vspiam vel vnquam inueniri potuit, per manus inopum in cœli thesauros transmissum est. Postea

vero

vero tam morbo quam senio exhaustis corporis viribus, cùm indies acriori morbi infestatione ad finem se vrgeri sentiret, multo feruentius amicum sibi semper & vsitatum eleemosynarum opus exercere cœpit. Videre licebat quotidie ingentem pauperum numerum ad ædes illius confluere, totamque ciuitatem peregrinis repleri. Viduarum & orphanorum longa examina, clericorum etiam & monachorum irruentium turbæ, sanctissimas eius nundinas frequentabant: quos ille innumeris humanitatis officiis recreabat atque fouebat: donec languor præualescens luctantem spiritum è corporis habitaculo migrare compelleret. Tum supplici & pura confessione præmissa, olea illa placida & sancta sacri olei extrema vnctione delibuta, sacrosanctum Dominici corporis viaticum accepit, circunstanteque illo suo semper familiari tam clericorum quam monachorum collegio, plenam operibus bonis & eleemosynis, plenam honoris & gratiæ animam ad cœlos transmisit. Funus fuit summorum infimorumque lachrymis in S. Michaëlis Ecclesiam illatum, ibidemque honorifice tumulatum anno salutis 1139. tertio Nonas Iulij: Episcopatûs eius anno 37. Translatum autem est sacrum corpus anno 1189. sub Clemente tertio, pridie Calendas Octobris; quo die anniuersario gaudio festiuitas eius celebratur.

Mira liberalitas eius in pauperes

Sacramentis munitus, migrat ad Dominũ

Locus sepulturæ eius.

Translatio

C. Baron. Tom. 2. Annal.

MARTYRIVM FELICIS PRESBYTERI; Irenæi Diaconi, Mustiolæ nobilißimæ Matronæ: & aliorum; Ex eo quod est apud V. P. Laurentium Surium. Coronati sunt Anno Christi 275.

3. Iulij.

TVrgius, Aureliani Imperatoris Vicarius præfectoria ornatus dignitate, homo ferina mente, cum ab eodem Imperatore Christiani sanguinis auidissimo, Tusciam ad Christianos discutiendos missus esset, magna eos diligentia ad supplicia conquirebat. Et quidem

dem erat in eadem ciuitate haud exiguus Christianorum numerus, religionis Christianæ studio florentissimus; quibus Felix presbyter in agro Faliscorum ad constantiam egregia pietatis ac fidei documenta quotidie depromebat, & futura ad certamina luculentis sermonibus roborabat. Quæ vt primùm ad aures Turgij delata sunt, ille sine mora prompta militum manu eo missa, Felicem in vincula conijci mandauit. *Felix confirmat Christianos aduersum persecutionem.*

Altera vero die tribunali in Faliscorum ciuitate erecto, Felicem adduci præcepit, adductumque & de nomine & dignitate, si qua esset, interrogauit. Cui Christi martyr, Felix, inquit, mihi nomen est, & quanquam peccator, dignitate presbyter. Ad quem rursus Turgius; Cur diuersis in locis cogis conuenticula, & populum à cu tu deorum abducis? Respondit Felix; Quæ vero est vita nostra, nisi vt hoc æuo breuissimo Christum Iesum prædicemus, populumque precioso illius sanguine redemptum, ab idolorum spurcitie repurgemus, vt vitæ sempiternæ, ad quam à Deo creati sunt, mereantur esse consortes. Et quæ, inquit Turgius, est vita æterna? Cui Felix? Vita æterna hęc est, Vt cognoscant Deum Patrem; & qui ad nostram omnium salutem è cœlo in terras missus est, Iesum Christum; & sanctum vtriusque Spiritum; eamque Trinitatem Deum vnum & verum credamus, timeamus, & omnibus denique corporis animique viribus sincere colamus. Tunc Turgius, densis peccatorum suorum tenebris occœcatus, Recede; inquit, ab isto infelici Deo tuo, teque Augustorum præceptis obedientem præbe, ne male mulctatus sero tandem resipiscere cogaris. Imo, inquit Felix, vtinam Christo Domino obedire mereamur, eiusque nomen eo quo par est cultu prosequi. Tum iratus Turgius, os martyris lapidibus contundi, penitusque conteri iussit. Eo supplicio diu fatigatus martyr, beatum Deo spiritũ tradidit. Corpus eius canibus in plateam obiectum, fuit studio Irenæi diaconi iuxta muros Sutrij 9. Galendas Iulij sepultum.

Sistitur tribunali.

Præclarum Felicis responsum.

Ioan.17.

Os eius lapidibus cæditur.

Reddit Spiritum.

Irenæi supplicium.

** Clusinam Ciuitatem.*

Quod vbi resciuit Turgius, confestim Irenæum catenis vinctũ ante rhedam suam nudis pedibus, * Clusium Tusciæ ciuitatem profecturus, ire compulit. Vbi vero Clusium peruenit, illo in carcerem coniecto, prima cura fuit reliquos Christianos discutere. Interim

Mustiola consolatur captiuos.

Mustiola insigni pietate matrona, noctu custodias diligenter obire, ac ministris pretio delinitis intro admissa vinctorum pedes lauare, saucios inungere, & singulis alimenta & vestes suppeditare. Tantum tamq; eximiæ charitatis lumen cum diu in mediis tenebris occultari non posset, statim per Torquatum quendam, Turgio innotuit.

Mustiola, Claudij Imperatoris consobrina, à Turgio Blanditiis tentata.

Porro cum Mustiolam, Claudij Imperatoris esse consobrinam. Turgius audisset, eam ad se deduci iussit; quam conspicatus incredibili pulchritudine præditam obstupuit, præcepitque sine iniuria, imo etiam admodum honorifice reduci in domum suam. Deinde ad illam veniens, blandissimis verbis compellauit, monendo rogandoque, ne vel et natales suos ad illum diem clarissimos sempiterno dedecore subuertere. Tu dicebat, decus & gloria fœminarum, ab ectissimorum hominum pedes lauare non erubescis? Tu damnatorum amicitiam etiamnum expetis? Ecquæ dementia?

Sed frustra

Cui Mustiola, At, inquit, nostra nobilitas non generis claritate, sed sanctorum Christianorum humilitate æstimatur. Ideo lubens ego gaudensque eorum pedes exosculor, qui amore Christi Iesu carceris vincula libenter perferunt. Eo responso commotus vehementer Turgius, iussit omnes Christi vinctos capite truncari:

Irenæi cruciatus atroces.

Obitus eius.

beatum vero Irenæum, spectante Mustiola, in eculeo suspendi; ferreis vngulis latera eius discerpi; flammisque admotis, cruciatibus ad adspectum fandis horrendis torqueri. At Irenæus, in medijs supplicijs CHRISTO sine fine gratias agens, tandem expirauit.

Magna Mustiolæ fortitudo inter supplicia.

Tum vero beata Mustiola conuersa ad Turgium: Quid, inquit, ô miser, tanta crudelitate in homines innocentes sæuis? Sed hæc sors illorum est, vt peracto certamine gaudiis in cœlo perfruantur sempiternis; tu

vero

vero in igne æterno sedem habebis. Turgius hoc audiens, furore inflammatus, præcepit eam coram se plumbatis cædi, donec plane deficiens spiritum traderet. Peregit hoc certamen sanctissima martyr quinto Nonas Iulij; cuius corpus cum à seruo Dei Marco apud vrbis Clusinæ muros conditum est. *Expirat.*

VITA S. ANATOLII, EPISCOPI LAOdicensis; Ex ea quæ est per Eusebium Cæsareensem libr. 7. cap. 26. Claruit Anno Domini 283. & reliq.

C. Baron. Tom. 2. Annal.

DE mortuo Socrate, Laodicensis Ecclesiæ gubernatore, Eusebius ex vrbe Alexandrina oriundus gubernacula suscepit; quo in Syriam profecto, susceptæ de Paulo Samosateno controuersiæ ergò, ibidemque à religionis Christianæ propagandæ cupidis detento, Anatolius genere etiam Alexandrinus post illum creatur Episcopus; bonus, vt aiunt, boni viri successor. Qui cum ob eloquentiam, tum ob doctrinam humaniorem & cognitionem Philosophiæ, inter homines nostri temporis, qui erant spectatissimi, facile principem locum obtinuit; quippe in Arithmetika, Geometria, Astronomia & disserendi facultate, in contemplatione & perspicientia naturæ, in oratorum quoque disciplinis venerat ad summum; quarum rerum gratia, fama est, ciues Alexandriæ eum illi ludo, in quo Aristotelis doctrina docebatur, magistrum præfecisse. Ac tametsi in obsidione Alexandriæ, cùm ibi magna esset frumenti inopia, alias præclare ab eo res gestas pene infinitas commemorant, vtpote qui singularem dignitatis prærogatiuam præ cæteris magistratibus ab omnibus ciuibus adeptus fuisset, tamen, exempli causâ, hanc vnam tantùm hoc loco citabo.

3. Iulij. Eusebius Episcopus Laodicensis. Anatolij multa doctrina. Alexandria obsessio.

Fertur, cùm frumentum illis diu obsessis deesset, ita vt fames, quæ in vrbe grassabatur, multo magis intolerabi- *S. Anatolij consilio,*

Alexandrini Christiani servantur.

lerabilis, quam hostium impetus, qui iam extrinsecus premebat, existeret, hunc, quem dico, cùm huic interesset calamitati, tale quoddam remedium illis prouid inuenisse; Cùm altera pars ciuitatis cum exercitu Romano societatem belli gerendi coiuisset, & propterea obsidione non vexaretur, Eusebium forte inter eos qui minime erant obsessi, versantem (adhuc enim ibi habitabat, inque Syriam minime demigrauerat) & magnum decus nomenque celebre etiam à Duce Romani exercitûs consecutum, de his, qui fame illius obsidionis tempore interierunt, per internuncium Anatolius certiorem facit. Eusebius autem magni beneficij loco à Duce exercitûs impetrauit, vt illis, qui vellent se ab hostibus ex vrbe ad eum sua sponte recipere, vitam ac salutem daret. Quo nuncio ab Eusebio Anatolius accepto, Senatum Alexandrinorum coëgit, poposcitque primùm, vt cum Romanis amicitiam iungerent. Quo quidem sermone vbi illos grauiter commotos vidit, dixit; Si hæc sententia minime placet, certe illis, qui in hac dimicatione videntur minime necessarij, minimeque vobis vtiles, liberam è portis egrediendi potestatem, quo velint, faciatis consilium est. Quid enim istos iam iam prope morituros, apud nosipsos continemus? Viros solos & iuuenes viribus valentes, non mancos & corporibus mutilatos, alere oportet.

En prouidum consilium.

Quibus rationibus cùm Senatum in suam sententiam adduxisset, inprimis vt qui erant Christiani, deinde vt alij cuiusque ætatis, qui ciuitatem incolebant, salui aufugerent, diligenter prouidit; vnde non hi solùm, quibus Senatûs decreto potestas facta erat ex vrbe exeundi, verumetiam sub eorum nomine alij fere infiniti, vestitu muliebri, noctu illius prouisione è portis egressi sunt, & ad Romanorum exercitum confugerunt; vbi ab Eusebio bene excepti, more patris aut medici, longa obsidione debilitati, omni prouidentia & curatione in integrum restituti sunt.

Duobus eiusmodi pastoribus ecclesia Laodicensis (quorum alter alteri deinceps ordine proxime successit)

sit)

fit) diuina prouidentia potita est; qui post bellum iam demonstratum ab vrbe Alexandrina eo demigrârunt. Porro Anatolius institutiones in Arithmeticam, decem libris explicatas reliquit. Alia item extant eius opera; quæ exempla occupi præclare in sacris literis ab eo collocati, & multæ in eisdem exercitationis perspicua argumenta exhibent. Hunc Theotecnus, Cæsareæ Palæstinarum Episcopus, per manûs impositionem primus Episcopum ordinauit, & successorem sibi, post mortem, ad ecclesiæ suæ procurationem deligendum prouidit, vnaque cum illo ad aliquod temporis spatium ecclesiæ Cæsariensi præfuit. Verùm Anatolius, cùm Concilium Antiochiæ de Paulo Samosateno conuocatum, eum accerseret, Laodicensium vrbem aduenians, ibi Eusebio mortuo commorari à fratribus coactus est. Anatolio exeunte è vita, post eum us ante persecutionem illi ecclesiæ præficitur Stephanus.

Scripta Anatolij.

Succedit Eusebio in Episcopatu Laodicensi

VITA S. *VDALRICI, EPISCOPI AVgustæ Vindelicorum; Ex ea quæ est per Bernonem, Abbatem Augiensem. Diem obijt anno Domini 973. ætatis suæ 81. Ordinationis 50. Relatus in numerum Sanctorum, à Ioanne 15. Papa, Anno Natalis Domini-ci 993.

* Vldarici & Vlderici. C. Baron. Tom. 10. Annal.

EGregius Christi confessor Vdalricus, nobili cômitum de Dillingen progenie ortus, parentibus Hucaldo & Thietburga, duodecima ab ortu hebdomada lacte amotus, mira cœpit futuræ sanctitatis de se prę-iudicia. Qua re parentes haud mediocriter gauisi, eum monasterio S. Galli tradiderunt, vt à religiosis fratribus tam secularium literarum studiis, quam cœlestibus disciplinis institueretur. Ibi cum aliquamdiu cælestis doctrinæ dulcedinem libasset, voluit protinus omnibus relictis, mente & corpore in eandem vitæ so-

4. Iulij. Progenies & parentes S. Vdalrici.

Wiberata inclusa.

cietatem concedere; sed VViberatæ eximia sanctitate virginis, quæ die nocteque angusto inclusa habitaculo diuinam mentem consulebat, monitis prohibitus, ad parentes remeauit.

S. Vdalricus commendatur Adalberoni Episcopo Augustano.

Qui filium artium maximarum disciplinis egregie imbutum, Adalberoni Augustensis Ecclesiæ præsuli venerando commendârunt. Is, capta adolescentis probitate, eum secretorum suorum conscium fecit; ac domi forisque, prudentia eius ad magnam ecclesiæ totius vtilitatem vsus est.

Romam petit.

Libuit interim viri Dei animo Romam pergere, vt sacra Apostolorum limina visitaret, & se suaque omnia illorum precibus attentiùs commendaret. Præerat id temporis Romanæ Ecclesiæ summa cum potestate

Marinus Rom. Pontifex insignis.

Marinus, apud Deum & homines magnificus & gloriosus; qui Vdalricum ad se venientem perquam benigne excepit, eumque, defuncto recens Adalberone, Augustanæ ecclesiæ Præsulem ordinare voluit. Sed Vdalricus contemptor omnis honoris eximius, ne eo dignitatis titulo decoraretur, clam die altera fugam inijt, & * Hiltenius in defuncti honoris locum successit.

*Hiltinus.

Fit Episcopus Augustanus.

Quo post annorum quindecim curricula ex hac luce subtracto, Vdalricus frustra reluctans, summa regis Henrici ac populi totius voluntate in cathedram episcopalem sublimatus est.

Adepto vero tantæ dignitatis honore, qualis quantusque extiterit, nullius sermo ad integrum explicare valebit. Totus erat semper aut in oratione, aut lectione; maxime satagens ijs sese virtutum exornare ornamentis, quibus Apostolus describit verum Antistitem decoratum esse debere. Porro haud exiguæ ei suberant curæ, de reparandis Ecclesiæ muris, de reædificandis domorum ac ipsius Ciuitatis ædificiis, sub Antecessoribus suis aut nimia vetustate collapsis, aut igne consumptis. Sed & familiam à Paganis partim pene necatam, partim nimia egestate afflictam restaurauit.

Quam insignis in Episcopatu.

In refectione vero quotidiana, semper eius mensæ chara sibi intererat pauperum turba; quam & victu pauit, & indumentis vestiuit. Seipsum vero tanta

tanta maceratione affligebat, vt, esu sibi carnium penitùs interdicto, tenui admodum cibo potuque victitaret, corpusque assidua castigatione in seruitutem redigeret. Sermo eius sapientiæ sale conditus, valde erat ad persuasionem vtilis: eratque in sermone pondus, & in verbis modus. Membra in Dei seruitio fatigata, in plumarum haud mollitie, sed subterposito tapeto vel sago, modico reficiebat somno.

Cùm aliquando sanctissimo altaris sacrificio, (quod cum admiranda corporis mentisque puritate peragebat) assisteret, & extenta manu mysteria consecrare vellet, dextera quædam adstantibus apparuit, quæ cum illius dextera diuina sanctificauit sacramenta. Alio verò tempore dum sub cuiusdam noctis silentio membra quieti commendaret, sancta Afra martyr pulchra facie, veste decora, tunica succincta apparuit, eumque manu (dictu mirabile) eduxit in campum, qui ex nomine ibidem decurrentis fluuij Lecfelt dicitur; vbi sanctum Petrum Apostolorum principem velut in synodali colloquio sedentem inuenit, ingenti sanctorum multitudine, vel quos olim in carne vidit, vel tunc primùm diuina reuelatione cognoscere cœpit, stipatum; quorum omnium vox cùm de suis interfectoribus, vindictam expeteret, tum clamor ingens de Arnulpho duce Noricorum adhuc viuente audiebatur; ob destructionem ecclesiarum, monasteriorumque; quorum res sacrilegus in beneficia laicorum distribuerat. His aliisque pluribus cœlestis signi visionibus Dominus eum illustrauit.

S. Afra martyr ei apparet, & mira ostendit.

Arnulphus Dux Noricorum sacrilegus, accusatur in Concilio sanctorum.

Porro cum assidua viro sancto, propagandæ pietatis ac ægris animabus medicandi, cura sub pectore viueret, easdem verbo diuino pascebat abunde, & omnibus humanitatis officiis sibi deuinctas habere studebat. Hinc diœcesios suæ terminos vigilanter lustrabat, summisque viribus Simoniacam inprimis hæresim tanquã pestem perniciosissimam profligabat. Quin etiã ortam inter Otthonem Imperatorem, (propter fratrem ipsius Henricum Noricorum Ducem) & Ludolphum filium

contentionem, ita diremit, vt cùm partis vtriusq; acies ad confligendum parata staret, aduentu Vdalrici & Hartberti Curiensis ecclesiæ episcopi, positis armis, summa se mutuo beneuolentiæ significatione ac gaudio amplecterentur.

Caput S. Abundij martyris, Romæ secū Augustam defert.

Post hæc, aliaque plurima notæ virtutis opera, Romam orationis ergô profectus, caput Abundij martyris secum inde Augustam magna cum veneratione abduxit. Reuersus vero, multis & valde admirandis cœpit indies magis magisque coruscare miraculis. Morbi eius benedictione profligabantur. Qui oculorum laborabant caligine, oleo per eum consecrato curabantur, varijs detenti languoribus pristinæ incolumitati dicto ciuùs restituebantur. Et quidem sanctus Dei humanarum rerum admodum pertæsus, vt arctiori adhuc vinculo Christo iungeretur, voluit Adelberonem sororis suæ filium Episcopatûs totius curam suscipere, vt ipse sub monachicæ religionis habitu soli Deo vacaret. Zelus quidem erat, sed non secundùm scientiam. Nam paucis post mensibus, Adalbero vitam cum morte permutauit, & Vdalricus, quanquam affecta valetudine, quamdiu potuit vehiculo circumuectus, diuini verbi semina in audientium corda spargere non cessauit.

Claret miraculis.

Quotidie etiam grandæuus offert S. Missæ sacrificium.

Quamdiu vires concedebant, inter quotidiana Missarum solennia, hostiam salutarem Domino mactabat. Denique deuexa plane ætate, die quodam in Ecclesia expleto Missæ sacrificio, tapetem, è regione crucis, ex qua Saluatoris effigies dependebat, sterni curauit. Ibi tum nixus genibus dimidiæ horæ spatio, ardentissimas cum vi lachrymarum preces fudit, & sibi suisque peccatorum veniam à Domino petijt, deinde quicquid suppellectilis, quicquid auri argentiue reliquum erat, in medium adferri præcepit. Tum vero altissima ex imo pectore trahens suspiria, Ah, inquit, quid mihi hæc omnia? simulque per manus Præpositi cuncta pauperibus distribui iussit. Post quæ, quasi omnibus mundi sarcinis exoneratus, totus in diuinarum rerum contemplatione absorptus, oppressis nonnunquam sensibus ad cœle-

cœlestia rapiebatur. Quadam vero vice quasi de somno excitatus: Heu, heu, inquit, vtinam Adalbero nepos nunquam mihi visus foret, quia quod eius desiderio consenserim, nolunt me impunitum in suum recipere consortium. Horrendum profecto Dei iudicium, quod minutissima etiam peccata purgatoriis flammis expianda committit. Paucis vero diebus interpositis iterum spiritu recreatus, supplicibus verbis erratorum suorum ab omnibus veniam petiit, ac vicissim benedictionem tribuens, inter suorum amplexus, lachrymasque Deo spiritum tradidit. Corpus autem suauissimi odoris fragrantiam redolens, magna cum gloria in Ecclesia S. Afræ martyris conditum est: vbi multis admodum miraculis clarum, quæ olim viuens, iam in cœlo triumphans, omnibus opem eius implorantibus confert beneficia.

Nullum etiam veniale peccatum manet impunitum. Simile legitur apud S. Gregor. de Paschasio Diacono mira sanctitatis lib. 4. Dial. c. 40.

Obdormit feliciter in Domino miraculis clarus.

VITA ET MORS ESAIÆ PROPHETAE; *Ex Epiphanio Episcopo Cypri, & D. Isidoro Episcopo Ispalensi.*

C. Baron. in not. mar. Rom. 6. Iulij.

ESaias filius Amos, non illius prophetæ, sed alterius, qui simili nuncupatus est nomine. Ille ex genere pastorum fuit, oppido Thecue: hic autem genere nobili de tribu Iuda ortus in Hierusalem, quem etiam aiunt Hebræi socerum fuisse Manasse. In quo tanta fuit sanctitas & vitæ excellentia, vt vnam tantum dicatur habuisse tunicam cilicinam. Quanquam etiam postmodum pro delictis populi abiit, & sacco membra cooperuit, sed & hoc ad extremum deposito, iuxta imperium Domini, nudo corpore, nudoque vestigio in conuentu populorum versatus est. Sicque æstiuum feruorem, hyemisque pruinas, atque imbrium tempestates sustinuit, vt Dei præceptis obediret, populique delicta assiduo lachrymarum imbre deploraret. Hic * quindecim gradibus recedentem vmbram retro ascendere iussit. Cuius oraculo Rex Ezechias mortis dilationem promeruit,

Genus eius & Patria.

* decem, 4. Reg. 20.

Vide efficaciã orationis Esaiæ.

Serra sectus occubuit. ruit. Quem Manasses extensum à vertice per medium serra secuit, atrociq; supplicio & cruciatu extinxit. Tradunt autem Hebræi duabus de causis occisum fuisse; *Esaiæ 1.* Vnam, quod eos appellauerit principes Sodomorum, & populum Gomorrhæ; Alteram, quod testante Do- *Exod. 33.* mino ad Moysen, *Nemo potest videre faciem meam & viuet*: iste ausus est exclamare, *Vidi Dominum seden- Esa. 6. tem super thronum excelsum & eleuatum*; Non arbitrantes cæcati mente Iudæi, quod in sequentibus faciem & pedes Dei Seraphin texisse nouerat, ac mediam tantùm eius vidisse speciem.

Sepultura eius. Tumulatus est sub quercu Rogel iuxta transitum aquarum, quas olim Ezechias Rex obstruxerat, cùm eas vndas peruias efficeret. Fontem quippe Deus Siloã causa Prophetæ effecit, quoniam prius quam è vita excederet precatus est, vt vndas illic effingere dignaretur. Et confestim demisit illi cælitùs aquam viuentem, vnde sortitus est locus ille appellationem Siloam; quod, si quis interpretetur, sonat demissum. Sub Ezechia quo- *Fons mirabilis ab Esaia precibus obtentus.* que Rege, ante quam stagnum piscinasque fabricasset, precibus Esaiæ effectum, vt exigua lympha scaturiret, quod populus in obsidione hostium teneretur, & ne ipsa periret, vndis destituta, ciuitas.

Milites vero vrbe potiti, cum extrema pene siti confecti laticem quærerent, nullo modo reperire quibant; fugiebat enim ab eis; Iudæi autem quandocunque aquatum venerant, scaturiebat eis vnda, & aquabant. Cæterùm quandoquidem Esaiæ Prophetæ istud acceptum referunt, in perennem eius rei memoriam, po- *Sancti post mortem pro nobis orant.* pulus accuratè prophetam istic solo reddidit, magna cum gloria, & perquam honorifice, vt per eiusdem intercessiones in consummationem vsque seculi aquæ eiusmodi fructus impetretur; cui scilicet vsum referebant acceptum. Extat autem monumentum Esaiæ, finitimum sepulturæ principum, post sepulcra sacerdotum, versus Notum partemque meridionalem. Salomon enim Hierosolymam constituens, ex præscripto Dauid patris, Regum excitauit Mausolea. Existit au-

tem orientem versus Sion, quæ introitum à Gabaoth possidet, quæque ab oppido viginti distat stadiis. Foueam præterea fecit illic incomprehensibilem; magnæ etiamnùm parti mortalium incompertam.

C. Bar. in not. mart. Rom. Item Ioan. Molan. in Ann. Martyr. Vsuardi. 6. Iulij.

VITA S. GOARIS PRESBYTERI; EX ea quæ est per VVandelbertum Diaconum & Religiosum Prumiensem. Quo tempore floruerit patet infra.

GOar claris natalibus, patre Georgio, matre vero Valeria, ex Aquitania prouincia oriundus, * Childeberti Clodouei filij, Francorum Regis tempore, admiranda fama sanctitatis floruit. Cùm enim ab ipsis pene incunabulis suauissimos pietatis ac iustitiæ fructus libare incepisset, eo sanctitatis breui peruenit, vt sacerdotij gradu & honore presbyteratûs accepto, Christi amore, parentibus & cognatis libenter relictis, ad vltimos Galliæ fines, peregrinus seculo, & cœlestis patriæ ciuis, migraret. Delatus itaque in prouinciam, quæ ripis Rheni fluminis contigua, Trigoria nuncupatur, atque ad Diœcesin pertinet Treuirorum, intra terminos Vesalienses sita, exiguum templum ibidem super riuulum, qui nunc VVochara dicitur, summa Felicis Episcopi Treuirorum voluntate, excitauit; in quo dies noctesq; diuinis operibus sedulo intentus, præcipuo quodam studio, hospitalitatis virtutem exercebat: quam ad extremum vsq; vitæ spiritum vt propriam deinde possedit. Neque tamen his operib. contentus, paganorum inprimis conuersioni (quorum ingens ibidem numerus simulacrorum cultui impie deditus erat) incumbebat, omnibusque vana idolorum superstitione deceptis verbum salutis annũciabat. Nec frustra sane Euangelij sementa fecit; nam quos verbo non poterat, stupendis rerum factis excitabat, vt execrabili deorum inanium cultu relicto, veritatem amplecteren-

Patria & Parentes eius.

** Floruit Hic Childebertus Anno Domini 526. & sequentibus, teste C. Baron. Tom. 7. Annal.*

Relicta patria, migrat in diœcesim Treuirensem.

Studet hospitalitati per omnem vitam.

Multos gentiles conuertit.

ctarentur, ſeſeque ſuaque omnia vni Deo & Chriſto Ieſu permitterent. Erat ei ſolennis conſuetudo, peracto indies pro ſtatu Eccleſiæ Miſſæ ſacrificio, & Pſalterio ex integro intente completo, pauperibus deinde & peregrinis operam dare; adeoque hanc de omnibus bene-merendi virtutem ſtrenue exercebat, vt quidam tam excellentis diſciplinæ æmuli, dæmonis fraudibus concitati, virum ſanctum in apertum crimen, ſtructa calumnia, vocare non vererentur. Cùm enim totis diebus eum pauperes fouentem & peregrinos cibo potuque reficientem cernerent, calumniati ſunt ſanctiſſimum virum abdomini deditum, totos dies popinas exercere, ſeque ad ebrietatem vſque, nefanda ingluuie, ſub magna pietatis ſpecie, ingurgitare. Hæc cum fraudulento animi dolore ad Felicem Treuirorum antiſtitem detuliſſent, atque obnixe per ſpeciem ſimulatæ pietatis rogarent, vellet in hominem per multa flagitia vagantem mature animaduertere, Epiſcopus, miſſis confeſtim iiſdem ſumma cum auctoritate de atoribus, Goarem adduci præcepit; fuêre illi ſingulari humanitate ac beneuolentiæ ſignificatione à viro ſancto excepti; at quoniam terminus diei imminebat, nec iter ſtatim arripere poterat, eos ea nocte detinuit, & quanquam peſtiferum virus animorum eorum non ignoraret, appoſitis tamen dapibus pro labore illos vitæ benigne refecit. Ipſe vero, pro more, in Diuinis laudibus pernoctans; orta quamprimum luce, cum Deo Pſalmodiæ & orationum vota perſoluiſſet, tum demùm Miſſarum ſolennia deuote impleuit; ac deinde diſcipulo præcepit, quatenùs hoſpitibus, ſibique prandium, vt poſſet, inſtrueret. Verùm illi cùm tota mente in ſtruendis viro ſancto inſidiis excubarent, vt mandari audiêrunt menſam, ante horam refectionis, Eccleſiæ conſuetudine receptam, ſterni, mox quaſi grandis piaculi indignitate commoti, grauibus admodum verbis in eum inuecti ſunt, quod legitimum & canonicum manducandi tempus præueniret; quaſi pluris, cibum potumque, quam Eccleſiæ laudabilem morem faceret. Ad quæ vir ſanctus ita reſpondit, vt in-

Traducitur apud Epiſcopum Treuirenſ. ab æmulis.

Charitatis officia æmuli ſiniſtre interpretantur & carpunt

vt intelligere possent, regnum Dei non esca & potu, sed pace, iustitia & charitate constitui; neque tam in cibo sumendo tarditatem, quam temperantiam & modum requiri. Rogabat eos deinde, vt vel ideo maturiùs sese reficerent, ne itineris labore fatigati, in via succumberent; Illa siquidem non ventris sed beneuolentiæ & charitatis causa à se fieri. Illis præcise recusantibus, & reatum supplicio dignum esse clamantibus, nunciatur viro sancto peregrinum præ foribus stare. Quo audito, ilico sanctus exiliens pauperem excepit, appositaque mensa, cibum vna cum peregrino sumpsit. Tùm vero vehementiùs indignati executores, Goarem manifesti criminis reum pronunciare, simulque ingenti cum festinatione equos sternere, vt sine mora apud eum, à quo missi fuerant, innocentem insimularent. Ne tamen in via rerum inopia pressi periclitarentur, alimenta à viro sancto, vel ingratis etiam benefacere paratissimo assumpserunt. Iamque bonam itineris partem erant emensi, pone sequente Goare diuinis Laudibus intento, cum vehementer esurire, tantaque lassitudine, quam tam experti essent nunquam, affici incepêre; proinde vt corpora sua reficerent, ad vicinum quendam riuulum deflexêre. Cumque è fonte aquas haurire, & escas è sacculis depromere vellent, aquæ protinùs fugitiuæ diuinam manifeste vindictam nunciârunt, & sacculi alimentis vacui malitiam eorum redarguerunt. His perturbati quid agerent prorsus ignorabant, cumque lassitudo excresceret, Albuuinus ex equo in animi deliquium prolapsus, Adalvvino socio ingentem formidinem incussit, adeo vt protinùs, agnito vtriusq; delicto, supplex ad Goarem moribundo socio vitam impetraturus accurreret.

Hospitalitas eius quanta.

Item eius in æmulos benignitas.

Vltio cœlestis eos persequitur.

Tum vir sanctus, memor præcepti Dominici, quo inimicos diligere præcipimur; & his qui nos oderunt benefacere, omnique beneuolentia prosequi, Fili, inquit, recordari oportuit, quia *Deus charitas est, & qui manet in charitate, in Deo manet, & Deus in eo.* Proinde cùm me hodie cibum vobis solo Christi amore offe-

Matth. 5.

1. Ioan. 4.

offerentem, & ipsum percipientem vidistis, non debueratis charitatis officium recusare, & sanctitatem ex nudo cibo potuque stulte atque impie metiri; discite igitur vel nunc, diuina correptione admoniti, charitatem, quæ est vinculum perfectionis, amplecti. Dum hæc loqueretur, mox tres ingentis formæ ceruas conspiciunt, quas inuocata S. Trinitatis virtute consistere iussas manu apprehendit, earumque vbera mulgens, ex lactis copia languentes recreauit. Inde brutis rursus abire iussis, vim fugitiui fontis cohibuit, & cibos antea in sacculis non inuentos restituit; miserosque ad tanti miraculi magnitudinem stupentes abunde refecit.

Coloss 3.

Ceruas iubet stare, & earum lacte moribundos fouet.

Post hæc multa luce Treuiros delati, cuncta ex ordine Episcopo retulerunt, qui rerum gestarum inuidia commotus, cœpit sibi adstantibus dicere, Goarem magica arte & maleficiis imbutum eiusmodi patrare, nec in illo aliquod veræ virtutis indicium existere posse, qui carni & ventri subditus, totos dies epulis sectaretur. Interea vir sanctus, considente cum suis Episcopo, ingressus cùm hinc inde prospiceret, vt cucullam suam appenderet, forte vidit Solis radium per angustum domûs foramen penetrantem, quem vectem ligneum ratus præclare suspendio cucullæ suæ accommodauit, adeo vt antistes, rei admiratione defixus, hominem præstigiatorem & magum palam clamaret, propiusque accedere & rationem suorum operum reddere mandaret. Et quidem vir sanctus solo optimæ conscientiæ testimonio fretus, simpliciter se artis magicæ prorsus ignarum esse respondit, mirabiliaque à se gesta non virtute propria, sed solius Dei virtute & bonitate ad hominum salutem ac cætera ex pura charitate acta testatus est.

Calumnia Episcopi in S. Virum.

Ad Solis radium suspendit cucullam suam.

Hæc illo dicente, quidam Clericorum Leobigius nomine, expositititium infantem trinoctialem in vinis sublatum, Episcopo & Ecclesiæ (vt moris erat) attulit. Quo viso, Episcopus, Nunc, inquit, virtutis tuæ experimentũ capiemus, an opera tua Deo nitantur au-

Expositititij infantes olim Ecclesiæ & episcopo offerri solebant.

ctore.

ctore. Igitur huius infantuli parentes nobis manifesta, quo innocentiæ puritatique tuæ, quam iactitas, fides ab omnibus adhibeatur. Si recusas, vel minime possis, & magus, & maleficus capitalem sententiam excipies. Tunc vir beatissimus contristari vehementer, & affligi; negauitque ea sua, qui se peccatorem sciret, opera esse, sed sanctorum miracula. Cùm verò Episcopi præceptum subterfugere non posset, tota mente ad preces & lachrymas conuersus, supplices ad Deum manus extendit, ac tandem expleta oratione ad baiulum infantis accedens, quot noctium infans esset quæsiuit. Illo trium noctium esse respondente, Te igitur, ô sancta Trinitas, (inquit Goares) inuoco, teque ô infans, per eandem sanctissimam Trinitatem adiuro, vt genitores tuos nominatim & clare designes. Tunc infans, protenta ad antistitem manu, absolutissimo sermone respondit; Iste est pater meus, Rusticus Episcopus; & mater mea Flauia nuncupatur. Sic iustissimo Dei iudicio, dum in seruum Domini Episcopus calumnias molitur, manifeste qualis esset cunctis innotuit. Itaque vbi se proditum vidit, incredibili pudore suffusus ad sancti viri pedes procidit, eiusque sanctitatem sine fine admirans, suam ipse impietatem, impudicitiamque damnauit. At verò Goares stupefactus, & grauissima ex imo corde ducens suspiria, profusis lachrymis Episcopum plangebat, hortabaturque, vt statim inflictum ab aduersario vulnus, dignis pœnitentiæ medicamentis sanaret.

Iniusta Episcopi in virum Dei sententia.

Iusto Dei iudicio, Episcopus ostenditur parens infantis expositij.

Interea, fama horum omnium celebri admodum sermone ad Sigebertum regem perlata est, qui missis legatis eum accersiendum curauit, moxque accitum de rebus ab eo gestis per ordinem inquisiuit. Ad quæ vir sanctus respondere noluit, ne aditũ ad iactationem popularem quærere videretur. Rege vero ea taciturnitate commoto, ac præcipiente vt responsa daret, necessitate compulsus, petit ab ipso rege, vt quemadmodùm res gestas audisset, ediceret. Quo rerũ gestarum fidem ad se delatam explicante, beatus Goar subiungit: Obedien-

Sigebertus Rex francorum claruit Anno Domini 565 & sequentibus, Teste C. Bar. Tom. 7. Annal.

Sigebertus rex ei Episcopatum offert Treuirensem, & ipse constanter recusat.

dientiam negligere non debeo; nihil tamen aliud ex me audies, quam quod ipse dixisti: Tum Rex admiratione repletus, palam omnibus, quæ de sancto agnouisset, enarrauit. Fuit continuo ab omnibus acclamatum Goarem dignum esse, qui expulso Rustico, Treuirorum cathedram occuparet. Ille vero mœrere & angi, Regisque imperium grauiter ferre, ac palam etiam profiteri mori sibi satius esse, quam viuentis Episcopi sedem arripere. Non esse lapso negandum pœnitentiæ locum; omnium in cœlis regem esse, qui de singulis iudicet; à quo vt velit ipse Rex peccata sibi dimitti, sic debeat Rustico permittere, vt ab illo quoque suorum actuum veniam sedulus expetat; non esse tam facile deijciendum officio sacerdotem, quando omnes mortales natura fragiles, & ad peccandum ex carnis infirmitate sint procliues. Ad quæ rex ita respondit, vt vir sanctus intelligere posset, se episcopalem dignitatem nullo modo declinare posse.

Prudenter admodum excusat lapsum Episcopi.

Tunc Goar vbi regis animum immobilem vidit, cum lachrymis viginti dierum inducias petiit. Quibus facile obtentis, ad cellulam suam abiit, seque confestim in orationem prosternens, Dominum deprecari cœpit, vt à tanto onere liber, in abditis conscientiæ reliquum vitæ tempus transigere concederet. Cumq; in his precibus persisteris, multis se lamentis affligeret, valida febre ex Dei voluntate correptus, annis continuo septem longo corporis incommodo ita fatigatus est, vt neque regis conspectum, multo minus dignitatem oblatam subire posset. Interim toto illo temporis decursu orationi vacabat, & assiduo lachrymarum imbre populi & maxime Rustici antistitis peccata deflebat. Itaque euoluto septem annorum spatio, Sigebertus de salute viri solicitus, alios aliosque destinauit legatos, qui eum honorifice ad se deducerent. Sed vir sanctus post illos septem, quos memorauimus, annos, triennio & mensibus tribus in infirmitate & Dei laudibus exactis, plenus dierum, bonorumque operum ex corporis ergastulo in cœlos migrauit. Funus fuit ab Agrippino & Euse-

Obtinet à Deo ne fiat Episcopus.

Decedit è Vita.

Eusebio egregijs Christi sacerdotibus, alijsque insigni nobilitate viris, summo cum honore & reuerentia eodem in loco & Ecclesia, quam ipse construxerat, conditum; vnde tamen post multos annos in aliam nouam Basilicam translatum est. In qua multa, per eius merita, fiunt miracula; multa infirmis præstantur beneficia; Claudis gressus; cæcis visus; mutis loquela; Surdis auditus, Dæmoniacis curatio.

Claret eximiis miraculis post obitum.

VITA ET MARTYRIVM S. GODOLEuæ; Ex ea quæ scripta est per Drogonem Monachum & Sacerdotem Gestellensem; qui ex testibus oculatis cuncta se habere testatur. Passa est anno salutis 1070. teste Ioan. Molan.

Ioan Molan. in Annot. Martyrologij Vsuardi & in Nat. ac Indiculo SS. Belgij. 6. Iulij.

BEata Godoleua in Boloniensi territorio, pago qui Londefort dicitur, patre VVifrido, matre vero Ogiua, honestis & honoratis orta parentibus, generis nobilitatem moribus & vitæ sanctimonia præclare illustrauit. Porro præter egregias animi dotes, fuit etiam insigni formæ elegantia & corporis pulchritudine; nisi quod maligni quidam in ea capillos nigros & eiusdem coloris supercilia vituperare potuerint. Cùm igitur exactis pueritiæ annis, iustum ætatis robur attigisset, à multis in coniugem expetita, tandem Flandro cuidam Bertulpho nomine, vt nobilissimo ita & impientissimo, summa parentum voluntate desponsata fuit. Is vero quanquam antea incredibili eius amore incensus nullum non mouisset lapidem, vt cupitis eius amplexibus frueretur, postquam tamen ad suas eam traduxisset ædes, fraude maligni hostis ita repente animo immutatus est, vt cane peius & angue eam odisse videretur. Ei vero odio etiam mater eius fomenta suggerebat, exprobrabatque filio, quod cornicem ex aliena regione adduxisset, quasi in patrio solo nullæ essent, eius & genere & opibus digniores. Cœpit itaque Christi ancilla

Patria & Parentes S. Godoleuæ.

Desponsatur Bertulpho, Flandro viro illustri.

Odium Bertulphi in eam.

variis exerceri molestiis; quas tamen infra animi mo-
destia deuorabat patientissime. Nuptiarum celebrita[s]
triduo agebatur; sed sponsus, ne quam exosam habe-
bat aspicere cogeretur, interesse recusabat; tota cur[a]
matri cum amicis relicta; quæ, quanquam maleuo-
lentiæ virus propter conuiuas tegere nitebatur, atta-
men vultu ipso pectoris arcana prodebat. Post triduu[m]
Bertulphus domum rediens, spreta coniuge & relict[a]
familia, in paternam domum commigrauit. Spon[sa]
igitur Godoleua inuisa sponso, sed Christo chara, dom[i]
residet; gubernat familiam; pudicitiæ ita studiosa, v[t]
etiam maledici nihil de ea sinistrum vel confinger[e]
possent. Et ne torperet ocio, desidiaque & segnitie mar-
ceret, iam ducebat fila; iam texebat; tum vero etiam i[n]
preces incumbebat. Interea Bertulphus quanquam
natalium splendore clarus, improbis tamen moribus
& odio in Christi ancillam plane iniusto, & se & fami-
liam obscurabat, nihilque sempiternæ ignominiæ no-
tam veritus, ex marito sæuum se latronem exhibebat.
Præficiebat ei ex matris consilio vernam quendam, qu[i]
maligne ei inseruiret, & frustrum panis, statuta hora, e[i]
præberet; diras luiturus pœnas, si quid præterea cibi po-
tûsue ei impertiret.

Deseritur à Sponso.

Pessime habetur à Bertulpho.

Mira eius patientia & abstinentia.

Subiecta igitur seruo suo ancilla Christi, contume-
liis exagitatur; quas mente tranquilla optimeque sibi
conscia itâ ferebat, vt exultanti etiam animo, Deo
gratias ageret, panemque suum cum sale & aqua pau-
peribus etiam communicaret: Maledicenti quoque
viro non maledicta, sed verba suauissima & amoris
plena, reddebat: pro se persequentibus & calumnianti-
bus Deum deprecans. At neque ijs quicquam mollitus
Bertulphus, cùm fame & inedia eam se conficere posse
desperaret, cœpit cruento de nece eius animo multa
cogitare, quam ne inferret protinùs, terror nobilissimæ
familiæ, qua virginem prognatam non ignorabat, im-
pedimento fuit; sperans autem fore vt maioribus fati-
gata molestiis tandem in murmurationes prorueret, di-
midiam panis hactenus illi attributi portionē subtra-
hit.

hit. Illa vero tam annonæ diminutionem ſedato ferens animo, tametſi difficillime in vitæ ſuſtentationem ſufficere videret; mediam tamen partem illius, conſueto more, pauperibus largiebatur, precibuſque aſſiduis, quod corpori deerat, ſupplebat. Porro in tanta immanitate, Bertulpho cognati & amici eius fauentes, ſcelerato & iniquo odio eam perſequebantur, & crudelem ſponſi animum, ſua ſponte ſatis incenſum, magis inſuper magiſque incitabant; prorſus vt ſancta virgo, tanta mariti & familiæ perſecutione victa, fuga ſibi ſalutem quærere cogeretur.

Quanta fuerit eius commiſeratio erga pauperes.

Nudis igitur pedibus, vnica puella comite, ad natale ſolum reuertitur, parentibuſque ſuis calamitatis ſuæ hiſtoriam cum lachrymis & gemitu recenſet. Pater eius, auditis filiæ querimonijs, primo quidem Balduinum comitem Flandriæ, dein ex eius conſilio Nouiomenſis Eccleſiæ antiſtitem ipſius generi dioeceſanum adijt, eorumq; opem contra filiæ ſponſum implorauit. Illi auctoritate ſua monent, coguntque Bertulphum, vt poſitis inimicitiis coniugem ſuſcipiat, foueat, & quo par eſt honore & amore proſequatur.

Compulſa fugit ad parentes ſuos.

Recepit ille quidem virginem ſanctiſſimam, ſed animo in ſcelere ſuo adeo obfirmato; vt modis omnibus in eam curam cogitationemque incumberet; vt eam è medio tolleret. Cernens autem Chriſti ſponſa ad priſtinam ferocitatem quotidie noua incrementa accedere, totam ſeſe precibus diuinæ prouidentiæ commiſit, certa ampliſſimis præmiis patientiam ſuam aliquando à Deo remunerandam.

Redit ad ſponſum; & totam ſe Deo committit.

Cumque alij eius miſerias lamentarentur, dicerentque eam ſolam eſſe, quæ neque carnis voluptatibus, neque mundi deliciis eſſet fruitura, illa magna animi conſtantia, ſe neque carnis voluptates, neque mundi huius oblectamenta appetere, reſpondebat; addebat autem; Vos quidem me infelicem & lachrymis ac luctu dignam reputatis; at ego, tametſi in præſentiarum afflictio & anguſtia me obtinent, præ cunctis Flandriæ mulieribus exaltabor aliquando & ſublimabor. Et hoc mihi faciet qui potens eſt, qui erigit eliſos, & ſoluit compeditos: ſanat con-

Conſolatur ſe ſpe futuræ retributionis inter afflictiones.

Psal. 145 & 146.

tritos corde, & mœrore affectos exhilarat. Multi quidem ad eam veniebant, vt illam solarentur, & à mœstitia, quo ad possent, societate & verbis amantissimis auocarent. At illa cœlesti plerumque consolatione adeo perfusa erat, vt vultu & verbis è Sancti spiritûs doctrina depromptis nullius se solatio indigere ostenderet; quin & monachos quosdam consummatæ virtutis ad se quandoque consolationis ergô commeantes, melliflua adhortatione ita afficiebat, vt mentem eius diuina sapientia perfusam minime dubitarent.

Summe afflicta alios insuper consolatur.

Ast Bertulphus vt animaduertit omnes suas machinas & artes ad illam perdendam adhibitas in nihilum recidere, accitis ad se duobus famulis Lamberto & Hacca, illis animi sui propositum aperit, petitque consilium, qua via modoque inuisam sponsam internecione deleret. Illi animo confidenti nefarium facinus in se suscipiunt, remque minime difficilem esse docent; tempus exprimunt, quo occultiùs & commodius facinus perpetrari queat. Iamque aduenerat dies, qua virgo Deo plena in cœlis coronanda erat. Ea ipsa igitur nocte qua fraude perditorum nebulonum iugulanda erat, ante Solis occubitum venit ad eam Bertulphus, & primo quidem simulato animo osculatur, amplectitur, ore mentitur risum, qui virus habebat in pectore; assidet deinde iuxta illam, propiusque se illi iungere formidantem manu ad se trahit, hisque compellat verbis. Non mediocri id dolore me afficit, quod ita fero & præduro erga te animo esse videor, vt neque præsentia mea tibi solatio sit, & neque colloquiis meis, neque mutuo concubitu delecteris. Equidem qui nos aduersus casus infestârit ignoro, vt & alieno in te animo essem, nec satis mentis meæ compos viderer. Ni fallor, maligni dæmonis opera id effectum est. Sed iam tandem volo hisce diffidijs finem imponere, teque charæ instar coniugis colere, sensimque profligato odio, mente & corpore tibi coniungi, ô hominem ipso Iuda proditore nequiorem. Inueni, inquit, fœminam, quæ se iacti-

Lambertus & Hacca interfectores S. Godoleuæ.

Simulator Bertulphus.

iacti-

iactitat posse nos mutuo amoris vinculo adeo copulare, vt non possint duo alij ardentiori inter se charitate coniungi. Ego id negocij Lamberto & Haccæ seruis meis commisi, qui fœminam ad te adducent: tu vide fidem vt illis accommodes.

Hæc cùm dixisset homo scelestus & totus ex fraude & mendacio conflatus, Christi ancilla respondit, nihil recusare, modo absque sceleris alicuius commixtione id fieri posset. Tum Bertulphus, à camno exiliens, equum ascendit Brugas profecturus, vt ibidem ab omni cædis suspicione remotior, nuncium de extincta Godoleua opperiretur.

Dolose euocatur occidenda.

Igitur nocte cunctis sopore oppressis, Lambertus & Hacca ad Dominæ suæ cubiculum accedentes, eam excitant; fœminam, cuius herus mentionem fecisset, præ foribus eam præstolari impie mentientes. Illa Deo se commendans, vestibus se induere voluit. At illi, pedibus, aiunt, nudis, passis capillis, solaque in interula venias oportet. Id enim tibi inprimis maxime profuturum est. Illa quanquam fraudem dolumque facile odorari poterat, nihil tamen vel mortis vel ingentis periculi timore perculsa, secura prodijt. Tum vero perfidi ac nefarij serui, iniecto in collum eius laqueo, eam strangulârunt, exanimemque in aquas ibidem, si quid forte spiritûs superesset, præfocandam demerserunt. Extinctum deinde corpus scelesti illi homicidæ ad eius lectulum reponârunt, vestibusque opertum reliquerunt. Interea sole altiùs scandente, cum hera de more in primo auroræ ortu non prodiret, familia inter se mussitare, ac tandem dormientem excitatura cubiculum intrare: sed mortua non expergiscitur. Mox fama volat; accurrunt vicini; contemplantur corpus exanime; nullum vulnus; nullum ferri vestigium toto corpore reperitur. Ad collum duntaxat cruentus visebatur circulus, ex laqueo quo strangulata fuerat, relictus. Interim alijs naturali eam morte obijsse dicentibus, alijs diuersùm affirmantibus, sui eam sepulturæ tradiderunt.

Strangulatur à seruis Bertulphi S. Godoleua.

Attende miraculū. Porro cùm hoc modo immane facinus sempiterna obliuione deletum existimarent, Dominus, vt cædes illius cunctis innotesceret, cœlestibus eam miraculis continuo illustrauit. Humi pars illa, vbi interempta est, in candidos lapillos versa est; & cum quidam pio deuotionis studio ducti de terra illa domum secum asportarent, eam postea in gemmas mutatam mirati sunt. Quod ne quis fabulosum existimet, auctor ipse, qui sanctissimæ huius virginis vitam martyriumque conscripsit, se & proprijs oculis gemmas vidisse atque manibus tractâsse testatur. *Miracula ad aquam vbi fuit submersa.* Quin etiam & aqua illa, quæ reliquias spiritûs eius suffocauit, nequaquam virtutis expers fuit. Quotquot enim vel febribus vexati, vel alijs afflicti morbis, eam biberunt, repente sanitatis beneficium illius meritis se adeptos lætati sunt. Pari virtute & monumentum eius illustratum fuit; quod vno aut altero ex pluribus miraculo confirmasse sufficiat.

Item ad sepulcrū eius. Pater filium à primis natiuitatis annis contractum eo attulit. Nomen puero Algotus erat; qui post vota precesque sospes cum patre domum abscescit. Fœmina quædam omni membrorum officio similiter destituta, nouem annis ad fores monasterij S. Trudonis frustra (Diuina id agente prouidentia) sanitatem postulas iacuerat. Tum vero fama miraculorum, quæ ad Godoleuæ monumentum fiebant excita, eo se deportari curauit; ibique orans paulo post suis pedibus læta domum rediit.

Filia Bertulphi à natiuitate cæca sanatur. Anno Christi millesimo octogesimo octauo, corpus eius apud Gestellam à Ratbodone Nouiomensi & Tornacensi antistite eleuatum est 3. Calend. Augusti. Filia vero Bertulphi ex vxore secunda, luminibus à natiuitate orba, cùm aqua illa, quæ submersione eius & martyrii gloria celebris habebatur, oculos lauisset, protinus à perpetuis tenebris liberata est. Quod sane beneficium, vt grata memoria perpetuis temporibus celebraretur, extruxit ibidem sacrarum virginum domicilium, sub regula D. Benedicti militantium. In quo cœnobio,

nobio, ipsi virgini Godoleuæ sacro, niueus eius cruor, qui ex ore & naribus in submersione emanauit, ad perpetuam rei memoriam conseruatur.

MARTYRIVM SS. ROMVLI, BERGOmi & Fesularum Episcopi: ac sociorum. Quod consummarunt, Anno Christi Dominici 90. sub Domitiano Imperatore. Ex eo quod est per Reuerendiss. D. Franciscum Cattaneum: Antistitem Fesulanum. *C.Bar. in not. mart. Rom.*

CHristiana fides, quæ regni cœlorum vocabulo designatur, grano sinapis aptissima similitudine comparata est. nam vt acris sinapis vis, eorum, qui id sumpserint, gustatûs sensum exasperat, & lacrymas excutit, calorisque insiti feruor totum hominem perturbat, sic commodorum iactura, famis, sitis, frigoris contumeliarum, suppliciorumq; perpessio, quę Christianam fidem sequentib. proposita sunt, pias & fideles mentes exagitant, ancepsque spes & metus miscent animos; propterea quod hinc futura felicitas solatio & lætitiæ: illinc præsentes cruciatus tristitiæ & pauori sint. verùm vt sinapis virtus, quo latius se distulerit, corpusque miscuerit, eo efficaciorem in maturanda sanitate vim medicinæ reddit, sic quo vehementius pii homines in laboribus, periculisq; & rerum arduarum tolerantia exercentur: eo clariores & Deo gratiores triumphos de communi hoste agunt. Qui profectò nunquam in tot ac tantas dimicationes, & in illos mundi quotidianos impetus se demisissent, nisi sempiternam pacem, & immensum gaudium animo concepissent, plena est exemplorum vetustas; nunc vnius Romuli martyris res gestas commemorasse satis sit; sicut enim aurum igne, sic eius fides magnis certaminibus perspecta est.

6. Iulij. *Matth. 13. & 17. Luc. 13. & 17.* *Præclara similitudines ad martyrium incentiua.*

Erat beatissim⁹ Petr⁹ Apostolici ordinis Princeps, Ro

manæque Sedis administratione insignis eius enim ditioni sic rerum arbitrium subijcebatur, vt quæcunque in homines statuisset aut remisisset in terris, ea rata & firma haberentur in cœlis. Romulus summo loco Romæ natus, statim vt puer vtroque parente orbatus est, ad hunc se contulit, & sacro baptismate ab eo initiatus est. Primis annis Iustino presbytero vitæ sanctitate, & sacrarum literarum scientia prædito, cùm in disciplinam traditus esset, non modo Christianæ religionis cognitionem omnem assecutus est, sed breui vberrimi eius sermones, complures alios ad Christi fidem erudierunt. Tantarum rerum fama cùm non modo Romæ percrebuisset, sed magnam latij partem peragrasset, ingens hominum multitudo Romam ad eum confluxit, baptismumque suscepit, multi item, qui grauibus & periculosis morbis conflictabantur, Petro & Romulo pro eis deprecantibus, mirabiliter curati sunt. In ijs Carisius quidam genere & diuitijs clarus, cùm duos filios haberet, alteriusque eorum putres artus tabidis manarent vlceribus, alterum dæmon agitaret, nec consistere pateretur, rem ad Petrum detulit, cùm Petrus Romulum ad eos misisset, eius ope non solum malis, quibus corpora, sed etiam, quibus animæ oppressæ erant, releuati sunt; Christianique facti & parta salute læti, Iesu Christi gloriam omnibus sermonibus celebrabant.

S. Romulus baptizatur à S. Petro Apostolo.

A Iustino Presbytero, in omni disciplina eruditur.

Morbidum & dæmoniacum fratres sanat, vnaque cum parente Christo lucratur.

Petrus vero cum Romuli preces tam gratas acceptasque Deo, & hominibus salutares esse sensisset, suorum laborum fructum tulit maximum, spesque iniecta est fore, vt eius doctrina & prædicatione Christiana religio latius diffunderetur, & altius radices ageret. Quamobrem Romulum vna cum Iustino præceptore, Marchitiano, & Carissimo, Sutrium Hetruriæ opidum vetus ac nobile, qui eum populum Christiana religione imbuerent, misit. cùm Sutrium peruenissent, apud Pergamum virum in primis clarum & honestum diuersati sunt. Pergamus, qui essent, & quæ causa eos illuc attulisset, percontatus est. Illi se Christianos esse, & Christianam religionem scire, animo excelso & forti

Mittitur cum Socijs, Sutrium.

forti professi sunt. aliquid Pergamus de hac religione fama acceperat; verùm ab eius institutis sic abhorrebat, vt quæ falso ab impiis de animarum mortalitate creduntur, illi insita essent, animasque cum corporibus interire, & omnia morte deleri censeret. itaque eos in animarum æternitate stultissime labi respondit; neque enim quenquam, qui harum rerum fuisset auctor, aut alium, qui mortuus esset, vnquam reuixisse. Ad refellendam, coarguendamque hanc falsitatem, longe erant argumenta petenda, pedetentimque & caute Pergami animus ad rem veritatemque traducendus; neque primo ingressu in intimam Christianæ religionis disputationem penetrandum. quare Romulus & si res difficilis proponebatur, tamen diuina ope fretus veritatem defendere orsus est; ac Pergamum longe opinione falli respondit, qui talia sibi persuasisset. Quæ enim gens, inquit, tam Barbara, quis tam ferus atque immanis vnquam fuit, qui natura duce, animos diuinos esse non senserit? quod si hæc veteri omnium religione consecrata sunt, & cum temporis diuturnitate, tum auctoritate eorum, qui maximis ingeniis & altissimis animis præditi fuerunt, confirmata, omniumque consensio naturę vox putanda est; mortem quidem non interitum omnia delentem, sed migrationem, commutationemque vitæ existimabimus. Quin nemo tam excors est, qui non cognitum, comprehensumque animo habeat, iustitia mundum regi, & præmia virtutibus, pœnasque vitijs esse propositas, cùm vero plurimi qui multa in Deum & homines impie, nefarieque commiserunt, nullis mulctati pœnis vita excedant, & qui virtute præstiterunt, nullis affecti præmiis: aliquod tempus, & aliquis locus sit, necesse est, vbi postquam hinc migrauerint, quod cuique debetur, persoluatur. alioquin qui modestissime, sanctissimeque vixerunt, quo nihil dici absurdius, aut cogitari potest, duriore & miserabiliore conditione futuri sunt, quam qui omni voluptatum genere effrenatas cupiditates suas expleuere. Quod vero animæ & corpora inter se consociata erant, cùm aut

S. Romulus disputat cũ Pergamo, hospite suo Surij, de animarum immortalitate.

præclara opera edidêre, aut se scelerum vinculis obstrinxêre, nemini dubitandum est, quin quo facti s dignam & meritam mercedem accipiant, iterum sint coniungenda. quemadmodum autem frumenti granum terræ complexu exceptum cùm putruerit, herbescens diffunditur: sic corpus humanum eiusdem terræ gremio reconditum & in puluerem redactum resurget immortale. Quod si nostras quoque cogitationes ad hominis naturam reuocemus, eum non ad labores & ærumnas, sed ad summum & perfectum aliquod bonũ generatum & factum esse, luce clarius videbimus. neque enim dubium est, quin finis semper iis rebus, quæ ad finem referuntur, perfectior sit & præstantior. cùm autem hominis animus, mensque & ratio ea sit, vt non solùm res terrestres mo iere ut, sed in cœlum vsque penetret, & astrorum ortus, obitus, cursusque cognoscat, & solis, lunæque defectiones in omne posterum tempus, quæ & quando futuræ sint, prædicat; hæcque summam quandam vim & perfectam artificiosi operis eum adeptum esse testentur: cumulatum quiddam omnibus bonis, & gloriosum, & sempiternum, secretis omnibus malis, sit, necesse est, quo naturalis eius cursus dirigatur, at in hac vita tantum abest, vt veræ gloriæ & germanæ felicitatis solidam & expressam effigiem teneat, vt solicitudinibus, miseriis, & ærumnis insuper fere semper prematur, restat ergo, vt cùm ex iis corporis vinculis euo ârit, propriis commodis, & proposita sempiternaque lætitia fruatur. neque illud prætereundum videtur, quod frustra quid facere & sine causa, minime Deo & natura dignum est, quare cœlestis felicitatis desiderio, quod nobis natura ingeneratum est, nequidquam teneremur, si postera secula ad nos nihil pertinerent. Certis præterea motibus cœli, & ratis astrorum ordinibus, mundique pulchritudine, atque huiusmodi argumentis Deum esse, & hæc tanta opera esse Dei, omniaque inter se connexa & apta, mente & consilio diuino ad salutem & conseruationem nostram mirabiliter administrari, docuit. postremo multa in eam sen-

Ad Cor. epist. 1. c. 15.

Ite. differit de aliis multis.

sententiam dicta sunt, quare Christiana religio, repudiatis cæteris, vna colenda esset, idque cum vetustis & veracibus prophetarum oraculis, tum sanctorum virorum auctoritate comprobatum, qui quo maiori fide & pietate à Deo gratiam inierant, eo, melius, quæ vera essent, cernebant. multa denique de contemnenda gloria humana, & cælesti felicitate expetenda addita sunt.

Etsi vero hac oratione Pergamus vehementer commotus sit, sensimq; fides in eius animum cœpit illabi, tamen quod, quæ à Romulo dicebantur, vt aliquo miraculo illustrarentur, optabat, Romulus magno studio Deum precatus est, vt veritati in Pergami animo orienti vberiora gratiæ dona suggereret, quo facto, obsoletior vestitus, quo Pergamus erat amictus, in augustissimam & insignem vestem; virga, quam manu gestabat, in regium sceptrum; & fictilis vrna in prægrandem gemmam conuersa est. hæc cum Pergamus admirabundus intueretur, & rerum magnitudine obstupesceret, se Christum veri Dei loco habere exclamauit, statimque ad terram proiectus, non modo Romulum eiusque socios veneratus est, sed eorum pedes sæpius osculatus, suscepto denique baptismo vna cum liberis & domesticis ad quadraginta numerum in Christianorum cœtum adscriptus est. Inde cùm in foro & vicis frequentibus conuocata concione, Romulus & socii orationem de Christiana religione habuissent, sic Sutrinorum mentes affecêre, vt cum alii complures, tum Carisia vidua locuples ac nobilis, Christiana facta sit, & sacro baptismate abluta. cuius tam eximia fides fuisse fertur, vt filia vnica, quæ vnicum erat matri in viduitate solatiū, cùm linguæ vsum nullum haberet, habitis obsecrationibus, loquendi facultatem sit assecuta. cuius rei admiratione Carisia adducta, dimidiam suarum copiarum partem egentibus erogauit. Compluribus Christianam religionem sequentibus, qui se à cultu Idolorum auocari moleste ferebant, Præfectum) cuius fidei Nero Sutrium commiserat, aggressi, Romulum sociosq; eius criminando exagitare cœperunt. quodā

Pergamus S. Romuli sermonibus, precibus, eximiisque miraculis, cum vniuersa familia ad Christi, fidem conuertitur.

Simili legitur in Vita S. Godoleuæ, post eius obitum.

Item complures aliį. Romulus & Socij accusantur apud Præfectum.

Sutrium aduen isse, qui nouam religionem profitentes imbecillorum mentes errore imbuerent, otiumque ciuitatis turbarent: eos coercendos esse, remque omnem discutiendam, ni omnia seditione & superstitionibus misceri mallet, nec prius destitêre, quam ex vrbe & agro Sutrino Romulus ac socij præcipites exturbati sunt.

Sutrio expelluntur.

Angebatur Romulus tantam occasionem bene gerendæ Christianæ Ecclesiæ extortam esse de manibus. ob eam rem cùm ipse socijque Deum pro Sutrinorum salute precati essent, mœsti se Romam receperunt, remque Petro, vt gesta erat, exposuerunt. Petrus eos benigno appellando sermone, à tristitia acerbitateque deduxit, & languentes confirmauit.

Romam redeunt.

Porro vt institutum vitæ cursum Romulus teneret, nouum ei onus imponendum existimauit. Erant Fesulæ Hetruriæ oppidum armis virisque opulentum: Atalantem Tigranis filium cum à Babelicæ turris confusione discessisset in Italiam traiecisse, & in Hetruria consedisse tradunt, Fesulanique montis amœnitate & cœli salubritate captum ibi vrbem, quam Fesulas appellauit, condidisse, mœnibusque sepsisse & turribus firmâsse altissimis. cùm spes oblata esset populum Fesulanum oppressum à dæmone, posse seruitute eximi, eam prouinciam Romulo socijsque eius destinauit. Romulumque primum Fesularum Episcopum renunciauit, & quamprimùm eo contendere iussit. Romulus, qui quisquis præsidibus Ecclesiasticis dicto audiens esset, eum Christo parere intelligeret, statim viam ingressus est. Petrus Crescentium & Dulcissimum, Volaterras Hetruriæ oppidum paucis diebus ante miserat, qui id à dæmoniaca potestate eripiendum curarent, quod vero post discessum nihil de ijs vnquam allatum erat, Romulo viam, quæ præter Volaterras ferebat, ineunti, mandauit, vt de eorum statu cognosceret, seque certiorem faceret. Cùm Romulus socijque eius Volaterras peruenissent, exploratis omnibus, Crescentium & Dulcissimum iniurijs ab oppidanis iactatos, Volaterrisque

Ioan. Vill. lib 1 cap. 7.

Fesulas quis condiderit.

A D. Petro Apostolo, Fesulas, Episcopus designatus S Romulus mittitur.

Crescētius & Dulcissimus, Volaterras missi.

& Feſulis exactos, in monte, qui non longe aberat, conſtitiſſe comperêrunt. ibi obſiti ſqualore & pallore, macieque perempti precationibus vigilijſque ſe dediderant. ijs conuentis, & longo ſermone cum eis habito, reuertendi in oppidum Volaterras eumque populum doctrina euangelica inſtituendi conſilium ineunt.

Ijs rebus conſtitutis, dum eo recta pergunt, in ciuem nobilem, cui Victimus erat nomen, inciderunt. is ſe miſere afflictabat, quod filij ægrotantis ſaluti deſperaſſet, multitudineque neceſſariorum, qui eum conſolarentur, circumfuſus, domo ſe ſubduxerat, ne filium animam agentem videret. cùm eum adijſſent, nomineque appellaſſent, rogârunt, vt lachrymis temperaret, ſi Chriſto fidem haberet, ſtatim filium incolumem habiturum. Victimus, cui filij ſalus propria vita erat charior, ſe omnia, quæ illi præcepiſſent, facturum pollicitus eſt. rebus, quæ credendæ erant, ordine perceptis, precibuſque à Romulo factis, domum reuerſus filium conualeſcentem ſumma cum omnium aſtantium admiratione offendit. Hoc inſigne miraculum, vt in Chriſtianorum numerum tota eius familia adſcriberetur, effecit. Volaterris nonnullos dies verſati, diuinarum ſententiarum pondere ſic hominum animos affecerunt, vt complures eorum hortatione in ſpem, cupiditatemque æternæ ſalutis adducti, euerſis Idolis Chriſtianam fidem amplecterentur.

S. Romulus Victimi ciuis Volaterrenſis filium ſanat, Victimumque tota cum familia, Chriſtianum reddit. Et alios multos.

Inde Feſulas petituri Feſulanos truculentius in Chriſtianos ſæuire, & nefaria in eos facinora edere, à Creſcentio & Dulciſſimo acceperunt. quare commutato conſilio, ad diſſeminandam Chriſtianam pietatem, quo ſpiritus Sanctus ferebat, iter auerterunt. Cùm plurimas ciuitates prædicando luſtraſſent, plurimumque ea in re profeciſſent, tandem Brixiæ conſtiterunt. ibi concionibus & ſanctitate vitæ plurimos ad Chriſti fidem conuerterunt; tum viduæ cuiuſdam filium mortuum ad vitam mirabiliter reuocârunt, compluribuſque ægrotis opem & ſalutem tulerunt. inde Bergomum ſe recepere. Quo tempore id acciderit, aliquo annorum numero

Itidem Brixiæ vbi & mira operantur.

inter ſcriptores noſtros & externos diſcrepat. Hi enim anno à Chriſti natali die circiter ſeptuageſimo ſecūdo, noſtri octuageſimo octauo Romulum Bergomum veniſſe tradunt; adduntque tam in tempore id accidiſſe, vt prope cœlo miſſus videretur: propterea quod mortuo Viatore, Epiſcopo Bergomates carerent, reſque Chriſtiana pedem referre videretur. qui mihi potiores auctores ſint habendi, non ſatis conſtat. Romulus primo complures, qui incommodo valetudinis affecti erant, in priſtinum ſtatum reſtituit: duos item à mortuis excitauit. Miraculorum fama per vrbem vulgata, non ſolùm in fide labantes firmauit, ſed ad Chriſtum ingentem nouorum cultorum multitudinem adiunxit, ob eam cauſam Bergomi ab omnibus magno in honore habebatur, eiuſque auctoritati plurimum tribuebatur. Iamque ei cum Bergomatibus vitam agere conſtitutum ac deliberatum erat; verùm duo de viginti menſibus Bergomi exactis, nocte in ſomnis obuerſatus Angelus Dei, verbis nunciauit, vt ſe quam primùm in Hetruriam conferret, & inſtitutum opus repeteret. Prima luce re cum ſociis communicata, diuinæ voluntati omnes parendum eſſe cenſuerunt, itaque conuocata Bergomatum concione, diuinum oraculum enunciant, ſeque quæ à Deo facere iuberentur, non neglecturos pronunciant. Prope diem eodem Angelo, qui in quiete viſus erat, duce, profecti ſunt. ne nunc quidem hæc ſine aliqua animi moleſtia legi audiriue poſſe certum habeo; inde exiſtimari poteſt, qui habitus animorum priſcorum illorum patrum, iis diſcedentibus fuerit. Romulus non modo cœli ſalubritate & locorum amœnitate delectatus erat, ſed Bergomatum ſalutis ſtudio ardebat, quare conſentaneum eſt eum non prius diſceſſiſſe, quam Eccleſiam Bergomatem conſtituiſſet, & alium optimum Epiſcopum ſubſtituiſſet.

Brixia, Bergomū deuenere.

Bergomatum infirmos Romulus ſanat, & 2. mortuos ad vitam reuocat.

Bergomates multi Chriſtiani fiunt.

Angelico monitu, Hetruriā repetunt, Romulus & Socij.

Cùm in ea loca, vnde Feſulæ procul cōſpici poſſent, perueniſſent, humi proſtrati, & in cœlum ſupplices manus tendentes, pro Feſulanorum ſalute Deum pre-

precati ſunt, inde vrbem ingreſſi, hoſpitio ab Adriano viro in primis claro & graui benigniſſime excepti ſunt, qui eſſent, & qua de cauſa eam regionem obiiſſent, hoſpiti expoſuerunt, quare re cognita eos Adrianus hortatus eſt, vt hoc munere & officio abſtinerent, & quam primùm Feſulanorum finibus excederent, ſuperiore tempore duos alios, qui ſe hæc eadem Chriſtiana inſtituta tradituros pollicerentur, Feſulas veniſſe, peſſimeque acceptos oppido pulſos eſſe; quamobrem ne ipſi committerent, vt hæc eadem pœna ab illis repeteretur. Ad hæc Romulus reſpondit, veniſſe ſe diuino ſpiritu inſtinctos, eius iniuſſu ſe non receſſuros, tantum vero abeſſe, vt vllas minas aut vim pertimeſcerent, vt etiam ſibi magno honori futurũ exiſtimarent, ſi quam tempeſtatem pro fide Chriſti ſubire contigiſſet, modo Feſulanorum ſaluti conſuluiſſent, cùm eos tanto ſtudio diuinæ gloriæ, & alienæ ſalutis deſiderio flagrantes Adrianus cerneret, altiuſque conſtantiam hominum & habitum tacitus conſideraret, viſque cœleſtis & diuina iis explicantibus religionis Chriſtianæ rationem ineſſe videretur: ſe quoq; orationis grauitate & iucunditate perfundi, & fidei virtutem in ſuam mentem influere intellexit, ſeque continuo in Chriſtianorum numero duci voluiſſet, ni tacitæ eius cogitationi vnum repugnaſſet: Chriſtiana enim inſtituta, quæ & inimicitias gerere, & illatas iniurias vlciſci prohibebant, nimiam duritiam & acerbitatem habere, & fortium ingeniorum vigorem vitæ humilitate reſtinguere videbantur, ſeque ea præſtare poſſe deſperabat: ſibi tamen perſuadebat, ſi legi Euangelicæ paulo plus facilitatis & iucunditatis aſperſum eſſet, nihil admirabilius fore. Hanc inanem ſolicitudinem Romulus Adriano facile detraxit, cùm nihil ſeuerius à Chriſto ſancitum eſſe oſtendit, quam communis animarum ſalus poſtulabat, natura autem ita comparatum eſſe, vt magna vis eſſet conſuetudinis, ac propterea ab iis moribus, quibus aſſueuerat difficulter auocaretur, verùm ſi Euangelicam ſuauitatem degustâſſet futurum, vt in rebus aduer-

Fesulas deueniunt, ac inibi complures Christo associant.

aduersis, & in periculis, asperisque temporibus, veris & diuinis gaudiis perfrueretur; & quæ nunc difficillima viderentur, ea rei Christianæ studium facillima redderet. His rebus auditis Adrianus, vt sibi Baptismus administraretur, & in Christianorum numero haberetur, postulauit. quem demùm vxor eius, liberi ac serui sunt secuti. Nec ita multo post Celsus, quem à dæmonis vexatione liberauerat, vna cum cognatis aliisque compluribus, qui rei miraculo interfuerant, ad nonaginta numerum, Christianam religionem suscepit. hac ratione crescente fidelium numero, Sacerdotes in vrbe constitui cœpti sunt; & de templo construendo consilia inita.

Expelluntur à Prætore Reperciano.

Id cùm ad Reperciani aures, qui tum Fesulis Præturam gerebat, peruenisset, missis Lictoribus Romulum ac socios, aut diis immolare, aut vrbe excedere iussit. illi & immolare recusarunt; nec vllis commoti minis vrbe cessere. ob eam rem Prætor ira incensus, se ab solio, citato gradu proripit, eosque virgis cæsos in agrum extrudit. portisque, quibus firma repagula imposita erant, obiectis, eos excludit. illi nocte concubia ad portam accessere. qua ratione Christus sepulcro quòd obstructum, & custodiis vigiliisque munitum erat excessit, Petroque in vincula coniecto, carcer, qui ex omni aditu clausus esset, patefactus est, eadem Romulo porta vltro se aperuit. Romulus, sociiq; vrbem ingressi apud necessarios pernoctârunt. postridie eius diei prima luce ad loca frequentia dilapsi, se ad munus suum pensumque reuocârunt. magni ad eos concursus vndique fiebant, hominesque, abiecta superstitione, se ad Christi fidem conferebant, Euangelicæque orationis copia & vbertate ad veram pietatem se prope compelli sentiebant; cùm interim Vienna mulier locuples, cuius filius graui & mortifero morbo vrgebatur, ad Romulum prosilit, fidem auxiliumque eius implorat quo sanitatem pollicente, si Christum colere in animum induxisset, statim illa Christum obtestatur, Romulique precationibus charissimi filii salutem commendat. his remediis

Reuertuntur, & multos conuertunt.

Infirmum curant.

dijs cùm filius repente non solùm sanatus, sed etiam confirmatus esset, cum mulier, tum alij complures, qui se rei testes spectatoresque præbuerant, auitas leges & patria instituta detestati, in Christianam religionem concessere. res interea Prætori nunciatur; qui vsque eo commotus est, vt dolore atque iracundia arderet, quamobrem Romulum totumque eius comitatum comprehendi & in vincula conijci iubet, carceris ianuæ custodes ponit, edicitque ne quis ad eos adeat, aut vllum cibi genus afferat; futurum ratus, vt illi sine vllo ciuitatis tumultu, fame & rerum omnium inopia conficerentur; illi inclusi atque ab omnibus humanis præsidiis deserti precationibus operam dabant, neque solùm æternæ felicitatis firma spe, sed etiam præsentis auxilij certa expectatione pendebant; neque eos spes fefellit; nam Christus in carcere eis oblatus est; cuius ope non solum fames depulsa, & casus eorum sustentati; sed animi ad omnia pericula subeunda paratiores, alacrioresque facti sunt. *Carceri mancipantur.* *Christus eis inibi apparens, recreat & confortat.*

Cum tantum temporis intercessisset, vt eorum corpora fame absumpta esse credibile videretur, Repercianus accersitis necessariis suis, eamus, inquit, & iam deorum contemptores mortuos ex carcere projiciendos curemus. Quod diuerso consilio ad eos proficiscebatur, atque Babyloniæ rex ad Danielem ierat, dissimilem etiam exitum habuit. is enim vt Danielis mortem lugeret, ad lacum leonum; ille vt Sanctorum virorum morte lætaretur, ad carcerem rapiebatur, tulit is ex incolumitate gaudium; Repercianus autem, cùm quos miseria iam peremptos existimabat, eos hilaritatis plenos, optimoque corporis habitu florentes offendisset, exarsit dolore, & iracundia, cumque id custodum culpa accidisse arbitraretur, propius nihil est factum, quam vt eos pugnis & calcibus concisos vltimo supplicio mulctaret; sedata tandem ira, custodibus ignotum est, imperatumque vt Romulus, ac cæteri verberibus lacerati ex vrbe educerentur, & capite plecterentur. Dum extra mœnia vincti trahuntur, mulieri *Danielis 6.*

vrnam aquæ plenam capite geſtanti fiunt obuiam. ab hac Romulus ſiti enectus aquam popoſcit. illa, ſiue armorum ſonitu, & hominum multitudine territa; ſiue, quod magis credendum eſt, inſita illiberalitate adducta terga dedit. ob hanc inhumanitatem vetus Ægyptiorum miraculum renouatum eſt. nam quemadmodum Pharaone Iſraeliticum populum inſectante tunc Ægypti flumina; ſic hoc tempore puteus, vnde mulier aquam hauſerat, in ſanguinem conuerſus eſt. Quæ res ad amplectendam fidem oblato miraculo Reperciani miniſtros excitare debuit, ea ad horrendam rabiem & nefandum furorem efferauit. quorum vnus ſtricto pugione vecordi audacia in Romulum irrupit; à quo is multis ictibus transfixus, moribundus concidit, ac paulo poſt expirauit. ſocios quoque eodem temporis momento obtruncant. hæc anno noſtræ ſalutis nonageſimo, pridie nonas Iulij, accidiſſe vetuſtiores noſtri ſcriptores in monumenta retulerunt. Horum corpora vnguentis circumlita, ab vrbe circiter paſſus mille, à fidelibus honorifice, quantum res ferebat, ſepulta ſunt. ibi poſtea creſcente fidelium numero, Feſularum cathedralis ædes & Epiſcopale domicilium conſtructum eſt.

Exod. 7. (margin)

Tandem martyrio coronantur. (margin)

Locus ſepulturæ. (margin)

C. Bar. in not. mart. Rom. (margin)

VITA S. ILLIDII, ARVERNORVM Antiſtitis quarti; Ex ea quæ extat apud Gregor. Turonenſ. Libr. de vita Patr. cap. 2.

7. Iulij. (margin)

BEatus Illidius cum ab ipſa infantia, vt mortificatis membris ſoli Chriſto viueret, diuerſas abſtinentiæ cruces ſibi adhibuiſſet, tantam demùm, Domino largiente, vitæ ſanctimoniam, tantaque gratiarum chariſmata eſt aſſecutus, vt vnanimi omnium ſuffragio, Deo inſpirante, ad Aruernæ Eccleſiæ Pontificalem Cathedram ſublimatus ſit. Vnde factum eſt, vt fama virtu-

Epiſcopus creatur Aruernorum. (margin)

virtutum eius, non solum ipsos Aruerni territorij terminos vicinarumque vrbium fines adiret: verum etiam Treuerici Imperatoris aures attingeret. Cuius quidem filia cum à spiritu immundo correpta grauiter vexaretur, & non inueniretur, à quo posset erui: ilico beatum Illidium directis ad eum pueris ad se euocauit. Quo potestati Regiæ celeriter se repræsentante, ac venerabiliter admodum excepto, pater de exitu infelicis conqueritur filiæ. Ille vero confisus in Domino, in oratione prosternitur, nocteque cum sacris hymnis, canticisque spiritalibus transacta, immissis digitis in os puellæ, nequam spiritum à corpore abegit obsessæ. Quod miraculum Imperator cernens, immensam auri argentique vim sancto offert sacerdoti. Quam ille execrans ac refutans, hoc obtinuit, vt Aruerna ciuitas, quæ tributa in specie triticea ac vinaria dependebat, in auro dissolueret; quia cum graui labore penu inferebantur Imperiali.

Sanat dæmoniacam.

His ita feliciter gestis sacer Antistes ad propria remeans, in ipso itineris curriculo, corporalis ergastuli vinculis solutus migrauit in cœlos; à suisque delatus, in vrbe sua conditus est; vbi plurima infirmis præstantur beneficia; quorum & author huius vitæ particeps fuit; Liberatus quippe eius meritis ab acerrima, qua vexabatur febre.

Moritur.

Miraculis claret post obitum.

VITA S. VVILLIBALDI, PRIMI EPIscopi Aichstadiani, siue Eistetensis: Ex ea quæ extat penes D. Henricum Canisium. Claruit Anno Christi 738. & reliq. Sedentibus Gregorio Tertio, & Zacharia PP. MM.

C. Baron. Tom. 9. Annal. & in Appendice 12. Tom. alias Eikstatensis.

PRæsul VVillibaldus Angelicæ castitatis instar, de genere Anglorum emicuit oriundus. Cumque egregiæ indolis puer, cum maxima parentũ spe iam trien-

7. Iulij. Patria eius.

Trimulus, Vſque ad mortem infirmatur. nium clauderet, morborum incommodis ſubito inta-buit: ſpectabile oris decus fœda tenuatum macie defloruit. Vlcerati dolore parentes, quod vnicum tunc reſtabat, eum vix patulo ore aëra trahentem Eccleſiæ, inferentes, ante adorandam ſanctam crucem poſuerunt: & ſi ad ſalutem recrearetur, eum diuinæ mancipandum ſeruituti deuouerunt. *Parentum votis ſanatur.* Piis ſtatim votis effectum merentibus, puero cum ſalute prior oris decentia rediit, & abſolutæ valetudini reconciliatus, præmaturis pollere cœpit virtutibus. Hoc igitur omine parentes Deum aliquid magni in tantæ indolis puero operaturum percipientes, ſibi non defuerunt; ſed filium ſuum vix quinquennem monachicæ diſtrictioni apud monaſterium VValtheim dictum, ſub venerando Abbate Egilvvardo dedicauerunt. *Inſigniter proficit.* Literis ergo applicitus, nec momentum temporis otio indulſit, ſed breui ſolertiſſimus Prælatus, pectus ſuum hagiographiæ armarium fecit, & vt Chriſtum in omnibus exprimeret, quidquid diuini, quidquid legis Eccleſiaſticę legendo percepit, hoc moribus & habitu fideliter aſſequendo impleuit. In ſingulis ergo virtutibus iam excellentiſſime eminens, ita enituit perfectiſſimus in Chriſto, vt nil cogitaret, niſi eſſe cum Chriſto. Quamuis ergo iam abnegato ſeipſo, mundum tam mente, quam habitu calcaſſet, timeret tamen perfectioni, quod in natali ſolo parentelæ dignitas aliquantulum famæ & honoris ſibi licet nolenti adderet: decreuit patriam egredi, & tam ignotus, quam egens pro Chriſto peregrinari. *Eius vita habetur 7. Februarij.* Et ne ſolus ex ſuis Chriſti militiæ adſcriberetur, patrem nomine Richardum, genere & rebus clarum adijt, eiq; mundi contemptum, & peregrinationem ſuadere cœpit, qui cum obijceret filio ſibi videri crudeliſſimum, & omnino ab humanitate alienum, filios orbare, coniugem viduare, domum totam deſolare, *Peregrinationem cogitat: & parenti perſuadet.* inſtillauit ei S. VVillibaldus nil diuino amori præponendum; hanc pro Chriſto crudelitatem omni pietate humaniorem: ſoloſque mundi contemptores Chriſti futuros cohæredes. Victus demum veridici filij narratione, ſe obtemperaturum, & quocunque

à ca-

à caro duceretur pignore, secuturum promittit. Incenderat & idem felix ardor S. VVillibaldi fratrem VVunebaldum, Heidenheimensis cœnobij constructorem, & Abbatem futurum, nec non & amborum sororem virginum decus VValpurgam, multosque eiusdem non solum cognationis, sed & patriæ, vt capto crucis vexillo, nudi euolarent secuturi Regem gloriæ.

Anno in æstatem vernante, cum ventis patientibus prima fides arrideret pelago, sancti fratres VVillibaldus & VVunebaldus, cum patre Richardo, & sorore VValpurga, alijsque non paucis, in quorum pectoribus idem feruebat ardor, naui conscensa iter optatum arripiunt, & ventis feliciter subsequentibus ripam fluminis Sigone, iuxta vrbem, quæ vocatur Rotum appulerunt. Inde Romam tendentes, Luccam Tusciæ vrbem deuenere, ibique patrem suum carne solutum, & præmia, quæ obsecutus filio meruit, adeptum in cœmiterio sancti Presciani sepeliêre. Hinc desideratam diu Romam peruenientes, lacrymosa deuotione à principibus Apostolorum indulgentiam exorauerunt, ibique Sanctorum loca in illis partibus sita visitantes, seque cotidie Deo in ara cordis mactantes, à festiuitate S. Martini vsque ad Pascha, sæua excocti infirmitate sustinuerunt. Interim tamen sancti fratres hoc Deo prouidente sortiti sunt solatium, vt cum vnus vnam septimanam grauante morbo lectum occuparet, alter mitigato interim languore iacenti ministraret. Sic occupante alternatim hunc grauiori, illum mitiori languore, se sancti fratres procurauêre. Cumque Deo miserante S. VVillibaldus iam absolute esset restitutus sanitati, amore cœlestis Ierusalem cœpit terrestrem suspirare, & loca vestigijs Christi insignia videre. Dimissis ergo ibi fratre VVunebaldo, sororeque VValpurga, duobus comitatus sociis, ipse tertius, victoriosum iter adgreditur.

Iter init cum Parente fratre & Sorore & aliis compluribus.

Parens Richardus moritur & sepelitur Lucæ in Tuscia: cuius vita habetur 7. Februarij.

Romam deueniunt: Inde Hierosolymam pergunt.

Quo varijs casibus, variis discriminibus, magna veneratione, & eximia pietate emenso, deposuit se demùm S. VVillibaldus in monte Cassini, apud Monasterium sancti Benedicti, sub Abbate Petronace. Et hic

decimus erat annus, ex quo exilium est adorsus, octauus vero, ex quo Romam est egressus. Postquam ergo sanctus ille vir se Monachis prædicti loci coniunxit, vitæ cœnobialis, religiosissimæq; conuersationis normam in se plenissime monstrauit. Igitur amore omnium in eum prouocato, in primo postquam illuc venit anno, factus est cubicularius Ecclesiæ; in secundo, Monasterij Decanus; postmodum octo annis in duobus positis ibi Monasteriis portarius; quatuor annis apud Monasterium in vertice montis situm: quatuor rursus apud Monasterium inferius iuxta amnem Raphito positum.

S. Willibaldus, ingreditur Monasterium Montis Cassini, iam redux ex peregrinatione. Eius vita extat 5. Iunij.

Claruit & eodem tempore in Teutonicis partibus, tam opere, quam nomine Bonifacius, Moguntinæ Ecclesiæ Archiepiscopus; genere itidem Anglus, & sancto Villibaldo cognatus, conuersaque postmodum feroci Frisia, insignis Christi Martyr futurus. Hic cum de plantando Christianæ religionis nutrimento cogitaret, & huic operi habiles ac necessarios vndecunque anhelaret aggregare, audierat famam S. VVillibaldi apud castrum Cassinum diuinæ deditissimum contemplationi. Veniens ergo Romam idem Archiepiscopus, post alia cum Præsule Apostolico de Catholicæ statu Ecclesiæ collata subiunxit, quod se feruentissime excoquebat, commissum scilicet sibi Moguntinæ sedis Archiepiscopatum, terræ & locorum spatio amplum, gentilitatis autem ritu esse squalidum & multum, messem ibi multam, operarios autem paucos, & cum necessitas irrecuperabilis cogat pastorem commissorum sibi quorumlibet rationem reddere; subditorumque sanguis requiratur à præposito Præsule, vnum pastorem tam numeroso ouili non posse sufficere; ideoque si Deus annuat, & si Apostolica auctoritas permittat, se eundem Episcopatum, statutis in eo duobus Episcopis, decreuisse partiri; vt minor procuratio, & gregem munire, & pastorem valeat alleuare; Esseque apud castrum Cassinum Monachum quendam VVillibaldum, qui postpositis di-

uino

uino amori patria & parentibus, poſt fractam longo
viarum, & ſancta permeandi loca labore ætatem,
Deo ibi mancipatus ſeruiat, cui vnum ex ſtatuendis
Epiſcopatibus velit committere, ſi ipſe dominus
Papa cum Monaſterio ſubtractum, ſibi curet tranſ-
mittere. Præfuit tunc ſedi Apoſtolicæ Gregorius eiuſ-
dem nominis tertius, Papa vero nonageſimus pri-
mus. Hic audito tam laudabili Archipræſulis Boni-
facij deſiderio propoſito, eius intentionem proba-
uit, ſancti tranſmiſſionem VVillibaldi promiſit, &
longis fotum amplexibus, plenum ſingultibus di-
miſit. Nec longùm poſtea S. VVillibaldus decennio
iam apud Caſſinum montem impleto, Romam cum
quodam confratre ſuo genere Hiſpano, ex licentia
Abbatis ſui Petronacis adiit. Cuius audito aduentu
beatus Papa eum vocauit, & poſt multas inquiſitio-
nes & reſponſa, ei ſancti petitionem Bonifacij inti-
mauit. Id durum, & propoſitæ contrarium vitæ ſan-
ctus VVillibaldus reputans, intulit, ſe qui propria
dimiſit, qui mundum pedibus ſubegit, non poſſe
rurſus mundanis irretiri, nec quiete, quam in val-
le lachrymarum ſibi parauit, velle priuari; nec eſſe
prouidi, & mente integri, vt poſt horrenda naufra-
gia portu occupato, ſe titubantibus adhuc veſtigiis
ſæuam prætendenti mortem credat pelago. Ad quem
Papa his vel huiuſmodi vtitur dictis. Dilectio DEI
per dilectionem proximi probatur. Petro ergo poſt-
quam ſe amatum ter audiuit, gregis ſui curam &
paſtionem commiſit. Hinc inſtructi diuinitùs ſancti
Patres, multis ex Monaſteriali quiete, compluri-
bus ex ſolitaria contemplatione raptis, Epiſcopatus
commiſere. prædeceſſor & æquiuocus meus Grego-
rius mente & habitu Monachus, ſedi Apoſtolicæ
præficitur. Moyſes heremita innumeris in eremo cla-
rus ſignis de ſolitaria quam duxerat vita, impetrante
apud Romanum Imperatorem Manuia Regina, ra-
ptus, Saracenorum genti Epiſcopus præponitur,
nec longùm indutam agnina pelle ferociſſimam

gentem Christo lucratur. Quicunque igitur virtutibus pollens, præesse renuit, suamque quietem aliorum vtilitati præposuerit, tot damnatorum pœnas dignus erit luere, quot peccantium mores, ipse Prælatus potuit corrigere. His vel similibus animus S. Villibaldi flectitur, & pedibus Papæ aduolutus, quodcunque imponatur onus deuoto se subiturum humero profitetur. Multùm ergo instructus, & Apostolica benedictione munitus dirigitur sanctus sancto, VVillibaldus Bonifacio; quem sanctus Archipræsul quasi Angelum cœlo dimissum recipiens, gratioso affectu amplectitur, dignissime veneratur. Notificata sibi de hinc vocationis suæ causa rogauit S. VVillibaldum, vt dignetur ire, & locum cui Præsul præponendus sit videre. Erat igitur eidem Archiepiscopo in finibus Baioariæ locus Eihstad dictus; sibi à quodam pio & religioso, nomine Suigero, pro diuinæ respectu remunerationis in vsus diuinos traditus. Hoc igitur loco adhuc suæ parochiæ subiecto decreuit S. Bonifacius Episcopatum facere, eique S. VVillibaldum præficere. Iuit, vidit, probauit, reuersusque ad sanctum Bonifacium, eo comitante, denuo locum suum adijt, & Presbyteratûs ibi gradum Archiepiscopo consecrante perfecit. Nec mora; Ecclesiæ fundamenta cœpit ponere, claustrum & officinas Cleri signare, & quælibet diuinæ necessaria seruituti sagaciter disponere. Reuoluto abhinc anno, Archiepiscopum in Turingia adiens, tolerabile hospitium habuit in via, apud fratrem VVunebaldum, octauo semis anno, postquam apud Romam discessere, non visum. Hinc ad Archiepiscopum suum apud vrbem Salizburge venit, vbi confluente antistitum collegio, consentiente Cleri, plebisque suffragio, Episcopalem benedictionem, & Eihstatensis Ecclesiæ cathedram suscepit, quadragesimum primum ætatis annum tunc agens. Cura igitur Episcopali suscepta, non habuit requiem, verbum Dei die ac nocte prædicare, desides gentis illius animos, & parum de futuro sollicitos, ad spem cœlestium erigere, sepositis inanium rerum curis, æterna quærere. Et ne parùm fidei colo-

S. Willibaldus mittitur à Gregorio 3. Papa, S. Bonifacio Archiepiscopo Moguntino in adiutorium, vti præfatus Bonifacius petierat.

Willibaldus fit Sacerdos: & construit Ecclesiam in Eihstad.

Consecratur à S. Bonifacio primus Eihstetensis Episcopus.

colonus proficeret, quod verbo plantabat, vita, doctrina consona rigabat. Nec longùm rudis squalentium cordium campus ita Euangelici ligonis exercitium audierat, vt ignaro fructus agro, extirpato errorum frutice, seges rubicunda & vinea Dei Sabaoth videretur surrexisse. Postquam igitur Episcopatum suum sanæ institutis vitæ per septem annos dignissime informauit, dissolui & esse cum Christo cupiens, Spiritum conditori reddidit, sepultus in Ecclesia, cui præfuit. Quanti nunc apud Deum sit meriti, testatur corona iustitiæ, quam miracula apud sepulchrum eius coruscantia testantur eum recepisse.

Oliua fructifera in domo Dei.

Vita excedit, septennis in Episcopatu.

Sepulchrũ eius miraculis gloriosum.

HEROICVM PLANE MARTYRIVM

sancti Procopij; Ex eo quod est apud Simeon. Metaphrasten. Eius acta citata reperiuntur, in secunda Synodo Nicæna. Act. 4. Passus est circa Annum Domini 308.

C. Baron. Tom. 3. Annal.

Diocletiano & Maximiniano Romanum administrantibus imperium, res Christianorum in tantas eorum crudelitate atque sæuitia redactæ fuêre angustias, vt non nisi sola morte eaque valde gloriosa ex turbulentissimo vitæ statu ad pacem ac gaudium denique sempiternum peruenire possent. Vastauerat Diocletianus Alexandriam; sibique, auctore quodam Achille, rebellem, horribili strage ac nece multorum, iterùm plene subiugauerat. Cumque rebus hoc modo in Ægypto ex animi sententia peractis venisset Antiochiam, ac ibidem è tribunali noua crudelitatis suæ in Christianos edicta proferret, suosque commentitios deos deasque, nefaria superstitione multis laudibus in cœlum tolleret, fœmina quædam Senatorij ordinis, Theodosia nomine, marito Christiano recens orbata, vnico cum filio cui nomen erat Neanias, & ingenti pecuniarum vi supplicem se Imperatori pro tribunali sedenti

8. Iulij.

Diocletiani sæuitia in Alexandrinos.

Theodosia mater S. Procopij.

denti exhibuit, vt filium vnicum egregio corporis robore adolescentem, & deorum amicum suscipiat, & aliqua militiæ præfectura, pro generis nob litate, honoret. Imperator cùm ex veste lugubri maritum Christianum è vita sublatum intelligeret, sciretque eam cum filio strenuam inanium deorum cultricem, accepta, quam attulerat, pecunia vehementer gauisus est, eiusque filium & spiritu & corpore personam minime vulgarem præsentantem, perampla cum potestate, Alexandriæ præfecit, monuitque, vt tota virtute eam in rem incumberet, vt Christianum nomen internecione deleret. Quod vt faciliùs exequeretur, duas ei militum cohortes attribuit, qui in Christianis suppliciis fatigandis assiduam ei opem ferrent.

Theodosia cum filio deos colit.

Neanias præficitur Alexandriæ. Is est Procopius.

Profectus igitur Antiochia cum instructa militum manu ac Apameam Syriæ prætergressus, in ipso itinere tertiam circa noct s horam ingens repente terremotus cum crebris fulgetris & horrendo tonitruo exortus cunctos effusam in fugam dissipauit, mortisque timore vehementer oppressos humi strauit. Solus Neanias, diuina magis quam humana virtute roboratus, constitit, vocemque cælitùs delapsam huiusmodi audiuit; Neania, quo vadis, & aduersùs quem in tanto impetu incitaris? Ille autem, qua erat animi libertate, Imperatoris edictum protinùs exposuit, ac ab eo acceptam potestatem; vt quoscunque nempe inuenire posset Crucifixo credentes, eos excrucians tolleret de medio. Tum rursus audiuit; Quid vero, ô Neania, tu etiam contra me venis? Ille autem, tu, inquit, quis es Domine? non possum enim cognoscere. Hæc vt effatus est, vidit protinùs Crucem crystallino candore mire rutilantem, vocemque ex ipsa non sine stupore audiuit: Ego sum Iesus Crucifixus, Dei filius. Tum vero Neanias maiore stupore oppressus; Et tu, inquit, Domine quomodo Dei filius es, qui tant s vulneribus tantisque suppliciis, dedecoris & ignominiæ maculis, in exitu vitæ affectus fuisse dice-

Christus in via apparet Neaniæ.

Neanias qui & Procopius, more Apostoli Pauli à Domino vocatur.

diceris, quanta scelestissimus quisque nunquam sustinuit? Cui Dominus; Ego quidem extremam suppliciorum omnium ignominiam acerbitatemque perpessus sum, multisque plagis contusus è vita excessi, sed nisi ego eas ægritudines sceleribus vestris debitas excepissem, doloresque, qui vobis subeundi erant, sustinuissem, vos sempiternis supplicijs addicti, nunquam salutem consequuti fuissetis. Meo igitur cruciatu, ab exitio & cruciatu sempiterno liberati: Mea morte, è faucibus æternæ mortis erepti estis. In hoc autem signo quod tibi apparuit, vince hostes, & pax mea erit tecum. His CHRISTI verbis Neaniæ animus calore diuini amoris adeo incensus fuit, atque ex Crucis illius aspectu tanto repletus gaudio, vt mox Scythopolim ingressus, vocato ad se clanculum aurifabro Marco artis illius peritissimo, Crucis signum ex auro formari iusserit, quo perpetuo illius aspectu tanti beneficij memoriam recoleret, eamque piis operibus continuo foueret. Interea Marcus dum operi sedulo incumbit, iamque extremam manum imponere parat, ecce subito (dictu mirabile) tres ex tempore imagines in scriptæ apparent, Hebræo sermone hoc modo designatæ: Superne in principio, Emanuel: in ijs autem quæ erant vtrinque initijs, Michael & Gabriel. Eas Marcus nequicquam delere conatus, cùm instaret, manumque vehementior adhiberet, sensit protinus diuina quadam virtute manum languescere, ac omni plane virtute destitui. Interea Neanias superueniens, visis imaginibus, mysterium earum quæsiuit, & quo motu eas Cruci insculpsisset scire voluit. Respondit artifex, neque se eas elaborasse, neque scire prorsus quid sibi vellent, sed occulta quadam, ac plane diuina virtute, eas, perfecto iam quasi opere, subito apparuisse.

Fructus passionis Christi.

Neanias crucem ex auro sibi formari curat.

Tum Neanias magna pietate commotus, Crucem adorauit, ac venerabundus eam amplexans, preciosissima purpura inuoluit, persolutoque artifici

Adorat Crucem Neanias.

tifici precio, lætus suis cum militibus domum perrexit.

Agarenorum scelus.

Porro eo tempore Agareni improba quadam consuetudine aliorum filias vi sibi vxores deposcebant, recusantesque armis suam in potestatem redigebant. Ea res cùm parentes earum pessime haberet, tum vero Neaniam suppliciter rogabant, vt detestabiles adeo Agarenorum conatus reprimeret, filiasque multorum à miseranda seruitute in libertatem armis vindicaret. Nõ recusauit ille, Crucis suæ virtuti confisus, dicens; Profecto iam demum experiar, fueritne vere Dei filius, qui mihi apparuit. Hæc identidem cogitans vox huiusmodi auribus eius insonuit; Confide Neania: Ego enim sum Dominus Deus tuus, ego tecum sum. Hac voce confirmatus mirifice, inflammato animo cum suis in Agarenos irruit, cunctisq; repente in effusam fugam conuersis, sex hominum millia ferro trucidauit, nemine è suis prorsus desiderato.

Insignis victoria Neaniæ, de Agarenis.

Ea potitus victoria, recta ad matrem contendit, quę gloriosi triumphi iam ante certior facta filio gratulabunda occurrit, magnisque clamoribus dijs tam præclaræ victoriæ laudem acceptam referendam dixit. At Neanias, Christi gratia à nefandis erroribus tunc rite purgatus, apprehensa matris dextera, eam in cubiculum inanium deorum simulacris refertum deduxit, aitque; Fraus maligni dæmonis hactenùs te à via veritatis in sempiternum præcipitium impulit. Nam si dij, quos dicis, opem mihi in bello tulerunt, ipsi pronuncient, vocemque edant, vt credam eos vitæ & mortis habere imperium. Theodosia hæc audiens, primo haud mediocriter tantam filij audaciam indignata est; deinde supplici corporis habitu ad simulacra accedens, singula nominibus proprijs inuocauit. Sed cùm nulla responsa darentur, adolescens sinistra Crucem tenens, reiecta ex humeris chlamyde, matreque paululùm repulsa, dextera statuas deiecit, humi detraxit, calcibus insultans in frustra comminuit, ac postremo cuncta

Neanias matris simulacra destruit.

(erant

(erant enim ex auro & argento conflata) pauperibus distribuit.

Tum vero mater, & naturæ & viscerum suorum oblita, mente furibunda, ad regiam cucurrit, & Diocletiano factum filij, ipsumque filium crudeliter prodidit. Imperator confestim datis ad Palæstinæ Præsidem literis (is erat Italus Iustus quidem nomine, at ipso Nerone crudelior) mandauit, vt Neaniam sacrificare recusantem omnibus suppliciis dire excarnificatum, dignitate simul & vita spoliaret. Præses, acceptis literis, ilico ad ædes Ducis festinauit, easque illi legendas exhibuit. Ille vero rite perlectas minutatim conscidit, partesque ventis mandans, Ego sum, inquit, Christianus, quod imperatum tibi est, exequere. Cui Præses, Non, inquit, Ducum fortissime, sic agendum est; quin potius nouos tibi honores ab Imperatore tui studiosissimo concilia. Cui Neanias, Ego me Christo lubens sacrificabo. Ecce ergo propositæ sunt tibi carnes; castiga Præses, nostrisque suppliciis, quæ ego auide expecto, nostros tibi honores compara. Hæc dicens, militare cingulum in faciem Præsidis per contemptum proiecit, vt citius ad inferendos cruciatus eum prouocaret.

Accusatur à matre.

Epistola Diocletiani ad Iustum, Palestinæ Regionis Præfectum.

Preclara Neaniæ constantia.

Ardor eius pro Christo patiendi.

Tum vero in iram & furorem conuersus Præses, vinctum eum Cæsaream abduci iussit; quem populus errore simulacrorum temulentus magnis clamoribus ad necem poscebat. Adfuit tandem & Præses, qui à maligno dæmone animo efferatus, suspensum iuuenem crudelissime cædi iussit, adeo vt non pauci, martyris ætatem & corporis pulchritudinem miserati, lachrymas funderent. Sed Christi athleta, quanquam toto corpore fœde admodum laceratus, inuictus permanebat, flentesq; hortabatur vt potius animarum suarum interitum, quam eius corporis plagas, luctu lachrymisque prosequerentur. Præses tantam animi fortitudinem vehementer admiratus, iussit eum in carcerem abduci. Custos erat Terentius, qui multis iam ante à sanctissimo martyre beneficiis affectus, incredibili animi sui dolore eum excepit, ac Præsidis veritus minas in inte-

Mittitur vinctus Cæsaream. Verberatur immanissime.

Eximia eius magnanimitas.

interiore carcere conclusit, fœnum tamen ac sindonem administrauit, vt fracta corporis membra commodius foueret. Sed qui omni solatio destitutus iacebat, non diu diuinæ consolationis expers fuit. Quomodo enim fieri posset, vt benignissimus Iesus militem suum, tot tantisque vulneribus concisum, relinqueret? Ecce vero nocte concubia; Angeli immenso corruscantes lumine carcerem subintrant, martyrem inclamant. At ille; Et quinam, inquit, vos estis? Cui illi; Angeli Dei sumus, à Christo ad te missi. Tum martyr; Si Angeli, inquit, estis Christi, ei genu flectite, vestrosq; oculos sacrosancta Cruce consignate. Fecerunt illi quod petebat martyr; eumque rursus, an veros eos Christi angelos esse crederet interrogabant. Tum martyr veluti omnium, quæ passus fuerat, oblitus, oculos pietate plenos ad cœlum attollens, ô inquit, bone Iesu, iure quidem tres pueros in fornace flamma constitutos tu Angelorum visitatione dignatus es. A me autem quid factum est eiusmodi, vt angelorum tuorum solatio me digneris? His dictis, vidit à latere Christum ipsum clarissima luce circumfusa sibi astantem, & aquis eum aspergentem, dicentemque; Non tu ampliùs Neanias, sed Procopius appellaberis. Præbe igitur te strenuum inuictumque athletam, vt alios per te ad vitam destinatos, patri meo cœlesti eodem martyrij gloria coronandos exhibeas. Procopius tam stupendo Dei beneficio pene exanimatus, flexis genibus scelerum suorum veniam suppliciter postulare, vires contra tormenta petere, seque totum profusis lachrymis Christo commendare. Inter hæc integræ sanitati, fugatis omnino plagarum vibicibus, restitutus, nouoque insuper delibutus gaudio, iubente Præside, ita è carceris latebris prodijt, vt maxima populi multitudo, visa corporis eius eximia pulchritudine, ac diuino splendore, qui ex ipso vultu radiabat, vnum Deum Christianorum, verum & viuum clamaret. Ea re ingenti affectus molestia Præses, indicto silentio, Fratres, inquit, merito magnis Deorum nostrorum clementia est celebranda laudibus, qui nouo

Angeli eū inuisunt.

Nota hæc Lector.

Mira humilitas eius.

Christus ei apparet, & eum baptizat, vocans eum Procopium

Restituitur integræ sanitati.

nouo insuper addito decore hunc famulum suum reformârunt. Tum Procopius; Quin, inquit, ad eorum templa contendimus, vt sciatis quisnam deorum adeo in me beneficus extiterit.

Hoc dicto gauisus Præses, magnifico valde apparatu eum deduxit, solumque ingredi cupientem honorifice dimisit. Ibi tum Procopius, clausis templi foribus, ardentiùs precari, Christique numen inuocare, vt statuas ad vnam omnes contereret, atque in aquam resolueret. Exauditæ eius fuêre preces; prorsus vt collapsis vno impetu simulacris, & in aquam resolutis, milites tanto permoti miraculo protinùs Christo nomina darent: eandemque martyrij palmam vehementer expeterent. Præses vero eorum conuersione turbatus, de ijs prima opportunitate supplicium sumere, ac cunctos repentino incursu opprimere cogitabat; Cum interim Tribuni milites que diuina luce collustrati, ad martyrem Procopium abierunt, supplicibusque ab eo verbis contenderunt, vt eos Christo sociare dignaretur. Ea re mirifice lætatus martyr, omnes ad Leontium ciuitatis illius antistitem noctu perduxit, sicque rite ab eo instructi, & aquis lustralibus expiati, percepto deinde viuifico corpore & sanguine Christi, in numerum fidelium fuere recepti, ac paulo post vicesimo primo Maij, capitum suorum abscissione, victricem martyrij coronã, accepêre. Tribuni fuêre Nicostratus & Antiochus; quorum omnium reliquias Eulalius, vir genere & pietate clarus, magno honore excepit, & in loco eorum virtute digno condidit.

Procopius deorum simulacra precibus euertit, & multi credunt in Christum.

Duo tribuni cum militibus suis credunt.

Plectuntur capite, & eorum reliquias colligit Eulalius.

Christi autem martyr Procopius maximo ferri pondere oneratus, tetro iterùm carcere conclusus fuit; ad quem mox duodecim prima nobilitate matronæ peruenerunt; quæ se quoque Christiana imbutas fide profitebantur. Quod simulatque resciuit Iudex eodem eas carcere conclusit; ac cum paulo post easdem Christi confessione mire constantes, variis excarnificaret suppliciis, ferroque & igne ad aliorum terrorem immaniter exurerentur, forte tunc aderat fortissimi mar-

Duodecim matronæ ad Procopium incarcerem veniunt, creduntque in Christum, ac postea dire cruciantur.

martyris mater Theodosia; quæ cum molles fœminarum animos vna Christi virtute ita repente roboratos cerneret, vt neque teterrimo carceris squalore, neque horrendis cruciamentis; quicquam à fidei constantia dimouerentur, imo cuncta supplicia Præsidis, quædam reputarent ludibria, adeo immutata est, vt animo plane virili intrepide sese in medium carnificum turbam inferret, voceque libera Christianam se profiteretur. Qua re obstupefactus Præses, cùm blanditiis multis nequicquam eam ab ea mente reuocare conatus esset, tandem furore incensus; illam cum aliis matronis in carcerem detrudi mandauit; vbi post multa charitatis officia eisdem exhibita, post susceptum à Leontio Antistite sacrum baptisma, à diuino filio Procopio ita est roborata, vt ad confessionem pro Christo cum aliis viriliter subeundam, parata extiterit.

Theodosia mater Procopij, matronarum constantia ad fidem perducitur, & fit martyr, cum cæteris.

Misit post hæc Præses, vt omnes eæ simul sisterentur ad iudicium. Primo autem Theodosiam aggressus, cum se contra stimulum calcitrare cerneret, dire verberatam, vncisque ferreis toto corpore fœde laceratam, tandem capitalem sententiam cum reliquis (quarum constantiam iam exploratam habebat) subire iussit. Quæ prompto vna & alacri animo colla inclinantes, martyrio glorioso vitæ finem accepêre.

Post alios cruciatus, demum decollantur.

Hac præclara earum consummatione Procopius incredibili exultatione dum tripudiat, ecce iterùm ad tribunal euocatur; in quem ilico Iudex verbis asperis & vultu truculento inuectus; Quid vero, inquit, impium & execrandum caput, esné tot animarum interitu satiatus? Cui martyr, Non, inquit, ad interitum, sed ad vitam tibi adhuc ignotam eas traduxi. Hoc cùm dixisset; statim fuit veneranda facies, iussu Præsidis, ferreis contusa manibus. Inde ad omnia corporis membra vngulæ immani crudelitate adhibitæ, aliaque pœnarum genera; quæ tamen in caput Pręsidis redundabant. Nam cùm æque inuictum cerneret martyris animum, eum quidem misit in carcerem: ipse vero, inuidia & furore tabescens, in febrem incidit: quæ, diuino per-

Procopij facies caditur.

Impius Iudex moritur.

urgente

urgente iudicio; infelicem paulò post excussit animam, atque ad sempiternos Phlegetontis transmisit ignes. Ei continuo ab Imperatore suffectus fuit Flauianus, & ipse Italus, honesto quidem loco natus, sed priore nihil æquior, qui statim a ciuitatis ingressu martyrem ad cer tamen vocauit, ratus se dicendi facultate, qua multum præstabat, inuictum athletæ animum superare posse. Sed cum post longas sermonis ambages martyrem vbique palmam referre cerneret, in rabiem conuersus, imperat cuidam Archelao, vt stricto ense virum sanctum conficiat. Et quidem martyr cum alacriter sese lictori feriendum præberet, isque sublato brachio magnam ex eo facinore gloriam speraret, protinus viribus destitutus, vna cum ense in terram prolabitur.

Flauianus Iusti Præsidis successor.

Non potest lictor martyrem cædere.

Hæc cum merito ingenti stupore Flauianum afficerent, dubius animi vinctum iubet martyrem in carcerem abripi, vbi ardentibus precationibus diuinum implorãs numen, cœlesti voce rursum confirmatus est. Interea continuis sex diebus consilia agitat tyrannus, quâ tandem via victoria ex martyre potiretur. Demum vero productum ex ergastulo sic affatur; Tametsi maleficiis tuis ensem auertisti? & spiculatorem exanimasti, nobisque omnibus tenebras offudisti, non tamen propterea noxiorum euades supplicia, sed efficiam vt malis edoctus imperata cõficias. Hęc vt audiuit athleta nullo timore perterritus, imo quo magis suam in Christum fiduciam ostenderet, libere eum maledictis insectatus; Tu, inquiens, ignis sempiterni nutrimentum, omnis iniquitatis operarie, me tanquam sontem puniri asseris, & non aduertis quantam mihi tua supplicia pariant voluptatem: Quid enim iucũdius, quam pro Christi nomine pati? quid vtilius quam pro breuissimo cruciatu æternæ vitæ præmia & cælestia gaudia percipere?

Mira animi fortitudo.

His magis ad rabiem accensus Iudex, iubet eũ crudis neruis laniari, dorsumq; vulneribus concisum prunis torreri. Inde candentes obeliscos liuoribus infigi, atq; postremo vstulata membra sale perfricari. Quę cũ martyr inuicta virtute perferret, deosque ipsos maledictis & contu-

Atrocissimis afficitur cruciamentis.

contumelis appeteret, Iudex grauiori dolore saucius dexteram eius, imposito thure & ardentibus impletam carbonibus, super aram extendi iubet, vt si acriori doloris sensu victus martyr manum excuteret, dijs sacrificasse diceretur. Et quidem manus longo tempore vrebatur, ignisque paulatim carnem absumebat; martyr vero intentis in cælum oculis, perfusus ora lachrymis, profundos ex imo pectore trahens gemitus, immotam constanter dexteram tenebat. Quicunque aderant, stupebant; error labefactabatur, & Christus, confuso diabolo glorificabatur. Inter ea martyr vocem exaltans, Tenuisti, dicebat, Domine dexteram meam, & accinxisti me virtute ex alto, & non impie egi à Deo meo. In me sunt Deus vota tua; quæ reddam laudationes tibi? Quoniam liberasti animam meam à morte, oculos meos à lachrymis, & pedes meos à lapsu. Contrà vero Iudex: Si te nihil, inquit, tormenta hæc afficiunt, vnde nā gemitus & lachrymæ? Ad quæ præclarè admodū martyr; Absit, inquit, ô tu verè digne lachrymis, vt ego corporeos hosce defleam labores. Sed quoniam corpus hoc ex luto formatum compactumque est, necesse est vt lutum, ignis calori admotum, ex natura aquam distillet: Alioqui autem tuam quoque miserrimam defleo animam, quod cum dæmones colas & impios Imperatores; à Deo deficias; igni æterno cum eis tandem (ni resipiscas) tradendus. Carcer post hæc verba sanctum accipit; in quo manibus suspensus, immani lapidum pondere ab illius pedibus suspenso, vt compages eius dissoluerentur, aliquamdiu tortus fuit. Eo quoque superato tormento, in clibanum vehementer accensum coniectus fuit. Sed martyr, Crucis signo precibusque flammas ita discussit, vt ministros oberrantes momento deuorarent. Eo periculo vniuersa fere ciuitas perculsa, clamare & vrgere Præsidem, vt quam ocyssime martyrem consumeret, ne vt illi dicebant, omnes illius maleficiis absumerentur.

Psalm. 17.

Psalm. 55.

Nota præclarum martyris dictum.

Magni cruciatus eius

Stupendū miraculū.

Igitur Flauianus paucis post diebus capitis cum sententia damnauit. Cùm autem Martyr ad vltimi

certa-

certaminis locum perueniſſet, impetrato orandi ſpatio, ardentiſſimas multis cùm lachrymis pro omnium ſalute preces fudit. Viduis & Orphanis & omnibus in tribulatione conſtitutis diuinum humanumque ſolatium flagitabat; Morbidis ſanitatem impetrabat; Vinctis & animo deiectis libertatem precabatur; & omnibus denique, qui ſui poſt tranſitum memoriam cum pietate agerent, opportunum in quauis neceſſitate Dei auxilium poſtulabat. Hæc orantem vox cælitùs delapſa confirmauit, certioremque reddidit, cuncta ad eius petitionem eſſe perficienda. Hanc vt audiuit vocem, alacer ſtatim ceruicem lictori præbuit, atq; ictum gladij hilari vultu excepit, octauo Menſis Iulij. Sacrum porro eius corpus à fidelibus noctu ablatum, vnguentis & aromatibus refertum, venerando in loco depoſitum fuit.

Capite plectitur.

VITA ET MARTYRIVM SANCTI CHILiani Epiſcopi VVirtzburgenſis, ſiue Herbipolenſis, Colomanni Presbyteri, & Totnani Diaconi; Ex ea quæ integra fide extat apud V. P. Laurentium Surium, & D. Henricum Caniſium. Coronati ſunt Anno Incarnati verbi 689. ſedente Sergio Papa, & Imperante Iuſtiniano Iuniore.

C. Baron. *Tom. 8. Annal. & in not. mart. Rom.* alias Kiliani.

BEatus * Chilianus ex Scotia, quæ & Hibernia dicitur, nobilinprimis proſapia oriundus, in ipſa pueritia liberalibus traditus ſtudiis, eo breui perfectionis deuenit, vt ſpretis cunctis mundi huius illecebris, ad monaſterium tanquam ſalutis portum vnum omnium tutiſſimum confugerit. Ibi vero aſſiduis ieiunijs, vigilijs, precibus, & diligenti rerum diuinarum commentatione, in ſtadio pietatis, Sacerdotio initiatus, tantùm profecit, vt ab omnibus propter ſanctitatis opinionem ad gubernandi curā electus, ma-

* *Kilianus. 8. Iulij.*

Patria eius.

Fit monachus & monaſterij præfectus.

ximam nominis celebritatem consecutus fuerit. Cumque fama beati viri longe lateq. crebesceret veritus ne tandem populi fauore multorumque applausu in crimen inanis gloriæ incideret, accitis quibusdam sociis sanctioris vitæ studio acriter incensis per Britanniam Galliasque in Germaniæ prouinciam tunc quidem orientalem Franciam nuncupatam commigrauit. Ibi aliquamdiu in oppido VVirtzburg vitam inter incredulæ gentis feritatem exegit, paratus pro earum salute Christique gloria sanguinem fundere. Interim tamen à verbo prædicationis abstinuit, donec Pontificis Summi auctoritate, quam tunc eximia eruditione vir Conon administrabat, in opus Euangelij cum potestate mitteretur. Et quia Hibernia, propter Pelagianæ hæresis contagionem, Apostolica censura damnata erat, vt eo nexu solueretur, Romam petijt, & coram, animi sui propositum Pontifici luculentis sane verbis exposuit. Pontifex summa viri pietate & eloquentia delectatus, plurimumque gauisus, eum Herbipolensem antistitem perampla cum potestate creauit, propositoque æternæ retributionis præmio alacrem in opus Euangelij à se dimisit.

Venit Herbipolim.

Hibernia Pelagiana hæresi quondam fœdata.

Ordinatur Episcopus Herbipolensis.

Chilianus igitur Vrbe cum Colomanno presbytero & Totnano Leuita egressus, ad locum destinatum peruenit. Nec mora; gentis idiomate iam ante vt cumque instructus, diuini verbi pabula incredulis ministrare, signis & virtutibus perfidiam conuincere, rebelles mentes eloquentiæ vi Christo subdere, denique cuncta ita peragere, vt magna populi multitudo libenter Christo nomina daret. Princeps loci quem Gosbertum vocabant, vir magno ingenio præditus, audita fama Chiliani, rerumque gestarum gloria, eum ad se vocauit, & acrem satis disputationem instituit, vt argumentis vtrinque oppositis disceret, cuinam potius diuinus cultus, Dianæ (quæ summa apud illum in veneratione erat) an vero Christo tribuendus esset. Porro Chilianus secundo tertioue congressu, verborum sen-

Multos ad Christum conuertit.

Gosbertus Dux Franconiæ, Chiliani doctrinam impugnat.

tentiarumque grauitate adeo Principis permouit animum, vt nihil in re tam salutari cunctandum existimans, se totum antistiti committeret; cuius documentis diligenter instructus, proximo Dominicæ resurrectionis die cum multis aliis, dato nomine, lustralibus aquis expiatus est: pristinique erroris absolutionem ita promeruit, vt deinceps maxima virtutum incrementa ad perceptam baptismi gratiam adijceret. Vnum tantùm erat, idque maximum, quod viri salutem in extremum periculum trahere videbatur. Erat ei coniunx * Geila nomine, quæ quondam fratri ipsius, matrimonij iure copulata fuerat. Eas nuptias vir præclarus in ipsis fidei initiis idcirco prohibere noluit, ne Princeps ea re absterritus, susceptæ fidei pœnitudine duceretur. Distulit ergo egregius martyr in aliud tempus magis opportunum; quo quidem in familiari colloquio sic Principem allocutus fertur; Fili mi, quem per Euangelium Christo genui, equidem valde gaudeo profectu fidei tuæ; sed multum me mouet, quod illicitis nuptiis implicatus, grauiter adhuc de æterna salute periclitaris. Nam monente Apostolo Iacobo, *Qui totam legem seruauerit, offendit autem in vno, factus est omnium reus.*

Tandem credit & baptizatur, cum multis aliis.

* Alii Gilsam, Alii Geilanam vocant.

Iacobi 2.

Audiens hæc Princeps, primùm stupore hæsit, deinde alta trahens suspiria, (vehementer enim vxorem suam diligebat) tale fertur dedisse responsum, Equidem audiui, te docente, pater, nihil Christi Iesu amori præponendum, atque ideo, quàmuis incredibili amoris vinculo vxorem hanc mihi sociauerim, tamen si ita salutis ratio postulat non inuitus dimittam. Sed quia nunc communis patriæ hostes nostris ceruicibus imminentes armis submouendi sunt, è prælio reuersus, viam modumque excogitabo, vt eam à thoro separatã honeste dimittam. Hæc cùm ad aures Geilæ peruenissent. (Quis enim fallere posset amantem?) grauiin canduit ira, prorsus vt viros sanctissimos ante mariti reditum sine populari strepitu è medio tollere meditaretur. Itaque iræ impatientia & libidinis furore ar-

Geila Ducis coniunx meditatur cædem S. Chiliano.

mata, duos crudelitatis suæ ministros spe præmiorum allectos nactus est, qui eius se desideriis satisfacturos promittebant. Nec latuit ea fraus virum sanctum, sed noctu secundùm quietem, à quodam habitu formaque pulcherrimo admonitus, in futurum certamen cum suis excubabat. Illis igitur nocte concubia oratione vacantibus, carnifices strictis gladiis locum penetrârunt. Quos sacer vir intuitus; Amici, inquit, ad quid venistis? Vos implebitis præceptum, nos cursum consummabimus. His dictis, interfecti sunt, ibique cùm sacris rebus terræ mandati, ne res gesta ad aliorum notitiam emanaret.

Visio S. Chiliano ostensa.

S. Chilianus cum sociis necatur.

Sed erat nobilis quædam matrona Burgunda nomine; quæ à principio prædicationis eorum, sanctis viris adhæserat, & propinquas valde sanctorum oratorio ædes habebat. Hæc tunc vigiliis intenta, diligenti studio rem gestam inuestigauerat; neque tamen timore prohibita pandit, sed fusum sanguinem mundo linteolo collegit, locumque summa veneratione prosecuta, vigilijs & orationibus assidue vacabat. Sceleratissima vero Geila, ne quo indicio sacra martyrum corpora proderentur, stratis plancis stabulum equorum in loco martyrij fieri iussit, verùm iumenta (vt fama tenet) honorem martyribus exhibentia, eo in stabulo (mirum dictu) nec stercus, nec vrinam reddidêre. Interea Princeps profligato hoste reuersus, studiose sanctos inquirere; Geila vero eos peregrinationis ergô alio profectos mentita, suis lenociniis credulum Principem à diligentiori quærendi studio auertit. Cumque iam quæ facta fuerant alta obliuione sepulta putarentur, ecce vnus eorum qui necem viris sanctis intulerat, subito à dæmone correptus horribili voce clamauit; Chiliane, acriter me persequeris. Igne enim consumor: quod feci, cælare non possum. Video imminere mihi gladium, tuo sanguine cruentatum. Talia vociferans, & proprijs se dentibus lanians, à præsenti ad pœnas migrauit.

Burgunda mulier sanctorum sanguinem colligit linteolo.

Percussor martyrum sese prodit, arreptus à dæmone.

grauit æternas. Alter vero cædis ſanctorum conſcius in rabiem verſus, gladio ſe petiit, effuſiſque viſceribus, per tormenta præſentis temporis ad æternam peruenit. Quiſnam, Geila, tibi cernenti talia ſenſus tunc erat infelix? cruciatibus aucta furebas. Non multo poſt & ipſa bellua, à dæmonibus arrepta (dictu horrendum) nequicquam à ſuis detenta, cum magno cruciatu & clamore horribili patratum ſcelus pandens, ad cruciatus diabolo in omni æternitate paratos migrauit.

Geilam occupat dæmon & ſecum rapit in tartara.

His ita geſtis, aiunt Gosbertum à ſeruis ſuis interemptum; filiumque eius principatu deiectum, cognatos affineſque eorum à contribulibus tanta perpeſſos, vt vix aliqua eis Reipublicæ dignitas ea in prouincia relicta ſit. Et quidem quæ horum malorum vera cauſa fuerit, nouit ille, quem nullum ſecretum latet, Ieſus Chriſtus viuorum & mortuorum Iudex. Veneranda porro Martyrum corpora miraculis clara, per S. Burchardum Epiſcopum eleuata, & in baſilica à ſe erecta ſunt recondita: Idemque à Romano Pontifice impetrauit, vt iiſdem ſanctis, honor martyribus debitus deferretur. In eius templi crypta, etiamnùm hi verſus leguntur ſcripti.

Gosbertus Dux à ſeruis propriis interimitur.

Translatio SS. Martyrum.

Hi ſunt, Herbipolis, qui te docuere magiſtri:
Qua verum coleres religione Deum.
Impia quos tandem iuſſit Geilana necari:
Celauitq́, ſub hunc corpora cæſa locum.
Ne turpi ſine laude ſitu defoſſa iacerent:
Corpora Burchardus ſub monumenta locat.

Eius vita habetur 14. Octob.

Ioan. Molan in Natalib. & Indiculo SS. Belgij.

VITA S. LANDRADAE VIRGINIS; EX ea quam Theodoricus Abbas conscripsit. Floruit, vt patet infra, temporibus Martini Papæ; qui claruit (Iuxta 8. Tom. Annal. C. Bar.) Anno Domini 649. & reliq.

8. Iulij Landrada genus clarum.

VIrgo Landrada inclita Francorum stirpe, quam Maioris domûs appellant, progenita, suis ipsa meritis totam familiam egregie nobilitauit, ornauitque. Vnica parentibus tanto illis charior fuit, quanto in illa ab inde à pueritia, maiora prudentiæ & virtutis indicia lucebant. Postquam exactis pueritiæ annis parentes eam nuptui tradere vellent, illa tanta apud eos grauitate perorauit, vt ipsos pene parentes de continentia & libello repudii admonuerit. Ab hinc spretis omnibus, & vnius cellulæ clausa angustiis, paradisi fruebatur latitudine; eodem solo orans & recubans, sicco pane & aqua prouocans magis quam restringens esuriem.

Respuit nuptias, & vixit sanctissime.

Martinus eo tempore Romæ, Remaclus Traiecti verbo & opere in sacerdotali cura peruigilabant; Trudo in Hasbania prima pietatis tyrocinia exercebat. Horum accensa virtutibus, per momenta aut patriam deserere, aut eremum inuolare desiderabat. Et sane Paulos & Antonios semper habens præ oculis, sola & incomitata pene inuaserat solitudinem, si non aut ętas, aut quos pascebat pauperum cura pedem eius tenuissent. Quorum enim cellas non intrauit, quorum pedes ipsa non lauit? Mira intentio, & difficilis in hoc tali sexu fortitudo. Forma supra hominem angustiore, & reliquis omnibus quadam maiestate decoris excellentibus, ornatum suum ipsa reprehendere, & vili aliquo palliolo totum corpus suum obtegere; vt qui eam vidisset, non ipsam sed vltimam crederet ancillarum.

Liberalitas eius in pauperes.

Ocium

Ocium labore castigabat manuum; vigiliis dedita vltra humanum modum.

Veruntamen quamuis omnia iam pro Christo reliquerat, totum in frustra reputans, si non seipsam quoque abneget & relinquat, rursus noua de eremo consilia agitare; ac tandem expansis omnibus nauigij sui velis, inuitis parẽtibus, reclamante familia, saltum, quem ab inhabitantium belluarum feritate Belluam vocant, *Petit desertum locum, Belluam indigitatum.* inuadit, erectoque propria manu breui tugurio, ingreditur, & pugnatura cum diabolo, nescio quæ diuiniora & vltra hominem pugnæ genera aggreditur. Gloriabatur contubernalem se factam Eliæ & Ioannis; quorum alterum corui, alterum mel syluestre & locusta *3. Reg. 17.* pauerunt. *Matth. 3.* Vrsorum & aprorum, cæterorumque id genus cohabitationes, tanta securitate ridebat, vt putares illum illud Iob dicere: *Iob 30.* Frater fui draconum, & socius struthionum. Habebat tamen & curam pascendi gregis, non vt esu carnium, *Perpetuo abstinet à carnibus.* cuius ab adolescentia nunquam vel tenuem gustum attigerat, delectaretur, sed peregrinis & hospitio receptis vt solatiaretur.

Puer officialis in pascendo pecore dum occupatur, *Pastor porcorum visionem suæ Virgini reuelat.* irruentibus tenebris, ingruente nocte dum per auia porcos prosequitur, sano quodam errore in densam veprium syluam impegit. Ibi dum peruigil non sine horrore medias noctis agit excubias, super hunc locum cælicum inprimis vidit lumen, postea cum lumine cantum exaudit angelicum. Stupebat seipsum, & quid rei portenderet maiestas, tremulis motibus expectabat. Ablata visione, die reddita, miraculum ad virginem reportat. Illa nihil mota, vtpote quæ angelorum soleret frequentibus vti colloquiis, accersit presbyterum, nomine Sigemarum; cumque illo locum adit. Ibi solo recubans, nescio quæ mystica diuinis auribus immurmurabat, cum ecce voces angelicæ solita dulcedine præsentiùs insonuêre. Ex hinc cùm nulla non die eundem locum reuiseret, debitaque illic orationum munia persolueret, quadam nocte subito pate-

Crux ad eam cæli- tùs defer- tur.

patefactis cœlis, comitante lumine, mirifici operis Crux delabitur & Landradæ, quæ iam mundo crucifixa erat, velut pro munere super contiguum lapidem deponitur. Durant adhuc non languidæ fidei certa monumenta. Sicut enim mollis cera, impressam sigilli imaginem recipit, & repræsentat, ita durissimus lapis adhuc nobis eiusdem Crucis totam impressionem integre demonstrat. Vox interim administratorij spiritûs audita est: Accipe Landrada hoc ab immortali sponso charitatis pignus, ipse tibi Crucis mittit sponsalia, qui in Cruce moriens, restaurauit omnia.

Signa Crucis in lapide manent

Virgo Dei tali gauisa munere, sexûs & ætatis oblita, propriis manibus negotium, quod non poterat, aggreditur, vepres & spinas extirpare, humum sarrire, ecclesiam in honore Virginis matris moliri: Denique lapides effodere, & comportare, lineam ducere, fundamenta iacere, & in loco sibi destinatæ Crucis, propriis manibus altare, quod adhuc perdurat, collocare. Adfuit indefessæ laboratrici suæ manus omnipotentis, vsque ad consummationem perfecti operis. Tunc vero Lambertum Episcopum, postea Christi martyrem, euocat, & nouæ Ecclesiæ consecrationem cum reliquiarum impositione ex voto impetrat. Ex hinc iam crescente religione, & diffuso vnguentorum Christi odore, populus Dei spreta eremi austeritate, velut ad plantaria consolabant paradisi. Virgines ad centesimum, viduæ ad sexagesimum quotidie colligebantur fructum.

Suis manibus templi structurã molitur.

Huius Vita habetur 17. Septemb.

Multæ ad eam & Virgines, & Viduæ confluunt

Hac tali virginum militia, breui locus adeo adoleuit, vt non ampliùs, à belluis Bellua, sed Belysia, id est, bene Elysia, vocari cœperit. Siue enim nemorosam iucunditatem, siue fluminum aut fontium irriguam spectes vbertatem, apum quoque & mellis ceream suauitatem, addita incolarum Christiana religione, parum est quod dubites de Elysia beatitudine. Tanti igitur dux fœmina facti, in cuius ore pallor ex ieiuniis,

Quæ prius Bellua, nunc Belysia dicitur.

elee-

eleemosyna in pauperes, constantia in aduersis, modestia in prosperis, iuge obsequium erga omnes, & sermo sale conditus, Christi ancillas ad omnem virtutis perfectionem mireaccenbebant, post longam carnis & spiritus luctam, in lectũ ægritudinis incidit: in quo ipsum, quodcumque illud esset, fœnum & stipulã & similia, quæ liberum exitum impedire solent, iugi doloris igne decoquebat. Tandem cùm nihil de assiduo precandi studio remitteret, medullitùs depásta, carne & sanguine exhausta, è corporis vinculis ad cælos migrauit. Vocauerat quidem illa Lambertum antistitem, vt vltimum illum vitæ actũ suis sermonibus & diuinis sacraméntis muniret, sed dum ille eundo ingruentibus tenebris lassos artus humi deponit, virgo iam vitæ munere sanctissime perfuncta, venerabili quadam maiestate semiuigilanti apparuit, monuitque, vt in loco quem Crucis fulgore designatum videbat, ossa tumularet.

Migrat in cœlum.

Landrada in Visione S. Lamberto apparet, & indicat ei sepulturæ suæ locum.

Lambertus iucũda illa virginis demonstratione gauisus, festinato & præter vires cursu Belysiam delatus, visionis exponit seriem, locum sepulturæ, disignat, virginis eam voluntatem esse sanctè confirmat. At mox vniuersi ne dum perorantem clamore tumultuario impediunt impugnantque, & nequicquam obtestante antistite, in Ecclesia corpus virginis sepeliunt. Nihilominus Lambertus pristinam sollicitudinem conseruat, indictoque sibi ipsi ieiunio, preces multiplicat, ac triduo demùm exacto pro concione declamat, vt Dei voluntatem clariùs, inspecta virginis tumba, explorent. Acclamatur ab omnibus, pedibus eunt in sententiam; & aperta tumba, non modo corpus, sed neq; ipse reperitur corporis loculus. Expallent tacito murmure cæteri; solus antistes in Dei benignitate exultans, filiosq; páterne demulcens, populum VVinterishouum secum abducit, ibidemq; suæ visionis & ostensæ Crucis relegens vestigia, effossa humo, virginis glebam cum ipso sarcophago transuectam demonstrat, eo ordine, ac decenti

Sepelitur ad votum populi in Ecclesia.

Corpus eius translatum per angelos.

reuerenter collocatam, vt angelorum haud dubie ministerio id factum esse cuncti acclamarent. Post huius angelicæ sepulturæ indicium, tanta se illic vbertate diffudit cæleste beneficium, vt vix vsquam copiosiùs effluxerit diuini muneris stillicidium. Anno deinde partæ salutis 980. cum SS. Landoaldi & Adriani martyris ac Sociorum sacris reliquiis, ad D. Bauonis Ecclesiam Gandanum est translatum.

Ad tumulum eius crebra miracula.

Ioan. Molan. in Annot. Mart. Vsuardi.

VITA S. DISIBODI EPISCOPI ET *Confessoris; Ex ea quæ est à S. Hildegarde Abbatissa Bingensi conscripta Anno Christi 1170. Claruit paulo post obitum S. Benedicti Abbatis: qui contigit circa annum Domini (iuxta C. Baron. Tom. 7. Annal.) 544.*

8. Iulij.

Patria eius.

Beatus Disibodus præclaris in Hibernia ortus natalibus, iam puer docilis, literis & liberalibus disciplinis imbuendus, piis præceptoribus à parentibus est commendatus. Et quidem agente Dei gratia, quæ ab eisdem tradebantur, capaci ingenio memoriæ affigebat. Porro indies proficiens, & tum ætate, tum sanctitate crescens, à studio literarum ad studium bonorum operum progrediebatur; precibus & eleemosynis vacans; ita vt quicquid de Deo auditione accipere aut discendo consequi posset, illud multa auiditate complecteretur. Denique per gradus virtutum, & ætatis incrementa singulis initiatus sacris ordinibus, cum trigesimum ageret annum, presbyter ordinatus est.

Primordia eius.

Fit sacerdos.

Eam autem dignitatem cum Dei timore acceptam, tantis virtutum ornamentis decorauit, vt omnibus Deum amantibus cumprimis gratus & charus esset: vnde eius regionis Antistite feliciter demortuo, ab eisdem magna animorum consensione in Pontificem electus

ctus eſt. Cum autem cogerent eum Epiſcopi onus in ſe recipere. ille pro ſingulari modeſtia indignum ſe clamare, & qua potuit vi manus ac pedes retrahere; at illis tãdem præualentibus diuina diſpoſitione etiam inuitus, maleuoliſque fruſtrà obſtrepentibus in ſede pontificali collocatus eſt. Tum vero Dei iuſtitiam prædicare & docere, omnesq; quos potuit ſedulo adhortari, quatenus ſe diuinis mandatis morigeros præberẽt; ſicque quod ab infantia ſancti ſpiritus gratia perfuſus fuerit iã eructando patefecit. Sanctarum virtutum optima quoque exempla paterno affectu in ſe illis præbabat; & alii quidẽ propter virtutes quas in eo cernebant, amabant eum, arrectiſque cordis aurib. doctrinam eius excipiebãt: Alij vero qui diuini erant timoris expertes, monita ſalutis contemnebãt multiſq; iniuriis illum afficiebant. At ille paucos eoſque fideles ſibi adiungens, cor ſuum quotidie affligebat: & tribulationem ſuam ante dominum pronunciabat.

Creatur Epiſcopus.

Qualiter in Epiſcopatu vixerit.

Pſalm. 141.

Eadem quoque tempeſtate ingens ſchiſma & magna ludibria in tota illa regione extitêre: aliis vetus & nouum teſtamentum oppugnantibus, Chriſtumq; abnegantibus; aliis hæreſes complectentibus; plæriſque ad iudaiſmum ſe conferentibus; nonnullis in ethniciſmum prolabentibus; quibuſdam non vt homines decet, ſed inſtar pecudum, turpiter viuere appetentibus; aliis denique morum quandam diſciplinam præ ſe ferentibus propter humanitatem, ſed tamen nihil boni facere ſtudentibus. His vero tam fœdis erroribus & babylonicæ confuſioni beatus Diſibodus ſe virili & infracto animo opponens, multa opprobria, multas que iniurias patienter tulit; ipſam quoque vitam profundere magis optans, quam tam abſurdis & nefariis rebus ſuffragari. Vnde poſt aliquot annos in tot malis æquo animo exactos, errorum architecti & patroni, populuſque eis aſſentiens, poſt varias tenſas inſidias demùm coacto agmine, è ſede ſua multis affectum contumeliis exturbârunt.

Schiſmata & mortes corrupti in Hibernia.

Pellitur è ſede ſua.

Et ille quidem Deo malens in quiete ſeruire, quam

ſine

sine fructu diutius apud illos hærere, paucis sibi adiunctis religiosis viris, sedem illam, quam annis decem strenue admodum & pie gubernarat, patriam quoque ipsam & res suas omnes Christi amore reliquit; dicens neque sibi neque aliis prodesse, si illic velit morari, vbi vsque adeo incredulitas, perfidia, & pertinax increuerit iniquitas. Cum autem ex Hybernia egressus esset multis peragratis regionibus, & locis non paucis accurate exploratis, vbi animæ suæ posset inuenire requiem, tandem in Alemaniam peruenit; vbi in durum sane & ferum populum incidit; attamen fessus aliquamdiu pedem illic fixit, gentique illi haud contemnendo cum fructu verba salutis & sanctitatis exempla proposuit.

In Alemaniam venit.

Interim gratissima beati Benedicti, non ita pridem vita functi, & religionis monasticæ ab illo institutæ fama, ad eum perlata est: vnde plurimum gauisus, optabat sibi aliquot eiusdem religionis viros adiungere socios. Itaque concepta bona spe desiderii sui quandoque cælestis gratiæ ope complendi, vbi de hominibus ad Rhenum degentibus percepit, duros quidem & asperos illos esse, sed tamen Ecclesiasticam religionem deuotione colere, propere ad Rhenũ tendit iter, atque inde deflectens & per auia quæque ingrediens, ad fluuium quem Glauu vocant, peruenit; quo transmisso, montem excelsum & syluigerum conspicatus, in eum post decem peregrinationis suæ annos ascendit. Quem circumquaque perlustrans, cunctaque eius latera accurate inspiciens, amœnitas illius magis ac magis eum incitauit, vt illic cuperet sedem figere. Ascensus siquidem arduus, difficilem præbet aduentantibus accessum; & riuuli ex vtraq; eius parte manantes, corporibus magnam afferunt refocillationem. Fusa igitur ad Deum precatione, in montis descensu ad orientem propter aquæ compendium sibi habitationem designauit, vitæque institutum, quod diu concupierat strenue inchoans, orando, vigilando, ieiunando dure & aspere solitariam illic vitam duxit; quam socii eius impigre

Eius vita extat 21. Martij.

Fluuius Glauu.

Ducit asperam & so-

pigre imitantes, singuli sibi construxêre habitacula, procul ab inuicem distantia. Sustentabantur autem aliquandiu radicibus herbarum: cum aliis escis carerent.

Solitariam vitam in monte excelso.

Cœpêre porro post aliqua temporis spatia in populi, venationis, piscationis, aliarumue rerum necessariarum causa locum illum frequentantis, notitiam venire. Iam enim rumor sparsus erat in vulgum, sanctum quendam hominem cum aliquot sociis à Deo missum eo aduenisse. Quod cum plerisque admirationi esset, ad eum accedebant, & de rebus vtilibus cum illo sermones conferebant. Vnde factum est, vt quibus ille sermones & adhortationes indeficientis vitæ promebat, ij res corpori sustentando necessarias ei & sociis eius sæpe suppeditarent. Ille vero cum suis pauperes & egenos colligens, quicquid de victu quotidiano superesset, illis distribuebat. Semper enim memoria retinebat, Adamum è cibo periisse; attendebatque Antonium, Macarium, & eis similes patres, herbis aspero victu fuisse contentos, vt eorum confirmatus exemplis, corpori suo molles & delicatos cibos non permitteret: ne ab antiquo serpente deciperetur. Quanto autem magis affligebat carnem suam, tanto illum Deus copiosiori augebat gratia sua, & per miracula quoque eum celebrem, cunctisque manifestum reddebat.

Benignus est pauperibus.

Per multi siquidem ad eum adducti infirmi & debiles, per eius merita diuinitus repente curati sunt, sed & cæci, claudi, dæmoniaci & leprosi non pauci. Vnde fama sanctitatis eius per totam regionem volitante, Principes & nobiles, opulentique homines, cum reliquo eius regionis populo, montem illum cum omnibus finibus eius vltra decurrentes fluuios Naham & Glauu in longum & latum, ei & posteris eius donarunt, vt piis hominibus illic congragatis vitæ degendæ necessaria affatim suppeterent. Eo autem munere accepto vir sanctus multum extimuit, recordatus malorum quæ erat plurima perpessus in Episcopatu; flexisque

Multa operatur miracula.

Mons & fines eius dantur illi.

xisque genibus Dominum orauit, vt oblatio illa ad fructum & profectum animarum Spiritus sancti operatione cederet; deinde omne animi sui studium & voluntatem ad vitam & doctrinam S. Benedicti cooperante spiritu sancto appulit; & ad longinqua loca, vbi ea institutio religiose & sancte colebatur nuntios misit: supplices preces offerens, vt quidam ad ipsum venirent vineam Domini Sabaoth iuxta regulam Beati Benedicti plantaturi.

Multos ad se adducit Benedictinos.

Complurimis igitur eius ordinis viris religiosis ad se allectis, eis Oratorium & congrua domicilia in montis supercilio propter difficilem & arduum accessum contra Orientem construenda curauit; ne aduentantis populi strepitu interturbarētur: & feruor atque rigor instituti, quotidiana eo confluentiū visitatione dissolueretur & eneruaretur. Ipse vero solitarius permansit in domicilio & oratorio illo, in montis descensu ad Orientem extructo, vt ad occurrentia omnia paratus esset, & superuenientibus pro cuiusq; ratione & conditione opportuna posset dare responsa. Et quidē ea fratrū congregatio, tam pietate erga Deum quam habitatorum numero crescebat, cunctaque agenda & habenda imperio S. Disibodi subiacebant: communisque ab illis vita secundum B. Benedicti institutionem exercebatur. Atque hac ratione effectum est, vt per multas prouincias insignium virtutum eorum fama sparsa sit, compluresque ad eos venerint, consilia & auxilia animarum saluti opportuna ab eis expetentes: prædiaque & facultates suas Deo & B. Disibodo hilari mente offerentes.

Viuunt iuxta normam S. Benedicti.

Vera eius humilitas.

Porro vir sanctus diuina mysteria ab eo tempore, quo è sede sua eiectus est, vsque ad vitæ finem, non vt Antistes, sed vt pauper presbyter celebrauit, nihil prorsus ea ex re mœroris accipiens, sed potius animo exultans, Christi passionem imitando. Cæterùm cum iam triginta annis ibidem Deo fideliter seruiuisset, ac fratribus suis verbis & exemplis egregie præfuisset, plus labore quam senio exhaustis corporis viribus, ægrotare

cœpit.

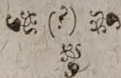
cœpit. Conuocata igitur sancta congregatione, instantia mala & prospera, imminentemque à corpore migrationem suam, spiritu prophetico prædixit, successoremque designauit: omnia quę eius loci erant illi committens. Locum quoque sepulturæ suæ illis ostendit, cum lachrymis & gemitibus eos orans, ne in sublimi aliquo loco, sed in humili oratorii ipsius vmbraculo ipsum humarent. Et quidem fratres magno dolore affecti, tantique Patris amissionem lugubri voce deplorantes, polliciti sunt se id curaturos. Atque ita post multos exantlatos labores, post multas toleratas cruces & afflictiones, anno ætatis suæ 81. diem obiit extremum: Christo redemptori, cui fideliter seruierat, spiritum reddens.

Migrat feliciter è vita

Sacrum autem eius corpus fuit ingenti omnium luctu, copiosissimaque funus cohonestantium multitudine, in exiguo sui oratorii, vt viuens petierat, vmbraculo tumulatum: suauissimo omnium naribus ceu balsami, myrrhæ & thuris odore perfusis: quæ miræ suauitatis fragrantia ad tricesimum vsque diem apud eius sepulchrum perdurauit: vbi & multa sunt diuinitùs edita miracula. Septem dæmoniaci liberati; triginta claudi; multi cæci & surdi; compluresque alij, varijs pressi morbis, ad contactum tumuli eius, præstante Domino, curati sunt. Inde vero multo post tempore, magna cum veneratione assentiente & præsente Bonifacio Antistite Moguntinensi, in Ecclesiam Monasterij translatum & in sarcophago honorifice repositum; fuit veterum miraculorum reiteratione, denuò diuinitùs glorificatum.

Insignia miracula ad tumulum eius.

Eius vita habetur 14. Maij. Translatio reliquiarũ S. Disibodi.

C. Baron. in notat. Mar. Rom. & Tom. 2. Annal.

VITA ET MARTYRIVM SANCTI CYrilli Episcopi Cretensis; Ex ea quæ optima fide extat, apud V. P. Laurentium Surium. Passus est sub Decio Imperatore; cuius persecutio in Christianos ferbuit Anno Domini 253.

9. Iulij.

Adhuc puer præclara de se dat exempla.

Fit Episcopus.

Comprehenditur à Duce Lucio & flammis damnatur.

SAnctus Cyrillus, cuius fides apud Deum probatissima est, ab ipsis pueritiæ annis adeo pietatis delectabatur operibus, vt vbicunquè pium aliquem fidelium cœtum cōuenisse nouerat, ad eum, relictis parentibus, continuo migraret. Cùm autem hoc modo & fidei & pietatis studiis egregie imbutus, ad ætatem legitimam peruenisset, mox apud Cretenses antistitis honore decoratus, in eo munere annos quinquaginta, summa cum opinione sanctitatis perseuerauit. Iamque deuexa ætate vir (annum enim quartum & octogesimum agebat) à Lucio Duce comprehensus, dijs sacrificare iussus est. Sed vir beatissimus, qui multos ab errore reuocauerat, os Ducis diuinis scripturis, populo Christiano ob idipsum mirifice exultante, ita compressit, vt homo impuritus à verbis in furorem conuersus, flammis eum viuum damnaret.

Ignis nihil S. Virum lædit.

Tum vero sanctus gaudens psallensque ad rogum perductus, mox in medium coniectus est. Et quidem ignis flamma, horribili spectaculo ad sydera tendente, ligna omnia in cineres redigebat, & fideles, vt sancti ossa colligerent, expectabant; cùm ecce vir beatus expansis in cælum manibus illæsus conspicitur. Eo signo increduli stupore correpti ad Ducem abeunt, nunciantque virum venerabilem ab igne nihil perpessum. Dux summopere admirans, iussit sanctum adduci; quem vt sanum & incolumem vidit, collaudato Christianorum Deo, demùm illum abire præcepit. Non cessabat autem Christi seruus alios ab errore, propositis amplissimis regni cælo-

cælorum promissionibus, ad viam veritatis traducere, se vero assiduo lachrymarum imbre deplorare; quod à Domini passione alienus, flammarum impetum euasisset. Interim strenue in opus Euangelij incumbebat; & ingentem populi multitudinem doctrinæ illius cupidissimum, sacris lustrabat aquis, ac nouo quotidie fœtu Christi Ecclesiam multiplicabat. Qua re ad Ducem delata, eaque ad iram prouocatus, se ipsum dementiæ arguebat; quod suo eum gladio ab ignis incendio ereptum non confodisset. Alteram igitur in eum sententiam pronuncians: gladio illum feriri iussit. Nec subterfugit vir sanctus, sed vltro caput Lictori offerens, palmam martyrii læ tus est adeptus; sexto Idus Iulii, sub Decio Imperatore, & Lucio Duce; regnante Domino nostro IESV CHRISTO; cui gloria in secula sempiterna. Amen.

Lamentatur se à passione ereptum.
Multos baptizat.
Gladio percussus occumbit.

MARTYRIVM S. ANATOLIÆ VIRGInis; *Ex eo quod V. P. Laurentius Surius ex antiquis monumentis eruit. Passa est anno Domini 253. Decii Imperat. 1. sede vacante.*

C. Baron. Tom. 2. Annal. & in not. mar. Rom.

SAncta Anatolia cùm se ieiuniis & precibus maceraret, & die nocteque diuinarum rerum commentatione exilii sui labores ita mitigaret, vt nihil ea iucundius, nihil hilarius viueret, contigit filium Diodori; qui erat consularis prouinciæ, Anianum nomine, à Diabolo vexatum clamare: Domina Anatolia, incendis me. Interea Diodoro, homine cum primis pagano, eum per lucos & templa mittente, venit ille ad lucum S. Anatoliæ vicinum; ruptisque catenis, quibus constrictus erat, ante orantis Anatoliæ pedes se abiecit, dicens: Tu es, quæ me flammis orationum tuarũ exuris. Porro S. Anatolia exufflans in eum, vno verbo dæmonem

9. Iulij.
Dæmonem expellit.

monem ab homine expulit, ſanumque ad parentes remiſit. Qui, viſo filio ab Anatolia præter ſpem ita ſubito curato, tanta ſunt repleti exultatione, vt aſſumpta ingenti pecuniæ vi ad virginem abirent, eamque gratitudinis ergô, reuerenter offerrent. At virgo accepta voluntate, pecunias pauperibus Chriſtianis diſtribui iuſſit: illos vero ad Chriſtiana ſuſcipienda ſacra inſtanter eſt hortata.

Morbidos multos ſanat.

Inde virginis fama miro omnium ſermone celebrata, totam Piceni prouinciam peruagata eſt; adeo vt plurimi varijs morbis oppreſſi, dæmonijs vexati, & medicorum ope deſtituti, ad eam ſanitatis adipiſcendæ cauſa confugerent, certamque ſalutem domum reportarent. Ea res cùm grauiter templorum Pontifices offenderet, ſuggerunt Decio, vt eam, peſtem & exitium dijs patrijs molientem, interficiat. Fuit continuo Fauſtiniano id negocij datum; qui eam ad * Thurienſem ciuitatem perduci, ibidemque in ſecretario ipſius diuerſis plagarum generibus vexari, ac deinde in eculeo ſuſpenſam, lampadibus aduri iuſſit. Sed cum ea cruciamenta virgo Chriſti deſpiceret, Iudicemque ni reſipiſceret, perpetuis ignibus cruciandum diceret, Fauſtinianus, vocato ad ſe Marſo, qui Audax dicebatur, propoſitis muneribus hortatus eſt, vt eam in cubiculo incluſam ſerpentum morſibus dilaceraret. Marſus facile aſſenſus, vt artem ſuam venditaret, vnico ſerpente negocium ſuſcepit. Cum ergò tota nocte anguſto in cubiculo virgo cum ſerpente concluſa eſſet, hymnis, & pſalmis, & orationibus, beſtiam ita edomuit, vt nihil eo quidquam manſuetius appareret. Mane facto, Marſus aperto cubiculo cùm pedem inferre vellet, ſerpens ſuis eum amplexibus circundans, in magnum vitæ periculum proſtrauit; deuoraſſetque protinus, niſi Anatolia comprehenſum manu ſua ſerpentem abire in locum ſuum præcepiſſet: quod ille mox cum ſumma manſuetudine fecit. Quo viſo, Audax Marſus Chriſtum verum Deum confeſſus eſt.

* Tioram.

Dire cruciatur.

Serpens nihil ei nocet

Fauſtinianus interim ſua ſpe & expectatione fraudatus,

datus, vt cognouit Marsum insuper Christum confiteri, nimio furore accensus carceri eum mancipauit, ac tandem studio Anatoliæ Christianis sacris initiatum capite damnauit. Porro sancta virgo, extensis ad orationem manibus, gladio ita transuerberata est, vt à dextero latere in sinistrum vsque confossa, glorioso martyrij triumpho ad Christum migrârit.

Magus credit, & capite caditur.

S. Anatolia confoditur.

MARTYRIVM SS. FELICITATIS ET *septem filiorum eius; ab Ecclesiæ Romanæ Notariis (vt videtur) conscriptum. Passi sunt anno Christi 175. Soteris Papæ primo. Ex eo quod extat apud V.P.Laurent. Surium.*

C.Baron. Tom. 2. Annal.

CVm * Antonini Imperatoris tempore, ingens Pontificum exorta seditio Christianam religionem vna internecione penitùs delendam esse conclamaret, Felicitas illustri admodum genere matrona, inter alios omnes fidei cultores tanto pietatis virtutumq; omnium splendore fulgebat, vt pontifices, illa vna superstite, res suas nefandumque dæmoniorum cultum diu saluum consistere posse diffiderent. Erat enim castis adeo moribus ornata vidua, & orationis studio die noctuque tam sedulo intenta, vt cuncti vel solo eius intuitu, Christianæ religionis amore inflammarentur. Crescebant per illam quotidie Christi præconia, & pietatis studium maxima capiebat incrementa; prorsus vt idolorum sacrifici inuidia tabescentes, Imperatori Antonino Reipublicæ excidium denunciarent, ni maturè Felicitatem cum filiis, diis sacrificare cogeret. Antoninus ea denunciatione commotus, Præfecto Vrbis Publio vitæ necisque potestatem in viduam sanctissimam tradit, vt ea ratione offensa Deorum numina placaret.

10. *Iulij.*

* Marci Aurelii, An. Imperii eius 13.

Egregia castitas S. Felicitatis Viduæ.

Pietas & religio eius opera crescit.

Igitur Publius, ne suo deesse officio videretur, blando eum alloquio ad sacrificium prouocauit; inde post-

natum atrocitate cum minis proposita, fœmineum pectus terrore complere nitebatur.

Vide animi fortitudinem in vidua.

Cui felicitas, Ne inquit, blandimentis tuis resolui, nec terroribus frangi potero. Quid tu sanctum Spiritum, qui fidelium mentes inhabitat, nosque contra aduersos tuetur casus, ab homine superandum existimas? nihil agis; de illius namque protectione secura, supplicia tua superabo, & si interfecta fuero, gloriosiorem occisa triumphum reportabo. Publius eam fœminæ virtutem admiratus, illam cum filijs septem recludi iussit.

Recluditur cum septem filiis.

Alia vero die in foro Martis pro tribunali sedens, productam si blandè affatur, Felicitas, miserere quæso filiorum tuorum egregia indole iuuenum, & noli floridam illam iuuentutem dementia tua in interitum tradere. Respondit matrona. Misericordia tua impietas, & exhortatio crudelitas est. Et conuersa ad filios, O filij, inquit; ò chara matris pignora, mentem oculosque ad cælum erigite, ibi vos expectat Christus cum sanctis suis. Pugnate pro animabus vestris, & fideles vos in amore Christi exhibete.

Confortat filios suos.

Audiens hæc Publius, iussit eam alapis cædi, dicens; Itanè me præsente, ista monita dare audes, vt spretis dominorum nostrorum iussis in perniciem spontanei ruant? Et statim amota matre filium eius Ianuarium natu maximum blando ad se sermone vocauit, multaque haud contemnenda obtulit, si idolis sacrificare vellet. Sed cùm ille munera reijceret contemneretque, Publius fulmine verborum minas ingeminans, iuuenem terrere nitebatur. Tum ille; Quid, inquit, inani verborum strepitu aures meas obtundis? Ego enim Christi virtute hæc facilè superabo. Iudex ea contumelia prouocatus, virgis atrociter cæsum in carcerem recipi iussit: Indè verò Felicem secundum adduci.

Alapis caditur.

Ianuarius filius eius natu maximus.

Felix Secundus filius.

Philippus tertius.

Is pari constantia Iudicis blandicias minasque excipiens: Tune, inquit, existimas vel me vel aliquem fratrum meorum à Domini nostri Iesu Christi amore auellendum? Hoc audiens Præfectus, isto amoto, iussit sisti tertium, nomine Philippum. Is simili audacia in

Iudi-

Iudicem & inania deorum simulacra inuectus, iterum est receptus in carcerem. Mox adfuit quartus, Silanus; insigni animi & corporis robore iuuenis. Ad quem sic Iudex; Vt video, inquit, conuenit vobis cum pessima matre, vt spretis principum mandatis, vnum omnes eundemque interitum subeatis. Cui Silanus; Imo si tua tormenta sane puerilia timuerimus, in æternum interitum, suppliciaque horrenda incidemus. Amoto Silano, iussit quintum præsto esse Alexandrum, vixdum ex ephebis egressum, cana tamen prudentia iuuenem; adeo vt libere constanterque, mirante etiam Iudice, Christum confiteretur. Isto amoto, iussit applicari sextum; cui dixit; Forte vel tu vitam amplexaberis, & nequaquam pari cum reliquis stultitia in perniciem rues. Respondit Vitalis, (hoc namque illi nomen erat) Nos quamdiu Christo per fidem coniuncti sumus, vitam habemus, neque possumus vllis mortis angustiis circumueniri. Qui vero impuris sacrificijs dæmonem habere propitium nititur, is sibi sempiternam mortem imprudenter machinatur. Præfectus eam pueri prudentiam, dicendique libertatem admiratus, Et quid est, inquit, dæmon? Cui Vitalis; Omnes dij gentium dæmonia sunt, & illi qui ijs diuinos honores tribuunt. Publius, hoc quoque per contemptum amoto, iussit prodire septimum, animo ad supplicia pro Christi nomine ferenda promptissimum. Hic Martialis vocabatur; cui Iudex dixit; Crudelitatis fautores effecti, Augustorum instituta contemnitis, & in vestra pernicie permanetis? Martialis vero contra exclamans; O, inquit, si nosses quæ pœnæ idolorum cultoribus constitutæ sunt, aliud saperes. Omnes enim qui Christum verum Deum non confitentur, sempiternis gehennæ flammis subijcientur. Tunc Publius omnibus iam auditis, & carcere conclusis, gesta omnia in scriptis redacta Antonino misit.

Silanus quartus.

Alexander quintus.

Vitalis sextus.

Psalm. 95.

Septimus Martialis puer.

Imperator vero Antoninus, diuersos ad Iudices eos misit, variis excarnificandos supplicijs. Et primus quidem frater, plumbatis diu grauiterque cæsus, præclare in Christi confessione spiritum tradi-

A diuersis iudicibus variis cruciatibus interficiuntur

 dit.

dit. Secundus & tertius, fustibus mactati, egregiam animi constantiam, ad extremum vsque vitæ spiritum, magno fidelium gaudio declarârunt. Quartus præcipitio interemptus, ad cælos migrauit. Reliqui tres, capitali sententia damnati vna cùm matre, intrepide ceruices gladio subdiderunt; pia interim genetrice sua pignora ad tam præclarum certamen hortante & confirmante. Quæ demùm & ipsa, de filiorum iam salute secura, plena gaudio & exultatione in certamen prodiit: & gloriosum triumphum simili exitu feliciter compleuit.

Tandem & mater decollatur.

C. Baron. Annal. Tom. 2. & in notat. mar. Rom.

MARTYRIVM SS. VIRGINVM RVFFinæ & Secundæ; Ex eo quod V. P. Laurentius Surius ex antiquis monumentis optima fide decerpsit. Passæ sunt anno Christi 260. Sixti Papæ, primo. Valeriani & Gallieni Impp. 6.

10. Iulij. Earum patria & parentes.

RVffina & Secunda sorores, patre Asterio, matre vero Aurelia, ciuibus Romanis genere & dignitate clarissimis ortæ, & Christiana religione imbutæ, ipso persecutionis feruore, Armentario & Verino æque Christianis, summa parentum voluntate desponsatæ fuerunt. Sed ij desertores fidei repente facti, nec tamen sua perditione contenti, etiam has Dei famulas detestabili persuasione ad sui imitationem inducere nitebantur. Illæ vero, vt insanas eorum declinarent adhortationes, ad prædiolum suum quod in Tusciæ partibus videbantur habere, sese contulerunt. Id audientes Armentarius & Verinus, eam fugam, suam contumeliam interpretantes, illas apud Arcesilaum comitem accusarunt, quod ipsis repudiatis, contemptisq; temporum mysteriis, Christi cæli terræque Deum confiterentur. Ijs auditis, Arcesilaus cum equitum turma celeriter eas insecutus, via Flaminea quartodecimo milliario comprehen-

Accusantur apud Arcesilaū à suis sponsis.

prehendit, reuocatasque ad Vrbem Iunio Donato præfecto discutiendas tradit.

Ducuntur in singulas custodias.

Donatus indignabundus, ab inuicem separatas duci in custodiam mandat; dieque tertio Ruffinam suo oblatam conspectui blandis admodum verbis ad deorum sacrificia & maritales amplexus hortatur: vtque voluptatibus in vita concessis perfruatur, etiam atq; etiam rogat. Ad quæ Ruffina præter alia; Nec captiuitatem horreo, nec idolis sacrifico: quin & Voluptates fœdas, & momento temporis interituras detestor: eas vero, quæ cum æternitate coniunctæ, nihil lubricum, nihil incertum suis amatoribus promittunt, amplector. Iunius Donatus, eo responso tam prudenti non intellecto, Omissis, inquit, vaniloquis verbis istis, nube viro tuo. Tum Arcesilaus: Cùm sit, inquit, rea sacrilegij, in matrimonij sortem admitti non potest. Respondit Ruffina; Ita tu dicis matrimonij in sortem me admitti non posse, quasi ego hominis vxor esse desiderem, quæ Christo Dei filio virginitatem meam deuoui. Quamobrem audi Arcesilae Comes; Quære alium, cui minæ tuę timorem adferant; me quidem nec à virginitatis palma reuocare poteris, nec ab amore & cultu Christi filij Dei separare.

Egregium Ruffinæ responsum.

Vouit Christo Virginitatem.

Tum Donatus, accita Secunda, Ruffinam sororem eius flagellis cædi iussit; ea spe, vt Secunda terrore prostrata ipsorum persuasionibus assentiretur. Vt vidit autem Secunda Ruffinam sororem flagellari, magno clamore Iudicem insectata, Quid agis, inquit, sceleratissime regni cælorum hostis? Cur sororem meam gloria afficis, me vero eius gloriæ non pateris esse participem? Præfectus, Vt video, ait, sororem tuam insania superas. Ad quæ Secunda; Nec soror mea insana est, nec ego insanio; sed ambæ Christianæ sumus: & iustum est, vt simul cædamur, quæ pariter Christum Dominum confitemur.

Flagellatur.

Secundæ mira fortitudo.

Nota Virginis constantiam.

Præfectus earum constantia superatus iussit illas obscuro concludi loco, & fœtore è stercorum fumo excitato grauius cruciari. Sed humus ille thymiamate fra-

Fœtor mutatur in odores aromaticos.

fragrantior, summam earum naribus delectationem inferebat. Porro obscuritas lucem meridianam splendore vincebat, & omnia tetra in suauissima oblectamenta, mira Christi gratia, vertebantur. Inde igitur eductæ & in balneis inclusæ, in feruens dolium missæ sunt; sed calor virtutis suæ mox oblitus, dulce corporibus earum præstitit refrigerium; prorsùs vt Præfectus stupore oppressus, eas saxo vno ad ambarũ colla ligato in Tyberim præcipitari mandârit. At illæ dimidia fere hora aquis superiores tandem siccis vestibus in ripam fluminis delatæ sunt; ibidemque Christi numen hymnis & canticis, spectante populo, celebrârunt. Iudex rei illius certior factus Arcesilao Comiti dixit; Istæ quas mihi obtulisti, profecto aut magica arte nos superant, aut vera sanctitate præditæ, res has adeo stupendas gerunt. Itaque tu eas recipito, & pro arbitratu vel plectito, vel absoluito.

Inferuenti dolio non læduntur.

Saxo alligatæ non possunt submergi.

Igitur Arcesilaus sanctissimas virgines in syluam per viam Corneliam decimo ab Vrbe milliario abductas in fundo, qui Buxo vocatur, pariter capite cædi, earumque corpora lupis deuoranda tradi mandauit. Sed domini gratia non defuit in Christum credentibus etiam defunctis. Plautilla namque in cuius prædio cæsæ sunt, per visum eas miro gemmarum ornatu nitentes conspicere meruit, sibique dicentes audiuit; Plautilla reuoca animum tuum à flagitioso idolorum cultu, & impia incredulitate calcata, crede in Christum, nostraque corpora in prædio tuo relicta sepelito. Plautilla ea visione admonita, protinùs ad locum abiit, inuentaque sanctarum corpora ab omni fœtore & læsione aliena, adorauit & credidit, atque in monumentum nouum intulit. Iam vero, (in vrbem olim translata,) in Basilica Lateranensi prope baptisterium debito honore seruantur. Locus autem vbi sunt passæ, auctus est sede Episcopali, quæ & titulo Syluæ Candidæ reperitur sæpius appellata.

Capite cæduntur.

Plautilla visione admonita eas sepelit.

Translatio in Vrbem.

VITA S. AMELBERGAE VIDVAE, MAtris S. Gudilæ Virginis: Ex ea quæ extat apud V. P. Laurentium Surium. Claruit temporibus Pipini Primi; qui floruit, (vt patet Tom. 8. Annal. C. Bar.) Anno Domini 631. & reliq. C. Baron. *in notat. mar. Rom.*

BEata Amelberga illustrissimis orta natalibus, Xantes oppidum iure hæreditario obtinuit, donec monasticum institutum complexa est. Parentum vero orbata solatio, licet ætate tenera, familiam peruigili cura & multa comitate gubernauit. Decreuerat illa quidem, continentiæ in primis studiosa, cælibem agere vitam, quo multo suauius CHRISTI spiritu frueretur, sed parentum voluntate impulsa, maxime Pipino S. Gertrudis parente idipsum enixe cupiente atque vrgente, VVitgero homini præpotenti, generis nobilitate pari, nec dispari meritis nupsit.

10. Iulij. Patria eius.

Nubit VVitgero, viro nobili ac pio.

Ex hoc tam sancto tamque felici coniugio primus prodiit Aldebertus Cameracensis Ecclesiæ præsul sanctissimus; deinde sorores quatuor Reinildis, Pharaildis, Ermelendis & Gudila, eximia omnes sanctitate ac virginitatis præcipue laude conspicuæ. Porro Amelberga cum postremam vtero gestaret, & paucos ante puerperij dies, instar parturientium, in angustias veniret, Angelica cōsolatione recreata, audiuit se filiam summæ continentiæ & castitatis virginem parituram, quæ omnibus vitæ suæ diebus gratissimum Deo exhiberet famulatum. Illo tam insperato Dei beneficio mirifice gauisa, totam se ad grates Deo debitas cum marito reddendas composuit; prolesq; sanctissimis disciplinis simul cum ipso lacte ita imbuit, vt nihil ijs castius, nihil modestius, nihil denique sanctius videretur. Et quidem multi regni proceres propter nobilitatem & opes,

Idem vocatur etiā Emebertus

Filiæ eius Virgines permanēt.

opes, illarũ nuptias ſtudioſe ambiebant; ſed illæ Chriſti amore vehementius inflammatæ virginitatis propoſiti tenaces, mortalium hominum coniugia repudiabant.

Interea parentes inſigni filiarum pudicitia & affiduo precandi ſtudio, cui ſedulo incumbebant, delectati, & ipſi mũdo valefacere, ſeſeque totos ad ſpiritalia Chriſti caſtra transferre decreuerunt. Nec mora. VVitgerus princeps ſapientiſſimus (vt erat ab Angelo prædictum) monaſticæ vitæ inſtitutũ complexus eſt? Amelberga vero ſacrum velamen ab Autberto Cameracenſi antiſtite accepit, ſeſeque totam Domino conſecrauit. Tum vero, quanquam ab ineunte ætate in opera pietatis ſedulo incubuiſſet, tanta corpuſculum ſuum inedia macerauit, ſpiritumque aſſiduis precibus & meditationibus roborauit, vt non tam in terris, quã in ipſo cælo degere videretur. Cùm vero Dominus tãtis laboribus finem imponere vellet, acerrima tandem correptam febre, ex hoc mortalitatis ergaſtulo, ad ſempiterna cælorum regna ſanctam illam euocauit. Corpus fuit multis omnium lachrymis, ac præcipue magna pauperum lamentatione, in Lobienſi ſepultum monaſterio, eximiis admodùm miraculis clarum; quod deinde multo poſt tempore, translatum eſt Binchium.

VVitgerus princeps fit monachus, & Amelberga monialis.

Inedia & preces eius.

Felix obitus eius.

Ex Lobienſi monaſterio (iuxta Ioan. Molan) transfertur Binchium.

VITA ET MARTYRIVM S. CANVTI,

Iunioris, Danorum regis, ac protomartyris; Ex ea quæ ſcripta eſt à Saxone Grammatico, Hiſtoriæ Danicæ lib. 11. Paſſus eſt. Anno Parte ſalutis 1081. Gregorij 7. Papæ 9. Relatus in Numerum Sanctorum ab Alexandro 3. Papa Anno 1164.

C. Baron. Tom. 11. Annal. & 12.

Alias Kanuti.

10. Iulij.

CAnutus Suenonis filius, propitiæ fortunæ beneficio, ſummis naturæ dotibus cumulatus, magno cum

cum indolis experimento ætatem animo præcucurrit.
Quippe contracta iuuentute, myoparonum piratica
monstra perdomuit, Sembicis atque Estonicis illu-
strem trophæis adolescentiam egit, nouisque virium
gradibus, paterni roboris fundamenta transcẽdit. Quæ
victoria futurum eius dominium ominata est. Pro
amplificanda tuendaque patria iuges excubias gef-
sit, rerumque, quarum ob infirmam ætatem vix
spectator esse potuit, auctor haberi præsumpsit. Quin
etiam iuuenile corpus continuo vsu ad bella impigre
conficienda, armaque viriliter sustinenda firmabat, fa-
maq; eius bellica vi in tantũ claritatis excessit, vt rediui
uum magni Canuti spiritum fortunamque, simul cum
nominis videretur communione sortitus, adeo vt nul-
lus eum Paterni regni successione potiturum ambige-
ret. Neq; enim virtute iam maturus, honori intempe-
stiuus videbatur. Sed nec liberalitatis species eius ad-
olescentiæ defuit; cuius fratrem Haraldum natu ma-
iorem, obtusi admodum cordis, inter iuuentæ initia
perpetuus inertiæ sopor oppressum tenebat.

Suenone autem defuncto, regiæ successionis dele-
ctum anceps popularium sentẽtia pertractabat. Maior
namque Danorum pars, Haraldum ocii cupiditate
complexa, Canutum respuebat, ignauumque sibi re-
gem maluit imperare, quam fortem. Præferebat auda-
ciæ hebetudinem, & egregiæ indolis claritate con-
tempta, negatum virtuti culmen vitio tribuere non e-
rubescebat. Soli Scanienses, iusta animi inclinatione
prouecti, Canuti probitate culta, Haraldi desidiam
respuebant. Porro Haraldus plerosque fraternæ patris
fautores, legum emendatione liberiorisque vitæ iu-
cunditate promissa, per subornatos in gratiam suam so-
licitandos curauit. Ita â Canuto vulgi animos partim
spes, partim metus auertit. Ipse deficientibus â se co-
piis, tribus duntaxat rostratis nauibus in angustissi-
mas Scanici maris fauces elabitur, regno carere iussus,
cuius ipse incolumitatem protexerat, terminos au-
xerat.

Martyrol. Rom habet 7. Ianuar. Dissipat piratas adhuc adolescens.

Claruit ille maxime ab anno Domini 1027. & deinceps, vt patet Tom. 11. Annal. C. Baronij.

Haraldus frater eius. Dani Haraldum ocio & inertia deditum præferunt Canuto.

Vbi fraterna legatione, regni communionē spondētē reuerti monitus, spretis mandatorum blanditiis, Suediam fugibundis intrauit; per quam stultum ratus, eius se promissis infracta fortuna credere, cuius eadem ad huc vigente minas acceperit.

Haraldus obit, & Canutus fit rex Danorum.

Mox perinde atque iniuriarum oblitus, intactis patriæ rebus, bellum aduersum Orientales viuente patre cœptum, enixè prosequitur. Interim Haraldus biennium emensus, defungitur. Quo mortuo Canutus fraternis suffragiis in regni fastigiū reuocatus, Orientale bellum, quod in adolescentia orsus, in exilio auspicatus fuerat, accepto solio, potius amplificandæ religionis, quam explendæ cupiditatis gratia, totis viribus innouandum curabat; cum incrementis fortunæ etiam claritatis augmentum apprehendere cupiens. Nec ante manum ab incepto retraxit, quam Curorum, Sembonumque ac Estonum regna funditus delêsset. Deinde sublato hoste, nuptias circumspiciens, finitimaq; coniugia obscura ac dignitate sua minora reputans, Præfecti Flandriæ Roberti filiam Ethlam in matrimonium aduocauit; ex qua filius ei Carolus obuenit. Cumque magnatum insolentia, solutos hebetatosque prisci iuris neruos adspiceret, omnibus ingenij modis ad reparandam patrii moris disciplinam connisus, probatioris iustitiæ cultum seuerissimis edidit institutis; contusumque & labentem equitatis tenorem in pristinum habitū reuocauit.

Ducit Roberti Flandriæ præfecti filiam Ethlam uxorem.

Iustitia & seueritas eius.

Non sanguini, non necessitudini, quo minus iuste se gereret, indulgentiam habuit; nullius amicitiæ aut familiaritati impunitatem iniuriæ tribuit, sed labefactatum iuris vinculum tenacissimo nexu astrinxit ac paternæ seueritatis vestigia solicitus vsurpauit, eoque studio grauissimas Maiorum offensas contraxit.

Episcopis primum inter proceres locum tribuit.

Sacris decus suum reddebat; sacerdotia gerentes gratiæ nutrimentis prosequebatur; cumque ab inerti & rudi populo parum iustam pontificibus venerationem haberi conspiceret, ne tanti nominis portitores

inter

inter priuatos relinqueret, decreti circumspectioris in-
dustria, primum eis inter proceres locum perinde ac
Ducibus assignauit, auctoritatem honore concilians.
Nec solùm Pontificibus dignitatis incrementa dona- *Fauor eius*
uit, sed etiam priuatorum Clericorum ordinem be- *in Clerum.*
nignissimis decretis adornare studebat. Nã quo cumu-
latiorem eis honorem redderet, literatorum contro-
uersias, vulgaris fori conditione exemptas, ad eius-
dem professionis iudicium relegabat. Iisdem religionis
reos, obiecta repellere nequeuntes, pecuniaria mulcta
puniendos permisit. Quibus etiam in omnia, quæ ad-
uersum diuina committerentur, animaduersionis ar-
bitrium tradidit, cunctasque huiusce generis actio-
nes, sacerdotali iudicio destinatas, à publico foro
secreuit, ne honore impares conditio æquaret. Quam-
obrem dignitati pondus adiecit, decusq; priuato fasti-
gio excelsius, eorum respectui inesse voluit. Quo effe-
ctum est, vt Danorum nemini, nisi Regi aut Pontifici-
bus, eique qui potissimus regni successor aduertitur,
domestis quenquã liceat actionibus postulare. Idem
populares, adhuc sacrorum rudes, decimarum reli-
gioni assuefacere conabatur. Sed propositi irrita suasio
fuit; Quippe maturitatem rerum, nouelli cultùs rudi-
menta capere nequibant.

Ne autem Sueno Episcopus promissam templi re- *Sueno Epi-*
fectionem negligentiùs exequi videretur, cœptam Ro- *scopus Da-*
schildensis sacrarii fabricam ad finem vsque perdu- *nia.*
xit. Cuius excolendi gratiâ, coronam arte impensaque
operosissime elaboratam, in eius ornamentum appen-
dit; existimans regias opes potius sacrorum splendori, *Liberalitas*
quam humanæ auaritię seruire oportere. Egynus quo- *eius in Ec-*
que iisdem ferme temporibus, opitulante rege, Lau- *clesias.*
rentianæ ædis inchoatum â se opus explicuit. Quibus
rex dedicari iussis, mirificam dotis nomine munifi-
centiam erogauit. Prima namque dedicationis die,
Rex solenniter altaria veneratus, quartam regii numi-
smatis, quartam suæ in ciues exactionis, quartam æsti-
ui censûs portionẽ, ei qui pro tempore loci antistes exti-

terit, muneris loco, perpetuo iure possidendam concessit.

Cùm vero Danorum nomen, armis in desidiam cadentibus, à paterni auunculi temporibus obrutū animaduertit; nouarum rerum cupido subrepsit, Angliam infelicitate amissam, hæreditatis nomine repetere. Recolebat enim bellicam Maiorum gloriam, cumque opibus imperii fines nullo magis, quam Anglicis creuisse titulis; maioremque eis ex vnius insulæ, quam totius Orientis spoliis incessisse splendorem. Vt igitur Maiorum fortitudini responderet, atque auiti nominis gloriam æquaret, omnium quæ paterna corrupisset inertia refectionem, suæ commendabat industriæ: parentemque perosus, auum æmulatus est.

Vult Angliam infeliciter amissam, armis repetere.

Primùm igitur occultum Olauo fratri consilium prodit, eoque id ipsum hortante, rem deinde popularibus aperit. Alacris omnium assensio fuit. Sed quem Rex sibi fraterna charitatis vicissitudine respondere crediderat, latenter æmulum habebat. Olauus enim affectatione regni, pietatis erga germanum oblitus, perfidissimi pectoris habitum, summa fidei simulatione tegebat. Et ne solus insidias volueret, lecta societate, clandestinæ coniurationis cætum instruxit. Canutus vero omnium animos gloriæ magis quam sceleri intentos existimans, imperata classe, Limici maris oris aduehitur, à quo breuissimus in Oceanum transitus patet, quondam nauigiis peruius; nunc vero interiecta arenarum mole præclusus. Hîc Rex fraternum diù præstolatus aduentum, nauigandi cunctatione exercitûs alacritate est excussus. Nam Olauus reddita tarditatis ratione, veniendi moram in dies extraxit, vt vel Regem sine eo proficiscentem regno priuaret, vel tarditate suspensum exercitu destitueret. Nec eum callida consilij ratio fefellit. Nam tota à Rege classis, fastidita eius expectatione, defecit. Tandem de fratris perfidia certior factus, classe præstolari iussa, Slesuicum lectissima manu festinato contendit, ibique fratrem inopinatum & attonitum intercepit. Deinde productum accusatum-

Olaui fratris eius, in Canutum perfidus animus.

Olauus à Canuto

ſatumque, nec obiecta valide propulſantem, catenis coercitum, nauigioque in Flandriam relegatum, carcerali cuſtodiæ mandandum curauit. Cuius captionẽ coniurati parum fama aut nuncio experti, quo callidius exercitum ſoluerent, inertem regis moram abſentiamque cauſati, claſſem clandeſtino monitu circumuentam, domos abire iuſſerunt.

Vinctus in Flandriã mittitur.

Itaque huius facti Rex poſtquam cognitionem accepit, dolorem prius, deinde lætitiam egit. Siquidem iniuriam in religionis habitum formauit, mulctæque nomine, primam exigendarum decimarum occaſionem corripuit; lætatus quod ei vtiliſſimam propoſiti rationem opportunitas conciliaſſet; ſuo dedecore ſacrorum decus inſtruere cupiens. Sed pientiſſimi regis conatus exitum inuenire non potuit. Dani enim illam decimarum ſolutionem non religionis, ſed ignominiæ eſſe decernentes, annuam, alienis frugem dependere conſtanter recuſarunt, potiuſque graui ære, ob admiſſam perfidiæ crimen, ſemel mulctari, quam ſemper libertate ſpoliari, ſatius eſſe dixerunt. Hanc deterioris conditionis partem Rex à populo vniuerſo approbari vt intellexit, ſimulata pecuniæ exactione, ſeptentrionales Iutiæ partes ingreſſus, Toſtonem cognomine Peculatorem, eiuſque collegam Hottam colligendæ penſionis quæſtores inſtituit, mulctæ metu decimarum religionem diſſerere cupiens. Qui cùm mandatum immitius, quam iuſſi fuerant, exequerentur, multitudo æmulorum regis hortatibus concitata, quæſtores trucidauit. Nec eorum cædibus ſatiata, in regem quoque veſana prorupit. Qui impetum eius opportune ſua ratus abſentia declinandum, Sleſuicum conceſſit, ibique coniugem cum filio conſtitutam, ſi res ſiniſtre ceſſiſſent, perfugere in patriam iuſſit, nullum inter perfidos præſidium habituram. Ipſe interim imminentibus Iutis, quo tutior ſeceſſu foret, Fioniam petit, ſalutem inſulæ præſidio quæſiturus. Sed illi eum ſuis finibus exegiſſe nequaquam contenti, Fionia quoque propellendum decernunt. Iamque Rex

Rex Canutus Danos conatur inducere ad decimas ſoluendas.

Nolunt Dani perſoluere decimas.

Quæſtores regis cæduntur.

Blacco perfidus in regem suum.

accepto traiectionis nuncio, Sialandiam emigrare statuerat, cum Blacco quidam, primam ipsius familiaritatem adeptus, simulatæ fidei consilio fugam dehortatur, ne fœmineo more latebras circunspicere videatur; se interim plebis acta speculaturum, blanditiasque iræ eius oppositurum promittit. Sed Blacco, omissa legatione sinistris plebem monitis palpitans, conciliandæ gratiæ loco, odium Regi impensius struit, ac deinde reuersus pacatiorem tamen populi animum nunciat.

Præclara militum fides in regem.

Canutus interim, quotidianis sacrorum solenniis assuetus, ne quid religioni præponeret, Albani ædem sacram pro se deprecaturus accedit; vbi dum religioni vacando officia sanctitatis exequitur, consternatæ multitudinis corona armis sacrarium clausit. Quotquot ergo ex militibus hoste præcurrere poterant, periculi consortium affectantes Regem petebant, eius in seipsos discrimen transfundere cupientes; cumque salutem secessu consequi possent, periculum præsentia quæsierunt, morteq; clari, quam fuga tuti fieri maluerunt. Benedictus quoque fraternitatis nexum fide imitatus, in templo cum fratre commori destinauerat. Ericus vero seorsum ab hoste conclusus, cum solus multitudinem sustinere nequiret, per medios hostium globos, ferro secessum molitus, erupit. Tunc nemine religiosæ pacis domicilium violenter irrumpere præsumente, primus Blacco, cunctantibus cæteris, ferro valuas petiuit, ductuque suo eandem cunctis licentiam tribuit. Ita se non sacrilegij modo, sed etiam publici paricidij ducem auctoremque exhibuit. Quod videns plebs, concitato seditionis motu templum aggreditur: eoque irruptione facta, diuinos lares ac sanctissima penetralia sacrilega tempestate fœdauit. Verùm Blacco in ipso, quem irruperat, aditu trucidatur, datis parricidij piaculis, violati sacrarij pœnas pependit. Benedictus etiam liminibus irruptorem excipiens, dum foribus acriùs propugnat, occiditur.

Pœna scelestissimi proditoris Blacci.

Rex interim inter cruentos imminentis violentiæ strepi-

ſtrepitus, fiducia conſcientiæ eundem mentis habitum tenuit, neque religioni parcius, quam ſi periculum abeſſet, vacauit. Sed ne extrema quidem eius hora, ſanctitatis ſtudio vacua fuit. Nam cùm parietem vndique à populatibus perfringi (quippe ligneus erat) ideoque propinquam ſibi necem inſtare animaduerteret, accerſito ſacerdoti factorum arcana confeſſus, per ſummam mœroris acerbitatem præteritæ vitæ culpas abſoluit, præmiumque ſibi pœnitentiæ ſalubritate conciuit. Deinde propaſſis vtrinque brachiis ante aram, fati ſecurus occubuit. Vbi dum victimæ more proſtratus percuſſorem expectat, immiſſæ per feneſtram lanceæ mortifero iactu confoſſus, pium mortis ſacrificium edidit; profuſoque militum ſanguine, ſuum ad vltimum erogauit. Enimuero crebris vndique telis petitus, corpus immobile tenuit; nec ante loco, quo cubabat, exceſſit, quam feretro mandaretur extinctus. Clandeſtina eius virtus, per lucidis poſtmodùm experimentis enituit. Sane ad coarguendam parricidarum malitiam, merita eius Deus miraculoſis prodidit argumentis, ignotamque vulgo virtutem, mirifico rerum fulgore detexit.

Rex confitetur ſacerdoti factorum arcana.

Pius rex ab impiis interficitur.

Multa eius poſt obitum miracula.

*VITA S. *HILDVLPHI, EPISCOPI Treuirenſis & primi Abbatis Vogaſienſis: Ex ea quæ extat apud V. P. Laurentium Surium. Claruit Anno ſalutis 754. &c. temporibus Stephani 3. Papæ, ſub Pipino francorum rege.*

* Hildolphi.

C. Baron. Tom. 9. Annal.

HIldulphus claro genere ortus, vt primum indefeſſo ſtudio ac labore ad aliquam literarum cognitionem peruenit, vitamque multis pietatis exercitiis contra vitiorum impetum egregie muniuit, apud Ratiſponam vrbem ſacris initiatus, indies maiora pro Chriſti gloria multorumque ſalute capeſcens

11. Iulij.

certamina, præclaris facinoribus adeo euasit celebris, vt, Milone Treuirense Archiepiscopo defuncto, ab omnibus certatim ad id honoris fastigium expeteretur. Erat enim præter generis nobilitatem insigni animi & corporis robore; prorsus vt regios mores, regiamque personam per omnia repræsentaret. Vnde nominis illius celebritate longe lateque vagante, tandem etiam in aulam regis Pipini patris Caroli magni percrebuit; cuius ex sententia ea dignitate sine vlla controuersia dignissimus est habitus. Igitur Dei famulus, solitudinis & quietis studiosior, cum fuga eam declinare conaretur, à deuoto populo raptus in Galliam Belgicam deductus est, ac Treuirorum antistes postea consecratus. Hoc igitur sublimatus honore, ita vitam instituit, vt cunctis & verbo & exemplo prælucens, fructus minime pœnitendos in populo faceret. Corpus suum ieiuniis, vigiliis atque castigationibus ita premebat, quasi grauissimorum flagitiorum reus esset. Aliis vero tanta charitate ac mansuetudine quæuis misericordiæ exhibebat opera, vt nullis vel sumptibus vel laboribus parceret, quo aliorum sibi voluntates ad virtutum studia promereri posset. Porro inter cætera magnifica sua opera quæ gessit, corpus S. Maximini Præsulis Treuir. à loco quo eum S. Paulinus Aquitanus sepelierat, in eum quo nunc veneratur, transtulit.

Nobilitate & animi corporisque robore clarus est.

Fit Episcopus Treuirensis.

Sibi rigidus aliis clemens.

Postquam vero multiplices pro Christi grege labores sustinuisset, resignata dignitate, omnibusque relictis, eremum ingressus est. Est saltus, quem Vogasi appellant, (vbi parua sanctorum virorum habitacula à sanctissimo Deodato Episcopo prius extructa visebantur) hunc vir diuinus pœnitentiæ locum à Iacobo Leucorum antistite efflagitauit, obtinuitque. Quem vt incolere cœpit, montium & fluuioli (cui Rapido nomen) amœnitate delectatus, duobus templi fabricis egregie illustrauit; quorum alterum Virgini Matri, alterum Apostolorum Principi consecrauit. Ibi vero, ab omni puluere terreno remotus, tam excellenti vitæ inte-

Valedicit mundo, & eremum petit.

integritate ac sanctimonia Deo famulatus est, vt multi viri tam seculari potentia, quam nobilitate insignes, ad eum sæpiùs confluerent; ex quibus nonnulli cælestis vitæ desiderio accensi, ei adhæserunt. *Multi sequuntur eius institutum.* Itaque dum numerus accurrentium ex diuersis mundi partibus magis ac magis accresceret, cœpit plura ibi domicilia extruere, vt omnium saluti consuleret. Quod sane in vtroque homine præstitit egregie. *Eximia eius miracula.* Totus namque igne diuini amoris & fraternæ salutis incensus, cæcos illuminabat, claudos curabat, dæmones ex obsessis corporibus fugabat. Et cùm sanctus Deo ibidem famulantium cœtus, nimia infirmorum ac debilium frequentia à studio rerum cælestium auocaretur, impedireturque, extra monasterij claustra, aliud templum D. Ioan. Baptistæ sacrum extruxit, domosque peramplas adiecit, quibus languentium & infirmorum turba hospitio exciperetur. *Extruit Xenodochium.* Cum itaque ex remotis etiam terris fama viri allecti frequentes eo venirent, contigit inter alios S. Erhardum Ratisponens. antistitem eius tam sanguine quam sanctitate germanum aduentare; quem ille dum benigno ac fraterno affectu suscipit, multoque apud se tempore detinet, accidit res quæ vtriusque sanctitatem celeberrimam reddidit. *S. Erhardus Episcopus Ratisp. S. Hildulphi frater, eum inuisit.*

Erat Hesticonis cuiusdam Ducis filia vtroque lumine ab ipso ortu orba. Hanc parentes mœsti ad viros sanctos detulerunt, vt si quo modo possent, tantum miseriæ & calamitatis pondus subleuarent. Patres cùm eam gentilem esse intelligerent, factam priùs catechumenam, Domino commendauerunt. Interea Hildulphus diuinam sine intermissione misericordiam pro ea implorans, tandem lustralibus aquis, susceptore Erhardo, eam tinxit, Odiliamque nuncupauit, & vtriusque hominis tenebras, miro parentum gaudio & stupore, profligauit. *Cæca à natiuitate videt.* Huius tam præclari miraculi nouitate stupefacti omnes, Hildulphum maxime venerari cœperunt. Multi quoque, in augmentationem tam sanctæ religionis ibidem institutæ, sua impendere auxilia.

xilia. Ex quibus Beggo quidam, fundum suum, qui in hunc vsque diem cella Beggonis appellatur, pro construendo monasterio viro Dei obtulit: & permagnam insuper Vogasi partem, quæ Focodi rupes nominantur, iure perpetuo tradidit possidendam. Sanctus igitur Hildulphus, nouo monasterio in fundo Beggonis extructo, & honori Dominicæ Crucis dedicato, locisque omnibus virtutibus admirandis & miraculorum signis â se ornatis, plenus dierum & sanctitatis, correptus febre, feliciter obdormiuit in Domino, æterno pro meritis coronandus brauio, quinto Idus Iulias.

Feliciter obit S. Hildulphus.

C. Baron. Tom. 11. Annal. & in not. mar. Rom.

VITA S. IOANNIS GVALBERTI, Institutoris Ordinis Vallisumbrosæ; Ex ea quæ est à Blasio Melanesio eiusdem Ordinis Generali conscripta. Obijt vir sanctus anno Domini 1073. sedente Gregorio, septimo Papa.

11. Iulij.

Patria & Parentes eius.

IOannes Gualberti vir & animi & corporis dotibus ornatissimus, patria Florentia oriundus, parentes habuit prima nobilitate conspicuos. Pater eius Gualbertus, vir militaris & bellicæ laudis gloria illustris, quanquam & diuitiis & honoribus afflueret, vna tamen cura, eaque perpetua ita obsessus tenebatur, vt animum honestis studiis oblectare non posset. Erat ei hostis capitalis, qui cognatum eius fraude doloque circumuentum peremerat. De eo vltionem vt expeteret, non ipse modo, sed & filius Iohannes intenta cura excubabant. Quodam vero die Iohanni cum armigero suo Florentiam tendenti, in ipso itinere capitalis ille hostis ab insperato fit obuiam, loco sane periniquo, adeoque angusto, vt neutri, à via deflectendi quicquam omnino reliquum esset. Tum vero hostis plane inermis, cùm haud dubiam sibi necem paratam cerneret, concepta subito quadam fiducia, ab equo desi-

Hostis capitalis patris illius.

desiliens, humi se prosternit, iunctisque cancellatim ad pectus manibus, pro Crucifixi amore veniã vitamq; sibi deprecatur. Compunctus Ioannes audito nomine Crucifixi, pacem offert, metum ponere iubet; culpam ex animo illi remittit, vt possim, inquit, & ego eundem Crucifixum experiri propitium.

Vide pietatem sane praclaram.

Porro Ioannes, hoste cum optima pace & gaudio à se dimisso, ad Ecclesiam quandam deflexit; cumque flexis coram Crucifixi imagine genibus, Christi supplicia vulneraque contemplaretur, vidit, (dictu mirabile) Christi in Cruce pendentis caput ad se inclinari, tanquam gratias ipsi agentis, quod pro eius reuerentia hosti capitali pepercisset. In tanti miraculi testimoniũ, hodieque Crux illa in Ecclesia S. Miniatis, in monte prope Florentiam, cum ea, qua par est, veneratione & cura seruatur. Ioannes autem, ea Christi bonitate & vocatione melliflua attractus, protinus relicto seculo nequam, paternis opibus & honoribus contemptis, ad S. Miniatis monasterium profectus est; vbi, patre nequicquam reluctante, & diras in Abbatem minas iactante, ipsi monasticæ vitæ insignia aptauit, comam capitis proprijs manibus totondit, cucullum hilariter sibi induit, & alacritate incredibili ad arma spiritalis militiæ sese accinxit. Etsi autem pater eius initio acerbe eam mutationem ferret, habitumque iniquis oculis aspiceret, & insignem ea re familiæ suæ ignominiam irrogatam clamaret, victus tamen filij constantia, ac tandem etiam eximia vitæ illius sanctimonia delectatus, animum composuit, atque etiam magnam inde consolationem hausit.

Nota Lector, & disce ignoscere.

Mirabilis feruor S. Ioannis.

Ita ergo Ioannes externis internisque cælestis militiæ armis instructus, ante omnia ocium vitiorum omnium sentinam remis velisque vitare, dies noctesque in preces & studia diuina impendere tantisq; virtutum omnium exemplis aliis prælucere, vt defuncto, non diu post, Abbate, fratres eum illo honore vnanimi consensu dignissimum iudicarent. At ille periculosos

Recusat Abbatis functionẽ.

honoris ſcopulos perhorreſcens, omnem mouebat lapidem, ne eò abriperetur; cùm interim alius quidam, ſtimulante ambitione per fas & nefas, numerata Florentino antiſtiti pecunia, illum honoris gradum conſequitur. Id vbi vir Dei comperit, cum alio quodam inſigni pietate monacho, clam Florentiam ad ſenem quendam eximia ſanctitate virum & opinione prudentiæ celeberrimum (Teuzo is dicebatur) abiit, vt ſanum ab eo conſilium requireret. Putabat enim nefas eſſe, ſub homine Simoniæ labe contaminato, ſpiritalis militiæ ſtipendia facere. Porro Teuzo vt Simoniæ vitium, quo multi Eccleſiæ rectores laborabant, acriùs profligaret, ac tandem aliquãdo internecione deleret, hortatus eſt Ioannem, vt vna cum ſocio palam in foro ciuitatis proclamaret, Epiſcopum & Abbatem Simoniẹ vitio obnoxios teneri, ac deinde loco cederent. Quod conſilium tametſi à communi legum conſuetudine abhorreret, ſimpliciter ille ſecutus eſt. Ea autem res cùm multis horrorem adferret, cùm ipſis magnum periculum creauit; prorſùs vt è tumultu extracti, vix manus eorum, qui Epiſcopo fauebant, euaderent.

Teuzonem ſenem conſulit.

Itaque eodem illo Teuzone conſultore, relicta patria, alium habitationis locum perquirere cœperunt; ſola Chriſti gratia ſubnixi, fore, vt ad tutiorem aliquẽ ſalutis portum pertingerent. Erat illis panis vnicus; quem obuio cuidam pauperi ſtipem poſtulanti benigne tradiderunt, ne quid eſſet, quod eorum in Deũ fiduciam infringeret vel certe minueret. Vt autem ad eremum Camaldulenſem peruenêre, ſedulo ibidem degentium mores vitamque contemplantes, ad eandem vitæ ſocietatem ab illis inuitati ſunt. At Ioannes cœnobiticam ſolitaria tutiorem exiſtimans, inde ea animi ſententia receſſit, vt alibi nouam quandam militiam ſub ſignis D. Benedicti inſtitueret. Delatus igitur ad Vallem Vmbroſam fuit à duobus loci illius incolis egregiis pietatis cultoribus peramanter exceptus; cumque locus ei mirifice arrideret, conſtructo vili

Eius conſilio, Diſcedit è patria S. Ioannes.

Camaldulenſes religioſi.

Venit ad Vallem Vmbroſam

quodam

quodã ex lignis domicilio, ſedẽ illic fixit. Vbi eo haud ſegniter religioſæ vitæ ſtudiis incumbente, fama ſanctitatis eius per loca vicinióra ſenſim ſeſe diffudit, & inter alios clericos laicoſque, Erizonem, Albertum, Teuzonem, Rodulphum, & Petrum, poſteà Albinenſem epiſcopum Cardinalem, allexit.

Hiſce tam felicibus initiis, breui, locus ille in tantam celebritatem euaſit, vt certatim plurimi ad tam egregiam, optimeque conſtitutam diſciplinam confluerent. Proinde conſultum viſum omnibus, vt ipſum Ioannem vniuerſorum regimini ſumma cum poteſtate præficerent, cui reliqui ſine vlla recuſatione obtemperarent. Igitur inuitum licet & renitentem, primaria in ſede, eius imperio parituri, collocant. Tandem ille, ne diuinæ voluntati reſiſtere videretur, eis ceſſit: ſuſceptoque Abbatis miniſterio, ex regula D. Benedicti viuendi inſtitutum amplexus eſt. Verum cum nimia auſteritate ad ardua quæque tenderet, neq; vulgarem virtutis tramitem ingrederetur, & infirmorum mores pari rigore aſtringere vellet, diuina diſpẽſatione euenisse fertur, vt fracto ſtomacho, ꝑpetuo lãguori ad ſupremũ vſque vitæ diem obnoxius fieret, vt ex ſua infirmitate aliorum quoque vires metiri diſceret. Cum enim initio pauci admodum nimium illum vitæ rigorem imitari poſſent, eo morbo correptus, ita inſtitutum ſuum erga omnes moderatus eſt, vt nemo illo humanior, nemo benignior videretur.

Fit primus Abbas Vallis Vmbroſa S. Ioannes.

Infirmatur vt ſuis con fratribus infirmis compatiatur.

Fuit autem vir Dei præcipuus quidam paupertatis amator, eximiuſq; rerum humanarum contemptor; prorſus vt neque ſuperba domicilia, neque theſauros vltro oblatos, ſolis tantum neceſſariis contentus, admitteret. Et quo magis opes honoreſque reſpuebat, eo iis ipſis dignior ab omnibus habebatur. Hinc nobiles principeſque viri varia illi loca offerebant, extruendis cœnobiis congrua? alii vt monaſteria collapſa diſſolutaque ſibi moderanda ſumeret, rogabant; alii aurum argentumque tribuebant, vt ſibi ſuiſque conſuleret; quæ vir ſanctus reſpuens, vt pauperibus largirentur

Egregius contemptor diuitiarum.

Quæ construxerit Monasteria.

hortabatur: vel ipse protinus erogabat. Construxit autem monasterium S. Saluij; monasterium in Moscetas; tertium in Razulo; quartũ in monte Scalatio; Paginam quoque, nimia vetustate collapsam, reformandam suscepit, atque aliud S. Reparatæ in Æmilia, siue Romandiola; quæ non tam structuris magnifica, quam virtutibus clara, & cælestibus disciplinis illustrissima reddidit. Porro cum singula peruigili cura sæpius obiret, cerneretque Muscetanum, Præpositi illius industria, in quandam magnificẽtiam excreuisse, tectisque superbum, pristinæ quodammodo paupertatis oblitum, Zelo inflammatus, conuersusque ad riuulum quendã exiguum iuxta manantem, ait; Deus omnipotens, qui minimis magna efficere soles, videam ministerio pusilli riuuli istius, celerem enormis structuræ huius vindictam. His dictis, mox tanquam locum abominatus abijt, cum protinus riuulus collecta aquarum vi increscere cœpit, ac tandẽ loco suo relicto præceps à monte ruit, tractisque secum arboribus atq; petrarum scopulis, structuras illas funditus euertit.

Deus non elegantes fabricas, sed pulchras animas expetit.

En vt olim SS. Patres Symoniæ etiam suspicionem vitauerunt.

Alio quoque tempore cum audisset quendam conuersionis gratiâ cœnobium petijsse, totumque patrimonium, neglectis hæredibus, monasterio legâsse, ilico accurrens codicillos sibi exhiberi postulauit. Exhibitos mox discerpsit, & fragmenta humi abijciens, Deũ & Apostolum eius monasterij patronum, paupertatis amore precatus est, vt illatam sanctissimo instituto iniuriam vlciscãtur. Vix pedem sacris ædibus extulerat, cum ecce repentina flamma monasterium corripit, plurimaque viro sancto nec respicere quidem dignante, deuastat. Cum autem tenaci adeo proposito paupertatis votum persequeretur, tum vero aliorum inopiam totis viribus subleuare studebat; prorsus vt & ingentem frumenti vim etiam fratribus necessariam, non raro erogaret, resque monasterijs legatas venderet, earumque precia pauperibus distribueret. Nec defuit viro Dei gratia discretionis spirituum, neque donum Prophetiæ, quo occulta hominum soli Deo cognita,

Ignis cælestis vlciscitur monasterium.

diuina

diuina reuelatione edoctus enunciauit: quæ singulatim hic referre, longum nimis foret.

Porro quanto Zelo animarum flagrauerit, nulla vis orationis explicare poterit. Cum adhuc Florentinus antistes, Petrus Ticinensis, Simoniæ labe aspersus graui insuper hæreseos suspicione laboraret, Ioannes vt Ecclesiam ea peste purgaret, non dubitauit constanter publiceque reum illum asserere, neque vllo modo ad sacrorum functionem idoneum pronunciare. Hortabatur igitur subditos, vt ab illo se segregarent, ne sæua adeo contagio, ad totius corporis exitum permanaret. Inde cum vehemens in Clero & populo contentio oriretur, & alij antistitem innoxium, alij reum clamarent, atq; diu repugnantibus inter se sententijs certarent; antistes vt eam ignominiæ notam aboleret, statuit Ioannem ipsum vna cum religioso cœtu internecione delere. Misit igitur nocturno tempore ingentem equitum & peditum turmam ad S. Saluij monasterium; (vbi Ioannes tunc temporis degere putabatur, & pridie inde recesserat ad vmbrosam vallem) qui effractis foribus in ipsa penetralia irrumpunt, obuiosque conuulnerant, & cæde atque horrore omnia replentes, tandẽ omnes pene cum ipsa morte luctantes relinquunt. Altera die eo diuulgato maleficio, aduenit Ioannes, & suos beatos ac vere felices prædicans, quod acceptis plagis ad necem vsque pro veritate decertassent, se vnum lamentabatur, quod gloriosi illius certaminis particeps fieri non meruisset.

Episcopus Florentinus Simoniacus & hæreticus.

Crudelitas Episcopi Florentini.

Postea vero, recuperata pręter spem valetudine, monachi Romam profecti, vt Florentinam Ecclesiam ab illa peste aliquando eriperent, constanter denuo Petrum Simoniæ & hæreseos accusarunt. Sed frustra; Maximus namque Episcoporum cœtus, qui eo ad Synodum confluxerant, Florentini partes acriter defendebant, vixque monachorum accusationem ad aures mittere dignabantur. Tum vero quidam zelo inflammati, vt pullulantẽ heresim ac Simoniæ crimen ex tingue-

Attende Zelum & fiduciam SS. monachorum pro Ecclesia Christi.

tinguerent, Petrumque in scelere exultantem dignitate deiicerent, intrepide sese ad ignis periculum obtulerunt. Verum Alexander Pontifex maximus, nec accusatum deponere voluit, nec vt monachi in ignem ingrederentur, admittere; quin & Dux quidam Godefridus, Episcopo impense fauens, eisdem mortis minas intentabat. Altercatio itaque hæc nouos animorum motus concitabat; aliis conditionis æquitatem approbantibus, aliis rem nefariam esse clamantibus. Verũ fuit tandem, cunctis applaudentibus, locus & dies cõstitutus, quo monachi ignis certamen subirent, docerentque antistitem Simoniæ & hæreseos labe fœdatũ esse. Fit ingens populi concursus; Aduocatur Episcopus Petrus à suis, rei euentum spectaturus; at ille prorsus renuit: imo si qui eũ charum haberent, eos accedere vetuit. Interea in Monasterio Septimi, loco præfixo, duæ lignorum strues excitantur, obtinentes in longum pedes decem in latum quinque, in sublime quatuor & dimidium: inter vtrasq; autem intererat semita longitudine brachij, ardentibus cõstrata prunis, vt per illam vnus monachorum nudis plantis pertransiret. Fiunt litaniæ, & sacrificium solenne singulari cum ceremonia ab Abbate illius instituti peragitur. Quo peracto, vnus ex Abbatibus clara voce populo petitionis & sponsionis conditionem exponit. Deinde Abbas Petrus, exuta casula, & Cruce arrepta, S. Ioanne interim coram astante, & precibus ac lachrymis ardenter intento, ingreditur per medios ignium globos & flamma in sublime ascendente, ardẽtes calcat prunas, nullo adustionis vestigio vel corpori vel vestimentis inhærente. Cumque versa iterum facie, eadem via per flammas regredi vellet, populus tanti miraculi nouitate stupefactus eum retinere, manus pedesq; exosculari, diuinam virtutem in eo admirari, & antistitem Petrum scelestũ, hæreticum & Florentina sede indignum clamare, qui demũm Senatu populoque Florentino omnino instante, à Romanæ Sedis præsule Alexandro, iustitia id exigente, dignitate sua est priuatus: & alter in ipsius locum substitutus. Eo

Abbas Petrus per medios ignes illæsus pertransit.

Petrus Episcopus Florentinus deponitur & quare.

Eo miraculo multum Ioanni, eiusque discipulis dignitatis deinde accreuit, eorumque institutum honoribus & sanctitate auctum, plurimis admirationi fuit; donec vir sanctus senio confectus perceptis primùm insigni deuotione viuificis sacramentis, ad cœlestem patriam feliciter demigrauit; cuius corpus in Ecclesia Monasterii de Pasignano humatum, multis admodum miraculis Deus illustrare dignatus est. *S. Ioannes feliciter obit.*

VITA S. IOANNIS, BERGOMENSIS Episcopi, & Martyris: Ex ea quæ extat per Reuerend. ac Doctiss. D. Anthonium Benalium, Canonicum Bergomensem. Claruit Anno Dominicæ Incarn. 680. & reliq. Interfuisse reperitur Synodo Romanæ eodem anno, sub Papa Agathone, aduersus Monothelitas celebratæ.

C. Baron. Tom. 8. Annal. & in not. mar. Rom.

Sanctus Ioannes Bergomi haud humili loco natus est. Is etsi ineunte ætate vestigijs sanctorum virorum ingressus, quæ virtutis maturitas futura esset, significarat: tamen ætatem doctrina, religione, & morum integritate dicitur anteisse. Nam cùm puer artibus liberalibus erudiretur, senili iudicio, inanibus puerorum delectationibus repudiatis, se totum & animo & corpore in colenda pietate collocauit; & simul ac è ludo dimittebatur, æqualium cœtu relicto, templum ingrediebatur, manibusque ad cælum sublatis, Deum orabat, vt infirmæ & lubricæ ætati opem ferret: & viam salutis ostenderet. Hoc animi robore confirmatis rectis sanctisque consilijs, suas cogitationes ad sacrarum literarum studia, reliquasque pias exercitationes direxit: breuique in clericorum ordinem, reclamantibus parentibus, quorum posteritatis spes hoc vnico filio nitebatur, adscriptus est. Cùm specimen sapientiæ temperantiæque antiquæ dedisset, inter Canonicos lectus est:

11. Iulij. Primordia eius.

Fit Clericus.

Item C nicus.

Initiatur sacerdotio. est: & per sacrorum ordinum gradus, à Quintiano Episcopo ad sacerdotium elatus. Tum vero, qui ad eam diem omnia charitatis officia diligenter sanctæque seruarat, non modo liberalius afflictis priuatorum fortunis consuluit, sed de tota ciuitate optime meritus est: nihilque beneficentia & misericordia præstantius & Deo gratius esse duxit.

Succedit Quintiano in Episcopatu Bergomensi. Hac ratione cùm delatorum honorum splendorem, nouorum meritorum magnitudine superaret, mortuo Quintiano, cùm ingenti omnium approbatione, Episcopus renuntiatus est: recusanti & inuito hunc ei honorem detulerunt. Sed vir acutus & prudens, cùm superioribus temporibus pietate & charitate cæteros vicisset, tum seipsum vicit. Priuatis enim hominibus satis ad laudem & pietatem esse posse existimabat; si se probos & iustos præbuissent; atqui animarum gubernacula tractaturi, erant nisi ij essent, vnde iustitiæ, vigilantiæ, pudoris & charitatis exempla peterentur: illorum procurationem non modo inanem, sed turpem futuram putabat. Neque enim fieri posse videbat, vt populi vel mediocriter disciplina Christiana imbuerentur, nisi qui præerant, omnium virtutum compotes fuissent. Itaque in primis in obeundis muniis Episcopalibus se acerrimum ac diligentissimum præstitit: in sacrarum item literarum libris volutandis, & in prædicatione verbi Dei, quantum poterat, versabatur.

Maxima cum Laude præest. Vt vero Canonicos, quos censu, honore, & commodis auxerat, comites & adiutores negotii publici haberet, vnas ædes cum eis habitauit, eodemque cultu & victu contentus fuit: easdem preces nocturnas diurnasque obiit. Atque hæc ei cum Canonicis erant communia. Illud vero Ioannis præcipuum, quod sic animum nonnunquam à corpore auocabat, vt se totum in contemplando summi rectoris numine collocaret, & in corpore humano cælestem vitam imitaretur. Etenim cùm tot tantaq; sint, quæ partim à Deo accepimus, partim accepturi sumus, vt ea nemo non modo facultate vlla consequi, sed ne cogitatione quidẽ complecti possit:

sit tamen in eo potissimum ipsius erga genus humanũ eluxit benignitas, quod eam potestatem nobis dedit, vt animis in cœlum versaremur, eiusq; maiestati velut necessitudine quadam iuncti, vitam cælesti similem ageremus.

Igitur contemplationi rerum cælestium cùm se Ioannes dedidisset, vberrimosque fructus ex ea caperet, non tamen in hac iucunditatis immensitate diu se continebat, quod tanti luminis splendorem mentis eius acies sustinere non posset; quin quemadmodum solem acrius intuentibus vsu venit, vt aspectũ amittant: sic ipse mentem diutius Deum contemplantem hebescere, & à gloria opprimi non ignorabat. Cùm tamen se à rebus cælestibus ad humanas referebat, magnificentius excelsiusque dicebat. Itaque non solùm ciuibus iucundus & carus erat, sed ab externis tantam sibi gratiam famæ celebritate conciliauit, vt Platina, cùm de Ioanne V. Sum. Pont. agit, his verbis vsus sit: *Pontificatum illius etiam fecere celebrem & felix Flauiani patruus; vir tantæ integritatis & doctrinæ, vt Gundibertus Ariperti filius Longobardorum rex ei baculum argento & auro insignitum virtutis gratia dono dederit, & Ioannes Bergomatum Episcopus; cui ob sanctitatem & doctrinam reges & principes honoris gratia assurgere consueuerunt.* Hæc Platina. Sed multa præterea beneficia à Grimoaldo Longobardorum rege, cui Arianæ hæresis errorem eripuerat, in eum collata sunt; tum templum ab eo Faræ conditum, & S. Alexandro dicatum: prædiaque quæ templo attributa erant, Ioanni concessa.

Omnibus charus.

Quantus apud Reges & Principes.

Grimoaldum Longobardorũ Regem Arianum, Catholicum reddit

Illud quoque ingens pietatis argumentum habitum est, quod diuini sacrificij conficiendi ab eo nulla intermissio fiebat, nulloque vnquam negocio aut incommodo abducebatur: quin statis horis diuinas preces persolueret, tantoq; studio rerum diuinarum tenebatur, vt illud euentu mirabile à Bartholomæo Ossa, & Ioanne Maria Mediolanensi locupletissimis auctoribus memoriæ proditum sit: Ioannem cùm die quadam se Fara Bergomum recepturus esset, ibiq; rem diuinam facturus,

Iugis in Celebrando.

ctarus, atque ea de re ad Canonicos scripsisset, transigendis negotiis, matutini temporis magnam partem non sentiérem, vt fit, consumpsisse, atq; tum discessisse, cùm iam se sol altius extulisset. Quare animaduersa, magno dolore ictum, commutato consilio & itinere conuerso, Faram repetiisse, segnitiemque suam vehementer questum, totius diei ieiunio, & asperiori labore seipsum mulctâsse. Bergomi vero Episcopi aduentum Canonicis opperientibus, & cùm meridies instaret, eum non adesse admirantibus, è cælo hanc vocem exauditam: ite missa est; & aliam redditam: Deo gratias. Quo quidem miraculo declaratum est, & Ioannis labores Deo acceptos fuisse, & sacrificandi studium, perinde ac si sacrificatum esset, probatum.

Quam solicitus de penso Precum Horariar. ordinate persoluendo.

Insigne miraculum.

Sed non modo in ijs, quæ serio & grauiter agebantur, miraculis est illustratus, verùm cùm in eo ludus iocusque petulanter & illiberaliter quæreretur, viri sanctitas diuino numine atque auxilio defensa est. Cunipertus Longobardorum rex ad conuiuium Ioannem forte adhibuerat. Cùm sermonem vterq; longius produxisset, Ioannes, assentatione vitiorum adiutrice procul amota, nescio quid liberius ad comprimendas, & restinguendas regias cupiditates protulit; id & si dimisse, & leniter, ac remotis arbitris, quæ inerat viro naturalis ingenij dexteritas, factum esse fertur: tamen regis animus, cuius aures veritati minus patebant, offensus est. Quare vt Ioannis admonitiones sine vllo motu ac tumultu vindicaret, equum indomitum & effrænatum ei sterni iubet. Is sæpe insidentem, aut inuitum longius extulerat: aut prioribus pedibus se erigendo excusserat: aut calcitrando super caput effuderat. Sed in hunc elatus Ioannes, eo adeo mansueto & obedienti vsus est, vt & incitatum sustineret, & arbitratu suo flecteret, ac moderaretur. Ea re à rege perspecta, iocus in admirationē versus est: & non modo equo Ioannem donauit, sed postea præcipuo in honore habuit.

Equus indomitus mansuescit Iohanne sessore.

Verùm & si Ioanni magnæ curæ erat, vt prola-

psos

ſos mores cum regum tum populorum reſtitueret; oblatasq; eius rei occaſiones non prætermittebat: tamen periculi cogitatio, quod ab hæreſi Ariana impendebat, magis ſolicitum eum habebat, & anxium. Neque enim iam diſceptationibus & conuentibus, ſed vi & armis res gerebatur. Arianorumq; animi ad execrabile odium in Catholicos exarſerant. Alios aperto bello perſequebantur; alios latronum ritu aut procedentes domo, aut ad varios commeantes vſus excipiebant: alios inſidijs circumueniebant, aut in deſerta deductos diuerſoria opprimebant. Cum ex alijs regionibus complures, tum præcipuè Inſubres ijs facinoribus infames erant. Qui non modò in finibus Mediolanenſium in catholicos ſæuiebant, ſed quòd à Bergomatibus tantum flumine Abdua diuidebantur, id tranſgreſsi, extrema agri ita incurſabant, vt coli non poſſet. Ioannes vbi parum ſubſidij in deterrendo eſſe vidit, ſeque tanquam Catholicorum caput peti animaduertit, Fatam oppidum oportunè ad flumen Abduam ſitum hoſtibus obiecit. Id antè hæreſis erroribus purgauerat, ac dirutum reſtituerat, & muro foſſaque munierat: tum valido præſidio firmarat. Ex hoc loco non ſolùm Arianos citeriore agro arcebat, ſed ipſe traiecto amne fugam eorum, qui vlteriorem ripam obtinebant, occurſabantque, fecit. Congreſſus item cum ijs qui ex varia trepidatione ſe in vnum collegerant, ferro ſibi viam ad catholicos aperuit, obuiosque alios ſæpè fudit fugauitque & ſiue à fronte, ſiue à latere, ſiue à tergo hoſtes ſe oſtendiſſent, parua ſuorum iactura, magnam eorum ſtragem fecit. Nonnunquam quoque coniuncta ſuorum manu cum Ioannis boni Antiſtitis Mediolanenſis copiis, implorantibus catholicis auxilium tulit. Qui antè in Eccleſiæ procuratione Epiſcopi pietatem, temperantiam, & moderationnem mirati fuerant, in bello fortitudinem ducis mirabantur: & non modò antiquos pontifices ſanctitate & doctrina, ſed iam clariſſimos duces virtute & rei militaris ſcientia æquare exiſtimabatur. Verùm cum iam hoſtibus terrori

Arianorum atrox in Catholicos perſecutio.

S. Ioannes Arianos domat.

rori,&amicis præsidio esset, catholicique lætitia ingenti efferrentur, omnesque alacres & fiducia pleni beatam Ecclesiam Bergomatem, & inuictam & æternam illius ductu futuram sibi persuaderent, magna eheu clade tantum gaudium fœdatum est. Erat Alahis Tridentinorum Dux magna homo audacia: apud quem, vt pleraque sunt barbarorum ingenia, fides nihil sancti habebat. Is iam inde à puero, Pertharito Longobardorum regi, qui prauitatem in eo animi ingenijque tacite intuebatur, suspectus & formidolosus fuerat; contra Cunipertus Pertharici filius, vsu, familiaritate, & beneuolentia ei coniunctus erat. Et si hunc pater sæpe monuerat, eum falli si Alahis eo statu, qui ei partus erat, contentum fore putaret; suaseratque ne orientem ignem, quo ipse præcipue arsurus erat, foueret: tamen prudens hęc eius oratio non modo nihil profecerat, sed filius instando orandoque peruicerat, vt pater Alahim in gratiam reciperet, tantusque error occæcauit Cuniperti animum, vt non prius quiêrit, quam pater eum insuper Brixia vrbe in primis florentissima & opulentissima donârit. Haud falsus vates pater fuit, quæque decantauerat, ea incredibiliter vera cecidêre. Nam Alahis post Pertharti mortem beneficij immemor, capto tempore, quo Cunipertus abesset, magnis copijs coactis pacatum regnum inuasit: & cuius nomen gratissimo animo prosequi debebat, eius ditionis plurimas vrbes, in primisque Ticinum, nec opinato aduentu occupauit. Cunipertus cum sua aduersus vim, injuriamque præsentem tueri non posset, inops consilij, in insulam Comacinam profugit. Interim Alahis, quod Arianarum erat partium, in Catholicos omnis iniuriæ, crudelitatis & inhumanæ superbiæ exemplum edidit, Ioannemq; qui Ecclesiam Bergomatem annos 29. sanctissime rexerat, dolo circumuentum necauit. Ioannem anno 683. 5. Idus Iulij cæsum esse inter omnes scriptores conuenit. Sed cùm Platina Ioannis V. Summi Pont. acta, Ioannis Episcopi Bergomatis dignitate honestata referat, in temporum ratione erratum esse puto. nam Ioannem V. anno

Alahis Tridentinorũ Dux, Arianus, quam impius.

S. Ioannes postquam sedisset annis 29 ab Alahe Ariano necatur circa Anno Domini 683.

Y Anno 685. Pontificem renunciatum ſcriptores prodũt. Quare ſi huic Pontificatui is Epiſcopus decori & ornamento fuit, Epiſcopi vitam longius productam eſſe neceſſe fuit. Quod ſi opinio mea interponenda eſt, non eo anno, ſed aliquanto poſt interfectum eſſe crediderim; atque eo magis quod Alahis, à quo Cunipertus eſt pulſus, Ioannes Epiſcopus circumuentus, & Antonino Ioannis ſucceſſori Fara adempta, & ad Arianos auerſa, non anno 683. ſed 692. teterrimum hunc ſuperbiſſimumque dominatum orſus eſt. Si hoc obſcurum, at illud perſpicuum, quod quo carior acceptiorque Bergomatibus Ioannes erat, eo acerbior eius mors omnibus fuit, diutiſſimeque vrbem luctus tenuit, & magnum viri deſiderium. Cùm ſancto Proiectitio in æde S. Alexandri à Catholicis & piis hominibus honorifice ſepultus eſt: iſque diuina miraculorum virtute eluceſcit.

Ioannis mors Catholicis luctuoſa.

Sepulchrũ eius miraculis glorioſum.

MARTYRIVM SS. NABORIS ET FELICIS; *Ex eo quod extat penez Mombritium Tom. 2. De ipſorum reliquiis in Gallias anno Domini 764. translatis ſcribit Sigebertus; licet pro parte, more ſuo, integras translatas dicat. Paſſi ſunt circa Annum à partu virgineo 303.*

C. Baron. in notat. mart. Roman. & Tom. 2. Annal.

REGNANTE impio Maximiano, cùm eiuſdem edicto grauis in populum Chriſtianum perſecutio deſæuiret, erant Mediolani viri duo bellica laude ſpectatiſſimi, & honoribus apud ipſum Imperatorem cum primis conſpicui. Vni Nabor, alteri Felix nomen erat; ambo & animi & corporis robore præſtantiſsimi: & quod caput eſt, apud Chriſtianæ religionis fideique cultores, propter egregiam in CHRISTVM pietatem admodùm venerandi. Porro Imperator de eorum religione

12. Iulij. Præclara laus SS. Naboris & Felicis.

Mittuntur in carcerē. ac pietatis operibus certior factus, vtrumque, separatim tamen, comprehendi, & quæst one habita, carceri mancipari iussit. Ibi diebus admodum duodecim sine cibo potuque exactis, rursus tribunali eius oblati, atq; Anolino consiliario supplicijs fatigandi, vt dijs sacrificarent traditi sunt. At martyres, spretis minis & suppliciorum instrumentis, quæ ad terrorem parata erant, vni vero ac soli Deo Christo se sacrificare confessi sunt.

Cæduntur fustibus. Tunc Imperator ira feruidus, fustibus eos à viris quinque mactari iussit, præcone interim clamante: Sacrificate diis, quos Imperator & omnes honore prosequuntur: Nabor verò, Idolis, inquit, non sacrifico, omnis namque qui se impuris illis sacrificiis contaminauerit, tormentis subiacebit sempiternis. Hæc dicentem

S. Nabor in eculeo suspenditur. clamantemque Anolinus in eculeo suspendi, & aduri, vnguibusque ferreis carptim laniari iussit. Sed Naborem tota mente cælo intentum, nulla vis suppliciorum frangere poterat.

Ea re stupefactus Anolinus, illo amoto, Felicem adduci iussit; quem attonito vultu intuitus; Ecquæ, inquit, Felix causa est, quod hic tuus frater adeò dura

Egregium Felicis responsum. ceruice in tormentis perdurat? Cui Felix; Quia, inquit, hæc tormenta breuissimo temporis spatio definita, puerorum potius terriculamenta nobis videntur; quia futura illa, omnibus idolorum cultoribus in omni seculorum æternitate constituta, optimè perspecta habemus. Anolinus eo responso admonitus, vlterius cum viris adeo fortibus non certandum esse, iussit eos in carcerem recipi.

Pertrahuntur Lugdunum SS. Mart. Non multo post Imperator Lugdunum profecturus, martyres catenis vinctos ad terrorem Christianorum post se raptari, multisq; iniurijs & contumelijs onerari iussit. Lugdunum vero vt ventum est, post diem tertium erecto extra vrbis portas tribunali, martyres, impia hac voce affatus est; Dijs nostris inuictissimis sacrificia offerte, artemque istam magicam, qua Christo vestro adhæretis, protinus relinquite, vt amplificati honoribus ac dignitatibus, reliquam Christianorum mul-

multitudinem à miseranda illa mentis insania vestro exemplo liberetis. Ad quæ Martyres; Nos neque magicis artibus contaminati sumus, neque vanos honores exquirimus: tuasque minas pro nihilo ducimus. Quare quod reliquum est, cruciatus vestros mature expromite, nosque honoribus sempiternis in cælo repositis afficite. Imperator, his auditis, auerso præ indignatione vultu; Fustibus, inquit, illos contundite, & capitis supplicio plectite. Hac lata sententia, martyres ingenti delibuti gaudio, ceruices præbuerunt, vltimumq; illud certamen cum magna virtutis significatione, ad reliquorum animos roborandos peregerunt.

Egregia martyrum constantia.

Fustibus cæsi capite plectuntur.

Corpora eorum fuêre à Sauina, egregia pietate matrona, cum aromatibus in prædiolo eius sepulta; quæ postmodùm alia quædam, religione ac fide insignis, furtim sublata, Mediolanum transtulit. Post hæc Mediolanensibus Imperio rebellantibus, & ab Imperatore Frederico secundo, bello * subactis, Agrippinæ Coloniæ archipræsul Reynoldus, eadem magno studio conquisita, cum trium Regum corporibus summo cum honore ac magno fidelium gaudio, ad prædictam vrbem transferri curauit; vbi vsque hodie honorifice asseruantur.

Sauina matrona corpora eorum sepelit.

* *Anno Christi (teste Genebrardo in Chronico)* 1158.

Corpora eorum Coloniam translata.

VITA S. LEONIS, ABBATIS CAVENsis secundi;

Ex ea quæ extat penes V.P. Laurentium Surium. Claruit Anno Restauratæ salutis 1050. & reliq. Est autem Cauense monasterium ita dictum à loco; nempe à Caua Metelliana: quæ quinto Lapide à Salernitana distat ciuitate, versus Amalfitanos.

C. Baron. Tom. Annal. 11.

SEcùndus Cauensis Monasterij Pater Leo, vir valde venerabilis, fuit viri reuerendissimi Alferij discipulus institutione, & sanctitate proximus. Sed enim Luscus genere, ciuis Lucensis, in Salerni partes veniens,

12. Iulij.

Patria eius

vbi eiusdem Patris celebrem famam comperit, ei se protinùs in sanctißima conuersatione erudiendum dedit. In qua quidem ita breui profecisse cognoscitur, vt non solùm æmulator laborum magistri sui, sed etiam mirabilium operum cooperator existere videretur. Siquidem cùm pro resuscitando mortuo vir venerandus Alferius aliquando orare proposuisset, hunc solum ex omnibus discipulis secum retinuit, cum quo pariter se in orationem dedit. Qui licet Magistri sui tempore magnus haberetur, tamen post eius mortem magis etiam claruit. Nam vt discipuli eius, qui vsque ad nostra tempora in monasterio fuerũt, referre soliti sunt, in tantam cordis puritatem profecit, vt venerabilem Domini nostri Genitricem orationis tempore videre meruerit. Præterea autem tantæ humilitatis atque misericordiæ vir extitit, vt ab adiacenti cellæ suæ eremo lignorum sarcinas propriis humeris Salernum ferret, easq; distrahens, panes emeret, quos pauperibus erogaret.

S. Alferio, cooperatur in suscitatione mortui.

Nota atatem scriptoris.

Eximiæ eius dotes.

Ferunt etiam, quia quadam die, cum à prędicta ciuitate veniret, & lignorum suorum pretium in pane pauperibus diuideret, Gisulfo quoque Salerni Principi sororis sui panem porrexit; qui cùm primo oblatum sibi panem despiceret, reprehensus à militibus, quod non panem, sed in pane Dei hominem sperneret, confestim reuersus est: de viri Dei manibus panem accepit & comedit; atque ex illa iam die tanto Patri etiam familiaris fuit. Ex qua nimirum gratiæ vbertate accidit, vt in multam donorum messem panis ille, frustra, vt putabatur, diuiti oblatus cresceret: & quasi bonum semen fructus sui copiam abundanter effunderet. Nam cùm idem Princeps, seculari potentia tumidus, plura crudelia, sæuaque proponeret, hic solus audebat obsistere: solus prauis eiusdem dispositionibus libera authoritate contraire. Quem nimirum sæpe humilibus precibus leniens, sæpe comminationibus impetens, ita sibi subiectum reddidit, vt obtineret quandoque quæ peteret: quandoque, quæ impendere nollet, ab inuito authoritate, non precibus extorqueret.

Ecce ex re parua quantum aliquando bonum.

Eo

Princeps Salernitanus, alioquì crudelis, maximi facit virum sanctum.

Eo siquidem tempore memoratus Princeps contra Amalfitanos bellum mouerat, in quos ita sæuire visus est, vt quoscunque ex eis caperet, magnis tormentorum cruciatibus deputaret. Sed nemo digne explicare sufficiat, Pater venerabilis Leo quanta tunc captis authoritate, quanta liberalitate succurrerit; quam largiter carceratos pauerit, spoliatos induerit, vinctos absoluerit: atque à vicina membrorum amputatione liberauerit. Quadam die, cùm ad mensam cum fratribus sederet, tristis nuntius adfuit, qui venerando viro tres homines priuari lumine iussos à Principe indicauit, & eiulans atque exclamans subiunxit, dicens: Curre Pater, curre, quia iam miseri producuntur; cùm Pater venerabilis à mensa surgens, & velut alter Tobias prandium deserens, Salernum concito gradu perrexit, & iam viros illos extra ciuitatem productos inueniens, tenuit & absoluit, atque abire liberos iussit: carnificibus se Principi redditurum rationem promittens; quod & profecto, vt promisit, exhibuit. Quin etiam aliquando indignanti Principi, & superbiæ tumore salutis monita contemnenti, crudelitatis suæ meritum per prophetiæ spiritum pronuntiauit, dicens: Pro crudelitate tua post parum temporis huius terræ dominus non eris. Ac denique non multo post, Salernitana ciuitate à Roberto Duce obsessa & capta, sicut vir sanctus prædixerat, regimen, quod pie moderari Princeps noluerat, amisit. Atque his nimirum & huiusmodi virtutibus clarus beatus Pater, cùm iam plena dierum senectute grauaretur, tandem æternæ quietis leuamine, pondere carnis deposito, susceptus est. Post quem, ad multos annos non defecit propago sanctorum eidem Monasterio Præfectorum.

S. Leo tres viros iussos à Principe oculis priuari, magna authoritate liberat.

Superbus Princeps iuxta vaticinium viri Dei principatu spoliatur.

Obdormit vir sanctus in Domino

C. Baron. Tom. 6. Annal. & in not. mar. Rom.

VITA S. EVGENII, EPISCOPI CARthaginensis; Ex ea quæ est per Victorem Vticensem de persecut. VVandal. Libr. 2. Claruit maxime Anno salutis 484. & reliq. Sub Felice & Gelasio Rom. PP. & Zenone ac Anastasio Impp.

13. Iulij.

CVm Hunnericus maior filius Geiserici VVandalorum Regis, Catholicis infensissimi, Patri ex humanis sublato in regno successisset, vt populorum sibi animos barbarica quadam subtilitate conciliaret, cœpit primordio regni sui mitiùs ac moderatiùs, maxime circa religionem nostram agere. Et primo quidem, vt se religiosum ostenderet, pietatisque opinionem apud vulgus captaret, Manichæos exagitans, plurimos ex eis flammis exuri, alios nauibus transmarinis distrahi mandauit. Carthaginensi porro Ecclesiæ, quæ annos quatuor plus minus & viginti Antistite destituta iacuerat, plenariam licentiam, (iniquis tamen interpositis conditionibus) sibi quem vellet Pontificem eligendi concessit; quæ tandem vnanimi consensu Beatum Eugenium virum eximia pietate admodùm conspicuum, ingenti omnium nostrorum applausu, in Cathedram Pontificiam honorifice collocauit.

En vafriciem Hunnerici successoris patris Geiserici VVandalorum Regis.

Præclaræ S. Eugenij Virtutes; estque mire gratiosus apud omnes.

Porro vir Dei ea dignitate sublimatus, bonorum operum virtute, magnam sibi non modo venerationem, sed & auctoritatem apud vniuersos conciliabat. Quid enim; Etiam ij qui foris sunt, viso virtutum ac præcipuæ charitatis eius splendore, taciti obstupescebant, tantamque in Sacerdote erga omnes humanitatem ac beneuolentiam sine fine suspiciebant. Nec mirum sane. Cùm enim totam fere Ecclesiam Barbari occuparent, exiguæque facultates Episcopo vix sibi alendo suppeterent, & ambabus nihilominùs manibus elee-

eleemoſynas erogaret, ſummaque vigilantia ac ſtudio pauperum inopumque omnium patrocinium ſuſciperet, homines & pecuniarum largitatem & charitatis ardorem admirantes, ſanctiſſimi viri virtutes omnibus prædicabant, multiſque laudibus ad cœlum vſque extollebant.

Verùm enimuero cùm tanta celebritate nomen eius longe lateque inclareſceret, cœperunt Arianorum Epiſcopi multis calumniis, graui inuidia concitati, eum impetere: nihilque non moliri, vt tam præclara pietatis opera impedirent. Et primo quidem fallacibus verbis perſuadere conati ſunt, vt à pabulo diuini verbi populis miniſtrando ceſſaret, & mares fœminaſque habitu barbaro incedentes, Eccleſiæ liminibus prohiberet. At ille domum Dei omnibus communem eſſe reſpondit, neque vllo modo externum habitum quidquam vel religioni addere, vel demere; multoſque admodùm egregia pietate viros hoc habitu ornari, quod Regiæ inſeruirent: regioſque miniſtros tali ſymbolo à reliquis diſtingui ſolitos eſſe. Hoc reſponſo à viro Dei accepto, Ariani inuidia tabeſcentes, tandem in apertum furorem proruperunt. Statuerunt igitur conniuente rege Ariano Hunnerico in omnibus eccleſiæ porticibus tortores quoſdam, qui viros fœminaſque habitu barbarico ornatos & in eccleſiam ingredi volentes male mulctârunt, paliſque minoribus dentatis in capite iactis & nexu firmiſſimo in capillos implicatis rapiâtunt, tanta plerumque crudelitate, vt auulſa à capite pellicula, fœde lacerati tandem abirent. Neque tamen ea ſæuitia Catholicorum infringere conſtantiam, vel pietatem minuere potuit.

Ariani illi inuident.

Crudelitas Arianorū & Regis.

Catholicorum conſtantia.

Cumque ea dæmonis ſæuitia nihil proficerent, tandem tyranni, etiam in domeſticos truculentiſſimi, decreto cautum eſt, ne quis in regia conſtitutus, vel annona in ſtipendiis ſolitis frueretur, niſi Arianæ perfidiæ nomen daret. Tum vero ingens fidelium numerus, ne fidei puritatem violaret, abiecta mili-

tia temporali, & ſpretis Regiæ honoribus, ceſſit, quos tyrannus domibus deinde proiectos, omnique ſubſtantia exutos, in inſulas Siciliam & Sardiniam relegauit.

Regis ſæuitia in ſacras Virgines.

Poſt hæc, ne quid ſupremæ tyrannidi deeſſet, ſacras virgines congregari præcepit; quas ſupplicijs ſane nefandis, dictuque horrendis exagitauit. E crinibus namque vel manuum digitis ſuſpenſas, & immani pondere pedibus earum alligato torquebant, atq; ignitas ferri laminas dorſo, ventri, mammillis & lateribus apponentes dicebant: Dicite, quomodo Epiſcopi, Clericique veſtri carnalibus vobiſcum voluptatibus perfruantur. Nitebatur enim impius ſemitam inuenire, per cuius aditum, publicam, ſicut fecit, faceret perſecutionem. Et quanquam totis viribus Chriſti Eccleſiam oppugnaret, nulla tamen ſceleris contagione eam maculare poterat. Sæuiebat inaudita quadam crudelitate. Epiſcopos, presbyteros, diaconos & alia ecclesiæ membra ad quatuor millia * D. CCCCLXVI. in eremi exilium deſtinauit; quorum in numero erat beatus Felix Abdiritanus antiſtes; qui annos 44. magna cum ſanctitatis laude gregi ſuo præfuerat. Is paralyſi morbo afflictatus, prorius vt neque vox, neque ſenſus vllus relictus eſſet, ita vt ex tranſuerſo ſuper Burdonem vinctus, quaſi quidam ligni truncus geſtari debuerit, cæteris ſua patientia toto itinere animum addebat. Congregabantur vniuerſi in Siccenſem & Larenſem ciuitates; cum Comites duo ſuperuenientes blandis ſermonibus Chriſti confeſſores aggrediuntur: Quid, inquiunt, tanta animorum pertinacia vobis ipſi peſtem hanc & exitium machinamini, qui in Regia omnibus delicijs affluere poteſtis? Ad quæ Catholici ingenti vociferatione reſponderunt; Chriſtiani ſumus, Catholici ſumus; Trinitatem vnum Deum inuiolabilem confitemur. Hæc clamantes grauiori demum includunt cuſtodia, adeoque affligunt atque coarctant, vt ne ad naturale quidem officium ſecedendi locum relinquerent. Ibi tunc fœtor & hor-

*Item in eccleſiaſticos. * 4966.*

S. Felix Abdiritanus antiſtes.

Præclara Catholicorum Vox.

horror vniuersa pœnarum genera superabat; ad quos alij consolationis ergo cum intrare vellent, Mauris ingenti precio delinitis, veluti in gurgite luti ad genua vique mergebantur.

Vide miseriam.

Tandem post diuturnum hunc carceris squalorem, ad iter, quo destinati erant, perstrepentibus vndique Mauris, educti sunt. Ibi tunc incredibilis fidelium multitudo ex diuersis regionibus & ciuitatibus cum cereis obuia ruens, martyres cum lachrymis prosequebatur. Quidam suos infantulos martyrum vestigijs obijciebant, ista voce clamantes; Quibus nos miseros relinquitis, dum pergitis ad coronas? qui hos paruulos fontibus aquæ perennis lustrabunt? qui nobis pœnitentiæ munus collaturi sunt, & reconciliationis indulgentia, obstrictos peccatorum vinculis soluturi? ô vtinam vobiscum & nos pergere liceat, eodemque certamine martyrij corona potiri! In his vocibus & lachrymis, Mauri, ne vel tantilla sanctissimi martyres consolatione fruerentur, hastilium cuspidibus & lapidibus eos ad currendum impellebant. Qui vero nimia lassitudine oppressi ambulare non poterant, ligatis pedibus cadauerum instar, per dura & aspera loca raptabantur: quorum maxima multitudo, alliso cerebro, vel fractis lateribus, inter manus trahentium expirabat. Reliqui vero vt primum ad solitudinis loca peruenêre, hordeum vt iumenta ad vescendum acceperunt; quo inter alia incommoda grauissima ita vitam tutati sunt, vt facile declararent, se diuino solatio minime destitutos esse.

Vide deuotionem Catholicæ plebis.

Hordeum cibus exulum Catholicorũ.

Tum vero tyrannus noua eaque acriora aduersus Dei Ecclesiam excogitans, cum membra aliqua abscidisset, totum ipsum corpus laniando perdere moliebatur. Nam die Ascensionis Domini, Eugenio tale dirigit præceptum, quod etiam vniuersæ Africæ, veredis currentibus destinauit; Rex Hunnericus vniuersis Episcopis Homousianis. Non semel, sed sæpius, nostro constat edicto prohibitum, ne in sortibus VVandalorum Sacerdotes vestri conuentus celebrarent.

Epistola impij Hunerici ad Eugenium Episcopum.

Quo

Quo tamen ſpreto, plurimi reperti ſunt Miſſas in ſortibus VVandalorum egiſſe. Statuimus igitur, quò omnis occaſio ſcandali tollatur, vt ad diem Kalendarum Februariarum, Carthaginem, cum fidei noſtræ Epiſcopis omni veneratione digniſſimis, de ratione religionis conflicturi veniatis.

Hoc edictum cum haud dubiam perſecutionis procellam denunciaret, ingenti terrore multorum animos concuſſit; cum neque tempus, neque ratio imminenti calamitati occurrendi ſuppeteret. Eugenius tamen, qua erat animi magnitudine, Regi in hunc modum per literas reſpondit; Cognouimus ad omnes coepiſcopos meos præceptum Regiū ſimiliter emanâſſe, vt die conſtituta pro diſputatione fidei veniatur. Quod nos venerabiliter accepiſſe ſuggeſſimus. Suggeſſit interim mea humilitas, debere etiam tranſmarinarum omnium partium, qui nobis ſunt in vna communione conſortes, agnoſcere; maximè quod totius mundi cauſa, non ſpecialis ſit prouinciarum Africanarum. Quod petimus, vt benignitate, quantus eſt, & iuſtitia ſapientiæ ſuæ dignetur annuere. Data ab Eugenio, &c. Tum ille parturiens iniquitatem, Subde, demandat, mihi, ô Eugeni, vniuerſum orbem terrarum, vt ſub poteſtate mea totus mundus redigatur, & facio quod dicis.

Reſponſum S. Eugenij.

Res fidei ad vniuerſam ſpectat Eccleſiam.

Reſponſum barbari Regis.

Inter hæc cum ignis perſecutionis accenderetur, & flamma infeſtantis vbique Regis arderet, oſtendit Deus noſter præclarum quoddam miraculum per ſeruum ſuum Eugenium, quod præterire non debeo. Erat in eadem ciuitate cæcus quidam ciuibus vniuerſis notiſſimus, Felix nomine. Hic à Domino ſecūdùm quietē ſemel, iterum, & tertio monetur, vt Eugenium Epiſcopum adeat, oculorum lumen per eum recepturus. Cæcus primo & ſecundo falſa imaginatione ſe deludi exiſtimās, recuſabat ſurgere; tertio vero verbis increpatus durioribus, è lecto exilijt: ac puero ductore ad Fauſti baſilicam perrexit. Ibi per diaconum, Peregrinum nomine, antiſtiti indicat, ſe habere aliquod ſecreti genus

inti-

intimandum. Audiens Episcopus, admittit hominem; qui protinus hymnis per totã Ecclesiam resonantibus, ad pedes ipsius prostratus, obtestatur se eum non dimis surum, nisi oculorum lumen redderet. Eugenius admirans respondit; Recede à me frater, ego enim homo peccator sum, & delictis super omnes homines grauissimis oneratus: nec mihi quidem sufficio peccatorum veniã impetrare. Ille autem mordicus tenens genua eius, hæc verba identidem repetebat: Redde mihi oculos meos. Tum Eugenius attendens inuerecundam hominis credulitatem, quia tempus vrgebat, pergit cum eo, comitante clericorum officio, ad fontem. Ibi fixis genibus cum ingenti gemitu, pulsans singultibus cælum, crispantem benedixit fontis alueum; & completa demum oratione, ita cæco respondit; Iam dixi tibi frater Felix, peccator homo ego sum; sed qui te visitare dignatus est, præstet tibi secundum fidem tuam, aperiatq; oculos tuos; simulque signo Crucis consignante oculos eius, statim cæcus visum, Domino reddente, recepit. Quem secum quousque vniuersi sacro fonte expiati essent, detinuit, ne tanto miraculo populus excitatus, virum contereret, qui lumen receperat. Fit postea manifestum Ecclesiæ vniuersæ: statim nuncius pergit ad Regem tyrannum. Rapitur Felix, inquiritur ab eo, quid factum sit: qualiterque receperit lumen. Dicit illi ex ordine totum. Dicunt Ariani Episcopi, Eugenium maleficijs visum fuisse. Et quia oppressi confusione, rei gestæ tenebras offerre non poterant, modis omnibus eum necare conati sunt; quomodo olim Iudæi suscitatum Lazarum occidere cupiebant.

Hymni nocturni in Ecclesia.

Felicem cæcum illuminat S. Eugenius.

Nota vocẽ hæreticis familiarem.

Ioan. 12.

Appropinquante interim die illo funesto Kalendarum Februariarum, conueniunt Episcopi, afflictione & mœrore confecti. Fit silentium diebus multis, quousque peritos quisque & doctissimos viros, calumnijs appositis, necandos exinde separarent. Tandem venitur ad disputationis conflictum. Aduersarij argumentorum suorum bonitati diffisi, calumniatur inter alia apud Regem, Catholicos strepitum fecisse, & impor-

Sic hæretici vincunt Catholicos

tuis clamoribus cũcta intertubaſſe. Rex ea accuſatione præclarum ſe penitus eos delendi occaſionem nactum exiſtimans, quod animo ſcelus conceperat, momento temporis in eos exprompſit. Cunctos enim Catholicæ fidei epiſcopos fuſtibus primum cæſos, bonis omnibus euerſos exilio damnauit; tali inſuper pœna omnibus illis, qui hoſpitio eos exciperent, propoſita vt viui cum vniuerſa domo ſua flammis exurerentur. Hinc tam atrox in Chriſtianos Catholicos tempeſtas eſt exorta, quam nulla vis orationis explicare poteſt.

Epiſcopi Catholici bonis omnibus exuti, mittuntur in exilium.

Neque tam Reges, VVandalique, quam ipſi Arianorum Epiſcopi, Presbyteri & Clerici in catholicos ſæuiebant, quippe gladijs & pugionibus accincti, paſſim diſcurrebant, & abditos quoſque ad necem atque ſupplicia inquirebant. Inter alios Antonius quidam Arianus, antiſtes cuiuſdam ciuitatis eremo proximæ, Tripolitanæ Prouinciæ vicinæ, vt auctoritate ita etiam crudelitate cæteris ſuperior, Eugenium ab ipſo Hunnerico in ipſis eremi partibus relegatum cuſtodiendum ſuſceperat; quem varijs inſidiarum atque pœnarum ſupplicijs extinguere cogitabat. Interea vir ſanctiſſimus dum acerbiſsima perſecutionis illius tempora defleret ſenſit aliquando infeſtum paralyſis morbum. Quo nuncio, exultabundus Arianus pergit feſtinus ad venerabilis ſenis cubile, & acetum aſperum, nimiſque acerrimum recuſantibus illius faucibus ingerit, vt reliquias virium opprimeret ac virum ſanctiſſimum vita ſpoliaret. Sed pietate Chriſti, ad aliorum ſalutem eo ex periculo ereptus, clariſſimum poſteà de Arianorum impietate triumphum egit. Nam Hunnericus ſeptimo regni ſui anno, ac menſe decimo, propter multiplicem impietatem iuſto Dei iudicio in eiuſmodi morbum incidit, vt putrefacto corpore vermibus ſcaturiret; à quibus paulatim abſumptus: non tam corpus ipſum, quam fœdas quaſdam partes ſepulturæ reliquit.

Ariani ſæuitia Barbaros ſuperant.

B. Eugenius ab atrociſſimo Ariano Epiſcopo mirè affligitur.

Horrenda mors impij Hunnerici.

VITA

VITA S. BONAVENTVRAE, CARDInalis & Episcopi Albanensis, Ordinis Minorum; Ex oratione quam Octauianus de Martinis Suessanus, I. V. Doctor, coram Summo Pontifice, Sixto Quarto habuit; cum ab eo relatus est in sanctorum numerum. Obijt (vt patet infra) Anno Dominici Natal. 1275. ætatis suæ 53. *C. Baron. in notat. mar. Rom.*

SAnctus Bonauentura natione Tuscus, patria Balneoreginus, Iohanne Fidanza & Ritella fidelibus ortus coniugibus, ea à primis annis edidit pietatis facinora, vt in iis commemorandis, relicta Maiorum dignitate, merito nostra debeat desudare oratio. Vt primùm transactis adolescentiæ annis turbulentum huius mundi statum cognouit, & periculosam consequendæ salutis rationem præuidit, relicto seculo nequam, victimam se omnipotenti Deo perpetuam, meritis beatissimi Francisci dedicauit. Cuius rei series, non aliunde quam ab ipso misericordiarum Patre initium sumpsit; qui quos sibi ab æterno prædestinauit electos, aptissimis mediis ad portum deducit, secumque bonorum omnium communione sociat. Cùm enim in tenera ætate, extrema valetudine periclitari cœpisset, mater salutis eius anxia, vbi physicorum, quos adhibuit, diligentiam frustra experta esset, solius Dei opem, quem sancta timebat, & cui castos pueri mores intelligebat acceptos, humiliter in salutem pueri inuocauit, ac S. Francisci suffragia reuerenter implorans, illum, si sanum recuperaret, ipsius religioni perpetuo deuouit. Ex auditæ sunt preces, & puer non sine admiratione physicorum integer euasit.

14. Iulij. S. Bonauentura Patria & Parentes.

Laborat aduersa valetudine.

Post Matris eius votum conualescit.

Hinc iam adolescens, ac porro ætate prouecta, cùm se religioni maturum cerneret, anno ætatis suæ secundo & vicesimo habitu sancti Francisci ad castra spi-

Amplectitur S. Francisci institutum.

Alexander Alesius eius præceptor.

ſpiritualia ſe recepit, ſtipendiaque nequaquam oſcitanter, ſed tanta diligentia atque ardore fecit, vt ſeptimo, à religionis ingreſſu, anno, in Pariſienſi vniuerſitate librum Sententiarum publico auditorio prælegere meruerit; Vſus præceptore doctiſſimo Alexandro de Ales; cuius honorificum ſane eruditionis teſtimonium conſequutus eſt, adeo vt ætatis ſuæ ſecundo & triceſimo, poſtquam magiſtralem cathedram annos admodum tres rexiſſet, inter primos Ordinis ſui viros religione atque doctrina admirandos locum teneret. At vero, quod maiori in illo admiratione dignum erat; quo

Magna eius humilitas.

magis ſcientia & auctoritate emerſerat; eo magis ſeipſum mentis humilitate deprimebat. Neque enim vt plerique literarum ſcientia inflari, vilia miniſteria faſtidiebat, ſed tanta alacritate, eaque ſpontanea, domeſtica munia obibat, vt aliis non modo ingentem admirationem, ſed ſuperioribus etiam, cum ab eiuſmodi officiis impedire conantibus, indignationem, ſi dicere licet,

Item eius charitas.

commoueret. Nec ſegnius interim charitatis officia præſtabat; cùm oculis in omnes fratres intentis, alios triſtitia affectos dulciſſimis verbis ſolabatur, alios profeſſionis ſuæ pœnitentes monebat confirmabatque, tanta gratia atque auctoritate, vt nullus ab eo diſcederet, quin libens cœptum profeſſionis iter proſequeretur.

Humanitas eius erga morbidos.

Infirmorum præterea cura, ſupra quam credibile ſit delectabatur, & quo grauioribus aut magis contagioſis morbis affictarentur, eo magis ſe totum illorum obſequio applicabat. Quibus officiis cùm maiorem diei partem abſumeret, non eo minor erat in publicis lectionibus, & interpretationibus ſcripturarum; quæ tantis luminibus illuſtrabat, vt ipſe auctor illorum non

Eruditio & prudentia eius quanta.

immerito putaretur. In Capitulis vero & quæſtionibus ad Ordinis totius ſalutem decidendis, tanta illius erat ſapientia, vt cuncta ad illius iudicium tanquam ad Lydium lapidem explorarentur. Quibus gratiis doniſque

Fit Miniſter generalis.

illuſtratus, cum iam tertiumdecimum in religione exegiſſet annum, defuncto generali Magiſtro, ex tam multis viris doctrina atque ſanctitate conſpicuis, qui-

bus

us Ordo sacer in sua nouitate florebat; vnus omni- m sine controuersia extitit subrogatus.

Reformat Ordinem suum.

Hic vir sanctus accingens se grauioribus actionibus, um iam robur illud primi instituti non nihil labasce- et, monendo, suisque humeris lapsa erigendo, ad ristinam virtutem reduxit, atque in Narbonensi Ca- itulo, quod primum tenuit, beati Francisci regulam xposuit reformauitque, ordinemque in Prouincias edegit. Vbi strenue etiam decertans, venenosas ob- rectatorum oppugnationes, quibus Mendicantium eligionem delere nitebantur, sola iustitia atque inno- entia tutus, confutauit: & præclarum de aduersario- um calumnijs triumphum egit.

Præcipuus cultor est D. Virginis.

Fuit vero vir sanctissimus cultor gloriosæ virginis ræcipuus. Ipsius namque hortatu & vigilantia statu- um est, vt signo Campanæ post Completorium au- ito, Virgo Mater à populo salutaretur; quod creditũ t, eadem hora ab Angelo salutatam. Congregato Ca- itulo generali Pisis, cum venerabile beati Antonij Pa- uani corpus Paduam transferre decernerent, fuit iusdem sanctissimi viri lingua secundo & tricesimo b obitu illius anno, integra & rubicunda reperta; uam Bonauentura manibus apprehendens, largissi- mo lachrymarum imbre perfudit, & luculentis admo- um verbis se aliosque omnes docuit, quã ingens pie- atis thesaurus in optimo membri illius vsu recondi- us lateret. Hinc cum sanctissimi viri fama omnibus dmirationi fieret, Clemens quartus Eboracensi eum Ecclesiæ præficere voluit, vt doctrinæ suæ fluenta argius effunderet. Sed vir diuinus propositi sui con- tans, illos honores precibus a se repulit, quo vbe- iores sibi diuitias ac dignitates in cælis cumula- et.

Nota de S. Antonij Paduani lingua.

Eius Vita extat 13. Iunij.

Recusat Eboracensem episcopatum.

Erat enim mundo ita mortuus, vt quamuis cor- pore in terris, mente tamen in cælis versaretur. Hinc præclara illa, omnique eruditione ac pietate referta scripta eius, ad totius Ecclesiæ vtilitatem prodierunt. Postquam enim Parisijs primum librũ Geneseos magna

Scripta Viri sancti, præclara, quæ.

cum laude auditoribus legiſſet, nobile opus, quod à ſeptem viſionibus Bonauenturæ nomen obtinet, in lucem prodijt. Inde celeberrima illa in libros Sententiarum Commentaria edidit, & Euangelia multis ſententijs compendioſe illuſtrauit. Rurſus contemplatione S. Ludouici regis Franciæ, officium de Cruce inſigniter pium atque deuotum edidit; quod ab Eccleſia receptum, nullo immutato, in ea ſolemnitate vbique legitur. Compoſuit & ſolenne officium in honorem B. Franciſci, & vitæ ipſius hiſtoriam contexuit, & libellum de ſex alijs Seraphin concinnauit. In monte Aluerno duo nobiliſſima opuſcula pijſſimis contemplationibus flagrantia, quorum alterum Itinerarium mentis in Deum, alterum, In ſeipſum, appellata ſunt, produxit. Compoſuit & libellum, cui nomen Mendicantium Defenſorium indidit; quo religionis ſuæ partes egregie tuetur. Compoſuit & libellum de vita Chriſti, quem Arborem Crucis nominant. Inſuper & Breuiloquia; & Sermones Dominicales; & veritatis ſacræ ſcripturæ Compendium; & Nouitiorum Inſtitutionem, & Stimulum amoris, & Pharetram de auctoribus Doctorum approbatorum principalibus, quem per Alphabetum proſecutus eſt, aliaque opuſcula lectu ſane digniſſima, ad tricenarium numerum in lucem emiſit.

Et quidem cum beati Franciſci religio (quam annis octo & decem, maxima virtute gubernauit) ipſius ſanctitate vitæque exemplis egregiè iam ſtabilita eſſet, tum forte Romana Sedes plurimis implicita difficultatib. vehementius laborare cœpit. Gregorius hoc nomine decimus, Eccleſiæ gubernacula tenebat; qui audita viri ſanctimonia & doctrinæ præſtantia, quanquam inuitum & reluctantem in Cardinalium collegium cooptauit, & Albanenſem Epiſcopum conſtituit. Quo in munere ita verſatus eſt, vt illius opera præcipua, in Lugdunenſi Concilio Græcorum hæreſes compoſitæ fuerint, ipſique, præſente tum Palæologo eorum imperatore, qui in hoc Lugdunum venerant, liberè ad Ro-

Creatur Cardinalis & Epiſcopus Albanenſis.

manæ

anæ, Sedis obedientiam redierint. In ea vocatio-
cùm pari sanctitate atque operum fructu perseue-
ret, & in exhaustos pro Ecclesia Dei labores sub-
et, tandem anno salutis millesimo ducentesimo se-
uagesimo quinto, ætatis suæ quinquagesimo tertio,
tæ munere sanctissime perfunctus, è corporis vin-
lis ad cælos est euocatus. Mors illius ingentem vni-
ersæ Ecclesiæ, ac præcipue Summo Pontifici luctum
tulit. Corpus fuit multis omnium lachrymis in ec-
esia Lugdunensi S. Francisco sacra sepultum. Porro
ximia miraculorum claritate effulsit. Infantem mor-
uum suscitauit; parturientem liberauit: aliosque pene
nnumeros de variis doloribus, ægritudinibus, ac peri-
lis miraculose eruit. Dum S. Corpus eius 160. sui
bitûs anno in nouam Basilicam transferretur, reliqua
orporis parte alioquin exesa atque corrosa, caput ta-
men solidum, capillamentum hærens, labia, dentes &
ngua, in nullo à vitali statu aut colore demutata re-
erta sunt. Reliquorum relatione supersedemus: cum
lustrium virorum sanctitas non tam miraculorum
irtute, quam integritate vitæ atque charitate confir-
netur.

Obitus eius. Domini Anno 1275. ætatis vero suæ 53.

Miracula eius.

Translatio Reliquiarum eius.

VITA S. HENRICI IMPERATORIS, hoc nomine, Primi, *Ex ea quæ est penes D. Henricum Canisium. Obijt anno Domini millesimo vigesimoquarto; Imperij vndecimo, ætatis vero suæ 52.*

C. Baron. Tom. 11. Annal. & in Appendice Tom. 12.

HEnricus Bauariæ Dux, tam vitæ sanctimonia quam regia dignitate clarus, timorem Domini vna cum literarum studio à teneris vnguiculis eximie percepit. Quo præclare munitus, multa & ingentia bella admirabili felicitate confecit. Eluxit enim in eo egregium virtutis militaris specimen; quod ita cum omni vitæ sanctitate atque innocentia iunxit, vt nescias an magis pietas, an potius militiæ decus in eo celebrandum sit. Vt primùm adulta ætate

14. Iulij.

Egregia ipsius pietas.

ad res fortiter gerendas euocatus fuit, ante omnia nu men diuinum quouis in negocio propitium sibi redde re studebat. Hinc cum aliquando in Ratisponensi vrb intenta supplicatione ad D. Emerammi sepulcrum ex cubaret, cælitùs est admonitus, vt scripturam quandam præsagam, in muro secùs D. VVo fangi tumulum, lege ret, & diligenter obseruaret. Constabat ea hisce duabu duntaxat vocibus: *Post sex*; Henricus vt erat sagaci no modo ingenio, sed & insigni pietate præditus, se pos sex dies è viuis discessurum suspicatus, animæ su interea diligenter prospexit. Sed cum præterlapsa se dierum curriculo, nihil quod putabat eueniret, senat um illum numerum ad sex hebdomadas traduxit. Ve rum cum & ipsis euolutis nihil incommodi pateretu ad sex menses transtulit. Ipsis vero pari animi corporis que integritate transactis, arbitratus est annorum seni nem donotari. Cum igitur sex anni defluxissent, & iam septimi illucesceret primus dies, ecce is qui long expectatione ad mortem obuijs (quod aiunt) vlnis ex cipiendam paratus stabat, diu no nutu, præter expecta tionem, ad Imperij gloriam euehitur.

Eius vita habetur 22 Septembris

Præsaga scriptura Henrico oblata.

Fit Imperator.

Imperio igitur potitus, ita gubernacula illius suscepit vt semper de gloria militiæ Christianæ solicitus, cultum religionis summo studio & diligentia proueheret. Qu res inprimis sempiternæ laudis ac gloriæ materiam illi administrauit; meritoque non modo nomen eiu ab obliuione vindicauit, sed & apud omnes natione celeberrimum reddidit. Et primo quidem, Bohemo VVandalosque, & alias nationes, virtute sua domitas sibi subdidit; inde in Italiam progressus, Saraceno in effusam fugam compulit, tetraque illa sceleratorum hominum peste repurgauit. Et hæc quidem aliaqu non tam armorum suorum virtute, quanquam mini me contemnenda, quam diuini numinis auxilio forti ter gessit. Cùm enim barbararum gentium colluuies regni ipsius fines impeteret, ferunt Henricum signa in hostem intrepide inferentem, in Mersburgensi a gro quem miserrime deuastatum cernebat, votum B

Victoria eius contra Saracenos, præter alias.

Lau

urentio nuncupâsse, fore, vt perpetuis temporibus ius nomini eum dicaret, & in statum pristinæ dignitis reformatum diuino cultui consecraret, si suo apud eum interuentu victoriam Romano Imperio obtiret. Barbarorum igitur multitudine in prælium ocrrente, prostratus in oratione, vidit angelum pertientem suo exercitui præire, & hostium cuneos in gam propellere; quorum regiones, sine cruore, Imrio Romano & Christianæ fidei subiecit: ac confem se voto magnifice soluit. Apuliam deinde, diu æcorum dominatum passam, manu bellica recupeuit; vbi ordinatis quæ ad regni pertinebant vtilitam, cœpit calculo conflictari; à quo tamen in monte assino, cum ibidem religiosos viros egregia pietate iros visitaret, ad S. Benedicti reliquias est liberatus. eque hoc tantùm, sed alia insuper plurima à Domi- ardentissimis suis precibus, quibus supra modum at deditus, consecutus est beneficia; quæ scriptis ondam mandata interciderunt.

Votum nuncupat S. Laurentio.

Angelus hostes eius prosternit.

Visitat religiosos in monte Cassino, & liberatur à calculo S. Benedicti meritis.

Nec mirum sane; quippe qui per omnem vitam, medio honorum cursu, ac summa diuitiarum oimque affluentia, nihil pietatis studio potius habuit; hil charius, quam vt Christo Redemptori suo intie placeret. Quis enim virtutes omnes, quibus in ta ornatissimus extitit, oratione explicabit? Estne iquid admirabilius, quam summum Imperatorem ereberti Episcopi pedibus prostratum cernere, ab que delicti in quod maleuolorum hominum suanibus impulsus fuerat, suppliciter veniam postula-? Iam vero quis non admiretur summam illam pudi-tiæ virtutem, qua per totam vitam præditus fuit; orsus vt omnis carnalis voluptatis expers, in summa entia, cum castissima coniuge virginitatem tutatus erit? Cùm enim sacratissimo matrimonij fœdere xorem sibi Chunegundem virginem sanctissimam pulâsset, eam casto adeo amore prosecutus est, vt on coniugem, sed sororem cuncti crederent. Nunuam enim illius concubitu frui voluit, sed vterque

In vita S. Hereberti, 16. Martij.

Viuit cum coniuge continenter per omnem vitam.

virgi-

virginitatem ſuam ardentiſſimo Chriſti amore, Deo conſecrauit, & ad extremum vitæ ſpiritum conſeruauit.

Quod ſane cùm apud multos plus admirationis quam fidei haberet, quidam calumniari non verebantur Imperatores, cupiditate parum honeſti amoris inflammatos caſtitatem ſimulare, eoque prætextu impudicis aliorum amplexibus clanculùm frui. Eam offenſionem Chunegundis vt tolleret, populumque ſibi ſubditum à ſcandalo liberaret, non dubitauit nudis plantis ignitos vomeres illæſa calcare, & virginitatis hoſtem nouo miraculo confundere, ac ſanctiſſimum coniugem ab omni ſuſpicione ſceleris liberare.

In vita S. Chunegundis, 3. Martij.

Cæterùm Imperator hic pientiſſimus, quam egregia opera ediderit, quantaque diligentia iuſtitiam coluerit, explicatu eſt difficillimum. Tot enim tantiſque ſignis & operibus præclaris inſitam pietatem & charitatem in miſeros indicauit, quantis Imperatorum nemo vnquam. Ædes ſacras quamplurimas vel à fundamentis extruxit, vel collapſas refecit & ſanctorum hominum domicilia, in quibus illi qui monachi dicuntur, die noctuque Deo famulantur, regia magnificentia exornauit; nomenque ſuum vel jis ſolùm rebus immortalitati conſecrauit. Bambergenſem eccleſiam à fundamentis erexit, eidemque cœnobium ad partem Septentrionalem Sancti Michaelis ſactum adiunxit. Tanta inſuper multis alijs Eccleſijs contulit beneficia: vt nulla orationis vi complecti poſſint. Fuit enim in religionis cultu ſanctiſſimus; in egentium inopia ſubleuanda benignus: & in omnium denique ſalute procuranda vigilantiſſimus. Nulla enim regni negotia quantumuis ardua, nulli bellicarum rerum tumultus, ab eo ſtudio, quo proximorum ſempiternæ ſaluti aſſidue incumbebat, eum auocare poterant. Hinc non immerito Apoſtoli Hungarorum nomen apud multos obtinuit, quod Stephanum Hungariæ regem pop

S. Henricus dictus Apoſtolus Hungarorum: & vnde.

opulumque vniuersum suis potissimùm monitis pre-
ibusque ad Christi fidem perduxerit, gentemque
arbaram cœlesti lumine illustrauerit. Atque vt fir-
nissimo pietatis nexu regem constringeret, sororem
lli suam in vxorem collocauit, multaque alia fecit,
t gentem Hungarorum sine vllo errore per semi-
as iustitiæ, ad patriam perduceret claritatis æter-
næ.

Sedes quoque Episcopales Hildesheim, (vbi à pue-
o educatus & literis imbutus dicitur) Magdebur-
gam, Argentinam, Misnam, Mersburgam, quæ bar-
barica immanitate adiacentium Sclauorum vastatæ
fuerant, restaurauit. *Quos Episcopatus restaurauit.*

Denique consummatis vitæ huius laboribus, cum
extremum sibi diem imminere cognosceret, accer-
sitis castissimæ coniugis suæ parentibus, & nonnullis
regni proceribus, Augustam dextera apprehensam,
ipsis hoc modo contradidit; Hanc mihi, inquiens, à
vobis, imo à Christo Domino traditam, eidem &
vobis virginem restituo immaculatam. Bellis igitur
tam in Germania quam Italia aduersùs rebelles iu-
ste ac prospere confectis, & Imperij statu optime
constituto, beato tandem fine in Domino quieuit.
Reliquit sane is Princeps sanctissimus vniuersis ma-
gnum sui desiderium, cum multis lachrymis ac lu-
ctu diuturno coniunctum. Corpus eius fuit cum ho-
nore, tanto Imperatore eiusque sanctitate digno, in
Bambergensi, quam à se fundatam cathedrali ti-
tulo insignierat, sepultum; vbi etiam gloriosus Deus
ipsius sanctitatem miraculis consignauit: cæcis il-
luminatis; obsessis liberatis: varijsque
infirmitatibus oppressis, opta-
tæ sospitati resti-
tutis.

Felicissimus obitus eius.

Claruit miraculis post obitum.

C. Baron. Tom. 3. Annal. & in not. mart. Roman.

VITA BEATI IACOBI, NISIBITAE Episcopi; Ex ea quæ est à Theodoreto, Cyri Episcopo conscripta. Claruit vir sanctus Anno Domini 338. &c. sub Iulio summo Pontifice, & Constantio Imperatore: & reliq. Interfuitque non tantum Nicæno, sed & Antiocheno Concilio.

15. Iulij. Patria eius.

SAnctus hic Iacobus, Nisibe celeberrima ciuitate, in confinio regni Romanorum & Persarum, olim quidem Romanis subiecta, oriundus, vitam amplexus est solitariam & quietam; & vere quidem, æstate & autumno, vitam vel in siluis, vel in montium altissimorum cacumine sub dio agebat; hyeme vero in antro quodam latitabat: quod ei paruum præbebat tegumentum. Alimentum ei syluestria præbebant poma, herbæque crudæ; vestimenta vero, ex asperrimis caprarum pilis, corpus non tam ab aëris iniuria vindicabant, quam stimulis quibusdam ad propositum certamen alacrius currendum excitabant. Itaque de corporis cura parùm solicitus, cogitationem mentis in Deo sine intermissione figebat; à quo magna non modo consolatione, sed lumine quodam etiam cælesti perfundebatur: quo & futura multo ante clarissime præuidebat, & virtutes sane admirandas iugiter patrabat.

Viuit solitarie.

Victus & vestitus eius.

Viget Prophetia Spiritu.

Venit in Persidem.

Vigebat illo tempore simulacrorum impietas, paucique admodùm vniuersorum opificem ea, qua par est, fide colebant. Tunc Iacobus, vt in tanta fideliũ paucitate religionem propagaret, in Persidem venit. Accidit autem in ipso itinere, cum fontem transmitteret, puellas quasdam succinctis vestibus, nudisque pedibus in pannorum emundatione occupari; quæ honestatis, grauitatis & reuerentiæ oblitæ, exuto pudore & perfricta fronte virum sanctum impudentibus oculis adspiciebant: neq; capita operientes, neque vestes demitten-

mittentes. Eo scelere vir diuinus haud mediocriter offensus, fontem vna cum puellis execratus, oculos auertit, tacitusque diuinum numen precatus est, vt intolerandam illam puellarum inuerecundiam castigaret, & animas ab impurissimo illo inimici dominatu liberaret. Res mira; vix ab earum conspectu auulsus fuerat, cum fluentum confestim euanuit: & puellæ repentina canitie deformatæ sunt. Senserunt mox supplicium, concitoque gradu ad vrbem properantes, cunctos ad nouæ rei spectaculum excitarunt. Accurrunt omnes, & circumfusi Iacobum supplices rogant, vt illatum virginibus supplicium & notam dedecoris sempiternam tollat, fontemque fugacem ad pristinam scaturiginem reducat. Ille autem non diu cunctatus, & puellis iuuentutis florem ac pulchritudinem restituit; & fluentum reuocauit. Stupent omnes admirandam viri virtutem: relictoque errore, temperantiæ ac pudicitiæ documentum amplectuntur.

Lasciuæ puellæ diuinitus puniuntur.

Iterum eas à supplicio liberat vir sanctus.

Eodem fere tempore Iudex Persarum, odio parum iusto prouocatus, iniquam sententiam tulerat, multorumque animos eo scelere irritauerat. Cumque nemo sententiam impugnare, Iudicemque iniustitiæ arguere præsumeret, Iacobus ingentem quendam lapidem, cui vltimo afficiendi supplicio insidere forte solebant, execrationi deuouit, iussitque protinus vt is virtute sua iniquam Iudicis sententiam argueret. Et ecce lapis in partes innumerabiles repente contritus hinc illinc dissilijt, & cũctos ingenti horrore concussit, ipsumque Iudicem adeo exterruit, vt priore sententia extemplo reuocata, alteram summa æquitate & iustitia subnixam protulerit.

Iniquum Iudicem miraculo ad iustitiã conuertit.

His alijsque admirandis virtutum signis clarus effectus Iacobus, ad munus pontificium euocatur, Nisibemque ciuitatem vel inuitus, diuino iure regere cogitur. Paruit igitur; ita tamen vt neque à pristina illa vitæ austeritate vel latum vnguem recederet, & nihilominus haud auctoritate vulgari, ciuilem vitæ consuetudinem administraret. Nam tametsi ille apud se auste-

Fit Episcopus Nisibensis S. Iacobus.

ram disciplinam exerceret, nequaquam tamen morosam philosophiam populo vehementer exosam præ se ferebat, sed comitate, modestia, suauitate morum, omnium sibi animos amore incredibili deuinciebat, & viduarum ac pupillorum patrocinium inten-ta in primis cura assiduo gerebat. Ab eis igitur & potentium hominum iniurias propulsabat, & acri sane vindicta, si quo scelere obtricti essent, ipsos etiam pauperes puniebat. Quidam enim, vt quæstum vberiorem paupertatis titulo facerent ad eum accedentes, quendam è suis mortem calide simulantem tanquam mortuum obtulerunt: vt & funeri necessaria præberet Iacobus, & preces pro defuncti anima Deo offerret. Ille autem, fraudis ignarus, benigne assensit: funerique large omnia suppeditauit. Postquam vero peracta fabula simulatorem illum surgere iuberent, iusto Deo iudicio, miser ille vitali spiritu destitutus inuentus est. Tum horrore sane perfusi virum diuinum insequuntur, sceleréque detecto, supplices pro defuncto preces cum multis offerunt lachrymis: vt vitam illi restituat, & cunctos à tanto reatu clementer liberet. Miratur vir sanctus Dei iudicium, quo in scelus animaduertit; pietate tamen ductus, vitam precibus ablatam, per preces iacenti restituit.

Disce hinc quam sit antiquum orare pro defunctis.

Defunctũ excitat.

Celebrato Niceæ aduersus Arium concilio, cum ex eo quoque Iacobus victor domum redijsset, non multo post defuncto Constantino Imperatore, * Sabbores Persarum Rex aduersus Nisibim bellum mouit, & ciuitatem magnis equitum & peditum copijs arctissime obsedit. Post longas vero oppugnationes irrite muris illatas, ingentem vim aquæ, cursu præterfluentis fluuij artificio singulari retento, in vnam muri partem immisit; cuius impetu mœnia strata, & via in vrbem patefacta est. Tum vir sanctus adhortationis ac precationis suæ virtute, in tantùm militum, aliorumque incolarum ætate adhuc vigentiũ confirmauit animos, vt vna nocte quam maxima poterant contentione rursus ædificantes, disiectam muri

* Sapores.

muri partem in tantam altitudinem extruxerint, vt sufficeret ad arcendum cursum equorum & hominum ascensum absque scalis. Iacobus porro ciuium suorum precibus exoratus, in muris hosti se conspiciendum præbens, in castra eorum tela maledictionis (cyniphum quippè ac culicum examina) eiaculabatur, ea virtute, vt equi & elephanti (quorum ingens erat numerus) bestiarum morsus in auribus, naribus, atque probo'cidis ferre non valentes, ruptis vinculis, huc illuc diffugerent, ordinemque castrorum perturbarent, & omnia cædibus & eiulatu complerent. Interea vidit & ipse Rex in muro quendam regali plane vestitu amictum, cuius purpura & diadema mire resplendebant; prorsus vt imperatorem operi præesse crederet. Acerba igitur indignatione repletus, capitis eos sententia damnauit, qui bellum suaserant, & Imperatorem minime adesse contenderant. At vero cum illi constanter affirmarent, Constantium Imperatorem Antiochiæ esse, Sapores visionis significationem intelligens, Deum pro Romanis bellum gerere asserebat. Itaque dimisso exercitu, in suam ipse regiam redijt: & Nisibis ciuitas à repentino interitu precibus Iacobi liberata, in Dei misericordia exultauit. Ipse vero paulo post, plenus operibus bonis & gloria, è corporis uinculis ad cælos emigrauit.

Culicibus & Cyniphibus vincuntur hostes, precibus viri sancti in illos diuinitus immissis.

Rex Persarum turpiter cedit.

Felix viri S. obitus.

VITA S. ATHANASII PONTIFICIS

Neapol. Ex ea quæ est à Petro Diacono Caßinensi, eius contemporaneo, & à D. Dauide Romæo Neapolitano conscripta. Desiit ab humanis, Anno ab orbe Redempto 572. Sedente Pontifice Maximo, Hadriano 2. Romanum vero Imperium administrante Ludouico 2.

C. Baron. Tom. 10. Annal. & in not. mar. Rom.

CVm Multis annis regnum Neapolitan. vastatum, vrbes calamitoso bello vexatæ fuissent, & ma- *15. Iulij.*

gna

gna clades homines pressisset: summa tandem pacis, atque otij tranquillitas regno data erat: Diuisum tamen erat in partes tres, partim seruiebant Theophilo Græco, partim parebant Ludouico Pio, partim obediebant Grimoaldo Beneuentanorum duci. Neapolitani cum sub imperium, ditionemque Græcorum cecidissent, regebantur, & gubernabantur à Duce; quem dominum seu magistratum vocabant. Circa annum DCCCXX. Theophilus Sergium ducem Neapolitanum summo studio, cunctis approbantibus fecerat. Itaque Sergius vir integerrimus ætate, opibus, gratia, propinquis, affinibus, amicis, ingenio, honoribus, omnique genere virtutis florens, ex animi sui sententia vxorem habebat ex veteri, & illustri Drusiorum familia; qua grauida, & ad pariendum vicina Sergius vouit Deo, & sancto Athanasio Alex. Pontifici (vigebat tunc in ore omnium Athanasius Pontifex Alexandr. quanquam is multis ante seculis ex hac vita iam migrauerant) si vxor marem peperisset, Athanasij nomine appellaturum, & hortari, monere, atque suadere nunquam esse cessaturum, vt sacris initiaretur.

Parens Athanasij quis & qualis.

Pium votum eius.

Nascitur S. Athanasius Anno Domini 835.

Anno tandem. DCCCXXXV. à die Natali Christi, tempore pontificatûs Gregorij IV. Pont. Max. & Imperij Ludouici Secundi, vxor Sergij peperit infantem filium, quem pater, vt vouerat, Athanasium vocauit, & litteris latinis, & græcis, cum accessisset ætati paullum iam roboris, erudiit. Precibus enim partim græce, partim latine conscriptis, sacerdotes eo tempore Neapoli in sacris ædibus vtebantur. Athanasius, vt primùm ex pueris excessit, totus Ioanni Pontifici Neapol. viro sanctissimo de manu, vt aiunt, in manum à patre traditus est. Ioannes in Athanasium adolescentulum, in quo singulari bonitate, modestia, & optima spe prædito inerat dignitas quædam, in fidem suam receptum omni humanitate, beneuolentia, caritate, atque beneficiis complexus, omnia, quæ in suos conferre potuisset, conferebat.

ferebat. Athanasius omnibus Christianis mysterijs sibi enunciatis, ord ne Christiano ritu sacris est initiatus. Tanta sanctitas in eo sacerdote tandem creato elucebat, vt vbi Ioan. Antistes animam efflauerit, sacerdotes; & omnes Neapolitani suum Pontificem vnum ex cunctis ipsum iuuenem delegerint. Pontifex creatus Romam petijt, vt quod Neapoli gestum erat, à Leone IV. Pontifice Max. vel, vt alij putant, à Nicolao I. confirmaretur; & ipse vngeretur oleo, quod sanctum vocant; inde ad suos se recepit ciues, de eius reditu gratulantes, & gaudio triumphantes, quod ab ipsis actum esset, Pontificem Roman. ratum habuisse.

Omnibus iam disciplinis imbutus post reliqua Sacerdotio initiatur.

Eligitur & confirmatur Antistes Neapolitanus.

Athanasius his rebus non mouebatur; antiquius nihil habuit, quam, vt Ioannem alumnum suum, cui successerat, imitaretur: quem assecutus est, ac ita suo fungebatur officio, vt nunquam vel in re leui ab eo declinauerit. Ædes sacras non solum sacris vasis, rebusque necessarijs instruxit, sed etiam picturis & sacerdotibus, & ministris ornauit; quæ magna impensa, magnoque instrumento tuebatur: cultum diligentem, & officium tribuebat. Ornauit videlicet ædem, quæ Stephania dicebatur; ædem S. Andreæ in vico Nido; & sanctæ Restitutæ; quæ à Constantino Imp. Græciam petente constructa dicitur; & Sancti Stephani, & Sancti Ianuarij extra Neapolim; & sanctæ Luciæ in Megari, & Saluatoris in insula prope Megarim, vbi nunc est arx, quod Castellum Nouum appellant. In atrio sui fani; quod Episcopium vocatur, domum perhospitalem ædificauit: in qua peregrini pauperes hospitio acciperentur, & gratis habitarent. Viduis victum quotidianum præbebat. Delubrum, eius res, & dignitatem, & homines Deo consecratos diligentissime tuebatur; defendebat, & ornabat: iniurias omnes ab ijs propulsabat. Templum nudum, inane; populatum, & spoliatum à barbaris auxit diuitijs; cultu & ministris, atque adeo rebus omnibus locupletauit, vt in tota Campania nullum esset sacerdotium

Optime praeest.

Quid Sacru quibusdam ædibus contulerit.

Alia insignia eius opera.

neque

neque amplius neque locupletius: ac omnium bonarum rerum copia abundantius. In quos tantos sumptus non solùm paternorum prædiorum fructus abibant; sed etiam bona ipsa paterna magna ex parte consumpsit, sumptu exhausit. Egentibus hominibus, & aliena viuentibus misericordia large effuseque donabat. Ipse paruo contentus tenui victu delectabatur, omni cultu carebat; sic se gerendo, quod ad abstinentiam, & continentiam attinet, vt rustica & horrida huius vita, quæ alijs acerba videretur, illi esset beata, & iucundissima; solitarij, & in agro vitam agentes homines erubescerent profecto in hac, & se ab Athanasio victos esse faterentur. Carne non vescebatur; vinum meracius nunquam: sed in vberiori aqua modicùm sumebat. Erat enim infirma, & ægra semper valetudine; cuius imbecillitatem hoc modo sustentabat, & tuebatur. Grande plumbi pondus, vt corpus seruituti opprimeret, in veste gestabat. In vestimentis suam dignitatem seruabat; tunica intima, quam vocamus, erat lanea, & aspera: hoc est cilicium, & saccus. Seipsum nocte cædebat virgis, & funiculis; humi iacebat, ibi quiescebat. Erat tamen in cubiculo lectus, pulcherrimumque stratum, ne simulationis artificio eruditus videretur. Ad præcandum hilari; atque prompto semper erat animo; in templo frequentissimus: multum temporis lectionibus librorum de rebus diuinis consumebat. In omni denique re diuina erat multus.

Cursus vitæ ipsius quantæ perfectionis.

Dum tam sanctam, & innocentem vitam ageret à Nicolao I. Pontifice maximo Romam arcessitur ad sedanda, vel potius tollenda mala, quæ à Ioanne Pontifice Rauennati homine factioso impendebant. Adhortabatur enim ille omnes, vt turbulenti, vt perniciosi ciues velint esse. Nicolaus videns rem ad hæresim spectare, ne plures à republ. Christiana desciscerent, aliquos Antistites virtute cognita, spectataque fide ad se conuocauit. Qua in re Athanasius

Euocatur Romam à Nicolao primo Papa

ctus ita se gessit, ita se omnibus probauit, vt nihil sanctius, nihil melius, nihil rectius illo fuerit. Pacatis hostibus, reuertitur in patriam; quam offendit magno timore perculsam, & ita perturbatam, vt omnia timeret. Nam cùm Ludouicus Pius Beneuentum interea venisset, & pacem cum Beneuentanorum domino fecisset, obtrectatores, maleuoli, & inuidi odium Ludouici in Neapolitanos struxerant; vt Ludouicus non modo duriorem, & nimium inexorabilem in admittendis, & audiendis legatis à ciuitate Neapoli ad pacem deprecandam missis se præbuerit: verùm etiam periculi denunciatione illos terruerit, ferrum, & ignem Neapoli minitando. Athanasius videns patriam in maximum periculum, & extremum pene discrimen adductam, nec Sergium fratris filium Ducem valde se in ea iactare, Ludouicum, & coniugem adijt; quibus cum suos ciues in gratiam reduxit. Sanctitas, vitæque grauitas, & integritas magnam apud omnes auctoritatem habere, apud omnes gratiosa esse solet: à barbaris, impijs hominibus fere omnibus veneratur, & obseruatur. Affluebat quoque Athanasius omni sermonis lepore, ac venustate.

Rebus ibidem pacatis ad propria redit.

Placat Ludouicum Imp. Neapolitanis infensum.

Itaque, confirmata pace per seipsum eum Ludouico, redijt in patriam; & si, in quam patriam veniebat, intelligeret: Nam Sergius pater Athanasio decesserat, & vxor secundum ei pepererat iam, Gregorium nomine; qui Dux Neapolim gubernauit, & moriens Sergio filio, qui minor vocatus est, Duci creato Athanasium tutorem instituit, summoque studio præcepit, vt eius aures verbis, præceptis, monitis Athanasij patrui dies, & noctes paterent; ijs niteretur; omnia de sententia, & auctoritate patrui faceret: maiori obseruantia patrui, quam patris nomen coleret. Athanasius cùm perspiceret fratris filium dissimilem & patris, & aui, non iussis, neque præceptis, aut hortationibus,

Sergius Iunior, Neapolitanorũ Dux à Parente Gregorio creatus, Athanasij fidei committitur.

nibus, sed precibus paternis cum illo agebat; at verba fiebant mortuo; nam Sergius nec precibus, nec admonitionibus Athanasij cedebat; nihil nisi de sententia suæ socrûs mulieris, & sexu, & mente faciebat; à patruo moneri odiosum, & molestum erat illi: & Athanasius, & eius consilia vehementer displicebant. Ciues, verbis, contumeliis, omnique scelere vexabat, raptabat, omni crudelitate lacerabat, mulieribus pudicitiam eripiebat, in foro attrectabat, maiores natu, & sacerdotes non verebatur: improbissimorum iuuenum consilio, & auctoritate nitebatur. Athanasium orantem, & aliquando liberius accusantem, & monentem, vt infamiam fugiat, morum mutationem faciat, contemnebat: & eius verba reijciebat à se, & aspernabatur. Itaque tandem & sua sponte, suaque voluntate, & socrûs impulsu in carcerem illum inclusit. Athanasius nihil tamen à religionis officio nulla in re vnquam declinauit. Verùm tantum studium bonorum in eum extitit contra incredibilem contentionem, peruersitatem, & furorem ducis, vt cuncta ciuitas, omnes sacerdotes his rebus ita commoti sunt, vt ad Ducem concurrerint, ad patriæ patrem emittendum è carcere; quod sæpe factitatum est, quoad Sergius timens tumultus, & dissensiones ciuium, neue quid turbulenti, se duce, conflaretur. Athanasium è custodia eduxit. Ciuitas suo pontifici gratulabatur. Sergium solum hominem nequam, & improbum pœnitebat è carcere patruum emisisse, & pietatem illi præstare simulans, octauo post die amandauit illum in insulam, vbi erat templum Seruatoris, quod Athanasius, vt diximus, sua pecunia refecerat, & religiosi viri incolebant, vt Athanasius tota mente (sic Sergius dicebat) atque omni animo Deum intueri possit. Multum scilicet otij Dux habebat, suæ animæ, suæque saluti satis superque consuluerat, aliarum cura suscipienda erat, timebat, Deum daturum esse sibi vitio, quod otio langueret.

Athanasius patitur Sergiũ iuniorem, nepotem impium, infestum & sibi rebellem.

Ab eodem relegatur in Insulam.

Athanasius primùm collegit, & conclusit vasa omnia, vestes, pecuniam, supellectilem, cæterasque tem-

li res, ſuoque annuio ſigillum impreſsit, & ſanxit dicto, nè quis impias manus ijs admoueret: Quod ſi uis iniuſſu ſuo contingere auderet, ei ſacris, aqua, igni interdiceretur; in impiorum, ſacrilegorum, ſceleratorum hominum numero haberetur; ius um obtinere non poſſet, ſi repeterit; nullis beneficijs, ullis honoribus particeps frueretur; ex Chriſtiano-um numero, collegioque eijceretur; nemo illum ſa-itaret; omnes ſe ab illo ſeiungerent; aditum, ſermo-em, congreſſumque illius fugerent: ne illius vitio infi-erentur, vel contagione ſe contaminarent. Hoc vnicū ſt telum acerrimum, hoc vnum terribile fulmen, quod orquent tantum, & iaciunt Pontifices, nec fruſtra llum emittunt: percutiunt omnes in ſe contumaces, ad luendas pœnas ad inferos demittunt. His actis thanaſius modeſte paruit, inſulam cum ſuis ſacerdo-ibus petiuit; in cuius cuſtodia Dux clam homines oſuit, vt omnes non modo ab Athanaſij familiari-ate, ſed etiam congreſsione prohiberent: nemo li-en intraret. Monebant tamen Athanaſium, ex Du-is mandatis, vt ſacerdotio ſe abdicaret, & ſacerdotes itteret; ſolitarius ipſe vitam cum ſuis religioſis viris eiuſdem inſulæ ſolitudine ageret; ſacerdotium ipſi Duci adminiſtrandum relinqueret. Athanaſius hoc uale erat pro ſua prudentia conſiderans, funditùs re-udiauit: nec mandata egit. Sed cum effrenatum il-ius furorem, ferocitatem, & impiam cupiditatem omprimi non poſſe, intelligeret: reſpondit, ſi Dux ateretur, ibi commorabitur ipſe, dum illius animum Deus mitigaret; quod humiliter, ac demiſſe precaba-ur. Rurſus in poſterum quam longiſsime prouidens, dolebat non ſuo incommodo, & detrimento, ſed fra-ris filij caſum, & vicem; flebat non de iniurijs, quas æquo patiebatur animo, neque de ſupplicio, & pœna, quam indigniſsimam, & iniuſtiſsimam da-bat: ſed de Sergij fratris filij morte, ruina, & malis, quæ am illi impendere præuidebat. Nam non multos poſt annos, ab obitu patrui, cum nollet fœdera cum Sarace-

Athanaſius fulmen excommunicationis in quos vibrarit.

Quæ in exilio paſſus à Sergio impio ſuo Nepote.

Præuidet ultionem diuinam Sergio imminentem.

nis inita vllatenùs ſoluere, ab Athanaſio Germano fratre; captus, oculis orbatus, & Romam eſt tranſmiſſus.

Sergius vero interim cum impetus eius in Athanaſium non reſederint, nec furor conſederit, videns eum grauitatem ſuam perpetua conſtantia roboraſſe, & ſuis mandatis non ſatisfacere, armis ſe, ſuoſque Italos, barbaroſque milites, quos ſecum ſemper habebat, armauit; & rapinarum, & prædæ ſpe, ac promiſſis impulit, vt Athanaſium oppugnarent: qui clauſis ianuis reſiſtere decreuit. Cumque ſuorum timorem inſpectaret, hortabatur, & obſecrabat, animo vt maxime ſint; ſi Deus, dicebat, pro nobis, quis contra nos? Sergius, quamuis facile ſit vincere non repugnantes, inſulam per nouem dies capere non potuit. Nam interea Beneuent. Dux Athanaſium à Ludouico diſcedente ſibi commendatum obſideri, fama, & auditione accipiens, illius miſeriis, & periculis commotus, Marino, qui præerat Picentinis illis, quos Amalphitanos vocant, diligenter per literas mandauit, vt Athanaſium in libertatem vindicatum ad ſe Beneuentum perduceret. Marinus hominum multitudinem ſtatim coegit, manum fecit, Neapolim petijt, Athanaſium à Duce liberatum, ad eius germanum Stephanum Antiſtitem Surrentum comitatus perduxit. Sergius reſtiterat, ſeque defenderat, ſed ſuorum multis occiſis, in fugam tandem ſe contulit. Poſt hæc mittit ſatellites ſuos, qui templum diriperent; hi ſacratarum ſanctionum timore ſacrilegas fano manus afferre, illudque depeculari auſi non ſunt: ſacerdotes tamen aliquos Athanaſij partium parum pie, imo iniuriosius tractabant. Hæc vbi Romæ cognita ſunt, vehementer Hadrianum Pontificem Max. pupugerunt. Itaque legatos ad Neapolitanos miſit qui ſuis verbis denunciarent, vt Athanaſium acciperent, in priſtinum ſtatum, priſtinamque dignitatem, & in integrum omnino reſtituerent. Neapolitani ſuo duci gratificaturi hæc ſæpe ſpreuerunt; ſacerdotes etiam reſpuentes interdictum Pontificis Romani: res diui-

Athanaſius à Duce Beneuentano è poteſtate Sergij armata manu eruitur.

ras faciebant in templis, quibus eos prohibuerat. Postremo cunctam ciuitatem Neapolim sceleris idem Pontifex Rom. condemnauit, voluitque nihil diuini, humanique iuris, nihil commune huic cum Christianis esse; quod ipsius Pontificis Max. auctoritatem sacrosanctam contempsisset.

Hadrianus Papa excommunicat Neapolitanos.

Sergius furiis agitatus, Dei immemor, humanitatis oblitus, putans Athanasij morte omnia hæc sedari, & extingui posse: homines misit, qui eum veneno necarent. Nesciebat homo amens, iustorum hominum vitam esse in manu Dei, nec illos, si venenum biberint, offendi, nec aliquo incommodo affici; itaque nihil mali, nihil periculi Athanasio intulit; nullum detrimen tum hac in re sanctus vir accepit; fessus tamen pro patria, qui suus in omnes amor erat, plorando, dicebat; si ipse, & Pontif. Max. ex hac vita discesserint, quid de infelici patria fiet? quis pro eius salute Deum orabit? quis in veterem Dei gratiam restituet? Quare grauissimas iniurias, quas & à fratris filio, & à suis ciuibus acceperat, vltro oblitus, doloris memoriam deposuit, & prævidens, quod ipse, atque Hadrianus ex hac vita breui demigraturi essent, Surrento Romam ad Pont. Max. nauì aduectus, & hilare, & bene ab eo acceptus, impetrauit, vt Neapolitanis ignosceret, sceleris pœnas nullas peteret, & Christianorum beneficijs omnibus, atque honoribus participes fruerentur. Remigrabat Athanasi domum suam cum Landulpho Campano Pont. ab Hadriano ad Neapolitanos legato misso; cumque venissent ad villam Verulam 3. Calend. Quinctil qui dies sanctorum Petri, & Pauli festus solemnis celebratur, mane res diuinas fecit; deinde ibi continuo in morbum incidit; ex quo non conualuit: nam in cellam sancti Quiricij vltra Cassinum 12. millia passuum vectus, In Græcia regnante Basilio Macedone, Rom. vero Ludouico 2. Pontifice Romano Hadriano secundo, anno post natum Christum DCCCLXXXII. Idib. Quinctil. cùm primum & quadragesimum annum ageret, hinc demigrauit in cœlum. Inde illius corpus ad Cas-

Athanasius veneno insciis sumpto haud læditur.

Romam proficiscitur, & Neapolitanos Summo Pontifici reconciliat.

Roma rediens in itinere infirmatur, & diem obit.

Cassinum vehitur & ibidem sepelitur.

sinum vexerunt, vbi sancti Benedicti socij pij, & religiosi viri habitant; qui mirabiliter illud accipientes, intra S.Petri ædem sepelierunt, donec Neapolitani in patriam reportarent.

Cæcus mirabiliter ad sepulchrum eius illuminatur.

Erat in illo collegio S. Benedicti homo quidam cæcus, infimus, bonus alioqui, frequens præterea esse in templo consueuerat; is dum more suo templum oraturus esset ingressus, vt cæcis euenire solet, seu Deo sic volente, offendit, & lapsus incurrit in Sancti Athanasij sepulchrum, cadensque illud attigit; quo tacto, acerrimum oculorum sensum è vestigio assecutus, amplius eo non caruit.

Sergius Dux, patruum viuendi curriculum à natura datum confecisse, immortaliter gauisus, apertissime ferebat lætitiam: vtque suus frater Athanasius nomine, succederet Athanasio patruo, curauit. Hic quinto post anno cum S. Athanasij patrui corpus ad se referri vellet, legatos ad collegium S. Benedicti de hac re misit. Magister societatis, Abbatem vocant, omnesque socij denegarunt id Neapolitanis. quis bonum hoc tantum à se reijceret, & vsquam malit esse, quam apud se? tandem aliquando coactu prope dicam, & efflagitatu Neapolitanorum, se id facturos dixerunt; & dimidia ex parte S. Athanasij corpus ciuibus donaturos. Neutiquam id erit, responderunt Neapolitani; integrum accepistis: integrum reddite. Mortuus in domum suam inferatur; si viuus patria, & sede sua caruit redeat saltem mortuus, & illam recipiat; cui viuo iniuriam fecimus: mortuo honorem facere decreuimus. Exigimus quod vobis creditum est: reddite depositum. Nisi iniqui esse vultis: suum cuique tribuite. Ad extremum, ambo experiri voluerunt, an Deus, Athanasiusque hoc probarent, quorum voluntati ad assentiendum separabant. Sciebant enim, multos sanctorum corpora loco mouere non potuisse; ex voluntate, inquiunt, Dei hoc accidat; hæc nobis suscipienda est. Itaque postridie aggredi decreuerant, cum media nocte S. Athanasius suos ciues dormientes excitare visus est, a-

mone

monere, vt abiecta omni cunctatione, sine vlla mora, quod faciendum erat, facerent; nec diutius rem differrent; impedimentum non expectandum esse: cum aliquid impedimenti, & moræ inferri posset. Ij, suis, & Benedictinis excitatis, sublatoque beati Athanasij corpore in viam se dederunt. Visum est eius corpus integrum, nulla ex parte violatum, vel deformatum; nitor naturalis, vt dormientis; pilus nullus deciderat. E vestimentis nec vetustate confectis, nec consumptis odor suauis, & iucundus efflabatur, non secus ac si vnguentis essent oblita. Iamque aliquantulum viæ protulerant, occurritque eis homo ab hominum aduersario exagitatus, & lectica vix tacta de impij omnium hostis manibus ereptus est. Peruenerunt tandem Neapolim, & in maiori fano S. Ianuario dedicatum, quod Archiepiscopatum vocant, corpus beati Athanasij prope tumulum Ioannis eius alumni humauerunt. Calen. Sextil.

S. Athanasij corpus quinto ab obitu anno, integrum cum vestimentis reper- tum, Cassino Neapolim translatum.

Energumenus loculi eius attactu sanatur.

Locus sepulturæ eius.

Ciuitas cuncta frequens ad hoc spectaculum conuenerat. Venit & vidua quædam, quæ diuturni morbi grauitate audiendi sensum amiserat; S. Athanasio eo tempore commendat se, & salutem continuo accepit. Item Claudus sanatus est. Lituum ipsius Athanasij, quem bacillum pastoritium, vel pastoralem vocant ligneum in solemni die, atque festo, qui Idib. Quinctil. sancti Athanasij nomine agitur, licet videre. Cingulum, seu pellis illa, qua cingebatur, super infirmorum capita imposita, morbos omnes depellabat. De multis alijs miraculis, rebus nouis, & inusitatis, deque lampade, quæ ardebat totos dies, ac noctes ante ipsius tumulum, nunquam in eam infuso oleo, vt de rebus notis, ac apud omnes peruulgatis, verbum nullum esse faciendum, arbitramur.

Surda & Claudus sanantur.

Varia alia insignia miracula ad tumulum eius notissima.

*Reineldis & Reinildis.

C. Baron. in notat. mar. Rom. & Ioan. Molan in Indic. & Nat. SS. Belgij. 16. Iulii.

VITA S. RAINELDIS VIRGINIS ET Martyris Santhensis; sororis beatæ Gudilæ; quæ simul sacrum velamen acceperunt à S. Autberto episcopo Cameracensi: qui claruit anno Domini 654. &c. vt patet Tom. 8. Annal. C. Baronij.

Ex ea quæ extat apud V. P. L. Surium.

Patria & Parentes eius.

*Amalberga vidua quondam, & vxore Theodorici Lotharingiæ Ducis, ex qua suscepit S. Pharaildem Virginem.

*Adelbertus.

S. Amelberga vita habetur supra 10. Iulij.

BEatissima Raineldis, in Castro siue Oppido Condatensi super Scaldam fluuium, patre VVitgero, matre vero *Amelberga, parentibus magna dignitate multisque opibus conspicuis, & generis morumque nobilitate illustribus, orta, ea vitæ integritate à primis annis enituit, vt non immerito in tanta opum affluentia tantas virginis virtutes cuncti admirarentur. Fuit illi frater *Emebertus Cameracensis Ecclesiæ antistes, vir omni virtute ornatissimus, & Gudila soror, quæ parem vitæ sanctimoniam à primis ætatis initiis sectatæ sunt, multorumque procerum nuptiis simul spretis, corporis castitatem immortali sponso sacro velamine à S. Autberto donatæ, ad extremum vitæ spiritum illibatam seruauerunt; quin & ipsis parentibus cœlestis regni amore etiam visum est mundo nuncium remittere. Et quidem VVitgerus sacræ religionis habitum induit: Amelberga vero coniunx eius, à S. Autberto Cameracensi Antistite sacrum velamen accepit, Christoque se totam dedicauit. Manserunt autem pleræque facultates eorum Raineldi & sorori eius.

Preces & ieiunia eius.

Benignitas in pauperes

Porro Raineldis præclara Christi virgo, incredibile memoratu est, quanta se inedia affecerit, & quam assiduis ieiuniis & orationibus corpusculum suum macerârit, quo Christi spiritu integre frui posset. Pauperum vero & inopum tanta illi cura fuit, vt omnia eis pro Christi amore, tenui admodùm victu sibi tantùm reseruato, distribueret. Tenerrimum corpusculum

culum cilicio aspero domabat, & spiritum diuinis sine intermissione colloquiis fouebat, tædiumque omne, cœlestium rerum commentatione profligabat. Cumque in dies magis ac magis carnem edomando spiritum roboraret, nudis semper pedibus virgo tam nobilis & tenera incedebat, prostrataque ad preces, non raro noctem cum die in sancto illo opere iucunditate admirabili transmittebat. Cibus ei hordeaceus panis, potus aqua erat. Sed cùm ijs rebus perfectam virtutem minime contineri haud ignoraret, statuit cùm sorore sua Gudila Lobiense adire cœnobium, vt in eo beatissimo Petro Apostolorum principi omnem terrenam suam substantiam offerret, & se totam sub seuerioris disciplinæ ac obedientiæ instituto Christo consecraret. Ibi tùm, quanti sanctissimæ virginis exercitia Christus faceret, præclaro sane miraculo omnibus innotuit. Nam cùm fores monasterij clausas inueniret, & introitum suppliciter admodùm postularet, audiretque locum illum viris tantùm consecratum, fœminei sexûs capacem non esse, illa (sorore Gudila quidem recedente) importunis precibus institit, & tres continuos dies ieiuna opem à Deo implorare non destitit. Et ecce nocte tertia, cunctis fratribus alto sopore depressis, ostia monasterij diuina virtute reserata virginem admiserunt, & signis vltro sonantibus templi adita cum gratulatione acceperunt. Eo sonitu excitati fratres concurrunt vndique, visaque virgine coram Saluatoris imagine prostrata obstupescunt, & intellecta introitûs serie, laudibus, vt par erat, diuinam in virgine virtutem prosequuntur. Raineldis vero, vt erat pia, humilis & religiosa valde, cum positis humi genibus eorum preces postulasset, animi sui propositum illis explicauit, & Sancthas cum quinque villis, appendicibusque earum, cælestis regni clauigero tradidit: vt ab eo ad cæli palatium mereretur introduci. Deinde vt inanis gloriæ & humanæ laudis fumos vitaret, & maioris certaminis cursum conficeret, accepta à monasterij Præfecto & fratribus

Incedit nudis pedibus semper.

Cibus eius.

Fores monasterij Lobiensis diuinitus ei referantur.

Multa largitur Lobiensibus.

It Hierosolymam.

bus benedictione, inde Hierosolymam, vnius tantùm serui & ancillæ comitatu contenta, profecta est; vbi biennio singula quæque loca non sine fructu perlustrauit.

Tandem septennio euoluto, preciosissimis sanctorum aucta reliquiis, Sanchas reuertitur, & à familia cunctisque loci eius indigenis summa cum exultatione excipitur. Deinceps vero ita vitam instituit, vt rebus omnibus terrenis proculcatis, solis cœlestibus incredibili ardore insisteret; prorsus vt multis miraculis & virtutibus coruscaret. Cùm autem propter hominum flagitia, Dominus sæuitiæ Barbarorum, terram illam vastandam traderet, & alij omnes fuga sibi salutem quærentes, irruentium gladios pertimescerent, sola Christi virgo Raineldis nullis vel minis impelli, vel blandimentis amicorum eo adduci potuit, vt locum in quo diem claudere extremum constituerat desereret.

Claret miraculis. Alij hos Hunnos, alij Nortmannos fuisse volunt.

Irruentibus igitur Barbaris, virgo Christi sancto spiritu plena, & in sponsi sui amore solidata, more suo ad preces confugit, & in æde Beati Quintini martyris intrepide furorem hostium expectauit. Tandem in ipsam ædem irrumpentes Barbari, immanissimarum belluarum instar humanum sanguinem sitientes, arreptis sanctissimæ virginis capillis circumquaque eam trahebant, fustibus & flagellis cædebant; calcibus tundebant; multisque iniuriis, ludibriis & plagis crudelissimis afficientes, postremo vt ceruicem extenderet, compulerunt. Tum illa flexo poplite, virili plane animo ceruicem carnifici feriendam præbuit; & corporeis soluta vinculis ad Christum euolauit. Cæsi sunt cum ea Grimoaldus subdiaconus, & Gundulphus seruus. Corpus eius sacratissimum eximiis miraculis clarum, eleuatum est (teste Ioan. Molano In Indic. & Natalibus SS. Belgij) Anno 866. in thecam argenteam, præsentibus confinium Diœcesum tribus Episcopis. Postremo Anno 1170. Ioannes Abbas Laubiensis sacra pignora summa veneratione populo ostendit,

Multis à barbaris tormentis afflicta, tandem capite cæditur.

& in

& in augustiorem thecam transposuit: coram multis testibus.

VITA S. ALEXII CONFESSORIS, FI-lij Euphemiani Senatoris; Ex ea quæ est apud Simeon. Metaphrast. Claruit, vt patet infra, temporibus Archadij & Honorij Imperator. ac Innocentij Summi Pontificis, qui præfuere Ecclesiæ & Imperio (teste C. Baron. Tom. 5. Annal.) anno Christi 402. & sequentibus.

C. Baron. in notat. mar. Rom.

QVam apte & pulchre omnis creatura suo deseruiat Creatori, modo adsit pietas & timor Domini, explicatu est difficile. Nam & diuitiæ, quæ mammona iniquitatis appellantur, quod scelerum omnium sentinam plerumque trahere solent, si pietate ac timore Domini fulciantur, certam suis possessoribus expeditamque salutis viam ad regnum cœlorum aperiunt; quod cùm in aliis veteris testamenti patribus, tùm in vno sanctissimi Alexii parente luce meridiana clariùs patet. Is enim Euphemianus nomine, cum Romæ sub Imperio Archadio & Honorio, in summo vitæ splendore & incredibili diuitiarum affluentia degeret, seruorumque tria admodùm millia possideret, his omnibus non ad luxum & voluptatem, vt plerique mortalium solent, sed admirabili sane pietatis ratione ad Conditoris sui gloriam vtebatur. Ternas namque mensas domi suæ instructas habebat; quibus quotidie ingentem viduarum, pupillorum, & pauperum multitudinem excipiebat, suisque ipse manibus, accumbentibus officiose ministrabat; neque priùs cibi quidquam potúsue libabat, quam cunctis hilariter refectis, admirabile hoc pietatis atque humilitatis officium rite exequutus fuisset. Si vero minùs diligenter hanc benignitatis in pau-

17. Iulij.

Luc. 16.

Diuitiæ, si bene expendantur, multum ad vitam æternam conferunt.

Parentes Alexij valde pij & potentes.

Summa liberalitas Euphemiani in pauperes.

peres disciplinam exercuisset, mox in faciē prostratus vim lachrymarum profundebat, seq. inertiæ & ingratitudinis vehementer accusabat, summaque diligentia neglecti officij rationem inibat. Huic erat coniunx Aglais nomine, pari pietate ac misericordia fœmina; quæ licet omnibus mundi huius bonis hoc modo afflueret, vno tamen sterilitatis opprobrio adeo cruciabatur, vt nunquam à precibus ac lachrymis cessaret, quo benignissimus Deus masculam illi prolem largiri dignaretur, qua affectam tandem senectutem oblectare posset. Nec frustra adhibitæ preces. Natus namque illis est filius, cui Alexio nomen imposuêre; puer & insitæ indolis bonitate, & corporis animique præstantia ad omnem virtutem promptissimus. Qui vt sexto ætatis anno literarum studijs adhibitus fuit, breui eo eruditionis peruenit, vt Grammaticæ rudimentis fœliciter superatis, haud vulgari Ecclesiasticæ historiæ cognitione imbutus haberetur; ac tandem in arte oratoria probe institutus, summam eruditionis laudem apud doctissimos sit consecutus.

Aglais mater Alexii.

Alexius nascitur.

Alexius insigniter eruditus.

Cumque iam ætate adulta matrimonio idoneus putaretur, parentes summa diligentia virginem ei regio sanguine claram, & moribus vitæque integritate ornatissimam desponderunt, & nequaquam inuitum ad nuptiarum celebritatem adduxerunt. Fuêre magno totius ciuitatis gaudio in S. Bonifacii iunctæ dexteræ, & dies in multam noctem hilaritati dicatus; atque postremo, vt moris est, ad thalamum honorifice à parentibus deducti. Tum vero Alexius, qui occulto numine ardua sanctitatis opera meditabatur, sponsam in sella sedentem blande affatus est; hortatusque, vt casto amore sponsum suum ad supremum vsque vitæ spiritum prosequeretur; simulque annulum suum & caput baltei purpureo inuoluto velamine ei tradidit; Accipe, inquiens, hæc, & serua: Deus enim erit inter me & te, donec illi placebit. Moxque suum ingressus cubiculum, assumpta maxima pecuniarum vi & auri

Celebrat nuptias.

Alexius relicta sponsa vir-

auri pondere, clam ad portum abiit, conscensaque naui Laodiceam cursum instituit. Inde Edessam Mesopotamiæ vrbem contendens, imaginem Christi Iesu, quam ipse Dominus Abagaro tradidisse fertur, lustrauit: & sese suaque omnia eidem Domino Iesu Christo ex animo consecrauit. Omnia namque pauperibus distribuit, vestiumque splendore, quo ad illam diem vsus fuerat, deposito, præ foribus templi stipem mendicabat: & oblata incredibili benignitate senibus nutriendis impendebat.

gine, abit Laodiceam & vltra.

Distribuit sua pauperibus, & ipse mendicat.

Interea luctus & continui ploratus domum impleuerunt. Mater nimio luctu deformata in cubiculū se solitariam abdebat; nurus eam sequebatur; ambæ mœrore oppressæ, nullam se consolationē admissuras vouebant, nisi de Alexij statu certiores factæ essent. Pater dimissis in omnes orbis partes seruis filium requirebat; qui licet ab ipsis famulis frequenter visus & eleemosynis donatus, nequaquam tamen agnitus fuit; prorsus vt omnis parentis industria in inuestigando filio sine vllo fructu desudare videretur. At Alexius cum decem & septem annos in vestibulo ædis Dei Genitricis excubasset, & pauperum curam ipse pauper & inops sedulo egisset, cæpit paulatim sanctitatis illius opinio diuino oraculo manifestatæ apud omnes crescere, nomenque illius à plerisque celebrari. Ea re vir sanctus periculum animæ imminere conspicatus, vt humanam gloriam euitaret, statuit Tarsum Ciliciæ ad S. Pauli templum nauigare, vt omnibus ignotus, securius ibidem cœpta pietatis opera prosequeretur. Sed accidit, vt conscensa naui vi tempestatis Romam deferretur. Ibi tum vir sanctus vberiori diuina gratia repletus, & humilitatis amore vehementius inflammatus, recta ad ædes paternas abiit, ac ipsi inprimis patri, ingenti famulorū caterua stipato obuiā factus, ignotus tamen; Virorū, inquit, ornatissime ac Serue Dei altissimi, capiat te quæso aliqua mei pauperis admodum & abiecti misericordia. Aliquem mihi domi tuæ concede habitationis locum, vt reliquiis

Requiritur Alexius à parente sed minime inuenitur.

Nauigaturus Tarsum diuinitus Romam defertur.

Ignotus patri supplicat. Vt eum domi suæ recipiat.

mensæ at.

menſæ tuæ fruar, quo aliquod apud te diuturnæ peregrinationis meæ ſolatium inueniam. Euphemianus, audita peregrinationis mentione, lætus eum excepit, miniſtriſque curandum tradidit, & vnum ex omnibus ingentibus oneratum promiſſis, ſi ſedulus peregrino miniſtraret, eidem miniſterio præfecit. Voluit autem, vt nullis eum deliciis fraudarent, ſed omnibus quibuſcunq. poſſent modis, fouerent, curarent, honorarent.

Multa patitur a ſeruis patris ſui, dum ignotus in domo paterna vixit.

At illi, ſpreto Domini ſui mandato, indies veſpere eum contumeliis, verberibuſq. affecêre. Alij eum alapis cædebant, alii capillum vellebant, alii ſordes, (dictu fœdum) in ſacrum eius caput effundebant. Ipſe vero dæmonis illas machinas eſſe non ignorans, non modo patienti, ſed læto inſuper hilarique animo cuncta perferebat.

Quodam autem die Imperatori, dum ſacroſancto Sacrificio intereſſet, cælitus indicatur, quẽdam eximiæ ſanctitatis virum in ædibus Euphemiani deliteſcere, cuius precibus flexus Deus, Romæ propitius eſſet, vrbemq. donis ac muneribus exornaret. Imperator itaque, tantum virum videndi cupidus, Euphemianum aduocat, atque vt virum meritis ſanctitatis ornatiſsimum exhibeat, imperat. Dum vero hæc fiunt, Alexius futurorum præſcius, totius vitæ decurſum literis diligentiſſime conſignauit, & ſic demum è corporis vinculis, omnibus inſciis, in cælum emigrauit. Interea Euphemianus vt venientem Imperatorem honorifice domo ſua exciperet, cuncta adornari, ſcamna ſubſelliaq. apto ordine diſponi, cæteraq. vt tantum Imperatorem decebant, componi iuſſit. Ipſe interim, vt Alexium de Imperatoris aduentu præmoneret, & habitu decenti exornaret virum ſanctum adiit. Sed cum ille immobilis perſiſteret, neq. Euphemiano multa dicenti vllum reſponſum daret, tandem reiecto pallio, quo ſancti viri facies operta erat, vita functum inuenit, vultumq. mirabili ſplendore coruſcantem obſtupuit. Charta vero dexteræ adeo tenaciter inhærebat, vt nulla eam vi euellere poſſet. Tum gaudio pariter & timore repletus,

tus, festinus ad Imperatorem abiit, & cuncta ei ordine exposuit. Accessit Imperator, depositoq. in lectum sancti corpore, cum Archiepiscopo flexis genibus precatus est, vt chartam traderet; quæ confestim cessit, & ab Aetio sacrosanctæ Ecclesiæ Cãcellario lecta est, & maiore silentio ab omnibus audita. Cum vero ad eum locum ventum esset, vbi parentum & sponsæ fiebat mentio, tunc Euphemianus tanquam è profundo somno excitatus canos diuellere, cursu ad venerabile corpus contendere, magno desiderio amplecti, oscula figere, locum omnem miserabili eiulatu admodum complere. Mater vero vix mentis compos, scissis vestibus, passisq. crinibus, confertam turbam perrumpere, Deum hominesq. obtestari, vt filium sibi defunctum redderent. Sponsa vero lugubri veste similiter accurrens, super venerandum sponsi corpus procidit, & largissimo lachrymarum imbre rigauit.

Post obitũ agnoscitur à suis.

Porro Imperator, vt omnibus sanctissimi viri corpus spectandum proponeretur, lectum tolli & circumgestari præcepit. Sed tantus erat populi concursus, vt loco moueri non posset. Imperatum igitur, vt aurum argentumq. proiiceretur, quo populus ad colligendam pecuniam diuerteret; sed tanta omnib. inerat videndi cupido, vt pauci admodum auelli possent. Coruscabat enim corpus admirandis virtutibus. Dæmones ad illius conspectum fugabantur, mundabantur leprosi, & cuncti quibusuis affecti morbis præsens ibidem remedium inueniebant. Tandem sacro pignore ad S. Petri templum delato diebus continuis septem, parentes & cognati iusta celebrãrunt. Imperator autẽ, arca è marmore & smaragdo elegantissime fabrefacta, venerabile corpus excepit, & eodem in templo deponi curauit 16. Calend. Aprilis, Apostolicam sedem administrante Innocentio Primo. Porro ex arca ipsius oleum suauissimum emanauit: ex quo si quis accipiebat, quicquid postulabat, à Deo obtinebat.

Coruscat miraculis.

C Baron. Tom. 9. Annal.

VITA S. FRIDERICI, EPISCOPI TRAiectensis & martyris: Ex ea quæ prolixe extat apud V. P. Laurent. Surium. Martyrio occubuit anno Domini 838. Gregorii 4. Papæ 11. Ludouici Imp. 25.

18 Iulii.

Patria eius & genus.

Eius primordia.

S. Fridericus, nobili admodum Frisonum, prosapia ortus, ea à primis annis vitæ innocentia & animi fuit candore, vt angelica quadam puritate coruscans, magnæ inprimis matri suæ voluptati esset. Erat enim puerulus & corporis pulchritudine & tantis animi dotibus præditus, vt contemptis rebus ludicris, pene assiduo diuinis rebus vacaret, & lecta vel audita in Ecclesia maxima alacritate parentibus referret. Ea re eius genitrix gauisa, inuito patre, eum primo patribus quibusdam, dein cœlesti visione admonita S. Ricfrido Traiectensis Ecclesiæ antistiti commendauit; à quo & literis & sanctissimis imbutus disciplinis, eo pietatis tãdem prouectus fuit, vt sede eadem, defuncto Ricfrido, omnium iudicio dignissimus haberetur.

Fit Episcopus.

Fuit igitur, quanquam inuitus & plane reluctans, ad illud honoris fastigium assumptus, & in cathedra Episcopali ab ipso Ludouico Rege, Caroli Magni filio honorifice collocatus. Porro Rex quanquam enixe Friderico faueret, eiusque sanctitatem digno honore prosequeretur, propter illicitum tamen matrimonium, quo coniugem sibi consanguinitate propinquam copulauerat, blandioribus eum verbis demulcebat, modisque omnibus virum sanctum inducere conabatur, ne vinculum illud coniugale dissolueret, sed auctoritate sua ratum firmumque haberet.

Friderici constantia in tuenda iustitia & pietate.

At Fridericus, quem neque personarum dignitas, neque opes vel munera à recto iustitię tramite in aduersum vitiorum gurgitem abripere poterant, primum ipsi regi summa modestia atque auctoritate, quanto se scelere

lere obſtrinxiſſet, aperuit, inde diuini iudicij terrorem impiis omnibus conſtitutum denuntiauit, hortatuſque eſt, vt breui potius voluptati renunciet, quam eam propter in peſtem atque exitium ſempiternum furibunda mente ſeſe præcipitet. Multis quoque varijſque ſcripturæ locis in medium prolatis luculenter admodum diſſeruit, quanta Dei protectione muniantur omnes illi, qui admiſſi ſceleris recordatione melioris vitæ frugem admittunt: contra vero quam horrende & in hac & futura puniantur vita, qui in ſuſcepto ſemel ſcelere impie perſiſtunt. Et quidem Rex, profuſis lachrymis facinus ſuum deplorans, melioris vitæ frugem viſus promittere, Fridericum honorifico comitatu Traiectum dimiſit, vt ſedem illam ſumma cleri populique totius voluntate occuparet.

Fuit igitur magna omnium gratulatione exceptus; ipſe vero morum integritate ornatiſſimus, breui omnium animos ſua comitate ita deuinciebat, vt quidquid priſtini erroris reliquũ erat, haud inuiti abiicerẽt. Erat vir laudibus manſuetudinis & humilitatis nulli ſecundus; in præſtãdis eleemoſynis admodũ profuſus; in ſuſcipiendis peregrinis aſſiduus: in captiuis & compeditis liberandis diligentiſſimus. Erat in eius diœceſi inſula VValacrana nomine, nefandis admodum ſceleribus contaminata. Homines enim diuini & humani iuris plane ignari, neptes ſibi ſuas paſſim matrimonio, aut etiam, quod dictu fœdius eſt, ſorores, vel ipſas quoque matres copulabant. Eam igitur ab eiuſmodi facinoribus vt liberaret, mature eo (hortatu Ludouici Imperatoris) cõtendit; ſed tanta erat quorundam in ſcelere pertinacia, vt infeſtis eum armis excipere pararent, necemque furibundi, ſi pia monita inferre pergeret, minitarentur. Ea tam atroci denunciatione nequaquam exterritus antiſtes, primo Synodum indicere, omnibuſque excommunicationis fulmen, qui intereſſe recuſarent, intentare. Illi vero, ſpretis eiuſmodi minis, magis magiſq. furere, atque ad necem illi inferendam ſeſe expedire. Tum vir ſanctus, cernens

Præclara eius virtutes.

VValacrana inſula, multis ſceleribus obnoxia.

cernens gentem flagitiis pollutam nullis monitis ab incæstis connubiis abduci posse, cum Clero & paucis admodum sanioris mentis hominibus in Ecclesiam sese recipere, ibique nocte dieque precibus & lachrymis & gemitibus inenarrabilibus pugnare, donec barbaras mentes occulto numine ad scelerum suorum agnitionem adductas frangeret, & cælestis luminis splendore horrendas illorum tenebras illustraret. Insequenti namque die illo cum clericis de scripturis diuinis colloquia miscente, tantus ex omnibus plagis factus est ad eum concursus illorum qui cum Deo in gratiam redire, & incesta connubia rescindere cupiebant, vt vir sanctus præ gaudio lachrymas tenere nequiret. Precibus itaque suis, mentes multo tempore in peccato obduratas expugnauit, suaque deinceps vigilantia in omni pietatis officio egregie conseruauit.

Sceleratas barborum mentes precibus conuertit.

Imperator autem vt cognouit subditum sibi populum sanctissimas Christi leges suscepisse, fœdisq. connubiis relictis, castitatis virtutem adamare, ne & ipse tandem suam deserere & dignis pœnitentiæ operibus inueteratas animi sordes expiare cogeretur, in Gallias profectus est; suæque Iudithæ in mandatis dedit, vt viam aliquam modumque inueniret, quo Episcopum deliniret, ne contractum matrimonii fœdus rescinderet: sed sua illud auctoritate confirmaret. Si precibus non posset, minis eum expugnare contenderet. Illa, vt erat iussa, strenuè satis sanctissimi viri animum est aggressa; sed cum nūc blanditijs & muneribus, nunc minis & terroribus eum oppugnans semper se repulsam pati cerneret, tandem bile percita, amoreque insano obcæcata, etiam iniussa secuta est Imperatorem, multisque nominibus charum Deo Pontificem accusauit, multaque molita est, vt dignitate simul & vita eum spoliaret. Neq. tamen priori scelere incestoque connubio contēta, eo impudicitiæ inpudentiæq. progressa est, vt Bernardū quendam, quem ex sacro fonte Imperator susceperat, ad fœdā secum explendā libidinem

Iuditha Ludouici regis coniunx viro sancto insidiatur.

nem prouocaret, illoque tandem ad suam intemperantiam turpiter abuteretur. Ea res cum procerum omnium animos grauiter offenderet, tum Pipinum, Imperatoris ex Irmingarde Imperatrice filium, tanto mærore affecit, vt communicato cum Episcopis quibusdam & permultis regni primoribus consilio, ipsam Iuditham vi abstulerit, atque in monasterium detruserit; quam tamen Imperator paucis post mensibus iterum recepit, & antistites omnes qui consilij illius auctores extiterant, partim exilio, partim carcere mulctauit.

Iuditha vi in monasterium detruditur, ob adulterij crimen.

Et res cum nequaquam obscura esset, sed totum per orbem terrarum diuulgata, hominum sermone volitaret, Pontifex Gregorius, iusta indignatione repletus, ipsum adijt Imperatorem, eumque verbis sane asperis increpitum officij sui monuit, quantoque scelere constrictus esset seuere admodum docuit. Ludouicus vel ex animo vel simulate humi se proiecit, peccatum agnouit, admissi sceleris veniam petiit, ac postremo ad quoscunque pœnitentiæ labores haud grauatè, vt apparebat, subeundos se paratum exhibuit. Multis deinde regiis muneribus Pontificem affectum summo cum honore à se dimisit. Sed non multo post inueterata libidinis suæ flamma incensus, ad vomitum redijt, nouorumque etiam scelerum contagione sese fœdauit. Tum vero cuncti tam Germaniæ quam Galliæ Episcopi, memores præcepti Pontificis, ferrum simul & ignem ad Imperatoris vulnera admouere, palam obtestari, si pergat, ethnici & publicani instar, à corpore Ecclesiæ perpetuis temporibus eum resecandum. Hæc cum alij omnes, tum præcipue Fridericus tanta seueritate proponeret, ea propter caninum illius odium incurrit.

Itaque cum iam inferni tenebris excæcatus, nullam melioris de se frugis spem relinqueret Imperator, fuit anno Restauratæ salutis 838. à propriis filiis, ne sempiternam ignominiæ notam ad posteros transmitteret, in locum quendam occultum abreptus, ipsaque Iudi-

Ludouicus & Iuditha separatur, & concluduntur.

tha in Italiam ablegata , vt tandem aliquando pa-
trata scelera expiarent, nouisque virtutibus, vt spe-
rabant, inustum familiæ dedecus delerent. Verum e-
nimuero non multo post Ludouicus, Imperatoris Lu-
douici filius, ea patris fortuna commotus , collectis
quotquot potuit Francis, Imperatorem, vixdum in-
choata pœnitentia, è custodia eduxit, atque Aquisgra-
ni honorifice in sedem reposuit; ad cuius consortium
mox etiam Iuditha reducta, sopitam nonnihil libidi-
nis & scelerum omnium flammã, acrius multo quam
ante excitauit. Sæuiebant tum in omnes antistites san-
vehementer; & alios quidem vinculis nectebant ali-
os exilio mulctatos bonis omnibus exuebant: alio
grauioribus pœnis damnatos diuexabant. Tunc Fri-
dericus diuinæ iustitiæ zelo armatus, tanta literarum
seueritate Imperatorem inuasit, corripuitque, vt vi-
tam morte ipsa tristiorem putaret, quamprimum a-
cri vindicta animum suum Friderici literis exulcera-
tum sanaret. Igitur habito de nece illi inferenda con-
silio, in Gallias profectus est, prophana imperatri-
ce apud Rhenum relicta, vt eam cædem accelerare,
ipsumque deinde incunctanter sequeretur. Tum i-
la, dolo fraudeque dæmonis probè instructa, mult-
beato viro insidias moliri, ac tandem morarum impa-
tiens, vocatis ad se duobus sicarijs , amplissimam e-
mercedem proposuit , si quoque modo Episcopu-
Traiectensem è medio tollerent , Illi munerum pr-
missorumque largitate prouocati Traiectum se co-
ferunt, & antistitem Reginæ nomine conuentum p-
tunt: Quod vt Friderico ad offerendum sacrificium
præparanti nunciatum est, ille ingemiscens, oculis m-
nibusque insita pietate sursum erectis , Deo proli-
gratias egit , quod tempus optatæ mortis adesset. D-
inde ad astantes vultu conuersus angelico , Scio, i-
quit, quid isti velint: sed peracto demum sacrifici-
iubebo eos adesse. His dictis, è cathedra pontifica-
ad Missarum solennia perrexit, lectoque Euangel-
ad populum verba facturus , cunctis , obscure t-
me

A filio Ludouico liberantur.

S. Fridericus acriter reprehendit Imperatorem literis.

men, ne nimio mœrore absorpti in lachrymas & singultus prorumperent, obitum suum prædixit. Expleto autem ministerio, S. Ioannis Euangelistæ ingressus oratorium, exclusis omnibus, Sacellano tantum comite, multis lachrymis & suspirijs Sanctorum omnium implorauit patrocinia: ac postremo Reginæ nuncios introduci iussit. Tum Sacellano parumper abire iusso, trepidantes sicarios sic est affatus; Equidem aduentûs vestri causam multo ante præsciui, neque mortis imperium vnquam formidaui; quare quod iussi estis intrepidi peragite, meque creatori meo reddite. Hanc sanctissimi viri constantiam audientes, sicas ipsi suas in sacra ipsius viscera abdiderunt; dixeruntque ei irridicule vicissim: Sic se nostra de te vlcisci voluit Regina.

Intrepidè mortem excipit à sicariis Reginæ.

At martyr Dei compressis, vt poterat, vulneribus, ne intestina effluerent; Abscedite, inquit, propere, vobisque celeri fuga consulite: ne comprehensi atrociori supplicio pœnas luatis. His ita peractis, post aliquantam moram accersito ad se Sacellano, Fili mi, inquit, conuoca populum Dei, vt reddant me vnde egressus sum; terram terræ: orentque vt Domini sempiterna fruitione hodie dignus inueniar, pro cuius legibus & amore sanguis hic meus effusus est. Hæc audiens, cernensque vulnerum vestigia Sacellanus, miserabili valde eiulatu templum compleuit, plebemque vniuersam aduocauit. Ibi tum quantæ lamẽtationes & planctus auditi fuerint, nemo poterit pro dignitate explicare. Ipse vero antistes vniuersos moribundis vocibus consolatus, propter Imperatoris coniugisque & procerum peccata, totum regnum Danorum incursione vastandum, & vrbem etiam Traiectẽsem atrocia passuram, prædixit; & sic demum viuus tumulum ingressus, inter psallentium & plorantium voces supinus cœlum intuens beatum Deo spiritum reddidit; è cuius corpore tanta mox odoris suauitas totam peruasit Ecclesiam, vt innumerabilem cœlestium spirituum multitudinem ad cohonestandas exequias

Viuus adhuc sepulchrum suum ingreditur.

Nortmanni irrumpunt in Gallias.

quias animamque ad cœlos deducendam, præsente
esse nemo ambigeret.

Eodem anno propheticus beati viri sermo effectu
sortitus est. Nortmanni enim maxima classe mare in-
gressi, Dorestadum oppidum, quod nunc VVyck a-
pellant, olim quinquaginta & quinque Ecclesijs cel-
berrimum, flammis exusserunt, & deinde omni regi-
ne populata & vexata, captiuos plurimos cum opi
admodum præda abduxerunt. Paucis vero annis i
teriectis, Traiectum vi ceperunt, cæsis omnibus loci
ius incolis; quod deinde ad Baldrici antistitis vsq
tempora plane desertum & euersum iacuit. Porro sic
rij nequaquam sceleris patrati pœnam euaserunt. L
cet enim, accepta à Iuditha sceleris mercede, homi
manus euaderent, è regno tamen in regnum profug
tandem subitanea extincti morte, in tartarum dem
grârunt. Imperator autem homicida & periurus, du
filium Ludouicum trans Rhenum persequitur, subi
correptus morbo, & in nauim delatus, in insula iux
Ingelaheim vita functus est Postea Metim translatu
& in S. Arnulphi Basilica tumulatus, nomen suun
quod Pius assumpserat, rebus hisce â se impie gestis o
scurauit. At B. Fridericus martyr, multis post obitu
virtutibus illustrior, nomen suum miraculis clarun
sempiternæ memoriæ consecrauit.

Traiecti vastatio.

Percussores sancti viri subito moriuntur.

Obitus Ludouici Imperatoris.

VITA S. PHILASTRII, EPISCOPI BRIX-ensis; Ex sermone S. Gaudentii eius successoris. Clar Anno restauratæ salutis 369. Sedente Damaso Papa: & Impp: Valentiniano & Valente, &c.

C. Baron. Tom. 4. Annalium

18. *Iulii.*

CHarissimi, nos hodie memores promission
Christi, honorem debitum beato Patri nostro Ph-
lastrio, tamquam vere viuenti, deferimus. Est enim
re Patriarcharum filius, & socius in fide, & æmula
conuersationis. Omnes enim, inquit ille, illi viuunt.

q

quidem legitimum eum esse filium beatissimi Abrahæ, nemo ſane dubitabit. Credens videlicet Deo fide pleniſſima, exiit & ipſe de terra ſua, & de domo patris ſui, & ſequebatur verbum Dei ab omnibus ſeculi impedimentis exutus; quare & cite aſſequi meruit, quod ſequi ſtuduit expeditius. Exercens continentiam ſingularem, peruigil in ſcripturis ſanctis; Dei ſapientiam concupiuit, portionem ſuam Chriſtum reputans Dominum: in quo ſunt omnes theſauri ſapientiæ cæleſtis abſconditi. Quibus cum repleuiſſet deſiderium ſuum, deſideriorum cœleſtium vir, & per impoſitionem manus presbyterij diſpenſator diuini ſermonis electus, negligere gratiam Dei omnino paſſus non eſt; ſed circuiens vniuerſum pene ambitum Romani orbis, Dominicum prædicauit verbum, Pauli Apoſtoli idoneus imitator exſiſtens. Sancto enim Spiritu plenus non ſolum contra Gentiles atque Iudæos, verum etiam contra hæreſes omnes, & maxime contra furentem eo tempore Arrianam perfidiam magno fidei vigore pugnauit, ita vt etiam verberibus ſubderetur.

S Philaſtrius verus filius Abrahæ.

Fit Presbyter.

In Mediolanenſi quoque vrbe idoneus olim cuſtos fuit Dominici gregis, Arriano repugnans Auxentio, priuſquam beatus eligeretur Ambroſius. Romæ etiam non exiguo tempore moratus, multos & publica & priuata diſputatione lucratus in fide eſt. Sed neque per vicos & caſtella diuerſarum præteriens regionum, prædicare verbum Dei vnquam deſtitit. Poſt quos ſcilicet circuitus animarum ſalutares, Brixia eum rudis quondam, ſed cupida doctrinæ, promeruit; ſciētiæ quidem ſpiritalis ignara, ſtudio tamen diſcendi laudabilis. Et quidem excidit continuo imis ab ſtirpibus horrentem ſiluis diuerſi erroris dumum bonus agricola, & aratro doctrinæ pronus incumbens, inuertit crudā totis viribus terram, ſqualentemq. humum ſulcis aſſiduis in noualia fæcunda conuertit: affatim ſemina vitalium mandatorum gremio eius inſinuās. Plantauit quoq. vineam, cuius lætaretur ex fructu, quoniam vinum lætificat cor hominis. Oleas etiam pacis agreſtibus indidit

Acriter præliatur contra Arrianos.

Poſt varios diſcurſus prædicationum per regiones. ſubſiſtit Brixiæ.

oleaſtris, & aſperitati pomorum ſylueſtrium germina
pinguedinis ac ſuauitatis inſeruit, vt haberet Apoſto-
licus vir aliquem in vobis fructum, ſicut & in cæteris
gentibus. Et iſte quidem conſummati operis nunc a-
pud Deum fructibus gratulatur; nam dignus eſt ope-
rarius mercede ſua; & laborantem agricolam oportet
primo de fructibus ſumere. Ego autem minima eius
pars omnibus votis exopto, vt agrum bene à Patre cō-
ſitum, & non ſatis idonea ſucceſſione ſuſceptum, quo-
quo modo tueri præualeam. Certe zelum fidei eius, &
magnitudinem laborum paulo ante perſtrinximus.

Quanta bona ibidē præſtiterit.

Iam ſimul reminiſcamur, chariſſimi, vehemens ille
ardor animi quantam tamen poſſederit in ſanctis mo-
ribus lenitatem; illa celſitudo ſcientiæ, quanta fuerit
humilitate ſublimis; illa cæleſtium rerum peritia, quam
fuerit ignara terreſtrium. Erat enim humanę gloriæ ne-
ſcius, & acer diuini honoris exactor; non quærens quæ
ſua eſſent, ſed quæ Ieſu Chriſti. Amicitias ſeculi, & of-
ficia mundana contemnens, ſeruitio Dei iugiter ad-
hærens, inter diuina colloquia iugiter erat occupatus:
nimirum ibi cor eius erat, vbi erat theſaurus. Sed illud
etiam quale eſt? Cum operoſa quæq. huius ſeculi ac
pretioſa deſpiceret; futurarum tamen rerum pauperes
venditores miſericordi ambitione profuſus emptor au-
gebat: Parum ſcilicet cōputans, quod profeſſus egenti-
bus largiretur. Ad hæc etiam erat ira breuis, indulgen-
tia facilis, patientia ſupremus, humanitate deuincens,
in corripiendo diſtrictus, in relaxando abſolutus, liber
in agendo; omni ætati & conditioni & ſexui ſtupenda
benignitate communis, ac tum humilibus quibuſcun-
que coniunctior. Ipſe quoq. in illo habitu veſtium to-
ta erat viluate mundiſſimus; gratus ſine induſtria, con-
tēptibilis ſine fuco: & plane, qui, ipſo nil curante, mē-
tis eius panderet puritatem. Atque hæc quidem pauca
de virtutibus hominis Dei breuiſſimo ſermone memo-
raui: ne dies iſte, quo ad ſuperna migrauit beatus Phi-
laſtrius, patronus noſter, cuius hodie feſta celebramus,
triſti ſilentio inglorius præteriret. Nam etſi multa me-

Inter homines verſans ſemper tamen eſt intentus Deo.

Singularis eius benignitas & humilitas.

rit

ritorum eius præconia, quatuordecim iam per annos solennitatis huius cultum renouans, auditui vestro intulerim: plura tamen semper, quæ prædicari adhuc pos- *Obdormit* sunt, intacta perspicio. Porro quinto decimo Calenda- *in Chri-* rum Augustarum exuit hominem, & migrauit ad eum *sto.* quem dilexit.

MARTYRIVM SS. IVSTAE ET RVFFInæ: Ex eo quod est à Ioanne Maldonato, breuiter quidem, at fideliter conscriptum.

C. Baron. In Not. Martyr. Rom.

IVsta & Ruffina, mercimonio fictilium vasculorum *19. Iulii.* victum quæritantes, Hispali vitam pudiceac sancte agebant, pauperumq. mendicitatem sua illa tenuitate iuuantes, succisiua diuinis laudibus tempora impendebant; eum hostis ille humani generis truculentus ac ferus medius interuenit, honestumque viuendi modum perturbauit ac sustulit. Quædam siquidem matronæ *Nolunt* Salambonem (Sic Venerem Babylonij vocant) cir- *vendere* cumferentes, vas in eius sacrorum vsum à sanctis fœ- *merces su-* minis postulârunt. Illæ facere se nolle dixerunt, cau- *as adimpi-* santes, Deum Christianos, non lapides venerari. Pessi- *os vsus.* mæ tum fæminæ, dimisso simulacro, vasa pleraq. confregerunt. Quare Iusta & Ruffina, integerrimæ quidem matresfamil âs, factũ pessimum improbantes, idolum confregerunt, fœdeque conspurcatum mediam *Confrin-* in viam prouoluerunt. Quod adeo plebem concitauit, *gunt idolũ* vt compræhensæ mox traherentur ad Præsidem Dio- *Veneris.* genianum. Qui Christianas eas esse cognoscẽs, eculeo extendi, ferreisque vngulis laniari præcepit: post tetro carceri mancipatas, nouis exquisitisque modis cruciari. Productæ tandem ad Præsidem, diis supplicare lita- *Horrende* reque iubentur. Illæ Christo eum honorem deberi *cruciãtur.* contendunt. Cumque per cautes & montium prærupta, post Iudicem nudis pedibus ductæ non mouerẽtur, Iusta tandem in carcere vitam dedit. Corpus in *Iusta obi-* puteum *tus.*

puteum missum, à Sabino est Episcopo sublatum, sepulturæque traditum. Ruffinæ, pleno Deum ore fatenti, gula est fracta, corpusque flammis traditum; sed à Sabino ossa collecta, cum Iustæ reliquiis Hispali sepulta sunt.

Ruffina necatur.

C. Baron. Tom. 4. Annal.

VITA S. ARSENII, INTER EREMI cultores præcipui: Ex ea quæ extat apud Simeon. Mephrasten. Claruit anno Domini 383. &c. sub Damaso Papa & Theodosio Imperatore & Reliq. Obiit vero anno ætatis suæ vigesimo primo inchoato supra centesimum.

19. Iulii. Patria eius.

ADmirabilis hic Arsenius, cuius nomen non modo in monte Scete, vbi illustria admodum peregit certamina, sed per totum orbem terrarum est celeberrimum, vetere Roma oriundus, eos, quamdiu in hac vita versatus est, virtutis effudit radios, qui non solum splendore admirabili aliorum perstringebant oculos, sed & gratissimo quodam calore, frigidiores ad virtutem accendebant animos, vt vehementi admodū ardore ad similem virtutum gloriam incalescerent. Vt primum maturum ad literarum cognitionem nactus est iudicium, generoso & strenuo animo incredibiles suscepit labores, Græcamque omnem disciplinam tam prompte est assecutus, vt nihil in imis lateret penetralibus, quo non suum ipse pectus egregie locupletaret eoque & animi magnitudine & ingenij celebritate breui peruenit, vt Græcorum Philosophia longe superata, eaque tanquam friuola & inani spreta, conatus omnes ad sacrarum literarum cognitionem hauriendam conferendos existimaret. Neq. sane abiectum vel ignauum ad purissimos illos sanctioris disciplinæ fontes hauriendos attulit animum, sed adeo generosum, adeoque pium & sanctum, vt paulo post amplissi-

Insignis eruditio Arsenii.

plissimo Romanæ Ecclesiæ iudicio, diaconatûs honore (qui id temporis haud vulgaris erat) dignissimus sit habitus. Ipse vero in eo munere sacro, tanto virtutũ omnium splendore degebat, vt eum cuncti ad sacerdotij gradum promouendum conclamarent. *Fit Romæ Diaconus.*

Interea Imperator Theodosius, qui Valenti impio pius, in Imperii dignitate successerat, magna tenebatur solicitudine, vt virum aliquem artium maximarum disciplinis instructissimum & diuinis præditum moribus inueniret, qui filios suos & doctrina & moribus regia indole dignis imbueret, iuuenumque animos ad omnem honestatem virtutemque exactissime informaret. Hanc curam cum assiduo sub pectore coqueret, tandem ad Gratianum Imp. literas dedit, quibus eum rogabat, vt egregium pietate virum, qui filios doceret, quæreret, inuentumque Constantinopolim mitteret. Gratianus vt hac in re Theodosio gratificaretur, virumq. aliquem omnibus numeris absolutum obtineret, scripsit continuo ad Damasum Romanæ Ecclesiæ Pontificem, qui sine mora Arsenium diaconum egregia probitate spectatum, & literis insigniter eruditum euocauit: eique Imperatoris voluntatem exposuit, atque vt se ad eam functionem rite prudenterque obeundam accingeret, hortatus est. At Arsenius, qui gustata iam spiritûs dulcedine mundo eiusque splendori ac fastui ex animo nuncium remiserat, & vna cum sorore sua diuinis assiduo rebus vacabat, eo nuncio turbatus manibus, quod aiunt, pedibusque, eam curam, quam maximis cum honoribus coniunctam cernebat, à se repellere conatus est. Sed & Damasi Pontificis & Gratiani Imperatoris auctoritate atque monitis victus cessit quanquam inuitus, virginemque sororem virginibus commendans, recta Constantinopolim iter instituit. Ibi vero summa ab Imperatore Theodosio beneuolentiæ significatione & maximis exceptus honoribus, tantam ipsi primo conspectu & affatu attulit voluptatem, vt Imperator continere se non posset, quin voces lætitiæ suæ indices ederet, atque omnipotenti

Pia pij Imperatoris solicitudo.

Damasus Papa Arsenium hortatur, vt filios Theodosij erudiendos suscipiat.

Arsenius obediens, abit Constantinopolim.

Deo immensas, pro tanto tamque excellenti viro, è cuius vultu splendor quidam prudentiæ ac pietatis mirifice relucebat, gratias ageret.

Cùm enim pius Princeps, filium Arcadium natu maiorem eo tempore Augustum pronunciasset, (agebat tunc annum ætatis suæ sextum) parùm sibi visus filio contulisse, si Romanum tradens Imperium, non æque in eum transfunderet pietatem, eum Arsenio moribus ac literis tradidit imbuendum. Porro quo ordine quoque modo filios illi suos commiserit, equidem existimo dignum esse, quod à nobis paulo fusiùs explicetur. Et quidem adductis in conspectum Arsenij filijs, his fere verbis prudentia & auctoritate & paterna solicitudine plenissimis orationem instituit; Quandoquidem bene esse, magis proprium magisque paternum est, quam solummodo esse, posthac tu ô Arseni, magnum prudentiæ decus, potius eris eorum pater, quam ego. Ego namque præter vile hoc corpus infinitis obiectum miseriis & ignorantiæ tenebris inuolutum contuli nihil; tu eruditionem, sapientiam, pietatem, cæterasque virtutes, sine quibus humanæ vitæ fœlicitas nulla constare potest, conferes: & informes rudesque mentes disciplinarum omnium pulchritudine exornabis. Ego illis diuitias, & regnum incertis fortunæ flatibus subditum trado: tu diuitias stabiles nullisque prædonum insidijs obnoxias propones, & viam denique ad cœleste regnum certissimam demonstrabis. Quare eos tui ingenij & prudentiæ excellentiæ committo, Deum simul inspectorem testemque adducens, vt tales mihi tua disciplina euadant, quales eos volo & opto. Da vt expressam virtutis tuæ in eis certam imaginem, nullisque offusi tenebris simili eruditionis ac pietatis splendore coruscent. Da, amicissime Arseni, vt gaudeam inculpata eorum educatione, & tu de collocatis optime horis, laboribusque exultes. Cæterùm hoc te minime latere volo, me omnem tibi eorum ita facere potestatem, vt delicta seuere punias, nulloque Imperatoriæ dignitatis habito respectu, metum,

Licet scriptores de duobus filiis mentionem faciant, tamen de Honorio constat nondum natū fuisse; quem anno sequenti Flacilla Augusta peperit. Baronius Annal. Tom. 4.

Oratio Theodosij Imp ad Arsenium, præsentibus filiis, dum eos tradit Viro sancto erudiendos.

tum, vbi opus est, constanter incutias. Volo enim eos tibi tanquam filios & discipulos esse, moremque tanquam patri germano & magistro gerere. Quod si quid honestate tuaque instructione indignum (quod absit) admiserint, ipsi se insimulabunt, vt à nobis, quæ minus illis grata futura sunt, sustineant: operumque suorum fructus (vt inquit Esaias) ipsi comedent. His dictis, eos Arsenio cum auctoritate tradidit: qui intenta deinde cura formandis eorum animis præclare incubuit.

Esaia 3.

Porro Arsenius quanquam singulari dexteritate iuueniles erudiret animos, monitaque pietatis plenissima summa cum auctoritate eorum inferret auribus, vt tamen aliquid Imperatoriæ dignitati deferret, discipulis in sellis residentibus, stans ipse plerumque documenta promebat: amica quadam moderatione seueritatem temperans. Verùm cum Imperator scholas aliquando caute ingressus, filios sedentes, Arsenium vero stantem vidisset, graui satis indignatione repletus Arsenium admonuit, quod magisterij gradum decora parùm ratione ornasset: quod filijs sedentibus stans ipse peroraret. Arsenius autem cùm, qua erat animi modestia, se excusaret, diceretque haud decere sedentem se docere Imperatores, indignatione vehementiùs commotus, abstulit eis Imperatoris insignia, sedereque in throno Arsenium compulit, filios vero stare detectoque capite auditores profiteri; illud inculcans, tunc proles suas vere fore Imperio dignas, si cum scientia æque imbuti fuerint pietate. Præclara sane vox Imperatore digna, qui filios suos priuatam ducere vitam satius esse iudicabat, quam Imperij gubernacula stulte, aut parum prudenter vel sancte tractare.

Stans docet filios Imperatoris Arsenius.

Id indigne fert Imp.

Hæc omnia Arcadio tantum contigisse verius est; cum constet Honorium vel nondum natum fuisse, vel adeo tenerum, vt ad literarum disciplinas minime idoneus esset.

Vox digna Imperatore.

Verum enimuero cùm in has curas incidisset Arsenius, plurimumque ab omni fastu & strepitu abhorreret, vitamque monasticam vnice adamaret, cœpit pristinum vitæ institutum, quod iam ante parturierat, in animum demittere, variasque secum cogitatio-

nes

nes agitare, qua via modoque à præsentibus se vinculis exuere posset. Cathedra & ipse thronus gloriæque splendor & dignitas grauiter eum conturbabant, neque quidquam aliud quam secessum vitamque solitariam meditabatur. Cumque libertatis spes omnino nulla relicta videretur, quod proximum erat, precibus lachrymisque à Deo opem implorare constituit. Nec frustra sane; nam ratione admirabili à Deo exauditus, excusso seruitutis iugo, paulo post ad eremum magnum libertatis portum commigrauit. Hic vero fuit modus.

Abhorret à fastu Arsenius, & solitudinē meditatur.

Castigat Archadiū Arsenius, & ille necem ei parat.

Arcadius Imperatoris filius graue quoddam delictum admiserat; quod cum nullo modo veniam mereretur, Arsenius flagris eum cecidit. Ille vero castigationis impatiens, vt vltionem de iniuria, quemadmodum interpretabatur, expeteret, Neronis instar, magistro suo mortem inferre constituit. Ea re cum quodam spathario sibi à ministerijs deputato communicata, eundem Arsenio insidias struere, quibusque posset modis de medio tollere incitat. Verùm minister occultis conscientiæ stimulis agitatus, nefarium facinus in virum adeo sanctum tota mente exhorruit, simulque Imperatoris iram veritus, ipsi Arsenio rem totam aperuit, hortatusque eum est, vt fuga iuuenis insidias & furorem declinaret. Tum Arsenius multo ardentius die noctuque precibus incumbere, numinis diuini opem implorare, lachrymis gemitibusque fugitiuos honores ærumnis & periculis plenos deplorare, & certiorem salutis viam à Deo exposcere. Et ecce hæc assiduis lachrymis precanti, vox quædam superne in aures dilapsa, Arseni, inquit, fuge tumultus, & salutem assequeris. His auditis, Arsenius sine mora abiecta splendida veste, vili se amictu induit, & recta, nullo comite, ad littus contendens, Alexandriam, opportune nauem nactus, delatus est. Et statim vt omnem spem reditus Imperatori præscinderet, tonsa capitis coma, susceptoque habitu monastico, ad Scetem montem valde excelsum & solitariæ vitæ aptissimum abijt: totoque

Nota facta sunt ei insidiæ Archadij.

Arsenius calitus audit vocem, & clam fugit ex aula.

Fit monachus, in Mo

& ani-

& animo & corpore in numerum patrum, qui illic cœlestis militiæ stipendia faciebant, concessit.

nasterio Montis Scetem.

Vt vero Imperator illius fugam cognouit, mœrore tabescens, ilico magnam famulorum multitudinem ad eum requirendum dimisit; solitudines, insulas, speluncas, petrarum scissuras, aliaque loca subterranea indagari iussit, quo suum doctorem filiorumque magistrum recuperaret. Sed quem Deus in occulto tabernaculi sui absconderat, nulla industria humana inuenire poterat; latuitque per totam Theodosij vitam Arsenius; hominibus ita ignotus, vt interim angelis totique curiæ cœlesti esset notissimus. Defuncto autem Patre, cùm Arcadius imperij gubernacula suscepisset, mox de Arsenij vita & habitationis loco certior factus, omnem mouit lapidem, vt tantum virum scelere suo offensum reuocaret. Literas igitur ad eum dedit officij & humilitatis plenissimas: eiusque preces consiliaque ad Imperij stabilimentum admodùm submisse implorabat. Neque puduit conceptum quondam scelus agnoscere, multisque precibus veniam illius poscere. Postremo donum sane magnificum & liberale addidit, quo & animum illius placatum redderet, & ad Imperij feliciter administrandi societatem euocaret. Nam totius Ægypti vectigalia obtulit, vt ea, si ad suos vsus admittere recusaret, pauperibus & sacris in Scete monasteriis distribueret. Hæc per literas agebat Imperator, orans atque obtestans, vt secum Imperii bonis honoribusque frui dignaretur. At Arsenius, qui iam in regni cœlestis societatem per contemplationis studium admissus erat, terrena cuncta se indigna putabat, eademque ita ex animo reiecerat, vt ne Imperatori quidem quamuis hoc ipsum enixe petenti, scripto responderit: sed oretenùs hæc fere verba deferri curauerit. Deus sit nobis omnibus propitius, & peccatorum nostrorum vincula soluat. Pecuniarum autem distributio nequaquam ad me pertinet, qui iam mundo mortuus sum. Mortui autem talis nulla est actio alia, quam spiritu æterna cœlestiaque

Latet per omnem vitam Theodosij.

Archadius Imp. offert ei totius Ægypti vectigalia, sed renuit.

Præclarum Arsenij responsum, ad literas Imperatoris.

ſtiaque contemplari. His in hunc modum paucis Imperatori ſignificatis, Arſenius inſtitutum diſciplinæ curſum alacriter proſecutus eſt, patreſque omnes in ſtadio virtutis viriliter currentes multis paraſangis cum ſuperaret, tum eorum iugiter animos luculentis ſane orationibus contra varios tentatoris inſultus vegetabat: ac ſingularia ſemper cum eodem certamina egregie ſuſtinebat. Cùm vero dæmones, aliquando in cellam eius importuniùs irrumperent, variiſque eum afflictionibus frangere conarentur, ille ſumma animi tranquillitate moleſtiarum patiens nihil agebat aliud, quam hoc identidem ſubmiſſe repetens. *Deus ne derelinquas me. Da vt, qui omnis boni inops ſum, tandem aliquando melioris vitæ attingam principium.* Hoc quaſi dæmonum contemptu infinitas eorum inſidias deuicit: & clariſſima ſemper de ijs victoria potitus, in ſola Chriſti gratia exultauit. Erat vero eius tam inſignis humilitas, vt cum omnium diſciplinarum cognitione eſſet cultiſſimus, agreſtiores tamen frequenter conſuleret, & ab iis haud mediocrem vtilitatem ſe accepiſſe gauderet. Prudenter namque ſentiebat, multorum idiotarum mentes diuino quandoque lumine illuſtratas non raro ea percipere, ad quæ nulla humanæ mentis induſtria, nulla ars vel ſcientia pertingere poteſt. Cùm autem vir ſanctiſſimus tanta animi humilitate famæ celebritatem euitaret, tum adeo omnibus virtus illius innotuit, vt toto orbe celeberrimus in ore omnium verſaretur. Hinc præter alios, qui ex omnibus mundi partibus ſtudio nominis illius ducti in Scetem confluebant, Theophilus Alexandrinus antiſtes vna cum ciuitatis illius Præſide, ingenti labore ſuperatis itineris moleſtijs, ad eum venit, vt diuini illius colloquij participes fierent. Cumque ab eo pia quædã monita poſtularent, Arſenius parumper conticeſcens, tandem ait; Nunquid, ſi quid vobis dixero, ſeruaturos id mihi promittitis? Illis annuentibus, Bene, inquit, Quæſo vos, vbi Arſenium eſſe audiueritis, videte ne illuc vltra gradum inferatis. Placuit eis ardens ſilentij viri ſancti

Dæmones ei infeſti, & vt eos ſuperarit.

Egregia humilitas Arſenij.

Theophilus Alexandriæ Epiſcopus eum inuiſit.

Vide quam cupiat neſciri.

sancti desiderium, multumque gauisi tanti viri conspe-
ctu Alexandriam redierunt. Cæterùm Theophilus san-
ctorum amantissimus, paulo post, vt rursus illius con-
spectu colloquioque frueretur, per quendam ab eo
sciscitatus est, num venienti aditus pateret; Cui vir san-
ctus, Aditus, inquit, tibi quidem patebit, sed ne omni-
bus pateat, restat vt hinc longissime recedam. Hoc ac-
cepto responso, Archipræsul diuinum eius silentium
deinceps interrumpere non præsumpsit. Sed & cum ali-
quando Matrona quædam Senatoria, opulenta ac reli-
giosa valde, pio eius videndi, ac diuina monita acci-
piendi incensa desiderio, (vbi id primum, frustra qui-
dem, per intercessionem memorati Antistitis tentasset) *Fugit collo-*
tandem itineris labore, pudore cæterisque despectis, *quium Se-*
Romam ad eum venisset: indigne id ferens, vir sanctus, *natoriæ*
dure admodũ eam accepit, ac seuere increpauit. Quin *fœminæ.*
& cum eius, apud communem Dominum iugiter me-
minisse pia fœmina supplex postularet, respondit B. Ar-
senius: Deum magis oro, vt tui memoria de meo corde
deleatur. Quæ quidem non erant verba odij, sed cau-
tionis & purissimæ continentiæ. Erat enim vir diuinus
silentij & solitudinis studiosissimus, adeoq; mente cum
Deo vnitus, vt quamuis corpore in terris, cogitatione
tamen in cælis habitaret. Quocirca & illius habitacu-
lum triginta milliaribus ab aliis remotum, quandam
cælestis mansionis speciem præbebat, soloque sui con-
spectu homines ad pietatis amorem excitabat.

Porro quanta inedia corpus spiritui deseruire coege-
rit, quæ vis orationis explicare poterit? Ocium vero
remis, quod aiunt, velisque semper euitauit, certus eam
pestem facillime solitariis nec opinantibus subrepere, *Ocium to-*
mentemque fucata pietatis specie ornatam funditùs *ta virtute*
subuertere. Hinc vir sanctus, exhausta ieiuniis membra *fugit.*
vel in precibus ac rerum diuinarũ studiis perpetuo ex- *Fratri cu-*
ercebat, vel manibus palmarũ ramos contexebat, vt spi *pido eum*
ritum ad orationis studium vegetiorem adduceret. *inuisenti*
Cùm aliquando frater quidam magno videndi Arseniũ *nihil lo-*
desiderio tactus, ab alio ad eũ deductus fuisset, & vterq; *quitur.*
ab

ab Arſenio admiſſus eſſet, vir ſanctus, data ſalutatione, conticuit, neque verbulum quidem vnum ſedentibus, auideque ſermones eius expectantibus deprompſit. Quo ſilentio fatigati fratres, ambo receſſerunt, & ad Moyſem quendam magnæ ſanctitatis opinione celebrem, qui vias latrociniis infeſtas olim inſederat, abierunt; à quo non modo benigne hoſpitio excepti, ſed ſuauiſſimo colloquio abunde, & cibo etiam potuque refecti ſunt. Tandem dimiſſi, frater ab hoſpite requiſiuit, quiſnam ex duobus viris ſanctis ſibi videretur eſſe virtute ſuperior. Cui ille: Æſtimo, qui nos hoſpitio accepit & refecit. Audiuit forte hoc iudicium, quidam ex præſtantioribus ſenibus. Cum vero animi dubius vtriuſque facta penſaret & huius quidem ſilentium, illius vero hoſpitalitatis ſtudium diligenter perpenderet, nec ſcire poſſet cuinam ſanctioris diſciplinæ palmam merito tribueret, deprecatus eſt Dominum, quatenus id ſibi ſignificaret. Vidit ergo ſecundum quietem naues duas proſpero ventorum flatu maria ſulcantes, quarum vna Arſenius ferebatur, quem ſumma in tranquillitate Dei ſpiritus fouebat: Altera vero Moyſes, quem Angeli Dei melle fauoque paſcebant. Cognouit ergo vtrumque maximi apud Deum precii eſſe; maius tamen Arſenii ſilentium, quam Moyſis hoſpitalitatem eſſe; quod cum Arſenio quidem diuinus verſabatur ſpiritus: cum Moyſe autem Angeli; qui tacite bonum hoſpitalitatis ſignificabant. Hoc namque diuino Arſenio propoſitum erat, vt mentem ſuam cum Deo arctiſſime conſociaret, nihilque admitteret, quod vel temporis momento ab illa felicitate eum auelleret. Hinc frequenter ſuis ipſe auribus hæc inculcabat; ſecumque repetebat; Arſeni, cur egreſſus es? Quod eſt; Quis fuit tuus ſcopus, vt à mundo te ſubduceres? Et illud frequentius *Sæpius me dixiſſe pœnituit, tacuiſſe nunquam.* Et quidem inter ipſa ſilentia, aſſiduo lachrymarum imbre genas rigabat: prorſus vt ſubiecto panno fluenta excipere cogeretur. Dies vero & noctes ita precibus iungebat, vt cum occidente ſole illud ſtudium inchoaret, ocu-

li-

Secus facit Abbas Moyſes, vterq; tamen bone.

En vt ſeipſum adhortatur & excitat S. Arſenius

Perpetuo lachrymatur.

lis manibusq; in cœlum erectis stans permanebat, donec splendor orientis alias quærere latebras suaderet.

Iuges eius preces.

Postquam vero post longa arduaque adeo certamina tempus adfuit, quo in cœlis à Deo coronandus vocabatur, mortis doloribus circumuentus, cœpit is, qui nulla peccati grauioris contagione pollutus, angelica Deo puritate per omnem vitam militauerat, horrore affici, metu pulsari, profusis lachrymis exitum formidare; adeo vt stupefacti discipuli exclamarent, Et tu pater times mortem? Quibus ille; Reuera, inquit, nunquam hic metus quo me oppressum cernitis, omnino à me recessit, ex quo primum Christianæ militiæ ex animo nomen dedi. Hæc dicens, beatam animam in manus Creatoris suauissime efflauit: cùm annos inter monachos in omni sanctitate, exegisset quinquaginta quinque; nulla corporis parte mutilatus, vel morbi senie, (quanquam vigesimum supra centesimum excessisset) incommodo fractus; quam illi fortitudinem continentiæ labores, quos reliqui mortalium adeo perhorrescunt, contulêre. Fuit vir procera corporis statura; promissa ad ventrem vsque barba; senio paululùm incuruatus, caluis propter vim lachrymarum supercilijs, reliqua parte plane viuida, & ad omnem virtutis exercitationem aptissima. Corpus eius fuit magno discipulorum plo-ratu in ipsis, quibus fuerat indutus vestibus, (cilicio quippe & pelle ouilla) cum psalmos pro more cecinissent, in loco cui nomen Stromes, reconditum.

Sub mortē en quomodo Vir Sanctus metuat; Peccator quid faciet?

Decedit valde grãdæuus.

Statura eius qualis fuerit: & reliqua corporis constitutio.

C. Baron. Tom. 4. Annal. & in not. mar. Rom.

VITA S. MACRINAE IVNIORIS, VI[R]ginis, Sororis D. Gregorij Nysseni; Ex Epistola eiusdem ad Olympium Monachum. Claruit Anno à partu virginis 378. & Reliquis.

19. Iulii.

QVoniam bonorum historiam frugiferam esse ce-usti, tu quidem, mi amantissime, idcirco vitæ illius Virginis, quæ ad humanæ virtutis fa-gium, vt ita dicam, peruenit, exemplum posteros teret, faciendum mihi existimaui. Macrinæ virgi nomen erat, sic à parentibus appellatæ, quod ol insignis quædam in nostra familia Macrina fuerit, p-tris nostri videlicet mater, quæ tempore persecuti-num pro Christi confessione pugnauerat. Educat ergo puella; & quanquam propria illi nutrix aderat, tamen in manibus fere matris enutriebatur. Studeb autem mater, vt filia quidem erudiretur, sed non ista t-men externa disciplinarum serie, qua plerunque e poetarum lectione, primæ discentium ætates imbu-tur. Proinde quæ ex diuino spiritu dictata Scriptu primæ illi ætatulæ faciliora aptioraque videbantu, discenda proponebat. Cum primis autem Sapienti Salomonis, idque ex eo potissimùm, quod ad vitam mores maxime conducere existimabat. Quin etia iam Psalmorum haudquaquam ignara, præfin tam eorum partem statutis temporibus percurrebat. Atq adeo, siue surgeret è lectulo, siue ad studia accederet-ue discederet ab eis, siue cibum sumeret, siue à me recederet, siue cubitum se conferret, siue ad precandu exurgeret, semper vt bonum, seque nullo tempore d-serentem comitem Psalmorum habebat cantilena. Quibus & similibus institutis dum educatur, manu-que simul tractanda lana excellenter exerceret, ad d-decimum ætatis peruenit annum. Quo quidem te-pore iuuentæ flos in ea mirifice splendere cœpit.

B. Macrina clarum genus.

Puerula diligenter exercetur in Sapientia Salomonis & Psalmis.

Etiam lanam tractare docetur.

N

Nec vero iam in patria quicquam æque admirabile videbatur, atque forma & venustas illius, vt ne pictorum quidem manus, quæ ars nihil non mach naturæ eius decorem assequerentur. Quamobrem magnũ iuuenum, nuptias eius ambientium, examen, parẽtes circumstabat. Pater denique quendam tum genere, tum moribus honestum, probatumq; adolescentem prætulit, eique, si ad ætatem peruenisset, filiam despondit. In terim vero ille magnam de se expectationem concitarẽ in iudiciisq; reos defendendo egregiam dicendi facultatem præ se ferre, atq; ita patri puellæ tanquam gratũ sponsalium munus dare. Quam tamen præclarã spem interrupit mortis inuidia: eum vitæ in ipsa surripiens adolescentia. Sed & quæ à patre statuta fuissent, puella non ignorabat. Vnde & cùm rursum parentum ad eam deferrentur sermones, propterea quod multi erant, qui fama pulchritudinis eius illam sibi cuperent vxorẽ adiungere, absurdum & iniquũ esse dicebat, sibi non permitti, vt illud coniugium coleret, quo semel à patre deuncta esset, sed ad alterum cogi respicere, cùm vnum natura sit matrimonium, quemadmodum vnus ortus & vna mors. Eum siquidem, cui à parentibus fuisset desponsata, non esse mortuum contendebat, sed spe resurrectionis Deo viuere. Quapropter eum non obiisse, sed peregre profectum esse iudicare. Et eiusmodi quidem rationibus repellens eos, qui sibi persuadere conabantur, decreuit in eo, quod sibi proposuerat, perstare: ac ne momẽto quidẽ temporis à latere matris vnq̃ discedere.

Duodennis desponde-tur adole-scenti ma-gnæ spei.

Sponsus eius mori-tur.

Frustra agitur cum ea de alio sponso.

Iam pater naturę cõcesserat, cùm mater qui ẽ variis curis distingeretur. Sed hæc in omnib. laborib. matri se soc ã pręstabat, & solicitudinũ partem ipsa subiens, eam graui molestiarum onere leuabat. Simul autẽ & matris disciplina vitã ab omni reprehensione integrã seruauit, cùm in eius oculis semper ageret, eiusdemq; testimonio probaretur, & se vicissim ei magnã ad parem Philosophię scopum, exemplo vitæ suæ ducem præbuit: paulatim ipsam ad puriorem, perfectioremque vitam trahens. Sic igitur philosophans, & vita sua matrẽ beatam

Mortuo pa-tre sedula in omnibus inseruit matri.

reddens, quintum annum exegerat, quando iam nu
triendorum liberorum cura, & educationis atque co
locationis eorum mater esset solicitudine liberata. Au
thor fit matri virgo, vt in virginum turba, eadem cu
illis viueret conditione, vnaque mensa, simili lectulo
pari denique & æqua rerum omnium, quæ ad vitam
pertinent, vteretur ratione, omni ex ipsarum vita d
gnitatis differentia sublata. Sola illic rerum diuinaru
vigebat cura, perpetuumque precandi studium, & assi
dua Psalmorum decantatio; quæ nullo vnquam tem
pore, nec die nec nocte intermittebatur; vt in ea re,
opus ipsarum pariter, & quies consisteret.

Fit matri author vita sanctioris suscipiendæ.

Stetit denique illa tanquam inuictus pugil, null
calamitatum impetu labefactata, non matris funer
non quando commune generis decus Magnus Basiliu
discessit; stetit vt aurum diuersis fornacibus explora
tum, quousque scilicet tandem, subiecta sacco tabula
humi quiescens, febris robore exiccata, virtutis cursu
& vitam simul terminauit. De qua quidem quæ ab i
lis, qui simul cum ea vixerunt, quique omnem illiu
vitam plane perspectam & cognitam habebant, acc
perim, huic narrationi attexenda non sentio. Pleriqu
enim pro eo, quantum ipsi possunt efficere, credunt e
quæ dicuntur; quæ vero audientis superant vires, tan
quam à veritate remota, mendacij suspicionibus inf
ctantur. Proinde mirandam illam in penuria & fam
agriculturam eius prætermitto. Quomodo nimirun
in pauperum vsus proiectum frumentum nec, dur
distribueretur, nec post imminutum sit: sed eadem pla
ne mensura numeroque permanserit; aliaque his lon
ge magis admiranda, morborum curationes, expulsio
nes dæmonum, & veras futurorum prædicatio-
nes: quæ quidem omnia ijs, qui di-
ligenter explorârunt, vera
esse constat.

Plena virtutibus migrat ad Christum circiter Annum 385.

Varia ab ea patrata miracula.

VITA

VITA ET MARTYRIVM SANCTISSImæ Virginis Margaritæ; Ex ea quæ est per Simeon. Metaphrasten. Quo tempore passa sit, patet infra.

C. Baron. in notat. mar. Rom. Alias Marinæ.

BEata & præclara virgo Margarita, quam Græci Marinam vocant, cuius nomen merito propter irtutis constantiam immortalitati consecratum est, Antiochia Pisidiæ parentibus, quod ad corporis quiem nobilitatem attinet, claris admodùm oriunda, atrem habuit * Ædesium, præcipuo sacerdotij idoorum honore celeberrimum. Cùm autem parenibus suis vnica esset, & quidem eximia corporis pulhritudine filia, matre ante tempus è vita sublata, uit quintodecimo ab vrbe milliari, nutrici honestis noribus fœminæ, alenda tradita. Quæ cùm eam hoorifice haberet, moribusque ingenua virgine dignis mbueret, breui & nutricis diligentia, & insita indosbonitate eo peruenit, vt nulla re magis quam ingni morum honestate, vitæque integritate animus ius oblectaretur. Hinc cum adulta paulatim ætate mul quotidie & de vitiorum fœditate, & virtutum pulhritudine cognosceret, cœpit Christianorum discilinam, quam omnibus virtutum ornamentis mirifie decoratam audiuerat, vehementer adamare, seseue totam liberis actionibus eidem consecrare: prorus vt neque Crucis signaculum idolorum cultoribus rosum erubesceret, neque patris furorem pertimeceret.

20. Iulii.

Patria & Parentes S. Margaritæ.

**Vixit anno Domini 351. & c. sub Constantio Imp. vt patet Tomo 3. Annal. C. Baron. fuitque Iuliano maxime charus, necdum Imperatori.*

Adamat Christianam disciplinam, & fit Christiana.

At Ædesius pater eius, qui incredibili idolorum su erstitione conflictabatur, cùm nullis vel blanditijs vel ninis Christi à confessione eam abducere posset, fuore percitus, Olybrio Orientis præsidi, homini crudeli & humanum sanguinem auide sitienti, filiam radidit, vt suam in eam crudelitatem exerceret, tque vi mala coactam ad idolorum cultum impelleret.

Traditur Olybrio Præsidi torquenda.

Vult eam habere coniugem Præses.

leret. At Olybrius quanquam naturali efferatus s
uitia, vix vlla moram verborumque modestia ad l
nitatem inflecti posset, primo tamen virginis co
spectu ita emollitus est, vt nimio illius amore fa
eius, firmo matrimonij vinculo eam sibi copula
decerneret. At Margarita blandis eius sermonib
tentata, tam præclara responsa prudentiæ & vi
tutis plenissima dedit, vt Olybrius facile intel
geret, tantam virtutem nudis sermonibus nequ
quam expugnandam esse. Iussit igitur sequentib
se satellitibus, vt eam honorifice Antiochiam d
ducerent, suoque ibidem, certo die, tribunali sist
rent.

Ducitur Antiochiã Margarita.

Nec mora. Virgo omnibus animi corporisque d
tibus ornatissima, tribunali oblata fuit. Præses vero
fixis in eam oculis, adeo formæ eius venustate m
toto corde resolutus est, vt ad blanditias conuersu
multa diceret promitteretque, quæ animi eius m
liciem manifeste prodebant. Cæco enim amore
ptus, nihil moliebatur aliud quam vt cupitis eius a
plexibus frueretur: animumque libidine inflamm
tum voluptate expleret. Sed virgo Margarita; cui cas
tatis pulchritudine & amore Christi nihil charius,
hil erat suauius, surdis auribus promissa omnia tra
ibat: totaque mente in cœlis defixa, de æternæ f
citatis gloria pertractabat. Cumque Præses vehem
tius instaret, & ab ea cogitatione importunis vocib
castam illius mentem auertere conaretur, illa vultu
culisque angelico quodam splendore coruscantib
ita Præsidem affata est; Quid? Ego, quæ ineffabili Ch
sti gratia meritisque ad vnius veri æternique Dei
gnitionem vocata sum, nefando idolorum cultu
contaminabo? Quid? ego Christi Iesu ancilla illu
negabo, qui morbos & ægritudines sceleribus m
debitas excepit, doloresque qui mihi subeundi era
sustinuit, & cruciatu suo me ab exitio, & cruciatu se
piterno liberauit? Omnia potiùs suppliciorum gen

Olybrius eius pulchritudine captus, ei blanditur.

Præclare respondet Præsidi.

alacri animo subibo, quam tanto ingrati animi scelere me constringam.

Olybrius tali virginis responso stupefactus, ac tandem ira repletus, humi eam prostratam virgis atrocissime cædi imperat. Illa vero oculis insita pietate ad cœlum sublatis, Christi numen inter supplicia implorabat: ne cruciatuum atrocitate victa, aliquid Christiana virtute indignum proferret. Deinde ad Præsidem conuersa, dicebat: quæcunque tibi diabolus suggerit, quam primùm in me exprome. Ego namque Christi spiritu roborata, tua nihil tormenta timeo. His dictis vehementer irritatus Præses, ferreis conclusam laminis, clauisque confixam, ferreis eam fuscinis cædi iubet. Cumque diu laniata, omni corporis decora exuta iam esset, Olybrius auerso vultu, vtpote qui tantam membrorum mutilationem sine magno animi dolore aspicere non posset, eam in custodiam abduci iussit. Ibi tum virgo sanctissima summis doloribus afflicta, ardentissimas preces Christo offerre, eius misericordiam implorare, plagas sanandas exhibere, integras vires, pristinumque corporis vigorem postulare: denique enixius obsecrare, vt humani generis hostem diabolum propriis oculis videre posset, qui eam oppugnabat: & caput eius conterere. Et ecce repente valido excitato terræmotu, dæmon in specie terribilis draconis, Sanctæ oculis adstans primùm, deinde celeriter eam circumcursans, manifestum, execrando sibilo, intolerabili fœtore, vastoque oris hiatu, ei minabatur exitum. At illa, mente in Deum stabili, vota precesque multiplicans, signoque Crucis se consignans, profligato dracone repente immenso lumine circumdata fuit, simulque à plagis omnibus curata; tanto insuper gaudio atque consolatione perfusa, vt plane in cœlis se constitutam existimaret.

Caditur virgis.

Fuscinis laniatur.

Mittitur in carcerē.

Diabolus specie Draconis ei apparet.

Fugat Draconem & sanatur.

In his porro sancta virgine & martyre per totam noctem illam exultante & Deum glorificante, Præses mane aduocata pro tribunali concione, eam adduci iussit; quam cernens toto corpore non modo sanam,

sed noua insuper pulchritudine decoram, vehementer, vt par erat, obstupuit; atque vt diis tantum beneficium acceptum referret admonuit. Vides, dicebat, ô Marina, quantam dij nostri tui curam gerant: vides quomodo te ab exitio conseruatam cupiunt. Nunc igitur, vt ingrati animi scelus euadas, æquum est, vt sicut tuus pater constituta sacerdos, perpetuo deorum sacerdotio fungaris. Cui Margarita; Absit, vt tanto me scelere, in summi Dei summam iniuriam, vnquam astringam, & clarissimum hoc donum, quod Christo Iesu Redemptore meo me affectam vides, ad muta simulacra impie transferam.

Vruntur pectus & latera eius. Tunc Præses in rabiem conuersus, lampadibus pectus lateraque eius aduri iussit; quod illa supplicium tam inuicto animo sustinuit, vt Præses admiratione defixus, ne propter virginis constantiam à circumfusa multitudine ludibrio haberetur, continuo aquis eam suffocari iuberet. Nec mora: Vas ingens aquis repletum adductum fuit, vt vinctam eam in illud deturbarent. *Rogat per aquam Baptismatis renasci.* At martyr, cùm nondum se sacris aquis lustratam recordaretur, Christum precata est, vt præsenti suo numine aquas illas sacraret, animique sordes cœlesti lauacro expiaret. Aspice, dicebat, ô Domine, ancillam tuam, & rumpe vincula mea, fiatque mihi hæc aqua in vitam æternam, & in supplementum baptismatis à me desiderati, ad depositionem veteris hominis, & indumentum noui illius, *Ephes. 4.* qui secundùm Deum in veritate & iustitia creatus est.

Mergitur in aquam. Hæc orantem carnifices in aquas præcipitem dedêre. Cum protinùs horribili cum terræmotu, niuei candoris columba cælitùs delapsa, coronam ore tenens, sanctissimæ martyris caput leuiter attingere visa est. Hoc cùm alij stupore defixi contemplarentur, sublato in cælum clamore, Christum vnum & verum Deum confessi sunt; quos omnes numero, vt *Multi interficiūtur Christiani.* aiunt, vltra 15. millia, Olybrius immisso exercitu crudeliter trucidari, Margaritam vero extra ciuitatem

capite

capite plecti iussit. Cum autem vnus ex militibus stricto ense ceruicem eius ferire vellet, illa ad militem conuersa, Sustine, inquit, parumper, ô fili; astantem postremis verbis alloquar plebem, precesque ad Deum fundam: & sic demum imperata perficias. Fuit postulato eius benigne satisfactum. Ipsa vero magno omnium silentio audita, luculentis sane verbis multa de rerum omnium Creatore atque Trinitatis mysterio ad populum disseruit, multorumque animos flamma quadam fidei incendit; ac postremo preces ad Christum tanta virtute instituit, vt numen ipsum cum angelorũ multitudine præsens esse cuncti haud dubie intelligerent. Tandem hortata memoratum militem, vt optata martyrij gloria eam afficeret, capitis abscissione victoriam obtinuit: lætaque ad cœlestia regna commigrauit. *Capite cæditur S. Virgo.*

VITA S. VVLMARI, ABBATIS ET Confessoris, apud Boloniam Franciæ quiescentis, admirandæ sanctitatis viri; Ex ea quæ est apud V. P. Laur. Surium. Claruit anno Domini 689. Temporibus Sergij Papæ, & Iustiniani iunior. Imp. & reliquis.

C. Bar. 8. Tom. Annal & In notat. Martyrol Roman.

SVulmarus in inferioribus Galliæ partibus, pago Boloniensi in villa Siluiaco oriundus, Christianis & inclytis admodum parentibus, patre Vulperto, matre vero Duda natus est. Erat illi frater vnicus VValmarus nomine. Accidit porro, vt Vulmarus in primo iuuentutis flore coniugem Historaldam nomine duceret, arctissimisque amoris vinculis eam sibi copularet. Sed cum ea alteri cuidam iam ante desponsata esset, fuit Vulmaro apud Francorum principem lis intenta; cuius imperio Historalda priori sponso VVilmaro nomine restituta est. Vulmarus vero coniugij istius

20. Iulii. Patria & parentes S. Vulmari. Vxorem ducit, sed statim eam dimittere cogitur.

istius vinculis solutus, tædio mundani ludibrij affe-ctus, monasterium petiit, in pago Hamoniensi ad Sambram fluuium situm, cui nomen Altimontis, monasticis disciplinis celeberrimum; in quo impigre ad omnes virtutis labores subeundos Abbati sese tradidit. Susceptus itaque primo ad pecorum curam, & ad ligna fratrum officinis deferenda deputatus fuit. Quod munus, quanquam vile & abiectum ministeriũ, prompto attamen animo executus fuit. Porro cum spiritus eum ad contemplationis studium assiduo raperet, vrgeretque vt pectus cognitione rerum maximarum impleret, vir sanctus amore literarum inflammatus, (erat enim illarum rudis plane & ignarus) prima elementa in manus sumpsit, & inter quotidiana ministeria animum erudiit, mentemque quotidie magis magisque ad literarum amorem accendit.

Fit monachus in Altimõte.

Postquam vero sanctum eius studium Abbati innotuit, ab hoc ministerio absolutus, literarum studijs totus est traditus, ac paulo post in clerum adscriptus, atque omnium iudicio propter virtutis studium, eo honore dignissimus iudicatus. At ille ne in scopulos superbiæ impingeret, seipsum despicere, & viliora etiam ministeria die noctuque obire, modisque omnibus conari, ne à suipsius cognitione vel latum vnguem recederet. Sed quo magis ille honores subterfugiebat, suique deprimendi studium amabat, eo magis honoribus dignus habebatur: prorsus vt vel inuitum Abbas ad Sacerdotij munus suscipiendum impelleret, & nouis quotidie honoribus decoraret. Sed vir Dei ruinam animæ vehementer pertimescens, totaque mente fucatos honores perhorrescens, relicto monasterio, Abbatis assensu, eremum petijt, vastamque syluam, Mempisco pago vicinam, errabundus peragrauit. Ibi demum cauam conspicatus arborem, domicilium constituit, & diebus admodum tribus, cibi omnis potûsque expers præclare delituit, animumque cœlestibus epulis abunde expleuit.

Fit Clericus.

Studet cognitioni suiipsius,

Fit Sacerdos & petit eremum.

Iste locus non longe distat Cassseto, Flandriæ oppidulo.

Tunc

Tunc pius & misericors Deus, qui suorum curam paterna plusquam prouidentia gerit, in locis illis excitauit virum quendam misericordiæ & pietatis operibus egregie deditum, vt in vasta illa eremo Dei famulum requireret, suisque eum alimentis triduano ieiunio confectum reficeret. Ille hac visione secundum quietem admonitus, quanquam loci ignarus vbi sanctum inuenire posset, cibos tamen parauit, & conscenso equo ad eremum perrexit, rectaque diuino plane nutu equus ad arborem, in qua Vulmarus delitescebat, peruenit. Tunc vir ille, conspectu viri Dei mirifice exhilaratus, cibos deprompsit, & ad communem mensam benigne inuitauit. Nec renuit Vulmarus, sed de allata annona gratias agens, animum ad omnes labores pro Christi gloria constanter subeundos obfirmauit; statuitque inter ferarum lustra, reliquum vitæ cursum in omni sanctitate exigere. Sed vir ille cum assiduo Vulmari conspectu sanctaque conuersatione atque precationum suffragijs frueretur, multis verbis promissisque ad suum fundum eum pellexit, & locum nouo monasterio construendo aptum attribuit. Nec recusauit Vulmarus, importunis optimi viri precibus victus, sed oblatum munus accepit, locumque non tam superba monasterii fabrica, quam admirandis discipulorum virtutibus celeberrimum reddidit.

Monetur vir quidā diuinitus, vt pascat Vulmarū in eremo latentem.

Construxit monasterium Vulmarus.

Cum itaque multis virtutibus clarus omnibus innotesceret, & ex varijs ad eum locis multi certatim confluerent, ille rursus elationis animi periculum pertimescens, ad pagum Boloniensem clam se subtraxit; & in sylua, vno à paternis ædibus milliari dissita, quæ hæreditario iure ad eum spectabat, Ecclesiam Virgini matri ac cælesti clauigero sacram construxit. Quo cum illum inuisendi gratia complures vtriusq. sexûs homines conuolarent, inter alios & VValmarus frater eius germanus adfuit, ignotumq. præforibus cellæ, manum operibus intentum, inuenit. Quo salutato, quis esset, & vnde veniret, quidue mo-

Reuertitur Boloniam.

liretur,

Manifestat se fratri germano VValmaro. litetur, studiose quæsiuit. At eremita Christi non ferens diutius in tanta ignorantia fratrem versari, germanum eius se esse professus est. Ille vero ex fratris responso hilarior effectus, Eamus, inquit, ad ædes paternas, & matrem nostram diuturno mœrore absentiæ tuæ tabescentem consolemur. Cui Vulmarus, Non, inquit, frater mi decet, vt locum hunc susceptì semel certaminis deseram, & vanis consolationibus animum meum emolliam. Quin tu potius ito, & matri nostræ felicem cursum meum nunciato, vt nonnulla in hac eremo alimēta mihi meisque suppeditet, vt pro eius incolumitate ac sempiterna salute, assiduas vicissim preces Deo offerre valeamus. *Recusat inuisere matrem.*

Hæc VValmarus matri suæ deferens, tanto eam gaudio cumulauit, vt cuncta ad monasterij sustentationem libenter submitteret, filiumque VValmarum cibariis onustum frequenter eo destinaret. Accidit autem die quodam, vt Vulmaro fratre non inuento, magnos in aera eiulatus emitteret, Vulmarumque VValmarus repetitis vocibus sæpius inclamaret. Tum vir sanctus è latebris prosiliens, Frater mi, inquit, tales deinceps noli edere clamores. Suspendit deinde ligneam in arbore tabellam cum malleo, vt eo signo fratrem deinceps euocaret. Hæc vero in perpetuam rei memoriam cum prædicto malleo in monasterio conseruatur. Confluebant interim ad sanctum Dei complures vtriusque sexûs homines, sub eius sacro instituto militare cupientes; quos ille benignissime suscipiens, & ambrosia cælestis disciplinæ depascens, nectare diuini amoris inebriabat; Semota tamen habitatione virorum à mansionibus mulierum: quibus sanctissimæ conuersationis Bertam Abbatissam neptem suam præfecit. Ipse vero pastor monachorum, ab vtriusque ouili, lupum vigili admodum custodia arcebat. *Multi eius institutum amplectuntur.*

De Ceadualla vide Bedam lib. 4. c. 12. 15. Anno Incarnationis Dominicæ 688, Ceadualla Occidentalium Saxonum Rex, in Britannia factus catechumenus, audita Vulmari sanctitate, & studio admirabili, quod in salute animarum die noctuque impen-

pendebat, magnis itineribus eo contendit, vt & illius documentis & precibus, ad iustitiæ semitam viriliter ambulandam fulciretur. Quem vir sanctus magna beneuolentiæ significatione excipiens, tam suauibus sermonum suorum refecit epulis, vt non modo Romam profectus contractas animi sordes in fonte baptismatis ibidem deposuerit, sed tam præclarè ad finem vitæ in fide perstiterit, vt plenus operibus bonis sanctissima Vulmari documenta se percepisse vehementer gauderet.

& 16. lib. 5. cap. 7. Hist. gentis Angl.

Ab eodem inuisitur S. Vulmarus.

Accidit quodam tempore, vt fur quidam equum viri Dei callidè abduceret: & præda lætus abiret. Sed cum longum satis itineris spatium emensus, periculũ omne se euasisse crederet, tota nocte errabũdus, mane ante monasterij fores se constitutum vidit. Cumque timore perculsus, ex equo desilire & fuga sibi consulere vellet, nullo modo descendere valuit: nec ab alijs, qui eum comprehenderant, inde auelli. Ductus igitur vna cum equo ad Abbatem fuit; qui propius accedens, tanti sceleris eum, vt par erat, coarguit: suisque eum manibus deposuit, ac liberum abire permisit. Tunc longe lateque diffusa sanctitatis eius fama, permulti ad eum venerunt, dona muneraque sane amplissima offerentes; quæ ille in pauperes, quorum erat studiosissimus, benigne distribuit. Porro, quantas Christi miles passus sit dæmonum insidias, quantas superauerit persecutiones, qua virtute per omnem ætatem aduersus animarum hostes luctatus sit, nullis verbis condigne explicari potest. Tandem multo grauatus senio maximo suorum luctu è vita excessit, corpus vero admirandis præditum miraculis, quæ apud illius tumulum coruscant, posteris relinquit.

Fur quidã proditur diuinitus.

Claret miraculis post obitum.

VITA

C. Baron. 8. Tom. Annal.

VITA S. PRAXEDIS VIRGINIS; EX ea quæ est per Adonem Archiepiscopum Treuirensem. Claruit Anno Saluator. 164. Pii Papæ 7. Mar. Aurelii Imp. 2. & reliquis.

21. Iulii.

Pater S. Praxedis, Pudens, à S. Paulo instructus.

PRaxedis claris natalibus Romæ oriunda, patrem habuit Pudentem nomine; quem Paulus Apostolus diuinæ legis cognitione egregie instruxit, & in omni sanctitatis officio præclare erudiuit. Ipse vero in Praxedem & Potentianam filias suas egregium illud pietatis officium vicissim tam excellenter effudit, vt castissimis virginibus nihil in vita dulcius, nihil charius esset, quam spreta mundanæ gloriæ potentia, die nocteque Christo seruire, precibus & hymnis incumbere, pauperum inopiam subleuare, ac nullum denique pietatis studium vnquam negligere.

Distribuunt facultates suas in pauperes, Potentiana & Praxedes sorores.

Porro defuncto parente sanctissimo, ambæ sorores maximam facultatum partem in pauperes erogârunt, eorumque ministerio tam sedulo vacârunt, vt propriæ necessitatis quodammodo obitæ; quidquid possent vel pecuniarum vel opis, alacriter in eos conferrent.

Potentiana vero vitæ munere sanctissime perfuncta, Praxedis domum paternam pauperum hospitio consecrauit. Nouato etiam fratre mortuo, cum Pio Pontifice egit, vt in eius thermis Ecclesia dedicaretur. In titulo vero, quem pater eorum Pudens, nomine beati Pastoris dedicauit; consilio & auctoritate beati Pij Pontificis regenerationis lauacrum instituit; in quo seruos & ancillas numero sex & nonaginta, integra libertate donatos, sacris aquis manibus ipsius Pontificis expiari curauit. Fuit enim sacra virgo adeo & Christi amore & animarum salute inflammata, vt nullum diem immunem præterire fineret, quem nouo pietatis opere non illustraret. Iam

Sacros fontes in Ecclesia erigere, Apostolici instituti est.

enim

enim tumulandis martyribus; qui pro Christi nomine viriliter decertârant, iam subleuandis pauperum necessitatibus intendebat. Inter alios autem beatum Simetrium presbyterum, cum alijs viginti duobus, martyrij gloria inprimis celebrem, suis ipsa manibus apud titulum supradictum reuerenter sepeliuit. Tandem inter ipsa pietatis & misericordiæ opera, virgo beatissima migrauit ad Dominum, iustitiæ corona in cælis redimita; sepultaque est in cœmeterio Priscillæ, via Salaria, iuxta sororem suam & patrem Pudentem posita.

Commendatur virgo ex martyrum sepulturis.

VITA BEATAE MARIAE MAGDALEnæ; *Ex aurea Rosa Syluestri Prietatis, Viri doctissimi, professione Dominicani: In expositione Euangelii feriæ quintæ, intra Octauas Paschæ.*

C. Baron. Tom. 1. Annal. & Not. In Mart. Roman.

CVm anno Domini 1497. deuotionis gratiâ antrum pœnitentiæ laboribus Magdalenæ celeberrimum, sacrasque eius reliquias apud S. Maximinum visitassem, ostensum est mihi pluries venerabile caput eius, grande valde, & carnibus vndique nudatum, excepta ea parte frontis, quam Saluator omnium sacrosanctis suis manibus tetigisse fertur. Ibi enim pellis, ad instar Aethiopissæ, clare apparet, & in pelle impressa duorum digitorum extremitatum indicia; quorum alterum reliquo multo est euidentius atque profundius: & sub pelle caro ad albedinem declinans clarissime elucet. Ostensi sunt & in vitrea ampulla capilli eius, qui sanctissimos Christi pedes tersêre; necnon & ampulla vitrea, plena terra, rubeo nigroque colore mixta: quam in Parasceue Magdalena sub cruce collegerat; Quæ, vt constanti omnes sermone asserebant, singulis annis in die parasceue perlecta passione, clare ebullit: quasi sanguinem redemptionis nostræ precium, omnium oculis conspiciendum præbēs.

22. Iulii. Reliquiæ S. Magdalenæ apud S. Maximinum in Galliis.

Vestigia digitorum Christi manent in capite Mariæ Magdalenæ.

Vidi

Vidi & brachium eius magnum, & cerei coloris. Oſſa vero reliqua, argentea capſa concluſa videre non potui. Alabaſtrum quoque vnguenti nardi ſpicati piſtici precioſi, monſtratum eſt mihi Maſſiliæ in Eccleſia S. Victoris. Hæc Syluester; qui deinde poſt pauca refert, quod eum in loci eius archiuis, diligenter ea, quæ ad hiſtoriam huius beatæ peccatricis pertinent, inquiſiſſet; ſe in illis depræhendiſſe, quendam eximiæ ſanctitatis monachum Dominicanum, Eliam nomine, qui in ſpecu B. Magdalenæ orationi vacare ſolebat, cum ad eum locum iam iam moriturus ſe deferri curaſſet, hæc nouiſſima verba ſequentibus fratribus ac peregrinis dixiſſe; Fratres, dies venit & hora mihi diu expectatæ mortis; Igitur quæ ad beatæ Magdalenæ gloriam & veſtræ ſalutis augmentum enarro percipite.

Narratio fratris Eliæ fide dignißimi, de beata Magdalena.

Cum B. Magdalenæ ſeruiturus, deſertum iſtud & rupem horridam petiuiſſem, exacto hic menſe, ingenti ſolitudinis tædio affectus, diſceſſum tacitus cogitaui. Quadam igitur nocte vehementiori cogitationum æſtu abſorptus, aſtitit mihi B. Magdalena, & inter alia hæc mihi dixit; Tu hinc à meo ſeruitio diſcedere cogitaſti, ſed audi, quæ dicam, & demum age, quæ liber. Vt noſti, inquit, è Hieruſalem Maſſiliam multi, Deo volente, & nauem ſubuehente, deuenimus. At vbi Maſſilia, & pars non parua regionis, Chriſtianæ fidei ſacris, initiata fuit, tantum circa nos humanus fauor & inquietudo creuerunt, vt hominum conſortia fugere cogitarem. Rapta vero diuinitus, ſub huius antri ore depoſita fui. Cumque hinc inde per locum mihi à Deo paratum lumina direxiſſem, draconem, quem mea ſoror Martha occidit, repente inter lucem & tenebras, longo viperarum agmine ſane horribili circūſeptum aſpexi. Subito me apparente in ſpelunca, & draco & viperea multitudo excitantur in me: oculis & ſibilis ſuum furorem præ ſe ferentes. Cumque iam deglutiendam draco me in ſua ora traxiſſet, quia lingua non poteram, ſic ſum profundo & ſecuro corde locuta; Dulcis amor Ieſu, triſtemne ac ſolam in deſerto poſt innu-

Apparens Magdalena S. Eliæ, ordinem ei pandit translationis ſuæ.

Magdalena diuinitus transfertur in locum deſertum.

innumera tua dona, draconis me eſcam effeciſti? Tunc ſubito Angelus de ore draconis eductam me allocutus eſt, dicens; Beata, quæ fidem tenes; ac draconem calce percutiens, Egredere, inquit, hinc draco, & omnes viperæ tecum. Deinde vero ad me conuerſus, Deus, inquit, quem tantum ô Magdalena concupiſcis & ſemper habes, te vult hunc locum lachrymis irrigare profuſis: vt futuris ſeculis exemplum pœnitentiæ perpetuo fias. Remanſi, eo diſparente, perterrita; & loco luſtrato hominibus inuium aſcenſum deſcenſumque, rupe vetante, cognoui. Tunc amoris dulcedine in lachrymas reſoluta, me in terram proſtraui, adorans ac dicens; Gratias tibi Chriſte ago, quod me omni mea affectione repleſti: ſed oro, fontem in rupe hac exhibeas deprecanti. Crepuit ſtatim ſub meis oculis immane hoc ſaxum, & quas cernis, Elia, aquæ è duro cilice ſcaturiêre. Cumque ante ipſum limpidiſſimum fontem genu flexo, Chriſto gratias agerem, ecce pluſquam mille ſpiritus vidi in ſpeluncæ dextera ſteriſſe, verba ſuauiſſimi amoris Hebraica lingua decantantes. Cum igitur poſtremo ſubintuliſſent, non expedire animæ, tam aſſiduam orationum frequentiam, dæmones eſſe intelligens, cum Ieſum territa acclamaſſem, repente cum ſuis militijs Angelus Michael adfuit, dicens: Adſum Magdalena, ne timeas. Denique cum malignis ſpiritibus congreſſus, eos omnes in effuſam fugam compulit, ita clamantes: Non eris tamen ideo beata tu, quæ orationibus vacas in antro. Crucem igitur in ore ſpeluncæ Angelus erexit, dicens; Caue ne extimeſcas in poſterum: cuſtos tui eſt altiſſimus. Igitur ante crucem, eo diſparente, cum iacuiſſem, timore nimio exſiccatis viſceribus, orationi inſtare attenta non præualens, collectas duas radices in ipſo ore ſpeluncæ & lotas comedens, aquam de fonte bibi: poſt quam humanum aliquid non guſtaui. Crucem deinde complexa, ea die ac nocte ſequenti orans, orto Sole, oculos ad

Liberatur ab Angelo de ore draconis.

Magdalena exemplum pœnitentiæ.

Fons ad preces eius ſcaturit è rupe.

En vt Satan tranſfiguret ſe in Angelũ lucis.

Crucem in ſpelunca conſtituit Angelus.

Crucem ipsam leuaui, coloris, vt videbatur, crystal-
lini, & radijs vulgentibus coruscam. Cumque in
me amoris vehementissimi flammam persensissem,
ecce tam læta & iubilans angelorum turba adfuit, v
æternam in hoc antro vitam crediddisses. Repent
igitur ab his ad infernalia loca delata, pœnarum ge-
nera & punitorum turmas inspexi. Cumque ad lo-
ca Purgatorij ventum esset, tanta dulcedine me Spiri-
tus deuoti circumsteterunt, vt mihi viderer esse in pa
tria, & cum magna teneritudine dixerunt: Ora pr
nobis Magdalena nostra. Quibus ego; Vt nam vestr
voluntas per me impleatur.

Rapitur ab angelis Magdale- ad locum inferni & purgatorii.

Deinde vero ad Crucem iterum repositæ mihi An-
gelus ait; Quanto tempore tuus ac noster amor Ie-
sus, in terris te propter vixit, tanto tu quoque in ha
spelunca moraberis. Steti igitur, eo disparente, a
Crucem orans, inque ea Christum salutem mea
contemplans. Omni autem euoluto die, angeloru
adfuêre militiæ, & me tam sublimem in aera sustu
lerunt, vt cælestes audiuerim resonare melodia
Quod abinde citra septies semper intra diem & no
ctem fecerunt. Frigus ac gelu, igne succensa di
uino, iam non curabam. Cumque meæ vestes pa
latim vetustate deciderent, paulatim quoque diu
na pietate mei creuêre capilli; in ipsa vero Cruce
cuncta Christi mysteria viua quasi imagine expressa
incredibili spiritûs dulcedine contemplabar. Il
Annæ & Ioachim historias; Ibi Mariam Iesum me
um mihi parientem; Ibi Crucifixi teterrum liuorem
Ibi pium cruorem; ibi dura vulnera; ibi cruce
ac mortem eius dabatur intueri: & eundem regre
dientem ab inferis, & cæli sidera penetrantem. Cum
que his cibata ferculis, nocte dieque flerem, cum la
uandi vultûs gratiâ fontem petiuissem, obuium mi
humana forma Iesum me his verbis alloquentem v
di; Te propter Maria, loca ista constitui. Circumst
bant cælestes militiæ regem suum, florum serta gestan
tes, & oliuarum palmarumque ramos tenentes in ma

Quotidie crebro in aera sustollitur ab angelis.

Christus ei apparet.

nibus. Et ecce resplenduit subito assumpta humanitas, & seipsum ad instar sui, cum esset in monte Thabor, Saluator transfigurauit, adeo vt me oculos inflectere tanta Maiestas compulerit. Me quidem ad vultum dilectum oculos attollere dulcis amor inflammabat; sed acies tanto splendore hebetata non valebat. Cumque mecum multa contulisset, illapsus est cælo: & quo ad vixi, centies ac decies me in speluncæ pro sua pietate visitauit. Itaque Elia tibi consulo teque rogo, vt in hac rupe Christi laudes extollas, quo te ad vitæ portum tandem adducam. Stetiem locum sola ac nuda ego adiui; tu vero fratrum habes solatia, & victuique vestituique abundanter opportuna: Igitur de perseuerantia cogita. His dictis, ab oculis meis, inquit Elias, Magdalena euanuit, & ego a hanc vsque horam, omnes homines prædicta celaui. His dictis, post horulam beatus ille pater expirauit, statimque ipsæ campanulæ in ea rupe suspensæ, nullo hominum mouente iubilârunt. Omnia hæc ex licto libello fideliter assumpsi.

Matth. 17.

Sæpius à Christo visitatur.

Campanæ ad obitum Eliæ sponte resonant.

Mirabitur autem fortassis vir animalis, diuinam pietatem peccatricem animam tam præclaris donis extulisse: sed si viderit, qui eiusmodi est, prædicantem Christum, & forte lasciuientem in sermone Mariam, subito diuini sermonis iaculo percussam, ui pectoris arcana lachrymis & singultibus reserare, viderit repente agitatam doloribus, & amore liquefactam, torques, armillas, dextralia Margaritasque deponere, & effusis comis, lugubres assumere estes: Si, inquam, viderit hanc Iesu Christi tenuisse vestigia, & hæc lachrymarum flumine lota exiccate capillis, & cordialibus osculis ac miserandis vocibus misericordiam suis sceleribus implorare; si à maculis absolutam, in pace, Christi pietate, remissam: si prædicantem vbique Christum, & Mariam comitantem: haurientem quidem Christi doctrinam, sed substantiam effundentem: Si hanc viderit paupetem ac itinere fatigatum Saluatorem mundi exci-

Luc. 7. & 8.

Maria Magdalena vera pænitentia, contritio, confessio & satisfactio.

pere domo, fouere vnguentis, dapibus recreare, & di-
Ioan.19. scipulorum eius turbam suis facultatibus sustentare:
Si propinquis imo & discipulis fugientibus, carnifi-
ces inter, intrepidam Cruci adstitisse, cruentam san-
Mar.15. & 16. guine, lachrymis infusam, aera eiulatibus adimplen-
tem; Si contemplari sepulchrum, & vnguenta para-
re; si mulierem fragilem sexu, noctis tenebras & ar-
ma custodum non extimuisse, (ô vim amoris im-
mensam) quin dilectum extinctum quæreret in se-
Ioan.20. pulchro; si postremo hanc viderit vacuo sepulchro
colligatam, & nulla iam præter lachrymas habere so-
latia: videbit pariter diuinam pietatem, hanc ab ex-
tremo in extremum, non nisi per opportuna medi-
deduxisse. Quæ enim crimina possent tot gemiti-
bus, tot lachrymis, tanto ardore non esse abolita?
Si animas sceleftissimas baptismalis vnda, sanguini-
Christi operante virtute, pulcherrimas, & in ocul
Dei Optimi maxime splendentes restituit, Quid i
Maria, sanguis Christi è cruce stillans effecit? Mira-
ri igitur magis oportet ignauiam hominum atque so-
cordiam, qui in Maria Christi pietate perspecta
subito, quamuis scelesti & flagitiosi, non atterun-
Rom.5. tur, vt vbi superabundauit delictum, superabunde
& gratia.

FRANCISCVS PETRARCHA
visa Mariæ spelunca, & lapideo cubili, huiu
beatæ peccatricis considerans pœnitudi-
nem, compunctus
ait.

Dulcis amica Dei, lachrymis inflectere nostris,
Atq; humiles attende preces, nostræque saluti
Consule: namque potes. nec enim tibi tangere frustra
Luca 7. *Permissum, gemituq; pedes perfundere sacros;*
Et nitidis siccare comis, ferre oscula plantis:
Inq; caput Domini preciosos spargere odores.

Nec tibi congressus primos à morte resurgens, Matth. 26.
Et voces audire suas, & membra videre, Mar. 16.
Immortale decus, lumenque habitura per æuum:
Ne quicquam dedit, ætherei Rex Christe Olympi.
Viderat illa Cruci hærentem, nec dira pauentem, Ioan. 19.
udaicæ tormenta manûs, turbæque furentis
urgia & insultus, æquantes verbera linguas;
ed mœstam intrepidamque simul, digitisq; cruentos
ractantem clauos, replentem vulnera fletu,
ectora tundentem violentis candida pugnis:
ellentem flauos manibus sine more capillos.
iderat hæc, inquam, dum pectora fida suorum
iffugerent: pellente metu. Memor ergo reuisit Matth. 26.
e primam ante alios: tibi se prius obtulit vni.
e quoque digressus terris, & ad astra reuersus,
is tria lustra cibi nunquam mortalis egentem, Mar. 16.
upe sub hac aluit: tam longo tempore solis Ioan. 20
iuinis contentam epulis, & rore salubri.
æc domus, antra tibi stillantibus humida saxis,
orrifico tenebrosa situ, tecta aurea regum,
elitiasq; omnes ac ditia vicerat arua.
ic inclusa libens, longis vestita capillis,
este carens alia, ter denos passa Decembres
iceris: hinc non fracta gelu: nec victa pauore.
amque famem, frigus, durum quoq; saxa cubile,
ulcia fecit amor: spesque alto pectore fixa.
c hominum non visa oculis stipata cateruis
ngelicis; septemq; die subuecta per horas,
lestes audire choros, alterna canantes
rmina: corporeo de carcere digna fuisti.

C Baron. in Martyrolog. Rom. Not.

MARTYRIVM S. ET GLORIOSI MAR
tyris Platonis; Ex eo quod extat apud Simeon. Meta-
phrasten. Videtur passus esse tempore persecutioni
Diocletianæ; quo & Clemens Episcop. Ancyræ, in
Galatia coronatus est: circa annum Do-
mini. 303.

22. Iulii. S. Plato prædicat Galatis.

SAnctissimus Christi martyr Plato, cum apud Ga
latas diuini verbi semina spargeret, insensatosqu
Galatas fructu fidei plane admirabili ad veritatis co
gnitionem instanter adduceret; quidam crudelitat
& sæuitia ante alios insignes captum in vincula con
iecerunt, multisque oneratum iniurijs & supplicijs
ante visitatum iudicii morem, tandem Agrippino Vi
cario maioribus frangendum cruciatibus obtule
runt. Agrippinus vero homo belluinis moribus, &
aduersus Christi athletas supra modum efferatus
postquam intellexit animum eius Christi gratia it
roboratum, vt nullis supplicijs quantumuis atroci
bus cedere vellet, tanquam grauioris delicti reum
crudis bouum neruis extensum atrociter laniari iuss
sit. Fuit tunc sane horrende à viris quatuor, inde
duodecim, in martyris corpus sæuitum; sed is ala
cri & constanti animo in Christi confessione perseu
rans, nullis cruciatibus vinci poterat. Vnde Agri
pinus tantam in martyre virtutem admirans, simul
que suipsius dedecus pertimescens, à suppliciis a
carcerem eum abduci iussit.

Dire cruciatur sub Agrippino Vicario. Ducitur à suppliciis ad carcerẽ.

Martyr vero primi illius certaminis victoria i
lustris, defixos in se Christianorum animos, vu
tu oculisque ad parem gloriam vehementer prouo
cabat, omniumque oculos in se tam inuicta virtu
conuerterat. Vt vero ad carceris locum ventum fui
sublata manu silentium poposcit, verbisque ferè hu
iusmodi Christianorum cætum compellauit: V
fratres, num leui aliqua de causa hoc tantum cert
m

Oratio siue ad populum.

men me suscepisse existimatis ? Certe propter cæli terræque conditorem libens has plagas vulneraque sustineo, vt his breui perfunctus periculis, gloriæ illius sempiternæ in cælis fruar promissis. Quid? an nescitis quod passiones huius temporis non sunt condignæ, ad futuram illam gloriam, quæ in nobis reuelanda est : Ne vos igitur conturbent supplicia, non carceres frangant, sed state animis certi, quod de omnibus his afflictionibus, quæ iustorum in hac vita propriæ sunt, liberabit nos Dominus. Hæc aliaque luculenter sanè perorantem martyrem in carcerem truserunt: quem ille lætus subijt, precibusque continuis labores omnes mitigauit.

dum ad carcerem ducitur.

Rom. 8.

Psal. 33.

Septem autem post diebus, Agrippinus suum ante tribunal martyrem sisti iussit, ac diuersa tormentorum genera, lebetem quippe æneum, sartagines ferreas, candentes crates, manus ferreas, catapultas, acutos obeliscos, vncos, rotas, multaque alia aspectu terribilia constitui : existimans infelix se per hæc esse martyrem territurum. Tum vero talem ad illum orationem instituit : Equidem, charissime Plato, quam tui sim nominis studiosus, quamque te ab imminenti interitu, atrocibusque supplicijs ereptum cupiam, testis mihi Apollo, Deorum optimus. Hæc quidem quæ vides supplicia, te noster Imperator subire iubet, si eadem in mentis insania perseueras. At ego insuper vt tibi tuoque generi & insigni parentum tuorum nobilitati consulam, & pulcherrimum illum iuuentutis tuæ florem ab hac peste & exitio eripiam, fratris mei vnicam quam habeo filiam, stabili matrimonij vinculo tibi copulabo. Beatus autem Christi martyr, leniter subridens. Quid, inquit, ô Agrippine: esto, quod mundanæ gloriæ fumo implicatus, vxoris in me nexus inducere statuerim, an tu existimas quod huiusmodi ancillas qualis fratris tui filia est, vel meam in familiam admittere dignaret? Hoc autem vir sanctus eo dicebat, vt ille contemptu, tanquam ictu vno, amoris illecebras, Satanæ insi-

Iudex terroribus vult frangere Platonem:

Itidemq; Conuertitur ad blanditias.

Praclare repellit à se dæmonis insidias & nuptias respuit.

insidias periculosissimas, amputaret, eaque contumelia Vicarium ad certamen prosequendum acrius inflammaret.

Igne & virgis crudelissime torquetur S. Plato.

Tunc Agrippinus, incredibili rabie exagitatus, martyrem in grabatum æneum conijci, virgis subtilissimis cædi, oleo, resina, bitumine, & prunis ardentibus vehementer cruciari iussit. Cumque inter atrocissima illa tormenta tyrannus martyri magna verborum petulantia insultaret, hortareturque subinde vt Apollinem inuocaret, supplicemque se illi exhiberet, vt à sæuis illis tormentis eriperetur, Plato inclyto inuictæ virtutis robore corpus animumque attollens; Ego vero, inquit, dico tibi, ô tyranne, quod neque vita, neque mors, neque gladius, neque fames, neque periculum, neque altitudo, neque profundum, neque vlla alia res creata potest nos separare à charitate Dei, quæ est in Chhristo Iesu Domino nostro. Agrippinus his auditis furore percitus, multiplicari tormenta, omnesque machinas adhiberi iussit, vt martyris constantiam frangeret. Cumque horis admodum tribus omni suppliciorum genere atrociter sæuitum fuisset, discusso tandem fumo, qui aspectum ademerat, ecce martyr ex grabato descendens, nouo visus est coruscare splendore, & quasi è balneo egrediens, suauissimos è corpore spirabat odores.

Magna fortitudo martyris.

Rom. 8.

Nota rem admiratione dignã.

Agrippinus ea re stupefactus, iterum ad blanditias conuertitur; & nunc deorum hoc esse beneficium, nunc tortorum misericordiam, qui ægre ferebant, tam insignem iuuentutem funesta adeo sorte extingui, multis persuadere conabatur. Tandem vero ait; Sed si nolis, ô Plato, animum inducere, vt diis sacrifices, saltem Crucifixum illum abnega, & te liberum dimittam. Cui martyr, o cor peruersum. Qui mihi tot beneficia conciliauit, Saluatorem Christum te propter negabo, meque socium tuæ impietatis constituam, vt eandem in pestem præceps ruam? Discede à me, qui operaris iniquitatem.

Inuictus martyris animus.

Agrippinus ea fiducia & dicendi libertate commotus,

motus, è throno suo consurgens, sphæras igneas martyris mammillis imponi iussit; quarum vehementia non modo latera, sed interior viscerum structura continuo nudata fuit: prorsus vt cuncti eum examinatum crederent. Martyr autem paulo post oculos tanquam è somno ad cælos attollens exclamabat: Domine Deus ne discesseris à me. Ne forte dicant gentes; Vbi est Deus eorum? Hæc aliaque, multa pietate orantem Agrippinus iussit loris cædi, inde in ligno suspensum vncis ferreis frustratim discerpi, laniarique: prorsus vt ossa omnia carne nudata triste atque horribile astantibus spectaculum præberent. Post hæc de ligno depositum sic tyrannus affatur; Infelicissime mortalium, cùm iam ad ossa vsque excoriatus sis, de cætero quid expectas? Cui martyr; Et tu, ô tyranne, à me quid aliud expectas, quam fidem Domini nostri Iesu Christi? Tibi vero si quid restat aliud, quod mihi à te debetur, hoc protinùs exequere. Tunc Agrippinus multo magis inuictum animi admirans robur, rursus in lignum sublatum vehementiùs torqueri iussit. Cùm vero cerneret martyrem omnibus tormentis superiorem, inuidia tabescens, iterum depositum ad carcerem abripi, & pane solo aquaque tenuiter sustentari iussit, nullum interim, nunc per minas, nunc per blanditias, non mouens lapidem, vt saltem eum sibi supplicem efficeret.

Sphæra ignea mammillis eius applicatur.

Psalm. 78.

Caditur loris.

O egregiũ Christi athletam.

Rursus in carcerem abducitur.

Octo & decem diebus in custodia constitutus, oblatum panem & aquam recusabat, certus quod is qui Danieli in medio leonum constituto nutrimentum suppeditauit, ipsum quoque benigne nutriret. Cumque carnifices interitum illi à fame timerent, rogarentque vt cibum sumeret, ne ea res postea apud Agrippinum illis fraudi esset, martyr respondit; Nihil vos ea solicitudo conturbet. Vos enim nutrit panis, me verbum Dei permanens in æternum. Vos satiant carnes, me puræ preces. Vos lætificat vinum, me autem Christus, vera vitis patris. Vos laudem ab hominibus expectatis, ego vocem Domini mei Iesu Christi in extremo iudicij die:

Daniel. 14.

Nihil comedit in carcere.

Ioan. 15.

Matth. 25. *Venite benedicti patris mei, possidete regnum, ante mundi constitutionem vobis paratum.*

Post dies autem aliquot Agrippinus eductum è custodia martyrem hisce blanditiis compellauit; Plato, quid est, quod mihi optime tibi consulenti parere recusas? Vel nunc igitur te dicto audientem præbe, ne vltimo mortis supplicio, tibi tuoq; generi notam dedecoris inferas sempiternam. Cui martyr; *Mihi*, inquit, *viuere Christus est & mori lucrum.* Fac igitur cito, quod velis. Ego enim nefando simulacrorum cultu, nunquam me contaminabo. Tunc Agrippinus, abiecta omni victoriæ spe, capitis eum sententia damnauit; quam beatus Martyr post innumera certamina, in loco, cui Campus nomen, alacri animo excepit: ac prætiose eius reliquiæ à Christianis ibidem sunt depositæ.

Philip. 1.

Caput ei amputatur.

C Baron. Tom. 8. Annal.

VITA S. VVANDREGISILI, ABBAtis Fontanellij: Ex ea quæ optima fide extat apud V. P. Laurentium Surium. Obijt, (vt patet infra.) Anno Dominicæ Incarnationis 665. Vitaliani Papæ II.

22 Iulij.

PRæclarus atque gloriosus vir Domini VVandregisilus, cognomento VVando, in Virdunensi regione, nobilibus admodum parentibus ortus, patre nimirum VValtchiso, Pipini excellentissimi Principis Francorum consobrino, primùm sub Dagoberto rege militaribus aulicisque nobiliter fuit educatus disciplinis. Cumque cum ætate, indolis præstantia omnibus admiranda paulatim accresceret, multaque de se virtutis militaris indicia minime vulgaria præberet, Dagobertus rex regiæ suæ Comitem eum constituit, & multiplicibus auctum honoribus indies ad maiora prouexit. Cùm vero & ætas & dignitas nuptijs matura esset, parentes illi virginem quandam, licet inuito, nobilissimis natalibus ortam desponsarunt, solen-

Patria & parens eius

Fit Comes Palatij.

solennique more nuptias celebrârunt. At VVandregisilus, virginei floris amantissimus, mox sponsæ virginitatis integritatem suadere, castitatis munus prædicare, suauissimum Christi amorem inculcare, modisque omnibus conari, vt thorum ad extremum vitæ spiritum odore virgineæ castitatis redolentem immaculatum conseruent. Sponsa vero castissimis monitis exhilarata, supernoque lumine illustrata, Quæso te, inquit, nobilissime virorum, vt quæ ore promis, actu explere non differas, meque famulam tuam æterni Regis castris committas. Tum ille mirifice de castæ illius voluntate gauisus, abiecto vestium splendore, sacro habitu Christi seruiturum professus est, sponsamque virginem, velo piæ religionis opertam, sacrarum virginum monasterio ilico tradidit sociandam; quæ vitæ cursum sanctitatis opinione celebrem multis virtutibus atque miraculis exornasse dicitur; ipse vero, rebus suis in pauperes distributis, omnibus seculi curis atque impedimentis nudus, in loco, qui Mons Falconus dicitur, viriliter cum hoste antiquo certamen instituit: eiusque insidias & oppugnationes egregie sustinuit.

Cum Sponsa nobilissima seruat corporis integritatem.

In monte Falconis fit monachus.

Cùm autem inuidus pios eius conatus per se frangere non posset, protinus Regis procerumque animos concitauit, vt ab illo viuendi instituto eum reuocarent, atque pristinæ dignitatis molestias subire compellerent. Itaque Rex eum accersiri, & suscepti instituti rationem reddere iubet. Nec recusauit VVandregisilus, Dei fretus auxilio: cuius opem iam ante in angustiis, rebusque aduersis præclare expertus fuerat. Cùm vero regias festinus properaret ad ædes, ante fores palatij subito offendit pauperem quendam cum vehiculo quod ei sola erat domus, luto misere immersum. Cumque alij miserum præterirent, alij cachinnis, vt fieri solet, exciperet, ipse de equo, cui insidebat, cum grauitate descendens, pauperi manum porrexit, & plaustrum non sine ingenti molestia de luto leuauit. Id quidam stolidorum conspicati, simulque amictum eius

Reuocatus à Rege.

Officiose suam operam nauat pauperi.

luto

luto fœdatum cernentes, vanæ gloriæ & temeritatis eum insimulare non sunt veriti. At ille optimo conscientiæ suæ testimonio fretus, calumnias surda aure pertransibat, opprobriaque æquo animo tolerabat; cùm ecce Angelus Domini vestem eius mundare est visus, multoque quam ante candidiorem reddere. Ea res cum Regi innotesceret, cerneretque Dei famulum mitissimis præditum moribus, perditorum hominum calumnijs nihil moueri: honorifice à se demissum pietatis ac religionis operibus libere vacare permisit.

Angelico ministerio eius vestes mundantur.

Regia igitur auctoritate securus vir Dei, in Elisgangium commigrauit territorium, vbi monasterium in possessione propria construxit: quod deinde maximarum virtutum studiis celeberrimum reddidit. Ibi namque vigilijs, ieiunijs, & orationibus viriliter insistens, clarissimos de hoste triumphos egit. Inediæ adeo patiens erat, vt tota hebdomada, exceptis prima & quinta sabbati in cibum potumue admitteret nihil. Quadam vero nocte dum obuolutus de more cilicio membra quieti dedisset, angelico ductu Bobiense in Italia monasterium lustrauit, diuinoque hoc monitus est oraculo, vt ob explorandam arctioris continentiæ semitam talia loca inuiseret. Tribus igitur pueris itineris sui comitibus & asello assumptis, Alpium iuga transmisit, Bobiumque ingressus, à discipulis B. Columbani peramanter est exceptus: vbi multa futurorum præsagia posteris intimanda à Deo cognouit. Inde vero cœlesti iterum monitus oraculo Romam petiit; vbi votis omnipotenti Deo rite persolutis, denuo per Alpes ad Gallica rura iter conuertit. Cùm autem, transcensis Alpibus, hospitij causâ monasterium quoddam Romanis nuncupatum vltra saltum Iurensem situm peteret, sanctissimis monachorum istorum disciplinis vehementer delectatus, eorum se militiæ adiungit, annisque admodum 10. spiritalia ibidem stipendia fecit, suauissimoque virtutum suarum odore multos è mediis mundi honoribus, ac certissimis animarum periculis, ad Christi serui-

Regio assensu construit monasterium.

Mira eius inedia.

Decem annis in monasterio

seruitutem & viam salutis æternam adduxit: cœlesti visione ibidem haud raro consolatus.

quodam sanctissimè viuit.

Eodem tempore, anno tertio Clodouei Regis, filij Dagoberti, Audoenus sedem vrbis Rothomagensis adeptus, doctrinæ munere & vitæ sanctitate celebris habebatur. Cuius fama excitus VVandregisilus, simulque in visu admonitus vt occidentalia Galliæ reuiseret loca, Rothomagum peruenit, vbi ab antistite venerabili reuerenter exceptus, sacris omnibus est initiatus ordinibus. Ipse vero eximia cum laude sibi iniuncta explebat ministeria. Quamobrem memoratus gloriosus præsul eum in vrbe secum perpetim retinendum censuit. At vero egregius Dei cultor, mundanorum honorum fastidio laborans, vt tutius cœlestibus frueretur, secreta eremi ardenter expetere, & viam omnem tentare, vt excusso seruitutis iugo, vbi Christo, ab hominum consuetudine auulsus, assiduo militaret. Talia voluenti animo, Erchinoaldus vir religionis studiosissimus, magnam soli partem, quam veteres, ob riuum in eo loco fluentem, Fontanellam vocabant, contulit, terminosque monasterio construendo aptissimos auxit. Tum vir sanctus, ciuitate relicta, eo concessit, cum nepote suo Godone: ac cœpit ædificare, anno Dominicæ Incarnationis 645. Clodouei Regis II. sedente beatissimo Papa Martino. Tam vero solerti studio, tantaque industria perfectum est, vt pene illo in tempore aliis præclarioribus cœnobiis æquaretur.

Eius vita habetur 14 Augusti.

Initiatur sacris ordinibus.

Construit Fontanellense monasterium, & congregat trecentos monachos.

Et quidem non multo post, spectata vitæ morumque sanctimonia, trecentos haud infima conditione discipulos ibidem congregauit. Porro complures alias vir Domini ædificauit basilicas egregij operis: quas sanctorum reliquiis à Romano Pontifice impetratis insigniter exornauit. Accidit autem die quodam, vt Betto quidam custos regij saltûs, loco illo, in quo fratres manibus victui necessaria comparabant, cedere ab ijsdem compelleretur; vnde liuoris peste correptus, simulque dæmone plenus, viro Dei lancea ad necem inferendam prompta occurrit; sed mox vltio diuina

Betto dum vult virũ Dei confodere, diuinitus punitur.

dexte.

dexteram labefactans, ipsum insuper à dæmone arreptum humi strauit; quem vir sanctus, eius misertus, prolixis precibus tandem erexit: sanumque ad propria à se dimisit. Claruit & propheticæ spiritu: ita vt quæ ventura essent, plurimis indicârit. Aliis præterea miraculis admodum clarus extitit; sed nulla maior illius laus, quam quod ingentem populi multitudinem nefaria idolorum superstitione conflictantem Christi cognitione illustrauerit, & diabolicæ seruitutis iugum ceruicibus illorum excusserit, assiduisque monitis in viam iustitiæ sine vllo errore perduxerit. Erant & omnes Caletorum populi adeo vita & moribus efferati, vt præter Christianum nomen haberent nihil, quod eorum religionem à gentilium distingueret. Eos vir diuinus à mentis cæcitate & insanientis animi temeritate, ad tantam vitæ modestiam & purum adeo religionis adduxit cultum, vt in ijs cœlestis quædam respub. diuinis opibus florentissima cerneretur. Nec minor illi cura, vt afflictos & pauperes, & consilio & opibus recrearet, & se suaque omnia cum inopia pressis benigne communicaret.

Paganos multos conuertit ad Christum.

Christianos impios reformat.

His virtutum insignibus egregie clarus, sextum & nonagesimum fere impleuit annum, cùm patriæ cælestis desiderio accensus assiduis lachrymis vitæ suæ peregrinationem deplorabat. Tandem vltima imo salutifera correptus ægritudine, cùm iam gloriosum beatæ consummationis instaret tempus, cœlesti munitus viatico, sempiternæque beatitudinis prægustata dulcedine, animam cœlo reddidit, anno ab incarnatione Domini 665. indictione octaua, Pontificatûs Vitaliani Papæ 11. ac Tertij Clotarij Regis anno similiter vndecimo: sedis vero suæ 20. nondum expleto. Corpus eius fuit in ecclesia beati Pauli Apostoli ab eo constructa honorifice conditum, vbi annis 40. admirandis virtutum signis clarum requieuit. Postea vero à Domini quippe 729. Baino Taruanæ vrbis antistes, & Fontanellæ cœnobij Abbas, reserato monumento, non modo corpus, sed & vestimenta quibus inuolutum erat, ita ab omni corruptione

Transit feliciter ferè nonagenarius.

Tempus obitus eius

Post 40. annos corpus & vestimenta eius integra inuenta.

ptione integra reperit, ac si eodem die tumulatum fuisset; quod multorum gaudio & lachrymis, in B. Petri Ecclesiam transtulit.

VITA S. ROMVLAE VIRGINIS; EX D. Gregorio Papa, Homil. 40. in Euangelia. Claruit Anno partus Virginei 581. & reliq.

C. Baron. Annal. Tom. 7. & in notat. mart. Rom.

QVotiescunque, fratres, aliquos in hoc mundo abiectos adspicitis, nolite despicere. Pauper cùm reprehensibilis cernitur, moneri debet, despici non debet; si reprehensionis nihil habet, venerari etiam summopere, sicut intercessor, debet. Rem, fratres, refero, quam bene is qui præsto est frater & compresbyter meus Speciosus nouit. Eodem tempore quo monasterium petij, anus quædam Redempta nomine, in sanctimoniali habitu constituta, in vrbe hac iuxta beatæ Mariæ Virginis Ecclesiam manebat. Hæc illius Erundinis discipula fuerat, quæ magnis virtutibus pollens, super Prænestinos montes vitam eremiticam duxisse ferebatur. Huic duæ in eodem habitu discipulæ adhærebant; vna nomine Romula, & altera quæ nunc adhuc superest: quam quidem facie scio, sed nomine nescio. Tres itaque hæ in vno habitaculo commanentes, morum quidem diuitiis plenam, sed tamen rebus pauperem vitam ducebant. Hæc autem, quam præfatus sum, Romula, aliam quam prædixi condiscipulam suam magnis vitæ meritis anteibat. Erat quippe miræ patientiæ, summæ obedientiæ, custos oris sui ad silentium, studiosa valde ad continuæ orationis vsum.

23 Iulij.

S. Romula institutio, & singulares virtutes.

Sed quia plerumque hi, quos iam perfectos homines æstimant, adhuc in oculis summi opificis aliquid imperfectionis habent, sicut sæpe imperiti homines necdum perfecte sculpta sigilla conspicimus, & iam quasi perfecta laudamus, quæ adhuc artifex consi-

Incidit in paralysim. derat, & limat, ita & hæc, quam prædiximus, Romula ea, quam Græco vocabulo medici paralysim vocant molestia corporali percussa est; multisque annis in lectulo decubans, pene omnium iacebat membrorum officio destituta; nec tamen hæc eadem eius mentem ad impatientiam perduxerunt. Nam ipsa ei detrimenta membrorum, facta fuerant incrementa virtutum; tantoque solicitiùs ad vsum orationis succreuerat: quanto & aliud quodlibet agere nequaquam valebat. Nocte ergo quadam eandem Redemptam, quam præfatum sum, quæ vtrasque discipulas suas filiarum loco nutriebat, vocauit, dicens: Mater veni, Mater veni. Quæ mox cum alia eius condiscipula surrexit, sicut vtrisque referentibus, & multis aliis res eadem claruit, & ego quoque eodem tempore agnoui. Cumque noctis medio lectulo iacentis assisterent, subito cælitùs lux emissa omne illius cellulæ spatium impleuit; & splendor tantæ claritatis emicuit, vt corda assistentium inæstimabili pauore perstringeret; atque, vt post ipsæ referebant, omne in eis corpus obrigesceret: & in subito stupore remanerent. Cœpit namque quasi cuiusdam magnæ multitudinis ingredientis sonitus audiri, ostium cellulæ concuti, ac si ingredientium turba premeretur.

Completur eius cellula cœlesti lumine.

Sentiuntur multi cœlites ad eã intrare. Atque, vt dicebant, intrantium multitudinem sentiebant; sed nimietate timoris & luminis videre nil poterant: quia earum oculos & pauor depresserat, & ipse tanti luminis claritas reuerberabat. Quam lucem protinùs miri odoris est fragrantia subsecuta; vt earum animum, quia lux emissa terruerat, odoris suauitas refoueret. Sed cùm vim claritatis illius ferre non possent, cœpit eadem Romula assistentem sibi & trementem Redemptam, suorum morum magistram, blanda voce consolari, dicens; Noli timere Mater: non morior modo. Cumque hoc illa crebro diceret, paulatim lux, quæ fuerat immissa, subtracta est; sed is qui subsecutus est odor, remansit. Sicque dies secundus & tertius transijt, vt aspera fragrantia odoris remaneret. Nocte ergo quarta eandem magistram suam iterùm vocauit. Quæ

venien-

ueniente, viaticum petijt, & accepit. Necdum vero ea-
emRedempta, & alia eius discipula à lectulo iacen-
s abscesserant, & ecce subito in platea ante eiusdem
ellulæ ostium duo chori psallentium adstiterunt; ac
e, cùm ante fores cellulæ exhiberentur cœlestes ex-
quiæ, sancta illa anima carne soluta est. Qua ad cœ-
m ducta, quanto chori psallentium altiùs adscende-
int, tanto cœpit psalmodia leniùs audiri: quousque
eiusdem psalmodiæ sonitus, & odoris suauitas elon
ta tandem finiretur. Porro earundem Romulæ, &
edemptæ veneranda Corpora asseruantur Romæ in
silica Mariæ Maioris.

Munit se viatico corporis Domini.

Inter psallentes cœlestes choros migrat ad Christũ

ARTYRIVM S. APOLLINARIS RA-
nnatum primi Episcopi, & à Beato Petro Apostolo-
m Principe ordinati; Ex eo quod est apud V. P. Lau-
rentium Surium. Passus est Anno Christi 75.
Lini Papæ 6. Vespasiani Impe-
rato. 4.

C. Baron. Annal. To. 1. & in not. mart. Rom.

Vm Petrus Apostolorum princeps, Romæ, diuini
verbi prædicatione rem Christianam mirifice
ltiplicaret, Apollinaremque discipulum Christia
disciplinæ cognitione sanctissime imbutum secum
beret, vt Rauennam vrbem eodem veritatis lumine
strraret; eum sacerdotij munere insignitum per-
ipsa cum potestate eo destinauit. Apollinaris vero
risti præsidio confirmatus, & sacrosancta manuum
positione Apostoli roboratus, eam expeditionem
n minus confidenter quàm alacriter suscepit; sum-
aque festinatione, vt populum à miseranda dæmo-
m seruitute in Christi libertatem vindicaret, accele-
uit. Cumque non procul ab vrbe, hospitio à quodam
ilite Asiatico, nomine Irenæo, exceptus, ibi primùm
neris sui causam panderet, milesis, Habeo, inquit,
hospes filium oculorum lumine orbatum, eum
tu Christi tui quem prædicas virtute ab ea calami-

23. Iulij.

S. Petrus Apollinarem Rauennum mittit.

tate liberare vales, ego protinus Deo tuo nomen meum dabo, eiusque potentiam reliquis similiter intrepide annunciabo. Apollinaris nihil cunctatus, filium conspectui suo oblatum accepit, sanctissimisque expiatum precibus Cruce consignauit, dictoque citius tetram caliginem non tantùm ab oculis, sed quod admirabilius est, à mente fugauit. Quo viso miraculo omnis illorum perfidia concidit, & ad Christi sacra à miserandis erroribus ingenti animorum gaudio translati sunt.

Cæcus ab Apollinare cruce signatus videt.

Tecla, Tribuni Rauennatensis vxor ægrotat.

Eodem tempore matrona quædam, Tecla nomine Tribuni militum coniunx, grauissimo morbo, qui omnem medicorum industriam eludebat, lecto affixa iacebat. Porro Irenæus cùm sub hoc Tribuno stipendia faceret, admirandam Apollinaris virtutem, qua filio cæco visum contulerat, ei pandit, & hortatur, vt eodem peregrino ad certissimam coniugis suæ salutem familiariter vtatur. Tribunus ea spe accensus, Apollinarem ex ædibus Irenæi Rauennam aduocat, honorifice susceptum, de nomine & officio studiose percunctatur. Respondit Apostolus, se Christi Iesu filij Dei viui seruum esse, cuius sine nomine nihil posset. Tum Tribunus, Ecquæ, inquit, est Iesu virtus? Tunc Apollinaris, aduocata militum concione, Christi nomen insigni precatione inuocauit, vt mentes illorum, densissimis ignorantiæ tenebris inuolutas, lumine suæ claritatis illustraret; & apprehensa coniugis Tribuni dextra, Surge, inquit, in nomine Domini & Dei nostri Iesu Christi, illiusque potentiam libere confitere. Mox illa incolumis consistens, perfusis præ gaudio & admiratione lachrymis; Non est, inquit, alius Deus præter Iesum, quem tu prædicas. Viso tam illustri miraculo, Tribunus & milites stupore oppressi, tandem magna voce Christum vnum cæli terræque Deum conclamârunt, & statim sacro fonte expiati, ingenti cum gaudio Christi legem amplexati sunt.

Vxorem Tribuni clinicam sanat Apollinaris.

Multi credunt.

His tam felicibus Euangelij sui initijs vehementius gauisus Apostolus, cæterorum quoque animis igne

inijce

inijcere aggressus est. Itaque cum multi quotidie ad eum ventitarent Christianæ doctrinæ, cupidi, eos ipse præclare erudiebat, & sacro fonte lustratos, ad reliquorum similiter animos expiandos instruebat. Duos ordinauit presbyteros, Adhæretum & Calocerum, Marcianum vero nobilissimum virum, & Leucadium Philosophum Diaconos fecit; & sex clericos constituens, cum illis diu noctuque in ædibus Tribuni, Christianæ rei operam nauabat, Missas faciebat, psalm. & hymnis Dei laudes celebrabat, & multos quotidie sacris aquis tingebat. Iamque fama eius omnium sermone celebrata ad Saturnium Ducem delata fuit; qui protinus virum sanctum ad se vocatum, Rauennatis Capitolij Pontificibus obtulit, vt diligentius doctrinæ illius institutum cognoscerent. At vero cùm Apostolus se Christi, cæli terræque conditoris, seruum esse diceret, Saturninus, Quid, inquit, an ignoras sacrum nomen Iouis, cuius hac in vrbe magnificum est fanum, mirificeque exornatum? Cumq; sic & Iouem & fanum ignorare responderet sanctus, ilico Pontifices Apollinarem in Capitolium deduxere, sperantes fore vt Christi seruus simulacro supplex fieret. Sed vir sanctus, viso Iouis simulacro, Quam, inquit, satius foret, vt hæc aurea ornamenta in pauperum vsus erogarentur, quam quod dæmonum cultui dicata hic appenduntur.

Vide, quomodo in primitiua Ecclesia etiam Missæ sunt celebratæ, & Psalmi decantati.

Tum vero Pontifices facta in eum impressione cum populo, immani eum cæde mactârunt, eiectumque extra vrbem ad mare semiuiuum reliquerunt; quem discipuli mox inde sublatum, in cuiusdam viduæ insigni pietate domo absconderunt, ac ibidem sedulo curandū fouendumq; procurarunt. Post menses vero sex Bonifacius ciuis Clusensis, cuius ea in vrbe erat egregia nobilitas, subito loquendi facultate priuatus, & vxori & ciuibus vniuersis ingentem luctū attulit. Cumq; nulla medicorum industria malo remedium inuenire posset, vxor illius, audita viri Dei fama, ilico ad ædes viduæ conuolat, orat Apollinarem obnixe, ne grauetur, maritum magno malo conflictantem inuisere. Nec recu-

Crudeliter cæditur.

 sauit

ſauit vir ſanctus, ſed vt primùm ædibus appropinquā-
uit, puella è familia eius ſæuo dæmone obſeſſa horren
das in Apollinarem minas iacere cœpit; ni protinùs
recederet, ſe daturum operam, vt pedibus manibuſque
ligatis male mulctatus vrbe pelleretur. Apoſtolus ve-

Eijcit dæmonem, & muto loquelam reddit.

ro verbo ſilentium imponens, & dæmonem expulit, &
Bonifacio linguæ beneficum reſtituit, ſimulque eodem
die ampliùs quingentos homines ad Chriſti ouile ad-
duxit.

Ea res cùm gentilium quorundam animos vehe-
mentiùs exacerbaret, tùm ira inflammati in Apoſto-

Calcat nudis plantis prunas ardentes.

lum impetum dederunt, fuſtibuſque atrociter cæſum
nudis plantis candentes prunas calcare compulerunt:
quas cùm plane illæſus, inuocato Chriſti Ieſu nomine
inambulaſſet, barbari furore efferati, vrbe eum extur-
bârunt, & ſeuera admodùm denunciatione introitum
interdixerunt. Igitur extra muros conſtitutus, in tugu-

Eijcitur vrbe.

rio quodam, Euangelium propagare non deſtitit, ſe-
ſummos infimoſque ad ſe ventitantes Chriſto genuit,
& cœleſti pane, peracto Miſſæ ſacrificio, aduerſus ho-
ſtium furorem communiuit.

Docet in Æmilia.

Interiecto deinde multorum annorum ſpatio, Ra-
uennatis Eccleſiæ gubernacula Calocero tradidit, v-
populum Æmilianum miſeranda dæmonis ſeruitut-
oppreſſum, in Chriſti libertatem aſſereret, & Chriſtia-
næ fidei terminos dilataret. Quo proſpere ſatis perfun-
ctus officio, Rauennam rediјt, & Rufi patritij filiam
vita functam, magno multarum animarum lucro ſuſci-
tauit, ſanamque & incolumen parenti reſtituit. Era-
enim Rufus à nominis Chriſtiani profeſſione alienus

Mortuam ad vitam reuocat.

ſed cum præter omnem ſpem & expectationem vni-
cam filiam è mortis faucibus ad vitam reuocatam cer-
neret, tanta eſt & admiratione & gaudio affectus, v-
ſe cum trecentis viginti quatuor promiſcui ſexûs con-
feſtim ad Chriſtiana ſacra transferret, virginemque f-
liam perpetuæ caſtitatis voto Chriſto libenter conſe-
craret. Hæc cùm celebri ſermone ad aures Cæſaris per-
lata eſſent, miſſo ſucceſſore, Rufum dignitate exuit, &

vica

vicario Messalino in mandatis dedit, vt Apollinarem vi mala coactum, Ioui cæterisque dijs supplicem redderet. Nihil à Messalino intentatum relictum. Nam vt instituta cum Christi Apostolo disputatione insuperabilem eius animum cognouit, protinus vestibus nudatum fustibus mactari iussit; inde in eculeo suspensum, varijs cruciatuum generibus torqueri. Porro Messalinus, visa martyris inuicta fortitudine, admiratione defixus, clamauit; Quid quæso præmij pro his tam atrocibus expectas supplicijs? Cui martyr: *Qui perseuerauerit in finem, hic saluus erit.* Et si quis in Christo mortuus fuerit, viuet. Hæc est remuneratio Christianorum. Hoc martyris responso Christiani omnes incredibili gaudio perfusi exultabant; quidam vero è tortoribus, qui cæteris sæuitiæ palmam præripere conabatur, à malo dæmone correptus subito expirauit. Messalinus interim in nouis semper inferendis suppliciis laborans; Effundite, inquit, in plagas bullientem aquam, vinctumque graui pondere ferri sub præconis voce ad nauim abducite, vt Illyrico damnatus exilio, longioribus fractus pœnis ad mentem redeat. Appollinaris autem conuersus ad Iudicem, Cur, inquit, ô impijssime, cur, nunquam, non credis in filium Dei, vt possis vitare æternos gehennæ cruciatus? Tum indignatus Messalinus, os eius lapidibus contudi iussit. Qua immanitate commoti Christiani, impetu in gentiles facto, ducentos trucidârunt. Nec Messalinus pœnæ expers fuisset, nisi fuga intentos capiti suo mucrones declinasset. Porro beatum Apollinarem horrido conclusum carcere inedia confici iussit. Sed fuit vir diuinus angeli ministerio refectus, & viribus ad maiora perferenda egregie auctus. Interiecto deinde quatriduo, vt audiuit Messalinus, Christi seruum, quem extinctum credebat, nouo insuper corporis animique donatum robore, clam iniectis ei catenis in exilium deportari iussit. Adiunxerunt se comites tres è Clero, præcipua religione viri; qui fidelem illi in quouis negotio operam præstiterunt.

Fustibus cæditur, & in eculeo torquetur.

Matth. 10. & 24.

Os eius lapidibus contunditur.

Horrido carceri traditur.

Mittitur in exilium.

Vt vero solutis anchoris in altum prouecti sunt,

Naufragio cum suis Clericis & duobus militibus ad littus eijcitur.

subito coorta tempestas nauem allisit, omnibusque miserando spectaculo fluctibus haustis, solus Christi seruus cum Clericis & duobus militibus ad littus eiectus est. Et quidem milites, relicta confestim idolorum superstitione sacro fonte lustrati sunt; Apollinaris vero in Moesiam profectus, Euangelium, nullo tamen operæ pretio, prædicauit. Erat viri cuiusdam primarij frater lepra horrende deformatus; cui vir sanctus in Christi nomine sanitatem contulit, & ad Christi fidem haud inuitum adduxit. Inde Danubij littora terens, vberiores prædicationis suæ fructus collegit. Sed vt primùm barbaris innotuit, hostem eum idolorum esse, de nece illi inferenda consilia inierunt. Quo cognito, in Thraciam profectus est; vbi in quadam ciuitate idolum vnum omnium celeberrimum negabat se deinceps responsa dare posse, nisi discipulus Petri Apostoli Iesu Christi, profligatus esset. Facta ergo inquisitione, repertum tandem Christi seruum, plagis multis concisum in Italiam remiserunt.

Sanat leprosum.

Redit Rauennam.

Triennium iam vir diuinus incertis vagans sedibus, per varia loca læta Euangelij semina sparserat, cum Rauennam reuersus, summa cum exultatione excipitur, & festiuo cum hymno ad intermissa Christianæ Reipubl. gubernacula admouetur. Cumque die quodam in Cyrenæi Senatoris possessione rem diuinam faceret, cœtumque fidelium cælesti pabulo reficeret, repente barbari lymphati amentesq; irruunt, vinctumq; Apollinarem, multis plagis impositis, ad forum pertrahunt. Ibi communi omnium sententia decernitur, vt ad Apollinis simulacrum duceretur, indignus videlicet Ioui conspectu. Adductus igitur Christi seruus in fanum, ingenti interim tam Christianorum quam gentilium multitudine exitum rei præstolante, primo inani simulacro male precatus, pias ad Christum preces fudit, moxque dissoluto idolo, fanum ipsum euersum est.

Templum Appollinis euertit precibus.

Gentiles eo facto commoti, vinculis constrictum Thauro Iudici necandum tradiderunt. Is congregatis vrbis totius nobilibus, ita martyrem compellauit; Ora-

nus te, ne quid celes eorum, quæ maxime ex te ſcire deſideramus. Cum videamus maxima te populi cinctũ multitudine, quæ mordicùs tibi adhæret, venit nobis in mentem admirari, qua virtute res adeo ſtupendas efficias. Dicito, eſt ne aliqua in te diuinitatis virtus? Cui Apollinaris; Nulla, eſt in me diuinitas, ſed eſt hæc virtus Domini noſtri Ieſu Chriſti, qui credentibus in ſe admirandã hanc miraculorũ virtutem contulit. Thaurus, cui erat filius ab ipſa natiuitate cæcus; Si, inquit, filium meũ à miſerandis vae de tenebris liberaueris, profecto & ego Chriſto tuo nomen dabo. Sin minus, noueris te flammis mendacio tuo debitis exurendum. Nec mora; Venienti in medium cæco, Apollinaris lumen tribuit, & Thaurum procereſque, rei nouitate ſtupefactos, Chriſtianis ſacris ſupplices initiauit. Thaurus autem Iudex annis admodum quatuor, in quodam ſuo prædio eum conſeruauit, & rem Chriſtianam occulte multiplicantem benigne habuit, & à barbarorum furore inſidiiſque tutum conſeruauit.

Cæco reddit lumen, & Iudicem proceresq; conuertit.

At vero templorum Pontifices inuidia tabeſcentes, quod optatis diu ſuppliciis eum afficere non poſſent, variis apud Veſpaſianum Imperatorem calumniis certârunt, vt hominem maleficum & turbulentis erroribus (quemadmodum aſſerebant) populũ ſubuertentem vita priuaret, ne ſæua peſtis ad Reipublicæ totius contagionem & interitum permanaret. Igitur Veſpaſianus, ſceleratorum hominum calumniis impulſus, eum exilij reum eſſe denunciauit; Nam ſi diis, inquiebat, irrogauit iniuriam, ipſi potentes vindictam expectant. Ea ſententia Rauennam allata, Demoſthenes vir illuſtris & patricius, ſed ethniciſmi erroribus vehemẽter implicatus, comprehenſum Apollinarem Centurioni cuſtodiendum tradidit, vt interim quibus potiſſimum ſuppliciis eum perderet excogitaret. Porro Centurio ille, cùm occulte Chriſtianis rebus ſtuderet, Chriſti ſeruum noctũ clam dimiſit. Sed vbi res dæmonum cultoribus innotuit, eum inſecuti, non longe à porta fuſtibus tamdiu mactârunt, donec plane extinctũ crede-

Accuſatur apud Veſpaſianum Apollinaris.

Veſpaſiani reſponſum.

rent. Sed ante lucem à diſcipulis collectus, eorumque ſingulari diligentia recreatus, in vicum leproſorum perductus eſt; vbi poſt dies ſeptem è corporis ergaſtulo lætus ad cæleſtis patriæ regnum feliciter commigrauit, poſtquam Eccleſiam illam annis octo & viginti, menſe vno & diebus quatuor, inter varia certamina in exhauſtis laboribus adminiſtrâſſet.

Feliciſſime moritur.

C. Baron. in notat. mar. Rom.

VITA S. LIBORII ECCLESIAE Cenomanicæ Præſulis Quinti; Ex ea quæ eſt optima fide apud V. P. Laurentium Surium. Claruit temporibus S. Martini Antiſtitis Turonenſis; qui floruit (iuxta C. Baron. Tom. Annal. 4.) Anno Domini 386. & reliq.

23. Iulij. Patria eius & genus.

SAnctus Liborius ex Gallis originem ducens, & parentum haud ignobili ortus proſapia, clariſſimam patriam ſuorum claritudine meritorum amplius illuſtrauit. Siquidem ab ætate primæua, maturum in bonis actibus cor gerebat; neque illecebris voluptatum carnalium, vt ætati lubricæ moris eſt, animo cedens, neque vitio leuitatis indulgens. Porro flagrantiſſimo diſcendi accenſus ſtudio, cunctarum fere ſibi vtilium ſcientiam ſcripturarum ſatagebat intentus auditor acquirere: quas poſtmodum, in quibus opus eſſet, valeret facundus præceptor ingerere. Denique ſimul cum proceſſu temporis, probitatis ac prudentiæ proficiens incrementis, ita in breui maturitatem virilis ornabat ætatis, vt acceptus apud omnes, & tam honore, quam amore dignus haberetur.

Qualis in ſtatu extiterit ſeculari.

Qualis in Eccleſiaſtico.

Poſtquam autem tam vitam quam habitum ſecularem cæleſtium præmiorum intuitu dereliquit, & vere à Domino in ſuam electus ſortem, Clero aſſociatus, ac officiis eſt functus eccleſiaſticis, amplius totum ſe diuino cultui viſus eſt mancipare. Vnde Pataui-

viro sanctissimo Cenomanorum Antistite, omnium ingenti mœrore è viuis sublato, totius populi vnanimi assensu, regulariter Pontifex ordinatus; ad Ecclesiæ Christi regimen , iuxta morem Canonicum assumptus est. Et quidem haud illum tantæ dignitatis honores, solitæ religionis mutare potuêre mores, nec Ecclesiasticorum occupationes negotiorum quicquam ex quotidiana diuinæ laudis & placationis seruitute prætermittere coegêre; quinimo tanto eam instantius adaugere curauit, quanto iam non suæ solius, sed multarum animarum salutis causa recte se viuere debere sciebat. *Creatur Cenomanorum Antistes.* *Qualis in Episcopatu.*

Igitur Dominici gregis pius pastor, commissis sibi ouibus duplici quidem adhibita cura, exhortationibus & exemplis, iter ad æternæ vitæ pabula quærenda, & spiritualium morborum dira contagia vitanda , demonstrando eximium ex eis acquisiuit lucrum; multos enim ab iniquitate conuertit, & rectitudini vitæ fideique restituit. Habuit hoc vir sanctus præ cæteris sui temporis Pontificibus , religionis & Dei amoris indicium speciale, quod omnia, quæ ad eius laudem iugiter celebrandam, & Ecclesiastici cultûs officium pertinent, totis nisibus amplificare, prouehere, atque ornare contenderit: & exceptis his, quæ sibi suisque ad quotidiani victûs & vestitûs necessaria, quibus solis contentus erat, vix sufficere poterant, necnon & his, quæ ad egentium & inopum sustentationem larga manu solebat expendere; reliquos omnes redditus Episcopalium possessionum , omnes quarumlibet rerum census, qui sibi ex omni sua diœcesi debebantur, vel si quid ex fidelium donationibus conferebatur, ad exhibendum Ecclesijs congruentem ornatum, & noua quæque oratoria in locis, quæ ad hoc opportuna videbantur, construenda deputauit. *Diuini cultus studiosissimus.*

Quorum constructionem, primum diuinæ seruitutis multiplicandæ intuitu aggrediebatur; dehinc etiam plebium commoditati pariter & saluti prospicere pie meditabatur : vt ad Ecclesias cum suis sacerdotibus

prope positas facile confluere, orationum studijs assuescere, regenerationis gratiam consequi, documenta sacræ legis audire, cæiestium sacramentorum celebrationibus interesse, atque omnia Christianæ legis & religionis iura discere & exercere valerent. Hac igitur pia intentione decem & septem sacris ædibus nouiter constructis & dedicatis, suam parochiam ita omnem illustrauit, vt in qualibet eius parte populo degenti aliquam orationis domum vicinam esse constaret. Obseruandum vero omnino censuit, ne qua ibidem legitimis horis die noctuque sacrorum intermissio fieret officiorum: quibus sanctæ & indiuiduæ Trinitati debitæ gratiarum actiones & laudes referrentur.

Septendecim ædificat basilicas.

Legitur fecisse Ordinationes nonaginta & sex: Ordinasse vero presbyteros ducentos decem & septé; Diaconos centum septuaginta sex: Subdiaconos nonaginta tres. Reliquorum quoque graduum ministros, quantum sacris officiis congruum & sufficiens esse videbat. Habuit præterea bonum testimonium etiam ab his, qui foris sunt; sic siquidem religionis constantiam ante Deum seruabat, vt tamen proximorum oculos non offenderet; sic humano foris studebat placere iudicio, vt diuinis obtutibus non displiceret in occulto. Ita per omnia verus Dei cultor illi merito Pontifici comparatur, quem sine querela Domino seruijsse euangelica laudat historia; nisi quod hic tanto præstantioris fuerit sacerdotij præsul, quanto figuram veritas, quanto legem veterem noua Christi gratia transcendit.

Ordinationes eius.

Lucæ 1.

Cum autem diuinæ maiestati complacuit, post tam egregia tot annorum certamina, victorem hostis antiqui militem suum æterno præmio glorificare, anno quinquagesimo Episcopatûs sui, corporis eum molestia ita fatigari permisit, vt adesse sibi diem exitûs sui non dubitaret; quo tempore S Martinus Episcopus Turonensem regebat Ecclesiam. Cui intei illa, quibus assiduè frui solebat, Angelicæ collocationi myste

Diuturnitas eius Episcopatus.

Claruit is sanctissi.

mysteria, etiam hoc ex diuina reuelatione præceptum est, vt sanctum hunc in infirmitate positum visitaret; cui obtemperans atque vrbem Cenomanicam ingressus, inuenit beatum præsulem iam in extremis positum, & cælesti quidem gaudio, quod intraturus erat omnimodis intentum. Hic vero quis digne posset referre, quanta ab eodem lætitia susceptus sit? quam diuina, quam spiritualia, quam cælestia fuerint eorum colloquia?

mus Pontifex anno 386. &c. IuxtaTom 4. Annal. Baronii. Eius vitã habet lector 11 Nouemb. Visitatur à S. Martino S. Liborius.

Igitur sacer Antistes, præsente sibi tanto consolatore, suarumque exequiarum prouisore, solutus mortalitatis vinculis læ'us ad regna cælorum conscendit. Cuius venerabile corpus S. Martinus cum honore congruo ad Ecclesiam extra vrbem duodecim Apostolis sacram duci, & in ea sepeliri iussit. Sequenti vero die populum omnem, qui ad tanti viri exequias copiosus nimis & innumerabilis conuenerat, & internũ amorem erga pastorem suum largissimis lachrymarum fontibus testabatur, in Ecclesiam conuocans, sanctæ doctrinæ admonitionibus consolabatur, eisq. Victurium ordinauit Episcopum. Porro anno salutis 836. Indictione 14. Ludouici Imperat. 13. sacræ eius reliquiæ Paderbornam fuêre translatæ; eximijs in itinere glorificatæ miraculis, curationibus, quippe cæcorum, claudorum, mutorum, surdorum, dæmoniacorum, & aliorum debilium atq. languentium: quæ etiamnum apud venerandum eius tumulum sæpius ostenduntur.

Moritur feliciter beatissimus Præsul. Victurius eius successor. Præclaris coruscat miraculis, in Translatione Paderbornam.

VITA S. BIRGITTAE, ALIAS BRIGITTAE, viduæ. Ex ea quæ sincere conscripta habetur apud V. P. Lauren. Surium. Obiit autem an: Domini 1373. Relata in numerum Sanctorum a Bonifacio nono, Summo Pontifice.

C. Baron. in Not. Martyrolog. Rom.

S. Birgitta, illustri admodum prosapia in regno Suediæ oriunda, non modo parentes; sed & alios,

23. Iulij. Illustris,

gius Prosapia in Suedia,

auos, proauos, abauosque ea habuit pietate & religione conspicuos, vt exemplo Abrabæ, aliorumque priscorum patrum, quamuis diuitijs abundarent, vitæ tamen conuersatione veros se in hac terra peregrinos declararent. Patri Birgerus nomen fuit, matri vero Si-

Parentes eius.

gridis; cuius pater regio sanguine procreatus, maximam auri argentique vim in Ecclesiarum constructione liberaliter expendit, amplissimosque redditus magnificentia sua dignos dotis nomine ijsdem assignauit. Porro Birgitta in lucem hanc non sine magnis futuræ sanctitatis iudicijs edita, anno ætatis suæ plus

Traditur materteræ, defuncta matre, nutrienda.

minus septimo, matre iam vitæ munere sanctissime perfuncta, materteræ, insigni prudentia & religione matronæ disciplinis imbuenda est tradita. Vbi præclaris quibusdam sanctitatis præludijs vitam ita instituit, vt & multis Christi consolationibus & inimici etiam terroribus indies ad maiora vocaretur. Facta vero nubilis, pater eam cuidam adolescenti, cum generis claritate tum prudentiæ opinione illustri, despondit: vt familiæ vniuersæ maiorem dignitatis splendorem adferret. Erat is sponsus Nericiæ princeps; Vlpho de

Nubit Vlphoni, & toto anno viuunt continenter.

Vlphaso nomine; qui virginem spectabili morum elegantia præditam castis adeo amoribus prosequebatur, vt nefas esse duceret carnalibus eius amplexibus frui. Anno itaque integro se continuit, virginemque pudicitiæ deditam hortabatur, vt ardentibus secum precibus incumberet, quo prolem omnipotentis Dei seruitio perpetuo consecrandam generarent. Inde amori mutuo ita incubuerunt, vt semper tamen sacro Quadragesimali tempore, diebusque solennibus, & sexta qualibet feria à carnali copula abstinerent, carnemque disciplinis asperioribus ad virtutem omnem

Deut 31.

exercerent. Porro mater Birgitta, vt primum prolibus à Deo ditata fuit, tanquam aquila prouocans ad volandum pullos suos, & super eos volitans, eas ad omnem sanctitatem solicitè educabat: adhibens illi præceptores, qui eos in fide & moribus instituerent.

Loca autem & personas omnes suspectas vbique decli-

eclinabat: semper honestas ancillas & comites morũ
tauitare conspicuos apud se retinens. Et vt erat otio
cerrima inimica, iugiter bonis sanctisque exercitijs
acabat; nunc ardentissime cælestia meditans; nunc o-
eri manuum incumbens; nunc Sanctorum vitas &
cra Biblia legens; nunc Ecclesiarum limina terens,
uinis officijs libenter intererat: ieiunijs quoque, vi-
ilijs & orationibus feruenter intenta, carnem spiritui
bditam reddebat. Quam vero infirmis, morbidis &
auperibus benigna perpetim fuerit, vix condigne ex-
licari possit. Habebat siquidem magnas ædes eisdem
eputatas: quibus & ipsa cum multa humilitate sæpe-
umero inseruiebat, lauans & osculans pedes eorum.

Pia eius quotidiana exercitia.

Maritus autem eius, cum esset vir strenuus & po-
ens, & ex præcipuis Regis consiliarijs, perspecta tan-
eius virtute & gratia, in tantum illius sacris & salu-
ribus delectabatur sermonib. & consilijs, vt reuersus
t spontanea quadam cum ea suscepta peregrinatio-
e, summa eiusdem voluntate, perpetuæ continentiæ
otum arriperet; seque tandem in monasterio Alua-
ra ordinis Cistertiensis Deo dicaret; vbi vitæ cursum
eliciter peregit. Quo defuncto, sancta & pudica ma-
rona, facultatibus suis inter proles septem distribu-
is, sedulo animum ad monasticæ vitæ statum adiecit.
Cumque animi dubia fluctuaret, cui potissimum vitæ
eneri se dicare vellet, fertur cœlesti admonitam ora-
ulo fuisse, vt cuncta vitæ suæ consilia ad Magistrum
Matthiam, sacrarum literarum Doctorem eximium,
& in discretione spirituum in primis præstantem, re-
erret: seque suaque omnia ex illius consilio modera-
retur.

Vlpho maritus eius fit Monachus.

Doctor Matthias spiritalis pater S. Birgittæ.

Tunc Brigitta nihil cunctata, simul cum vita &
habitum mutauit, & nouum Canonem ordinemque
sacris VVastenæ cœnobij virginibus conscripsit, tam
sanctum, pium, & cælestibus adeo decretis instructum,
vt sine controuersia, cuncti ex ore ipsius Christi eum
prodijsse faterentur. Interim vero nobilium fastus su-
bitariam eius vitæ mutationem & habitûs vilitatem
indi-

Nouus ordo S. Birgittæ.

indigne ferebat, calumniabaturq. ex ſana parum men- tis iudicio prouenire. Sed illa calumniarum patiens præclare ſecum ſtatuebat, nullis hominum perſecutionibus à ſuſcepto inſtituto vel latum vnguem recedere; illud ſubinde ad mentem reuocans, quod ſicut laudantium præconia malam conſcientiam non ſanant: ita nec bonam vituperantium conuicia lædere.

Conſtantia eius.

Veſtitus & Lectus eius.

Triginta ab obitu mariti annis, ſpreto linearum veſtium vſu, excepto capitis velamine, aſpero cilicio carnem macerabat; humus vero tapeto ſimplici inſtrata, delicata matronæ membra, longo feſſa peruigilio, ad ſomnum excipiebat. Sextis quibuslibet ferijs, ignitas cerei ardentis guttas in nudam deponebat carnem, & herba quadam amariſſima palatum excruciabat, vt memoria ſuppliciorum Chriſti menti impreſſa tenacius inhæreret. Nodoſis inſuper & aſperis ſane ligaminibus; die noctuque corpus terebat, & confeſſione, animi labes vel leuiſſimas ſexta qualibet feria expiabat: totaque mente commentationi paſſionis Chriſti, cuius conſideratione potiſſimum afficiebatur, nauabat operam. Paupertatis & obedientiæ vero ſtudium adeo ſemper adamauit, vt res & facultates ſuas omnes alteri diſpenſandas commiſerit, & quoties inde vel in ſuos vel aliorum vſus aliquid conuerti cuperet, ſumma cum humilitate in Chriſti nomine id ſibi dari petebat.

En vt memoriam agat paſſionis Chriſti.

Paupertas eius.

Biennio in domibus Aluaſtræ monaſterio vicinis ex obedientia morata fuerat, cum iuſſa Chriſti mandato peregrinationis ſuſcipere labores, Romam venit, vbi Sanctorum limina ſingulari deuotionis ſtudio viſitauit. Inde Hieroſolymam profecta, loca omnia Chriſti ſupplicijs inſignita luſtrauit. Ibi vero plurima de ſtatu regnorum cognouit, & diuinis intrinſecus viſitationibus mirificè illuſtrata fuit. Perſolutis autem ex animi ſententia votis, inde Romam redijt, vbi multo deinde clarius ſanctitatis illius ſplendor indies eluxit. Et quidem tanta fuit illius animæ mentiſque puritas, tantus nitor, vt non modo hor-

Venit Romam.

It Hieroſolymam: & inde reuertitur Romam.

horrendam peccati faciem ipsa in se horreret, sed nec iniquorum hominum præsentiam vllo modo ferre posset. Si quis enim vel mortiferi alicuius peccati labe contaminatus illi astaret, vel fraudulenter loqueretur, adeo tetrum ex eo fœtorem hauriebat, vt vix posset subsistere, & mox nares obstruere cogeretur.

Valde ei fœtent peccato mortifero obnoxii.

Ante autem quam Hierosolyma rediret, febri & stomachi infirmitate correpta, eam terra marique inter labores & dolores anno integro patientissimè tulit. Romæ vero vis morbi indies magis magisque crescens, eam paulatim confecit, ac postremo cum Missa celebrata, sacros. percepisset sacramenta, solutis corporis vinculis eam ad Christum (cuius conspectu cum alias frequenter, tum præcipue in mortis agone exhilarata fuit) transmisit. Corpus eius fuit debito cum honore ad monasterium S. Laurentij deportatum, ibidemque sepultum. Vbi postquam anno integro multis admodum miraculis clarum quieuisset, inde sublatum ad cænobium VVasthenæ studio & opera filiæ eius Catharinæ non sine magna miraculorum virtute translatum fuit.

Moritur Romæ.

Roma träsfertur in Suediam.

Multa ad eius sepulchrum miracula.

MARTYRIVM S. CHRISTINAE VIRginis; Ex martyrolog. Adonis, Archiepiscopi Viennensis. Passa est circa Annum Domini 300.

C. Baron. in Not. Martyr. Roman.

CHristina Virgo claris natalibus orta, Tyri apud Italiam lacui Vulsino finitimam, præclarum pro Christi nomine certamen inijt. Pater eius Vrbanus præfectus, nefanda dæmonum superstitione cõtaminatus, varia multiplici auro ornata colebat simulacra, quæ pia filia Christina in frusta comminuens pauperibus distribuit, deosque aureos, patris nihil furorem verita, sanctè ad vsus egenorum transtulit. Quo cogni-

24. Iulii.

Christina iubente patre dire caditur.

to, parens Vrbanus alapis eam cædi, verberibus laniari, & ferro denique catenisque onustam in carcerem coniici iussit. Post hæc iterum ad tormenta educta fuit; cumque crudelissime laniata, sanctissimæ illius carnes in terram defluerent, illa animo plane virili suas ipsa carnes patri in faciem proiecit. Inde alligata rotæ, igni supposito, oleoque desuper infuso diutissime torta fuit; sed flamma vi magna erumpens, ingentem turbam (mille gentiles fuisse scribunt) interfecit. Ipsa vero è loco supplicij ad carcerem reducta: angelico ministerio integræ sanitati reddita est. Deinde cum magno saxi pondere in lacum Vulsinum præcipitata, angelico præsidio liberata est.

Virilis animi Virgo.

Torretur ignibus.

Interea certamina patri in dignitate successit Dion qui multis iterum supplicijs certamen renouauit, virginemque vehementer afflixit, modisque omnibus ad cultum Apollinis, quod ille simulacrum colebat, eam traducere conatus est. Christina vero precibus suis idolum subito in fauillam redegit. Quo miraculo tria hominum millia, impia superstitione relicta, ad sanctissima Christi sacra transierunt.

Multi conuertũtur.

Nouissime autem Iulianus Dionis successor, post varia certamina, post fornacem candentem, vbi diebus quinque illæsa permansit; post serpentes à venefico immissos, sed Christi fide superatos; post abscissionem linguæ, sagittis eam configi præcepit: sicque martyrij cursum magno fidelium gaudio consummauit. Corpus eius honorifice asseruatur Panormi in Sicilia.

Sagittis confixa obiit.

C. Baron. Tom. 1. Annal. & in Not. Mart. Roman.

MARTYRIVM S. IACOBI MAIORIS, FRAtris B. Ioannis Euangelistæ; Ex eo quod est a Ioachimo Perionio Benedictino, eleganti stylo conscriptum. Passus est anno Christi 44. Claudii Imp. 2. sub Herode Agrippa.

25. Iulii.

IAcobus Zebedæi filius, Ioannis autem Apostoli & Euangelistæ frater, à Christo hoc ordine, vt Matthæu

æus ſcribit, diſcipulus delectus eſt. Cum Petrus &
ndræas eius frater in naui eſſent , retiaque in a-
uam capiendis piſcibus demitterent, Chriſtus, illis *Matth.4.*
diſciplinam vocatis, longius progreſſus, Iacobum,
quo dicimus, & Ioannem in naui animaduertit,
a cum Zebedæo patre retia reficientes; quos cum
oneret vt ſe ſequerentur, illi ſine mora, relicto pa-
, abiectiſque retibus, eum ſecuti ſunt; quod de
cipinæ ratione intelligendum eſt. Neque enim
riſtus quenquam ex diſcipulis Apoſtolum ſepara-
n delegit, ſed cum magnum iam diſcipulorum nu-
erum, partim nouis inauditiſque operibus, partim
æ quam integerrimam agebat opinione, ſibi adiun-
ſet, ex tanto numero duodecim modo ſelegit, quos
poſtolorum appellauit nomine: quod in monte fa-
am eſſe Lucas commemorat. Iacobus autem hic; *Luc.6.*
ius vitam ſcribimus, quantum apud Chriſtum gra-
& amicitia valeret, hinc intelligi poteſt, quod e-
n ille quamdiu vixit in ijs habuit ſemper, quos cæ-
is quaſi arbitris ad res præcipuæ charitatis iudices
hibuit. Nam & in monte, in quo tum eius facies *Matth 17.*
nmo ſplendore illuſtrata eſt, tum veſtes ſimili can-
re nituêre, vna cum alijs duobus Petro & Ioanne,
tæ gloriæ ſuæ teſtem futurum duxit, & pridie quam
utis hominum cauſa interficeretur, cum duobus *Matt.26.*
dem ad unctis ſecreuit à cæteris. Eum quidem ab
erode * ſecari permiſſum eſſe Lucas in Actis Apo ** gladio*
lorum commemorat: ſed quon am ad alia prope- *Act, 12.*
ns rei ordinem prætermiſi, non erit alienum pauca,
eius & doctrina & morte dicere.
Ei Samaria & Iudæa prouinciæ obtigerunt; quas *Hermoge-*
m docendæ veritatis cauſâ peragraret , atque in *nes magus,*
blicis conuentibus palam ac liberè Chriſtum Dei *Philetum*
ium eſſe profiteretur, Hermogenes quidam magus, *diſcipulum*
ſcipulum quendam ex ſuis Philetum nomine, ad il- *ad Apoſto-*
m miſiſſe dicitur, eo conſilio vt eum refelleret. Quo *lum mit-*
m ille adhibitis aliquot Phariſæis veniſſet, conare *tit, vt eum*
rque docere, Ieſum Chriſtum, cuius ſe Apoſtolum *refellat.*

commemoraret,non esse,vt ipse prædicabat, Dei filiū Iacobus ei facilè restitit,eumque ita scripturis refellit vt ad Hermogenem rediens hæc magna claraque vo ce victus à veritate dixerit.Iacobum, ô Hermogenes eum , qui se Iesu Christi & seruum & Apostolum esse confirmat, scito abs te vinci superarique non pos se. Nam & cacodæmones, eius appellato nomine, e hominum corporibus eijci ac expelli , & cæcis prist num oculorum aspectum restitui, & eos qui elephan tia infecti erant purgati, vidimus. Quinetiam mo tuum ab inferis eum excitasse, nonnulli, qui maxim mecum necessitudine coniuncti sunt,asseuerant. Qui multa? Scripta diuina omnia memoria tenet, quibu docet non alium esse Dei filium, nisi Iesum, quem Iu dæi in crucem egerint. Itaque si consilium,quod tibi d magistro discipulus, sequare, veniensque ad eum ven am petas , melius certe tibi rationibusque consule Si enim hoc neglexeris, artem istam tuam scito nih tibi deinceps prodesse posse. Nam quod ad me attine hoc tibi velim persuadeas, me ad illum reuerti decre uisse, petereq. ab illo maiorem in modum , vt me i suam recipiat disciplinam.

Philetus Apostoli verbis persuasus credit.

Hæc cum Hermogenes accepisset,ira percitus, Phi letium ita arte sua fixit, vt penitus se loco mouere no posset; tumque per ridiculum, Iam, inquit, videb mus an Iacobus tuus veniens te possit soluere. Ph letus, qui his verbis Apostolum male acceptum irr sumque cerneret , misit ad illum continuo puerum suum, qui ei hæc omnia exponeret. Apostolus f ctus certior , ei sudarium suum ad Philetum perf rendum dedit, vt eo accepto hæc diceret; Dominu Iesus Christus erigit elisos, peditosque soluit. Puer il co præcept s Apostoli paret, magnisq. itineribus ad he rum contendit. Philetus, sudario accepto, cum ve ba illa pronunciasset, statim dæmonum fraudes, qui bus vinctus tenebatur, solutæ sunt. Quod cum no sine summa admiratione animaduerteret, contemp irrisaque arte Hermogenis , ad Iacobum confugi

Apostolus sudario suo Philetū magicis artibus vinctum soluit.

Psal. 145.

Her

Hermogenes hinc furijs quibusdam agitatus ad insaniam adigitur, nec quid faciat habet, ab ante tamen sua præsidium petit. Appellat Cacodæmones, eisque mperat, vt se ad Iacobum Philetumq. conferant, eosque ad se, vt de illis ipse supplicium sumet, pertraiant, sic enim fore, vt Phileti supplicio, cæteri disculi à simili audacia deterreantur. Parent illi quidem, ed vt primum ad eum locum, in quo Iacobus orabat, eruenerunt, protinus vociferari ac rogare cœpêre, vt aisericordia ipse commoueretur, se enim iam ante inendij tempus ardere. Ille quam ob rem venerint, roat, causam quam paulo ante exposui, ab eis discit, esque vt Iesu nomine, Dei Angelus soluat, clara voce, t omnes intelligerent, Deum precatur, eisq. imperat, t ad se Hermogenem saluum & incolumen perduant. Abeunt illi, Hermogenemq. vinctis à tergo maibus ad Iacobum ducunt, ita tamen, vt hoc illi itinere obijcerent, quod ipsos eo misisset, vbi inendio conflagrassent. Perductam Iacobus stultissi ium hominum appellat, quod cum humani genes hoste rem haberet, nec consideraret, se ab illo conendisse, vt angelos suos ad ipsius perniciem exitiumue m tereret, quos ipse, nè in illum impetum facent, vetaret. Clamare etiam tum cacodæmones, rogaeq. Iacobum, vt Hermogenem sibi dederet; de quo a consulerent, vt & illius iniurias, & sua incendia vlscerentur. Iacobus eos rogat, cur Philetum, qui derat, non arriperent; cumque illi negarent, vel ofmicam, quæ in ipsius cubiculo esset se posse contngere, ipse Philetum docuit disciplinæ religionisque nostræ esse bene mereri de ijs qui malè de nobis merisint. Itaque eum iubet Hermogenem soluere, qui psum vinxisset, & qui vinctum à dæmone ad ipsum pertrahere conatus esset: liberum solutumque eum dimittere, Solutus Hermogenes primum abiectus stare cœpit; deindè cum ei Iacobus potestatem abeundi quo vellet, fecisset, quod negaret disciplinæ nostræ esse, quenquam ad eam inuitum traducere, se

Hermogenes à dæmonibus ad Iacobũ vinctus ducitur.

Scipione S. Iacobi Hermogenes dæmonum potestatem frangit.

re, se ille dæmonum furorem nosse dicit, ob eamque causam minimè dubitare, quin arreptum se illi diuersis supplicijs necarent. Apostolus eius vicem dolens, illi scipionem, quo ipse in itinere vti solitus esset, tradidit; eumque bono esse animo, illo comite iussit. Magna vis illo in bacillo inesse visa est. Vt enim domum Hermogenes venit, illudque & suis & discipulorum suorum ceruicibus apposuit, repente totus mutatus conquisitos, qui de arte magica conscripti erant, libros innumerabiles ad Iacobum pertulit, eosque æquo animo exuri passus est. Hinc se ad Apostoli pedes abiecit, petens ab eo maiorem in modum vt pœnitentem reciperet, quem inuidentem & obtrectantem adhuc tulisset. Iacobus qui ignoraret, quo id animo consilioque faceret, respondet; Si verè & ex animo ipsum actæ ad illud tempus vitæ pœniteret, veram eum misericordiam veniamque à Deo esse consecuturum. Ad quæ ille, Eam, inquit, veram pœnitentiam Deo offero, vt & omnes codices meos, qui malis artibus referti erant, vt scis, abiecerim: & omnibus inimici artibus nuncium remiserim. Quod cum Apostolus ex eo accepisset, imperauit illi, vt id iam verum esse doceret ac profiteretur, quod falsum esse asseuerasset; simulacrum quod veneraretur, & à quo oracula se accipere putaret, in partes diuideret ac comminueret; pecunias quas malis artibus quæsiuisset, in res bonas profunderet; vt quemadmodum Diaboli filius, eum imitando, fuisset, Dei iam filius efficeretur: qui quotidie in ingratos beneficia conferret, & in obtrectatores clementem se præberet. Si enim tu, inquit, cum in Deum tam multa impie feceris, ipse contra, multis te bonis affecit, quanto in te futurus est benignior, si & magus esse desieris, & benefactis ei gratus studueris esse?

Hermogenes ad Christum conuertitur.

Hæc atque alia cum Iacobus dixisset, ita Hermogenes eis præceptis paruit, vt perfecta absolutaque virtus, quæ deinceps in eo fuit, ad mira inusitataque opera perueniret. Porro Iacobus, Ecclesiæ à rebus ibidem

Act. c. 9.

lem rectè satis constitutis, in Hispaniam est profe-
ctus; Iudæis illic existentibus, Christum annuntiatu-
us; Nondum enim gentibus ostium Euangelij fue-
at reseratum. Verùm cum parum inibi proficeret,
on multo post Hierosolymam redijt. Interim Iudæi
um non Hermogenem modo, quem inuictum putâ-
ant, verumetiam discipulos & amicos omnes in Chri-
i fidem Iacobi doctrina traductos receptosque a-
imaduerterent, Lysiæ ac Theocrito centurionibus,
ui tum illis locis præfuisse dicuntur, pecunia largiti
nibusque persuaserunt, vt reducem iam Iacobum in
astodiam traderent. Orta autem seditione, vt fit, in
opulo, eum educi è custodia, audireque, quemad-
nodum lex iubebat, placuit. Eductū Pharisæi rogant,
ut Iesum hominem, quem inter latrones in Crucem
blatum esse constaret, publice laudibus ornaret. Ipse
am eos Abrahæ filios appellasset, altè petito exordio,
oc Abrahæ à Deo promissum esse dixit, fore, vt nati-
nes omnes illius seminis, id est, posterorum, hære-
itatem adirent, semenque illius non Ismahele, qui
na cum Agara matre eiectus fuisset, sed in Isaco in-
eligi; cum hæc Deus ipse declarauerit his verbis. *In Isaac vocabitur tibi semen.* Abrahamum vero amicum
)ei appellatum esse, antequam præceptum de circun-
idendo præputio à Deo accepisset, antequam Sabba-
hum coleret, antequam legem vllam diuinitùs latam
ognosceret; eumque amicitia cum Deo coniunctum
uisse, non quod præputij sui carnem ipse circumcidis-
et, sed quod Deo credidisset, cum prædixisset ad om-
ies eius seminis venturam esse hæreditatem. Quod si
Abraham, inquit, gratiam à Deo inijt, cum ei fidem
hoc pollicenti ac prædicenti habuit, certe perspicuum
est, eum qui illi non credit, inimicitias cum eo exerce-
re. Cumque Iudæi quærerent, quisnam esset tam a-
mens, qui Deo non crederet, eum respondit Iacobus,
qui non crederet, seminis Abrahæ hæreditatem, ad
omnes gentes minimè peruenturam esse, qui Moysi,
Esaiæ, Hieremiæ, Danieli, Dauidi cæterisque Prophe-

Iacobus in Hispaniam proficiscitur, & redit.

Iudæi Iacobo insidiantur, & in custodiam mittunt.

Gen. 21. & 22.

tis, qui de Christi aduentu, morte, resurrectione, ascensu in cælum, certissima clarissimaque testimonia dixissent, fidem non haberet. Atque hæc omnia Iacobus ex Prophetis memoriter cum maxima eorum qui aderant admiratione pronunciauit: multaque prætereà exposuit, quæ à Christo facta sunt & tolerata, vt Prophetæ prædixerant.

Quibus commemoratis, fieri posse negauit, quin Iudæi qui hæc minus crederent, perpetui ignis supplicio afficiendi essent, ac debitas pœnas daturi; cum præsertim ij, qui essent ex Gentibus, in Prophetarum scripturis, sententijsque acquiescerent. Itaque omnes qui circumstabant, hortatus est atque monuit, vt hæc ipsa tam grauia tamque indigna scelera lachrymis oblitterarent atque delerent; vt nostram, inquit, pænitentiam Deus pro eximia sua misericordia & benignitate gratam acceptamque habeat, nè ea nobis eueniant, quæ contemptoribus euenerunt: de quibus Dauid ita scribit. *Aperta est terra, & deglutiuit Dathan: & operuit super congregationem Abiron.* Quæ cum dixisset, aliaque permulta in eandem sententiam, omnes ad vnum clamare cæperunt, se peccâsse, iniustè se egisse; itaque orare, vt ipse quid agerent præscriberet. Illeeos bono esse animo iubet, admonetque vt tantum credant, vitalique aqua expientur.

Psalm 105.

Multi Iudæi crediđt, Apostoli verbis persuasi.

Erat tum Hierosolymis Abiatharus Pontifex, qui cum tam magnam multitudinem ad Christi religionem fidemque traduci molestè acerbèq. ferret, pecunia, Apostolum in tantam inuidiam odiumq. apud Pharisæos adduxit, vt Iosias scribarum vnus, iniecto in collum fune eum ad Herodem statim perduxerit: perductum Herodes securi * feriri iussit; quemadmodum ex eo libro Lucæ, qui acta Apostolorum inscriptus est, intelligi potest. quo in libro ille missos esse milites scribit ab Herode qui Iacobum comprehenderent; quod factum esse tum, cum primum Iudæi ob Hermogenē infesto in eum animo esse cæperunt, intelligere debemus. Sed ad propositum reuertamur. Cum Iacobus Hero-

Abiatharus Pontifex

Iosias Scriba fune vincit Apostolum.

** gladio.*

Act. 12.

Clemens

Ierodis iuſſu ad locum, in quo eum feriri oporteret, uceretur, paralyticum in via vidiſſe dicitur, orantem iſe curaret. Quod cum ipſe Chriſti nomine feciſſet, oſias Scriba ille, quem funem eius ceruicibus inieciſ- paulo ante dixi, eo extracto, ſe ad illius pedes miſit, iagnis obteſtans precibus, vt & ſibi ignoſceret, & ſe uacro expiaret. Iacobus, qui hæc illum diuino afflai ductum dicere intelligeret, protinus interrogauit, ſumne Chriſtum, quem Iudæi in Crucem egiſſent, erum Dei filium eſſe crederet? quod cum ille ſe creere profiteretur, Abiatharus Pontifex eum ſtatim omprehendi iuſſit, eodemque mortis genere, quo Aoſtolum, mulctatum iri dixit, niſi quamprimum & à acobo ſe disiungeret ac ſecerneret, & nomine Chriſti aledicieret. Sed cum, vt noſtri loquuntur, maledictũ llius nomen, Chriſti autem benedictum magna voce iceret, Abiatharus os eius pugnis cædi, eumque cum acobo ſecuri feriri iuſſit.

Alexandrinus, teſte Euſebio, in hiſtoria Eccleſiaſtica.

Ioſias viſo miraculo credit, & ab Apoſtolo veniam petit.

Ioſiæ os pugnis cæditur.

Cum autem ventum eſſet ad locum ſupplicij, lictoem Iacobus rogaſſe dicitur, vt antequam feriret, aquã uberet afferri. Allata aqua, quæſiuit à Ioſia Apoſtolus, um in Chriſtum Dei filium crederet; qui cum ſe creere diceret, expiatus eſt ab Apoſtolo aqua ſalutari: ſculoque dato, frons illius conſignata eſt. Quibus rie perfectis, vterque eadem hora, eodemque loco more mulctatus, migrauit ad Chriſtum, 8. Kalend. April. Cæterum ſacræ Iacobi reliquiæ Hieroſolymis in Hiſpaniam ſunt translatæ, & in vltimis eius finibus, apud Compoſtellam in Galæcia reconditæ; vbi celeberrima non modo illarum gentium veneratione: verum totius orbis Chriſtiani, iugi concurſu religionis & voti ergô, piè coluntur.

Baptizatur ab Apoſtolo.

Vterque capite plectitur.

C. Baron. Tom. 2. Annal. & in Not. Mart. Roman.

VITA ET MARTYRIVM S. CHRISTOphori; cuius Acta à multis deprauata inueniuntur; quod quidem non aliunde originem sumpsisse certum est, quam quod Symbolicas figuras, imperiti, ad veritatem, successu temporis transtulerint. Itaque cuncta illa de S. Christophoro pingi consueta, Symboli potius, quam historiæ alicuius, existimandum est, esse expressam imaginem. Passus est anno Christi saluatoris 254. Sede Apostol. vacante, Decij Imperat. 2.

25. Iulii.

CHristophorus Cananæa regione oriundus, insigni marytrio illustris, vt primum è densis ignorantiæ & peccatorum tenebris in admirabile Christi Iesu lumen vocatus fuit, mox eiusdem Christi amore acriter inflammatus in Lyciam profectus est: vt diuitias bonitatis diuinæ omnibus prædicaret, plurimosque à miseranda dæmonum seruitute ad suauissimam Christi libertatem adduceret. Erat vir eleganti statura, menteque elegantior; vultu, moribusque ad grauitatem ita compositus, vt quocunque gradum inferret, omnium in se oculos conuerteret. Porro vt animas Christi sanguine redemptas è dæmonum tyrannide eriperet, diuinum numen omni tempore ac loco intenta supplicatione precabatur, precesque non sine lachrymis fundebat, vt prosperum iter cum lucro animarum vberrimo largire dignaretur. Virgam gestabat manu; quam cum verba ad populum facturus in terram defixisset, illa repente non sine ingenti miraculo viruit, multorumque animos admiratione defixos ad Christi fidem attraxit. Nec eo solum miraculo, sed aliis pluribus diuinum Christi numen comprobauit, perfidiamque gentilium & simulacrorum vanitatem egregie cōuicit.

Patria eius.

Quod pertinet ad staturam gigãteam, nihil cum doctissimo Baronio affirmare vel negare audeo.

Multos conuertit.

Cum vero fama eius virtutibus celeberrima ad Decium peruenisset, is ingenti eam ob rem affectus molestia,

Passus est sub Decio,

ſtia, Chriſtophorum ad ſe vinctum adduci præcepit; adductumque cùm minis tum blanditijs ab ea, quam prædicabat fide, abducere conatus eſt. At Chriſtophorus preclare conſtanterque pro fidei veritate decertans, Chriſtum & nomen ſuum confitebatur, dicens ſe antea quidem Adocimum, id eſt, reprobum, dictum fuiſſe, nunc vero Chriſtiana religione initiatum, Chriſtophorum appellari: vnde æquum eſſe, vt quod nomine referebat, re ipſa declararet. Prophanus vero homo Decius, ſcelerum ſuorum tenebris occæcatus, martyrem ilico in carcerem abripi mandauit, donec apud ſe tractaret, quo potiſſimum ſupplicij genere inuictum athletam è medio tolleret.

nō Dagno, quemadmodum mendoſe in Surio & aliis legitur.

Chriſtophorus quare dictus ſit.

Mittitur in carcerem.

Et primo quidem conſultiſſimum viſum, vt virum egregio corporis robore & formæ pulchritudine præditum carnis illecebris irretiret, animique virtutem infringeret, quo facilius hoc modo eneruatum, ad idololatriæ ſcelus impelleret. Itaque duas fœminas meretricia arte egregie inſtructas ad carcerem mittit, vt illæ caſtum ſanctiſſimi martyris animum ad rem nefariam ſollicitarent, darentque operam, vt Chriſtianæ religionis oblitus thura dijs offerret. Sed ſimulatque in carcerem venêre impudicæ fœminæ, adeo ſunt diuinitùs exterritæ, vt protinùs cæleſtis numinis vindictam permeſcerent, niſi ab eo facinore deſiſterent, animoſque ad eandem pietatis rationem, cui Chriſtophorum deditum cernebant, componerent. Itaque agnito ſcelere, ſupplices Chriſtophoro fiunt, obteſtanturque per Chriſti numen, vt precibus ſuis cœleſtes iras ab eis auertat, ac Chriſtianam diſciplinam ſyncere edoceat. Quibus Chriſti martyr; Si, inquit, repudiato impuro Ioue & Apolline, Chriſti ſacra ſuſcipere vultis, facile à benigniſſimo Saluatore præteritorum ſcelerum veniam obtinebitis. Illis prompto animo aſſentientibus, & enixius precantibus, vt propitium ſibi Chriſti numen reddat, Decius vtramque, Nicetam & Aquilinam (ſic enim vocabantur) accerſiri iubet, ſciendi auidus quid effeciſſent. Adſunt intrepidæ, ac voce libera impium

In carcerem mittuntur ad eum duæ meretrices.

Conuertuntur Meretrices.

pium & execrandum deorum cultum esse, Christi vero religionem sacrosanctam, profitentur. Admiratur vehementer Decius, mandatque vt sine mora ad fanum abducantur, vt illam dijs iniuriam nouo expient sacrificio. Admissæ in templum, primo probra in dæmonum statuas iaciunt, ridentque, deinde iniectis in caput Iouis zonis suis, inane simulacrum in terram detrahunt, pedibusque bene largiter conculcant. Eo spectaculo magistratus commotus, vtramque, post varia supplicia constantiæ earum illata, capitis damnauit.

Meretrices conuersæ subeunt martyriũ capitis abtruncatione.

His ita gestis, fortissimus Christi miles Christophorus iubetur sisti Decio; qui cùm inuicta animi virtute in Christi confessione perstaret, multiuarijs pœnis crudelissime subijcitur. Interim sua ipse constantia viros plerosque nobiles ad Christi fidem alliciebat, eodemque tempore martyrio coronatos, ad regna cælorum præmittebat. Porro tyrannus cernens omnes impietatis suæ machinas irrideri, furore & rabie accensus, Christophorum virgis atrociter cæsum ignita galea ad cruciatum simulque ludibrium indui iussit; deinde in scamnum ferreum, quod corporis eius staturam æquabat, alligari, totoque corpore oleo feruenti perfuso, subiectis prunis ardentibus exuri; Horrenda sane crudelitas, quam tamen Christi martyr diuinitùs confirmatus, non modo constanter superauit, sed & tyrannum ludificans, dixit; In nomine Christi Iesu, tormenta tua non sentio. Tandem modo admirabili ab hisce cruciatibus liberatus, Christum populo prædicauit, & multos ad læta Christi pascua traduxit. Quę res cùm Decium vehementiùs irritaret, iussit sanctum virum ad palum alligatum militum sagittis configi; sed inanes sagittarum ictus quem, Christus tuebatur, lædere non poterant. Interea vero circumfusa multitudo fidei lumine illustrata, ad hominum quadraginta octo millia Christo nomine dedêre. Postremo Martyr sanctissimus, hisce trophæis gloriosus, capitis abscissione palmam promeruit, cùm prius dominum intenta

S. Christophori multiplices pœnæ.

48000. hominum conuertit.

...nta supplicatione rogasset, vt locus ille, vbi humatum ...sisteret corpus eius, ab omni tempestate ignis & gran...inis, famis denique & pestis perpetuis temporibus ...munis permaneret. Cæterùm inter coruscantia post ...pitum eius miracula, vnus carnificum, cuius oculus ...resultu sagittæ collisus erat, cruore beati martyris ...ræ mixto, lumen recepit, simulque eadem virtute ...entis eius tenebræ fugatæ sunt. *Capite caditur.* *Miraculis gloriosum sepulchrũ eius.*

MARTYRIVM S. HYACINTHI; EX EO quod habetur apud V. P. Laurentium Surium. Passus est anno Incarnation. verbi 100. Clementis Papæ 8. Traiani Imperator. I.

C Baron. Annal. Tom. 2.

Vxurius quidam homo improbus & acriin Christianum nomen odio inflammatus, compre...ensum Hyacinthum Leontio viro consulari tradidit; ...quo de nomine & conditione, seruusné an ingenuus ...set, interrogatus, respondit: se Hyacinthum dici, ...ruum vero esse Domini Iesu Christi. Cui Leontius; ...dicto Imperatorum nostrorum cautum est, vt omnes ...ui Dijs sacrificare recusant, diuersis excruciati suppli...is, debitum ijs honorem tribuere cogantur. Respon...t Hyacinthus; Pœnæ vestræ diuersæ esse possunt, ...ternæ esse non possunt. Itaque cùm non tam diuer... ego supplicia timeam quam æterna: nec te audio ...bentem, nec tuum principem comminantem. Ho...e enim ira vestra & exardescit, & euanescit: & cùm ...itis vita defuncti, deinceps nihil eritis. Tum Luxu...us exclamans, dixit ad Leontium; Audis Hyacinthum ...am principum iniuria verba iactantem, & adhuc ces...s eum pœnis subdere? Leontius consularis respondit; ...c quænam in eum ferenda sententia est? Luxurius ait; ...t comburatur igni, corpusque flammis exustum ...n torrentem præcipitetur. Beatus Hyacinthus di-

26. Iulij. *Examinatur à Leontio viro Consulari.* *Luxurius Leontium incitat, vt Hyacinthũ plectat.*

xit;

xit; Me quidem igne concremabis, at aqua, quæ me regenerauit, quasi filium suum ex se renatum suscipiet, ipsaque mox martyrem me efficiet, quæ prius fecit Christianum. Te autem Luxuri, hodie comedet coluber, vt cognoscat omnis regio, quod Deus vindex sit sanguinis serui sui, quem tu iussisti ignibus concremari, & pro tua libidine in aquas iactari.

Missus in ignem martyr nihil læditur.

Missus ergo in ignem Hyacinthus, illo quidem die, nec ab igne, nec ab aqua quidquam mali passus est; sed confestim & ignis extinctus est, & aqua ad littus incolumen eum eiecit. Luxurius vero grauiter ab ictu serpentis saucius, & inflatus iacebat miser. Cùm enim equo vectus ad villam prandendi causâ properaret solus, ecce quandam arborem præteruectus, sensit inter collum & caputium colubrem illapsum, qui morsibus suis ventre dilacerato iam ipsa vitalia depascebat. Iacens vero ita tumefactus, priusquam sceleratam efflaret animam, vidit suis ipse oculis iuxta aquas deambulantem martyrem Christi, & iucunda voce psallentem:

Luxurium lacerat coluber.

Psalm. 65. *Transiuimus per ignem & aquam, & eduxisti nos in refrigerium.*

Capite cæditur S. Hyacinthus.

Nunciantur hæc consulari Leontio, qui misso confestim lictore cum militum manu, capite eum plecti iussit. Comprehensus igitur à militibus, non longe ab vrbe martyrij palmam gladio promeruit. Porro matrona quædam religione & pietate insignis, Iulia nomine, veniens ad vrbem Romam, corpus beati martyris reuerenter collegit, & in prædio suo quod erat in eodem loco honorifice sepeliuit. Nec eo pietatis studio contenta, cubiculum sibi, sanctissimi martyris sepulchro finitimum construxit; vbi præclara in omnes Christianos memoriam eius recolentes redundant beneficia.

Tumulus eius miraculis clarus.

E SANCTA ANNA, VIRGINIS DEI netricis matre, historia perbreuis; Ex Epiphanio, egorio Nisseno, Hippolyto martyre, & Damasceno, liisque Scriptoribus Ecclesiæ: qui omnes tam veteres quàm recentiores orthodoxi Patres, Vniuiram eam fuisse professi sunt.

C. Baron. in Apparatu ad Annal. Ecclesiasticos Tom. 1.

Eatissima Anna, Virginis Dei genitricis mater, genere sacerdotali, tribu Aaronica, radice prophetica regia, Dauid & Salomonis, & eorum qui deinceps ... ère, orta, Saziri filia, in Bethleem, Iudeæ oppido nata ... sse fertur; cui duæ fuêre sorores, Maria & Sobe; qua... m prima nupsit in Bethleem, & peperit Salomen ob... tricem; nupsit & secunda in Bethleem, & genuit Eli... beth. Porro Anna omnium postrema sacratissimo ... atrimonij vinculo Ioachim in Galilæa sociata fuit; ... o regio stemmate prognato, & multis eximiæ san... tatis insignibus à Deo decorato. Inter alia autem ... regia pietatis opera, quæ pientissimi coniuges sedulo ... ercebant, non postremum fuit præclarum admodum ... pietatis in Deum & charitatis in pauperes studium. ... partita namque bonorum suorum ratione consti... a, vnam pauperibus, alteram templo eiusque mini... is, dicauerant, tertia se suamque familiam alebant. ... amque in maritali charitate, pace, gaudio, & iustitia, ... num vigesimum agerent, rebusque omnibus satis ... ospere ad votum fluentibus vterentur, vnus tantum ... tilitatis dolor agebat plurimum, quod nulla prole ... cepta pariter consenescerent, & turpem illam infa... iæ notam, quæ apud Iudæos sterilitatis haud infima ... at, perpetuo circumferre cogerentur. Matribus nam... e honos quidam à lege habebatur: cuius steriles par... ipes esse non poterant.

26. Iulij.

Genus eius

Duæ sorores S. Annæ.

Nubet Ioachim S. Anna.

Tripartita bonorum eorum diuisio.

Ioachimus igitur cum in festo encæniorum Hierolymam adorandi gratiâ venisset, velletque supplex ad ... tare Dei munus offerre, repulsus est ab Isacare sacer-

dote

dote, cum ignominia; quasi indignus esset ob longam sterilitatem, qui more patrum & fœcundorum hominum ad eum locum accederet. Qua repulsa mœstissimus Ioachim, nec ferens præ pudore suorum ciuium conspectum, ad caulas secessit, & cum pastoribus commorans, assiduis à Deo precibus contendebat, vt eam à se ignominiam depelleret. Et ecce demùm Angelus Ioachimo se ostendit, & bono ipsum animo esse iubens, preces eius à Deo auditas esse renunciauit, filiamque procreandam, quæ Saræ & Rachaelis prolem mysterij magnitudine superaret. Tali ergo spe erectus lætusque Ioachim domum repetens, vxori obuiauit; quæ, cum ei quoque apparuisset Angelus, eademque nunciasset, plena spe & gaudio ad marito congratulandum properabat. Salutant igitur se mutuo cum maxima lætitia, & visa Deique promissa conferentes domũ reuertuntur. Concepit Anna diuino munere, non tamen humanam præter naturam, sed ex complexu viri; sextoque idus Septembris Mariam peperit, cuius ortu felicissimo sterilitatis macula deleta, parentesque longissimi desiderij compotes effecti.

Angelus Domini Ioachimo apparet.

Epiphan. hæresi 9. aduersus Collyridianos qui Mariam humana prorsus natura expertem, ac diuinæ tantùm participem fuisse dicebant.

Itaque gratia, (nam & id sonat Annæ vocabulum,) Dominam parit; id enim Mariæ nomine significatur. Et hæc quidem pauca admodum, de augustissima illa matrona omni laude maiore, libamus; quæ 7. Kalend. Augusti, ex hac vita mortali, ad beatum immortalitatis statum commigrauit: cuius corpus in Bethleem in patria sepultura conditum fuit.

C. Baron. Tom. 2. Annal. & in notat. mar. Rom.

HISTORIA SEPTEM GERMANORVM, *quos Dormientes vocant; Maximiani, Malchi, Martiniani, Dionysii, Iohannis, Serapionis & Constantini;*

Ex ea quæ est apud Simeon. Metaphrasten. Passi sunt anno Christi 254. Sede vacante, Decij Imper. 2.

27. Iulij.

QVo tempore Decius Romanorũ Imperator Ephesi, insana idolorum cultura ebrius, v.ct marum nidore

ore loca omnia replebat, tale tantumque Christianis rtamen propositum fuit, vt cælum ipsum terraque supplicia, quæ iis inferebantur, obstupescere videntur. Vix enim erat angulus, qui non aliquo sanctom martyrum membro furca suspenso aliis horrom incuteret, tristemque mortem timidis denunciat. In mœnibus capita palis affixa visebantur; in ateis membrorum reliquiæ canibus proiectæ, piis mnibus luctum gemitusque afferebant. Atque intem vbique minæ terroris plenæ iactabantur; prorsus ne hiscere quidem fideles auderent; imo multi turpi rmidine victi, abiurata per summum scelus Christi le, ad idola confugerent: & nefandis sacrificiis, vt pplicia euaderent, se contaminarent. At vero qui hristi gratia confirmati fidem ex animo sequebanr, audito quorundam lapsu, adeo grauiter indolebant tyranni minas nihil veriti libenter in quoduis discimen sese caputque suum inferrent, quo vel mise rum illorum animas è diaboli faucibus eriperent, l certe inclyto inuictæ virtutis robore triumphum sempiterno humani generis hoste agerent. Alij siduis lachrymis, ieiunijs, precibusque diuinum solitabant numen; vt è tot tantisque malis Ecclesiam am eriperet, bonisque omnibus florentem & pacam redderet. Inter quos illustrium virorum & optiatum vrbis septem filij, clandestinis in Christianom Ecclesia conuenticulis preces instituebant, gemitibusque inenarrabilibus iram diuini numinis auerre conabantur. Hoc tam præclarum pietatis opus m nequaquam diu obscurum esse posset, tum ad sum Imperatorem delatum est; qui furore pertus, confestim militari cingulo eos priuari ius, cæterisque nobilium ornamentis, quibus deorati erant, spoliari, proculque à suo conspectu remori: vt interim maturo consilio, quo potissimum supicij genere in eos animaduerteret, cum suis deliberet.

Persecutio Decij in Christianos atrocissima.

Multi deficiunt à fide

Aliorum præclara virtus & constantia.

Militares Zona auferuntur martyribus.

Interea Christi milites totò illo tempore à tyran-

Vide vt se communiant aduersus persecutionem

ni furore vacuo, sedulo præclaris iustitiæ operibus incumbere, pauperibus multam pecuniam distribuere; precibus, mutuisque cohortationibus ad certamen pro Christi gloria viriliter subeundum sese communire, ac tandem consilio habito ex vrbe ad speluncam quandam secedere, vt ibidem ab hominum congressu remoti, liberius rerum diuinarum commentationi incumbere possent. Itaque assumptis rebus quibusdam, & pecuniis vitæ degendæ necessariis, ad speluncam montis Ochlon secesserunt; vbi dies non paucos diuino cultui assiduam magna cum tranquillitate nauârunt operam; Malcho interim natu minimo, sed obeundis ministeriis aptissimo, Oeconomiæ officio commisso, qui caute mutato habitu in vrbem commeabat; & non modo cibos vitæ sustentandæ necessarios emebat; sed & cuncta Imperatoris consilia mira calliditate explorabat. Die vero quodam cum noua in Christianos edicta atrocia valde percepisset, festinusque ad speluncam reuersus, sociis eadem exposuisset, hortatus est omnes vt cibos sumerent, quo virilius in certamen cum tyranno descenderent. At vero illi, auditis Decij minis, cum inter se mœrore grauati consilia agitarent, somno iustorum correpti, suas Deo animas tradiderunt.

Abdunt se in speluncam martyres.

Malchus, natu minor, eorum Oeconomus.

Obdormiunt in Spelunca.

Postridie mane Imperator inter optimates iussit iterum septem istos adolescentes requiri. Quibus non inuentis, ira & furore percitus, parentes eorum accersiri, & fugitiuorum pœnam sustinere iussit. At illi, nefanda idolorum superstitione polluti, multis lachrymis iniustam mortis sententiam deprecari, perque propitia deorum numina obtestari, iniquum esse, vt ipsi rebellium filiorum, qui ingenti auri & argenti pondere per fraudem ablato, ad speluncam confugissent, suppliciũ subirent. Imperator audiens eos in spelunca delitescere, diuino magis numine quam vindictæ cupiditate impulsus, tali eos sententia damnauit, vt obstructo ingentibus saxis speluncæ aditu, tristissimo illo mortis genere plecterentur. Existimabat enim eos miseram hanc & caducam adhuc degere vitam, qui diuinam iam glo-

Martyrum parentes capiuntur & coguntur prodere filios.

Imperator iubet obstrui os Speluncæ.

oriam cum beatis ſpiritibus in cœlo concelebra-nt.

Interea Theodorus & Barbus, qui Imperatori à cu-culis fuerant, & Chriſtianis ſacris imbuti deliteſce-nt, amore martyrum iſtorum, quos ſingulariter igebant, incitati, æreis in loculis curſum eorum li-arum monumentis conſignârunt, figilloque mu-is & inter lapides caute repoſitis reliquerunt, vt præclara eorum facta poſteris aliquando innoteſce-nt: & prolata in apertum corpora, honore ſancto-m perpetuis temporibus decorarentur. Temporis em interuallo, cùm defuncto Decio tota illa ætas latim interijſſet, & varij Imperatores ſuo quiſque mpore ſucceſſiſſent, tandem Theodoſius iunior, pie-e & religione ante omnes illuſtris, Imperij guberna-a tractare cœpit; cuius ſub Imperio cùm variæ ne-dæ hæreſes, etiam, vt nonnulli aſſerunt, quæ mor-rum reſurrectionem impie negabat, natæ eſſent, in-ſque vires ſumerent, peſtiferoſque multorum erro-in Chriſti Eccleſiam inueherent, prorſus vt ipſi iſtites diuerſis inter ſe opinionibus conflictaren-, clementiſſimus Deus, qui ab ipſis mundi primor-: vniuerſa pariter & ſingula gubernat, & per occul-cauſas noſtrorum omnium ſalutem operatur, eo mpore, quo maxime fides per Chriſti doctrinam in ndum inuecta periclitari videbatur, hominem ndam Adolium excitauit, qui montis & ſpeluncæ dominus erat, vbi ſancti martyres quieſcebant, uile quoddam ſuis pecudibus conſtrueret. Eius ur ſerui, vna cum his qui operi faciendo vacabant, ides pro ædificio ex eius ſpeluncæ oſtio reuolue-t. Tunc Domini noſtri Ieſu Chriſti iuſſu ſanctis viris, qui in ſpelunca dormierant, vita reſtituta & vox illa quæ Lazarum è monumento excitauit, em & ſanctis martyribus vitæ ſpiritum reſtituit. rexerunt igitur, & Chriſti numen conſueto more dibus celebrârunt, ſeſeque mutuo ad certamen eundum prouocabant. Nam neque vllum exta-

Theodorus & Barbus martyriũ illorum : õ. ſcripſerunt in tabulis plumbeis.

Claruit is Theodoſius iunior, Anno Chriſti 448 & reliq iuxta C. Baron. Annal. Tom. 6.

Adolius aperit Speluncam.

Ioan. II.

Reuiuiſcunt dormientes.

bat vestigium, ex quo se mortuos fuisse iudicare possent, neque aliter corpora se habebant, quam si pridie vesperi somnum cœpissent, postridieque mane experrect fuissent. Itaque prima cura de idolorum cultura animas eorum solicitabat, atque de Decio Imperatore sermonem instituere compellebat. Nec mora; Ad Malchum procuratorem conuertunt oculos, quæruntque ab eo, quænam pridie vesperi de ipsis in ciuitate audiuisset. Respondet ille ea ipsa, quæ heri vesperi se retulisse dicebat; nimirum cum reliquis ciuibus eos ab Imperatore Decio vel ad deorum sacrificia, vel ad varia cruciatuum genera requiri.

Credebant se vna tantum nocte dormiisse.

Tunc Maximianus, Christi amore inflammatus Agite, inquit, fratres parati simus pro Christi nomine certamen subire, & virili constantique animo tyranni furorem sustinere. Tu vero Malche ciuitatem ingredere, & cibos nobis futuro certamini necessarios coeme: nam quos hesterno die ad nos attulisti panes, ad vnum omnes consumpti sunt. Tunc Malchus missis in loculos nummis, prima luce foras prodijt; cumque positos ante speluncam cerneret lapides, dubiu animi trepidare cœpit, an pedem in vrbem ferre vellet, nihil enim de lapidibus illis iam ante cognouerat.

Maximiani ad reliquos oratio

Emittitur Malchus, ad emendos panes.

Cùm vero in vrbem ingenti formidine pressus ingrederetur, vidit venerandæ Crucis imaginem ante vrbis portas erectam. Vnde rei nouitate perculsus, secum hoc modo agere cœpit. Et quid est hoc? Heri vesperi Crucis huius signum in latibulis seruabatur, nunc aperte in ipsius vrbis foribus erectum videmus. Verene hęc video, an spectri alicuius illusione decipio? Cùm hæc diceret, animoque magis confirmato in vrbem gradum inferret, audiuit multos per Iesu Christi nomen iurare. Qua re magis perculsus, ambigere cœpit, an Ephesi esset, quandoquidem vrbis ædificia plane mutata cerneret. Sed constanter omnes, (quos interrogabat, affirmabant vrbem illam Ephesum appel-

Vide antiquiss. S. Crucis vsum.

Putat se alicuius spectri illusione deceptũ Malchus.

pel

llari; quibus tamen fidem non adhibebat, sed loco-
m oblitus tota mente se aberrare credebat. Itaque re an-
as animi, statuit vrbe egredi, & rem omnem cum so-
s conferre; verùm cum reputaret animo, re icto in
lunca omnibus rebus destitutos fame laborare, pa-
s emere voluit, vt afflictis & mœrore depressis aliqua
tem consolatione subueniret.

Sed cùm antiquæ monetæ nummos è loculis pro- ferret, vt precium persolueret, pistor admiratione ma- xillius monetæ defixus, eam alteri exhibuit, qui si- liter stupefactus, tertio spectandam præbuit; sicque manus multorum non sine admiratione, tacitoque rmure nummus ille vagatus est; plane vt cuncti alchum inuentione thesauri alicuius locupletatum , uæ ex eo nummum protulisse opinarentur. Ille o interim & timore & admiratione percussus, pu- bat eos inter se consilio agitare, vt Decio traderetur, imoque suppl cio miser p ecteretur. Cum vero mul- aulatim ad eum confluerent, & nouam hominis for- m nunquam illis visam intentis oculis contempla- ntur, Malchus vt suspicionem omnem inuenti the- ri depelleret circumspicere cœpit, vt aliquem è tur- notum inueniret; sed licet claro & illustri apud hesum genere natus esset, neminem tamen inuenire terat; quem generis & probitatis suæ testem addu- ret. Interea cùm fama, celebri rumore, de peregrino olescente per totam vrbem increbresceret, tùm ad ius Episcopi aures peruenit; qui tum forte, diuina ud dubium prouidentia, cum vrbis Proconsule ser- onem variis de rebus conferebat. Ij itaque iussêre olescentem cum inuento thesauro custodiri, & beni- ne haberi.

Moneta antiqua prodit.

Cùm igitur Malchus ad quendam Ecclesiæ locum uceretur, putabat se omnino ad ipsum Imp. Decium ahi, vt suo supplicio tyranni furorem satiaret. Ita- ue huc illuc circumspiciens omnem adhibebat ope- am, vt aliquem consanguineorum vel notorum sal- em inueniret, cuius auctoritate inuenti thesauri ca- u-

Malchus trahitur ad Episcopũ & Proconsulem.

mniam extingueret. Sed nihil hæc Malchi diligen
tia & circumſpectus valebant aliud, quam quod tur
ba eum inſanum, alij inſaniam callide ſimulantem
vt periculum euaderet, aſſererent. Iam vero procon
ſul & antiſtes, ſumpta in manus moneta, vrgere cœpe
runt, vt theſaurum proderet. Quibus adoleſcens, ſe
neque theſaurum inueniſſe, neque omnino ſcire re
ſpondit: ſed pecuniam illam è parentis ſui arcu a de
promptam eſſe. Tum Proconſul, vt parentum ſuo

Durè acci pitur à Pro-conſule.

rum nomina promeret, edixit. Protulit ille & paren
tum, & fratrum, & conſanguineorum genus; ſamiliam
que per ordinem expoſuit; ſed erat planè nemo, qui
ſtirpem noſceret, vel vnquam tenuem illius mentio
nem fieri audiuerat. Tum proconſul, cùm adoleſcen
tem perplexo cerneret animo, ingentique admiration
defixum, nullum pro aſtruenda veritate teſtimonium
habere, atrocibus verbis increpitum in vincula conij
& flagellis verberari iuſſit, donec ſine fuco confiteretur
vbinam theſaurum illum reliquiſſet.

His auditis, Malchus facie confeſtim in terram
proſtrata ſupplicium deprecari, & intrepide de Impe
rio Decij, eiuſque habitationis loco percunctari. Dicite
inquit, mihi, Decius Imp. qui hac in vrbe heri erat
viuitne an non? Cui antiſtes; Non eſt, fili, hac in regio
ne qui Decius Imperat. appelletur. Tunc Malchus
Venite quæſo, inquit, mecum ad ſpeluncam monti
Ochlon, & re ipſa ex ſociis ibidem relictis intelligite
me vera dicere, neque mendaciorum fuco vobis im
ponere velle. Certus namque ſum, Decium Imperat
vrbem Epheſum (quæ an hæc eadem ſit planè ignoro
heri veſperi ingreſſum eſſe, & me ſocioſque propte
Chriſti confeſſionem ad necem quæſiuiſſe, vt noſtr
ſupplicio reliquorum Chriſtianorum animos à religio
ne deterreret, atque ad nefanda deorum ſacrificia per
traheret. Hæc Malchus cùm diceret, antiſtes eam i
cogitationem veniens, Deum magnum aliquid pe
iuuenem reuelare velle, Eamus, inquit, & videamus
Statimque Epiſcopus & Proconſul cum optimatibus

Ma

lcho ductore, ad ſpeluncam abierunt; in ipſoque greſſu arculam quandam æream duos inter lapi- artificis manu repoſitam inuenerunt, qua coram eſide & opimatibus aperta, duæ plumbeæ tabulæ pertæ ſunt; in ſcriptis autem exaratum erat, Maxi-anum Eparchi filium, Malchum & reliquos ado-centes, à Decio tyranno fugiſſe, ipſiuſque tyranni ſu aditum ſpeluncæ obſtructum fuiſſe. Erat & eo n certamen in earundem tabellarum latitudine con-ptum. Quo lecto, admiratione affecti ſunt, & Deum um, qui tanto miraculo adoleſcentes illos proſecu- fuerat, ſummis vocibus collaudârunt.

Arculæ ærea conti-nens mar-tyrium 7. dormien-tium.

ngreſſi vero in ſpeluncam, ſanctos diuina quadam cie fulgentes inuenerunt; quorum ad pedes ſe abij-ntes, demiſſe petierunt, vt quæ quantaque ſub De-paſſi fuiſſent, docerent. Epiſcopus vero & Procon-ſtatim datis ad Imperatorem literis, ad tanti mira-i ſpectaculum eum inuitârunt: vt coram aſpiceret, gnoſceretque, corporum reſurrectionem non ſolùm e, ſed & clariſſimo ſuis temporibus miraculo teſta- eſſe. Ea re gauiſus Imperat. ex vrbe Conſtantino-i Epheſum honorifico comitatu aduolauit: & ſan-s, profuſo præ nimio gaudio lachrymarum imbre, tauit, amplexatus eſt, & Dei gloriam toto animo ltans dignis laudibus concelebrauit.

Theodo-ſius venit Epheſum ad 7. dor-mientes.

Porro ſancti poſt pauca verba, quibus futuram re-ectionis gloriam adſtruebant, poſtque preces ad-anda pietate Deo oblatas, ſuas iterum animas eatori tradiderunt. Quorum corpora Imperator tem aureis arcis honorifice componi, & ex decre-to ſanctorum, nocte ſecundùm quietem ſibi ex-hibito, eodem in monte recon-di iuſſit.

Rurſus ob-dormiunt in Domino.

Sepultura eorum vbi.

C Baron. Tom. 3. Annal & in notat. mar. Rom. Abas Panteleemonis. 27. *Iulij.*

VITA ET MARTYRIVM S. ET INSIgnis Martyris Pantaleonis medici & sociorum; Ex ea quæ est apud Simeon. Metaphrasten. Passi sunt circa Annum Domini 311.

CVm tetra idolorum caligo sub Galerio Maximiano Imperatore, Christianam religionem inuolueret, inter alios, qui Nicomediæ religionis pietatisque splendorem egregie tuebantur, admirabilis inprimis & magnus fuit Pantaleon. Is filius Eustorgij in ea ciuitate oriundus, parentes habebat cùm opibus tùm imp[i]etate claros, vnica excepta matre Eubula, quæ Christianis imbuta sacris, religioni impense studebat: ac mariti execrata superstitionem, filium Pantaleonem sanctissimis disciplinis diligenter instruebat.

Parentes & Patria S Pantaleonis.

Sed immatura, pro dolor, sublata morte, tenerum impio parenti educandum reliquit; qui iuuenem, postquam humaniores literas Græcasque disciplinas mira ingenij facilitate superasset, Euphrosyno medico ea arte imbuendum tradidit; apud quem breui non modo exactam medicandi scientiam, sed tantam etiam apud omnes atque apud Imp. Maximianum eruditionis existimationem consecutus fuit, vt Imp. egregiis illius moribus & flore virtutis delectatus, eum in regiam assumere; primosque ei, inter suos, honores decerneret statuerit.

Mater eius Christiana.

Adhibetur studio medicinæ.

Maximianus Imp. eũ assumit in regia.

Eodem illo tempore Hermolaus Christianæ fidei cultor eximius, cùm quadam in domo delitesceret, & Pantaleonem ad regiam istac frequenter commeantem cerneret, captus spectata morum probitate & præclaro specimine adolescentis, clam eùm accersijt, & inter verba vltro citroque instituta, luculenter multa de Christianæ religionis præstantia differuit; atque animum eius occultis virtutum facibus tam vehementer accendit, vt protinùs memor pristinæ educatio

Hermolaus ei Christũ prædicat.

tionis, qua pia genitrix eum ad omnem virtutem & Chriſtianam præcipue diſciplinam informauerat, toto animo fidem amplexatus ſit: & reliquum deinde tempus diuinarum rerum commentationi ſedulo triuerit. *Credit in Chriſtum.* Cumque ſumma quadam animi voluptate dies noctesque de Chriſti in humanum genus bonitate cogitaret, iiſque fluentis mentem inebriaret, accidit aliquando, cùm ab ædibus præceptoris ſui domum iter haberet, vt puerum venenato viperæ morſu extinctum, ipſamque viperam non procul inde ſe volutantem cerneret. Tunc Pantaleon; Profectò, inquit, Hermolai doctrina vera eſt, neceſſe eſt, vt verbo puerum hunc ad vitam reuocem, & peſtiferam beſtiam internecione deleam. His dictis, diuinum Chriſti numen pro ſalute pueri implorauit, dictoque citius defunctum vitæ reſtituit, & viperam eadem virtute interemit. *Excitat mortuum.*

Quo facto & fides ſtabilita fuit, & animus eius tanto delibutus gaudio, vt continere ſe non poſſet, quin concito gradu ad præceptorem rediret, factumq; exponeret, & cœleſte lauacrum ſupplex expeteret. Nec recuſauit Hermolaus; quinimo ſalutaribus expiatum aquis ſeptem continuos dies cœleſtibus monitis epulisque refecit, tanto fructu ac animi illius gaudio, vt Chriſti amore ebrius, patrem inprimis ac reliquos omnes eiuſdem gratiæ vehementer cuperet facere participes. *Baptizatur ab Hermolao.* Cumque idola conterere vellet, & ſæpe pio motus zelo, admotis manibus ſimulacra deijcere pararet, rurſus prudenter ſe continuit, ne parentem, cui honos debebatur, aliqua interpoſita offenſione ad iram prouocaret, debitumque honorem præripere videretur. Statuit igitur lenitate ac manſuetudine efficere, vt Chriſto crederet, atque ita ſimul cum honore, ab impio dæmoniorum cultu ad pientiſſima Chriſti ſacra eum traducere. *Quantus eius pro fide Zelus.*

Hæc cum animo volueret Pantaleon, & diuinum numen profuſis lachrymis in auxilium vocaret, ecce adeſt præ foribus cæcus, qui Pantaleonis in arte medica

industriam requirebat. Quo audito, vir sanctus accurrens, præsente patre, cæcum quid velit interrogat. Cui cæcus, Hæc, inquit, miseranda mea cæcitas, omnium in hac vrbe medicorū industriam hactenùs eludit, neque vllum potui, exhaustis iam pene facultatibus, inuenire remedium. Tu vero, qui artis medicæ prestantia plurimum valere diceris, quæso te manum huic meæ adhibe calamitati, & quidquid facultatū reliquū est, prompto atq; alacri animo tibi exoluam. Cui Pantaleon, Donum, inquit, lucis conferet tibi per nos pater luminum. Tu vero, quæ mihi es pollicitus, vade & da pauperibus. Hæc cùm audisset pater, qui filium inani quadam ostentatione ea verba proferre existimabat, eum à cœpto abducere conatus est. Quid, enim, dicebat, fili mi, tu plus poteris quam cæteri medici, quibus & ætate & prudentia longe es inferior? Cui, rursus Pantaleon; Nemo, inquit, ô pater, hunc medicandi tenet modū, quem ego à magistro meo edoctus sum. Pater cùm existimaret illum Euphrosinum dicere; Et is, inquit, ô fili, suam in hoc ceco operam nequicquam posuit. Tum Pantaleon, expecta pater, & res ipsa indicabit. Hæc cùm dixisset, inuocato Christi Iesu nomine, manûs suæ contactu caliginem ab oculis cæci pepulit, patrisque tenebras luce veritatis ac fidei splendore illustrauit.

Offertur ei cæcus.

Cæco restituit lumen & pater eius credit in Christū.

Haud ita magnum temporis intercessit interuallum quo Eustorgius multis pietatis clarus operibus è vita excessit, filioque amplissimas facultates reliquit. Quocirca Pantaleon opportunum amplificandæ religionis tempus nactus, primo quidem seruos omnes libertate donauit, opesq; hæreditarias pauperibus distribuit, prorsus vt non modo corporis, animi, sed & egestatis medicus esset. Hoc cùm apud medicos alios magnā cum in inuidiam vocaret, tùm vt nomen eius omnium sermone celeberrimum obliuione contererent, apud Imperatorem Maximianum eum detulerunt, quod in deorum iniuriam, medicandi virtutem & Æsculapij curationes Christo ascriberet, eiusque præcipue cultores, neglectis spretisq; interim deorum amicis, curaret.

Facultates suas largitur pauperibus Pantaleon.

Medici ex inuidia deferunt eum apud Imp.

ret. Hoc vt testatum facerent, efficerentque vt Imp. ntaleonem vel exilio mulctaret, cæcum à viro sancto restitutum adduxerunt, cumque præsente Imratore, cuius demum virtute lumen oculorum conquutus fuisset, interrogârunt. Ille autem, Profecto, quit, vno Christi nomine fidenter inuocato, lucem ac mihi restituit. Tibi autem quid videtur, inquit p. cuinam potissimûm hoc oculorum tuorum beficium acceptum referendum existimas, Christone, dijs, quorum numina colimus? Qui vero curatus erat, ait, Hoc vel cæco, vt dicitur, euidens est. Nam quos vides, diu multumque implorata Æsculapij tute, hoc mihi præstiterunt, quod facultates meas regie attonderint, exiguam vero lucem, quæ mihi reua erat, plane corruperint. At Pantaleon nulla inposita mora, inuocato Christo, charam ilico lucem hi donauit.

Adscribit curationē Christo, qui cæcus fuerat.

Ad hæc Maximianus cum non haberet quod dice, præcipiti furore incitatus, cæcum diuinam Christi tutem intrepidè confitentem capitis supplicio plecti sit; cuius corpus Pantaleon, magna vi auri redemm, paternum in monumentum honorificè intulit. einde Imp. accersito ad se Pantaleone, animum in o nes partes versabat, vt tam præclarum pietatis decus inanium deorum cultum reuocaret: suaque impies numina magnifico sacrificio à contemptu vindiret. Præsente igitur viro sancto, huiusmodi ad illum ationem instituit; Quam benignis te semper, ô Pancon, aspexerim oculis, equidem te latere haud exismo. Primo enim te meam in familiam honorifiè iu; iuuenem adhuc Euphrosyno magistro præstanssimo, cum maximarum artium disciplinis, tum mecinæ cognitione imprimis diligenter instruendum didi. Honoribus deinde ac dignitatibus auxi: ac deque nullum tui ornandi locum prætermisi. Tu autem. (Hæc duo postrema verba cum indignatioe quadam proferebat; Sed mox ad blanditias reuers, sermonem pertexuit.) Verum omnino falsa ad

Cæci à Pantaleone curati caput amputatur.

Imperatoris ad Pantaleonem oratio.

me de te, ô Pantaleon, allata existimo. Quomodo enim mihi persuadere possum te, qui deorum nostrorũ beneficio præstantissimam medicandi artem consecutus es, ad hominem quendam in Crucem actum nullaq. virtute præditum cuncta illa transferre, quæ tantam omnibus admirationem adferunt, neque possunt humana industria confici?

Respondet tyranno S. Pantaleon.

Ad hæc Pantaleon, Præclarè, inquit, ô Imperator tu dicis, nulla virtute humana peragi posse, quæ iam per me patratæ sunt virtutes. Itaq. iustum esse existimo, vt deo illi magnifica ab omnibus offerãtur sacrificia, qui talia tamq. admiranda mortalibus per me conferre dignatur beneficia. Censeo igitur, vt aliquis insanabili correptus morbo in medium adducatur, & sacerdotes quiq. religiosissimi aduocentur, vt deorum vestrorum numine suppliciter inuocato, sanitatem illi conferant. Si fecerint, nihil recuso thura libare. Sin vero à dijs derelicti nullam misero in calamitate extrema opem exhibere possunt, & ego tum demum vnius Dei virtute, quem mihi perpetuis temporibus colendum statui, miserum repentè morbo liberauero, peto abs te, ô Imperat. vt eum Deum diuinis, vt par

Aequam proponit conditionẽ.

est, prosequamur honoribus: reliquos vero in puluerẽ redactos, sempiterna obliuione conteramus. Placuit Imperatori conditio æquitatis & iustitiæ plenissima. Adducto igitur viro paralytico, conuocati sunt præcipui Deorum sacerdotes, vt Pantaleonẽ Christi Iesu virtutem magnis præconijs extollentem; & laudibus celebrantem, confunderent, ac præsenti miraculo summa deorum virtutẽ declararent. Nec mora. Preces votaq. importunè oblata, & deorum inanium numina multis magnisq. clamoribus diu sunt fatigata: sed cuncta, subridente interim Pãtaleone, in vanum adhibita. Tandem & ipse Deum suum inuocare iussus, oculis insita pietate ad cælum sublatis, paralytici manum arri-

Sanat paralyticum.

puit, dixitq, In nomine Christi Iesu, qui elisos erigit, esto incolumis, membrisque tuis ad illius gloriam deinceps vtere sanus. Dixit & protinus, is, qui omnium

nium membrorum destitutus officio, lecto affixus iacebat, exilijt: atq. sempiternum Christi nomen magna voce prædicauit.

Eam rem cum non sinè maximo inuidiæ sensu idolorum sacerdotes aspicere possent, ad Imperatorem accedentes, ei persuaserunt, vt Pantaleonem vita exueret, dignumq. de illata Dijs iniuria supplicium sumeret. Quibus Imp. facilem aurem præbens, virum sanctum ilico accersiri iubet; quem hisce primum blanditijs aggressus, in impietatis barathrum pertrahere conatus est, Nost, inquit, ô Pantaleon, quam horrenda omnibus deorum contēptoribus subeunda sunt supplicia. Vidisti iampridem atrocissimos Anthimi cruciatus. At ego, qui præ cæteris iuuentutis tuæ curam paternè gero, nolo te tam facilè interire; quin potius, si deos honorare proponis, honoribus auctum nomen tuum immortale reddere decreui. Sin autem in mentis tuæ stultitia, quod absit, perseueras, profecto vel inuitus te supplicijs tradere cogor. Ad hæc Pantaleon; Ne existimes, inquit, ô Imp. me vel minis vel blanditijs à spe immortalis gloriæ, quam fidenter à Christo Iesu æterno Deo expecto, abstrahendum. Neque enim tormēta extimesco, quinpotius magno me damno affectum putabo, si non plurima & grauissima quæq. attuleris. Porro ad Anthimum quod attinet, non illum ego miserum vt tu, sed mortalium omnium felicissimum iudico, qui venerandam suam canitiem roseo cruore postremo exornari, & martyrij palma gloriosus ad cœlos migrare meruit. Quod si ille deuexa ætate vir, tam gloriosum de hoste triumphum egit, ego, qui iuuenili ætate ad grauia quæq. multo robustior esse debeo, certamē detrectabo? Nunquā, mihi crede, me patriamq. meam, & piam genitricem, quæ vna cum lacte pietatē mihi semper instillauit, tanto dedecore afficiam. Hæc dixit Pantaleon, paucisq. admodum ostendit, qualem virum offendisset is, qui de sceptris & throno se iactabat. Quam ob rem Imp. quod reliquum erat, omnes adhiberi machinas iussit,

Iterum blanditur tyrannus martyri.

Anthimus martyr.

Praclare denuo respondet martyr Imperatori

vt suppliciorum atrocitate victus, inuictus Christi athleta hanc animi magnitudinem remitteret.

Multis afficitur suppliciis.

Nec mora; Lictores manibus animisque expediti, appensum in ligno martyrem ferreis vngulis certatim dilaniant; inde ignitas lampades lateribus admouent: vrgent, clamant, vt dijs sacrificet, supplicemque se Imperatori exhibeat. At martyr neque plagis neque vstionibus quidquam motus, intentus supplicatione, oculos in cælo defixos tenebat; cum ecce liberator Christus in habitu Hermolai apparens, martyrem verbis dulcissimis consolatur, recreatque; lictores vero & à cruciando absterret, & lampades extinguit, disijcitque. Tum Imp. dubius animi quid ageret, propius ad martyrem accedit, aitque: Quænam hæc est ars præstigiarum, qua & lampades extinguis, & satellites momento quasi plumbos reddis? Cui Pantaleon; Nullæ, inquit, præstigiæ sunt, sed adest mihi Christus ipse, qui suis & animum addere, & hostium potentiam infringere consueuit. Tum Maximianus; Si ergo maiora tibi tormenta infligam, quid facies? Quid aliud, inquit, martyr, quam ipse quoque maiores consequar remunerationes;

Christus ei apparet.

Hoc audiens, improba & scelerata mens maiora experiri voluit. Itaque lebetem ferreum feruenti plumbo redundantem constitui, ac in eum martyrem conijci iussit. Sed illa quoque machina, orante martyre, per Christi præsentiam non tormentum sed potius refrigerium attulit; prorsus vt plumbum subito in naturalem frigiditatem conuersum, omnibus admirationem adferret, plurimosque ad Christi potentiam confitendam prouocaret. Solus Imp. cum suis in impietate & furore persistens, alio protinus supplicio martyrem deleri volebat. Iubet igitur ingenti saxo collo eius appenso, in mare præcipitem dari, ne reliqui Christiani reliquijs ad consolationem fruerentur. Sed missum in mare Christus mox excepit, siccisque plantis, vt quondam magnum illum Petrum, manu deduxit: lapide interim, instar folij arboris, leuiter super flu-

In plumbū liquidum mittitur.

Multi credunt.

Missum in mare excipit Christus.

tus maris natante. Pantaleon vero, ductore Christo, *Matth.14.* bambulans ad littus peruenit, & alios quidem mul-os stupendo miraculo ad Christi virtutem prædican-am excitauit. Imperator autem, malitiæ tenebris ni-nis immersus, ad noua inferenda supplicia, & furore t vindictæ cupiditate acriter inflammatus, ingentem eratum vim in certum cogi locum iussit; vt cum ijs artyr congressus, reliquis Christi cultoribus suo pplicio terrorem incuteret: & repentino interitu, vt ie sperabat, Imperatori laudes cumularet. Et qui-em vniuersa ciuitas ad spectaculum confluxit, vt iu-enem corpore & animo præstantem, & multis tri-mphis celebrem, cum feris congredientem cerneret. bi tum videre licebat rem maxime nouam & longè acundissimam, homines quidem mutatos in ferarū euitiam, feras vero, tanquam ratione præditas, sum-a humanitate & obsequio vti. Nam Tyranno & sa-ellitibus feras magnis clamoribus ad sæuitiam & cru-elitatem excitantibus, ipsæ magna cum reuerentia d martyrem accedentes, suauiterque blandientes, in-er se contendebant: quænam prima accederet, & me-icante lingua pedes tangeret. Nec prius singulæ earū ecessêre, quam benedictione per manum martyris ercepta, quo gaudio affectæ essent, cursu & saltu spe-tantibus declararent. Eo tam nouo spectaculo, qui a-erant, admirati, vno clamore omnes Deum Christia-orum vere magnum esse testati sunt, dignumque esse t Pantaleon iustus dimittatur. Quid igitur; Ferus lane & crudelis Imperator, totus vindictæ cupiditate stuans, feras illas ad vnam omnes trucidauit: vt vel eo upplicio animum dolore saucium leniret.

Feræ producuntur, ad deuorandum martyrem.

Feræ martyri blandiuntur.

Tyrannus sæuit in bestias.

Porro martyre interim in carcerem recepto, noua ariaque agitata consilia, vt & Pantaleon male peri-et, & plurimi per eum ad Christum perducti, ad deo-um sacrificia reuocarentur. Tandem placuit, vt mar-yr sublimi rotæ alligatus, per decliue demissus, mem-ratim contereretur, eoque tam tam tetro supplicio eliquos à confessione fidei deterreret. Sed terribilis

illa machina precibus martyris dissoluta, magnum infidelium numerum contriuit: Pantaleonē vero vinculis solutum illæsum constituit. Nemo non timore perculsus rem admirabatur, multoq. magis, minitante nequicquam Imperatore, magnum Deum Christianorum clamabat.

Rota martyri parata multos conterit.

Stabat attonita mente Maximianus, animumq in omnes partes versabat, vt vel ignominiæ notam subterfugeret, si non posset victoria pro voto potiri. Stupēs igitur & animo hærens, interrogat martyrem, quis illum Christi fidē docuisset. Cui Pantaleon: Hermolaus. Cum enim præclaram planeque diuinam doctoris sui mentem probe perspectam haberet, nefas esse existimabat, oblata martyrij corona eum priuare: qui nequaquam angulo & obliuione dignus, ad idem certamen magno ardore aspirabat. Iussus igitur Pantaleon eum adducere, nihil renuit; sed tribus stipatus militibus, recta ad domum Hermolai abijt: eumq. ad eandem martyrii gloriam inuitauit. Et quidem Hermolaus, qui ea nocte per quietem à Domino præmonitus fuerat, venientem ad se Christi martyrem lætabundus excepit: ac cum eo, rebus omnibus præ nimio gaudio neglectis, ad Imperatorem contendit. Imperator, visa senis alacritate & vultu ad omnem hilaritatem composito, Tune, inquit, es Hermolaus Christianus? Cui Hermolaus, Christianus, inquit, sum. Rogatus vero, annè alios eius religionis discipulos haberet, Sunt, inquit, Hermippus & Hermocrates domi meæ: vterq. spectata religione & pietate, qui hasce epulas martyrij auidè expectant. Eos igitur Imperator confestim quoq adduci præcepit, adductosq. inani verborum fulmine aggressus, vos estis, inquit, qui Pantaleonem à cultu deorum abduxistis? Illi vero, Eos, inquiunt, qui digni sunt, Christus nouit ad veritatis agnitionem vocare. Diu autem multumq. adhuc fulminante Imperatore, ad preces & Christi laudes conuersi, manus oculosq ad cælum subleuabant: cum repente locus motu agitatus est. Tum emotæ planè men-

Hermolaus adducitur ad Imp.

Item Hermippus & Hermocrates.

ientis Imp. En, inquit, dij iusta indignatione prouocati, terram mouent. Cui martyres prudenter admodum & fortiter; Quid si & ipsos Deos vna ruere contigerit? Nondum finita oratio, & ecce nuncius calamitatis accurrens, Dei, inquit, ô Imp. ceciderunt. Tum vero Tyrannus in rabiem conuersus, post varia supplicia, tres illos sanctos capitis damnat: Pantaleonem vero rursus ad carcerem abductum, ac deinde flagellis atrocissime cæsum, idem capitis supplicium subire iussit.

Hermolaus, Hermippus & Hermocrates capite caduntur, & Pantaleon eadẽ sententia damnatur.

Ductus itaque inuictus athleta ad vltimi certaminis locum, oleastro alligatus fuit, nudataque ceruice lictor stricto ense accurrit. Ibi tunc miraculum haud prioribus nihil inferius contigit: quod maximam gentilium turbam ipsosque carnifices ad clarissimam Christi cognitionem, omniaq. sanctitatis officia recente perduxit. Cum enim summa vi ensem in nudam ceruicem vibraret lictor, acies instar ceræ conuersa fuit, martyremq. omnis sectionis expertem penitus reliquit. Ea de causa tremore correpti carnifices, supplices se ad pedes martyris demiserunt, ac copioso lachrymarum imbre plantas humumq. rigantes, nihil non faciebant, vt concessa audaciæ venia, Christi simul misericordiam illis impetraret. Nihil recusauit sanctus martyr, sed insita pietate oculis ad cælum sublatis, pro totum salute preces fudit. Cumq. prolixius, multo cum gemitu, supplicaret, huiusmodi vox cælitus dilapsa omnium auribus insonuit; Non amplius Pantaleon, sed Panteleemon vocaberis: vt rebus nomen pulchre conueniat. Plurimi enim per te misericordiam consequentur.

Insigne miraculum.

Diuinitus ei nomen mutatur.

Hac voce audita, martyr incredibili delibutus gaudio, carnifices aduocauit, hortatusque vt Imperatoris sententiam effectui mandarent: ceruicem extendit. Cumque illi recusarent, & scelus nefasq. esse dicerent, sanctum ferire, ille ne optata martyrij gloria fraudaretur, tandem euicit, vt quidam, non tamẽ sine maxima reuerentia & timore, sanctissimum caput ceruicibus

Decollatur.

Præclara miracula.

cibus amputaret; è quibus lac protinus pro sanguine fluxit, & oleaster gratissimo fructu similiter onustus, nouum & valde admirandum spectaculum præbuit. Quod quidem cum ad Tyranni notitiam esset perlatum, arborem excindi, & corpus martyris igni tradi iussit. Atque milites quidem, qui tanta miraculorum gloria ad Christi fidem conuersi fuerunt, relicto Imperatore, Deum eiusque martyrem perpetim glorificârunt: sacrasque reliquias, quorundam fidelium ope, in suburbano cuiusdam scholastici (cui nomen erat Adamantio) sacrosanctè deposuerunt.

Locus sepulturæ eius.

Huius templum Constantinopoli vetustate collapsum, in ampliorem formam Iustinianus Imperator restituit, Aliudque in honorem eiusdem martyris excitauit in Palæstina, vt scribit Procopius lib. 1 & 5 de ædificatione Iustiniana Imper.

Translatio capitis eius, &c.

Porro translatum esse caput eius ex Africa in Gallias Anno Domini 802, testatur Sigebertus in Chronico. Cæterum Anno 950. S. Bruno Coloniensis Archiepiscopus, sacras eius reliquias Roma allatas deposuit in suburbio Coloniensi, in Ecclesia eiusdem B. Martyris: ibidemque religiosorum Domicilium constituit.

C. Baron. Tom. 1. Annal. & in Not Mart. Roman.

VITA ET MARTYRIVM SS. NAZARII ET Celsi pueri; Ex historia S. Antonini Archiepiscopi Florentini; qui eos passos scribit circa annum Domini 57. qui fuit Neronis annus primus. Hic autem est dies natalis eorum. Pridie vero Idus Iunii, celebratur dies inuentarum reliquiarum per S. Ambrosium.

28. Iulii. Patria & parentes S. Nazarii.

S. Nazarius nobilissima Romanorum familia, patre Africano viro illustrissimo, sed Iudaicis ceremoniis flagitiose imbuto, matre vero Perpetua, Christianis sacris ab Apostolorum principe Petro initiata, ortus fuit. Hic anno ætatis suæ nono, cum cerneret parentes diuersis admodum inter se, in religionis negotio,

gio, opinionibus conflictantes, animo vehementer
agi cœpit, cuius potissimum sententiam in re adeo se-
ria & æternæ salutis negotio sequi deberet. Placuit
tandem matris imitari pietatem, eiusq. religionis in-
stitutum amplecti, quod maioribus virtutum orna-
mentis & gratissimis charitatis operibus, præ Iudæo-
rum cæremonijs, Christianam religionem florentem
cerneret. Igitur nequicquam reluctante patre, piapi-
ssimæ matris monita sequutus, Linum adijt, qui
postea summi Pontificis honorem obtinuit, eiusque
disciplinis aliquamdiu imbutus, cælesti lauacro expia-
tus est. Quod intelligens pater, animo plane commo-
tus filium à Christianis sacris auertere conatus est, ac
præter alia, varia tormentorum genera ei explicauit,
quæ Christi cultoribus, ni resilirent, subeunda erant. Sed
pius puer, Christi spiritu mirificè confirmatus, nullis
patris hortamentis à fide Christo semel data auerti
potuit; quinimo coætaneis suis perceptam Christi gra-
tiam & religionis Christianæ præstantiam referre, ali-
osque ad eandem allicere gaudebat. Hinc parentes ve-
riti nè id illis periculum & pio filio necem crearet, eũ
rogârunt, vt vrbe excederet, & in locis tutioribus vitã
degeret. Multis igitur oneratum diuitijs, rebusq. alijs
ad vitam splendidè degendam opportunis instructam,
dimiserunt.

Baptizatur à S. Lino.

Et quidem pius iuuenis protinùs aurum & argen-
tum benignè erogare pauperibus, & totus pietatis of-
ficijs incumbere: nihilque in vita moliri aliud, quam
vt vberiorem quotidie Christi gratiam promereretur.
Decimo vero egressionis ab vrbe anno, Placentiam, &
inde Mediolanum adueniens, cum frequentius ibi
sanctissimos Christi martyres visitaret, nullumque
Christiani hominis officium erga illos omitteret, Præ-
fectus comprehensum fustibus atrociter mactari præ-
cepit, mactatumque in confessione constantem vrbe
expulit. Neque tamen elinguis aut timore percul-
sus egressus est, sed maiore etiam quam ante fidu-
cia, verba salutis omnium auribus animisque

Largitur sua pauperibus.

Casus ab vrbe pellitur.

ingressit: locaque varia haud sine fructu peragrauit.

Interea mater eius vita sanctissime functa peregrinanti filio in somnis apparuit, monuitque vt Gallias Euangelij sato fœcundandas accederet. Paruit ille protinus. Meliamque profectus, diuini verbi semina sparsit, fructusque minime pœnitendos breui collegit. Tum verò inter alios matrona quædã, & genere, & dignitate illustris, suum filium Celsum nomine, eleganti forma, sed ætate tenerum obtulit vt aquis lustralibus expiatum secum duceret, & moribus sanctissimisque disciplinis sedulo imbueret. Quod Præfecto Galliarum vt innotuit, ipsum cum puero Celso manibus post terga reuinctum, & catenarum pondere colla onustum, carceri mancipauit: vt die sequenti tormentis afficeret. Sed vxor eius, illustris cuiusdam fœminæ (quam Dinomedam appellatam fuisse dicunt) monitis persuasa, maritum impulit vt sanctos nulli crimini obnoxios missos faceret; ne innocentium sanguinis vindictam à dijs immortalibus expeteret. Præfectus vxoris suæ verbis impulsus Nazarium quidem dimisit, sed seuera admodum denunciatione supplicij interdixit, ne iis in locis Christi religionem hominum auribus inculcaret.

Venit in Gallias.

Celsus puer ei offertur instituendus.

Igitur Nazarius à Præfecto missus factus, ilico vna cum puero Celso* Temerum ciuitatem, Meliæ vicinam adiit; vbi rem Christianam mire locupletauit. Hæc aliaque admirandæ virtutis insignia cum celebri sermone vulgarentur, Nero vinctos sibi sisti imperauit. Fuêre confestim Nazario vincula iniecta, & puero Celso præceptoris sui cruciatus deploranti alapæ inflictæ; deinde custodiæ mancipati: donec mature secum deliberaret, quo tormentorum genere eos excarnificaret. Fertur vero, cum tyrannus venationi insisteret, quod aduerso quodam casu pedem grauiter sauciauerit, acceptoq. vulnere exclamauerit; Dij nobis infesti sunt, quod eorum inimicos Nazarium & Celsum debitis suppliciis afficere differimus; Nazarium igitur cal-

**Sic habet Metaphrast. Antoninus vero Treuerum scribit.*

Sistitur Nazarius vna cum Celso puero

calcibus tunſum, & Celſum puerum flagellis cæſum, ſuo conſpectui iterum offerri præcepit. Adductos monuit, vt ſine mora honores dijs debitos tribuerent, eorumq. numina grauiter offenſa ſacrificijs placarent; ni facerent, ſupplicia ſubirent, quæ vel ſolo aſpectu ingentem eis formidinem, mortiſq. metum incuterent. Tunc Nazarius vultu & verbis magnam animi lætitiã oſtendens, in fana deorum ſe admitti poſtulauit. Fuit non modo benignè ſed & honorificè deductus, ea ſpe, quod Nero ſanctum dijs thura oblaturum ſperaret. Sed cum Nazarius in adyta admiſſus Chriſtum inſita pietate precaretur, ilico & idola confracta, & omnipotentis Chriſti numen ſignis admirandis oſtenſum eſt. Vnde cum multi, relicta idolorum vanitate, ad Chriſtiana ſacra tranſirent, tyrannus furore incandeſcens, martyres in mare præcipites dari mandauit. Sed in mare proiecti, ilico diuina virtute in fluctibus illæſi ſteterunt, ſiccisque plantis mare inambulantes ad aridam peruenerunt.

Confringit idola precibus ſuis.

E mari educitur cũ Celſo.

Deinde * Tenuſam profecti, Chriſtum vbiq. prædicârunt, tanto operæ precio, vt plerique nomina ſua Chriſto darẽt, & crudelis tyranni minas Chriſti amore conſtanter deſpicerẽt. Inde denuo Mediolanum cum Celſo abiens, vt ſanctiſſimorum Chriſti martyrum ibi vinctorum conſpectu colloquioq. frueretur, mox Anolinus præfectus, Celſo ab eius conſuetudine & conuictu auulſo, & honeſtæ cuidam matronæ tradito, Nazarium exilio damnauit. Qui Romam repetens; Patrem ab omni errore liberatũ, & veteribus delictis ſacro fonte purgatum inuenit. Quare mirifice exhilaratus, pulſus à templorum pontificibus iterum Mediolanum petijt, vt ibidem paratam martyrij gloriam cum Celſo perciperet. Vrbem itaque ingreſſus, ab Anolino præfecto tentus, vna cum Celſo, capitis ſententiam lætus excepit: datiſque ceruicibus gloriosum triumphum magna pariter conſtantia & gaudio peregerunt. Corpora eorum fuêre à fideli quodam & inſigni pietate viro, in eius domo ſepulta; quæ

** Antoninus habet Ianuam. Multos conuertũt.*

Nazarius exilio damnatur. Redit Mediolanum.

Caduntur gladio martyres.

multo post tempore S. Ambrosius, diuina reuelatione admonitus, ad Apostolorum Ecclesiam transtulit, eorumque reliquias admiranda miraculorum virtute coruscantes magnis, vt par erat, honoribus affecit.

Translatio SS reliquiarum.

C. Baron. in Not. Marty. Roman.

CERTAMEN S. MARTYRIS CALLINICI; *Ex eo, quod extat apud Simeon. Metaphrastem Passus videtur in persecutione Diocletiani & Maximia. temp. Clement. Ancyr. Episc. circa an: Dom. 303.*

29. Iulii. Patria eius.

Diuinus Callinicus, omnium rerum fertili Ciliciæ regione oriundus, à teneris vnguiculis sanctissimis Christianæ disciplinæ rudimentis imbutus ad eam vitæ perfectionem excreuit, vt adulta ætate vir, propria salute nequaquam contentus, longas easque difficiles susceperit peregrinationes, quo Christū vbique prædicaret, plurimosque ab idolorum insania, qua homines tunc temporis miserrime conflictabantur, abduceret, & Christi sacris initiatos ad regna cælorum secum pertraheret. Neque sine fructu sata Euangelij sparsit, sed vberem vbiq. messem collegit, terramq. vitiorum sentis ac vepribus oppressam egregie perpurgauit.

Zelus animarum.

Venit Ancyram.

Cum vero multos vicos & ciuitates obiens, Ancyram Galatiæ ciuitatem magnam & populo frequentissimam deuenisset, populumq. dulcissimo diuini verbi eloquio mira facilitate ad fidei agnitionem adduceret, quidam diaboli instinctu concitati, eum apud Præsidem loci accusârunt; qui vt impietate ita & ira & crudelitate plenus, post minas nequicquam intentatas, martyrem neruis crudelissimis toto corpore cædi iussit. Quæ supplicia cum placido non solum constantiq. ferret animo, sed minora etiam esse diceret, quam quæ excipere paratus esset, Sacerdos (hoc namque Pręsidi nomen erat) se ludibrio haberi cernens,

Neruis caditur.

mar-

artyrem in ligno ſublatum ferreis vngulis laniari ræcepit.

Laniatur vngulis ferreis.

Eo quoq. ſupplicio pari fortitudine ſuperato, cum tolidus de victoria deſperaſſet, nouum quoddam furioſæ mentis protulit tormentum. Crepidas acutiſſimis confixas clauis, martyris pedes induit, cumq. hoc nodo Gãgram vſq. currere voluit, lictores vero equis nſidentes ponè ſequebantur, vt ceſſantem, ſi opus eſet, propellerẽt, & diris ſupplicijs excarnificarent: Sed ccerem ſane ſtupendam. Callinicus enim & aculeatis repidis & ferri pondere grauatus, vt primum, inuocaato Chriſti nomine, viam inijt, tanta celeritate iter onfecit, vt lictores, quanquam equis mira pernicitate ræditis vecti, nequaquam præeuntem aſſequi valerẽt. mo cum admotis calcaribus vehementius contenderent, iamq. ſexaginta ſtadijs peractis ad locum, cui Marica nomen, perueniſſent, nimia laſſitudine oppreſſi, x extrema ſiti confecti, conciderunt. Cumq. locus lane aridus aquam negaret, omni ſpe vitæ abiecta, ad ancti pedes reuoluti; crudelitatatis ſuæ veniam poſtuârunt. Cernebant. n. Callinicum neq. itineris molestia fatigatum, neq. atroci ſupplicio fractum, Chriſto rates perſoluentem, & in Dei ſui bonitate ac miſericordia mirifice exultantem.

Callinicus diuinitus roboratur.

Tunc martyr ſanctiſſimus miſericordia motus, upplices Deo preces obtulit, vt ſuis perſecutoribus am morte colluctantibus aquam præberet, & è mortis faucibus ereptos priſtinis viribus reſtitueret. Et ccè miram orationis vim. Sancto totis viribus pro nimicorum ſalute ſupplicante, repentè vis aquæ è quadam petra effluxit, torrida lictorum ora refrigerait, & copioſa deinde ſcaturigine fons lympidiſſimus n perpetuam diuinæ bonitatis memoriam permanſit.

Perſecutoribus ſuis de vita periclitantibus aquã impetrat.

Porro reſumptis viribus iter peregerunt, martyremque haud inuitum, ſed ſponte ſequẽtem, Gangram deduxerunt. Ibi eum coacti ex Præſidis decreto, ardenem in fornacẽ coniecerunt; cuius ardore fragilis caro

In fornacẽ miſſus tradit ſpiritũ.

ſoluta; ſanctiſſimam eius animam, Chriſti numen ſine intermiſſione laudantem, ad cælos tranſmiſit.

C. Baron. Annal. Tom. 6.

VITA S. LVPI TRECENSIS EPISCOPI:

Ex ea quæ apud V. P. Laur. Surium grauiter conſcripta habetur. Claruit maxime Anno Dominici natalis 451. Sedente Leone primo Pontif. Maximo.

29. Iulii. Patria & parentes S. Lupi. Eruditio eius.

BEatiſſimus antiſtes Lupus Leucorum oppidò, nobili inprimis familia, patre Epirochio, oriundus fuit. Quo ex hac luce ſubtracto, Aliſtchio patruo ſuo, multa generis nobilitate æquè conſpicuo, traditus fuit; cuius opera ſcholis admotus, magnos breui in arte dicendi proceſſus fecit, adeo vt apprimè eruditum, florentis eloquij fama per omnes illas regiones celebrem redderet. Deinde vero cum & ætate & moribus maturus, à ſacro matrimonij vinculo non abhorreret, fuit ei Pimeniola Hilarii antiſtitis Arelatenſis ſoror, inſignis pudicitiæ virgo, ſanctiſſimè copulata; qua cum poſtquam annos admodum ſeptem caſto coniugii amore vixiſſet, cœpit vterque occultis virtutum facibus agitari, & ſanctioris vitæ diſciplinam vehementer expetere. Itaque superni ſpiritûs vigore incitatus Lupus, ad animi cultum transferens veſtium ſplendorem, relicta paterna domo, cunctiſq. mundanæ cupiditatis vinculis diſſipatis, Euangelicæ perfectionis feruens deſiderio, eximiæ claritudinis & virtutis virum beatum Honoratum alacri animo ſtatuit inuiſere. Is erat Abbas primæ habitationis Lirinenſis monaſterij.

Ducit vxorem.

Fit religioſus.

Vbi ad eum peruenit, eius inſtitutioni ceruicem vltro ſubdens, Dominicæ ſeruitutis ſuaue iugum manſuetiſſimis accepit humeris, omnigenis vigiliis & ieiuniis carnem deprimens, ſpiritumq. ad cœleſtia contemplanda mirabiliter erigens. Cumque annum

vnum

vnum magno animi fructu illic exegisset, maiore fidei colore ad vrbem Matisconensem regressus est, vt ea, quæ ipsi remanserant pauperibus elargiretur. Et ecce de improuiso ad vrbis Trecensis Episcopatum rapitur. Fuêre autem hæc eius promotionis primordia, vt ciuibus suis viam salutis sacris semper concionibus explicaret, & imperitos populi sensus diuina lectione instrueret. Porro clerum quoq. suum, gratia præeunte, habenis iustè & strenuè moderabatur.

Largitur sua pauperibus.

Fit Episcopus.

Exacto vero biennii spatio, cum esset pollens ingenio, clarus eloquio, sanctitate præcipuus, cum S. Germano, totius perfectionis & gratiæ spiritalis specimen, contra hæresim Pelagianam, quæ sanam oppugnabat fidem, in Britanniam profectus est. Qui vno spiritu innexi, & pari voluntate concordes, terribiles oceani fluctus, temporibus hybernis, inexplorato mari se committentes, orationum gubernaculis mitigârunt. Inter ipsas autem vndarum minas cum ad tutam stationem appulissent, crebris virtutum signis aduentûs sui nuncios præmittebant. Ad vrbis enim cuiusdam mœnia vt propinquârunt, omnes se illis obuiam effudêre; quibus ipsi admirandis signis admirationi fuerũt. Erant vero sine intermissione intenti ad capiendos homines; eaque causa ægris curationes adhibebant: spiritus immundos palam ex obsessis eiiciebant. Denique omnes ad sanæ fidei confessionem ab errore reuocarunt: cum iam totam fere Britanniam Pelagiana pestis occupasset.

In Britanniam cum S. Germano missus, oppugnat hæresim Pelagianã.

Eius vita extat 31. Iulii.

Claret miraculis.

Non longa post tempora Hunni erumpentes & per omnem Galliam diffusi, partim simulatæ pacis arte tentabant vrbes, partim vi expugnabant. Vbi ad Trecensem, patentibus campis sitam, & nec armis nec muris munitam infesto agmine deuenêre sollicitus pius antistes, ad visitata se recipiens præsidia, solis ad Deum fusis precibus, supernæ opis auxilio eam defendit. At immanis ille & ferus Attilla, fidem sancti viri altiori sensu suspiciens, pro suo, exercitûsq. sui salute & incolumitate, secũ eum voluit proficisci ad Rhe-

Hunni Galliæ infesti.

Defendit ciuitatem precibus.

rum vsq. pollicens vbi conventum sit, seipsum dimissurum. Mox copia offertur ab eo loco reuertendi, non negatur reditus, iter quoq. indicatur; orat tyrannus obnixè sanctum virum, vt velit pro ipso Dominum deprecari, interprete vsus Hunigasio. Reuersus autem vir Dei, vt vidit se desperatione suorum turbatum, ad montis perfugium Latisconem cæteris solertior festinauit, vt eo transferret plebem, quam orationum suarum suffragiis discrimini subiacentem, inter excidia publica & hostilia arma defenderat. Illud perfugium distat ab vrbe milliaribus quinq. & quadraginta. Manens vero illic biennij spatio, offensus raritate suorum eo venientium, Matisconem sibi censuit expetendam. Illuc eunti quædam mulier iuxta * Alsiam, corpore prostrata in aggere publico, se paralyticã magna voce significauit. Orauit pro ea vir sanctus, & mox sanitati se restitutam sensit.

Sanat paralyticam.
*Basilicã.

Cum iam autem in Matisconensi prædio degeret, oblata est ei puella, ex dæmonis infestatione linguæ officio destituta. Cõfestim signum Crucis illi imprimẽs, & media nocte pro more surgens, psalmodia absoluta, inuocato nomine sacrosanctæ Trinitatis, loquendi facultatem ei impetrauit. Etsi vero ex plurimis gestis eius pauca iam perstrinximus, operæ precium tamen videtur, vitæ eius historiam breuiter pertexere. Annis plus minus viginti, lectuli quietem nesciens, in tabula cubauit. Vestis eius perpetuo ciliciũ fuit. Præter illud, vnius tunicæ vsu semper contentus, in orationibus alternis noctibus peruigil perdurabat. Biduanis ieiunijs defatigato corpusculo, libidinis incentiua prosternens: fletibus ora, semper in futura intentus, indefesse rigabat. Iugi etiam districtione & seueritate, sabbatum omne, non nisi panis hordeacei esu trãsmittebat. Nec sacræ immemor legis, census suos pauperibus captiuisq. redimendis humanissime impendebat: sciens eleemosynis cælorũ nos posse regna mercari. Per multos, quos nouerat desperatione teneri; celeri visitatione refouebat. Atq. in ijs clarissimum virum Clau-

Item Mutam.

Lectus, Vestitus, & cibus eius.

Liberalitas eius in paupe res.

dium, filium spectabilis Germaniani; quem iam deficiente membrorum vigore, obtinebat vicinæ mortis pallor: hiatusque frigidi indicabant robur extinctum. Eum fere exanimem intra corpusculi hospitium oratione retinebat; iamque morientem reuocabat ad vitam, in viscera refuso, qui iam abscesserat, calore vitali: languentibusque venis suos motus recuperantibus, & spem viuendi ipso etiam vultu promittente.

Moribundum sanat.

Nec minoris miraculi res est, vno eodemque tempore & alibi ostendisse virtutem. Nam clarissima materfamilias, germana soror sancti & venerabilis presbyteri Rustici, quam lethalis iampridem vexabat defectio membrorum, ita vt decem mensibus, neque pes, neque manus suum faceret officium, ab illo visitari peroptans, vt eum venientem intuita est, precibus adiungens lachrymas, palmas vtrasque extendit, dicens: Si vis, potes me sanare. At ille bis terque in preces incumbens, lachrymarum imbre perfusus, compellauit ægrotam. Ea vero mox sublata voce clamauit, nihil se dolere, iam abscessisse languorem omnem.

Item paralyticam.

Iam illud singularis gratiæ beneficium, quod ei inter mundi proceres diuinitùs collatum fuit, non patitur sollicitudo silentio præterire. Omnes quidem gentium Reges ei deferebant; sed specialius Rex Gebaualdus eximio eum & honore & obedientia semper prosecutus fuit. Namque Brionenses, quos olim captiuos abduxerat Alemannorum immanitas, sola vi literarum à viro sancto scriptarum impulsus, liberati restituit, hostilique seruitute absolutos, & longæ dominationis acerbitate pressos, ad S. Lupi postulatum remisit.

Solis literis redimit captiuos.

Multos autem habuit vir beatissimus præclara virtute discipulos, insigni miraculorum gloria illustres. In S. Polychronio, Virdunensis Ecclesiæ Episcopo, gratia curationum præfulsit; ita vt religatis post tergum manibus, dæmonibus imperaret: priusque sensum perci-

Præclari & sanctissimi illius discipuli, nempe, S. Poly-

chronius, Virdunensis. S. Seuerus Treuirensis. S. Albinus Catalaunensis Antistites. Postquam sedisset 52. annis, moritur vir sanctus.

perent obsessi, quam corporum suorum collisionem. S. Seuerum, Treuirensi Ecclesiæ ordinatum antistitem, primæ Germaniæ gentibus prædicantem, non ambigimus inter Apostolos suum habere consortium. S. quoque Albinum, Catalaunensem præsulem, diuturna sanctitatis prærogatiua eminentem, non debemus taciti omittere, quam ille crebro permultis locis dæmones ab hominibus profligârit. Nec immerito dum tantorum virorum celebramus præconia, etiam magistri laudes depromere videri debemus. Successit autem ei dignus illo honore Camelianus; cùm S. Lupus duobus & quinquaginta annis sacerdotio, maxima omnium sanctitatis opinione, functus fuisset.

** Alias VVilhelmi*

C Baron. in Not. Martyr. Roman.

*VITA S. GVLIELMI, * EPISCOPI Briocensis in minori Britannia: Ex ea quæ est per Godefridum Caluum Bituricensem Archiepiscopum ei multum familiarem. Excessit vir sanctus ex humanis, anno Domini 1241. Relatus in SS. numerum ab Innocentio Papa 4.*

29. Iulij.

SAnctus Gulielmus à primæuo iuuentutis suæ flore, castitatis operibus vehementer deditus, totis viribus omni voluptate calcata, impollutum Deo spiritum seruare conabatur. Cumque non ignoraret vitam hominis militiam super terram esse, multo semper ante contra infesta dæmonis arma sese muniebat, intentaque semper cura & precibus excubabat, ne quæ dæmonum insidiæ improuiso illi obuenirent. Veruntamen humani generis inimicus, quo vigilantiùs eum saluti suæ incumbere cernebat, eo multo magis modis omnibus eum euertere conabatur. Et quidem non semel per mulierum astutias Dei seruum corrumpere tentauit. Cùm enim adhuc iuuenis, & corporis elegantia & verborum facundia & conuersationis gratia omnium

Iob 7.

mnium oculis mirifice placeret, tum mulier quædam fornicationis spiritu stimulata, quo cupitis eius amplexibus frui posset, captato noctis silentio, perrexit ad beati viri cubile, procaciterque se ad latus eius proijciens, libidinis igne eum inflammare tentauit. At ille ad insolitum mulieris tactum excitatus, non solùm scelus exhorruit, verumetiam quasi tactus ab angue de lecto statim exilijt, atque ad orationis præsidia sese recepit.

Impudica mulier irridetur eius castitati.

Alio vero tempore, cùm iam pontificali officio fungeretur, quædam nobilis admodum fœmina tam viri quam amicorum auxilio viduata, cùm forensibus in curia Episcopi litibus intricata molestiarum suarum nullum inueniret exitum, inops consilij quid ageret, tandem ex muliebri nequitia statuit polluto amore Iudicis gratiam obtinere, aduersariosque per fas perque nefas hoc modo superare. Quadam igitur die, fuco muliebri egregie compta, deductum in partem Episcopum cœpit blandis parum honesti amoris sermonibus pertentare, ac paulatim igneos impudicitiæ suæ radios in ipsum Dei virum vibrare. Sed vir Dei sancto præmunitus spiritu, vt primum ignea impudicæ fœminæ tela sensit, statim cum admiratione vestimenta excutiens, Mulier, inquit, quid? an ignoras me Dei seruum & sacerdotem esse? Vide misera quo te scelere obstringis? At illa increpationis viri Dei stimulis sauciata, & confusione ingenti perfusa, protinùs cùm festinatione se subduxit: castissimum præsulis pectus secum mirabunda collaudans.

Item alia nobilis vidua.

Præter hæc autem castitatis insignia, præcipua etiam pauperum illi cura fuit; quos adeo sedulo nutriuit & ab ægestatis malo defendit, vt cunctis sæpe facultatibus eorum in vsus erogatis, ab aliis insuper mutuo peteret, quod pauperibus distribueret. Instruebat ille quidem interdum magnifica conuiuia: sed hospitibus pro dignitate acceptis, ac inde dimissis, mox cuncta pauperibus large admodum præberi mandabat. Ipse vero pura aqua vel vino interdum mixta, & tenui sane cibatu vitam sustentabat, animũ magis assidua cœlestiũ rerum com-

Benignitas eius in pauperes.

Frugalitas eius.

commentatione & intenta supplicatione pascens, ne vanis vnquam illecebris ad perituras corporis voluptates abriperetur. Hinc præter consuetum horarum officium, diebus singulis Dauidicum ex integro Domino persoluebat psalterium; ex quo suauissimas sane animæ delicias hauriebat.

Charitas eius erga proximos. Porro quanto charitatis ardore proximum quemque dilexerit, nulla vis orationis pro dignitate explicare potest. Sæpe pro ouium suarum corporali salute, irruentium in ciuitatem hostium gladiis ceruices suas obiecit. Sæpe dies noctesque in fletibus & lachrymis peruigil exegit, vt iram diuini numinis hominum sceleribus offensi mitigaret. Cùm vero grauis persecutio per tyrannorum malitiam in Britannica Ecclesia excitata præualeret, ipse zelo iustitiæ viriliter inflammatus, ferocitati tyrannicæ resistere satagebat: mortem pro suorum libertate, oppetere paratissimus. Quam ob causam minis & iniuriis multis ab ipsis tyrannis eorumque complicibus exagitatus, cum nullo modo principum iniquorum voluntati, in præiudicium libertatis Ecclesiasticæ, vellet acquiescere, exilio damnatus est. *Mittitur in exilium pro iustitia* Cessit itaque patrio solo, & ad Pictauiensem antistitem profectus, summa ab eo beneuolentiæ significatione exceptus fuit, & in vicariam operam ab eo assumptus. Ibi cum annos aliquot magna cum opinione sanctitatis omnia pontificis officia administrasset, tandem cessante persecutione, ad suam iterum diœcesim honorifice reuocatus est; *Obitus eius.* vbi vltimum vitæ cursum multis aliis pietatis & sanctitatis operibus clarum feliciter consummauit.

Corpus eius in Ecclesia cathedrali summo cum honore tumulatum fuit. Cum vero Philippus successor eius duobus post obitum illius annis, ecclesiæ fabricam viro sancto inchoatam, nouis, magisque magnificis structuris extollere decerneret, eaque de causa Gulielmi corpus transferri deberet, fuit, mirabile dictu, non *Post biennium cor-* modo ab omni corruptione alienum, planeq; integrum repertum, sed & quasi preciosissimis fuisset aromatibus

con-

conditum, suauissimo odore mirifice refertum. Ibi tum cunctis, qui aderant, Deum in sancto eius laudantibus, clarissima protinùs miracula coruscârunt; prorsus vt in ipsa non tantùm Britannia, sed per adiacentes & remotas quoque prouincias, plurimi accepta sanitatis beneficia in propriis corporibus circumferrent; aliosque ad eadem percipienda itidem mitterent.

pus eius integrum repertum.

Miracula ad tumulum eius.

Martyrium Simplicij Faustini & Beatricis habet Lector 11. Maij in actis S. Anthimi.

MARTYRIVM SS. VIRGINVM MAXIMÆ, Donatillæ, & Secundæ; Ex Adone Archiepiscopo Viennensi. Coronatæ sunt Anno Christi 262. Dionysii Papæ 2. Valer. & Gallien. Impp. 8.

C. Baron. Annal. Tom. 2.

APud Aphricam ciuitate Tuburbo Lucernariæ, Maxima, Donatilla, & Secunda, eximia pulchritudine virgines, sub Anolino præside in persecutione Gallieni præclarum fidei suæ certamen inierunt. Cùm enim Maxima & Donatilla sorores, à Iudice comprehensæ, ad Tuburbitanam ciuitatem perductæ fuissent, mandato tyranni pane & aqua prorsus destitutas, aceto & felle carnifices eas potârunt. Cumque ea iniquitate aliquamdiu constanter tolerata nihil mouerentur, Anolinus ira & furore inflammatus, iussit eas, ad contumeliam, per vrbis compita deduci, omniumque ludibriis fatigari.

30. Iulij.

Maxima & Donatilla sorores

Hæc cum Secunda virgo, annorum non amplius duodecim è superiori domûs suæ loco contemplaretur, Spiritu Deifico accensa, ad similem martyrij gloriam vehementer exarsit. Itaque neque suppliciorum atrocitate deterrita, neque generis sui dignitate & opũ amplitudine inescata, neque nuptiarum magnificentia

Secunda virgo duodennis.

vel

vel sponsi blanditiis detenta, neque postremo patris & cognatorum lachrymis mota, virili animo descendit, sociamque se præclari certaminis præbuit. Cùm enim beatæ martyres Maxima & Donatilla procederent, illa festina accurrens clamauit; Nolite me dimittere, ô sociæ virgines; sed vestris precibus ad eandem gloriam me assumite. Hęc voce maxima, cunctis sane stupescentibus, exclamans, vna cum illis Tuburbitanam est ingressa ciuitatem.

Admiranda virtus in tantilla ætate.

Altera die Anolinus adductas pro tribunali sorores Maximam & Donatillam ad tormenta elidi præcepit. Fuit tunc horrende in tenerrima duarum istarum virginum corpuscula sæuitum. Primo namque virgis crudelissime cæsas, viua calce plagas earum perfricari iussit. Deinde in eculeo extensas torqueri, statuamque ad libandum offerri. Hæc cùm animo inuicto, stupente populo, pertulissent, Iudex furore ebrius, in craticula eas torrere, prunásque ardentes sine intermissione adhiberi: ac postremo in theatro ad delubrum deponi præcepit, vt omnium calcibus peterentur.

Horrenda supplicia Maximæ & Donatillæ.

Hæc cùm fierent, & virgines in tanta suppliciorum atrocitate de hoste triumphum agerent, fuit & Secunda virgo eximia formæ pulchritudine ad Anolinum adducta. Quam conspicatus proconsul, & tu, inquit, Christiana es? Cui Secunda; Christiana. Tunc homo ferus planeque barbarus, neque virginis ætatem, neque corporis pulchritudinem, neque morum elegantiam miseratus, vna cum Maxima & Donatilla ferro crudeliter vinctam ad bestias damnauit. Populus frequens ad spectaculum venerat, cum cernere licebat virgines & generis & virtutum splendore ornatissimas, suauiter se mutuo amplexari; Christo, nunc stantes, nunc fixis in terram genibus, vota precesque persoluere; feras auidissime expectare, & vltimum vale alteram alteri cum osculo pacis dicere. Porro vrsus tandem ferocissimus in arenam cum ingenti omnium clamore dimissus, cùm putaretur momento virgines dilaceraturus, is agnina protinùs mansuetudine assumpta, ad earũ se pedes di-

Præclarum certamen & iucundũ spectaculũ SS Virginum.

Vrsus eas honorat, lingitque vestigia.

misit,

misit, linxitque vestigia potiùs quam momordit. Tunc lætitiæ voces ab omnibus in cælum sublatæ sunt. Anolinus vero cernens se furente, bestias mites, capitis sententiam in virgines dictauit: quam magna cum gratiarum actione porrectis ceruicibus exceperunt, 3 Kal. Augusti.

Decollantur SS. Virgines.

PRAECLARVM CERTAMEN SS. ABdon & Sennes, nobilium persarum; quod Romæ viriliter compleuêre, Anno Salutis 254. Sede vacante, Decij Imperatoris 2. Ex ijs quæ extant apud V. P. Laurent. Surium, in præambulis S. Laurentij.

C. Baron. Annal. Tom. 2.

CVm post præclaram illam in Perside adeptam victoriam, Decius Imperator, quamplurimos quos ibidem inuenerat Christianos, atrocissimis necasset supplicijs, Romam tandem rediens, duos subregulos Abdon & Sennen, (quos quod corpora cæsa Christianorum colligerent ac in suo prædio reconderent comprehensos, in suam seruârat gloriam, ac Romani populi spectaculum,) catenis vinctos secum ad Vrbem abduxit. Quo cum post menses 4. venisset, conceptum in Christianos odium omni tyrannide exprompsit, & imprimis præfatos Christi athletas, præsente Senatu ad certamen euocauit. Aderant illi auro quidem & lapidibus pretiosis, vtpote subreguli, ornati, sed catenis vincti. Porro splendebat ex vultu eorum fulgor quidã, haud dubium diuinæ virtutis indicium; adeo vt Senatus molestissime ferret, viros tam præclaros & regia dignitate conspicuos ad supplicia euocari. Decius vero, allato per Claudium Capitolij Pontificem tripode, blandis admodum verbis & promissis amplissimis, ad Dijs sacrificandum eos inuitauit. At illi animis plane inuictis in confessione Christi persistêre; vnde furore acrius incensus, Valeriano præfecto seuere mandauit,

30. Iulij Iuxta Martyrologium Roman.

Abdon & Sennes Persæ Subreguli Christiani Romam vincti abducuntur.

Abdon & Sennes tentantur blanditiis à Decio sed frustra.

vt atroci vindicta martyres puniret, ac suppliciorum immanitate reliquis qui in vrbe erant Christianis terrorem inferret.

Mox igitur Valerianus nudatos Christi martyres furibundus ad Solis simulacrum, iuxta amphiteatrum, adduxit: præcepitquè militibus, vt eos ad thura Diis cremanda compellerent. At illi, eiecto summum per contemptum in simulacrum sputo, dixerunt Valeriano; Iam fac quod facturus es. Tum Valerianus ilico plumbata expediri, ijsque atrocissime cæsos martyres in amphiteatrum introduci præcepit, vt ferarum laniati morsibus, mentis eius furorem crudeli morte extinguerent. Sed vt martyres, expresso crucis signo & Christi nomine fidenter inuocato, amphiteatrum ingressi sunt, ilico feræ (erant autem Leones duo, & vrsi quatuor) omnia plusquam mansuetudine ad pedes sanctorum rugientes se demiserunt; & quod maiorem admirationem habet, contra tyranni furorem impetumque, eos aliquamdiu mirabiliter tutati sunt. Tandem vero iussu Valeriani gladiatorum ictibus in ipso amphiteatro trucidati, ad Solis simulacrum prope amphiteatrum proiecti sunt; vbi ad Christianorum terrorem, tribus diebus, totidemque noctibus corpora eorum iacuêre. Tertia vero nocte, Cyrinus subdiaconus, cuius ædes amphiteatro admodum vicinæ erant, ea collegit, & in arca plumbea, domi suæ honorifice condidit, 3. Cal. Augusti.

Damnantur ad bestias.

Nihil ab ijs læduntur.

Gladiis necantur.

Latuêre autem horum sanctorum corpora ad vsque tempora Constantini, quo imperante, diuinitùs reuelata sunt: & à Christianis in cæmeterium Pontiani summo cum honore translata.

Diuinitus reuelantur eorum corpora.

MARTYRIVM S. FABII, MARTYris Cæsareensis; Ex Adone Viennensi Archiep.

C. Baron. in notat. mart. Rom.

31. Iulij.

SAnctus Fabius cum Cæsareæ præsidialia vexilla ferre recusaret, primùm diebus aliquot in carcerem detru-

…certuſus, varijs moleſtijs affectus eſt. Deinde ante tribunal productus, & ſemel atque iterum interrogatus, in Christi confeſſione, nihil ſupplicia veritus, conſtans perſtitit. Vnde Iudex furore percitus, capitali eum ſententia damnauit. Poſt hæc corpus triduo ſepulturæ beneficio deſtitutum cuſtodiri iubetur; tandem & corpus & caput ſeorſum reticulis inſuta, in maris profunda demerſa ſunt. Sed Domini virtute receſſo reſiculo, membra capiti reuocantur, & ſcapulis ceruix, cum indicijs paſſionis, adiungitur. Atque ita ſuæ integritati redditum corpus, vnda blandiore ad Caternitanum littus euectum, & condigno cultu à fidelibus in baſilica tumulatum eſt.

Mittitur in carcerem.
Plectitur capite.
Præclarum miraculũ.
Locus ſepulturæ eius.

VITA S. GERMANI, EPISCOPI ANtiſidiorenſis: *Ex ea quæ prolixe eſt per Conſtantium presbyterum, ſcriptorem illorum temporum haud ignobilem. Adſcribitur hic ſeptimus eius ſedis epiſcopus, ſeditque annos 30. & dies 25. functus eſt fato, Anno Redemptoris 435. Sixti Papæ 4. Valentiniani Imp. 11.*

C. Baron. Tom. 5. Annal. & in notat. Mart. Rom.

SAnctus Germanus Antiſidiorenſis oppidi indigena, ſplendidis cum primis natus parentibus, ab ipſis infantiæ rudimentis; ſtudiis liberalibus adhibitus, magna ingenij vbertate breui ſummum eruditionis gradum conſcendit, prorſus vt & naturæ induſtriæ multiplicibus adornatus gratiis, magno ſuis eſſet honori. Atque vt omnibus literarum numeris abſolutus, nihil in eo deſiderari poſſet, poſt Gallicana auditoria Romam profectus, præclara iuris ſcientia pectus inibi egregie impleuit. Inde ad tribunalia præfecturæ admotus, cauſarum patrocinio tam celebre ſibi nomen reddidit, laudeſque adeo multiplicauit, vt ſublimen inprimis & genere, & diuitijs, & quod caput eſt, moribus orna-

31. Iulij.
Patria eius
Egregia eius eruditio.
Romæ nauat operam legibus.

Fit aduocatus. *Ducit Vxorem.*

ornatissimam sortiretur vxorem. Quem deinde togæ præconijs præeminentem, Respubl. ad maiora honorum insignia, ducatûs quippe ad culmen & regimen prouinciarum euexit.

Dux constituitur.

Eo honore & potentia sublimatus, neglecto Christianæ religionis cultu, tyrunculorum indulgere industriis, venatui inuigilare, ferarum copiam insidiis & viribus captam in ciuitatem magna cum gloria inferre quotidie. Erat in ciuitate arbor pyrus, cuius ramos ferarum capitibus in gloriam exornabat. Ea res cùm Christianæ pietati plurimum obesse videretur, S. Amator loci illius antistes arborem, vt offendiculum tolleret, radicitùs extirpauit, flammisque deputauit atque ossa, ne qua illius memoria extaret, longe ab vrbe proijci mandauit. Quod Germanus iniquo adeo tulit animo, vt Christianæ religionis oblitus, mortem viro beatissimo minitaretur. Eius vero furorem ad tempus S. Amator declinans, Heduam profectus est; vbi, Domino reuelante, eundem ipsum Germanum in sacro munere sibi successorem futurum cognouit. Reuersus itaque Antisiodorum antistes, conuocata concione, cùm in Ecclesia ad sacerdotale officium rite obeundum sese accingeret, cerneretque inter alios Præfectum vrbis Germanum, corpore animoque ad omnem modestiam ac pietatem compositis, sacra limina intrantem, iussit illo ingresso, mox Ecclesiæ fores claustris arctari. Tum vero glomorata secum Clericorum atque nobilium turba, Germanum apprehendit, & inuocato nomine Domini cæsariem capiti eius detrahens, habitu religionis, reiectis ornamentis secularibus, cum honore induit, dicens; Satagere te oportet, frater charissime, vt commissum tibi honorem immaculatum conserues: quia me decedente, omnipotens tibi pastorale officium commisit.

In vita S. Amatoris hæc eadem habet Lector. 1. Maij.

Minatur mortem S. Amatori.

S. Amator Germanū Clericum facit.

Moritur S. Amator & Germanus ei succedit in Episcopatu.

Post hæc beatissimus Amator obitûs sui incitamentis vrgeri incipit, breuique defungitur, & Germanus summorum infimorumque voluntate inuitus atque coactus

oactus ad sacerdotale officium adigitur. Deseritur
taque mundi militia, & cœlestis assumitur. Secu i pom
a calcatur, vxor in sororem ex coniuge mutatur, sub-
antia in pauperes dispensatur, paupertas ambitur.
am vero qua animi magnitudine & ardore spiritale
ellum sibi suoque corpori indixerit, difficile est enar-
are. A primo namque suscepti muneris die, ad vsque *Nota mi-*
erminum vitæ, non vinum, non acetum, non oleum, *ram vitæ*
on legumen, nunquam vel salem ad vsum condiendi *austerita-*
aporis accepit. In refectionibus primùm cinerem præ- *tem.*
bauit, deinde panem hordeaceum sumpsit; quem ta-
nen ipse excussit & moluit. Et hic cibatus adeo tenuis
palato ingratus nunquam ante vesperam sumeba-
ur; interdum etiam hebdomada media, non raro et-
am septimo die latranti stomacho dabatur. Indumen-
um tam hyeme quam æstate vnum erat, idemque,
uod tam diu vsui erat, donec nimia vetustate con-
umptum plane decideret, cilicio interim asperrimo
lie noctuque carnem atterente. Lectus ex dolatis asse-
ibus constratus, ac cinere conspersus, nullo etiam cer-
icali subiecto, profundum carpere somnum vetebat;
quid dico somnum, cùm totas noctes nihil nisi gemi-
us duceret, stratumque asperum assiduis pene rigaret
ietibus.

Et quidem (ô pietatem) cùm tanta seueritate in *Benignitas*
suum ipse corpus sæuiret, alios stupenda plane benigni *eius eximia*
tate fouebat, summus cultor hospitalitatis; qui paupe- *in pauperes*
ribus & peregrinis aduentantibus conuiuium ieiunus
pastor exhibebat, propriis manibus pedes lauabat, oscu
labatur, & profuso lachrymarum imbre interdum riga-
bat. Inter hæc autem, aliaque quotidiana ministeria,
quæ in magna populorum frequentia obire necesse e-
rat, vt contractum ex hominum familiaritate puluerē
cœlesti rore iterum abstergeret, monasterium constru- *Construit*
xit: in quo frequenter degebat, animumque mira cœ- *monaste-*
lestium rerum dulcedine pascebat. *rium.*

Porro eodē tempore res accidit, quæ Germani san-
ctitatem maxime celebrē reddidit: digna profecto quæ

à nobis explicetur. Erat vir candido ingenio, Ianuarius nomine. Qui cùm princeps præsidiali militaret officio exactos à prouincialibus solidos ad Iudicem deferebat. Is cum causa visendi eum ex itinere diuertisset, sacculum, quem pecunia onustum ferebat, incautus amisit: nulloque de circunstantibus intuente, casu is reperit, qui vexari inimica infestatione consueuerat. Tandem viator in se reuersus, vbi damnum agnouit, subito dolore perculsus, totam ciuitatem lachrymis & clamoribus impleuit, & ab ipso beatissimo sacerdote, haud aliter ac si ipsi tradidisset, amissam pecuniam requisiuit. Is pro sua benignitate pacato illum animo esse iussit, spondens fore vt amissam reciperet. Ille interim solicitus triduo sursum deorsum cucurrit, si forte furem deprehenderet. Cumque triduo sine vllo fructu exacto ad episcopum rediret, genua eius lachrymabundus amplectens contestatus est, se vitam cum morte permutaturum, si non ilico damnum resarciret.

Dæmoniacum furem furtum prodere cogit: & dæmonio liberat.

Tunc antistes extrema Ianuarij miseria flexus, vnum ex his, qui dæmonio obsessi vexabantur, adduci præcepit, eumque monuit, vt ablatam furto pecuniam prodat, eamque suo domino restituat. At ille constanter inficias it, negatque se pecuniam habere. Tunc Germanus pia commotione inficiantem in populum produci mandat: ibidemque seruari, donec peracto à se Missarum officio, hominem vel absoluat, vel condemnet. Nec mora. Prostratus toto corpore in oratione, magna vi precum diuinum numen implorat, vt & obsessum ab infesto dæmone liberet, & Ianuario magnis in angustiis constituto pecuniam ostendat.

Magna vis precum S. Germani.

Et ecce statim infelix, inimici & captiuus pariter & minister in sublime suspenditur, & quasi flammis circundatus, ingenti clamore nomen Sacerdotis inuocat, crimen, quod commiserat, confitetur: & supplex veniam postulat. Plebs stupendo hoc spectaculo vt par erat, commota, ecclesiam clamore impleuit, accurrit, hominemque in aëra suspensum mente oculisque attonitis contemplatur. Tandem vir sanctissimus ex oratione consurgens, euocat æstuantem, omnia discutit

vni-

niuerſa cognoſcit:eodemque miraculo, & decepto pe-
niam, & obſeſſo ſoſpitatem reſtituit.

Plurimis eiuſmodi ſimilibus vir ſanctus claruit mi-
raculis: quæ tamen ſecreta obumbratione ſemper ſup-
primere ſtuduit.

S. Germanus & Lupus in Angliam mittuntur ad tollendam hæreſim Pelagianam.

Eadem tempeſtate cum Pelagiana hæreſis, in An-
glia, læta Orthodoxæ fidei ſata popularetur, conuoca-
ta Synodo, Germanus & Lupus Apoſtolici ſacerdotes
ad funeſtam peſtem delendam miſſi ſunt. Quibus Me-
todorum Pariſiaci territorij vicum ingreſſis, inter con-
fertam plebem læta acclamatione illis obuiam ruentẽ,
forte & Genouefa teneræ ætatis virgo cum parentibus
occurrit, quam diuinus antiſtes, cæteris omiſſis, ample-
xatus, prophetico ſpiritu maximis ſanctitatis orna-
mentis à Deo decorandam prædixit; & rebus ad ſpiri-
tuale bellum neceſſariis atque optimis documentis in-
ſtruxit, quemadmodum in eiuſdem virginis vita elu-
cet. Cùm vero Pariſijs digreſſi, Chriſto duce, Oceanum
conſcendiſſent, & de ſinu Gallico leui ventorum flatu
in altum deducti fuiſſent, ſubito horrida tempeſtas à
dæmonibus excitata, cœli fragore, tetraque ac minaci
nubium vi, apertam in nauis ruinam conſpirare viſa eſt.
Cedebant miniſteria victa nautaram, ferebaturque na-
uigium non viribus ſed oratione. Et ipſe Pontifex, fra-
ctus corporis laſſitudine, ſopore reſolutus iacebat. Iam-
que nauigium ſuperfuſis fluctibus mergebatur, cùm
beatus * Lupus omneſque turbati excitant ſeniorem,
elementis furentibus opponendum. Qui periculi im-
manitate conſtantior, Chriſtum inuocat, Oceanum
increpat, & procellis ſæuientibus cauſam religionis op-
ponit. Statimque aſſumpto oleo, in nomine SS. Trini-
tatis leui aſpergine fluctus ſæuientes oppreſſit, ſuiſque
orationibus breui optati littoris quiete potitur. Ibi tum
conueniens ex diuerſis partibus multitudo excepit ſa-
cerdotes, quos venturos etiam vaticinatio aduerſa præ-
dixerat. Nunciabant enim ſiniſtri ſpiritus, quod time-
bant. Qui imperio ſacerdotum dum ab obſeſſis corpo-
ribus detruduntur, & tempeſtatis ordinem, & pericula,

Prophetia eius de S. Genoueua: cuius vitã habet Lector 3. Ianuarij.

** Eius vita extat ſupra 29. Iulij.*

Sedat tempeſtatem.

Pelluntur dæmones ab obsessis.

quæ intulerant, fatebantur: victosque se eorum meriti & imperio non negabant.

Intereà Britannorum insulam, quæ inter omnes v prima est, vel maxima, ingressi, nefandam hæresim ex tirpare aggressi sunt. Cumque instituta cum aduers riis disputatione, Pelagiani diuitiis, & vestium splendo re, atque multorum assentatione, vt fieri solet, circum dati, primi sermonem facerent, contentionisque alea sola verborum nuditate sustinerent, demùm Antistit venerandi torrentes eloquij sui cum Apostolicis & eu angelicis tonitruis contra humanam præsumptione profuderunt: vanitatem conuicêre; perfidiam confuta runt; tanta efficacia, vt ad singulas verborum obiectio nes, reos se, dum respondere nequeunt, aduersarij fat rentur. Cum ecce diuina haud dubium dispositione subito vir tribunitiæ potestatis cum coniuge proced in medium, decem annorum filiam luminibus orba offerens: quam sacri antistites aduersariis offerri præc perunt. Sed illi conscientia puniente deterriti recusarũ eamque ad viros sanctos reiecerunt. Tum vir sanctiss mus plenus Spiritu sancto, inuocata SS. Trinitate, pro tinùs adhærentem lateri suo capsulam, cum sancto reliquiis collo auulsam, puellę applicat oculis; quos sta tim, tenebris euacuatos, lumine veritatis impleuit. Ex ultant parentes, miraculo populus contremescit, & exe crabili hæresi abiurata, sacerdotum doctrinam arden desiderio amplectuntur. Porro S. Germanus templũ S Martyris Albani, ingressus, plurimorum Sanctorum, e diuersis locis, collectas reliquias sub altari pie condidi & de ipso loco, vbi B. Martyris effusus fuit sanguis, ma sam pulueris secum delaturus abstulit. In reditu vero dæmonis insidiis pede læditur; & iacens in lectulo, dum circum circa casuale deseuit incendium, eius incolum apparuit tugurium. Et quidem referri nequit, quot quan tasque virtutes Deus sit operatus in famulo suo infi mo. Cumq; nihil remedij sibi adhiberi pateretur, can didatum sibi noctu adesse videt, qui manu extensa ia centem videretur attollere, eumq; consistere firmu

Virtute reliquiarum cæca illuminatur.

En quanti facit puluerem martyris.

vestigiis imperare: qui statim recepta sanitate, die reddito, itineris laborem suscepit intrepidus.

Miraculose sanatur pes eius lasus.

Interea Saxones, Pictique, bellum aduersus Britones susceperunt; quos eadem necessitas in castra contraxerat. Cumque trepidi partes suas pene impares iudicarent, sanctorum antistitum auxilium petierunt. Ac currunt illi, & diuini verbi prædicatione maximam exercitûs multitudinem ad sanctissima Christi sacra suscipienda aptant: eamque die Dominicæ resurrectioni sacra expiant. Hostes interim audita castrorum forma, quasi ad exploratam victoriam alacritate incredibili festinant: vt Britones religioni intentos vno impetu subuertant. Quorum aduentum S. Germanus vt cognouit, expiatos hortatur, vt contempto armorum præsidio, Christianæ spei firmiter innitantur, & se Ducem intrepide in hostem tendentem sequantur. Iamq; aderat ferox hostium multitudo; quam ex editis locis conspicatus Germanus, vniuersos admonet, vt voci suæ vno clamore respondeant. Parent omnes, & nihil de imperio Germani & sacerdotum detractant. Tum vero securis hostibus, qui se insperatos adesse confidebant, Alleluia, tertio repetitum, sacerdotes exclamant; Sequitur vna vox omnium, & eleuatum clamorem repercusso aëre montium inclusa multiplicant. Hostile agmen terrore prostratum fugam capessit, arma proijcit, certatimque, vt vel nuda corpora discrimini subducant, laborant. Vltionem suam innocens intuetur exercitus, & prædam cælestis victoriæ miles religiosus adipiscitur. Triumphant pontifices, hostibus sine sanguine fusis; compositaq; opulentissima insula securitate multiplici, suas repetunt sedes, patriamq; reuisunt: & quidem suam, turbulentis quorundam ingeniis moribusque turbatam, Germanus reperit; quam breui insita prudentia in integrum restituit; aliisque multis miraculis claruit.

Multos conuertunt ad Christum S. Germanus & Lupus.

S. Germanus miraculose hostes fugat.

Interea ex Britanniis nunciatur, extinctam nuper Pelagianam hæresim iterato paucorum scelere dilatari. Euocatur omniũ precibus S. Germanus, vt malo iterũ exurgenti occurrat, populumq; nutantem prædicatione

S. Germanus secundo in Angliã vocatur.

...sur. & extinguit Pelagianam hæresim.

ne confirmet. Non recusat vir sanctus, gentis illius salutem pacemque sitiens; quin, assumpto Seuero Treuirorum antistite, rursum mare Christo auctore conscendit. Nec latuit malignos spiritus, sancti aduentus; prorsus vt totam insulam peruolitantes Germanum inuitis vaticinationibus venire nunciarent. Inter hæc Elaphius quidam haud ignobilis, filium suum contracto poplite miserum assumit, & magna populi sequente caterua, venienti Sacerdoti sanandum offert; quem Germanus, vt Pelagij reliquias facilius profligaret, solo manûs suæ contactu sanitati restituit; ac pullulantem denuo hæresim cùm miraculorum virtute, tum vi diuini verbi preclare extinxit. Inde domum transmarina expeditione remeans, tantis in via virtutibus signisque admirandis coruscauit, vt, si cuncta referre velimus, vix fidem facere possimus, præsertim ijs, qui Dei in seruos suos bonitatem minus perspectam habent.

Alia eius in Anglia & alibi miracula.

Tandem vir sanctissimus Rauennam deueniens, inibi de itinere suo ad cœlestem patriã à Domino præmonetur; deinde septimo infirmitatis suæ die rebus omnibus rite dispositis, iam plenus dierum & bonorum operum, è corporis ergastulo ad cœlos migrauit. Reliquit tantum omnibus sui desiderium, vt vestes eius, quanquam viles, certatim diriperent, easque reliquias, amplissimæ hæreditatis loco, inter se primarij viri studiose diuiderent. Rexit autem sanctissimus Germanus Antisidiorensem cathedram annos XXX. dies XXV. Eius sacratissimum corpus honorifico agmine suam vti viuus petierat, est delatũ ad vrbem; vbi innumerabilibus coruscans miraculis: Christi Domini in sanctis sui bonitatem mirifice testatur.

Obitus eius felicissimus

Sedit Annis 30. diebus 25.

Claret miraculis post obitum.

Et quidem:

Fulgida fulgentem } *Germanum* { *sidera captant:*
Florida florentem } *Germanum* { *millia plaudũt.*
Cœlica cœlestem } *Germanum* { *carmina cantãt*
Splendida splendentẽ } *Germanum* { *gaudia pangũt.*

AVGV-

AVGVSTVS.

DE FESTO VINCVLORVM seu Catenarum B. Petri Apostoli; Ex iis quæ habentur apud Doct. ss. C. Baron.

EVDOCIA Augusta, Theodosij Imperatoris coniunx, cum Hierosolymã voti soluendi causâ venisset, præter alia quibus ibidem à Iuuenale Hierosolymorum Episcopo, affecta est muneribus, insigne donum accepit catenarum illarum, quas Angelus Domini de manibus Petri in carcere ab Herode vincti disiecerat. Quas piè admodum venerata, illarum alteram Constantinopoli honorificè asseruari voluit, eiusq. in honorem basilicam erexit, & auro gemmisque ornatam, SS. Patrum encomijs celebrari mandauit. Alteram vero Romam ad Eudoxiam filiam, Valentiniani Imperatoris coniugem transmisit. Quæ quidem, matri religione non impar, in eius memoriam, & Petri Apostoli, qui ea vinctus fuit, erexit Deo Basilicam in Exquilino monte: Augustam sanè, Augustæque nomine dignam. Titulus enim Eudoxiæ nuncupata est. Dicta etiam S. Petri ad vincula. Vbi non illa tantum, Hierosolymis à matre Eudocia missa catena recondita est, sed & diuino miraculo huic illa coniuncta dicitur, qua sub Nerone Imperatore, Romæ, vinctus Petrus in carcere Mamertino diu detentus est: à Romanis Pontificibus sedulo admodum iugiter custodita. Habent etenim tabulæ Ecclesiasticæ, ambas has catenas simul collatas, eiusdem generis & artis inuentas, sibi inuicem di-

Annalium Tom 1 Anno Domini 44 & 5. Tom. An: Dom: 439 & in Not Martyrol, Roman.

1. Augusti. De peregrinatione Eudociæ Augustæ, &c.

Eudocia Constantinopoli in honorem Catenarũ Basilicam construit.

Eudoxia filia Eudociæ, Romæ erigit Titulum in honorem Vinculorũ B. Petri.

Duæ Petri

 uinirus

catena mirabiliter vnita.

uinitus mirabiliter copulatas, iunctasq. simul ac vnitas, ex duabus vnam affectam esse. Quarum memoriæ, Kalendæ Augusti fuere à Romano Pontifice consecratæ: in earumque nomen, Deo, dicta Basilica dedicata. Quam autem solitæ fuerint catenæ istæ coruscare miraculis, quamque vsitatum fuerit Romanis Pontificibus pro nobili munere aliquid ex limatura earundem catenarum ad insigniores personas mittere, S. Gregorius Papa in suis ad diuersos datis Epistolis locupletes testis est. Quidni vero venerat uri essent homines Catenarum Petri memoriam, quibus Deus eandem atque ipsi Petro contulit in edendis miraculis adeo admirandam atque visibilem virtutem? *a* Merito itaque per omnes Christi Ecclesias auro pretiosius habetur ferrum illud pœnalium vinculorum. Si tam medicabilis fuit obumbratio visitantis, quanto magis catena vincientis? Si inanis quædam species vacuæ imaginis, habere potuit in se vim salutis, quanto magis de corpore meruerunt attrahere salubritatis, ferreo pondere sacris impressa membris vincula passionis? Si ad præsidia supplicantium tam potens fuit ante martyrium, quanto magis efficax post triumphum? Felices illi nexus, qui de manicis & compedibus in coronam mutandi, Apostolum contingentes, martyrem reddiderunt. Felices catenæ, quæ nudatis pene ossibus inhærentes, viuas reliquias de sanguinis sudore, iam attrita carne, rapuerunt, tactusque membrorum cruciatûs sui sanctificat instrumentum. In quo dum afflictio crescit ad pœnam, causa pœnæ proficit ad gloriam. Felicia vincula, quæ reum suum vsque ad Christi crucem non tam condemnatum, quam consecratum miserunt.

Inter alias l. 1. epist. 6. Indictio 14. & epist. 23 lib 6 Indictio 15. ad Childebert franco. Reg. Vinculorum Petri præconium.

a. Augustinus de Sanctis serm. 29.

Porro de his catenis quibus B. Petrus vinctus est Hierosolymis, tandem Romam translatis, hæc cecinit Arator Diaconus;

In Act. lib. 1.

------ manet omne per æuum
Pignoris huius apex, & sideris obtinet instar,
Corpora quod Petrus sacrauit, & Angelus ore.

His

His solidata fides, istis tibi Roma catenis,
Perpetuata salus: harum circumdata nexu
Libera semper eris. Quid enim non vincula præstant,
Quæ tetigit qui cuncta potest absoluere? &c.

Petijt & ab Hormisda Papa Iustinianus V. C. postea vero Imperator, vt earundem catenarum limituram ad se mitteret; vt sciamus non à temporibus Gregorij Papæ primum ortum habuisse, eiusmodi consuetudinem de mittendis hisce sacris muneribus. *Vide Tom. 7 Annal. C. Baronii. An. Christi 519.*

MARTYRIVM SS. MVLIERVM Sophiæ, & eius Filiarum, Fidei, Spei, & Charitatis; Ex eo quod est apud Simeon. Metaphrasten. Passæ sunt anno Domini 122. Alexandri Papæ 2. Hadriani Imp. 3.

C. Baron. Annal. Tom 2.

CVm Romæ Hadrianus Imperator crudelitatis suæ in Christianos laxaret habenas, fuit insignis quædam matrona, prudentia & religione sane admiranda, ab Italia oriunda, genere inprimis claro, marito tamen orbata nomine Sophia; cui prima cura erat, vt filias insigni pudicitia virgines, Christianæ disciplinæ ornamentis excellentissime decoraret, diuinoq. robotaret Spiritu, quatenus si opus esset, corpora sua pro Christi amore & fidei constantia, supplicijs exponere non dubitarét. Erant eis nomina rebus mire conuenientia: Fides, Spes, Charitas; mutua ita charitate & animorũ coniunctione deuinctæ, & prudentiæ ac religionis opinione apud omnes adeo celebres, vt salutis humanæ hostis (qui per suos satellites Ecclesiam oppugnabat) Antiochum Vrbis Præfectum inuidiæ stimulis concitaret, vt tam præclaram virtutem & magnum Ecclesiæ illius columen funesta peste deleret. Igitur Præfectus ad Imperatorem & nomina eorum & religionis professionem ilico defert; contestans earum pietate multos à Deorũ cultu ad Christi sacra conuerti, & magnos deos paulatim apud omnes in contemptum abire.

1. Augusti.

Patria Sophia.

Eximia laus & virtutis opinio, de tribus virginibus.

Accusantur apud Imp.

Impe-

Imperator, audita accusatione, confestim eas sisti tribunali mandat; quæ mutuis cohortationibus roboratæ, intrepidè Iudicis vultum subierunt, eumq; & animi & corporis eximia, qua præstabant, pulchritudine, magnam sane in admirationem adduxerunt. Itaque omisso seueriori iudicio, matrem ante omnia blãdis aggressus verbis, patriam, genus, nomen, & religionem ab ea quæsiuit. Cui Sophia, Primum quidem, inquit, nomen mihi vnum omnium præstantissimum est à Christo: Sophiæ autem à parentibus mihi impositum est. Genus duco ex ijs qui primos in Italia magistratus gesserunt, quæ & mihi patria dicitur. Ego autem inanem horum omnium gloriam existimo; vtpotè quæ Christi Iesu ab ortu consecrata, ab eodem ex hoc exilio ad patriam cœlestem me vocandam confido.

Sistuntur coram tribunali.

Præclarum Sophiæ responsum.

Hanc libertatem dicendi admiratus tyrannus, nè sui cum nominis dedecore vlterius certaminis periculum faceret, eam cum virginibus filiabus, Palladiæ senatorij ordinis fœminæ custodiendas tradidit: vt tertio post die ad quæstiones eas produceret. Interea pia illa genitrix, de filiarum salute mirè sollicita, huiusmodi ad eas orationem habuisse fertur. Ego quidem, ô dilectæ filiæ, mater vestra secundum carnem, omni, vt nostis, doctrina sacrisq. literis indefesso labore vos erudij, dediq. operam, vt Christo Iesu impollutas castasque virgines conseruarem. Ecce nunc tempus vos ad certamen vocat; quæso vt meorum verborum fructus, qualis sit, in vobis appareat; & diu meditatam virtutem constanter proferatis, ne erroris imbecillitas veritatem superet: neue suppliciorum terror teneros vestros animos deijciat. Suspecta quidem mihi est iuuenilis ætas; sed si Christo vos totas permiseritis, eiusque gratiam constanti fide tyranni minis atque supplicijs obieceritis: nulla vos pericula terrebunt, nulla supplicia superabunt. Date ergo meæ senectuti, date, ô charissimæ filiæ, vt vestris certaminibus iuueniliter exultem: & de peracto certamine sempiternum Christi nomen

Traditur Palladiæ custodienda.

Adhortatio matris ad filias.

men in cælesti gloria vobiscum celebrem. Suspicite quæso cælum, oculosq. ad immortalia illa præmia erigite; & breuem fluxamq. huius vitæ gloriam contemnite; diuitias calcate, supplicia despicite: vt immortali gloria perfruamini; diuitias stabiles consequamini, & vitam denique omnium bonorum; quæ humana mens capere non potest, aggregatione mirifice affluentem, summa cum voluptate in cœlis possideatis. Prudentis enim animi est, paruis permutare maxima; fluxis & perituris æterna: & immortale denique regnum pauco mercari sanguine.

Ad hæc filiæ lachrymis perfusæ responderunt: Tu quidem, ô veneranda mater, nullum aut tempus aut locum neglexisti, quo sanctis nos imbueres disciplinis. Nunc autem maternis nos precibus prosequere, vt constantibus animis futurum certamen sustinere valeamus Dominus autem, qui paterna prouidentia suorum curam gerit, ex promisso os nobis & sapientiam dabit, cui aduersarij resistere non valebunt. Interea triduo hoc elapso, sanctissimæ virgines ad tribunal euocantur. Adest Iudex dæmonis insidijs egregie instructus, vt teneram ætatem, & blanditiis maxime obnoxiam, verbis blandissimis emolliat. Quid, dicebat, ô virgines decoræ, deorum, vt ego profecto existimo, sanguine progenitæ, decreuistis? Nunquid mihi optime vobis consulenti, diuitias amplissimas & gloriam offerenti, parere malitis; quam vetulæ illi, quæ se vestram matrem mentitur, cum iniquis suis persuasionibus in exilium & pestem vos impellere nititur? quæ & dire vapulabit, si vos non obtemperaueritis? Accedite ergo, & nostra beneuolentia lætæ fruimini; stultamque illam de vestro Christo opinionem deponite: vt mecum omnibus in vita deliciis affluatis. Nam si obedire contemnitis; inuitus ego, mihi credite, ad supplicia corporibus vestris tenerrimis inferenda accedere compellor. Cui Virgines; Nos, inquiunt, neque tuas in hac vita delicias expetimus: neque tormenta formidamus. Quid enim Christianis potest esse iucundius,

Filiarum ad matrē responsum.

Matth. 10.

Vocantur ad tribunal.

Blanditur Iudex virginibus.

Egregia virginum constantia

dius, quam pati pro Christo? qui & hanc nobis vitam contulit, & pretiosi sanguinis sui effusione æternã promeruit? Hoc tam constanti responso accepto, Iudex, omnique plane abiecta spe tantam virtutem blanditijs superandi, primum quidem Fidem, annos non amplius natam duodecim, continuo vestibus nudatã, manibus pone vinctis, virgis crudelissimè cædi mandauit. Quæ cum magna constantia & vultu ipso, triumphum de tyrannide illa ageret, ad atrociora tormenta protracta est. Crudele profecto facinus. Iudex furore percitus, mammillas eius excindi iubet. Sed ecce rem nouam & prodigiosam. Pro sanguine, lactis riuuli defluxerunt: virginemque niueo candore, stupente Iudice, exornârunt. Neq. tamen præcipitis animi fractus furor; Sed igne copioso accenso virginem exuri: & ibi quoq. illęsam permanentem, in sartagine pice & bitumine bullientem præcipitari iubet. Sed Christi bonitas tyranni vincebat malitiam; prorsus vt virgo sanctissima in medijs flammis atro fumo inuolutis consisteret integra, vultuque minimè turbato supernum continuo inuocaret auxilium.

Fides virgo annorũ 12. virgis cæditur, & atrociter cruciatur.

Ecquid tunc animi Iudici, quid sceleratis ministris fuisse putandum est? Quo gaudio, qua exultatione aliæ virgines & mater ipsa filiam tam admirando triumpho gloriosam aspexisse existimandum? Iudex in rabiem & furorem versus, gladio eam transuerberari mandauit. Fides ea sententia incredibiliter gauisa, supremis his vocibus matrem & sorores affata est. Vides ô dulcissima mater, qua me benignitate Christus Iesus prosecutus sit; reliquum est, vt vltimum hoc certamen tuis etiam precibus munire pergas. Vos autem, ô sorores charissimæ, nihil formidate pro nomine Christi gloriosam adeo mortem oppetere. Vna mater nos genuit, eadem tres aluit, sit etiam vnus tribus finis; sint sororibus sorariæ etiam & germanæ voluntates. Sit prima domesticum exemplar ijs quæ eam consequentur. His verbis confirmatæ sorores, vltimum ei vale fusis præ gaudio lachrymis dixerunt.

Fides matrem & sorores corroborat.

At

At generosa mater martyrem filiam hisce verbis sua profecto virtute dignis est prosecuta; Ego quidem, ô filia, te genui, & te propter acerbissimos partûs dolores tuli, teque ad hanc vsque ætatem studiosè nutriui; sed nunc præclaram abs te laborum meorum mercedem percipio. Nam etsi nullus parem possit parentibus gratiam referre, tu tamen multiplicato fœnore omnia mihi reddis: cum tu me talis filiæ matrem esse ostendis, quæ tam magnifice pro Christo decertas. Ad quem, vade filia, vade inquam; tuo sanguine, pro eo effecta purpurea, quo tuo sponso conspicieris, quouis colore & flore colorata speciosius. Hæc cum illa à matre & sororibus audiuisset, porrecta continuo ceruice, certamen absoluit, ac solutis corporeis vinculis ad Christum migrauit.

Nota matris verba ad filiam martyrio coronandam.

Fides gladio cæsa ad Christum migrat.

Impius autem Iudex non ferens ignominiam, vt ex alijs amissæ victoriæ damnum repararet, continuo secundã decem annorum, accersiri iubet; quam blanditijs aggressus ad Dianæ sacrificium inuitabat. At illa, Quomodo, inquit, credisti me esse sororem præcedentis, cuius iam fecisti periculum, ita tuo sit animo persuasum, fore vt constantia eius etiam soror conspiciar. Hæc audiens Iudex, iubet eam veste nudatam, sicut primam, crudis boum neruis flagellari, flagellatam in ardentem conijci fornacem: atque postremo illæsam inde exeuntem, in ligno suspensam ferreis laniari vngulis. At Spes virgo sanctissima inter supplicia, voce plane virili tyranno insultauit, dicens; Tu quidem sanguinarie, suppliciis robur meum eneruare cõtendis: At ego Christi gratia & virtute confisa, de te, tuaque tyrannide cum sorore mea triumphum agam. His ad furorem incitatus Iudex, lebetem pice & resina plenum, & igne vehementer accensum, præparari iussit: vt sanctam virginem, ad terrorem matris & filiæ iunioris, in eum præcipitem daret. Sed lebes diuina virtute instar vitri confractus, diffuso repente feruenti liquore, non paucos viginti ea supplicia machinantes ad internecionem deleuit. Tunc Iudex furo-

Certamen Spei Virginis.

Vide cõstans animi robur.

Horrendũ supplicium.

re,

re rabescens, capitis sententia virginem damnauit. Tum illa, quasi peracto certamine exultans: matris se precibus commendans, iuniorem sororem ad eandem martyrij gloriam constanter subeundam excitauit. Vt vero ad certaminis locum, in quo sororis reliquiæ etiamnum iacebant, ventum est; Spes iacentis sororis corpusculum amplexata, primo lachrimas fudit, quod charissimam sororem truncatam in suo sanguine volutatam cerneret. Deinde cum recordaretur præclaram martyrem pro Christo decertasse, omissis lachrymis, gaudio exultare, & sanctas reliquias genibus venerabunda nixis ardentissime exosculari. Postremo alacriter exiliens, teneram carnificis gladio ceruicem subiecit, eandemq. martyrij palmam læta percæpit.

Certamen charitatis. Porro Iudex iniquus, dubius animi, qua arte, quibusue insidiis postremam nouem annorum superaret, cum blanditijs nequidquam adhibitis semel iterumq. à virginis constantia repulsam pateretur; præcipiti furore impulsus, teneram loris in eculeo extendi, atq; torqueri iussit tanta immanitate, vt diuulsa corporis compage, virgo tenerrima spiritum tradere putaretur. Sed *Horrende torquetur.* Christi virtute munita permanens, tyranni spreuit supplicia, eumq. redarguit, quod vero relicto Deo, impie Dianę diuinos deferret honores. Hinc Iudex vehementius excandescens, virginem ex eculeo in fornacem flammis accensam inijci mandauit; sed flammæ ilico diffusæ circunstantes apprehendebant; quin & ipsum quoq; Iudicem; qui quidem quanquam graui adustionis cruciaretur dolore, non tamen virginem impiis clamoribus ad alia tormenta expetere destitit: cuius corpusculum, licet variis ante supplicijs confractum, terebris transfigi imperauit, Postremo, virgine eadem animi constantia & hoc supplicium perferente, capitis eam damnauit; quam illa sententiam lætabunda excipiens, ad vltimi certaminis locum perrexit: matre eam cum gaudio prosequente, iisdemque fere *En vocis lætitia* vocibus, quibus duas priores, ad gloriosam martyrii palmam exhortante. Tandem vbi ad destinatum locum

cum ventum est, pia illa genitrix vix mentis suæ præ gaudio compos exclamare cœpit ; O me felicem, ô verè beatam quæ tribus filiabus SS. Trinitatem honorare merui; ô quantis me Domine beneficijs affecisti, quantis ornamentis decorâsti, qui dulcissimas filias gloriosissima martyrij corona redimitas ad tuum hodie regnum transtulisti. Vt video angelos lætantes, tuamq. ô filia, consummationem præstolantes, Perge ô decus, ô gloria mea, perge ad cælestem sponsi tui thalamum, quo sorores tuæ iam perfruuntur. Talibus filiam matre verbis prosequente, & Christi interdum numen laudibus celebrante, Charitas omnium postrema certamen perfecit ; quarum corpora mater splendidè atq. magnificè composuit, & in monumentum quo par erat honore intulit. *Mater honorifice sepelit filias.*

Post tertium vero à peracto certamine diem, Sophia ad locum accedens reliquiarum imploratis earum suffragijs & ipsa beatum Deo tradidit spiritum. Quæ fidelium quarundam fœminarum opera filiabus communi in loculo coniuncta fuit. Ad gloriam Patris, Filij, & spiritûs sancti; quem decet omnis honor & adoratio, per omnia secula: Amen. *Obitus Sophiæ.*

VITA B. FRIARDI RECLVSI; EX EA *quæ est per S. Gregorium Turonensem Episcop. lib. de Vita Patrum, cap. 10. Claruit vt patet infra, sub Felice Nannetensis Ecclesiæ Antistite; qui floruit circa annum Domini 574. teste C. Baron. Tom. 7. Annal.* *Ioan. Molã. In Not. Martyr. Vsuardi.*

FVit apud Insulam Vindunitam, vrbis Nannetica, vir egregiæ sanctitatis, Friardus nomine; qui ab infantia Deo mirè deuotus, manuum labore victum sibi quæritabat; ita tamen inter opera rustica versabatur, vt nunquam ab oratione cessaret. Ea res cum vicinis aut extraneis ridicula videretur, ipse nihil- *1. Augusti.* *Patria eius.*

Signum Crucis sibi frequenter imprimit.

ominus in pio exercitio persistebat, & frontem, oculos atque pectus, frequenter sanctissimo crucis signo consignabat. Accidit vero die quodam, vt reliquis in segete culmos incidentibus, examen vesparum è latebris erumperet, messoresq. aculeis suis acerrimè laceraret, & in effusam fugam compelleret. Cùmq. fugiendo ad Friardum operi similiter intentum venissent, irridendo virum beatum dixêre; Quare iste benedictus, iste religiosus, qui iugiter orare non desinit, & crucem auribus & oculis imprimit, contra hoc examen pugnaturus non abit? Tunc Friardus, quasi magna Dominicæ Crucis virtuti, ista verborum petulantia, iniuria irrogaretur, ilico in genua prouolutus orationẽ fundit, facto de more Crucis signo ad examen abit, exclamatq. Adiutorium nostrum in nomine Domini, qui fecit cœlum & terram. Ad hanc eius orationem confestim vespæ iterum sese in latebras abdidêre, liberamque metendi facultatem præbuêre. Denique post hæc cum in arborem quandam præcelsam ex necessitate conscendisset, subito, collisio sub pedibus ramo, deorsum ruit; sed inuocato Christi nomine, quod semper in ore habere consueuerat, omni læsionis periculo, non sinè miraculo immunis permansit.

Abigit oratione & Crucis virtute examen vesparum messoribus infestum.

His alijsque virtutibus confirmatus, tacitus cum animo suo hoc modo philosophari cœpit. Si Christi nominis inuocatio, eiusq. postulatum auxilium, tantæ potentiæ est atque virtutis, vt aspera quæque mundi deuincat, pericula osa obruat, tentationum atra depellat, & omnia quæ sunt seculi huius oblectamenta pro nihilo reputet atque fastidiat, quid mihi & mundo, nisi vt relictis omnibus eius in me totum obsequijs tradam, cuius nominis inuocatione à multis sum liberatus periculis? Itaq. patria, parentibusq. relictis, eremum petijt, Abbate Sabaudo, Clotarij Regis quondã ministro & Secundello Diacono comitibus. Sed Abbas, mox tentationum procellis turpiter superatus, ad monasterium repedauit, vbi non multo post, occulto Dei iudicio, gladio transfixus interijt.

Vide quã prudenter homo rusticus sicũ philosophetur.

Petit eremum.

Bea-

Beatus vero Friardus in Christi seruitio contra dæ-
monum insultus immobilis persistens, multis cœpit arere virtutibus, ac miraculis coruscare; adeo vt plu- mi, fama virtutum eius exciti, ad eum confluerent: isque necessitatibus à viro sancto remedia postula- nt. Accidit autem quadam vice, vt baculum suum, uo gressus firmabat, humi defigeret, infusaq. sæpius qua rigaret; qui breui post frondes & poma protulit: q. duos deinde post annos in magnam arboris pro- ritatem distentus excreuit. Cumq plebs miraculi agnitudine permota turmatim ad arboris illius spe- aculum conueniret, ille, ne vanæ gloriæ insidijs in perbiæ crimen incideret, arrepta securi arborē suc- dit. Rursusq. aliam floribus onustam, sed turbine buersam, arrepta cuspide in terram defixit; & fusis l Dominum precibus, flores, qui aruerant, restituit: odemque anno fructus recepit.

Baculum suum humi defigit, & rigando fructiferum reddit.

Aliud insigne miraculum.

His pietatis insignibus, alijsque miraculis clarus, de ansitu suo à Domino certior factus, Felicem * Epi- opum accersijt; quo necessitate quadam detento, cur inus ilico aduenire posset, obtinuit vir sanctus à Do- ino exitûs sui dilationem, donec demum voti com- os fieret. Post multum siquidem temporis aduenien- Episcopo, denuo à febre corripitur, ingressumque d se amplexans sauiauit, ac inter suauissima verba ltro citroque habita beatum Deo spiritum tradidit; oxque cellula gratissimo repleta odore, tota contre- uit; Angelica proculdubio præsentia ac virtute ho- orata; quæ gloriosam Eremitæ animam ad cœlos ansferendam suscipiebat.

** Claruit Felix Namnetensis Eccle Episc. circa annum Domini 574: vt patet Tomo 7. Annal. C Baron.*

Felicissimè migrat.

VITA S. EVSEBII, EPISCOPI VERCELLEN- is; Ex iis quæ extat penes Illust. Card. C. Baron.

Annal. Tom 3. & 4.

Obiit grauia ab Arianis passus anno ab Incar. Domini 371. Damasi Papæ 5. Valentiniani & Valentis Impp. 8.

EVSEBIVS olim temporibus Diocletiani & Maximiani adhuc Catechumenus, cum Ma- *1. Augusti.*

Eusebius baptizatur Romæ ab Eusebio Papa, & inde nomē habet.

tre Restituta nomine, fœmina nobile, vidua Christia-
na, è Sardinia Insula Romam veniens, ab eodem Eu-
sebio Pontifici maximo nutriendus traditus est, quem
cum idem Pontifex egregiè fide Christiana imbuis-
set, baptizauit, suoque nomine nuncupauit. Antequam
vero puerum lustraret, cælesti est admonitus oraculo
quanta is virtute ac sanctitate in Ecclesia fulgeret. Fe-
runt etiam in ipso baptismate, angelico ministerio è
fonte subleuatum fuisse; fortè quod excellenti pue
castitate, qua in omni vita admirabilis fuit, purissim
illi spiritus delectarentur. Non enim post acceptam
baptismi gratiam virgineum tantum seruauit pudorē
sed adeo insigni pudicitia fuit, vt nullam omnino fœ-
minam, ne quidem matrem, osculo exceperit vnquam.
Cum aliquando nobilis quædam matrona, eius pul-
chritudine capta, nocte clam cubiculum eius peter
vellet, tota nocte errabunda, angelis eam ab aditu cu-
biculi repellentibus, mane crimen, quod animo con-
ceperat, confiteri coacta fuit: atque ad genua sancti vi-
ri prouoluta veniam petijt.

Insignis eius pudicitia.

Consecratur Sacerdos anno ætatis suæ 50.

Interea Eusebius cunctis fidei virtutibus mirific
adornatus, anno ætatis suæ quinquagesimo fuit
Marco Papa presbyterij honore decoratus; quem il
honorem tanta sanctitate administrauit, vt inter Mis-
sarum solemnia in manibus eius sacra mysteria visibi
specie apparerent. Post hoc Iulianus Papa, cernen
Christi Ecclesiam Arianorum perfidia vehementius
impugnari, eum vrbis Vercellis, quæ tunc inter alias
Italiæ ciuitates principatum obtinebat, antistitem
consecrauit. Quo ciuitatem cum potestate ingresso
Ariani iam ante de illius aduentu certiores facti, cun-
ctarum Ecclesiarum fores ita arctè obstruxerant, v
nulli plane in eas introitus quoquo modo pateret.
Quorum comperta malitia, vir sanctus ante ostium
maioris Ecclesiæ, quæ Virgini Matri sacra est, fixis hu-
mi genibus preces fudit: & protinus, eo surgente, fores
diuinitus reseratæ sunt.

Item Episcopus Vercellensis.

Cum autem vir diuinus omnes Occidentis pro

ui n

ineias, & Athanasius Orientis ab Arianorum peste ndefesso studio purgarent, Constantius Imperator tos viribus contra nitebatur, vt duo illa præclara Ecclesæ lumina extinguerentur, vel certe longissime à regni fin bus propellerentur. Neque fuit difficile, Arianis nixe in idipsum operam conferentibus, sanctum proscribere. Cum siquidem postmodum Synodus ex instantia Liberij Papę Mediolani esset congregata. Constantius Imperator Orthodoxis insidias tendens, Arianis fidem literis consignare præcepit, quatenus candem Orthodoxi vel inuiti ratam habere cogerentur: & thanasium damnarent. Ibi tum Catholicorum quidam Arianorum insidijs in fraudem impulsi, S. viri liet absentis damnationi (dummodo in reliquo Caholicæ fidei in omnibus consultũ foret) subscripsêre: nter quos & Dionysius Mediol. Antistes.

Constantius Imp. Arianus insidiatur Catholicis

Id porro accidit, antequam Eusebius vna cum Apostolicæ sedis legatis ad Concilium sese conferret; quod um ipse intellexisset, ægro admodum animo tulit; sed um facti iam pœnitentem eum inuenisset, artem quoue excogitauit, qua eius subscriptio deleri posset. Et Eusebius Dionysio longe ætate maior; adeo vt ise Dionysius filius eius videri posset; pater namque usebius, præ ætate, & sedis, cui præerat, temporis diuturnitate, ab eodem nominari consueuerat. Requisius igitur cum eo peruenisset Eusebius, vt exemplo Dionysij ipse damnationem Athanasij suo quoq. chirographo communiret, visus est illis annuere, ea tamẽ ge, si (vt decebat) sua subscriptio ante Dionysii, in harta, perspicue omnibus poneretur; indignum plane ffirmans, si iunior Episcopus seniori, atque parenti fiius in charta, præter Ecclesiæ morem, ab omnibus legeretur prælatus.

Dionysii Episcopi Mediola. lapsus.

Illi autem quibus nihil magis inoptatis erat, quam t fama celebrem, toti accidentali orbi conspicuũ Eusebium in Athanasium ad subscribendum pellicerent, uestigio ex tabella sententiæ Dionysij nomen expununt, itaq. obliterant penitus, vt ne elementum quidẽ

Liberatur Dionysius per Eusebium à sua subscriptione.

ſupereſſet, quo vel exiſtimari potuiſſet, nomen Dionyſij ibi vnquam fuiſſe notatum. Hoc facto, mox Euſebius, omni fictionis larua depoſita, ſubſcribere in hominem innocentem & inauditum (diuina id prohibente lege, & aduerſantibus Eccleſiaſticis atque etiam ſeculi legibus) nullo pacto ſe poſſe teſtatus eſt: ſicq. in hunc modum ab eo deluſa eſt Ariana impietas.

Euſebius atrociter torquetur ab Arianis.

Vnde graui indignatione ſuccenſus Imperator, Euſebium Arianorum voluntati permiſit; qui protinus eum ab alijs Epiſcopis auulſum flagris conciderunt, raptatumq. per gradus pallatij à ſummo vſq. ad imũ, rurſumq. ab imo vſq. ad ſummũ crudeliter diuexârũt. Cumq. quaſſato capite magnam ſanguinis vim profudiſſet, neq. tamen de fidei ſuæ conſtantia recederet, vinctis poſt tergum manibus, & fune eius collo iniecto, denuo raptârunt: ac demum multis alijs oneratũ iniuriis Sercopolim vrbem Palæſtinæ, in tribu Manaſſe (quæ deinde Scythopolis appellata eſt, quod Schythæ eam condiderunt) ablegârunt.

Mittitur in exilium.

Fuit porro præſidio eidem Euſebio & aliis ibidem exultantibus Ioſephus Comes: qui ex nobili Iudæo factus ſub Conſtantino Magno Chriſtianus, Comitatũ dignitate ab eodem ornatus fuerat, quem Ariani ſæpe fruſtra tentârunt, vt ad ſuas partes allicerent: cum ille pietatis obſeruantiſſimus cuſtos, tantum abfuit, vt illorũ precibus flecteretur, vel minis: quin potius Chriſtiana libertate parui faciens Imperatoris edictũ, Dei tantũm mandati memor, exules Confeſſores Epiſcopos apud ſe ſuſcipiens, eoſdem ſummo charitatis ſtudio confoueret. Ipſe igitur S. Euſebium hoſpitatus eſt, apud quem agentem cum alii plures Orthodoxi eum inuiſerent, S. Epiphanius quoq. ex Cypro Inſula ad illum venit conſolabundus.

Benignitas Ioſephi Comitis in Catholicos extorres.

Verumenimuero quod Ariani pollerent Imperatoris auctoritate, haud paſſi ſunt eum apud tantum hoſpitem diu commorari. Patrophilus ſiquidem veteranoſus hæreticus, Arii quondam ſocius, homo ſæuiſſimus, omniumq. teterrimus, ſub cuius Ioſephus erat

Patrophilus Epiſc. Arianus Euſebio infeſtiſſimus.

parœcia, ab eo diuulſum diræ cuſtodiæ mancipauit; indigne enim ferebant, cum ipſe, tum Conſtantius & cæteri Ariani, vt quem è ſua Eccleſia ex ilio abſtraxiſſent, in Arianorum parœcia tanto dignaretur honore: cum hoſpitio Comitis, tum etiã viſitatione ex diuerſis circumcirca prouincijs inſignium fama virorũ. Quæ vero & quanta ſub eodem Ariano Antiſtite Patrophilo, mutata ſubinde cuſtodia, paſſus ſit, condigne explicare ſingulatim haud poſſit: nihil namq. intentatum reliquit Ariana impietas, quo tantum Pontificẽ ad partes ſuas attraheret, ſin minus crudeli demum interne cione deleret. Liquet ſane eum ob priora illa ſupplicia, & alia tam in Palæſtina quam in aliis pluſquam ſemel mutatis exilii locis inuicto robore perpeſſa (quãquam eiſdem haud fuerit conſummatus) Martyrij titulo digniſſimũ ab omni antiquitate prædicari. Conſtat plane ad longa tempora ſuperuixiſſe ac pro tuenda fide Catholica ad finẽ vſq. vitæ ſtrenuè laboraſſe.

Quo pacto Euſebius martyr cenſeatur.

Cæterum Conſtantio Imperatore vita functo, Iulianus ad imperii gubernacula vocatus fuit: qui vt gratiam ac totius populi beneuolentiam captaret, Imperii ſui initio, damnatos exilio Orthodoxos reuocauit, & liberam cuique cuiuſuis religionis poteſtatem fecit. Iuliano autem quoque defuncto, Iouinianus ita imperium adminiſtrauit, vt ſopitis Arianis, Euſebius Vercellas rediret, ac ſumma populi exultatione cathedram reciperet. Quod autem ad lucubrationes eius ſpectat, cum Græcarum lit. æque ac Latinarum fuerit callentiſſimus, haud otioſus abſque ſcriptione vitam exegiſſe creditur: quanquam de illis nulla ſit memoria, & excidiſſe putentur. Quanta vero miraculorum effulſerit poſt obitum gloria, adeo vt oleo lampadum, in Eccleſia ipſius ex more ardentium, dæmones ab energumenis pellerentur, vide Gregorium Turonenſem lib. de Glor. Confeſſ. cap. 3.

Iuliani vafrities.

Redit Vercellas Epiſ. Euſebius.

Claret miraculis poſt obitũ.

C. Baron. 2. Tom. Annal.

MARTYRIVM S. FELICIS APVD GErundam: Ex Adone Viennens. Archiepiscopo. Coronatus est circa An: Christi Saluatoris 303. In persecutione Diocletia: & Maxim: Impp.

1. *Augusti.* *Patria eius.* *In Hispaniis Christum prædicat.*

S. Felix Scillitana ciuitate oriundus, pietate, religione, & præcipuo martyrij ardore incensus, cum in Hispanijs Christianum nomen vehementi persecutione oppugnari intellexisset, ocius cōscensa mercatorum naui, intrepide accurrit, ac diuini verbi semina vbique spargens, fidelium pectora nouo fidei calore contra vim tempestatis excitauit. Cumque aliquamdiu apud Barcinonam, Empurias, & Gerundam, sparso Euangelij sato, plurimos in fide confirmâsset, fama eius longe lateque increbrescente, iubente Daciano, repēte à Ruffino officiali tentus est. Ille vero cum tota auiditate ad martyrii epulas aspiraret, magnam ilico & præclaram fidei suæ confessionem edidit: tyrannumq. sua constantia permouit, vt à verbis ad supplicia descenderet. Primo igitur fustibus cæsus, & in ima carceris detrusus: deinde manibus pedibusque ligatis, in loco squalido, omni cibo ac potu destitutus proiectus est. Post hæc etiam catenis grauioribus vinctus, per omnia ciuitatis compita ab indomitis mulis tractus, & pene in frusta discerptus est.

Comprahenditur à Ruffino. *Fustibus cæditur.* *Dire vexatur.*

Deinde missus in carcerem, nocte ab Angelo visitatus, ac pristino decori restitutus, facto die, ad certamina reuocatur. Tunc vngulis excoriatus, ab hora tertia ad Vesperam vsque inuerso capite suspensus, omnis penitus doloris expers mansit. Rursus vero in carcerem receptus, tota nocte & lumine copioso, & Angelorū concentu mirifice recreatus fuit. Quod cum nunciatum fuisset Ruffino, iussit eum vinctis post tergum manibus in mare præcipitem dari. Ibi continuo vincula eius dirupta sunt, & angelico comitatus obsequio, super

Visitatur ab angelis in carcere. *Horrendū supplicium.* *Vinctus in mare mittitur, sed*

ſuper vndas deambulans ad litus peruenit. Tunc Ruffinus iterùm cutem eius vngulis detrahi, ac deinde ad vſque oſſa laniari, & tamdiu vulnera vulneribus inſtaurari iuſſit, vſque dum inuictum Christo ſpiritum reddidit. Corpus eius Gerundæ in monumento, quod ipſe ſibi præparauerat, conditum eſt Nonis Auguſti.

ab Angelo liberatur.

Poſt varia & horrenda tormenta, tradit Spiritum.

VITA S. ETHELVVOLDI VVINTONienſis Epiſcopi; Ex ea quam VVolſtanus religioſus VVintonienſis eius diſcipulus conſcripſit. Migrauit è corpore, anno Domini 984. regnante Ethelredo Rege.

C. Baron. Tom. 10. Annal. & in notat. Mart. Rom.

SVb Eduardo ſeniore, Anglorum Rege, in vrbe VVentana, Ethelvvoldus ingenuis & eximijs Chriſtianæ pietatis cultoribus natus eſt parentibus; cuius genitrix Felix cùm adhuc vtero eum portaret, in ſomnis viſione mirabili, futuram ſanctitatis eius gloriam cognoſcere meruit. Porro natus infans, vt primum ætatem ad diſciplinas idoneam nactus eſt, inſita naturæ bonitate & ingenio acri, tenacique memoria, eo eruditionis breui peruenit, vt Rex Ethelſtanus, fama eius permotus, adultum tunc ad ſe vocauerit, & ſacerdotij honore decorari curauerit. Itaque cum Dunſtano & Ethelſtano ad Elphegum antiſtitem m ſſus, ſacerdotio initiatus fuit; quod vt melius ſanctiuſque adminiſtraret, Galſconiam petijt, ibidemque ſub Dunſtano monaſticæ vitæ inſtitutum arripuit; in quo vigilijs, ieiunijs, & cœleſtium rerum commentatione, ad ardua virtutum culmina demùm peruenit.

1. Auguſti.

Patria & Parentes eius.

Rex Ethelſtanus eum ad ſe vocat & ſacris initiari curat.

Fit Monachus.

Poſtquam autem Edredus rex præclaram illius ſanctitatem cognouit, hortante eum matre ſua Edigna, locum quendam, cui Abendonia nomen eſt, ei tradidit; in quo olim exiguum fuerat monaſterium: ſed tum omni habitatore deſtitutum cernebatur. Id Ethelvvol-

Instaurat monasterium.

dus Regis ipsius impensa instaurauit, & religionis cunctis virtutibus mirifice exornatis fœcundum reddidit. Erat inter alios monasterij illius religiosos Elstanus quidam, vir miræ simplicitatis & obedientiæ; cui ex officio monasterij artificibus cibus præparare incumbebat. Is impigre non minus quam pie ministerium obibat, dabatque operam, vt religiosa munditia loca omnia niterent. Itaque Abbas visa die quodam virili illius voluntate ad quoduis ministerium obeundū promptissima, vt alijs pariter admirandam obedientiæ virtutem luce meridiana clariùs demonstraret, ait ad Elstanum; Mi frater, hanc tu mihi obedientiam subfuratus es. Sed si eiusmodi miles Christi es, immitte manum in bullientem aquam, & partem vnam ex imo cacabo mihi impiger extrahe. Ille incunctanter Abbatis sui voci obediens, nudam manum in bullientem aquam demisit, partemq. sine vllo doloris sensu ab imo lebete eduxit. Is postmodum Abbas creatus, etiam VVintoniæ episcopus fieri meruit.

Elstanus magnæ obedientiæ Vir.

En virtutē obedientiæ.

Porro Ethelvvoldus propagandæ religioni sedulo intentus, non multo post vrgente Edgaro Rege, ad VVintoniensem episcopatum à Dunstano euectus est. Cumque veteri in monasterio, Canonici corruptis plane moribus ad ingentem Ecclesiæ ruinam viuerent, & luxuria fœdati per omnia libidinum genera, vxoribus per fas perque nefas assumptis, ac iterum repudiatis, vagarentur, Ethelvvoldus antistes protinùs summa regis voluntate eos expulit, & Abendonienses monachos illorum in locum introduxit: quibus se & Abbatem & Episcopum exhibuit. At vero Clerici illi, stimulante inuidia & liuore, vt acri vindicta loci vberes prouentus recuperarent, venenum præsentissimum Episcopo obtulerunt. Quo hausto, statim facie in pallorem mutata, viscera illius dire cruciabantur; prorsus vt ab ipsa morte absorptus putaretur. At ille è mensa ad lectum se recipiens, tacitus apud se ita agere cœpit; Vbi nunc fides tua, quam alias tanta constantia & virtute inculcasti? vbi mentis tuæ cogitationes? Si Christi fidem habes,

Euehitur ad Episcopatum Wintoniensem.

Canonicos impie viuentes ab Ecclesia expellit, & monachos introducit.

Oblatum Haurit Venenum episcop.

bes,

bes, qui diuinitate sua præsens est, quid mihi hoc mortiferum, quod bibi, nocere poterit? Ille proculdubio, ille inquam, qui nec falli nec fallere potest, hoc in te virus eneruabit. His dictis, lethiferam illam potionem fide sua mox inefficacem reddidit, pulsoque dolore, hilari vultu surrexit. *Marc. 16.* *Haud læditur.*

Eo tempore cùm in Anglia cælestis illa monachorum disciplina adhuc exultaret, & diuinum istud institutum in sola Glasconia & Abendonia notum esset, Ethelvvoldus summo studio ac vigilantia plurima vtriusque sexûs ibidem construxit monasteria, eademq; virtutibus adeo præclaris exornauit, vt vere Angelorum domicilia crederentur. *Monasticā disciplinā in Angliā introducit.*

Accidit quandoque vt acerba fames vniuersam Britanniam vehementer opprimeret, diraque clades multos extingueret. Tum ille pecuniam omnem pauperibus largitus est; qua deficiente, cuncta ecclesiæ & monasteriorum ornamenta, & permulta quoque vasa sacra, ac postremo omnem ecclesiæ thesaurum in subleuanda pauperum inopia tolli iussit; iisque in pecunias redactis, innumeram multitudinem sustentauit: donec misericordia Dei de cœlo in terram prospiciens, solita benignitate, inopiæ malum temperaret. Itaque confluebant vndique ad virum Dei, qui famis periculum euadere cupiebant. Ipse vero in plateis omni solatio destitutos refocillabat, & singulis larga manu necessaria præbens, admiranda alacritate recreabat. Cumque nonnulli tanta largitate preciosam ecclesiæ suppellectilem erogari, eaque quæ diuinis erant consecrata vsibus ad humanos transferri calumniarentur, ille multo cordis gemitu testabatur, se æquo animo ferre non posse muta metalla durare integra, hominem vero ad imaginem Dei factum, & precioso Christi sanguine redemptum, mendicitate & inedia confici. *Eximia eius liberalitas in pauperes.*

Monachus quidam furti se crimine obstrinxerat. Ethelvvoldus mandauit, vt is, qui rē abstulisset, quāpri-

mùm

mûm eam cum ipsius benedictione redderet, aut tali in loco eam proijceret, vbi inueniri posset. At furti reus, spreto Episcopi mandato, rem apud se detinuit, ac restituere neglexit. Tum vir sanctus, conuocatis in domum Capitularem omnibus, ait; Quandoquidem sacrilegus pecuniam, quam furatus est, cum benedictione reddere recusat, restituat ergo eam cum omnipotentis Dei maledictione, sitque ligatus nostra autoritate non tantùm in animo, sed & in corpore. Et ecce ilico monachi illius brachia inuisibili nexu ita constricta sunt, vt ea nullatenùs, reliquis tamen membris officium suum retinentibus, mouere posset. Tandem cæteris exeuntibus, ipse postremo Episcopum sequutus, facinus suum confessus est; quem antistes blandis verbis compellans, à vinculo soluit, solutumque sua insuper benedictione munitum, piis monitis à simili facinore deterruit.

Ex virtutem excommunicationis.

Et quidem aliis multis clarus virtutibus vir diuinus, postquam sedem episcopalem annis admodum quatuor & viginti administrâsset, ipsis Calendis Augusti feliciter in Domino obdormiuit. Corpus eius subita immutatione fuit renouatum, lacteo candore perfusum, roseoque rubore venustatum; ita vt quodammodo septennis pueri vultum præ se ferre videretur; cum alioquin in vita ex creberrimis viscerum doloribus, cruriumque tumoribus inuisum vultûs pallorem contraxisset. Est autem VVintoniæ ex veteris Monasterij crypta in Chorum Ecclesiæ translatum, & per quam honorifice repositum; vbi admirandis virtutibus in hodiernum vsque diem, Deo cooperante, fulget, & miraculis.

Cum sedisset an. 24. migrat è corpore.

Renouatio corporis eius post obitum.

Miracula fiunt ad tumulum eius.

MAR-

MARTYRIVM SANCTISSIMI STEphani Pontificis, & eorum qui vna cum illo Romæ paßi sunt: Ex eo quod eſt apud Simeon. Metaphraſten. Coronati ſunt Anno à Nato Saluatore 260. Valerian. & Gallieni Impp. 6.

C. Baron. Tom. 2. Annal.

QVo tempore Valerianus & Gallienus impietatis ſectatores Romanum adminiſtrabant Imperium, lege ab ipſis ſtatutum eſt, vt quicunque hominem Chriſtianum latitantem detuliſſet, (latitabant autem quam plurimi acerbiſſimæ tyrannidis metu abſterriti) omnium facultatum ipſius repente hæres exiſteret: & quoſcunque in exercitu expeteret honores, protinùs obtineret. Illo igitur tempore Stephanus, qui Chriſtiano gregi cum fide præerat, cùm cerneret fieri non poſſe, vt ipſe cum ſuo clero certamen declinaret, ſumma vigilantia in eam curam incubuit, vt ſe ſuoſque contra tyranni minas & futura ſupplicia cœleſtibus egregie armis muniret. Itaque conuocato clero, diuinis verbis ſane luculenter ad terrenarum rerum contemptum eos hortatus eſt; monuitque, vt tota mente ad hæreditatem aſpirarent cœleſtem, omneſque cogitationes ibi deinceps fixas haberent: vbi poſt hanc vitam caducam atque fugacem, æternùm ſe cum Chriſto regnaturos ſperabant. Hæc aliaque ſancto Pontifice ad ſuos perorante, adducti ſunt centum & octo vtriuſque ſexûs homines; quos cœleſti lauacro rite expiatos in Eccleſiæ gremium recepit: oblatòque Sacrificio, omnes Sacramentorum participes fecit. Deinde Presbyteros tres, Diaconos ſeptem, ac Clericos ſexdecim ordinauit, vt confluentem ad ſe populum exciperent, ac rem Chriſtianam pro viribus amplificarent. Ipſe vero quotidie ad omnes de Regno Dei & ſempiterna illa vita, quæ futura eſt, diſſerebat, tanta auctoritate ac gratia, vt multi ex Græcis pariterque gentilibus, diuina eius philoſo-

2. Augusti. Valeriani & Gallieni in Chriſtianos edictum.

Stephanus Summus Pontifex hortatur aſſiduo ſuos ad conſtantiam, & rerum humanarum contemptum.

Ordinationes eius.

Multos conuertit.

losophia inescati, à vano errore ad veritatis agnitionem & Christiana sacra læti transirent.

Nemesius Tribunus credit.

Inter alios autem adfuit quidam Tribunus militum Nemesius nomine; cui vnica erat filia, forma quidem eleganti, sed oculorum acie adeo hebetata, vt nihil omnino vel in ipsa meridiana luce misera adspiceret. Hanc Tribunus secum adductam Pontifici obtulit, vt vtrumque lustralibus aquis expiatum Christo consecraret. Suscepit vtrumque cum gaudio vir diuinus, & breui catechismo imbutum expiauit, in loco cui nomen Titulus Pastoris; vbi puella Nemesij filia, cum animæ puritate & lumen oculorum recepit: quæ deinde Lucilla appellata est. Porro eodem illo die quo Lucilla baptismo lustrata est, mares pariter & fœminæ sexaginta duo miraculo permoti, ad idem lauacrum cœleste confluxerunt: qui omnes per Stephanum Christo geniti sunt. Nemesius vero fuit ad Diaconi officium digne promotus: quod magno animarum fructu administrauit. Cùm vero eximia illius & familiæ pietas atque religio minime obscura essent, fuit nomen illius ab impietatis sectatoribus ad Glabrionem & Maximum consules delatum; qui miserandum in modum nefario dæmonum cultu conflictantes consilium ineunt, quibus potissimùm suppliciis eum excarnificarent.

Lucilla Nemesij filia, mente & oculis sanata.

Nemesius fit Diaconus.

Ingens zelus Nemesii

Cum autem Nemesius die quodam viam Appiam inambularet prope Martis templum, cerneretque Valerianum & Maximum fœdissima dæmonibus sacrificia offerre, zelo fidei inflammatus, genua magno animi ardore humi fixit, & manibus admiranda cum pietate ad cœlum sublatis, sanctissimum Christi numen precatus est, vt dæmonis insidias, quibus animas ad æternæ Dei imaginem creatas secum in pestem abripit, dissiparet, quatenùs miseri ac infelices illi repudiato simulacrorum cultu ad vnius veri Dei agnitionem perueniant. Hæc illo orante, Maximus à dæmone arreptus clamare cœpit; Nemesius nunc factus Christianus me incendit. Ecce illius oratio me cruciat. Ad istos clamores impij satellites templo effusi Nemesium corripiunt, atque diuexant. Cumque verberibus & iniu-

Nemesius capitur & verberatur.

iniurijs vehementius onerarent, Maximus Consul simul cum clamore sceleratam animam misere efflauit.

Itaque Nemesius statim mandato Valeriani ad palatium Claudianum ductus, ibidem ab eo nunc blanditiis nunc minis vt ad dæmonum castra resiliret oppugnatus est. Verùm Valerianus cum se oleum & operam perdere cerneret ira percitus, ad carcerem abduci mandauit, eiusque famulum Sempronium domino suo fidelissimum quæstionibus subijci, vt facultates domini proderet: ac abiurato Christi cultu, diis sacrificaret. Præerat quæstionibus Olympius Tribunus; qui cùm verbis à Sempronio nihil obtineret, furore accensus, iussit prostratum virgis crudelissime cædi: cæsumq; aureo Martis idolo ac tripodi sacrificare. Ille nihil iis motus suppliciis, Conterat te (inquit ad idola) Dominus Iesus Christus filius Dei viui. Quo dicto, idolum instar ceræ humi defluxit, & Olympium pudore affectum recedere compulit. Igitur Olympius cum Sempronium custodiendum tradidisset Tertulle, domûs suæ gubernatori; ilico Exuperiæ coniugi rem ab eodem gestam narrauit; quæ inquit ad maritum; Si tanta est Christi potentia, quanta dicis, satius nobis est, inanibus diis relictis, qui nihil vnquam opis nobis contulerunt, ad Christũ transire Nec mora. Olympius, hortante Sempronio, simulacra comminuit: & conflatam ex iis auri & argenti massam pauperibus distribuit; sicque mammona iniquitatis liberatus, hilari animo vna cum coniuge & familia à sanctissimo Stephano Pontifice fonte salutari fuit ablutus, oblatoque pro illis Sacrificio, SS. Eucharistiæ vna omnes effecti participes.

Mittitur in carcerẽ. Et famulus eius Sempronius quæstionibus exercetur.

Idolum subuertit Sempronius.

Olympius Tribunus cum vxore ad Christũ conuertitur.

En Sacrificium pro aliis oblatum.

Tertio autem à percepto baptismate die, Valerianus & Gallienus hæc audientes nimio furore agitati, Nemesium & Lucillam capitis damnârunt, Sempronium vero vinctis post terga manibus flammis absumendum curarunt, quorum venerandas reliquias ipse Pontifex digno cũm honore in monumento collocauit. Inde tyranni ad inquirendum Stephanum conuersi, satellites suos multis oneratos promissis dimiserunt, vt

Nemesius, Lucilla & Sempronius martyrio coronantur.

Pon-

Pontificem eiusque clerum adducerent. Abeunt illi, & die noctuque indagine facta, tandem Clericos duodecim reperiunt; quorum nomina sunt hæc. Faustus, Maurus, Primitiuus, Columnius, Ioannes, Exuperantius, Cyrillus, Honoratus, Theodosius, Basilius, Castulus, Donatus; qui post multos cruciatus, magno & constanti animo superatos, capitis sententia palmam martyrij adepti sunt; quorum corpora Tertullinus Olympij quondam seruus, quamuis adhuc gentilis, in via Latina prope reliquias SS. Iouini & Basilei honorifice condidit.

Duodecim Clerici martyres.

Tertullinus eos sepelit adhuc gentilis.

Quod vt Stephanus Pontifex intellexit, Tertullinum ad se vocauit, ac pijs monitis ad Christi fidem conuertit, expiatumque sanctissimo lauacro alba adhuc veste indutum presbyterum ordinauit. Qui paucis post diebus à Marco Tribuno comprehensus, & Valeriano oblatus, primùm virgis immaniter cæsus, inde flamma latere eius lambente adustus, atque in ligno extensus, neruis diu flagellatus fuit. Cumque omnia illa & alia supplicia inuocato Christi Iesu nomine egregie superasset, postremo capite truncatus è corporeis vinculis ad cœlos migrauit. Cuius corpus Stephanus in crypta, quam arenosam vocant, pridie Cal. Augusti reuerenter sepeliuit.

Baptizatur à Pontifice Tertullinus, & fit Presbyter.

Tertullinus martyrio coronatur.

Postero autem die pater omnium ipse Stephanus cum magno clericorum numero apprehensus, maiori fidelium cum luctu & lachrymis sequente caterua, ad Martis templum deductus est. Quo in loco vir sanctissimus oculis ad cœlum sublatis ita rerum omnium conditorem precatus est. Domine Deus qui turrim confusionis apud Babylonem euertisti, destrue, quæso, & locum hunc, in quo diaboli superstitio per idolorum cultum exercetur. Hæc vbi dixit, repente horribilis cœli fragor cum fulgure maximo intonuit, & profanam Martis ædem magna ex parte euertit. Quo terrore milites in effusam fugam conuersi, Stephano cum omnibus Christianis relictis, Valeriano rem gestam narrârunt. Ipse vero Pontifex cum suis recta ad B. Lucillæ cœme-

Stephanus cum multis aliis comprehenditur.

Oratio Stephani.

Templum Martis corruit.

cœmeterium abijt; vbi cum suos contra tyranni minas greg a concione confirmâsset, oblationem Deo obtu- t. Valerianus autem, missa continuo militum manu, ontificem mactari præcepit; qui animo tranquillo, & nulla sui parte turbato, irruentium furorem ita excepit, t nihil prorsus de pristino habitu, cultuque diuino re- mitteret. Itaque datis ceruicibus, sanguinis sui effusio e Christi fidem consignauit, 4. Nonas Augusti, cum edisset annos 3. menses 3. & dies 22. cuius venerandum orpus fuit via Appia à discipulis, in qua multa cum ace occubuit, admodum reuerenter sepultum; & Thar tius Diaconus quidam, cùm Sacratissimum Christi Corpus, quod deferebat, prodere nollet, eodem die glo osa morte similem martyrij palmam adeptus est. Suc- essit autem huic sanctissimo Pontifici, Xistus, nono Ca. Septemb.

Martyrio coronatur S. Stephan. Papa.

Item Tharsitius Diaconus.

Successor S Stephani Xistus.

Martyrium S. Theodotæ cum tribus filiis, inueniet Lector in vita S. Anastasiæ martyris 25. Decemb.

NVENTIO S. STEPHANI PROTO- martyris, *Nicodemi, Gamalielis, & Abibonis; Ex Epistola Luciani Presbyteri. Accidit eadem Anno Christi 415. Innocentij Papæ 14. Honor. 21. Theodos. Iunior. Imperator. 8.*

C Baron. Tom. 5. Annal. & in Not. Martyr. Roman.

IPso die Parasceues, hoc est, sexta feria, tertio Nonas Decembris, Consulatu Honorij decies, & Theodosij exies Augustorum in villa Caphargamala, haud procul Hierosolymis, presbyter quidam Lucianus, vir pietate non minùs quam religione clarus, nocte secundùm quietem visus sibi videre est venerandum quendam senem, sic ipsum compellantem; Luciane, Luciane, Luciane; eia vade Hierosolymam & dicito

3. Augusti.

Ioanni antistiti, vt pandat meum, sociorumque sepulchrum; & honestiore nos loco reponat: vt esse possimus aliquando mortalibus in aduersis casibus patrocinio. Exterritus Lucianus tanto visu, Quis tu, inquit, es Domine? quos socios memoras? Sum, retulit, Gamaliel; cuius disciplinis Paulus Apost. quondam eruditus est, iacetque mecum Stephanus, qui à perfidis Iudæis lapidibus obrutus meo in monumento sepultus est. Iacet & Nicodemus mihi sanguine iunctus, qui nocte, Iudæorum insidias veritus, ad Iesum venit, & à Petro & Ioanne cœlesti lauacro expiatus est; quem postea à Iudæis principatu suo priuatum, anathematizatum & ciuitate expulsum, excepi, foui, ac tandem vita functum eodem sarcophago tumulaui. Iacet simul Abibon* filius meus, qui mecum regenerationis lauacrum consecutus, in virginitate purissima ante me mortuus est. In medio autem suburbano, proximo villæ agro, Delagabri nuncupato, nos quæretis. Hæc visio Luciano obiecta, primo quidem phantasma visa, ideoque neglecta. Inde iterùm ac tertio oblata pondus habuit, promouitque virum, vt Hierosolymam ad Ioannem Episcopum abiret, & prodigiosam reuelationem eidem exponeret. Ioannes vero ijs auditis lachrymatus præ gaudio, cum Synodo Diospolitanæ interesse deberet, fodiendi curam mandauit Luciano; qui ad locum demonstratum festinus contendens, adhibitis fossoribus, summa contentione preciosum thesaurum inuestigauit. Cumque diu fodiendo nihil proficerent, Gamaliel quoque Nygetio* cuidam monastica disciplina inprimis præstanti apparuit: locumque multo apertiùs designauit. Repertis itaque sacris pignoribus, ilico Ioanni Antistiti denunciârunt: qui protinùs assumptis secum duobus alijs Episcopis eo adueniens, cum S. Stephani thecam aperuisset; facto repente ingenti terræmotu, tanta suauitas & odoris fragrantia inde emanauit, vt cuncti qui aderant, quasidam cœlestis vitæ primitias se delibare putarent. Mirabantur cœlestem ambrosiam; concurrebant vndique mor-

Act. 22. 7.

Ioan. 3.

**al. Abibas & Abibus.*

Lucian. presbyter tertio in somnis monitus, ad Ioannem Hierosolymorum Episcopum abit.

**al. Nugetio.*

Gamaliel Nygetio apparet.

mortales; duo & septuaginta homines variis languoribus oppressi sanitatem consequuntur. Tandem sacræ Reliquiæ in Ecclesiam sanctam Sion: summa celebritate illatæ sunt.

Miracula ad reliquias S. Stephani &c. inuentas.

VITA S. ASPREN SIVE ASPREMI, *Primi Neapolitani Episcopi: D. Petri Apostoli Discipuli. Ex ea quæ est per Dauidem Romæum Neapolitan. Fato concessit Anno Christi Domini 79. Item S. Candidæ Maioris.*

C Baron. in notat. mar. Rom.

3. Augusti.

SAnctus Petrus, Christi Discipulorum Dux atq; Princeps, Republ. Christiana Antiochiæ præclare fundata, feliciterque passim propagata, Antiochia Romam venit, Rempublicam, Sacerdotium perpetuum, & Animarum imperium à Christo sibi datum, ibi fundaturus; vt, quæ ciuitas olim in hominum corpora, in posteritatem, in animas, imperium, & auctoritatem teneret, huic imperio se subijceret, Petri successoribus pareret: & dicto audiens foret. Cumque Neapoli iam ueret de via, quiescebat ad portam, exspectans quod suo comprehenderat animo; mulierem, inquam, senectute prope confectam, in vrbem Neapolim ingressuram; ea Candida vocabatur; à qua requisita, fere de omni rep. eruditur; qua religione ciuitas esset obstricta; num si quis, quæ vera, puraque religio esset, & Dei immortalis voluntas, interpretaretur, idque vel exquisitis rationibus, vel miraculis, rebusq; nouis & inusitatis confirmauerit, ac persuaserit, contraria vero refutaverit, ciuitas creditura esset? & puram illam nouam religionem, & cultum Dei esset susceptura? tum docet Candidam, primos homines marem, & fœminam summa innocentia, & integritate sine illo natiuo malo, & errore, quem cum lacte nutricis, vel potius antequã nascimur, sugimus, in hortis satis amœnis à Deo esse creatos, quorum vita nullis finibus terminaretur, cor-

S. Petrus Apost. Antiochia Romam pergens diuertit Neapolim.

A Candida de statu Vrbis informatur, eamque optimo ordine fidem Christianam edocet.

Hominis creatio. pora nunquam interirent, nec periculis, aut sub metu subiecta essent, modo vt diuinam, & sanctam viuendi legem à Deo sibi datam obseruassent; verùm cùm eam fallacibus, & captiosis interrogationibus immanissimi, teterrimique omnium hostis circumscripti, & *Lapsus.* decepti neglexerunt: ipsi, filij, nepotes, ac omnes posteri sceleris pœna tenebantur, & in durissimam seruitutem seipsos, & omnes suos posteros Orco addixerunt; & ex illis hortis protinùs expulsi, eiecti, & exterminati sunt: miserrimam, & acerbissimam vitam victuri, morte *Pœna.* sibi proposita; cùm vero corpora interierint: acerbissimas, & sempiternas ipsi sceleris pœnas in ergastulis perlaturi essent. *Liberatio.* Deum vero misericordia permotum è cælo descendisse, & conuulsis repagulis, & effractis valuis, suos familiares, qui in compedibus corporis, & animæ erant, soluisse; ex insidiis, & pœnis, & à morte eripuisse, viuis vero, vt natiuum malum sanari, sordes elui possent, remisisse, atque concessisse: & viam stratam, & à se nobis munitam in cœlum monstrâsse. Deinde Candidæ exponit Christi vitam, sermones, præcepta, res gestas, necem, reditum ad vitam, ad cœlum ascensum, resque nouas & inusitatas: quæ omnia suis oculis viderat; religionem Christianam interpretatur.

Tum Candida respondit, si quem summis laudibus ornat, implorando, magnos sibi corporis dolores eriperet, aut minueret saltem, se animum inducturam, vt ei prædicanti facile crederet, illius consiliis pareret, & religionem susciperet. Petrus inuocato Christi nomine, imperat diuturno, grauique morbo, quo affligebatur vetula, illico ab ea discederet, vestigium sui nullum, imaginem nullam relinqueret; tribueret honorē Iesu Christo: qui omni iure cum suo patre, diuinoq; spiritu à rerum omnium initio vsque ad sempiternas seculorum ætates regnat; tum Christiani Petrum Antiochia prosequentes responderunt verbo illo vsitato, ac trito in rebus diuinis, Amen; quod nequidquam aliud est, si interpretari velis, quam, Fiat. His dictis, malum illud subito in nihilum occidit, interijt, ac sublatum

Candida diuturno grauique morbo à D. Petro liberata, credit & baptizatur.

est

eſt, omnia mulieris ex luctu ad lætitiam reciderunt, cum ſalutem à Petro acceperit, & nullo ſibi dato medicamento ſana facta ſit; admiratur quod illico ſic conualuerit, & Petro credidit: & aqua conſecrata, quod baptizare dicitur, lota eſt. Gaudeat regnum hoc Neap. ſe Chriſtianam religionem ſuſcepiſſe, ac in animis ſuis priuſquam in vllius regionis Italiæ Dei notionem informatam eſſe. Auctores, & magiſtros publicæ religionis diſcipulos legatoſque Chriſti Bruttij Paulum, Campani Petrum habere.

Candida (cum ea ſit vis, & effectus religionis, caritatiſque Chriſtianæ, vt, quod ſibi, id alteri velit) dixit eſſe ſibi hominem amiciſſimum, & per neceſſarium Aſpremum nomine; innocentem, benignum, modeſtũ, ſobrium, humanum, pium, & religionum colentem, ſi quomodocunque res ſe habet, religio illa dici poterat, qui nemini iniuriam facere conſueuerit; quod, cum vires & corpus, periculoſi, grauiſſimique morbi longinquitate laborans amiſerit, ſi ex morbo illo euaderet, eius valetudo, vt ſua ipſius Candidæ, à veteri morbo erit confirmata, fore, vt ſuſciperet ſacram, de qua concionabatur Petrus religionem: & vindex eiuſdem, defenſor, & propugnator eſſet, quoad facere poſſet; Deo immortali gratiam, iuſtis honoribus, & mente memori perſolueret. Itaque Candida admonita à Petro, vt pergeret, properaret, Aſpremum conueniret, manu prehenderet, bene ſperare, bonoque animo eſſe, iuberet; Petrum, diſcipulum, legatum, & adminiſtratorem Ieſu Chriſti, Hieroſolymis ſuorum iniquitate, inuidia, & iniuria in crucem acti, velle, vti ad ſe Aſpremus ipſe veniret, vix ſermonem Petri illa retulerat cum Aſpremus ſatis firmo corpore eſſe cœpit, & omni morbo leuatus, Petri mandata perſequi cupiens, & omni feſtinatione properans, tum ea veſtiri oblitus eſt; & pallio tantum amictus è lecto ſurrexit, atque abijt. Cum ad Petrum adiſſet, ad eius pedes ſe abijcere volens, à Petro erectus eſt, quid faceret, definitum eſt. Interea confluxerant ad Petrum plures, quibus rei no-

Aſpren, ante Conuerſionem, optimæ vitæ: ſed infirmus.

Candida Aſpremum ad D. Petrũ adducit, à diuturna ægritudine perfecte curatum.

uitas, qua omnes delectari solent, cupiditatem iniecerat videndi hominis, à quo repente Aspremum esse sanatum, cognoscebant; & ideo, Deum aliquem è cœlo delapsum, credentes, comites se Aspremo præbuerant. Petrus hos omnes vna cum Aspremo ad Christi instituta doctos, & ad omne Christiani officij munus instructos aqua salutari expiat: atque in Christiani cuiusdam viri domicilio non longe à Porta, quæ hodie Nolana vocatur, constructo altari, ministrante Aspremo, Deo quam sæpissime immolauit. Raptim ad Petrum conueniebant, in eius sententiam multis partibus plures ibant, nomina in Christianorum numerum dabant. Petrus relicto Aspremo Pontifice Neapol. à se facto, breui tempore post Romam profectus est. Ara illa vetus ad hæc tempora summa populi religione stat in primo aditu, vestibuloque templi; quod ex eo vocatur S. Petri ad Aram, vbi in præsentia habitant, & res diuinas faciunt Socij S. Augustini, qui Canonici Regulares dicuntur.

A D. Petro Apostol. Aspremus cum multis aliis baptizatur.

Episcopus Neapolitanus ab eodem constituitur.

Candida quæ à Petro didicerat tenens, in eadem sententia perstabat, cum Aspremo, cæterisque Christianis coniunctissime, & Christiane viuendo, senio confecta migrauit in cœlum Prid. Non. Septemb. & in eodem templo S. Petri humata esse dicitur.

Candida Felix obitus.

Aspremus quotidie Neapoli cum Christianis, quos docebat, tuebatur, defendebat, nec ruere sinebat, res diuinas faciebat, & eundem viuendi cursum, quem à Petro acceperat, tenuit; quoad Deo acceptus, decrepitus senex ab illo ad vitam sempiternam vocatus in cælum ascendit III. Non. Sextil. anno Christi LXXIX.

Item S. Aspremi.

Fuit Neapoli post mortem S. Aspremi vir quidam diues, & pecunia princeps suæ ciuitatis, sine filiis, qui eum multis lachrymis orasset, atque obsecrasset Aspremum, impetrauissetque, vt liberos ex vxore procrearet: gratias Aspremo pro tanto eius merito retulit; nam statuam, Aspremo fecit. Romæ viro cuidam

Miracula post obitum eius.

mul-

multum temporis grauiter ex capite laboranti, multis medicis frustra adhibitis, nullus vnquam medicinam aliquam facere potuit; tandem res nouæ, & inusitatæ S. Aspremi, quas Neapoli fieri viderat, diuinitùs in mentem venerunt, cui se commendauit, & animo valuit, ac sine corporis dolore fuit, venit Neapolim, gratias Deo, & S. Aspremo retulit. Duo Sergij, Neapolitanus alter, Picentinus alter item fecerunt: qui ex intestinis laborantes, sanati sunt.

VITA S. DOMINICI, ORDINIS PRAEdicatorij Primi institutoris: Ex ea quæ est per F. Theodoricum de Appoldia, eiusdem Ordinis, conscripta. Desiit ab humanis Anno Dominici Natalis 1221. qui fuit Honorij 3. Summi Pontificis, 5. agens ætatis suæ annum primum supra Quinquagesimum. *C. Baron. in Not. Martyr. Roman.*

PRæsidente Romæ in cathedra Sancti Petri, magno patre Domino Alexandro, eius nominis tertio, & Frederico huius nominis primo imperij habenas moderante, fuit in Hispaniæ oppido Callaroga, Oxoniensis diœcesis, anno seculi illius 1170. vir quidam, Felix nomine, ex nobilissima Gusmannorum prosapia, qui ducta in matrimonium Iohanna, clari inprimis generis fœmina, tres ex ea suscepit liberos, quorum duo primi literis imbuti, & vitæ integritate conspicui, ac sacerdotio initiati, se totos Christi seruituti & proximorum saluti mancipârunt. Tertius vero, cui ex nutu Domini, Dominici nomen impositum fuit, haud sine præsagio futuræ sanctitatis, tanquam iubar quoddam longe præstantissimum in mundum prodijt: & splendore planè admirabili eruditionis pariter & sanctitatis, cæcas mortalium mentes illustrauit. Cum mater eius sancto hoc fœtu grauida esset, videre sibi visa est catulum vtero gestare, ardentem ore faculam ferentem, egressumque ab vtero, totum mun- *4. Augusti. Patria & Parentes eius.* *Visio matris eius grauidæ.*

dum flammis ab ore eius prorumpentibus illuminantem: quin etiam & matri eius spiritâli, nobili cumprimis matronæ, nato iam puero & sacro baptismate lustrato, uculenta in eius fronte stella apparuit: cuius immodico splendore totus orbis irradiabatur.

Examen apum circa os pueri volitat. Simile legitur de S. Ambrosio Episc. Mediolanens.

Exercitia pietatis eius in tenera ætate.

Porro mater puerpera cùm accurate domi filium enutriret, & lætabunda ad incrementa perduceret, iacenti aliquando in cunis apum examen adfuit, & circa os volitans, linguam eius diuinæ sapientię melle affluituram indicauit. Itaque vixdùm infantiæ annos egressus, exemplo piorum parentum templum crebro adire, miro feruore in precibus persistere, lectuli quoque mollitiem in ea ætatis teneritudine sæpe relinquere, nudaque humo infantilia allidens membra, iam tunc de cœlesti disciplina sedulo meditari. Erat in Ecclesiis assiduus, psalmos cum Clericis promebat, hymnos concinebat, sacris mysteriis deuotus assistebat, & Christi ministris ac sacerdotibus mira alacritate & gaudio seruiebat, denique hæc & alia in altero ætatis septenario ita obibat, vt sub tenello vultu veneranda quædam animi canities abdita videretur.

Mittitur Valentiam studiorum ergô.

Igitur parentes cùm cernerent admirandam in sancto puero simul cum ætate gratiæ accessionem, studiorum causa Valentiam eum destinârunt, quod ea Academia præ cæteris omnibus & præstanti magistrorum doctrina, & discipulorum frequentia celeberrima haberetur. Itaque prudens adolescens non segnitiem sectatus, sed rebus friuolis & ineptis, quibus ea ætas diffluere solet, contemptis, breui & ingenij facilitate, & labore indefesso, & assiduo precationis studio, liberales disciplinas assecutus est, quibus tamen non ita multum tribuit, sed mox vt ab humana philosophia, ad Christianæ præstantiam, cui tota mente inhiabat, ocyus perueniret, ad fontem Theologicæ sapientiæ se contulit: cui toto quadriennio tanta animi contentione & studio insudauit, vt pene noctes insomnes duceret; quietisque tempora vigilijs largiretur. Atque vt è fonte sapientiæ salutaris largius potaret, decem annis

Superatis studiis Philosophicis, 4. annis Theologiæ dat operam.

X. annis abstinet à vino.

vino,

vino, in quo est luxuria; castitatis amator penitus sibi interdictum voluit.

X. annis abstinet à vino.

Et quia incenso erat in Deum amore, non potuit non proximum, quem vult Deus in se diligi, vehementer amare. Itaque quidquid in Deum nullius rei egentem non poterat, id totum in proximum incredibili charitate conferebat. Cum Valentiæ daret operam literis, omnem vero Hispaniam immanis oppresserat fames. Deficiebant præ fame sitique pauperes, miserabiles valde gemitus pupillorum & viduarum audiebantur: nec erat qui miserorum calamitatibus mouebatur. Inter hæc Dominicus perfectionis sectator egregius, vt pro sua facultate pauperum multitudini subueniret, libros & omnes res suas distraxit alacriter, preciumque in pauperes expendit; aliosque ad tantam benignitatem stupentes, tanto exemplo ad similem prouocauit.

Dira fames in Hispania.

Egregia eius in pauperes benignitas.

Perid tempus Didacus Ecclesiæ Oxoniensis antistes, vir & sacrarum literarum peritia, & generis nobilitate, & morum inprimis honestate insignis, tota in id virtute incumbebat, vt errantes mortalium animos ad rectum salutis iter omni ratione reduceret. Qui vt primum de celebri & odorifera Dominici fama multa cognouit, eum ad se accersitum, Canonicũ regularem sua in Ecclesia constituit. Ibi tunc vir diuinus librum, qui Collationes Patrum inscribitur, studiosè legendum suscepit, deditq; operam, vt lecta, intelligentia comprehenderet; affectu sentiret: effectu & re ipsa fortiter exequeretur. Ex illo namq; præcipuam cordis puritatem, contemplationis viam, omniumque virtututum perfectionem, vnctione magistra, præclarè hausit: atque in profundam adeo sui cognitionem venit, vt quanquam cunctis esset virtutibus ornatissimus, sui tamen deprimendi vbique locum & occasionem captauit: prorsus vt se omnium abiectissimum, peccatorumque maximum existimaret. Ex hoc vero studio omnibus adeo charus euasit, vt inuitum & fortiter reluctantem vices Prioris loci il-

Didac. Oxoniensis Episc. admodum insignis.

Facit Dominicum in sua Ecclesia Canonicum.

Collationes Patrũ studiosissime legit.

Fit Sup prior licet inuitus.

lius administrare compulerint. Tum vero magis satagebat, tanquam lucerna super candelabrum posita, & ciuitas super montem, omnibus sese exhibere integerrimæ vitæ speculum: consummatæque sanctitatis exemplar.

Magnum illius studium iuuandi proximos.

Eo tempore feruens desiderium salutis animarum in illius pectore mirificè crescebat, prorsus vt haud existimaret se verum Christi membrum esse, si non eius exemplo totum se lucrandis animabus mancipares. Quid igitur? Cor eius mira pietate refertum illud spectabat imprimis, vt afflictorum rebus, ac præcipuè eorum qui pondere peccatorum pressi sub graui sarcina gemebant, & consilio & ope subueniret. Quotiescunque enim in consideratione turpitudinis peccati mortalis versabatur, (versabatur autem quotidie) toties obortis lachrymis peccatorum miseriam deplorabat, & votis à Domino specialibus flagitabat, vt ad eorum procurandam salutem sibi & gratiam & auctoritatem conferre dignaretur. Nec fuit pio sui frustratus desiderio.

Conuertit hæreticum S. Dominicus.

Alphonsus Castellæ Rex, Didacum antistitem ad legationem apud Marchiam obeundam euocabat. Is diuinæ erga se & Dominicum prouidentiæ ignarus, eundem legationis suæ socium assumit. Vbi ventum est Tolosam, & Dominicus cognouit ciues hæreticorum Albigensium fraudibus deprauatos, ipsumque suum hospitem eadem correptum peste animaduertit, spiritu ingemiscens, statim blandis colloquijs eius se in familiaritatem insinuauit: hominemque multa tum affabilitate, tum ratione erroris conuictum, ad Catholicæ fidei veritatem reduxit. Fuit hic primus manipulus, quem diabolo ereptum ad arcam Domini reportauit. Expeditis autem apud Marchiam regijs negotijs, Episcopus Didacus ad Romani Pontificis curiam cum suis profectus est, vt à functione pontificali (quemadmodum sperabat) absolutus, se totum conuertendis animabus vna cum Dominico impendere posset. Sed ea spe frustratus, cum Cistertiense cœnobi-

Didacus Episcopus

um

um quoddā in via inuiseret, monastico se habitu induit, & aliquot eiusdem ordinis monachos secum assumpsit, vt hausta eorum disciplina ardentius se ad proximorum salutem procurandam componeret.

Fit monachus Cistertiensis.

Prætergressi montem Pessulanum, Abbates duodecim eiusdem ordinis à Pontifice Innocētio contra Albigenses hæreticos missi offenderūt, qui tum forte consilia inter se varia agitabant, quibus nefandam pestem opprimere possent. Ij comperto Didaci aduētu, multo gaudio ipsum accersiunt, honorificè accipiunt, consiliumque petunt, qua potissimum via modoque hæreticorum impietati occurrendum statuat. Quibus ille sine vllis ambagibus, vt erat vir mire gnarus, Quod me, inquit, facere cernitis, hoc facite. Moxque familia & equitatu atque apparatu, quem habebat copiosum abire iussis, pedes ipse in opus Euangelij cucurrit, & humilitate, modestia, mansuetudine, deprauatos hominum mores ad normam sanctioris disciplinæ reuocare instituit. Sequuti sunt & alij duodecim, nouissimi omnium S. Dominicus: qui præ cęteris omnibus maximarum virtutum splendore coruscabat. Cum enim non pauci pro Orthodoxæ fidei defensio- libellos conscriberent, & ipse Dominicus suum quoque libellum auctoritatibus & diuinis rationibus munitum offerret, idemque cum hæretici cuiusdam libello apud Fanum Iouis igni traderetur, hæretici libello flammis absumpto, ipsius Dominici ex igne prosiliit, & secundo deinde ac tertio in ignem iniectus, scriptoris sui sanctitati & Christianæ fidei veritati præclarum resultu reddebat testimonium. Stupebant omnes, & pij quidem lætabantur, impij vero execrabili errore relicto, corde compuncto ad veritatis agnitionem reuertebantur.

Optima ratio hæreticos in viam reuocandi.

S. Dominici libellus contra hæreses conscriptus, ab igne lædi non potest.

Eodem tempore Dominicus monasteriū quoddam in loco, quem Prulianū vocāt, instituit: vt in eo depauperatorū nobiliū filiæ, quæ pestiferū hæreticorū virus (quibus prius fuerant traditæ nutriēdæ & erudiendæ) attraxerant, sanctissimis Catholicę fidei disciplinis

S. Dominicus instituit Virginum monasterium.

imbuerentur. Interea Didaco vitæ munere sanctissimè perfuncto, Dominicus eius institutum tanquam Dux & antesignanus viriliter prosecutus est: Albigensiumq. hæresim totis viribus oppugnandam atque extirpandam suscepit. Verba eius facularum instar ardebant: Opera admirando pietatis studio relucebant, & hæreticorum perfidiam redarguebant.

Accidit, vt celebris admodum disputatio cum hæreticis institueretur ; ad quam cum loci Episcopus multa cum pompa iturus esset, Dominicus prudenter decernens filios superbiæ non fastu elationis & ostentatione, sed humilitatis studio expugnandos esse, detractis sibi calceis, Episcopum vt idem faceret hortatus est. Assentitur antistes; cumq. de itinere incerti obuium quendam hæreticum haberent, rati Catholicũ esse eius se ductui commiserunt ; qui eos in syluam quandam callidè pertraxit; vbi spinarum aculeis grauiter sauciati, perfidi malitiam demum senserũt. Tum Dominicus nihil ea iniuria motus; Confidite, inquit ad socios, charissimi, quia certa nos de cœlo manet victoria & triumphus, cum peccata nostra sanguine expiantur. Cernens autem veterator ille tantam in viro sancto patientiam, ilico abiurata hæresi supplicem se Dominico sanandum tradidit ; existimans fieri non posse, vt à tanta vitæ integritate, recta in Deum fides abesset. Cum autem vir diuinus salutis animarum studio vehementer incensus crebro discurreret, & aquã quandam euangelizandi causâ traijceret, nauta importune admodum à seruo Dei denarium pro naulo exigere instititit. Cumque is mercedem regni cælorum promitteret, & miser ille vili penderet atque acriùs vrgeret, vt vel cucullum relinqueret, vel denarium solueret, vir sanctus sublatis ad cælum oculis parumper intra se orauit; moxq. in terram despiciens, denarium nutu diuino illic iacentem vidit; quem protinus à nauta tolli iussit: & sic demum ad læta Euangelij sata spargenda alacer abscessit.

Detractis sibi calceis obuiam procedit hæreticis.

Hæreticũ sua humilitate & patientia conuertit.

Miraculũ.

Cum multo tempore apud Tolosanos tum verbis,

um exemplis hæresim expugnâsset, scelerati dæmonũ satellites de nece illi inferenda consilia captârunt. Itaque positis certo loco insidijs, aduentum eius præstolabantur. At ille, cognita eorum malitia, cantans & alacer gradum intulit, eorumq. furorem vltro etiam ad cædem prouocauit. Quare stupefacti carnifices; An non, inquiunt, mortis horrore tu afficeris? Quid facturus, si nos te ad mortem abriperemus? Quibus ille, Rogarem, inquit, ne breui compendio mortem mihi celerem adferretis, sed paulatim singula membra ferro præcisa oculis meis contemplanda obijceretis, atque ad extremum euulsis luminibus, sineretis ita mutilatum corpus in suo sanguine volutari: vel prorsus pro vestro arbitratu vita omni priuaretis. Nec minus pro salute proximorum, extrema quæque subire paratus erat. Cum enim quendam hæretica prauitate subuersum ad fidem reuocare contenderet, & ille res vitæ degendæ necessarias ab illis accipere se diceret, eaque de causa adhærere deberet, vir sanctus toto pectore hominem miseratus, seipsum vendere proposuit; vt eius in tanto periculo constituti inopiam subleuaret: & sub peccato venundatum redimeret.

Insidias hæreticorũ & mortem vir sanctus nihil metuit.

En ardentissimum patiendi pro Christo desideriũ.

Ingens lucrandarũ animarũ zelus.

Decem annis vir beatus in diuersis Narbonensis prouinciæ locis hæreticam perfidiam strenue oppugnauit, animarumq. saluti totus addictus, multas interim contumelias, multas angustias, magnum sui cõtemptum & abiectionem pertulit; nullis tamẽ fractus iniurijs, nullis fatigatus laboribus, à sollicitãdis mortalium animis, & ad veritatis agnitionem reducendis auelli potuit. Congressurus quandoque cum hæretico, scripta quædam fidei documenta in charta eidem tradidit: vt de obiectis maturè deliberaret. Eã nocte cum reliquis forte ad ignem considens, chartulã viri Dei protulit, & alijs discutiendam tradidit. Conferunt illi inter se multa, & alijs alia atq. alia asserentibus, quidam inquiunt; Mittatur in ignem scedula, vt veritas comprobetur. Mox proiecta in ignem, illæsa inde

Charta ab eo conscripta exuri non potest.

deprosilijt, Inde & secundo & tertio pari ratione veritatem exploratum; & chartæ quidem, illis stupẽtibus, nihil flammarum incendium obfuit; illi vero obduratis in perfidia animis persistentes, quæ hæreticorum omnium est pertinacia, rem silentio tegere nitebantur; sed miles quidam qui coram interfuit, insigne miraculum ad Catholicorum notitiam perduxit.

Hisce alijsq. quam plurimis virtutum miraculis, quæ omnia referre nimis longum foret, vir Dei celeberrimus factus certatim ad honores & dignitates ab Ecclesiæ prælatis expetitus est, fuitq. ei à tribus cathedralibus Ecclesijs dignitas episcopalis oblata; quam ille constanter semper repulit: vt liber ab omnibus, saluti animarum, cui se totum consecrauerat, incumbere posset. Cum apud Carcasonam demandatas sibi Episcopi vices accuratius exequeretur, & die quodam ad monasterium, cui Castris nomen, diuertisset, ingressus Ecclesiam, dum pro sua consuetudine precationis studio attentius incumberet, fuit cum ipsa mente, corporis pariter sarcina è terra eleuata, & cælum inter, & terram mirabiliter suspensa. Nec prophetico caruisse spiritu putandus est, vtpote qui multa, cælesti lumine illustratus, multo ante futura prædixit: & quosdam etiam cum à corporis tum ab animæ exitio sempiterno liberauit.

Tres Episcopatus respuit.

Corpus eius, vi Spiritus in oratione à terra eleuatur.

Cum apud Tolosam hæretici quidam à magistratu comprehensi, & scelerum conuicti, extremo tandẽ supplicio afficiendi essent, Dominicus secretorum Dei conscius, quendam in ijs conspicatus; Hunc, inquit ad aulæ officiales, reseruate. Deinde comiter eum & blandè compellans: Scio, inquit, fili, scio tarde quidẽ, sed tamen quandoq. fore te virum bonum & sanctũ. Res planè stupenda. Dimissus ille, viginti ferè annis hæreticam prauitatem mordicus sectatus est; sed tandem voluntaria abiuratione detestatus errorem, cum Ecclesia sancta non modo in gratiam redijt, sed Prædicatorum insuper institutum complexus, cursum vitæ cum fide absoluit.

Futura prænoscit.

Erat

Erat ijs temporibus Simō princeps cum primis illustris Montis fortis; qui cum magna animi beneuolentia, honore deniq. & reuerentia virum Dei prosequēretur, dedit illi, summa hæredum omnium voluntate, castrum insigne, quod Cassauuel siue Fanum Iouis appellatur, aliaque complura, vnde se suosque sustentare potuisset. Porro Tolosanus antistes, zelator fidei eximius, sextam decimarum omnium partem ei donauit: vt libros sacramque suppellectilem sibi suisque compararet. Obtulēre se etiam illi duo Tolosani, frater Thomas homo facundus & gloriosus, & Petrus de Salare, qui insignes ædes, quas Tolosæ habebat, ei largitus est. Tum vero, qui communem cum B. Dominico vitam agebant, cœpêre se ad religiosorum institutum ex professo sectandum componere. Anno igitur millesimo ducentesimo decimoquinto, cum Romæ generale omnium patrum celebraretur Concilium, Fulconi Tolosano antistiti eo contendēti, Christi minister Dominicus se comitem adhibuit, vt eius & auctoritate & gratia nixus, Ordinis Prædicatorii institutum Innocentio tertio, qui tum summum illud honoris fastigium obtinebat, confirmandum offerret. Et primo quidem Christi Vicarius nonnihil sese opponere visus est, sed proxima nocte idem Pontifex in somnis sibi videre visus est Lateranensem Ecclesiam grauē minitari ruinam. Cumq. terrore perculsus, consiliū tanto malo oportunum inquireret, videt ediuerso virum Dei Dominicum accurrentem, suisq. humeris totam illam ruinosam fabricam sustentantem. Eam visionis nouitatem prudens Pontifex admirans, ilico quid sibi vellet sagaciter animaduertit; Oblatas itaque preces hilariter admisit: & pium propositum commēdauit. Hortabatur vero, vt ad suos rediret fratres, communicatoq. cum eis consilio, regulam quandam approbatam deligeret, quam Ordo inchoandus sectaretur; atq. ita ad ipsum rediens, confirmationem Ordinis pro voto reportaret. Absoluto igitur generali capitulo reuersus ad suos vir Dei; Pontificis verba

Varia insignia illi à Principibus dono data.

An.1215. Romam proficiscitur, vt ordinis sui fundamenta iaceat.

Visio Innocentij Pontificis.

verba eis enarrauit. Illi inuocato Spiritu Sancto Regulam beati Augustini, vnanimiter elegerunt, adiunctis quibusdam arctioris vitæ constitutionibus. Erant tunc fratres numero plus minus sedecim, qui, gratijs (vt æquum erat) superis actis, Tolosæ in Ecclesia S. Romani, quam Fulco eius ciuitatis Episcopus illis attribuerat, monasterium extruxêre: eodem Pontifice & operam, & opes in ipsum enixè conferente.

Tolosæ primum monasterium Dominicanorum.

Paulo post Innocentio III. è viuis sublato, Honorius 3. Apostolicæ dignitatis sedem obtinuit: qui, supliciter hoc petente Dominico, sancitam iam ante instituti formulam, Apostolica auctoritate confirmauit, anno Salutis millesimo ducentesimo decimosexto; & Dominicus non vno oraculo cælesti admonitus, fratres suos quanquam paucissimos in varia orbis loca dimisit: vt sata Euangelij longe lateque dispergerent; & nouo fætu nouum ordinem quam maxime multiplicarent.

Ordine ab Apostolica sede confirmato, Mittit S. Dominicus fratres suos in diuersa Orbis loca.

Porro pater ipse sanctissimus cum ad Saracenos penetrare decreuisset, anno 1217. Matthæum Abbatem instituit qui cæteros gubernaret; cuius tamen nominis prælatus alius deinde nullus extitit. Sed ea profectio diuinitus impedita fuit, & fratribus a'ijs alio atque alio missis, ipse Dominicus Romam venit; vbi conciondi munere magna cum laude & opinione sanctitatis haud vulgari aliquamdiu fungens, duos è mortis seruitute in vitæ libertatem asseruit.

Primus idemque postremus Abbas apud Dominicanos.

Romæ vir sanctus duos mortuos excitat.

Per id tempus Honorius Pontifex, visa viri in curandis animabus industria pariter & vigilantia, ei commisit vt sacras virgines per diuersa Vrbis loca dispersas, & multum à pristino rigore ac vitæ sanctitate alienas vnum in locum congregaret, eisque leges præscriberet; quibus & collapsa sanctimonialium fæminarum disciplina restauraretur: & Deo sacratæ virgines ijsdem legibus haud inuitæ colla subderent. Præstitit vtrumque vir diuinus, quamquam non sine molestiis, admodum egregie. Omnes enim vrbis monïales, à disciplina claustrali inueteratæ libertatis con-

S. Dominicus Romæ monasteria virginum reformat.

onſuetudine tranſuerſum actas, vnum in monaſte-um conuocauit, easque mira lenitate ad ſanctiorẽ iſciplinam reuocauit. Cumque omnibus in vnum ongregatis in domo (vt vocant) Capitulari, præſen-bus tribus purpuratis patribus, Hugolino Oſtien-, Stephano de foſſa noua, & Nicolao Cardinali, uſculano Epiſcopo, verba ſalutis earum auribus uauiſſimè inferret, ecce vir quidam magno eiulatu ruens, repentino clamore haud mediocriter cun-tos exterruit. Illis verò ſciſcitantibus quid calami-atis eſſet, reſpondit: Nepotem Stephani Cardinalis equo lapſum, vitam cum morte permutaſſe. Ne-oti nomen erat Napuleon. Ea re prorſus inopinata tephanus attonitus, animo concidit. Dominicus erò precibus & lacrymis multorum commotus, ili-o abijt ſacram hoſtiam Deo pro incolumitate iuue is oblaturus. Cum autem iam aræ aſtaret, immenſo erfuſus lacrymarum imbre, cunctis qui aderant ſpe-tantibus ſtupentibusque, cubitu vnius altitudine terra eleuatus eſt. Tanto enim ſpiritûs ardore ad eleſtia ferebatur, vt terrenum corpus & graue eiuſ-em ſpiritûs vi ſurſum attolleretur. Oblationis de-ide miniſterio piiſſime peracto, recta ad corpus de-uncti, Cardinalium & virginum caterua ſequente, bijt, & ſublatis in cælum manibus iuuenem in Chri-i Ieſu nomine incolumen ſurgere præcepit. Res ſtu-enda; qui vita functus erat, & conquaſſatis miſere embris exangnis iacebat, protinus ad vocem ſan-tiſsimi patris caput membraque erexit, & ſanus pla-e atque incolumis domum abijt.

Sacrificans cubiti altitudine vi ſpiritus eleuatur.

Nepos Stephani Cardinalis mortuus excitatur.

Intererat huic ſpectaculo, monaſterij, quod Ma-æ trans Tyberim dicebatur, Abbatiſſa cum ſacro irginum cœtu; quæ licet antea ad Patris obedientiã grè ſe adduci paſſa fuiſſet, tunc tamen adeò animo mmutata eſt, vt nihil tam durum, nihil molli & de-icatæ naturæ tam aduerſum eſſe putaret, quod non ibens ſalutis cauſa aſſumeret: & ſe totam, ſuaque o-nnia Patri Dominico curanda permitteret. Itaque

felicibus auſpiciis & magno bonorum omnium gaudio atque exultatione, ſacer ille virginum cœtus monaſterii Mariæ Trans Tyberinæ ad S. Sixtum translatus eſt; quo in loco ipſe Dominicus cum ſuis ad illum vſque diem domicilium habuerat: & tunc Honorii Pontificis munificentia ad S. Sabinæ Eccleſiam prædicatorio muneri aptiorem commigrauerat. Igitur anno reſtauratæ Salutis 1219. Abbatiſſa cum ſuis ſororibus numero quatuor & quadraginta ad ſanctioris vitæ initium, habitum ſimul cum obedientia integra à S. Dominico ſuſcepit; eiuſque in verba ſanctiſſime iurauit. Et hoc quidem primum fuit ſacrarū virginum Ordinis iſtius monaſterium, eiuſdem Patris opera & ſtudio ſane florentiſſimum. Virgines n. Deo dicatas aſſidua cæleſtis diſciplinæ dulcedine paſcebat, eaſq; nō tam ſeueritate quam conſolatione, atq; vbi op⁹ erat, miraculorū virtute in officio cōtinebat.

Primū virginum Dominicanarum monaſteriumRomæ.

Octauo ab ingreſſu virginum in monaſterium iſtud die, cum in frequenti populi auditorio ſacrum ordiretur ſermonem, ecce dæmoniaca quædam horribili voce clamare cœpit: Scelеſte, Sceleſte, quatuor iam tuis impoſturis mihi præripuiſti. Illo autem ſilentium dæmoni imperante, ſed nihil efficiente, tandem cum cerneret importunis inimici clamoribus concionem diſſipatam iri, Crucis ſigno ſublata manu edito, In nomine, inquit, IESV Chriſti præcipio, vt protinus exeas, & Dei creaturam eiuſdem IESV Chriſti ſanguine redemptam deſeras. Continuo mulier horribili corporis diſtenſione compacta, magnam carbonum molem cum ſanguinis copia euomuit: redditaque ſanitati, Chriſto ſeſe dicauit. Quo miraculo reliquis ſororibus pius quidam timor & reuerentia incuſſa eſt; quæ libenter deinceps ſanctiſſimi Patris monitis ſine vlla recuſatione obtemperabant. Proferebat tunc lætos admodum atque vberes animarum fructus Romana vinea; quam vir ſanctus incredibili charitatis ardore excolendam ſuſceperat. Sunt quidem multa & varia in illo admiranda, quæ nos

Crucis ſigno dæmonem ex obſeſſo corpore fugat.

s breuitatis causa silentio præterire cogimur. Sed
c vnum satis eximiam viri sanctitatem testatam
it, nosque merito ad æmulationem virtutis inci- *Nota cha-*
e debet, quod vna charitas ita sanctissimum pe- *ritatē exi-*
us eius sibi vendicauerat, vt nihil tam terribile, ni- *mii viri.*
tam laboriosum posset accidere, quod pro salute
oximi refugeret; nihil tam charum aut preciosum
erri, quod non ilico charitati postponeret: & eius
ısa alacriter exponeret. Hoc assiduis precibus &
hrymis à Domino contendebat; hoc feruentibus
ncionibus & perfectissimis studiis agebat; hoc præ-
ris miraculis Domino cooperante complebat; vt
imas Christi sanguine redemptas, ab impotēti dæ-
onum tyrannide liberaret: & miseranda peccati ser-
ute oppressas, in Christianæ disciplinæ libertatem
ıdicaret. Et quidem hanc vnam in rem tota mente
eo excubabat, vt nihil de crastino solicitus cætera
ne omnia neglexisse videretur; certus quod is qui *Matth 6.*
es cæli pascit, & agri lilia splendidissimo vestit or- *Item perfe-*
tu, fieri non posse vt suis operariis, in Ecclesiæ vi- *ctam in*
a nullo stipendio laborantib. necessaria ad exigen- *Deo confi-*
m vitam alimenta deesse patiatur. *dentiam.*

Cum Romæ apud S. Sixtum centum fratres cum
o sub Euangelica degerent paupertate, die quo-
m missi fuere ab eo duo, Ioannes Calaber & Al-
rtus Romanus, vt fratribus omni alimonia desti-
tis eleemosynam peterent. Illis à mane ad tertiam
que horam frustra laborantibus, & iam re infecta
omum petentibus, mulier quædam occurrens, vnū
is panem obtulit; ne, inquit, plane inanes & vacui
uertamini. Eo accepto pane, mox vir quidam can-
dus & pulcherrimo aspectu ab eis stipem petiit, ac
ecibus vehementer institit, vt in subsidium pau-
ertatis suæ aliquid conferrent. Illi supplicantis im- *Nota insi-*
ortunitate victi, quanquam extrema inedia confe- *gnem in*
ti, panem illum tribuunt, & sic plane vacui domum *pauperem*
beunt. Interea Dominicus, qui rerum ab illis ge- *quendam*
tarum seriem in spiritu probe cognouerat, iussit *benignita-*
tem.

fratres ad mensam adesse. Quibusdam vero negantibus quidquã omnino quod apponeretur suppetere, & aliis pusilla fide hæsitantibus, & cunctantibus, vir sanctus omnibus sedere iussis, solita pietate oculos atque manus in cælum sustulit; & ecce, illo precibus adhuc intento, adolescentes duo cũ panibus candidissimis adsunt, & singulis fratribus singulos administrant, atque ad oblatis fruendum benigne inuitant. Omnibus igitur panes sumentibus, Dominicus ad ministros conuersus; Ite, inquit, & vinum è dolio à Domino infusum nobis promite. Res mira. Cadus antea vacuus optimo vino redundans, potum præbuit suauissimum; qui deinde post biduum, iussu Dominici, vna cum ciborum reliquiis, pauperibus ex integro depromptus fuit. Hæc & permulta alia tũ virtutum exempla, tum miraculorum signa, Deo cooperante, beatus Pater Romæ edidit.

Diuinitus fratres pascuntur.

Dõinicus Lutetiam venit.

Porro anno restauratæ salutis 1219. Lutetiam veniens, in cœnobio S. Iacobi, fratres inuenit triginta; regulari disciplina & virtutum omnium odore mirifice florentes. Quibus deinde Deo commẽdatis, Bononiam migrauit; vbi iam tum apud S. Nicolaum magnus erat cum F. Reginaldo fratrum numerus; apud quos ad supremum vsque vitæ diem cælestis militiæ stipendia fecit, multaque cum admiranda sanctitatis opinione vtique gessit; exhibebat siquidem sese vir sanctissimus cunctis, verum viuumque religionis exemplar, & virtutum omnium speculum lucidissimum; atque Bononiæ, instar oliuæ fructiferæ in domo Dei fructus protulit suauissimos; cuius excellentissimam vitæ sanctitatem nemo pro dignitate vnquam explicare poterit. Et primo quidem laudibus mansuetudinis, humilitatis, ac præcipue charitatis fuit ornatissimus. Quid dicam? Proprij corporis domitor egregius, alijs tanta benignitate, modestia ac suauitate consulebat, vt non raro infirmioribus, Canonis præscriptum relaxaret, eisque materna quadam indulgentia succurreret: cum tamen in suo

Inde Bononiam & inibi sedem figit.

Catalogus virtutum eius.

o capite minima quæque rigidissime puniret. Aliis
robus ad mensam ferculis ministratis, ipse vno cō-
ntus, abstinentiæ virtutem sectabatur. Præclaro
ne exemplo, non inepto sermone vir diuinus suos
inediæ labores excitabat. Corporis enim cura, &
ctûs vestitûsque ratio, exigua admodum ei erat. Le-
o neque domi, neque foris vsus est vnquam, sed tā *Summa vi*
ospera quā aduersa valetudine humi cubabat; scā- *ta eius au-*
o, storea, aut crate straminea, ad refocillanda mem *sterit as*
ra nimia lassitudine oppressa, pro deliciis fruens; i-
tamen, vt assiduo ferrea catena lumbos succin-
us, lasciuientes corporis motus opprimeret, men-
mque sine intermissione in studio cælestis discipli-
æ conseruaret. Adeo namque orationi semper intē-
s erat, vt nullis vel molestiis, vel repentino strepi-
, vel irruente calamitate ab eius attentione auelli
osset.

Nocte quadam ante aram prostratum, malus dæ- *Dæmon e-*
on vt interturbaret, grandem è tecto Ecclesiæ de- *ius precib.*
cit lapidē, tanto impetu, vt tota Ecclesia circūsona- *insidiatur.*
t; eaq; industria, vt caputij eius extremitatē cōtinge
t. Sed vir Dei nihil eo casu cōmotus, nihil periculo
bsterritus, summa animi tranquillitate in precibus
erstitit, & hostem tanta constantia confusum, ma-
naque affectum ignominia, recedere compulit.

Quodam vero tempore, vir sanctus, cùm intenta *Dæmonem*
igilia, pro sua suorumque salute excubaret, vidit te- *videt fra-*
errimum cacodæmonem per omnia monasterij lo- *tribus in-*
a peruagantem; quem compellans, ait; Quid hic *sidiantem.*
ruenta bestia ita circuis? Tum ille, Hic, inquit, lucro
neo sedulus incūbo: Cui Dominicus; Quod, inquit, *Nota singu*
ucrum ex dormitorio reportare potes? Respondit *la dæmonis*
læmon; Hic ego necessarium illis somnum non raro *responsa.*
aufero, efficioque vt vagis imaginibus delusi tempus
quietis amitttant, ac postea cunctabundi surgant; in-
terdum etiam maximo meo lucro, pigritia oppressi à
diuinis se officijs subducant. Nec cesso animos ad li-
bidinosos solicitare motus: vt ijs polluti, vberiore di-

uinæ gratiæ influxu fraudentur. Inde vir Dei de templo interrogat, quidnam tam sancto in loco lucraretur. Respondit ille; Id ago, vt sui immemores vanis cogitationibus agitentur, solisq; labiis Deum honorent; ac tandem tædio affecti procul ab amore Dei abripiantur. De refectorio vero sciscitanti, Ecquis, ait dæmon, non plus, quis non minus? De colloquij vero loco interrogatus, cachinnatus dixit: Hic locus totus meus est. Hic risus existit; hic vani referuntur rumores: & verba inania proferuntur. Postremo ad locum (vt vocant) capitularem perductus, cum horrore quodam refugit, Iste, inquiens, locus, mihi tartarus est. Quidquid enim alibi lucratus sum, hic iacturam patior. Ita miser ille, cogente illum sancto viro, malitiæ suæ detexit fraudes: vt iustus quilibet studiose caueat, ne laqueis eius irretitus capiatur.

En quem locum diabolus sibi vendicat, & quem odit.

Paupertas eius.

Fuit autem Pater beatiss. cum charitatis, tum paupertatis amator præcipuus; prorsus vt oblatas etiam vltro possessiones non semel repudiauerit; cauitque diligenter, ne possessionibus institutuum suum obscuraretur. Itaque ne pungens diuitiarum solicitudo & anxius rerum labentium amor, sanctitatis fructũ aut prædicationis semen opprimeret, paupertatem euangelicam, quæ, reiecta solicitudine, de crastino nõ cogitat, amplexus est: mandauitque filiis suis amplectendam. Panem non semel ostiatim mendicauit: suoque exemplo cæteros ad eandem animi humilitatem prouocauit.

Primũ Capitulum vel congregatio Patrũ generalis.

Anno Dominicæ incarnationis 1220. à confirmatione instituti Dominicani quarto, Bononiæ in primo generali (vt vocant) capitulo, cui B. Dominicus præsedit, consilio S. Spiritus, perpetuo statuto cautũ est, vt ab omnibus rerum terrenarum possessionibus nudi, perfectam Christi paupertatem sectarentur. Hisce alijsque rebus ad ordinis sanctitatem constitutis, Dominicus qua erat humilitate vigiliam suam alteri tradere: seque Magistri officio abdicare constituit. Sed fuit communi Patrum omnium consensu, ab ea

Magistratu se abdicare nititur Dominicus.

cogita-

ogitatione protinus reuocatus; & Ordini summa
im auctoritate prefectus. Prima ei cura semper fuit,
t omnib. modis animas Christi sanguine redemptas,
niserēq; peccatorum cœno fœdatas diuini verbi ni-
ro perpurgaret, & impotentem dæmonis Dominatũ
rangeret. Inerat n. ei mira quædam & penè incredi- *Est salutis*
bilis salutis omnium æmulatio; prorsus vt corpus in *animarum*
uoduis periculum atq; in seruitutem perpetuam li- *sitientissi-*
benter offerret, quo proximorum saluti ac libertati *mus.*
onsuleret. Inerat ẽt ei constans animi æquabilitas, a-
leo vt ne sermonem quidẽ vllum semel ab ore matu-
a deliberatione prolatũ, irritum fieri pateretur. Erat
præterea externa illi vultus iucunditas, ac mira sere-
nitas: qua facile omnium sibi, qui eum aspicerent, cõ-
ciliabat amorem. Nemo illo apud socios aut proxi-
nos aut fratres humanior & communior: nemo iu-
cundior vel vtilior. Cauebat autem vir sanctus in o-
mnibus studiosissime, ne cui vel in re leuissima offen-
diculum præberet. Post itineris laborem hospitium *Vide quam*
petens, ad fontem aliquem prius sitim leuare solebat, *diligenter*
ne eius, ex itineris labore, accensæ occasione, largius *vir sanctus*
bibendo notam incurreret. Oratio eius munda & ac- *ab omni of-*
cepta fuit in conspectu Dei; q̃ cum sine intermissione *fendiculo*
Domino offerret, nihil non ab illo impetrauit; pror- *& specie*
sus vt cuidã ipse fassus fuerit, nunq̃ se à Domino quic- *mali ca-*
quam postulasse, quod non pro voto adeptus sit. *ueat.*

Neque satis illi fuit intenta supplicatione dies & *Efficacissi-*
noctes transigere, perpetuis vigiliis carnem macera- *ma eius*
re, inedia affligere, sed etiam quamuis innocentem & *preces.*
virgineam, multis verberibus & castigationibus attri-
uit. Singulis enim noctibus ter catena ferrea in dor- *Singulis no-*
sum suum diutissime sæuiebat; primo quidem pro *ctibus ter se*
seipso, tum pro peccatoribus in mundo degentibus: *catena cæ-*
tertio pro animabus pœnas in Purgatorio luenti- *dit.*
bus. Oculi eius assiduo lachrymarum imbre infusi,
& Christi numen ad misericordiam inflectebant, &
peccatores etiam durissimos emolliebant. Honorum
diuitiarumque contemptor adeo strenuus fuit, vt ob-

Recusat Episcopatū. latum sibi Cizeranensem Episcopatum non modo recusaret, sed palam etiam testaretur, se potius ad vltimos terræ fines migraturum, quam vlli eiusmodi electioni consensurum. Mundus illi totus crucifixus *Galat. 6.* erat, & ille mundo; adeò vt nulla re magis, quam sui contemptu & abiectione gaudere videretur. Interrogatus cur in Carcassona diœcesi libentius moraretur quam in Tolosana, respondit: Quia in Tolosana honore me passim prosequuntur; In Carcassona vero, dum multi suis me calumnijs oppugnant, præclarā *Gaudet contemptu sui.* ibi exercendæ virtutis materiam inuenio. En verum mundi contemptorem, Christique germanum discipulum: qui proposito sibi gaudio sustinuit Crucem, *Hebr. 12.* confusione contempta.

Claruit Prophetiæ spiritu. Denique cum in omni sanctitate perfectus, cunctis pater fulgeret virtutibus, nequaqum eum prophetiæ dono caruisse, multa, quæ futura prædixit, testantur. Itaque diuinorum conscius arcanorum, cum obitus sui diem cælesti præsignificatū oraculo certo nosceret, vt constitutæ à se fratrum societati, Ordinique vniuerso quam optime prospiceret, post- *En quam stricte paupertatis votum seruari voluerit.* quam Bononiæ secundū iam Capitulum (vt vocant) generale magna celebritate absolutum esset, Hugolinum Ostiensem antistitem, qui tum apud Insubres legatione Pontificis Maximi nomine fungebatur, & perquam honorificum Prædicatorū Ordini se semper præbuerat, iuuisit. Apud quem cum aliquandiu versatus fuisset, & nonnulla cum eo in rem ordinis totius transegisset, postremo sub finem mensis Iulij Bononiam reuersus, lethalem in febrem incidit; Vocatis itaque ad se fratribus, tale testamentum condidisse fertur; Hæc sunt, inquit, fratres & filij charissimi, quæ vobis hæreditario iure possidenda relinquo. Charitas sit in vobis continua; humilitatem sectamini: Paupertati voluntariæ studete. Et ne pau- *Quale testamentū condiderit.* pertatem euangelicam, firmissimum instituti sui fundamentum, inimica Deo carnis sapientia aliquando euerteret, quanta potuit seueritate prohibuit; omni-

poten-

potentis Dei & suam ei maledictionem terribiliter intentans, qui prędicatorum ordinem, quem vel maxime ornat paupertatis professio, terrenæ substantiæ puluere ausus fuerit obscurare.

Indies porro febris ardoribus, ac dysenteria pariter increscentibus, cum sentiret vir sanctissimus corporis dissolutionem iam imminere, ecsiasticis primū sese muniens sacramentis, suos dein desolatos admodum ac mærentes pie consolans, ac celesti Patri commendans, placidissime demum efflauit animam. *Placidissime moritur.* Adfuit ei tunc gloriosiss. Dei Genitrix, cum Iesu filio, & Angelorum suauiter modulantiū frequenti exercitu, spiritum eius, in cælos (quemadmodum fideles complurimi per reuelationem didicerunt) secum abducentes. Sacrum vero corpus eius fuit ingenti omnium luctu Bononiæ iuxta filios suos fratres Prædicatores (vti viuens petierat) proprijs manibus Hugolini Ostiensis Episcopi, sedisque Apostolicæ legati humatum; *Translatio eius.* quod illustribus admodum miraculis clarescere cœpit; cæcorum quippe illuminatione, surdorum, mutorum, claudorum, aliorumq; variis morbis afflictorum perfecta curatione, quibus iugiter tota Italia increbrescentibus, Anno salutis 1233. indict. 6. Pontificatus Gregorij Noni, anno 6. ab obitu B. Dominici 13. honorificè ac reuerenter, ex priori monumento odorem suauissimum, suummeque delectabilem eructante, in marmoreum fuit translatum sarcophagum. Biennio vero post idem Gregorius, solenni ritu honores ei, vt reliquis diuis, concessit; *Adscribitur catalogo SS.* Nonis Augusti; pridie diei obitus eius: quibus anniuersariā eius solennitatem in Ecclesia agi præcepit. *Dies obitu. eius 8. Idus Augusti.* At SS. D. N. Paulus Quartus Rom. Pon. ob festum Beatæ Mariæ ad Niues, quod in Nonas Augusti incidit, in hunc eā voluit referrj diem.

C Baron. Tō. 2. An

MARTYRIVM S. AFRAE, ANTEA MEretricis; Item Dianæ, Eunomiæ, & Eutropiæ, ancillarum eius: Ex eo quod est per Illustriss. D. Marcum Velserum Augustanum. Passæ sunt circa annum Domini 303. in persecutione Diocletiani Imp.

5. Augusti. Narcissus Episcopus venit Augustam.

NArciscus Episcopus, cum sæuiente in Christianos persecutione, cum Felice Diacono suo Augustam Vindelicorum venisset profugus, nesciretque quo diuerteret, ad Afram meretricem fortè ingressus est. Illa existimans viros, honestate conspicuos, non nisi turpitudinis studio eo deflexisse, ilicò cœna opiparè instructa, fuco meretricio de more ornata, ad flagitiosus actus sese composuit. Porro antistes cum ad sumendum cibum accessisset, & primum toto corpore, vultu, oculisque ad orationem se componeret, illa, cuius omnis orandi consuetudo non modo ignota, sed ne visa quidem esset, insolita viri pietate stupefacta, inquisiuit quis esset. Cumq; Christianorum eum Episcopum esse cognouisset, mox salutari pudore suffusa, & timore pariter correpta, ad eius se pedes abiecit: ac impudicitiæ suæ labem confessa est. Cui Narcissus verbis protinus lenissimis Christi Iesu bonitatem explicuit, hortatusq; vt impudico & flagitioso vitæ genere relicto, cum Christo in gratiam rediret, haud difficulter effecit, vt prioris vitæ pertæsa, ad matrem suam, Hilariam nomine, abiret, eidemque & Narcissi monita, & animi sui propositum aperiret. Porro Hilaria, audita NarcisciEpiscopi fama, ilico cum filia in Christi amorem exarsit, & se suaque omnia antistiti permittens, sacro baptismate veteris vitæ delictis ritè expiatis, Christiana sacra suscepit; similiter & Afra cum tribus puellis, Digna, Eutropia & Eunomia: necnon cum generatione sua & omnibus amicis suis. Fecitque Narcissus domum Hilariæ Ecclesiam: & ordinauit eis presbyterum Dionysium

Ante cibũ orat more Christiano

Afra peccatricem se fatetur.

nysium

nysiúm, Afræ auunculum. Post menses verò nouem inde in Hispaniam profectus est, & Gerunda in ciuitate triennio Christum annuncians, multos ibidem Christianos reddidit. Proinde & demum pro fidei Christianæ dilatatione, inibi cum Felice suo Diacono martyrij palmam est adeptus. Illustratur tumulus eius multis miraculis; quorum illud imprimis celebre est, sub Petro Arragonum Rege; quando capta Gerunda per Carolum Siciliæ, & Philippum Franciæ Reges, ex sepulchro S. Narcissi, quod violare tentarunt milites, muscarum examen egressum, in exercitum infesto agmine irruens, ingentem cladem intulit: in fugam egit, à cœptisque desistere coegit. Contigêre hæc 8. Septemb. Ann. 1286. Ex his apud eos in prouerbium abierunt. MVSCÆ S. NARCISSI.

Afra Iudici offertur.

Sæuiebat interim Augustæ atrocissima in Christianos persecutio; & inter alios ipsa etiam Afra, propter actiones meretricias notissima, ab impietatis satellitibus cōprehensa est; cumq; esset oblata Gaio Iudici, ille vt eā à Christianæ fidei professione euocaret, atq; ad Veneris sacra repetenda induceret, blanditijs ac promissis diu multumque certare. Mira namque dæmonis fraude insidijsq; instructus huiusmodi fere sermonem ad eam habuit,

Gaii Iudicis ad Afrā oratio.

Afra, ecque mentis dementia à Deæ nostræ Veneris sacris in spē adeo vanam te impulit, vt ab eo, qui propter summam imbecillitatem in Crucem actus fuit mercedem aliquā post hanc vitam expectes, Et vt concedam eum diuina potentia præditum esse, quem tu colendum Christum inquam, suscepisti, certé si Cristianorum dictis fidem adhibemus, tu quæ ab infantia libidinis labe fœdè contaminata es, Christi gratiæ particeps fieri nullo modo potes. Quare te hortor moneoq; vt ab hac mētis stultitia resipiscas, & imminentiū suppliciorū atrocitatē Veneris sacrificiis redimas.

Afra respōsum fiducia plenum.

Ad quæ Afra; Equidem fateor me Christi gratia indignissimā esse; sed ea est eius benignitas & misericordia, vt facile cuiuis ad meliorem frugem redeunti ignoscat, suisque

etiam

etiam beneficiis mirificè exornet, & cœlestis gloriæ participes faciat. Quare nihil moror, corpus hoc, quo diu ad omnipotentis Dei iniuriam abusus sum, suppliciis subdatur, excrucieturque, modo præteritorum scelerum venia impetrata, ad requiem pertingam sempiternam.

Iubetur viua ignibus cõcremari.

Gaius, hoc responso accepto indignatus: Meretricem, inquit, istam pessimam flammis viuam exurite. Mox rapta à ministris, & ducta in insulam fluuij, quem Licum vocant, ibique expoliata & ad palum religata: subiectis vndiq; sarmentis breuissimo ignis supplicio ad æterna cœlestis patriæ gaudia transmissa est.

Obit.

Stabant iuxta fluuium Digna, Eunomia & Eutropia, eius quondam nefario in opere sociæ, & iam tum cœlesti lauacro expiatæ; quæ cum in se Insulam traduci curassent, aduocata matre, quæ noctu cum sacerdotibus eò venit, corpus beatæ martyris ab ignis incendio nihil læsum inde asportantes, in monumentum secundo ab vrbe milliario intulerũt.

Corpus eius nihil læsũ ab igne

Quod ob factum, & illæ similiter iussu Iudicis, eodẽ supplicii genere, sexto è passione beatæ Afræ die, martyrij palmam, apud eius sepulchrum in oratione excubantes, adeptæ sunt. Cæterùm Anno Dominicæ Incarnationis 1064. sacrum Afræ corpus ab Embrico Augustano Antistite, inuentum est integrum & planè incorruptum, in lapideo sacrophago, miræ magnitudinis, & locatum in eo vbi etiamnum veneratur loco. Ipso quoque tempore, inuenta sunt S S. Dignæ, Eunomiæ & Eutropiæ corpora.

SS. earum corpora quando repertæ.

VITA S. OSVVALDI REGIS ANGLORUM; *Ex ijs quæ sunt apud Venerabil. Bedam, libr. 3. Histor. Eccl. gentis Anglorum. Migrauit è corpore Anno Domini 642. Theodori Papæ I.*

C. Baron. To 8. Ann.

5. Augusti

Osualdus Anglorum Rex, cùm contra infandi Britonum Ducis immensas copias, cum paruo admo-

admodum exercitu præliaturus in locum qui lingua Angelorum Denises burna, id est, riuus Denisi dicitur, descendisset, fertur factam citato opere Crucem suis ipse manibus in foueam demisisse, atque vtraque manu erectam tenuisse, donec aggesto a militibus puluere terræ figeretur, Quo facto elata in altũ voce cuncto exercitui proclamâsse, vt omnes flexis secum genibus omnipotentem Deũ deprecarentur, quo ab hoste feroce & iniqua bella moliente victoriã reportarent. Fecerunt omnes vt iusserat rex; moxque arreptis armis in hostem progressi, iuxta meritum suæ fidei victoria potiti sunt. In cuius loco orationis, innumeræ virtutes sanitatum noscũtur esse patratæ; ad indicium videlicet ac memoriam fidei Regis. Nã & vsque hodie multi de ipso ligno sacro sanctæ Crucis assulas excindere solent; quibus in aquas missis, potu eiusdem aquæ tam pecora quam homines languentes sanitatem consequuntur.

Rex Osvvaldus præclaram de hostibus suis, Crucis virtute Victoriam adipiscitur

Miracula alia.

Porro idem Rex vt susceptis regni gubernaculis gentem sibi dicto audientem reddidit, enixe operam dedit, vt Christianæ fidei gratia, cuius in expugnãdis barbaris per maxima iam cœperat experimenta, regnũ imbueretur; Misit itaque ad maiores natu Scotorum, (apud quos inter exilij sui incommoda baptismatis sacramenta, cum his qui secum erant militibus, consequutus erat) petens vt sibi Antistitis alicuius copia fieret, cuius doctrina ac ministerio gens, quam regebat, à profanis ritibus ad Christiana sacra traduci posset. Nec difficulter, quod petebat, impetrauit. Obtinuit namque pontificẽ Aidanum summæ mansuetudinis ac pietatis virum; qui honorificè à Rege exceptus, sedem in insula Lindisfarnensi, vbi ipse Rex degebat, constituit. Cuius admonitionibus cum in omnibus humiliter alacriterque obtemperaret Rex, tum pulcherrimo sæpè spectaculo contigit, vt euangelizante Antistite, qui Anglorum linguam perfectè non nouerat, suis ipse Rex du cibus ac ministris interpres verbi existeret cęlestis. Fa-

Aidanus insignis Episcopus, cuius vita habetur 31. August.

Rex suis sæpè concionatur.

ctumque

ctumque est exinde, vt plures per dies illos de Scotorum regione in Britanniam confluerent, atq; Anglorum prouinciis magna deuotione verbum fidei annunciarent; ita vt innumeri, eximia eorum pietate ac præclaris regis pientissimi operib. prouocati, Christo sua certatim nomina darent. Construebantur ergo Ecclesiæ per loca; concurrebant ad audiendum Dei verbum populi gaudentes; donabantur munere regio possessiones ad instruenda monasteria; imbuebantur præceptorib. Scotis paruuli Anglorũ, vna cum maioribus, studiis cælestis disciplinæ plane admirandis. Nam monachi erãt maxime, qui ad excolendam Domini vineam venerant; monachus & ipse episcopus Aidanus; cuius doctrina rex Osvvaldus cum ea, cui p̃erat gente Anglorum, institutus, non solum incognita progenitoribus suis regna cælorũ sperare didicit, sed & regna terrarum, plusquam vlli maiorum eius, ab eodem vno omnipotenti Deo cõsequutus est. Deniq; omnes nationes & prouincias Britanniæ, quæ in quatuor linguas, id est, Britonum, Pictorum, Scotorum & Anglorũ diuisæ sunt, in ditione accepit. Quo regni culmine sublimatus, nihilominus, q̃ mirum dictu est, pauperibus & peregrinus semper humilis, benignus, & largus fuit.

Monachi olim præcipue vineã Domini excolebant.

Rex Osvvaldus in summa potentia summe humilis

Denique fertur quod tempore quodam, cum die sancto Paschæ cum præfato antistite consedisset ad prandium, positusque esset in mensa coram eo discus argenteus, regalibus epulis refertus, iamq; essent manus ad panem benedicendum missuri, intrauit subito minister ipsius, cui suscipiendorum inopum cura erat delegata, & indicauit Regi, quia maxima pauperum multitudo vndecunq; adueniens per plateas sederet, eleemosynæ aliquid a Rege expectans. Qui mox dapes sibi appositas deferri pauperibus iussit; sed & discum confringi, atque eisdem minutatim diuidi præcepit. Quo viso, pontifex qui assidebat, delectatus tali facto pietatis, apprehensa eius dextera, ait; Nunquam hæc manus inueterascat. Quod & ita iuxta vo-

tum benedictionis eius prouenit. Nam cum interfecto illo in pugna, manus cum brachio à cætero esset corpore resecta, contigit vt hactenus incorrupta perduret, quæ in regia, quæ à Regina quondam vocabulo Bebba cognominatur, loculo inclusa argenteo, digno à cunctis honore veneratur. Huius Regis industria, Deirorum & Berniciorum prouinciæ, quæ eatenus hostili odio dissidebant, in vnam pacem & velut vnum in populũ sunt compaginatæ. Erat autem nepos Eduini Regis ex sorore Acha: dignumque fuit, vt tantus præcessor talem haberet de sua consanguinitate & religionis hæredem, & regni.

Manus Regis eleemosynis dedita non putrescit.

Regnauit autem Osvvaldus Rex Christianissimus nouem annis, annumerato illo anno, quem & feralis impietas Regis Britonum, & apostasia demens Regum Anglorum detestabilem fecerat. Siquidem vno animo, omniumque consensu firmatum est, vt nomen & memoria apostatarum, de catalogo Regum Christianorum prorsus aboleri deberet, neque aliquis regno eorum annus adnotari. Quo completo annorum curriculo, fortiter dimicans in prælio contra paganum Regem Mericorum, gentemque paganam, occubuit, in loco qui lingua Anglorum vocatur Maserfelth, anno ætatis suæ trigesimooctauo, die quinto Mensis Augusti. Cuius quanta fides in Deum, quæ deuotio mentis fuerit, etiam post mortem virtutum miraculis claruit. Namq; in loco, vbi pro patria dimicans à paganis interfectus est, vsque hodie sanitates infirmorum & hominum & pecorum mirabiliter exuberant. Vnde contigit, vt puluerem ipsum, vbi corpus eius in terram corruit, multi auferentes, & in aquam mittentes, suis per hoc infirmis multum commodi afferrent. Qui videlicet mos adeo increbuit, vt paulatim ablata exinde terra, fossam ad mensuram staturæ virilis altam reddiderit. Nec mirandum, in loco mortis illius infirmos sanari, qui semper, dum viueret, infirmis & pauperibus consulere, opemque ferre non cessabat. Et multa quidem in

Reges à fide apostatæ sempiterna obliuione dãnantur.

Locus in quo rex O,vvaldus occisus est, miraculis celebris.

loco illo, vel de puluere loci illius facta virtutum miracula narrantur; sed nos duo tantum, quæ à maioribus accepimus, referre satis duximus.

Non multò post interfectionem eius exacto tempore, quidam equo insidens iuxta locum illum iter agebat. Cuius equus subita lassitudine oppressus concidit. Cumque diu spumando aliaque mortis indicia exhibendo huc illucque se volutaret, tandem ad locum illum, vbi Rex Osvvaldus occubuit, deuenit. Nec mora; statim & dolore, & insanis membrorũ motibus fugatis, sanus exilijt, atque per omnia loca herbarum vireta auidius carpere cœpit. Quare vir sagacis ingenij admiratione defixus, intellexit aliquid miræ sanctitatis loco illi inesse. Itaque posito ibi signo, iter suum prosecutus est, & equo egregie forti ad destinatum vsque hospitium vsus est. Quo dũ adueniret, inuenit puellam ibi neptem patrisfamilias lõgo paralysis morbo grauatam. Et cum familiares domus illius de acerba puellæ infirmitate ipso præsente quærerentur, cœpit dicere de loco illo, vbi caballus suus præter omnẽ opinionẽ subito curatus fuerat. Quid multa? Subuectã curru puellã dexerunt ad locũ. At illa humi posita, leui mox sopore oppressa est. Inde euigilans, sanatam se ab illa corporis dissolutione sensit, suisq; ipsa pedibus sana & incolumis domũ repetijt. Sunt alia plurima virtutum miracula & præclara beneficia, quæ omnipotens Deus per reliquias santissimi Regis huius mortalibus conferre dignatus est. Nec mirandum sanè, preces Regis illius, iam cum Domino regnantis, multum valere apud Deum; cum temporalis regni quondam gubernacula tenens, magis pro æterno regno semper laborare, ac eundem deprecari solebat. Denique ferunt, quia à tẽpore matutinæ laudis, sæpius ad diem vsque in orationibus perstiterit, atque ob crebrum modum orãdi, semper vbicumque sederet, flexis genibus supinas manus habere solitus sit. Sed & inter verba orationis vitã finiuit. Nam cum armis & hostibus circũseptus,

Regis assiduum precandi studium.

iam

iam iam videret se perimendum, preces pro animabus exercitûs sui fudit; atque ita demum Rex sanctissimus de aliorum magis quam de sua salute solicitus occubuit. Ossa illius in monasterio Beardanam nomine, Lindissæ prouinciæ condita sunt. Porro caput, & manus cum brachijs à corpore precisas, impius Merciorum Rex, pro triumpho in furcis suspendi iussit. Quæ tamen post annum, successor regni eius Osvvinus, cum exercitu victrici manu abstulit; & caput quidem in Lindisfarnesis Ecclesiæ cæmeterio, in regia vero ciuitate manus cum brachijs honorificè condidit. Quis non dixerit, si oculis tantum carnis ista inspiciat, Osvvaldum miserrimo fine clausisse diem, & a Deo quodammodo visum derelictum esse? At angusti animi fuerit id cogitasse; cum diuini oraculi testificatione certum sit, vtcunque accidat, pretiosam esse in conspectu Domini mortem sanctorum eius; ac visos quidem illos, oculis insipientium mori, verum eosdem esse in pace, atque vna cum Christo regnare in cælis; quod nè putaret aliquis esse inanem imaginem in Osvvaldo, perspicuè cunctis quæ secuta sunt miracula declararunt.

Orat pro cæsis in prælio.

Occumbit in certamine.

Osvvinus successor eius, in regno & pietato.

Osvvaldus probatur haud male periisse.

C. Baron: in Nota. Martyr. Roman. 5. Augusti.

DEDICATIO ROMAE, IN ESQVILIIS; BASILICAE S. Mariæ ad Niues: Ex Ioanne Maldonato Hispano.

QVo tempore *a*. Liberius Petri sedem tegebat, Ioannes quidam vir patricius, ingentes Romæ diuitias possidebat, eratque procreandæ prolis mirum in modum cupidus, vt tanti patrimonij successor ex voto contingeret, qui & nomen referret, & stemmata continuaret. Itaq. versus cum sterili coniuge pias ad preces, Mariam virginem & matrem supplicationibus quotidie intentissimis rogabat ac obtestabatur, vt sobolem eis ad propagandum genus & familiam à Iesu filio impetraret: aut viam o-

Ioannes vir patricius Sobolem petit.

a Claruit hic S Pontifex præcipue, anno Christi 365 &c. sub

Impp Valentiniano & Valēte, teste C. Baron Tomo 4. Annal.

Astat ei coram, Virgo Maria

stenderet, qua viuentes in aliquo pio possent opere congestas opes insumere. Nonis igitur Augusti, cum Solis potissimum æstus mortalibus negotium facere solet, Ioanni coniugique Virgo mater noctu coram astitit; eorum precibus docet victam descendisse, quo piam præsens hæreditatem adiret. Mihi Romæ, dixit, nulla nunc habitatio est, nulla basilica; Surgite cum primis mane, & in ea parte montis Superagii, quam contra naturam temporis, niuibus videritis opple-tam, domum mihi construite. Locus ille vestrarum facultatū hæres esto. Eadem Liberio Pontifici Virgo Mater denunciauit: atque, vt orta luce cum Clero & populo locum monstratum adiret, imperauit. Liberius, fugatis tenebris, visa Ioanni nunciat: ille vicissim eadem per noctem oblata commemorat. Conuocant exemplo Clerum ac populum, montem conscendunt: & (dictu mirabile) locum basilicæ dicandæ commodissimum, altissima niue conspiciunt occupatum: cū proxima quæq; circum æstuarent. Ita Diuæ Mariæ basilica Ioannis opibus fabricata est, longeq; dotata; quod primum fuit ei Romæ templum dicatum: Postea a Xysto Tertio restitutum, varijs, nominibus subinde est appellatum. Verum iam ob multiplicitatem Ecclesiarum in vrbe sub nomine S. Mariæ, hæc ob miraculi nouitatem & dignitatem, S. Mariæ Maioris dicitur.

Item Virgo Maria apparet Liberio.

Templum Mariæ ad niues, vnde exordium sumpserit.

MARTYRIVM SANCTISSIMORVM puerorum & fratrum, Iusti & Pastoris; Ex eo quod optima fide V. P. Laur. Surius ex antiquis monumentis eruit. Passi sunt circa annū Domini 303. qui fuit Marcelli Papæ 7. Diocletiani Imper. 20.

C. Baron. Annal. Tom. 2.

6 August

EO tempore, quo crudelissimus Datianus furoris sui rabie in Christianos accensus, vniuersum perlustrabat orbem, vt quoscunque inuenisset pietatis cultores, variis tormentis enecaret, contigit eum ad Complutensem, transeundi gratia, deuenire ciuitatem.

tem.

rem. Cuius incolæ cum tremendam eius opinionem
ntellexiſſent, duo infantes Iuſtus & Paſtor, relictis *Iuſtus & Paſtor ad modũ pueri ad martyrium currunt.*
cholæ tabulis, quibus tenera eorum ætas imbueba-
ur, tanquam longa exercitatione probati Chriſti di-
ſcipuli, ad ſpectaculum proprii martyrii alacres cu-
currerunt. Cumque ſolicite cernerent & intento per-
ciperent corde, quid dementis Datiani inquireret fu-
ror, nunciatum eſt Tyranno, duos iſtos, Chriſtianis
parentibus ortos, propterea ad id ſpectaculi deueniſ-
ſe, vt ſi Chriſtianorum fieret inquiſitio, ipſi ſponte ſe-
ſe offerrent puniendos. Quo audito, Tyrannus indi-
gnationis ira commotus, vtrumque comprehendi,
& flagris conſcindi acerrime iubet. Comprehenſi igi- *Iuſtus & Paſtor cõprehendũtur.*
tur ſancti martyres, priuſquam ad ſupplicium trahe-
rentur, ſeſe mutuo, cælitus edocti, læti confortabant,
adhortabanturque, vt ſpreto hoc breuis vitæ ſeculo,
ad Angelorum conſortia alacres properarent. Erat
inter eos mira verborum concertatio, & vultus ala-
critas, quibus ſe inuicem ad martyrii palmam prouo-
cabant. Timebat Iuſtus, ne Paſtor ætate iunior, ſup- *Se mutuo corroborãt.*
pliciorum atrocitati ſuccumberet; rurſus Paſtor, ne
Iuſtus promiſſis vel minis Tyranni vinceretur, vehe-
mẽter formidabat. Interea vero dum alter alteri mu-
tuis cohortationibus animum adderet, carnifices, vi-
ſa puerorum conſtantia & alacritate, cuncta Datia-
no nunciarunt; qui tam admiranda puerorum virtu-
te ſtupefactus, veritus ne ex eorum certamine aliquã
ignominiæ notam maieſtati ſuæ inureret: quaſi per *Capitis dãnantur.*
contemptum, quod ſuo conſpectu indigni eſſent, eos
capitis damnauit.

Cumq; accepta ſententia procul ab vrbe glorioſo
fine certamen peregiſſent, & Datianus celeri profe-
ctione ad alia loca tenderet, ilico Chriſtiani incolæ
ſacra eorum corpora honorifica ſepultura exceperũt:
& conſtructa baſilica, ſingulis martyrib. altare dedi- *Clarent miraculis poſt obitũ.*
carunt; vbi eorum precib. & meritis, præclara Dei be-
neficia, cũctis mortalib. pura fide & integra deuotio-
ne eorum ſuffragia implorantib. exhibentur.

C Baron. in Not. Martyrol. Roman.

VITA BEATI ALBERTI DE MONTE Drepano. Carmelitæ: Ex ea quæ est apud V. P. Laur. Surium. Migrauit è corpore anno Domini millesimo ducentesimo nonagesimo secundo.

7. Augusti. Patria & Parentes Alberti.

EA tempestate, qua Sereniss. Rex Petrus regnum Cataloniæ & Siciliæ obtinuit, fuit Benedictus quidam, nobili stirpe progenitus, dictus Adalbatibas; quæ est præclara apud Siculos familia. Qui ducta in vxorem Iohanna, æque clari generis fœmina, in castro montis Drepani orta, postquam annos ferme sex & viginti, inculpata morum integritate, in matrimonio, sine vlla spe prolis cum ea exegisset, tandem communicato inter se consilio, Virgini matri votum nuncuparunt, si ipsa pro solita humanitate & benignitate prolem eis masculam impetraret, eam se ipsius seruitijs perpetuo cõsecraturos. Eo voto facto, in ieiunia preces, & eleemosynas incumbũt, vt dicta factis confirment. Nec multi præteriêre dies, quin Iohanna è suo marito grauidã se sentit. Porro Benedictus vir eius nocte quadam secundũ quietem vidit è suæ coniugis vtero prodeuntem cereum mirifice radiantem; nec dissimilis visio eius coniugi oblata fuit; quæ quidẽ in magnam eos spem adduxêre, vt infans eximia vitæ sanctitate aliquando fulgeret. Aduenit deinde tempus, natoq; filio fuit Alberti nomen impositum, instinctu plane diuino; cum apud Siculos hactenus vix quisquam eo nomine esset appellatus.

Votum Parentũ.

Visio Patris.

Postquam autẽ ætas disciplinis matura fuit, mox liberalium artium studijs admotus, haud vulgares fecit in ijs processus; prorsus vt & literis apprimè eruditus, & optimis imbutus moribus, parẽtibus eximie charus & ciuibus vniuersis acceptus & amabilis esset. Iam annũ attigerat octauum, & quidam præcipuæ nobilitatis viri eum (p verba de futuro vt vocãt) puellæ

Albertus octennis sponsus expetitur.

uellæ cuidam, quæ regio ſtemmate nata videretur, ponſum poſcebant. Pater eius, illorũ tandem precius flexus, rem ad vxorẽ refert; quæ voti haud immenor, tacta religione, modeſtis maritũ verbis increpu-, remq. diſiecit; & Alberto filio in cubiculũ accito, mnia ei per ordinẽ expoſuit; & conceptionis modũ viſionem parentis: & poſtremo votum, quo Deo bſtricti tenebantur. Ille vero cum verba matris proe cepiſſet, reſponſum dedit humilitatis & prudeniæ pleniſſimum; dicens, Se quidem ſui iuris non eſſe, ed ſalutari parentũ iugo ſubiectum; ex eorum etiam onſilio & auctoritate vitæ curſum moderari debee: neq. velle ab eorum præſcriptis vel latum vnguem berrare. Tum mater, Equidem, mi fili, inquit, votũ, uod nuncupauimus, nolim eſſe irritum: quin potis toto pectore oratum te velim, vt promiſſa exequaur. Ait illi Albertus puer; Faciam, mea mater, quod ortaris, meq. in ſacra religione perpetuum Chriſto amulum conſecrabo. Cumq. die quodam pius puer um parentibus menſæ ſimul accumberet, ait ad ilos; Parentes optimi equidem neq. cibum, neq. poum ſumam, niſi mihi bene precemini. Tum illi pio nimi affectu dixerunt; Benedicat tibi Deus, & diriat greſſus tuos. Ea parentum ſuorum benedictione ercepta, abijt ad monaſterium Depranenſe, fratrum armelitici inſtituti; à caſtro montis Deprani duous plus minus diſtans milliaribus. Quo vt peruenit, templum ingreſſus, peracta ibidem oratione, peijt ab ipſo Priore, eiuſdem inſtituti habitum, Ordiemq. vt omne vitæ tempus in diuinis laudibus deinceps cum fratribus tranſigeret. At Prior, acceptis on ſine multa admiratione pueri ſermonibus, cum eneris nobilitatem non ignoraret, veritus ne ea res arentib⁹ offenſionem cõmoueret, poſtulatum reieit. Itaq. pius puer, inſigni mœrore afflict⁹ ad parenum ſe ædes recepit. Porro nocte ꝓxima parentibus n quiete apparuit beatiſſima Virgo, vultu minimè lan do, ſed ſanè ſeuero, monẽs vt ꝓmiſſi memores,

Ob votum parentum nihil efficitur.

Pius puer abit ad monaſterium.

Patitur repulſam à Priore.

Virgo Maria parentibus apparet.

filium ad perpetuum numinis diuini cultum tendentem non retinerent. Illi, hac correptione consternati, è strato consurgunt, ac confestim cum filio ad monasterium properant; Priori ac fratrib. visa auditaque exponunt, & filium votiuum vltro illis exhibent: orant obsecrantque, vt habitu eum monastico donét.

Induit habitum monasticum Albertus.

Nihil à Priore & fratrib. recusatum est; sed summa quadam eximiæ beneuolentiæ significatione Albertum exceperunt: & in castra spiritalis militiæ receptũ, internis externisq; armis & ornamentis decorarunt. At vero humani generis hostis, visa pueri ad confligendum alacritate, stimulis inuidiæ grauiter concitatus, ei insidias moliri cæpit, sumptaq; elegantissimæ mulieris forma, vultu pietatem mentiens, precib. inhærentem non sine gemitu ita compellat; O Decus omnis pulchritudinis & flos ætatis, quid insano & stulto labore pondus humeris tui longe impar tollere conaris? Quid asperum hoc & acerbum vitæ genus subire, & in sordibus perpetuo permanere decreuisti, quæ in fine, & insignem ignominiam, & salutis ruinam, dum resilire cogeris, tibi parient? An non satius esse existimas, vna mecum, q̃ tui amore tota occupata sum, sacro matrimonii fœdere copulari, & ꝓcreãdis instituendisq; liberis operam dare? Redi igitur ad paternos lares, & bonis mecum summa cum securitate & felicitate perfruere. Has voces fraudis & insidiarum plenas ilico sentiens Christi seruus, signo S. Crucis se communiit, & tortuosum serpentem, humanam speciem mentientẽ, in flammas abire præcepit; atq; ita fugato dæmone, multo se alacrior ad subeundos pœnitentiæ labores accinxit.

Dæmon sub specie formosissimæ mulieris ei insidiatur.

Crucis signo procacem fugat dæmonem.

Igitur euoluto anno, palam se monastica professione obligauit, vitamq; adeo seuere & sancte instituit, vt parum aut nihil è priscis illis eremi incolis discrepare videretur. Neq; tamen propria sanctimonia cõtentus fuit, sed & infideles Iudæos concionum suarũ radiis mirifice illustrabat, plurimosq; ex illis ab impia superstitione ad sanctissima Christi sacra traducebat.

Professionẽ facit.

Multos cõuertit Iudæos.

Cum

Cum ad Messanam vrbem sacerdotio initiandus, invitus plane, indignum omnino se tanto ministerio censens, missus esset, mox eadem in vrbe, haud vulgari admiratione digna miracula per eum Dominus perpetrauit.

Anno Domini 1286. aut circiter, Fridericus Dux ad Regni Siciliæ gubernacula admotus fuit; quo tempore Robertus Rex Neapolitanus Messanam Siciliæ vrbem fortissima pressit obsidione, eo consilio, vt & ciuitatem illam, & totum Siciliæ regnum suo subderet imperio. Interim dira fames obsessos in vltimam desperationem adduxerat; prorsus vt ipse Rex, omni spe defensionis abiecta, ciuitatem flammis exuri præceperat, & iam fugam in Cataloniæ & Castiliæ castra meditaretur. Tunc Albertus, importunis quorundã nobilium virorum clamorib. fatigatus, vt vrbem precib. & lachrymis defendẽdã susciperet, immaculatum Christi Iesu sacrificium cum ingenti lachrymarum vi Deo patri obtulit: & flexis humiliter genib. peracta demum oratione, ecce in vrbis portu tres visæ triremes, quæ per medios hostiũ cuneos virtute & beneficio plane diuino in ciuitatem penetrarunt. Ex iis exhausta annona fuit, & dira ciuium fames sedata; ipsæ vero momento ex oculis & aspectu omnium abreptę, satis testatum reliquere, angelico ministerio eo aduectas pariterq; ablatas fuisse. *Messanam vrbem precibus à perditione liberat.*

Anno Domini 1295. vir Dei sacra loca Christi quõdam pressa vestigiis visitabat. Erat ibi Iudæus morbo comitiali miserandum in modum obnoxius; cuius parentes, cum nullã calamitoso filio opem ferre possent, ad Albertum venêre; Fidemq; requisiti; dedêre, se à religione patria ad Christi sacra transituros, si eius virtute morbũ profligaret, & optatã filio sanitatẽ cõferret. Tũ vir sanctus animarũ salutis cupidus, edito Crucis signo in hominẽ comitialem, Expellat, inquit à te Christus morbos oẽs, si vera sunt quæ de illo ꝑdico. Vix ea dixerat & euestigio homo ab infesto morbo curatus integerrime, Christo nomen dedit: virum- *Visitat terram sanctã* *Miracula quadam eius.*

Sanat Iudæum comitialem in vtroque homine.

que beatum secutus est; & parentes pariter lustralibus expiari aquis, abiurata pfidia, fidem Christi amplexati sunt. Eodem anno alios idem Iudæos, insigni miraculo ad fidem pertraxit. Erant non pauci, fluuiũ inter & montes excelsos loco per quã augusto iter agentes Iudæi; qui subito ab exundantibus aquis arrepti de vita periclitare cepêre. Aderat spectator ex altera parte fluuij Albertus; quem Iudæi, vtpote fama sanctitatis celebrẽ, protinus inuocârũt; promittẽtes fore, vt, si imminens mortis periculũ euaderent, sanctissima Christianæ religionis sacra susciperẽt. Tum nihil cunctatus vir Dei, siccis plantis aquas inambulans ad eos festinauit, & precibus impetũ aquarum fugato, cunctos ex illo periculo in terram eduxit: ac sacro Baptismate expiatos, ad Christi fideles aggregauit. Et hæc quidem è multis pauca virtutum miracula, quibus misere errantes mortales ad læta Christi pascua traduxit. Aliæ sunt penè innumeræ illius virtutes, quibus & corporũ languores, & morbos exitiales, & infesta hominibus dæmonia fugauit: multisque optata sanitatum beneficia contulit.

Liberat alios à præsentissimo submersionis periculo & baptizat.

Fugit celebritatem & latet in tugurio.

Cum autem his alijsq. rebus sanè admirandis magnum honoris alimentum indies ad nomẽ suum accederet, vt hominum celebritatem, famamq. sanctitatis euitaret, rursus Messanam contendit; vbi vili quodã in tugurio sese abdidit, & ab omni hominum consortio remotus, reliquum vitæ tempus in precib⁹ & rerum cælestium commentationibus exegit. Cernens autem instare tempus, quo ad cælestẽ patriam euocandus erat, conuocatis fratribus prophetiæ spiritu obitûs sui diem indicauit, aitq. Eodem ipso die, quo spiritus meus è carnis ergastulo liberabitur, soror mea pariter mecum emigrabit. Aberat illa ducentis sexaginta & amplius milliaribus; compertumque postea est, vera Albertum vaticinatũ esse. Ad eius obitum, quem non sine magno animorum dolore & copioso lachrymarũ imbre spectabant fratres, campana, quã ille fieri curârat, per seipsã, nullo mouente, inso-

Prophetiæ spiritu prædicit suum & Sororis suæ obitum.

insonuit: & odor suauissimus, ab eius corpore manans, omnium nares animosque mirifice recreauit. Quam ob rem non modo Christiani, sed etiam Iudæi, tantæ rei admiratione permoti, ad exequias confluebant.

Ad eius obitum campana vltro sonat.

Cumque sacrum corpus in ædem maiorem delatum esset, ingens confestim hominum multitudo eô confluxit; atque hi manus, hi pedes certatim exosculari; alij ægra membra applicare corpori; multi etiam vestes deuotionis ergô certatim diripere. Denique visis miraculis, quibus præclare admodum coruscabat, singuli particulam aliquam è sacris reliquijs sibi vendicare cupiebant. Tandem cùm arcæ inclusum humandum esset, ingens lis & concertatio Clerum inter & populum exorta est, quonam Missæ officio, eoné quod defunctorum proprium est, an vero quod Confessoribus debetur, exequiæ celebrandæ essent; Clero defuncti Missam celebrandam esse dicente: contra populus tam eximia sanctitate viro, Confessoris officium deberi asserebat.

Miracula ad funus eius.

En feruentem fideliũ deuotionẽ.

Tandem Vindericus Messanensis Archiepiscopus, cunctos in vota precesque incumbere mandauit, & ecce in aëre duo pueri amicti stolis albis auroque intextis, Os iusti meditabitur sapientiam, cantandum esse, excelsa voce denuntiabant; quo miraculo sopita controuersia, diuinum Confessoris officium mira populi frequentia & exultatione celebratum est: & Rex, qui cum Archiepiscopo exequijs intererat, illico opera & impensis regni, Sanctorum catalogo virum sanctissimum inserendum curauit. Eodem ipso anno, præter alia quæ apud arcam viri sancti contigêre miracula, Sacerdos quidam, stimulante inuidia, palam meritis & innocentiæ vitæ eius derogabat, & falsa atque commentitia esse exclamabat: modisq; omnibus mentes populi à reuerentia & cultu viri sancti abducere conabatur. Et ecce eodem plane momento, quo verbis venenatis vitam Alberti summam in inuidiam vocare contendebat, disrupto ventre, viscera &

Cælitus significatur pro illo Missam de Confessore celebrandam esse.

Canonizatur.

En vltionẽ diuinam, in virum

Sanctum blasphemãtem. inteſtina maligni, eius in genua prolapſa ſunt. Qua plexus pœna, ilico ad mentem rediit, agnitoque ſcelere, deuouit ſe deinceps Albertum feſtiuo celebraturum gaudio, ſi ſanitatem obtineret. Proximo die, prima luce, ſenſit ſacerdos blaſphemus adeſſe Albertum, oleoq. ſuum perungere corpus; ex quo mox ſanitate adepta ſurrexit incolumis; cunctisq; pro concione, & *Pœnitens ſanatur.* inſanæ mentis ſuæ blaſphemias, & collatum ab Alberto præter meritum beneficium non ſine lachrymis expoſuit. Sunt & alia haud contemnenda miracula, quæ nos præpoſiti memores omittere cogimur. Vnum adhuc illud ad terrorem ſacrilegorum noſtri temporis addidiſſe ſufficiat: quod teſtibus veritatis clariſſimis innititur.

In Drepanenſi caſtro quidam taxillarum luſu rem ſuam omnem tanto animi dolore perdiderat, vt deſperatione fractus huic illucq; circumcurſaret, ac tãdem ad beatiſſimæ Virginis & S. Alberti imagines veniret. Eas vultu admodum toruo intuitus, tãdem ait; Toties te, ô Alberte, inuocaui, & ſemper mihi durus aures occluſiſti, neque vllam extremis neceſſitatibus *Haud impune ſæuitur in ſacras imagines.* meis vnquam conſolationem attuliſti. Et tu Maria, quæ mater gratiæ diceris, quæ hæc tanta tua eſt crudelitas, vt ſemper inuocantem te repellas. His dictis, arrepto gladio vtriuſque imaginem diſſecuit; è quibus mox ſanguinis riui copioſe defluxerunt. Ea res *Stupendũ miraculũ.* puero procul ſtanti vt innotuit, ſublato in ſacrilegum clamore turbas ciuit; ſed homo ille nefarius vix *Iconoclaſta fulmine procuſſus.* templi limen prætergreſſus, fulminis ictu proſtratus eſt: animamque infelicem ad tartara demiſit.

CERTA-

CERTAMEN S. VICTRICII MILI-tis; poſtea Epiſcopi Rothomagenſis; quod ſubiit anno Salutis 362. ſub Iuliano Apoſtata Imperatore. Ex iis quæ S. Paulinus Antiſtes Nolanus, in epiſtola vigeſima ſexta ad ipſum ſcripta præclare replicat. Adſcribitur hic, in tabulis Epiſcoporum Rothomagenſium, ordine octauus. Claruit in Epiſcopatu Anno Dom. 404. ſub Innoc. Papa.

C. Baron. Tom. 4. & 8. S. Annal. & in c. Norat Martyrol. Roman.

GRatia illi & gloria, qui opera manuum ſuarum nunquam omittens, omnem hominem ad veritatis agnitionem vult venire. Sed quibus te itineribus omnipotens ille & miſericors ad viam ſuæ veritatis adduxit, ô Victrici? Carnalibus munijs ad ſpiritâlia ſuæ virtutis inſtituens, creauit initio militem, quem poſtea elegit antiſtitem; & paſſus eſt te militare Cæſari, vt Deo quandoque militare diſceres; vt dum labore caſtrenſi corporis robur exerces, ſpiritalibus te præliis roborares. Quod diuinæ prouidentiæ circa te fuiſſe conſilium, ingens poſtea exitus tuus à militia, & ingreſſus ad fidem, docuit. Cum primo Chriſti amore accenſus, per inſignem conſilio militari diem progreſſus in campum es, toto illo, quem iam ante mente reſpueras, muniminum bellicorum præcinctus ornatu, cũctis admirantib. accuratiſſimos in te habitus ac terribiles apparatus, repente obſtupefacto conuerſus exercitu, ante pedes ſacrilegi Tribuni militiæ ſacramenta, arma, inquam ſanguinis abieciſti, vt armis pacis indutus Chriſtũ profiteris. Et ilico antiqui ſerpentis inuidia cõcitatus in furias Tribunus, diſtrictis te verberib. mactauit, vaſtiſq; fuſtib. fractum, ſanguinolenta ſumere arma voluit. Sed tu, qui Crucis ligno innitebaris, nunqd fractus ſuccubuiſti? Imo mox acuto teſtarũ fragmine corpori ſubſtrato, ge-

7. Auguſt.

1. Timot. 2.

Victricius primo miles inde antiſtes.

S. Victrici⁹ proicit arma militiæ ad pedes Tribuni.

Acerbiſſime verberatur.

to, geminata pœna exultasti, & percussorem tuum carnificem sacra victima sequendo, quanta in Christo tibi fiducia reposita erat, egregie declarasti. Sed ô ineffabilis Christi bonitas, quanta tu benignitate, quanto amoris affectu tui amantes prosequeris. Carnifex mente furibunda ceruicem tuam insultans violare conabatur, & is ilico cæcitate percussus, non modo ceruicem, sed nec ipsum quidem gladium inuenire poterat.

Carnifex eum ferire volens, cæcitate percutitur.

Sed ideo ille cæcitate percussus est, vt multi illuminarentur: & ipse etiam, qui oculos carnis amiserat, lumina mentis acciperet. Quid interim? Ferrea, quibus constrictus tenebaris, vincula, diuina virtute disrupta sunt, & catenæ, stupescentibus ministris, liquescentis ceræ instar, de manibus tuis defluxerunt. Quo miraculo satellites turbati, ad Comitem pauidi concurrerunt, & stupendam merito virtutem retulerunt. Et quid Comes? Mox, qui persecutor Christi inprimis extiterat strenuus, factus est eiusdem prædicator egregius: prorsus, vt quos sæuiens prædamnârat vt reos, laudans ilico emitteret vt sanctos. Sunt hæc, ô Victrici, Victricia sanctitatis tuæ signa, quibus & inimicum conculcasti: & Christi inimicos potenti virtute, Christi tamen gratia, à perfidia & scelere ad vitam salutis traduxisti.

Ferrea martyris vincula rumpuntur.

Comes conuertitur ad Christum, & vinctos omnes dimittit.

C Baron. Tom. 2. & 3. Annal.

MARTYRIVM SS. CYRIACI ET SIsinnij diaconorum, ac sociorum. Item certamen S. Marcelli Papæ; Ex ijs, quæ habentur penez V. P. Laurentium Surium 16. Ianuarij. Passi sunt circa annum Domini 298. & 309. sub Maximiano & Maxentio eius filio.

8. Augusti.

MAximianus cum de partibus Aphricæ Romam redijsset, vt summam apud Diocletianum Augustum

gustum iniret gratiam, statuit nomini eius thermas ædificare; qui honoris titulus magno apud gentes in precio erat. Itaque cùm vndique operas cogeret, inueterato quodam in Christianum nomen odio, milites omnes tam Romanos quam exteros Christianos ad laboris afflictionem compulit, locaque per varia, alios fodiendæ arenę, alios portandis lapidibus deputabat, damnabatque. Quo tempore fuit quidam eximiæ pietatis vir, idemque potens, & opum diuitiarumque existimatione facile princeps; Thrason nomine; qui, visa iniqua Christianorum conditione, nullis neque sumptibus neque laboribus pepercit, quo sanctis martyribus succurreret, eorumque afflictiones rebus vitæ degendæ necessariis subleuaret. Eam in rem insigni virtute Christianos quatuor, Sisinnium, Cyriacum, Smaragdum & Largum constituit: qui alijs grauissima seruitute oppressis cuncta administrarent. Eadem tempestate Romanæ Ecclesiæ præerat Marcellinus, qui audito egregiæ pietatis charitatisque eorum studio, Cyriacum inprimis & Sisinnium ad se accersijt, eosque, inito consilio, Romanæ Ecclesiæ diaconos ordinauit; vt deinceps non corporis tantum, sed & animæ cibum fidelibus ministrarent. Interim illis die noctuque in opus sedulò incumbentibus, accidit vt nocte quadam, alimoniis deferendis onusti, impiorum insidiis circumuenti in carcerem abriperentur, atque inde mox dirissima cum alijs seruitute damnarentur.

Maximianus Diocletiano thermas ædificaturus Christianos dirè affligit.

Thrason Christianus insignis.

Marcellinus Papa, Sisinnium & Cyriacũ diaconos ordinat.

Cyriacus & Sisinnius damnatis associantur.

Erat inter alios Saturninus quidam, deuexa ætate vir; qui cùm frequenter oneri succumberet, Cyriacus & Sisinnius hominis ætatem vehementer miserati, illius onera suis ipsi humeris imponebant, suasque nihilominùs sarcinas Christi adiutorio, alacritate incredibili deferebant: & inter labores oneraque grauissima, pia admodum cantica, & hymnos & psalmos Christo concinebant. Ea res cùm magnam operum magistris admirationem commoueret, ilico Maximiano Augusto retulerunt, Sisinnium & Cyriacum

Cyriaci alacritas.

labo-

laboribus non modo non fatigari, sed voces insuper letitiæ plenas depromere, & carminibus Christi nomen celebrare. Hoc audito, Maximianus Sisinnium adduci, adductumque Deo Herculi sacrificare iussit: ni mallet continuo flammis viuus exuri. At vero Sisinnius minitanti extrema quæque Maximiano respondit; Equidem nihil ardentius in votis habeo, (si tamen me tali dignatur honore Christus) quam vt suppliciis affectus, martyrii corona redimitus excedam. Hoc accepto responso, Imperator tradidit eum Laodicio præfecto; qui eū post graues carceris squalores, diebus quatuordecim passos, suo tandem iudicio per Apronianum Commentariensem præsentari iussit.

Egregia Sisinnii constantia.

At vero is dum vinctum Christi martyrem ad tribunal adducit, subito cælesti quodam splendore circumdatus, huiusmodi vocem auribus percepit: *Venite benedicti patris mei, percipite regnum, quod vobis paratum est ab origine mundi.* Apronianus ea voce perculsus, ad pedes Sisinnii cōcidit: & summis infimisque precibus cæleste lauacrum flagitauit. Sisinnius præclara confessione eius, quam proferebat, vehementer gauisus, sine mora salutari vnda eum lustrauit, lustratumque ad Marcellinum Pontificem deduxit; qui eum ad futura certamina chrismate cōsignauit: & viuifici corporis ac sanguinis Domini participem fecit. Iis muniti præsidiis, intrepide ad Laodicii tribunal perrexerunt. Et Apronianus fide vehementer incensus, non exspectato iudicii ordine, exclamauit; Quid vos infestus dæmon exagitat tantis Dei seruos afficere malis? Laodicius eo Aproniani clamore irritatus, ilico eum capitalem sententiam via Salaria secundo ab Vrbe milliario subire iussit, quarto Nonas Februarias.

Matth. 25.

Apronianus ad Christum conuertitur.

En Chrismatis vsus antiquissimus.

Apronianus capite plectitur.

Inde Saturnium senem & Sisinnium diaconum carceribus mancipari iussit; qui confluentem indies magnam ad se gentilium turbam, salutari Christi doctrina instruebant: & sacris aquis rite expiabant. Post

dies

dies vero duos & quadraginta, vincti catenis ad tribunal in Tellude erectum, nudis pedib. euocati sunt, allataque tripoda, diis sacrificare iussi. Tunc Saturninus zelo fidei inflammatus, Conterat inquit, Dominus deos gentium. Et continuo tripoda ærea instar luti soluta est. Quo miraculo Papias & Maurus egregii milites exclamarunt; Vere Dominus Iesus Christ⁹, Deus est. Laodicius ea militum confessione turbatus, Saturnium & Sisinnium in eculeo sublatos fustib. & scorpionib. atrocissime mactari præcepit. Ea supplicia non ferentes milites, Laodicium impietatis constanter redarguerunt; qui ora eorum lapidib. contundi, ac tandem in carcerem abduci iussit; martyres vero in eculeo pendentes lampadib. aduri, atq; postremo toto corpore fœde laceratos, via Nomentana secundo ab Vrbe milliario capite truncari; quorũ corpora Thrason cum Ioanne presbytero, in prædio suo, via Salaria, sepeliuit, 3. Kal. Decemb.

Saturnini virtus.

Papias & Maurus credunt.

Sisinnius & Saturninus decollantur.

Post dies vero duodecim, fuêre Papias & Maurus, iam aquis salutaribus rite à Marcellino Pontifice expiati, in circo flaminio, præfecto Laodicio oblati; qui, comperta eorum in Christi fide constantia, humi prostratos, primum fustibus, inde plumbatis tamdiu mactari præcepit, donec Christo spiritum traderent; quorum corpora, noctu, Ioannes presbyter, via Nomentana, quarto Kalendas Februarias, ad Lymphas beati Petri reuerenter condidit. Hæc vt Maximiano nunciata fuêre, furore, succensus, Cyriacum, Largum, Smaragdum & Crescentianum, Carpasio vicario suo excarnificandos tradidit. Qui adductos in Tellude martyres, primo verbis multis ad deorum sacrificia inuitauit. Sed cum inuictum fidei robur, neque verbis labasceret, neque minis cederet, Carpasius Cyriacum scommate petens, Efficiam, inquit, Cyriace, vt cana illa tua senect⁹ modo iuuenis appareat; simulq; liquata pice venerandũ diaconi caput perfundi iussit. At Christi seruus nihil eo supplicio cõmotus, Gloria, inquit, tibi Christe, qui nos seruos tuos tali honore afficere

Papias & Maurus perimuntur.

Pice liquata perfunditur Cyriacus.

afficere dignaris. Cumque alij pari conſtantia Chriſti numen collaudarent, Carpaſius ſublatum in eculeo Creſcentianum, ſpectantibus alijs, fuſtibus & vnguibus laniari iuſſit, flammiſque ad latera eius admotis, tam diu ſuppliciorum atrocitate martyrem torſit, donec inter certamina ſpiritum redderet. Fuit ipſius corpus a Ioanne presbytero, ipſa nocte, in cœmeterio Priſcillæ, via Salaria, octauo Cal. Decembr. ſepultum.

Creſcentiani martyrium.

Inde poſt dies quatuor reliqui ad certamen euocati ſunt. Et primo quidem Cyriacus in cataſta extenſus, neruiſque attractus, & fuſtibus cæſus eſt. Sed Chriſti martyr ijs ſupplicijs non modo non fractus eſt, ſed præclarum adeo inuicta animi virtute de hoſte triumphum agebat, vt Maximianus, præcipiti furore agitatus, vinctos omnes vna cum Cyriaco capitis damnaret: ne maiorem ex eorum conſtantia ignominiam acciperet. Fuere omnes numero viginti, qui capitis truncatione martyrij palmam, via Salaria, intra thermas Saluſtij adepti ſunt. Quorum funera Ioannes presbyter inſita pietate, eadem via condidit. Porro S. Marcellus Papa octauo à peracto certamine die, cum Lucina inſigni religione matrona, eadem ſanctorum corpora inde ſuſtulit: atque ſeptimo ab vrbe milliario, via Oſtienſi, in lapideos ſarcophagos honorifice tranſtulit 6. Idus Auguſti.

Rurſus torque ur Cyriacus.

Maximianus Cyriacum cum multis alijs capitis damnat.

Ceterùm * eo tempore, quo Maxentius, Maximiani filius, Romæ tyrannidem occupârat, beata Lucina, rebus omnibus & facultatibus ſane ampliſſimis Eccleſiæ donatis, poſtremo domum ſuam Marcello diuino cultui ſacrandam obtulit. Quod ſingulari deuotione ſanctiſſimus Pontifex peregit, frequenterque eadem in domo Sacrum Miſſæ ſacrificium obtulit, & rem Chriſtianam egregie auxit. Sed cum in ciuitatis meditullio, via Latina, eccleſia illa ſita eſſet, non potuit ea res latere Maxentium; qui cùm odio in Chriſtianos æſtuaret vehementiſſimo, eccleſiam mox impie profanatam in iumentorum conuertit ſtabulum: ipſum-

** An. Domini 309.*

ipſumque Pontificem Marcellum eorundem animalium ſeruitijs cum cuſtodia publica deputauit. Vbi vir ſanctiſſimus & ſummis pontificij ſummi honoribus decoratus, cum ſemel inde à Clericis eſſet ereptus, ac rurſum ab impiis in illud retractus, poſt annos multos iumentis ſeruiendo beatum Deo ſpiritum tradidit decimo Calend. Februarij. Cuius Funus à Iohanne presbytero & beata Lucina in cœmeterio Priſcillæ, via Salaria, tertio ab Vrbe milliario, cum aromatibus curatum fuit.

S. Marcellus ſeruitiis iumentorum deputatur & moritur.

MARTYRIVM SS. SECVNDIANI, Marcelliani & Veriani; Ex eo quod eſt per V. P. Laurentium Surium, ex antiquis monumentis. Paßi ſunt Anno Domini 253. Sede vacante.

C Baron. 2. Tom. Annal.

DEcio * Cæſare, & Valeriano præfectó, atrox ſane in Chriſtianis extitit perſecutio. Erat tunc togatus quidam Secundianus nomine, vir cùm laudibus eloquentiæ ornatiſſimus, tùm diſciplinarum omnium cognitione tam præclare inſtructus, vt viris inprimis illuſtribus eximie charus eſſet. Cùm autem à conſilijs eſſet Valeriano præfecto, & inter honoratos omnes principem facile locum obtineret, cogebatur cum ipſo Præfecto & Chriſtianos ſubuertere, & alios ſimiliter ad ſubuertendum incitare. Quodam vero die intentiſſima mentis cogitatione voluere cœpit, quo præmio vel qua ſpe adducti Chriſtiani, pro Chriſti nomine vitam tot ſupplicijs, ac morti acerbiſſimæ libenter objicerent potius, quam quod, abiurata fide Chriſto ſemel data, omnibus huius mundi bonis affluere mallent. Vtque accuratius ea de re philoſophari & ad veri cognitionem peruenire poſſet, acciuit ad ædes ſuas Marcellianum, quod is & minime vulgari ſapientia præditus eſſet, & animo in Chriſtianos adeo acerbo, vt & ipſum nomen valde ei exoſum eſſet. Itaque

** Eius Imp. Anno 1. 9. Auguſt.*

Secundiani inſignis eruditio.

Secundiani & Marcelliani philoſophia.

cum ſumma vtriuſque animi voluptate philoſophari
cœptum eſſet, & varia ex Homero & Virgilio loca
adducerentur, tandem Secundianus, Quæſo te, inquit,
omiſſis iſtis ambagibus, redeamus ad ſimplicis doctri-
næ conſultationem. Sciſcitante vero Marcelliano,
quam ille diceret ſimplicis doctrinæ conſultationem:
Videamus, inquit, de Chriſtianis, quæ res tanto illo
ardore ad mortem pro Chriſti nomine oppetendam
impellat. Atque hoc, inquit Marcellianus, tu non ſe-
mel ex eorum reſponſis intelligere potuiſti: qua ſp
& charitate inflammati, vitam hanc abijcere potius
quam tueri maluerint. Tum Secundianus; Aiun
illi reſurrectionem futuram & iudicium poſt mor-
tem, vitamque immortalem, omnis doloris expe
tem, ac bonis denique omnibus mirifice affluentem
Chriſtus vero, quem illi colunt, execratur idola, a
lege cauit, omnibus æterna ſupplicia apud inferos co
ſtituta eſſe, qui ſimulacra colerent. Porro Chriſtu
verum Dei filium eſſe, nouiſti opinor mecum, lu
meridiana clarius, ex hiſtoriographis Matthæo & L
ca; qui affirmant eum cæcos illuminaſſe, leproſ
mundaſſe, mortuos excitaſſe, ipſoſque dæmon
eum filium Dei confeſſos eſſe. Iam vero in Cruce
quidem actum & ſupplicia perpeſſum fuiſſe, ſed vt
corporis ſupplicijs & morte ſponte ſuſcepta, nos à ſu
plicijs & morte ſempiterna liberaret. Nam trid
à morte eum rediuiuum ſurrexiſſe, imo & mand
caſſe, atque glorioſo triumpho poſt dies aliquot c
los conſcendiſſe teſtantur. Hæc ſane de noſtris
nunquam vel audita, vel viſa fuêre; quos certum
multis flagitiis coinquinatos vitam egiſſe.

Credunt in Chriſtum poſt multas ratiocinationes.

Marcellianus auditis tam luculentis Secundiani
tionibus, protinus eius in ſententiam manibus, qu
aiunt, pedibuſque conceſſit: & eadem hora Ch
ſtianam fidem ſyncere amplexati ſunt. Cùm aut
hæc & his ſimilia inter ſe conferrent, forte ad V
rianus, communis vtriuſque amicus; qui, audita
rum diſputatione, de æternæ vitæ bonis pariter

ſu

suppliciis, Equidem, inquit, quod æternum est, vobiscum summa contentione inquirendum statuo. Eadem hora Timotheum presbyterum de titulo Pastoris, egregia & eruditione & pietate virum, accersierunt; qui existimans se ad martyrij certamen ineundum vocari, alacriter adfuit: primoque ad illos ingressus, pacem illis de more precatus est. Tum Secundianus, ilico se ad sancti viri pedes abijciens, cum lachrymis baptismum flagitauit; quem pari pietate & ardore secuti Marcellianus & Verianus, mox catechesi instructi, salutari lauacro expiati sunt, ac deinde à Fabiano Pontifice confirmationis sacramento contra futura certamina muniti. Illi vero percepta CHRISTI gratia, incredibili gaudio exultantes, suas confestim facultates in pauperes erogârunt.

Item Verianus.

Baptizantur.

En Confirmationis Sacramentum.

Interea Valerianus præfectus, de Secundiani religione ac pietate certior factus, literis peramanter datis, eum ad consilia & necessaria Reipublicæ negotia euocauit. Quibus lectis, Secundianus conuersus ad socios, Iam, inquit, ô fratres tempus est, quo ad certamen euocamur; Ponamus metum omnem, armisque spiritalibus communiti, constanter cum hoste congrediamur. Ego solus ad Valerianum ibo; vos, si ita videtur, mature vobis cõsulite. Responderunt illi; Nequaquam ita decet, sed vna nobiscum sit salus.

Valerianus præfectus aduocat Secundianum.

His ita constitutis, primo diluculo tres illi egregij Christi athletæ ad Salustij palatium, vbi tunc Valerianus cum Decio erat, contenderunt. Sedebat tum forte præfectus in Asclepij basilica; qui Secundianum cœlesti quodam lumine fulgentem intuitus, sic compellat; Vir eloquentissime & artium omnium peritissime, ecquid ego de te audio? Itane mentis inops factus, Christianorum dementiam amplexatus es? Cui Secundianus præclare sane respondit; Ego hactenus profundissimis ignorantiæ tenebris immersus, iam demum sapientiæ lumen aspicere merui. Vestra namque sapientia stultitia est, & Christianorum stultitia

Valeriani ad Secundianum oratio.

Ducitur ad carcerem.

Egregia Marcelliani & Veriani confeſſio.

æterna Dei ſapientia eſt. His aliiſque eius pijs rationibus auditis, Valerianus ilico martyrem ad carcerem abduci præcepit. Quo abeunte, Marcellianus & Verianus exclamârunt; Quid eſt, quod hominem innocentem carceris damnatis? Quod ſi Chriſtianæ fidei profeſſio cauſa eſt, & nos Chriſtiani ſumus. Igitur & illis pariter iniecta vincula, & eodem ergaſtulo concluſi ſunt.

** al. Quadrati & Quarti.*

Deinde cauſa eorum ad Cæſarem delata eſt; qui furore incenſus iuſſit eos Centumcellas in exilium deportari, ac* Promoti viri Conſularis poteſtati permitti; qui eos ſacrificare recuſantes, multiplici cruciatuum atrocitate interimeret. Ducti ergo à militibus & Promoto traditi, fuêre poſt breuem carceris ſqualorem in foro pro tribunali ſtatuti, vt Saturni ſimulacro thura incenderent. At vero Chriſti martyres vna voce conſtanter profeſſi ſunt, ſe deinceps nunquam dæmonibus ſed Chriſto æterni Patris filio ſacrificaturos, & corpora ſua libenter ei hoſtiam oblaturos. Tunc confeſtim expoliati, grauiter fuſtibus cæſi ſunt; ſed ea inter ſupplicia, martyribus Chriſti potentiam laudantibus, & vota numini eius magnifice nuncupantibus, idolum graui lapſu contritum eſt.

Cæduntur fuſtibus martyres.

Ea re Promotus vehementer exaſperatus, ſublatos in eculeo martyres, vngulis radi ac flammis torreri iuſſit. Ibi tum rurſus Chriſti virtus, quæ à martyribus aſſiduo celebrabatur, apparuit. Nam & carnificum vnus ſubita oppreſſus morte concidit, & reliqui à dæmonibus arrepti, clamore valde miſerabili martyrum ſanctitatem fateri cogebantur. Promotus vero in furorem conuerſus, capitis ſententia eos damnauit, corporaque 62. ab vrbe milliario in fluctus maris præcipitari iuſſit. Eadem vero nocte, quidam egregius Chriſti ſeruus Deodatus nomine, è maris littore ea abſtulit, & eo quo par erat honore ſepulturæ mandauit.

Plectuntur capite.

MARTYRIVM SS. POLYCHRONII, Episcopi Babylonis, Parmenij Presbyteri ac sociorum, quod consummârunt Anno Dominici Natalis 254. Sede vacante, Decij Imp. 2. Ex ijs quæ habentur apud V.P. Laurentium Surium in præambulis Sancti Laurentij. *C. Baron. 2. Tom. Annal.*

DEcius insignem illam, Mercurij, hominis Christiani ope, de Persis obtentam victoriam, erronea mente diis acceptam ferens, in Christianos eorum contemptores atrociùs deseuijt. Cum igitur celebri hac victoria elatus, eos curiose curasset inquiri, inter cæteros Polychronium Antistitem, cum Parmenio, Elima & Chrysotelo presbyteris, Diaconis Luca & Mucio, virisque nobilissimis Maximo & Olympiade, comprehendit, ilicoque ad sacrificandum idolis impulit. At Polychronius caput & ductor aliorum, pro omnibus tale responsum dedisse fertur; Nos Domino nostro Iesu Christo nosipsos offerimus, dæmonibus vero & idolis manufactis nunquam nos submittimus. Eo responso ad furorem prouocatus, martyres quidem in custodiam trudi, Saturno vero templum in vrbe Babylonia magnificum plane ædificari præcepit. Quo perfecto, vinctos Christi martyres denuo sibi oblatos, ad immolandum Saturno compellere aggressus est. Et quidem primo, sic ore sacrilego Polychronium antistitem affatus est; Tune es ille sacrilegus Polychronius, qui & principum iussa obseruare contemnis? Antistes vero, intenta mentis cogitatione cum Deo agens, ne verbum quidem, semel iterumque interrogatus, respondit. Qua re commotus Decius, En, inquit ad reliquos, Princeps vester obmutuit. Respondit ei Parmenius; Nequaquam ita est; sed prudenter admodum is præcepto Domini nostri Iesu Christi se gerit, ne os san-

10 August.

Iuxta Martyrologium vero Rom. 17. Febr.

Polychronij constantia.

Matth. 7.

Parmenius præcisa lingua loquitur.

ctum, quod à Creatore purgatum est, verbis polluat superfluis. Neque enim decet sanctum dari canibus, & margaritas obijcere porcis, ne pedibus eas conculcent, & conuersi nos elidant. Tunc Decius, Itane, inquit, nos canes sumus? simulque iratus vehementer, Parmenij linguam præcidi iussit.* At vero Parmenius præcisa lingua exclamauit; Ora pro me beate Pater Polychronij; video enim os tuum signaculo S. Spiritûs munitum esse. Porro Decius admiratione defixus, Polychronium diuinis rebus spiritu vehementer intentum, & responsum dare recusantem lapidibus contundi iussit; qui sublatis in cœlum oculis, dum sacrum eius os repetitis lapidum ictibus frangeretur, spiritum Deo tradidit. Cuius corpus eadem nocte, duo subreguli Abdon & Sennes, occulte Christiani, iuxta mœnia vrbis Babylonię sepeliêrunt. Decius vero Cordubam proficiscens, cæteros catenis vinctos secum abduxit.

Polychronius inter cruciatus expirat.

Parmenius & socij decollantur.

Vt autem Cordubam ventum est, ilico ad sacrificia euocati martyres, constanter negârunt se idolis, & impuris sceleratisque hominibus honores oblaturos. Tunc Decius omnes in eculeo sublatos neruis distendi, ardentibus laminis ad latera eorum admotis torqueri, ac vngulis atrocissime lacerari præcepit. Postremo cum omnes in supplicijs inuictos, ac Parmenium præcipue elinguem, cæteris animum luculentis sermonibus addere cerneret, de eculeo depositos capitis damnauit. Quorum corpora præfati Subreguli noctu, suo in prædio, iuxta Cordubam condiderunt.

C. Baron. Tom. 2. Annal. & in not. Mart. Rom.

INSIGNE MARTYRIVM SS. SIXTI *Papæ; Item Laurentij, Primarij eius Diaconi: Quod inuicto consummarunt animo, Anno à Christi Incarnatione, 261. Valer. & Galer. Impp. 7. Ex ijs quæ extant apud V. P. Laurentium Surium.*

10. August.

Beatus Sixtus, Athenis quidem oriundus, cum magnum & præclarum sane eruditionis ac philoso-

losophiæ thesaurum indefesso labore sibi comparasset, postea Christi discipulus effectus, strenuam cum primis, cum fructibus minime pœnitendis, in vinea Domini nauabat operam. Meruit is deinde eximia vitæ sanctitate summos illos summi Pontificij honores; ad quos, Stephano Papa, martyrio coronato, euectus fuit, anno Domini 260. vigesima quarta die mensis Augusti, Valerij & Gallieni Imperat. anno sexto. Is cùm die noctuque tanquam Pastor optimus summa vigilantia commissum sibi gregem regeret, & pabulo diuini verbi assiduo pasceret, multaque sane pro Ecclesiæ salute faceret, quæ excellentem vitæ illius sanctimonium in oculis & conspectu omnium proponerent, fuit tandem iussu Valeriani cum Clero pene vniuerso in vincula coniectus; vbi vir sanctissimus suos luculentis sane sermonibus assiduo ad certamen viriliter & constanter obeundum hortabatur. Aliquo deinde temporis spatio interiecto, fuit ad fanum Martis euocatus, vt idolis sacrificaret, vel certe recusans supplicia subiret. Adhærebant ei diaconi duo Felicissimus & Agapitus egregia pietate viri; qui Sixtum admiranda constantia idola respuentem, & à templo Martis ad Mamertini custodiam iussu Valeriani tendentem, sequebantur.

S. Sixtus Atheniensis.

Sixtus quando Pontifex creatus.

Felicissimus & Agapitus diaconi.

Interea beatus Laurentius Archidiaconus, vt primùm certior est factus, Pontificem ad custodiam cum aliis Diaconis reduci, ilico cæteris neglectis accurrere, & his eum verbis compellare; Quo progrederis sine filio pater? Quid in me displicet paternitati tuæ? Nunquid degenerem probasti? Experire certe, vtrum idoneum ministrum elegeris. Cui commisisti Dominici sanguinis dispensationem, cui consummandorum consortium sacramentorum credidisti, huic sanguinis tui consortium negas? Vide, ne periclitetur iudicium tuum, dum fortitudo laudatur. Abiecto discipuli, detrimentum est magistri. Quid? quot illustres præstantesque viri discipulorum certa-

Hæc Ambr. lib 1. offic. cap. 41

Egregia S. Laurentij fortitudo, & magnanimitas.

minibus magis, quam suis, vincunt? Denique Abraham filium obtulit; Petrus Stephanum præmisit; & tu pater ostende in filio virtutem tuam, & offer quem erudisti: vt securus iudicij tui, comitatu nobili peruenias ad coronam.

Genes. 22.
Actor. 7.

Sixti responsum ad Laurentium.

Tunc Sixtus; Non ego te fili desero, neque derelinquo: sed maiora tibi debentur certamina. Nos quasi senes, leuioris pugnæ cursum recipimus: te quasi iuuenem manet gloriosior de tyranno triumphus; mox venies, flere desiste, post triduum me sequêris; inter sacerdotem & Leuitam medius hic numerus decet; non erat tuum sub magistro vincere, quasi adiutorem quæreres. Quid consortium passionis meæ expetis? totam tibi hæreditatem eius dimitto. Quid præsentiam meam requiris? infirmi magistrum discipuli præcedunt, fortes sequuntur; vt vincant sine magistro, qui iam non indigent magisterio. Sic & Elias Eliseum reliquit, sed virtutem non abstulit. Tibi igitur commendo nostræ virtutis successionem. Accipe facultates Ecclesiæ vel thesauros, & diuide quibus tibi videtur.

4 Reg. 2.

S. Laurentius thesauros Ecclesiæ pauperibus erogat.
Miracula operatur.

Ea vero accepta potestate, beatus Laurentius per omnem circa regionem Christi pauperes studiose inquirere, thesauros sibi commissos erogare, pedes pauperum lauare, exosculari ac profusis lachrymis rigare; denique manuum suarum contactu morbos & dolores pellere, ac cæco cuidam, cui nomen erat Crescentio, visum restituere. Hæc præclara pietatis & virtutis opera in vico, qui dicitur Canarius in ædibus Narcissi, & in vico Patricij in crypta Nepotiana exercuit; vbi homines promiscui sexûs ferme septuaginta tres congregati erant; quibus Iustinus, à beato Sixto presbyter ordinatus, pabula diuini verbi sedulo ministrabat.

Sixtus in Telludem ducitur.

Eo ministerio in vico Patritij sanctissime peracto, cùm beatus Laurentius inde exiret, Sixtus Pontifex cum Felicissimo & Agapito in Telludem ducebatur, vt Senatusconsulti auctoritate (eo enim in loco conuenire

uenire solitus erat) ad sacrificandum permoueretur. Sed cum inuictus Christi martyr, & constantia & verborum ac sententiarum pondere, Senatûs auctoritatem longe superaret ac vinceret, Valerianus eum ad templum Martis abduci mandauit, vt vel Dijs sacrificaret vel capitis supplicio vitam finiret. Cum vero eo ventum esset, Sixtus zelo honoris diuini inflammatus ait ad fanum; Destruatte Christus filius Dei viui. Christianis omnibus dicentibus, Amen: subito magna templi pars horrendo fragore corruit. Porro Laurentius, incredibili martyrij desiderio inflammatus, iterum exclamare cœpit; Noli me derelinquere pater sancte, iam enim expendi thesauros fidei meæ commissos. Tunc milites audientes thesauros, vincula beatissimo martyri iniecêre; & Sixtum quidem cum duobus diaconibus ante fanum Martis capite plexerunt; Laurentium vero spe thesaurorum pleni, Valeriano obtulerunt; qui eum Hippolyto cuidam vicario custodiendum tradidit.

En ardens martyrii desideriũ in Laurentio.

Sixtus capite plectitur cum Felicissimo & Agapito.

Ferunt tunc eadem in custodia Lucillum quendam fuisse oculorum lumine orbum, ob assiduam lachrymarum vim; quem beatus Leuita hortatus est, vt relicto detestabili inanium Deorum cultu ad Christi sacra transiret, ac cœlesti lauacro & mentis & corporis lumen reciperet. Paruit is alacriter, & spectante Hippolyto expiatus, cum summo mentis gaudio pristinam videndi facultatem obtinuit. Quo sane permotus miraculo idem Hippolytus, confestim nomen Christo dedit, & beatum Laurentium benignè habuit.

Lucillus cæcus à Laurentio curatur & baptizatur.

Hippolytus credit.

Interea mandatur Hippolyto, vt beatum Leuitam Valeriano sistat, vt cupitos Ecclesiæ thesauros, quibus auaritia cæcus totus inhiabat, ei prodat. Adductus igitur ad Valerianum martyr, bidui aut tridui inducias postulauit; quibus transactis, thesauros se producturum spondebat. Acceptis itaque triduanis inducijs; pientissimus Christi athleta ingentem vim pauperum collegit, eamque Valeriano obtulit: elata voce palam contestans, eos esse veros Ecclesiæ the-

En veri thesauri Ecclesiæ à B. Laurentio Valeriano oblati.

thesauros, qui nunquam minuuntur. Valerianus ea re, insigni se contumelia affectum existimans, iussit protinus martyrem suo in conspectu nudatum scorpionibus cædi. Cæsum vero grauissimè, & in Christi gratia mirificè exultantem eleuauit, propositoque ob oculos omni tormentorum genere, nimis exterrere conatus est.

Cæditur Scorpionibus.

Allatæ erant laminæ ferreæ, lecti, & plumbatæ, & cardui, cæteraq. sane ad aspectum horrenda tormentorum instrumenta; quæ tyrannus eum experiri necesse esse dicebat, nisi confestim & dijs sacrificaret, & thesauros proderet.

Minæ intentantur.

Quid ad hæc sanctus adolescens? Num ad Imperatoriæ Maiestatis præsentiam expauit? num tormentorum immanitate ante oculos posita aut metu concidit, aut aliquantulum titubauit, aut demissa voce verbum aliquod fide sua indignum protulit? Minimè vero, sed incredibili constantia, Deo plenus, quasi ante sordidum quendam hominem astitisset, vocem illam emisit, quam mundus expauit, dæmones exhorruerunt, & Angeli in cælo demirati sunt; Infelix, inquiens, Imperator, qui me istis machinis terrendum putas; ista mihi non arma, sed ludus; non tormenta, sed virtutis excitamenta; non gladij, sed ludicra puerorum territamenta sunt; ista me tu miser formidare putas? Has epulas ego semper optaui, tantum abest vt illas formidare debeam.

Nota magnanimū S. Laurentii responsum.

Cumque Tyrannus respondisset, Dic ergo, vbi tui similes sunt, vt simul epulemini; ille contra, admiranda diuini Spiritûs vi confirmatus, non minus generosè quàm antea, Non es, inquit, dignus eorum adspectibus præsentari.

Tum vero Tyrannus ingenti (vt putabat) contumelia affectus, totusq. furijs dæmonum agitatus, & in furorem conuersus, scorpionibus immanissimè Martyrem cædi iussit, vt hoc tormentorum genere, quam aduersus eum conceperat, rabiem expleret. Nec sic tamen exsatiatus, quasi parum esset, totum Marty-

Secundo cæditur Scorpionibus.

ris corpus scorpionibus lacerum & cruentatum, sanguinisq. riuos ex eo vndique fluentes cernere, aliud flagellorum genus, nempe virgarum, adhiberi iussit; quo verbera verberibus & vulnera vulneribus addita, Martyris constantiam frangerent. Qui tamen quo vehementius cædebatur, eo fortior atque constantior reddebatur. Sed nec sic tamen tyranni rabies & furor conquieuit. Tertium enim flagellorum genus multo dirius, hoc est, plumbatas proferri iussit; quo videlicet sauciatum & lacerum scorpionibus & virgis corpus, plumbatæ contunderent, ossaque confringerent. Sic factum est, vt in toto Martyris corpore nulla pars vulnere & sanguine vacaret. Cum ergo sanctus Martyr mortem sibi iam imminere credidisset, sublatis in cælum oculis cælestem Imperatorem his verbis appellat; Domine Iesu, suscipe spiritum meum, Quid adhæc Dominus Iesus? O miranda diuinæ sapientiæ consilia! Ad hanc Martyris petitionem clarissima è cælo vox delapsa est, quam ipse etiam crudelis Tyrannus audiuit; Adhuc multa tibi desunt certamina. Tunc Laurentius inter atrocia supplicia nouo delibutus gaudio, Benedictus es, inquit, Domine Deus, qui tantam nobis imminentibus misericordiam impendis. Et nunc Domine ostende nominis tui gloriam & gratiæ potentiam, vt cognoscant omnes quod tu consoleris seruos tuos.

Item Virgis & plumbatis.

Vox cælitus eum ad maiora tormenta confirmat.

Hæc precantem Dominus in seruum suum fidissimus, protinus nouo spiritus robore firmauit, & miraculis fidem eius stabiliuit: & certissimam salutis & gloriæ spem mox futuræ ostendit. Nam eadem hora vnus ex militibus, Romanus nomine, pulcherrimum conspexit Angelum; qui Martyris sanguinem ex vulneribus defluentem linteo abstergebat. Quo permotus miraculo ac plane stupefactus, ad Laurentium ait: Video ante te iuuenem sidereo splendore coruscantem, & linteo vulnera tua tergentem; ideoque te adiuro per Deum, qui suum ad te Angelum dimisit, ne me derelinquas. Opportunitate vero accepta, à B.

Romanus miles videt Angelum, martyris vulnera curantem.

Laurentio cæleſti lauacro expiatus clamare cœpit, ſe Chriſtianum eſſe. Ideoque Imperatoris iuſſu capite truncatus Chriſti martyr eſt effectus; cuius corpus per Iuſtinum presbyterum, noctu in crypta agri Verani ſepultum eſt.

Porro Valerianus, vt Martyrem ſupplicijs fractum aliquando ſuperaret, nihil non moliebatur. Eadem itaque nocte adductum, ad tribunal ſuum, Laurentium, totus quaſi furijs incitatus, ſic compellauit; Vel iam tandem faceſſat artis tuæ magicæ perfidia, & edic nobis genus tuum. Cui Martyr excelſo admodũ animo reſpondit; Quod ad genus attinet, Hiſpanus ſum; Romæ autem nutritus & eruditus, atque à cunabilis Chriſtianus, omnem legem ſanctam & diuina edoctus: Tum Imperator. Reuera, inquit, diuinam, quia nec deos cogitas nec tormenta formidas. Rurſus Martyr: In nomine Domini noſtri Ieſu Chriſti, tormenta tua non timeo. Tum vero crudelis Tyrannus, priore Martyris cruore nequaquam exſatiatus, Sacrifica, inquit, dijs: ſin minus, nox iſta in tuis expendetur ſupplicijs. Cumque ſanctus Martyr hoc ſacrilegum facinus & facinoris auctorem libera & conſtanti voce deteſtaretur, ignis, & craticula, furcæ ferreæ parantur, ſanctiſſimumque corpus in craticula, ſubiecto igne, ponitur, & furcis ferreis comprimitur. Ibi tum videre licebat admirandum, ſane cumprimis ſpectaculum. Carnifices alij carbones craticulæ ſubijciebant, alij ligna comportabant: alij corpus furcis fortius comprimebant, alij clamores in cælum tollebant: denique cuncta inconditis vocibus perſtrepebant: & ipſe inprimis Valerianus inſtabat & vrgebat, vt ſaltem vel gemitum à Martyre extorqueret, quo ſe victum eſſe oſtenderet.

Sanctus Laurentius Hiſpanus natione.

Aſſatur in craticula S. Laurentius.

At vero Martyr quanquam craticulæ dirè affixus, & ardentibus prunis toſtus, ad Tyrannum lætiſſimo vultu conuerſus: An tu, inquit, miſer exiſtimas, hos mihi carbones ſuppliciũ & non potius gratiſſimũ præſtare refrigerium? Equidem nunquã iucundius cubaui,

ui; nunquam maiori me affectum gaudio in vita me-mini. Tu vero vnam iam partem assasti, versa aliam & manduca; quia iam video quod diu ardentissime desideraui. Hæc clarissima voce pronuncians, inuictum spiritum per manus Angelorum in cœlestes mansiones deportandum emisit. Sacratissimum illius corpus in craticula relictam Hippolytus summo mane rapuit, conditumque aromatibus, in Crypta viæ Tiburtinæ in agro Verano sepeliuit: Iustino presbyt. multa Christianorum frequentia exequias & triduo sacras vigilias celebrante. Qui etiam tremendum altaris obtulit sacrificium, populumq; vniuersum, qui frequens ad vigilias confluxerat, eorundem mysteriorum participem fecit.

Cum summa constantia & fortitudine tradit spiritum.

Iustinus presbyter celebrat triduo exequias martyris.

ILLVSTRE MARTYRIVM S. SVSANNæ Virginis; Claudij, Præpedignæ & filiorum eius, & Maximi: Ex ijs quæ sunt apud V. P. Laurentium Surium. Coronati sunt Anno ab orbe redempto 295. Caij Papæ 12. Anno vero sequenti Pater Sanctæ Susannæ Sabinius, atque Caius Papa.

C. Baron. Annal. Tom. 2.

TEmporibus * Diocletiani & Maximiani Augustorum, fuit Romæ presbyter quidam, eadem ciuitate oriundus, Gabinius, vterinus frater Caij Pontificis, vir humanarum diuinarumque literarum apprime eruditus, & genere ac dignitate clarus; vtpote ipsi Diocletiano sanguine iunctus. Huic erat filia eximia & corporis & animi pulchritudine, Susanna nomine; artium haud vulgarium cognitione à patre excellenter instructa; quam Diocletianus filio adoptiuo suo Galerio, * propter raram, quæ in virgine mirifice relucebat prudentiam, coniugem postulabat; missoque Claudio Gabinij consobrino, viro valde nobili, instabat vrgebatque, vt quamprimùm Maximianus Susan-

** An. Impe rij eorum 12.*

11. Augusti. Gabinius frater Caij Pontificis, pater Susannæ, vxore defuncta, ordinate factus est presbyter.

** ...*

** Maximiano.*

Peculiare fuit principibus, vt quem cuperent Imperij successorem, eundem in filium adoptarent.

Diocletianus Susannam Maximiano petit vxorem.

Susanna humanos amplexus recusat.

1. Cor. 3. & 6.

Susannæ sacro matrimonij fœdere associaretur. *Et quidem Claudius cum mentem Imperatoris Gabinio & Caio eius fratri exposuisset, hortareturque instanter, vt magnificas adeo nuptias admitterent, Gabinius animi dubius trium dierum inducias postulauit: vt interim & filiæ suæ mentem & Caij fratris exploraret consilium.

Adiens itaque Susannam parens aduocato coram patruo, exposuit ei postulatum Imperatoris, vt si Spiritui sancto gratum putaret, Maximianum coniugem admitteret. At vero Susanna subito quasi stupore oppressâ pedem referre, atque vehementer mirari, vbi nam & patris & patrui sapientia esset, qui virginem parentibus Christianis ortam, & legibus diuinis à teneris imbutam, impuro dæmoniorum cultori matrimonij vinculo copulare vellent. Et ego, inquit, noui me ab ore vestro, qui propter fidem Iesu Christi cognatum nostrum negare non timuistis, ita institutam, vt seruandæ castitati & pudicitiæ studerem; quomodo igitur virili me complexu coinquinabo? Equidem corpusculum hoc meum, quod Spiritûs sancti est templum, Christo consecraui, neq. patiar illud amore humano vnquam pollui. Hoc admirandum planè Virginis responsum, non potuit non & patri & patruo lachrymas excutere, & gaudio simul incredibili perfundere, cum cernerent teneram virginem Christi amore adeo inflammatam, & gratia sancti Spiritûs ita repletam, vt nihil dubitarent facilè eam minas Imperatoris superaturam. Interea vero Claudius multis pro officio stipatus militibus superuenit, Gabiniique ædes solus ingressus, præ gaudio in oscula & amplexus singulorum ruit. Erant enim non modo sanguine, sed & arctissima familiaritate ita inter se coniuncti, vt nulla res tanti illis esset, quam mutuo amori anteponere vellent. Igitur Claudius, post datam acceptamq. salutationem, iterum Imperatoris mentem eis exposuit, rogauitq. peramanter, vt tanta affinitate genus & dignitatem amplificare vellent. Ad que

quæ Gabinius respondit, vt ante omnia virginis animum explorarent.

Accitam itaq. coram illis Susannam, Claudius lachrymans amplecti voluit, & peramanter osculari; sed illa auerso protinus vultu, Noli, inquit, contaminare os meum, quod hactenùs à viro intactum manet. Cui Claudius; Equidem charitatis affectu, non libidinis amore, volui osculari te dominam neptem meam. Respondit Susanna: Non ob aliud ego recuso osculum tuum, quam quod os tuum idolorum sacrificijs pollutum est. Tum ille; Ecquid faciam, vt hæc immunditia expietur? Cui Susanna; Crede in Deum viuum, & abiurata nefanda idolorum superstitione, Christianæ religionis sacris initiare. Claudius, Nihil, inquit, recuso tantum nè Diocletiani Augusti petitio retardetur. Tunc Caius Pontifex præsaga mente sermonem Claudi excipiens, Obsecro te, inquit, mi frater, vtere consilio meo, neque differas fusum à te sanctorum sanguinem digna pœnitudine redimere: scelerumque tuorum sordes salutari lauacro expiare. Si feceris, quæcunque postulas, omnia tibi præstabuntur. Eadem hora Susanna salutis eius vehementer cupida, Ad Caij se pedes abiecit: obtestans ne Claudium expiare negligeret: sed confestim optatam illi salutem conferret. Hæc ea orante, Claudius, cum vera in Christum fide omnia facinora sua plenè diluenda à Caio Pontifice esset certificatus, demum credidit: ac humi prostratus, & caput puluere aspersus, pariter lachrymari & scelerum suorum veniam à Deo rogare. Tunc Pontifex gaudio sane magno perfusus Catechumenum fecit, ac salutari doctrina instructum dimisit. Ille vero domum regressus, magna animi alacritate coniugi suæ exposuit, quomodo Susannæ neptis suæ precibus, à pristino errore & idolorum cultu liberatus, ad Christianam accessisset fidé, seque ad sanctissima Christi sacra breui percipienda componeret.

Susanna recusat osculum idololatriæ

Susanna pro Claudij salute supplicat.

Conuertitur Claudius precibus Susannæ.

Eius permota sermonibus Præpedigna coniunx eius

Præpedigna uxor Claudij.

eius, eadem hora ad Gabinium abijt, eandemque sibi Christi gratiam profusis lachrymis impartiri petiit. Nocte vero subsequutus Claudius cùm duobus filiis Alexandro & Cuthia, sacro baptismate à Gabinio presbytero lustratus est; vxor vero eius cum filiis, eadem hora per Caium Pontificem eiusdem lauacri in Christo diuites effecti sunt. Deinde omnes pariter ab eodem præsule sacro chrismate confirmati, cœleste epulum, quo corpus & sanguis Christi Iesu continentur, percepêre. Ab eo vero die Claudius facultates suas Christianis pauperibus erogare, custodias officiose inuisere, vincula sanctorum laxare, & nocturno tempore magno cum gaudio illis ministrare.

Claudius cum vxore & filiis baptizantur, & confirmantur chrismate.

Post mensem vero & dies sedecim, Diocletianus, misso ad Claudium Maximo Comite eius fratre, de nuptiis Susannæ certior fieri voluit. Vt autem Maximus ad Claudium, quem aduersa valetudine domi tēneri fama erat, venit: vidit eum duro amictum cilicio precibus intentum, & macie ac squalore confectum, profusis lachrymis Christi numen implorantem. Quare admiratione confixus, causam tantę afflictionis quęsiuit. Tunc Claudius fratri totam rei gestæ seriem pandens; nocte eum ad ædes Gabinij adduxit; vt plenius cognosceret quanta in Susanna prudentia, quanta castitas, quanta denique esset humilitas. Porro Maximus, visa Susanna, casto illius amore exarsit; atque honoris & officij ergô verecundæ puellæ manus exosculabatur. Illa vero id respuebat. Interim omnibus illis Christi numen profuso gaudio celebrantibus, vocatus adfuit Caius, qui iuxta Ecclesiam à se constructam, prope Salustij palatium domicilium habebat. Is vero, quod se ad palmam martyrij vocari speraret, tanto cum desiderio ingressus est, vt omnes ad illius conspectum humi caderent. Deinde data de more benedictione, Maximus quanquam paganus, & ab ecclesiæ ceremonijs adhuc alienus, pedes tamen Pontificis ad aliorum exemplum cum reuerentia exosculatus, aduentûs sui causam exposuit; nimirum missum se ab

Claudius vestitus cilicio orat assiduo.

En antiquam valde consuetudinem osculandi pedes Pontifi. is.

Augu-

Augusto nuncium, vt postulatam per fratrem Claudium Gabinij filiam, tandem aliquando Maximiano adduceret coniugē. At vero Caius, Puella, inquit, hæc iam Christo à Deo patre omnipotente desponsata est: nec alium coniugem admittere potest. Respondit Maximus, Quicquid à Deo datur, sempiternum est. Quin igitur, inquit Caius, & tu sempiternam accipis vitam? simulq; luculento sermone de Christianæ religionis præstantia ad Maximum differens, eum permouit, vt relicto errore, ad Christi sacra vehementer transire cuperet. Nec mora; Caius, indicto illi ieiunio, Gabinio fratri eum catechesi imbuendum tradidit; à quo probè instructus, omniaq. Christi sacramenta edoctus, ab ipso demum Caio lustratus est: & sacro ad luctam inunctus chrismate, corporis & sanguinis Christi cum reliquis particeps effectus est.

Caius Maximum conuertit.

En antiquissimum vsum confirmationis.

Ab eo die omnes animis arctissimè coniuncti, communi domo vsi sunt; in qua diu noctuq. Christi laudes concinerunt, & gaudio mirè festiuo diuinum numen concelebrārūt. Maximus autem singulis noctibus facultates suas pauperibus erogabat, & ea pietatis opera præstabat, quæ minimè obscura nomen illius apud Diocletianum deferebant. Porro Diocletianus, audita rerum à Claudio & Maximo gestarum gloria, Iulio cuidam potestatem dedit, vt omnes, excepto Caio Pontifice, comprehenderet, & Gabinium quidem bresbyterū cum filia Susanna custodiæ mancipare: Claudium vero cum vxore Præpedigna & filijs Alexandro & Cuthia, itemq. Maximum, flammis concrematos, ad Ostia Tyberina in aquas iactaret. Hi igitur glorioso hoc martyrio vitæ cursum absoluerunt: Illi vero carceribus mancipati sunt. Post dies vero quinque & quinquaginta, Susanna fuit Serenæ Augustæ Imperatoris Diocletiani coniugi tradita, vt eam à suscepta religione abduceret: persuaderet que vt Maximiano se matrimonij vinculo coniungeret. At Serena, quæ occultè rei Christianæ operam dabat, venientem ad se Susannam peramanter excepit:

Maxim. sua dat pauperibus

Claudij ac vxoris & filiorum martyriū.

Item & Maximi.

Susanna committitur Serenæ, vxori Diocletiani, occultæ Christianæ

pit: eamque in confessione Christi vehementer corroborauit. Cum diebus pluribus eam apud se detineret, vna simul cum ea ex Christianorum instituto, diu noctuque quæ erant Christianæ religionis officia frequentabat.

Cum vero innotuisset Imperatori Susannam perstare in sententia de Christiana fide sectanda, ac coniuge refutando, eandem in Gabinij patris domum reduci mandat. Ad quam Maximianus Cæsar, cui eam Diocletianus spoponderat, noctu veniens vim virgini illaturus, resilijt correptus numine; cuius vulgo eam ambiri atque custodiri vidit; sed totum magi tribuitur, cum Diocletiano, quod acciderat, aperitur. Quamobrem misso ad eam Macedonio, iubet eam occultè subijci quæstioni, & in refragantem animaduerti. Abijt ille, conuenit eam, admouet tripodem, iubet thura offerre Iouis quod statuerat simulacro; sed detestata illa facinus, flexis genibus Deum est deprecata, vt abominabilem impietatem euerteret. Adfuit illi protinus numen diuinum, Iouisque statuam ab oculis omnium sublatam, in plateam

Cladio necatur S. Susanna.

ante palatium Salustij prostrauit. Quæ cum à Macedonio renunciarentur Diocletiano, iussit eam intra domesticos parietes gladio necari; quo percussa, spiritum Deo reddidit; sicq. gloriosam martyrij coronam laureæ virginitati, adiecit.

Vt autem Serena Augusta comperit Susannã martyrium suum forti animo consummasse, gaudio incredibili exultans, noctu in ædes illius aduenit, corpus suauiter amplectens, proprijs curauit manibus; linteo inuoluit, & aromatibus conditum opere polinctorio, in Arenario in crypta apud sanctum Alexandrum tertio Idus Augusti sepeliuit; Velum autem suum qu

En Commemoratio Sanctorum in Missæ sacrificio.

sacrum cruorem absterisit, apud se in theca argente retinuit, & diu noctuq. furtiuis precibus ibidem sedula incubuit. Cauus vero eadem in domo, vbi percussa martyrium absoluit, iugiter Deo sacrificium pro eius commemoratione obtulit. Erat enim coniuncta do

mu

mus Caieum ædibus Gabinij patris eius. Atq. inde factum est postea, vt statio Christianorum in duabus illis ædibus fuerit instituta. Facta sunt hæc in sexta Regione, apud Vicum Mammuri ante forum Salustij. Post hæc pater Susannæ Gabinius eadem ex causa, & Caius Papa martyrium subiêre; siquidem postquam annos duodecim menses 4. & dies 5. magna cum laude sanctitatis, sedem Pontificiam rexisset, & annos admodum octo pro salute Ecclesiæ, Diocletiani furorem fugiens, in Cryptis latitasset, tandem cum fratre Gabinio ad diu desideratam martyrij gloriam lætus peruenit: sepultus in cœmeterio Calisti, via Appia, decimo Kalend. Maij.

Mentio est de vico Mammuri seu Mamurci, in Regione Sexta apud Sextũ Rufum, & P. Victorẽ.

*VITA S. GAVGERICI *, EPISCOPI Cameracensis: Ex ea quæ extat apud V. P. Lauren. Surium. Fuit hic quintus eius sedis Antistes. Decessit ab humanis Anno Incarnati verbi 594.*

*Al. Gauderici.

C. Baron. In Not Martyr. Rom.

Ioan. Molã in Nat. Belgii. 11. August.

BEatus Gaugericus, Iuodio Galliarum oppido Diœcesis Treuirensis, patre Gaudentio, matre Austridiola, etsi pro elati sanguinis fastu nec summis, nec infimis, Christianis tamen & ingenuis atq. orthodoxis editus est parentibus. Qui cum procedente ætate sacrarum literarum studijs traditus esset, ea vitæ continentia & morum integritate inter omnes effulsit, vt Magnericus Treuirensis Antistes, cum parœciam suam peragraret, & ad castri illius Ecclesiam peruenisset, Gaugerici moribus vehementer delectatus, eum in Clerum adoptaret: & Diaconũ ordinaret. Ille leuitico sublimatus ministerio, in singulos dies magna virtutum incrementa castissimis moribus adiecit, ac summma contentione laborauit, vt alios quamplurimos cœno peccatorum immerso, inde extraheret, errantesque mortales ad rectum salutis iter reduceret; Cum igitur quodam tempore loca

Patria & parentes.

Magnericus Treuirensis antistes eum diaconũ ordinat.

orationis more suo adiret, quendam horrenda sanè vtriusq. hominis lepra laborantem obuium habuit, corporis externa superficie luridum, & fœdis gentilismi erroribus animo corruptum ac squalidum. Cognoscens autem vir beatus corporis desormitatem à peccatorum putredine profectam; hominem aggreditur, hortaturq. nihil iam mortale sonans, vt pristinis erroribus relictis, veram Christi fidem amplectatur; vt melioris vitæ studio cum Deo in gratiam rediens, à lepræ fœditate purgari mereatur. Ille mox idolorum spurcitiei renuncians, Christianum se fore promisit, si optata salute potiretur. Nec mora. Gaugericus extemplo eum ad sacerdotem tanquam Naaman ad Iordanem adduxit, vndis salutaribus expiandum; Vbi simulatq. baptizatus est, quod peccatis iam vacuus esset, ipsa externa corporis habitudo ostendit, tanta in illo munditia apparente; vt nunquam lepra infectus fuisse videretur. Eum vero Christi seruus Gaugericus è fonte suis sacris manibus suscepit, & postea literis imbutum, coronæ fratrum religiosorū sociauit. Deinde Episcopus factus; per singulos gradus vsque ad sacerdotij culmen eum euexit.

4. Reg. 5. Sanat leprosum.

Interea increscente beati viri fama, & odore sanctæ existimationis longè lateq. sese diffundente, Vedulphus Cameracensis antistes, rebus humanis exemptus; ad meliora commigrauit. Igitur grex eius pastore destitutus, comperta iam viri sancti fama, vno animo & pari voluntate tum Clerus, tum populus à Childeberto Francorum Rege Gaugericum sibi Episcopum postularunt. Annuit benignè eorum postulato Rex; missisq. ad Ægidium Rhemensem Episcopum literis, mandauit, vt Gaugericum Episcopali honore dignissimum, incunctanter in Cameracensis Ecclesiæ sede collocaret.

Vedulphus Episcopus Cameracensis moritur.

Succedit Gaugericus.

Ordinatus igitur Episcopus, dictu mirum quanta vitæ innocentia ac sanctimonia sedem illam administrauerit. Nihil ei in ea dignitate prius fuit, quam vt miseris & egenis consuleret, & nexibus tam corpo-

Eximia eius in

ris

ris quam animæ constrictos solueret: & omnibus denique viscera misericordiæ aperiret. Quodam tempore cum oues sibi à Domino commissas inuisere vellet, foris carceris cuiusdam ostium prætergit, vbi homines duodecim nequaquam innoxij ferreis constricti vinculis detinebantur. Id percipiens vir pius more suo misericordia permotus, multis precib. apud VValdonium * eius loci Comitem egit, vt miseros illos sibi donaret. At ille superbia tumidus, & mundanæ potentiæ fastu inflatus, beati viri preces contempsit. Sentiens vir Dei ab illo se repulsum, cum humanum auxilium non suppeteret, totum se ad deprecandum Dominum contulit, orans, vt è carceris squallore erepti, in ea Ecclesia, quam ipse petebat, sub totius populi conspectu inuenirentur. Mox diuinitùs manicæ ferreæ confringuntur, compedes dissoluuntur; & in Ecclesiam, ad quam vir sanctus deducebatur, illi iam nexibus liberi, Angelo ductore, celeriter ingrediuntur; in quam intrante etiam beato Gaugerico, Clero populoq. spectante, qui paulò antè vincti fuerant, flexis poplitibus, dicunt ei; Nos sumus illi, qui tuis precibus ex interiori ergastulo, sanctæ matri Ecclesiæ modo sumus restituti. Audiens hoc vir pius, gaudio repletur, & gratias agens Deo, dicit Comiti, qui cum cæteris huic spectaculo admirandus intererat; Iam vel expertus agnosce, vir generose, potentiorem esse Dei misericordiam, compeditos soluentem, quam tuam seueritatem hos in vincula coniectos perdere volentem. Deinde salutaribus monitis instructos, ad sua quemq. liberos reuerti permisit.

pauperes & peccatores benignitas.

** al. VValdonem.*

Precibus suis vinctos & carcerem soluit.

Confirmatus porro in sede sua, sacris habendis cõcionibus dabat operam; nec modo pluebat verbis, sed etiam miraculis coruscabat. Cumq. pro Gallia-rum consuetudine, rogationes triduano cõuentu fierent, & vir sanctus veneratione plenissima ieiunijs, eleemosynis & psalmodijs eas excoleret, contigit eum obiter transire carcerem, in quo viri tres iussu VVa-

Dies rogationum antiquitus obseruati.

lacharij Tribuni vinculis implicati tenebantur. Solita igitur humanitate, Tribuno præsenti supplices obtulit preces, vt miseros illos sibi ad meliorem frugem reuocandos largiretur. Negat ille; Gaugericus ante fores carceris prosternitur, orat aliquantisper, vt omnipotentis Dei clementia præstet, quod Iudex superbus & ira ebrius recusat. Surgit inde ab oratione, & protinus vincti nutu præpotentis Dei nexibus sui expediuntur. Adhibet tum illis venerandus præsul animarum medicinam, & sic mente atq. corpore absolutos, & vt deinceps emendationi vitæ studeant admonitos, ad propria remittit.

Item alios vinctos precibus soluit.

Dum igitur sic crescit, & tum publicè, tum priuatim diuulgatur beati antistitis fama celebris, ad Clotarij Regis aures quoq. pertingit. Is comperta eius sanctitate, de domo æternitatis secum pertractans, in saluberrimam incidit cogitationem; vt per manus tanti viri, eleemosynæ pauperibus Christi distribuerentur. Mox igitur à Rege vocatus adfuit, & quæ ille in pauperum vsus contulerat, liberali manu distribuenda suscepit. Interim apud se perquirebat, quomodo ea sic posset expendere, vt inde consolatio præcipua ad inopes rediret; conuenienter illi sententiæ: *Desudet eleemosyna in manu tua, donec inuenias iustum, cui tradas eam.* Venit autem illi in mentem, vt ad beatissimi Martini limina properaret, ibiq. pro sui & suorum erratis, tanti viri interuenientibus meritis Dominum deprecans, prout dignum videretur, etiam in vsus sanctorum pauperum daret. Cum ergo itineri se dedisset, prope Turones cæcus quidam triginta annis lumine orbatus, vt audiuit beatum Gaugericum transire, clamauit obsecrans, vt per eius preces, à Sole iustitiæ Christo Domino illuminari mereretur. Itaq. vir sanctus diuinæ misericordiæ confidēs dextera sua oculis cæca caligine diu pressis, sanctæ Crucis signum impressit, & cæcitatem omnem sancta manu detersit.

Rex Clotarius per eum curat distribui eleemosynas.

Cæcum illuminat.

Morante viro Dei apud fanum Martis in diœcesi

sua

ſuæ territorio, negotiator quidam pueros captiuos vinculis conſtrictos per eum locum venundandos duxit. Id vbi comperit ſanctus Epiſcopus, precibus ab eo obtinere contendit, vt vinctos illos pro peccatorum ſuorū remiſſione dimitteret, atq; in ſupremo illo horrendo ſane mundi die, eius operis mercedem æternam ſecurus expectaret. At mercator ille, auaritiæ mancipium, obſtinato animo quibus potuit modis ſeſe excuſauit, nec ſancto antiſtiti obſequi voluit. Orat ergo beatus præſul clementiſſimum Deum, vt ipſe ſua immenſa virtute præſtet, quod mercator ille lucris inhiās negabat. Abit interea negotiator ad hoſpitium ſuum; & ecce nutu diuino ſomno grauiſſimo opprimitur. Id vero cernentes captiui, nexibus diſſolutis, ad Epiſcopum confugiunt. Inde expergefactus mercator, videt non adeſſe vinctos: ſuſpicatur eos beati antiſtitis precibus ſibi ereptos eſſe: properè accedit Eccleſiam, in qua vir Dei operi diuino incumbebat: inuenit quos quærebat, ſui liberatione lætantes: & qui prius noluit ſponte obtemperare Gaugerici precibus, diuinæ potentiæ vel intuitus ceſſit. *Captiuos liberat precibus.*

Obtinuit cathedram ſuam beatus antiſtes ad annos plus minus triginta nouem, virtutibus inſignis, miraculis celebris, fide integer, operibus bonis perpetuo intentus. Et licet animum inſtar arcûs ſemper haberet intenſum, attamen corporis viribus deficientibus, iam ætate prouectus, tertio Idus Auguſti obdormiuit in Domino. Sepultus eſt autem in Baſilica, quæ eſt in montis vertice, ab ipſo in honorem S. Medardi conſtructa: qui locus haud procul abeſt Cameraco: olim dæmonum cultui ab idololatris in animarum perniciem dedicatus. Sed vir Dei Gaugericus idola exterminauit: lucum ſuccidit: & locum ſpurcitijs addictū, in orationis & ſacrificij ædem mutauit. Itaque locus ille & beati viri memoria eſt venerabilis, & nundinis celeberrimus: præſtanturq; illic vſq; ad præſens beneficia diuina, in laudem Domini noſtri Ieſu Chriſti: cui eſt honor & gloria in ſecula ſeculorum: Amen. *Obitus eius.*

¶ Baron. in Not. Martyrol. Roman.

VITA S. CLARAE VIRGINIS, SANCTItate & Miraculis Clarissimae; Ex ea quae iussu Alexandri IV. Pontificis, conscripta est; qui eam inter sanctas censuit adnumerandam, anno Domini millesimo ducentesimo quinquagesimo quinto; cum iam ante biennium ex hac vita migrasset.

12. August. Patria & Parentes eius.

ADmirabilis Virgo Clara vocabulo & virtute, Assisij claro satis genere oriunda, ex progenie militari, ab vtroque parente originem traxit. Familia nequaquã obscura, splendidis instructa facultatibus, genus omne celebre reddebat. Pater eius miles, quanquam pro voto, pietatis operibus incumbere non posset, minimè tamen Christianæ militiæ arma abijciebat. Mater autem, Hortulana nomine, diu noctuque diuinis obsequiis insudabat; & quamuis maritali subdita iugo, summa tamen mariti voluntate, loca quondam sacris Christi Iesu vestigiis pressa, religionis ergo lustrauit: & Apostolorum limina, haud vulgari pietatis studio visitauit. Cumq. iam non mediocriter bonis abundans fructibus, fructiferam in horto Ecclesiæ plantulam paritura esset, & de partûs periculo solicita ante Crucem in Ecclesia oraret, vocem sibi audire visa est: Ne paueas mulier; salua enim lumen quoddam parturies, quod ipsum mundum clarius illustrabit. Quo edocta oraculo, natam infantulam Claram appellari voluit.

Mater eius Hortulana altius de filia sanctitate fit certior.

Igitur edita in lucem paruula, mox sancto cœpit clarere lumine, atq. intra teneros annos morum splendere sancta probitate. Docili corde primum ex matris ore fidei rudimenta suscepit: quæ deinde operibus sane præclaris exercuit. Pauperum enim cura tanta ei inerat, vt præter alia, quæ larga manu de abundantia domûs suæ pauperibus erogabat, proprio etiam

Magna eius cura & be-

iam

iam corpusculo delicata subtraheret cibaria, quibus clam viscera pupillorum reficiebat. Studium vero orationis adeo illi amicum erat, vt congerie lapillorum, suas oratiunculas Domino annumeraret, cùm signacula illa, quæ Rosaria vocamus, ad manum non haberet. Vbi autem sancti amoris stimulis se sauciari præsensit, ilico mundani floris picturа instabili contempta, spiritûs vnctione prædocta, rebus vilibus precium imponere vtilitatis studuit. Sub vestibus namque preciosis ac mollibus, ciliciolum induit absconditum, & dum mundo exterius florere videbatur, Christum interius induta erat. Denique suis eam nobiliter maritare volentibus, dissimulato in posterum mortali coniugio, virginitatem suam Domino deuouit. Talia fuêre in domo materna delibamenta virtutis tales primitiæ spiritûs; talia præludia sanctitatis; quæ quamuis ea diligenter occultaret, ipsa tamen, instar optimorum aromatum, sua fragrantia in populum emanabant.

Nigni as erogapauperis.

Induit cilicium sub vestibus preciosis.

Vouet virginitatem.

Audiens vero tunc celebre nomen Francisci, qui velut nouus homo, obliteratam in mundo viam perfectionis, nouis virtutibus renouabat, mox magno eius videndi desiderio flagrabat; nec minus ille celebri gratiosæ puellæ fama perflatus, videre hanc & alloqui cupiebat; si quo modo, qui regnum mundi depopulaturus aduenerat, nobilem istam prædam seculo nequam possit eripere, suoque Domino vendicare. Visitat ille istam, & sæpiùs ista illum, visitationum suarum tempora moderantes, quibus diuinum illud studium nec percipi ab homine possit, nec rumore publico detrectari. Nam vnica tantùm familiari socia comitante, paternos lares puella egrediens, clandestinos ad virum Dei frequentabat accessus; cuius sibi verba flammantia, cuius vltra hominem opera videbantur. Hortatur eam Franciscus ad mundi contemptum, speciem seculi aridam & spem deceptiuam, viuo sermone demonstrat. Instillat auribus eius dulcia connubia Christi; aperit æternorum intuitum gaudiorum; quorum conspectu mundus illi vilesceret. Quid multis? Virgo cœlesti igne

Cupit videre S. Franciscũ: cuius vita habetur 4. Octobris.

Frequenter accedit S Franciscum.

succensa, terrenæ gloriam vanitatis sic ex alto contempsit, vt nihil iam de mundi applausu eius affectibus inhæreret. Ex tunc Francisci consilio se totam committit, ipsum post Deum statuens suæ directionis aurigam. Pendet ex inde anima eius ad sacra illius monita, & de bono Iesu calido excepit pectore, quidquid promit ille sermone. Molestè iam fert secularis ornatûs decorem, & ne speculam illibatæ mentis mundanus puluis vlterius inquinet, consilio beati patris Francisci, solenni Palmarum die compta & ornata procescit ad palmam, & in turba dominarum, festiuo splendore puella prætadians, cum reliquis intrauit ecclesiam. Nocte vero sequenti ad sancti mandatum se præparans, optatam fugam cum honesta societate aggreditur. Cumque ostio consueto exire non placuit, aliud ostium, quod lignorum & lapidum pondera obstruebant, miranda sibi fortitudine, propriis manibus referauit.

Eligit Fräciscum in patrem spiritualem.

Consilio S. Francisci fugit mundum.

Igitur domo, ciuitate & consanguineis derelictis, ad sanctam Mariam de Portiuncula festinauit; vbi mox reiectis sordibus Babylonis, mundo libellum repudij tradidit: simulque cum crinibus ornatus varios dereliquit. Cùm autem coram altari beatæ Mariæ, sanctæ pœnitentiæ suscepisset insignia, & quasi ante torum huius Virginis, humilis ancilla Christo nupsisset, statim eam ad Ecclesiam S. Pauli, Franciscus deduxit, donec aliud altissimus prouideret in eodem loco mausoleum.

Cognati eam reuocare conantur.

Interea rumore ad consanguineos volante, factum & propositum virginis damnant, & conglobati in vnum, ad locum currunt: tentant quod obtinere non possunt. Violentiæ impetum, venena consiliorum, blanditias adhibent promissionum; suadentes ab huiusmodi vilitate discedere: quia nec generi congruat, nec exemplum habeat in contracta. At illa pannos apprehendens altaris, caput denudat attonsum, firmans se nullatenù à Christi seruitio vlteriù auellendam. Crescit animus, bello crescente suorum: viresque

que miniſtrat amor iniurijs laceſſitus. Sic ſic per plures dies cum in via Domini obicem pateretur, & ſui ſe opponerent eius propoſito ſanctitatis, non collapſus eſt animus, non feruor remiſſus: ſed inter verba & odia ad ſpem animum tamdiu reformat, donec propinqui retuſa fronte quieſcunt.

Paucis interiectis diebus, ad Eccleſiam ſancti Angeli de Panſo tranſiuit; vbi cùm animus inquietudine quadam exagitaretur, tandem ad Eccleſiam S. Damiani, beati Franciſci conſilio, commigrauit. Ibi mentis ancoram quaſi in certo figens, non iam pro loci mutatione vlterius fluctuat, non pro arctitudine dubitat, nec pro ſolitudine reformidat. Hæc eſt illa eccleſia, in cuius reparatione Franciſcus miro eſudauerat ſtudio, cuiuſque ſacerdoti pecuniam obtulerat pro opere reparando. In huius locelli ergaſtulo, cœleſtis amore ſponſi, virgo ſe Clara concluſit. In huius cauerna maceriæ, columba deargentata nidificans, virginum Chriſti collegium genuit; monaſterium ſanctum inſtituit; pauperum dominarum ordinem inchoauit. Hîc per duos & quadraginta annos, diſciplinæ flagellis corporis ſui alabaſtrum fregit, vt domus Eccleſiæ fragrantia vnguentorum repleretur.

Ad S. Damiani Eccleſiam cõmigrat: ac ibidem ſe includit.

Paulo enim poſt, odore ſanctitatis eius per proximas ſparſa regiones, dictu mirum, quanta alacritate virgines pariter & mulieres, nobiles & illuſtres, amplis contemptis palatiis, ad eam confluxerint, eiuſque exemplo arcta ſibi monaſteria conſtruxerint; vt Chriſto ſoli deinceps viuerent. Neque cœleſtis huius benedictionis vena, quæ in valle Spoletana ſcaturiit, breues intra terminos diu concluſa permanſit, ſed diuina prouidentia longe lateque in orbem erupit, & vbique animas in vaſto mundi huius oceano errantes, ad portum ſalutis tranſuexit. Nonnullę namque Ducum ac Regum matrimonio dignæ, Claræ inuitante præconio, arctam ſalutis viam libenter arripuerunt, monaſteria ſuis ſumptib. extruxerunt, & non modo ciuitates,

Multas Virgines & illuſtres matronas, ſuo exemplo, ad ſuaue Chriſti iugum inuitat.

Multa conduntur S. Claræ monaſteria.

tes, sed ipsa quoque campestria & montana loca, cœlestis huius ædificij fabricis decorârunt.

Studium humilitatis. Hæc sui Ordinis apes primarius, ac fundamentum, in fundamento sanctæ humilitatis, virtutum omnium fabricam, ab ipso principio studuit collocare. Cùm enim B. Francisco obedientiam sanctè promisisset, à promisso nullatenùs deuiauit. Trienno vero post conuersionem suam, nomen & officium Abbatissæ declinans, subesse potiùs voluit, quam præesse: & inter Christi ancillas seruire libentius, quam seruiri. Sed cùm B. Francisco cogente, regimen dominarum suscipere deberet, non tamore, sed timore cæteris se præferri passa est, si tamen illa prælata dicitur, quæ nullos famularum respuens actus, omnibus ministrabat; infirmarum sedilia lauabat; suo illo nobili spiritu nec sordida fugiens, nec fœtida perhorrescens. Pedes famularum deforis reuertentium sæpius abluit, & ablutis oscula impressit. *Cogitur esse Abbatissa.*

Paupertatis studium Paupertati spiritûs, quæ vera humilitas est, paupertas rerum omnium mirifice congruebat. Et quidem cùm primo conuersionis suæ tempore paternam hæreditatem, quæ ad eam peruenerat, distraxisset, distractamque pauperibus, nihil sibi de precio seruato, erogâsset, tam strictum cum sancta paupertate fœdus inijt, vt ab Innocentio, tertio eius nominis Pontifice, priuilegium postulauerit paupertatis, ne deinceps vnquam terrenorum puluis, ad sacrum eius institutum transiret, neue res peritura amantem ab amato secluderet, aut cursum eius cum Domino impediret. Sed accipe nunc, quanta quamque admiranda paupertatis amatrix meruerit operari.

Cum die quodam refectionis tempore, vnicus tantum in monasterio esset panis, iubet sancta panem diuidi, & vnam quidem partem fratribus mitti, alteram vero sororibus reseruari. Deinde mandat de retento dimidio, iuxta dominarum numerum, partes fieri quinquaginta, & singulis vnam distribui. Ad quod mandatum dispensatrix cum obstupesceret, diceretque opus

esse

esse antiquis Christi miraculis, vt modicum panis quinquaginta reciperet sectiones, Clara respondit: Fac filia secura, quod dico. Tum filia matris implere festinat mandata; mater vero ad Christum suum properat, pia cum filiabus destinare suspiria. Crescit diuino munere, inter frangentis manus parua illa materia, & cuilibet extitit portio copiosa. Pari virtute, altero quodam die, vacuum vasculum, oleo plenum inuentum fuit.

Precibus suis panem mirabiliter multiplicat.

Item Oleũ.

De admiranda carnis eius maceratione, silere magis quam loqui forsitan expediret, cùm talia fecerit, in quibus audientium stupor, cum veritate rerum contendit. Nam quæ contentio carnis virgineæ, ad vestem porcinam? Procurauerat sibi virgo sanctissima vestem de corio porci, quam versa ad carnem hispida tonsura pilorum, secreto sub tunica deferebat. Vtebatur nonnunquam duro cilicio, de pilis equorum nodose conserto, quod hinc inde cordulis rudibus stringebat ad corpus. Nuda humus, & interdum sarmenta vinearum lectum præbebant, lignumque durum præstabat sub capite officium puluinaris. Postquam autem corpus tanta seueritate tractatum, longa cœpit infirmitate fatigari, iubente Francisco, sacco paleis pleno est vsa. Porro in ieiuniis tantus erat rigor abstinentiæ, vt sacro quadragesimali tempore sicco pane & aqua, solis Dominicis diebus vini vsum admittens, victitaret. Interim vero tribus cuiuslibet hebdomadæ diebus, secunda videlicet, quarta & Sexta feria, omnis alimenti expers, precibus & rebus diuinis tantùm, spiritum pascebat. Quod tamen trium dierum exitiale ieiunium, cum à B. Francisco, tum ab Assisij episcopo interdictum ei postea fuit: ne corporis vigorem penitùs eneruaret. Et quidem cùm sic in carne præmortua esset, spiritu adeo vigebat, vt dies noctesque in oratione peruigil & inuicta semper maneret. Lachrymanti semel in oratione, profunda nocte, adstitit angelus tenebrarum in forma nigri pueri, ipsamque monuit, ne tantis lachrymis lumen oculorum amitteret, & cæcitate miseranda aliis ludibrio esset.

Admiranda carnis afflictio in tenera Virgine.

Diabolus eius preces & lachrymas impedire conatur.

esset. Cui sanctissima virgo ilico respondit: Cæcus non erit, qui Deum videbit. Quo responso confusus ille discessit.

Libet hic orationum eius recitare magnalia. Illa tempestate, quam sub Imperatore Frederico in diuersis mundi partibus sustinebat Ecclesia, Vallis Spoletana de calice iræ frequentius imbibebat. Erant in ea pro ciuitatum expugnatione acies militum & Saracenorum examina ve ut apum constituta. Cumque in Assisium, peculiarem Domini ciuitatem, hostilis semel furor irrueret, & iam ipsis portis exercitus appropinquaret, Saraceni, gens pessima, qui sanguinem sitiunt Christianum, & omne nefas impudentiùs audent, apud sanctum Damianum intra claustrum virginum confluxerunt. Liquescunt dominarum corda timoribus, tremunt formid ne verba, & ad matrem referunt fletus suos. Quæ impauida corde, se infirmam ad ostium, præcedente sacratissimo corpore Christi, duci iubet. Cumque se totam in oratione coram Domino prostrauisset, Christo suo cum lachrymis ait; Placet mi Domine, inermes ancillas tuas, quas tuis amoribus innutriui, manibus ecce tradere paganorum? Custodi Domine, precor, has famulas tuas, quas ipsa in præsenti articulo custodire non possum. Mox de nouæ gratiæ propitiatorio, vox quasi puerili ad eius aures insonuit; Ego vos semper custodiam. Mi Domine, ait, & hanc si placet, protege ciuitatem, qua nos pro amore tuo sustentat. Et Dominus ad eam; Grauamina sustinebit, sed meo munere defendetur. Nec mora. Statim canum illorum repressa pauescit audacia, & per muros, quos ascenderant, celeriter exeuntes, orantis virtute deturbati sunt.

Magna virtus orationis eius.

Præsens Christus in asseruata Eucharistia.

Alio quoque tempore, Vitalis de Auersa, vir gloriæ cupidus, Imperialem exercitum, cui præerat, contra Assisium admouit, verbisque minacibus se inde nullatenus recessurum iurat, donec ipsa ciuitate potiretur. Iamque arctissima pressa obsidione, in vltimum fere periculum venerat ciuitas, cùm Clara Christi famula

Assisium precibus suis ab hoste liberat.

famula sororibus ad se vocatis ait; Multa quotidie ab ista ciuitate, charissimæ filiæ, suscepimus bona; quare impium est, si non tempore opportuno pro viribus ei succurramus. Iubet afferri cineres, iubet capita nudare sorores. Ac primùm illa suum multo conspersit cinere: deinde sororum cunctarum; totisque affectibus cum lachrymis ciuitatis postulant liberationem. Quid singula narrem? Sequenti nocte superbus homo toto dissoluto exercitu discedit: nec deinde terræ illi bellum infert, paulo post interemptus.

Nec mirum, si sanctæ virginis oratio hominum vicerit malitiam, quæ etiam dæmones cedere compulit, & ex obsessis corporibus profligauit. Præterea multa admodum admirandæ virtutis per Crucis signum, edidit miracula. Credo sane, quia die noctéque Dominicæ passionis commentationi intenta erat, hanc illi eiusdem passionis & Crucis virtute, à Domino gratiam concessam fuisse, vt morbos & infirmitates quaslibet Cruce fugaret.

Cruce quoslibet morbos sanat.

Porro qua animi prudentia suas informauerit discipulas, quo pietatis amore fouerit, quæ vis orationis explicabit? Primo siquidem docebat illas exclusis animi perturbationibus summa mentis tranquillitate in Dei seruitio versari; carnalium propinquorum amore iam non affici: carnisque nugas rationis imperio restringere. Deinde Dæmonum occultis insidiis & tentamentis viriliter resistere. Certis horis operi manuū ita incumbere, vt illico ad conditoris desiderium per orationis exercitium valerent recalescere. Silentium obseruare, verborum leuitatem sedulo vitare: sicque alacres iugiter ac lætæ in suauissimo Christi iugo pura mente & casto corpore ferendo perseuerare. Sed & id commodius vt fieret, summa diligentia ac studio prouidit, vt diuini verbi alimonia assiduo pascerentur. Gaudebat enim literatorum hominum, quanquam literarum rudis, doctis concionibus, tantaque auiditate diuini verbi prædicatio-

Quæ quotidiana eius salutis monita.

Libenter audit sacras Doctorum Virorum conciones.

*Is fuit Gregorius nonus.

ni intendebat, vt nulla re magis quam doctorum, sermonibus delectari videretur. Cùm autem Papa Gregorius * sanciisset, ne quis fratrum ad sacrarum virginum monasteria sine sua licentia pergeret, dolens pia mater, sorores, pabulum diuini verbi rarius habituras, nullum non mouit lapidem, vt Pontifex canonem illum à se latum solueret: quò pane cœlestis verbi assiduò saturari possent.

Quadraginta iam annis in stadio altissimæ paupertatis cucurrerat, cum ecce iam ad brauium supernæ vocationis, præcedente languore multiplici, appropinquabat. Vigore siquidem carnis, acerbissimis pœnitentiæ doloribus, penitùs attrito, posteriora tempora occupauit infirmitas; vt quæ sana ditata fuerat merito operum, infirma ditaretur meritis passionum. Cumque ægritudinum pondere prægrauata, ad finem festinare videretur, Innocentius quartus, Romanus Pontifex, qui id temporis Lugduni moram trahebat, illicò Christi ancillam & meritis venerandam, & miraculorum gloria claram, inuisere festinauit. Illa quantam ex præsentia vicarij Christi lætitiam hauserit, quantoque fuerit cumulata gaudio, postquam sacris illius manibus benedici, & ab occultis peccatorum vinculis (manifesta enim nulla erant) absolui meruit, argumento est, quod septem deinde & decem diebus, nullo prorsus corporali cibo vsa fuerit. Aderant ei quotidie fratres, eiusque filiæ, cuncti lachrymis infusi, crebroque gemitu atque singultu piam matrem ex hac vita breui in gratuitam prosequentes. Cardinalium quoque atque prælatorum frequenti visitatione, vt vere sancta, honorabatur. Cæterùm ad se conuersa virgo sanctissima, ac tandem tota mente Deo intenta, suam in agone animam his verbis compellabat; Vade secura, quia bonum habes itineris conductum. Vade, quoniam qui te creauit, sanctificauit, & custodiens te semper, velut mater filiam, tenero amore dilexit. Tu, inquit, Domine benedictus sis, qui me creâsti. Et inter hæc aliaque pietatis verba, sancta illa anima ergastulo mortalitatis soluta, ad cœlos

In fine vitæ varijs infirmitatibus exercetur.

Perseuerat 17. diebus sine cibo & quando.

Felicissimus accessus eius.

los migrauit. Funus fuit ab ipso Pontifice, incredibili hominum caterua cum lachrymis & singultu sequente, curatum, atque ex monasterio ad Sancti Gregorij honorificè deportatum. Qui locus Sancti Francisci reliquiis primo honoratus fuit: & tunc sanctissimæ virginis corpusculum excepit; vt qui viam vitæ viuenti parauerat, idem etiam morienti locum quodam præsagio pręparet. Mox vt pontifex cum sacro Cardinalium cœtu, celebratis exequiis, turbæ, magno concursu ad tumulum virginis confluenti, locum dedit, veneranda miraculorum testimonia mirifice ferunt. Dæmoniaci quippe liberabantur; cæci illuminabantur; claudi curabantur: aliisque multifariis languoribus afflictati, diuina virtute sanabantur; quæ, ne prolixiores simus, hic singulatim adscribere omittimus: præsertim quod eximia virginis sanctitas, in morum & operum perfectione satis superque eluceat.

Innocentius Pontifex eius celebrat exequias.

Miracula post obitũ.

MARTYRIVM S. EVPLII DIACONI.

Ex eo quod extat penes, Ill. C. Baron. Passus est circa annum Christi 303. qui fuit Marcell. Papæ 7. Imperator. Diocletian. & Maxim. 20.

Tom 2. Annal. & in notat. mar. Rom.

Diocletiano octies, & Maximiano septies Consulibus, pridie Idus Augusti, in Catanensium ciuitate, Euplius Diaconus ab exploratoribus inuentus legere Euangelia, & Christianos docere, tentus ab illis, vna cum libro productus cum esset extra velum secretarij exclamauit; Christianus sum & pro Christi nomine mori desidero. Audiens hæc Caluisianus Consularis, iussit Euplium Iudicis Secretarium ingredi. Quo ingresso, quidam ex amicis Caluisiani, nomine Maximus, furore incensus; Non, inquit, decet tales eum tenere chartas, contra Augustorum edictum. Caluisianus autem; Vnde, inquit, hæc tu nobis adducis?

12. Augusti

Euplij confessio.

nunquid è domo tua? Respondit Euplius, Non habeo domum. Noui hoc Dominus meus Iesus Christus. Iussit deinde Caluisianus, vt ea clara voce legeret. Tunc Euplius aperto codice legit: *Beati qui persecutionem patiuntur propter iustitiam, quoniam ipsorum est regnum cœlorum*; & alio loco: *Qui vult venire post me tollat crucem suam, & sequatur me.* Cùm hæc & alia legeret, Caluisianus Consularis, Quid, inquit, hæc sibi volunt? Cui Euplius; Lex est Domini mei, à Iesu Christo filio Dei viui mihi tradita. Tunc Consularis, audita Christi confessione, Tradatur, inquit, tortoribus, interrogetur sub tormentis.

Euplius è codice Euangelij legit.

Matt. 5. 16.

Nec mora. Martyr Christi pridie idus Augustas tormentis subditur, Caluisiano vrgente, vt à Christi confessione resiliret, & mature atrocitatem tormentorum negando redimeret. At Euplius libera manu Cruce frontem consignans, Quod, inquit, semel confessus sum, idem rursus confiteor; Christianum me esse, & scripturas diuinas edoctum, cæteris eas prælegere. Caluisianus vero, Et quare, inquit, has lectiones ex edicto Imperatorum nobis non tradidisti? Respondit Euplius, quia Christianis nefas est eas tradere; ac multo satius est vitam in tormentis abiicere, quam diuina eloquia vobis prodere. In his enim vita consistit æterna: quam ne perdam, hanc caducam vestris libenter cruciatibus subdo. Tunc Caluisianus martyris sermonem interrumpens; Qui, inquit, secundùm Principum edicta scripturas non tradit, sed eas populo legit, torqueatur.

Torquetur martyr.

Consignat frontem suam Cruce.

In diuinis eloquiis vita æterna.

Cumque torqueretur Euplius, Gratias, inquit, tibi ago Christe; custodi me, qui te propter hæc patior. At Caluisianus, Desiste, inquit, ab hac mentis tuæ insania, deos adora, & liberaberis. Et Euplius; Adoro Christum, detestor dæmonia; fac quod vis, Christianus sum. Hæc diu optaui, fac, inquam, quod vis: adde alia, Christianus sum. Postquam vero diu tormentis exercitus fuisset, neque tamen de inuicta animi fortitudine quidquam remitteret, iussi sunt cessare carnifices; & rursu

Iterum torquetur.

Cal-

Caluisianus, Miser, inquit, adora deos; Martem cole, Apollinem, & Æsculapium. Respondit Euplius; Patrem, & Filium, & Spiritum sanctum adoro; sanctam, inquam, & indiuiduam Trinitatem, præter quam non est Deus. Pereant dij, qui non fecerunt cœlum & terram: Christianus sum. Caluisianus præfectus ira inflammatus, Sacrifica, inquit, si vis liberari. Dixit Euplius; Sacrifico modo Christo Deo meipsum; quid vltra faciam non habeo. Frustra conaris, Christianus sum.

Tunc Caluisianus in furorem & rabiem conuersus, Martyrem acrius torqueri præcepit. Euplius vero in tormentis spiritu exultans, frequenter in ore habebat; Gratias tibi Christe: Succurre Christe, te propter hæc patior Christe. Tandem vero deficientibus viribus, labia ad orationem mouebat, & spiritu de Præfecti tyrannide triumphum agebat. Caluisianus ea Martyris constantia vehementius exasperatus, intra velum ingrediens, sententiam dictauit; In Euplium Christianum, edicta Principum contemnentem, deos blasphemantem, nec resipiscentem, gladio animaduerti iubeo. Ea sententia ex tabella ab ipso præfecto lecta, illico Euangelium, quocum apprehensus fuerat, ad martyris collum appensum est; & præcone clamante, Euplius Christianus, deorum, & Imperatorum inimicus, ad locum certaminis ductus fuit. Euplius vero gaudio exultans, Christo sine fine gratias agens, hoc assiduo repetebat; Gratias Christo Deo. Cumque ad locum perductus esset, fixis humi magna cum reuerentia genibus prolixiùs orauit; ac postremo iterum gratiis Christo actis, iugulum præbuit: ac capite plexus ad cœlos emigrauit. Sublatum est postea corpus eius à Christianis, & conditum aromatibus, honorifice sepultum.

Tertio dire torquetur.

Sententia mortis in Euplium.

Appenso ad collum Euangelio ad mortem trahitur.

C Baron. in Not. Martyr. Roman. & 2. Tom. Annal.

MARTYRIVM S. CASSIANI, BRIXIensis Episcopi: Ex Aurelio Prudentio; qui eiusdem acta, præclaro conscripsit carmine. Passus videtur temporibus Faustini Presbyteri & Iouitæ Brixiensis Diaconi Anno Domini 122. sub Hadriano Imperator.

13. Augusti

CAssianus Brixiensis antistes, cùm è sede sua pulsus, Romam iter instituisset, Imolam veniens, visum est ibidem sedem figere: ac teneros puerorum animos literis ac disciplinis imbuere. Cum vero eodem tempore tempestas persecutionis vehementer sæuiret, & Christi cultores ad Iudicis tribunalia vbique abriperet, fuit & B. Cassianus in medium productus: quod impia sacra cum persecutoribus colere recusasset. A quo cùm esset quæsitum, quid artis aut officij exerceret, responsum est, quod pueros & moribus & literis erudiret. Tunc persecutor, quem spreuerat, præcipiti animi furore accensus, tradidit eum pueris, quos castigando in se exasperauerat, diris excarnificandum suppliciis; quamuis siquidem vilia sint scientiæ bona, dura tamen semper solent esse infantiæ, quæ inprimis ab omni labore & molestia abhorret.

Imbuit Imola teneros pueros literis & disciplinis.

Traditur pueris S. Episcopus excarnificandus.

Igitur Cassianus vestibus spoliatus, & manibus post tergum arctissime reuinctis, agmini puerorum stylis armato laniandus statuitur; vt ij acriores à magistro pœnas expeterent, qui ægrius illius disciplinas antea pertulerant. Itaque in faciem & ad caput magistri, tabulæ & buxa cerata franguntur, & præacutis stylis confessor Christi nunc foditur, nunc cæcatur; & aliis summa vulnera, aliis altiora figentibus, dum leuiores manus grauiores fiunt, morte dilata, humili confessor voce precabatur, vt essent viribus fortiores, & annos virtute transcenderent; vt ætatis infirmitatem supple-

ret sæua crudelitas: & se velocitas amaritudine mortis absolueret. Sed illi non contenti sola feritate tortoris, sic magistri sui vulneribus illudebant; Tu armasti manus nostras, & ferrum hoc, quod gerimus, tu donasti. Duriores reddimus, quam sensimus, plagas: & in te districtionem, accepta libertate, punimus. Tandem pius Deus Martyris sui tormenta miseratus, mortis vincula dissoluit: & per venas totius corporis sanguis effusus, piam animam Creatori suo reddidit.

Innumeris vulneribus confossus tandem vita fungitur.

MARTYRIVM S. HIPPOLYTI MILITIS, quo coronatus est Anno Saluatoris 261. Valerian.& Gal. Imp. 7. Ex ijs quæ extant apud V. P. Laurentium Surium in vita S. Laurentij.

C Baron. 2. Tom. Annal. & in notat. Mart. Rom. 13 August.

HIppolytus cum sacratissimum S. Laurentij corpus, eximia cum pietate, multisque lachrymis, adiuuante Iustino Presbytero sepulturæ mandasset, domum suam reuersus, allata secum altaris mysteria seruis & ancillis communicauit; cumque strata iam mensa accumbere vellet, subito militum insidiis circumuentus, vinctus catenis ad Imperatorem ductus est. Qui à Tyranno ilico veste, quæ Christianam religionem profitebatur, expoliatus, diis sacrificare iussus est A. Hippolytus constans deorum contemptor, Ego, inquit, Christianus sum: nec diis sacrifico. Eo responso frequenter repetito, vehementer irritatus Tyrannus, primo os eius lapidibus contundi, deinde extensum fustibus cædi, ac habitu militari indui mandauit, dicens; Memor esto dignitatis tuæ, & fruere militia pristina: vt viuas. Cui martyr; Militia mea hæc est, vt constanter me militem Christianum declarem. Tunc Valerianus omisso Martyre, domum eius contendit, vt omnes eius facultates diriperet. Inuenit vero in domo eius familiam Christianæ precationi intentam,

Olim in Ecclesia, vrgente persecutione, non tantum Clericis, sed & Laicis concessum fuit Euchari-stiam domum deferre, vt patet Tom. 1. Annal. Ecclesiast. C. Baronij Anno Christi 57.

& in ea Hippolyti ipsius Nutricem, Concordiam nomine; quam furore præcipiti plumbatis cædi voluit donec spiritum exhalaret. Inde nihil ab insito furore remittens, Hippolytum cum promiscui sexûs familia decem & nouem, extra muros portæ Tyburtinæ educi præcepit. Et illi quidem capitibus cæsi, præclaram martyrij palmam consecuti sunt. Hippolytus vero pedibus ad colla indomitorum equorum ligatus, perque carduos & tribulos raptatus, glorioso fine ad Dominum migrauit. Corpora eorum in campo iuxta Nympham relicta, ad latus agri Verani, à Iustino presbytero nocte eadem, ibidem sepulta sunt.

Concordiæ martyriũ.

Familia Hippolyti gladio caditur.

Hippolyti martyriũ.

Porro corpus beatæ Concordiæ Iustinus nullo modo inuenire quibat; quæ res incredibilem animo eius dolorem inurebat, conabaturque assidua lachrymarum & precum vi, à Domino, & istum reliquiarum thesaurum obtinere; neque fuit optato frustratus desiderio. Tertio enim decimo die à beati Hippolyti passione, Porphyrius miles ad Irenæum venit, ea spe incitatus, vt auro, argento, & gemmis, quæ in vestibus beatæ Martyris recondita existimabat, potiretur. Nunciabat is corpus Concordiæ in cloacam præcipitatum esse, multisque obtestationibus auaritiæ cupiditate occæcatus Irenæum rogabat, vt corpus inquireret, & thesauros secum participaret. Erat enim Irenæus homo abiectæ conditionis, & qui vili eiusmodi ministerio victitabat; sed insigniter probus, & occulte Christianæ religioni ac pietati vehementer deditus. Is igitur, spectante Porphyrio, noctu magno cum labore corpus Martyris è cloaca eruit, mundum adeo & immaculatum, vt haud mediocrem admirationem eis adferret. Cumque Porphyrius auri gemmarumque valde cupidus, vestes excuteret, & singula loca indagaret, nec tamen quidquam reperiret, æger admodùm animi abijt, & extractum è cloaca per Irenæum Martyris corpus nunciauit. Porro Irenæus, accito ad se Abundio viro cumprimis Christiano, corpus B. Martyris ad Iustinum detulit; qui fusis præ-

Irenæus insignis Christianus.

S. Concordiæ corpus inuenitur ab Irenæo.

gau-

gaudio lachrymis apud Hippolytum cæterosque honorifice sepeliuit.

Altera vero die, Valerianus comprehensos Irenæum & Abundium, viuos in cloacam demergi iussit, 7. Cal. Septembris Eorum corpora Iustinus presbyter inde extracta sepulturę mandauit, iuxta corpus B. Laurentij in agro Verano, 27. die à passione sanctorum supradictorum. Eodem tempore, Valerianus in amphiteatro funestas martyrum cædes exhiberi iussit, multorumque animos terrore compleuit. Quo tempore Tryphonia Decij quondam vxor, occulta S. Spiritûs gratia impulsa, & lumine veritatis mirabiliter illustrata, ad Iustinum cum Cyrilla filia abijt, ab eoque cœlesti lauacro sanctissime lustrata, septimo post die inter verba orationis beatam Deo spiritum tradidit; cuius corpus Iustinus presbyter in crypta iuxta S. Hippolytum sepeliuit.

Irenai & Abundij martyriũ. Tryphonia festum 18. Octobris celebratur. Cyrilla vero 28. Octobris vt patet in Not. C. Baron. ad notat. Martyr. Roman.

Porro milites sex & quadraginta, exemplo Tryphoniæ & Cyrillæ permoti, ad B. Iustinum cum vxoribus & liberis venerunt, prostratique ad eius pedes, nomina sua Christo dedêre; quos deinde Dionysius, qui Sixto Pontifici substitutus & à Maximo Ostiensi episcopo consecratus fuerat, baptismate lustrauit. His auditis, Claudius princeps, Cyrillam Decij filiam & milites comprehendi, & vltimo affici supplicio præcepit. Et quidem Cyrilla capite plexa glorioso certamine occubuit: corpusque à beato Iustino iuxta matrem sepultum fuit. Milites vero ab exercitu extra muros portæ Salariæ in ciuitatem Figlinam ducti, eodem fine cum aliis centum & viginti martyrij coronam adepti sunt; inter quos fuêre quatuor milites Christi, excelso animo & magna virtute prædíti, Theodosius, Lucius, Marcus & Petrus; qui vt viderunt armatos ad se venire milites, alacritate incredibili obuiam illis processere, vt cæteris nonnihil trepidantibus pro Christo moriendi animum adderent.

Cyrilla Decij filia martyrio coronatur. Item milites sex & quadraginta cum aliis 120.

Tiburtij certamen habet Lector tomo 1. in vita S. Sebastiani.

C. Baron. 7. Tom. Annal. & in notat. Martyr. Roman. 13 August.

VITA S. RADEGVNDIS FRANCOrum Reginæ; Ex ea quæ est per Fortunatum episcopum. Migrauit è corpore Anno Domini 590.

Patria & Parentes eius.

Abducitur captiua à Francis.

BEATISSIMA Radegundis, ex Turinga regione oriunda, auo Rege Basino, patruo Herminefredo, patre Rege Berchario nata fuit. Quæ cum in domo paterna tenera adhuc ætate, prout Barbarorum ferunt mores, imbueretur, regione illa Francorum victoria vastata, fuit in captiuitatem abducta. Cumque forma esset eximia, victores inter se Reges contendebant, cui tam pulchra tamque amabilis cederet præda. Cessit tandem in sortem præcelsi Regis Clotarij, ductaque in Viromandensem, Atheias in villa regia, nutriendi causa custodibus est deputata. Ibi puella inter quotidiana opera animum præclare erudiit, omnique abiecta barbarie, tantis à Domino est illustrata beneficiis, vt vitam etiam pro illius nominis gloria inter tormenta profundere cuperet. Interea piis operibus ac præcipue humilitatis officiis sedulo incumbebat, animumque ad omnem sanctitatis rationem, domesticorum nihil verita persecutiones, mirifice componebat. Quid multis? Rex ipse Clotarius virginis moribus & animi candore delectatus, præparatis expensis, coniugem eam sibi stabili matrimonij fœdere iungere statuit. At illa gloriam mundi fugiens, nocte cum paucis e apsa est. Deinde Rex cùm eam Suessionis direxisset, vt Reginam eligeret, rursus fuga sibi consulit, ne quo modo regali pompa seculo cresceret. Sed cui diuinitùs etiam gloria humana destinata erat, tandè terreno Prin-

Clotarius Rex eam coniugem petit.

Illa fugit.

Clotarius Rex eam ducit vxorem.

Principi ita coniuncta est, vt tamen à cælesti nequaquam separaretur. Iuncta igitur Principi, prima illi cura fuit, ne animus puluere mundanæ gloriæ aspergeretur: neue Creatoris sui oblitus paulatim per abrupta vitiorum in tartara laberetur. Itaque facultates suas omnes, & quidquid tributorum nomine accipiebat, pauperibus deputauit.

Benignitas eius in pauperes.

Atheias domum instruxit, in qua congregatis egenis, fœminas suis ipsa manibus in thermis lauabat; morborum putredines curabat; virorum capita diluebant: ac postremo lotis omnibus potiones salubres ministrabat. Sic deuota fœmina, nata & nupta Regina, palatij domina, pauperibus seruiebat ancilla. Porro inter regales epulas occultè faba vel lenticula vescebatur, precesq. horarias tempore soluebat suo; prorsus vt non raro, (quando prolixior mensa eam retardabat) simulata corporis necessitate, è conuiuio se subduceret, vt debitum Deo redderet. Nocturno item tempore, ne animus Deo intentus carnali voluptate frangeretur, bona Principis venia surgebat, & egressa cubiculo, humi se abjiciebat; intentaq. supplicatione, corporis sui oblita, tamdiu rebus inhærebat cælestibus, donec carne planè præmortua, vix foco vel lectulo refici posset. Omnibus Quadragesimæ diebus, sub veste regia duro terebat carnem cilicio: precibus & sacræ scripturæ delicijs in Christo abundè se reficiebat. Totum illius studium erat vel in pauperibus nutriendis, vel in precibus pro sua suorumq. salute Deo offerendis. Vnde Regis ministri non reginā, sed iugalem monacham eum habere dicebant, & frequenter odio sane iniquo animum illius in sanctissimam coniugem incendebant. Sed illa partim mariti offensam leniens, partim rixas à coniuge illatas modestè tolerans, cunctas difficultates insigni constantia superabat.

Humilitas eius.

Abstinentia eius.

Pietas egregia.

Domat Cilicio carnem Regina.

Ridetur à Regis ministris.

Iam vero in redimendis captiuis quanta fuerit illius solicitudo, quis pro dignitate explicare poterit? Si enim quis à Rege vltimo adiudicatus esset supplicio, san-

Misericordia eius erga captiuos. sanctissima Regina mortis quasi doloribus oppressa deficiebat animo, & nunc proceres solicitabat, vt pro reo apud Regem intercederent, nunc Regem ipsum blandimentis mulcebat, vt reo veniam tribueret. His igitur sanctissimis occupata actibus, cum insuper miraculis clarescere inciperet, frater eius (incertum quo casu vel qua de causa) innocenter neci datur, fortè vt Regina ad maiorem sanctitatem ijs stimulis proueheretur. A Rege igitur directa, Nouiomum ad beatum venit Medardum: orat, supplicat, instat & vrget, vt ipsam mutata veste Domino consecret. Sed Medardus memor dicentis Apostoli, si qua ligata sit coniugi, ne quærat dissolui; distulit Reginam sacro contegere habitu: & à maritali complexu, Domino consecrare. Interea proceres cognito Reginæ proposito, beato viro minantur, & vi ab altari auellunt, nè Regi coniunctam sacro tegat velamine, & Reginam Principi subducere præsumat. At Regina solius Christi inflammata amore, intrat in secretarium, vt vocant, & monachali induta habitu, rursus procedit ad altare, & beatissimum Medardum his verbis alloquitur; Tu si me consecrare distuleris, plusq. hominem quam Deum in re tam salutari timueris, neglecti officij pœnas profectò lues, & nihilominus à mundanis vanitatibus ad Christi castra transibo. Quo ille concussus tonitruo, ilico manu superposita, diaconam eam consecrauit.

Frater eius innocenter occiditur.

1.Cor.7.

Induit se Regina habitum monastico.

Fit monacha ex Regina, & consecratur diacona.

Mox indumento nobili abiecto, & rebus omnibus inæstimabilis precii cum gemmis ante altare Deo oblatis, horrido se cultu induit, ac velamen à Medardo suscipit, viriliterq. pœnitentiæ labores aggreditur, adeò vt à tempore susceptæ religionis, præter legumen & olera, in cibum nihil admiserit. Sed hæc exigua sunt, si cum studio charitatis, (in quo perfectio legis consistit) conferantur. Nam præter quotinam mensam, qua maximam pauperum multitudinem excipiebat, qualibet quinta feria & sabbato, parato balneo morbidos & calamitosos fouebat, nec quic-

Studium charitatis eius erga proximos sane admirandum.

quicquam purulenta faſtidiens membra, cutis putre-
dines ſuis ipſa manibus tergebat; capita ſcabie exeſa
pectebat; vlcera cicatricum ſuperfuſo oleo mulcebat:
atque omnia denique morborum contagia, incredi-
bili quadam manſuetudine, ſalutari medicamine cu-
rabat. Hinc inſtructo opiparo conuiuio, ſingulis a a-
criter miniſtrabat; inualidis manus pariter & os terge-
bat; languidis & cæcis cibos cum cochleari porrige-
bat: ac poſtremo cunctos lauto tractatos conuiuio in
pace dimittebat. Nec minori cura ac ſedulitate lepra
deformatos excipiebat; oſcula figebat; maculas pro-
prijs lotas manibus linteo tergebat, vlcera precioſis
vnguentis liniebat: ac recedentibus auri & veſtimenti
munuſcula ſuppeditabat. Nec curæ illi erat cui inſer- *Tractat*
uiret, quæ ſe totam omnium obſequio & neceſſitati- *leproſos*
bus deputauerat. *humaniſ-*

At vero Rex, prauis procerum ſuorum inſtigatus *ſime.*
conſilijs, ſtatuit eam ab illa vitæ auſteritate & à ſordi-
bus (vt dicebant) monachalibus, ad priſtinum regiæ
dignitatis ſplendorem reuocare. Tunc illa, ne ab illo
ſuauiſſimo Chriſti complexu auelleretur, rurſuſ-
que maritalis ſubire cogeretur dolores, dies noctesſ-
que precibus iunxit, & flagellis multo durioribus
carnem triuit; Chriſti numen ſupplex cum ingenti
lachrymarum vi implorans, ne terreno Regi iterum
iungeretur, quæ in Regis cæleſtis iam admiſſa eſſet
amplexus. Præterea Pictauis ſibi monaſterium con *Pictauis*
ſtruxit, eaque pietatis & religionis opera præſtitit, vt *conſtruit*
Rex admirandis illius operibus tandem ſuperatus, ac *monaſteri-*
prioris in illam odij pœnitudine ductus, ſe indi- *um.*
gnum iudicauerit, qui deinde ſanctiſſimæ illius mu-
lieris amplexibus frueretur. Atque vt omnibus teſta-
tum faceret, quanta eam veneratione proſequeretur,
quamque vehementer praua illorum conſilia, qui Re-
ginam in ſtudio religionis impedire conabantur, dete-
ſtaretur, ad pedes S. Germani Pariſienſis epiſcopi ante *En quanti*
S. Martini limina palam ſe proſtrauit, orans vt à bea- *Rex Clo-*
ta Radegunde veniam illi peteret, quo orationum *tarius*
& me-

post multas persecutiones eam fecerit.

& meritorum eius particeps fieret, regnumq. felicius ad animæ salutem administraret.

Ingreditur monasterium suum.

Igitur Regina cunctis, quas inimicus tendebat, liberata insidijs, monasterium suum, magna puellarũ sequente caterua, ingressa est: vt præclariora adhuc perfectionis ornamenta sibi compararet. Et quidem vt Christo sponso suo tota mentis virtute inhæreret, ex vniuerso sacrarum virginum numero, vnam cæteris præstantiorem elegit, ac summa cum potestate omnibus præesse voluit, cui se suaq. omnia ita subdidit, vt nihil sibi reseruaret. Ibi tum videre licebat nobilissimã reginam, vilissimũ quæq. culinæ officia sedulo subire, & omnia, quæ supra retulimus, charitatis munera exhibere, adeoq. sui abiectione & contemptu gaudere, vt cunctæ tantam illius humilitatem vehementer obstupescerent.

Subdit se alterius voluntati & regimini.

Admiranda eius humilitas.

Nec ijs humilitatis contenta officiis, seipsam quotidie Domino immolabat: martyrijq. accensa ardore, delicatam carnem incredibili cruciatu affligebat. Diebus Quadragesimæ, tres circulos ferreos collo vel brachijs cum innexisset, totidemq. catenis corpusculum suum strictius alligasset, tenera caro paulatim supercrescens, durum ferrum sub cute recondidit; prorsus vt non nisi medica manu, nec sine sanguine copioso, inde euelli possent. Præterea & lamina aurichalcea vehementer ignita, carnem sæpius concremabat, vt animum ad martyrii labores vehementius accenderet, ac in rebus leuioribus periculum faceret, num gratia Christi adiuta, acrius martyrii certamen, si opus esset, sustinere posset. Hæc autem omnia cum clanculum perageret, & in cordis penetrali, admirandæ sanctitatis moliretur opera, virtus miraculorum, quæ se vndiq. prodebat, eadem occulta esse non patiebatur. Nam & dæmoniaci ad conspectum eius sanabantur, morbi & languores fugiebant, cæcitates oculorum pellebantur; mortua fuit excitata: deniq. homines scelerati, peccatorumq. tenebris occæcati illius intercessione & meritis, cælesti lumine quod est præstan-

Dire seipsã affligit & ad martyriũ exercet.

Miracula ab ea adhuc in viuis patrata.

ſtantiſſimum & cognitione vitæ æternæ illuſtrabantur. Quid multis? tot tantæq. per eam coruſcabant virtutes, vt vix iuſto ſermone explicari queant. Itaq. & Chriſti gratia & miraculis plena, Idibus Auguſti è corpore in cælum emigrauit; cuius venerabile corpus, vir Apoſtolicus Gregorius, Antiſtes Turonenſis, abſente tunc temporis Pictauienſi Epiſcopo, in Baſilica S. Mariæ honorificè ſepulturæ mandauit; prædicta memoratis mirabilibus ſignis iam ab obitu æque glorioſum. *Eadem fiunt ad ſepulchrum eius.*

VITA S. ATHANASIAE ABBATISSAE; ex ea quæ eſt apud V. P. Laurent. Sur. Claruit, vt patet infra, temporib. S. Iohannitij Anachoretæ: qui floruit Anno Chriſti 842. &c. ſub Michaele Orient. Imperatore, iuxta Tom. 9. Annal. C. Baronii.

C. Baron. in Not. Martyrol. Roman.

BEata Athanaſia, patre Nicეta, matre vero Irene orta eſt, parentibus ſane genere præſtantibus, & Deum valde timentibus; qui domum in Inſula Æginæ poſſidebant. Porro cum eſſet annorum ſeptem, breui tempore Pſalterium edidicit; deinde eum quadam die ſederet, & ſola telam texeret, vidit ſtellam quandã valde ſplendidam ad ſuum vſque pectus deſcendere; atq. ex eo iam omnino vitæ huius vanitatem odiſſe cœpit. Verum cum propoſuiſſet ad monaſticam inſtitutionem ſe conferre, eius parentes multam ei violentiam adhibentes, eam viro collocârunt; cum quo ſexdecim ſolos dies habitauit, ac repente vidua remanſit, viro eius in prælio contra Naurifios barbaros illuc erumpentes gladio interfecto. Sed & interea, cum multum temporis præterijſſet, & Athanaſia quidem iam ſecum ipſa decertaret, & omnino ad monaſticam vitam mentem dirigeret, Regale quoddam Edictum repente prolatum eſt, vt mulieres, quæ nuptæ non

14. Auguſt. Patria & Parentes.

Sexdecim tantum dies coniugium experta, deinc vidua efficitur.

Compellitur ad secundas nuptias.

non erant, seu viduæ, ijs viris, qui essent ex natione, collocarentur. Ex eo igitur factum est, vt Athanasia non antea monasticam vitam aggredi posset, quam eius parentes eam ad alterum virum ducendum impulerunt. Quæ res quamuis facta sit, illa tamen, vt consueuerat, propriam salutem curabat, Psalmorum cantibus & diuinis lectionibus diligenter vacans; omnes etiam monachos, qui vndique peregre veniebant, benignè accipiens, nec non & viduis, pupillis, & omnibus indigentibus abundè suppeditans. Adeo vero, & coniugi suo post aliquot annos coniunctûs, vt ad sacram monachorum institutionem se conferret, persuasit. In qua cum ille sanctè esset versatus, & in ea excelluisset postea dormiuit in Domino.

Persuadet marito, vt fiat monachus.

Igitur beata illa fœmina, libertatis tẽpus nacta, cũ & alias mulieres valdè religiosas inuenisset, illis concordi animo adhærens, quamprimum ex huius mundi confusione se remouit. Cumque omnia, quæ possidebat, pauperibus distribuisset, vna cum moribus & mundi habitum mutauit. Itaque cum quietam vitam ducere cœpisset, cuiusdam viri sancti & virtute præditi adhortatione, qui & eas totondit, post tres annos Athanasia earum mulierum principatum quoque inuita suscepit. Neque enim vnquam passa est ab aliqua earum mulierum, quæ cum ipsa erant, ministerium sibi præberi, quemadmodum, quæ cum ea vixerant, post sanctum eius obitum, omnes illius religionis homines de ea re certiores fecerũt.

Collectis nonnullis mulieribus, & ipsa tonditur, & fit monacha.

Cum etiam abstinentia multum valeret, paululum panis & aquæ post nonæ horæ tempus gustabat, caseo & pisce omnino abstinens, quæ in solo die festo Paschæ, Deo gratias agens, gustare solita erat. Sanctæ quoque Quadragesimæ diebus post biduum sumens cibum, crudis tantum oleribus contenta erat; in illis sanctis diebus omnino potum non gustans. Porro eius stratum ex magnis lapidibus compositum, parua quadam & aspera veste desuper tegebatur: cuius etiam lachrymæ tum in Psalmis canendis, tum in precibus

Crudis oleribus plerumque victitat.

ad Deum mittendis, ita profundebantur copiosè, vt sanctos & assiduè Christum spectantes oculos nunquam vidisses lachrymarum expertes.

Patitur multa aduersa.

Sane ex quo die monasticam vitam fœmina illa ingressa est, etiam cum multas ærumnas pateretur, & sororibus præesset, nulli vnquam increpationem adhibuit, neque contumeliosum aliquid ex eius ore honestissimo profectum est, præsertim cum etiam sæpius audiret, diabolica tentatione illa omnia se facere. Iam quatuor anni præterierant, cum ecce ijs, quæ cum illa erant, persuasit, vt è loco, in quo manebant, exurgerent, & ad priuatum & omnino remotum montē secederent. Adierunt autem virum quendā Dei amantissimum Matthiam nomine, Presbyterij honore decoratum, & eorum, qui se in vita monastica exercebāt, ouili præsidētem. Tum ille ad B. Athanasiā, Tuum quidem (inquit) & earum, quæ tecum sunt, bonum est, & valde laudabile propositum; sed quoniam vos video ita exercitatione afflictas, vt infirmissimæ sitis, moneo, ne durissimæ vitæ legibus vos ipsas tradatis; perducam autem vos in locum quendam, in quo poteritis ita, vt decet, versantes, bene vobisipsis consulere. Erat in loco illo sanctum Protomartyris Stephani templum, tū gloria, tum vetustate clarissimum. Beatus igitur ille Matthias, nutu eius Episcopi, qui regioni præsidebat, illic mulieres illas collocauit.

Etiam maiora molitur, sed modus ei ponitur à quodam sancto Presbytero.

Quin etiam prope templum illud Protomartyris Stephani alia etiam tria templa beata Anastasia ædificauit, Dei Genitricis Mariæ, Ioannis Præcursoris, & Nicolai illius diuini præconis. Sed postea, necessitate postulante, profecta fuit ad vrbem Regiam, vbi & in monasterio sex morata est annos. Quod tandem moleste ferens, Exul, inquit, facta sum è templo illius, quæ Deum peperit. Itaque cum diuina visio illi oblata esset, ausa est ijs, quæ cum illa versabantur, dicere; Tempus iam instat, vt ad eum locum abeamus, vbi olim sedebamus. Quæ cum dixisset, ex vrbe illa Regia migrauit, & ad desideratum locum venit, qui vocatur

Cogitur migrare Constantinopolim.

Obdormit in Domino. Timia; nomine ab honore deducto, quod & à quodam perspicacissimo viro ac patre, multis annis antea præuisum fuerat. Hic, quem dixi, Iohannitius scilicet ille fuit laudatus; cuius gloria per totum orbem terrarum celebratur. Quo cum beata mulier peruenisset, & paucos quosdam dies illic vixisset, morbo correpta, cum dies festus adesset, Dei Genitricis Assumptio, in pace dormiuit, ac requieuit; miraculis valde corusca: Demoniacorum quippe, Hydropicorum, aliorumque calamitosorum curationibus.

VITA S. VVERENFRIDI; QVI FVIT EX viris Apostolicis missis ex Anglia, ad conuertendos Hollandos, Frisones, Geldrenses, Saxones, &c. Ex ea quæ est apud V.P. Laurentium Surium. Claruit Anno Salutis 697. Sergii Papæ 10. &c.

C. Baron. 8. Tom. Annal.

*14 Aug. * VVilibrordus. Patria eius.* TEmpore quo * VVilebrordus, spectata religione ac pietate ac sanctitate vir, ex Anglia ad Francorum, Frisonumq; gentem Christo subiugandam profectus est, VVerenfridus, qui iisdem in partibus Anglorum oriundus extitit, non solum exemplis sed & vestigiis præclare eum secutus est. Patria namque & parentibus Christi amore relictis, indiuiduum se illi comitem in gloria & ignominia constanter præbuit: & animas non paucas sanctæ prædicationis officio, Christo lucrifecit. Postquam enim VVillebrordus primus omnium, Vltraiecti antistes designatus fuit, *VVillebrordus primus Vltraiecti Episc. In Elste VVerenfridus prædicat.* VVerenfridus auctoritate eius quædam illius Diœcesis loca, quæ Elste vocant, & VVesteruoert, verbo & doctrina regenda suscepit, vberesque adeo animarum fructus Deo breui retulit, vt tota diœcesis, quæ ad illud vsque tempus nefanda dæmoniorum superstitione conflictata erat, vesanis gentium ritibus ac detestabili inanium Deorum cultu sublato, sanctissima Christi sacra susceperit, seque totam, vni Christi famulo

famulo VVerenfrido, sanctioribus religionis Christianæ disciplinis imbuendam commiserit. Hoc vero vir diuinus non verbo tantum, sed excellenti vitæ integritate effecit; quæ gentis illius animos ita permouebat, ac insolitæ virtutis splendore illustrabat, vt cuncti non hominem, sed angelum è cælis missum crederent. Nihil enim in eo, quod ad virtutum omnium perfectionem attinet, requiri videbatur. Itaque post vberem animarum messem Domino oblatam, omnis colluuionis immunis, ac meritorum trophæo insignis, in VVesteruoert ex huius carnis migrauit ergastulo, sine fine feliciter gauisurus in Domino. Sacrum corpus eius fuit, longam vtriusque loci populorum post altercationem, insigni de *a* arca testamenti Domini renouato miraculo, demum diremptam, in Elste, cum omni veneratione, ingenti omnium luctu sepulturæ commendatum. Ibi per tanti patris intercessiones, multæ diuinitus fuere miraculorum declaratæ virtutes, Paralytici nimirum, contracti, leprosi, aliisque varijs languoribus afflicti; plenè curati.

Obitus eius.
Locus sepulturæ eius.
a 1. *Reg.* 6.
Claret miraculis post obitū.

SOLENNITAS ASSVMPTIONIS, SANctissimæ Dei Genitricis Virginis Mariæ: Ex R. P. Ludouici Granatensis & D. Ioannis Damasceni Serm. adiunctis paucis C. Baron.

C Baron. Annal. Tom. 1. Anno Christi 48. Et in Not. Martyrol. Roman. 15. August.

CVm multa sunt ac penè innumera, in hac sacratissima solennitate commemoratione dignissima, illud nos tantum pro instituti nostri modulo attingere volumus & debemus, qua celebritate ac lætitia, hodierna die, Sacratissima Virgo à supernis ciuibus excepta sit.

Principio igitur constat, inter alia Angelorum ministeria hoc inprimis numerari, quod sint animarum nostrarum (si pie vixerimus) in cælum portitores. Si enim mendicus ille Lazarus, (in Euangelio, ipso Domino referente) ab angelis in sinum Abrahæ portatur.

Angeli sanctorum animas in cælum deferunt.

 Quod

Luc.16. Quod si ex vngue leonem (quod aiunt, æstimare licet) iam tum conijcere poterimus, qua celebritate & pompa, quibus hymnis & canticis, & qua cælestis illius Senatûs lætitia, Mater Regis æterni hodie excepta sit. In terrenis quippe regnis hoc videmus, quod cum noui Regis nuptiæ celebrantur, aut filius regni hæres nascitur, aut etiam Rex ad Imperatoris dignitatem euehitur, & Imperatoria corona redimitur, regni Proceres, quo quisq. Regi charior, & in eius regno præstantior est, eo sumptus maiores in Principis sui gratiam facere, maioremq. lætitiæ significationem dare. Cum igitur hoc die Regis æterni Mater in cælum conscenderit, vt regiam coronam, dignitati & meritis eius debitam, perciperet, superni illi ciues, qui tanto charitatis ardore communem Dominum & Regem suum prosequuntur, qua hodie lætitia persultârunt? qua frequentia ad hunc diem celebrãdum conuenerunt? quibus hymnis & canticis Matris Domini sui laudes prædicârunt? cum omnes intelligerent, gloriam matri Dei exhibitam, in Regis sui gloriam redundare? Quale autem hoc genus obsequij fuerit, nemo poterit mente complecti, nisi qui charitatis magnitudinẽ, qua communem Dominum Sancti diligunt, potuerit pro dignitate æstimare, quæ solis ipsis ac Deo cognita est. Accessit & alia causa, quod cum superni ciues, felicitatis suæ gloriam, & omnia gratiarum genera, quibus ad illam peruenerunt, humanitati Christi debeant, hoc est, innocentissimo illi Agno, qui occisus est ab o-

Apoc.13. & 5. rigine mundi, cui omnes salutem sua in Apocal. magnis vocibus acceptam fecerunt; cum, inquam, tantum honoris & gloriæ huic sacræ humanitati & sanguini debeant, consequens erat, vt proximo loco beatissimæ Virginis se debitores profiterentur; ex cuius intemeratis visceribus, illa caro, ille sanguis, illa humanitas delibata est. Illam igitur post filium, tanquam mediatricem salutis, matrem gratiæ, ministram gloriæ, cælestem nostram, & vitæ ianuam agnoscunt, diligunt, amplectuntur, & toto affectu reuerentur.

Itaque hodierna die non ſolum in gratiam filij, ſed etiam ob grati animi officium ergo beatiſſimam matrem, omnes è ſoliis ſuis ſurrexerunt; omnes Virgini occurrerunt; omnes ſacris eius pedibus prouoluti ſunt; omnes eius laudes & gloriam cecinerunt: illiq; poſt filium ſalutis & felicitatis ſuæ beneficium acceptum retulerunt. Vbi Iudith vidua, abſciſſo principis Aſſyriorum capite, Iudæorum populum ab imminenti exitio liberauit, ſeniores populi & ſacerdotes magnificis eam titulis ornantes, *Tu* (aiebant) *lætitia Iſrael, tu gloria Hieruſalem tu honorificentia populi noſtri. Benedicta filia tu à Domino, quia per te fructum vitæ communicauimus.* Quanto igitur iuſtius hæ voces & laudes beatiſſimæ Virgini cõueniunt? Quæ non principis Aſſyriorum, ſed ſerpentis antiqui capite contrito, nos à diaboli ſeruitute, à morte peccati, & gehennæ incendio liberatos, cæleſtis regni ciues effecit? Illam igitur meritis laudibus ornant; illius gloriã prædicant: illam magnificis titulis nuncupant. Tu (inquiunt) genitrix gratiæ, inuentrix vitæ, mater ſalutis. Tu ſtella illa orta ex Iacob, ex qua radius proceſſit, qui vniuerſum mundum illuminauit. Tu viuum & animatum templum Dei, in quo ſalus mundi nouem menſibus habitauit. Tu arca illa myſtica teſtamenti, quæ cœleſte manna, hoc eſt, Angelorum & hominum panem, continuiſti. Tu aureum illud propitiatorium, per quod infenſum ſceleribus noſtris diuinum numen placatur. Tu veri Salomonis thronus, tu aula regia te thalamus, in quo cœlorum Rex & Dominus requieuit. Tu hortus concluſus, & fons ſignatus: qui nulli vnquam, niſi cœleſti Sponſo, patuit.

Quo iubilo virgo Deipara, à SS. in Cœlo recepta ſit.

Iudith 15.

Geneſ. 3.

Num. 24.

Exodi 16.

25.

3. Reg. 10.

Cant. 4.

His igitur titulis, his vocibus, Sanctorum omnium chori, Virginis beatæ gloriam prædicabant. Quæ autẽ vis orationis explicare valeat, qua lætitia ſimul & admiratione beatæ illæ mentes completæ fuerunt, cum incomparabilem Virginis puritatem, & pulchritudinẽ, & clariſſima virtutum eius odoramenta perceperunt? Eorum quippe nomine hodie canit Eccleſia; *Vidi ſpe-*

ciosam, sicut columbam, ascendentem desuper riuos aquarum, cuius inæstimabilis odor erat nimis in vestimentis eius, & tanquam dies verni circundabant eam flores rosarum, & lilia conuallium.

Sed inter has tamen Sanctorum laudes & voces, multo dulcius Virginis auribus dilectissimi filij vox insonabat; qui placidissimo vultu matri occurrens his vocibus eam compellabat; *Surge, propera amica mea, columba mea, formosa mea, & veni. Iam enim hyems transiit, imber abiit & recessit, flores apparuerunt in terra nostra. Veni sponsa mea, veni de Libano, veni, coronaberis.* Ad electos Saluator in extremo iudicij die se dicturum esse ait; *Venite benedicti Patris mei, percipite regnum quod vobis paratum est ab origine mundi. Esuriui enim, & dedistis mihi manducare: sitiui, & dedistis mihi bibere: hospes eram, & collegistis me: nudus, & cooperuistis me.* Quanto ergo iustius hæc eadem verba, ad Matrem filius inclamabit? Veni, inquiens, benedicta Patris mei, & accipe thalamum tibi ante mundi constitutionem præparatum; quæ me esurientem pauisti, sitientem potasti, nudum carne vestisti, & hospitem ac peregrinum in terris, intra pudicum pectoris tui hospitium excepisti, lactasti, & omni pietatis obsequio fouisti.

Cantic. 2.

Matth. 25.

Et hoc quidem splendidissimo comitatu, hac communi supernorũ ciuium lætitia, hodierna die ad thronum sibi à Deo paratum beatissimam Virginis animam deductam fuisse, dubium non est. De sacratissimo vero illius corpore quid Ecclesia ex antiqua & verissima traditione acceperit, silentio transeundum non est. Siquidem tempore gloriosæ illius dormitionis, ferunt dispersos per orbem Apostolos, momento temporis diuinitus Hierosolymis conuenisse, eiusq. exitum, Angelorum concentu & hymnis dulcisonis honoratum, pari gaudio & alacritate ab Apostolis celebratum fuisse. Sacratissimum autem corpus eius mundа inuolutum syndone, & arca reuerenter inclusum, inclytis Apostolorum humeris in prædium Gethsemane

De Sacrosancto Virginis corpore, quid actum.

ne delatum est. Cum autem sacri portitores in montis essent descensu, aiunt Hebræum quendam, seruum peccati, audaci & inconsiderato impetu, & infelici impressione, in diuinum illud tabernaculum irruisse, & ambabus manibus furiose apprehensum grabatum, in humum deiicere voluisse. Sed mox audax & nefarium facinus cælesti vltione fuit repressum; nam arescentibus manibus ipse concidit, agnitoq. scelere supplex sui reatûs veniam postulauit. Tunc Apostoli constituêre; ac mutilata brachia infelicis Hebræi feretro admouerunt: dictoq. citius pristinam incolumitatem, cum insigni dono fidei lætabundus accepit. Hinc Gethsemane in prædium tendentes, summa cũ reuerentia corpus in monumento posuêre; vbi dies admodum tres continuos, cælestes hymni, Apostolis de more Ecclesiæ iusta ei soluentibus auditi sunt. Tertio vero die vnus Apostolorum, qui forte tum præsens non erat, superuenit, voluitq. insita animi pietate, aperto monumento, corpori debitos deferre honores, & parem cum reliquis cultum exhibere. Cumq. postulato eius annuentes reliqui loculum apperuissent, syndonem quidem honestè compositam viderunt, corpus vero nequaquam inuenire potuêre; sed ineffabilis quædam odoris suauitas ad omnium nares permanabat; prorsus vt ministerij obstupefacti miraculo hoc solum cogitarent, quod cui placuit ex sacrosancta Virgine carnem assumere, & post partum incorruptũ eius virginitatem conseruare, ei quoque visum fuisse, intemeratum eius & impollutum corpus, ante communem resurrectionis diem, ad cælos honorificè transferre.

Vltio diuina in perfidum, sacras Virginis reliquias violare conantem.

Cælestis melodia, ad eius tumulum triduo auditur.

Aperto monumento, corpus sanctissimum non inuenitur.

Porro ne cui hæc eadem friuola videantur, sane eorum confirmantur testimonio, quorum & oculata fides, & auctoritas hactenus ab Ecclesia recepta perseuerat. Nam vna cum Apostolis Sanctissimus Timotheus primus Ephesiorum antistes, & Dionysius Areopagita præsentes fuêre; sicut ipse præclaro confirmat testimonio, in ijs, quæ de B. Hierotheo, (qui ipse

Nota fidem iam dicto rum, ex Dionysio Areopagita.

quoque tunc aderat) scripsit ad dictum Timotheum, sic dicens: *Nam etiam apud ipsos à Deo afflatos sacrorum Antistites, quando nos quoque, vt nosti, & multi ex sanctis nostris fratribus, ad contuendum corpus, quod vitæ principium dedit, & Deum suscepit, conuenissemus, (aderat autem & Domini frater, Iacobus, & Petrus suprema & antiquissima Theologorum summitas) & viso sacro corpore, placuit omnibus prout quisque poterat, hymnis celebrare infinitam bonitatem diuinarum virium.*

Hæc C. Baron Tom. 1 Annal.

Assertio de S. V. Maria assumptione.

Cæterùm quanquam de tempore obitus eius diuersæ ferantur sententiæ, nec Ecclesia certum aliquid definierit, illud tamen (sicut tam ex Græcorum tam Latinorum ferè omnium assertione, ita etiam ex Romanæ Ecclesiæ vsu recepto) firmiter constanterque est asserendum ac profitendum, Ipsam Sanctissimam Dei Genitricem Mariam, vt hominem, naturali exitu vita functam; vnaque cum Sacratissimo illo corpore, quo impartita est Deo carnem, in cœlum esse receptam. Quod quidem haud adeo mirum vel nouum videri debet, cum, si cætera in illam collata pensentur beneficia, hoc leuius censendum videatur, quod & aliis plurimis constat fuisse diuina liberalitate concessum. Quod si Christo resurgente ex mortuis, multa subinde (vt ait

Matth. 27.

Euangelista) sanctorum corpora surrexerunt, & introierunt in sanctam ciuitatem, & apparuerunt multis; (Quos, penetrans ille cœlos, duxit secum in altum, captiuam,) vt est apud Paulum (ducens captiuitatem.)

Ephes. 4.

Quid, inquam, tam mirum, tam nouum, vt matri concessum sit, quod compluribus seruis constat fuisse tributum? Sunt & aliæ innumeræ rationes, imo & sanctorum oracula Prophetarum, quæ non id suadeant solùm, sed & affirmare compellant; quæ cum ab aliis pluribus sint recensita, in illis diutius hic immorari, superuacaneum duximus.

VITA

VITA S. ARNVLPHI, EPISCOPI Suessionensis; Ex ea quæ est per Lisiardum eius successorem. Excessit ex humanis anno Domini millesimo octogesimo septimo. Pontificante Victore 3. Papa: & Regnante Henrico Imperatore eius quoque Nom. 3.

C. Baron. Tom. 11. Annal. & in not. Mart. Rom.

PEr idtempus, quod Flandriæ regio Balduini Comitis & Adelæ coniugis eius regimine ornabatur, regnum Francorum moderante Henrico filio Roberti, & apud Anglos regnante Eduardo Rege pientissimo, fuit vir nobilis, Fulbertus nomine, in pago Brabantiæ, apud fluuium Scaldem in villa, quam vocant Thidengen, qui non solùm genere sed etiam mundanarum rerum copia locuples, inter cæteros conterraneos & animo & carne modis omnibus eminebat. Porro nobilium more, digno matrimonio inito, ex nobilissima coniuge * Meinsinde filium elegantem sustulit, qui iam adultus, & armis gestandis aptissimus, ex humanis sublatus est. Eius vero mors, tantum vtrique parenti & omni denique familiæ attulit dolorem, vt toto deinde anno in luctu & squallore versarentur.

15. August.

Patria & Parentes S. Arnulphi.

** Mansuende.*

Mensibus vero aliquot in illo mœrore transactis, ecce in somnis apparuit matronæ illi, vir sane speciosus, & multa luce splendidus, qui eam his fere verbis affatus est: Quid ita teipsum mœrore consumis, filiumque ex hac mortali ad vitam meliorem translatum luges? An ignoras æquissimo Dei iudicio eum ex hac vita sublatum? ne si longiora vitę spatia ei concessa fuissent, per abrupta vitiorum in sempiternæ damnationis barathrum irruisset? Desine igitur stulto te dolore affligere, quin potiùs exulta, quod in vtero gestes puerum superna prædestinatione in conspectu Dei magnificandum. Cui in lucem edito, Christophori nomen imponi curabis: Quandoquidem reuera in hoc ille

Visio matris eius.

deſtinatus eſt, vt verbis & factis ſuo in pectore Chriſtum ferat. Et vt certo noueris hæc ita diuinitus præfinita, abi ad Eccleſiam, & in conſueto orationis tuæ loco humo foſſa, inuenies lapidem, & nomine & meritis filij tui literis grandiuſculis inſignitum. Matrona tantæ laudis percepto oraculo, ſumma mariti voluntate & gaudio, ilico aſſumptis famulis ad locum abiit, foſſaq. humo, lapidem quadratum, in eoq. Chriſtophori nomen profunde exaratum inuenit. Eo reperto, admiratione pariter & gaudio affecta, anxiè partûs diem præſtolata eſt; ac tempore deinde opportuno, filium diuinitus promiſſum enixa, cum incredibili gaudio & patris & propinquorum, eum ad Arnulphum Aldenardenſem, virum diuitiis & potentia inſignem, è ſacro fonte pro more ſuſcipiendum direxerunt. Is vero gaudio perfuſus maiori, nullo modo paſſus eſt Chriſtophorum eum appellari, ſed præ nimio propinquitatis amore, & faſtu quodam Arnulphi nomen ei impoſuit. Etſi autem Chriſtophori nomen non accepit, virtus tamen Chriſtum ferendi, in dies in illo mirifice excreuit.

Magnum corporis eius robur.

Interea magno ſtudio ac cura nutrici traditus, tanta cæpit & animi & corporis adoleſcere virtute, vt quinque robuſtorum excederet vires; ita vt omnes eum fortem Arnulphum nominarent. Et pater quidem ac mater eum cupiebant ſtudiis tradere literarum, ſed propinqui omnes, ac præcipue Aldenardenſis Arnulphus, ex paterno ſanguine cognatus, ſumma vi reluctabantur, eumque ſummo conatu & ſtudio bellicis aptabant rebus; ac tandem etiam ſæcularis militiæ cingulo, cum multa cognatorum exultatione donatū, ad ſummos honoris ac dignitatis gradus euehebant.

Nobilis proſapia matris eius.

Erat.n. Aldenardenſis Arnulphi maternū ſtemma ex Comitū genere, nempe Ducis Louanienſis & Comitis Namurcenſis, Loſnēſis, Duſacenſis atq. Montenſis, apprimè nobile. Itaq. pro voto amicorum, & nobilium cō ſuetudine, ornamētis militiæ egregiè decoratus fuit; quem tamē mater tanta nobilitate ornatū, ex diuina ſpon-

Arnulphus Chriſtophorus nuncupatur à matre.

sponsione Arnulphum Christophorum appellari voluit.

Cæterùm pius piæ matronæ filius, ita inter secularis militiæ arma versatus est, vt cuncti ex ipso vno, egregium virtutis acciperent exemplum, & tanquam in speculo perfectissimam viuendi normam contemplarentur. Erat enim diuinis rebus intenta supplicatione deditus, pius in subditos, erga pauperes profusus, & vt verbo concludam, cunctis virtutibus præclare excultus. Sed cùm tot & tanta virtutum germina, vberes fructus pro voto, terrena militia eum retardante, proferre non possent, salutari apud se consilio statuit, secularis militiæ stipendio deserto, curas & labores omnes in illud commutare, vnde certa cœlestis vitæ præmia expectare posset.

Eius perfectio vitæ, inter arma militiæ.

Itaque duobus conuocatis armigeris, iubet omnia armorum genera expediri, vt cum eximio ornatu & pompa, Francorum Regis aulam posset adire. Parent illi imperanti; præparant equos, arma componunt, omniaque strenuo milite digna comparant. Tum Arnulphus matri valedicens, (iam enim pater obierat) arripit iter Franciam versus; & neglecta Regis Philippi aula, festinus expetit Ecclesiam almi confessoris Medardi. Erat tunc illo in monasterio præclara monachorum congregatio, sub Reinaldo spiritalis militiæ stipendia faciens. Eius loci fratres, Arnulphum præcipua deuotione ad Christum properantem & militiæ cingulum respuentem, charitatis officiis, vt par erat, excipiunt, armaque cum vestibus cultissimis Ecclesiæ conferentem tondent, & tonsum habitu regulari, & Crucis Christi mortificatione induunt. Indutus Christianæ militiæ armis Arnulphus, mox legibus & præceptis Dominicis diligenter imbuitur, annuoque cursu in tramite regulari strenue exacto, eleemosynæ operibus per obedientiam deputatur. Præstitit hoc vir sanctissimus, qui misericordiæ visceribus totus affluebat, tanta liberalitate, vt pauperes verum patrem se nactum profitentur.

Abit in Franciam, Christo seruiturus.

Recipitur in monasterio S. Medardi, & induitur habitu monastico.

Mire beneficus in pauperes.

Porro cùm eodem in monasterio, per id tempus, monachus quidam Ereboldus nomine, Christi amore inclusus degeret, ei Arnulphus pietatis ergô, & vt eius disciplinis per familiare colloquium diligentius imbueretur, sedulo ministrabat; qui tandem post multos pœnitentiæ agones, cum mortis doloribus se vrgeri sentiret, aduocato Arnulpho, obnixe ab eo parum lactis ad refocillandas corporis vires petiit. Id vir diuinus vt ocyus exequeretur, panem vnum, ex ijs qui pauperibus destinati erant, vendidit, ac precio illius lac emit, & seruo Dei alacriter obtulit. Interim Arnulphus cernens Ereboldum ad vitæ terminum appropinquare, supplicibus ab eo precibus contendit, vt post obitum, statum illi suum reuelare dignaretur. Ille vero, quod fidei calore eum petere nouerat, se facturum fideliter promisit.

Ereboldus post obitũ Arnulpho apparet.

Cumque à præsenti vita emigrasset, paucis post diebus iucunda visione Arnulpho se exhibuit. Vnde sane mirifice exultans Arnulphus quæsiuit, num quid pœnarum perpessus esset. Cui Ereboldus, Lactis illius causa, quod tu mihi ministrasti, pœnarum nonnihil lui: quod illud pauperum substantia comparâsses. Sed tum hoc, tum alia omnia mihi clementer indulta sunt peccata, & nunc beatorum gaudiis securus fruor.

Hac visione Arnulphus vehementer ad diuinæ seruitutis cultum inflammatus, non prius à precibus, aliisque corporis afflictionibus cessauit, quam eandem secretæ conuersationis rationem à Domino obtineret, & ab omni hominum familiari congressu seclusus degeret.

Arnulphus se includit.

Eo autem potitus desiderio, factus est Christi bonus odor in omni loco; suoque exemplo, præter alios innumeros, ipsum quoque Theobaldum, nobilem cum primis adolescentem, ad eadem laborum præmia è medio honorum cursu allexit, multorumque mentibus virtutis rem mirabiliter instillauit.

Ille vero cellæ angustiis inclusus, mente paradisi fruebatur deliciis: prorsus vt annis admodum tribus & mensibus sex, intra perpetuum sese silentium con-

continuerit, solaque diuinorum librorum lectione animum oblectauerit. Dedit quoque operam, vt scribendi peritiam obtineret: librosque componendi non contemnendam adeptus est gratiam. De cibo vero & potu quid referam? cum diuturnis ille ieiuniis plus delectaretur, quam delicatis ferculis: panemque ex hordeo semitrito non nisi parce & raro sumeret.

Interea Abbate Reinaldo vitæ munere pie defuncto, Pontius quidam pseudomonachus, à Rege Francorum Philippo, nomen & sedem Abbatis per Simoniam obtinuit, breuique monasterium & opibus & disciplinis florentissimum, exhausit: & omnia pene ornamenta vesana mente profudit. Cuius scelere merito offensi fratres, habito inter se consilio, Suessionensem antistitem adeunt; supplicant, vt cum loci primariis à Regia maiestate alium illis pastorem petat, eiectoque Pontio non Abbate sed tyranno, locum illum, à Pontio subuersum atque omnibus ornamentis impie spoliatum, in pristinum splendorem restituat. Satisfecit eorum postulato antistes Theobaldus, summaque Regis voluntate, eiecto Pontio, Arnulphum substituit. At vero Arnulphus, qui iam triennij & sex mensium silentium tenuerat, accepta antistitis fratrumque voluntate, vehementer indoluit, & inducias in alterum vsque diem postulauit. Tum episcopus aduertens, eum quippiam animo callide versare, concessis induciis, custodes in cellæ circuitu disposuit, ne nocturna fuga, quam animo voluebat, elaberetur. Verùm Arnulphus altis suspiriis, crebrisque gemitibus noctem ducens insomnem, vbi custodes optato correptos somno aduertit, per murum aufugit, totaque pene nocte errabundus, tandem pauperis cuiusdam hospitio, in pago iuxta montem Laudunensem exceptus fuit. Interea vt primùm fuga innotuit, ilico permulti in regiones ablegantur, vt virum sanctum passim requirant: domumque reducant.

Pontius pseudomonachus, per Simoniam obtinet Abbatiam S. Medardi.

Arnulphus Abbas eligitur.

Init fugam.

Hæc vbi audiuit reuerendus heros, vt quærentium cui-

euitaret manus, prima noctis hora è ſtrato conſurgens ad pagi illius Eccleſiam abiit: ibidemque ante ianuam proſtratus, profuſo lachrymarum imbre diuinam opem ſupplex implorauit, vt cœptum iter proſpere dignaretur dirigere. Cumque expleta oratione exauditum ſe à Deo putaret, ad remotiora deſerti loca fugere decreuit.

Lupus ſe illi in fuga adiungit.

Et ecce ſubito lupus ingens ab improuiſo adueniens, illi ſe itineris comitem adiungit. Ille ratus ex lupi comitatu ſe facilius ad auia loca peruenturum, illum præeuntem ſequitur; ſed duce lupo, vel potiùs auctore Deo nocte ad vrbem Sueſſionenſem redit, ſedenſque in cliuo ei propinquo, orto iam Sole vbi eſſet demum agnouit.

Lupi ductu ignarus ad Vrbem venit.

Animi ergo anxius & mœrore confectus, antequam nouas latebras quærere poſſet, fuit à nobilibus & vrbanis, Monachis pariter & Clericis à fuga retractus, & Abbatis officio ac honore vel inuitus decoratus.

Inuitus Abbatis officium ſuſcipit.

Itaque cùm diutius reluctari ſe non poſſe cerneret, ceruicem oneri ſubiecit; collapſam monaſterij diſciplinam & doctrina & exemplo egregie reſtaurauit: & diſtracta Eccleſiæ ornamenta affatim reſtituit. Inde vero annis aliquot, clariſſimis miraculorum virtutibus non modo fratres in omni ſanctitatis continuit officio, ſed & exteros etiam à prauitate vitæ ad meliorem admodum adduxit frugem.

Sed quia ratum hoc eſt inter mortales, nihil eſſe ex omni parte beatum: Odo quidam illius ſubditus, ſummis inuidiæ ſtimulis in virum Dei concitatus, indicauit Regi Francorum Philippo, contra hoſtes bellum molienti, antiqua conſuetudine receptum eſſe, vt S. Medardi Abbas regiæ expeditioni intereſſet, cogeret igitur Arnulphum, vt cum armato milite regiam in expeditionem iret. Excepit Rex Odonis conſilium gratulabundus, monuitque Arnulphum, vt ilico arma expediret, ſociumque ſe periculi præberet, vel certe Abbatis loco & nomini cederet.

Abdicat ſe libentiſſime Abbatis officio.

His auditis, vir eximius honoris culmen pro nihilo ducens, ilico elegit ſibi Geraldum ſucceſſorem, virum & ſcientia ſcripturarum egregie inſtructum, & omni honeſtate conſpicuum; ſeque confe-

ſtim

ſtim cellæ includens, priſtina pœnitentiæ opera incredibili animi ardore reſumpſit.

Porro Geraldo Abbate ocyus inſtituto, de repente aduolat memoratus ille Pontius, veſanus monaſtici Ordinis temerator, ducens ſecum Reginam Bertradam; quæ authoritate regia, viro Dei Arnulpho fruſtra obnitente ac cœleſtem vltionem denuntiante, Geraldum expulit; & impium Pontium contra fas in adminiſtrationem intruſit. Et quidem B. Arnulphus, cum præter omnium opinionem, vitam ibidem incluſus multo ſuauius iucundiuſque duceret, tum eiuſmodi virtutum ſtudijs & exercitijs celebre adeo nomen longe lateque ſibi comparauit, vt totius regni nobiles eius benedictionibus frui peroptarent, & omnes in dignitate poſiti eius colloquium ardenter expeterent, vt cum de pace Eccleſiæ, tum de animarum ſalute ab illo conſilia peterent. Interea vero, dictu mirum, quantis miraculis & quam egregio prophetiæ ſpiritu claruerit. *Fit celebrior apud nobiles omnes, cellâ incluſus quam Abbatis honore decoratus.*

Poſtquam autem Sueſſionum antiſtes Theobaldus, vitam hanc caducam cum meliore permutauit fuit, Arnulphus ad id honoris faſtigium, quanquam inuitus & planereluctans, euectus, & infula pontificali ſummo Sueſſionenſis populi gaudio decoratus. Sed cum iam ante, Vrſio Geruaſij regij dapiferi germanus frater, ſedē illam occupaſſet, & armatorum circumcinctus turba, per fas perque nefas, Regis fauore fretus, epiſcopalem dignitatem retinere vellet, Arnulphus pacis quam diſcordiarum ſtudioſior, in quodam caſtello eiuſdem diœceſis, quod Vlciacum vocant, ſedem ſibi conſtituit; ibidemque accurrentibus ad eum promiſcuis populorum turbis, officio ſuo egregie eſt perfunctus. Tandem vero poſt alia atque alia pietatis munia, Eccleſiæ magna cum ſanctitatis laude præſtita, viuificis perceptis ſacramentis, tempore diuinitùs ei reuelato, obdormiuit in Domino, 18. quippe Calend. Septemb. Anno Chriſti 1087. Aldenburgi in Flandria; quo tum, pro pace Reipublicæ componenda, Deo ita diſponente, iam ſecundo erat euocatus; Vbi & corpus eius in Eccleſia S. Petri hono- *Succedit Theobaldo in Epiſcopatu.* *Obitus eius.*

honorifico monumento conditum est: insigni hoc Epitaphio decoratum:

Miles in hoc mundo, modo puluis in hoc monumento;
Militiam mundi spreuit amore Dei:
Cuius tutela, qua viuitur absque querela,
Primum deuotus Suessionis monachus;
Et mox Angustæ deuotior incola cellæ,
Et per pauperiem frigus & esuriem;
Atque per insomnes in fletibus & prece noctes:
Virtutum studiis extulit & meritis:
Abba dein factus, & præsul vtrunq; coactus;
Quæ digne subijt, dignius excoluit.
Huc veniens demum, Domino donante, supremum
Claudens morte diem: transijt ad requiem.
Transitus eius ei prouenit fine diei,
Quem sequitur celebris, orbe colente, dies;
Qua cœli Dominum de mundi valle Mariam.
Intulit Astricolis cælica turma choris.
Præsulis Arnulphi quo festa dies celebratur:
Præsulis Arnulphi corpus humo tegitur.

Epitaphiũ S. Arnulphi.

Insignia ad sepulchrũ eius miracula. Fuit vero vt in vita, ita post obitum eximiis clarus miraculis. Varij siquidem morbi & languores ad sepulchrum eius curati. Quare per multi assiduo eo confluere; puluerem eius tumulo propinquum colligere; ad suos morbidos eum absportare: quia inde salutare remedium celeriter obtinebant.

C. Baron. Annal. Tom. 3. & in Not. Martyr. Roman.

BREVIS VITA S. ARSACII CONFESSORIS; quem Latina Martyrologia Vrsatium vocant: ex historia Ecclesiastica Sozomen. lib. 4. cap. 15. Claruit, vt patet infra, temporibus Licinij in Oriente Imp. qui floruit in Regno Anno Christi Domini 316. & Reliq.

16. August. Ciuitas (Nicomedia) tam exiguo temporis momento, terræmotu concussa est, vt qui cuperent alio

alio confugere, non possent: sed prima periculi aggressione, quo quisque stetit loco, in eo magna ex parte aut seruatus est, aut perijt. Est præterea multis in ore, Arsacium hanc ante vidisse calamitatem, quam acciderit. Qui genere Persa fuit, & ex milite, qui Imperatoris leones nutriebat, insignis confessor, regnante Licinio, factus, relictaque militia, in arce Nicomediæ, intra murum, monasticam exercens disciplinam, habitauit. Quo in loco diuina visio ei oblata, iussit ex vrbe egredi: quo vitaret cladem, quæ esset eam postea occupatura. Mature igitur ad Ecclesiam profectus, dat mandatum Clericis, vt supplices Deo preces exhibeant, quo imminentem ciuitati cladem orationibus auertant. Vbi autem frustra eis persuadere conatus est, & ludibrio habitus, simul vt calamitatem eos nec opinantes oppressuram præsignificauerat, ad arcem reuertitur, & humi faciem proiectus, Deum precatus est.

Nicomedia horribilis terræmotus.

Patria eius

Admonetur diuinitus, de terræmotu futuro.

Interea temporis, vrbe terræmotu concussa, complures obtriti perierunt; qui autem supererant, in agros & solitudinem profugerunt. Siquidem velut in ciuitate opulenta & ampla, singulis in ædibus ignis accensus fuit; in focis, furnis, & caminis balneorum, & eorum qui eas exercent artes, quibus igni opus fit; adeo vt tectis ædium terræ motu disturbatis, flamma eorum materiem occuparet, lignisque aridis, vt est verisimile, admixtis, & rebus oleo & pinguedine perfusis, quæ facile incendi solent, affatim nutrita cresceret: atque in omnes partes serpens, ac tandem velut in vnum confluens, efficeret, vt tota vrbs instar vnius (pene dixerim) rogi videretur. Et quoniam in hac clade ad ædes accedi non posset, qui incolumes ex terræmotu euaserant, ad arcem procurrerunt. Arsacius autem in turri, quæ steterat inconcussa, pronus decumbens, sicut se, cùm orare cepisset, extenderat, mortuus repertus est. Fama vero est, eum à Deo precibus contendisse, vt ante cladem mortem oppeteret; morique maluisse, quam calamitatem oculis cernere vrbis illius,

Terribile incendium

Obitus S. Arsacij.

illius, in qua primùm Christum cognouerat, & Eccle-
siasticæ disciplina imbutus fuerat.

Dæmones ex obsessis fugat corporibus.

Sed quoniam ad hunc virum nostra delapsa est oratio, intelligendum est, eum pro amore, quo Deus illum complexus est, potuisse dæmones abigere, & homines iisdem agitatos purgare. Nam cum quidam vexatus dæmonio per forum gladio stricto curreret, omnesque fugam in eff...am conuerteret, & tumultus vrbem occuparet, Arsacius factus illi obuiam, Christum nominauit; verbo hominem deiecit, eum extemplo dæmone purgauit, & ad sanam mentem reduxit. Edita sunt etiam ab illo alia multa opera, quæ supra humanam facultatem artemque putanda sunt; quorum hoc vnum fuit. Erat forte Draco, vel aliud serpentis genus, quod viatores illac iter habentes ante flatu suo peremit, quàm oculis eorum cerneretur; nam in quodam specu prope viam oblituit. At quem locum accedens Arsacius, orauit; serpens autem sua sponte egreditur è specu, & capite bis ad terram alliso, se ipse interfecit. Atque ista commemorârunt hi, qui dicebant se ab illis audiuisse, qui ipsum Arsacium oculis aspexissent.

Draconem hominibus infestum interfecit.

C. Baron. in Not. Martyr. Roman.

VITA S. ROCHI, CONFESSORIS EXIMII: Ex ea quæ est per Franciscum Diedum Venetum. Excessit è corpore Anno Salutis 1327.

16. August.

Clari natales eius.

SAnctus Rochus confessor Christi gloriosus, Galliæ Narbonensi oppido Montis Pessulani, olim Agathopolis dicto oriundus, patre Ioanne, matre vero Libera, illustribus oppidi illius dominis, rubra cruce insignitus, in lucem prodiisse fertur. Is duodecimo ætatis suæ anno parentibus orbatus, incredibili seueritate bellum suo corpori indixit: & patria, & amicis relictis, cunctisque possessionibus ac facultatibus sane amplissimis pauperibus distributis, ac postremo oppidis paternis, vna cum principatu, patruo commissis, breui & abiecta

ecta indutus veste, cum pileo & perâ, peregrini in-
star, ex Gallia in Italiam commigrauit. Itaque cum
Romam animo proposuisset, antequam eo perueni-
ret, Aquampendentem ingressus ciuitatem, Vincentio
Nosocomij magistro se iunxit; vbi cunctos pestilenti
contagione ad mortem infectos, signo Crucis (haud
sine ingenti omnium admiratione) integra & perfecta
sanitate donauit. Inde alias Italiæ ciuitates & castel-
la obiens, plurimos truci pestilentia correptos, si-
mili ratione ac virtute sanauit. Quibus gestis, &
ipse cœlesti admonitus oraculo, corporis se crucia-
tibus & tormentis exercendum esse, acutissima fe-
bre corripitur, coxaque sinistra, sagitta pestifera trans
figitur. Quare sese in proximam eremum recepit; ibi-
que latitans, à cane cuiusdam nobilis, Deo disponente,
pane Domini sui alitus est: donec pristina recuperata
valetudine, Gallias tandem longis itineribus repetere
iceuit.

Peregrinatur.

Seruit in Nosocomio & sanat omnes peste laborantes signo Crucis.

Corripitur Febre.

Alitur diuinitus ministerio canis.

Eo delatus, & paternum castrum ingressus, cum o-
mnia tunc bellis feruerent, fuit inibi omnibus inco-
gnitus, & explorator existimatus, in vincula coniectus;
vbi annis admodum quinque, à patruo incognitus,
carceris squalorem inuicta quadam animi patientia
sustinuit. Quo tempore exacto, noua infirmitate cor-
ripitur: qua cum se exanimari, mortemque adesse sen-
tiret, sacris Ecclesiæ munitus sacramentis, ante quam
vita excederet, supplicibus à Domino precibus
contendit, vt quicunque patrocinium eius cum fide
postularet, à pestilenti contagione immunis perma-
neret.

Mittitur in carcerem.

Moritur.

Eo itaque vita functo, ad latus eius tabella his li-
teris inscripta reperta est; *Peste laborantes, ad Rochi
patrocinium confugientes, contagionem illam atrocissi-
mam euasuros significo.* Quod & ad patruum eius,
principem, delatum est; is, agnito suo ex fratre nepote,
profusa ingenti lachrymarum vi, corpus eius san-
ctissimum cum summa pompæ celebritate ad tem-
plum deferri curauit; inde exequijs rite peractis,

eidem honorificam admodum erexit basilicam; vb vir sanctus per multos annos inauditis signis & virtu tibus coruscauit. Fama deinde virtutum & miraculo rum eius cum in Germaniam, tùm in Italiam perlat effecit, vt vndique illi & templa & sacella construeren tur.

Claret miraculis post obitum.

Porro sacratissimum illius corpus fuit anno 1484 à quibusdam è Derdonensi diœcesi furtim sublatum ac tandem Venetias aduectum; vbi à Senatu Veneto, a vniuerso populo ineffabili festiuitate ac gaudio fuit ex ceptum: & templum celeberrimum ingenti impens illi constructum.

Transfertur Venetias corpus eius.

C. Baron. Tom. 8. Annal. & in not. Mart. Rom. 18. Iulij. 16. August. Quo die eius festum celebratur, propter translationem illius.

VITA S. ARNVLPHI, ALIAS ARNVL fi, Metensis Episcopi; Ex ea quæ est apud V. P. Laurentium Surium. Obijt Anno Salutis 640.

Primordia eius.

SAnctus Arnulphus in Francia, parentibus diuitia rum ac nobilitatis claritudine multum conspicui natus: à Stephano quodam seruo Dei, in ipsis natiui tatis exordiis, futuræ sanctitatis insigni meruit decora ri testimonio. Porro opportuno tempore, literarum studiis imbuendus traditus præceptoribus, cum es set præclaræ admodùm indolis, sagacis ingenij, me moriæque capacis, intantùm breui tempore profe cit, vt cæteros contubernales suos, multis parasangis superaret.

Degit in aula Regis.

Cumque iam egregie edoctus, ad robustam perue nisset ætatem, in bonis actibus exercitandus, oblatus est Gundulpho subregulo siue palatij Rectori: quem ille per multa deinceps experimenta probatum, Theo deberti Regis ministerijs applicauit. Ecquis vero illius in armis & bellicis rebus strenuitatem satis enarra re queat, quando ille sæpe aduersarum gentium pha langes suo ferro abegit? Vnde Christo directore, qui dudùm pene omnium infimus videbatur, demùm

Magnis honoribus ponitur.

effe-

ffectus eſt omnium ſummus; ita vt ſex prouinciæ, quas tunc totidem curabant Regis domeſtici, ſub illius adminiſtratione, eius ſolius arbitrio regerentur; interim haud ſegniter in orationibus, in ieiuniis, in pauperum miſeriis ſubleuandis, aliiſque ſpiritalibus exercitiis ſeſe exercebat. Porro parentibus & amicis ipſum cogentibus vix cedens, illuſtriſſimæ proſapiæ, præclarumque morum duxit vxorem; ex qua duorum filiorum gaudia ſuſcepit: ita tamen vt iugis eius meditatio circa monaſteria & loca ſancta verſaretur.

Pia eius exercitia.

Per id tempus vero erat in Regis miniſterio Romaricus, vir egregius; qui cognito eius deſiderio ſancto, familiari ei affectu iungitur: atque adeo tandem relictis omnibus ad * Lirinenſe monaſterium, Chriſti amore proficiſci ſimul ſtatuunt. Verùm hac in re vtriuſque deſiderio, altiſſimi voluntas obſtitit. Contigit ſiquidem interim vrbem Metenſem ſuo orbari Pontifice; eam ſubito vnanimi corde & voce, populus Arnulphum Regis domeſticum & Conſiliarium Epiſcopatu dignum planè acclamat. At ille primo multum reſiſtere obnitique; demùm cernens Deo ſic viſum eſſe, compulſus, cum lachrymis humeros oneri ſubiecit: ita Pontificalem ferens infulam, vt cogeretur, priorem curam & Aulæ ſolicitudinem, nec non & Palatij Primatum ſeu Magiſtratum retinere.

** Lerinum*

Creatur Metenſis Antiſtes.

Porro ad hanc dignitatem ſublimatus vir ſanctus, ſedulo cauit ne illi honores in peius (vt aſſolet) mutarent mores. Ilico etenim tanta illi acceſſit in pauperes munificentia, vt fama per longinquas regiones & ciuitates ſeſe diffundente, innumera pauperum multitudo vndique ad eum refocillanda feſtinaret. In ſuſcipiendis autem monachis & peregrinis intantum extitit humilis & deuotus, vt quos hoſpitio recepiſſet, propriis manibus, eorum ablueret pedes: veſtitos deinde, & cibo potuque ſatis refectos in pace dimitteret. Abſtinentiæ vero eius

Benignitas eius in pauperes, Religioſos, ac peregrinos.

rigorem condigne explicare quis possit? cum præse-
Rigor vitæ ipsius. tim interdum post triduana vel prolixiora ieiunia, pa[…]
hordeaceo & aquæ potu victitârit? Quin & occul[…]
asperum iugiter ad nudam carnem gestans cilicium[…]
exesa & macerata membra spiritui egregie subdi[…]a[…]
se, indefesse cogebat.

** al. Clotarius.* Quo fere tempore * Clotharius, peremptis hos[…]
bus, cum solus totius Galliæ regni monarchiam co[…]
secutus esset, nihil antiquius habuit, quam vt cole[…]
pietatem, Deique amicos, viros sanctos, vsu sibi am[…]
citiæ iungeret, atque consiliarios adhiberet. Fuit[…]
ijs vnus sacer hic Antistes, cui suum filium Dagob[…]
tum tradidit instituendum: quem regni totius hæ[…]
Clotharius Francorū Rex, quanti eum fecerit. dem fore speraret. Tanti siquidem sanctum Præsule[…]
faciebat Rex, vt eo inconsulto quicquam facere n[…]
auderet; itemque Regina; qui non interdiu tantu[…]
sed noctu etiam eundem sæpius adire solerent; vn[…]
curialibus canibus oblatrandi in eum & famam e[…]
dilacerandi ac corrodiendi occasio data est. At [...]
uere admodùm Deus vltus est in huiusmodi det[…]
ctores.

** al. Notto.* Quidam enim scelestus homo, nomine * Nodd[…]
ausus est irrogare cum complicibus suis Episcopo sa[…]
cto iniuriam; asserens scilicet eum non esse cultor[…]
Dei, sed potius hominem deditum voluptati; ad cu[…]
lectum nocturnis honoris non solum Rex, veru[…]
etiam Regina, tanquam consilia flagitantes interd[…]
properarent. Cum ergo vir ille die quadam, a[…]
Diuina vltio in detractores viri Sancti. referto vino, vna cum detractore socio suo str[…]
petijsset, ecce iubente Domino, omnia illorum ve[…]
menta vallantur vndique flamma. Quibus ilico c[…]
ingenti clamore prosilientibus, & aquam circa na[…]
ac genitalia loca, vbi camisiæ illorum acerrime cren[…]
bantur, inijcientibus, nec omnino flammam diuini[…]
missam extinguere valentibus, tandem ad instar p[…]
corum luto volutabri sese pariter inuoluunt; & [...]
diu vociferantes, vix ad vltimum, pœnam, quam m[…]
to patiebantur, euaserunt; nec diu post Noddo ille [...]
ip[…]

ſis ſacro Præſuli impie obiectis flagitiis deprehen-
is, Regia animaduerſione, vna cum filio vita pri-
atur.

Per id tempus cum vir ſanctus iam pene omnes
ccleſiæ theſauros in vſus pauperum erogâſſet, ſuper-
tat adhuc diſcus argenteus, habens libras ſeptuagin-
duas. Hunc quidam Hugo primus procerum, pro-
iſſis primo pauperibus de neceſſariis, dato pretio com-
arauit. Sed omnipotens Deus haud paſſus eſt, vt lai- *Vas ſacrum haud impune retinet laicus.*
us illo frueretur, qui in honorem Beati Stephani pro
omartyris olim conſecratus habebatur. Prædicto
qu dem Hugone repentina morte ſublato, diſcus
lle Clothario Regi allatus eſt: qui cum vera relatione
idiciſſet, hunc à Beato Arnulpho ob alimoniam pau-
erum venundatum fuiſſe, mox tanquam cælitùs in-
piratus, iubet eum velociter ſuperpoſitis centum au-
eis ad Metenſem ciuitatem ſancto Pontifici deferri. *Pietas Regis Clotarij*
ta factum eſt, vt pauperes Chriſti haberent alimenta;
res ſanctorum, quibus ſemel data fuerat, abſque vllo
iſpendio, quin & multiplicato fœnore reſtituere-
ur.

Porro cuncta quæ operatus eſt vir ſanctus mira- *Quædam miracula eius.*
ula, ſingulatim hîc recenſere, longum nimis cum fo
et, ea ſummatim perſtrinxiſſe ſufficiet. Tres dæmo
iacas liberauit; Leproſum mundauit: permultiſque
lijs virtutibus egregie paſſim claruit. Vnde metuens
e quandoque vanæ gloriolæ laqueum incideret:
remi ſecreta adire, nunciumque Eccleſiæ remittere
tatuit. Verùm id regnante Clothario ad effectum
erducere haud potuit; eodem Rege conſtantiſſime
ugiter obnitente. Quo demùm defuncto, cum ad *Petit miſſionem ab Epiſcopatu.*
huc pio eodem deſiderio flagraret, & iterum atque
terum à Dagoberto eius filio, quem diligentiſſime
nutrierat, licentiam huius rei poſtularet, inſtinctu
diaboli tandem commotus Rex, ſtricto gladio vo-
luit eum ſauciatum à ſe remouere. At pius Antiſtes di-
uino feruens amore, intrepidum ſeſe neci obtulit;
cum protinus aſtantium procerum vnus temeritatem

Constantia eius. *Rex & Regina sacrũ Antistitem veniã rogant, & postulatis annuunt.*

Regis redarguens, furorem eius sedauit: sicque me
diante Dei gratia, caruit effectu, sceleratus affe
ctus. Superueniens quoque Regina, vt audiuit in
iustam Regis commotionem in sanctum Præsulem
prostrau t se vna cum eo ped bus ipsius; iniuriæ illat
remissionem cum lachrymis postu antes, ac facult
tem ad eremum pergendi, quanquam inuiti, ei la
gientes.

Instituit successorem. ** al. Gertrico.* ** al. Abdo.*

Itaque Beatus Arnulphus data illis benigne veni
sollicitus de grege sibi à Domino credito, ne soliti
æternæ vitæ pabulis, illo sic remoto, destituerentur
prouidit illi de successore viro dignissimo ac sanctita
admirando, Goërico * cognomento * Abbo. Id vb
percepit vir egregius Romaricus, cunctis posthabit
ilico ad virum sanctum venit congratulabundus; &
vtroque in id consentiente, in vasta eremo sibi locun
præparauit. Insequenti autem luce, cum quod anim
conceperant, conficere vellent, & equi præ foribu
iam strati adessent, ecce casu inopinato Regium prom
ptuarium voraci corripitur igne; flamma excelsissim
erumpit: domos vndique vicinas minaciter lambit
Oritur repente ciuium eiulatus & clamor: concurri
tur vndique; in vanum laboratur: donec beatus Pon
tifex eo adueniens, protinùs expleta oratione, san
ctam manum eleuans, contra horrendos flammarum
globos signum Sanctæ Crucis expressit. Tunc siqui
dem (mirabile visu) tanquam cœlitùs percussus, in
tra parietes in semetipsum totus contortus ignis inte
rijt: nihilque alibi nocuit.

Signo S. Crucis extinguit ingens incendium.

Abit in eremum vir sanctus. ** al. Vogasum.*

Post quæ sacer Antistes, relictis cunctis seculi
rebus, beneque ac integre in pauperes erogatis,
ceu nouus Elias ad eremum * Vosagum cum pien
tissimo socio Romarico properans, inter bestias &
feras syluestres exiguis constructis domicilijs, quo
tidianis meditationibus, diuinarum laudum can
tica admiscens, animum iugiter pascebat, confor
tabatque.

Ascitis quoque nonnullis monachis, atque le
piosis,

Pia eius exercitia ibidem. prosis, haud dedignabatur tantus Antistes suis manibus calceamenta à pedibus eorum detrahere, eaque detergere; capita eorum & pedes crebro abluere: lectos illorum quotidie studiosissime componere; cibos illis sedulo præparare: sæpeque ipse esuriens, solicite admodùm illos pascere. Lectus vero eius, spretis mollibus & pretiosis operimentis, ciliciis ornabatur.

In his igitur aliisque bonis innumeris cum vitam Angelicam duceret sanctus Pontifex, tandem Deo volente athletam suum ad destinatum vocare brauium, post breuem infirmitatem, sancta illa anima è corpore migrans, manibus sanctorum Angelorum in Cœlum delata est: exultantibus quidem supernis virtutibus, multum vero plorantibus Christi pauperibus ac religiosorum cætibus. *Migrat in cœlū sacer Antistes.*

Porro Romaricus eius sanctissimum corpus, quo potuit honore, in castello sepulturæ mandauit. Inde anno fere euoluto successor eius Goericus accitis duobus Episcopis, collectaque Cleri & populi multa frequentia, id ad vrbem Metensem transtulit, ac in Basilica sanctorum Apostolorum cum reuerentia, ingentique totius ciuitatis gaudio condidit. Quid autem apud Christum in eremo sibi comparâsset, suis ciuibus per miracula ilico declarauit. Cæca siquidem illuminatur; contracta ad sepulchrum eius sanatur: claudo gressus optatus restituitur. Et hæc quidem pauca è plurimis: quæ si omnia stylo exarare vellemus, vastum opus & ingens lectori exhiberemus. *Locus sepulturæ eius.* *Miracula ad sepulchrum eius*

C Baron. in Not. Martyr. Roman.

VITA S. HYACINTHI CONFESSOris, Ordinis Prædicatorum siue Dominicanorum; Ex ea quæ est per V. P. Seuerinum Cracouiensem, eiusdem Ordinis S. Theologiæ Magistrum. Deceßit ex hac Vita Anno Domini 1257. Relatus in numerum Sanctorum à Clemente 8. Pontifice Maximo, Anno Partæ Salutis 1594. Pontificatus sui 3.

16. August. Genus & Patria eius.

ORtus est B. Hyacinthus, ex Nobilissima familia, Odrouons, Patria Polonus, territorio Camienensi; Anno à Natiuitate Domini 1183. In qua familia, præter Generales exercituum Ductores, & de Barbaris, & Christiani nominis hostibus magnificos triumphatores, plures floruêre Ecclesiarum Antistites, Episcopi & Archiepiscopi. Eidem etiam familiæ magnum deinde additum est ornamentum: qui ex materno eiusdem latere prodijt amplissimi huius ordinis Cardinalis Radziuil; vita, moribus, & virtute ab illustribus antecessoribus minime degener. Habuit autem B. Hyacinthus patrem Eustachium Comitem de Conskye Heroem præstantissimum; Patruum, Iuonem de Conskye, Cracouiæ Episcopum; de cuius vitæ sanctimonia egregiis animi dotibus, & cunctarum virtutum corona, si hic suus esset locus, mea quidem oratio facile principium inueniret exitum vero perdifficilem. Fuit etiam suis à parentibus Deum timentibus in via Domini alitus, educatus atque institutus. Post puerilia autem rudimenta, & audita oratoriæ artis præcepta, cum esset in primo adolescentiæ flore, gnauiter adeo Ciuilibus, & Canonicis studiis, his sacræ etiam Theologiæ accuratæ vigilantiam adiungens, in Ciuitate Bononiæ operam dedit, prorsus vt temporis progressu, in Academia Bononiensi, in Sacræ Theologiæ Professorem, & vtriusque Iuris Doctorem promotus fuerit. Inde Poloniam

Parentes eius.

Mirificus profectus eius in studiis.

iam rediēs, Iuoni Episcopi Cracouiensi patruo suo qui quēadmodū dignitate, ita etiā vitæ innocētia, tanquam fax in alto posita, diuino amore accensa, alijs mirificè prælucebat, libentissimè adhæsit; quo in dies magis illius exemplo excitatus, in Dei seruitio proficeret: & in semita rectè sanctèque viuendi firmius vestigia figeret. Quod profectò sicut optabat feliciter sibi vsu venit; quandoquidem patruus ille perprudens, cognito generoso Iuuenis animo nil aliud prorsus affectanti, quam vt diuino cultui penitus vitam addiceret, in Canonicorum numerum qui hoc magnopere optabant adsciri permisit. Quo in ordine ita egregiè, & per omnia se gessit morum suauitate, humanitate, charitate refertus, quam indefessa sedulitate Ecclesiæ inseruiens, vt nullus ex collegis existeret, qui de admirandis eius virtutibus ac meritis passim non prædicaret. *Fit Canonicus Cracouiensis.*

Interea cum emineret Vir Beatus eo in ordine, non solum vt in corona, sed tanquam in regio diademate fulgidissimus Hyacinthus, Ecce Deus illum ad maiora vocauit; Iuonem namque Episcopum Romam euntem secutus, cum Sanctum Dominicum magno cum animi ardore, & intimis charitatis visceribus audiret verbum Domini frugiferè in vrbe prædicantem, & verba illa referentem, & diuinitùs explicantem: *Si vis perfectus fieri, vade, & vende omnia quæ habes, & da pauperibus*, summo flagrans desiderio, diuino parendi consilio, & iam sibi constaret sectari beati Dominici vestigia, Iuoni, quem vt Dominum reuerebatur, certum fixumque propositum aperit; illico Patruus, verè tanti nepotis amantissimus, cui non caro, non sanguis reuelabat, sed vt erat præsul religiosissimus, æternamq. gloriam huius mundi breui, & inani anteponens, sanctus Spiritus inspirabat, incredibili perfusus lætitia, cœlestem potius quam humanam Nepotis deliberationem amplectitur: & occasione data Honorio 3. tunc temporis Pontifici Maximo, qui cum eo dum ambo studiorum causâ Parisijs versarentur soli-

Laudabilissime conuersatur.

Romam proficiscitur cum Patruo.

Matth. 19.

dam contraxerat amicitiam, communicat. Honorius qui Beati Hyacinthi doctrinam, & ingenium quale esset non ignorabat, & laudatissimi qui essent eius mores à multis audierat, vaticinatus est, nec eum iudicium fefellit, si Beatus Hyacinthus Diui Dominici alumnus ac socius efficeretur, apud latas arcturi, & septentrionis plagas magnam Catholicæ fidei lucem ac splendorem esse allaturum. Accersito itaque Beato Dominico, eique Beati Hyacinthi firmissima deliberatione ostensa: vti filium commendat. At is vbi diuum Dominicum libenter annuere intellexit, statim summa cum deuotione, & humilitate animo tamen lætissimo Dominicanæ Religionis habitum, & indumentum in Ecclesia Sanctæ Sabinæ Immortali Deo ducente suscepit, ac per id temporis, dum Romæ fuit nunquam à sacro Dominici latere discedit, ita viuens vt non sibi, sed Christo viuere videretur.

Romæ amplectitur S. Dominici institutum.

Sed postquam velut alter Eliseus hausit ab Elia ardoris diuini Spiritum, quippe quo Diuus Dominicus erat inflammatus eiusdem placito & benedictione, tribus cum socijs, quibus cum fuerat religione initiatus Ceslao, scilicet Hermanno, & Henrico tribus quasi stellis, spe, fide, & charitate comitantibus, Alpes superat Carinthiam peruenit; vt ciuitatis Frizacensis populo, verbi prædicatione commoto, & ad cultûs diuini sinceritatem incenso prima ibidem Prædicatorum Ordinis magno cum omnium applausu fundamenta iecit, nobile monasterium erexit, atque instituit. Relicto autem in eis partibus Hermanno, quod theutonici sermonis peritus censeretur, Cracouiam veniens, quamuis ab omni popularis auræ honore, quæ sua erat singularis humilitas, abhorreret, tamen quasi ouans à toto Clero, ab vniuerso populo, nil tale cogitans honorificentissimè recipitur; augentur honores vbi eius eloquio, ac doctrina, & vitæ in primis sanctimonia sentiunt se inflammari, & in

Mittitur cum 3. socijs in Carinthiam, & in ciuitate Frizac Cœnobium erigit.

in dies magis Christianis illius operibus grandibus, & insignibus ex intimo corde commoueri. Quare nullum fuit illi negotium in ea principe Regni ciuitate monasterium in honorem Sanctissimæ Trinitatis Ordinis prædicatorum erigere; quod tanquam maximum, & munitissimum Catholicæ fidei propugnaculum feliciter posuit, atque instruxit. Quare cum eiusdem Sancti viri fama in vniuersum Regnum, proximasque prouincias diffunderetur, & in dies magis illustriorum factorum suorum rumor increbresceret, & à cunctis populis maxima in veneratione haberetur. (Erat namque iam vbique illarum gentium notæ ipsius, pietas, charitas, mansuetudo, continentia, humilitas, patientia, ieiunia, vigiliæ, orationes, incredibilesque aliæ singulares, quæ sicut alterum solem ipsum Dei seruum splendescere faciebant) fiebat perfacilè vt quodcunque opus ad honorem Dei moliretur, quam celerrimè ad felicem exitum perduceret. Facilè præterea sibi fuit in ciuitate Pragen. per Ceslaum socium suum sub nomine Sancti Clementis, & Vuratislauien. alterum nobile monasterium sub inuocatione Sanct Adelberti Martyris, & Pontificis erigere, qui etiam miraculis clarus ibidem obijt; & alia complura breuitate temporis prætereunda, quæ in Bohemia, Mosouia, Silesia, Morauia, Prussia, Russia, atque in tota Germania eiusdem Prædicatorij Ordinis multa cum religione, & populorum deuotione, cultúque feruore Monasteria partim ipse construxit, atque stabiliuit, partim post eius obitum adhuc sanctæ eius memoriæ vigore, à fundamentis erecta. Illud solum referre liceat, nimirum cum S. Hyacinthus à magno Cruciferorum magistro Insulam impetrâsset, & Ecclesiam atque conuentum eiusdem ordinis in honorem Diui Nicolai ædificasset, & magnus fuisset factus eo religiosorum concursus, cum locus atque Insula esset minimè capax, vtpote piscatorum refugium, Deo volente

Inde in Cracouiâ venit, & ibidem Monasterium construit.

Item aliud Cœnobium Pragæ.

Item in multis aliis prouinciis.

Maximũ miraculũ. lente post multa tempora Maris fluctus sese vltra quinquaginta millia stadia retraxerunt, ansamq. dedêre, non solum ad monasterij commoditatem, & amplitudinem, verum vt ibi postea ciuitas Genadensis poneretur, cum portu pulcherrimo, atque tutissimo. Memoratu autem illud dignum est, & à meritis S. Hyacinthi non alienum, vt quamuis Monasterium pluries ipsius ciuitatis Hæretici inuaserint; nunquam tamen dictum monasterium occupare potuerunt.

De progressu sanctissimarum suarum actionum hactenus; nunc de moribus breuiter dicendum est; de quibus vnum illud dicere sufficeret fuisse Diui Dominici alumnum, & socium, & illi persimilem; vterque enim pro Catholica fide labores ingentes axantlauerat: alter in Italia, in Hispania, & in Gallia: alter inter nationes sub Septentrione positas. Erat denique Sanctus Hyacinthus quemadmodum Diuinus Dominicus rutilante virginitatis flore ornatus, pretioso vt ille profundæ humilitatis thesauro dotatus, toto corde, tota anima erga Deum intentus, in continuis orationibus, lectionibus, confessionibus, sacrificijs, officijs alijsque pijs peragendis operibus perpetuò occupatus, & vt contemplationibus aliquod tempus superesset non in thalamo, & cubili, sed in Ecclesia pernoctare solebat, corpusque nodosis cordis, vel vt vulgo vocatur, disciplinis afflictum, & ieiunijs per singulas sextas ferias *Vita eius austeritas.* in honore Sanctæ Virginis, & sanctorum Apostolorũ vigilias in pane, & aqua macetatum, super nuda terra, & caput super lapide, vbi somno cedere cogeretur, ante altare decũbabat; quo perincommode parum quiescens iterum ad nouas vigilias, contemplationesque & orationes facilius excitaretur, memor verborũ Domini ad discipulos in horto recumbentes, *Matt, 26.* *non potestis vna hora vigilare mecum*, & quæ sequuntur, &c. Quantum vero, spe, fide, & charitate valuerit, quæ sunt nostræ salutis propugnacula munitissima, ex eius operibus cognosci potest. Nam charitatis illud fuit signum euidentissimum, cum is ex nobilissima familia oriun-

oriundus, cunctas opes, quibus affluebat in pauperes alendos dispergeret, in Ecclesias, in Monasteria, conuentus ad gloriam Dei extruendos erogaret; cumque nil amplius haberet, quod egenis largiretur, totis commotis miseratione visceribus, ad lachrymas, ad orationes confugiebat, vt miseris solamen, auxiliumque à largitore Deo imploraret.

Quà vero spe fultus fuerit, ex eo perspicitur quod audacter posset vna cum Christi discipulis dicere: *Ecce omnia reliquimus, & secuti sumus te*; nec solum diuitias, tanquam acutissimas spinas, sed cunctos honores à se abdicauerat, & ne rebelles essent sensus, incredibili humilitatis calcare deuicerat, & in chamo, & freno maxillas eorum constrinxerat: certissima spe fretus, æternum sibi solatium in cœlis iri præparatũ. Qua vero fide vti scopulo firma, & constanti aduersus tentationum mare extiterit; non solum ex paulo antè dictis, sed ex innumeris Christianis operibus colligi potest. Nam si summa, & excelsa fide, vel vsq. vltra granum sinapis præditus non fuisset, non omnia commoda abiecisset, non per tot labores sese commisisset periculis, non tot tantaq. Ecclesiarum, & Monasteriorum moles in varijs prouincijs, quæ magna suæ fidei, ac pietatis adhuc extant monumenta condità à se fuissent; per eum muti loquuti essent, cæci vidissent, membra concussi ambulassent, mortui surrexissent, siccis pedibus & rapidos fluuios transmitteret, conuulsas segetes in pristinũ restituere potuisset. Quæ admirãda, & stupẽda miracula nõ nisi à singulari, & immobili fide præditis posse fieri, & ab omnipotẽti Deo ijs datũ est. Quæ quidẽ miracula Sanctũ Hyacinthũ fecisse legitimis ventilatis probationib. certissimè cõstat. Sicque vir sanctus post immensos ad honorem Dei perpessos labores ab Anno Domini 1216. quo tempore religionem illam est ingressus, vsque ad annum 1257. quo tempore ab huius mundi carcere est egressus. Cũ in crastino festiuitatis Sancti Dominici ægrotare cepisset, in festiuitate Assumptionis Beatæ Mariæ Virgi-

Matt. 19.

Catalogus miraculorum eius quæ operatus est in vita.

nis

Migrat in cælum septuagenarius vno maior.

nis circa horā nonā ætatis suæ ann. 71. infirmo corporis pondere solutus, euolauit in cœlum; fratribus & vniuerso populo quasi à patre destitutis gementibus, ac lachrymantibus; mirum sui desiderium relinquens; quem sane extremum vitæ suæ actum, non sine magna sanctitatis significatione processisse putādum est. Nam quid aliud præ se fert aduersæ valetudinis initium in festo die Sancti Dominici, nisi quod ab eo tempore quo eidem se discipulum, & socium addixit, quemadmodum ægrotatio solet omnia membra concutere, & omnes sensus conturbare, ita ab illo tempore sanctus Hyacinthus cœpit corpus suum laboribus, ieiunijs indies magis affligere? quid aliud recessus ab humanis in die Assumptionis Beatissimæ Virginis, nisi quod assumptam Reginam in cælum sit cum Angelis comitatus? Felix certè ægrotatio, felicior è terris discessio; laudabile testamentum, quo ingentem fratribus suis reliquit thesaurum, his verbis, humilitatem seruate, charitatem mutuam habere, paupertatem voluntariam possidete, quibus dictis, cum psalmi illud psalleret.: *In te Domine speraui*, & ad illa verba venisset, *In manibus tuis Domine commendo spiritum meum*, feliciter in Deo obdormiuit, atq. in die sepulturæ suæ quendam iuuenem nobilem ad sacrum corpus suum à mortuis suscitauit. Fuêre quoq. nonnullis mirabiles ostensæ visiones, de ineffabili gloria, qua iam in cælis frueretur sanctus Hyacinthus.

Mortuus reuiuiscit ad sacrum corpus eius.

C Baron. 2. Tom. Annal. & in Not. Martyr. Roman.

ILLVSTRE MARTYRIVM S. MAMANTIS; *Ex eo quod est apud Metaphrasten. Passus est Anno Salutis 275. Eutych. Papæ I. Aureliani Imp. 5.*

17 August.

MAMAS magnus & insignis martyr Christi, pietate non minus quam genere clarus, è Paphlagonia oriundus, patrem habuit Theodotum,

matrem

matrem vero Ruffinam; vtrosque cum patricia nobilitate illustres, tum religione & Christi amore adeo insignes & conspicuos, vt nullo modo ardentem amoris diuini flammam reconditam seruare possent. Nam & libere religionem profitebantur, & quotquot poterant tam verbo quam exemplo, ab infelici dæmonum cultu ad Christi fidem traducebant. Eo tempore Alexander quidam, Gangræ, legatione pro Imperatore fungebatur, habebatque in mandatis, vt Deorum cultum, quam maximè posset, extolleret: Christianos vero atrocissimis supplicijs, si immolare recusarunt, subijceret. Nec segniter ab eo mandatum peractum est. Mox enim visa Theodoti & vxoris eius pietate, vtrumque in Cappadociæ Cæsaream, ad Faustum Præsidem misit; non quod ijs parcere vellet, sed quia à dignitate parentum, Patricijs supplicia, vel contumeliam inferre prohibebatur. At Faustus homo sæuo & crudeli ingenio, eos confestim vinculis constrictos carceri mancipauit. Et quidem Theodotus imbecillitatis suæ bene sibi conscius, eo in ergastulo precibus & lachrymis, maturam & piam valde à Domino impetrauit mortem, ne forte in medijs supplicijs, aliquid diceret faceretue, sua pietate ac religione indignum. Porro Ruffina, quæ vterum gerebat, cernens, se mariti solatio destitutam, multis ac varijs perturbationibus agitari cœpit; cumque profuso lachrymarum imbre coniugis sui reliquias rigaret, & crudelia carnificum tormenta perpenderet, victa doloribus filium enixa est. Tum vero nouæ de infante solicitudines accrescebant ac eam perturbabant; nullo tamen modo à Christi amore & fidei constantia, vel latum vnguem dimouebant. Itaque cùm Deo infantem suum commendâsset, & aquis salutaribus expiatum Christo obtulisset, instantissimis à Deo precibus similem cum marito vitæ exitum obtinere meruit.

Patria & Parentes eius.

Capiuntur & in carcerem mittuntur.

Theodoti felix obitus.

Parit filiũ Ruffina in carcere præ iustitia

Ruffina baptizat Namantẽ, & decedit è vita.

Ea igitur pariter cum marito vitæ munere perfuncta, solus infans inter parentum reliquias viuus volueba-

Ammia insignis

matrona, adoptat Mamantē infantem in filium.

uebatur; cum ecce diuina quædam visio mulieri vi duæ, genere inprimis & opibus claræ offertur; mo netq. Ammiam (hoc nāmq. matronæ nomen erat) v à præside petat ſanctorum corpora: tenerumq. pupil lum ſibi in filium adoptet. Illa vero (quod careret li bris) alacriter viſioni aurem præbuit: Præſidemque accedens, corpora ſanctorum ſimul cum infante ſibi donari cum poſtulaſſet, impetrauit. Itaq. & corpori bus & infante è carcere ablatis, illa quidem ſplendid & magnificè ſuo in horto ſepulturæ mandauit, infan tem autem in filium adoptatum, ſumma diligentia ac ſtudio aluit, nutriuitq. ac ſimul cum lacte, pietate ac Chriſti amore eum præclarè imbuit.

Mamas vnde dictus.

Porro exacto ferè biennio, à primo adoptionis die infans Ammiam lingua tenera mammam appellare cœpit; quod Romani matrem interpretentur. Itaque prima infantis balbuties, proprium ei nomen tribuit, fuitq. deinceps Mamas appellatus. Cum autem quin tum ætatis annum attigiſſet, Ammia optimis præce ptoribus, ſtudijs diſciplinarum eum imbuendū tra didit: quātum amore adeò incenſus erat, planèque in eruditione defixus, vt coæuos ſuos multis (quod a iunt) paraſāgis ſuperaret.

Romanorum autem ſceptra tunc Aurelianus tene bat; qui inſano dœmoniorum cultu ebrius, non modo perfectæ ætatis viros & mulieres, ſed & pueros ad ve nerationem ſimulacrorum cogebat. Et quidem cum alij non pauci, Imperatoris cederent voluntati, tum multo plures Mamantis exemplo (qui Omnipoten tis Dei cognitione, pro ingenij ſui modulo præclarè inſtructus erat) ſimulacra irridebant, & pias quaſdam preces cum magna animi veneratione, Mamante in verba præeunte, Chriſto recitabant. Interea temporis ſucceſſu, Fauſto Cæſareæ præſidi vita functo, Demo critus quidam, vir inſigniter impius nec minus crude lis, ſubrogatus fuit: Cui Cæſaream venienti, mox dœ monum ſatellites de more gratulabundi occurrerunt; atque vt eius ſibi beneuolentiam arctius conciliarēt,

Maman-

Mamantem accusârunt, quod spreto Imperatoris edicto, non ipse modo diuinos Christo honores offerret, sed alios insuper quamplurimos ad eiusdem religionis cultum pertraheret. Agebat tunc temporis Mamas annum quintum decimum, eratq. defuncta Ammia, omnium eius facultatum hæres factus.

Mamas accusatur.

Democritus ergo, audita Mamantis pietate pariter & virtute, animo protinus in adolescentem efferatus, eum ad tribunal suum euocauit, vbi multa de eius religione ac studijs inquisiuit. At Mamas animo minimè perturbato, Ego, inquit, satis vestram nequeo mirari dementiam, qui canitie iam aspersi, tantam erroris caliginem non cernitis, quod, vero & viuo Deo relicto, surdis & mutis simulacris honores diuinos tribuitis. Nam ego sanè à meo Christo tantum abest vt recedam, vt potiùs quoscunq. possum ad eum adducam. Democritus tantam dicendi libertatem in puero admiratus, iussit eum ad aram duci Serapidis, vt vel inuitus Deo sacrificaret. Ille autem nihil à minis effœminatè affectus; At non licet, inquit, tibi adolescentē, è matre maxima & clarissima Ammia educatum, supplicijs subdere. Cùm hæc audisset Democritus & vera cognouisset, ferreis vinctum catenis, ad Imperatorem transmisit.

Egregia Mamantis coram Iudice confessio.

Vincitur catenis.

Imperator lectis, quæ ad eum datæ erant à Democrito literis Mamantem variè est aggressus. Et nunc quidem minis terrere, nunc promissis & muneribus delinire, nullamq. non mouere lapidem, vt pius adolescens nefario se sacrificio contaminaret. At Mamas, spretis muneribus & minis contemptis: Mihi, inquit, ô Imperator, pro Christo mori, quouis honore & lucro est præstantius. His vehementer irritatus Aurelianus, iubet corpus adolescentis flagris conscindi; atq. interim venenatam linguam adhibebat, vt animum adolescentis emolliret. Si, dicebat, vel solis labris te sacrificaturum dixeris, continuo ab omni supplicio liberaberis. Et Mamas, Nec labris, inquit, nec corde verum Deum & Regem Christum vnquam

Caditur flagris.

 nega-

negabo. Quin potius gratias tibi ago maximas, quod præclaris adeo beneficijs me afficis. Aurelianus hoc responso vehementer exacerbatus, iubet nudatum martyris corpus, ignitis torreri lampadibus; sed lampadum flammæ, diuina virtute in tortores conuertebantur, prorsus vt, martyre illæso permanente, ipsi præ dolore ingemiscerent. Iussit deinde tyrannus lapidum ictibus illum obrui: sed neque lapides, vllum ei supplicium inferebant.

Eximia eius constantia.

Vnde animi dubius Imperator, ac simul furore æstuans, iussit ingenti plumbi pondere collo eius appenso, maris illum fluctibus obrui. Cumq. ad hoc supplicij genus à carnificibus insulso clamore duceretur, ecce Angelus Domini protinus adfuit; ac inimicis in fugam actis, Mamantem ad montem quendam Cæsareæ deduxit: vbi diebus admodum quadraginta ieiunus permansit. Inde vero digressus, tanquam alter Moses splendore diuinæ virtutis fulgens, & doctrina instar Pauli instructus, omnibus Christi Euangelium prædicare cæpit. Et ne cui molestiā inferret, post sparsa Euangelij semina, ad montem reuertebatur, ferasq. (dictu mirabile) in vnum conuocabat, è quarum mammis lac mulsebat; indeque caseum conficiens, partim sibi reseruabat, partim Cæsaream descendens egenis distribuebat.

Victitat lacte ferarum.

Quoniam autem fama eius, omnium sermone celebrabatur, Præses Cappadociæ Alexander, missis equitibus, eum sibi sisti voluit; quorum aduentum martyr vt cognouit, hilari planè vultu eis obuiam processit, illisq. ignotus, cunctos hospitio & mensa excepit. Quærunt illi interim de Mamantis habitatione, & rogant, vt eum, si posset, exhibeat. Ille vero se facturū promittit, iubetq. vt animo securo caseo & lacte fruantur, donec Mamas in conspectum prodeat. Interim vero dum illi mensæ accumbunt, & Mamas suos hospites sedulo excipit, feræ, vt consueuerant, ad eum accedunt, suoq. vt lacte mulgeantur, incredibili mansuetudine se illi sistunt. Stupent interim, vt par erat, milites;

Vide eius benignitatem in hostes.

[...]stes; ac nimia formidine oppressi, fuga se inde proripere satagunt. Mamas vero iubet eos bono & fidenti esse animo, se Mamantem esse, quem tanto studio inquirant. Illi cum hæc audijssent, ingenti admiratione correpti, ei tamen fidem adhibentes, protinus conscensis equis ad ciuitatem confugiunt; quos ille pro Christo patiendi desiderio inflammatus, mox subsecutus est. Itaque ductus à militibus ad Præsidem quæsitus est, quibusnam præstigijs & incantationibus feris animalibus imperaret, ijsq. tanquam ratione præditis, pro nutu ac voto vteretur. Respondens autem Mamas, Qui, inquit, Deo vero & æterno deseruiunt, ijs cuncta famulantur, noruntq. eius seruos, vt decet, reuereri.

Christi seruis, omnia creata famulātur.

Præses eo responso superatus, cum non haberet, quo Christi seruum impugnaret, ilico in furorem conuersus, iubet eum suspensum atrociter cædi, cæsumq. vngulis ferreis laniari: cumque ea supplicia generosum martyrem nihili facere cerneret, demùm in carcerem abduci mandat.

Suspensus caditur martyr.

Porro cum eodem in carcere, alij quadraginta egregia pietate viri pro Christi nomine vincti detinerentur, Mamas precationis studio & diuina quadam virtute, vectes carceris labefactauit; portas aperuit; vincula soluit; cunctosq. à vinculis liberos abire præcepit, solus ipse in custodia permanens, angelica præsentia excitatus, tyranni certamen inuictæ virtutis robore expectauit. Interea Præses, abiectis curis alijs, fornacem accendi iussit, inq. eam martyrem præcipitari: si à sententia recedere recusaret.

Vinctos Christianos precibus liberat.

Et quidem generosus adolescens, vt primum ad tribunal productus, fornacem flammis accensam conspexit. Quin tu, inquit ad Præsidem, ea quæ mihi minatis constanter exequeris? Ego enim iam tibi prius meam aperui sententiam: à qua non recedo. Tum vero tyrannus rabie quadam incensus, egregium athletam mediam in fornacem protinus deturbauit: At Martyr, Christi protectione securus, in

Mittitur in fornacē sed nihil læditur.

in media versabatur flamma, tanquam in prato florido, saluatori hymnos iugiter canens.

Porro post triduum cessante flamma, ac lignis omnibus in cineres redactis, existimans Præses Martyrem ad ossa igne depastum, reliquias lictoribus offerre iubet. Et ecce carnifices, præter omnem expectationem martyrem sanum plane & incolumem, diuinas laudes iucunda voce depromentem reperiunt. Qui sane obstupefacti miraculo, Præsidi anxie visa renunciant: magnisq. clamoribus vel inuiti Dei magnalia diuulgant.

Pręses autem attonitæ & emotæ mentis homo, cuncta cum magiæ & veneficijs ascriberet, martyrem mente furibunda ad noua certamina euocauit. Itaque quidem ductus in theatrum, pardo & vrso sæuissimo deuorandus est traditus. Sed vrsus omnis sæuitiæ ilico oblitus, humi ad eius se pedes abiecit: pardus vero, in humeros eius citra vllam infiictam molestiam, lingua sudorem eius abstergebat, eum demulcens, gestu & eiulatu ostendebat, ægre ad modum se ferre tantis martyrem molestijs affici.

Feræ illi blandiuntur.

His maximo animi sui dolore visis Præses vehementer indoluit, & omni spe victoriæ abiecta, quedam è satellitibus viget, vt tridente ferreo in martyris viscera adacto celeri morte ignominiam deleat. Paruit is, & ferrum magna vi ambabus torquens manibus, sacra martyris viscera traiecit; prorsus vt ipsa intestina in terram, nisi manibus eius fulta fuissent, continuo defluxissent. Itaque saucius grauiter Christi athleta, per medium theatrum lætus graditur; & sanguine vbertim in terram manante, duo è ciuitate stadia progreditur: ac tandem quadam in spelunca recumbens, beatam Deo animam reddit. Fuit vero post obitum eximijs clarus miraculis, de quibus D. Basilius, hæc inter cætera, ad adstantem populum. Memores estote martyris, quotquot illum per somnia potiti estis; Quotquot in hoc loco constituti, adiutorem ipsum ad precandum habuistis: quibu

Tridenti occiditur.

Homil. 26.

Miracula post obitū.

buſcunq. ex nomine aduocatus ipſis affuit operibus: quotquot aberrantes, ad vitam reduxit: quoſcunq. ſanitati reſtituit: quibuſcunque, pueros iam mortuos, ad vitam reductos, reddidit: quotquot vitæ terminos prorogauit.

MARTYRIVM SS. LIBERATI ABBAtis, ac ſociorum; quod feliciter conſummarunt, Carthagine, Anno à Chriſti Incarnatione 484. Felicis Papæ 2. Zenonis Imperatoris 11. ſub VVandalorum Rege Hunerico Ariano: Ex eo quod extat apud Victorem Epiſcopum Vticenſem.

C. Baron. Annal. Tom. 6.

SEptimus crudeliſſimi atque impiiſſimi Regis Hunerici agebatur annus, cum hoſtis antiquus, Cirila, quodam Ariomanitarum Epiſcopo vſus eſt miniſtro, vt perſuaderet Regi, non poſſe eum ſtatum regni ſui diu retinere pacatum atq. longæuum, niſi nomen perderet innocentum. Qui tamen Dei iudicio non multos poſt dies turpiſſima morte præuentus, ſcatens vermibus expirauit. Inſectari cæpit ore cruento, omnem Catholicorum multitudinem, quæ per totam prouinciam Africanam mirifice multiplicata erat, vt eam ſceleratis ſuis inficeret dogmatibus, & acceptam in lauacro regenerationis innocentiæ veſtem ſordida fœdaret.

17. Auguſt. Fortaſſe quod hoc die eorum ſit facta translatio. Nam paſſi ſunt ſexto Non. Iulij. Vltio diuina in Arianum Cirilam.

Itaque Tyrannus ſerpentina Cirilæ ſuggeſtione incenſus, feralibus edictis vno tempore totam cœpit commouere Africam. Et primo quidem ſacerdotum copioſam multitudinem in longinquitas & extremas regiones exilio crudeli detruſit: quibus bis acutum genus frumenti, quod iumentorum tantummodo cibus eſt, non molari induſtria contritum, ſed corticatum, pro miſeratione dari præcepit. Poſt vero incre-

Hunerici Regis Tyrannis,

increſcente impietatis inſania, etiam hoc auferri cru
deliſſimus imperauit. Poſt modicum quoq. temporis,
vniuerſas ſimul Eccleſias, cæmentis ingentibus clau
di mandauit. Vniuerſa namque monaſteria, tam ſa
ctarum virginum quam virorum, Mauris vna cum ha
bitatoribus dono dedit. Vnus fuit omnibus eiulatus,
vnus pro Chriſto moriendi integer & plenus affectu.
Et quanquam aliqui votifragi, Chriſtianæ fidei im
memores, per ſummum ſcelus à conſtantia reſilirent,
vt impuris mundi voluptatibus ad breue tempus fru
erentur, multo tamen plures, viri ſane nobiles & bo
norum omnium copia mirificè affluentes, vitam pr
Chriſti nomine ſupplicijs obijciebant; & delicatæ e
iam nobiliſſimæque fœminæ, contra verecundiar
naturæ, ſpectante vulgo, virgis cæſæ, varijſq; tormen
tis cruciatæ, victricia trophæa ad cælos portabant. Se
& infantuli feralia edicta irridentes, ante mundu
contemnebant, quam illecebroſam eius ſemitam in
troirent.

Egregia virtus multorum Catholicorum.

Tunc apprehenſi ſunt & ſeptem fratres, quantur
pertinet ad concordiam Dominicæ ſeruitutis, Bo
nifacius Diaconus; Seruus & Ruſticus Subdiaconi
Liberatus Abbas; Rogatus, Septimus, & Maximu
monachi; cæleſtibus diſciplinis præclarè inſtructi, d
territorio Capſenſis ciuitatis oriundi. Quibus ad vr
bem Carthaginenſem callidè attractis, primo hono
res ingentes & diuitiæ maximarum voluptatum, ne
non & Regis amicitia, aliaque permulta, quæ ſolen
inſipientium animas illaqueare, fuêre oblata. Se
hæc omnia, milites Chriſti, ac ſi contagia, re
ſpuentes vno ore clamabant; Vnus a Dominus, vn
fides, vnum baptiſma. Facite quod vultis, inferte pœ
nas corporibus noſtris. Melius eſt temporalibus pur
gari ſupplicijs, quam æternis tormentis excruciar
Habete quod promittitis, cum ipſis diuitijs poſt pau
lulum perituri.

Patria Septem Martyrū.

Diuitias & honores oblatos reſpuunt.

a Epheſ. 4.

Quid multa? Dum tali conſtantia diuinitus mu
nirentur, crudeli ferri pondere onerati tenebricoſ
depu

deputati sunt carceri; vbi nulla miseratio lenitatis arrideret. Sed populus illius vrbis, custodibus pretio delinitis, die ac nocte Christi martyres frequentabat, & ita ab eis doctrina & virtute fidei roborabatur, vt eadem ipse pro Christi nomine plena delectatione perferre vehementer cuperet. Quod tyrannicas vt primum peruenit ad aures, ilico ebrietate furoris accensus, iubet eos inauditis adigi suppliciis, & maioribus oneratos vinculis, in nauim aridorum lignorum manipulis plenam imponi, mediòque in pelago igne supposito concremari. Eductis igitur illis de custodia, multitudo populi Dei bellatores Trinitatis quasi agnos innocuos ad victimam deducebat, & rigentium pondera catenarum, quasi quædam monilia peruidebat; quia non fuerunt illa vincula, sed potius ornamenta. Incedebant itaque fiducia pleni ad supplicium, imo ad triumphum vna voce per ambitus platearum Domino decantantes: *Gloria in excelsis Deo, & in terra pax hominibus bonæ voluntatis.* Ecce nunc tempus acceptabile, ecce nunc dies salutis, quando pro fide Domini Dei nostri præferimus præparatum supplicium, ne amittamus acquisitæ fidei indumentum. Sed & populus publica voce clamabat: Ne timeatis ô populi Dei, neque formidetis minas atque terrores præsentium tribulationum, sed potius moriamur pro Christo, quemadmodum ipse mortuus est pro nobis redimens, nos pretio sui sanguinis salutaris.

Mittuntur in carcerē.

Addicuntur supplicio ignis.

Martyrū fiducia

Luc. 2.

1. Cor. 6.

Vnum tamen, vehementi conatu, qui inter eos infantulus videbatur, nomine Maximum, cupiebant auctores malorum, à sanctorum cōsortio separare. At ille voce quidem pueri, senili tamen maturitate clamabat: Nemo me separet à sancto patre meo Liberato Abbate, & fratribus meis, qui me optimis disciplinis imbuerunt, & plusquam amore fraterno prosecuti sunt. Cum ipsis extrema quæq. pati volupe mihi erit, quibuscum æternis gaudijs me fruiturum confido.

Maximi pueri constantia.

Simul nos septem Dominus congregare voluit, simul etiam, spero, vna martyrii corona donabit.

Iterata de igne miracula.

Perducti itaque cum festinatione ad nauale supplicium, pro voluntate infandi Regis, vel crudelium ministrorum, manibus pedibusque extensis, c'auati feruntur, potius, quam ligari. Cumque ignis fuisset lignis iniectus, extinctus est. Et dum sæpius renouatur nutrientibus pabulis, iterum atque iterum rogus flãmarum globo extinguebatur. Et cum deinde magis Tyrannus, furore simul esset & rubore repletus, iussit eos remorum vectibus enecari, & ita singulos in modum canum cerebris comminutis extingui. Qui tali genere mortis, debitum spiritum feliciter Domino reddiderunt. Sed cum in mari venerabilia corpora iactarentur, ilico (quod contra naturam est æquoris) eadem hora illæsa corpora pelagus litori reddere maturauit; nec ausum fuit, vt moris est, triduana dilatione in profundo retinere, ne præcepto Dominico minimè paruisset. Ad quod miraculi genus & ipse Tyrannus, licet impœnitens, vt fertur, expirauit. Porro Christianorum multitudo, quæ gaudio incredibili delibuta aderat, sanctorum corpora, Carthaginensi Clero honorifice cum hymnis & psalmis præeunte, sepulturæ mandauit, in monasterio Biguæ, Basilicæ quæ dicitur Celebrinæ contiguo.

Confracto cerebro tradunt Spiritum.

Miraculum aliud.

En veterẽ morem tumulandi Christianorum corpora.

C. Baron. Tom 2. Annal.

MARTYRIVM SS. PAVLI ET IVLIAnæ; qui illud apud Vrbem Ptolemaidem præclarè susceperunt, Anno Dominici Natalis 275. Eutich. Papæ 1. Aureliani Imperat. 5. Ex eo quod est per Simeonem Metaphrasten.

17. Aug.

CVM Aurelianus Imperator, feralibus per totum terrarum orbem edictis, Christianos persequeretur

queretur, & in Isauriam in vrbem Ptolemaidem, vt
Christianos idolis sacrificare cogeret, ingressus esset,
vidit forte Paulum eximia pietate virum, cum sorore
Iuliana, frontem suam Christi signo consignantem.
Vnde animo commotus, ilico Paulum ad se adduci
præcepit; adductumque tortuo admodum vultu & ver-
bis iracundiæ & furoris plenis compellauit. Quid, in-
quit, tibi homo infelix, in mentem venit, vel qua de-
mùm audacia, tu, me in vrbem ingrediente, frontem si-
gnare audes? An ignoras edictum contra Christianos
propositum? Cui Paulus animo sane confidenti, Equi-
dem, inquit, edictum tuum non ignoro; sed nemo vn-
quam à charitate, quæ est in Christo Iesu, me vllo ti-
more auellere poterit. Tua enim tormenta breuissimo
temporis spatio sunt circumscripta; At illa, quæ à Deo
viuorum & mortuorum Iudice impiis omnibus con-
stituta sunt, nulla temporis longinquitate finem acci-
piunt; ideoque sola formidanda. Eodem modo, volu-
ptas & gloria, quam Deus noster piis omnibus largi-
tur, æterna est: vestra vero, & impura & multis ægri-
tudinibus contaminata, & momento temporis peritu-
ra. Quis igitur adeo demens erit, vt viuo & æterno Deo
relicto, surda & muta ista idola cum sempiterno crucia-
tu colere velit?

En antiquam consuetudinem signandi se Cruce.

Egregia Pauli constantia.

Aurelianus cùm hæc martyrem summa cum graui-
tate per orantem audiret, Suspendite, inquit, homi-
nem istum, & acerrime torquete, donec eum Christus
è supplicio eripiat. Fuit igitur continuo à carnificibus
suspensus, & cruciatibus vehementer afflictus; quos ta-
men Christi nomine constanter inuocato facile supe-
rauit. Interim Iuliana soror, cernens fratrem tormentis
affici, magno animo ad tribunal cucurrit, & Aurelia-
num his vocibus insectata est; Cur tyranne ita crudeli-
ter in fratrem meum innocentem desæuis? An tu ex-
istimas te posse omnipotentis Dei virtutem superare?
Aurelianus quanquam ea Iulianæ constantia haud me-
diocriter turbaretur, victus tamen fœminæ pulchritu-
dine, quæ erat eximia, omisso furore; Accede, inquit, &

Suspenditur Martyr, & dire torquetur.

Egregia virtus S. Iulianæ.

Aurelianus Imp. captus pulchritudine Iulianæ eam coniugem postulat.

dijs sacrifica, vt te mihi legitimam coniugem stabili matrimonio iungam, mecumque Imperij diuitijs ac delicijs perfruaris. Quin & fratri tuo illatam à me iniuriam amplissimo dignitatis gradu compensabo. Iuliana ad eas antiqui serpentis blanditias arridens, sublatis in cœlum oculis, Crucis signo frontem consignauit, & ait; non possum non te hominem nugacem & futilem irridere, qui putas me inanibus istis tuis voluptatibus à Christi amore & gloria sempiterna auellere. Audiens hæc Imperator, bile percitus, iussit eam ijsdem cum fratre cruciatibus torqueri. Itaque cùm ambo in ligno suspensi tormentis vexarentur, Paulus sorori præclaris monitis animum addebat consolabaturque; prorsus vt Iuliana non modo tormenta non formidaret, sed tyranno etiam in medijs supplicijs virili animo insultaret.

Iuliana torquetur cum fratre.

Mittuntur martyres in picem feruentem.

Vnde Imperator vehementius exasperatus, iussit martyres in lebetem feruenti pice bullientem conijci; sed fuit eorum precibus pix in gelidam aquam protinùs conuersa; adeo vt cuncti, qui spectaculo intererant, Dei omnipotentiam cum ingenti admiratione prædicarent. Nihilominùs tamen Aurelianus proprio furore oppressus, duas sedes ferreas subiectis carbonibus vehementer ignitas statui iussit, inque eas martyres abdomine illitos imponi. Quod cum factum fuisset, Aurelianus quasi victoria potitus, Iam, inquit, cognoscere potestis, quisnam sit Aurelianus qui artes istas magicas superare potens est. Cui Iuliana, Imo, inquit, tu potius cognosce & vide potentiam Christi, qui ab igne nos lædi non patitur. Tunc Imperator furijs agitatus, impetum rabiei suæ in ipsos conuertit carnifices, quasi pecunijs à Christianis deprauati, supplicia debita non inferrent. Iussit igitur vtrumque carnificem, alterum Quadratum nomine, Acacium alterum, obtruncari. Qui Pauli monitis roborati, & fide instructi, necessitatem supplicij in martyrij gloriam conuerterunt.

Terribile supplicium

Nota Tyranni furorem.

Duo carnifices conuertuntur, & fiunt martyres.

His igitur martyrio consummatis, Paulus & Iuliana

na

na compedibus vincti, & ceruices maximi ponderis lignis onerati, & manus catenis deuincti, in carcerem abducti ſunt; vbi omni humano ſolatio, & cibo etiam ac potu deſtituti, in terram ferreis clauis denſiſſime ſtratam, cubare coacti ſunt. Cum vero media nocte martyres Deum precarentur, ecce Angelus Domini multa luce conſpicuus adfuit; ruptiſque, quibus cella eorum conſtructa erant, inſtrumentis, ac reliquis vinculis tam ferreis quam ligneis diſſipatis, eos erexit, appoſitiſque dapibus non modo refecit, ſed adeo mirifice exhilarauit, vt fuſis præ gaudio lachrymis Chriſti bonitatem ſatis laudare non poſſent. Videbant interim cuſtodes, ſplendidiſſimi luminis radios ex ergaſtulo erumpentes; quorum claritate excitati, carcerem intrârunt, ſeſeque, admiratione & ſtupore pleni, & menſæ & eiuſdem religionis ſocios præbuerunt.

Angelus eos in carcere viſitat.

Cuſtodes carceris conuertuntur.

Tertio vero poſt die, Imperator foras productos martyres, in Chriſti confeſſione conſtantes, iterùm iuſſit in ligno ſuſpendi, ac ſuſpenſos ſuppliciis fatigari. Stabat è carnificibus vnus ad ſiniſtrum Iulianæ latus, vt tormenta ei inferret, ſed pulchritudine eius captus, manus ab ea ilico continuit. Cuius ſenſum atque animum Iuliana vt cognouit, calce pedis ſiniſtri eum petijt, dicens; Stratonice, (hoc enim illi nomen erat) quin tu, quod iuſſus es à Tyranno, exequeris? Ego enim Chriſti æterni Regis & veri Dei præſidio munita, præſentes iſtos cruciatus non ſentio. His auditis Stratonicus abiecto, quem manu tenebat, mucrone, ad Imperatoris cucurrit tribunal, ingenti voce exclamans; Tyranne, curnam hæc facinora in Chriſtianos patrare audes? Quidnam homines Deo ſeruientes commiſerunt, vt ita crudeliter & immaniter eos crucies? Aurelianus eo Stratonici clamore adeo obſtupuit, vt hora integra ne verbulum quidem effari poſſet. Tandem furore percitus, ſtultitiæ atque inſaniæ eum incuſans, capitis in illum ſententiam tulit; quam Stratonicus, fixis in terris genibus, Chriſti nomen ardenter inuocans, lætabundus excepit.

Iterum torquentur martyres.

Stratonicus ex carnifice, fit confeſſor Chriſtianus & martyr.

Porro Paulus & Iuliana in tormentis inuicti, ad carcerem abducti sunt: & conuocatis veneficis ac præstigiatoribus omnibus, iussit Imperator, vt viperas, aspides, cerastes ac dracones afferrent: eorumque morsibus, celeri morte martyres deleri curarent. Et quidem feræ acerbissimæ, fuêre ad martyres in carcerem immissæ, & simul cum illis conclusæ; sed tantum abest, vt eos aliqua molestia afficerent, vt potiùs ad pedes eorum abiectæ, ingenti martyres psallentes & Deum collaudantes gaudio perfunderent; cùm cernerent pestiferas bestias Christi numen revereri.

Bestiæ Christũ in martyribus venerantur.

Tribus vero diebus totidemque noctibus in carcere cum serpentibus transactis, Imperator nosce desiderans, num ab ijsdem consumpti essent martyres, quosdam ad rem inuestigandam sub noctis tempus eo misit; qui cum eos illæsos ac diuinis laudibus intentos comperissent, ilico Aureliano admirabundi denunciârunt. Porro ille diluculo consurgens ac pro tribunali sedens, iussit veneficos feras suas illinc euocare, & martyres ad tribunal duci. At feris solitam obedientiam vocatæ cum essent præstare renuentibus, fuit à magis & veneficis ergastulum resolutum; & ecce serpentes, viperæque vno impetu prorumpentes, obuiis quibuslibet infidelibus venenato morsu interfectis, ad deserta confugerunt. Carceris autem custodes, Paulum & Iulianam ad Aureliani tribunal duxerunt. Tyrannus igitur eos intuens, ac ridens; Beatum, inquit, me hodie existimo, quod vestra consuetudine fruor, qui præclaro magni Appollinis beneficio, à morsibus serpentium liberati estis. At Paulus Tyranni sermonem excipiens, Quæ hæc est tua arrogantia & temeritas, ô scelerate, vt tu Christi virtutem Apollini adscribere audeas? Iratus Aurelianus, iussit plumbeis glebis Pauli maxillas contundi, ac è tribunali abduci: Iulianam vero eius sororem coram sisti; quam hisce blanditiis animo plane effœminato est aggressus; Quæso te, animæ meæ domina Iuliana, quæso te inquam, & hortor, ne fratris tui insaniam imiteris. Video te puellam & eximia corporis

Blanditiæ Imperatoris ad Iulianam.

pul-

pulchritudine, & multa ſapientia præditam. Obtempera conſiliis meis, & ego te aureis per totum terrarum orbem columnis honorabo. Cui Iuliana; Non circumuenies Dei altiſſimi ſeruam. Viſne me & Dei gloria & cœleſti regno priuare, quo tu indignus es? Aurelianus eo reſponſo turbatus & mœrore affectus, Iuliana amota, rurſus Paulum reduci iuſſit: quem tali dæmonis arte ſubuertere conabatur; En, inquit, ſoror tua ſe dijs ſacrificaturam mihi promiſit; vnde eam mihi vxorem elegi, & regni totius dominam conſtitui. Tu igitur da operam, vt primos quoque in regno noſtro honores conſequaris. Ad hæc Paulus; Vere, inquit, mentitus es: ſed nihil alienum à patris tui diaboli diſciplina feciſti. Quid fruſtra laboras? Nos enim nullis vel promiſſis vel ſuppliciis ſubuertere poteris.

Inſidiatur Paulo.

Tunc Imperator omni mora poſtpoſita, quatuordecim virgas ferreas, eaſque ignitas expediri, & Paulum ferreo conſtrictum vecte atrociter laniari iuſſit; Iulianam vero ad lupanar abductam, impuris ſcortatoribus tradidit; vt nefarijs polluta operibus, præ dolore animi, vitam abrumperet. Sed Iuliana fuit angelo cuſtode, ab irruentibus in eam certatim libidinoſis defenſa; prorſus vt qui ſani, & facibus libidinis vehementer incenſi, lupanar ingreſſi fuerant, luminibus orbati repente prodirent: & palpitantes magnum Deum Iulianæ clamarent. Quorum confeſſione ac humili ſupplicatione permota martyr; aquam accepit, & inſita pietate Deum precata, cæcam plebem aſperſit, dictoque citius cunctis viſum reſtituit. Illi vero tanto affecti beneficio, ad pedes eius proſtrati, nomina ſua Chriſto dedere.

Caditur Paulus virgis ferreis ignitis.

Iulianā ad Lupanar abductam, angelus cuſtodit.

Miraculū inſigne: quo multi ad Chriſtū conuertuntur.

Interea cum Paulus virgis illis ferreis cæderetur, Imperator, vt cruciatibus illius ludibrium adhiberet, iuſſit Iulianam, quam à multis iam vitiatam putabat, in conſpectum illius abduci. At Paulus, viſa ſorore, quam Chriſti beneficio per angelum intactam manſiſſe cognouerat, plenus gaudio exultabat. Tum vero Aurelianus

lianus ignominia repletus & dedecore, foueam trium hominum statura parari, inque eam, exstructa pyra, martyres præcipitari iussit. Sancti vero, non expectata carnificum manu, solo Crucis signo muniti, in eam insilierunt. Ecce autem Angelus Domini, fumum vna cùm igne foras excussit, & sanctos magna voce Christum laudantes illæsos seruauit. Fuit eo miraculo ingens multitudo populi à nefanda idolorum superstitione ad Christum conuersa; & Paulus cum Iuliana, post alias corporum adustiones, lampadesque constanter superatas, capitis supplicio, ex hac vita ad beatorum gloriam migrauit; quorum funera septimo post die, à Christianis honorifice curata fuerunt.

Illæsi in pyra cōsi tunt martyres.

Capite plexi ad cœlos migrant.

C. Baron. 2. Tom. Annal.

MARTYRIVM S. AGAPITI MARTYris; Ex eo quod est per Adonem Reuerendiss. Archiepiscopum Viennensem. Quo tempore passus sit: patet infra.

18. August.

APud Prænestinam vrbem milliario ab vrbe trigesimo tertio, sanctus Agapitus præclarum martyrij certamen sub Aureliano a Imperatore, Præside Antiocho, peregit. Cùm enim martyrij amore ferueret, annorum non amplius quindecim, iussu Imperatoris tentus, & neruis crudis diu cæsus est. Deinde cùm nihil eo supplicio moueretur, fuit Præsidi traditus; qui eum teterrimo conclusum carcere, quatriduano ieiunio vehementer afflixit. Inde de carcere eductus, ardentibus prunis capiti eius impositis tortus est. Cùmque in illis tormentis gratias insuper Deo ageret, flagellis cæsus, & nudus capite deorsum verso, acri subter fumo facto, suspensus est. Sed nec illa tormenta quicquam martyrem à constantia dimouebant: imo forti virilique animo Præsidi dicebat, Sapientia tua & vanitas, in fumo laborat.

a Anno Imperij eius 5 qui fuit Christi Domini 275. Agapitus 15. annorū, martyr.

Præses, ea martyris virtute irritatus, iterùm flagellis

à qua-

à quatuor sibi inuicem succedentibus cædi, aqua bulliente perfundi, & maxillas eius confringi iussit. Sed non tulit homo nefarius impune, quod in martyrem impie moliebatur; nam subito casu è tribunali prolapsus, & à ministris in lecto collocatus, paulo post infelicem animam gemebundus efflauit.

Porro Imperator Aurelianus, audita Præsidis sui morte, & inuicta Agapiti virtute, iussit martyrem leonibus deuorandum tradi. Sed leones insitæ feritatis obliti, pedibus se beati athletæ prostrauerunt, eiusque plantas multa mansuetudine lamberunt. Hoc videntes sceleris ministri, eductum è theatro sanctum martyrem, contra ciuitatem Prænestinam, inter duas ibidem columnas gladio trucidârunt; cuius corpus à Christianis noctu sublatum, primo ab vrbe milliario in sarcophago nouo reuerenter conditum est.

Leones blã diuntur S. martyri.

Gladio cæsus martyrium absoluit.

VITA SANCTI HELENAE MATRIS Constantini magni Imperatoris. Ex ijs quæ Eusebius Cæsareensis Episcopus de vita eiusdem Constantini conscripsit, libro 3.

C.Baron. Annal. Tom 3. anno Christi 326.

Helena pientissima, Constantini genitrix, postquam tot tantisque à Deo se beneficijs affectam vidit, quanta nec cogitatione quidem vnquam apprehenderat, vt debitas Deo gratiarum actiones, præcipue pro filio suo tanto ac tam præclaro Imperatore, proque liberis eius Cæsaribus, Deo charissimis, nepotibus suis, ageret, quanquam ingrauescente ætate, singulari quodam consilio & prouida animi cogitatione, vereque regia, terram Christi quondam vestigijs pressam, deuotionis ergò lustrare statuit. Itaque ardentissimis pietatis facibus accensa, adolescentulæ instar in Orientem abijt, ac debita ibidem veneratione locis sacrosanctis exhibita, maiora pietatis suæ monimenta, quibus posteris prodesset, ilico fabricate ag-

18. *August.*

Visitat terram sanctã

Templa ædificat magnifica.

re aggreditur. Nam duo insigni opere templa Deo dicauit; alterum in monte, qui Christi in cœlos ascensione celebris habetur; alterum ad obscurum illud natiuitatis eius antrum ædificauit, quod variis cuiusque generis insignibus egregie illustrauit. Imperator autem eundem locum paulo post ornamentis regalibus honorare, & monimentis ex auro & argento, variisque aulæis, matris suæ magnificentiam adaugere. Rursum eius mater, quo omnium nostri Seruatoris in cœlos ascensionis memoriam celebraret, excelsa quædam ædificia in monte Oliuarum extruere parat. Ac primùm in summo totius montis vertice sanctuarium Ecclesiæ Dei erexit, templumque inferiùs etiam exædificauit, eo ipso in antro, in quo discipuli & Apostoli à Seruatore omnium, arcanis fuerunt initiati mysterijs. Imperator quoque ibidem variis monimentis & insignibus Regem magnum Deum veneratus est. Ista igitur duo templa, memoria perpetua celebranda, augusta & eximia in duobus obscuris quasi antris & mysticis, Helena Augusta, suæ piæ mentis tanquam indicia, Deo Seruatori fundauit.

In studiū ornandi templa.

Porro dum regiarum opum magnificentia instructa, omnem Orientem peragrat, cùm vniuerso populo, quasque ciuitates incolenti, simul, tum priuatim singulis eorum, qui ad ipsam accedebant, munera largita est. Infinita etiam ordinibus militaribus, quasi plena manu distribuit. Quæ vero pauperibus, omni auxilio & ope destitutis, dispertierit, vix enumerari possunt: quippe in alios grandem pecuniarum vim conferre, aliis corporis integumenta prolixe & largiter suppeditare, vinculis eripere alios, tum laboribus in metallis effodiendis afflictatos, tum fraude & iniuria oppressos liberare: denique ab exilio alios in patriam reuocare. Quæ quidem, licet eiusmodi rebus esset insigniter nobilitata, alia tamen in Deum pietatis munera minime neglexit. Nam vbique cernebatur in ecclesiam Dei intrare, templaque splendidis exornare monumentis, inque ædes sacras vel in minimis vrbibus extructas,

Eximia eius in pauperes liberalitas, benignitas.

Item in Deum pietas.

tructas, suam benignitatem liberaliter exhibere.

Præterea illustrissima illa & maxima admiratione digna Imperatrix, aliud facinus, quod posteriorum memoriæ merito commendari debet, obijt. Nam mulieres quæ toto vitæ tempore virginitatem excolebant, primùm omnes in vnum congregari, & sedibus præparatis accumbere iussit. Deinde illa ipsa ancillæ munus exequi; apponere cibaria, pocula illis porrigere; fundere vinum & gutturnium cum malluuio afferre; aquam denique earum manibus, dum lauant, ministrare. Quorum omnium præmia laboribus suis digna, cùm in altera, tum etiam in hac vita abunde reportauit.

Hæc Theodoretus histor. Eccles. lib 1 c.18.

Insignis tanta Reginæ humilitas.

Demum vero, cùm vitam suam omnis molestiæ expertem, bonisque omnibus egregie affluentem, ad 80. fere ætatis suæ annum traduxisset, æternæ vitæ incensa beatitudine, facto testamento, præsente filio, tanto tamque eximio Imperatore, cum ea pietatis & amoris diuini significatione è vita hac caduca excessit, vt nulli dubium esset, quin recta in cœlum migraret. Funus fuit splendidis admodum exequijs, vt par erat, decoratum, ac Constantinopolim maxima satellitum turba deductum, ibique regali sepulchro conditum. Sic igitur Imperatoris mater diem suum obijt, quæ quidem est immortali plane memoria celebranda, non modo propter pia vitæ officia, sed etiam propter eximium illud & admirabile germen ab ipsa editum, Constantinum dico, quem quidem cum ob cæteras res omnes, tum ob pietatem in parentem suam beatum iudicare par est; qui illam, cum iam antea pietate minime esset imbuta, ita piam reddidit, vt à primo ætatis tempore, ab ipso communis omnium Seruatoris ore instituta fuisse videretur; ita etiam honore regio exornauit, vt cùm apud omnes gentes, tum apud eos, qui aliquo in gradu militari collocati essent, Augusta & Imperatrix nuncuparetur, aureaque numismata eius imprimerentur effigie.

Felicissimus eius obitus.

Constantinus suam matrem conuertit: & celeberrimam reddit.

Quomodo ab eadem beatissima Imperatrice inuenta sit Crux & Claui Saluatoris nostri, Lector videre potest in S. Crucis inuentione, de qua tom. 2 May 3.

VITA BEATI RAYNALDI, ARCHIEpiscopi Rauennatis; Ex Commentariis doctissimi viri a Hieronymi Rubei. Desijt ab humanis, Anno partæ Salutis 1321. *vt patet infra.*

a Lib. 6. Hist.

18. August.

MOrtuo Opizone Rauennate Archiepiscopo, sacrati viri Rauennates, de more in Vrsiano templ[o] hab[i]tis comitijs, duos elegerunt, Raynaldum Concor[diæ] regium Mediolanensem, & Leonardum Fliscum, Ec[-]clesiæ Brugensis, quæ est in Tornacensi diœcesi, Præ[-]positum. Verùm Benedictus vndecimus, Pontifex Ma[-]ximus, qui tum primùm Bonifacio successerat, Ray[-]naldum probauit; qui rem diuinam coram Pontific[e] fecerat; Canonicus primùm Laudunensis, mox vni[-]uersæ Flaminiæ Præses, deinde episcopus Vicentinus ad Archiepiscopatum Rauennatem euectus, tertio decimo Cal. Decembr. apud Lateranum, anno Ponti[-]ficatûs primo, à Benedicto Pontifice consecratur; cum omnes illum Rauennates, ob sanctitatis famam Pontifice Archiepiscopum postulassent. Qui in die purissimum numinis diuini cultum, legibus persanct[is] editis, propagandum apud suum populum diligente[r] curauit; quapropter & sæpe Archiepiscopatûs op[-]pida, Argentamque præsertim inuisit, ac prouin[-]ciale concilium, anno ab ortu Christi, millesimo tre[-]centesimo septimo Rauennæ celebrauit; curauitqu[e] vti Senatui Rauennati, Lambetto præcedente atqu[e] suadente, placeret, Rauennæ, monetæ, pecuniæque a[d] Anconæ modum cuderentur. Estque id habitum, no[n] mult[o]

Votis omnium eligitur, & consecratur Archiepiscopus.

Concilium prouinciale Rauennæ anno 1307.

multo post quam Clemens V. qui Benedicto subrogatus fuerat, in Galliam Pontificatûs maximi Sedem transtulisset.

Postea cùm Henricus Cæsar Cisalpinarum dissensionum peritissimus, regnique propagandi cupidus, in Galliam Cisalpinam descendisset, familiarissimo semper, grauissimoque Senatore vsus est hoc Raynaldo Archiepiscopo; cuius etiam, aliorumque præterea Senatorum consilio, cum esset Astæ Coloniæ, omnes Cisalpinarum ciuitatum exules, in patriam quemque suam, reuocauit. Tametsi non ita multo post, mutata sententia, omnem fere Italiam perturbauerit, & Robertum Siciliæ Regem, pronunciato publice edicto, regno priuauerit. Ad hæc accessit causa equitum Templariorum, quos Clemens Pontifex per hos dies acriter persequens, Raynaldo Archiepiscopo eam causam cognoscendam mandauit, religione hominis & virtute plurimùm fretus.

Causa Templariorum Raynaldo excutienda committitur.

Cæterùm Raynaldus, vt iudicium legitimo iure faceret, cum anno millesimo trecentesimo nono, Boloniæ habito conuentu aliquot sibi subiectorum Episcoporum, studiose in illos inquisiuisset, tandem anno 1311. eadem de re Concilium Rauennæ habuit; in quo septem Templarij Ordinis equites ad quæstionem introducti fuerunt. Erant autem hæc quæstionis capita.

Cùm in Ordinem cooptabantur, in ipsis sacrorum suorum initijs, Christumne, aut Deum, aut Virginem Deiparam, aut duos abiurassent, vel vt abiurarent moniti fuissent, aliosque ipsi ad abiurandum incitâssent. An simulacrum quodpiam, idolum fictum & commentitium, diuina veneratione coluissent. An tyrones, adolescentulos præsertim, libidinose, atque alia quam deceat parte, osculati fuissent. An dum rem diuinam facerent, sacra mysteriorum & consecrationis verba omisissent. An scelestum & nefarium facinus putarent, hæc committere. Quod cum affirmâssent, cæteris fortiter perpetuoque negatis, ab Concilio

Capita quæstionum Templarijs obiecta.

Clemens Pontifex Ordinem Templariorum delet.

dimissi sunt. Et quidem Raynaldus, Concilium de tota re consuluit, quid fieri placeret; in quo cum multæ & variæ sententiæ dicerentur, & Clemens Pontifex cuncta accepisset, sic de tota tandem re iudicauit, vt multis eorum incendio crematis; vniuersum Ordinem de e uerit.

Paulo post idem Raynaldus, Ioannis Pontifici iussu & auctoritate, Friderico, Guidoni, & Sperantiæ Comitis Vrbinatum fratribus, ipsisque Vrbinatibus sacris interdixit quod cædibus indignissimis maximisque factis; Vrbinum, & pleraque alia Romanæ Ecclesiæ subiecta oppida occupassent; ciues multos expulissent, reliquos durissimo imperio opprimerent. Ne

Eximius Zelus eius pro iustitia.

que vero has Pontificias Interdicti literas Raynaldus solum intrepide recitauit diuulgauitque, sed omnes iussit, curauitque, ad quos ipse eas misisset, vt idem efficerent. Tandem autem cum Bononiæ anno 1317. Concilium Prouinciale habuisset, Rauennæque in æde Vrsiana aram Crucis erexisset ac dedicasset, in qua ex marmore arcam multis ac præstantibus Sanctorum reliquiis plenam, incluserat, ac eam certis legibus latis prædijs dotâsset, sacerdotumque conuentum, qui certis statisque diebus parentarent, & pro mortuis psalmos & preces ex libris sacris conceptas, recitarent, iam multis ante seculis institutum; & hoc Raynaldi tempore ob sacerdotum licentiam corruptum, restituisset; anno 1321 non absque ingenti apud omnes sanctitatis

Felix Obitus eius.

opinione quintodecimo Calend. Septembris tranquille decedens, in cœlestem patriam euolauit. Sepultus est in monumento ex marmore, in æde Vrsino; quod cùm superioribus annis Iulius Feltrius ab Ruuere, Cardi-

Miracula ad sepulchrum eius

nalis, Rauennatum Archiepiscopus aperiri coram se mandâsset, corpus sancti viri integrum ac pene recens, promissa barba, statura procera, ingenua forma, & specie ad dignitatem apposita inuentum est. Ad eius funus, cùm adhuc in sepulchrum illatum non esset, multa miracula & insequentibus etiam diebus & annis facta sunt, & vt reliqua omittam, Iacobus Bennicasa, Iu-

ſa, Iuriſconſultus Rauennas, cùm deſperata omni ſalute, & penitùs deſtitutus, acerrimis podagræ doloribus affligeretur, ſeque voto nuncupato, diem Raynaldi feſtum, quotannis ſolenniter celebraturum obligâſſet, poſtridie eius diei, doloribus & morbo ſolutus eſt. Quod Ioanni quoque Grado, in graui capitis oculorumque dolore, cùm eſſet ad Raynaldi ſepulchrum profectus, eiuſque opem ſuppliciter imploraſſet, per idem tempus contigit. Ex agro item Rauennati, eo vico, cui Herboſæ nomen eſt, mulier Blonda vocata, cacodæmone ſupra quam dici poteſt agitata, à cognatiſque ſuis maxima vi ad Raynaldi ſepulchrum pertracta, liberatur. Pari felicitate ſacra virgo cœnobij D. Mariæ cognomento Padrielis, membrorum omnium reſolutione oblanguens, cum viri ſancti patrocinium inuocâſſet, repente ſanitati reſtituitur. Atque hæc pauca de multis quæ indies fiunt, collegiſſe ſat fuerit.

PRAECLARVM MARTYRIVM S. ANdreæ, Ducis Exercitus & Sociorum: Ex eo quod extat apud Simeon. Metaphraſten. Coronati ſunt Annò Salutis 301. Marcellini Papæ 5. Sub Galerio Maximiano Imper. in Oriente; Diocletiani genero.

C Baron. 2. Tom. Annal.

TEmpore illo, quo Maximianus imperij gubernacula tenebat, cùm in omnibus circa locis, tum in regionibus Syriæ acerrima in Chriſtianos perſecutio deſæuiebat. Erat Antiochus quidam ſuperſtitioni plurimum deditus; qui militaribus copiis cum poteſtate ſumma ab Imperatore præfectus erat: & inter Tribunos militares Andream habebat, virum multis egregiis ac ſtrenuis facinoribus admodùm inſignem; prorſus vt illius virtus & admiranda fortitudo, ac præcipua in rebus gerendis prudentia, omnibus ad- *19. Auguſt.* *Andreas inſignis ad modum Tribunus.*

mirationi esset. Ea tempestate Persæ bellum aduersus Antiochum mouebant: & repentina incursione, eximiaque multitudine eum non mediocriter perturbârunt. Porro Antiochus cum plurimum Andreæ fortitudini ac industriæ fideret, iussit vt instructa militum manu hostiles copias reprimeret: & ad cæteras laudes suas illum quoque belli à se confecti titulum adiungeret. Tunc Andreas, qui ad illum vsque diem egregia Christianæ religionis ac pietatis semina in cordis sui penetrali recondita seruauerat, vt ea iam tandem dispergeret, fructusque suauissimos amplissimosque reportaret, magnum illum Gedeonem æmulatus, selecta quædam militum capita, optimis naturæ adiumentis ad percipiendam Christi gratiam fidemque idonea assumpsit; quibuscum, cæteris militibus domi relictis, infesta signa, in hostem copijs innumerabilem intrepidus intulit. Ante vero quam aciem illam exiguam admodùm instrueret, luculentis sane verbis de vnius veri & æterni Dei potentia præclare disseruit: & præcipua Christianæ fidei documenta eis tradidit; hortatusque omnes, vt vno Christi nomine fidenter inuocato, prælium inirent, ilico in oppositas hostium phalanges stricto mucrone irruit, & nullo suorum amisso, hostem fudit fugauitque; illustremque victoriam, cunctis obstupentibus, domum reportauit. Interea maximus Dei athleta, ad stadium progredi paratus, præstantioribus à Deo donis decoratus, maiora vbique virtutis diuinæ insignia exhibebat. Nam cum inuidum & superbum hostem doctrina sua retunderet, tum verbulo ex obsessis corporibus profligabat: tantisque miraculis coruscabat, vt milites quidam, gloriæ illius inuidia & liuore incitati, apud Antiochum eum deferrent, quod Christum in Cruce suffixum, Deum palam confiteretur.

Iudic. 7.

Hostes plurimos, paucis militibus, inuocato nomine Christi fugat.

Profligat dæmones.

Ea re turbatus Antiochus, statim per internuncios honoratos, partim assentationibus, partim minis, partim admonitionibus, Andreæ animum à Christi cultu

Accusatur Christianitatis.

cultu auellere conatus eſt. Cumque neque minis neque promiſſis quidquam efficeret, imo athletæ animum magis magiſque roboraret, vinctum ilico ad ſe adduci iuſſit, & omnibus audientibus eum interrogauit, num Imperatoris edicto, an ſuo Deo parere vellet. Ille autem conſtanter, aperte & diſtincte, Chriſtum confeſſus eſt. Itaque Præſes ſuperbiſſimus, ironia quadam vtens, Quoniam, inquit, Andreas noſter multorum bellorum fatigatus laboribus, & victoriis non paucis coronatus eſt, ſuadet, & ſummo iure vltima illius laſſitudo à nobis poſtulat, vt iam tandem optata diu requie potiatur. His dictis, iuſſit æreum lectum, copioſo igne accenſum componi, & Andream ſuper illum cunctis nudatum veſtibus proſterni. At ille præſenti & alacri animo, non expectata carnificum manu, in illum tanquam in molle ſtratum inſilijt, decubuitque. Et primo quidem grauiſſimos cruciatus perpeſſus eſt; ſed mox eximio fidei feruore ſuccenſus, ignitum vndique corpus, canticis & hymnis & gratiarum actione refrigerauit: ipſumque tyrannum ſua conſtantia & alacritate, ingenti dolore affecit. Tum nefarius ille Iudex, quoſdam ex eorum militum numero, qui relictis ſimulacris vni Deo nomina ſua profeſſi fuerant, manibus pedibuſque in lignis quadratæ figuræ ſuffigi iuſſit, fixoſque ridens interrogauit, num ea res illis voluptati eſſet. Repente illi animo valde iucundo, eam rem iucundiſſimam ſibi eſſe affirmârunt, addentes; Vtinam Chriſti efficiamur imitatores, qui propter nos in Crucis ligno ſuffixus fuit. Perculit hoc reſponſum Tyrannum grauiter, iuſſitque Andream è lecto ſublatum carceri mancipari; verbo quidem, quod martyri tempus dare vellet, vt mature ſententiam mutaret, re autem vera, vt interea Imperatoris ſententiam, cui Andream admodùm charum eſſe nouerat, exploraret.

Inſignis Confeſſio eius.

In ferreum lectum igne candentem collocat ſe martyr.

Sociorum militum cruciatus.

Mittitur inde in carcerem.

Porro Imperator Maximianus, vt per Antiochi litteras de Andrea, cæteriſque militibus certior eſt factus,

veritus ne vniuersum exercitum morte tam præclari Ducis, optimorumque militum turbaret, ac animos omnium à se alienos redderet, monuit Antiochum, vt Andream eiusque sodales è carcere liberos dimitteret, quasi anteactarum rerum venia ijs concessa; paulo autem post, nisi à sententia discederent, tanquam alterius criminis reos grauiter puniret.

Andreas, cum quo mi lites Christiani, dimittuntur liberi.

Antiochus igitur, accepto Imperatoris rescripto, Andream, cæterosque vinculis solutos, in pristinam libertatem restituit. At sanctus Dei eiusmodi fallaciæ inuento, diuinitùs cognito, vna cum militibus in Ciliciam, ad Tarsum metropolim se contulit; vbi à Petro Tarsensi antistite, sacro fonte (necdum enim baptisma perceperant) lustrati sunt. Inde vero celeriter cum militibus profectus, Seleuci, Ciliciæ præfecti persecutionem (qui ab Antiocho in mandatis acceperat, vt vinctos eos illi transmitteret, vel gladijs conficeret) non metu, sed solius præcepti Dominici respectu fugiens, tandem ad Tauri montis angustias peruenit, ac ibidem cum diuino oraculo locum illum suo ac sociorum martyrio præfinitum cognouisset resedit: commilitonesque ad futurum certamen luculenta oratione roborauit. Porro Seleucus cum instructo exercitu iam eos assecutus, ilico eundem in sanctos immisit. Ibi tum profani illi & nefarij persecutores, ferociter & quodam cum dentium stridore ac fremitu irruentes, strictis gladiis beatissimos viros interfecerunt: eorumque sanguine præterlabentem fluuium impleuerunt. Statim autem, quemadmodum beatus martyr in vltimo illo certamine precibus à Deo postulauerat, fons ille, in quem venerandus sanguis ille defluxerat, diuinis beneficiis mirabiliter scaturiuit; prorsus vt hodiernum vsque diem, diuina quadam virtute præditus morbos pellat, dæmones ex obsessis corporibus fuget, vt cunctis Christi gratiam per intercessionem martyrum illorum imploratibus sanitatem tribuat. Porro venerandas eorum reliquias, Petrus Tarsensis Episcopus, Nonnus Episcopus

Baptizatur Andreas Matth. 10.

Andreas cum suis militibus trucidatur

Miracula post obitum eius.

pus Berœensium, Theodulus & Synesius diaconi, Marinus, Nicolaus, Eusebius & Lamytion Lectores, qui è longinquo certamen spectabant, honorificè condiderunt; In Isauriam ob metum Seleuci confugientes.

VITA S. MARIANI EREMITAE: EX D. Gregorio Turonensi, De Gloria confessorum, cap. 81.

C. Baron. In Not. Martyr. Roman.

FVit in Termi termino Marianus Eremita, qui vitam ab omni peccati contagione alienam pomis agrestibus, & melle vel oblato vel in syluis quæsito, sustentabat. Qui cum à plurimis plerumque pietatis ergô visitaretur, quodam tempore fuit sub arbore malo exanimis inuentus: incertum quo genere lethi extinctus. Tunc viri qui aduenerant, eiusq. solatijs sæpius frui fuerant, attulerunt eum ad vicum Emanuensem, ablutumq. ac dignis indutum vestibus, in Ecclesia honorificè sepelierunt. Festa vero obitûs eius, per singulos celebrantes annos, atq. conuenientes populi, crebro ab infirmitatibus sanabantur.

19. August. Pomis & melle victitat.

Festa dies eius annua miraculis clara.

Quidam autem de vicinis annonas diu infectas aqua, ac germine producto conflatas, facto igne, super vimina contexta coquere parat, ad pocula facienda. Accedens autem vnus vicinorum eius, ait; Quid tu ô homo, detineris in opere? An ignoras hodie solennitatem esse beati Mariani? qui indignabundus, putas tu, inquit, qui hæc loqueris, quia homo elisus ex arbore propter compendia gulæ, angelorum fit relatus in consortium? eumq, vt sanctum inuocandum esse? Melius est, mihi crede, opus necessarium domi exercere, quam talem sanctum excolere. Quod ille audiens, relicto in opere vicino, ad templum abijt. Nec mora, flante vento domus illius flammis absumitur, ac vicinis ædibus (nequid miraculo deesset) relictis, huius hominis aream, sepes, tuguriola vel porcorum

Cælestis vindicta in blasphemum.

eorum vel pecudum, vorax incendium corripit, ac momento in fauillam ac cinerem redigit.

Porro eodem tẽpore alterius hominis, qui in templo precibus vacabat, boues furto quidam abegerat. Cumq. è templo domum reuersus damnum cognosceret, miser ille magno eiulatu ad beati Mariani sepulcrum recurrit; orat obsecratq. vt ablatos boues restituat. Res mira; cum rursus vix mentis suæ compos è templo domum regredi parat, aduertit hominem per aggerem publicum venientem, qui boues illos ante se cum caballo ex itinere lasso prosequens adducebat. Errauerat enim à via, & quasi amentia percussus, in illam viæ partem, de qua egressus fuerat, mente turbata redibat. Itaque vir ille boues suos recipiens, hominem sine calumnia dimisit, quod Mariani virtute amissos recuperasset. Quo vulgato miraculo, tota Biturīga in cultum & laudes Mariani vehementius exarsit.

Miraculū.

VITA S. LVDOVICI, EPISCOPI TOlosani; Ex Dioplomate Ioannis XXII. Pontificis Maximi: & reliquis, quæ extãt apud V. P. Lau. Surium. Fato concessit Anno Dominici Natalis 1297.

C. Baron. in Not. Martyrol. Rom.

LVdouicus eximius Christi Confessor, clarissimo stemmate prognatus, patrem habuit Carolum, Siciliæ Regem, matrem vero Mariam, Regis Hungariorum filiam, Genus sane illustre, & quod alijs superbiæ fomitem administrare solet, hoc adolescenti huic, præter communem naturæ modum, admirandæ humilitatis ac sanctitatis suppeditauit materiam. Nam vtà teneris virtutem vnicè adamauit, ac diuino in primis cultui miro studio vacauit, ita postquam quartumdecimum ætatis suæ attigit annum, adeo strenuè viriliterq. fastu mundanæ gloriæ calcato, Christianæ fidei ac religionis opera sectatus est, vt cunctis haud paruam sui admirationem commoueret. Non enim abiecto

19. Aug. Ludouici regia prosapia, & parentes eius

Egregia pietas & virtus Ludouici in iuuenili ætate.

abiecto & effœminato animo vmbras virtutum captabat, sed excelso planè atq. virili, solidas in pectoris sui scrinium ingerebat virtutes. Ea ætate adolescens, fuit Patris redimendi causâ obses cum duobus è suis fratribus in Cataloniam ductus; cumq. vna cum alijs militari custodia teneretur, ipse seniores iunior miris rationibus consolabatur, & quasi iam ex alto cæli cardine mundanæ gloriæ & fortunæ ludibrium despiciebat, & cum verbis tum factis ostendebat, nihil esse calamitosius homine illo, qui in incerto diuitiarum, aut magna spe honorum felicitatem collocat. Hinc vt animum magis magisque contra aduersos casus omnes roboraret, oblata in eo exilio opportunitate, animum artium maximarum disciplinis imbuendi, præclarè est vsus. Toto namque septennio, fratres Minores, insigni pietate ac eruditione viros individuos exilij sui socios habuit; quorum præceptionibus tantos in literis processus fecit, vt haud vulgarem, de rebus maximis ac Theologicis, dicendi facultatem consecutus sit. Solo vero pietatis & deuotionis studio ductus, horarias preces, iuxta ritum fratrum minorum summa cum animi attentione persoluebat: extensisque brachijs, dictu mirum, quanto ardore contemplationi Dominicæ passionis inhærebat, ac eiusdem Officium legebat; Vigilijs insuper, ieiunijs, & alijs corporis afflictionibus rebelles carnis motus spiritui subdebat: ac postremo, cœlesti pane sacrosancti Christi Iesu corporis, frequenter se muniebat.

Obses mittitur in Hispaniã pro liberatione patris.

Pia eius ibidem exercitia.

Tandem pace inter patrem eius & Aragoniæ Regem restituta, eo tempore, quo nuptiæ sororis eius causâ pacis, celebrabantur, Ludouicus præsentibus duobus Regibus, totidemq. Apostolicæ sedis Legatis, palam accepta tonsura, mundo, eiusque pompis renunciauit. Inde Romam cum patre & fratribus profectus, & à Pontifice Bonifacio honorificè exceptus, Subdiaconus ordinatus est. Cumque multo tunc ardentius ad perfectionis apicem sibi anniten-

Renunciat mundo.

Fit Subdiaconus.

dum esse putaret, cerneretq; curiæ strepitum sibi vehementer impedimento esse, quo minus rebus cælestibus pro voto vacare posset, illico se Neapolim contulit; vbi factus Diaconus, & sacerdotio postmodum initiatus est. Porro vt altioribus adhuc sacrarum literarum scientijs pectus locupletaret, quodam in loco, fratrum Minorum habitationi se adiunxit: eorumque disciplinis sane sanctissimis, animum egregiè imbuit.

Abit Neapolim & fit Diaconus & Sacerdos.

Interea Tolosanus antistes, vitæ munere perfunctus, Ecclesiæ illius curam Bonifacio summo Pontifici reliquit; qui perspecta iam antè Ludouici pietate, pariterq. prudentia, ac eruditione singulari, eum ad sedem illam administrandam euocauit. Recusauit instanter Ludouicus, negauitq. se aliquod Ecclesiastici muneris officium suscepturum, nisi prius in verba, regulamq. D. Francisci solenni professione iurâsset, seseque totum sanctissimo illi instituto consecrasset. Miratur Pontifex viri humilitatem; obstupescunt alij ad tantum religionis ac pietatis amorem; ille vero totus in Christo absorptus, abiectis vestibus cultioribus, omnibusq. regiæ dignitatis calcatis ornamentis, Franciscanæ religioni nomen dedit, ac vili suscepti ordinis indutus habitu, nodosiq. præcinctus fune, strenuum se Christianæ militiæ athletam exhibuit. Non diu admodum sub signis illis militauerat, cum Pontifex inuitum ac frustra reluctantem in sede Tolosana collocat: ac Episcopali dignitate ornatum, ad Ecclesiæ munia strenuè viriliterque obeunda cogit.

Dedit se instituto D. Francisci.

Fit Episcopus.

Igitur auctoritate Pontificis victus obedientiæ cessit, seseq. totum ad animarum curam diligenter comparauit. Et quidem inter omnes virtutes, humilitatem præcipuè mordicùs in sese tutatus est, prorsus vt oblitus se Regis filium, oblitus Episcopum, pedes pauperum lauaret, & pupillorum ædes lustraret; ijsq. non solum larga manu subueniret, sed etiam reuerenter admodum cibum potumq. ministraret; manus pedesq. ablueret; brachijs amoris ardentissimi stringeret, oscula figeret: aut denique haud aliter quam ipsamet

Insignis eius humilitas

Eximia in pauperes charitas.

met

met Christi viscera reficeret. Porro erga superbos & tumidos peccatores iustitiæ seueritate; lapsos tamen, quanquam grauissimè, nequaquam despiciebat, sed in spiritu lenitatis corripiens, summa ope, ad rectam iustitiæ semitam reducere conabatur. Beneficia vero ita conferebat, vt nulla vel conditionis, vel fauoris, aut precum habita ratione, solos mores, scientiamque accuratè discuteret, eosque solos beneficijs ac dignitatibus ornaret, qui cæteris & morum grauitate, & prudentia ac pietate præstabant.

Vide quibus Ecclesiastica contulerit beneficia.

Interim vero prudenter secum considerans, quod sicut cibus corporeus, nisi salis acrimonia condiatur, cito corrumpitur; sic vitæ sanctimonia facilè labascit, nisi pœnitentiæ austeritate fulciatur, totis in id viribus incubuit, vt propriam carnem & victus parsimonia, & asperitate vestium, vigilijs, ieiunijs, curisdenique ac laboribus domaret, & spiritui sine vlla rebellione parere cogeret. Cingebat nodosa reste carnem delicatam, & stramine aspero pro indusio vtebatur; & si quando vel paululum caro aduersus spiritum insurgeret, mox ferreis catenulis, motus omnes ratione vacuos comprimebat; Fractoque hoste, carne inquam, spiritum cœlestibus delicijs mirificè recreabat.

Tepor in religioso, valde periculosus.

En quanta seueritate delicatus Regis filius carnem domuerit.

Vrgentibus Ecclesiæ causis, cum alio proficisci cogeretur, diuersas Italiæ & Galliæ lustrans regiones, diuini verbi semine vbiq. sparso, tandem Lutetiam Parisiorum appulit, vbi diebus admodum paucis non sine fructu exactis, superatis Pyrenæis montibus, peragrataque Catalonia, in Prouinciam reuersus est. Ibi tanta auiditate, diuinas illius conciones excepit populus, vt facto ad eum concursu quidam in mortis discrimē adducerentur. Diuina tandem dispensante clementia, cum breui explêsset tempora multa, sanctus antistes in eo loco, qui Brimonia dicitur, annos natus triginta tres, ardentium febrium vi correptus, anno salutis 1297. 14 Kal. Septembris è corporis vinculis, in cælos migrauit. Funus fuit festiuo gaudio lachrymis mixto, Massiliæ, in Ecclesia fratrum Minorum honorificè cura-

Venit Parisios.

Præclara eius conciones.

Moritur anno ætatis suæ 33.

Miracula ad sepulchrum eius. curatum; vbi, mirificante Domino sanctum suum, cæcis, surdis, claudis, mutis, paralyticis, hydropicis cæterisque morbidis, præstantur remedia, ab eo, qui facit mirabilia solus, viuens & regnans per infinita secula Amen. *Psal 71.*

C. Baron. Tom. 8. Annal.

VITA S. BERTVLPHI ABBATIS COEnobii Bobiensis in Italia: Ex ea quæ est per Ionam Monachum, eius contemporaneum. Floruit temporibus Honorii Primi Papæ: qui sedit Anno Salutis 626. & cæteris.

19. Aug.

a. Istius vitam habet Lector 16. Aug.

BBertulphus claris admodum ortus natalibus beato *a* Arnulpho Metensi Episcopo sanguine coniunctus fuit. Cuius pijssimis vestigijs insistens, posthabito patre, neglecto natali solo, spretis seculi pompis, distributis in egenos omnibus suis facultatibus nudus tulit crucem suam & semetipsum abnegans, ad Babiense tandem Cœnobium sese contulit: ibidemque sub obedientia venerandi Abbatis *b.* Attalæ, Christo Redemptori iugiter militaturus sedem fixit. Porro increscentibus cum tempore virtutum incrementis, egregius iam & strenuus monasticæ regulæ ac religionis ædificator & custos, cum pijs omnibus indies charior & gratior euaderet, sacrum ad populum declamandi munus ei iniunctum fuit: quatenus rudem plebeculam optimis moribus imbueret, salutaribusque monitis ac doctrinis, contra hæresim Arianam assiduo instrueret atque muniret.

b. Illius vitam habet lector 10. Mart.

Concionator præclarus S. Bertulphus.

Exequutus id vero est venerabilis Pater continuis 13. annis tanto studio ac spiritali cum fructu, vt beato Attala ex his seculi ærumnis, ad cœlestia regna euocato, omnium fratrum vocibus animisque coniunctis paterni honoris successor dignissimus declaratus fit, atque assumptus. Omnibus autem bonis inuidus satanas,

Fit Abbas.

nas, haud ferens tanti Patris proficuam electionem, nihil non attentare, machinarique, quo mentis eius tranquillitatem quodam modo conturbaret, infestaretque. Et quidem excitauit in eum quendam Procum, Cleronensis vrbis Pontificem: qui vt plentissimum Abbatem cum Cœnobij supplemento subiectum sibi faceret, omni nisu intendebat: vicinosque Pontifices, & alios quoslibet primates ad id peragendum muneribus attentabat. Quin & * Ariouualdum Regem Longobardorum tunc Arianum super eadem quoque re adijt. Verum cum nihil aliud ab eo responsi accepisset, nisi vt Ecclesiastico iure probaret, vtrum cœnobia procul ab vrbibus sita, Episcopali deberent parere dominio: ille omnes interim quos poterat suo intentui iungebat.

Patitur persecutionem.

** al. Arioaldum & Arrio-vvaldum.*

Cumque hæc agerentur, vnus aliquis ex aula clam Abbati Bertulpho totius machinamenti seriem per internuncium manifestauit. Ille vero protinus experiendi gratiâ, quosdam de pueris suis ad Regem direxit. Quibus ille inter alia respondit: Non est meum sacerdotum causas discernere: quas Synodalis examinatio ad purum debet iudicare. [*En scitum sane Regis, quamuis Ariani responsum: quem imprudens Episcopus aduersus monachos interpellauit. Ita plane adeo perspicuum est, semper sacra per homines sacros, & Ecclesiastica per Ecclesiasticos viros tractari debere: vt neque heretici ipsi Principes, tenebris errorum offusi, id potuerint non vidisse: solis temporis huius cæcutientibus Nouatoribus, qui rebelles facti sunt lumini; nam ne tãta luce corusca videre quæ sunt omnib. nota cogãtur, crassa obstinatione obductis mentis oculis sponteneæ sunt cæcitate percussi*] Porro sciscitãtur illi qui à sancto Abbate missi fuerant, vtrum Rex fautor esse vellit prædicti Episcopi, An Abbatis sui. Ad quod Rex, nequaquam se ait, illis fauere velle, qui famulo Dei molestias aliquas aut iniurias vellent irrogare.

Explorat mentem Regis Abbas.

Nota responsum etiam Ariani Regis.

In Nouatores.

Postquam igitur vir sanctus Regem quamuis barbarum, & Arianæ sectæ credulũ, tam humanè de causa sua

Bertulphus Romã venit ad Pontificem

ſa ſua locutum fuiſſe cognouiſſet, poſcit vt publico ſupplemento fultus, Romam ad Apoſtolicam ſedem proficiſci liceat. Quo protinus impetrato, proſpero itinere Romam perueniens, Honorium ſummum Pontificem adijt: ac occaſionem et aduentûs ſui patefecit. Antiſtes vero vt erat ſagax animo, de induſtria quærit, quæ ſit conſuetudinis ſuæ regularis diſciplina: ne ſi forte errones monachi eſſent, faueret illis, ab Epiſcoporum poteſtate dimouens. Ea autem ex Abbate audita ac probè cognita, placuit Præſuli, eam in priſtino vigore conſeruari, ac ſolita libertate iugiter perfrui. Per ſingulos exinde dies Abbatem conueniens, eum blanditer commonebat confortabatq. quatenus ſuſcepti laboris haud tæderet: At Arianam perfidiam Euangelico mucrone viriliter impugnare, omnemq. impietatem profligare adniteretur. Erat ſiquidem B. Honorius Pontifex, vigens conſilio, doctrina clarus, dulcedine & humilitate pollens; vnde lætabatur ſe è gentibus tam inſignem Patrem reperiſſe, cum quo dulcia de Catholica fide ſtabilienda, & ſimilibus, libere liceret promerere eloquia. Quapropter prorſus ferre haud ſuſtinens, cito ab eius conſortio ſeparari, peropportunè accidit, vt vehementi admodum tunc exiſtente æſtu, B. Bertulphus longiores quam optârat in vrbe cogeretur trahere moras.

Res eius geſta cum Honorio Papa.

Laudes Honorii

Priuilegia à ſede Apoſtolica indulta Bobienſi Cœnobio.

Impertiit autem tandem B. Pontifex S. Bertulpho munera optata; priuilegia quippe ſedis Apoſtolicæ: quatenus nullus Epiſcoporum in præfato cœnobio quodlibet iure dominari conaretur. Sicq. Apoſtolica inſuper munitum benedictione, ad propria cum ſuis in pace dimiſit. Cum vero peracto aliquanto itineris ſpatio ad Biſmantum Caſtrum veniſſent, tanta eum vis febrium oppreſſit, vt omnino morte præueniri crederetur. Erat autem Vigilia paſſionis Beatorum Apoſtolorum Petri & Pauli. Atra porro nocte iam irruente, accerſitum ad ſe fidiſſimum itineris comitem Ionam, ante ſtratum ſuum per totam noctis metam excubare iubet. Paret ille quidem lubens Abbatis iuſſioni,

Aegrotat B. Bertulphus.

Is eſt huius hiſtoria ſcriptor.

hi; verum nocte concubia tantus eum ſopor oppreſſit, vt ſurſum caput attollere non valeret: ſimili quoq. modo eos qui circa tentorium ſarcinas vel equos cuſtodiebant. Cum ecce cæleſtis aulæ clauiger, Apoſtolorumq. Princeps Petrus, immenſo coruſcus lumine, aduenit: ac ſuper ſtratum ægri Patris aſtans; Surge, inquit, & ſoſpes cum conuiatoribus tuis abſcede. Eo autem inquirente, quis eſſet, qui ſibi talia iuberet, reſpódit: Ego ſum Petrus, cuius hodie clara in toto orbe celebrantur ſolennia. Et hæc dicens abſceſſit; At vir ſanctus timore perculſus, ſciſcitatur à Iona, num audiſſet vocem, vel aſpectum alicuius vidiſſet. Eo reſpondente, minimè, Non cernis, inquit, fuluam lucem, vbi Petrus Apoſtolus pergit? Tunc tandem agnoſcens Ionas mouum interrogationis eius, vix enixis precibus valuit obtinere, quatenus ei ſeriem admirandę viſionis pandere dignaretur.

A S. Petro mirabiliter curatur.

En ſolennitatem D. Petri ab eodem approbatam.

Cæterum fuit & S. Bertulphus miraculorum gloria illuſtris. Duos ſiquidem ſæuis dæmonum infeſtationibus vexatos, diuina virtute omnino purgauit. Alium quendam horrenda perfuſum lepra ita ſanum reddidit, vt ne eius veſtigium quidem in homine appareret; adimplente vota famuli ſui præponente Deo: qui eſt ſuperadmirabilis in ſanctis ſuis.

Miraculis claret S. Bertulph.

VITA S. PHILIBERTI, ABBATIS *Gemmeticenſis primo, dein Herionenſis; Ex ea quæ extat apud V.P. Laurent. Surium. Vixit temporibus Dagoberti eius nominis primi Regis Francorum, & filiorum eius. Qui claruêre anno Salutis 644. & reliquis teſte C. Baron. Tom. 8. Annal.*

C. Baron. In Not. Martyr. Roman.

BEatus Philibertus, Heliſano territorio oriundus, patrem habuit Philibandem, virum eximijs prudentiæ laudibus, & multis dignitatum ac honorum

20. Auguſt. Patria & Parentes eius.

 titulis

titulis egregiè ornatum : qui propter prudentiæ ac pietatis opinionem laicæ functionis ministerio absolutus, ad culmen honoris Pontificij euectus fuit. Porro Philibertus optima & liberali admodum indole præditus, & maximarum artium disciplinis probè instructus, Dagoberto Regi, à pio parente commissus fuit; vt patrum gloriæ ac familiæ decus sua virtute ac regio fauore sartum tectum conseruaret. At vero Adolescens insigni nobilitate conspicuus, postposito omni fastu, in intimam Audoëni optimatis familiaritatem sese insinuauit; quod cerneret virum illum, aureo licet balteo cinctum, & inter alios aulæ proceres cumprimis illustrem, clarissimis vitæ meritis insignem; atque ea propter non multo post, Rothomagensis Ecclesiæ antistitem consecratum.

In aula regia adhæret Audoëno.

Philibertus autem, cuius in pectore diuini amoris flamma indies magis magisque crescebat, vbi annum ætatis expleuit vicesimum, rebus suis omnibus in pauperes erogatis, ad Rasbacense cœnobium se contulit; quod præ cæteris omnibus, sub Aglio Abbate sanctissimis monasticæ institutis florebat egregiè. Audoënus namque hoc ipsum cœnobium in suo fundo condiderat, Agliumque è Luxouiensi monasterio accitum, eidem præfecerat; iisque virtutum ornamentis instruxerat, vt fama sanctitatis celebre, multos præcipua nobilitate viros, ad suaue Christi iugum amplectendum alliceret. Igitur Philibertus, relicta regia, Christianæ militiæ nomen dedit, spiritualibus armis egregie tectus, certamen cum hoste antiquo animo sane confidenti, inijt; rursusque hostis ignitis (ingluuiei potissimum) iacula acriter in eum vibrauit, Christique militem non raro horribili specie terrere conatus est. Nocturnis siquidem horis tendenti ad Ecclesiam sumpta immanis visi specie occurrit; alias candelabri ferro confodere nisus, infremuit interdum etiam præ templi foribus transuersum se obiecit; quæ tamen machinamenta, Christi virtute

Abit ad monasterium Rasbacense.

Aglius Abbas Rasbacensis.

Dæmon frequenter ei insidiatur.

Phi-

Philibertus dissoluit, soloque Crucis signo hostem in fugam conuertit.

Postquam vero Aglius vitæ munere perfunctus, in Domino obdormiuit, fuit vnanimi fratrum omnium consensu, in defuncti locum ac honorem subrogatus; qui dum vitia cuncta radicitus extirpare conatur, pessime à nonnullis peruersis mulctatus est. Sed fuit eorundem rebellio, vltione diuina cito repressa; & Philibertus honoribus auctus, à cæteris peramanter deinde habitus. Nam cum quidam maligno concitati spiritu, violenta manu, ex Ecclesia optimum parentem extrahere vellent, vnus ex eis fulmine ictus interijt; alius instar Arij, effusis in sterquilinium visceribus, indigna morte vitam finiuit. Quo supplicio reliqui exanimati, supplices se viro sancto exhibuerant; petitaque scelerum venia, in omni officio pietatis, sub illo stipendia fecerunt.

Fit Abbas, & persecutionem patitur à subditis.

Vltio diuina in monachos rebelles.

Itaque vir diuinus, sancta pace domi cum suis composita, mox sanctorum instruit cœnobia, vt instar apis prudentissimæ, ex aliorum moribus & institutis, suauissima virtutum mella colligeret. Cumque hinc inde profundam cælestis philosophiæ disciplinam hausisset, ilico animum ad nouam monasterij fabricã extruendam adiecit. Et quidem haud difficulter à Rege Francorum Clodoueo, eiusq. coniuge Balthilde, locum in pago Rothomagensi obtinuit, quem antiqui Gemmeticum appellant; quem elegantissimo monasterio, virtutibus florentissimo, illustrauit: ac meritis sanctitatis suæ præclare adornauit. Præter alia loci istius commoda, haud miraculo carere videtur, quod non raro ibidem marinas belluas, quinquaginta pedum longitudine capere soleant; ex quibus non modo escas sibi parent fratres, sed & earum pinguedine lucernas foueant.

Condit Gemmeticum monasterium.

Porro eo in loco, quantis vir sanctus claruerit virtutibus, documento nobis sunt præclara miracula quæ omnia referre nos breuitatis studio omittimus. Sufficiat ad imitationem tanti viri nouisse, nunquam

Eximia operatus est miracula.

Deflet aliorum peccata quotidie.

cum corpori alimenta suppeditare voluisse, nisi prius copioso lachrymarum imbre genas rigasset, & sua aliorumque peccata, prolixis precibus & eleemosynis deleuisset: ac postremo internam Christi inspirationem hausisset. Et vt intelligi posset, quanto ardore omnium sitiebat salutem, quantaque diligentia ac studio, curandis animabus inuigilabat, vnum è multis hic referre libet, quod cuidam suo fratri, mortis æternæ periculis circumuento, contulit beneficium. Monachus quidam occulto infectus facinore subito loquendi facultate priuatus animam agebat, ac desperatione fractus, spem salutis plane abiecerat. Accurrit Philibertus, ac manu moribundi fratris apprehensa, blandis hortatur verbis, vt vel aliquod iudicium edat, se ab occulti facinoris delicto, pariterque supplicio, liberari velle. Nec mora; blando Philiberti affatu permotus spem concipit; manumque eius arctè stringens, pœnitentiæ signum dat. Tum vir sanctus ilico ad ædem beatissimæ Virginis abiens, perfusus ora lachrymis in preces incumbit, nec prius à fletu gemitibusque surgit, quam fratrem illum loquelæ beneficium à Deo recepisse intelligit. Tunc ab oratione surgens iterùm ad moribundi se lectum confert, eius confessionem excipit; qui peracta pœnitentia, mox animam à graui peccatorum sarcina liberatam læto vultu tradidit.

Fratri muto ac disperanti, impetrat loquelam, ac pœnitudinem.

Solebat etiam vir sanctus, fratres è monasterio ad animarum salutem curandam ablegare, quorum concionibus multi viri nobiles permoti, propria calcata voluntate, se Christi seruitio mancipabant. Construxit quoque celebre illud virginum cœnobium, decimo à Gemmetico milliario, quod Pauliacum vocant, cui Austrebertam illustri familia fœminam præfecit. Alia quoque plurima virtutum meritis illustria condidit monasteria in Neustria; quæ cum Rex annuis prouentibus egregiè ditaret, ipse decimas, alendis pauperibus, ac captiuis redimendis

Pauliacũ virginum cœnobium ab eo constructum.

nde abstrahebat, tanta liberalitate, vt etiam monachos suos cum onustis nauibus non raro in regiones transmarinas mitteret, qui illinc captiuorum greges, persoluto pretio, reducebant. At vero inter tot tantaque virtutum insignia, non potuit vir sanctus caninos malignorum quorundam euadere morsus; qui per summam fraudem structa calumnia, nomen eius apud beatum *a* Audoënum Rothomagensem Præsulem detulerunt, ac tantam in inuidiam adduxerunt; vt sanctus antistes, impiorum mendacijs persuasus, virum innocentem in vincula coniecerit. Quod vir diuinus non modo patienter, sed alacri etiam tulit animo; prorsus vt ergastuli squalorem delicias reputaret. Sed eam inuidiam facilè vicit eximij viri sanctitas, Audoënumque permouit, vt eum honorificè è carcere educeret, & in pristinum honoris gradum restitueret. Construxit quoque vir sanctus in oppido Villare nuncupato, (in territorio Caltino) quod dono acceperat à VVarrato palatij Principe, præclarum virginum monasterium: vbi etiamnum eximiè floret sacra religio.

Studium & liberalitas eius in redimẽdis captiuis.

Vide quid non faciat venenata lingua.

a Eius vita habetur infra. 24. Aug.

Construxit Villarense monasterium virginum.

Cæterum & Prophetico spiritu insigniter clarus, alijsque mirabilibus signis celeberrimus vir sanctissimus, demum flentibus Fratribus, cunctisque populis, lætantibus angelis in Cœnobio Herionensis Insulæ, ab Ansoaldo Pictauorum Episcopo, eius instantia post vinculorum solutionem constructo, cui & ab eodem Antistite præfectus erat, tertiodecimo Kalend. Septemb. è huius mundi ludibrijs, ad Christum migrauit: sempiternæ gloriæ palmam à Domino percepturus.

Obitus eius felicissimus.

C. Baron. Annal. Tom. 12. & in Not. ad Mart. Roman.

VITA S. BERNARDI, PRIMI ABBA-tis Claræuallensis; doctrina & miraculis gloriosi: Ex ea quæ est per Guilielmum Abbatem S. Theodorici Rhemensis; Bernardum Abbatem Bonæuallis, & Godefridum Claræuallensem monachum, viri sancti quondam Notarium conscripta. Migrauit è corpore anno à Christo Domino 1153. quem Alexander 3. Papa, inter diuos adnumerauit, anno 1165.

20. August. Patria & Parentes S. Bernardi.

BErnardus Burgundiæ oppido oriundus, clari admodum secundum seculi dignitatem, parentibus, patre Tesselmo, viro antiquæ & legitimæ militiæ insignibus ornatissimo, matre vero Aleth, illustri pietate fœmina, in lucem prodijt. Et quidem vterque ea fuit religione & pietate in Deum, vt proles suas omnes (quas numero septem, mares sex, fœminam vnam habuêre.) Omnipotentis Dei seruitio libenter consecrauerint: & neglecta generis ac familiæ dignitate, totis viribus, cælestis militiæ ornamentis eos ornandos curauerint. Nam pia matrona mox vt fœtum ediderat, suis ipsa manibus eum Deo offerebat, proprijsq. sedulo lactabat vberibus, vt vna cum lacte materno maternam quoque pietatem imbiberet. Cum vero adolescere inciperet, teneram ætatem lusibus ita exercebat, vt ijs ipsis quam maximè ad futura Christianæ militiæ certamina, eremo eos non curiæ nutriens, erudiret. Cum autem tertium in ordine Bernardum vtero gestaret, vidit in somnio futurorum præsagio candidum se catellum gestare, rufis in dorso asper-sum maculis, suoque latratu multos vndique populos excitantem. Qua visione territa sane mater, virum quendam religionis ac sanctitatis opinione præstantem consuluit; qui mox prophetico spiritu, futuram pueri sanctitatem ei explicauit, monuitque vt cum

Visio matris de S. Bernardo.

in Eccleſia Dei acceptabile Chriſto munus offerret. Paruit non modo mater, ſed viri iſtius monitis tanquã calcaribus incitata, ilico natum infantem amore incredibili complexus eſt, ac literarum ſtudijs ſedulo imbuendum curauit; in quibus breui tantos fecit progreſſus, vt eruditio ætatem longe vinceret, & pueritia ſenili quadam prudentia ac morum grauitate ornata cunctis admirationi eſſet.

Repellit puerulus fœminam carminibus medentem.

Cum adhuc puerulus graui capitis dolore vexaretur, & mulier quædam dolorem carminibus mitigatura ad eum veniſſet, ille acri indignatione commotus, incantatricem clamoribus à ſe repulit, abegitque & impetu quodam ſpiritûs è lecto exiliens, mox diuinitus ab omni dolore ſe liberatum cognouit. Adiecit porro ei Dominus apparere, vt olim puero Samueli in Silo: & manifeſtare illi gloriam ſuam. *1. Reg. 3.* Solemni ſiquidem quadam Natiuitatis Dominicæ nocte, cum nocturni diuini Officij hora aliquantiſper protelaretur, contigit, ſedentem expectantemque Bernardum inclinato capite paululum ſoporari, cum ecce ilico affuit puero ſuo puerulus Ieſus: diuinæ in eo inchoans myſteria contemplationis.

Admiranda viſio eius.

Apparuit namque ei velut denuo procedens ſponſus de thalamo ſuo; apparuit ei quaſi iterum ante oculos naſcẽs *Pſal. 18.* ex vtero matris virginis verbum infans: ſpecioſus forma præ filijs hominum. *Pſal. 44.* Vnde & poſtmodum in laudẽ eiuſdem genitricis & geniti, & ſanctæ eius Natiuitatis inſigne edidit opuſcûlum: interim in Dei & proximi dilectione mirum in modum proficiens. Hinc pauperibus imprimis, clandeſtinis eleemoſynis benigne conſulere, & cuncta pro ætate immo ſupra ętatem, pietatis opera ſtrenue ſectari. Porro cum hiſce exercitijs ſedulo inſudaret, & paulo poſt ſanctiſſime defuncta matre, ſuo inciperet iure victitare, iuuenis eleganti corpore, grata facie, ſuauiſſimis moribus, acri ingenio, acceptabili eloquio, omnium ſermone maximæ ſpei adoleſcens prædicabatur. Cui mox tortuoſus coluber inuidens, laqueos tentationum

ſpargere, & inſidias callidè ſtruere. Et primò quidem, cæco puellarum amore; laqueo autem vno omnium ad ruinam certiſſimo, caſtiſſimi iuuenis animum peruertere cogitans, incredibili pulchritudine matronam, diuitijs & generis claritate præſtantem, excitauit; quæ in ſecretiori domûs cubiculo eum aggreſſa, ad peccati illecebras pertrahere conata eſt. At ille lenibus eam verbis demulcens, pari aſtutia è manibus & amplexibus eius elapſus aufugit: & virginitatis florem, in medio ignis illibatum conſeruauit. Altera autem vice, cum curioſius aſpiciendo, defixos in quandam oculos tenuiſſet, moxque impuri amoris flamma corpus incendi animaduerteret, ilico vltor in ſeipſum ſeueriſſimus, in ſtagnum gelidæ aquæ collotenus inſiliit, ibidemque tamdiu immobilis conſtitit, donec pene exanguis calorem carnalis concupiſcentiæ penitus extinctum ſentiret.

Mulier impudica insidiatur eius pudicitiæ.

Seueriſſime punit in ſeipſo incautum fœminæ aſpectum.

Eodem ferè tempore, laſciua quædam puella, dæmonis inſtinctu adeo eius pudori eſt inſidiata, vt nocte quadam per ſummam impudentiam in eius lectum nudam ſe collocare, & inquieto motu ac tactu, etiam ad fœdam voluptatem prouocare non ſit verita. Quam adoleſcens caſtiſſimus admirandis pudicitiæ ſignis, quanquam impudentiſſimam, tanto perfudit rubore, vt eo relicto, clam denuò aufugeret: nec deinceps eiuſmodi bellum mouere præſumeret. Nec tamen ea adoleſcentis caſtitate, pariterque conſtantia, ſuperatus hoſtis ceſſit; nam alia quædã haud contemnenda matrona, apud quam hoſpitabatur, decoro adoleſcentis aſpectu capta, vehementer in illius amorem exarſit, prorſus vt & pudicitiæ & honoris ſui obita noctu ad eius lectum impudenter accederet, & caſtiſſimum iuuenis animũ voluptatis illecebris tentaret. At Bernardus animaduerſo periculo, mox ingenti voce clamare cœpit, Latrones, latrones. Quo clamore impudens mulier in fugam quidem verſa eſt; ita tamẽ, vt flamma amoris in viſcerib. hærẽte, ſecũdo & tertio aditum, ad nefarium concubitũ, tentaret. Sed cum

Repellit à ſe mulierẽ inhoneſtã.

cùm eodem clamore ſemper pelleretur, & domeſtici, ac ſeu oſolumine, arreptiſque quæ ſors offerebat armis, accurrerent, tandem quieuit. Cùm autem ne muſca quidem latro appareret, & mane facto, à Bernardo perquirerent, quo mentis furore ille latrones adeſſe clamaſſet, reſpondit prudenter ſane, eam veraciter lationem infeſtiſſimam fuiſſe, quæ irreparabilem caſtitatis theſaurum ſuffurari nitebatur.

His igitur defunctus periculis, Chriſti gratiâ, Bernardus, ne tandem aliquando callidi ſerpentis aſtutia circumueniretur, ſaga ſibi conſulere ſtatuit. Igitur ſagaci mente atque iudicio omnia perpendenti, & locum tutiſſimum inquirenti, Ciſtertij monaſticæ religionis noua arriſit plantatio; quæ paucos admodum, ob nimiam vitæ & paupertatis auſteritatem, ſui habebat cultores. Quæ tamen Bernardum cùm minime terrerent, poſtpoſita omni hæſitatione ac timore, mentem oculoſque eo direxit, ac plane caſtra illa ſubire decreuit. Quod vt primùm fratribus & cognatis eius, gloriæ & honoris ſupramodum ſtudioſis innotuit, totis viribus animum eius, amore ſcientiæ implicare conati ſunt; cumque tam arcte reuincere, vt paulatim tumore elationis (quemadmodum ſperabant) inflatus, cogitationes illas humilitatis & abiectionis plane deponeret. Et primo quidem feruor pietatis, amoriſque diuini, eorum ſuggeſtione haud parùm tardatus fuit; ſed cum pia matris monita & educatio animo illius importune occurrerent, mox pro lachrymarum perfuſus imbre, mentis ſuæ leuitatem & inconſtantiam damnauit, & acrioribus amoris diuini iaculis vulneratus, fratres ipſe ſuos ad eandem Chriſti ſeruitutem pertrahere aggreſſus eſt. Et ſane vix dici poteſt, quantum laboris in hoc munere perficiendo ſuſceperit; dum animos eorum, gloriæ militiæque vehementer deditos, ad Chriſtianæ humilitatis ſtudium allicere ſtudet. Primùm omnium Galdricus eius auunculus, Dominus caſtri, quod Tuillum dicitur, in territorio Heduenſi, optime monenti Bernardo aſſenſum præbuit, nepotiſque ſententiam

Bernardũ Ciſtertium cogitantẽ, amici & cognati reuocare conantur.

Galdricũ auunculũ conuertit.

cum gaudio amplexatus, Christianæ militiæ nomen dedit. Quam mox Bartholomæus, cæteris fratribus iunior, secutus est. Porro Andræas Bernardo iunior, recenti honoratæ militiæ gloria elatus, salutaribus monitis aures præbere recusabat, donec instante & vrgente Bernardo, subito exclamauit; Video matrem meam. Mater enim visibili specie apparens, filiorum proposito, serena facie subridens, congratulabatur. Qua visione motus Andreas, ilico manus dedit, abiectisque secularis militiæ armis, ad spiritalia Christi castra cum fratre aduolauit. Guido fratrum primogenitus, matrimonij vinculis arcte alligatus, eadem cum Bernardo stipendia experebat; sed coniunx iuuencula vehementer obstabat, & sedula filiarum nutrix, monita Bernardi constanter respuebat. Vnde Guido, ne cæteris fratribus in studio pietatis inferior esset, statuit, honorum ac dignitatum titulis plane repudiatis, opere rustico victum quæritare; seque suamque familiam, sanctissimo manuum suarum labore sustentare. Dum hæc toto animo secum voluit, vxor eius graui infirmitate corripitur. Nec mora; Accersito ad se Bernardo, prior ipsa religiosæ vitæ institutum postulat: seque vehementer perpetuæ castitatis cupidam ostendit. Exultat Bernardus, & teneram coniugem, in sacro Virginum collegio Christo consecrat: Guidonem vero vna secum ad optata diu spiritalis militiæ castra abducit.

Item Bartholomæū fratrem suum.

Item Andræam.

Item Guidonem fratrem primogenitū.

Vxor Guidonis Christo consecratur.

Secundus natu post Guidonem Gerardus erat; vir non modo in armis strenuus, sed propter insignem prudentiæ & benignitatis eximiæ opinionem, omnibus charus. Is obstinato plane animo, saluberrima fratris consilia repellebat: fratrumque conuersionem summam leuitatem reputans, Bernardum insuper temeritatis arguebat. At Bernardus fidei calore præclare incensus, & fraternæ charitatis zelo mirum exasperatus in modum, Scio, inquit, scio, quia sola vexatio dabit intellectum auditui, Digitumque lateri eius apponens, Veniet, inquit, dies, & cito veniet, cùm lancea lateri huic infixa, peruium faciet iter ad cor tuum consilio salu-

Prædicit S. Bernardus Gerardo euentura.

salutis tuæ, quod aspernaris; & timebis quidem, sed minime morieris. Sic dictum, sicque factum est. Pauc s enim post diebus, Gerardus in acie ab hostibus captus, & vulneratus ad v ncula trahebatur. Cumque vulneris dolore oppressus, præsentem iam imminere mortem putaret, æternæ mort s periculo exanimatus clamabat; Monachus sum, monachus sum Cistertiensis. Itaque in carcerem coniectus, ilico ab amore seculi liberatus est. Cumque hostilibus adhuc vinculis teneretu:, multisque circumuentus angusti s, hoc solùm precibus lachrymisque die nocteque à Domino flagitaret, vt aliquando optata libertate in Christi seruitute cum Bernardo fratre frueretur, audiuit quadam nocte vocem in somn s sibi dicentem; Hodie liberaberis; Agebatur tunc sacrum Quadragesimale ieiunium; cùm Gerardus ex ea voce dubius admodum animi, qua via modoque liberaretur, forte compedes suos tetigit; qui ilico (dictu mirum) in manu eius, ex parte soluti sunt: ita vt minùs iam teneretur, & aliquatenùs incedere posset. Sed quid ageret? Erat ostium pessulis & claustro firmiter obseratum: & ingens præ foribus pauperum multitudo spem omnem euadendi præterea adimebat. Surrexit tamen, & non tam spe euadendi, quam tædio iacendi, seu curiositate tentandi, ad subterraneæ domûs accedens ostium, mox vt pessulum tetigit, tota inter manus eius collapsa est sera; apertoque ostio, pedetentim gradum facere cœpit; ac mendicis (qui ibidem stipem petere consueuerant) diuinitùs in fugam conuersis, recta ad ecclesiam debitas Deo grates ante omnia oblaturus tetendit. Itaque Bernardus 4. fratribus (quinto, omnium iuniore, seniori patri ad solatium relicto) hoc modo ad Christi seruitutem secum adductis palam vbique prædicationi insistere, & alacritate incredibili rem Christianam præclare multiplicare.

Gerardus castigatur ad vitæ emendationem.

Magno miraculo fra-ter eius Gerardus liberatur è carcere.

Et quidem tanta virtute ac suauitate, verba ad populum faciebat, vt quotquot ad hoc præordinati erant, operante in eis gratia diuina, sermonibus illius in-

Admiranda S. Bernardi virtus in concionibus.

escat',

escati, mox ad Christi castra conuolarent. Hinc matres, publice vel priuatim illo prædicante, filios abscondebant; vxores detinebant maritos; amici amicos auertebant; veriti ne vocis eius virtute, eorum affectus expugnaretur.

Cùm autem adueniente die, quo solenni iuramento se perpetuæ Christi seruituri deuouere statuerant, de domo paterna cuncti egrederentur, & Guido natu maior, fratrem iuniorem, in platea, puerum cum pueris lusitantem cerneret, Eia, inquit, * Niuarde frater, tu solus bonorum omnium nostrorum ex asse hæres relictus es. Ad quæ puer haud pueriliter motus, Vobis ergo, inquit, cœlum, & mihi terra? Non ex æquo facta est hæc diuisio. Quo dicto, abeuntibus illis, tunc quidem cum patre domi remansit; sed, modico post euoluto tempore, fratres secutus, nec à patre nec ab amicis, vlla vi retineri potuit.

** Winarde*

S. Bernardus cum sociis 30. Cistertium ingreditur.

Igitur anno restauratæ Salutis 1113. à constitutione domûs Cistertiensis 15. seruus Dei Bernardus, annos natus tres admodum & viginti, cum sociis ferme triginta Cistertium est ingressus; qui omnes Bernardo præeunte vota sua Christo sanctissime nuncupârunt. Et quia non pauci ex eorum numero matrimonij fœdere vxoribus copulati fuerant, ne earum pudicitia & voluntas, qua sanctum illud cum maritis diuortium inierant, periclitarentur, ilico Bernardus cœnobium sanctarum fœminarum ædificari curauit; in quo sanctimoniales illæ, Deo nocte dieque insigni pietatis studio seruierunt. Porro Bernardus, à primo monasterij ingressu, tanto mentis feruore cœlestium rerum incumbebat meditationi, vt omni sensu corporeo pene extincto, solo Deo viuere videretur; prorsus vt post annum in cella exactum, ignoraret, essetne domus testudine tecta: nec animaduerteret, vnane an pluribus fenestris ecclesia lumen reciperet. Ex his pius lector facile colligere potest, quo animo ad cibum potumque sumendum accesserit. Profectò hoc constat, cibum illi tormentum fuisse; somnum vero mortis imaginem repu-

Sanctimonialium cœnobium extruitur.

Mirus feruor Spiritus.

Inuitus indulget cibo

reputans, quidquid dormiendo temporis absumebatur, idipsum plane perditum esse dicebat. Hinc ita animum mentemque iugiter aptabat, vt quocunque in opere versaretur, semper cogitatione cum Deo esset. Iam vero vt animum suum sapientiæ disciplinis excoleret, quos non labores subijt? quanta vigilantia, putandum est, cum mentem à terrena cogitatione segregâsse, cum exploratum habeatur, omnem eum sacrarum literarum scientiam, in syluis & in agris meditando & orando accepisse, nullosque alios aliquando habuisse magistros, nisi (quemadmodum gratiose inter amicos ioco dicere solebat) quercus & fagos.

& somnō corporali.

Quercus & fagos habet magistros.

Interea cum scripturarum cognitione haud mediocriter instructus, cæteris etiam meditandi studio & ordine longe præstaret, & Stephanus, qui cæteris Abbas præerat, domum Claræuallis ædificatam cupiebat, ipsum Bernardum, fratribus Abbatem constituit. Erat autem Clarauallis locus in territorio Lingonensi, non longe à fluuio Alba, antiqua latronum spelunca, quam veteres Vallem absynthialem vocabant; cùm propter abundantis ibidem absynthij copiam, tum propter doloris amaritudinem, quæ ab infestis latronibus viatori inferebatur. Ibi igitur Bernardus, in loco horroris & vastæ solitudinis, cum suis, facturus de spelunca latronum templum Dei & domum orationis, præclare consedit, fami, sitique, frigori & nuditati, vigilijs & angustijs multis expositus; qui tamen summam illam vitæ austeritatem, cùm in se tum in alijs, cœlestium rerum dulcedine temperabat. Panem eis hordeum & milium & vicia præbebant: ciborum condimenta fagi folia erant. Hæc post vberes lachrymarum riuos, suauia ipsis erant fercula; hæ deliciæ, quibus latrantem stomachum & nimia inedia fractum sedabant; quæ quidem cum viros nobiles & principes ad misericordiam & ad lachrymas prouocarent, tantùm non mouebant Bernardum, vt quasi torrente diurnæ voluptatis potatus, ijs ipsis in miserijs exultaret.

Clarauallis quid loci fuerit.

Summam penuriam patitur cū suis in Claraualle.

Et quidem illa mentis securitas, & firma in Deum

fidu-

Egregia eius in Deū fiducia.

fiducia, nunquam eum tanta rerum inopia premi est passa, vt non semper (potissimum quando fratres de perseuerantia inclamatum esse putarent) res vitæ degendæ necessariæ diuinitùs suppeditatæ fuerint. Cum enim extrema rerum omnium egestas eos opprimere videbatur, tunc vel maxime, orante Bernardo, diuinum aderat auxilium: & vnde minimè sperabatur, solatium etiam humanum abunde succurrebat.

Porro vir sanctus, cura istarum rerum Gerardo fratri commissa, ipse in solitudine cœlestes delicias tota auiditate hauriebat; quas deinde populo pro concione tanta suauitate proponebat, vt cuncti non humana, sed lingua plane angelica eum fari testarentur. Quid multis? tantum dicendi facultate præstitit, vt præter alios innumeros, ipsum etiam parentem suum, deuexa ætate & admiranda prudentia virum, & sororem nobilem, diuitiis & luxu affluentem, è medio honorum cursu, ad sanctissima Christianæ humilitatis officia perduxerit, & à cunctis vitijs expiatos, omnibus virtutum ornamentis mirifice excultos reddiderit.

Patrem & sororem suam, à mundi vanitate, ad Christi seruitutem traducit.

At vero inter duros adeo pœnitentiæ labores fieri non potuit, quin tenerum eius corpusculum ieiuniis & vigiliis exhaustum, graui tandem infirmitati succumberet. Igitur cum ingrauescente morbo, iam non nisi mors eius, vel omni morte grauior vita timeretur, fuit ei consilio prouido Antistitis Catalaunensis, tugurium quoddam haud procul à monasterio extructum, vt ibidem ab omni domûs solicitudine, ac ordinis rigore feriatus, tantum meliori valetudini studeret. Sed Bernardus iam erat spiritu tam arcte Deo copulatus, vt in eo ipso valetudinis suæ tugurio, corporeæ necessitatis plane oblitus, crudum sagimen, per errorem sibi oblatum, multis diebus pro butyro sumeret; oleumque tanquam aquam biberet; aliaque multa sine vllo sapore in stomachum mitteret: prorsus quasi corporis expers, solo spiritu vitam protraheret. Nihil enim præter aquam sibi sapere dicebat, quod illa fauces ei & guttur refrigeraret. Hæc aliaque subditi illius cum

En vim Spiritus, Deo intime coniuncti

magno

magno & feruenti zelo æmularentur, ac præ dulcedine amoris interioris, amara æque ac dulcia delectabiliter edendo, delectabilius iam viuere in eremo, quam prius in seculo sibi viderentur, tandem eo delapsi sunt, vt plane fugiendum arbitrarentur, quidquid carnem cum qualibet delectatione nutrire videretur. Cumque in hoc suspectam haberent spiritualis patris quotidianam correptionem, quasi carni eorum plus quam spiritui deferentem, aliquando ad VVilhelmi memorati Catalaunensis Episcopi iudicium res delata est. Is vero & pietate & eruditione celebris, (à quo etiam Bernardus Abbatis insignibus ornatus fuit) omnem hominem quæcunque Dei dona propter gratiam Dei recusantem diuinæ gratiæ inimicum esse, & Spiritui sancto resistere, luculento sermone perorauit.

Porro cum procedente tempore in illa sua valle, Bernardus, & vicinis circa ciuitatibus, quas aliquoties eum inuisere domesticæ curæ ratio cogebat, magnis floreret virtutibus & miraculis, cœpit etiam seu communibus Ecclesiæ necessitatibus seu charitate fratrum seu obedientia Maiorum ad remotas pertrahi, regiones, ac ibidem virtutis suæ radios longe lateque extendere. Et quidem, vt haud pauca alia omittamus, ad schisma Petri Leonis Pseudopapæ opprimendum, ante omnia Abbas Claræuallensis ab ipso Rege & præcipuis quibusque pontificibus ad Synodum, Stampis in Gallia, conuocatam, accersitus fuit. Qui laboranti Ecclesiæ, quâ animi prudentia, quâ vigilantia succurrerit, nulla vis orationis pro dignitate explicare potest. Ipse enim vnus, instar omnium, tantum dicendi facultate potuit, tantoque verborum ac sententiarum pondere, reiecto Leone, Innocentium suscipiendum confirmauit, vt cuncti manibus (quod aiunt) pedibusque, eius in sententiam descenderent, & Innocentio summos honores sine vlla controuersia deferrent. Ipsum quoque Henricum Angliæ Regem, à suis persuasum ne Innocentium admitteret, miro dicendi artificio perpulit, vt posita priore sententia,

Synodus Stampensis in Gallus.

B. Bernardi in Synodo authoritas & dexteritas.

quam

quam mordicùs tuebatur, Pontificem Innocentium amplecteretur, foueretque.

Et hæc quidem, aliaque ſane multa à ſancto Bernardo edita ſunt virtutis indicia. Porro, vt perluſtrata Francia, ac Rhemis peracto concilio; Leodium Romanorum Regi gratulabundus, cum ſacro Cardinalium cœtu occurrit Pontifex; fuit quidem honorifice ab ipſo Rege ſuſceptus, ſed (vt ſunt fere hominum ingenia ad quamuis lucri occaſionem cæca) ratus Rex opportunum ſibi tempus recuperandi Epiſcoporum Inueſtituras (vt vocant) ob atum, (quas ab eius prædeceſſore Imperatore Henrico per maximos labores & pericula Romana Eccleſia ſibi vendicauerat) importune inſtitit, vt illis iterum per fas perque nefas potiretur. Res erat periculi plena, maioremque Pontifici & Romanis omnibus timorem incutiebat, quam illud ipſum periculum quod Romæ declinauerat. Iamque nulla Imperatoris voluntati reſiſtendi ſpes reliqua erat, nec conſilium ſuppetebat, quo iniquum poſtulatum reijcerent, cùm rurſus Bernardus, Christi gratia egregie confiſus, intrepide ſe Regi murum opponit, ac mira auctoritate malignam eius voluntatem compeſcit.

Imperatorē Bernardus auctoritate ſua compeſcit.

Itaque hiſce tumultibus Leodij per Bernardum ſopitis, Lotharius Rex Pontificem Innocentium armata militum manu in Lateranenſe deduxit palatium. Verùm Petrus Leonis, ſuorum ſtipatus malitia, in locis munitioribus & turribus, Imperatoris ludificabat virtutem; prorſus vt Innocentius, ne Petri rabiem ſua præſentia magis efferaret; ad horam ceſſerit; Romaque ſponte relicta, Piſas reuerſus ſit, vbi conuocatis totius Occidentis Epiſcopis, aliiſque præcipua religione viris, ſynodum celebrauit. Adfuit per omnia conſilijs & auxilijs ſanctus Abbas, tanta auctoritate & exiſtimatione ſui, vt ſacerdotes qui dubiis in rebus prudentiam eius conſulere cupiebant, ante limina domûs excubarent, vt aliis abeuntibus, aliis vero aduentantibus, primo ad eum acceſſum inuenirent.

Conciliū Piſanum præſente Pontifice.

Iam

Iam verò soluto Concilio, reliquum erat, vt schis-
ma per Anselmum in Mediolanensi vrbe conflatum
olleretur. Eam in rem, nemo rursus vno Bernardo
magis idoneus inuentus est. Itaque à summo Pontifice
ex ampla cum potestate Mediolanum missus, tanto
uit ciuium omnium gaudio & gratulatione exceptus,
t nobiles pariter & ignobiles, equites pedites que, se-
tem à ciuitate milliaribus obuiam ruerent, & agmi-
nibus certo ordine distinctis summa cum reuerentia
eum susciperent. Nimirum adeo fama sanctitatis eius,
& nota miraculorum virtus increbuerat, vt vel eius
tactu se sanctificari existimarent. Vellicabant quidam
filos vestimentorum eius, vt male affectis membris
admouerent, certa spe, ilico omnem morbi calamita-
tem virtuti eius cessuram. Hisce virtutum indiciis &
horum facilitate haud difficile schisma oppressit, re-
busque omnibus sanctissime pacatis, ecclesiam illam
bonis omnibus florentem Pontifici restituit.

En quanta reuerentia & gaudio Mediolani vir Sanctus excipitur.

Mediolani, schisma extinguit.

Eadem quoq; tempestate Guilhelmum Aquitaniæ
Comitem horribiliter sanè furentem, partesque Pe-
tri Leonis armis fouentem, admiranda virtute pro-
strauit. Cum enim monendo & obsecrando oleum &
operam diu perdidisset, frustraq; Comitis impietatem
expugnare conatus fuisset, postremo vir Dei ad arma
confugiens efficaciora, templum sacra oblaturus my-
steria ingreditur. Intrârunt pariter cum eo, quibus li-
cebat diuinis interesse mysteriis. Comes vero fulmine
excommunicationis ictus, præ foribus sustinebat, &
frendens consuetas in Abbatem minas iactabat. Inter-
ea peractis consecrationibus, & pace de more data, vir
Dei corpore Domini nostri Iesu Christi patenæ impo-
sito, ignea facie & flammeis oculis foras egreditur, Du-
cemque verbis sane terribilibus aggreditur; Rogaui-
mus te, inquit, & spreuisti nos; Supplicauit tibi in alte-
ro, quem iam tecum habuimus, conuentu, seruorum
Dei ante te adunata multitudo, & contempsisti. Ecce
ad te processit filius Virginis, qui est Caput & Domi-
nus Ecclesiæ, quam tu persequeris. Nunquid & ipsum,

Guilhelmũ Comitẽ vt conuertit.

eadem qua seruos eius impietate contemnes? Lamen
tabantur vniuersi, qui aderant, & orationib. intenti, re
exitum præstolabantur, & omnium suspensa expecta
tio, nescio quid diuinū cælitus fieri expectabat. Porr
Comes viso Abbate protinus diriguit, ac solo treme
bundis metu membris prostratus, ne oculorum qui
aciem ad Bernardum conuertere præsumpsit. Et quid
eleuatus à milit.b. rursum in faciem ruit, & salinis pe
barbam defluentibus, alta ab imo pectore suspiria tra
hebat. Tum vir Dei propius accedens, & pede acclin
pulsans, surgere, attentisq; aurib. Dei sententiam per
cipere summa cū auctoritate iubet. Præsens est, inqui
Pictauensis, Episcopus, quem in uijs onustum a
ecclesia sua expulisti. Vade & reconciliate ei, & prot
nus in pacis osculo iungito fœdera; & in Sedem resti
tuto redde pro ignominia gloriam. Subdere Innocen
tio Papæ; & qua omnis ei obedit Ecclesia, tu quoqu
pari alacritate tanto pare Pontifici. Audiens hæc Co
mes, auctoritate S. Spiritus & tanti præsentia sacran
ti victus, ilico Episcopum amplexatus est, ac totiu
cum ciuitatis exultatione, eadem qua eum abiurauc
rat manu in Sedem restituit.

Pace igitur omni Aquitanicæ Ecclesiæ reddita, Ber
nardus gloriosis trophæis insignis, Claraualem reuer
sus, magno cum gaudio à fratribus exceptus est. Cum
que iam aliquod quietis tempus se nactum putare
cœpit tota auiditate diuinis incumbere meditationi
bus, & Cantica Canticorum cum sibi tum alijs omni
bus commentari; cum ecce rursus literis Apostolic
Romam euocatur, vt laboranti Ecclesiæ opem fera
Adhuc Petrus, honorum & opum dulcedine inescatus
summam Ecclesiæ potestatem, per summam scelu
sibi arrogabat, Regemque Siciliæ Rogerum inter o
mnes principes obedientiam Innocentio detrectan
tem, suarum partium studiosum habebat. Neque se
gniter interim idem Siciliæ Rex, Innocentij Sedem pe
insidias oppugnabat. Cum enim de secundo Bernar

Reuersus ad suos, Cantica Canticorū commentatur.

d

li in Vrbem aduenti certior factus esset, datis ad Inocentium pariterque Petrum Leonis literis, vtriusue legatos sibi mitti postulauit; per speciem vt dissenonis originem profundius indagaret, cognitaque veitate, aut errorem corrigeret, aut sententiam sancieti:re autem vera, vt Bernardum, simplicitatis amanem, Petri Pisani eloquentia, quemadmodum sperat, obrueret, & verborum ac rationum pondere sintium ei imponeret. Erat enim is Petrus, Petri Leonis legatus, vir in legum ac Canonum scientia ac præcipua dicendi facultate nulli secundus. Sed cum vtraue pars Salernum venisset mox tanti sceleris machiamentum vltio diuina præuenit, Siciliæque Regem olos ac fraudem meditantem insigni calamitate opressit. Produxerat is armatas in campum acies, vt Duem Rannulpham, iusta aduersus eum bella molienem, internecione deleret.

Cumque egregio sane exercitu, haud dubiam victoriæ spem sibi promitteret, primus eorum, qui adocati fuerant, Abbas sanctus adueniens, Regi deunciauit, si imminentem euitare cladem vellet, ne erramen iniret. Sed Rex spreta Rannulphi paucita, certa victoriæ spe, infesta in eum signa intulit; at eo xitu, vt à Rannulpho in fugam versus, castris exutus t. Nec tamen inflicta cælitus plaga resipuit; quanuam & Petrus Leo, lethifero morbo ab Angelo perussus miserabili valde exitu, vitam cum morte perutaret. Eo extincto, & Petro Pisano præter omnium xpectationem superato, & ad saniorem mentem reducto, vir diuinus Claraualem lætus repetijt, & ad ntermissa sacrarum literarum studia, magno animi rdore redijt. Ibi tunc adeo præclare mores suorum omnibus sanctitatis operibus excoluit, vt ab eius po issimum discipulis, tota Ecclesiæ fabrica susti neretur. Episcopi diuersarum regionum, ex eius collegio mox prodierunt. Et quidem imprimis Roma ipsa, summo ornatur Pontifice Eugenio,

Antipapa Petrus Leo, diuinitus percussus perit.

Bernardus suis discipulis totam fere regit Ecclesiam.

cius nominis tertio. Prænefte, Stephanum totius mo destiæ virum meretur. Oftia, fpectatæ fanctitatis Hu gonem accipit. In ipfa quoque curia Romana, Henr cus & Bernardus, alter presbyter, diaconus alter, i purpuratorum patrum collegium honorifice affum tur. Denique vt verbo concludam, ea fuit Bernardi d fciplina, vt merito Ecclefia gloriari poffet, fe per ea novis quotidie ornamentis decorari.

Cum vero aliquot iam annos, Christi famulus vir tutibus & miraculis clarus, in Claraualle exegiffet, fa ma Hugonis Gratianopolitani & Carthufienfium fr trum (quorum difciplina quanquam feueriffima, a hæc vfque tempora, cæteris, pro dolor, collapfis, int gra perfeuerat) excitus, deuotionis ergô ad eos cont dit; quorum vitæ confuetudine ac integritate, morum que candore, adeo delectatus eft, vt in eandem focieta tem toto animo & corpore migrare vehementer cu peret. Sed non paffus eft Chriftus, feruum fuum à com muni totius Ecclefiæ vtilitate, ad paucorum confola tionem tranfire, eumq; in abditam folitudinem rece dere, qui diuini verbi femina cũ vbertimo fructu ade alacriter fpargebat: vt nunquam pro iis, oblatas vlt facultates, ftipendiaque admittere voluerit, Præcla namque, tanquam alter Dauid ad bellum proceffuru ftatuebat, bellicis armis, pecuniis inquam & muneri bus, non effe prægrauandum eum, qui tela in hofte expedite ac libere vibrare vellet. Hinc pari virtute & conftantia, honores maximos & dignitates ampliff mas fubire recufauit, ne quid impedimento effet, qu minus alacriter in falute omnium rite conftituend verfari poffet. Et fane non dubium quin maxima cuiuis admirationem moueant, quas vnus homo mo ribundus & languidus virtutes exercuit. Quis enim enumerare valeat, miracula multiplicia & varia, qui bus tanquam Sol quidam inter omnes diuini verb miniftros corufcauit? Nam frequenter vna die homi nes viginti, variis languoribus oppreffos, cæcos, clau dos, paralyticos, & dæmonio obfeffos, verbo virtut fanitat

S. Bernardus quantũ dilexerit Carthufianos.

1. Reg 3. 17.

Miracula in viuis patrauit infinita.

ánitati restituit, aliosque innumeros, longissimo
empore graui peccatorum sarcina misere grauatos,
k diaboli ad voluntatem captiuos, perfectam in Chri-
i libertatem asseruit. Cum autem stupenda viri san-
ti signa magis magisque crebrescerent, prorsus vt vix
diligenti quidem ac sedulo scriptore, cuncta literarũ
onumentis committi possent, cæpit ipse secum pro-
inda plane philosophia, cũ animo suo volutare, quid-
am tanta miraculorum virtus sibi vellet. Itaque die
uodam cogitationum abundantiâ absorptus, religio-
s præcipua sibi familiaritate iunctis referebat, se mi-
ari plurimum, quidnam Deo visum esset talia actita-
: per talem. Nam, inquit, in sacris litteris nihil me su-
er hoc signorum genere legisse memini. Si quidem
atrata sunt aliquando signa per sanctos homines, fa-
ta sunt & per fictos. Ego mihi nec perfectionis con-
cius sum, nec fictionis, Scio enim sanctorum mihi nõ
appetere merita, quæ miraculis illustrentur; confido
utem nec ad eorum pertinere sortem, qui virtutes mul
as in nomine Domini operantur, & à Domino igno-
antur. Hæc cùm crebrius secretiusque, cum insigni Matth.7.
ietate & eruditione viris conferret, nouissimo oppor-
unum sibimet exitum reperisse visus ait; Scio huius-
nodi signa, non ad sanctitatem vnius, sed ad multo-
um spectare salutem; nec Deum in homine, per quem
alia operetur, perfectionem considerare, sed opinio-
iem; vt in eo commendet hominibus, quæ illi credi-
ur inesse, virtutem; Neque enim pro eis fiunt hæc, per
quos fiunt, sed pro eis magis fiunt, qui vident illa vel
ciunt. Nec eo fine Deus per eos ista operatur, vt ipsos
probet cæteris sanctiores, sed vt cæteros magis amato-
es, & æmulatores faciat sanctitatis. Nihil ergo mihi
& signis istis; quandoquidem meæ illa famæ magis,
quam vitæ, nouerim exhiberi; nec ad meam commen-
dationem, sed ad commonitionem potius fieri alio
rum. Præclare hæc prudenter, vir summæ humilitati-
tis amator differebat; cuius animum, pariterque pru-
dentiam, quisquis hæc diligenti consideratione pensa-
uerit, sat scio mirabitur.

 Cæte-

Cæterum quia infiniti operis foret cuncta per eum patrata referre miracula, cæteris omissis vnum hoc ad inconcussam Catholicæ fidei veritatem astruendam, prioribus adjcere haud grauabimur. Inter eos, qui dæmonio obsessi à viro sancto mundari sunt mulier quædam grandæua, ciuis Mediolanensis, & honorata quondam matrona fuit. Cuius in pectore impurus dæmon, annis pluribus sedem fixerat, eamque ita suffocauerat, vt aurium & oculorum ac linguæ officio priuata, frendens dentibus, monstrum verius quam fœminam referret. Sordida eius facies, vultus terribilis, flatus fœtidus, inhabitatoris Satanæ colluuia testabantur. Hanc vir Dei vt adspexit, conuersus ad populum, cuius innumera aderat multitudo votis precibusque attentius incumbere, mulierem vero iuxta altare consistere iubet. Illa vero vi diabolica recalcitrans, non sine aliorum iniuria ipsum Abbatem pede percussit. Quem diaboli ausum insita mansuetudine ferens, ad immolationem hostiæ salutaris accedit. Quoties vero eandem hostiam signat, toties ad mulierem conuersus, eodem Crucis signo edito, spiritum nequam fortis athleta impugnat. Nam & ille malignus vim Crucis minime ferens, acrius sæuit, & tormentum quod ex Crucis virtute afficiebatur, prodit inuitus. Expleta autem oratione Dominica vir sanctus hostem efficacius aggressurus, sacrum Christi corpus Patenæ impositum, mulieris capiti superponens, ait; Adest inique spiritus, Iudex tuus; adest summa potestas iam resiste, si potes. Hic illud corpus, quod de corpore Virginis sumptum, pro nobis cruci affixum est quod in tumulo conditum, tertio die surrexit, & glorioso triumpho, videntibus discipulis, in cælum ascendit. In huius igitur Maiestatis terribili potestate, tibi spiritus maligne præcipio, vt ab hac ancilla eius egrediens, deinceps eam contingere non præsumas. His dictis, venerandus Christi sacerdos, cum sacris mysterijs ad altare reuersus, fractionem hostiæ salutaris com-

De corporali Christi præsentia in Eucharistia, habes hic exemplum memorabile.

compleuit, pacemque in populo diffundendam ministro dedit; & confestim in quus ille, viuifica mysteria quantæ sint virtutis, fuga ostendere coactus est. Itaque fugato diabolo, mulier, quam in tantorum sartagine tormentorum carnifex pestilens tanto tempore frixerat, mentis suæ compos effecta, palam Deo gratias egit & Curatoris sui pedibus aduoluta, quando per eum beneficio affecta esset, profusis lachrymis testata est.

Porro quanta virtute perfidos hæreticos oppugnauerit, profligaueritque, & quam firma fide Christi promissis inhæserit, cum alia multa tum illud inprimis argumento est, quod in partibus Tolosanis, Sarlati contigit. Cum enim ibidem, peracta concione, panes plurimi ei benedicendi de more offerrentur, & ille eleuata manu, edito Crucis signo, Domini benedictionem eis impertiretur, ait; In hoc scietis vera esse, quæ à nobis; falsa quæ ab hæreticis suadentur, si infirmi vestri, gustatis panibus istis, adepti fuerint sospitatem. Hæc clara voce dicentem, Carnotensis Episcopus, magnus ille Gaufridus (qui tunc fortè præsens erat) infirma fide subsecutus, ait; Si bona fide sumpserint, sanabuntur. Cui pater sanctus, de Domini virtute nihil hæsitans; Non hoc ego dixerim, ait; sed vere, qui gustauerint, sanitatem consequentur; vt proinde veros nos & veraces Dei nuncios cognoscant. Quid multis? Ingens languentium multitudo gustato pane mox conualuit; quæ totam per prouinciam diffusa, cum gaudio & exultatione eximias viri sancti virtutes celebrauit.

Hæreses profligat.

Pane benedicto morbidos curat

Porro inter omnes sanctissimi viri virtutes, charitas cum in Deum tum proximum præcipua enituit; quæ tanta fuit, vt aduersa omnia, quibus adipa tientiam egregie exercitus fuit, immensosque labores, summo illo gaudio, quod ex animarum fructu & peccatorum conuersione percipiebat, facile leniret. Erat mansuetudinis & pacis summus æmulator; prorsus vt monitis & obsecrationib. potius, quam

Eximia sancti viri in proximū charitas.

increpatione, in sanandis suorum animis vteretur. Cæterum, quæ non medicamenta ad ægras conscientias integritati restituendas adhibuerit, qua vigilantia, quo studio male affectis mentibus consuluerit, nunquid pro dignitate aliquis explicare poterit? Profecto luculentis ipse verbis, super Cantica Canticorum, quo animi angore torqueretur, explicat: si forte optatos ex labore suo fructus nō referret. Vbi inter cætera; Vtinam, inquit, neminem obiurgare necesse sit: id enim melius.

Iacob.3.

Sed quoniam in multis offendimus omnes, mihi tacere non licet, cui ex officio incumbit peccantes arguere; magis autem vrget charitas. Quod si arguero, & fecero quod meum est, illa autem procedens increpatio minime quod suum est faciat, neque ad quod misi illam, sed reuertatur ad me vacua, tanquam iaculum feriens & resiliens, quid me animi tunc habere putatis

Philip 2.

fratres? Nonne angor? nōne torqueor? Et vt mihi vsurpem aliquid ex verbis magistri, quia de sapientia non possum, coarctor prorsus è duobus, & quod eligam nescio; placere ne mihi in eo quod locutus sum, quoniam quod debui feci; an pœnitentiam agere super

Ezech.18.

verbo meo, quia quod volui non recepi. Et infra; Dicas forsitan mihi, quod bonum meum ad me reuertatur, & quia liberaui animam meam, & mundus sum à sanguine hominis, cui annunciaui & locutus sum, vt auerteretur à via sua mala, & viueret. Sed etsi innumera talia addas, me tamen minime ista consolabuntur, mortem filij intuentem; quasi vero meam illa reprehensione liberationem quæsierim, & non magis illius. Quæ enim mater, etiamsi omnem, quam potuit curam & diligentiā ægrotanti filio se adhibuisse sciat si demum se viderit frustratam, & omnes labores suos esse penitus inefficaces, illo nihilominus moriente propterea vnquam à fletibus temperabit? Et hæc quidem breuiter. E quibus tamen, facile quis pectus illius Apostolica charitate feruens cognoscere potest. Cæterum longe eminentius in suis illa libris apparet, & ex bonis proprijs luce meridiana clarius innotescit.

Qua charitate oēs prælati suorum saluti inuigilare teneantur.

E

Et quidem diuisiones gratiarum commendat Apostolus, & quicunque sanctorum mores, vitasque cognoscit, diuersos ab initio Dei famulos diuersis claruisse muneribus non ignorat. Legimus enim viros in fide magnificos, multiplicibus coruscasse miraculis; alios prophetiæ spiritu insignes, futura quasi præsentia, occulta velut sub oculis posita mirabiliter cognouisse; alios grauiori abstinentiæ deditos, parsimoniam ad stuporem hominum coluisse; alios excelso animo spretis huius seculi dignitatibus auctori seculi plurimum placuisse; alios in doctrina verbi ad salutis scientiam plurimos erudisse, vt secundum promissionem scripturæ sacræ, luceant quasi stellæ in perpetuas æternitates; alios denique alijs atque alijs virtutibus ac donis ornatos, egregiam Christi Ecclesiæ, cum sempiterni nominis gloria operam contulisse. Huic autem Bernardo, omnibus maximarum virtutum ornamentis decorato, nihil eorum defuisse videtur, in quibus singuli excelluerunt. Nos si cunctas illius virtutes, ac stupenda inprimis miracula, ab eo adhuc in viuis patrata referre vellemus, nec iusto volumine complecti possemus.

1. Cor. 12.

Diuersa in sanctis gratiarum charismata.

Daniel. 12.

Igitur consummatis in omni sanctitate vitæ suę diebus, & annis circiter quatuor & sexaginta, cum amplissimo animarum fructu feliciter expletis, dilectus Domini Bernardus, Claræuallensis cœnobij primus Abbas, aliorum quoque amplius quam centum sexaginta monasteriorum pater, tertiodecimo Kalend. Septembris, inter suorum filiorum (quos in ipsa Claraualle, Domino seruientes, septingentos septuaginta relinquebat) amplexus, & lachrymas, in Domino obdormiuit; sepultus in oratorio B. Virginis: miraculorum quoque iam vita functus claritudine conspicuus.

Tempus vitæ eius.

Obitus viri Sancti.

C. Baron. in Not. Martyr. Roman.

VITA S. STEPHANI, PRIMI REGIS Hungarorum; qui eos ad Christi religionem traduxit. Ex ea quam Chartuitius Episcopus, ad Colomannum Regem, eius iussu scripsit. Migrauit è corpore, anno Domini millesimo tricesimoquarto, 18. Kalend. Septemb. Hoc vero die translatum est corpus eius.

20 August.

EA tempestate, qua Hungarorum gens Dei Ecclesiam popalabatur, rebusque omnibus miserandam valde vastitatem inferebat, fuit in ea princeps quidam, quartus ab eo, qui Hungaris in Panonniam ingressuris ducem se præbuit. Is Geisa dicebatur; homo ad Imperium natus, ac suos legum seueritate deuinciens: in Christianum autem nomen, quanquam paganismi adhuc erroribus implicitus, ingenio adeo clementi (occulta Christi gratia pectus eius dubio procul inhabitante) vt edicto proposito omnibus Christi cultoribus, non modo Ducatum suum incolendi liberam potestatem faceret, sed sacerdotes etiam, ac homines cælestis disciplinæ studiosos, quos Monachos vocant, in conspectum suum admissos, propenso animo audiret, ac libenter cum illis de Christi regno sermones conferret. Quid multa? Suscepto demum fidei semine, vndisque salutaribus cum suis expiatus, omnes suæ ditionis homines ad Christum perducendi cogitationes sane ardentes suscepit. Cumque anxio admodum animo de edomandis rebellibus, & sacrilegis ritibus abolendis, varia cum animo suo agitaret consilia, nocte quadam secundum quietem iuuenem eximia specie fulgentem conspicatus est: qui blanda voce curas istas & solicitudines depulit; Facessat, inquiens, pia illa quidem, sed superuacanea solicitudo. Nam tu quod meditaris, propter manus humano sanguine pollutas, effectui mancipare non potes. Nascetur autem tibi filius, qui Regis titulo & ho-

Geisa Dux Hungarorum.

Eius visio, de nascituro sibi filio.

& honore decorandus, diuinæ prouidentiæ consilio id efficiet, quod tu animo concepisti. Hoc tantum impræsentiarum tibi curæ sit, vt hominem spiritali apud te legatione functurũ honorifice excipias; exceptumq; reuerenter habeas, eiusq; monitis, sincerum pij pectoris assensum adhibeas.

Experrectus Princeps ac visione stupefactus, accitis ilico præcipua pietate ac religione viris, rem totam exponit; & humi prostratus, seque principatumque suum, cum nascituro filio, lachrymabundus Deo commendat. Admirante autem eo de viro diuinitus ipsi prædicto, nunciatur illi, beatum Adalbertum Boemensis Ecclesiæ antistitem adesse; cuius aduentus non modo ipsi Duci, sed omnibus nouis Christi tyronibus tantam attulit lætitiam, vt læto agmine obuiam illi procederent, multisque honoribus acceptum, in opus Euangelij deducerent. Is vero agrum iam ante subactum, mox lætissimo semine compleuit, vbereque adeo fructus breui retulit, vt plurimum sibi de opime collocatis laboribus merito gloriari posset. Interea ne quæ dubietas visioni Duci oblatæ relinqueretur, etiam eius vxor partui iam propinqua, diuina plene meruit consolatione perfundi. Nam protomartyr Stephanus, Leuitici habitus ornatus insignibus, manifeste apparens, ita eam compellauit; Confide, mulier, in Domino, & certa esto te filium parituram, cui primo huius gentis & regnum & corona debetur. Tu vero nomen illi meum imponito. Ego namque Stephanus protomartyr, qui primus pro Christi nomine sanguinem profudi, eum meo tutabor patrocinio, & assiduis apud Deum precibus efficiam, vt regnum illius florens, Christiana inprimis re egregie diretur.

Adalbertus Pragensis Episcopus Hungaros conuertit, cuius vita habetur 23. April

Visio vxoris Geisa Ducis.

Hac visione, illustris matrona, gaudio pariter & admiratione perfusa, tandem expleto tempore, in Oppido Strigoniensi filium enixa est; quem Adelbertus sacro fonte expiatum, & Stephanum appellatum, ad luctam spiritalem strenue viriliterque obeundam

Nascitur Stephanus.

confirma-

confirmauit. Igitur Stephanus, vt primum literarum ſtudijs idoneus inuentus eſt, diſciplinis optimis egregie imbutus, tandem patre ſanctiſſime defuncto, & Adelberto in Pruſſia martyrij palma decorato, ad Regni gubernacula principum & plebis fauore admotus eſt. Nec ſegniter, quanquam adoleſcens admodum, rem aggreſſus eſt. Sed prudenter ſecum ſtatuens, regnū diu ſtabile firmumque ſine diuini numinis cultu eſſe non poſſe, mox ad religionem longe lateque propagandam animum adiecit. *Chriſtianiſmum propagat.* Et primo quidem cum vicinis gentibus icto pacis fœdere, viam Chriſti ſacerdotibus aperuit, vt libere ſata Euangelij ſpargerent, & multos ad eum diem agros Chriſtianæ facundiæ vomere proſcinderent. Sed totius boni hoſtis, malignitate & & inuidentia plenus, mox bella inteſtina excitauit, populumque gentilem à Chriſtianis ſacris ſuſcipiendis nō modo abduxit, ſed etiam ad gentem Chriſtianam internecione delendam immani furore concitauit. Itaque vrbibus non paucis vaſtatis, prædiſque abactis, eo dementiæ proruperunt, vt Ducis in contumeliam, vrbem Veſprinum præ cæteris illi familiarem obſidione cingere non vererentur. Tunc vero Stephanus, Chriſti bonitate ac virtute egregie cōfiſus, *Edomat rebelles.* collatis cum hoſte ſignis, præclaram de omnibus victoriam reportauit; ea tamen animi modeſtia & prudentia, vt nihil de rebus eorum in ſuos vſus conuerterit: ſed ex Dei amantium conſilio, quo ſoli Chriſto tam præclaram victoriæ laudem, ſanctique Martini meritis acceptam referendam declararet, iuxta ſanctiſſimi Præſulis fundum, qui ſacer mons dicitur, (Pannonia enim beatiſſimum Martinum apud ſe natum gloriatur) monaſterium inſigni opere viſendum ex eorum facultatibus conſtruxit, poſſeſſionibus reditibuſque ſufficientibus eidem aſſignatis. *Monaſterium condit Stephanus, in honorem S. Martini.*

Ita ergo hoſtibus ſubiugum miſſis, Chriſti miles gaudio ſpirituali perfuſus, omnem ingenij ſui vim, ad Euangelicam veritatem conſectandam, præclare non minus quam viriliter contulit. Intenta namque ſupplica-

plicatione die noctéque diuinum fatigabat numen, vt animi sui propositum cum virtutum incremento ad finem optatum perduceret. Cum autem religiosorum hominum studia, quam maxime sibi necessaria esse præuideret, per idoneos nuncios, literásque amantissime scriptas, mentis suæ benignitatem, bonorumque omnium communionem illis proposuit, si vellent in eius ditione sedes figere. Haud frustra eximia tanti Principis beneficentia diuulgata est. Mox enim presbyteri & alij cælestis disciplinæ amantes quamplurimi, relictis proprijs sedibus, sub tam religioso Principe, in summa rerum inopia viuere satius esse decreuerunt, quam apud alios in summa bonorum affluentia. Inter alios Astricus Abbas cum vniuerso cœtu suo eo concessit, extructoque, ad radices Montis Ferrei, cœnobio, in honorem D. Benedicti tam sanctis discipulis locum illum excoluit, vt Dux eorum præcipue familiaritate, omnes militiæ suæ comites, ad veri Dei cultum abduceret. Venerunt etiam duo è Polonia, eremiticæ vitæ cultores eximij; alter Andreas nomine, confessionis merito, choris Angelicis associatus; alter Benedictus; profuso pro Christo sanguine, martyrij palma laureatus.

Astricus Abbas, venit in Pannoniam.

Cùmque hoc modo Christiana res felici successu multiplicata esset, ilico prouinciam in decem Episcopatus distribuit; quorum metropolim Strigoniensem Ecclesiam esse voluit: & Astricum insigni prudentia Abbatem, Colocensem Episcopum, Canonica electione creatum constituit. Deinde quarto à patris obitu anno, diuino instinctu permotus, eundem Astricum præsulem, (quem Anastasium quidam appellant) ad sanctorum Apostolorum limina legatum destinauit, vt à Principis Apostolorum successore, & recens conuersæ Pannoniæ benedictionem, & Episcopatuum confirmationem impetraret. Postremo, vt ipsum Ducem, Pontifex, regio cohonestaret diademate, legatio continebat; vt eo fultus honore cœptum salutis iter magis magísque promouere & constabilire posset. Eo-

Decem Hungariæ Episcopatus.

dem

Miesca Dux Poloniæ fit Christianus.

S. Stephanus à Pontifice Apostolus vocatur & Hungarorum prim° Rex ordinatur.

dem tempore Miesca, Poloniæ Dux, Christianam complexus fidem, missis Romam legatis, eadem ferè quæ Stephanus impetrare volebat. Et quidem Pontifex Miescæ salute gauisus egregio opere coronam confici curarat, quam benedictione de more munitam, eidem destinare decreuerat. Sed visione in somnis de Stephani pietate & futura in cælis gloria admonitus, eadem Hungarorum Apostolum (sic enim Pontifex eum appellabat) ornari voluit; cunctaque illius postulata non modo large admodum & benefice confirmauit, sed & suas illi vices in ordinandis Ecclesijs concessit.

Stephanus ducit vxorē Henrici Imperatoris Sororem Giselam.*

* *Sororem.*

In Alba Regali magnificam Basilicam B. Virgini excitat.

Omnibus ergo impetratis, Astricus antistes ad suos reuersus est; & Stephanus ea dignitate auctus, mox sobolis propagandæ causa, Henrici Imperatoris (qui ob morum comitatem, Pius dictus est) Filiam * Giselam nomine, consortem sibi regni adsciuit. Fuit ea Regina, Regi in pietatis ac religionis studio non multum inferior. Quæ res omnibus & singulis regni totius Ecclesiis, magno sane ornamento fuit. Porro Rex, Præter alia innumera Christiano populo & Dei ministris collata regia munificentia digna beneficia, in ipsa regiæ sedis ciuitate quam Albam vocant grandem & insignem & inprimis celebrem, opere sane mirifico, celatis Chori parietibus & paulimento marmore strato, Virgini Matri condidit basilicam.

Mariæ virginis, apud Hungaros quanta veneratio.

Porro eiusdem Virginis (cuius in tutelam & se & regnum votis precibusque conferebat) festum Assumptioni eius sacrum, adeo celebre in vniuerso regno reddidit, vt tacito proprio nomine, sua lingua diē Dominæ appellent.

Cœnobium condit S. Rex, Hierosolymis. Romæ Canonicorum Collegium.

Neque tamen præclaram adeo beneficentiam, ardentissimamque pietatem, regni sui finibus conclusit, sed in longinquas etiam regiones, vrbesque celeberrimas diffudit, propagauitque. Nam & Hierosolymis insigne monachorum cœnobium extruxit, & prædijs, vineisque dotauit. Et Romæ duodecim Ca-

nonico-

nonicorum collegium, protomartyris Stephani dicatum honori, condidit, rebus vitæ degendæ necessarijs instruxit, & domos etiam hospitiaque Hungaris, orationis ergô Romam confluentibus, ædificauit. Postremo nec Constantinopolim quidem regiam vrbem, suæ liberalitatis expertem esse voluit; sed eam quoque mirifici operis Ecclesia, rebus omnibus necessarijs regaliter instructa honorauit.

Item Ecclesiam Constantinopoli.

Inter omnia autem cælestis gratiæ munera, beato Regi diuinitus collata, nullum illustrius esse videtur eo, quam quo misericordiæ opera, die nocteque sedulus exercuit. Præter immensam enim pecuniæ vim, & quotidianis expensas recreandis pauperibus destinatas, ipse nocturnis horis alacritate incredibili fidelium abluebat pedes, & eleemosynis in sinu pauperum absconditis, Christum inopem in membris eius consolari gaudebat. Quadam autem nocte, diuino permotus instinctu, cum vellet crumenam nummis egregie refertam Christi pauperibus distribuere, illi pecuniæ auidissime inhiantes, beati viri barbam euulserunt; ea improbitate illius meritis testimonium perhibentes. At ille eam iniuriam non modo tulit hilariter, sed gaudio etiam ingenti perfusus, Virgini Mariæ gratias agebat, quod dulcem adeo contumeliam, pro beneficio retulisset. Cæterum, quanquam multa quotidie per se, plura tamen per Christi seruos & familiares, ac præcipue Guntherum diuinũ eremicolam, & Gerardũ ex monacho Episcopũ, ac postea martyrem, erogabat. Nec prætermittendum, quod multorum inopiam, insita charitate non modo subleuauit, sed etiam varias corporis calamitates morbosque pane, vel pomo, medicinæ loco à se missis, profligauerit.

Admiranda eius in pauperes benignitas.

Multos sanat ægros.

Defuncto autem beati Regis amico, Romanorum Imperatore Henrico, Conradus, vna cum Imperio, immane in sanctum Regem odium suscepit, & viribus totius Germaniæ, copijsque contractis, infesta Pannoniæ signa inferre conatus est. Tum vero Rex

Conradus Imp. molitur bellum in Stephanum.

Stepha-

Stephanus, totius Hungariæ exercitu instructo, antequam signa pro patriæ defensione explicaret, supplex ad virginem Matrem abijt, votis precibusque ab ea contendens, vt si culpa pastoris, eam diuini iudicij mereretur iram, ipse lueret: oues vero insontes ne paterentur affligi. Hæ preces cum lachrymis non frustra missæ sunt. Expleta namque oratione, cum in hostes fidenter moueret, altera die nuncius, ad singulos quosque exercitus Germanorum Duces, cum Imperatoris venit literis, quæ pedem retro referre iubebant. Illis ergo discedentibus, sanctus Rex diuina se adiutum misericordia sentiens, humi se abiecit, gratias agit Deo, & sanctissimæ Genitrici eius; cuius protectioni, seque regnumque suum assiduis precibus commendare solebat. At Imperator suorum tam repentina defectione perterritus, sciscitatur quidnam rei ipsis accidisset, audiensque de nuncio, qui eos ipsius nomine redire iussisset, sciensque eum à se haudquaquam missum fuisse, non dubitauit consilio & voluntate omnipotentis Dei rem gestam, ob fidelissimi Regis corroborandam spem; seque deinceps ab eius inuadendo regno, timore illius Iudicis æterni, cohibuit.

Precibus auertit a se immane bellum.

Porro Rex pientissimus, quanquam cunctis adornatus virtutibus, & sanctitatis etiam opinione celebris, nequaquam tamen tribulationum expers fuit. Tribus annis admodum continuis, aduersa valetudine laborauit. Inde non sine diuina ope sanitati restitutus, filijs charissimis & omni penitus regni hærede orbatus, grauiora æterni Iudicis flagella persensit. Quæ licet acrē sane doloris sensum ei inurerent, mox tamen animum ad Dei voluntatem præclare admodum composuit, & maioribus quoque excellentioribusque pietatis operibus strenue incubuit. Christum semper in ore; Christum in corde, Christum in cunctis actibus suis circūferebat. Politicam regni sui gubernationem ita administrabat, vt diurnum quidem tempus colloquijs & consultationibus impenderet; nocturnas vero horas in vigilijs & precibus cum profuso lachrymarum imbre transi-

Eius multæ afflictiones

ransigeret. In rebus autem discutiendis ferendisque ententijs, ante omnia extremum iudicij diem sibi an- e oculos statuebat, & æternum illum omnium Iudi- em non raro totus lachrymis infusus rogabat, vt in- orrupta & vera iud cia ferre posset.

Hæc aliaque sane egregia pietatis & iustitiæ opera quanquam vniuerso populo eum mirifice charum edderent, non potuère tamen ab inuidia quorundam indicare. Erant viri quatuor, præcipua inter omnes obilitate conspicui; qui inuidentia & perfidia pleni, iiquum inter se consilium inierunt, vt Regem opti- ium & pientissimum vi morbi, in quem inciderat, ecto affixum è medio tollerent. Iamque tenebris circa esperum paulatim ingruentibus, vnus scelere & au- alios insignis, nudo sub chlamide ferro, Regem iu- u'aturus, pedetentim gradum in cubiculum infere- at. Sed cælesti reuera impulsu gladius ei excidens, si- ul cum tinnitu, Regem futurorum haud ignarum xcitauit. Cumque voce intrepida causam illius soni- is perquireret Rex, parricida tremebundus agnoscit onsilium scelere & amentia plenum; dolet, accedit topius, procumbit in genua, Regis amplexatur pe- es, scelus confitetur, petit tanti parricidij veniam. ex pientissimus faciem ab eo non auertit, sed pro- enso animo, cunctis ad tantam Regis clementiam upentibus, ignoscit; tres vero alios immanes parrici- as, omni supplicio dignissimos, mortis sententia amnauit.

Quatuor viri primarii, in eius necem conspirant.

Dignus tandem, qui cælestis regni brauium ex hristi misericordia consequeretur, febre correptus t; tempusque migrationis adesse sentiens, dispo- tis prudenter admodum in vtroque statu regni ui negotijs sacram percepit vnctionem; ac plenus gau- io & exultatione sanctam animam, corporis & san- uinis Christi viatico recreatam, circumstantibus cum lero Episcopis, cum ministris Principibus & Comiti- us, in solennitate Assumptionis Beatissimæ Mariæ, ti precibus à Domino contenderat, in manus Crea-

Felix obitus S. Regis.

toris sui tradidit. Corpus eius fuit incredibili omnium planctu, ad regiam vrbem Albam perductum; ibidemque in æde Virginis ab eo constructa honorifice conditum. Vbi postquam annos quinque admodum & quadraginta marmoris pondere pressum, & in puluerem redactum, haud sine miraculorum gloria quieuisset, Pontifex Romanus, corpora eorum, qui in Pannonia prima Euangelij semina sparsissent, eleuari mandauit. Sedebat tunc ad Reipublicæ gubernacula Rex Ladislaus; omni morum honestate conspicuus & virtutibus illustris; qui vt Pontificis mandatum ad maiorem Dei gloriam, multarumque animarum & corporum salutem exequeretur, habita cũ Episcopis & proceribus consilio, triduanum omnib. indixit ieiunium. Cumque totis viribus in id incumberent, & Christi misericordiam pro regni totius salute votis precibusque expeterent, tãdem die tertio ad sacrum Regis corpus eleuandum processerunt. Sed nulla id arte, nullis viribus, nullis hominum conatibus id loco mouere potuerunt. Erat eo tempore grauis inter Ladislaum & fratrem eius Salomonem orta simultas, & quorundam scelere excitata seditio eo rem deduxerat, vt Ladislaus fratrem in custodiam tradere coactus fuerit. Itaque dum in reliquijs sancti Regis eleuandis frustra sudarent, quædam sacra virgo, quæ pietatis ergo apud Saluatoris ecclesiam inclusa manebat, (Charitas ea dicebatur) Regi ex diuina reuelatione mandauit, vt, si vellet cæptum irrito conatu opus ad felicem exitum deducere, Salomonem è custodia liberum dimitteret. Rex Ladislaus Virgini optime monenti, propter celebrem vitæ eius opinionem illico paruit; & Salomone è carcere educto, rursusque triduano ieiunio exacto grande saxum sarcophago impositum tanta facilitate sublatum est, ac si ponderis omnino nihil haberet. Illum per sanctæ ædis amplitudinem, cælitus, tot tantaque coruscarunt miracula, vt nemo omnino, quouis etiam morbi genere affectus, beneficiorum eius expers abiret. Cæterum venerandis reliquijs iam eleuati-

Corpus S. Regis moueri non potest.

Multa miracula in eleuatione corporis ei⁹.

ris, ſola eius dextera cum annulo integra, & ab omni corruptione aliena inuenta eſt. Credo equidem diuini conſilij altitudinem, hac re demonſtrare voluiſſe, eleemoſynæ ſtudium omnes virtutum gradus tranſcendere. Merito namque ſancti Regis dextera corruptionis manſit expers, quæ ſemper miſericordiæ floribus reuiuiſcens, ad alendos pauperes nunquam muneribus diſtribuendis vacua fuit.

Dextera eius incorrupta.

MARTYRIVM S. PRIVATI, EPIſcopi Gaualitani alias Gabalitani: Ex eo quod eſt apud V. P. Laur. Surium. Paſſus eſt circa Annum Chriſti 280.

C. Baron. Tom. 2. Annal. & in Not. Mart. Rō 21. Auguſt.

QVo tempore Cornelius Romæ, Cyprianus vero Carthagine, glorioſo martyrio coronati ſunt, recente omnes pene barbari, coniunctis quaſi animis infeſta Romanis arma intulerunt. Et quidem cum alij alias horrenda ſane ſtrage prouincias popularentur, Alemanni tranſmiſſo Rheno, Gallias petierunt; non tam virtute, quam numero præualidi. Qui cum obuia quæque protererent, tandem in Gaualitanæ regionis excidium, animos atque arma conuerterunt. Quo cognito, loci illius incolæ in montem Gredonenſem pro rei neceſſitate confugerunt; vt montis excelſi, natura magis quam arte muniti præſidio, infeſtandam hoſtis ſæuitiam euaderent. Ei vero regioni ſiue eccleſiæ tum præerat ſanctus Priuatus Epiſcopus; qui feruenti religionis & quietis ſtudio ſolicitus, in monte quodam Mimatenſis viculi, cryptam ſibi grandi ſtudio & eleganti opere confecerat; in qua vitam in conſideratione rerum cæleſtium agebat perpetuam; niſi ad celebranda pro more ſolennia egrederetur.

Manet iugiter in crypta S. Priuat. Epiſcopus.

Interea barbari dum regionem omnem populabundi peruagantur, & Gredonenſis montis locum armis inexpugnabilem comperiunt, ad Epiſcopi receptaculum feroces aduolant: eo conſilio & ſpe, vt incluſos per antiſtitem ad deditionem compellerent. Itaque

Comprehenditur ab hostibus.

virum sanctum è crypta abductum, per interpreteri monent & vrgent, vt plebem, Dei & loci beneficio tutam, ad spontaneam captiuitatem inuitet, perpel atque. Quibus ille constanti & virili animo tale responsum dedit, vt intelligere possent, illum quæuis potius ad discrimina suppliciaque paratum esse, quam eam i fraudem Dei populum scelerato consilio pulsurum. Qua sancti viri virtute commoti barbari, fustibus ilico cæsum grauiter, ad vicum vsque protraxerunt: maiorique indignatione accensi, idolis immolare compu-

Caditur fustibus, dum non vult prodere subditos.

lerunt. At ille atrocissimæ mortis crudelitatu contempto flagra, flammas, aliaque sane atrocia pœnarum excepit genera, potius quam fracti animi indicium præberet. Itaque barbari, episcopo fœdis vulneribus pen exanimi relicto, ad Gredonensem locum se retulerũ pacemque ab obsessis postularunt. Accidit hoc ingen omnium admiratione, & miraculo sane euidentissimo; quod sancti præsulis meritis Deum præstitisse nemo ambigebat. Igitur plebs egrediendi tandem libertate potitia, ilico ad Episcopum & confessorem gratulabunda occurrit; alij eius genibus aduoluuntur; al suo ore sacro eius corpori inflicta lingunt vulnera; al profusis lachrymis suam, in episcopi morte, & liberta-

Decedit è Vita.

tem & vitam contemplantur. Beatus vero confesso atrocibus illis quassatus cruciamentis, inter suorum manus & lachrymas non multo post, beatum De tradidit Spiritum.

C. Baron. Tom. 2. Annal.

MARTYRIVM S. SYMPHORIAN

Ex eo quod est, apud V.P.L. Surium. Cuius etiam meminit Gregorius Turonensis, de gloria Confessorum cap. 77. Passus est circa Annum Domini 273.

22. Aug. Patria & Genus Symphoriani.

AVreliano principe aduersus Christianum nome diram persecutionis procellam excitante, Augustoduni erat Symphorianus, Fausti nobilis viri filiu Christia

hriſtiana familia ortus, literis & moribus probe in-
itutus; adeo vt eximiam bonis omnibus virtutum
arum ſpem faceret, ac non ſine admiratione cum ſu-
ernis ciuibus magnum eum conſortium habere ſta-
ierent. Illuſtrabat enim eum cæleſtis ſapientiæ ſpiri-
libus gemmis ornata ſimplicitas, & ipſe prudenter
ale blandientis mundi naufragia vitabat Per id tem-
is Heduorum ciuitas Auguſtodunum, antiquæ no-
litatis titulis & ſacrilegæ religionis referta cæremo-
js diuerſis gloriabatur idolorum templis, errorique
ruiens, Berecynthiæ imprimis, Apollinis, & Dianæ *Berecyn-*
i tum ſtudio propenſiori complectebatur. Conuene- *thia eſt,*
t tum ad Berecynthiæ matris dæmonum profanam *quam Cy-*
lennitatem multa populi frequentia. Porro Hera- *belem vo-*
ius conſularis, ea in vrbe ad perquirendos diſcutien- *cant.*
oſque Chriſtianos comprimis ſagax & curioſus re-
debat. Adfuit & Symphorianus, & cum ſtatuam Be-
cynthiæ, quæ carpento vehebatur, agminibus ſtipa-
m populorum, per contemptũ adorare nollet, pub-
cæ ſeditionis prætextu comprehenſus tenetur, & He-
clio conſulari offertur. Is vero pro tribunali ſedens, *Comprehẽ-*
t ad eum; Nomen tuum, conditionemque edicito. *ditur Sym-*
le reſpondit; Symphorianus dicor, Chriſtianus ſum. *phorianus.*
udex dicit; Chriſtianus es? Nos igitur, vt video, latui-
i. Nobis huius nominis profeſſio, non magni mo-
nenti videtur. Sed cur deæ matris effigiem, profana
buſione deſpectam adorare noluiſti? Symphorianus
eſpondit; Paulo ante iam dixi, Chriſtianus ſum. Deũ
iuum adoro, qui regnat in cælis. Simulacrum vero
æmonis non ſolum non adoro, verum etiam ſi per-
nittis mihi, malleis illud mea auctoritate commi-
uam. Tum Iudex; Iſte, inquit, non ſolum ſacrilegus,
ed etiam rebellis conatur exiſtere. Sed forſitan decre-
orum Principum ignatus, nimium ſibi de nobili fa-
nilia & indole glorioſa applaudit. Itaque ab Officio
Imperatorum edicta recitentur.

Lectis igitur edictis, Symphorianus, Iudice vrgen-
te vt intenta crimina diluceret, reſpondit; Nunquam

ego hanc statuam aliud, quam diabolicæ persuasioni infaustum simulacrum, & publicæ perditionis dæmonem putabo. His auditis, Iudex præcipiti furore exasperatus, iussit eum flagris cæsum à lictoribus carceri mancipari. Postea ad certum tempus rursus eum suo tribunali sisti iussit. Producitur ergo è tenebris filius lucis; quem Iudex non minis, sed blanditijs ac promissis aggrediendum ratus, Symphoriane, inquit, sacrifica dijs, vt summis palatij honoribus perfruaris. Si recusas, hodie te, deos testor, inuitus pœnis omnibus excruciatum capitali sententiæ subiicere cogor. Ad hæc Martyr; Quid, inquit, refert, si vitam quam Christo ex debito soluturi sumus, ex voto soluamus? Munera vestra, fucati mellis permixta dulcedine, male credulis mentibus venena parturiunt. At nostræ opes & diuitiæ semper in Christo sunt: quas nulla vnquam vetustas, nulla temporis diuturnitas corrumpit. Cupiditas vestra, etiam omnia habẽdo nihil possidet; quandoquidem diabolicis obnoxia laqueis, infelicis lucri perpetuis vritur æstibus. Nobis vero nihil in hoc mũdo aufert humanæ fragilitatis lapsura conditio. Gaudia vestra, instar vitri ad solis splendorem crepantis dissiliunt. Solus Deus noster beatitudinem vendicat sibi.

Cæsus mittitur in carcerem.

Præclarum S. Martyris responsum.

Hæc aliaque Symphoriano prosequente, Iudex furore percitus, ait; Symphorianus publici criminis reus, qui sacris aris nefarijs vocibus iniuriam irrogauit, gladio vltore feriatur. Ea prolata sententia, cum vir beatus duceretur ad mortem, Christi victima futurus, venerabilis mater eius, de muro sedula illum voce & oratione ita exhortabatur; Nate, Nate Symphoriane, memento Dei viui. Concipe fili, concipe animi constantiam. Timere non possumus mortem, quæ citra dubium perducit ad vitam. Sursum, fili, erecto corde, aspice illum qui regnat in cælis. Hodie tibi, nate, vita non tollitur, sed mutatur in melius. Si hodie perduraueris, fili, ad cæleştem gloriam & supernam nobilitatem felicissima commutatione migrabis. Ita ergo S.

Sententia mortis in martyrem.

Mater eius egregie illũ confirmat.

Marty

Martyr extra muros eductus, à carnifice cæsus est: purpureí sanguinis sui vnda perfusus. Porro homines religiosi, sacrum eius corpus clam inde sublatum, apud fontem, qui extra agrum publicum visitur, condiderunt, vbi virtutibus clarus, ipsis quoque gentilibus, ob miracula & sanitatum beneficia stupentibus, maximo in honore ea tempestate est habitus.

Capite trũcatur.

Coruscat miraculis post obitũ.

VITA S. SIDONII APOLLINARIS, *Aruernorum Episcopi. Ex Gregorii Turonensis Episcopi, histor. Franc. lib. 2. c. 21. Peruenit vsque ad annũ Salutis 484. sedente Felice Papa, & Zenone Imper.*

C. Baron. Tom. Annal. 6.

Eparchio, Aruernorum Episcopo, vitæ munere functo, Sidonius, prima Galliarum nobilitate illustris, ex Præfecto substituitur. Habebat enim Auiti Imperatoris filiam, sanctissimo matrimonij fœdere sibi sociatam; & propter admirandam facundiæ virtutem, summo patriæ vniuersæ non modo honori, sed etiam saluti erat. Tanta namque dicendi facultate & gratia pollebat, vt plerunque ex improuiso luculentissime quæ voluisset, nulla obsistente mora, componeret. Cũ autem esset magnificæ sanctitatis atque ex Senatorib. primus, non raro ignorante coniuge, argentea è domo vasa auferebat, & pauperibus summo cum animi gaudio erogabat. Quod illa cum resciscerer, animo haud parum commota cruciabatur, & pium sanctissimi viri factum calumniabatur: ablataque, dato egenis precio, domui restituebat.

23. August.

Sidony genus nobilissimum.

Egregia Sidony eloquentia.

Mira eius in pauperes liberalitas.

Porro Sidonius in episcopali munere constitutus, de præsentis vitæ bonis parum aut nihil solicitus, assidua mẽte & cogitatione æterna pertractabat. Quam animi puritatem, simplicitatemque, duo præsbyteri, nequitia & fraude insignes, facile se decipere posse confidentes, omni antistiti ablata potestate, contumelias insuper varias intulerunt: ac tandem eo dementiæ proruperunt, vt plane ei ecclesię limina per fas

Duo improbi sacerdotes eum persequuntur.

perque nefas prohibere vellent. Itaq; cum minas ei sub vesperã intẽdissent statuissentq;, si ad nocturnas preces cum reliquis conueniret, è templo cum exturbare, iamq; dato signo ad matutinas vocarentur, alter presbyterorum iniquo animo meditata explere cogitans, prius necessitati naturæ satisfacturus, secessum suum ingreditur. Et ecce ventrem purgaturus, eodem quo Arius supplicio diuinitus mulctatus, intestina effudit.

Horrenda mors presbyteri.

Hinc beatus antistes pristinæ restitutus potestati, paulo post febre correptus, cum se haud dubijs mortis indiciis vrgeri sentiret, in ecclesiam se suorum manibus deferri curauit; vbi inter suorum lachrymas & ploratus, beatam Deo animam tradit, certo cum vaticinio, Apruneulum post se ecclesiam illam moderaturum. Eo defuncto, presbyter alter nequam protinus omnes ecclesiæ facultates instar episcopi occupauit; & animi elatione tumidus, altero à transitu viri sancti Dominico, cunctos ecclesiæ suæ ciues ad epulum sane magnificum inuitauit. Cumque despectis senioribus primus accumberet, vnus famulorum, qui ei à poculis erat, animi valde anxius, in plena conuiuantium turba, sic Dominum suum, ei scyphum offerens, affatus est; Equidem vt maximè vellem, tamen præ nimia quadam animi angustia, quæ superiori nocte secundum quietem vidi, silere non possum. Videbam hac nocte Dominica, domum reg o splendore insignem; in qua Iudex cunctis potestate præstantior, è sublimi throno omnium caussas incorrupto plane iudicio ventilabat. Porro inter promiscuam populorum multitudinem vidi B. Sidonium cum illo forte presbytero tibi charissimo, qui paucos ante hos dies vitam cum morte permutauit. Is cum nescio quid litigij cum Sidonio haberet, tandem deuictus, Iudicis iussu in imas carceris angustias retrusus est. Eo vero ablato, visus est idem Sidonius tuo nomini litem intentare, dicens te eidem sceleri, propter quod prior ille damnatus fuerat, affinem esse. Verum vbi Iudex inquirere cœpit, quem potis-

Abit è vita S. Sidonius.

potiſſimum ad te citandi gratia deſtinaret, ego pauidus ilico inter reliquos me abdidi. Sed paulo poſt amotis omnibus, ſolus ego inuentus hæc à terribili Iudice tibi nuncianda in mandatis accepi. Quandoquidem Sidonius cauſam vrget, æquum eſt vt citatus venias, & iuſtitiæ ſubditus ſententiam audias. Hæc venerande Domine ſub grandi teſtificatione præcepit mihi Iudex, peſſima mulctando morte, ſi tacerem.

Hæc eo loquente presbyter ſubdito timore perculſus, elapſo de manu calice, reddidit ſpiritum; cum ſa tellite ſuo infernum poſſeſſurus. Tale iudicium verus ille & iuſtus Iudex Deus in homines contumaces, & alienarum rerum inuaſores exercere ſolet. Porro Sidonius pro contumelia & iniuriis, ſumma patientia ad finem vſque perlatis, & cæleſtibus in cælo præmiis coronari, & Apruneulum, Lingonicæ Ciuitatis prius Epiſcopum; cum à Burgundionibus ad necem quæreretur, fuga elapſum: vti prædixerat, ſucceſſorem habere meruit. *En etiam alterius presbyteri terribilem mortem.*

MARTYRIVM SS. CLAVDII, ASTERIJ, & Neonis itemque Donuinæ & Theonillæ. Ex eo quod V. P. Laur. Surius, à notariis publicis conſcriptum habet. Paſſi ſunt, anno Chriſti 285. Caij Papæ ſecundi. Diocletiani Imperatore 2.

C. Baron. 2. Tomo Annal.

APud Ægeam vrbem, Lyſiæ Præſidi pro tribunali ſedenti, & Chriſtianos acri examine ad ſupplicia perquirenti, oblati fuere ab vrbis magiſtratu pueri tres; fraterno ſanguine & eximia pietate inter ſe coniuncti: fœminæ quoque duæ cum infantulo, vt quod de iis fieri vellet crudelis Præſes ilico præciperet. Primus erat Claudius; qui à Præſide dijs ſacrificare iuſſus, animo plane virili & excelſo, nefarium facinus deteſtatus eſt; ſeque intrepide ad virgarum ictus obtulit, & conſtan- *23. Aug.* *Claudius Aſterius & Neon fratres offeruntur Iudici.*

ter pertulit. Lysias vero cernens pueri constantiam & virtutem admirandam, iussit eum in eculeo suspensum flammis torreri, partesque ex eius calcaneis præcisas illi offerri. Deinde ne tantillum quidem eo supplicio motum vngulis vexari, testisque asperrimis latera eius radi, & candelas ardentes applicari. Inter ea Claudius exultans, Tyranne, inquit, ignis ille & tormenta tua æternam mihi salutem conciliant. Quæ enim propter Christum patior, in magno lucro ponenda mihi sunt; atque adeo mors ipsa Christi causa tolerata, diuitiæ putanda. Tum Lysias victus, præ furore frendens, eo in custodiam abducto, iussit adesse Asterium.

Horrende torquetur puer Claudius.

Quem blanda voce compellans, Vel tu, inquit, fili, commoda fidem dictis meis, & sacrificia dijs; vt atrocia supplicia rebellibus constituta vitare queas. Ad quæ Asterius; Vnus est, inquit, in cælo & in terra Deus; quem ego à parentib. meis colere sum edoctus. Quos vero tu colis deos, dæmonia sunt, æternum & tibi & tuis omnibus exitium adferentia. Lysias, his auditis, iussit eum in eculeo sublatum, ijsdem fere, quibus fratrem paulo ante, suppliciis excarnificari. Carpebant latera eius ferreis vngulis, prunasque ardentes pedibus substernebant; virgis & neruis dorsum pariter & ventrem horrenda sæuitia dilacerabant. Quæ animo adeo excelso & alacri Asterius ferebat, vt ipsi etiam Præsidi victori insultaret. Itaque eo quoque in custodiam recepto, Neon frater eorum tertius adductus fuit, qui dijs sacrificare iussus, tale responsum Præsidi dedit; Si qua virtus est in diis tuis, ipsi se tueantur, nec tuum patrocinium requirant. Lysias eo pueri responso vehementer commotus: Frangite, inquit, pueri istius ceruicem, & blasphemias sacrilegi oris compescite; Extendite eum, & neruis atrociter concisum prunnis ardentibus obtegite. Iis omnibus expletis, Lysias Præses, martyrum constantia se superatum cernens, hanc in eos sententiam tulit; vt foris ante atrium Cruci affixi mortem subirent: & corpora auibus deuoranda relinque-

Tormenta Asterij.

Certamen Neonis pueri.

Crucifigũtur tres pueri fratres.

linquerētur. Eo igitur certamine, gloriosi Christi martyres, post varia tormenta tropheis inclyti, palmam adepti sunt.

Eodem momento, Donuina, insigni pietate matrona, ab Eulalio Commentariensi comprehensa, iussu Præsidis, cunctis vestibus nudata, virgis tamdiu cæsa fuit, donec in Christi confessione beatam Deo animā traderet. Eam mox Theonilla, supplicii atrocitatem nihil verita, constanter secuta est. Cum enim ab Eulalio, præsente Lysia, ad deorum simulacra sacrificiis honoranda compelleretur, & præcise ac constanter tantū nefas execraretur, fuit protinus facies eius liuoribus contusa; inde vestimentis spoliata, & virgis cæsa, è capillis suspensa. Et quidem cruciatus quanquam acerbissimi nihil pudicam frangebant fœminam; tantum corporis nuditas eam sane vehementer turbabat; adeo vt pro ea Iudicem deprecaretur. Sed immanis tyrannus, vt maiore eam pudore afficeret, iussit caput eius nouacula radi; ac postremo campestri cinctam rubo, ad quatuor palos extendi; loro totum eius corpus proscindi; prunasque ardentes ventri imponi; iisq; suppliciis tamdiu fatigari donec de morte triumphans, victrix ad cælos migraret. *Donuinæ martyrium* *Item Theonillæ.* *Horrendi cruciatus Theonillæ.*

VITA S. AVDOENI, EPISCOPI Rothomagensis 21. Ex ea quam V. P. Laur. Sur. fideliter ex antiquis M.S. Codicibus eruit. Claruit maxime anno Saluatoris 672. Sedente Theodato. Pontif. Max. *C. Baron. Annal. Tomo 8. & in Not. Mart. Roman.*

TEmporibus Clotarii clarissimi principis, filii Chilperici Regis Francorū, anno plus minus vicesimo regni eius, pago Suessionico, tres viri cū generis dignitate tū pietate inprimis illustres, patre Authario, matre vero Aiga, orti sunt. Primus Ado, secundus Dado, tertius vero Rado dicebatur; qui vt primos pubertatis attigēre annos propter eximiā parentum probitatem & generis splendorē, primū Clotario Regi, deinde Dagoberto, in *24. August. Patria Audoeni.* *Parentes & fratres eius.*

cunctis

cunctis inuenti sunt gratissimi. Sed illi ad exemplum parentum, ita vitam moresque componebant, vt pestifera inter mundi huius negocia, religiosis sanctorum hominum consortijs plurimum delectarentur: semperque animum à terrenis ad cælestia reuocarent. Et licet ordine diuerso, vnum tamen eundemque pietatis scopum, summa cum laude attigerunt.

Ado frater Audoeni, relicto mũdo condit monasteriũ Lodariense.
** Materna.*

Nam primogenitus Ado, cælestium rerum contemplatione, tanquam pennis quibusdam sublatus, mox ad castra Regis æterni, è medijs mundi honoribus se transtulit, ac Lodariense monasterium ad * Matronæ fluuium in proprio solo condidit; opibus & reb. necessarijs ditauit, electamque Christianorum militum manum, sub signis S. Columbani Deo perpetuo militaturus collegit.

Rado frater iunior, in aula regis piè & religiose vixit.

Rado vero, qui extremum natiuitatis ordinem tenebat, summis à Rege honoribus auctus, regalium thesaurorum procurator constitutus, ita in ipsis seculi dignitatibus vitam instituit, vt nemo eo religiosior, nemo in præstandis eleemosynis largior appareret. Ordines vero militares ea prouidentia gubernabat, & stipendia iuste, pie ac benefice adeo persoluebat, vt à cunctis militibus mirifice diligeretur.

Audoenus in aula Regis, monachum repræsentat.

Porro Audoenus, cognomento Dado, cum cæteris virtutibus, tum eloquentiæ laudibus eximie ornatus, Regi Dagoberto à secretis erat; cuius consilio & auctoritate, omnia ferè regni negotia administrabantur. Et quanquam in medijs regiæ honoribus constitutus, preciosis de more vestibus extrinsecus ornaretur, subtus tamen carnem cilicio indutus, strenue die nocteque precibus & ieiunijs incumbebat, omnemque penè operam in pauperibus & infirmis tractandis collocabat. At vero ijs, quanquam excellentibus pietatis operibus, nequaquam contentus, in Brigiensis syluæ recessibus Rasbacis fluuioli officinas perlustrans, monasterium in suo patrimonio, quod Hierosolymam dici voluit, construxit; eidemque Abbatem Aglium, patris Columbani discipulum, monasticis disciplinis egregi

Condit monasterium Rasbacense.

egregie excultum, præfecit. Iamque meditabatur, vt cunctis seculi dignitatibus reiectis, soli Deo intra claustra istius monasterij seruiret; sed Rex & optimates vniuersi reluctabantur, & iniquum esse clamabant, priuatam voluntatem communi plurimorum vtilitati præponere. Itaque cessit eorum ad tempus obtestationibus; atque animum interim diuinarum humanarũq; rerum cognitione diligentius excoluit.

Interea defuncto Rege Dagoberto, Clodoueus filius eius regni suscepit gubernacula; cuius in exordio, infanda hæresis totum pene fœdauit Orientem, prorsus vt ipse etiam Constantinopolitanus antistes, & Alexandrinus patriarcha, peruerso dogmate corrumperentur. Asserebat enim illa pestis, Dominum nostrum Iesum Christum, nequaquam veram ex Virgine Maria carnem sumpsisse. Cumque ea de re, Paulus & cæteri infausti dogmatis assertores, cum auctoritate etiam Imperatoris Constantij tertij, B. Martino, Romano Pontifici scripta dirigerent, ipse mox gustum mortiferæ suasionis execratus, ad Francorum Regem legatos direxit, vt viros fidei puritate illustres & diuinarum rerum cognitione apprime instructos quamprimum ad se mittat; quo, cum illis & totius Italiæ præsulibus, aliqui aduersus tantæ prauitatis venena antidotum adhibere possit. Rex cunctis regni sui sacerdotibus in vnum coactis, quid legati tanti Pontificis afferebant, exponit, iubetque, vt ex semetipsis viros tales eligant, quos ad suscipiendum tantæ rei munus, puritate fidei & verbi sapientia idoneos norint. Tum illi vno animo beatum Audoenum, cum sancto Eligio ei rei destinãdos eligunt. Tanta enim erat in viro Dei Audoeno sapientia, vt quamuis sacris initiatus non esset, tamen pene omnibus eius temporis vel Franciæ sacerdotibus sapientia anteferretur. Veruntamen ne Romam mitteretur, aliud impedimento fuit.

Hæresis Monothelitarum.

Execratur eam hæresim, Rom. Pont. Mar.

Audoeni insignis prudentia & eruditio.

Interim vero Audoënus vna cum Eligio strenue hæresim profligabant, & quoslibet in conflictu à se superatos, regni finibus confestim expellebat. Quæ res, i-

psum tandem Regem, regnique opimates perpulit, vt cum sacris initiari haud inuiti paterentur. Ea igitur dignitate ornatus, maiori cum auctoritate, non modo nouas hæreses oppugnare cœpit, sed Simoniacam etiam labem, qua totum Francorum regnum fœde corruptum erat, extinxit. Igitur cum præcipue illius studio intemerata Ecclesiæ fides conseruaretur, defuncto tandem Rothomagensis vrbis antistite, B. Audoenus summo omnium consensu, ad onus illud verius quam honorem subeundum compellitur.

Fit episcopus S. Audoenus,

Igitur accepta, quanquam inuitus, pontificia sede, mox curis regiæ penitus valere iussis, ad verbum Dei gentibus procul positis prædicandum, voluntario se exilio subdidit. Transmissis namque Sequana & Ligeri fluminibus, cunctos ijs in regionibus habitantes, lumine verbi salutaris, quasi Sol quidam illustrauit. Cumque in Hispanias vsque penetrasset, reperit populos illos, terramque, septem annorum siccitate exhaustos, in vltimum fere omnium periculum venisse. Itaque ilico in preces prostratus, ingenti lachrymarum imbre terram rigauit, nec prius à votis precibusq; cessauit, quam diu desideratam Dei misericordiam, pacemq; populo impetraret.

Prædicat verbũ Dei in locis longinquis.

Septem annorum sterilitatem sanat suis precibus.

Cum autem, sparso per omnes circa regiones verbi semine, cum amplissimo fructu, Rothomagum rediisset, tum demum ad Pontificiæ dignitatis consecrationem vere humilis accessit. Neque enim ante se consecrari passus est, quam quid eo in genere posset, studiose explorasset. Itaq; pontificiali insula decoratus, quæ alijs põpæ & fastus fomenta subministrare solet, huic maioris abiectionis studium attulit; prorsus vt Pontificio fastu posthabito, populorum agminib. neglectis principum spreta frequentia, famulantium obsequijs postpositis, pauperum & captiuorum consortijs semper delectaretur. Cæterum cum alios assiduo ad peccati fugam hortaretur, tum corpus proprium rigore pene incredibili domabat. Abstinentiam ora pallida demonstrabant: maxillæ lachrymis humectæ, cordis contri-

Humilitas eius.

Vitæ eius austeritas.

contritionem prodebant. Lactea colla ferrei præmebāt circuli: ventrem & brachia ferrum æque conſtringebat. Talia miles Chriſti in ſuo corpore ſtigmata circumferens, voluptatum illecebras & diabolicas perſuaſiones facile contemnebat. Lectus non mollibus plumis, pictiſve tapetis, ſed aſperis virgultis ſtratum, corpus vigilijs & ieiuniis feſſum exciepiebat.

Cum autem probe perſpectum haberet, quanta ex ſanctiſſimis monaſticæ vitæ diſciplinis, in Eccleſiam bona redundant, ſummo ſtudio monaſteria & ſacra loca per omnes Franciæ prouincias conſtruxit; & quidem cum alijs in locis, tum vero maxime in propria diœceſi, multa eaque ampla & nobilia condidit monaſteria, & xenodochia quoq; ,aliaq; pia ſubſidia pauperibus Chriſti exſtruxit.

Multa cō dit monaſteria.

Cum tempore quadam diœceſim ſuam prædicando perluſtraret, & muli currui iuncti (neque enim nimio confectus ſenio equo vehi poterat) ſubito quaſi attoniti ſubſiſterent, nec vllo modo aurigæ flagellis incitati, gradum vlterius facere vellent, vir Dei, ſublatis in cælum oculis, Crucis vexillum multo ſplendore circumfuſum vidit. Quo ſane miraculo varie affectus, tandem intellexit, eum locum diuina prouidentia religionis ac pietatis cultui deſtinatum eſſe. Moxque reductis oculis, conſpicit hominem terram aratro proſcindentem. Accepto ergo eius ſtimulo, figuram ſanctæ Crucis terræ infixit, eiq; ſanctorum impoſitis reliquijs diſceſſit. Sole inde ad occaſum tendente, ignea eo in loco columna ab infinitis totius prouinciæ hominibus viſa eſt, tanta omnium admiratione & gaudio, vt ingens hominum multitudo protinus eo conflueret, & multi diuerſis affecti morbis priſtinam ſanitatem recuperarent. Quo etiam in loco Leutfridus Eccleſiam S. Cruci ſacram, in perpetuam Audoeni Pontificis memoriam condidit; vbi hodie non pauci monaſtica diſciplina inſignes Deo famulantur.

Vidit Crucem luculentam in aere.

Itaq; poſt ampliſſima ſaluberrimæ doctrinæ fluēta,

varijs

varijs regionibus exhibita, post varia monasteria ædificata, post fundatam in fide Ecclesiam, Romam, sacra sanctorum Apostolorum visurus limina, multis egregia pietate & eruditione viris stipatus, abijt. Vbi votis precibusque ex animi sententia rite persolutis, cum propriam ad sedem reuersus esset, inuenit regni totius principes sæua discordiæ peste correptos; quos ante quam in pristinam animarum concordiam restitueret posset, dictu mirum, quas non molestias & afflictiones deuorauerit. Adeo namque pacis & vnitatis studiosus erat, vt eam libenter, si opus fuisset, vita ipsa profundenda redemisset. Porro vt ortam inter Francos & Austrasios dissensionem componeret, non dubitauit deuexa tum plane ætate vir Coloniam pergere; vbi inter cætera virtutis suæ miracula, virum quendam annis vndecim linguæ beneficio orbum, Crucis signo capiti eius impresso, loquentem reddidit. Hinc pacis fœdere inter discordes populos instaurato, domum reuersus, iam Nonagenarius beatum Deo spiritum tradidit. Rexit vero Rothomagensem Ecclesiam summa cum laude, & præclara sanctitatis opinione, annos tres admodum & quadraginta, menses tres, dies decem. Funus fuit omnium lachrymis curatum, & à Rege, Reginaque, cæterisque regni optimatibus, Rothomagum honorifice deductum, & in B. Petri basilica sepultum; vbi Christus Dominus admirandis virtutum signis, sancti sui gloriam celebrare non cessat. Mense autem vltra triennium decimo, Aubertus * sanctissimi viri successor, cum vellet sacras eius reliquias celebriori monumenti loco honorare, reperit corpus tam ab omni corruptione alienum, quam fuerat olim virginea integritate conspicuum.

Romā proficiscitur.

Reuertitur.

Venit Coloniam, & sanat mutum.

Tempus in Episcopatu ab eo transactum.

Claret eximiis miraculis post obitum.

**alias Ansbertus.*

VITA

VITA ET MARTYRIVM SANCTISsimi Apostoli Bartholomæi. Ex iis quæ de eo scribunt Iosephus apud Metaphrasten. Eusebius Hist. lib. 5. cap. 10. Gregorius Turon. Nicephorus & alii.

C. Baron. Tom. 1. Annal. & in Not. ad Martyr. Rom.

BArtholomæus Iudæa oriundus, Tholmai filius, primum Christi discipulus, ad summum illud Apostolatus culmen ab ipso Christo euectus fuit. Is postquam Christus gloriosa Crucis trophæa in cælum transtulit, vna cum Philippo Euangelium multo tempore gentibus prædicauit. Quo post varias ærumnas & cruciatus à sceleratis hominibus in crucem acto, & vitæ munere sanctissime perfuncto, Bartholomæus, assumpto secum Matthæi Euangelij volumine maiorem Armeniam profectus, Lycaonas eius Prouinciæ populos, insuper & Albanos veritatem Euangelicam docuit, ac fide Christiana imbuit; demum citeriorem Indiam penetrans, gentem illam profundissimis peccatorum & ignorantiæ tenebris inuolutam, luce veritatis illustrare, & è diaboli seruitute in veram Christi libertatem vindicare studuit. Itaque templum quoddam ingressus, inuenit ibidem idolum, (Incolæ Astarothum nuncupabant) quod homines quouis morbo afflictatos se curaturum profitebatur. Sed, ô fallaciam dæmonis, qui cæcis mortalibus persuadebat se curationem adhibere, eos à se in morbos & calamitates varias coniectos leuius exagitabat, quo facto, miseri se ingenti beneficio affectos putabant. Primo autem Bartholomæi aduentu, simulachrum, aut potius dæmon qui in eo latebat, nec responsa dare, nec afflictis vllo modo consulere poterat. Igitur cum indies maior ægrorum multitudo in templum curationis causa confluxeret, neque tamen eorum quisquam optatum remedium inueniret, nefarij sacerdotes pleni confusione ad proximum inde oppidum abire coacti sunt, vt à

25. Aug.

Astaroth idolum aduentu Bartholomæi obmutescit.

Beritus idolum.

Deo, qui ibi colebatur, tanti silentij causam quærerent. Respondit Beritus (hoc enim Deo nomen erat) eam ob causam Astaroth eum penitus silere, quod Bartholomæus Dei Apostolus præsens esset. Cumque illi quisnam ille esset, & qua ex re eum internoscere possent, rogarent: Respondit, Virum esse iusta statura, Barba prolixa, paucis iam canis distincta; nigro capillitio, carne candida; albo amictum pallio.

Forma & habitus S. Bartholomæi.

Illi, his auditis, relicto idolo, magna diligentia Apostolum inquirere cœperunt. Cumque hinc inde certis distincti manipulis discurrerent, forte quidam dæmonio obsessus magno cum eiulatu clamare cœpit, Bartholomæi precibus mirum in modum excruciari. Quo audito, Apostolus silentium dæmoni verbo imposuit, & dicto citius ab homine expulit. Fuit hoc continuo ad aures Polimij regis perlatum; qui mox filiam suam sæuo dæmonio misere obsessam ad eum misit, rogans vt quemadmodum Eustium (hoc enim viro illi recens curato nomen erat) ab eo morbi genere liberasset, ita & filiæ, quam charissimam haberet, subueniret. Itaque virgo, regis filia, catenis vincta, vt in Apostoli conspectum adducta est: iussit eam, vinculis solui. Pernegârunt ministri se facturos, quod nemo ad eam accedere, nemo eam attingere auderet. Quos Apostolus primum obiurgans, monet deinde vt misertam soluant, ac postera luce ad se introducant. Illi tandem dicto audientes ad virginem accedunt; soluunt: quo facto, dæmon ita expulsus, eiectusque est, vt nunquam deinde eam agitauerit. Rex, ne tanto accepto beneficio ingrati animi sceleri obnoxius videretur, cōfestim camelos auro, argento, gemmis, vestibusque onustos ad Apostolum muneris loco misit; quæ Apostolus constanter reiecit, ac denuo ad regiam referri curauit. Insequenti vero luce Regem ipsum adijt, & solus cum solo, de humani generis Redemptione, per Christi in terras aduentum facta luculenter disseruit: Inde cuncta fere Euangelij ac fidei nostræ mysteria ei exposuit, & Regem Polimium, vna cum vxore & duobus liberis

Polimius Iudeorum Rex.

Eius filiam à dæmone liberat Apostolus.

Differit ad Regem Apostolus, de misterijs fidei Christianæ.

liberis & ingentē denique populi multitudinem, aqua salutari expiauit. Quod Astyages Regis frater, pontifi- cum opera vt intellexit, missa continuo militum manu, Apostolum ad se vinctum adduci; fustibus cædi; excoriari: demum securi feriri iussit.

Rex cum vxore & filiis aliisq; baptizatur

Rex autem Polemius, cum populo sacrum corpus magno cum honore in monumentum intulit; vbi cum multis magnisque clarum miraculis diu quieuisset, barbari inuidia & odio impulsi, clam è sepulchro sublatum, in plumbeos loculos immiserunt, & in fluctus marinos deiecerunt. Sed diuina prouidentia factum est, vt aquis conuehentibus, ad Siciliæ insulam, quæ Lipara dicitur, præclaro sane miraculo deferretur. Quo vt delatum est, Christiani incolæ gaudio incredibili affecti, nouo & magnifico sane ac mirifici operis templo illud exceperunt.

A Regis fratre martyrio coronatur.

Corpus eius in mare proiectum venit Liparam Siciliæ Insulam.

Porro anno Domini 832. vt vult Sigebertus, in Chron. vel vt Leo Ostiensis lib 1. cap. 26 840. inde Beneuentum magna cum celebritate translatum est. Capto vero Beneuento, Otho a secundus Romanorum Imp. anno Restauratæ salutis 983. sacra illa Bartholomæi Apostoli ossa Romam asportauit; vt ea in tumba porphyretica honorifice collocata, per Tiberim & mare in terram suam deueheret; sed morte præuentus, sacrum illum reliquiarum thesaurum Romæ reliquit; vbi summo cum honore, ad multorum vtilitatem & consolationem vsque hodie asseruatur.

De translatione S. Bartholomei.

a Otho Frigensis Lib. 6. cap 25.

Corpus eius etiamnum cōseruatur Romæ.

CERTAMEN S. EVSEBII ET SOciorum eius Martyrum. Ex S. Vincentii speculo Historiali, lib. 11. cap. 119. Martyrologia consentiunt.

Passi sunt anno Domini 192. Eleutheri Papæ 14. Imp. 11.

C. Baron. 2. Tom. Annal.

25. August.

COMMODVS Imperator, homo incredibili superbia & flagitiosa in deos superstitione, die quōdam natali suo, Herculi & Ioui

Nota insanæ mentis superbiam in Imp.

ſacra facturus, Leonis ſe pelle induit; eo ſymbolo deſi
gnare volens, quod ſicut Leo beſtiarum omnium for
tiſſimus, ita & ipſe Rex & caput omnium populorun
eſſet. Cumque ea ſpecie inaniter ſe iactanti & thur
dæmonibus offerenti, populus voce maxima accla
maret, cumque lætabundus Romanæ libertatis defer
ſorem prædicaret, Euſebius, Vincentius, Peregrinu
atque Potentianus, qui in vico * Carnario, Chriſtian
rei die nocteque operam dabant, rei indignitate pe
moti, ilico vicos omnes & vrbes, Chriſtum annuncian
tes perluſtrare, atque omni contentione miſeram pl
bem, dæmonis artibus circumuentam, à nefando erro
re reuocare conari. Neque ſane ſine fructu.

** Lanario iuxta Bar.*

S. Euſebius cum ſociis Chriſtum prædicat.

Erat haud contemnendæ auctoritatis Senator qu
dam Iulius, qui in cordis ſui agro S. Spiritus gratia ia
ante ſubacto ſemen excepit, ac protinus accito Ruff
no presbytero, ſe aquis luſtralibus cum vniuerſa fam
lia expiari curauit. Inde animo Chriſti amore mirab
liter accenſo, palam Chriſtum profiteri, conſtanter
omnes hortari, vt ab infelici dœmonis ſeruitute, ad ve
ram Chriſti libertatem tranſirent. Quod ad aures Cæ
ſaris celebri ſermone, vt perlatū eſt, iuſſit eum caten
vinctum, Vitellio Iudici examinandum tradi. Vitelliu
homo ferox & vitiis omnibus turpiter coopertus, cu
eſſet animo in Chriſtianum nomen admodum iniqu
Iulium, Chriſtum conſtanter confitentem fuſtibu
atrociter cædi mandauit; quo in ſupplicio beatus ma
tyr ſpiritum emiſit. Quo cognito, Euſebius cum ſocii
corpus eius canibus ante amphiteatrum relictum co
legit, atque in cœmeterio Calepodii, 14. Kal. Septem
ſepeliuit.

Iulius Senator cũ omni domo ſua credit.

Iulius martyrio coronatur.

Hæc audiens Vitellius, qui magna animi ægritud
ne tabeſcens, præreptas ſibi Iulij facultates lugeba
protinus Euſebium eiuſque ſocios apprehendi iuſſ
haud parua ſpe amiſſi lucri per eos recuperandi. Itaqu
adductis in conſpectum athletis, horrendas minas &
ſupplicia intentauit, ni Iulij facultates proderent. A
vero Euſebius, illo diu multumque inania verborun

tonitru

nitrua fulminante, Quid, inquit, nos minis tuis ter-
re laboras? Nos nihil ardentius in votis habemus,
uam vt eadem cum Iulio gloria potiamur. His audi-
s, Vitellius iracundiæ ſtimulis inſtigatus, iuſſit eos fa-
e ad faciem in eculeo ſuſpendi, & neruis ac fuſtibus
ne intermiſſione fatigari. Hæc cùm à carnificibus ſa-
: ferociter fierent, Euſebius ſociique animis in omni
pplicio inuictis, dixerunt; Nolite manus remittere:
ıte enim vobis tempus, quam nobis patiendi pro
hriſto animus deficiet. Vitellius ea conſtantia ictus,
m admiratione, En, inquit, iſti de magica arte ſecuri,
tormentis gaudent. Cui Vincentius; Nos gaudemus
exultamus in Domino noſtro Ieſu Chriſto.

Euſebij cõſtantia & virtus.

Euſebius cum ſociis in eculeo ſuſpenduntur.

Tyranus tanta eorum virtute turbatus, flammas
rum lateribus applicari iuſſit; quas illi non modo
acres, ſed etiam hymnos & laudes Chriſto conci-
ntes, perferebant. Inter hæc vnus carnificum, Anto-
nus nomine, intentis oculis iuuenem nimio fulgore
rufcantem, & ſpongia latera eorum extergentem
nſpicatur. Quo ille ſpectaculo permotus, ingenti
m gaudio protinus exclamauit; Vnus verus Deus eſt
hriſtianorum, quem hi euidentiſſima ratione prædi-
nt. Nec mora; concito gradu ad Ruffinum presby
rum abijt, ſupplicemque ſe illi ſacro fonte expiandũ
tulit. Expiatus, rurſus ſumma cum feſtinatione, &
acritate incredili ad Vitellium reuerſus eſt. Erant
nc Chriſti martyres de eculeo depoſiti, & Vitellius
ltis blanditiis inuictos eorum animos oppugnabat,
vel ent dijs honores deferre. Cumque multo con-
antius illi Iudicis impietatem arguerent, Vitellius Eu-
bij linguam præcidi iuſsit. Tunc vero Antoninus.
hominum omnium, inquit, crudeliſsime, non te pu
et pœnitetque ſanctiſsimis viris ſupplicia inferr ? Vix
a effatus erat, cum Vitellius diuinam ſentiens vindi-
tam, vim ſanguinis ingentem cum vomitu eiecit; iu-
to ſane iudicio, vt qui ad os iuſti puniendum exarſit,
eri dolore torqueretur in ſuo. Cæterum Chriſti mar-
tyr Euſebius, multo clarius Chriſti laudes extollebat;

Vruntur eorum latera.

Antonius carnifex credit, & baptizatur

S. Euſebi⁹, præciſa lin-

gua loquitur. eius vero linguam Chriſtianus quidam, nomine Fauſtus, qui ſpectaculo intercrat, exceperat, abditamque in ſinu, apud ſe deinceps in honore habuit. Porro Antoninus iuſſu Vitellij via Aurelia capite plexus, glorioſam martyrii coronam adeptus eſt.

Plectitur capite S. Antoninus.

Mittuntur in carcerẽ SS. martyres, & multes conuertunt.

Poſt hæc Euſebius, ſociique, omnib. macerati ſuppliciis, in ima carceris miſſi ſunt; vbi ſignis & virtutibus clari, confluentem ad ſe Chriſtianorum multitudinem aſſiduo erudiebant: & gentes etiam, dæmonum errore occæcatas, veritatis lumine illuſtrabant. Inter quos Lupulus quidam Capitolij ſacerdos, qui annos admodum quatuor oculis priuatus, fruſtra ab inanibus ſimulacris remedium poſtulauerat, ad eos venit, ſuppliciter baptiſmum expetens. Neque enim, dicebat de corporis ſalute laboro, tantum me Chriſti gratiæ & vinculorum veſtrorum participem facite. Ea confeſſione gauiſi martyres, acceſito protinus Ruffino preſbytero, cum luſtralibus aquis expiandum curarunt. Qui ſimul cum baptiſmate, perfectum oculorum lumen recepit. Quo miraculo & ipſe cuſtos carceris permotus, Chriſto nomen dedit. Inde cum indies, magis magiſque, admirandis ſignis eorum virtus coruſcaret, Vitellius Regis mandato, fecit eos è carcere eductos, ante * amphiteatrum tam diu plumbatis cædi, donec in Chriſti confeſſione ſpiritum exhalarent. Quorum corpora Beatus Ruffinus preſbyter, Sexto ab vrbe lapide, in Arenario, inter viam Aureliam & Triumphalem, 8 Kal. Sep. ſepeliuit.

Lupulus idolorum Sacerdos per fidem & baptiſmum à duplici cæcitate curatur.

SS. Martyres plumbatis occiduntur

** al. Petrã ſcelratam.*

C. Baron. Annal. Tom. 2.

MARTYRIVM S. GENESII ARELATENSIS: *Ex ea quæ eſt per B. Paulinum Epiſcopum Nolanum. Paſſus eſt circa Annũ Salutis 303. qui fuit Marcel. Papæ 7. Diocletian. Imper. 20.*

25. Auguſt. S. Geneſius cum in primæuo iuuentutis flore animo ſane generoſo militiæ tyrocinium ſuſcepiſſet, fuit propter

ropter ingenij animique præstantiam, ilico inter suos onoratus, atque ad exceptoris officium ad tribunal udicis assumptus. Cumque eo munere sedulo ac cum aude fungeretur, accidit vt iniusto atque sacrilego nandato, persecutionis iussa ederentur; quæ cum co-s imprimere de more cogeretur, ipse Deo deuotus, biectis ante pedes Iudicis tabulis, m in sterium sacri-gum, sacrata iam Domino mente refugit. Et vt in ullo à præceptis Euangelicis actus martyris deuia-ent (quibus declinare persecutionis impetum vel per-ittimur, vel iubemur) aliis atque alijs non solum la-ebris, sed etiam ciuitate mutata, ab ira se furentis Iu-icis paulisper occuluit. Qui cum eum corripi, sibique fferri iussisset, neque inuestigatio ad procuratas late-ras perueniret crudelissimis mandauit pœnæ mini-tris, vt vbicunque Genesium reperiissent gladio cum uestigio confoderent. Quod vbi beato Genesio, vel ccultis nuncijs, vel rumore compertum est, diuersa atendi loca, vt exitus docet, non infirmitate spiritus, ed carnis trepidatione mutauit. Atque interim, licet uperfluo, de præsumptæ fidei confirmatione solici-us, quoniam nondum erat ex aqua & Spiritu sancto enatus, per fidos internuncios, à Catholicæ rel gionis ntistite, donum baptismatis postulauit. Sed ille vel emporis angustiis impeditus, vel iuuenili ætati diffi-lens, ardentia vota distulit, ac fideliter indicauit, quod lenam consummationem etiam huius muneris, da-et prompta pro Christo cruoris effusio. Et hæc qui-lem cunctatio sacerdotis, diuino, vt æstimo, prompta utu, atque iudicio prouocata, dispositaque est, vt cir-a eius solemnem consecrationem officia humana ces-sarent, cui vnius baptismatis duplex gratia, ex vtro-que scilicet Christi latere, & aqua & sanguis para batur.

S. Genesius exceptor abnuit scribere edicta cōtra Christianos.

Matth 10.

Fugit persecutionem gentilium

Cruoris per martyrium effusio, alter est baptismus.

Sed iam Dominus, qui per Spiritum sanctum futu-ri martyris seruabat arcana, subeundæ cōstantiam pas-sionis vel fecerat, vel videbat; neque patiebatur differ-ri coronam, cum videret paratam esse victoriam. Itaq;

percussoribus suis cum obtulit, & iis, quorum in eundem auida crudelitas inhiabat, ostendit. Atque is, vbi se perspicit deprehensum, instinctu Domini Rhodanum petijt, & sancta fluuio membra committit; vt eũ illic à contagione mortali, velut alterius Iordanis vndis, occultus Baptista purgaret: & mutuo alternoque mysterio, & aquis corpus, & aquas corpore consecraret. Atque hæc causa profecto extitit, vt natandi adminiculo perueniret, qui exemplo beatissimi Petri ad Christum tendens, per summa gurgitum ambulare potuit. Transgressum continuo in vlteriora fluminis, & subeundi præmij passionis Christo sponsore securum, in eo loco, quem effusione sanguinis gloriosi Dominus elegerat, quique nunc oratione assidua & votis nunquam irritis frequentatur, percussor assequitur, exoptatoque gladij ictu festinantem ad Deum animam vinculis corporis, quibus tenebatur, absoluit: & vtraque substantia propriæ originis elementa repetente, terrena interim terris membra commendat, & cælestem spiritum emittit ad cælum. Prouiderunt tamen fideles temporis illius Dei serui, vt vtramque fluminis ripam geminatis vrbibus ambiendam, vnius martyris tutela muniret. Nam in ipso beatæ passionis loco, consecrati cruoris vestigia relinquentes, in alterum fluuij latus, honoratas reliquias transtulerunt; vt vtrobique præsens sanctus Genesius, illic sanguine haberetur, hic corpore.

Gladio percussus abit ad Dominum.

Duæ vrbes ad vtramque Rhodani ripam sancti reliquiis celebres.

C. Baron. 2. Tom. Annal.

MARTYRIVM S. GENESII MIMI ROmani: Ex eo quod est apud R.P. Laur. Surium. Est hic Genesius alius ab Arelatensi; quos aliqui imprudenter confundunt. Coronatus est circa annũ Dominici Natalis 303. qui fuit Marcel. Pap. 7. Diocle. Imper. 20.

25. August. Diocletiano Imperij gubernacula tenente, cum per annos quatuor omnes Christianorum ecclesiæ

clausæ

clausæ seruarentur, fuit Romæ, mimus quidam, Genesius nomine; qui cum rebus scenicis Christianos frequenter irrideret, vt gratissimum aliquando Imperatori, cæterisque regni primatibus exhiberet spectaculum, multam in scrutandis Christianorum mysterijs operam posuit; ac tandem accurate instructus, Comœdiam singulari ingenij dexteritate composuit; discipulis partes distribuit, atque publico in theatro sacra mysteria, magno cum Imperatoris & omnium applausu & cachinnis, ludibundus prodere cœpit.

Genesius mimus.

Baptismi ritus scrutatur, & palam irridendos exhibet Christianos.

Cumque ægroti instar lecto decumbens, ad socios diceret, se graui quasi pondere pressum, leuem fieri velle, responderunt socij; Itane nos fabros arbitraris, qui te ex graui, runcina leuiorem facere possimus? Hæc atque his similia illis dicentibus, & populi risum concitantibus, Genesius diuinitus permotus, ait; Vesani, ego Christianus mori cupio. Collegis vero causam percunctantibus respondit Genesius; Vt in illa die ceu fugitiuus, in Deo inueniar. His auditis, Imperator risum tenere non potuit. Illi vero, vt constitutum erat, exorcistam & presbyterum ironice repræsentant; quorum ad ingressum Genesius non iam simulate, sed ex animo, se aquis lustralibus expiari, velle, testatus est: vt liber, inquit, à facinorum meorum præcipitio, in Christi gratia lætus exultem. Fit clamor populi; cursores aduolant; adferuntur munera ab Imperatore transmissa. Cum iam autem omnia diuinorum mysteriorum secreta completa essent, Genesius albis indutus vestibus, panemque & dulciaria, cereosque elargiebatur.

Simulatio vertitur ei in rem seriam.

Diuinitus ei bona mẽs præstatur.

Interea milites tanquam ab Imperatore missi, nouum Christianum ad iudicem ducturi accurrunt. Sed ille, dum ad commentitiam & simulatam rapitur perpessionem, ad veram sinceramque confessionem accedit, atque adeo ad illum festinus contendit locum, vbi expectabat Imperator; ascensoque pulpito, quod statua Veneris cunctis venerabile erat, ita exorsus est; Audi Imperator, vosque qui adestis sapientes, hodie

 dictis

dictis meis aurem fidemque accommodate. Equidem hactenus, intolerabili errore implicatus, omnibus quibus potui machinis, Christianum nomen oppugnaui, & execratus sum. Paucis vero ab hinc diebus cum in perscrutandis eorum mysterijs multum operæ posuissem, visum fuit, illis in publicum proferendis populo risum mouere. At vero simulatque nudum me in conspectu vestro aqua illa perfudit, interrogatusque, respondi firmiter ea me credere, quæ proponebantur, vidi supra me manum cælitus porrectam, atque Angelos Dei ignea radiantes facie mihi propius assistentes, flagitiaque omnia, quæ à primis ætatis initijs vsque in præsens admisissem, è libro recitantes dicētesque: Aqua hæc diluit oĩa, quæ te agnoscis perpetrasse. Cũq; vnda baptismatis tinctus essem, simul etiam liber ille perfusus, niue candidior apparuit; ita vt superioris scripturæ nulla prorsus in ea vestigia cernerentur. Iam tu igitur Imperator, vosque alij omnes, quid mihi faciendum sit, decernite. Ego enim dum volo vobis terrenis placere Imperatoribus, ad Regis cælestis gratiam perueni; dumque hominibus risum facere studio, Angelos lætitia affeci. Nunc igitur ab hac ipsa hora, quemadmodum vos omnes hactenus hisce mysterijs, perinde vt ego, nullam fidem ignorantia seducti adhibuistis: ita iam vna mecum credentes, deinceps ea irridere ne velitis; quando ex me cognoscitis, apertum me vidisse cælum, manumque cælitus mihi impositam, ea hora, qua aqua perfundebar; conspexisse etiam Angelos; peccata omnia prorsus obliterata; cæleste lumen; adhortationesque audiuisse angelicas. Quare vos oro atque obtestor, vt impio dæmonum cultu, execrabilique errore relicto, veram salutem amplectamini, vosque Christo Iesu vna mecum sanandos, saluandosq; committatis.

Hortatur Genesius Imperatorē & principes eius fieri Christianos.

Vide admirandam baptismi vim.

His à Genesio dictis, Diocletianus immodico furore accensus, iubet omnes eius ludi socios, virgis acerrime cædi, ratus eos Christianam similiter religionem amplexatos esse. At illi eo periculo pene exanimati,

Christi

Christi nomen blasphemantes, iniquum esse dixêre, sese eius pœnis subdi, qui solus tantum nefas patrasset. Tum vero Imperator incredibili in Genesium furore percitus, iubet fustes virgasque in Genesium, sanguinem eius, ni horrore prohiberetur, bibiturus, conuerti. Altero vero die, cum Plutiano præfecto, omnibus excarnificandum supplicijs tradidit; qui beatum martyrem in eculeo suspensum vngulis lacerari, lampadibus aduri, ac tandem in Christi confessione inuicta animi virtute persistentem, capite puniri iussit. Cæsus igitur inuictus martyr è corporis ergastulo in cælos lætabundus migrauit.

In eculeo suspensus Genesius laceratur. & vritur. Decollatur.

VITA S. GREGORII EPISCOPI Vltraiectensis: Ex ea quæ est per eius Discipulum S. Ludgerum Monasteriensem Episcopum. Excessit ex humanis Anno Domini 784. postquam sedisset Anno 32.

C. Baron. in Not. Mart. Rō.

DIuus Gregorius, eximius Traiectensium Præsul, prope Treuiros, alto eiusdem patriæ sanguine procreatus, ex schola & palatio reuersus, annum agens decimum quintum, cum in S. Bonifacium incidisset, ad Hessos & Turingos proficiscentem, relictis omnibus, mox amabilis discipulus magistro adhæsit, tantumque profecit, vt post se in Ecclesia Traiectensi præfici mereretur. Præsulatu suscepto, post aurum non abiit, nec sperauit in pecuniæ thesauris. Nullum in eo locum inuenit superstitio vestium & ciborum, nullum iactantia & detractio sermonum. In potu tantum erat temperamentum, vt vix vnquam aut modico vino vteretur, quod non esset aqua mixtum. Tandem pijs successibus ad septuaginta annorum ætatem perueniens, tactus molestia corporali, quam paralysin medici vocāt, tribus annis ea detentus fuit. Vbi cum ad extrema perduceretur, videretq; contristari circūstantes discipulos

25. Aug. *Patria eius.* *Qualis in Episcopatu.* *Prophetiæ spiritu claret.*

de electi filij eius Albrici absentia (erat enim in Italia regali seruitio deputatus) dixit Nolite timere, non trāsibo, antequam ipse veniat. Quod & factum est: & quarto post aduentum eius die obiit vigesimo quinto Augusti, anno Christi septingentesimo octogesimo quarto, Deo gloriosis miraculis Ecclesiam suam per eum glorificante.

Claret miraculis post obitum.

C Baron. Tom. 8. Annal.

VITA S. AREDII ABBATIS; EX D. Gregorio Turonensi lib. 10. Hist. Franc. Obiit Anno partæ Salutis. 595. Gregorij Papæ 6.

25. August. S. Aredii patria & parentes.

FVit quidam nomine Aredius, qui hoc anno terras relinquens, vocante Domino, migrauit ad cælum. Lemouicinæ vrbis incola fuit, non medio cribus regionis suæ ortus parentibus, sed valde ingenuis. Hic Theodeberto Regi traditus, aulicis & Palatinis adiungitur. Erat autem tunc temporis apud vrbem Treuericam vir eximiæ sanctitatis Nicetius Episcopus, qui non solum in prædicatione admirabilis facundiæ, verum etiam in operibus bonis ac mirabilibus celeberrimus habebatur in plebe. Qui intuens puerum in Regis palatio, nescio quid in vultu eius cernens diuinum, præcepit ei se sequi. At ille, relicto Regis palatio, eum est secutus. Cumque ingressi in cellulam, de ijs, quæ ad Deum pertinent, confabularentur, expetijt adolescens à beato Sacerdote se corrigi, edoceri, instrui, ac in diuinis voluminibus ab eodem exerceri. Cumque in huius studij fragrantia cum Antistite memorato degeret, tonsurato iam capite, quadam die, psallentibus Clericis in Ecclesia, descendit columba à camera: quæ leuiter volans circa eum, resedit super caput eius. Quam cum ille non sine pudore conaretur abigere, hæc paululum circumuolans, iterum super caput eius aut scapulam residebat; quæ non modo ibi, sed etiam cum in cellulam Episcopi ingrederetur, iugiter cum comita-

Relicto Regis palatio, tondetur Clericus.

Columba cælo demissa eius capiti insidet.

comitabatur. Quod per plurimos dies factum non sine admiratione Episcopus animaduertebat.

Exinde autem vir Dei Spiritu sancto repletus ad patriam, genitore ac germano defunctis, regreditur, consolaturus Pelagiam genitricem, quæ nullam consanguineum præter hanc sobolem spectabat. Vbi cum ieiuniis atque orationibus vacaret, deprecatur eam, vt omnis cura domus, id est, siue correctio familiæ, siue exercitium agrorum, siue cultus vineam, cuncta adspicerent ad eam, ne sibi scilicet aliquod accederet impedimentum, quo ab oratione cessaret; vnum tantum sibi priuilegium vendicans, vt ad ædificandas Ecclesias ipse præesset. Nec mora. Cōstruxit templa Dei in honorem Sanctorum, expetiuitque eorum pignora, ac ex familia propria tonsuratos instituit monachos, cœnobiumque fundauit, in quo non modo Cassiani verum etiam Basilij, & reliquorum Abbatum, qui monasterialem vitam instituerunt, obseruantur & celebrantur Regulæ, beata muliere victum atque vestitum singulis ministrante. Nec minus hæc tamen impedita hoc onere, in Dei laudibus persistebat, sed assidue in eis versabatur: & si quiddam operis exerceret, semper orationem Domino tanquam odorem incensi acceptabilis offerebat. Atque interea ad sanctum Aredium cœperunt infirmi confluere; quos, manus singulis cum vexillo crucis imponens, sanitati reddebat. Quorum si singulatim nomina scribere vellim, nec numerum percurrere valeam, nec vocabula memorare.

Construit insigne monasterium in hæreditate paterna.

Etiam mater eius sanctis operibus insistit.

Aredius infirmos sanitati restituit.

Quodam tempore, dum cum genitore iter ageret, & ad sancti Iuliani Martyris Basilicam properaret, venerunt vespere in quendam locum. Erat autem locus ille aridus, & absque fluentis currentibus infœcundus: Dixitque ad eum mater eius; Fili, aquam non habemus, & qualiter hic nocte præsenti quiescere possumus? At ille prostratus in orationem, diutissime preces fudit ad Dominum, & erigens se defixit virgam in terra, quam manu gerebat, eamque cum bis aut tertio vertis-

Impetrat suis precibus aquā: aliáq; daret miraculis.

vertisset, ad se lætus extraxit, moxque vnda aquæ secuta est tam valida, vt non solum ipsis de præsenti, sed etiam pecoribus affatim deinceps pocula ministraret. De his vero signis, quæ per virtutem sancti Iuliani Martyris, Martinique Confessoris in eius manibus Dominus operatus est, pleraque in libris miraculorum scripsimus. Post multas autem virtutes, quas Christo cooperante compleuit, aduenit Turones post festiuitatem S. Martini; ibique paululum commoratus, dixit nobis, se aut longæuo tempore adhuc in mundo retineri, aut certe velocius dissolui. Et valedicens abscessit, gratias agens Deo, quod priusquam obiret, sepulchrum beati Antistitis osculari promeruisset. Cumque ad cellulam accessisset, testamento condito, ordinatisque omnibus, ac sancto Martino, Hilarioque Antistitibus hæredibus constitutis, ægrotare cœpit, ac dysenteriæ morbo grauari.

Nota fidem Scriptoris.

Laborat vir sanctus morbo dysenteriæ.

Iam sexta erat ægrotationis eius dies, & mulier, quæ à spiritu immundo sæpius vexata, à Sancto emundari non poterat, ligatis per se à tergo manibus, clamare cœpit, ac dicere: Currite ciues, exilite populi, exite obuiam Martyribus, Confessoribusque, qui ad excessum B. Aredij conueniunt. Ecce adest Iulianus à Brinate, Priuatus ex Mimate, Martinus à Turonis, Martialisque ab vrbe propria. Adest Saturninus à Tolosa, Dionysius ab vrbe Parisiaca, nonnulli & alij, quos cælum retinet, quos vos vt Confessores & Dei Martyres adoratis. Hæc cum in exordio noctis clamare cœpisset, à domino suo reuincta est. Quæ nequaquam potuit retineri, sed rumpens vincula, ad monasterium cum hisce vocibus properare cœpit. Moxque beatus vir spiritum tradidit, non sine testimonio veritatis, quod sit susceptus ab Angelis. Mulierem etiam in exequijs suis, cum alia muliere nequiori spiritu vexata, vt est sepulchro tectus, à nequitia infesti dæmonis emundauit. Et credo, quod ob hoc, Dei nutu, easdem in corpore positus non potuit emundare, vt exequiæ illius hac virtute glorificarentur. Post celebratum quoque funus, mulier

Occurrentibus sibi multis Sanctis, migrat in cælum.

Multis miraculis exequiæ eius glorificantur.

mulier alia rictu patulo; sine vocis officio ad eius accessit tumulum, & osculo delibato elocutionis meruit beneficium.

VITA S. HVNEGVNDIS VIRGINIS Francicæ: Ex ea quæ est apud venerab. P. Laurent. Surium. Claruit (vt patet infra) tempore S. Eligij Episcopi Nouiomensis; Qui floruit in præsulatu Anno Domini 649. & subsequentib. iuxta C Baron. Annal. Tomo. 8. *Ioan. Molā. in Add. & Not. Mart. vsuardi.*

GEnita est sancta virgo Hunegundis nobili stirpe, *25. Aug.* parentibusque Christianis in villa, quam Lem- *S. Hunigū-* baidem vocant, Veromandensis pagi; quem clarissimi *dis clari* martyris Quintini suffragia ornant. Atque hæc qui- *natales.* dē à sacro fonte suscepta est ab Eligio* Nouiomensi ac *Patria eius* Veromandensi Episcopo. Cum esset autem claris orta **Eius vita* natalibus, in ipsis incunabulis cuidam desponsata fuit, *habetur.* qui pari erat generis claritudine. Sed quia Sponsus cæ- *1. Decemb.* lestis eam sibi seruare constituerat, occulto Dei iudicio, ille morte subtractus est. Sed & postquam sancta virgo adoleuit, essetque liberali atque eleganti vultu, Eudaldus quidam homo nobilis nihilominus eam sibi despondit, multis ei collatis muneribus, mancipiis & villulis. Qua in re licet à parentibus inuita cogere- *Inuita nu-* tur, attamen vultu placido & mente casta id perfe- *bitur cuidā* rens, iam secum animo meditabatur quemadmodum *homini no-* & se & dotem suam Christo sponso offerret, fieret- *bili.* que sanctimonialis in beatissimæ matris virginis monasterio.

Atq; adeo, cū iā sanctū mentis suæ propositū in op° conferre vellet, sapienti vsa consilio, sponsum, qua potuit, arte tentauit blanditer emollire; suadet Apostolorū

Princi-

Pia fraude suadet spõso, vt simul vadant Romam.

Principem prius inuisere; quod ea ingenij dexteritate est consecuta, vt sumptus apparandis nuptijs destinati in res conferrentur itineri necessarias.

Tendunt igitur vterque Romam cum omni corporis & fidei integritate. Quo cum peruenissent, & loca Vrbis orbis dominæ perlustrarent, & sponsus quidem superbo apparatu sodalibus vndique septus, diuersa Sanctorum inuiseret pignora, illa vitans ambitiosum comitatum, sola ad Apostolorum limina accedebat, ibique in precibus, vigiliis, ieiuniisque perseuerans, vix ad hospitium reuertebatur, omnia simul quæ habere poterat, pauperibus erogans. Quin tandem, vbi dies aduenit Apostolicæ stationis, ad pedes Antistitis sanctæ & Catholicæ matris Ecclesiæ aduoluta, Christo suam offert virginitatem ab illo hactenus defensam, oratque Pontificem, vt capitis velamen sibi imponat; quod ille libenter fecit, posteaquam sancta virgo, quæ & vnde esset, prolixe & sapienter apud eum esset prosecuta. Quæ dum Eudaldus sponsus eius audiuit, iamque se cerneret à virgine Christi contemptum, toto animo commotus, statuit eam gladio confodere. Sed veritus ne homicidij pœna plecteretur, pœnitentia ductus, non fuit eam ausus contingere, sed missis nuntiis, separauit eam à consortio suo, solam illam relinquens, simulque res tanto itinere conficiendo necessarias omnino ei subtrahens. At illa humano destituta solatio, viriliter egit; & seipsam in Domino confortans, solam se dedit itineri in Gallias proficiscens, semperque Sanctorum suffragia implorabat.

Subitò quadam die accipit à summo Pontifice sacrum velamen.

Relicta à sponso redit in Gallias in summa paupertate

Ibat ergo per viam perinde ac si iam in monasterio degeret, vel potius instar eremicolæ Christo in remota solitudine famulantis. Diebus scilicet festis solo pane & aqua parcissima contenta, reliquis diebus pane cineribus permixto, & herbarum arborumque pastu defessum fouebat corpusculum. Vbi & quoddam per eam Dominus voluerit efficere miraculum, non est nostro silentio tegendum. Cum Eudaldus, vt diximus, ferret

Nota quia non est consilium contra Dominum.

em, sed non auderet eam interficere, consilio cuius-
am comitis sui cum magna celeritate ad paternam cō
ndit domum, vendit is etiam & distributis illis, quæ
ossent suo pondere iter retardare, vt citius rediret ad
os. Iam enim statuerat secum, omne sanctæ virginis
atrimonium & res hæreditarias distrahere, quæ vero
on possent vendi, ea prorsus destruere. Ibat ergo cum
quis velocissimis expedito itinere. Sed virginem san-
am, in cuius pectore morabatur Dominus sciens o-
nia, nihil huius latuit. Quamobrem diuino permota
stinctu, & Christi spiritu vegetata, vt erat pedes, alia
rgens via, equos & currus eius omnes anteuertit: ve-
ensque in patriam, omnia sua prius pro voto, loco
i, quem vulgo Humolarias vocant, in honorem bea
ssimæ genitricis Dei, seque simul, vt concupierat,
hristo illic seruituram obtulit.

Offert sancta virgo se suaque omnia monasterio Humolarias.

Non diu autem post & Eudaldus secutus est, & re-
m facultatum eius omnium sibi dominium vendi-
uit, nesciens eas iam diuino cultui, & sanctissimæ
rginis patrocinio nuncupatas & addictas. Sed ecce
i id comperit, tandem in se reuersus gratias Deo of-
rt, quod ipsum ab improbo conatu repressisset: ac
inde cum multa cordis & corporis humilitate co-
m beatissimæ matris Dei altari prostratus, veniam
beata virgine poposcit, orans vt quem noluisset ha-
re sponsum, saltem dignaretur habere seruum: Et
o, inquit, in rebus externis fidum me tibi procurato-
m exhibebo, quin & cum obiero, facultates meas o-
nes, & mancipia huius testamenti mei auctoritate
bi o cedere in ius & honorem omnipotentis Dei, &
nctissimæ matris eius. Qui & cum multo plura
iam posceret necessitas, sacratissimæ virgini suppe-
taret, instituto etiam xenodochio, victum & vestes
æbuisset; fultus multimoda Christi virtute, in huius-
odi operibus vitam exigens, tandem exutus est hu-
s mundi contagiis: pro cuius anima virgo Hunegun-
undis per manus sacerdotum diligenter sacrificium
letare Deo obtulit, corpore in monasterio suo sepu-

Item offert se, suaque omnia Deo eius sponsus.

En sacrificium pro defunctis

Nn to. Eo

to. Eo aũt vita functo, arctiori etiã se, & seueriori vitæ beata virgo tradidit, cogitationes haud secus atq; mala opera deplorans & castigans, crebrisq; ieiunijs & vigilijs macerans corpus defessum; non ignorans ad salutem satis non esse cœpisse bene, sed qui perseuerauerit vsq; in finem, illum fore saluum.

Atque adeo in hac sancta animi meditatione, & deuota fidei operatione totum vitæ suæ tempus duxit, non raro illud cum Psalmista dicens: *Heu mihi, quia incolatus meus prolongatus est.* Non defuit autem sanctis eius desiderijs superna pietas, sed longanimẽ eius peregrinationem attendens, dum quodam die oraret extensis manibus, corporis magnis ardoribus & molestiis eam affici permisit. Aderant ei vtriusque sexũ permulti Christo seruientes, qui ex vicinis & longinquis locis, ad tantæ matris & virginis decessum conuenerant. Ad quos illa conuersa, sacræ Vnctionis oleum & Eucharistiam sibi petijt ministrari: ac non multo post ex cilicio & cinere erigens caput, suauissimo illi odore repente cum immenso lumine diffuso, migrauit ad Dominum, octauo Calend. Septembris, anno circiter salutis sexcentesimo septuagesimo. Cuius sacrum corpus cum diu sub terra conditum iacuisset, quædam sanctimonialis Berta nomine, ieiunijs, vigilijs & precibus intenta, ex diuina reuelatione locum sepulturæ eius cognouit, anno salutis nongentesimo quadragesimo sexto, Ludouico regnante. Leuatum est autem sanctissimum corpus septimo Idus Nouembris: vbi & ipso die eleuationis sanctissimæ virginis, cum sæuissimus morbus totum illum pagum adeo occuparet, vt vix esset domus, in qua non iaceret ægrotus, omnes illi, cum eleuato sacro corpore, simul è suis lectulis sani surrexêre.

Psal. 119.

Cupit sancta virgo dissolui, & esse cum Christo.

Transit feliciter.

Insigne miraculum in eius eleuatione.

VIT.

ITA S. LVDOVICI, REGIS FRAN-
rum eximij Ex ea quæ integra fide extat apud V.P.
aurent. Surium. Migrauit è corpore anno Domini C Baron.
270. Hic eius nominis fuit nonus: Regum vero Fran- in Not. ad
corum 43. ponitur. Relatus inter Sanctos, à Martyr.
Bonifacio octauo, Roman. Roman.
Pontif.

BEatus Ludouicus, Francorum Rex pientissimus, 25 *Aug.*
patre Ludouico Christianissimo natus, anno æta *Parentes*
s suæ plus minus duodecimo, Rhemis, ab Episcopo *eius.*
uessionensi; regia insignitus corona & consecratus
it. Qui, defuncto patre sub tutela & moderatione
atris Blanchæ relictus, & pædagogo literis moribus- *Ludouicus*
ue imbuendus traditus, tam præclare in vtrisque præ *ab omni*
eteris omnibus excelluit, vt vitam ab omni mortife- *peccato*
 peccati contagione purissimam exegisse dicatur. *mortali*
ui us sanctitati mater eius Blancha congratulans, *immunis*
on raro filio dixisse fertur; Equidem malim, charis- *fuisse puta-*
me fili, te extinctum, quam lethali peccato obnoxiũ *tur*
ernere. Quæ matris verba adeo tenaciter pij iuuenis
enti inhærebant, vt omnes peccandi occasiones cane
eius & angue vitabundus odisset.

Itaque & literis & moribus vitæque innocentia
ræclare ornatus, anno seculi illius 1234. summa ma-
is & procerum totius regni voluntate & gratulatione,
Margaretam Comitis Prouinciæ filiam, stabili matri *Ducit v-*
monij fœdere sibi coniunxit: & regni gubernacula non *xorem.*
minori populorum vtilitate, quam prudentia rexit.
Cæterum Arsacidas Assasinorum senior, diris inui-
diæ stimulis concitatus, secundo à nuptiis celebratis
anno, misit in Franciam sceleris sui nuncios, qui Regẽ
optimum & pientissimum quouis modo internecione
delerent. Sed paulo post animi pœnitudine du-
ctus, alios summa festinatione destinauit, qui

Ludouicum Regem admonerent, vt à primis legatis diligenter sibi caueret. Itaque priores per idoneos & prudentes viros examinati, Regi oblati sunt; qui vnà cum secundis, ingenti omnium admiratione, donis & muneribus liberaliter affecti, ad Regem Arsacidam remissi sunt.

En Regis immensam clementiã.

Anno 1243. suscepit ex coniuge filium, cui Ludouici nomen imposuit; & altero deinde anno natus est illi Philippus; quo fere tempore apud Pontisaram ex morbo decumbens, oppressis corporis sensibus aliquandiu mansit: prorsus vt multi eum extinctum putarent. Sed mox sensibus restitutus, cælesti oraculo, vt creditur, admonitus, transmarinæ militiæ Crucem petijt, accepitque. Anno deinde seculi illius 48. cum iussu & auctoritate summi Pontificis, amplissima sacræ militiæ stipendia ijs omnibus proponerentur, qui Cruci contra Saracenos militare vellent, in diœcesis Coloniensis pago, quem vulgo Bedonfr sium vocant, visæ sunt mense Maio, sexta ante Pentecosten feria, tres in aëre Cruces; vna candida Aquilonem versùs, altera eiusdem coloris ad Austrum; tertia colore medio; in qua effigies Christi, pro nobis ligno affixi cernebatur. Alio vero tempore in Enchusen Phrysiæ oppido, alia Crucis forma cæruleo Solem iuxta colore apparuit. In Traiectensi quoque diœcesi in Doccum, qui locus S. Bonifacij martyris sanguine consecratus est, Crux visa est in eiusdem martyris festo die. Hæc autem tam admiranda portenta, cum alias vrbes atque populos, tum inprimis Coloniensis diœcesis incolas permouerunt, vt naues trecentas rebus omnibus ad bellum instructissimas appararent. Cæterum pius Rex cum Christi magis gratiæ quam humanis virib. inniteretur, anno 1247. magnam Dominicæ Crucis portionem Constantinopoli accepit; quia egregie confisus; proximo inde anno transmarinam expeditionem suscepit.

Ludouicus & Philippus ei nascuntur filij.

Tres Cruces in aere.

Magna S. Crucis portio Lutetiã venit.

Et quidem prospero ventorum flatu, rebusque secundis, Cyprum, paulo ante ferias B. Matthiæ, appulit; vbi hyeme transacta, sabbatho post Domini ascensionem

Rex sanct⁹ nauigat in Syriam.

em infesta signa Damiatæ intulit. Cumque sublatis
ncoris in Ægypti conspectum naues delatæ essent,
erneretque Rex in ipso portu magna Turcarum præ-
dia, quæ humanis viribus haud facile expugnari pos-
nt, iussit vt insequenti luce, præsidio relicto, in terrã
escenderent. Sed cum hostes ingentem telorum vim
i eos torquerent, Ludouicus Crucis beneficio confi-
s (quam nudam apertamq; in cymba suis perpetuo *En insignẽ*
entabat, hortabaturque vt eius virtute constanter *S Crucis*
ugnam inirent) cunctas suas copias, nullo prorsus *virtutem.*
haud sine miraculo) è suis desiderato, in terram expo-
uit; cum interim, inter Saracenos alios, tres quoque
roceres magno illorum damno ac luctu occumbe-
nt. Eodem successu ac Crucis virtute, profligatis Sa-
cenorum triremibus, Christianorum triremes fluuij
stia occuparunt, quarum primo conspectu, ciuitatis
efensores nimio terrore completi, per aduersas portas
effusam fugam conuersi sunt. Ad hunc modum Da- *Damiata*
iata, quam alii Heliopolim vocant, diuino miracu- *capitur à*
o, sine vllo Christianorum sanguine, expugnata fuit *Christianis*
nno Salutis humanæ 1249.

Quam sane expugnationem, vt alia multa bellorum
ophæa, multi haud dubitarunt Clarissimi Regis fi-
ei, & eximiæ eius in Deum pietati adscribere. Erat e- *Notama-*
imus Rex apud omnes propter vitæ austeritatem in- *gnam vitæ*
ocentiamque sanctitatis opinione celebris. Corporis *austeritatẽ*
omitor egregius, sextis quibuslibet ferijs, in ieiunijs *in tanto*
lachrymis precibusque Christi pro nobis in Crucem *Rege.*
ncti memoriam recolebat. Sacro vero Quadragesi-
nali & Aduentus tempore, omni penitus non modo
iscium, sed & frugum esu sibi interdicto, vitam san-
tissime transigebat. Multo tempore intima veste vte- *Vtitur cili-*
batur cilicina; quam cum mandato Confessarij pro- *cio.*
pter nimiam corporis exhausti imbecillitatem depo-
nere cogeretur, libens diebus singulis, quadraginta so-
lidos Parisienses clanculum in pauperes erogabat.

Quolibet sabbatho, aliquot pauperum suis ipse *Humilitas*
manibus in loco secretissimo pedes abluebat; lotos *eius.*

tergebat; terſos exoſculabatur. Crebro etiam 120. pauperibus, qui eius beneficio quotidianam in aula annonam percipiebant, atque certis quibuſdam diebus & ſolennibus vigiliis, ducentis pauperibus ieiunus ipſe cibos miniſtrabat. Præterea ſemper tres confecta ætate inopes menſæ ſuæ conuiuas habebat, quibus & de appoſitis ſibi ferculis humaniſſime tranſmittebat, & eorum viciſſim ſcutellas ciboſque (offas præſertim quibus libentiſſime veſcebatur) ad ſe reportari iubebat. Ex ea vero pauperum conſuetudine ac familiaritate, præcipuam animi voluptatem hauriebat: præclare illud Christi ſecum reputans. *Quod vni ex minimis meis feciſtis, mihi feciſtis.* Nec his, tamen beneficiis in pauperes contentus, decreuit ipſe ſummam ſanctæ paupertatis formam ſuſcipere, & ſeptennio peregrini inſtar loca ſancta inuiſere. Venit igitur Peruſium ad S. Ægidium inſignem Franciſci ſectatorem; pauperis inſtar peregrini, & ignoti. Sed ianitore monaſterij, Ægidio indicante, peregrinum quendam ipſius expetere colloquiũ, ille diuinitus de Regis aduentu edoctus propere accurrit; pariterque flexis genibus, in mutuos ruunt amplexus, neutro interim vel verbulum proferente, vtpote, quod vtrique alterius cor pateret.

Multos alit pauperes

Is S. Ægidius fuit ex primis ſociis S. Franciſci; Vitam habet Lector tom. 2. 23. Aprilis.

Notet prudens Lector

Sed vt res ab eo, Christi auſpicio & virtute geſtas proſequamur, nõ erit abs re animaduertere, numquam piis vel ſanctis hominibus exercendæ virtutis & patientiæ materiem deeſſe. Scilicet Chriſtus milites ſuos, quos ad ardua virtutum maximarum opera, gratiæ diuinæ præſidio & liberæ voluntatis arbitrio exercet, vel otio torpere, vel rebus nimium ſecundis efferri non patitur, ne partam ſemel de hoſte victoriam, virtuteſque multo ſudore congeſtas, vitio ſuo amittant. Itaque Rex ſanctus, vt virtus eius & patientia illuſtrior appareret, paulo poſt, copiis graſſante morbi contagio abſumptis, hoſtium armis vehementer affligitari cœpit, expugnarique; prorſus vt valida impreſſione facta, ipſum Ludouicum Regem ſanctiſſimum, ſimulque duos eius fratres Alphonſum & Carolum;

m, fusis fugatisque & multis ferro concisis Christia- s, captiuos abducerent. Et quidem potuisset facile us Rex fuga elabi, sed suorum ac Christiani maxime nguinis amantissimus, sponte se vinculis ob- lit, vt captiuos Christianos, quorum ingens e- t numerus, secum vna facilius è vinculis eripe- t. *S. Rex capitur à Saracenis.*

Nec eum fefellit expectatio. Nam Sulthanus non ulto post, minacibus apud Regem verbis, de paci- endis egit induciis; quæ decennales hisce fere condi- on bus concessæ sunt; nimirum vt Sulthanus Regem udouicum & captiuos Christianos omnes è suis di- onibus liberos à se dimittat: vt Christiani aliquot ter- e sanctæ loca retineant. Porro Rex Ludouicus, vt issis similiter factis captiuis Saracenis, Damiatam stituat: proque factis in illud bellum expensis, octo ilia Bizantiorum refundat. Hisce conditionibus pa- e inter eos sancita, pius Rex pedem non prius è Sultha- finibus efferre volebat, quam captiuos omnes reci- eret. Sed interea Sulthanus cum exercitu Damiatam rofecturus, à quibusdam è suis frustratim gladiis con- iditur; moxque grandi numero Saraceni ad Regis Lu- ouici tentorium, eum cum reliquis Christianis eodem ore iugulaturi aduolant. Sed vt intelligi posset, ihil hominum furorem insidiasque aduersus eum alere, qui in protectione Dei cæli commoratur, re- ente vt in Regis conspectum venêre, mutata scelerata oluntate, vt pactis conuentis stare velit postulant. Nec ubuit Rex; quin ad certum diem Damiata eis restitu- a, aureorum summam persoluit; sed nequaquam ca- tiuos suos pari fide ab impiis recepit. Itaque Rex pientissimus, ne res Christianorum & ipsius Christi tanto in discrimine ac desperatione relinque ret, maluit maiori etiam cum capitis sui periculo in Syria hærere, quam dulcem patriam & libertatem gratissimam repetere. Acta sunt hæc anno Christi 1250. Quis vere hîc non agnoscat stupendum præpotentis Dei miraculum, gentem illam ferocissimam tanto

Æmilius hăbet octo millia auri pondo

Vide vere animum regium erga subditos

Regi parcere? gentem cupidissimam, Regem opulentissimum pro longe minori pretio captiuitate soluere, quam nullo negotio obtinere potuissent?

Rex sanct⁹ multos in Syria ad Christum conuertit. Rex autem annos admodum quinque, in Syria nequaquam ociosus residens, multos Saracenorum ad sanctissima Christi sacra traducere, multos captiuos precio redimere, castra & vrbes egregie contra perfidos communire, putentia caesorum Christianorum corpora, & non pauca à feris belluis lacerata, suis ipse manibus, famulis etiam foetorem horrentibus, sepulturae mandare. Quotidie quoque primo diluculo flexis genibus Dauidicum recitabat Psalterium, & precibus ac lachrymis, optimam regni gubernandi rationem à Domino postulabat. *Reuertitur in Gallias.* Postquam vero, annis iam quinque omni sanctitatis studio in Syria transactis, matris suae Blanchae obitum cognouit, Gallias repetijt; vbi summa omnium gratulatione exceptus, ad virtutum suarum cumulum magnas laudes adiecit: Nam vt Christi pauperibus, caecis, claudis, alijsque debilibus ac seuerioris disciplinae cultoribus benigne consueuerat, coenobia multa Dominicanorum ac Franciscanorum praecipue, xenodochia, aliaque aedificia plurima aegris & calamitosis hominibus opportuna condidit. *Multa coedit coenobia & xenodochia.* Hoc studium, hic labor sanctissimi Regis erat praecipuus, vt Christi se humilitati charitatique conformaret, quae quam grata Deo essent, clarissimo miraculo non erit abs re explicare. Geldriae Comes cum aliquando cum literis suum Parisios nuncium destinasset, ex eoque reuerso sciscitaretur, num Regem Franciae Ludouicum vidisset; & ille, contorto per contemptum collo, subsannando responderet, Vidi miserum illum papilardum Regem, ad scapulas capitium gestantem; facies eius retrorsum acta, ita contorta permansit. *Vltio diuina in eius irrisorem.*

Sanctarũ reliquiarũ veneratio. Sacrarum reliquiarum fuit obseruantissimus; adeo, vt immenso labore & magnis impendiis, sacrosanctam Domini Iesu coronam spineam, magnam S. Crucis portionem, ferrumque lanceae qua Christi la-

ıs cònfossum fuit, à Constantinopolitano Imperato-
e impetrauerit, eaque omnia cum multis alijs Sancto-
um reliquijs, in Regio sacello, Parisijs elegantissime
xtructo, reposuerit. In regni vero administratione
ngularem prudentiam & auctoritatem adhibuit;
rorsus vt omnes regni proceres sincere & ex animo
quod rarum esse solet) illum diligerent, & haud me-
iocriter vererentur. Atque vt causis pauperum, quas
ormidabat non magnæ illis curæ esse, quam optime
rospiceret, bis hebdomadibus singulis, publico in lo-
o residens, querelis eorum benignas præbebat aures:
ausasque cum iustitia, tum misericordia expendens,
eleriter expediebat.

Tandem post multorum annorum curricula, qui-
us se in omni virtute exercuit sanctus Rex, certa ad
um fama, de vastatione & periculis terræ sanctæ alla-
a, instar Mathathiæ, cum filiis suis mala gentis Chri- *1. Mach. II.*
tianæ & sanctorum, ferre non sustinens, alteram cum
ribus filijs comitibus, Philippo, Ioanne, & Petro, su-
cepit nauigationem; nec quicquam superiorum tem-
orum vel expensis vel laboribus fractus, regnum Tu-
etanum, quod magna id in Syriam nauigantib. obj-
ceret impedimenta, expugnandum, censuit. Iamque *Alteram*
elici ausu Carthaginis portum, qui haud procul à Tu- *expeditio-*
eto abest, suam in potestatem redegerat, cum ecce *nem susci-*
norbus, qui illo anno ijs in locis mire grassabatur, *pit in Syriã.*
Christianorum exercitum inuadit, & cum alijs regni
roceribus, è Regis filijs Ioannem tollit; ac tandem et-
am Regem sanctissimum, vitæ munere, magno Chri- *Moritur*
tianorum luctu, sed maiori Saracenorum gaudio, *Rex san-*
poliat. Quam multis magnisque eximiæ sanctitatis *ctus cum*
ndiciis è vita migrauerit, gener eius Nauarræ rex, Tu- *multis aliis.*
culano antistiti perscripsit.

Eius obitu animis vehementer consternati Christia-
i, consilia de fuga inire videbantur; nisi subito Caro-
us Siciliæ Rex, cum instructo milite superueniens,
barbarorum ferociam repressisset. Qui in bellis stre-
nuus tam arcta eos obsidione pressit, vt pacem ab eo

petere, omnes in eo regno captiuos Christianos liberos dimittere, liberam prædicandi Euangelii facultatē concedere, atque annum tributum 40. millium aureorum persoluere coacti fuerint. Obiit vero Rex pientissimus, cum in vita tum post obitum multis clarus miraculis, 25. Augusti; quem Bonifacius Pontifex, eius nominis octauus, Sanctorum catalogo dignissimum censuit.

Canonizatus à Bonifacio eius nomine 8. Pont. Maximo.

C Baron. 2. Tomo Annal.

MARTYRIVM S. ALEXANDRI, MILItis è legione Thebæorum: Ex eo quòd extat per Adonem Archiepiscopum Viennensem. Coronatus est circà Ann. Christi 297. Sedente Marcellino Papa.

26 August.

Apud vrbem Italiæ, quæ Bergomum dicitur, Alexander, sub Maximiano Cæsare, præclara militiæ stipendia faciebat. Qui cum esset è Thebæorum legione vnus, Christianis initiatus sacris, palam Christi nomen professus est, aliosque summo conatu tantæ gratiæ participes facere laborauit. Quæ vt à quintodecimo à perceptis sacris die ad Maximiani aures peruenerunt, ilicò eum accersiri, strataque mensa, diis sacrificare iussit. Sanctus vero Alexander tantum impietatis facinus execratus, sublatis ad cælum cum insita pietate oculis, Vtinam, inquit, tantam mihi Deus gratiam conferre dignaretur, vt pulsis errorum tuorum tenebris, verissima Christi cognitione te illustrare possem. Sed tu mente in omni scelere obdurata, ad veritatis agnitionem venire recusas; Me vero Christi gratia à tenebris ad admirabile lumen vocatum, rursus pristinæ impietatis, perfidiæque tenebris inuoluere cogitas; Sed parce, quæso, diabolicis consiliis, parce fraudibus istis, & scelerum tuorum abominationes tandem aliquando cognosce & plange. Tunc Maximianus, tāta eius fiducia commotus, iussit astantibus, vt vel inuito, ap-

Præclara vox Alexandri.

o applicitis èeontra armatis qui terrorem inferrent, de ppofito facrificio obtruderent.

Menfam idololatrarum calce percutiens euertit.

At ille beatiffimus, fide contra Regis iniquitatem rmatus, calce menfam percuriens, cum omnibus apofitis euertit. Vnde iracundia repletus Maximianus, ftanti fibi militi, vt euaginato gladio fanctum feriret, mperauit. At miles ftricto enfe repentè ftupore oppreflus, non modo ferire non valuit, fed increpante nequiuam Maximiano totus intremuit. Tunc Imperator ec iræ nec voci parcens, aliis eum plectẽdum tradidit. Gaudio itaque repletus martyr, aqua faciem ac manus auit; fixisque in terram genibus extenfa alacriter ceruice martyrii palmam percepit. Cuius facrum corpus, aucis poft diebus, infigni caftitate matrona, Gratia omine, in fuo prædiolo, non longe ab vrbis Bergomẽis mœnibus fepeliuit.

Stupẽdum miraculũ.

Decollatur

VITA S. CAESARII, EPISCOPI ARELAtenfis: Ex ea quæ eft per Cyprianum eius difcipulum confcripta. Floruit autem anno Dominici natalis 508. Symmachi Papæ 10. Anaftafii Imperator. 18. Theodorici Italiæ Regis 16. &c.

C. Baron. Annal. Tom. 6.

27. Auguſ. Patria eius

BEatiffimus Cæfarius, Arelatenfis Antiftes, illuftri inprimis profapia è territorio Cabilonenfi oriundus feptem admodũ annorum puer, haut vulgari virtutis opinione florere cœpit. Nam pauperum adeo ftudiofus erat, vt non raro cum nihil quod iis largiretur ad manus haberet, proprijs fe veftibus nudaret, ac domum feminudus rediret. Cumque parentes minabundi, vbi veftes reliquiffet, inquirerent, à prætereuntibus fibi ablatas fuiffe refpondebat. Porro vt indies egregia in pio eius pectore virtus crefcebat ita infcijs parentibus, familiaque, magna vi precum, à Syluestro egregio illius temporis Epifcopo, in facram difciplinam admiffus eft; Vbi tribus admodum

Cæfarius puer, dat veftes fuas pauperibus

annis

Fit monachus in Lirinensi monasterio.

annis in diuino seruitio præclare exactis, maiori regni cælestis amore, Lirinense monasterium tyro expetijt.

Præerat tunc illi cœnobio Porcharius Abbas; qui benignè eum in disciplinæ regularis initijs instituendum suscipiens, perfectum se inuenisse, in totius institutionis augmentis vehementer gauisus est. Hinc Paulo post œconomiæ præpositus fuit. Verum cum attente & studiose indigentibus fratribus, quanquam nihil petentibus, necessaria largiretur, ceteris autem tametsi optassent accipere, nihil daret, maleuoli, quibus inuisa erat sancta eius discretio & moderatio, Abbatem adeunt: nec importuni supplicare desistunt, donec Cæsarium à Cellarij functione remoueant. Tum ille ea cura liberatus vsque adeo sese optata legendi, orandi, vigilandi, aliorumque spiritalium exercitiorum assiduitate macerauit, vt immodica afflictatione plane fractus, Arelatem se, valetudinis curandæ causa, conferre compulsus sit. Erãt tum ea in vrbe Firminus & Gregoria; cum generis dignitate, tum vero pietatis operibus admodum illustres; qui Cæsarium beneuole exceptũ, & summa vigilantia, breui pristinæ valetudini restitutum, Pomerio cuidam, artis Rhetoricæ laudibus valde præstanti, humanæ scientiæ disciplinis excolendum tradiderunt; vt monastica eius simplicitas, humanarum artium studijs egregie exculta, & ipsi ornamento & cæteris vtilitati esset. Sed quem diuina gratia sibi per se instituendum seruauerat, humanæ eruditionis figmẽta non recepit. Cum enim codicem, quem ei magister legendum obtulerat, casu vigilijs delassatus sub scapula reposuisset, mox somno correptus, diuinitus terribili visione percellitur: Nam & scapulam & brachium, quo codici innitebatur, vidit dracone colligante, arrodi. Itaque ipso visu territus, è somno exilit, seq; suamque dementiam castigat, quod lumen cælestis sapientiæ, stultæ huius mundi doctrinæ voluerit copulare.

Fit Oeconomus, quẽ alii Cellarium Vocant.

Immodica abstinentia pene se conficit.

Visio C. Cæsarij.

Eonius Episcopus A-

Inde paucis admodum interiectis diebus, homines illi, quos diximus, illustres, cum ad Eonium ciuitatis epis-

relatensis, Cæsarium presbyterũ ordinat.

scopum adduxerunt; qui Cæsarium ipso vultu sane venerabilem & omni laude dignissimum, suam in familiam adoptauit; moxque sacris omnibus in tantum, partem dignitatis suæ & muneris assumpsit. Defuncto autem in suburbana ciuitatis insula Abbate, ab Episcopo Eonio eo Cæsarius confestim destinatus est, vt monasterium illud rectore destitutum, ipse Abbas monastica disciplina informaret. Libens ille, magnoque cum gaudio eam vitæ rationem ex professo amplexus est; quam etiam intra vrbem quotidianis semper studijs, quantum quidem licebat, semper coluit. Cæterum vt ea in insula vltra triennium Abbatis munere functus fuit. Eonius antistes, visa viri sanctitate ac eximia, petijt à Clero ciuibusque, vt Cæsarium laudibus prudentiæ & mansuetudinis ornatissimum, sibi post mortem successorem eligant. Itaque his omnibus diuina prouidentia fideliter constitutis, securus de successore, beatus Eonius migrauit ad Dominum.

Fit Abbas, Cæsarius.

Tum Clerus populusque certatim Cæsarium antistitem expetere, templa domosque adornare, vt eum tam honore tanto viro digno exciperent. Quæ ad beati patris vt peruenere notitiam, festinus ad sepulchra quædam ibidem latiturus abijt. Sed quem gratiæ splendor latere non patiebatur; viuus non mortuus, è sepulchro ad honoris fastigium inuitus sublatus fuit. Itaque Episcopatus sarcinam suscipere coactus, mox omni cura & solicitudine terrestri, ad Diaconos aliosque Ecclesiæ ministros, reiecta, ipse, Apostolorum instar, totum se verbo Dei lectioni ac sacris addixit concionibus, tanto animarum cum fructu, & auditorum profectu ac gaudio, vt non boni tantum, sed improbi etiam homines, quanquam verborum eius flagellis seuere castigati, libenter suas ei conscientias, tanquam optimo & peritissimo animarum medico, curandas committerent. Aduentantes ad se Episcopos, presbyteros, aliosque diuini Ordinis ministros, ciues etiam & extraneos, summa quadam beneuolentiæ significatio-

Fit Episcopus Arelatensis.

Actor. 6.

Prudentia & moderatio eius in exhortando.

ne ex-

ne excipiebat & post datam acceptamque salutationē prudenter saepe de rebus communibus vel eorum priuatis primū verba faciebat, inde mira dexteritate arreptis armis spiritualibus, de vmbris & vanitate praesentiū differebat & peccatores quidem, quanquam in sceleribus valde obduratos, ita emolliebat, vt nō raro profusis lachrimis animi sui labes detestarentur, probos vero piosque homines dulcedine caelestis vitę ita fouebat recreabatque, vt ardentibus animis ad ardua quaeque pro Christi gloria tentanda, se promptos paratosq; ostenderent.

Porro pauperibus & calamitosis hominibus quanta benignitate consuluerit, explicatu est difficile. Nam & aedes illis amplissimas, sumptuque regia munificētia dignos assignauit. Domi residens, frequenter accito ministro dicere solebat; vide num qui pauperes prae foribus sint, ne trepida & verecunda, pro nostra fortassis quiete, paupertas expectans, iniuria afficiatur. Frequēter etiā illud in ore habebat; Reuera nostris cumulandis profectibus pauperes in hoc seculo donati sunt; vt iis, Christo fideiussore, commendemus in terris, quae postea nobis restituantur in caelis.

Nota quid nobis conferant pauperes.

Sed ne tanta viri in summa tranquillitate perfectio, vel nimia securitate, vt fieri solet, vel satanae malignitate solueretur, permisit Deus, vt Licumannus (qui beato viro à secretis erat) exercendae nimirum virtutis ergo, ei tanquam alter Iudas insidias strueret. Is igitur apud Alaricum Regem, Caesarium per summū scelus proditionis insimulare non est veritus. Ea tam foeda sceleris nota Rex vehementer offensus, eum confestim barbara quadam ferocitate apud Burdegalenses exulare coëgit. Sed ne Christi gratia, quę eius in pectore summum sibi locum vendicauerat, obscuritate aliqua inuolueretur, accidit vt nocte quadam ea ciuitas voracibus flammis vastaretur. Cumque ciues periculi magnitudine perculsi, pauidique, ad Caesariū confluerent, is dolore pariter & pietate commotus, furentibus

Proditionis accusatur apud Regē.

Suis precibus incendium compescit.

us flammis obuiam processit, humique prostratus
ecibus, dictu mirum, igneos globos extinxit. Ea
s mirracul & stuporis plena, tanta eum apud ci-
s admiratione extulit, vt ea in vrbe non modo
pontifex, sed instar Apostoli haberetur. Hinc Rex
farius comperta beati viri innocẽtia, ilico sententiam
utauit, & oratione humili ab exilio reuocauit dela-
rem vero dictum factum lapidibus obrui iussit. Nec
ora Populus præcipiti furore ad lapides concurrens,
oditorem nefarium è medio tollere festinabat; cum
cce Antistes benignissimus, magis de inimici quam *Proditorē*
sua so icitus salute, se medium in furentis populi ag- *suum ser-*
en infert; orat obsecratque, vt mortis reum sibi do- *uat à mor-*
ent. Populus tam insigni pontificis charitate permo- *te.*
us, represso confestim furore, Licumanum tradidit;
uem ille non modo à corporis, sed quod præclarius est
b animæ sempiterno interitu liberauit

Eo vero periculo Christi gratia repulso, ilico ani
num ad Ecclesiam virginum choris exornandam
diecit. Sed hac in re rursus hostis antiquus, pios eius
onatus haud parũ retardauit. Nam cum eo tempore
ranci & Burgundiones, vrbem obsidione preme
ent, & Alarico Rege à Clodoueo Rege fortissimo
n conflictu perempto, infesta signa audacius inferrent,
uidam Clericus ciuis & cognatus Cæsarii captiui
atem formidans, iuuenili temeritate permotus, noctũ
d hostium castra transfugit. Quo comperto, Gotthi
qui intrà oppidum erant facto concursu, motaque se-
ditione, Iudæis facile se eis agglomerantibus, voci-
ferantur, antistitem vrbis prodendæ causa conciuem
& cognatum suum ad hostes noctu ablegasse.
Nullus hic fidei, nullus probationi, nullus denique *S. Cæsarius*
puræ conscientiæ relinquitur locus. Itaque nequicquã *traditur in*
obtestans Episcopus, ex Ecclesiæ domo ad vincula & *custodiam.*
carceres rapitur: Rhodanumque in fluuium mer-
gendus condemnatur. Sed perpetuis hostium excubiis
quæ in fluuio agebantur, prohibiti, in Regis palatium
clam

clam eum reduxerunt. Interea Iudæis & * hæreticis de morte Episcopi inaniter exultantibus, nocte quadam vnus ex illis, de vitæ suæ bonorumque salute mire solicitus, pro muris excubias agens; ligatam saxo epistolam, in hostium castra vibrauit; in qua nomen suum, religionemque exprimens, hortabatur; vt eo loco noctu scalas admonerent, ea conditione vrbem ingressuri, vt Iudæis omnibus, vitam bonorumque omnium conseruationem concederent. Mane vero, digressis nonnihil à muro hostibus, quidam è propugnaculo visa epistola egrediuntur, eamque secum intra vrbem illatam, cunctis in foro publicitus ostendunt. Mox auctor epistolæ producitur, conuictusq; proditionis punitur: & sæua Iudæorum immanitas Deo & hominibus inuisa, quæ viro sancto per calumniam vincula iniecerat, confunditur. Cæsarius vero tanquam alter Daniel, è lacu leonum, summa cum gloria educitur: pristinumque in gradum dignitatis restituitur. Porro restitutus, ilico abditos Ecclesiæ thesauros, ad captiuorum redemptionem protulit: & cuncta quæ B. Eonius in vsus Ecclesiæ longo tempore corraserat, ipse vtraque manu in captiuos & pauperes liberaliter erogauit. Ijs vero distractis, vir Dei totus charitate feruens, calices etiam & patenas, aliaque aurea & argentea ecclesiæ ornamenta protulit, ac cancellorum insuper columnas excidit, vt Christi famulos graui hæreticorum seruitute oppressos in libertatem vindicaret. Ornauit igitur defenditque, non deformauit ecclesiam, dum terrena Christi bona alacriter distrahit: quo animas, precioso illius sanguine redemptas, in libertatem asserat.

** Arianis.*

Iudæi dum insultant Christianis pudefiunt.

Daniel. 6.

Ecclesiæ opibus, & sacris vasis, aliisq; ornamētis captiuos redimit.

Nec dubitandum, illius potissimum virtuti, meritisque tribuendum esse, quod Arelatensis ciuitas hostium prædæ non patuerit. Nam, soluta obsidione, à Visigotthis in Ostrogotthorum ditionem peruenit: hodieque in Christi nomine clarissimo Regi * Childeberto patet. Igitur rebus vtcunque compositis, Cęsarius ad strata cælestis disciplinæ domicilia & cœnobia animum conuer-

** Clodouei filio.*

nuertit, atque inter alia præcipuum illud mona- *Condit Cœnobium Virginum.*
rium,quod sorori suę condere cœperat,instar pri-
is instaurauit;euocataq; è Massiliensi cænobio ve-
rabili sorore sua Cæsaria,in præparata domicilia,
m duabus aut tribus sodalibus eam introduxit.
ox verò multæ virginum cateruæ ad illam con-
uxerunt; quæ dulcissimis parentibus & amplissimis
cultatibus libenter relictis, Christi iugum multò
auius amplexatæ sunt.

Iamque fugatis procellis & tempestatibus, cuncta
etatis ornamenta mirabiliter reflorescere incipie- *Apud Italiæ Regẽ Theodoricum iniquè accusatur.*
nt cùm ecce Satan inuidiæ facibus inflammatus,
nuò viro sanctissimo apud Theodoricum Italiæ
egem calumniam struit. Itaque Rauennam vsque,
usam dicturus,sub custodia pertrahitur. Venit ergo
palatium ad Theodoricum Regem, eumque in- *Theodorici Regis ergà eum reuerẽtia.*
epidè salutat. Cernens eũ Rex nihil non modò for-
idantem, sed aspectu valdè venerabilem, reueren-
r ei assurgit, eumque depositis capitis ornamentis
ementer resalutat. Deindè placidè ex eo de itineris
bore, de Gotthis suis & Arelatensibus sciscitatur.
ostea egresso Pontifice,Rex ad suos ait; Non parcat
lis Deus,qui tantæ sanctitatis & innocentiæ virũ,
ustrà compulerunt tam prolixum iter facere.
uantus enim ille sit,vel hoc solum argumento est,
uod primum ad illius ingressum totus cõtremui;
dique in eo Angelicum vultum;vidi virum Apo-
olicum; prorsusque nefas puto de tam venerabili
iro sinistrè aliquid suspicari. Deindè beato viro in
ospitium ingresso,misit argenteum sexaginta plùs
inus librarum discum, solidosque cum eo admo-
um trecentos; rogans vt vasculum illud pro ipsius
emoria suis perpetuò vsibus eseruare dignaretur.
t vir sanctus,munere summ cum gratiarum acti- *Multos captiuos redimit.*
ne accepto, tertio indè di discum iusto precio
endi, & ingentem captiuorum numerum eo redi-
i curauit. Trecentos verò so os,dubium non est,
uin pari benignitate pauperibus distribuerit; nam

ingens adeò pauperum multitudo ad hoſpitiu
eius indies cōfluebat, vt præ miſerorum ſuas ei cal
mitates exponentium denſitate, vix ad ſalutandu
eum pateret acceſſus.

Poſtquam autem rem ab eo geſtam comper
Theodoricus Rex, tanta eum laude & admiratio
proſecutus eſt, vt in eius palatio ſeruientes ſenator
ac proceres, certatim beato viro offerrent munera
eius manibus diſpenſanda; magno Dei beneficio
affectos exiſtimantes, quòd talem antiſtitem co
ſpicere digni fuiſſent. Et quia nihil fama veloci
eſt, cùm in eiuſmodi ſanctiſſimo opere frequens
ſet vir Dei, Romæ celebris eius extitit opinio; tant
que eius viſendi deſiderio arſere omnes, Pontife
Clerus, Senatus, proceres & populus, vt prius eum
animo complecterentur, quam oculis cōſpexiſſe

Cæſarij magnum nomē.

Erat tùm Rauēnæ vidua quædam; cuius filius ſu
tò corr ptus morbo, iacebat exanimis. Ea cum vi
cum illum vitæ ſuæ haberet ſolatium, (alebatur n
que eius ſtipendijs, quæ ſub vrbis præfecto facieba
ilicò ad virum Dei properauit, ac lachrymis infu
ſancti Epiſcopi amplectitur genua, exclamatq
Credo equidē diuina benignitate te huc adductu
ſancte pater, vt filium reddas matri. Recuſat pau
ſper vir pius; ſed tamen ſolita protinus miſeratio
permotus, occultè ad mulieris accedit tugurium: ib
demq; fuſis more ſuo ad Deum precib. ſtatim vt ſe
ſit diuinam virutē ſuę vocationi adeſſe abſceſſit. I
terim adoleſcēs, vix horæ vnius ſpatio elapſo, à mo
tis tenebris ad lucem reuocatur, moxq; explicatis o
culorum orbibus natrē ita compellat; Curre mat
mea ad ſeruū Dei cuius orationib. & tibi & vitæ ſu
redditus; eiq; gratias, vt par eſt, age, quòd meritis
virtutib⁹ eius, Deus effectū largitus eſt. Hoc tā i luſt
miraculū, non modò ciuitatē illam, ſed prouincia
omnem, fidelium deuota relatione, peruagatum e

Sentiunt ſancti in operatione miraculorum, diuinam ſibi adeſſe virtutem.

Excitat mortuum S. Cæſarius.

Poſt hæc vir Dei, Romam veniens, tan

Venit Romā B. Symmachi Pontificis, ac Senatorum omniū ga
d

exceptus fuit, vt è duodecim Apostolis vnum se *ad Symmachum Papã.*
ere putarent; Atque Pontifex ipse, præclara eius
ritorum dignitate permotus, speciali quodam
uilegio, pallij vsum ei permisit, sacrorumque eius
nistros, perindè vt Romanæ Ecclesiæ diaconos,
maticis vti voluit. His ità gestis, vir sanctissimus,
in Italiã exulatum ierat, cõfecta captiuorũ redē-
one, cum octo solidorũ millibus ab Italia Arela-
reuersus est.

Porrò inter alia omnia, maximè ei studio & curæ *Magnũ studium ergà captiuos redimendos.*
captiuorum redemptio; cui sanè tam præcla-
n, & illustrem nauauit operam, vt nulla vis ora-
nis pro dignitate id explicare queat. Cùm quo-
n tempore sanctis manibus aurum & argentum
sset, rogareturque stipem à paupere quodam,
festim ingressus cubiculum, casulam qua diebus
ennioribus sanè preciosa vtebatur, & albam; vt
ang Paschalem indè profert, datque egeno, iu-
que vt vendat vni ex Clero, & earum precio ca-
uum suum redimat. Nos sanè si cunctas illius vir-
es & gratias, quas manu plenissima Deus in eum
gessit, explicare vellemus, profectò obscuritatem
eius quàm lucem ijs adferre videremur.

Hominem eius interiorem prodebat exterior. Nã *Prouerb. 5, & 17.*
ltu sẽper erat placido & Angelico; ita vt cõueniē-
diuinæ scripturæ corde lætãte vultus floreret. Vt
tē nunquam in risu plus æquo remissior, ita nun-
am mœrore nimio opressus fuit, nisi fortè aliena
ccata lugeret. Nullam diei horam absq; diuinorũ
oquiorum meditatione abire passus est. Cũ aliquã- *Eucherius Lugdunensis Episcopus: eius Vita habetur 16. Nouembris.*
circa Alpes, vna cũ Lugdunensi antistite Euche-
o vir sanctus ageret, accidit vt mulier infelix
anè & morbida, manibus pedibusque reptans oc-
rreret. Quam cùm esset intuitus beatus Cæ-
rius, sanctum interrogauit Eucherium, quid
oc esset, quod mulier per terram quadrupedis
star ita graderetur. Eucherius interrogat fœ-
inam; illa respondet, se multis annis membris

omnibus fuisse contractam. B. Cæsarius dicit Euch rio; Descende, & consigna eam. Illo quasi trepida te & excusante sese, Cæsarius instat & vrget. Tāde Eucherius descendens, consignat, aitque; Ecce qu iussisti, feci. Dicit ei Cæsarius; extensa manu a prehende manum illius, & erige eam. Ille respond Quicquid aliud iusseris, non recusabit Eucher tuus: istud vt faciam, adduci non potero. Tuum hoc, cui præstitit Deus gratiam & animas & corp ra languentium curandi. Cæsarius ait; Tu interi quod dico facito. Illo planè renitente, & mul cum modestia & lachrymis sese excusante, Cæsari dicit; Tunè obedientiæ causâ in ignem ingress rus es, qui nec misericordia adduci potes, vt faci quod charitas iubet? Mitte in nomine Domini m num tuam, & erige eam. Tum ille obediens, porr cta manu fœminam subleuat, & integræ mox sanit ti restitutam, ad hospitiolum dimittit.

Aliud miraculum.

Multa quidem alia admirandæ virtutis edid miracula, quæ nos breuitatis gratia omittere cog mur. Vnum hoc quod illi frequens admodum ore erat, quodque clarissimis sanè exemplis expr mebat, ad imitationem addidisse sufficiat: vt in micos (nempè) vera & syncera dilectione pros queremur. Biennio antequàm è vita excedere mercedem, coronamque iustitiæ in cælis si repositam cælesti visione cognoscere meruit; q eius animus tanto Christum videndi desiderio i flammatus est, vt rerum terrenarum planè pertæsu ad corporis dissolutionem vehementer aspiraret; sicque tandem lætus, è corporis ergastulo in cælum immigrauit.

Obitus eius felicißimus.

VIT

TA S. NARNI, PRIMI BER- ensis Episcopi; Ex ea quæ est P. R. D. Antonium enalium, Canonicum Bergomensem. fato concessit Anno Christi Domini 75. cum sedisset Annis circiter triginta.

C. Baron. In Not. Marty. Roma.

rnabæ Apostolo Christianæ religionis origi- 27. Augusti
em quà Mediolanenses, quà Bergomates & Bri-
i se debere profitentur, & secundùm dominum
m, suæ salutis initium ad eum referunt auctorẽ,
cum Barnabas Antiochenses & Cyprios partim
dem conuertisset, partim credentes firmasset,
lem in Italiam venit; & cum fidei fundamenta
liolani iecisset, Bergomum se recepit: cuius mo-
s & cohortationibus plurimi Bergomates se ad
m contulerunt. Barnabam anno à Christi Natali
XLV. Bergomi constitisse quidam auctores sunt.
i quis epistolam, quam S. Paulus ad Galat. scri-
paulò accuratius perspexerit, fieri non posse com-
et, vt in Italiam Barnabas id temporis accesserit.
im cum Paulo Apostolatus societate iũctus, mul-
rius regiones transmarinas prædicando & docẽ-
eragrauit, gentibusque illis Euangelium disse-
auit; demùm cùm à Christi morte anni fermè
ab Apostoli conuersione XIV. intercessissent,
osolymam à Paulo, qui iterum eò proficisce-
r, adductus est; ad eam diem Barnabam in Ita-
n venisse, nusquam, quod cognouerimus, me-
iæ proditum est: quin cum à Paulo digressus est,
rum statim eum petijsse in actis Apostolorum
itur; itaque relinquitur, vt non prius, quàm an-
Christi natali die XLVIII. ex illis oris soluis-
in Italiam traiecisse concludatur.

Barnabas Mediolanensium, Bergomatum & Brixianorũ Apostolus.

Barnabas quandò in Italiam venerit.

rat Narnus Bergomas, grauitate, officio, & mo-
ia spectatissimus; ab eius nominis vico, qui pro
Serium amnem situs vetustate extinctus est, &

S. Narni Patria.

ortum & nomen habuisse fertur, Is cum esset p
acri ingenio, studio flagranti, & doctrina singula
S. Barnabæ prædicatione commotus, peruestiga
dæ pietatis Christianæ veritati se dedidit; cumq
multa à S. Barnaba percepisset, multa, quantum te
pus patiebatur, quæsiuisset, tantum profecit, vt n
solùm reliquis omnibus Bergomatibus in reru
diuinarum scientia eum Barnabas anteferret, sed
iam pastoralem procurationem Bergomatis greg
quem nuper fidei Christianæ rudimentis instrux
rat, committendum censeret. Narnus iam legem
roris legi spiritûs aduersantem reprimere, & anim
à terra longissimè elatus cælum spectare assueuera
diuinaq; cum diuinis sic conferre cœperat, vt figu
rum & veritatis cõuenientiã optimè teneret, illi
relictis ad hanc se applicaret: tũ vetustate literæ re
cta, spiritûs nouitati inseruiret. Hęc etsi ita essent, t
men ipse non satis se mẽtem purgasse sibi persuad
bat, & non modò in arcanos & inæstimabiles D
thesauros non penetrâsse sibi videbatur: sed diuin
res primoribꝰ tantum labris attigisse; idcircoq; lac
egere arbitrabatur. His rebꝰ adductus, hoc onus di
tissimè recusauit. Ad hanc sententiam cum reliqu
causis hæc quoq; ratio eum deduxit, quòd sine mul
tractatione omnium rerum diuinarũ atq; human
rum, sinè summa prudentia & pietate Antistite
non satis rectè in hac negotij ratione versari po
existimabat; longè item perspiciebat, quæ molesti
deuorãdæ, quæ tempestates subeundæ, quæ tyrann
rum dominationes perferẽdæ essent; ijs enim re
gionis dignitatem posteriorem suis cupiditatibus
domesticis commodis fermè semper fore diuinab
Quodque eorum ratio, qui Ecclesiam administran
non veritate solùm, sed etiã fama niteretur, omn
suspiciones vitandas intelligebat: præsertim cum
obtrectatoribus sæpè falsa crimina confingerentu
& pia consilia in contrariam partem raperentur. T
tãntisq; difficultatibus nequaquàm se parem esse c
gitabat.

Constituitur à S. Barnaba Bergomatũ Episcopus.

Onus Episcopale diutissimè recusat S. Narnus.

Summam hanc difficultatem, periculorumque
utionem Barnabas discusit; cùm longè alia ratio-
in Ecclesiæ procuratione rem geri, atque in reli-
uis administrationibus demonstrauit; hic enim in- *S. Barnabas*
nij acie & humana prudētia homines freti omnia *difficultatū*
bernant & moderantur: illic verò in spiritu oris *obiectiones*
us omnis virtus eorum. Docebat etiam cùm Chri- *egregiè di-*
is Dominus à Petro magno studio sciscitatus esset, *luit.*
i se amaret, trina illa interrogatione significasse,
hil æquè sibi charum & acceptum esse, ac si quis
ocatus regendarum animarum munus suscepisset.
unquam eum erraturum, si antiquorum patrum
s gestas sibi imitandas putasset. Moysem ijsdem
ausis adductum rerū Israeliticarum gubernationē
fugisse: perspecta Dei voluntate, imposito oneri o-
edienter ceruicem subiecisse. quanta deindè esset
is obedientiæ, ostendit; quæ & omnium virtutum
arens & custos semper habita esset, & pluris quàm o-
ine sacrificij genus à Deo æstimata; neque id im-
erito; propterea quòd in sacrificijs aliena corpora,
ic verò propria voluntas hostia constitueretur.

Quemadmodum qui in mari fluctibus turbato, *Simile.*
uobus contrarijs & sæuis ventis iactantur, tandem
eruntur, quo vehementior vrget: sic Narnus, qui & *Narnus tan-*
elati muneris magnitudinem, & non recepti culpā *dem S. Bar-*
erhorresceret, ancipiti cura distractus animo flu- *nabæ assen-*
tuabat: cùm tandem magis obedientiæ virtute *titur.*
noueretur, instanti Barnabæ & cupienti cessit.

Suscepto munere Pastorali Narnus in moderādo
opulo Bergomati, fideq; propaganda, totum animū
uram, cogitationemque posuit. Rudem, imperitāq;
nultitudinē à superstitione abducere, & fidei initijs *Narnus quā-*
nstituere, magni erat negocij; præsertim cū alij pie- *tus in Epi-*
atis Christianæ prædicatione seditiones excitari, *scopatu.*
notusq; & conuersiones rerum quæri iactarent; alij
nsita superbia & contumacia quadam singulari, ab
Euangelij præceptis discreparent: alij ad euertendā
Christianam religionem, delēdosq; fidei cultores &

doctores inhumana crudelitate raperentur. Vehe-
menter amor multitudinis erga suos gubernator
commouetur fama & opinione charitatis & moru
sanctitatis: præsertim, si iustitia & prudentia cæt
ros anteire existimentur. ijs virtutibus Narnus ill
stris, reliquarumq; rerum contemptu insignis, apu
pios homines solus sapere & intelligere, & de semp
terna gloria optimè sentire & loqui, vniq; Berg
matum saluti studere videbatur. quare sic plurim
rum animos ad se conuertit, vt eorum iudicijs & c
mni amoris significatione floreret.

Aptissima sunt arma Præsidum Ecclesiastic
rum, artes, exercitationesque Euangelici sermoni
Hic enim testis est summæ Dei in nos charitatis, lu
veritatis, vita disciplinæ, magister vitæ, nuncius fu
turæ felicitatis. Huius diuinis sententijs Narnus in
structus, diuinæ beneficentiæ magnitudinem illu
strare; Bergomates ad veram pietatem erudire; ela
tos reprimere; torpentes excitare; ad spem cælesti
gloriæ cohortari; à vitæ prauitate deterrere: dispari
bus tandem hominum morbis dissimili medica
mentorum genere consulere.

Hoc paterno Narni studio crescebat in dies singu
los, mirum in modum fidelium numerus; quiqu
Barnabæ ductu in Ecclesiam asciti erant, magnoper
gaudebant. verùm quò maiorem auctoritatem Nar
nus sibi comparabat, eò magis apud eos, qui à fid
abhorrebant, quique multitudinis studium contr
concitare nitebantur, offendebat. quorum insidijs
cùm apertis, tum clandestinis, Narnus non solùm a-
nimosè & constanter, sed consideratè & prudente
occurrebat. itaque & si interdum cœtus publicos ce-
lebrabat, sæpius tamen nocturnos conuentus, sedu-
ctosque ab inimicorum conscientia agebat, locaque
abdita & remota sequebatur. eam ob causam, quæ-
dam loca humi depressa exstitere, quò frequentes
conuenirent, secretiusq; de rebus ad fidem pertinen-
tibus agerent. tum primum quoque sacellum in
montis

Ab infidelibus persecutionem patitur.

Sacellum construit.

montis vertice, in quo vrbs sita est, non longè ab eo loco, vbi S. Alexandri ædes CCXXXIII. annorũ interuallo post constructa est, Narnus ædificandum curauit. id erat ab idololatrarum perturbationibus remotius. posteri S. Petri nomine Deo consecrârunt. ibi Bergomates à Deo precibus opem exposcebãt; ibi Narnus missæ sacrum faciebat; ibi crebra inter se colloquia fideles habebant: ibi Narnus concionando ad sempiternam patriam iter commonstrabat. *Inibi fideles vacant diuinis.*

Hoc ardore charitatis Narnus sic Bergomatum animos ad pietatis studia incendit, vt eius disciplina ad multas ætates permanserit: & ijs temporibus, quæ subsecuta sunt, plurimi diuinarum virtutum præsidio muniti fortiter & constanter mortem oppetere, quàm fidem deserere maluerint. quare turbulentis illis persecutionum tempestatibus, alij horribilem in modum per vrbem raptati, alij situ, squalore, & intolerabilis pædoris fœditate confecti, alij virgis cæsi, aut fustibus contusi aut discerpti, alij aliorum suppliciorum inauditas crudelitates perpeßi, æternæ gloriæ mercedem tulerunt. *Quanta paßi tẽpore persecutionis.* Narnus cùm multos annos Bergomatem Ecclesiam sanctißimè rexisset, quãquã ætate iã ingrauescebat: tamẽ in precibus, ieiunijs, vigilijs, alijsq́; pietatis officijs Deo seruiebat, speciemq; veri Pastoris, quam S. Paulus epistolis ad Timotheum & Titũ scriptis amplexus est, vitæ sanctitate & doctrina exprimebat. Tantùm verò abfuit, vt vlli se oneri subduceret, vt ad reliquos labores, peregrinationes quoque adderet. quamuis enim corporis vires affectæ essent: tantus tamen pietatis amor insitus erat, vt viros, locaq́; lõginqua, quę sanctitate & religione nobilitata erant, inuiseret. Non multo post Christi mortem Iacobus Maior Apostolus Herodis iussu interfectus est. cuius corpus eius ipsius Iacobi discipuli surripuerunt, & in nauem imposuerunt. indè cùm se mari commisissent, in Hispaniam delati sunt. ibi corpus exposuerunt, & Compostellæ collocarunt, magnificentissimum sta- *Martyrium S. Iacobi Maioris Apostoli.* *Cuius corpus in Hispaniã translatum.*

tim templum ei exſtructũ eſt;quod cũ sũma celebritate & religione coleretur, id Narnum obijſſe tradũt, ſanctiſſimas eius Apoſtoli reliquias venerat⁹ in patriam reuerſus eſt;inde ætate grauis, & locorum longinquitate, viarumq; aſperitate defeſſus, in grauem morbum incidit. Eodem tempore Viator Epiſcopus egregia pietate, & admiranda, diuinaq. virtute prẹditus Brixienſi Eccleſiæ præerat, Brixienſiumque magnam multitudinem ad fidem perduxerat;is cũ Narno neceſſitudine & familiaritate, tum ſtudiorum ſimilitudine cõiunctus erat;ad quem cùm Narnũ exacta iã ætate periculoſa eſſe valetudine allatum eſſet, Bergomum venire maturauit; eius aduentu Narnus magnoperè lætatus eſt. quãuis enim vi morbi corpus erat oppreſſum, tamen extremum mentis ſenſum ad Eccleſiæ Bergomatis memoriam retinebat, omniaq; quẹ ei profutura eſſent, animo circumſpectabat. Itaq; cùm ſe paullulum erexiſſet, dextera porrecta, opportunè, inquit, ad nos accedis optime Viator; inſtat enim tẽpus, quo ex hoc carcere illuc demigrem, vbi nihil caducum & mortale reperitur;ad cumulandum id gaudium, quod iã animo percipio, nihil tã deeſt, quàm vt ſciam eum mihi ſucceſſurum, qui fluitantẽ adhuc Bergomatis Eccleſiæ nauẽ tẽpeſtatibus aduerſariorum gubernare, & ſaluam in portu collocare poſſit. Quẹ proſpera tibi ac reipub. Brixienſi euenere, ea diuinæ gratiæ in te collatæ oẽs aſsignãt. trãquillo illic mari non ſolũ Latinus tuus familiaris pietatis ſtudijs ab ineunte ætate imbutus, ſed quilibet alius gubernare poſsit. Hic verò, vbi tẽpeſtas adhuc ſæuit, ſumma cura prouidendum, & præcauendum eſt, nè nauis vento rapta, procellis ſubmergatur. non ſolùm Brixiẽſi, ſed vniuerſæ Eccleſiẹ te natũ eſſe meminiſſe debes. cum Petrus Apoſtolorum princeps, ſe magis humanæ ſocietati profuturum cerneret, ſi Romã petijſſet, conſtituta Eccleſia Antiochena, illuc demigrauit;neque fuit quidquam tã aſperum, tamq; arduum, quod cœptum illius moraretur. Tantus vir, tam

Incidit in morbum S. Narnus.

Viſitatur à viatore Epiſcopo Brixienſi.

cu mu-

cumulatus omni gratiarum genere, recenti exemplo, tibi documento esse debet, vt Bergomatis gregis custodiam suscipias. quò maior erit ouium numerus, quò magis retia prę multitudine piscium scindētur, eò vberiorem mercedem à Deo consequere. & fidei tempora hoc postulant, & Ecclesiæ maximè interest, hanc vrbem talem prę sidem habere; qui, quod tu Brixiæ optimè præstitisti, & spicas à lolio purgare, vulpes à vineis, & lupos ab ouibus arcere possit; quare si pio huic meo studio obsecutum esse te sensero, æquissimo animo hinc decedam.

Hac audita oratione stupor Viatorem defixit. Brixienses.n. deserere, quorum ingentem numerum sūmo labore & periculo à falsæ religionis cæcitate, abstractum vnicè diligebat, ei magnū ac difficile erat; tū noua onera sēper suscipere, Petri aut Pauli alicui⁹ esse putabat: qui omnia omnibus fiebant, vt omnes Deo adiungerent. adiuuabat hoc consiliū, quod Narnus quoq; ita Episcopatū gesserat, vt cuiq; succedēti nō facilis fauor futurus esset. rursus negare ei quem sūmopere vereretur, præsertim Dei verbis petenti, & salutē ouium in periculo versantiū quærenti, durū admodum videbatur. Hæc res cum Viatorē incertū, solicitumq; haberet; tandem & auctoritate viri, & inueterata pietatis & sapiētiæ fama cōmotus se factu- rū, quod Narnus rogasset, pollicetur; Narnumq; co- hortatur, vt bono sit animo: quippè qui tanquam ex lōga & turbulēta nauigatione in portū esset ventur us, laborūq; & periculorū præmia percepturus. Interim gemitus ingēs omnium circumstantiū exortus est; cū Narnus extremū spūm redditurus, lacrymas mittite, inquit, atq; hæc suprema mentibus vestris mādate: vt Viatori obtēperetis vos hortor, quē vos nullo modò deserturū certò scio; & omnes velut vnum corpus in cōe consentiatis: ille capitis vos mēbrorū vicē præstetis. quòd si in vnū cōsulatis, fides quotidie magis coalescet, nec aduers⁹ cōsentiētes vllus impi⁹ aut idololatra satis erit validus; dissensiones aūt aduersantibus, & insidiantibus maximè opportunæ sunt. Has

Viator Antistes Brixiensis, ad instantiam S. Narni, suscipit & curam Episcopatus Bergomēsis.

Circānouißima suos adhortatur S. Narnus.

velut parentis voces cùm audirent, manare omnibus mœrore lachrymæ. Paulòpost Narnus ad cælum erectis oculis, cogitationeq; ad Deum intenta spiritum reddidit, anno à Christo nato LXXV. si superiorum scriptorum auctoritate standum sit, eum XXX. annos Ecclesiæ Bergomati præfuisse dicemus. si subductam temporum rationem sequi malimus, eum hoc temporis spacium non explesse credemus. hunc cùm fideles diu multumq; luxissent, in sacello, quod exstruxerat, sepelierunt. cùm aliorum miraculorum magnitudine, tum curationum gloria Deus eius sanctitatem testatissimam esse voluit in sepulcro, vbi erat conditus aqua iugis manabat: quæ neque solito magis augeretur, aut superfunderetur, neque hausta minueretur; hanc si qui grauioribus morbis affecti ebibissent, statim recreabantur. Huius rei Cremensis mulier insigne documentum proximè dedit; quæ oculis capta, cùm ad S. Narni sepulchrum adducta esset, aqua hausta, lotisq; oculis, aspectum, quem amiserat, recepit.

Moritur Sacer Antistes.

Locus sepulturæ eius, miraculis celebris.

VITA S. GEBEHARDI, EPISCOPI Constantiensis; & Monasterij, quod Petri Domus, seu Petershusen appellatur fundatoris; ex ea quæ est penès I. D. Henricum Canisium. Obijt anno Domini 996. Imperante Ottone, eius nominis Tertio.

Ioan. Molã. In Add. Martyr. Vsuardi.

17 Augusti. BEatus Gebehardus nobilissima Alamannorũ stirpe, patre videlicet Vzone vel Huozone nomine, Rhetianorum Comite extitit oriundus. Quem mater dum gestaret in vtero, morte debitum exigente, languore correpta est. In extremis verò posita suis indicauit hominibus, viuum scilicet in vtero gestare se infantem, rogatque vt anima exhalata ventrem sibi incidant, infantulum tollant, calido aruinæ globo inuoluant, Deiq; prouidentiæ cautissimè custodiant.

Patria & Parentes eius.

Quæ

Quæ omnia vt ipsa rogauerat completa sunt. Hora autem adueniente, qua infans nasci debuisset, si materno vtero foueri licuisset, vocem emisit infantulus; indeque cognitum est reuoluendum, lucique reddendum fore. Tulerunt ergò infantulum & nutrici commendauerunt; adultumq; literis tradiderunt. Tunc puer cœpit bonæ indolis esse, & ceu prudentissima apis per multigenos flores mella, ita ille per diuersas sacræ scripturæ paginas, in alueario cordis dulcisonas congerebat sententias, quibus postmodū populorum dulcificaret fauces.

Mirabilis ortus eius.

Cum autem puerilia transcēdisset iura, & iuuenilem vitam attigisset, Dei cœpit frequentare contubernia; & præcipuè beati ac Deo digni Sacerdotis Conradi Constantiensis Episcopi; cuius etiam familiarissimus pedissequus extitit; vt videlicet in eius probitate disceret, quicquid adhuc in eius moribus emendandum foret. Sciebat enim scriptum esse; *Cum sancto sanctus eris, & cum viro innocente innocēseris, & cum peruerso peruersus eris*; ideò & prauorum fugiebat consortia, dicens cum Propheta: *Oculi mei ad fideles terræ, vt sedeam cum* eis: *& ambulanti in via immaculata huic ministrabam.*

Primordia eius.

Psal. 17. & 100.

Vnde & Spiritus sanctus dignatus est suis de eo prænuntiare fidelibus quod iugum portaturus Domini, & pater familias in domo Domini futurus esset. Deniq; cum Conradus die quodam cum suis resideret, & causa existente, domum ad horam fuisset egressus, vir Domini Gebehardus, iocandi gratia, vt fieri solet, venit & sedit in loco, de quo Episcop⁹ fuerat digressus. Ingrediens autem inopinatè Episcopus, & videns Gebehardum suum occupantem locū, subridendo, vt fertur, ad eum locutus est. Eia, inquit, Gebeharde, quam citò meum anticipare voluisti locum? sed non ita erit; non enim tibi post me, sed alteri debetur. Illo verò assumpto, te Dominus suarum ouium rectorem prædestinauit atque Pastorem. Hanc autem Prophetiam veracem esse, rei exitus approbauit.

Prædicitur futurus Episcopus.

**Alij, Gadmi-nolphus.*

Omnium votis eligitur in Episcopū Constantiensem.

probauit. Nā beatissimo Conrado ad Dominū trāslato: *Bamenoldus ei in Episcopatum successit; qui pl⁹ minus quatuor præfuit annis; quo defuncto, Clerus, Senatus, populusque Constantiensis Gebehardum sibi Pastorem vnanimiter delegerunt; ipsam verò electionem summo Pastori acceptabilem, atque suis ouibus Pastorem hunc etiam ab ipso Domino prædestinatum fuisse, euidenti signo monstratum est.

Otto Imperator ei congratulatur.

Erat namque in eadem Ecclesia imago sanctæ Dei genitricis Mariæ ligneæ insculpta tabulæ; quæ beato viro in somnis visa est virgam præbuisse Pastoralem, eique præcepisse, vt Dominicum gregem pasceret, eique pascua vitæ monstraret æternæ. Otto etiam eiusdem nominis secundus Imperator, audiens obitum Constantiensis Episcopi, consensumque populi in electione venerandi viri Gebehardi, gratulabundus ei baculum cum Pontificali annulo direxit, præcipiens vt cum ouium subiectione Gebehardo omnes obedirent, eumque sibi datum à Domino Pontificem gauderent; Erat enim idem vir Domino Imperatori familiarissimus, eo quod Compater eius esset, ideoque gaudebat quod occasionem inuenisset ad hoc eum promouendi, quod iam dudum concupierat, & ad quod eum dignissimum omni vitæ sanctimonia decernebat. Canonica electione peracta, vnctusque vnguento sanctificationis, quod *de capite descendit in barbam Aaron*, cœpit vir Domini, boni Pastoris imitari exemplum, mercenarij deuitare perfidiam; talentum sibi creditum cum lucro reportare, omni mentis annisu satagere, omni virtuti operam dare, sicut decebat Domini dispensatorem: bonus, pius, pudicus, sobrius, castus, &, vt breuiter dicam, omni bonitate conspicuus vniuerso morum decore ornatus.

Laudabilissimè præest.

Ibat enim de virtute in virtutem vt videret *Domini decorem in Sion. Omni custodia seruabat cor suum*, illud attendens quod Dominus in Euangelio ait: *Beati mundo*

corde

corde quoniam ipsi Deum videbunt :omnibus omnia factus est, vt omnes saluos faceret, omnia autem faciebat propter Deum, vt hæres eius fieret, cohæres autem Christi.

Sed quia de nobilissimis & ditissimis fuerat parentibus, qui sibi fratribusque suis multitudinem copiosam prædiorum reliquerant, (sicut est humana auaritia, quæ diuitijs non impletur) fratres eius sibi vendicabant vniuersa, nec fratri quicquam dederant de sibi relicta substantia. Vir autem Dei non cupiditate prædiorum, sed Dei, cui ea tradere cupiebat, amore succensus, suam partem possessionum à fratribus sibi dari postulabat. Illis autem negantibus, vi extorsit ab eis, vt omnia æqua lance diuiderent; nec quicquam eorum, quod suæ contigerat sorti, permisit habere. Hæc verò non malitia sed diuino zelo, ainmo inardescente peragebat; nè fortè fratres periculum suæ incurrerent animæ, si aliquid sibi iniustè vsurpatum possiderent. Peracta autem hac hereditaria diuisione, vir Domini Gebehardus, animo reuoluens illam sententiam, qua Saluator in Euangelio ait: *Vade, vende omnia quæ habes, & da pauperibus, & habebis thesaurum in cælo:* Et, *nisi quis renūtiauerit omnib⁹, quæ possidet, nō potest meus esse discipulus*; Suis ex prædijs Monasterium sancti Gregorij Papæ in ripa Rheni fluminis iuxta Constantiam Ciuitatem construxit; Anno Dominicę Incarnationis 983. Episcopatus sui 4. deputatis illic duodenis fratribus, qui die noctuq; diuinis ibidem insisterent officijs; quibus sufficienter victum vestitumque suis ex facultatibus ministrari constituit. De terrena ergò substantia sibi nihil reseruauit, sed cuncta Christi pauperibus fideliter erogauit, sicut scriptū est *Dispersit dedit pauperibus, iustitia eius manet in æternum*; thesaurizare sibi noluit in terra, vbi nesciret, cui congregaret, sed thesaurizabat sibi thesauros in cœlo, vbi nec *Aerugo, nec tinea demolitur*, vbi *fures non effodiunt, nec furantur*.

Fratres suos Germanos cogit bona parentum æqualiter diuidere.

Excitat Monasterium S. Gregorij Papæ, propè Constantiā.

Psal. 111.

Cum

Cum autem, Deo prosperante, iecisset fundamenta Ecclesiæ, toto nisu cœpto operi cœpit quotidie insistere; & Deo incrementum dante, ventum est ad hoc, vt parietibus in altum excrescentibus, necessario etiã lignorum instrumenta subrigerentur, per quæ onera portantes ascenderent & descenderent; super quæ etiam opera facientes constare possent. Et eccè quadam die subitò ex improuiso accidit, quod omnes assistentes valdè contristauit. Nam cum omnes certatim operi instarent, contigit vt fractis sustentaculis, in quibus stabãt operari, caderent in terrã, ita vt opifex, qui præerat operi, toto conquassato corpore, quasi exanimis inueniretur. Cumque ex eo quod acciderat, magna afficerentur tristitia, vir Domini Gebehardus confisus in eo qui dixit: *Quæcunque petieritis Patrem in nomine meo, dabit vobis*; Iussit eum leuari, & in oratorium sancti Michaelis, quod ibi erat, deportari, & eiectis omnibus, ipse clausit ostium, se seque in orationem dedit. Quo orante elisus sanus surrexit, eumque ad opus redire iussit, atque ait; Verè nullus deinceps ex hoc cadendo suæ periculum patietur animæ; Iussitque omnes parietes certo tramite sursum sine vestibulis sicut hactenus cernuntur cõstrui, ita vt laquearia eiusdem templi in modum crucis suspensa esse videantur. Quæ laquearia deauratis baculis in modum stellati cœli vndique decorauit; muros verò per circuitum varia pictura perornauit, non tali, qualem Propheta Ezechiel perfosso pariete conspexit, sed tali, quæ opera Saluatoris, quæ vel in veteri vel in nouo Testamento operatus est; ad ædificationem intuentium repræsentaret.

Architectum improuiso casu ex alto prolapsum, & quasi extinctum, subitò curat.

Situs autem eiusdem templi ad Occidentalem plagam versus, est secundùm formam basilicæ Principis Apostolorum Romæ; propter quod eundem locum *Petri domum* appellauit. Per circuitum verò congrua Monachis construxit habitacula; perfectisque omnibus, decimo anno, Ecclesiam in honore sancti Gregorij Papæ dedicauit, eamque multiplicibus & magni-

Monasteriũ idem nuncupat Petri domum: & quare.

gnificis sanctorum reliquijs cumulauit; inter
as etiam brachium sancti Philippi Apostoli ab
tone tertio imperatore sibi cum alijs plurimis
donatum, summo studio ibidem collocauit.
mque summo studio sanctorum reliquias & cæ-
a quæque ad diuinum cultum pertinentia vndi-
e ex diuersis locis congregaret, eiusdem rei gratiâ
am Romam properauit, vt & de Apostolorum li-
nibus, sanctorum exuuias, priuilegiumque liber-
is perciperet; quod & magnificè impetrauit.
Inter cæteras verò, quas Papa Ioannes beato viro
ctorum dedit reliquias, Caput quoque sanctissi-
Papæ ei condonauit Gregorij; sed hoc paucis
ntùm & sibi familiarissimis cognoscentibus; vir
tem Dei tanto munere accepto, maximo delibu-
s gaudio, festinus vrbem egreditur, verens hoc,
od etiam contigisset, nisi diuina ministratione
ofectus fuisset. Romani enim cognoscentes se
nto pignore priuatos, se quasi orbatos gementes,
uitatem egressi, virum Dei vnanimiter prose-
untur. Quod ille sentiens fugam iniuit, fugien-
que Placentiæ ad Padum fluuium vsque peruenit;
em in immensum excreuisse inuenit, nauemque
era in parte fluminis consistere doluit; cumque
llum adesse conspiceret, qui nauim aduehere po-
isset; iam iamque insequentes se aduenire formi-
ret, quòd tunc solùm subsidij nouerat, ad arma o-
ionum confugit, seseque in ripa fluminis Deo
pplicem dedit; quem mox se inuocantem Christus
tribulatione dilatauit: quia *oculi Domini super iu-
s, & aures eius in preces eorum*, & adhuc eo claman-
dixit: Ecce adsum; illo namque orante & omni-
tentis Dei misericordiam implorante, vt si vo-
ntatis ipsius esset quatenùs istæ sanctorum exu-
æ ad locum destinatum peruenirent, sibi in hoc
cessitatis articulo subueniret, Mirum dictu Padus
submisit, & per medium suimet sanctissimo viro
r commodum patefecit, & sicut de Israelitico po-

Ibidem præter alia, recond. brachium S. Philippi Apostoli.

Romam proficiscitur pro Reliquijs & priuilegio.

Donatur à Papa Ioanne, capite S. Gregorij Papæ, præter cætera.

pulo Psalmista canit, *Mare vidit & fugit, Iordanis conuersus est retrorsum*: & iterum; *Deduxisti sicut oues populum tuum in manu Moysi & Aaron*, ita & nos de isto proclamare possumus: quia Padus illum vidit & fugit, & de cursu suo conuersus est retrorsum. Ipse autem vir Dei, statim vt sibi viam à Domino prospexit patefactam, cum suis omnibus ingressus, omni cum alacritate pertransiuit; vnus autem nequam ex obsequio ipsius sancti postremus pertranseuntium factus, cunctis alijs egressis, in alueo fluminis solus inuentus, concurrentibusque aquis præuentus, atque suffocatꝰ est. Illi verò, qui virũ Dei illò persequuti fuerant, videntes quæ facta sunt, ad ꝓpria sunt reuersi.

Siccis pedib. Padum fluuium pertransit.

Præfecit duodenis suis in Abbatem P. Periggerum.

De seruis suis artifices deligit, & iura ipsis cõstituit.

Domum autem cum peruenisset, collocatis cum omni diligentia reliquijs, duodenis fratribus Periggerum tertium decimum vicem Christi inter eos agere constituit. Posthæc, conuocatis seruis suis, elegit ex eos optimos quosq; & constituit ex eis cocos & pistores; caupones & fullones; sutores & hortulanos; carpentarios & singularum artium magistros; & cõstituit eis, vt eo die quo fratribus deseruirent, de cibo & pane fratrum cibarentur; quia dignus est operarius cibo suo. Vt autem bono animo suis ministrarent dominis, huiusmodi donario ipsos cumulauit; scilicet vt cum quis præsentium, vel eorum successorum qui de progenie illorum esset, moreretur, exuuiæ de eis non sumerentur, sed hæredes relictam hæreditatem indiuisam possiderent; si verò de alia progenie aliquis successisset, ab hoc donatiuo alienus extitisset. Constituit etiam alios clientes, qui equitãdo deseruirent; scilicet vt semper parati essent ad equitandum quocunque necessitas exegisset, & ad commodandum fratribus caballos suos, quocunq; poposcissent. Hæc autem vir Domini, quasi pennatum *animal plenum oculis antè & retrò* parauit, vt videlicet fratres ibidem Christo famulantes, spiritalibus atque carnalibus necessarijs sufficienter instructi, expediti contemplatiuæ cum Maria ad pedes Domini vacarent vitæ. Nec eos sollicitudo Marthæ in actiua aliquo-

De Militibꝰ, quos Monasterio deputauit.

tie

ries perturbaret, & esset sicut scriptum est; *Nihil de-est timentibus eum*; sciebat enim scriptum: *Propter ino-piā deliquerunt multi*, & ideo prouidebat illis interius exteriusq́;, quæque erant necessaria; nè inopia vrgen-te cum periculo animæ subsidium quærerent huius vitæ, & ipse pro hoc non beneficium, sed à districto Iudice Deo gehennæ tulisset supplicium. *Attendant hæc præsidentes.*

Cum autem quodam die in sæpè dicto deambu-laret loco, obuium habuit quendam claudum eius-dem loci incolam, qui curuatis ad terram genibus & scabellulis, quæ manibus gestabat, caput à terra sustentabat, in modumque quadrupedis omni cor-pore curuus deambulabat. Is autem peritissimus erat in omni sculptura lignorum, sicuti etiam in eiusdē Basilicæ valuis melius addisci poterit. Hunc ergo cum venerabilis vidisset Pontifex, ait ad eum; homo cur manibus, genibusque tellurem premis, nec rectis graderis plantis? scitis ait, scitis dudum Domine, quod Dei debilitatus iudicio, erectus quoquā gres-sum mouere nequeo. At ille, baculum, quem manu gestabat, claudo porrigens, sume, inquit, & in hoc te sustenta, rectoque cursu deinceps ambula: ille autem sumens baculum, super eo se erexit, nouisque, gau-dendo, Dominumque laudando, gressibus currere cœpit; ô virum ineffabilem & principibus Apostolo-rum, Petro videlicet atque Paulo, comparandum; quorum vnus claudum ad Speciosam portam templi iacentem & mendicantem erexit; alter verò dormi-tantem Eutychum & de tertio cænaculo in inferio-ra cadentem viuum reddidit atque saluum: Cæterū cùm bonorum remunerator operum, famulum su-um de turbulento huius mundi salo ad portum per-petuæ quietis educere decreuisset, molestia corporali eum pulsauit; cumq́; languor corporis ingrauesceret, & se de hoc seculo citius migraturum præsensis-set, rogauit, se in templo, quod ipse fabricârat, se-peliri; nam tunc temporis in Constantiensi mora-batur ciuitate; in qua etiam hæc eadem eum infir-mitas occupauerat. Languore autem ad vitalia veni-

Claudū mirabiliter sanat.

Migrat in cælum Sacer Antistes.

ente, Anno Christi Domini 996. Episcopatus verò sui 16. Imperante Ottone eius Nominis tertio, sexto Calendas Septembris, viam vniuersæ carnis ingressus est; Angelicisq́; , vt verè credendum est, manibus euectus, talentum sibi creditum Domino duplicatum repræsentauit, & ab ipso auctore audire promeruit; *Eugè serue bone & fidelis, quia in modico fidelis fuisti: super multa te constituam; intra in gaudium Domini tui.* Cùm ergò lotus ac sacerdotalibus, vt moris est, vestibus indutus & feretro impositus ad Ecclesiam fuisset deportatus, dissensio exorta est, vtrum in ipsa Ecclesia, sponsa videlicet sua, an vti ipse rogauerat, in ea, quæ ab ipso constructa fuerat, debuisset tumulari. Illis verò ita inter se altercantibus, aliis quidem eius petitionem implere cupientibus, aliis verò tanti pastoris exuuiis carere dolentibus, tandem maior minorem vicit partem, quæ se sui patris reliquiis exorbitare nolle clamabat & decreuerunt eum in eodem loco sepeliri.

Accedentes autem hi, qui ad portandum feretrum deputati fuerant, loculum leuare atque ad præparatum sepulchrum deferre conabantur; cumque brachia tenderent ad feretrum, cœperunt toto corpore tremere, ac immenso pauore concuti; ita, vt etiam penè humano amisso sensu, amentes efficerentur, tantoque pondere ipsum depressum est feretrum vt humanis viribus moueri nequiuisset; tunc omnes qui aderant, hoc miraculo perterriti, cœperunt dicere illum sepulchri locum à Deo sibi prædestinatum non fuisse; tandemque diuino correcti iudicio, decreuerunt, eum, vbi ipse rogauerat, sepeliendum fore. Portitores autem iterum accedentes, cum omni velocitate loculum leuauerunt, atque omnis illi pristina grauitudo ita ex toto immutata est, vt penè nil ponderis se portare præsensissent.

Sepultura eius miraculis illustrata.

Cum autem ianuam eiusdem egrederentur Ecclesiæ, aliud non minus miraculum diuina monstrare dignata est misericordia. Nam columba quæ-

dam

am cunctis cernentibus auolauit, & suprà beati vi-
i, nullo abigente consedit feretrum. indeque non
ecessit, donec transnauigato flumine, Ecclesiam
ncti Gregorij ingressi fuissent. Quam mox, vt in-
rauerunt, columba, quæ videbatur, disparuit, eam-
ue nullus deinceps videre præualuit; tantique o-
oris fragrantia eos illic excepit, vt omnes se quasi
nouatos crederent, nullusque se vnquam aliquid,
uod tanti esset odoris, præsensisse memorarit. Quæ
tiam fragrantia tamdiu super sanctum corpus per-
ansit, quousque eum maximo cum honore in
Ieridiana parte eiusdem templi sepulturæ tradi-
issent: eius autem tumbæ tale Epitaphium au-
eis subscripserunt characteribus.

D Ebita pars terræ fallentia tempora sperne: *Epitaphium eius.*
Et memorare viæ quàm testatur cinis iste.
entis honor nostræ iacet hic, gentis dolor (atque.
ræfuit huic vrbi, cuncto sed profuit orbi.
ancque Deo Sedem Templi fundauit & ædem.
arti terrenæ Deus ignoscens miserere:
edde vicem iustè, quia te dilexerat iste.

Porrò vti in viuis, sic & ab obitu Sanctum suum
eus mirificauit, subsequentibus signis; cæcos illu-
inando, dæmoniacos liberando, alijsque ægritu-
inibus afflictos, pristinæ sospitati restituendo.

IARTYRIVM SS. GEORGII DIA-
oni, & sociorum cordubensium; Ex eo quod extat
enès V. P. Laurent. Surium. passi sunt sub Abdi-
rama Saracenorum Rege: qui regnauit in
Hispanijs Anno Dom. 725 &c. vt pa-
tet Tom. 9. Annal. C. Baronij.

Ioannes Molan. in Not. Martyr. Vsuardi.

QVod Magister noster & Dominus prædixe-
rat, quòd multi ab Oriente & Occidente ve-
nientes recumberent cum Abraham, Isaac,
& Iacob in regno cælorum, id certis contuemur in-

August. 27. S. Georgius Bethlemita quo tempore

 dicijs,

in Hispaniam venerit.

dicijs, in Monacho & Leuita Georgio omnino perfectum; cui tellus Bethleemitica ortum, Hispaniæ autem rura incolatum contulerunt, non multo post quàm Rex Abdirama cum suis Saracenis in Hispanijs consedisset. Hic vir quis & quantus fuerit, tùm quo nam sui certaminis habuerit socios & collegas, ipse posteris vtcunque suo scripto testatum reliquit; cuius iste est tenor; In nomine Patris,

Epistola eiusdem ad fratres suos in Palæstina.

& Filij, & Spiritûs sancti. Gloriosis patribus ac fratribus congregationis sancti Sabæ, quingentorum numero virorum, Georgius peccator, nec non Monachus & Diaconus perpetuam in Domino IESV Christo salutem. Cognoscite, ô venerabiles, introitum meum in Hispaniam non fuisse alium, nisi gratia stipendij vestri, qui sub regula & regimine sancti

Per Aphricã venit in Hispaniam.

patris nostri Dauid Hierosolymæ degitis. A quo ad Aphricam missus, deinceps ad Hispaniam commigraui. Sed hanc ipsam regionem nimis afflictam reperiens, cœpi cogitationibus varijs æstuare, si aut proprium solum reuiserem, aut regnum Christianorum, id est, Franciam appeterem. Et tum clarissimos quosdam amicos super hac re consulerem, nonnulli peragrare me eam iubebant, plerique ad cœnobium reuerti inuitabant. Hinc velut ebrius, diuerso præpeditus tractu, cui me primùm cogitationi submitterem, nesciebam.

Excipitur humanissimè in cœnobio Tabennensi.

Sed tandem deliberans, quòd ad patriam potius redire deberem, perrexi de Corduba ad Tabennense cœnobium; quatenùs fratrum & sanctarum sororum ibidem degentium benedictio iter meum potuisset comitari.

Coniungitur futuris Martyribus.

Atque hic quidem Abbas loci illius vocabulo Martinus eiusque soror Deo dicata Elisabeth, dixerunt mihi: Veni frater, & accipe etiam benedictionem itineri tuo ancillæ Dei Nataliæ. Quæ mox vt me intuita est: Promissus, inquit, noster comes & collega hic monachus est. Ego autem agnita eius causa, & ratione penitùs, comperta, ilicò pedibus eius aduolutus, pro me Dominum eam orare rogaui, si fortè Spi-

: Spiritus ſancti reſpectu illuſtratus, ad illa, quę pol-
cebatur, peruenire meruiſſem. Et illa; Vndè hoc
obis, pater, vt cum peccatoribus pergas? Cumq; ea-
em nocte ibi manſiſſem, apparuit mihi in viſione
octis ipſa venerabilis mulier, neſcio quod genus o-
oramenti precioſiſſimí accommodans. Manè autē
acto, deſcendimus ambo in ciuitatem ad virum ſu-
m Aurelium. Quem cum vidiſſem, proſtraui me
ihilominus pedibus eius, petens ab eo, vt oraret etiā
pſe pro me, quatenùs ad promiſſum Dei donum vna
um ipſis dignus accedere poſſem. Qui vt rogandi
otum ſuſcepit, exarſit in me, fateor, vaſtus ignis cæ-
eſtis amoris, ita vt iam deliberatum reuertendi iter
bliuiſcerer. Atque ex tunc omnes pariter in domo
Aurelij congregati, reddebamus Domino, cum iu-
unditate vota laudationis. Reperi etiam apud illos
beatum Felicem cum ſua coniuge Linioſa; qui & ipſi
etiam omnia ſua vendiderunt, & per loca ſancta ſeu
pauperibus erogauerunt. Qui læti & exultantes gra-
tias Deo retulerunt dicentes: Scimus, frater chariſ-
ſime, quia Dominus miſit te ad nos, vt palmam no-
biſcum martyrij dignus exciperes. Hucuſq; epiſtola.

B. Aurelius & alij animant eū ad Martyrium.

Præterea omnes in cōmune de hinc cogitare cœ-
perunt, quomodo ad deſideratam peruenirent corō-
nam. Vndè Domino diſpenſante, viſum eſt illis, vt
pergerent vxores beatorum Aurelij & Felicis reue-
latis vultibus ad Eccleſiam, ſi fortè eos alligandi da-
retur occaſio. Et hoc non quaſi immemores pręcepti
Dominici, qui ait: *Si vos perſecuti fuerint in vna ciui-
tate, fugite in aliam*; ſed vt exemplum fierent illis,
qui pro fide Chriſti diuerſis erant vinculis mācipa-
ti; nè quando ad Martyrij palmam properare ti-
merent. Nam reuertentibus de Eccleſia mulieribus,
accidit, vt quidam exactor malignus eis obuius eſ-
ſet; cumq; cauſam cultûs agnoſceret, ilicò ſumpta
occaſione, viros earum quaſi neſcius interrogat, quid
ſibi vellet talis fœminarum progreſſus. Qui reſpon-
derunt: Fidelium, vt ſcitur, mos eſt, Eccleſias viſita-

Diligenter omnes ſe parant ad Martyrij coronā.

Matth. 10.

Nota: Mos fidelium est Ecclesias visitare, & atria venerabilium Martyrum.

re, & atria venerabilium Martyrum piæ deuotionis humilitate requirere. Ergo & nos, quia eiusdem religionis sumus profitemur nos ac mulieres nostras eodem accensos zelo, ipsius fidei sanctum gestare vexillum. Circumstãt statim milites missi à Iudice domum Aurelij, in qua omnes Sancti erant collecti, omnes ad Iudicem immaniter pertrahunt. Tunc omnes quasi ex vno ore respondent: Nulla, ô Iudex, temporalis affluentia lucris comparatur æternis. Itaque omnem omninò cultum, qui à Christi pietate dissentit, reprobum iudicamus. Quæ & alia multa diffuso ore Sanctis antè iudicẽ asserentibus, sectamq; ipsius fortiter expugnantib⁹, in furorem concitatus Iudex, rapido cursu, carceri eos mãcipãdos insinuat, intolerabili iubens eos vinculorum onere grauari.

Sistuntur Martyres impio Iudici.

Conijciuntur in carcerem.

Dilatam vsq; in quintũ diẽ mortẽ feram putabãt, Christũ, cui fideliter seruierãt cernere ocyus anhelãtes. Vndè & nè viderentur spe sua frustrati, ostensum est vni eorum, quam haberent sortem in cælis repositam. Reuelata sunt etiam eorum nonnullis, vt erant in carcere positi, & alia mira, quæ ego propter compendium melius censui non scribenda. Ducuntur autem tandem ex præcepto Iudicis in palatium, in conspectu sistuntur Consulum. Qui cùm eis primò minas incusissent & terrores, deinde verò opes atque fasces polliciti essent dignitatum, inconcussè eos in sua confessione durantes, lictoribus assignant perimendos, vno excepto sancto Georgio; quem decernunt solummodò abire pro eo, quòd ipsi Optimates priores palatij nihil conuitiorum eum audissent proferentem aduersus suum vatem. Tum verò egregius testis, Num, ait, ô Principes, de professione mea, quam coràm vobis nondum protuli, dubitatis? Aut putatis me de Magistro vestro, discipuloque satanæ quicquam boni cogitare? ego enim credo Antichristi fuisse ministrum & vitiorum omnium labyrinthum. Interemerunt igitur gladio primùm beatum Felicem, deinde sanctum

Variè tentatur eorum constantia.

Mahumetes Antichristi minister.

tum Georgium, post venerabilem Liliosam, atque
xtremum egregios agonistas Aurelium & Nata-
iam. Quorum corpora Christiani noctu furantes,
a cum timore & reuerentia in Ecclesiis sepelie- *Transit feli-*
unt. Beatos verò Georgium & Aurelium condide- *citer S. Geor-*
unt separatim apud cænobium, quod dicitur * Pen- *gius & socij*
hamellensis, in Oratorio Domini nostri Saluatoris: *circiter*
tà enim prædixerat idem Martyr Christi Aurelius. *Anno 725.*
Passi sunt anno Christi plus minus septingentesimo
rigesimo quinto.

C. Baron.

VITA S. AVGVSTINI, HIPPO- *Annal. To.*
nensis Episcopi; Præstantissimi Ecclesiæ Doctoris: *9. & In. No.*
ex ea quæ est à Possidio primùm eius discipulo, *Martyr. Ro-*
inde Episcopo Calamensi edita. Migrauit *man.*
è corpore anno Christi 430. Cælestini Pa-
pæ 7. Theodosij Imperat. 23. 28. Aug.

DIuinus Augustinus, præclarum, Catholicæ *Patria eius.*
Ecclesiæ ornamẽtum, ex prouincia Aphrica-
na ciuitate Thagastensi oriundus, parentes
habuit omni morum honestate, & Catholica religi-
one conspicuos; quorum cura, diligentia, & impẽsis,
humanarum disciplinarũ cognitione apprimè eru-
ditus, & suis & patriæ ornamento fuit. Nam & Grã-
maticam prius in sua ciuitate, & Rhetoricam posteà
Carthagine, summa cum laude professus fuit, Conse-
quenti dein tempore, Romæ similiter & Mediolani,
haud exiguam optimi bonarum artium professoris
laudem promeruit; atque ita munere suæ professio-
nis functus est, vt ab omnibus palmam eruditorum *Augustinus*
omnium haud immeritò reportaret. Sed cum ado- *primùm Ma-*
lescens, aliquãdo apud Carthaginem Manichæorum *nichæus.*
fraudibus seductus fuisset, eorumque erroribus mise-
rabiliter implicitus, sanam Ecclesiæ Catholicæ do- *Eius vita*
ctrinam mordicùs respueret, accidit diuina, haud *habetur 7.*
dubium, prouidentia, vt * Ambrosius Mediolanensis *Decembris.*

antiſtes vir multis magniſque, & ſanctitatis & eruditionis ornamentis decoratus, Manichæorum hæreſim impugnaret, & incidentes legis quęſtiones, multis dicendi luminibus illuſtraret, erroremque peſtiferum egregiè profligaret. Cuius ſermonibus perquàm luculentis, ſemel iterumque auditis Auguſtinus animo deinde ſuſpenſo atque affixo interfuit, vt ingenij ſui, quo multum valebat, acumine, ſancti antiſtitis argumenta refelleret: Sed qui ingenij & eruditionis ſuæ magnitudine nixus, victoriam ſibi forſan de Ambroſio promittebat, fuit ipſius Ambroſij, vel potius Chriſti gratiâ ita expugnatus, vt agnita paulatim nefaria hæreſi, ac tandem planè ex animo pulſa, ſupplex ipſe à beato antiſtite regenerationis lauacrum poſtularet: & diuina Eccleſiæ ſacramenta, mira Catholicorum omnium gratulatione acciperet.

Conuertitur concionibus S. Ambroſij: & baptizatur ab eodē.

Itaque accepta baptiſmi gratia, annis quidem maior triginta, ſola matre Monica nomine, ſuperſtite, (pater namque Patritius, vita functus erat) quæ eius profectui incredibili gaudio gratulabatur cum alijs quibuſdam ciuibus & amicis ſuis, ad Aphricam, propriamque domum Chriſto deinceps militaturus remeauit. Ibi mox omnibus ſeculi huius curis valere iuſſis, ieiunijs, orationibus boniſque operibus, & lucrandis etiam animabus iugiter vacabat; tāto cum fructu ac fidelium gratulatione, vt Hipponēſis Eccleſiæ ciues, à beato Valerio, qui Epiſcopatum eius adminiſtrabat ac flagitante Eccleſiaſtica neceſſitate, eos de prouidendo & ordinando ciuitatis preſbytero allocutus & exhortatus fuerat, Auguſtinum ſacerdotij dignitate initiari vno conſenſu & deſiderio poſtularent; quò maiori cum libertate & auctoritate, diuini verbi pabulum omnibus adminiſtrare poſſet.

Pater & Mater eius. Proficiſcitur in patriam, Vbi ieiunijs, orationibus ac pijs vacat operibus.

Igitur presbyterij honore decoratus, monaſterium intrà Eccleſiam inſtituit; ibidemque ad exactiſſimum Apoſtolorum canonem cum Chriſti ſeruis

Conſtruit monaſteriū,

fruis vitam instituit, & sibi suisque, rei cuiuslibet propriètate interdicta, primam illam Apostolorum innocentiam & paupertatem egregiè sectatus est. Porrò Valerius antistes, qui multis sæpè precibus eiusmodi virum à Domino flagitauerat, cernens præter spem & expectationem virum non modo omni eruditione, sed sanctitatis etiam laudibus ornatissimum nactum esse, ilicò contrà vsum & consuetudinem Ecclesiæ Aphricanæ, Augustinum publicum diuini verbi ministrum instituit; & quanquàm alijs Episcopis indignè ferentibus, primarijs concionibus à solo Episcopo fieri solitis, cum auctoritate præfecit.

in quo secundùm Regulã Apostolicam cũ suis viuit.

Erant tunc in vrbe Hipponensi, plurimi pestifera Manichæorum infecti hæresi, & auctore quodam Fortunato presbytero, dogmatum suorum prauitatem tuebantur. Qua re non modò Catholici, sed & Donatistæ permoti, Augustinum adeunt; orant obsecrantque, vt hominem illum Manichæorum presbyterum, scientiæ opinione tumidum, erroris conuincat, & doctrinam nefariam ex vrbe profliget. Non recusauit Augustinus; sed Fortunatus, qui virum sanctum quondam Carthagine erroris sui socium habuerat, primò disputationis congressum vehementer formidauit; sed pedem conferre coactus, ab Augustino non modò prostratus, sed tanto insuper pudore, spectante & audiente populo, affectus fuit, vt egressus nunquam deindè eò remeare ausus fuerit.

Disputat cũ Fortunato Manichæo Augustinus.

Itaque hæresi illa ex vrbe profligata, mox aciem in Donatistas & Pelagianos cõuertit, eorumque fraudes & praua dogmata, & scriptis & sermonibus detexit, refutauitque. Quo tam insigni doctrinæ genere Valerius antistes vehementer grauisus, statuit sanctũ virum in locum suum deposcere Episcopum. Timebat enim, nè paulò pòst, tam excellens viri virtus ab alia aliqua Ecclesia ad Episcopale munus expeteretur

Item oppugnat Donatistas & Pelagianos.

retur. Itaque datis ad Archipræsulem Carthaginensem literis, & corporis sui imbecillitatem & exhaustas ætate vires allegans, obsecrabat, vt Augustinum suæ cathedræ, non quidem successorem, sed consortem habere mereretur. Fuit eius postulato protinus satisfactum; & Augustinus contrà morem Ecclesiæ, viuente suo Episcopo, maioris loci ordinationem suscepit. Quod posteà tamen, in seipso fieri minimè debuisse, cùm verbo tum scripto docuit; nec quod sibi factum esse doluit, alijs fieri voluit.

Cogitur esse Episcopus Valerio viuente.

Igitur Episcopali munere suscepto, multo feruentiùs & summa cum auctoritate, in opus Euangelij incubuit; neque vna tantum in regione, sed vbicunque rogatus venisset, verbum salutis æternæ populo prædicabat; & poscentibus præclaram sanè de fide & spe, quæ in Deum est, rationem reddebat. Vnus ille inter omnes, hæreticorum perfidiam strenuè oppugnabat, sectasq; Aphricanas extirpabat, & Catholicam Ecclesiam, quæ multo tempore oppressa iacebat, egregiè erexit. Publicè, priuatim, diebus ac noctibus, in refellendis extirpandisque erroribus desudabat, & hæreticorum Episcopos in scelere obstinatos, ad certamen fidei vltrò prouocabat. Illi verò fidei suæ sinceritati diffisi, certamen detrectabant, & furore ac amentia pleni, Augustinum seductorem, animarumque deceptorem & priuatim & publicè conclamabant; eumque velut lupum occidendum, in defensionem gregis, scilicet sui, dicebant; omniaque peccata, ijs à Deo dimittenda asserebant, qui tam præclarum facinus Deo gratissimum perpetrarent.

Nota sæuitiam Donatistarum.

Habebant ijdem Donatistæ, per omnes penè Ecclesias suas, inauditum quoddam genus hominum peruersum ac violentum, velut sub professione continentium ambulantes, qui Circuncelliones dicebantur; homines audacia & temeritate præcipites; qui ingenti numero per agros villasque bacchantes, diuersis armati telis, Christi sacerdotibus clades valdè miserabiles inferebant; alios obtruncabant; alijs verò cal-

Circuncellionum immanitas.

rò cal-

ò calcem cum aceto, acerbissimum tormenti genus, n oculos ingerebant; modisque omnibus per vim erque fraudes Catholicæ veritatis defensores op-rimere nitebantur. Sed Augustinus cum suis in mo-asterio delitescens, illorum fraudibus & impijs co-atibus, excellenti & diuino planè doctrinæ genere ræclarè obuiam ibat: multosque è suo grege & eru-itionis & sanctitatis opinione celebres laboranti Ecclesiæ Episcopos suppeditabat.

Multos suppeditat Ecclesiæ Episcopos è suo grege Augustinus.

Ea res cùm Donatistarum inuidiam acrius con-itaret, tum illi Circuncelliones, vt tam insignem thletam, & Catholicorum antesignanum è medio ollerent, vias omnes armati obsederunt, dùm fortè d visitandas confirmandasque in sana doctrina Ec-lesias varia loca peragrabat. Sed vir sanctus, qui in diutorio altissimi securus habitabat, Deo protecto-e, ita eorum insidias vitabat, vt cum illi viam ali-quam, illi necessariò peruiam occupassent, ipse mi-abili Dei prouidētia, ignarus periculi, aliam plerū-que capesseret, & inuitis hostibus amplissimos Euan-gelij fructus domum reportaret. Tot enim & tanta, eruditionis & ingenij sui edidit monumenta & tam multa, variæ ac multiplicis doctrinæ aduersus diuer-sos hæreticos in Ecclesia reliquit scripta, vt vix cun-cta à studiosissimo quolibet volui & cognosci que-ant.

Cæterum ita die nocteque sanctis studijs affixus erat, vt nequaquam tamen vel minimum fraternæ charitatis officium negligeret. Si interpellatus à Christianis, vel cuiuscunque sectæ hominibus esset, causas eorum piè ac diligenter audiebat; ac singulo-rum querelis non rarò toto die ieiunus ita aures præ-bebat, vt partes hostili odio dissidentes, summa ani-morum concordia veniret.

Audit causas omnium accuratè & piè.

Vestis ei aliaque & corporis & cubiculi ornamen-ta, nec nitida nimium, nec abiecta plurimum e-rant; quia his plerunque vel iactare se insolenter ho-mines solent, vel abijcere; ex vtroque non quæ Iesu Christi,

Eius victus & vestitus.

Chriſti,ſed quæ ſua ſunt, ijdem quærentes. At iſte beatus Philoſophiam palliotenus deteſtans, veſte honeſta, & nequaquam à vulgari conſuetudine temporis illius abhorrente vtebatur. Menſa frugalis & parca oleribus & leguminibus inſtructa, tum demum carnes ſuppeditabat, cùm vel infirmitas ſuorum, vel aduentantium dignitas eas poſtulare videretur. Semper autem vino, quamuis modicè & temperanter vtebatur; timebatque vir ſanctus (quemadmodum in *Lib. 10. c. 31.* ſuis Confeſſionum libris teſtatur) non immunditiam obſonij, ſed immunditiam cupiditatis. cochlearibus tantùm argenteis, cæteris vaſibus, quibus menſæ inferebantur cibi, vel teſteis, vel ligneis, vel marmoreis, hoſpitalitatis amantiſſimus, vtebatur. Enimuerò ideò potiſſimùm conuiuis delectabatur, vt cum ijs de rebus ſalutaribus verba faceret, difficilioreſque ſacræ ſcripturæ quæſtiones proponeret, enodaretque. Et ne quis à ſalutari colloquio, peſtilenti conſuetudine, vt fieri ſolet, abreptus, ſermonem ad vitia moreſque aliorum referendos conuerteret, huiuſmodi ſymbolo menſam ſuā conſignatam habebat.

Leges menſæ ipſius.

Quiſquis amat dictis abſentum rodere vitam,
Hanc menſam vetitam nouerit eſſe ſibi.

Hinc cōuiuas ſuos interdum monebat, vt à noxijs & ſuperfluis fabulis abſtinerent, & animum mentemque inter corporales epulas diuini verbi pabulo paſcerent. Si autem intemperantis linguæ vitio, ſcripturæ illius obliti, in detractionis ſcopulos vel leuiter impingerent, mox vir diuinus haud parum commotus, aut verſus illos delendos eſſe, aut ſe de media refectione ſurrecturum, pronunciabat. Pauperum verò prima illi ſemper cura erat, eiſque abundè vel ex fidelium oblationibus, vel ex redditibus Eccleſiæ, vnde & ſibi ſuiſque erogabat, ſuccurrebat. Cæterùm

Eius in pauperes liberalitas.

ipſe

ipse rebus tantum diuinis die nocteque intentus, curam rerum temporalium ad prudentiores Clericos reijciebat. Cumque animarum saluti sedulò inuigilans, se pecunia, quam pauperibus erogabat, exhaustum cerneret, confidenter non suam, sed pauperum necessitatem populo explicabat: & vasa Dominica frangi, conflarique, vt vel captiuos redimeret, vel inopes recrearet, iubebat. Rogatus aliquandò vt pro quibusdam energumenis oraret: vberrimis lachrymis Deum precatus, dæmones ab obsessis profligauit.

Cùm autem aliorũ saluti, corporumq; necessitatibus tanta cura ac studio inuigilaret, tum nequaquã sui oblitus, vias omnes aditusque ad peccatũ diligenter sepiebat. Fœminarum intra domũ eius nulla, ne germana quidem soror, conuersata est. Et si fortassis de rebus necessarijs cum aliquibus fœminis sermo illi conferendus esset, nunquam sine Clericis testibus ad eas intrare vel colloquia miscere voluit. Tria verò potissimũ, quæ in institutis Ambrosij cõpererat, sacratis Christo hominibus seruanda asserebat. Ne cuiquam vxorem vnquam poscerent; Ne militare volentes ad hoc commendarent; nè, postremò, in patria sua ad conuiuium vocati accederent.

Fœminarum colloquia vt vitârit.

Antè proximum infirmitatis obitûs sui diẽ, dictatos editosque à se recensuit libros, correxitque. Inde diuina voluntate, ingens hostiũ Vandalorũ, Alanorum, Gotthorum, aliarumq; diuersarum gentiũ manus diuersis armata telis, ex transmarini Hispaniæ partibus, nauibus Aphricæ influxit, irruitque: & vniuersa loca, incendijs, cædibus, alijsque innumerabilibus infandis malis depopulata est. Hæc autẽ ferocissima hostium grassatio, amarissimã illi, lugubremq; admodùm peperit vitã; prorsus vt lucis huius pertæsus, ad æternã patriã ardẽtiùs aspiraret, & corporis dissolutionẽ & precib9 & lachrymis à Domino expeteret. Tertiò vero ab obsidione ciuitatis mẽse, vir sanctissimus febribus correptus, vltima paulatim ægritudine exerce-

Scribit libros Retractationum.

Barbarorum irruptiones in Aphricã.

exerceri cœpit. Quia inualente Psalmos Dauidicos, quos Pœnitentiales vocant multis cum lachrymis sæpiùs recitabat; dicere siquidē cōsueuerat, post perceptum baptismum etiam laudatos Christianos & sacerdotes absq; digna & competenti pœnitētia exire de corpore non debere. Et nè quo impedimento, mens illius Deo perfectè intenta, ad inanes cogitationes abduceretur, antè dies fermè decem, quàm è corporis ergastulo migraret, omnem sibi humani sermonis vsum ac hominum conuentum interdictum voluit: ijs exceptis horis, quibus medici ad inspiciendum intrarent, vel domestici refectionem ei inferrent. Itaque ad extremum vsque spiritum orationi deditus, sana mente, vultu hilari & iucundo, cunctis in circuitu fratribus astantibus, eiusque excessum precibus pariter ac lachrymis prosequentibus, è corpore excessit, annos natus sex admodùm & septuaginta; è quibus ferè quadraginta cum summa totius Ecclesiæ vtilitate in Clericatu exegit; pro cuius commendanda corporis depositione cum Sacrificium Deo oblatum esset, terræ mandatum est. Testamentum autem nullum fecit: quia vndè faceret, pauper Christi non habebat.

Migrat ad Dominū & Sacrificium pro eo offertur.

MARTYRIVM S. IVLIANI, Comitis beati Ferreoli Tribuni: Ex eo quod Gregor. Turonens. integro libro conscripsit. Passus est circà annū Domini 303. qui fuit Marcel. Papæ 7. Diocletiani Imper. 20.

C. Baron. Tom. 2. Annal.

28 Augu.

Patria S. Iuliani.

IVlianus martyrij gloria inclytus; Viennensi vrbe oriundus, Aruernis, glorioso certamine præclarum de hoste triumphum egit. Nam cum beatissimo Ferreolo adhæreret, tam ardenti martyrij desiderio flagrabat, vt diuitijs & propinquis illicò relictis, Aruernas contenderit, quò ibidem cupitum cū

hoste

ſte certamen iniret. Quanquam enim Viennæ, ſecutio nequaquam deeſſet, ſanctus tamen martyr, nditias parentum, ſuorumque lachrymas veri- ,eò conceſsit, nè quo inſidiarum metu ab ea mar- ij palma retardaretur. Igitur inſtante perſecutio- ,ad Briuatenſem vicum in quo fanatici erroris niæ colebantur, aduenit. Cumque aduerſarios ra- quadam agitatos Chriſtianorum ſanguinem ve- menter ſitire cerneret, ad viduæ cuiuſdam ædes ultè diuerti; facileque eorum furorem ac immi- ns periculum euitare potuiſſet, ni Chriſti athleta religione ac virtute indignum iudicaſſet, diutius itare. Itaque è latebris vltrò prodiens, tali fertur atione perſecutores allocutus; equidem diutiùs in c ſeculo commorari nolo, quia tota auiditate hriſtum ſitio.

Ardor Martyrij.

Sitit tota auiditate Christum.

At illi, educto vibranti dextera gladio, deſecto ture crudeliter eum obtruncârũt; caput verò am- tatum in fonte ibidem ſplendido, aquiſq; dulcib⁹ errimo abluerunt; quibus cæci, aliiſque infirmita- us oppreſſi cum aſperguntur, diuina virtute ſani- em aſſequuntur. Porrò in tres (vt ita dicam) par- gloriosus martyr diuiſus eſt. Nam caput Viennæ fertur; artus Briuate reconduntur; fœlix anima à riſto conditore ſuſcipitur. Senes quoq; qui ſacrũ rpus mancipauerant ſepulturæ, diuino prorſus raculo ita redintegrati ſunt, vt deuexa ætate viri, uenili robore præditi haberentur. Caput quoque s Ferreolus martyr accepit: completoque certa- ne, tam illius membra, quam iſtius caput, in vni⁹ muli receptaculo collocantur. Poſtea verò à fideli- s, in beati Iuliani honorem, Briuate, inſignis fa- icata eſt Baſilica: in qua paralyticorum, claudo- rum, cæcorum, & aliorum quoque morborum ſæpiùs petita remedia conqui- runtur.

Caput ei amputatur.

Præclara miracula.

Eccleſia S. Iuliani Briuate: & inibi miracula.

C.Baron. In Not. Mart. Roman.

VITA S. MEDERICI, ABBATIS Galli; *Ex ea quæ est per Vincentium. Lib. 25. Speculi cap. 92 Excessit vita circà Annum Salutis 550.*

29. August.

ANNO Domini nongentesimo octogesimo quarto, qui fuit primus annus Ottonis tertij, leuatum est Parisijs corpus sancti Mederici Abbatis, ipso die depositionis eius, scilicet quarto Calendas Septembris. Hic Eduæ ciuitatis pago ortus, nobilis genere, cùm tredecim annos implesset, inuitis parentibus ad monasterium eiusdem ciuitatis abijt; & illud ingressus tantæ abstinentiæ fuit, vt in hebdomada non nisi bis edulij quicquam caperet; quod non nisi pane hordeaceo, vel quod vilius reperire poterat, & aquæ modico fiebat. Corpus cilicio asperrimo occultè tegebat, & desuper in vestibus alijs fratribus similis erat. Tandem autem is mortuo Abbati successit; vbi non honorem, sed onus se accepisse considerans, omnibus sibi commissis verus Pater apparere studuit. Ipsius tempore, cùm quidam monachus eiusdem loci, libidinis æstu grauiter vreretur postquam hoc Patri pio indicasset, ille tunicam qua induebatur, ei ad induendum direxit. Qua cùm indutus ille esset, ilicò dæmon, incentor ipsius mali, fugiendo delituit, magnis vocibus proclamans: Sancte Mederice; cur incendis me precibus tuis? Vasculum quod diu possederam, abstulisti, & me inextinguibili incendio mancipasti. Tunc verò sanctus diuina voce eum increpauit, & ille abscessit. Monachus verò ille postmodum in tanta sanctitate permansit, vt plurimæ per eum virtutes efficerentur.

Patria eius & genus.

Fit monachus & rigidam ducit vitam.

Fit Abbas & laudabiliter præest.

Claret miraculis.

Alius quoque prædicti Patris discipulus, ita erat diabolica illusione subactus, vt quandocunque operi diuino insistere deberet, statim vt synaxeos oratio consueta finienda erat, ab ecclesia exiret. Qua de

eo causa frequenter admonitus, non tamen est emendatus. Tunc igitur sanctus Abbas panem accepit, & benedicens, eulogias fratri tribuit, & sic deo mox inimicum exclusit. Cùm autem de diuersis regionibus audita eius fama, ad eum multi properarent, desertum locum tandem expetijt, & in statu diu desiderato sese conclusit; ita vt quicquid ciborum sumendum esset, proprijs manibus laboraret. Sed fratres de abscessu eius tristes effecti, per vastam eremum longè lateque eum perquirunt, atque etiam inuentum cùm reducere non possent, Episcopum super hoc adeunt. Qui cùm eis pergens, sanctum in eremo reperit; & communicationis eum vinculo alligans ad monasterium perduxit, vbi multo post tempore magna sanctitate floruit, & multas infirmitates curauit. Tandem autem orationis causa Parisios proficisci voluit; in quo etiam itinere multa per eum Dominus miracula fecit. Denique Parisios veniens, in cellula, quæ sub nomine sancti Petri Apostoli fuerat consecrata, duobus annis & nouem mensibus Deo militauit, ac sic demum, conuocatis discipulis, obitûs sui diem prædixit, & expletis omnibus, valedicens eis inter verba orationis ad Deum migrauit quarto Calendas Septembris, anno plus minus quingentesimo quinquagesimo.

Fugiens regimen Fratrum, vix tādem compulsꝰ, redijt.

Parisijs obdormit in Domino circà An. 550.

C. Baron. Tō. 1. Annal. & in Notat. Martyrol. Roman.

DECOLLATIO S. IOANNIS BAptistæ. quam contigiße dubium non est imminent festiuitate Paschali. Transfertur autem eius so lennitas (sicut & dies natalis Iacobi Apostoli) tum quia Paschali tempore festa martyrum agi veti tum erat, tum quod venerandum Sancti Præcur soris caput, hoc die, secundò inuentum, posteà translatum fuit.

29. Auguſt.

QVanquam & vita & res geſtæ Sanctiſſim Præcurſoris, omnibus ex Euangelica veritat notiſſima ſint, tamen quia earum narrati magnam habet cum voluptate coniunctam vtilita tem, non grauabimur in ijs commorandis, aliqui & temporis & laboris collocare. Igitur tempori bus Herodis, qui fuit Rex Iudææ, diuinus Lucas ſa cerdotem fuiſſe refert nomine Zachariam, ex vic Abiæ: quæ in ſorte Sacerdotum octaua erat. Ei ſa ſcroſancto matrimonij vinculo vxor è filia bus Aaron Eliſabeth copulata erat; qui cum alij virtutibus, tum Dei ipſius teſtimonio, inſigni iuſti tiæ laude ornati, vitam diuinis oculis gratiſſimam ducebant. Quanquam autem tot tantisque præ diti eſſent virtutibus, vno tamen ſterilitatis probr veteribus omnium grauiſſimo laborabant; quod ij magno debet eſſe ſolatio, quicunque bonæ vitæ ſib conſocij, aduerſis caſibus in hoc mundo agitan tur.

Lucæ 1.

S. Ioannis Parentes.

Carere liberis, patribus veteris teſtamēti maximo fuit probro.

Porrò Zachariæ, dum ſacerdotali munere ex ordi ne fungeretur, ſubitò Angelus Domini cœleſti ſplē dore coruſcans à dextris altaris apparuit, & eū quid tanto ſpectaculo vehementer perterritum bono a nimo eſſe iuſſit. Nam & preces illius à Deo exa udi tas & ſterilitatis probrum natiuitate admirandi fil tollendum eſſe dixit. Neque enim putandum eſt

Zach

:achariam in illa publica muneris sui functione, lium à Deo postulâsse, sed pro communi totius po- li salute preces votaque fecisse. Quæ dum sedu- exequitur, Deus ei filium largitur, qui & salu- m nunciaret, & cunctis veras iustitiæ semitas emonstraret. Nam Angelus præclaram eius san- itatem mirifico sanè extulit præconio, dum ait; um coram Domino & magnum futurum, & vtero matris sanctificandum, & sancto spiritu re- endum.

Angelus Zachariæ apparet in tẽplo.

Hæc verò aliaque admirandæ virtutis ac sancti- tis præconia, tantam Zachariæ admirationem m mouebant, vt ægrè admodum ijs fidem accom- odaret. Vndè Angelus fidei eius imbecillita- m corripiens, ea propter vocis eum beneficio ili- priuauit, & ad natiuitatis vsque diem silentio noxium reddidit. Expleto autem partûs tempo- , Elisabeth infantem enixa est; cui ex mente diui- , cognatis & vicinis stupentibus, Ioannis no- en, pari consensu parentum, inditum fuit. In- mox soluto linguæ vinculo, Zacharias non modò qui, sed futura quoque Vates prædicere, & multa eximia filij sanctitate atque virtute concinere. annes verò adultis nonnihil viribus, protinùs in stam eremi solitudinem concessit, ne vitam pu- simam, vel leuissima aliqua peccati contagione acularet.

Zachariæ modica fides silentio castigatur.

Adit eremũ S. Ioannes.

Verùm enimuerò Zacharias deuecta planè æta- sacerdos, cum natum Saluatorem maternis vlnis templum inferri sœpius videret, minimeq; igno- ret eum rerum omnium conditorem esse, Sancta nctorum ei semper aperta esse voluit; libereque ncessit, vt Deipara virgo sanctiora templi adita grederetur. Quæ res cùm Iudæis inuidiæ fomi- m administraret, pariterque metum, nè Regi ali- ando parêre cogerentur, incuteret, vna nocte in mplum irrumpentes, Zachariam templum inter altare trucidant: eiusque corpus effossa humo,

Cædes Zachariæ.

nefarij parricidæ abſcondunt. Hęc quidam de obitu Zachariæ monumentis conſignata poſteris reliquerunt.

Cæterùm ſanctiſſimum Sacerdotem ab impio Herode neci traditum fuiſſe alij confirmant: quòd filium ſuum Ioannem, qui ab Herode cum alijs infantibus ad mortem inquirebatur, pro’ere noluiſſet. Poſtquàm enim ſæuo & crudeli edicto Herodes pueros omnes in Bethleem & in montanis, neci deſtinaſſet, Ioannemque pari crudelitate interfici mandaſſet, Zacharias de ſalute filij ſolicitus, coniugem ſuam Eliſabeth cum filio, alterum cum dimidio annum nato, ad quandam ſpeluncam confeſtim tranſmiſit. Cumque impij Herodis ſatellites infantem minimè inuenirent, totam mentis ſuæ rabiem in Zachariam conuertunt: eumque in templo rebus diuinis operam nauantem, ante altare incenſi ferrò interimunt.

Hæc apud Baronium Annal. Tō. 1.

His ita conſtitutis, pia ſanctiſſimi pueri genitrix Eliſabeth, quadrageſimo deindè die eadem in ſpelunca diem obijt; Ioannes verò Angeli curæ cuſtodięq; relictus, & ſolitarijs in locis libēter verſari ſolitus, Angelo duce vſus, in remotiores ſyluarum receſſus ſeceſſit. Quod ſanè de Ioanne nequaquam mirum videri debet, præſertim ſi mente recolamus, Iſmaeli à matre proiecto Angelum adſtitiſſe. Itaque Ioannes, annis plus minùs triginta, in eremo, in omni ſanctitate & admiranda vitæ auſteritate exactis, vt primùm, tempus à Deo conſtitutum adfuit, quo Iudaicæ perfidiæ ſcelus arguere, & pœnitentiæ viam prædicare debebat, ex latebris in publicum prodijt, tanta cum auctoritate ac ſanctitatis opinione, vt cuncti eum Chriſtum eſſe exiſtimarent. Ipſe verò ſummæ humilitatis mator non modò Chriſtum ſe eſſe negabat, ſed nè dignum quidem, qui Chriſti calceamenti corigiam ſolueret, publica voce confitebatur. Neque perfidis tantum Iudæis, ſed ipſi etiam Herodi, inſigniter

Geneſ. 21.

S. Ioannes quandò prodierit in publicum.

ſigniter impio, & multis ſceleribus nefariè inqui-
ato, admodum venerandus erat Baptiſta; prorſus
: non ſolùm pudorem, ſed metum etiam ſcelera-
) Regi, conſpectu ſuo inferret. Timebat enim & *Marc. 6.*
nctitatem, & iuſtitiam Ioannis, eiuſque ſermone
electabatur, nec non plurima Ioannis doctrinæ
onformia præſtabat ope a.

Sed quò non mortalium corda rapit, quò non *Libido certiſſima animæ ruina.*
npudentiæ & ſceleris abducit intemperans libido!
)uæ hunc ipſum Herodem in ſempiternæ miſeriæ
arathrum præcipitem egit. Is enim facibus libi-
inis ſuæ incenſus, deſpecta legitima coniuge, quæ
rat filia Aretæ Regis Arabum, impuris Herodiadis
moribus ſe implicauit. Eam enim, cùm eſſet Phi-
ppi fratris eius vxor, per ſummum ſcelus duxit v-
orem, nihilque Ioannis monita veritus, tam arctè
omplexus eſt, vt ipſum tetro potius ergaſtulo (prô
efas) manciparet, quàm impudentiſſimam mere-
ricem à ſe dimitteret.

Verùm Ioannes, qui perpetuum & fatale aduer- *Ioãnes mittitur in carcerem.*
us peccatum bellum ſuſceperat, conſtanti animo
rgaſtulum ſubijt, Regiſq; nefarium facinus argue-
e non deſtitit. Contigit autem dum ille in vincu-
is tenetur, Herodem in die natali ſuo, proceribus
k tribus ac Galilææ primatibus cœnam inſtruere,
aque omni deliciarum genere peracta, tripudia,
liaſque parum honeſtas animi oblectationes ad-
hibere, vt ſuos ab omni cura ad hilaritatem
quam maximè inuitaret; cum Reginæ filia à ma-
re eò directa in medium prodiens, tripudio, delica-
iſſimo, & Regi & conuiuis omnibus, ſpectaculum
(pudicis profectò oculis indigniſſimum) exhibe- *Filia Herodiadis tripudiat.*
ret gratiſsimum, iucundiſsimumque. Nec fuit
intentione ſua fruſtrata. Nam Rex cincinnis
impudici corporis ſaltatricis, & ſpecie fuco ornata
meretricio captus, tanquam ex eo ſpectaculo vo-
luptatem hauſit; vt protinus iureiurando, vel
dimidiam totius regni ſui partem ei offerret.

Peteret tantum quidquid animo luberet, (ô regiam munificentiam) ſe poſtulatis ſatisfacturum pleniſſimè.

Herodiadis filia, Fœtus Viperæ.

Hiſce Regis promiſsis vltrò exhibitis, laudis & gloriæ cupiditate mota, rem regno toto petit longè maiorem. Nec mirum ſanè. Fœtus enim viperæ, conſulta matre, caput illius petijt; quo maior, veri Dei teſtimonio, inter natos mulierum non ſurrexit. Illius, inquam, caput, qui non homo, ſed Angelus, vtpotè angelica puritate præditus appellari meruit.

Malach. 3.

Decollatur S. Ioannes Baptiſta.

Igitur Herodes audita ſaltatricis petitione, confeſtim miſſo in carcerem lictore, caput illud ſanctiſsimum ſanguine plenum inferri iuſsit. Tetrum profectò, & horrendum inuitatis omnibus ſpectaculum; ſed ſoli puellæ matri longè iucundiſsimum; quę præciſo capiti petulanter etiam inſultauit, atque acu diſcriminali, ſanctiſsimam illam linguam perforauit. Exiſtimabat enim eo iam extincto, liberè ſe per omnia libidinum genera poſſe vagari; neque quenquam futurum qui ea libertate nefarium illius ſcelus argueret. Sed probata virtus, quæ vinci non poteſt, poſt mortem eius qui eam poſsidet, longè efficacius præclariuſque dominatur. Nam Herodes Rex, qui tanta audacia ac facilitate Sanctiſsimum Præcurſorem capite ſpoliauerat, quantis, poſt mortem eius, cœpit terroribus agitari? Cùm enim multa paulò poſt de Chriſti virtutibus & miraculis audiſſet, timore perculſus, Ioannem à mortuis excitatum palàm pronunciabat. Cæterùm mater debacchantis iuuenculæ verita, ne ſi caput corpori rurſus coniungi, & cum eo ſepulturæ mandari pateretur, Ioannes protinùs reſurgeret, maiorique virtute nefanda ſcelera oppugnaret, terræ illud quam profundiſsimè defodi, tutoque apud ſe in regiæ loco remotis arbitris abſcondi curauit. Et hic quidem glorioſus Sanctiſsimi Præcurſoris & Martyris exitus fuit; qui poſtquam annos triginta

Virtus ſemper inuicta.

Matth. 14.

Caput S. Iohanis defoditur.

ginta duos & menses admodum sex in terris exegisset : tali fine ad cœlestia habitacula migrare debuit.

Intereà Herodes, conscientiæ angore fraudisque cruciatu, tanquam domesticis furijs assiduè vexatus, tandem acriorem Dei vindictam licet serò persensit. Nam repudiata vxor, Aretæ Arabum Regis filia, tantam contumeliam & ignominiæ notam non ferens, ad patrem suum abijt : eumque ad vltionem sceleris incitauit. Ille verò satis per se vindictæ cupiditate inflammatus; bellum aduersus Herodem mouit, illatisque in regionem eius armis, subiectis flammis loca omnia longè lateque populatus est; & alijs ferro concisis, alijs in seruitutem abductis, exulceratum iniuria animum nonnihil sanauit. Quis verò exitus tandem saltatricis fœminæ scelestissimæ fuerit, & quod supplicium acceperit feralis impietas, relatu dignissimum esse arbitror. *Vltio diuina in Herodem.*

Furibunda, & adultera, incestaque adeò illa, quæ quidem Herodis habebatur, reuerà autem Philippi erat coniunx, vita longius acta, cùm prius filiam & saltatricem acerbo fato sublatam vidisset, deinde ipsa quoque decessit; futuri sæculi iudicio & supplicio reseruata : meras ibi quàm citissimè diuinæ iræ fæces, intolerabilisque indignationis Domini calicem haustura. Filiæ autem eius (dignus est enim qui memoriæ commendetur) talis fuit obitus. Eundum ei quoquam, brumali tempore erat: & fluuius traijciendus. Qui cum glacie constrictus coagmentatusque esset, pedes eum transibat: glacie autem rupta, (idque non sinè Dei numine) demergitur illa statim capite tenùs, & inferioribus corporis partibus lasciuiens, molliusque se mouens saltat; non in terra, sed in vndis, caput verò scelestum, frigore & glacie concretum, deindè etiam conuulneratum, & à reliquo corpore, non ferro, sed glaciei crustis resectum, in glacie ipsa saltationem lethalem exhibet, eoque spectaculo omnibus præbito, in memoriam ea quæ fecerat, *Nicep. hist. lib. 1. c. 20. De morte filiæ Herodiadis. Horrendus interitus filiæ Herodiadis.*

 spectan-

ſpectantibus reuocat.

De inuentione Capitis S. Præcurſoris.

Porrò quemadmodum ſacroſanctum illud, & omni veneratione dignum caput Ioannis, è latebris terræ in lucem prodierit, non erit abs re deinceps explicare. Duo religioſæ vitæ cultores, magno ſacra loca viſendi deſiderio inflammati, Hieroſolymam venerunt. Alteri verò eorum, fortè in ſomnis, Sanctus Præcurſor apparuit, eumque monuit, vt reconditum in regia Herodis domo caput eius tolleret, ſecumque aſportaret. Sed ea viſio alteri narrata, non modò fidem non fecit, ſed etiam tanquam quoddam ſomnij phantaſma riſum commouit. Sequenti ergò nocte, S. Baptiſta rursùs vtrumque ſingulatim accedens, mandat eadem, vrgetque vt alacriter iter conficiant, & è terris theſaurum eruere diutius non negligant. Tunc illi omni incredulitate depoſita & ſocordia, locum ſumma cum feſtinatione adeunt, & ſacrum caput effodiunt; effoſſumque ſacco è pilis cõfecto immiſſum, in reditu figulo cuidam paupertatis malum errabundo fugienti deferendum tradunt. Is theſauri, quem ferebat, ignarus, ab ipſo Præcurſore in ſomnis admonitus eſt: vt relictis monachis, cum tradito ſibi ſacculo fugam arriperet. Creditum eſt, Præcurſorem Monachorum ſocordiam, frigiditatẽque deteſtatum, figulo hanc præbuiſſe occaſionem vt per eam ad melioris vitæ frugem veniret. Nam cum ille voci Præcurſoris obediens, cum tali theſauro domum veniſſet, cœpit paulatim fugato paupertatis malo opibus floreſcere, ac tandem tantis vndique bonis affluere; vt haud obſcurè S. Baptiſtæ virtutem gratiamque ſibi adeſſe cognoſceret. Itaque nè in ingrati animi ſcelus aliquando laberetur, ſummo in honore venerandum illud caput habuit, ſummaque contentione operam dedit, vt cunctis ſimiliter virtutibus florens, veteris vitæ delictis pœnitentiæ nitro ritè purgatis, Deo gratiſſimum die nocteque famulatum exhiberet. Cùm autem tempus adeſſe cerneret, quo ex hac vita ad meliorem à Deo vocabatur,

Diteſcit figulus aſſeruans Sanctũ caput.

precio-

preciosum illum thesaurum hydriæ impositum, & arca affabrè facta inclusum, sorori pari veneratione & cultu prosequendum tradidit; eidemque mandauit, vt appropinquante mortis hora easdem reliquias alij cuidam spectatæ probitatis ac fidei viro resignaret. Curauit illa summo studio ac pietate, fratris mandata, tradiditque eas cuidam non modò fide & pietate, sed castimonia ornatissimo; qui deindè morti vicinus, easdem cuidam Eustachio sacerdoti quidem & monacho, sed hæretica prauitate contaminato, custodiendas commisit. Is verò non multò post hære eos conuictus, exilio damnatus fuit. Qui cùm iam antè non semel admirandas ex sacro illo thesauro sensisset virtutes, easque (prô scelus) impiè sibi suæque fidei asscriberet, summo studio sanctissimas reliquias exilij sui solatium habere nitebatur. Sed dictum factum exilio mulctatus, relicto in monasterio capite abscessit. Intereà pretiosus ille thesaurus cunctis ignotus, ad tempora vsque Valentis Imperatoris delituit; qui cum eum Constantinopolim transferre vehementer cuperet, diuinitùs ab eo facto prohibitus, quod homini Ariana hæresi contaminato sancta tractare minus liceret, hoc ipsum pientissimo successori, Theodosio Augusto, religiosissimè adimplendum reliquit; qui venerabile Baptistæ caput ex vico Cosilai Constantinopolim deportans se, ptimo ab Vrbe lapide, in basilica, quam magno sumptu erexerat, recondidit: quod postea Romam translatum, in Ecclesia S. Siluestri ad Campum Martium, summa populi deuotione asseruatur.

Sanctum caput traditur cuidam hæretico.

Hic videat & consulat prudens Lector Baron. tam in Not. quam Annal. Tom. 1 è quibus hæc desumpsimus.

Caput S. Ioannis Baptistæ, Romæ asseruatur.

* * *

MAR-

C. Baron. Tom. 2. Annal.

MARTYRIVM S. SABINAE, ILLVstrißimæ Matronæ: Ex eo quod est per Adonem Archiepiscopum Viennensem. Passa est Anno Christi 122. Alexandri Pap. 2. Ariani Imp. 3.

29. August.

ILlustrissima fœmina Sabina, vxor præclarissimi quondam Valentini, & filia Herodis Metallarij, egregium pro Christo certamen sub præfecto Elpidio, Adriano imperante, confecit. Ea cum Serapiæ virgini intima esset familiaritate coniuncta, fuit pijs eiusdem Virginis monitis atque exemplis ab errore ad Christi cognitionem adducta: tantaque eidẽ deinceps cõstãtia in omni opere sãctitatis adhæsit, vt nec ad martyrij palmã properãtẽ deserere voluerit. Nã cũ Serapia virgo à Beryllo præfecto ad martyrij gloriã vocaretur, Sabina indissolubili amicitiæ vinculo ei connexa ad locũ certaminis cũ ea cõcessit; Beryllumq; præfectum nequicquã eam terrere conantẽ spreuit, ac responsis sanè prudentissimis adeò retudit, vt quanquàm vindictæ vehementer cupidus, manus tamen in illam mittere non præsumeret.

S. Sabina cõuertitur à S. Serapia, virgine Antiochena.

Porrò beata Serapia gloriosissimo coronata martyrio, illustrissima Sabina venerandas reliquias, suũ in monumentum insigni cum celebritate intulit. Deinde paucis admodum pòst diebus comprehensa, Elpidio Iudici oblata fuit. Qua visa, Elpidius ingenti quasi admiratione defixus. Tunè es, inquit, Sabina, vxor quondam Valentini illustrissimæ memoriæ, & Herodis filia? Cui sancta matrona: Ego sum, & gratias ago Domino meo Iesu Christo, qui me peccatricem famulam suam opera, & studio sanctissimæ Serapiæ è tenebris ad lucem, è sordibus ad puritatem, è dæmonum seruitute, ad veram libertatẽ traducere dignatus est.

Sistitur corã Elpidio præfecto.

Confeßio Virginis Sabinæ.

Commotus eo matronæ responso Præfectus, visaque ipsius in Christi confessione constantia, capitis eam sententia damnauit, & omnibus eius facultati-

cultatibus ad Fiscum redactis, dictum factum beatã martyrem gladio feriri præcepit. Passa est autem 4. Kal. Septembr. Cuius corpus à Christianis sublatum, eodem in monumento, vbi ipsa fidei suæ magistram honorificè collocauerat, ad arcum Faustini, iuxta aream Vindiciani, in oppido Vindinensi conditum est. Vetus extat Romæ titulus S. Sabinæ in Auentino; cuius est mentio in Concil. primo Romano sub Symmacho, & apud Gregor. in regist. lib. 9. cap. 22. & lib. 11. cap. 2. quam quidem Ecclesiam Eugenius Papa, eius nominis secundus, exornauit auxitque: vt constat ex lib. de Rom. a Pontif. in Eugenio.

Percutitur gladio.

Hæc Baron. in Notat. ad Martyr. Ro.

VITA S. FIACRII, CONFESSORIS & Eremitæ: Ex ea quæ est apud V. P. Laurent. Surium. Claruit, vt patet infrà, sub Farone Episcopo Meldensi; Qui floruit anno Domini 620 &c. iuxta Tom. 8. An. C Baronij.

C. Baron. in Not. Martyr. Romani.

Beatus Fiacrius ex Hybernia nobilibus ortus parentibus, vitæ solitariæ allectus dulcedine, relicta domo & amplissima spreta hereditate, Meldis, ad Faronem antistitem sanctitatis opinione celebrem concessit. Cuius desiderio Pontifex mirè gauisus, ei locum quendam in nemore sui patrimonij, nomine Brodolium, assignauit. Vbi Fiacrius illico extirpatis vepribus, monasterium Virgini Mariæ sacrum construxit, & publicum aduentantibus hospitium; vbi peregrinos & pauperes, rigidus sui corporis domitor, incredibili charitate excipiebat. Fama igitur sanctitatis & admirandæ benignitatis opinione longè lateque crescente, mox ingens languentium turba indies magis magisque eo confluere; quibus vir sanctus non modò consueta charitatis exhibebat officia, sed precibus & manus suæ contactu pristinam reddebat sanitatem.

30. Augusti. Patria Fiacrij.

Monasteriũ construit & hospitale.

Claret miraculis.

Post

Post hæc, cùm ex nimia liberalitate annona deficeret, nec haberet quo deinceps aduenientiũ inopiã subleuaret, supplex ad antistitem abijt, petens vt tantũ ei nemoris euellere liceret, quantũ nutriendis oleribus sibi suisq; satis esset. Cui Pontifex benignè annuit, tantumq; concessit, quantum vna die fodiendo manu propria, fossa posset circundare. Quo audito, ad solitudinem reuersus, facta oratione, baculum quem manu tenebat per terram trahere cœpit; quo, (dictu mirabile) nemus hinc indè funditùs corruit, terraque dehiscens, ad baculi tractum fossam præbuit.

Cum summo omnium stupore terram baculo aperit ad modum fossæ.

Intereà mulier quædam adueniens, viso terræ dehiscentis miraculo, stuporis plena ilicò ad Episcopũ festina currens, tremicolam, magum, maleficum, & incantorem appellauit. Deindè eadem rursus mẽtis temeritate ad eremum festinans, multis conuicijs in virum sanctum inuecta est; præcipitque ei, auctoritate Episcopi, ab incepto opere vt cessaret: donec mox affuturus antistes debitas de tanto maleficio (vt illa dicebat) pœnas expeteret. His auditis, Fiacrius manum ab opere reuocauit, & mœroris ac tristitiæ plenus super petram resedit. Ibi tunc mirabilibus succedũt mirabiliora. Petra namq; durissima, nutu Dei, vt sessioni sancti esset habilior, sub ipso concauũ eidẽ præstitit locum. Quæ petra, eodem in monasterio ad hæc vsque tempora asseruata, non raro tactu suo debiles sanitati restituit.

Mulier accusat eum maleficij apud Episcopum.

Ingens miraculum.

Igitur Põtifex inuidæ mulieris prouocatus verbis, aduenit; vidensq; vtraque miracula, intellexit Eremitam summum Dei amicũ esse; vndè sanè & amore & honore pariter eũ prosecutus est. Porrò Fiacrius mulieris istius malitia admonitus, voluit deinceps omnibus fœminis monasterij aditũ interdictũ esse, & supplicibus à Deo precibus contendit, vt quæcunque pedẽ per vim inferre conaretur, vltione protinus diuina repulsam pateretur. Qua re cognita, mulier quædam & generis & diuitiarum gloria præstans, ancillam suis ipsa manibus in Fiacrij monasterium impel-

impellere voluit, vt quid futurum esset, alieno periculo disceret. Sed ecce ancilla, dominæ suæ scelere impulsa, illæsa quidem permāsit, ipsa verò altero orbata lumine vindictæ subiacuit. Sed & alia quædā de Latiniaco mulier, alterum pedem in Monasterium inferre conata, ilicò horribili tumore eum correptū retraxit; qui deinde tumor, tibiam, genu & crus occupauit. Beatus itaque Fiacrius eodem in loco, signis & virtutibus clarus, vitæ cursum feliciter consummauit. Cuius ad tumulum, gloriosa continuè coruscant miracula.

Castigatur ciuinitùs mulier, temerè monasterium ingredi volēs.
Item alia.
Obitus eius.
Claret miraculis post obitum.

MARTYRIVM SS. FELICIS ET *Adaucti: ex eo quod extat apud V. P. Laur. Sur. Cui omnia suffragantur martyrologia. Coronati sunt Anno Salutis 302. Marcel. Papæ. 6.*

C. Baron. Tom. 2. Annal.

CVm feruor Diocletiani & a Maximiani in sāctos Dei acerrimè sæuiret, duo fratres nomine & opere Felices, Romanæ Ecclesiæ presbyteri à Draco Vrbis præfecto vel dijs sacrificare, vel supplicia excipere cogebantur. Interea Felix senior, ad fanū Serapis ducebatur, vt imminens suppliciū, sacrificio (quemadmodum Dracus sperabat) redimeret. Sed is vt statuæ ęreæ propinquior est factus, mox sacri oris sui flatu simulachrū subuertit. Indè verò ductus in aliā ædiculam, quæ statua Mercurij honoratior habebatur, pari modo atque virtute statuam prostrauit. Deinde ad tertiam deductus ædiculam, cùm Dianæ simulacro thura incendere cogeretur, simili modo inhabitantem expulit dæmonem, & simulacrum humi deiecit. Tunc reductus ad præfectum, protinus in eculeum sublatus fuit; adhibitisque cruciatibus, quæsitus, quib⁹ maleficijs deos superasset. Qui in tormētis inuictus respondit; Non ego hoc diaboli maleficijs; sed

o Augu.
a. Anno eorū Imperij 19.
Duo Felices fratres.
S. Felix tres comminuit. statuas.
Torquetur.

fed omnipotentis Dei beneficijs egi. Tunc furore repletus præfectus iufsit eum iuxta murum vrbis, via Oftienfi, duci ad locum qui fecundo ab vrbe erat miliario, vt ibidem apud arborem præcelfam vel facrificium compleret, vel eodem in loco capitalem fententiam fubiret. Igitur Felix, cùm ad præfatam arborem nefandis facrificijs inquinandus à carnificibus deductus effet, ftatim impietatem execratus, in arborem fufflauit, & ait; Præcipio tibi in nomine Domini mei Iefu Chrifti, vt radicitùs corruens & templũ cum ara, eiufque fimulacrum ita comminuas, vt amplius per te animæ nullatenùs in tantum fcelus impellantur. Ad hoc ferui Dei verbum, horrendo fragore arbor corruit, & fanum cum fimulacro penitùs comminuit. Quo cognito, Dracus, furore & amentia plenus, fententiam finè mora executioni mandari, & truncum corpus lupis ac canibus deuorandum relinqui præcepit.

Subuertit fimulacrum.

Intereà fanctus Chrifti athleta, multis tropheis inclytus, cùm Oftienfi via ad locum certaminis duceretur, quidam fidei Chriftianæ ardore mirificè incenfus, hominibus quidem ignotus, fed Deo præclarè cognitus, voce magna clamare cœpit; Et ego ex eadẽ lege fum, & ipfum, quẽ hic fanctus prædicat presbyter, cõfiteor Dominum Iefum Chriftum, parique fententiæ fubiacebo. Elegi enim cum eo, breuifsimi temporis potius fuftinere tormentum, & in æternũ deindè cum Chrifto Iefu in cælefti gloria exultare, quàm veftris nefandifsimis cum principibus, impuris ad tempus affluere delicijs, & æternis deindè fubdi cruciatibus. Hæc maxima voce & admiranda conftantia ac alacritate vociferantem lictores corripiũt, vinctumque vnà cum Felice ad locum fupplicij perducunt. Ibi tunc Felix, fufis præ gaudio lachrymis, focium fuauifsimè amplexatur; figit ofcula; gratulatur vtrique. Deindè peracta pariter oratione, lęti capitalem fubeunt fententiam. Chriftiani, qui fpectaculo intererant, ignorantes nomen huius, eum Ad-

Ardor fidei in S. Adaucto.

auctum appellârunt; quòd beato Felici auctus esset *Felix & Adauctus gladio feriuntur.*
ad coronam. Corpora eorum feris & auibus relicta, fuêre à Christianis noctu sepulturæ tradita, eo in loco, vbi nefandæ arboris euersio nimiam telluris altitudinem aperuerat: Altera verò die, pagani rabie efferati humata corpora rursus effodere voluerunt; sed impius eorum conatus parum fœliciter ad gloriam successit. Nam quotquot erant operi intenti, arrepti à Diabolo, lymphati amentesque hinc indè fugerunt. Fuit deindè, cessante persecutionis procella, insignis eis eodem in loco constructa basilica: in qua Christi beneficia in hodiernum vsque diem exuberant.

VITA S. BONONII, ABBATIS MOnasterij Locedensis; quod est in agro Vercellensi; Ex ea quam Illustriss. & Reuerendiss. Cardinalis & Episcopus Bononiensis, Gabriel Palæotus, ad V. P. Laur. Surium transmisit. Migrauit è corpore Anno Domini 1026. eiusq; sanctitatem probauit Ioannes Papa vigesimus. *C. Baron. in Not. Martyrolog. Rō.*

BEatus Bononius, Bononia oriundus, vir haud vulgari prudentiæ laude conspicuus, cum vitam sapientis, assiduam mortis meditationem esse legendo didicisset, ilicò à primis annis, repudiatis mundi huius delicijs, in S. Stephani monasterium, quod est Bononiæ, se abdidit; vt interim mundo mortuus, saluberrimam mortis philosophiam, altiùs suo pectori imprimeret. Nec reuocare poterant à salutari instituto prudentem adolescentem varia vulgi de eo iudicia; vtpotè qui iam antè cognouerat, primam monachi virtutem esse temeraria hominum iudicia contemnere, iugiq; memoria illud Apostoli repetere; *Si adhuc hominibus placerem, Christi seruus non essem.* In illo autem S. Stephani monasterio, cùm haud exiguos in diuinæ contemplationis studio per aliquot annos fecisset pro- *30. August.* *Patria eius.* *Secedit in monasteriū S. Stephani.* *Prima virt⁹ monachi hominum inania iudicia contemnere.* *Gal. 1.*

cessus, perfectioris vitæ desiderio inflammatus, patria, amicis, domo, vrbisq; frequentia desertis, Babylonis AEgypti solitudinem adijt: vt antiquam illam patrum in eremo degentium virtutem quàm acerrimè æmularetur. Accidit autem, vt AEgyptij proceres, fama eius, (quæ cum admiratione regiones illas peruagabatur) & virtutum fragrantia capti ac deliniti, singulari amore ac beneuolentia eum cõplecterentur; adeò quidem, vt potestatem ei facerent, cuncta religionis ac pietatis domicilia, quæ barbarica feritate conculcata iacebant, restaurandi. Quod cùm frequenter vrgerent, pius pater vehementer gauisus, & Deo, qui feroces barbarorum mentes mitigasset, gratiam, vt par erat, referens, arrepta auidè rei benè gerendæ occasione, operi sedulò institit; primùm diruta multis in locis templa restaurans, & post iactum hoc virtutum suarum quasi spiritale fundamentum, monasteria deindè plurima reparans; per quæ cœtus monachorum distribuit; Abbates constituit; eosque ex præscripto D. Benedicti, vitam religiosè traducere edocuit.

Adit AEgypti solitudinem.

Templa per AEgyptum & monasteria restaurat.

Ipse autem sedulus diuini verbi sator AEgyptum peragrabat, & indies nouos credentium manipulos in horrea Domini lætus inferebat; & nunc quidem doctrina, nunc miraculis infrugiferos agros subigebat, optimisque frugibus breui mirificè florentes reddebat. Sic cùm fortè in naui, AEgyptij mercatoribus quibuscum Alexandriam vnà nauigabat, Christum annunciaret, & subita tempestas exorta, in certum omnes vitæ discrimen conijceret, illique attoniti, & omni alia salutis spe destituti, Deum, quem ipsis annunciabat, se credere professi, ad eius opem confugerent, obtestantes vt pro salute omnium, Deum suum deprecaretur, nuncupato insuper voto, Christiana sacra se suscepturos, si præsens eius numen experti, salui euaderent. postquàm ad precum præsidia sanctus se conuertit Bononius, tempestas repentè discussa & serenitas reddita est:

AEgyptijs Christum annunciat.

Precibus suis sedat tempe-

eſt: & Alexandriam incolumes ad portum omnes applicuerunt. Nec mora; quos ad ipſius preces ex mortis quaſi faucibus Deus eripuerat, in eis, per baptiſmi gratiam, ipſe nouam vitam reſtaurauit. *ſtatem: vndè vectores Baptiſmum ſuſcipiunt.*

Hæc aliaque eiuſdem generis admiranda opera, Bononium valdè celebrem per Alexandriam reddiderunt; quorum ciuium nè fauor eum nimiùm extolleret ac tranſuerſum ageret, clam indè egreſſus, Babylonis ad amicam ſolitudinem iterum ſeceſsit; vbi vigilijs, ieiunijs, orationibus, pijſque alijs bonorum operum exercitijs, cùm ipſe ſedulò operam daret, tum alijs vitæ viam præibat, præmonſtrabatque; neque potentibus blanditus, & eorum, per turpem adulationem, amicitiam ac fauorem nimis abiectè appetens; neque tamen eos quamuis ſuperbos & inſolentes, per nimiam auſteritatem negligendos, aſpernandoſque ac faſtidiendos ſibi ducens; & hoc quidèm, vt *omnibus omnia factus, omnes lucrifaceret*; illud autem, diuinæ illius non immemor comminationis: *Væ vobis qui conſuitis puluillos & ceruicalia ſub omni cubito, ad decipiendas animas.* Non ille proſperis nimiùm efferebatur: non aduerſa eum deijcere poterant. Pauperum ei cura præcipua, peneque aſsidua; quos & per ſe fouebat, & diuites ſolicitabat, vt ad opem illis ferendam beneuoli eſſent. Et quidem cùm pro aliorum cura ſedulus die nocteque excubaret, ipſe in ſuſcepta ſemel vitæ auſteritate perſeuerans, quaſi proprij corporis oblitus, pro molli lecto duram humum, pro delicatis linteaminibus aſperum cilicium, pro ceruicali lapidem commutabat; & ſic demum poſt ingentes labores quieſcere ſolebat, ſi quies dicenda eſt, quæ iugibus orationibus fatigabatur; ita quidem, vt Dauidis illud ſibi vſurpare potuerit: *Lauabo per ſingulas noctes lectum meum, lacrymis meis ſtratum meum rigabo.*

En præclaram Bononij diſcretionem.

1. Cor. 9.

Ezech. 13.

Vitæ auſteritas.

Pſal. 6.

Cùm graues per illa tempora procellæ, vniuerſam AEgyptum concuterent, & Romani parum fælici

marte infesta signa in AEgyptum inferrent, cōmissoq; prælio ingens vtrinq; strages fieret, AEgyptij tādem superiores, præter aliam Christianorum turbam ipsum etiam Vercellensem antistitem Petrū, in captiuitatem abduxerunt. Is verò in illam abreptus miseriam, diligenter inquirere cœpit, num qui Christianis initiati sacris, in ea regione degerēt. Tādem post varia suspiria, post multas preces & lachrymas Deo suppliciter fusas, eximia illi Bononij innotuit sanctitas. Qui accersitus confestim adfuit; & carceris custodibus muneribus deliniris, egregiam inprimis operam in fouendis ac consolandis vinctis collocauit. Postremò verò concepta fiducia, regiam familiam, ipsamque Regis coniugem adijt, suasque in partes omnes pertraxit; vt pro captiuis suis fratribus apud Regem intercedere vellent. Adfuit cœptis Bononij omnipotens Deus. Nam Regem quodam die hortos odoriferissimis balsamis consitos animi causâ inambulantem, accedit Regina; quam mox proceres subsequuti orant obsecrantque Regem, vinctos Christianos Bononio viro optimo & regijs negotijs enixè fauenti donet. Annuit nutu planè diuino Rex; cunctosque vinculis & ergastulo solutos summæ Bononij voluntati permittit. Is fratrum suorum libertate vehementer gauisus, confestim naui impositos Hierosolymam transmittit: indè eos in montem Sinai perducit; quibus locis summa animi veneratione lustratis, Constantinopolim contendit; vbi ab Imperatore in diarum metu, custodiæ mancipati sunt. Sed protinùs, vt eorum innocentia omnibus perspicua facta est, non modò honorificè, sed muneribus insuper ac vestibus ex fisco donati, dimissi sunt. Igitur conscensa naui, vt singulos proprijs sedibus restituit Bononius, ita mox ad montem Sinai reuersus, totum se illic diuinæ legi mancipauit; tantis maximarum omnium virtutum signis, vt gratissimo sanctitatis suæ odore, Hierosolymam & vicina omnia loca repleret.

Bononij benignitas in captiuos.

Viuit in monte Sinai sanctissimè.

Inter-

Intereà defuncto Locedensis Monasterij Abbate in diœcesi Vercellensi, Petrus vercellensium Pontifex, qui iam ante Bononij beneficio è miserãda valdè captiuitate in sedem suam restitutus fuerat, ilicò virum sanctum accersendum statuit; vt is monasterij eius curam susciperet, suisque virtutibus per AEgyptum clarissimis, totam quoque diœcesim istam quam maximè illustraret. Et quidem Bononius cùm aliquandiu onus illud à se reijcere conatus esset, victus tandem importunis Pontificis precibus, cessit; humerosque oneri subiecit: & virtutibus virtutes cumulans, nouum quendam pietatis splendorem de se præbuit. Quem antiquus humani generis hostis non ferens, mox aduersus sanctum pastorem ingentem excitauit procellam; ita vt per summam humilitatem, in Hetruriam secedere coactus sit. Vbi veteri ad plenum instaurato monasterio, fratres sanctissimis instituit disciplinis; & ipse miraculis celebris, cum insigni gloria ad Locedense monasterium, sedata tandem tempestate, reuersus est. Vbi post varia deindè virtutum insignia, suis totique Ecclesiæ exhibita, beatum Creatori suo spiritum reddit.

Petrus Vercellensis Episcopus, S. Bononium ad Locedensis monasterij præfecturam vocat.

In Hetruria monasterium restaurat.

Felix obitus eius.

Inter alia, quæ post mortem edidit miracula vnũ hoc ad confirmanda sanctorum patrocinia, contra hæreticorum perfidiam, haud abs re erit explicare. Quidam immani in fratrem suum odio incensus, tandem illi necem intulit, ferroq; peremptum abscondit. Ingens & scelestum facinus æternis supplicijs expiandum. Veruntamen fratricida, paulò pòst incredibili animi dolore saucius, commissum scelus pura oris confessione & vera pœnitudine expiare constituit. Exposuit igitur crimen sacerdoti: multisque cum lachrymis medicinam postulauit. Exhibuit is se medicum per omnia prudentem, & hominem iusto animi dolore fractum, septennali nihilominùs pœnitentia damnauit. Nec recusauit ille amaros pœnitentiæ dolores, modò ab assiduo con-

Præclarum miraculum.

ſcientiæ angore, & admiſſi flagitij cruciatu liberari poſſet. Itaque ex eo quo fratrem peremerat mucrone, circulum brachio dextero circundedit; totumque ſe lamentis & varijs corporis afflictionibus dedidit. Sed cùm domeſticæ furiæ, quæ eum die noctéque perſequebantur, vix vllas ab æternæ damnationis metu inducias concederent, tandem ille Sanctorum ſtatuit implorare patrocinia; vt quod ſuis lacrymis meritiſque non poterat, illorum aliquando precibus à Deo obtinere mereretur. Itaque poſt alia atque alia Sanctorum limina piè obita, ipſo natali S. Bononij ad eius etiam ſepulchrum venit ſupplex; Deumq; flens atque eiulans precabatur, vt tanti ſui famuli interceſſione ſibi propitius eſſe dignaretur. Dumque orationi feruenter inſiſtit, & S. Bononium interuentorem ſolicitat, eccè in magna virorum atque mulierum circumſtante turba, circulus qui cute atque carne iam penè contectus erat, per Chriſti clementiam diſſilijt: omneſque ille conſcientiæ furiæ fuſæ fugatæque, ſummam conſcientiæ tranquillitatem & incredibile animi gaudium reddiderunt. Tunc is in lætitia ſalutaris Chriſti mirabiliter exultans, ferreum illum nexum ad ſancti altare ſuſpendit; & voce maxima, quanto à S. Bononio affectus eſſet beneficio, conteſtatus eſt.

VITA

VITA S. AIDANI, EPISCOPI LINdisfarnensis: Ex ea quæ est per Venerabilem Bedam lib. 3. capite 3. & sequent. Historiæ Ecclesiast. Gentis Anglorum. Claruit maximè Anno Domini 634. sub Honorio Papa & Heraclio Imp. &c. C. Baron. 8. Tom. Annal.

SANCTVS Aidanus ex Insula Hu ex monasterio ibidem, ad prouinciam Anglorum fide & pietate imbuendam destinatus est Episcopus; qui omnibus admirandæ sanctitatis ornatus insignibus, haud exiguos in vinea Domini faciebat fructus. Nam vt exemplo magis quàm verbo, Christianæ vitę præstantiã cùm fidelib⁹ tũ infidelib⁹ declararet, pedes loca cũcta peragrãs, antè omnia strenuam misericordiæ operibus nauabat operam, ac plena manu, quicquid à Regibus alijsque dynastis accipiebat, in pauperes erogabat; aliosque similiter ad misericordiæ æmulationem prouocabat. Vbicunque verò locorum degebat, tam ille quàm qui ei socij adhærebant, assiduò cælestium rerum meditationi dediti erant, suauissimeque ex sacris scripturis in itinere commentabantur; quo mentes eorum sinè intermissione pabulo diuini verbi pascerentur. In redimendis verò captiuis præcipuum eius eluxit studium; quos deinde disciplinis sanctioribus imbuebat, ac in discipulos suscipiens, ad sacerdotalem gradum prouehebat: ratus parum esse si vinculis soluerentur corporeis, nisi etiam veram integramque animæ libertatem consequerentur. Fertur autẽ quòd cum Osvvaldus Rex de prouincia Scotorum postulasset antistitem, missus ei fuerit primò austerioris animi vir; cuius doctrinam paulò seueriorem cùm populus ægrè ad aures animosque admitteret, & is oleum & operam docendo monendoque perderet, redijt in patriam; gentem duræ ac Barbaræ

31. August.

Benignitas Aidani in pauperes.

Studium ei⁹ in captiuos.

mentis, cæleſtis doctrinæ minimè capacem eſſe aſſerens. Quo audito, Aidanus in concilio vbi hæc tractabantur ſurgens ait; Equidem frater exiſtimo te minùs illius Apoſtoli obſeruantem fuiſſe; vbi docet, indoctis auditoribus primò lac doctrinæ mollioris porrigendum eſſe, donec paulatim enutriti verbo Dei, ad ſolidora diuini verbi pabula, ſumenda idonei inueniantur. Huic Aidani dicto mox ab omnibus acclamatum, & communi conſilio decretum eſt, vt ipſe antiſtes ad gentem illam Chriſtianæ diſciplinæ rudimentis imbuendam mitteretur.

1. Cor. 1.

Diſcretio omnium virtutum mater.

Huius igitur reuerendiſſimi Antiſtitis diſciplina Rex Oſvvaldus, cum ea, cui præerat, Anglorum gente, præclarè inſtitutus, admirandos ſanè breui in fide ac pietate fecit proceſſus; vndè & multis maioribus honorum & regni titulis, etiam in hac vita à Deo decorari meruit. Quo ad cæleſtia regna deindè translato, Oſvvinus frater eius, haud minore pietate vir; regni ſuſcepit gubernacula. Qui die quodam, vt animum ſuum amoris & beneuolentiæ plenum Aidano declararet, equum optimum & regalibus ſtratum phaleris donauit; vt eo deinceps vectus varios itinerum labores faciliùs ſuperaret. Accidit autem, vt paruo interiecto tempore Aidanus antiſtes pauperem quendam infimis precibus ſtipem poſtulantem obuiam haberet; cui cùm nihil, quod tribueret, ad manus haberet, ilicò deſiliens, equum cum regijs ornamentis prompta manu ac hilari vultu tradidit. Erat enim antiſtes mirificus pauperum cultor, & beneficus admodùm miſerorum pater. Hoc verò vt fama ad regias aures eſt perlatum, viſus Rex aliqua animi affici ægritudine; accitoque ad prandium Epiſcopo, ait; Ecquid eſt hoc Domine antiſtes, quod equum regium, quem te proprium habere conueniebat, pauperi largitus es? Nunquid non habemus equos vilores plurimos, aliaque quibus pauperibus conſuli benignè poterat, quòd donum regiū ſpeciali amore tibi traditum, alteri dares? Cui

Vide egregiam Aidani in pauperem liberalitatem.

ſtatim

ſtatim Antiſtes, quid, inquit, loquitur Rex? Num tibi charior eſt iſte filius equi, quàm filius Dei?

Quibus dictis, Epiſcopus quidem ſuo reſedit loco; Rex verò, quod è recenti venatu veniſſet, ad focum conceſſit; moxque altius verba antiſtitis menti infigens, feſtinus accedēs ad pedes ſe Epiſcopi abiecit, ſuppliciter poſtulans, vt ſibi placatus eſſet; quia nunquam, inquit, deinceps præſcribam, quantum de noſtra pecunia filijs Dei tribuas. Epiſcopus, viſa tanta Regis humilitate, pio quodam horrore perfuſus eum leuauit, verbiſque ſuauiſſimis ab omni triſtitia ad hilaritatem reuocauit. Indè paulò poſt. Rege omni hilaritate perfuſo, ſanctus Antiſtes profuſis lachrymis ex imo pectore gemitus trahere cœpit. Quem cùm presbyter eius, patria lingua Regi & domeſticis eius ignota, cauſam tantarum lachrymarum gemituumque interrogaret, reſpondit antiſtes, ſcio, inquit, hanc gentem pio & ſancto hoc rege indignā, ideoque breui ex hac miſera vita, ad regna cœleſtia trnasferendum. Nec multò pòſt, dira Antiſtitis præſagia, triſti Regis funere impleta ſunt. Sed & ipſe Aidanus antiſtes, non plùs quàm duodecim poſt occiſionem Regis, quem amabat, dies, id eſt pridiè Kalend. Septembris, de ſeculo ablatus, perpetua laborū ſuorum à Domino præmia recepit. Qui cuius fuerit meriti, miraculorum ſignis internus arbiter edocuit.

Nota quantus honos Epiſcopo à rege deferatur.

Presbyter quidam Vtta nomine, admirandæ grauitatis & prudentiæ vir; ideoque apud principes omnes cum primis honoratus, cùm Cantuam (adducturus indè Regi Oſvvino coniugem, filiam Eduini Regis Eanfledam) mitteretur, acceſſit ad Epiſcopum, preces eius & benedictionem, vt proſpero itinere legationem obiret, petiturus. Cui Antiſtes benedictionem impartiens, vaſculum olei conſecrati tradidit dicens; Scio quanta vos in mari tempeſtas quaſſabit, quantiſque fluctibus nauim inuoluet; ſed tu memento hoc oleum ſæuientibus obijcere vndis: quo ilicò ſedatis ventis, optata redibit tranquillitas, voſque

Præclara Aidani prophetia & miracula.

cupito itinere domum remittet. Quæ cuncta vt prædixerat antistes, ex ordine completa sunt. Et quidē inprimis cum furentibus vndis pelagi nauis fluctuaret, frustraque vim tempestatis euigilante magistro, cum ipso iam penè interitu luctarentur; presbyter memor olei sibi traditi, assumpta ampulla, ex eo in pōtum misit, & statim, vt prædictum erat, immanis pelagi furor quieuit.

Obserua hic vim rerum benedictarum.

Fertur etiam, huius Antistitis virtute atque oratione, regiam vrbem, quæ ex Bebbæ Reginæ quondam vocabulo cognominatur, neque obsidione, neque armis hostilibus capi potuisse. Nam cum Merciorum exercitus, Penda Duce, vrbem longa obsidione pressam, opportunum nactus ventum illato igne comburere niteretur, Aidanus qui tunc haud procul ab vrbe in Insula Farnæ morabatur, ventis furentibus, globum ignis ac fumum supra muros vrbis exhalare conspiciens, eleuatis ad cœlum oculis manibusque, cum lachrymis dixit; Vide Domine, quanta mala facit Penda. Quo dicto, statim mutati ab vrbe venti, in eos qui accenderant, flammarum incendia retorserunt, ita vt aliqui læsi, omnes territi, ab vrbis, quam diuinitùs iuuari cognouerant, oppugnatione cessarent. Obijt autem vir sanctissimus, septimo decimo Episcopatus sui anno, in Insula Lindisfarnensi, in fratrum cœmeterio sepultus: cuius animam S. Cuthbertus ab Angelis in cœlum deferri vidit.

Virtus orationis S. Aidani.

S. Cuthberti vitam habet lector 20. Mart. Tom. 1.

* * *

SEPTEM

SEPTEMBER.

C.Baron. in Not. Martyrol. Roman. al. Alphan?.

MARTYRIVM DVODECIM FRAtrum Afrorum: *Ex eo quod Alfanus, Episcopus Salernitanus, hexametro versu conscripsit. Quo tempore passi sunt, patet infrà*

1.Septemb. a. Anno eius Imperij 6. quifuit Christi Domini 260. Sixti Papæ 1. cœpta est eius persecutio in Africa: Teste C.Baron. Tom.2. Annal.

VIT in Aphrica a Valeriani tepor ib⁹ Bonifacius quidam, vir illustri genere natus; qui ducta in vxorem Tecla, æq; illustri genere fæmina duodecim ex ea suscepit liberos: quorum hæc dicuntur fuisse nomina. Donatus, Felix, Arontius, Honoratus, Fortunatus, Sabinianus, Septiminius, Ianuarius, Felix alter, Vitalis, Satyr⁹, & Reposit⁹. Hos pij parentes præclarã sanè sobolem, literis & Christi cognitione perfectissima imbuendos suscepere, tanto studio atque diligentia, vt non rarò pias Christo lachrymas funderent, quò eorũ filij vitã ab omni sceleris contagione, ac præcipuè ab infandis simulacrorum sacrificijs puram perpetuò ducerent. Hæc cũ verbo & doctrina, die nocteque apud eos agerent, & assiduis precibus à Diuino numine flagitarent, illi ad vnum oẽs dociles imprimis se parentibus præbuêre; annosq; pueriles prudentia & virtute longè superarunt. Indè crescente paulatim ætate, adeò feruor fidei in pectoribus eorũ exarsit, vt spretis possessionibus, domo ac familia contẽpta, totos se ad debellandum Satanæ regnum conferrent, multosque mortales miserè errantes, ad Christi ouile traducere gauderent. Et quidem vt suis à ciuibus exitialem deorũ culturam antè omnia pellerent, patriamque Adrumentinam, à fœdis Iouis & Herculis Sacrificijs repurgarent, pari virtute & constantia omnes Florẽtium Herculis Sacerdotẽ (eo die quo cum ciuibus solenni maxime ritu thura offerebat) aggressi sunt: & luculenta ratione impium facinus confutarunt. Stupebat ad martyrum constantiam & grauitatẽ admirandam,

Patria & Parentes: Nominaq; duodecim martyrum fratrum.

In fide à parentibus instituuntur.

Profectus egregius.

randam, quæ ex vultu oculiſque mirificè relucebat, plebs vniuerſa; arrectiſque auribus orationis facundiam excipiebat: ac tandem, nequicquam obteſtante Florentio, ſe Chriſti ſacra percipere velle conclamabat. Differebant enim martyres primum de cruciatibus & horrendis tormentis apud inferos deorum cultoribus & impijs omnibus conſtitutis: indè verbis ſuauiſſimis, præmia & cœleſtis regni gaudia in omni æternitate Chriſti fidelibus & pijs omnibus repoſita ob oculos ponebant; tanta virtute ac gratia, vt cuncti certatim ſua capita luſtralibus aquis ſubderent, animaſque cum ſummo gaudio expiandas cõmitterent.

Multos conuertunt ad Chriſtum.

Intereà Cyprianus Carthaginenſis Antiſtes, vt primum de tam inſigni & admiranda planè fratrum virtute certior eſt fact⁹, accitos ilicò ad ſe ad virtutis conſtantiam & martyrij gloriam eos animauit accẽditque; & Donatum quidem natu maximum, ſacerdotio, Felicem verò in ordine ſecundum, Hypodiaconatu initiauit. Inde pleni gaudio & exultatione ad animarum curationem ſe conferre, cunctoſque morbos & ægritudines, inuocato Chriſti nomine, ab vrbe pellere. Erat eo tempore in vrbe nobilis admodũ matrona, Reſtituta nomine; quæ præter viduitatis malum incredibili animi dolore, propter filium vnicum ſæuo dæmonio obſeſſum, affligebatur. Nam puer immanes dæmonis patiebatur cruciatus, tetroſque admodùm edebat clamores: qui matri dolores quouis mortis aculeo acerbiores adferebant. Cùm verò ſacer ille fratrum cœtus in vrbe degeret, dęmon ab ore pueri clamare cœpit, ſe nullatenus receſſurum, niſi Donatus & Felix, cæterique fratres aduenirent, & fidei ſuæ, quam profitebantur, rationem redderent.

S. Cyprianus Carthaginẽſis Epiſcopus, Donatum creat presbyterum, & Felicem hypodiaconum.

Eo clamore excita mater, ilicò miſſis legatis fratrum præſentiam ſupplex poſtulauit: qui quanquàm itineri iam iam accincti, inſita tamen pietate commoti, ad domum matronæ conuenerunt. Quæ mox

victa

victa supplicij filij atrocitate, ad eorum se pedes humi prostrauit: & miserãdo valdè eiulatu, vt extremis filij miserijs succurrerent, obtestata est. Cui sancti quid, inquiunt, ô mulier, dij tui huic puero tibique non subueniunt? An non æquum esse putas, vt Iuppiter & Apollo, quos tantis honoribus ac muneribus cumulatis, hanc vobis vicissim præstent gratiam, vt filius tuus illorum beneficio sospitatem consequatur? Ad hæc Deodatus Tribunus, O inquit, vtinam vestra medicamina huic misero prodesse queant; spondeo vos hodiè donis & muneribus amplissimis ornandos; & summo apud Carthaginenses in honore futuros.

Talia spondentem martyres modesto risu sic affati sunt; Ecquæ sunt quæ tu promittis Christi seruis, qui cuncta mundi huius bona stercora arbitrantur, vt Christum lucrifaciant? Nos neque opes, neque honores, ne tantilli quidem facimus, sed tota auiditate animarum salutem, pro qua Christus noster IESVS suum effundere sanguinem non dubitauit, sitimus: proq; ea præter opes & facultates amplissimas quas spontè reliquimus, hæc etiam corpora expendere parati sumus. Quare si huius infelicis pueri mater, à teterrimo dæmonum cultu recedere, & filium pariter Christo consecrare velit, cedet ilicò dæmon, & puer integra sanitate subsistet. Mater ad hæc, vix mentis præ dolore compos, protinùs exclamans, ait; Si hoc modo optata salus filio redire potest, tum & ego & filius, & tota denique familia libentes Christi sacra amplectimur: ipsumque verum Deum confitemur. Tunc Donatus Christi numen ardentissimis precib⁹ aliquamdiu precatus, dæmonem egredi compulit; qui mox relicto habitaculo, horrendo cum rugitu fugam capessiuit, & puerum Christi potentiam ac bonitatẽ prædicantem sanum & incolumen reliquit. *Donatus filium Restitutæ, illustris matronæ, à dæmone liberat, & illa cum tota familia credit.*

Nec mora; Mater incredibili perfusa gaudio, cum lætabunda familia Christi sanctissima sacra suscepit: & fratres non minori affecti lætitia, suam ad Vrbem

cœpto itinere perrexerunt. Interea fama rei gestæ magna cum celebritate Romã peruenit;ipsumq; inprimis Valerianũ perpulit,vt antè omnia in martyres acri supplicio vindicaret.Itaq; Roma Carthaginẽ sũma cum festinatione contendit, & ilicò Restitutæ, quæ cum suis Deo vacabat,domũ ingressus,minacibus admodùm verbis eam adoritur,iurans & obtestãs per capita deorum suorum,quòd eam,ni communio sanguinis obstaret,gladio conficeret. At verò restituta,admiranda animi tranquillitate minas excipiẽs, placido sermone tale fertur responsũ dedisse;Equidẽ, vt nosti, hactenùs quod ad deorum cultum quã maximè faceret neglexi nihil;opes ingentes obtuli, die nocteque precibus ac lachrymis pro filij salute numina eorum fatigaui;supplex ad eorũ limina iacui; sacrificia infinita obtuli:sed prô pudor,eorum nemo miseræ opem postulanti conferre potuit. Nec mirũ sanè;Dij enim,qui à me hactenus tãto in honore sũt habiti,flagitijs innumeris cooperti fuere,eaq; propter infernalibus nunc ignibus addicti, æternùm cruciantur.Solus Christus IESVS æterni Dei filius, qui sanguine suo nostra expiauit scelera,veram mihi meoque filio salutem contulit,dæmonem fugauit:& viam denique, per salutare lauacrum, ad cæleste regnum aperuit.

Restituta Valeriani cognata.

Præclara Restitutæ cõfessio.

His auditis, Imperator quæsiuit, quorum opera vel studio,ad eam cælestis regni cognitionẽ venisset. Cui matrona,Studio,inquit,fratrũ duodecim; quorum excellens & eruditio & virtus,haud dubito quin tibi quoque eadem facilè persuadere poterit. Tunc Valerianus,misso confestim Victore militum tribuno Adrumentum, iussit Christi confessores vinctos adduci. Abijt confestim Victor furoris & minarum plenus;quem fratres orationi pariter intenti venientem placidè exceperunt.Indè mox Donatus sermonẽ de dijs instituens,prudenter per ambages,ad vnius & summi Dei potentiam deflexit.Præbebat attẽtas aures Victor,scilicet eximia viri facundia delinitus; ac tandem,

Victor Tribunus à Valeriano mittitur ad capiendos fratres.

tandem mirabili Christi gratia adiutus, deos omnes deasque repudians, ab vno Christo veram salutem sperandam esse didicit. Sequuti sunt protinus Ducem suum milites; ac pariter oẽs lustralibus aquis expiati, indissolubili amoris vinculo Christo adhæsêre.

Victor cum suis à Donato conuertitur & baptizatur.

Intereà Imperator, moræ impatiẽs, missa alia militum caterua fratres recepit, ac ilicò catenis vinctos tetro carcere condemnauit. Altera verò die tribunali oblatos minis terribilibus aggressus est; indignum facinus clamitans, deos omnes deasque, vni homini in Crucem sublato postponere. Ad quæ Donatus pio admodum & sereno vultu respondit; Tu, qui hominẽ illum Deumque simul in Crucem actum, tãta animi superbia contemnis, experire num eius potentiam superare potes. Experire, inquam, vtrum plebs Christi dæmonibus cedet; an verò nos Christi virtute, dæmonũ potentiam frãgere poterimus. Mihi crede, potes solida hæc nostra corpora internecione delere, animæ verò victrices de tua dæmonumq; tyrannide, in omni æternitate triumphum agent. Nostra enim virtus, noster triumphus, Crux Christi est; quam tu polluto ore spernere non horruisti.

Præclarè respondet Donatus Valeriano.

Infremit ad hæc Valerianus, eamque (vt ille putabat) contumeliam fustibus vindicare præcepit. Fuêre ilicò martyres vestibus nudati, ac multiplici confusione fatigati; adeò vt fractis ossibus, ac visceribus nudatis, vix spiritũ ducerẽt. Sed quibus dulcia Christi præmia ob oculos perpetuò versabantur, in omni supplicio inuicti perstabant: ipsumque tyrannum sua constantia vehementiùs turbabant. Inde in tetrum abducti carcerẽ, cælesti protinùs cõsolatione fuere recreati. Nam nocte concubia Angelus Domini adfuit mirabili splendore coruscans; qui, solutis vinculis & catenis confractis, iussit martyres illæsos abire. Illi gaudio & exultatione pleni egressi sunt: totamque Carthaginem in maximam admirationẽ pertraxerunt. Populus enim cum cerneret duodecim illos fratres omnibus vinculis solutos mediã inam-

Cæduntur fustib⁹ martyres.

Mittuntur in carcerem, sed liberantur ab Angelo.

bulare

bulare ciuitatẽ, aliud ſanè, quàm id quod reſerat, ſibi perſuadere non potuit; nempè eos Chriſti virtute è vinculis ereptos, ad plurimorum curandam ſalutem miſſos eſſe. Vndè cuncti inter ſe Imperatoris tyrannidem execrari, eumque potius ſupplicio, quod in martyres ſtatuerat, dignum eſſe clamare.

Fugit Tyrānus cum ſanctis martyribus.

Quo populi murmure perculſus Tyrannus, turpi fuga per medias noctis tenebras, aſſumptis fratribus, ſalutẽ quæſiuit. Sed qui terræ pericula euaſiſſe ſe gaudebat, mox ab ipſo mari vindictam ſenſit. Nam ſæua tempeſtate coorta, vltimum in periculum carina impellitur; prorsùs vt nautæ omni ſalutis ſpe abiecta, ad impia deorum numina confugerent, & ab ijs ſolis ſalutem ſperandam eſſe cernerent. Perculit ea vox nautarum Tyranni animum grauiter; ipſeque ſceleris conſcientia fractus, non à dijs, ſed à ſanctis, quib⁹ tot tantaſque intulerat iniurias, opem poſtulandam eſſe ſtatuebat. Igitur cùm diu fruſtra nautæ omnes clamoribus & ſacrificijs dæmonum ſimulacra fatigaſſent, Valerianus mortis periculo exanimatus, fratrum nomina cum gemitu inclamauit, orans ſupplicanſque, vt virtute ſuperna, quam profitebantur, procellas fugarent. Hæc anxiè poſtulantem, occulta Donati Feliciſque virtus, vel potius teſtis conſcientia eũ admonuit, vt primùm ab impio deorum cultu pura confeſſione ad Chriſtum tranſiret, eiuſque numen cum fide imploraret: ac tum demùm certam ſalutis rationem expectaret.

Poſcit impius Præfectus ſanctorum ſuffragia.

Dum hiſce cogitationibus anxiè fluctuat, & vota preceſque diuino Chriſti numini ſpondet, ac etiam promittit ſe ſanctiſſima Chriſtianæ fidei ſacra ſuſcepturum, ſi ſanctorum orationibus præſens mortis periculum euaderet, ecce mox furentis pelagi vndæ quieuêre: ac præter ſpem omnem nauis incolumis portum appulit. Tunc Tyrannus, optata ſalute gauiſus, nouo ſcelere impietatem cumulauit. Nam voti oblitus, Chriſti virtutem Ioui aſſcripſit: eique ſoli ſalutem omnem acceptam referendam clamauit. Indè iterum-

Votifragus tyrannus, acceptam ſalutem Ioui aſſcribit.

terum martyres aggressus, blanditijs à Christo a-
uellere conatus est; spondēs promittensq; eos primis
honoribus extollendos, & muneribus diuitijsque af-
ficiendos, si Ioui sacrificare vellent. Negârunt mar-
tyres ac impiam tyranni vocem execrantes, se occidi
posse, vinci verò non posse, constanter responde-
runt. Hoc tam constanti responso commotus Ty-
rannus, omissa deinceps verborum concertatione, *In Italia*
sanctos martyres vnà secum in Italiam perduxit: *tandem SS.*
ibidemque post varios cruciatus, diuersis diebus in- *martyres*
uictos Christi athletas martyrio coronauit *certamen ab-*
soluunt.

VITA S. LVPI, EPISCOPI SENO-nensis: Ex ea quæ est apud V. P. Laur. Surium. Numeratur hic inter Senonenses antistites in ordine vicesimus. Claruit præcipuè Anno salutis 615. Sub Clotario Francorum Rege.

C. Baron. Tō. Ann. 8. & in Not. Martyr. Rom.

BEatissimus Lupus, inclytis parentibus, qua- *1. Septem.*
dam ex parte regio stemmate illustratis, parte *Patria &*
Bettone, matre verò Austregilde natus est. *parētes eius*
Territorium Aurelianense ad Ligerim flumen si-
tum, tali progenie nobilitatū fuit. Cùm autē pij pa-
rentes diuino quodam præsagio, futuram prolis suæ
sanctitatem cognouissent, mox, vt literarum studijs
idoneus inuentus est, prædagogo commissus tantos
in disciplinis breui fecit processus, vt haud medio-
crē ex eo cognati omnes, ac Parentes præcipuè hau-
rirent voluptatem. Erant matri eius fratres duo; Au- *Duo eius a-*
strenus & Aunarius, venerandi antistites; ille Aure- *uunculi E-*
lianensis, hic Antisidorensis; qui visa morum graui- *piscopi.*
tate in Lupo, & animi religione sanè admiranda,
eum in Clerum adoptârunt. Itaq; sacris omnibus i- *Initiatur sa-*
nitiatus, tanta indies magis magisq; gratia visus est *cris S. Lu-*
pollere, vt Senonenses, defuncto Arthemio, eum *pus.*
sibi antistitem à Rege postularent. Annuit beni-

gnè Rex; vtpotè fama fanctitatis eius, quæ lon gè lateque increbuerat, probè instructus, eum, no illo modò, sed longè quoque maiore honore di gnum esse.

Fit Episcopus.

Itaque Pontificali infulsa decoratus, gregem sibi commissum summo studio ac vigilantia rege re, tuerique; admirandis quoque virtutum signi clarescere; die quidem semina diuini verbi spa gendo, nocte verò precibus & lachrymis in con spectu Dei fusis, dæmonis insidias auertendo. Cum autem quadam nocte ad limina basilicæ Bea ti *a.* Aniani peruigil in precibus staret, & fo res custodum diligentia firmiter obseratæ eum à ingressu arcerent, & ipse postratus in limine pia Domini aures precibus pulsaret, ecce derepente amotis cælitùs repagulis, patescunt valuæ, tem plique adita sanctum virum roseo vultu nitentem accipiunt. Inter omnia verò virtutum eius stu dia, charitas, ac præcipuè præclara in obtrectatore eius eluxit benignitas; quæ tanta fuit, vt eos no tantùm beneuolentia, sed donis etiam muneribu que prosequeretur; vt se vel inprimis pacis maxi mè studiosum ostenderet. Cæterùm vno conscien tiæ teste contentus, nihil maleuolorum hominum linguis mouebatur.

a. Habetur istius Aniani vita 17. Nouembris.

Diuinitus ei patescunt fores Ecclesiæ.

Egregia eius benignitas in inuidos

Per id tempus Theodoricus Rex cum Brunichild auia, Burgundiæ regnum administrabat. ex eius aul venit ad sanctum Episcopum Fulcarius vir illustri & Aurelianorum Comes; ea de causa beato viro præ cipuè addictus, quòd pater eius Betto ipsum è sacro fonte suscepisset: indicauitque illi, quòd in regia ho nestos parum rumores de illo audijsset, tanquam qui ancillam Dei Verosiam, antecessoris eius Arthe mij filiam, immoderatiùs amare videretur. Cui vi sanctus aduersùm illa obtrectationum tela, Euan gelici sermonis scutum opposuit, commemorans il

Matth. 5.

lan

im Saluatoris sententiam: *Beati eritis, cùm maledi-erint vobis homines, & dixerint omne malum aduersum os, mentientes. Gaudete & exultate, quoniam merces estra copiosa est in cælis.* *Contemnit hominũ obtrectationes.*

Mortuo autem Theodorico principe, Rex lotarius in Burgundiam veniens, hostili manu matum Blidebodem ducem misit in Senones. lo ergo tela atrociter in oppidum vibrante, sanus Episcopus in protomartyris æde ad orationum æsidia confugiens, dato Ecclesiæ *a.* signo, *a. Fuit illud prægrande tintinnabulum, quod Campanam vocant.* abellem turbam pariter conuocauit. Et eccè stes, audito signo, tanto sunt terrore correpti, in sola fuga omnem salutis spem collocandam itarent. Ita vir sanctissimus, dùm instar Moy- ad cælum tollit manus, hostes profligat. Post- *Oratione hostes in fugam vertit. Exodi 17.* iam verò Clotarius Burgundiæ regnum obti- uit, Farulphum virum diuitijs & potentia cele em, ob regia negotia curanda eò ablega- t. Is vehementer indignatus, quod parum norificè ab antistite exceptus fuisset, quodque uneribus ei obuiam non venisset, Regi deinmulta de sancto viro falsa retulit, & menda-s Medegisiliæ viri nequissimi eius muli artiio conflatis persuasit, vt sanctum Lupum exi-) damnaret. Nihil ea turbaturus iniuria sanis, vt villam Andesaginam ad flumen An- *Mittitur in exilium.* im mandato Ducis Bonsonis Landegisili, pa-ini, Christianis inprimis infesti, profectus . Ibi verò constitutus, ad solatium sui exigentem illam Christianis sacris imbuendam cepit. Adfuit cœptis virtus diuina. Nam *Cæcum illuminat, & multos conuertit.* m verbis duræ ceruicis populum ægrè mollire sset, miraculis rem agressus est; cæcumque inimis, spectante Duce, Christi gratia & virtu- illustrauit. Eo miraculo, expugnata protinùs Dus perfidia fuit; ipseque aquis salutaribus expiatus,

cæteram plebem ſuo exemplo ad parem gratiam
tè percipiendam inuitauit.

Intereà ciues Senonenſes, ablatum ſibi imp
crudelitate paſtorem dolentes, Medegiſilum in B
ſilica S. Remigij acerba morte interimunt;& ſun
mis infimiſque precibus,ab ipſo Rege per VVin
baudum Abbatem,paſtorem ſibi reſtitui poſtular

Reſtituitur Eccleſiæ ſuæ S.Lupus.

Flectitur VVinebaudi precibus Rex; mutatoque
beneuolentiam odio, Epiſcopum reduci impera
Reuocatur ab exilio vir diuinus, & Regis vult
ſummo procerum gaudio præſentatur.Rex verò v
nientem Epiſcopum contemplatus, pietate flexu

Rex eius pedibus ſe proſternit.

ad pedes eius humi proſternitur, veniamque ab il
deprecatur. Cernens verò antiſtitem macie & ſqu
lore confectum, conſcientia tactus, magno cum g
mitu eius ſe miſeriæ reum fatetur;& ſancti viri d
latoribus dira imprecans, iubet eum honorificè tr
ctari: & coma barbaque tonſis, regio conuiuio, vr
cum eius Clero excipi. Ibi tum Rex ex perſecuto

Magna Regis humilitas.

factus beati viri miniſter,ſuis manibus ei cibos po
rigit; & rurſus in media conuiuantium turba hun
proſtratus, ſui facinoris veniam petit. Tandem ma
gno omnium gaudio & exultatione conuiuio cel
brato, donis muneribuſq; affectus, Senones vnà cur

Captiui multi virtute S. Lupi liberantur.

VVinebaudo conceſſit. Porrò cùm Lutetia iter ha
berent, ingens reorum turba vinculis carceribuſq
incluſa eorum virtute mortem euaſit; feſtiuoq; cur
gaudio obuiam procedens, diuinum beneficiur
ſanctorum iſtorum meritis acceptum, publica con
feſſione retulit.Indè ad caſtrum Miledunum pro
greſſus, horreum immani flamma correptum vidit

Precibus incendium reſtinguit.

populoque fruſtrà incendium ſopire conante, ipſ
mox in oratione proſtratus, nō priùs è terræ puluer
faciem leuauit, quàm flammis fugatis, horreum
nulla ex parte læſum à ciuibus inuentum fuit. ij
clarus miraculis à Senonicò populo cum hymnis &
canticis exceptus ſummo cum honore fuit in ſeden
reſtitutus.

Cæte

Cæterum quanta virtute ac charitate dignitatem lam administrauerit, cùm alia multa, tum præclaum illud, quod in *Obordone prædio contigit miaculum abundè testatur. Cum enim diuinis mysteis intentus, effusi pro nobis Christi sanguinis concrationem perageret, sacerdotibus Leuitisque præntib⁹, gemma radio micante pulcherrima cælitus calicem delapsa est; quæ diu apud Senones conruata iubente Rege, inter reliqua Sanctorum pihora reposita est.

**Bardone.*

Gemma cælitùs labitur in eius calicem.

Nocte quadam inter sacras vigilias, vir sanctus solita quadam siti se vehementius vrgeri sensit. dmirans verò sitis causam, fauciumq; ardorem fridam adferri iussit. Qua allata, gulæ cupiditatem rius adhuc dęmonijs sola fraude tētari animaduert. Tum verò insidias hostis antiqui probè intelliens, (qui per gulam in corporis eius domicilium litum quærebat) signatum suum puluinar, ad va uli os strictim applicari iussit. Res mira dæmon asi in lusus, tota nocte miserandos edens eiulatus, audes suas inuitus patefecit; ac orto demum Sole udebundus abscessit. Vir sanctus vt erat vigiliarum atientissimus, ita singulis ferè noctibus, vno conentus comite, vicina sanctorum loca venerabundus bibat. Cùm autem quadam nocte hoc pietatis studium perageret, duos inter se clericos de concubitu œminę vnius corrixantes audiuit. Quo facinore uāquàm haud mediocriter turbat⁹, prudenter tamē e continuit; statuens, sanctis potiùs precibus, quàm racundo iurgio miserandum eorum casum subleuae. Festinus igitur ad Ecclesiam abijt; fusisq; pro eis reuiter precibus, suis ipse manibus insonuit; omniq; illo sæuæ libidinis ardore extincto, cum alijs ad Ecclesiam properârunt: debitumque officium ritè persoluerunt. Indè prudens antistes, accito vtroque, in spiritu lenitatis correptionem instituit; eaque cum prudentia teterrimum facinus ob oculos eis proposuit, vt vltrò prostrati veniam peterent, & melioris

En vt gulam refrenârit, & dæmonē compresserit.

Precibus ardo em libidinis extinguit.

Miraculis claret.

vitæ propoſitum integrè conciperent. Et vt mult animarum cæcitate laborantibus lumen reſtituit, i miſeros quoslibet, corporeo viſu, alioue ſenſu pr uatos, nequaquam diuini beneficij expertes reliqui ſed quouis tempore, ac quouis loco, languidos cur uit, ægros inuiſit, pauperibus larga manu ſubueni ac omnibus denique omnia factus, ſingulis debitar conſolationem exhibuit.

Obitus eius.

Tandem verò ætate deuexa, plenus bonorum op rum, in prædio Briennonenſi ſpiritum ſuum Cre tori tradidit; ea cum odoris fragrantia, vt nihil ar matibus ad corpus condiendum ſeruandumque op eſſet. Funus fuit multorum lachrymis ad ped S. Columbæ in baſilica ſepulturæ mandatum. V multis clarum miraculis aliquamdiu cùm quieui ſet, Epiſcopus quidam, improbus ille, inuidiæ ſti mulis concitatus, quaſi ea miraculorum glori S. Lupi meritis precibuſque minimè tribuenda fo ret, ſepulchrum eius proteruè conculcauit; ſed mo contractis neruis, caduco morbo, ſceleris ſui pœnan perſenſit. Qui deindè, admiſsi ſceleris pœnitudin ductus, ſupplex à ſancto remedium poſtulauit: per cepitque.

Pœna Epiſcopi petulanter eius ſepulchrum conculcantis.

C. Baron. Tom. 6. Annal. & in Not. Martyr. Rom.

VITA S. AEDGIDII ABBATIS; E ea quæ eſt per Fulbertum Epiſcopum Carnotenſem. Claruit Anno Dominici Natalis 514. ſub Symmacho Papa; &c.

1. Septem.

Patria & parentes eius.

SAnctus AEgidius Athenis oriundus, præclari admodum & regia ſtirpe illuſtribus natus pa rentibus, patre videlicet Theodoro, matre verò Pelagia, egregiam parentum pietatem, ſuis ipſe vir tutibus ſempiternam reddidit. Vt primùm tenera illius ætas diſciplinis idonea extitit, fuit à parentib⁹, quibus erat vnicus vniceque charus, literis adhibitus, quibus ita deditus fuit, vt cætera præ illarum amore contemnere videretur. Veruntamen ita mentem liberalibus artibus imbuebat, vt maiore tamen ar dore

Studium ei⁹ & egregia

dore charitatis officijs deseruiret: nullamque de omnibus benemerendi occasionem negligeret. Hinc cum die quodam ad ecclesiam pergens, ęgrum quendam humi stratum miserandis vocibus alimoniam à prætereuntibus petentem audiret, sanct⁹ puer, misericordia motus, confestim propria se tunica exuens, eã egeno tribuit: Nam aliud quod daret, ad manus non habebat. Ea verò indutus æger, ilicò se à graui corporis afflictatione liberatum sensit; lætusque exiliens, magis de salute quàm de veste gauisus est. Aegidius verò domum reuersus, & à parentibus vbi vestem reliquisset interrogatus, respondit, quendam haud satis sibi notum eam abstulisse.

pietas in tenera ætate.

Non multum verò post parentibus eius vitæ munere sanctè perfunctis, patrimonium sanè lautum atque opulentum in pauperes erogauit; suarumque possessionum lætabundus Christum fecit hæredem: vt à Christo vicissim vberiores diuinæ gratiæ, cui totus inhærebat, opes acciperet. Nec est sua spe frustratus iuuenis. Nam præter admirabilem conscientię tranquillitatẽ, & gaudium illud Spiritûs sancti quod omnem sensum & intellectum superat, multis magnisq; miraculorũ gratijs à Deo mirificè ditatus fuit; adeò vt ex summa nominis celebritate animæ suæ periculum vehementer timeret. Itaque cùm in patria maximarum laudum præconia se diutius declinare posse diffideret, solitudinem vltrà mare petere decreuit. Cumque clam omnibus solus maris litus inambularet, & fusis precibus opem transmittendi à Deo postularet, vidit procul quandam nauim horrenda quassatam tempestate certum iam ad exitium deferri. Tum ille humi confestim stratus, supplices pro vectorum salute cum lachrymis Deo obtulit preces quarum virtute, lacera nauis, sedata tempestate, ad portum appulit. Videntes autem nautæ virum sanctum adhuc orationi & lachrymis intentum quis & cuias esset, interrogârunt. Quibus ille,

Patrimoniũ suum pauperibus distribuit.

Pro terrenis accipit cœlestia.

Nauem periclitantem suis precibus liberat.

se Christianum esse, Romamque, si facultas daretur, pergere respondit. Illi, visa viri sanctitate, eius mox pedibus prouoluti, & nauim, & commeatum, aliaque vitæ degendæ necessaria obtulerunt; si placeret ea facultate vti. Eo beneficio vir sanctus gauisus, nauim conscendit, pansisque velis, post dies quatuor totidemque noctes cuidam insulæ applicuerunt. Ibi verò nautæ cum humana vestigia littoris saburræ impressa cernerent, ijs prudenter insistentes, AEgidio comite, ad tugurium quoddam inter veprium densitates situm peruenerunt. Vbi AEgidius hominem lectioni librorum intentum conspiciens, cum gaudio irrumpit, hominemque arctissimè amplexans, de instituti ratione & tempore ibidem exacto studiosè inquirit. Respondit ille, se duodennem ibidem pœnitentiam egisse, crudisque herbarum radicibus & aqua sustentatum, cunctas corporis molestias & dæmonum insidias, facilè cælestium rerũ delicijs superâsse. His auditis, AEgidi⁹ similis vitæ cupidine mirabiliter exarsit: nec persuaderi à nautis potuit, quin saltẽ triduum cum viro Dei ibidẽ exigeret.

Petit Romã S. AEgidius.

Triduo apud quendam eremicolam manet.

Indè verò ab inuicem non sinè acri dolore diuulsi, sublatis ancoris, prospero cursu Marsiliæ vrbi illabuntur. Præerat tunc Arelatensi Ecclesiæ magna cũ opinione sanctitatis Cæsarius; cuius virtutum præconio prouocatus AEgidius, Arelatem contendit; vt tanti præsulis colloquio instrueretur. Eum autem Arelatis vidua quædam cumprimis locuples hospicio officiosismè excepit; & omni qua potuit humanitate tractauit. Intereà dum cœna præpararetur, vir sanctus audiens in secretiori domûs parte quandam luctuosa suspiria & gemitus ducere, matronam interrogat, quid sibi suspiria illa vellẽt. Cui illa, Est, inquit, filia mea Theocrita, quæ triennio & amplius cum febribus miserabiliter conflictata, nullum suæ miseriæ remediũ inuenire potest. Equidem opes plurimas pro salute eius in medicos erogando distraxi; sed nullo hactenus tantæ operæ

Cæsarium Arelatensem Episcopum inuisit; Cuius vita habetur 27. Augusti.

precio;

precio; tu ſi quid medicaminis noſti, quod huic opi- tulari poteſt, multis magniſque ditatus muneribus hinc abibis. At ille nihil terrenæ medicinæ ſe ſcire faſſus, ſolito precum antidoto, optatæ eam ſoſpitati reſtituit. Iſtius autem miraculi fama breui diuulgata, ad Cæſarij Præſulis aures peruenit. Mox igitur miſſo Archidiacono ſuo Aurelio, AEgidium accerſit; venientem ſumma cum reuerentia ſuſcipit, ac biennio multis obſecrationibus apud ſe detinet.

Sanat precibus puellam triennio febricitantem.

Sed vir Domini tranſacto biennio, ſolitariæ vitæ amore clàm inde ſeceſſit; tranſitoque Rhodano; ſecùs ripam Guardanis fluuij aliquod latibulum, ſuo propoſito aptum quærens, haud ſinè numine Veredemium inuenit eremicolam, ſanctitate & miraculis inſignem. Is in cuiusdam rupis concauo morabatur: quò ſaxorum aſperis anfractibus ſatis difficilis erat aſcenſus. Cuius vitæ inſtitutum ſanè ſanctiſſimum AEgidius æmulatus, eidem aliquamdiu adhæſit: ſeque inter alia mirabilium effectorem exhibuit. Nã morbidos (quorum ingens numerus ad eos confluebat) quoſque ſanabat & terræ ſterilitatem, orationibus fretus, fugaſſe perhibetur. Quæ aliaque plurima cùm rurſus celebrem de eo rumorem longè lateque ſpargerent, veritus nè aliquandò conſcientiæ puritatem ijs miraculorum ſignis turpiter fœdaret, relicto Veredemio, fuga ſalutari interiorem eremum penetrauit.

Biennio manet apud Cæſarium.

Clam petit eremum.

Veredemius eremita.

Petit interiorem eremũ.

Peruenit autem ad locum quandem, cui Septimania nomen, haud longè à Rhodani fluuij in mare decurſu, frutetis arboribuſque obſitum, ſoliſque ferarum luſtris frequentatum. Ibi reperto quodam antro, pellucido quodam fonticulo gratiſſimo, manſionem conſtituit, & tanquam regio apparatu diues in ſumma tranquillitate, pro ſalute totius populi ſanctiſſimas Deo preces obtulit. Cibum ei herbarum radices, potum aqua ſuppeditabant; ſed vt clarius innoteſceret, quàm grata acceptaque Deo eius vitæ ratio eſſet, cerua quædam certis horis ſuorum ei vbe-

Moratur in antro iuxtà fonticulum.

Cerua ei ſua

præbet vbera. rum poteſtatem faciebat, lactiſque alimoniam abũdè præbebat.

Triennio ibidẽ cæleſtibus fruitus erat delicijs,cũ a Clodouei Francorum Regis familia ſyluas illas ſaltuſque venando peragrans, ceruam illã corpore ſpecieq; præſtantem conſpicit. Nec mora; præda tã ſpecioſa ineſcati, ſolutis canibus eam inſequuntur. Illa verò vitæ ſuæ diffiſa,ad alumni ſui confugit auxilium;querulíſque mugitibus à ſancto viro præſidium flagitat. At ille ceruæ ſuæ præter ſolitum admirans mugitus,foras egreſſus,canũ audit latratus, & venatorum clamores. Tum protinus,cognita re,flexis genibus pro nutricis ſuæ ſalute Deum precatur. Deindè ſurgens, innuit ceruæ,vt mugitibus parceret. Illa voce repreſſa, pedibus illius accubuit. Canes verò infrà lapidis vnius iactum,cum vlulatu ſubſtiterunt:ac nox denique ſuperueniens,venatorum conatus irritos reddidit. Manè autem facto,omnis familia Regis ceruam venatura in ſyluam properat; ſed eodem ordine ac modo,oleum & operam perdidit.

a. Fuit is Clodoueus Frãcorum Rex; nullus etenim Carolus nomine ijs temporibus, ac multis poſt regnaſſe reperitur.

Ceruam ſuã precibus cõtrà canes defendit.

Ea res vt Regi relata eſt:admiratione, vt par erat, defixus, accito Nemuſenſi Epiſcopo , proxima luce cum multitudine venatorum & canum, ſyluam eam ingreſſus eſt. Cumque ſpeluncæ appropinquantes canes cum vlulatu retrocederent,vnus venatorũ,vt latentem in ſpelunca ceruam expelleret, eò ſagittam direxit;quæ oranti pro nutrice viro Dei,graue vulnus inflixit. Interea verò milites acrius inſiſtentes,& ferro ſemitas aperientes, tandem ad ſpeluncam peruenêre. Sed vbi ſenem canicie & ætate venerabilem, & horrida tectum veſte, recentique ex vulnere cruore aſperſum , & ceruam illius pedibus accumbentem conſpiciunt , religione tacti , pedem referunt;ſoluſque Rex cum antiſtite,cæteris retrò ſtare iuſſis,antrum ſubintrant. Ibi tum data acceptaq; mutua ſalutatione, vt nomen patriamque viri, & inſtituti rationem probè cognorunt, pedibus eius prouolu i, tãtæ moleſtiæ veniã poſtulantes, medicos & impenſas ſanando

Vulneratur vir S. ſagitta.

nando

nando vulneri spoponderũt. At ille, qua erat animi mansuetudine vir flexis genibus pro illorum erratis Deum precatus, negauit vllum sibi, suoque corpori vnquàm medicamentum adhibendũ. Obtulit deindè opes & munera ei Rex amplissima; quæ vir sanctus auersatus, monuit Regem, vt ea potius egenis cõferret, vel monasterium conderet: in quo seruos Dei cælestibus ornandos disciplinis congregaret. Paruit lætus & alacer Rex; duasque ecclesias, alteram Apostolorum principi sacram, construxit; Priuato martyri alteram; in qua vir diuinus crebris intentus vigilijs, pernoctare solitus fuit. Concessit verò ijsdem monasterijs Rex spacium terræ quinque miliariorũ; quòd vir sanctus tanto interuallo à spelunca sua digressus, Regi occurrisse dicatur; eumq; multùm quidem reluctantem Abbatem inibi constituit. *Rex duas ecclesias & monasteriũ construit, cogitq; AEgidium Abbatem esse.*

Itaq; vir Domini, Abbatis munere sanctissimè fungens, instanti Monachorum suorum supplicique precatu, ad Sacerdotij honorem euectus fuit; quod ille onus cũ inuitus susciperet, tum maiore sanctitate administrandũ existimauit. Itaq; cum illud Pauli *Virtus in infirmitate perficitur*, animo reputaret, petijt à Domino nè vnquam ab inflicti vulneris dolore in hac vita sanaretur. Cæterùm commissum sibi gregẽ tanta prudentia, tantoque moderamine gubernabat vt rex fama virtutũ eius maximè permotus missis legatis, eius cõspectu colloquioq; frui voluerit. AEgidius cognita Regis volũtate eũ adijt; & sermonem de mundi cõtemptu familiariter, haud sine fructu instituit. Nam Rex cùm occulti sceleris cuiusdam conscientia ligatus, ad illum vsque diem Dei iudicium non extimesceret, tunc subito horrore perculsus, supplex AEgidium rogauit, vt iratum suis sceleribus diuinũ numen, precibus pacatum reddere dignaretur. Ea Regis supplicatione motus AEgidius, proximà deindè Dominica Agni oblaturus sacrificium, intentiùs pro Rege Deum precatus est; & ecce sub ipso (vt vocant) Canone, angelus Domini in altari scedulã deposuit, *Fit Sacerdos.* *2.Cor.12.* *Accersitus Regem adit.*

quæ

Regi peccatorum remißionem à Deo impetraſſe miraculo confirmatur.

quæ Regem voti ſui compotem fecit. Eam ſcedulam ſanctus Abbas Regi legendam tradidit, eumque ſeueris monitis ab omni peccato abſterrui; & ſiedemũ, donis muneribuſq; ad pauperum conſolationem affectus, monaſterium repetiit. Antè verò quàm tecta monaſterij ſubiret, fertur defunctum principis filiũ, in Nemauſenſi vrbe ad vitam reuocaſſe. Monaſteriũ deindè ingreſſus, prophetico ſpiritu nunciauit fratrib' euerſionem monaſterij ab hoſtibus breui affuturam. Itaque vt & ſuo deſiderio faceret ſatis, & monaſterij bona iuri ſubderet Apoſtolico, Romam profectus eſt; vbi cuncta à Chriſti vicario ex animi ſententia obtinuit; & duobus inſuper oſtijs cypreſſinis, ad ornamentum ſui monaſterij donatus eſt. Ea verò oſtia vir diuinus in Tyberim demitti præcepit; omnibus interim ſtultitiæ & inſaniæ virum ſanctum arguentibus; At ille peractis itineris ſui negotijs, vt primum monaſterium eſt ingreſſus, nunciatum eſt, duo miræ ſculpturæ in portu fluminis adeſſe oſtia. Eo nuncio gauiſus, immenſas Deo gratias egit, qui ea per tot vndarum vertigines, per tot ſcopulorum colliſiones, per tot etiam portuum applicationes, ſibi illæſa dirigere dignatus eſſet. Tunc ea deferri ad monaſterium, & in templi liminibus ad decus pariter, & Romani pacti monumentum poſteris conſtitui iuſſit. Confirmatis igitur in Dei militia fratrib', monaſterijque rebus conuenienter diſpoſitis, vir ſanctus, vtpotè miles emeritus, de tranſitũs ſui die diuinitùs certior factus, è præſenti ergaſtulo ad cœlos migrauit; cuius animam, multi qui aderant, cum hymnis angelicis & odore ſuauiſſimo, ad beatas illas manſiones delatam teſtantur.

Proficiſcitur Romam S. AEgidius.

Aliud miraculum.

Fœlix obitus eius.

VITA S. IVSTI DECIMI TERTII Lugdunenſis Epiſcopi; Ex ea quæ eſt apud V. P. Laur. Surium Claruit autem anno Domini 381. &c. ſub Damaſo Papa & Gratiano Imperatore.

C. Baron. Tom 4. Annal. & in Notat. ad Martyr. Rom.

BEatus Iuſtus Antiſtes Lugdunenſis quanquàm compertum non ſit, quo ſanguine, quibuſuè parentibus in lucem prodierit, præclaris tamen & generoſis planè natalibus eum ortum fuiſſe crediderim; vtpotè qui tam excelſo animo arduam virtutis ſemitam à teneris eſt aggreſſus, vt martyribus haud inferior meritò haberi poſsit. Nam vt inexpugnabilem eius in operibus fidem prætereamus, præcipuus in victu rigor & parſimonia, diuturna in ſolitudine habitatio, cæteraq; inuictæ virtutis & patientiæ certamina tanta fuère, vt martyrij ſinè ſanguine palma, iure ei tribuatur. Itaque primùm Viennenſis Diaconus, poſteà Lugdunenſis Eccleſiæ antiſtes, populum ſibi creditum tanta virtute & integritate gubernauit, vt magnificos & præſtantes quoſlibet Domini Sacerdotes omni virtutum gratia anteiret. Sed cum ita intentus functioni ſuæ, & plebis profectui, illi Eccleſiæ præſideret, ad eum expellendum frementis diaboli exarſit inuidia. Nã cũ in ea vrbe quidam ſubito mentis furore correptus, in publicum ſe proripiens, obuios ignaroſque confodiſſet, ac pro atrocitate rei excitato tumultu, hinc atque indè premeretur ab infeſta multitudine, eodem, quo in ſcelere vſus fuerat, telo ſe defendens, in Eccleſiã; nonnihil iam ſibi reſtitutus, confugit; obſeratiſque ſacrarum ædium valuis, diu reuerentia loci, inſanientis populi furorem à ſe amouit.

2. Septem.

S. Iuſtus à ſcriptoribus, martyribus æquatur.

Primùm Viennenſis Diaconus poſteà Lugdunenſis Epiſcopus.

Sed cùm ſeditio increſcens, iam etiam templo Domini ignes minaretur, beatus Iuſtus Epiſcopus, neceſsitate compulſus, accepta à quodam viro primario ſacramentali fide; quòd nihil homini illi pe-

riculi intentarent, sed tantisper duntaxat in custodia asseruarẽt, donec populo esset factum satis, reum extra Ecclesiæ claustra dimisit; Eũ verò turba, quæ in tumultu nihil alicuius pensi habet, pedibus colligatum trahens, vltimo mortis supplicio affecit. Tũ ille vir Dei, sanctitate memorabilis, admissum facinus adscribit sibi: alienum crimen sibi imputat. Peccauit incondita plebs; & quidẽ Satanæ instinctu peccauit; Iustus autem quid fecit? Confidebat ille in Domino & dicebatur animæ eius, *Transmigra in montem sicut passer.*

Alienum peccatum sibi imputat.

Psal. 10

Nam Iustus ille, qui fuerat magnus Sacerdotio, factus est maior voluntario exilio; officio scilicet Sacerdotali se statuens abdicare, & loca peregrina animo latitandi expetere. Reuersus igitur ex quadam Italiæ Synodo, non Lugdunum venit, ne toti⁹ plebis amore obstrictus, liberam nõ haberet discedẽdi facultatem; sed apud Torrentem residens, si qui amici ad valedicendũ ipsi eò excurrere vellent, sustinuit.

Hic ille Iustus est, qui pro omnib⁹ Gallicanis Episcopis interfuit legatus concilio Aquileiensi.

Multis verò turbis luctu & lachrymis oppletis eò accurrentibus, veritus nè multitudine, oppressus retineretur, clam solus, & præter omnem expectationem recessit; nec quisquam ei se adiunxit comitem, præter vnum Viatorem, egregiæ indolis puerum; qui tum in Ecclesia Lectoris munere fungebatur. Is solus, inquam, beatissimi senis latere cupientis vestigijs inhæsit; & iam Arelatæ & Massiliæ agenti, nauẽque cõscẽdere volẽti, nõ sine admiratione se ei obtulit. Illo ergò in peregrinationis solatium recepto, eremum sitiens, in AEgyptum nauigauit, soli ac vni illi adhærens, qui est *spes omnium finium terræ, & in mari longè.*

Vir sanctus clam deserit Episcopatũ, & fugit in AEgyptum.

Psalm. 64.

Et cùm à facie furoris satanici, instar Eliæ Iezabelis minas fugientis, se subducere vellet, in deserta secessit, AEgyptijs illi alimoniam suppeditantibus imò vt planiùs dicam, coruis illi, vt Eliæ escas ministrantibus. Quoties enim per manus peccatorũ sanctis victus affertur, toties suos Dominus coruorũ opera pascit; quorum sanè atrum colorem, iniqui nõ immeritò à suis vitijs induunt.

3. Reg. 19.

3. Reg. 17.

Post-

Postquàm autē Episcopus, & nomine & meritis Iustus, eò peruenit, inter sanctos illos eremitas degens, diu se celauit, vt tum nomine, tū dignitate suppressa, summæ humilitatis opus exercere posset; non iam Clericis duntaxat, sed etiam monachis & laicis se inferiorem exibens. Cumque nō breui tempore ita latuisset, accidit aliquando, vt in præcipuo monachorum sanctorum conuentu, à quodam fratre, qui ex hac prouincia eò tum peregrinus aduenerat, agnosceretur; *Innotescit monachis.* isque ad eius genua prouolutus, cunctis stupentibus, & quid id rei esset sciscitantibus, sanctum Episcopum Iustum illū esse cōfiteretur. Quod vbi cognitum est ab illis, omnes tantæ humilitatis virū admirantes, culpantesque ignorantiæ suæ temeritatem, quod pontifici sese quamuis nescij præposuissent, superiorem erga illum negligentiam recenti honoris exhibitione compensarunt.

Precibus suis pascit relictas oues. Horum itaque vitæ particeps Iustus noster, noctes atque dies precibus & ieiunijs transigens, in conspectu Domini perpetuus erat pro suis Lugdunensibꝰ deprecator. Nam tametsi corpore ab illis aberat, precibus attamen iugiter aderat; neque illos reliquisse censendus est, ad quos suas preces referebat. Expetierat lachrymis opportuna loca, vt soli Deo vacans, quæ pro illis peteret, efficaciùs impetraret. Eo autem tempore, quo sanctus antistes in eremo morabatur, Antiochus tunc presbyter Lugdunensis, pio incitatus officio, ad visendum præsulem suum peregrè proficisci deliberabat; vir sanè vitæ seueritate præcipuus, & qui non immeritò posteà in ea sede Beato Iusto successerit. *Antiochus Iusti successor.* Cùm igitur tanti Præsulis desiderio terras ac maria transmitteret, beatus Iustus aduentum eius adeò prænunciasse fertur, vt etiam quibus diebus, quæ loca adiret, exprimeret, ita dicens; Charissimus Antiochus noster hodiè illic moratur. *Prophetia S. Iusti.* Immò verò illum ipsum diem quo venturus esset ad eū indicauit. Porrò cùm annis aliquot in eremo angelis proximam egisset vitam, & tantorum laborū dignus adesset

adesset

Si Iuſti obitus Itemque Viatoris ei⁹ miniſtri.

adeſſet finis, regna cęlorum ſcandenti, & in extremis agenti flens & animo conſternatus dixit Viator; Cui me Domine relinquis? Beatus Iuſtus reſpondit; Nè turberis fili, tanquam ſolatio deſtitutus, non ita diu pòſt tu me ſequeris. Quam eius prædictionem, à diuina reuelatione manantem, veram fuiſſe ſanctiſsimi iuuenis obitus declarauit.

Nota ſtudiũ Lugdunenſium, ergà ſacrum eius corpus.

Hoc autem ſilentio premere nolim, Lugdunenſiũ ciuium erga ſanctiſsimum antiſtitem ſuum, ſtudium & amorem tantum fuiſſe, vt nõ dubitauerint in AEgyptum proficiſci, & penè inacceſſas præ ardoribus ſcrutari ſolitudines, vt ſacrum eius corpus indè in patriam aſportarent. Nouerant illum eius fugæ cupidum fuiſſe, nec quod ipſos deſeruiſſet, ei imputare voluerunt. Neque enim diſceſſerat ab eis aliquo illorum contemptu, ſed compunctione animi, ob eam, quàm ſupra diximus, culpam ſuſcepta. Et certè oſtenderunt Lugdunenſes ſe tam præclaro non indignos antiſtite, cùm gratiæ eius magnitudinem officij gloria æquipararunt; cum egregij ſecerdotis & ſancti ſenis oſſa reuerenda, fideliſsima plebs à longinquis regionibus cum multa alacritate & religione reduxit, & cum lachrymis præ gaudio fuſis ea exceperunt, dederuntque operam, vt qui ſpiritu cum ipſis erat, eſſet & corpore; in honorem Domini noſtri Ieſu Chriſti: cui eſt poteſtas & gloria, cum patre & S. Spiritu, in ſecula ſeculorum.

Transfertur eius corpus ex AEgypto Lugdunum.

VITA

VITA ET MARTYRIVM S. AIGVL-
phi, Abbatis Lirinensis, & Sociorum eius: Ex ea, quam optima fide refert V.P. Laur. Surius. Paßi sunt circa annum Domini 660. regnante Clodoueo eius nominis 2. Francorum Rege. *C. Baron. Ann. Tom. 8. Anno 664. & in Notat. Martyr. Rō.*

BLECENSE castrum ad montis cuiusdam la- 3. Septem.
tus situm est; quem Liger fluuius præterfluit;
eo loco sane piscosus inprimis, & magnam
li adferens vini atque frumenti, cæterarumque re-
im homini nutriendo necessariarum fertilitatem.
uius pagi & castri incolas fuisse beati Aigulphi *S. Aigulphi*
arentes, certissima relatione didicimus; non qui- *humilis ad-*
em superbo stemmate valdè insignes, nec opibus *modùm pro-*
fluentes, sed tanta prole beatos. Poterat enim & *sapia.*
Aigulpho dici: *Infirma mundi & contemptibilia,*
ea quæ non sunt, elegit Deus. Vt verò pueritiæ an- *1. Cor. 1.*
os exegerit, quanta animi puritate nocte dieque di-
nis officijs interfuerit, qua cura & studio pauperes
o viribus adiuuerit, explicatu foret difficile.

Postquàm autem adolescentiæ annos attigit, tæ-
o rerum præterlabentium affectus, multo vehe-
entiùs in studia æternitatis exarsit: Itaque cele-
i admodùm fama Mummoli Abbatis Floriacen-
prouocatus, ad eum profectus, animi sui æstum ei
pparuit: arduamque virtutis semitam gratulante
bbate, viriliter est ingressus. Itaque à beato Mum- *Fit Monach⁹*
ulo, regularis disciplinæ genere aliquandiu pro- *Floriacensis*
tus, tandem in sanctæ societatis contubernium *S. Aigul-*
lmissus est. Tùm ille, qui summa quæque animo *phus.*
o proposuerat, nè laruam potiùs virtutum vel
nbras, per imprudentiam, quàm veras solidasq;
rtute sectaretur; antè omnia indefesso studio è
cris litteris perspicuam dilucidamque omnis boni
mali cognitionem (quam discretionem vocant)

ſibi comparauit. Qua in re vſque adeò profecit, v
non ſolùm eius prouinciæ hominibus, ſed etiam ex
teris doctrina eius haud vulgari admirationi eſſe

Voluit autem Deus, quàm ei gratus, Aigulphu
eſſet, euidenter demonſtrare. Iampridem vir ſancti
ſimus & toto orbe celeberrimus Benedictus, in Ca
ſinenſi cœnobio vita functus & ſepult⁹ erat: & vt ip
prædixerat, diu poſteà à Longobardis illud cœno
bium in ſolitudinem redactum eſt. Volens autem
diuina prouidentia ſacras beatiſſimi viri reliqui
eo, quo par erat, honore affici, & Gallias earum
aduentu conſolari, per viſum præcipit beato Mum
molo Abbati, vt Aigulphum, Caſſinum mitta
ſanctiſſimi Benedicti oſſa indè deportatum. F
cit ita Abbas; & Aigulphus diuina ope fretus adm
rabiliter Caſſinum peruenit; quod quærebat, nul
negotio reperit: & Patrem Mummolum lætiſſ
mus adducit. Extat hac de re libellus conſcr
ptus. Hinc verò, licet nihil tale curaret, magn
apud Regem & aulicos ſanctitatis opinio beat
Aigulpho comparata fuit. Cmque ea fama incr
breſceret, & per id tempus monachi Lirinenſes p
ſtore deſtituti, à Rege Abbatem poſtularent, Rèx h
bito cum ſuis conſilio, beatum Aigulphum præ ca
teris omnib⁹ maximè idoneũ ei functioni iudicaui

Itaque vir beatus à Rege accitus, Abbatis mun
ſuſcipere cogitur. Is verò, quanquàm ſilentio
quiete propter ſacrarum literarum amorem veh
menter delectaretur, æquo tamen animo illud ſib
onus imponi eſt paſſus: ea ſpe vt morum ſuauitat
locúm illum florentiſſimum redderet. Et quidem
fuit primùm m gna cum charitatis ac lætitiæ ſign
ficatione a fratribus exceptus; quibus ipſe tanta d
ſcretione ſalutaria animarum fercula adminiſtra
bat, vt cuncti ſe talem paſtorem nactos eſſe mirific
gratularentur. Aderat omnibus ipſius cõnatib⁹ Deu
eiuſque verbis tantam vim & efficaciam præſtat, v
non modò præſentes eum cupidè audi ent, ſed il
etiam

S. Aigulphus S. Benedicti oſſa quidèm adduxit in Gallias; remanſiſſe verò in caſſinẽſi Cœnobio, redactas in puluerẽ carnes, ibidemque pro corpore integro, piè ac ſanctè à fidelibus venerari; cõprobat C. Baron. Tom. 8. Annal. anno Chriſti 664.

Fit Abbas Lirinenſis S. Aigulphus.

iam, qui à monasterio recesserant, magno cum siderio redirent. Præterea multi quotidiè ad tam imij pastoris ouile & sacram disciplinam conflue- nt;& viri potentes donis amplissimis eum hono- bant, planè vt nihil obstaret, quò minùs quoslibet tri illius instituti cupidos admitteret. *Insigniter præest.*

Sed his mirè torquebatur tortuosus ille serpens, & uidia tabescebat, cùm se ab iis, quos dudum sibi ob- quentes habuerat, excludi cernebat. Itaque suas veterator artes conuersus, singulorum pecto- sedulò explorat: num per aliquos, inter summè cificos discordiæ incendium excitare posset. ndem reperit duos egregios suæ nequitiæ admi- stros, Arcadium & Columbum; quorũ opera par- inter fratres pestiferæ discordiæ semine, totus in incubuit, vt Aigulphũ monasterio exturbaret quò, tore sublato, liberiùs in oues lupus sæuire posset. ndem verò duo isti dæmonis satellites, cùm iam numero confiderent, & sui pectoris rabiem diu- s celare non possent, instar flammæ diu pressæ bitò erumpunt: & ægrè à cæde beati viri, eorumq; i illi adhærebant, manus abstinent. Et quidem ce- ris fugã ad Ecclesiam S. Ioannis periculum decli- ntibꝰ, solus Aigulphus pro sua singulari mansue- dine verbis blandissimis rabiem eorum lenire stu- it; ac tandem post multa, Si, inquit, me propter c fiunt; dico vobis Ionæ verbis: *Tollite me, & mitti- n mare.* Satius enim mihi est à vobis corpore se- tari, quàm vestra dissensione apud vos discrutiari: *Arcadius & Columbus pseudomonachi persequuntur S. Aigulphum.* *Ion. 1.*

Hac ille oratione visus est quidèm ad tempus il- rum turbulentos animi motus compressisse, & se- sse furorem; adeo vt omnem melioris vitæ fru- m promittere viderentur. Sed latebat in pectorum orum latebris serpens antiquus; nec poterat vllis ncti viri monitis vel adhortamentis indè extrahi. amq; per multorum ora impium facinus volita- t, & ad regias vsq; aures perueniret, veriti cõspira- onis auctores, nè Regis seueritas in ipsos anim-

aduerteret, ſtatuunt inter ſe vt alter ipſorum ne
pè Arcadius, relicto monaſterio, ad Clerum ciui
tis populumque ſe adiungeret: alter verò, nem
Columb⁹, in ipſo monaſterio, eorũ qui à ſancto vi
deſciuerãt animos, in ſuſcepta perfidia confirmar

Interea Aigulpho, die nocteque precibus & d
ctrinis inſiſtente, Arcadius tandem ad monaſ
rium redit: fictis verbis & ſimulata humilitate, lo
ſibi reſtitui poſtulans. Cuius peſtilentem anim
vir Dei ſentiens, præciſè non modò negauit, ſed f
tribus annitentibus, cœnobio expulit. Qua ille ign
minia prouocatus, ſumma cum feſtinatione ad N
ceriæ ciuitatis principem Mummulum nomi
abijt: eumque hortatũr, vt feſtinus ad monaſteriu
multas illic reperturus pecunias, ſe conferat. Pr
ceps cupiditatis flamma incenſus, incunctãtèr cap
ſiciter, venitque ad virum Dei; qui eum quòd ſa
cum illo de rebus animæ ſalutaribus colloqui c
ſueuiſſet, lauto ſatis excepit conuiuio; tametſi ex A
doeno Epiſcopo, iam antè inſidias cognouiſſet. Mu
mulo igitur cum conſpirationis ſocijs pranden

S. Aigulphus captus verberatur.

ſubitò inſtar Iudæ turbis ſtipatus aduolat Arcadi
manuſq; beato viro inijciens, ligari eum, ac fuſti
cedi iubet. Vinctus ille grauiterq; cæſus, exultat
Domino, hortaturq; ſuos qui arctiùs ei adhærebar
vt præſentes tribulationes ſummum & maximu

En viri ſancti & ei adhærentium conſtantiam.

Dei donum animis reputarent. Et quidem cùm v
rijs iniurijs ad ſolis vſq; occaſum affecti eſſent, ta
dem è monaſterij clauſtris quaſi ad mortem abri
untur: vbi ſanè mirificis ſe mutuò verbis ad nec
ſubeundam confirmabant. Ruebant in mutuos a
plexus; gratulantes ſibi inuicem, quòd non tantũ
contumelias ſed & mortem pro Chriſti nomine
ti mererentur. Cumque ſuauiſſimis ſermonibus
ſacra ferè ſcriptura depromptis, & noctis tenebras
ærumnas ſuas ſolarentur, accidit vt pre mœrore, q
eſt humane naturæ imbecillitas, & vincti &

ſto

des arctiori summo corriperentur. Vnus verò è stodibus misericordia permotus, tectum carceris erit, eosque ad fugam capessendam hortatur. At nctus Aigulphus, gratijs quidem humanitati il- Rom. 14. is actis consilio parêre recusans, ait; *Siue viuimus, omino viuimus; siue morimur, Domino morimur*; cuius ouidentiæ cùm semel nos permiserimus: eius vo- ntati haud quaquam reluctabimur. Fiat de nobis, od vult ille.

His dictis, Arcadius totius mali huius caput adue- *Arcadij simulatio.* t; blandis verbis sanctorum dolores lenire volens, t vnus ex illis, Trucharius nomine, iusto dolore mmotus, quod suggerebat animus, in faciem ei ijcit; Doleo, inquit, te imitatione filium esse Sa- næ, qui cùm in exitium omnes impellat, etiam nsolator vult videri. Doleo te fratrem esse Iudæ oditoris, qui instar illius pro ficto osculo, sermo- s profers blanditijs quidem mellitos, sed succis nenatis refertos. Sed perfricta frons, cum animi udelitate coniuncta, obiurgatione non retundi- r: immò importunè perstat in sententia, se conso- torem simulans. Vtque magis etiam fidem face- t, se non fecisse, quæ fecerat, ad horam tertiam san- is viris cibos & pocula offert, & tanquam illorum lores miserans, hortatur vt se reficiant. At illi *En veros monachos.* spondent, sibi fas non esse statutam refectionis oram præuenire, quæ hoc tempore, in horam vsq; onam producenda erat. Itaque amotis escis, ad ca- onicam horam dilata refectio est. Quæ cum adue- isset, fusis primùm pro Arcadio precibus, obla- m cibum cum gratiarũ actione pariter perceperũt.

Porrò Mummolus, simulans se illis, quæ fiebant, ensum, à monasterio iam recesserat; sed tertia die diens, præda inescatus, cœpit à singulis instantissi- nè pecunias extorquere. Negãt illi quidquã sibi pe- uniarum esse: vtpotè qui ex vitæ instituto, quod rofessi fuerant, nihil omninò proprij, nè ipsam qui- em propriam voluntatem, possiderent. Itaque

Mummolus princeps diripit res monaſterij.

Mummolus ſua ſpe fruſtratus, nè inanis omninò domum rediret, publica monaſterij bona diripit cunctaque quæ impia & ſcelerata cupiditas ſuadebat ſecum auehit. Eo verò cum præda recedente beatus Aigulphus & cæteri, pro voluntate Arcadij & Columbi ergaſtulo concluſi, decem admodùm diebus ſqualore vexabantur. Quibus exactis, Arcadius & Columbus omnes naui impoſitos vnà ſecum, (incertum quò) per marinos fluctus abripere conſtituunt. Vbi autem longiùs euecti fuêre, ſubitò venti contrarij in nauis exitium conſpirare viſi ſunt; ſed nè ſancti cum impijs pœnas luerent, nauis ita in medijs tempeſtatibus conſeruata fuit, vt tamen diebus quadraginta, toto illo freto oberraret, nec vllo modo littus attingeret.

Sanctorum linguæ præciduntur.

Videns verò Columbus mare ſibi negare exitum, ſimulque metuens, ſi terram apprehendant, & ſanctorum innocentiam, & ſuam crudelitatem patefactam iri, illorum linguas præcidi iubet: nè quo modo impium facinus ſancti proderent. Sed illi præciſis linguis, non minùs quam integris, Domino pſallunt. At miſer Columbus nihil tanto motus miraculo, præcipit linguas eorum radicitùs excindi: ſed nihil efficis, nihil proficis ſæua crudelitas. Edunt verba ſancti, ſinè linguis perfectiſſimè. Audiens id Columbus, addit ſcelus ſceleri, viam omnem modumq; inquirens, vt ſanctos tanti facinoris prodendi facultate priuaret. Igitur nihil à diuinis laudibus ceſſantibus oculos erui iubet. Orbati luminibus corporis, interioris hominis oculos habentes cantabant: *Ad te Domine leuauimus oculos noſtros, qui habitas in cælis.* Atqui nec ſic quidem immanitas Columbi & Arcadij repreſſa, ſuis eos veſtibus nudari iubet, & alijs ſordidis vilíſsimiſque indui, nè externus religioſæ vitæ habitus, internam ſanctorum proderet innocentiam.

Sine linguis loquuntur.

Oculis orbantur.

Pſalm. 122.

Cùm ſic autem varijs atrocibuſque affecti ſupplicijs per multos dies in mari iactati eſſent, tandem

ad

d insulam Caprariam, diè illo, qui totum per or-em institutæ à Christo Eucharistiæ memoria cele-ratur, appellunt. Ibi cùm ingens degeret Mona-horum numerus, fuere incredibili humanitate ab lis excepti, & à diuturnis maris molestijs mirificè ecreati. In ipso autem sacratissimo paschatis die b missæ sacrificio, flagitiosissimus mortalium mnium Columbus, Diaconi functus est ministe-o: & cùm ad id loci ventum esset, quo corporis sanguinis CHRISTI sacramenta percepturi se uicem osculabantur, ille impurus non dubitauit m crudeliter à se mulctatis oscula præbere. At bea-s Aigulphus eiusque socij pro acceptis iniurijs gra-as Deo agebant: suosq; hostes haud aliter quàm in-mos fratres, incredibili charitate complectebãtur.

Appellant Caprariam insulam.

Olim moris erat in ecclesia, vt fideles se inuicem pacis osculo exciperent, antè quàm sacram communionem perciperent.

Expleta verò solennitate, Columbus Ephesum eculi negocijs operam daturus, proficiscitur; Aigul-hus verò cum socijs illo in monasterio reditum ius operiri iussi, exercitijs maximarum virtutum edulò incumbebant. Et quidem Aigulphus, absente emulo, diuini verbi pabula monachis suppeditare ggressus, tanta oris facundia de rebus cælestibus dis-erebat, vt cuncti ab illius ore pendentes, vix ad mo-nentum quidem indè auelli possent. Deus nam-que, qui homini elingui sermonem conferebat, tan-am gratiam pariter addebat, vt humanæ mentis in-elligentiam ferè superaret. Reuersus autem Ephe so Columbus, sanctos viros monasterio abstractus rur-us naui imponit: & à portu deindè sublatos aliam n nauim, ab Africa illis obuiam factam, transponi satellitib' iubet: cum mandato vt eos, ad in ulam * Amaritinam venientes, internecione delere non differrent. Igitur vt ad insulam (quæ Corsicam inter & Sardiniam sita est) peruentum est, carnifices prompta manu ad cædem se parant, sancti orant, paulisper vt precari ipsis liceat; post preces, quib' su-as animas Domino cõmẽdârunt, surgũt. & cũ omni fiducia & alacritate inter verba orationis & Domini

Aigulphus elinguis præclarè de rebus diuinis disserit.

**al. Amarunam.*

Capite cæciditur Aigulphus cum Socijs.

laudes capite cæsi, spiritũ reddũt, tertio Nonas Septẽ.

Apparet sanè, malignissimum dæmonem id molitum esse; vt martyrum certamen perpetuis tenebris inuolueretur: nè haberent homines è propinquo exempla, quibus ad patientiæ capessendas coronas animarentur. Sed cùm truces illi carnifices in sanctorum nece occuparentur, vnus ex sanctis illis, Briconius nomine, scapham nact⁹, indè se subduxit. Fas est credere fraterna eum nequaquàm gloria priuatum, quem non timor à martyrio retraxit: sed Deus ob tantam vtilitatem seruauit. Itaq; is ad monasterium rediens, iam beato Aigulpho substitutum reperit virum venerandæ vitę Rigomirum; cui nuncius tam atrocis cædis, itemq; fratribus magnum attulit luctum & mœrorem. Simul autem eius rei certiorem faciunt Abbatissam Angarismam, à viro sancto ab ineunte ætate tam in scripturis diuinis, quam disciplina monastica probè institutam. Itaq; communi consilio & ope naues parant, & per fideles ministros præclaras martyrum exuuias, hominum quidem custodia destitutas, sed diuinitus conseruatas, ad monasterium reuocant. Et quidem Abbatissæ, caput cum brachio dextero, totum corpus S. Aigulphi obnixè petenti, concessa fuêre: reliquum verò cum aliorum fratrum reliquijs, monachi suum intrà monasterium condiderunt.

Briconius euadit cædem

Rigomirus Abbas S. Aigulphi Successor.

Sanctorum corpora reducuntur ad monasteriũ Lirinense.

Porrò sanctæ Abbatissæ deuotio, suo nequaquam caruit fructu. Nam eius in monasterio soror quædam omni videndi facultate priuata, cum plena fide ad sacras reliquias tota nocte in precib⁹ excubasset, manè redditam sibi lucem sensit, iucundoque animo orbem solis radijs illustratum vidit. Nec modò deuotis sibi & diuina per ipsum beneficia poscentibus, patrocinatus est sanctus, sed & ipsi suo persecutori opem tulit. Columbus enim auctor cædis eius, cùm ea nocte, quæ diem martyrij eius sequitur, in lectulo se quietis causâ reposuisset, mox ei astitit vir Dei, seuera cum obiurgatione, cur tantis immeritum se

Ad reliquias S. Aigulphi. Cæca monialis lumen recipit.

Visio terribilis Columbo offertur.

malis affeciſſet, & innoxium ſanguinem fudiſſet: atque iјs dictis, guttam fuſi ſanguinis tulit, eaque in pectore & dorſo eius circulum pinxit. Tunc miſer ille tremebundus ad pedes eius corruens, rogauit inuictam & ſolitam eius manſuetudinem, nè ipſum tāti ſceleri obnoxium, diuino iudicio reſeruaret. Eius precibus flexus vir beatus, alterum expūgit circulum, alterum abolere noluit; dicens id fieri non poſſe, donec apud Clodoueum regem & Ebroinum maiorē domûs, publicumque Francorum iudicium ei remedium afferretur, quod etiam factum eſt. Nam iuſſu Regis quæſitus & comprehenſus, in vincula coniect⁹ eſt; lataque in eum ſententia diris pœnis affectus, & tandem interfectus eſt. *Columbus dat pænas atrocitatis ſuæ.*

MARTYRIVM PRAECLARAE VIRginis S. Seraphiæ. Ex eo quod eſt apud V. P. Laurent. Surium. Coronata eſt anno Chriſti 122. Alexandri Papæ 2. Hadriani vero Imperat. 3. *C. Baron. Tom. 2. Annal.*

CVm terribilis perſecutionis dies Chriſtianis innotuiſſet, & multi per orbem terrarum pro Chriſto cæderentur, ſancta Virgo Seraphia, ciuis Antiochena, apud oppidum Vindinenſe in domo illuſtriſſimæ Sabinæ, quā etiam ab impio ſimulacrorum cultu ad ſanctiſſima Chriſti ſacra pertraxit, morabatur. Eò Beryllus præſes promptam militum deſtinauit manum, qui eam ad ipſius tribunal vinctam adducerent. Sed cum ei ſe comitem adiunxiſſet Sabina, Præſes eam reueritus (erat enim claris admodum natalibus orta) dimiſit vnà cum illa etiā S. Seraphiam. Poſt triduum verò Præſes, extructo trāſpōtem tribunali ſupra arcum Albini vbi ſolebāt iudicia exerceri, præcepit adduci Seraphiam, toto illo triduo martyrij deſiderio vehementer ardentem. Eā igitur ab officiarijs ex ædibus raptā, ſequitur rurſus Sabina.

3. Septemb. Licet Paſſa ſit 29. Iulij.

Seraphia Sabinam conuertit.

Trahitur ad tribunal Berylli Præſidis.

Sabina. Sed cùm cerneret se illam eripere non posse, iusto animi dolore commota, exclamās ait ad Præsidem; Canis rabide Asiatice, noli tuam in perniciem sanctam Dei Virginem & dominam tuam iniurijs afficere. Propè est enim Christus De⁹ noster, qui te & Imperatores tuos pœnis afficiet sempiternis, propter maleficia quæ in seruos Dei viui, crudeli & impia mente expromitis. His dictis, abijt lachrymans in domum suam.

Sabina Præsidem obiurgat.

Tum verò Præses ad Seraphiam cōuersus, Sacrifica, inquit, dijs immortalibus, per totum orbem à cunctis honoratis. Cui Seraphia respondit; Ego Christiana sum, & omnipotentem Deum, cæli terræque conditorem timeo & veneror: vestri verò dij, quos me adorare præcipis, dæmones sunt. Tunc Præses, Accede igitur, inquit, & Christo tuo sacrifica. Ego verò, ait Seraphia, quotidiè illi offero sacrificium. Et vbi, inquit Præses, est templum Christi tui? vbi sacrificiū quod illi offers? Dixit Seraphia; Hoc est illud sacrificiū, vt meipsam mundam illi exhibeam studio castitatis, & alios quam plurimos, eius gratia adiuta, à morte ad vitam, à tenebris ad lucem, à cultu dæmonis ad eius seruitutē, in qua vera salus & vita consistit, adducam. Præses ait; Hoccinè est ergo templū & sacrificium Christi tui? Hoc ipsum, inquit Sabina; quo nullum præstabilius est, quàm verum Deum nosse, illique tota mente atque virtute, piè viuendo, seruire. Ergò, inquit Præses, Tu ipsa es templum Dei tui? Respondit Sabina; Si eius freta auxilio mundam me conseruauero, illius vtique templum ego sum, cùm dicat scriptura: *Vos estis templum Dei viui, & Spiritus Dei habitat in vobis.* Præses ait; Si ergo violata fueris, desines esse templum Dei tui? S. Seraphia respondit: *Si quis templum Dei violauerit, disperdet illū Deus.*

Constantia S. Seraphiæ.

2. Cor 3.

Ibidem.

At Præses id haud intelligens, iussit eam duobus lasciuis AEgyptijs iuuenibus tradi, vt ea tota nocte abuterentur. Accipiunt ergò illam impuri iuuenes, abductam-

Traditur duobus iuue-

abductamque in cubiculum valdè obscurum, ad fœdas voluptates allicere cogitabant. Illa verò primo ingressu ad preces conuersa, Christi IESV sponsi sui implorauit opem, ea virtute atque animi fiducia vt sub prima noctis hora, qua impudici ad eam accedere tentabant, terribilis terræmotus & sonus subitò excitatus totum oppidum cōcurreret: & iuuenes metu & horrore penè exanimes, humi deiiceret. Cernēs autem virgo sanctissima diuinum sibi adesse auxilium, gaudio incredibili perfusa, totam illam noctem, extensis ad cælum manibus, in laudibus & gratiarum actionibus Domino exegit.

nibus deflo-randa.

Lasciui iuuenes diuinitùs puniuntur.

Mane verò facto, missi adsunt à Præside satellites qui visis iuuenibus humi miserabiliter stratis, & virgine in Christi laudibus mirabiliter exultante, renunciant Præsidi, iuuenes membris omnibus dissolutis, neque loquendi neque exurgendi vires habere. Fit protinus magnus hominū concursus; paratur tribunal; & virgo eximia pulchritudine prædita, ad Presidē adducitur. Tunc Præses per ludibriū ait ad eādem; Quid est Seraphia? Satisnè factū est desiderio, an adhuc ferues libidine? Cui Seraphia, Tu quidem, inquit, pro peruersitate mentis tuæ, quam occupat diabolus, irridens hæc loqueris; ego verò eos, quos tu dicis iuuenes, nec sensi, nec apud me fuisse scio. Tum Præses, Dic, ait, quibus maleficijs iuuenes eneruasti? Respondit Seraphia: Nobis Christianis magicas exercere artes fas non est. Quos autem vos per maleficia vestra interficitis, eos noster & omnium Dominus Christus Iesus inuocatus vitæ restituit. Pręses ait; Si ergo Christus tuus maleficas omnes artes superat, inuoca illum, vt his iuuenibus pristinas reddat vires: ex quibus tum discere poterimus, quid tota apud te nocte egerint. Ego verò certissimè sic sentio, idcircò quibusdam malis artibus te illos dementasse, ne tuam turpitudinem proderēt. Fac igitur, vt iuuenes resumptis viribus loquantur, vt tui coporis integritas, quam prædicas, nobis innotescat.

Tum

Tum Seraphia, adductis ad tribunal iuuenib9, prolixas Domino preces fudit; iisque expletis, fide plena accessit: & iuuenes omnibus membris destitutos ac planè lãguidos, in nomine Christi Iesu surgere præcepit. Exilierunt illi dicto citius, & populo non immeritò admirante. Præses pariter stupore confixus iubet edicere iuuenes, quo pacto fœmina & mentis & membrorum eos officio priuasset, Respondent illi iuuenem quendam præstanti corporis forma, & mirabili splendore aduenisse; qui se medium puellam inter & eos interposuit; cuius splendor tremorem & caliginem & defectionem illis intulisset, atque ex eo tempore in præsens vsque se mentis compotes non fuisse. Vndè inquiunt, necessario concludimus eã aut magnam esse, aut certè eius Deum reuerà magnum esse. His auditis. Præses, Dic, inquit, Seraphia quibus artibus isthuc effeceris, & quamprimùm te missam faciam. Respondit virgo; Ego malas artes odi: immò Christiani omnes expresso Christi nomine incãtationes omnes profligabunt, nec quicquã eis officient.

Sanat iuuenes pessimè mulctatos.

Tunc Præses ardentes ei lampades admoueri præcepit; quæ protinùs extinctæ sunt: & qui eas applicabãt, resupini in terram cecidêre. Sãcta verò Seraphia, sublatis ad cælum oculis gratias Deo agens, Præsidẽ sua virtute & constãtia pudore afficiebat. Is verò dedecoris impatiens fustibus eam cædi iussit. Quod cũ fieret, ingens terremotus vindictam de Præsidis scelere expetere videbatur; namq; fragmentum quoddã è fuste, quo virgo cædebatur, in præsidis oculum insiliens, triduò post ei lumen ademit. Tum ille furore correptus, capitis eam damnauit; quã illa sententiam cum gaudio excipiens niueam virgineamque ceruicẽ iuxta aream Vindiciani trans arcum Faustini, lictori feriendam præbuit; quarto Kal. Augusti: cuius sacratissimas reliquias illustrissima Sabina colligens, suo in monumento reposuit, quod ipsa sibi magno studio parauerat.

Lampades ei admotæ extinguuntur.

Ceditur fustibus.

Capite plectitur.

VITA

VITA S. REMACLI, EPISCOPI TRAiectenſis(qui Epiſcopatus poſteà Leodium translatus eſt.) Ex ea quam (claruitis Anno Domini 850) Notgerus Antiſtes Leodienſis vir Doctiſſimus conſcripſit. Claruit Anno Domini 658. & Reliquis ſub diuerſis Francorum Regibus.

C. Baron. To. An. 8.

3. Septemb.

QVo tempore Clotarius Rex Franciæ regnum ſub Dominicæ fidei iugo florentiſſimum adminiſtrabat, & inclytum filium Dagobertum Auſtraſianis præfecerat, is erat regni illius Chriſtianiſſimi ſtatus, vt innumeros pene vtriuſque ſexus homines meritis & vitæ ſanctitate ornatiſſimos ſuppeditaret. Vix enim, vel hoc ipſo tempore, vlla aut rara intra regni iſtius limites Eccleſia inuenitur, quę non alicuius eius tempeſtatis ſancti illuſtretur patrocinijs. Atq; vt innumeros prætermittamus, Eligius & Audoën⁹ viri ſancti, regiæ miniſterijs fungebãtur; beatus item Arnulphus & Romaricus, Regi à conſilijs haud contemnendam toti regno operam præſtabant: S. Amandus & beatiſſimus Remaclus, ſanctuſq; Goar, Aquitaniam ortu ſuo illuſtrabant. Habet ea præter caſtra & loca munita, vrbes quatuordecim prægrandes; eaſque populoſas & celeberrimas: è quibus duæ ſunt metropoles; vna Burdegalenſis magnis ſemper viris conſpicua; altera Bituricenſis, cuius tum Archiepiſcopus ſanctus fuit Auſtregiſilus; & B. Sulpitius Archidiaconus: B. Auſtregeſili in epiſcopatu ſucceſſor. In quorum parœcia per id tempus beatus Remaclus in hanc lucem eſt editus, patre Albutio, Matrima matre: ſtirpe cum opibus & generis nobilitate, tum moribus & pietate ſanè illuſtri.

En ſtatum Gallicanæ Eccleſiæ florentiſſimũ.

S. Remacli patria & parentes.

Igitur pientiſſimi parentes, vt filium ſuum pari virtute ac pietate ornatiſſimum haberent, eum B. Sulpitio literis moribuſque imbuendum tradiderũt. *Inſtituitur à S. Sulpitio.*

Apud

Commendatur S. Eligio.

Apud quem primis pueritiæ annis præclarè exactis, inde fuit Beato Eligio, viro inter eius ætatis homines meritorum gratia facilè primo, commẽdatus. Is verò generoſæ indolis adoleſcentem in Solenniacenſi monaſterio, quod ſuo in fundo conſtruebat ſacris monaſticæ diſciplinæ inſtitutionibus exactè imbuit; præclarè prudenterq; ſecum ſtatuens, magna ingenia ad res maximas nata, nunquam in dignitatib⁹ feliciter verſari poſſe, niſi primo profundam numinis diuini cognitionem, ac ſalutarem timorem hauſerint. Cæterùm Remaclus in illa palæſtra tã ſedulò ſtrenueque die ac nocte ſeſe exercuit, vt ſtemmatis ſui nobiliſſimi & opum maximarum oblitus, totum ſuum amorem Chriſto conſecraret: nihilque ardentius in votis haberet, quam totum vitæ decursũ in ea ſpiritali lucta exigere. Interim B. Eligius mandato Regis ad regni quædam negocia prudentia ſua adminiſtranda euocatus, non dubitauit curam totius monaſterij Remaclo committere: eumque ſibi ſubſtituere.

Præficitur monaſterio.

Remaclus ea cura tanquàm ſtimulis quibuſdã ad omnem perfectionem multo ardentius ſectandã incitatus, tanta contentione ad apicem virtutum omnium annisus eſt; vt fama ſanctitatis eius longè lateque ſparſa, ad ipſos etiam aulæ proceres perueniret. Quid igitur? Clamant certatim omnes, tantum virũ, tam illuſtribus meritorum inſignibus decoratum, Regis præſentiæ haud deeſſe debere: vt eius prudentia difficillima quæque regni negocia diſponantur. Euocatur ergo & honorificè, vt par erat, in regiam deducitur: magno deinceps omnibus ſolatio futurus.

Cogitur in Regis aula verſari.

Per id tempus defuncto Ioanne Tungrenſium vel Traiectenſiũ antiſtite, inclytus Rex Dagobertus beatum Amandũ in ea cathedra collocare nitebatur. Et quia cum iniuria eum expulerat, ab illo ob quædam facinora reprehenſus, vt arctius eum ſibi deuinciret, obtulit ei filium ſuum Sigebertum è ſacro fonte ſuſcipiendum: quem etiam vir ſanctus diſciplinis erudijt.

dijt. Inde inuitum & planè reluctantem, Traiectensiũ sedi præfecit; quam ille quidem toto admodum triẽnio multis magnisque laboribus, sed nullo penè tãtæ operæ fructu, regendam suscepit; prorsus vt incolarũ scelere offensus, excusso pedum puluere, indè recesserit. Incompertum verò est, quanto tempore plebs Traiectensis deindè pastore caruerit.

S. Amandus fit Episcopus Traiectẽsis.

Verùm enim verò cum a Sigibertũ pater Austrãsianis Regem dedisset, & in Mediomatricum vrbe sedem constituisset, Traiectẽses ex communi Sacerdotum electione, magnatũ multa frequentia, & omnium Ordinum postulatione, eiusmodi preces offerunt, neminem ipsis nisi beatum Remaclum Episcopum præfici debere. Commemorarunt deindè plurima de insigni eius & prudentia & sanctitate; eximiã verò charitatem, & promptũ de omnibus benemerendi studium, laudibus in cælum extulerunt. Illis eorum sermonibus permotus Rex, accersit ad se beatũ Remaclum, eumque modis omnibus reluctantem, ea sede dignissimum pronunciat. Tum Remaclus, veritus ne diuinæ resisteret voluntati, inuitus quidẽ septimus & vicesimus Tungrensi vel Traiectensi Ecclesiæ antistes datur: vt verbi diuini semina, quæ hactenus apud se celauerat, pluribus impertiret. Qua verò religione, qua integritate, illud munus executus sit, non opis est nostræ explicare.

a Claruit anno 647 &c. teste C. Barõ. Tom. 8. Annal. De eiusdem Regis virtutibus laudatis, vide de anno Christi 658.

Sedem Traiectensem inuitus obtinet S. Remaclus.

Multorum ille cœnobiorũ, & fundator & rector, discipulos habuit admiranda sanctitatis opinione celebres. In quibus beatus Theodardus, illius etiam in dignitate successor, martyrij gloria decoratus è vita abijt. Itemque S. Lambertus, qui itidem sua tempestate egregium se martyrem exhibuit. Beatus quoque Adelinus, in Aquitania natus, & peregrinationis eius (vt fertur) comes: post obitum etiamnũ miraculis clarus. Quin & S. Trudo cuius vitæ institutũ, & futuræ sanctitatis excellentiam, ordinemq; disciplinæ diuinitus multo ãtè cognoscere meruit; quæ in ipsius Trudonis vita latius ibidem explicantur. Interim

Præclari aliquot Sancti eius discipuli.

rim

rim Beatus Remaclus cùm die ac nocte in commisso sibi grege pascendo sedulus incūberet, cœpit maiori pariter ardere desiderio liberiùs Deo vacandi: vt possit quàm suauis sit Dominus, vberiùs gustare. Porrò

Sigebertus Rex multa condidit monasteria.

per id tempus Sigebertus inter alia à se condita monasteria, in loco quem Casæcongidunum vocant, ad Sesmarum fluuium, procerum consilio, cænobium Apostolis Petro & Paulo sacrum construxit: idque sua liberalitate ditatum, & optimis spiritalis militiæ habitatoribus instructum beato Remaclo regendum tradidit. Nec recusauit vir beatus; & maximè desiderio allectus, vt se totum ibidem vni solique Deo offerret. Itaque rupem orationis studio aptissimam, ferramentis excindi & aptari curauit; in qua tā egregiam cælestibus disciplinis nauauit operam, vt eadē posteà & dæmonibus terribilis, & hominibus supernorum virtute beneficiorum maximè salutaris esset.

RogatRegē, vt monasteria construat in Arduēna.

At eius tandem loci pertæsus, (nimirum quod potentiores quidam magnas ei molestias inferrent) petijt obtinuitque à Rege, vt liceret in Arduenna, quæ sola cœnobiorum expers erat, cæleste quoque domicilium construere.

Itaque regia auctoritate & necessarijs munitus comitibus, Arduennam syluam, paludibus & montibus impeditam petijt: atque Vvarchinnam fluuium adiens, inuenit illic certa indicia, loca illa quōdam idololatriæ fuisse mancipata. Erant enim ibi lapides Dianæ nominibus & effigie insculpti: fontes etiam hominum quidem vsibus apti, sed dæmonum infestatione obnoxij. Quæ vt adhibita adiuratione per Christi nomen & S. Crucis signum ritè expiauit, locum Malmundarium appellari voluit; quasi à malo mundatum. Extruxit autem ibi oratorium; cellulis & domicilijs in vsus seruorum Dei distinctum. Et quia is locus in Agrippinensi diœcesi situs erat, cœnobiū suscepit construendum, quod suæ diœcesis limitibus contineretur. Procedens ergo inde quasi ad duo milliaria Occidentem versus, Callam riuulum, qui pa-

Malmundarium cur sic dictum, eiusque origo.

rochijs

ochijs conterminus est, transijt; & ad Amblauam uuium in cuiusdam mõtis confinio substitit; vbi aquamdiu commoratus, multa de se sanctæ conuertionis exempla dedit. Etsi autem locus ille fontius diues esset, tamen quia angustior, eo relicto, ad rientem gressus reflexit; vbi locum proposito suo turoque operi accommodatiorem inuenit. Porrò uod feræ eò vndique ceu ad stabulum vel potûs vel astûs causâ confluerent, antiquitùs ille locus Staulaus dictus fuit. Quod nomen vir sanctus minimè nmutandum censuit; sed & dici & esse voluit fideum animarum stabulum. At verò fratribus, studio ri Dei illic congregatis, non paruum sæpè terrom attulit strepitus ferarum, eò cateruatim accurntium; ita vt cum horrore quodam frequenter ad eatum Remaclum confugerent: eiusque opem cona diaboli machinas terroremque anxij implorant. Quibus vir diuinus, præter alia monita, remeum sacrosanctæ Crucis signum fronti impressum are solebat; ipse non rarò expertus, impotentem æmonis vim sola Crucis virtute concidisse.

Stabulense monasteriū conditur, & eius nominis etymologia.

Virtus Crucis contrà insidias dæmonum.

Tandem vtriusque monasterij structura ad culen perfectionemq; fœliciter perducta, Remaclus motioris vitæ sectandæ & captandæ solitudinis casionem adeptus, Regem adijt, petijtque vt sibi sideratam diu eremum inhabitare cupienti, Theordum in munere episcopali substituere dignarer. Perculit ea vox Regem inprimis, tum subditos nnes, tantoq; mærore affecit, vt omnis ætas abeunm eum lachrymis prosequeretur: At ille perrexit nere suo, & permultos sanè suo exemplo ad imitaonem pertraxit. Quis enim apud illum tristitiam on mutauit in gaudium? Quis iram animi tranuillitate & pace non depulit? Quis laborum onere ægrauatus, eius non est adhortatione erectus? Quis dolescens sæuientis libidinis igne succensus, on confestim ad eius admonitionem saluberriiam pudicitiæ cultor extitit? Curabat vexatos à dæ-

S. Remaclus monasticam sectaturus vitā, Theodardum sibi petit substitui.

monio illicitis cogitationib. ęstuātes, ab opere malo retrahebat: docens eas ad petram Christum allidere. Nouerat quo quisque laboraret morbo: & ex vitæ meritis singulos existimans, pro ratione defectuum congrua adhibebat medicamina.

Proficiscitur Romam. Intereà verò vt vidit vtrumq; monasterium Stabulense & Malmundariense, optimis sanctissimisque disciplinis egregiè constitutum, Romam, S. Petri, aliorumque sanctorum suffragia imploraturus, profectus est. Vbi tamdiu in vota precesq; incubuit, donec diuina & angelica consolatione fretus, quandam reliquiarum eiusdem beatissimi Apostoli partem meruit obtinere; quæ quidem apud nos auro gemmisq; ornatę præcipuo cum honore asseruantur.

Fœlix obitus eius. Tandem verò pòst diuturnam Christo exhibitam seruitutem, leui correptus morbo, cum se sacrosancti Corporis & sanguinis Domini viatico cōfirmasset, inter suorum lachrymas & singultus, animam Creatori reddidit. Corpus fuit, summo quo par erat honore, in beati Martini oratorio sepultum. Successit autem ei Dominus Papolenus; atq; illi Sigolinus; & deindè Sigolino Goduinus; qui sancti viri corpus in Ecclesiam S. Petri transtulit: vbi per eius merita Dominus multa miraculorum signa effecit.

Primi Abbates Stabulenses & Malmundarienses.

Clarus miraculis post obitum.

C. Baron. Tom. 2. Annal.

MARTYRIVM S. MARCELLI; QVO apud Cabilonem pro Christo coronatus est, anno Salutis 179. Soteris Papæ 5. Marci Aurelij Imperat. 17. Ex eo quod extat apud. V. P. L. Sur.

4. Septem.

** Marco Aurelio.*

Lugduni 50. martyres.

CVm sub * Antonio Imperatore per omnes prouincias & ciuitates sæua persecutionis flāma in Christianos sæuiret, Lugduni quinquaginta viri, sacræ religionis cultui deditı, diuersis suppliciorum generibus cruciandi, in ergastulis detinebantur. E quibus duo primarij, beatissimi Marcellus & Valerianus, patefacto diuinitùs carcere

vt

t habet doctrina Euangelica, ad aliam ciuitatem *Matth. 10.*
am aufugerunt. Quod quidem diuina prouidentia *Marcellus*
actũ nemo ambigit; vt ad illa properarent loca, vbi *& Valeria-*
entiles, & doctrina eorum & martyrio, ab impio *nus è carcere*
lolorum cultu ad Christum adducendi erant. Por- *clam fugiũt.*
cùm sic persecutionis turbinem declinarent, non
ente, sed flumine, non fide sed itinere separati
int. Valerianus enim Augustodunum petijt. Mar-
llus Sequanæ territorium: vt vtriusque ripæ acco-
s ad verum Dei cultum diuinis sermonibus con-
erterent: vt non solùm proprij sanginis effusione,
d etiam multorum ad Christianam religionem
aductione, de diabolo triumpharent.
umque Marcellus latendi studio viam occulti
ineris conficeret, Dominus noster Iesus Christus
onfessorem suum diutiùs latere passus non est. Qui-
im enim Lationus ab improuiso eum hospitio ac-
pit: is statuam Martis equestrem, Mercurij etiam
Mineruæ simulacra, ex quodam metallo fabrefa-
a, in ipso vestibulo collocata, peculiari cultu pro-
quebatur. Cuius profanæ superstitionis errorem *Marcellus*
im sanctus Dei non sine multo animi dolore vidis- *hospitem suũ*
t, admonet hospitem, vt ab hac miserabili super- *ad Christum*
tione discedat; asserens saxa carentia sensu, non *conuertit.*
osse cuiquam opitulari: & illos aut brutis pecudibus
omparandos, aut non multum à saxis distare, qui
eos crederent, quos humana manus ad dæmonum
militudinem effinxisset. Ea obiurgatio tantam a-
d Lationum vim habuisse fertur, vt breui tempo-
tota eius domus, contempto errore, ad fidem
hristi conuersa sit. Cùm autem non irrito labore
iquamdiu illic Marcellus hæsisset, audit feruere lo-
s omnibus persecutionis procellam. Itaque relicta
rbe Cabilonensi, Argentomagensis aggeris vicum
etit; vbi in Priscum præsidem solenni epularum
pparatu profana sacrificia numinibus suis immo-
antem incurrit: & ab illo hospitalitatis studio ad
onuiuium inuitatur.

Obiurgat Priscum Præsidem & conuiuas eius ob idololatriam.

Sed sanctus Dei martyr ab illis epulis abhorrens, conuiuas obiurgandos potius censuit, quàm vitandos. Ea verò reprehensione vt Christianum se esse declarauit, omnium ea sententia fuit, nouis eũ suppliciis excruciandum; ad arboris nempè ramos natura diffusos toto corpore duris restibus alligandum, atq; ita vi adductis ramis & posteà laxatis, membris omnibus discerpendum. Sed sancto martyre fidei cõstantia in confessionis suæ proposito fortissimè perdurante, cruento persecutori nequissimæ crudelitatis consilio illud atrocius visum est, vt sub populi conspectu, diuersis pœnarum generibus conficeretur. Iubet itaq; eum ad Saturni statuam duci, quæ Araris ripæ imminebat; & ad Solis simulacrum, quod ab alia fluminis parte colebatur: quibus si nolit sacrificiũ offerre, gladio caput eius amputari. At fides martyris cælesti virtute confirmata, frangi non potuit; sic verò quoties esset interrogatus respõdit; Quisquis Deum viuum totis animi viribus, & perfecta cordis fide complexus est, insensibilib⁹ idolis nunquam sacrificabit; quæ cùm sint ex ære & saxis confecta, nefas planè est animam cælitùs datam, vitæ suæ auctore neglecto, ea colere; quod quidem diabolus in humani generis certissimam perniciem hortatur. Se verò nunquam eò adductum iri, vt tam profanis sacrificiis contaminetur: vtpote qui Christo quotidie hostiam sinceram offerat; potius verò præcedentium sociorum exempla secuturum: Cum quibus se speret æternæ beatitudinis præmia adepturum.

Inuicta S. Marcelli constantia.

Nota insolens immanis supplicij genus.

Cernens igitur Præses eum nec minas, nec supplicia reformidantem, furentis iracundiæ stimulis incitatus, inaudito crudelitatis genere defodi eum cingulotenùs & rectum stare iubet: vt sepultura viuo esset ad pœnam, quæ vita functis impenditur ad requiem. Atq; in hunc modum inuictus Dei martyr, secundo à Cabilone milliario, viuens in Christo sepelitur; & in tertium diem in Dei amore & laudibus perseuerans, impollutum Domino reddit spiritum:

um: ſancti corporis exuuias, nobis ad patrocinium
relinquens.

VITA SANCTISSIMAE IDAE *Coniugatæ. Ex ea quæ est per Vffingum monachum VVertinenſem S. Ludgeri. Quo tempore claruerit patet infrà.*

Ioan. Molan. In Addit. Martyr. Vſuardi.

EO a tempore quo Carolus Imperator multis victorijs inclytus, Saxonum & Francorum ſceptra multarumq; gentium frena fœliciter gubernabat, fuit inter alios Orientis proceres, qui exercitium propter Galliarum ſeditionem in Occidentem dirigebant, quidam Præfectus Egbertus nomine; qui grauiſſima in itinere correptus infirmitate ab ea quam adminiſtrabat præfectura, ſecedere coactus fuit. Porrò cum eſſet prædicto Auguſto, ob inuictæ conſtantiæ & prudentiæ opinionem, eximiè acceptus, fuit eiuſdem cura & ſtudio inſigni cuidam Comiti, laudibus humanitatis præ cæteris ornatiſſimo, commiſſus; vt quibuſcunque poſſet beneficijs eum foueret, & medicorum opera ad ſanitatem reuocaret. Erat autem Comiti filia vnica, egregia ſanè forma & commodis morib' virgo; quæ ab inſita humanitate ægrotanti die nocteque ſedulo ſeruiebat, & congrua doloribus adhibebat medicamina; tanto ipſius præfecti ſolatio ac gaudio, vt eam ſi optata ſalute potiretur, ſibi coniugem expetere apud ſe decerneret.

4. Septem. a. Circa annum Christi 804. iuxtà C Baron. Annal. Tō. 9.

Egbertus Præfectus Caroli Magni grauiſſimè infirmatur.

Humaniſſimè à S. Ida tractatur.

Intereà Imperator, rebus in tutum compoſitis, victor reuerſus, haud immemor amici apud Comitem relicti, ciuitatem, in qua decumbebat, viſitandi gratiâ adijt: eumq; viribus nonnihil reſtitutum, magno animi ſui gaudio reperit. Dumq; mutuo aliquādiu colloquio fruerentur, illuſtris vir Egbertus, poſt multa humanitatis officia ab Ida ſibi exhibita Imperatori relata, ait ſe præfatæ virginis nuptias vehe-

Carolus Imp. eum viſitat.

Egbertus petit S. Idam sibi vxorem.

menter expetere: quapropter se Augustum obnixè orare, vt eius consilio, imò Dei auxilio, tam insigni & chara consorte potiri mereretur. Princeps ea postulatione gauisus, ilicò parentum virginis tentata voluntate, haud grauatè eorum adeptus est fauorem; quem vt magis etiam magisque incenderet, Præfectum amicum, quanquàm potentia & diuitijs inclytum, multis insuper possessionib⁹ locupletauit, ornauitq; muneribus: quatenùs viciniori potentia soceris acceptior factus, nō minori apud illos, quàm in genitali solo præcelleret dignitate. Insuper etiam cunctis Saxonibus, qui Rhenum inter & VVisurgim maxima flumina inhabitant, ducem præfecit. Post hæc sponsam suam Christianissimam ipse admodùm religiosus, cum Dei timore suscepit, secumque deindè in patriam auexit.

Visio S. Idæ.

Porrò dum itineri insistentes perpetuas Deo laudes iubilant, se seq; mutuo dulcissimis colloquijs ad castum Dei amorem & pietatem inflammant, venerunt ad locum quendam iuxtà Lupia flumen, qui Saxonica lingua Hirutfelt nuncupatur; amœnis consitum ne moribus; ibique inuenta non magna planitie, fixis tentorijs, noctem illam exegerunt. Intereà, omnibus alto sopore depressis, venerabilis matrona angelica visione monita est, fore vt ibidem oratorium suis sumptibus construeret: in quo Domino liberius deseruiret, postque vitæ huius cursum consummatum, eodem in loco sepulturam vnà cum marito haberet. Hæc vt ab angelo acceperat, manè facto, marito exponit, sciscitaturque gratulabunda, quomodò ea animo illius cederent. Accommodat ille verbis fidem, hortaturq; coniugem, vt pijs operib⁹ insistere, & cæleste numen propitium illis reddere pergat. Nec multò post eodem in loco Basilica polito opere construitur: Virginique Matri & S. Germano Episcopo consecratur.

Construitur Ecclesia in honorem S. Virginis Matris & S. Germani.

Obijt Egbertus.

Non paucis verò post hæc annis, Egbertus Deo hominibusq; charus, ex hac vita in cælum migrauit.

Quo

Quo defuncto, beata Ida totum suum amorem in Christum transtulit; deditque operam vt cunctis ornata virtutibus, eius oculis quam maximè placeret, cuius amore incredibili ardebat. Itaq; vt Christum in eius membris foueret, congestas ex annuis redditibus opes mox in cælestes apothecas transtulit: & pauperes admirandis beneficijs affecit. Construxerat sibi marmoreum sarcophagum longè ante supremum diem; quem duabus quotidiè vicibus, diuersis alimentorum aliarumvè rerum impensis summotenùs implebat: eaque deindè pauperibus & afflictis hilariter distribuebat. Excubiarum mirè patiens orationi diu noctuque insistebat: eratque ei summa inprimis cura, vt mens cælestibus rebus assiduò intenta, nullo terrenæ conuersationis puluere conspergeretur. Hinc extrà cellæ, quam incolebat, ianuam, nunquàm pedem extulisse fertur: nisi dum inopum stipendijs deseruiret. Talibus virtutum insignibus sacrosanctum suum adornauit velamen. Nec non inter agendū, cautissimè studuit popularem vitare fauorem; firmissimam in cælis spei anchoram figens, vt ad plenam perfectionis (quæ Deus est) pertingeret charitatem.

Benignitas eius in pauperes.

Eccè quàm fuerit solitaria.

His ad desiderabilem finem perductis molesta vitalium valetudine acriter pulsata, horam præsensit vltimam. Itaq; accito presbytero suo Berrgero iustis ex causis sibi fidissimo, pluribusque seruis Dei, preces eorum expostulat, vtque in ipso vltimo diri certaminis conflictu victoriam sibi à Domino impetrent, profusis lachrymis precatur. Factum est, oratum est; de cælis auditum est; quod iam olim prædestinatum est. Sicque illa carnali fasce leuata, spiritū amatori suo Christo transmisit. Corpus eius fuit pijs cum laudibus in arcam saxeam, quàm suprà retulimus, illatum: & in ipsa porticu, qua se diuino cultui mancipauit, honorificè tumulatum; vbi eius sanctitas & in cælesti regno gloria, maximis virtutum miraculis coruscat.

Obdormit feliciter.

Sepulchrum eius miraculis gloriosum.

Bertgerus presbyter qualis fuerit. Porrò Bertgerus (neque enim eximia illius viri sanctitas silentio præteriri debet) ex illorum erat contubernio, quos beata Ida primùm de Gallijs secū aduexerat, vir religiosæ conuersationis & probatæ castitatis. Inter cætera namque grauitatis eius insignia, fertur nunquam suis in tectis muliebrem personam commorari, aut domesticis vsibus inseruire passus fuisse. *Obitus & sepultura eius.* Cui etiam ob tantam cordis innocentiam à Deo collatum est, vt extremam vitæ horam præsciret. Nam eo ipso quo obiturus erat die Missarum ex more sacramenta cōsummauit; ac mox Dominico consignatus viatico, in ipsis vestibus sacerdotalibus antè sanctum altare animam reddidit Creatori; cuius corpus ob egregium iustitiæ meritum, propè Idæ tumbam dignè humatum est.

Post hæc autem cùm ipse locus ab alijs hæreditaria successione posſideretur, & ob præsidentium incuriam vilitatibus obsolescere cœpisset continuò benignus Dominus sanctæ famulæ suæ merita ad castigationem improborum terribili patefecit euentu. Nam præclari Comitis Ludolphi amabilis sobo- *Quantæ sanctitatis hæc matrona extiterit, effossio istius pueri protestatur.* les, dum adhuc in albis ab hac luce raperetur, ad eandem Ecclesiam defertur. Et quia sanctæ Dei opinio necdum in aperto emicuit, penès eam pusionem sepelierunt; qui die sequenti de tumulo extractus antè ianuam vestibuli inuenitur, in quo erat inclusus. Stupefacti, quibus res erat commissa, corpusculum denuò pristino loco abdiderunt; quod nihilominùs inuisibili iterū violentia diuinitùs proiectum repererunt. Obstinatis ergò animis incassum laborem præstigijs imputantes, tertia vice vaga ossa recondunt. Sed in vanum vires expenderunt, quia quod hesterno labore fuerat oppilatum, tunc in extremo atrij angulo viderunt euulsum. Quo demùm pudore mulctati, ibidem terræ commiserunt. Hoc prorsus formidabili portento claruit, quanta proue-ctione beata Ida in cælis vtatur, cuius sepulchrum

DEVS

Devs nullo carnalis corruptelę fœtore in terris zelatus est maculari. Quin & anno Dominicæ Incarnationis 980. cum huius benedictæ Dei matronæ sacra ossa de tumulo in Ecclesiam essent transferenda, amoto marmoris operculo, suauissima mox fragrantia de monumento eructans, tam odifera adstantes omnes iucunditate respersit, vt liquidò vniuersi sentirent, ob innotificanda sāctissimæ huius merita, illam cælitùs esse destinatam. *Item præclarum hoc miraculum.*

VITA S. CANDIDAE IVNIORIS, siue Minoris Neopolitanæ: Ex ea quæ est A. D. Dauide Romæo Neopolitano conscripta. Diem obijt Anno Mauritij Imperator. ferè 4. qui fuit (iuxtà C. Baron. Annal. Tom. 7.) Christi Domini 589. Pelagij Papæ secundi 12. *C. Baron. In Not. Martyrol. Romani.*

Candida Minor non ea, quam Petrus Christianorum dux, signifer, & princeps religione sāctissima obstrinxit, tametsi (quod* supra in vita S. Aspremi, & Candidæ eius æqualis diximus) vtrique prid. Non. Septemb. sacra solemnia conficiuntur, sed hæc, quam nobis, vt discrimen tolleremus, Candidam Minorem siue Iuniorem vocare placuit, Neapoli in amplissima ciuitate, amplissimo loco nata, à pueritia præseferebat, quæ mulier esset futura; nā cum esset virgo in parētum Christianorū potestate, quantum poterat, se ab omni cura, molestijs, & angoribus abducebat; ad precandum, & contemplandum transferebat animum; omne tempus, quod sibi à negotijs vacuū erat, in ijs rebus cōsumere solebat; semper aliquid spatij surripiebatur ad hoc, vel parentibus, propè dicam, inuitis; nulla hora erat ei vacua ab aliqua pia, Christianaq; exercitatione, nullus locus, nullum tempus de rebus Dei & agendi, & cogitandi prætermittebatur. Grandis, & nubilis à paren- *4. Septem.* ** 3. Augusti.* *Patria eius.* *Primordia eius.*

tibus in matrimonium collocata eſt;quod fecit, vt illorum, credam, quos nunquàm contrauenerat, voluntati pareret; nec dum ſanctarum mulierum ſocietates Neapoli erant conflatæ; mulieres enim nuptæ poſſunt & ſanctiſſimè viuere, & officio & pietate Deo ſatisfacere. Sed priuſquam fieret hoc, petijt à ſuis parentibus, vt tribuerent, & concederent ſibi hoc; nè ditiſſimo, vel nobiliſsimo, ſed quàm optimo ciuitatis ſe ipſam collocare vellent; id quod ex ſententia, Dei benignitate, ſucceſsit ei:ac pluſquam volebat, & petere audebat, obtinuit. hæc ſunt munera, quæ liberaliſsimus, munificentiſsimuſque Deus diligentibus ſe largiri conſueuit. Nupſit enim cum locupletiſsimo, optimo nobiliſsimi generis iuuene, nõ omnino tali vxore indigno; lectiſsima vxor optimum habet virum; iuit in locupletem; refertamque domum: vbi ſanctiſsimè viuere fortius perſeuerauit, largè pauperibus donans, pluſculum etiam, quàm concedebant fortunæ largiebatur: cum nuptę liberius data ſit viuendi poteſtas.

Nubit viro piiſſimo, nobiliſſimo, ditiſſimo.

Pauperibus benefica.

In loquendo ſeueritatem adhibebat; nunquam cum aliqua familiariter cauillari, vel iocari viſa eſt; ſeuerè sẽper dicebat omnia. Mulieres pretioſa veſte indutas, fucoué illitas, vnguento perfricatas; faciem, atq; vultũ fingentes, & ſimulantes, penitùs, & acerbè oderat: multoq; peius, quàm Orzi ſocios. Parentes, & maritus indulgentia nimia in Candidam fuerunt, vt beneuolentiam nulla animi offenſiuncula facta ad ſenectutem ergà ipſam conſeruauerint, vt nihil ijs Cãdida eſſet carius, nec vnquã fuerit. Cãdida pietate colebat propinquitatem, caritatem in oẽs retinuit, nunquã cum illis vel cum famulis, ancillis, aut cũ domeſticis in gratiam redijt; nam ſimultates nunquã, aut querelæ habitæ ſunt; nunquã iraſcentem, aut ſtomachantẽ Candidam vidit aliquis; neminẽ ne minima quidẽ re Candida offendit, quod quidem ſenſerit: licet aliquid ex eo ipſo audierit, quod nollet. Omnes Candida amabat; omnes obſeruabat: omnibus obſequi

Moribus & ornatu grauis.

Omnimodis pacifica.

qui ſtudebat. Ipſa autem erat apud omnes in gratia. Hæc caritas, quæ inter Candidam, & domeſticos erat; hæc couiunctio, hæc iucundiſſima vitæ ſocietas, nulla re vnquam dirimi potuit.

Procreauit filium vnigenitũ; qui vnà cũ ſuo patre ægra, infirmaq; valetudine totos dies, & noctes fuit, & vterq; ſatis vehementer diu ægrotando, animam ſæpè agebat. Deus fortaſsè Candidæ periculum faciebat; & eius patientiam tentabat, ſed nihil diuinam animi eius conſtantiam eripere potuit, nam rerum humanarum tolerantia, fortunæ contemptione, virtutibus denique omnibus ſepta illos cum ſuſpirio nunquàm aſpexit; pro vtriuſque ſalute orando dicebat, ſe certò ſcire, Deum neutiquàm cupere, homines mortem occumbere; illos potius in vita manere, quò viuendo ſe pœniteat, quòd Deum offenderint: de ſententia ergò decedere velit; ipſe eſt, qui mutat fata, quæ hominibus dicuntur impendere; nihil.n.fato, ſed omnia ipſius Dei voluntate fiunt; quare ſeipsã Dei ancillulam exoptare, ex corporis incommodis liberari, & à vita recedere, vt ſuorum vitam morte ſua redimeret. Deus aures ſuas omnium piorum hominum querelis ſemper patentes, dedit Candidæ: eius precibus, audiendo, ceſſit; annorum numerum ad hanc vitam eius marito, & filio prorogauit; ipſa verò leuiter ægrotans, propè annos L. nata, ab omni animi perturbatione libera, ex hac vita migrauit in cœlum. Pridie Non. Septemb. anno fere Chriſti D L X X X I X. anno I V. regni Mauricij Græc. Pōtificis Roman. Pelagij o I I. X I I.

Patientiſſima in aduerſis.

Impetrat marito & filio vitæ prorogationem & ipſa feliciter obit.

Eius corp⁹ in tumulo è marmore in æde S. Andreæ in Nido vico ſepultum, & in tenebris abditum, nuper repertum, atque effoſſum eſt, a Paulo Taſſo Neapolitano, ſacerdote, pio, & integerrimo, templi æditúo. Cuius templi præſes eſt hoc tempore Franciſcus Carrafa, Ferdinandi Nucer. Domini Fr. ortu ciuis meus; de cuius veris laudibus melius eſt ſilere, quàm pauca dicere. Quodam tempore ſanctæ Candidæ corpus

Inuentio corporis eius.

Miracula insignia ad tumulum eius. pus multo sudore, quod manna vocant, manabat; hunc humorem Christiani colligentes, si piè, & fidēter illo vngebantur, quacunque incommoda erant valetudine, salutem accipiebant. Et quidem Philippus quidam Bracatius, paralysi laborans, & alter grauissimè ægrotans, hoc diuino medicamento sani facti sunt; mutus ad S. Candidæ tumulum ductus, locutus est. Multæ præterea res nouæ, & inusitatæ ibi factæ leguntur. Ceterum elogium hoc, versibus poetæ boni, quos illa ferebat ætas, grandioribusque litteris eius monumento incisum habetur.

Mors quæ perpetuo cunctos absorbet hiatu:
Parcere dum nescit, sæpius indè sapit.
Felix qui affectus potuit demittere tuos:
Mortalem moriens non timet ille viam.
CANDIDA præsenti tegitur matrona sepulcro:
Moribus ingenio, & grauitate nitens.
Cui dulcis remanens coniunx, natusq; superstes:
Ex fructu, mater noscitur in sobole.
Epitaphium eius. *Hoc precibus semper, lacrymosa hoc voce petebat:*
Cuius nunc meritum, vota secuta probant.
Quamuis cuncta domus nunquàm te flere quiescat:
Felicem, fateor, sic meruisse mori.

Hic requiescit in pace Candida G F. quæ vixit Pl. M. L. D P. Die IV. Septembr. Imp. Dnn. Mauritio PP. Aug. anno IV. Pc. eiusdem anni Ind. IV.

* * *

MARTY-

MARTYRIVM S. VICTORINI, Episcopi vrbis Amiterninæ: Ex eo quod est apud R. P. Laur. Surium, in Actis SS. Nerei & Achillei, 12. Maij. Passus est anno Salutis 100. Clementis Papæ 8. Neruæ Traiani. Imp. 1. *C. Baron. Tom. 2. Annal.*

5. Septem.

CVm Aurelianus Memmij Rufi Consularis filius, Flauiæ Domitillæ, Virginis illustrissimæ ac Christianissimæ sponsus, Christiani nominis inimicus. Nereum atque Achilleum, Domitillę cubicularios eunuchos, tùm quòd eam virginitatem suam Christo consecrare persuasissent: & ob id ille iã ab eadem contemneretur; cùm quod Christiana cũprimis religione spectati, dijs libamina offerre recusarent, varijs cruciatuum exagitatos generibus Traiani Imperatoris demum assensu, capitis obtruncatione peremisset; inter alios insuper, aliquanto pòst tẽpore, ex præmemoratæ sacratæ virginis domesticis specialibus, & Victorinum moribus sanè ac generis nobilitate præclarum comprehendit; vt eum si simulacra nefandis sacrificijs honorare abnueret, crudeli internecione deleret. Cùm verò inuictus Christi athleta, in fide solidatus, viriliter pro veritate certaret, ac eius minas cõtemnens nulla ratione ad idolis immolandum induci posset, tanquam vilissimũ mãcipium in vnum prædiorũ eius, sexagesimo ab vrbe milliario, via Salaria relegatur; vt ibidem tota die terram foderet, & quidem ad vesperam post immẽsum diei pondus toleratum & æstus, vna Cantabrica herba diram famem solaretur.

S. Victorinus fuit ex præcipuis domesticis. S. Domitillæ.

En duram seruitutem.

At Deus omnipotens, qui dat iumentis escã ipsorũ & pullis coruorum inuocantibus eum; qui aperit manum suam & implet omne animal benedictione; post transactam aliquantulo temporis curriculo calamitosam vitam, inuocantem se in veritate non dereli-

Psalm. 144. & 146.

dereliquit, verùm fecit illum gratiosum in loco pere-

Claret mira-culis.

grino, ac miraculorum gratia illustrauit. Et primo quidem eiusdem loci vice dominum triēnio ex paralysi decumbentem sola oratione sanauit; alijsque admirandis eximiæ sanctitatis signis coruscauit. Vndè & breuè summam inuenit gratiam coram

Incumbit sedulò infidelium conuersioni.

incolarum oculis; quorum inculta, occæcataq; corda, vir sanctus Euangelica iugiter erudiebat, expoliebatque doctrina; tanta virtute ac dexteritate, vt copiosam populi multitudinem ab execrando dæmoniorum cultu ad Christi castra gratulabundam traduxerit. Cuius vnanimi paulò post electione ac

Consecratur, Episcopus Amiterninensis, ac optimè præest suis.

suffragiorum collatione, ornat⁹ primùm sacro presbyterio, Amiterninæ vrbis Cathedram Pontificalem inuitus plenè ascendere cogitur. Quanta verò animi solicitudine ac pietatis significatione nouellam plantationem ipsi à Domino concreditam, diligens pastor, sub suaui mandatorum Dei, ac S. Matris Ecclesiæ præceptorum iugo conseruarit, condignè nullatenus explicari queat.

Ceterùm cū assidua Diuini verbi disseminatione, credētium indies numerus egregiè augeretur, famaque excellentium virtutum eius longè lateq; sese diffundens, ad aures tandem tyranni peruenisset exagitante eum omnis boni inuido satana, ac animum ei⁹ acri ira inflammante, confestim eò quosdam è suis destinauit, qui multiplici pœnarum genere Christi sectatores exterminarent. Et quidem sacrū Antistitē apud eum locum, qui Cutilias appellatur, in agro Reatino vbi putentes & sulphureæ emamant aquæ, in ipsas aquas capite deorsum verso, trium hora-

Martyrij palmam adipiscitur.

rum spatio deprimunt, iterumque sustollunt. Quod cum triduo vir sanctus pro Christi nomine perculisset, ad regna cælorum solutis mortalitatis vinculis emigrauit.

En pietatem Amiternensum.

Porrò tametsi Aurelianus strictè vetuisset, nè quis sacrum corpus eius terra conderet, vt fieret escavolatilibus cæli, vel bestijs terræ, pio attamen zelo accēsi

Ami-

Amiternēſes, poſtridiè venientes, illud indè velociter aptum in ſuum territorium gemebundi trāſtulêre: ac honorificè multis cum lachrymis ſepulturæ mandârunt, Nonis Septembris.

C. Baron. Tom. 8. Annal. & in Notat. Martyr. Rom.

VITA S. BERTINI ABBATIS. Ex ea quæ eſt per Folchardum Abbatem quibuſdam ex vita S. Audomari: ritè ſuperadditis Migrauit ex humanis, anno Domini ſexcenteſimo nonageſimo octauo.

5. Septemb.

QVo tempore Beatus Audomarus diuini verbi ſemina vberrimo cum fructu ſpargebat, tres viri eruditione prçclari, Nūmolinus, Bertrāmus, & Bertinus contēpto paterno ſolo, & cūctis vitæ oblectamentis excelſo admodùm animo ſpretis, ad eum venêre: vt pariter verbo vitæ fruerētur, & nudi rerumque omnium egeni Chriſtum ſequerētur. Accepit eos multa cum animi exultatione Audomarus a Morinenſis Antiſtes. Domino profuſis lachrymis gratias agens, quod tales ipſi miſiſſet adiutores, qui ſubditis ei populis æternæ vitæ pabula adminiſtrarent. Cū vero omni ſtudio atque diligentia in op⁹ Euangelij incumberet, inter alios, cū vitæ innocētia, tum Chriſtianæ facundiæ laude, Adroaldum quendam, virum non minus potentem quam generis dignitate clarum, ab infelici dęmonum cultu ad Chriſti ſacra feliciter traduxit: atque ſacris expiatum aquis, ſanctioribus quibuſdam diſciplinis egregiè inſtruxit. Is verò paulatim cupiditate æternæ vitæ incēſus, rerumque mundanarum pertæſus, oēs ſuas facultates & villam Sithiu Chriſto & S. Audomaro trāſcripſit. Ijs oblatis vltrò, acceptiſque poſſeſſionibus, Audomarus ilico cuncta ad Domini vineam multo diligentiùs colendam conſeruandamque applicuit. Et primò quidem extirpatis ſpinis ac vepribus, egregium in Sithiu templum magnis extruxit ſumptibus: cui

Mummolin. Bertramm. & Bertinus veniunt ad S. Audomarum.

a Eius vitā habet lector infrà 9. Septembris.

Nunc eſt oppidum S. Audomari.

Extruxit S.

Bertinus cũ socijs cœnobium, quod Vetus templũ dicitur.

cui protin⁹ tres illi sancti diuinæ religionis cultores, Mummolinus, Bertrammus & Bertinus, cœnobium pari magnificentia, quod vetus templum dicitur, adiunxerunt.

Sed cùm animaduerterent locum illũ monasticæ quieti minùs accõmodum, explorare statuunt, haberentne vicina loca monasticæ disciplinæ situm opportuniorem. Est illic stagnũ quod stante Euro ab æstu marino parum differt. Eò se conferentes tres illi Christi milites, nauim sinè remige intrant; vt eò solo ventorum flatu tendant, quò Spiritui sancto visũ sit. Itaque cùm nauis neque remigio, neque vlla remigis arte instructa; neque ventorum acta flatibus in gurgite hæreret, & illi fiducia pleni locum sibi cælitus monstrandum expectarent, psalmisque decantandis intenti ad eum versum peruenissent; *Hæc requies mea in seculum seculi; hic habitabo, quoniam elegi eam*; nauicula, dictũ mirum, mira celeritate ad littus appellitur. Tũ verò sancti ab inhospita excepti tellure, gratijs antè omnia Deo prolixè admodum persolutis, miro feruore ad construendũ illic monasterium sese componunt. Congratulatur pijs eorum conatibus studijsque antistes Audomarus; vrget opus, instat per se perq; artifices, vt prima monasterij fundamenta ad*Agmonem fluuium iaciantur. Necdum operi suprema erat imposita manus; & iam monastico structa apparatu, fortissima castra religiosorum virorum implet multitudo. Itaque Sacerdos Domini Audomarus, tam felici rerum successu sibi suisque cõgratulans, Mummolinum illi cœnobio præficit. Qui cùm aliquamdiu magna cum laude ac maiore cum fructu concredita sibi gubernacula administrasset; tandem post decessum Aicharij in Nouiomensis Ecclesiæ cathedra illi succesit; quo in pontificatu sex & viginti admodùm annis strenuè se gerens in vltima ætate angelicis est feliciter sociatus ciuibus.

Psalm. 131.

*Construunt monasteriũ in loco diuinitus illis exhibito, nũc celeberrimum *Aginoum.*

S. Bertinus fit Abbas Sithiensis.

Porro in Episcopũ electo Mummolino, S. Audomarus Sithiẽsis monasterij curam beato demãdauit

Bertino:

ertino: qui illo ministerio probè fungens, talem omnibus exhibuit, vt excluso timore seruili, inedibili eum amore cuncti complecterentur. Seruaat sacrum monachorum cœtum sub districto instiuti sui iugo, eo moderamine ac paterna solicitudie, vt non inuito sed alacri sanè animo colla subdeent, eiusque correptiones, ab insigni mansuetudine rodeuntes, ipsi pariter mansuetè perferrent. Cerens autem benignissimus bonorum operum comensator Deus, indefessam militis sui aduersus diaoli tentationes pugnam & certamen, tum etiam rgà gregem ipsi commissum curam egregiam, adirandis eum signis & virtutibus illustrauit, è quius nos pauca duntaxat annotabimus.

Egregiè pascit gregem sibi creditū.

Fuit quidam Comes spectata probitate ac pietate ir VValtbertus nomine, qui, ducta in vxorem Roentrude nobili æquè fœmina, vitæ suæ cursum ex onsilio ferè Bertini moderabatur. Delicta namque ia apud eum oris confessione expiabat; eratq; vtriue à sacris confessionibus beatus pater; immò etam compater, vt vocant ex laudabili Christianorum ore: quo inter se fraterni amoris fœdera quædam eunt. Qua de causa vir pius VValtbertus crebrò d eum ventitabat, & salubres admodùm de æterna lute sermones conferebat, eiusque deindè potitus enedictione, domum cum gaudio repetebat. Quodā erò die in Ecclesia S. Audomari, reliquijs inclita, recibꝰ absolutis festinus domum contendit, neglectaq; consueta Bertini benedictione, equum conscenit; sed medio in itinere ex equo in petrosam collasus humum, omnibus penè membris grauiter quassatus, & fœmore penitùs confracto, in vltimum vitæ discrimen venit. Eundem illum casum beatus Bertinus, prophetico planè spiritu, Dodoni discipulo suo prædixerat futurū. Interim mittitur à VValtberto nuncius velox beati viri opem imploraturus. Tunc Bertinus repositum in sacrario VValtberto proferri iubet vinum; sed Dodo, cui hoc muneris

Præclaro miraculo sanat Comitē VValtbertū.

committebatur, negabat in eo vasculo quidquam vel certè parum admodùm vini esse. Cui rursus vir beatus charitate feruens & fide perfectus, Abi, inquit, fili mi, ad vasculum illud. Credo enim clementissimum Deum, cui nihil impossibile est, qui prope est omnibus inuocantibus eum, nostro tam malè affecto amico salutarem indè potum præbiturum. Paret Dodo; ingressusque sacrarium, inuenit vas optimo vino plenum: cuius etiam odore admirabili totam domum completam sensit. Eo deindè ad VValtbertum delato, eiusque faucibus penè moribundis ingesto, optata protinùs sanitas rediit. Permouit hoc tam insigne miraculũ Comitem VValtbertum, vt bonam possessionum suarum partem Deo & beato Bertino largiretur.

Psal. 144.

Obdormit fœliciter S. Bertinus.

Tandem verò, post vitæ curriculum in omni sanctitate fœliciter exactum, plenus operibus bonis & Spiritu sancto, Nonis Septembris ex hoc mundo migrauit: corpore in monasterio Sithin quod ipse in honorem beatissimæ matris Dei & Principis Apostol. Petri construxerat, ad sepulturam relicto. Ad eius tumulum, multa Dominus orantibus beneficia largiri dignatus est.

Clarus miraculis post obitum.

C. Baron. Tom 2 Annal. & in Not. Martyr. Roman.

MARTYRIVM SS. EVDOXII, ROmuli, Zenonis & Macarij: *Ex eo quod est apud Metaphrasten. Passi verò sunt diuersis temporibus vt patet infra.*

5. Septem.

TRaianus Imperator cùm execranda simulacrorũ superstitione vehementer conflictaretur, antè omnes per fas per nefas milites suos Christianis initiatos sacris, dæmonibus sacrificare cogebat. Erant illi (præcipuum sanè totiùs exercitũ, qui in Oriente erat, robur) numero vndecim admodum millia; qui iis ipsis diebus inclytam de hoste victoriam Imperatori retulerant. Tyrann⁹ nulla vel victoriç, vel cõmuni boni habita ratione, fortes adeò & multis trophæis illustres viros, exilio Melitenæ in Armenia damnauit; iurans & obtestans per deos

Vndecim millia Christianorum in exercitu Traiani.

os deasq; suas, immanibus cunctos supplicijs mul-ndos, ni ad cultum dæmoniorum supplices redi-it. At illi, quanquàm animis & viribus coniuncti, perij finibus vastitatem horrendam inferre po-ssent, Christianæ tamen disciplinæ ac præcipuè nsuetudinis memores ab omni iniuria manus ntinuere, parati pro Christi nomine necem po s gloriosam excipere, quàm hostibus suis cla-m omninò aliquam inferre.

Romulus autem aulæ Imperatoriæ tunc Præposi-,tam insigni iniuria contumeliaq; Christianis il-a vehementer commotus, intrepidè ipsum Impe-orem sceleris redarguit, tyrannidisq; & vt proti-s iniquo exilio mulctatos cum honore in pristi-m militiæ & dignitatis gradum reuocet, adhorta-. Ille autem Romuli dicendi libertate admodum, speratus, post maledicta sacrilego ore in eum cō-sta, morte illi minari, ni confestim supplici cor-re & mente tantæ audaciæ veniam petat. At Ro-ulus, despectis Tyranni maledictis, ac morte con-npta, mox probris deos insectans, Christum miri-o præconio extulit: eumq; solum & verum Deum nfessus est. Tum vero magis irritatus Imperator, hristi confessorem extendi & virgis cædi iussit. Is rò magno & inuicto animo plagas accipiens, raiano insultabat: maximo se beneficio affici clamans, quod ruber ille sanguis, qui ex corpore idiq; defluebat, contractas ex nidore simulacrorū rdes allueret. Non tulit hæc Traianus, sed maiori percitus, celerem ei mortem, capitis abscisione, r carnificem intulit. Atque ille quidem lætabun-us martyrij stadium ingressus, glorioso triumpho almam accepit.

Indè post multum temporis Diolcetianus, occupa-per tyrannidem Imperio, crebris edictis statuit mnes vel suæ impietatis facere participes, vel hor-ndis supplicijs in Christi fide constantes interne-one delere. Christiani itaque tam sæua & imma-

Damnat eos exilio.

C Baronius existimat hos illos ipsos esse 1000. præstantissimos martyres, qui in sylvis montis Ararat, in Armenia, sunt crucifixi Tom. 2 Annal. anno Domini 108.

Romuli, Præfecti palatij, egregia virtus.

Capite plectitur, anno Christi 108. Traiani Imp. 9. teste C. Baron. Tom. 2. Annal.

Magna Diocletiani immanitas.

ni prorsus illius ira exterriti, in solitudines & fe
rum habitacula fugiebant: satius esse statuentes cu
feris bestijs in speluncis, quàm cum hominibus, qu
uis bellua crudelioribus, in ædibus splendidis ac
ctis magnificis degere. Eo *a* verò tempore, Eud
xius aut Marianus, (vtrumque enim ei nomen e
proprium) vir non minore pietate quàm gene
dignitate clarus, Christianæ religionis, apud Me
tenæ Præsidem accusatus est; qui Præses lucri, qu
ex præda adeò opulenta haud dubiè sperabat, a
dus, misso confestim milite, eum adduci præcep
Fuerat autem Eudoxius anteà Primicerius, & ab
dignitate, propter Christianæ religionis professi
nem, ad inferiorem Comitum dignitatem trans
tus. Cæterùm cùm egregius Christi athleta de a
uentu militum certior factus fuisset, ilicò muta
veste, venientem ignotus excepit hostem; quære
que ab eis quæ causa aduentûs esset, respondent il
se à Præside missos Eudoxium velle. Quibus il
optimè sperare iussis, conuiuium protinùs lautu
instrui iussit. Deindè illis epulantibus, & vino hil
riter indulgentibus, ac tandem promissum exigen
bus, vt eum ostenderet quem quærebant, ille con
nuò mira hilaritate perfusus, En, inquit, Eudoxi
Ego sum quem quæritis. Bono animo estote: ego n
vna vobiscum Præsidi sistam. Hac voce illi sanè a
mis prostrati, cum admiratione responderunt; Nu
quam eo nos scelere astringemus, vt eum, à quo ta
insigni excepti fuimus conuiuio prodamus. Absit
nobis tam immane scelus, vt pro hospitalitate ta
malè gratiam referamus.

a. Anno forsan Domini 302. Maximiani & Diocletiani Impp. 19. quo (iuxta Barō. Tom. 2. Annal.) sæua in Melitinæ Christianos, generatim viguit persecutio.

Eudoxius insignis Christianus primò Primicerius, indè Comes.

Excepit hostes suos lauto conuiuio.

Illis hæc dicentibus, Eudoxius martyrij gloriæ au
dus, vxorem suam Basilissam, aut si mauis Mandan
(vtroque enim nomine appellabatur) ad se vocaui
eiq; cura vniuersæ familiæ commendata, dixit se a
desideratam diu martyrij gloriam pergere: qua
orare atque obsecrare, vt decessum suum non l
chrymis, sed omni potius lætitia prosequeretu

Basilissa vxor eius.

Hi

is ſupremis mandatis vxori traditis rectà ad Præ- *Abit ad Præ-*
ſidem contendit; qui egregia animi alacritate ve- *ſidem mar-*
nientem vultu pariter hilari excepit, monuitque *tyr futurus.*
protinùs, vt Ioui magno deo ex Imperatorum edi-
cto ſacrificium offerat. Ad quæ Eudoxius ita re-
ſpondit, vt intelligere poſſet Præſes, illum ad quæ-
uis potiùs ſupplicia ſuſtinenda, quàm ad tantum
ſcelus patrandum paratum eſſe.

Interim Præſes cogitabundus aliquamdiu ſubſi-
ſtens, toruo tandem & feroci intuitu ad circunſiſten-
tem ait militem. Quicunq; ex vobis iuſſa regia ſequi
detrectat, protinùs ſe inſignib⁹ exuat dignitatis. Hæc *Eudoxius*
illo dicente, Eudoxius ilicò ornamentis ſe ſpolians, *proijcit in*
ea in faciem proiecit Præſidis, ſuoque exemplo cæ- *faciem Præ-*
teros, vt idem facerent, Chriſtianos hortatus eſt. Nec *ſidis dignita-*
mora. Mille admodum centum & quatuor, pari ala- *tis ſuæ orna-*
critate exemplum eius ſequuti, militaria inſignia *menta.*
Præſidis antè pedes proiecerunt. Præſes multitudine
à ſupplicio inferendo deterritus, rem ad Diocletia- *Idem faciũt*
num detulit; qui in auctores tantæ audaciæ acri vin- *1104. Chri-*
dicta animaduerti præcepit: reliquorum verò ſen- *ſtiani mili-*
tentiam ad Senatum reiecit. Hac excepta poteſtate, *tes.*
Præſes inuictum Chriſti athletam varia ſupplicio-
rum genera antè oculos poſita contemnentem, lo-
ris verberari crudeliter iuſſit: indè in carcerem ab-
ripi, & membratim torqueri. Adhibita igitur noua *Verberatur*
& inſolita tormentorum machinatio; ceruix quippè *loris & dirè*
martyris ferreis globis contuſa articulique ſuo loco *torquetur S.*
dimoti: ſed nequaquam propterea erecta inuicti *martyr.*
martyris virtus deiecta. Stabat ille, oculis perpetuò
ad cælum ſublatis, ſanctiſſimum Chriſti numen in- *Nota has S.*
uocans, vt quicunque eius poſt mortem implorarent *martyris*
patrocinium, beneficia diuina abundè conſequere- *preces.*
tur. Hæc illo profuſis lachrymis orante, chariſsi-
ma coniunx dulciſsimis ſtipata prolibus aduenit;
quam ille intuitus, Noſti, inquit, chara coniunx, *Venit ad eũ*
quæ tibi ſuprema diſcedens mandata dederim. Nil *coniunx ſti-*
te hæc tormenta noſtra conturbent: ſed potiùs *pata proli-*
bus.

 gaudio

gaudio afficiāt. Age & foſſam in loco Amimna hu[militer] meo corpori ad ſepulturam præpara. Vix hæc eff[a]tus, conſpicatus eſt Zenonem, intima ſibi familiar[i]tate coniunctum, ingenti lachrymarum imbre mo[r]tem illius deplorantem. Cui ille, Tu quidē inqui[t] chare Zeno noſtram defles ſeparationem, ſed Deu[m] ſat ſcio, nequaquam nos ſeparari permittet: qu[os] idem amor eademque fides præclarè coniunxit. H[is]

Egregia virtus Zenonis.

zeno inflammatus, in medium proſilijt, ſeque cun[]ctis ſtupentibus, eiuſdem gloriæ pro Chriſti nomi[ne] conſortem fieri velle proteſtatus eſt. Hæc voce libe[re]

Zeno decollatur. *Item Eudoxius.*

clamantem lictores iuſſu Tyranni comprehendun[t] & dictum factum capitis ſupplicio afficiunt. Eun[] protinus Eudoxius, amici gloriæ congratulans, e[ſt] ſequutus: eandemque coronam eodem certamin[e] eſt adeptus.

Eius vxor excipit ſanguinem è collo profluētem, & corp⁹ honorificè ſepelit.

Porrò coniunx eius quæ ſpectaculo intererat, vt vi[]dit maritum martyrio coronatum, animo virili ac[]currit, eiuſque ſanguinem è collo profluentem lan[æ] vellere excepit: ac truncum cum capite corpus col[]ligens honorificè ſepeliuit. Vndè mox à Traiano ac[]cerſita, pari conſtantia ac virtute adfuit; & deos de[ri]ſiq; minitante nequicquam Tyranno, ludibrio ha[]bens, ad glorioſam mortē inferendam diu multū[]que eum prouocauit. Sed recuſauit Tyrannus virili[s] animi fœminæ eam conferre gloriam, qua ſuo no[]mini ignominiam inuri cernebat.

Vix ſeptem à glorioſo martyris certamine dies tranſierant, cùm in ſomnis coniugi apparens iubet, vt Macarium familiarem ſuum & amicum ad prætorium mittat. Ea verò vt Macario viſionem retulit, ita ille promptu animo ad martyrij gloriam contē[n]dit ſeque in prætorio intrepidè ſiſtens, Præſidi Chri-

Macarij confeſſio & martyrium.

ſtianam religionem profeſſus eſt. Præſes autem audiens eum Eudoxij diſcipulum, omni ſpe victoriæ abiecta, certamen nullum tentare præſumpſit; ſed capitis eum ſententia damnauit: quam ille lætabundus excepit. Ex horum militum numero, qui

Melitenæ in Armenia coronati sunt, quatuor sacra corpora delata Constantinopolim, reperta sunt tẽporibus Iustiniani Imperatoris; quorum beneficio idem Imp. lethali morbo curatus est. Rem gestam perpetuis dignam monumentis conscripsit Procopius Lib. 1. de ædif. Iustiniani Imperatoris.

C. Baron. in Not. Martyrolo. Roman. & Annal. Tom. 8.

VITA S. ELEVTHERII, ABBATIS:

Ex ea quæ est per Gregorium Papam, Lib. 3. Dialog. cap. 3. cuius & temporibus claruit: Anno Domini 604 & præcedentibus.

6. Septem.

ELeutherius pater monasterij beati Euangelistæ Marci, quod in Spolitanæ vrbis Pomœrijs situm est, diu mecum hac in vrbe in meo monasterio conuersatus est, ibiq; defunctus est. Quem discipuli eius mortuum explorando suscitâsse referebant. Vir autem tantæ simplicitatis erat & compunctionis, vt dubium non esset, quòd illæ lacrymæ ex humili ea simpliciq; mente prodientes, apud Omnipotentem Deum multa obtinere potuissent. Huius ergò aliquod narrabo miraculum, quod inquisitus mihi simpliciter & ipse fatebatur.

Eleutherius mortuum excitauit.

Quadam die dum iter carperet, facto vespere cùm hospitium deesset, ad quoddam virginum deuenit monasterium; in quo paruulus quidam dæmonio obsessus, singulis noctibus miserè torquebuatur. Eũ itaq; puerum sanctimoniales fœminæ ea nocte venerando seni detulerunt; cuius innocentia dubio procul & precibus, illà nocte sæuus dæmon repressus est. Mane facto, vt sanctę virgines à pio sene intellexerunt, nihil ea nocte puerum ab hoste mali passum, eum obnixè rogârũt, vt puerum indè secum ad monasterium assumeret. Cõsensit senex, eumque suum ad monasterium perduxit; vbi cùm multo tempore ab omni infestatione dæmonis liber degisset, pius senex de salute pueri immoderatius exultare & fratribus dicere; Diabolus cum illis sororibus iocabatur: at ve-

Puer quidã grauiter à dæmonio vexatur.

at verò vbi ad ſeruos Dei ventum eſt, ad hunc puerum accedere non præſumpſit. Vix hæc effatus erat, cum ecce miſellus puer à dæmone correptus terræ alliditur. Quo viſo, ſenex ſe totum lamentis dedit, fratribuſque eum conſolari volentibus dixit, neminem antè panem guſtaturum, quàm puer ille à dæmonio liberatus integra ſalute frueretur. Tunc ſe in oratione cùm omnibus ſtrauit; nec priùs à precibus ceſſatum eſt, quam dæmon fugatus puerum ſanum planè & incolumem derelinqueret.

Fratrum precibus liberatur.

Huius viri oratio quantæ virtutis eſſet, in memetipſo expertus ſum. Nam cum die quodam animi deliquium præ nimia ſtomachi infirmitate paterer, & frequentiori refectione indigerem, Paſchalis ſuperuenit dies. Cumque ſacratiſsimo Sabbatho, in quo & paruuli quilibet ieiunio vacant, ego ieiunare non poſſem, cœpi plus mærore quam infirmitate deficere. Itaq; immodica affectus triſtitia, adij virum Dei, eumque, vt ſuis precibus ieiunandi mihi virtutem à Domino impetraret, rogaui. Fecit ille quod rogaueram, & poſt paululum expleta oratione, ad vocem benedictionis illius, tantam ſtomachi ſenſi virtutẽ, vt cibi omnis & ægritudinis oblitus, ieiunium ad alterum vſque diem transferre potuiſſem.

Nota de ieiunio Sabbathi ſancti.

Precum S. viri mira virtus.

Porrò S. Gregorius præclarum hoc acceptum à Deo per huius ſancti preces beneficium, non tantum ſcriptione ſed & pictura exprimi voluit: quemadmodũ Hadrianus Papa, ad Carolum Magnum ſcribens, teſtatur his verbis. S. Gregorius Papa in monaſterio ſuo pulchrum fecit oratorium; & ipſum diuerſis hiſtorijs pingi fecit: itaq; ſacras ibidem erexit imagines; vt cùm ipſe cum beato Eleutherio pro ægritudine ſtomachi ingreſſus, in oratione pariter exauditi ſunt. Et ille vir S. Eleutherius, quem dicunt & mortuum ſuſcitâſſe, antè ipſas ſacras imagines ſe proſternens, diuinam exorare clementiam, cum S. Gregorio non dubitauit; ſed fidem ferentes perfectam pariter exau-

[ex]auditi sunt : & vsque hactenùs apud nos veneran[tu]r. Hæc Hadrianus,

[V]ITA S. HVMBERTI CONFES[so]ris, in Hannonia quiescentis: Ex ea quæ est apud [R]. P. Laur. Suriū. Natalis eius incidit in Annūciationis Dominicæ diem; Eleuatio verò in sextum Septembris: quo die Cameracensis Ecclesia eius festum celebrat. Quo tempore claruerit patet infrà.

Iohan. Molã. in Indiculo SS. Belgij.

S. Humbertus claris Francorum proceribus, patre Eurardo, matre Popita natus, villam cui de Macerijs nomē est, ortu suo illustrauit. Nam ab ipsis puerilibus annis, egregia futuræ sāctitatis dedit indicia; adeò vt parentes, mundanarum rerū fastidio laborantem, Lauduni, viris peritissimis sacris literis imbuendum traderent. Vbi mirificè in cognitione rerum diuinarum proficiens, in monasterio sese reclusit: donec cunctis virtutibus egregiè ornatus, dignus habitus est, qui sacerdotio initiatus, ad aliorum quoque salutem procurandam mitteretur. Multi interim eius prouocati exemplo, ab aduersa vitiorum tempestate, ad tutissimas salutis semitas confugiebant. Euoluto deindè aliquanto tempore, accepta ab Episcopo benedictione, ad possessiones sibi à parentibus relictas perrexit: vt eas Christi famulis die nocteque pro salute omnium excubantibus, sola adductus liberalitate, traderet, Cùm autem ad quendam suæ ditionis locum peruenisset, obuiā habuit sanctum Amandum antistitem, cum Nicasio viro venerabili, peregrinationis ergò ad Apostolorum limina pergentem. Eos Humbertus peramanter hospitio excepit: seque illis peregrinationis comitem adiunxit.

6. Septem.
Patria & parētes eius.
Recludit se in monasterio, & initiatur sacerdotio.
Cū S. Amando & Nicasio Romā it.

Illis ergò pariter iter agentibus, dum quadam die

Hæc pere-

grinatio S. Amandi, Romam ver-ſus, cōtingit, (teſte C. Baron. Tom.8. Annal.) anno Chriſti 650. Martini Papæ 2.

die fatigati ex itinere reſiderent, eccè ſubitò ex ſylua, quæ fortè contigua erat, miræ magnitudinis vrſus proſiliens, equum eorum, quo ad vehendas ſarcinas vtebantur, momento proſtrauit, eumque ſuffocās, ſūma auiditate corrodebat. Interim ſancti diuinis fortè rebus intenti, familiare damnū ignorabāt. Cū verò tempus ad cæptum iter proſequendū vrgeret, & Amandus, famulum ad equum educendū, quem gramina paſcere exiſtimabat, miſiſſet, & is nimio pauore correptus moram traheret, accurrens mox Humbertus inuenit equum euiſceratū, vrſumque ſanguine cruentatum iuxtà conſiſtētem. Quem magna apprehendens ſecuritate, Quia tu, inquit, iumentum ad ſolatiū nobis à Deo conceſſum inuadere non dubitaſti, oportet vt nobis deinceps hoc obſequium ſuppleas: noſtraſque ſarcinulas toto peregrinationis itinere feras. Res mira; Fera beſtia ouis inſtar manſueta ſubſiſtens, onus patienter ſuſcipit: ſeſeque toto illo itinere ſanctorum mandatis per omnia obedientem præbet. Illis cænantibus, illa ſumma manſuetudine ſubſiſtebat, ſuæque portionis ſtipēdia de manu porrigentis humiliter ſumebat. Dehinc ad ſarcinas rediens, eas, ſanctis quieſcentibus, officioſè ſeruabat. Verùm illis per vrbes iter agentibus, ingens omnes admiratio tenebat, cùm cernerent ferum animal tanta promptitudine humanis vſibus famulari. Sed nè fortè ſancti iactantiæ vitio tētarentur, ipſis Romæ appropinquantibus, eiuſdem ſedis Pontificem admonuit per Angelum Dominus, vt homines ab occiduis finibus meritis ſublimes aduētantes præmiſſo in occurſum nuncio, blandis verbis induceret, vt feram agreſtem, quæ ad obſequium comitabatur, in ſyluas dimitterent: ne tumultuoſæ plebis in ſe admirationem excitarent. Qua Pontificis iuſſione audita, ſancti monitis obedientes, feram in latebras dimiſerunt.

Imperat Vrſo, vt ſarcinas ſuas Romam vſque ferat.

Viſitatis igitur locis ſacris, Amandus cū Nicaſio Helnonenſe territorium, Humbertus verò Maricolas pe-

In præſenti-bus locis po-

las petiuit. Verùm elapso aliquanto tempore, beatus Humbertus eandē peregrinationem secundò solus arripuit; vbi cum in B. Petri oratorio precibus insisteret, Angelus Dei, cunctis cernentibus, ei astitit, & Dominicæ Crucis signum in vertice illius expressit. Cumque visendi beatum Amandum cupidus rursus Gallias cogitaret, ferunt eundem Amandum ab Angelo admonitum, vt in fronte properantis ad eū Humberti expressam Crucis formam contēplaretur. Nec mora; Beatus Dei sacerdos procedens in occursum Humberti, vidit super caput illius radiantem Dominicæ Crucis speciem fulgore incredibili; adeò vt pio ex ea timore correptus, ad eius se genua venerabundus abijceret, eumque mira festiuitate hospitio exciperet.

steà fuerunt extructæ monasteria.

Iterùm Romam proficiscitur S. Humbertus.

Post hæc vir sanctus magnis virtutum meritis illustris, ad aliorum similiter salutem omni studio procurandam promouendamque adiecit animum. Et primò quidē monasteriū, super alueum Helpræ Maricolis nominatum construxit: in quo rem Christianam in ea regione egregiè multiplicauit. Aliud item haud inde procul cōdidit cœnobium, quod triginta insigni pietate & eruditione clericos Ecclesiæ alebat. Accidit verò res, quæ stuporis & miraculi plena, nomen illius famamque sanctitatis mirificè illustrauit. Quodam die vir sanctus colendo agro strenuā nauabat operam, vt fratrum habitacula construeret; atque quò expeditius operi incumberet, pallium fortè, vt fit, procul abiecerat. Illo interim ad sudorem vsque manibus laborāte, & tota mēte ac cogitatione cælestibus rebus intendente, venatoris cuiusdam canes ceruum inter syluas insequebantur. Cumque venatores tubis perstrepentibus feram cursu & clamore vrgerent, iamque victa penè nullum planè refugium haberet, saltum in agrū viri Dei dedit, seseq; sub ipso pallio anhela composuit. Quid vltra? Canes prædam antè oculos positam nè attingere quidē ausi fuere; immò nequicquam agitantibus venatoribus,

Construit monasteria.

Canes non audent inua-

timidi

dere ceruã, sub pallio viri Dei latitantem.

timidi potiùs retrocedebant. Quo viso, venatores tela deponere, beati viri meritum agnoscere sanctitatem prædicare; denique eorum vnus cumprimis locuples ac potens, patrimonium suum B. Humberto ad vsus fratrum offerre. Sanctus verò oblata cuncta repudiare; sed nimia importunitate victus, vnicam tantùm ex omnibus amplissimisq; viri bonis villã admittere: quæ Liniatas dicta, stipẽdiaria in vsus fratrum cessit.

S. Aldegundis eum inuisit; eius vitam habet lector 30. Ianuarij.

Intereà longè lateque fama viri sancti prouulgata, beata Aldegundis mira eius visendi cupiditate incẽsa, ad monasterium venit. Cumque spiritales inter delicias & pia sanctaque colloquia, circumiacentia monasterij arua lustrarent, contigit beatam virginẽ æstu & labore itineris fatigatam intolerabili siti cruciari: prorsus vt paulatim violenta siti euicta, animo se deficere clamaret. Eius molestia motus vir sãctus, cũ aliud nullum superesset refugium, ad preces conuersus, aquam à Domino in arenti loco petere nõ dubitauit. Integræ plus minus horæ spatio orationi institerat; cùm ecce sensim ab arenti & arenoso solo scatẽtis aquæ vena prosiliens, largum sanè fontem protulit. Patet in Hodiernum vsque diem, nec deficit fons ille suauis ad gustum, vtilis ad vsum.

Sitienti Aldegundi fontem precibus excitat.

Adueniente obitus sui tempore, misit ipse sanctus ad beatam Aldegundem, vt lintea in vsus exequiarũ virgineis texta manibus mittere sibi dignaretur. Sed antequàm missus ab eo nuncius medium iter expleuisset, virgo longè dissita, diuinitùs (vt creditur) de transitu sancti viri præmonita, vestes funebres, quibus defuncti corpus inuolueretur, misit. Ijs vixdũ allatis, beatus ille è corporis ergastulo in cælos migrauit: cuius funus non minus luctuosè quam honorificè à discipulis in oratorio, quod ipse cõstruxerat, curatum fuit.

Miracula in trãslatione corporis eius.

Centesimo quinquagesimo tertio ab obitu eius anno, Abbas Rodin⁹, angelico admonit⁹ oraculo, sacrum eius corpus de tumulo leuauit. Quo aperto, tãta odo-

ta odoris suauitas omnium repleuit nares, vt haud dubiè diuinum quid ibi abditum crederent; & eccè quòd magis stupendū, sacrū corpus ab omni corruptione ita alienum inuentū est, ac si eodem die spiritus ex eo migrasset. Dixisses hominem in lectulo cōpositum, somnū carpere; nā & ipsa linteamina, quib. inuolutus erat, nihil in se corruptionis habebāt. Sed & herbæ, quæ sepulturæ eius die appositæ fuerant, quas nullas pro temporis antiquitate putares, adeò virides sunt repertæ, ac si terræ radicitùs inhærētes, irriguis aquis virescerent.

MARTYRIVM S. SOZONTIS: EX eo quod est apud Metaphrasten Coronatus est anno Christi 305. Marcelli Papæ 2.

C. Baron. Tom. 2. Annal.

7. Septem.

TEmpore quo * Maximianus impietatē augeret extolleretque, & in ipsa præcipuè Pōpeiopoli ciuitate insana nimis simulacri cuiusdam superstitione conflictaretur, Tarasius quidam, Lycaoniа oriūdus, Christi gratia à nefando dæmonū cultu erept⁹, ad vera Dei castra trāsiuit: & pro Tarasij nomine in fonte sacro, Sozōtis sibi nomen assumpsit. Erat is optimæ indolis adolescens, & pascendis pecoribus ouibusque præcipuè operam dabat: ita tamen vt rudis ouium pastor pabulū diuini verbi hominibus etiam frequenter administraret. Cū autē aliquādò iuxta fontē amænissimo in circuitu graminegratissimum, gregem pasceret, eum valde opportunus & suauis admodum inuasit somnus: qui visione quadam illustratus, magnum ei ad omnem pietatem addebat animum. Cùm verò insolito quodam perfusus gaudio egregius ille pastor indè Pōpeiopolim abijsset, cerneretque in ea ciuitate rebus Christianorum humi deiectis, summeque neglectis, solam impietatem florere, cultumque dæmonum in pretio esse, ille magno pietatis zelo concitatus ad fanum venit

**Galerius Maximia. Imperator in Oriente,*
Sozon anteà Tarasius dictus.
Sozon pastor ouium.
Visio eius.
Nota egre-

gium Sozontis zelum.

venit, dexteramque aureæ statuæ confregit: eaque diuendita, pauperum multitudinem aliquamdiu sustinuit. Non poterat ea res diu latere æditŭos; qui cõfestim plurimos, ad quos fortè suspicio pertingebat, in vincula conijci, & quæstionibus acerbè exerceri curarunt: sacrilegum illum maleficorum omnium sceleratissimum clamantes, qui Dei manum surripere veritus non fuisset.

Magna eius animi fortitudo.

Intereà miseri illi cùm sine causa pessimè haberẽtur, nec quisquam esset, qui innoxijs opẽ ferret, Sozõ generosi animi iuuenis, intrepidè æditŭos accessit, seq; vnũ esse dixit qui statuæ manum surripuisset, eamque egenis distribuisset; quare se rogare & petere, vt innoxia capita missa faciant, & furorem in se vnum conuertant. Eam animi magnitudinem admirari dæmonum cultores, hominem protinùs ad Maximianum adducunt; qui pro tribunali maximo quo potuit fastu sedens, generosum iuuenem de nomine, religione & patria interrogauit. Ad quæ cùm prudenti non minus quam magno animo respondisset Sozon, tandem ait Præses; Et qua audacia tu Dei dexteram furari præsumis?

Prudentißimum pastoris responsũ.

Ea Præsidis verba excipiens Sozon, prudenter sanè constanterque respondit; Quòd nec audaciæ, neque peccato hoc meum factum adscribi debeat, testis mihi imprimis est tuus ipse Deus: qui neq; ea iniuria motus fuit, neque asperè quicquam dixit. Veruntamen si vox aliqua ei foret, credo equidem quòd vestrã ille dementiã potiùs argueret, quòd relicto omnium opifice, inane simulacrum tanta superstitione colitis. His ægrè in aures admissis, Præses, Si vis, inquit, dilecti tui veniam consequi, confestim Deo, cui te sacrilegij reum fecisti, sacrifica; & nostram insuper gratiam cum amplissimo munere consequeris. Cui Sozon, Ne ego, inquit, quouis simulacro stolidior forem, si eum statuerem colere, qui nullo sensu præditus, neque illatam iniuriam vlcisci, neque in periculis constitutus aliorum opẽ implorare, neque

ualia patiatur, proteſtari poteſt.

Maximianus his ad iram furoremque prouocatus præcepit martyrem ferreis laniari vngulis: indè ad ipſa vſque oſſa carne nudatū, calceis acutis clauis cōfixis indui, iiſque cùm ad dolorem, tùm ad ludibriū ambulare. Sed inuictus athleta Tyranni ludibrium ſuas laudes reputabat, ſeque purpureo tinctum ſanguine lætus circumſpiciebat. Cæterū Præſes ab animi faſtu victoriam metiens, & Chriſti martyrem à vili abiectoque, ſancto tamen, paſtoris officio deſpiciens, Tibia, inquit, cane Sozon, cras magna procedente dea: & per illam iuro, quòd ab omni cruciatu protinùs liberaberis. Martyr autem; Tu quidem ludibrio me petens, à maligno dæmone inſtructus, hæc loqueris. Ego autem & prius quidem tibia in agro rectè cecini, meaſque oues ad læta deduxi paſcua & reduxi: nunc verò cano Domino Deo meo canticū nouum, eius ſalutare omnibus annuncians. Tua autem dea fuerit omninò, vt eſt in prouerbio, aſinus ad tibiam: vtpotè inanima, nulloque ſenſu prædita. *Immaniſſimè laniatur.*

His magis in eum accenſus Præſes, plagas multiplicari iubet, tanta crudelitate, vt diſſoluta corporis compage, pia martyris viſcera inſtar aquæ diffluerent. Deindè copioſo accenſo rogo, minabatur ſe reliquias flāmis abſumpturū, nè vlla omninò nominis eius memoria extaret. Deſudabāt intereà in incendis martyri ſupplicijs carnifices; cum ille in medijs tormētis tanquā in molli ſtrato beatam Deo animā tradidit. Porrò cùm flamma ignis in altum ſublata iam iam reliquias expectaret, ſubitò horrenda tonitrua mixtis fulgetris & crebro imbre ac grādine, lictores in effuſam fugam compulere. Amici autem martyris nihil terroribus de cœlo immiſſis commoti ſecure martyris collegere reliquias. Cumque ingruentibus noctis tenebris à ſtudio ſepulturæ tardarentur, cæleſtis quidem ſplēdor ilico adfuit, qui diſcuſſis tenebris, præclarā illis ſepeliendi martyris reliquias facultatem præſtitit. Lux enim illa ad ipſum vſque *Horrendis afficitur pœnis.* *Reddit Deo ſpiritum.*

comi-

Miraculum tempore sepulturæ eius.

comitata sepulchrum adfuit;nec prius densas noctis tenebras dominari permisit,quàm sepulturæ officio honorificè peracto, suam quisque domum reuersus esset.

C.Baron. 3.& 4. Tom. Annal.

VITA S. EVORTII, EPISCOPI AVrelianensis; Ex ea quæ est apud V. P. Laur. Surium. Claruit sub Constantino magno Imperat. Anno Christi Redemptoris 337. & preced. Sed & interfuit Concilio Valentino 4. celebrato in Gallijs, anno Domini 374. Damasi Papæ 8. Valētiniani Imp. 11. Reperitur sedisse vltrà 39. annos.

7. Septem. *Desinianus Episcopus Aurelianensis.*

SDesiniano Aurelianēsi antistite vitæ munere sanctè perfuncto,cū de nouo eligēdo Episcopo in cōciliū itū esset,tāta inter oēs & proceres & plebē orta est dissensio, vt à lōga cōcertatione ad arma curreretur,& teter admodū luctus & horror, fuso sanguine,vrbē vniuersam inuaderent. Cumq; eę cædes & seditiones Constantinum Imperat. latere non possent,ille subditis volens cōsulere populis,Prophyrium quendam Præfectum eò misit, qui compresso protinus tumultu,prudenti concilio, ad pertractandum Dei negocium, Galliarum Episcopos aduocauit. Ij accersiti vt primùm ingressi vrbem,comperta populi discordia, ad funestum exitium cuncta tēdere viderunt, communi omnium sententia triduanum vniuersæ plebi indixere ieiunium: vt Deus mētem suam in Episcopi electione certis quibusdam signis declarare dignaretur.

Triduanum ieiunium indicitur ob Episcopi electionem.

Cumq; triduo illo omnes in Ecclesia conuenirēt, & ieiunijs precibusque diuinam mentem consulerēt, accidit fortè, vt Euortius captiuorum perquirendorū causa ab vrbe Roma altero ieiunij die Aureliā veniret. Fūgebatur tūc in Ecclesia Subdiaconi officio. Porrò vrbē ingressus, peracta primùm de more in tem-

Euortius Subdiaconus.

plo

Roma Aureliam venit.

o precatione, cùm hinc indè circumſpiciens præ
mpli foribus expectaret aliquem, qui eum hoſpi-
o excipere dignaretur, acceſſit demùm Eccleſiæ o-
arius ſalutat eum humaniter; percunctatur quis
, vndè veniat, & quo iter intendat. Reſpōdit Euor-
is ſe Romanæ Eccleſiæ Clericum eas prouincias
ragrare, vt fratres ſuos Eumorphium & Caſſium,
hoſtium in captiuitatem abductos requirat. O-
arius, qua erat humanitate, peramanter eum ad
ſpitiū inuitat; benignè accipit; pedes pro religioſa
nſuetudine lauat; abluit: ſimulq; tenui victu pro
cultate reficit. Altera luce Euortius oſtiario gratijs,
par erat, actis, cæptum iter proſequi inſtituit. Cū
e domo egreſſus quās pergeret, oſtiarius diuinitùs,
veriſimile eſt, permotus eum reuocat: aſſerens ſe
bere quod ei indicatum vellet. Redit ille, & atten-
s prębet oſtiario aures; qui cōcitatæ in vrbe ſediti-
is cauſam & ſeriem explicans; tandē ait; Obſecro
vt tertium indicti ieiunij diem præſtoleris, quo
m tantam omnibus deindè certò explicare p. ſſis.
quieuit oſtiario Euortius; & ſimul cum eo ad Ec-
ſiam pergens, cunctabundus finem præſtolabatur.
ant, obſeratis Eccleſiæ foribus, congregati Epiſco-
; & omnes pariter humi proſtrati; multis cum la-
rymis diui numinis mentem explorabant, quem
llet vrbis eius epiſcopū conſtitituit.

Excipit hoſpitio Euortium Oſtiarius.

Permouit Deus Oſtiarium ad reuocandum ſuum hoſpitem.

Illis ergò hoc modo orantibus, & Euortio ad fores
cleſiæ procul precibus ſimiliter incumbente, eccè
olumba per feneſtram diuinitùs in eccleſiam dila-
a, totam ædem ſemel iterumq; alarū ſtrepitu per-
gatur: ac tandem, cunctis admiratione & ſtupore
efixis placidè capiti ipſiꝰ Euortij illabitur. Ille verò
anibꝰ eam abigit: Stupet interim populus, perqui-
tque quiſnā ille ſit, cuius innocentiæ Colūba cæli-
is miſſa teſtimoniū perhibuiſſe videatur. Ibi tum
rſus & hominum & ſermonum extitit cōcertatio;
lijs oſtiarium eſſe, alijs alium eſſe contendentibus.
erum ergo & Epiſcopi & ordines ad preces redeunt;

Columba in capite S. Euortij reſidet, ſed ab eo repellitur.

Rursus eius capiti insidet columba.

rogantque Dominum, vt iubeat denuò redire columbam. Non spernit Deus illorum preces; columba redijt; per omnem ferè ecclesiam circumuolitat: & tandem in capite B. Euortij quiescit. Ille rei nouitate perterritus, rursus eam repellit; eaq; repulsa, e templo. Exoritur populi strepitꝰ, iubēt Episcopi hominem tanto miraculo celebrem ad se accedere; rogant ab eò, quibus ex locis eo venerit, aut quò proficisci velit. Respondet ille eadem quæ iam antè retulerat ostiario. Illi se exauditos à Domino sentientes, præcipiunt Euortio, vt cum ipsis ad orationem se submittat. Paret ille: & eccè tertio colūba in supplicantis Euortij insidet caput. Tum vno ore ab omnibꝰ acclamatum est, eū solum dignū esse sacerdotio quē cæleste numē stupendis adeò signis eligere visum est. Nec mora: Episcopi silentiū indicentes, vota cuiusq; gradus & ordinis inquirunt; omnibusq; in Euortium sua suffragia conferentibꝰ, pro illius ciuitatis more, ab Episcopis solenni pompa ad S. Marci deducitur basilicā; primoq; Leuita, indè Sacerdos, postremò Episcopus consecratur. Præsidente quidem eodem tempore Sedi Apostolicæ S. Syluestro.

Tertiò in eius capite quiescit columba.

Ordinatur Diaconus, Sacerdos & Episcopus.

Claret multis miraculis.

Porrò quē diuinū numen eò dignitatis prouexerat, mox alijs atque alijs virtutibus miraculisque ornare non destitit. Curabat ille solo verbo morbos, dæmones ab obsessis fugabat corporibus; denique quauis calamitate pressos diuiuis beneficijs afficiebat. Et quidem, vt reliqua silentio prætereamus, vnū hoc non minus admirandum, quàm toti ciuitati salutare referamus. Vrbs penè vniuersa casu, incertum quo, flammis correpta, ciuibus extremum excidium vastitatemque rerum omnium minitabatur. Accurrunt illi pauidi ad Præsidem, orant vt vrbi cum ignibus colluctanti succurrat. Abit ille ad Ecclesiam; fundit preces; restinguit incendium; populumque de accepta salute exultantem hortatur, vt collati diuinitùs beneficij memores aliquam pecuniæ summā conferant, qua templi angustiæ ampliori structura

Precibus extinguit vrbis incendium.

dila-

dilatari possint. Nihil illi recusant: alacres quidquid foret necessarium spondent. Vbi autem adfuit dies operi inchoando indictus, Episcopus, pro quarundam prouinciarum consuetudine, arrepto sarculo fodere cœpit. Cumq; ad tres ferè pedes terram egessisset, eccè cernit ollam bitumine ex arte oblinitam. Miratur; reserat, videt aceruum nummorum pulcherrima Neronis effigie insignitorum Nec mora; Gratijs Deo antè omnia actis, mittit eodem cum thesauro Archidiaconum Romā, qui Constantino Imperatori, & gesta Aureliæ, & inuenti thesauri seriē exponat.

Inuenit multam pecuniam construendæ Ecclesiæ asseruatam.

At verò Imperator, audita Archidiaconi legatione, non modò thesaurum illum ædificandæ Ecclesiæ benignè concessit, sed duplo insuper maiorem addidit pecuniā; censumq; vrbis illius incolis triennio remisit, vt egregia magnificentia templū conderetur, quod donis quoq; auri & argenti præclarè ornauit: Legatione igitur fœliciter peracta. Archidiaconꝰ ingenti cum lætitia domū redijt; quo tempore sanctus antistes lætissimum pariter nunciū de inuentis fratribꝰ meruit accipere; quod qua ratione contigerit, non erit alienum explicare. Anni iam quadraginta à primo captiuitatis tempore elapsi erant, cùm Suessionensis Episcopus ad tumulos martyrum Crispini & Crispiniani orandi causâ profectus est; cumque in preces prostratus longa ab imo pectore traheret suspiria, audiuit duos ibidem consistentes religioso indutos habitu martyrum implorare patrocinium, vt tandem aliquando fratris conspectu frui possent. Quorum precibus lachrymisq; excitatus antistes, percunctari cœpit, qui essent, quaue oriundi patria; & quę denique tantarum lachrymarum causa. Respondent illi, se ciues Romanos esse; tres fuisse fratres; duos in prædam cessisse hostibus: tertium in vrbe mansisse; cuius videndi miro tenerentur desiderio. Hæc autem omnia adeò lachrymabundi Episcopo referebant, vt ipse quoq; vim lachrymarum profunderet, ac si eadem captiuitate premeretur. Intereà cuncta ex fide

Imperator Constantinus mittit pecuniam, qua Ecclesia construatur Aureliæ.

Orare ad tumulos martyrum, quàm sit pium.

S. Euortius recipit captiuos fratres suos.

Euortio nunciauit; qui protinus misso redemptionis precio ex iugo seruitutis fratres extraxit, ac pristina libertate donatos, ingenti cum animi lætitia ac ciuitatis totius exultatione recepit.

Cæterùm Ecclesiæ structura ad fastigium perducta, ritè consecrata, ac varijs sanctorum reliquijs, ex diuersis locis procuratis decorata, vir diuinus ad populi salutem omnibus modis promouendam cogitationes conuertit. Nec fuit eius sine fructu conatus. Nam & miraculis clarus, & doctrina celebris, triduo septem ferè paganorum millia cælestis gratiæ illustrauit lumine: cunctosq; sacro fonte ritè expiatos in S. Matris Ecclesiæ gremium lætabundus accepit. His alijsq; rebus præclarè gestis, cùm plenus dierum de imminenti obitus sui die diuinitùs cognouisset, suprema suis subditis monita tradere decreuit.

7000. conuertit & baptizat.

Erat per id tempus in Aurelianensi ciuitate, tam in Clero quàm in populo magna nobilium copia; & dum plerique suis vel propinquis, vel amicis cuperent gratificari, non ignorabat vir sanctus, quin iterum pestifera dissensionis semina ob eligendum antistitem pullularent. Igitur vt omni conatu nefariam adeo & exitialem prorsus pestem opprimeret, orationem ad Clerum & ad quosdam è præcipua nobilitate proceres instituit; qua sereno prorsus animo docebat, nullum sibi episcopali munere digniorem Aniano Abbate videri; quare se rogatos omnes velle, vt eum, cuius & vita & eruditio cunctis esset notissima, in sedem collocare dignarentur, antequā fomes altercationum vires acciperet, totamque ciuitatem pristinis discordiæ flāmis inuolueret. Hanc eius orationem presbyteri quidam, natalium splēdore inflati, & laici quoque eodem morbo laborantes, haud ita benignis accepêre auribus; quòd ij ad eam inprimis sedem vel aspirarent: vel suos cognatos ad illum dignitatis gradum quam maximè euectos cuperent.

Iterùm exoritur discordia pro electione noui Antistitis.

Sed antistes, comperto nouo dissensionis incēdio, rursus

urſus Clerũ proceresq́; conuocat & huiuſmodi ferè
ratione diſſidẽtes animos in cõcordiam vocat. Cla-
iſſimi & vnanimes fratres, voſque excellentiſſimi
ilij; Cum animo æquiſsimo è vita diſcedam, vna
amen cura vehementiùs me ſollicitat, quã vos oro,
atq; obteſtor, vt pro veſtra prudentia lenire digne-
mini. Propoſui vobis Anianũ in antiſtitẽ eligendũ,
non humano affectu; (teſtor numẽ diuinũ) ſed ſolo
Dei adductus timore. Vos ſi meis parere monitis
haud æquum putatis, hoc vnũ igitur precibus à vobis
obtinere contendo, vt ſaltem Dei mentem, quæ falli
fallereq; non poteſt; vna mecum exploretis. Tres vt
audio, ad hunc dignitatis gradũ pertinaci contentio-
ne aſpirant. Sed cùm tres, vt noſtis, vna hac dignita-
te potiri non queant, reliquum eſt, vt vnum ex men-
te diuina hoc munere digniſſimum eligatis. Quod
vt fiat, tres chartulas ſingulorum nomine inſcriptas
in altare mittamus, peractiſq; cras legitimo tempore
ſacrificijs, innocentem puerum adducamus, qui v-
nam è tribus in medium producat; & ſi nè id qui-
dem ſufficere videtur, Pſalteria & Euangelia pari-
ter proponantur; vt per ſortem electus ſcripturis cõ-
firmetur. Placuit cunctis ſermo prudentiæ ac pacis
plenus. Peraguntur vigiliæ; vota preceſq; tota nocte
Deo nuncupantur; Miſſæ celebrantur; innocens ad-
ducitur puer: per quem Dei mens atq; voluntas de-
monſtretur. Is ad extrahendas chartulas dexteram
extendens, vnamq́; digitis comprehendens, tanquàm
prophetans exclamat; Anianus, Anianus, Anianus;
ſolus dignus eſt huius vrbis Epiſcopatu. Aperitur
deindè Pſalterium, ſtatimq́; offert ſe verſus ille; *Bea-
tus quem elegiſti & aſſumpſiſti Domine; inhabitabit in ta-
bernaculo tuo.* Denique in Euangelijs hic textus oc-
currit; *Tu es Petrus & ſuper hanc petram ædificabo Ec-
cleſiam meam.*

His igitur euidentiſsimis admoniti documentis,
cuncti Anianum deſignant Epiſcopũ; eumq́; ample-
ctũtur, quem diuino teſtimonio cõprobatum cerne-
bant.

Oratio S. Euortij ad Clerum & proceres, vt diſcordiam ſopiat.

Pſalm 64.

Matth. 16.

Anianus Euortio diuinitùs ſubſtituitur.

bant.Cæterùm Euortius plenus gaudio & exultatione domum ſe recepit;vbi febribus correptus,die illo, qui diuinitùs ei indicatus fuerat,corpus terræ,animã cælo reddidit. Corp⁹ eius fuit multis ciuium lachrymis à Tetradio præfecto in agro ipſius ad Orientem ſito ſepultum;& exigua cellula deſuper extructa honoratum; non paupertate ſed neceſſitate; quod gentiles populabundi Gallias vaſtarent, nec cuiquam tutò vno in loco diu morandi facultatem concederent. In eo autem ſepulturæ eius loco,diuerſa fiunt, eaque creberrima miracula;Diuina aſsiduò operante virtute.

Fœlix obitus S.Euortij.

Miracula fiunt ad tumulum eius.

VITA STEPHANI PRIMO CHARthuſiani,indè Epiſcopi Dienſis;Ex ea quæ eſt apud V.P. Laur. Surium. Obijt, vt patet infrà, Anno Dominici Natalis 1213.ætatis ſuæ 58. Epiſcopatus verò 6.

7.Septem.

Patria & Parentes Stephani.

STephanus Lugduno præclara & celebri cumprimis Galliarum vrbe,oriundus, parentes habuit de Caſtellione dominos:& ſanguinis & religionis nobilitate ſanè eximios. Porrò optimæ indolis puer,ab ipſis incunabilis egregia futuræ ſanctitatis dabat indicia; prorsùs vt & parentes & cognati admiratione interdum defixi geſta moresque infantis contemplarentur; & ſignis minimè dubijs diuinam in eo gratiam copiose infuſam faterentur.Nũquam enim(vt cætera taceam) ſextis ferijs,vel vbera nutricis vel quidquam alimoniæ admitere voluit, ſed eum diem infans planè ieiunus tranſmittebat. Indè verò ab vberibus abſtractus, in ipſa pueritia literis diſciplinisque imbuendus pędagogo eſt traditus: cui dictu mirum, quàm ſe modeſtum, quàm docilem quàm denique amabilem præbuerit. Omnis laſciuiæ puerilis ignarus, annos moribus tranſcendebat:ſuumq; doctorem ipſe & maturitate morum, & vnctione Spritûs ſancti,quæ ex vultu oculiſque mirificè relucebat,puer docebat.

Sextis ferijs infans abſtinet ab vberibus.

Hiſce

Hiſce moribus pueritia ad adoleſcentiam tranſmiſſa, manifeſtiùs apparere cœpit, quam firmas Dei gratia in eius animo radices ageret. Nam nobilis adoleſcens cùm tota mente fontem veræ ſapientię ſitiret, antè omnia acerrimum, cum ventre, ſapientiæ & religionis hoſte infeſtiſsimo, ſuſcepit bellũ: prorſus vt omni eſu carnium penitùs ſibi interdicto turrim illam cuius in ipſis cunis fundamenta iecerat, præclarè non minùs quàm conſtanter, ad ſummum perduceret. *Abſtinet à carnibus.* Nec; ſegnius interim, quantũ licebat miſericordiæ operibus, officijsque incumbebat: virtutes continuò virtutibus adijciens, totiſq; animi medullis ad apicem perfectionis aſpirans. Itaq; adoleſcentia in iuuentutem abeunte, cœpit vehementi contemplationis deſiderio & amore flagrare, ac tacita cogitatione locum exquirere, in quo Dauidis inſtar *1. Reg. 17.* cum tartareo Golia ſingulare poſſet inire certamen: vt eo deuicto penitùſque proſtrato, liberè quo tendebat, ſinè vlla offenſione perueniret. Agebat tunc annum ſextum ſuprà vigeſimum cùm ad paleſtræ campum properans, audiuit Portarum Carthuſiam, huic certamini aptiſſimam, multiſque trophæis inclytam, inter cæteros, duos habuiſſe athletas fortiſſimos, eoſdem eius loci Priores; qui de Golia illuſtribus aucti victorijs, ſempiternæ fœlicitatis ampliſſima præmia reportaſſent. Ex iis alter fuit Bernardus; cuius hortatu beatus Bernardus, Clareuallenſis Abbas, Cantica Canticorum expoſuit: quiq; poſt ſuum obitum in ea Carthuſia ſepultus, multis claruit miraculis. *Bernardus & Anthelmus viri ſancti, Carthuſiani.* Alter verò non imparis meriti, ſanctus fuit * Anthelmus; qui ex Carthuſiæ Portarum priore, Bellicenſis factus antiſtes, vitæ ſanctitatem & viuens & defunctus præclaris adornauit miraculis. ** Eius vita extat 26. Iunij.* Horum igitur præcipuè exemplis animatus Stephanus, haud difficilem ſibi de antiquo hoſte victoriam pollicebatur. Itaque magna animi fiducia loci Præfectum, cæteroſq; fratres ibidem degentes adit; orat maiore inſtantia vt in album ſacrorum iſtorum militum

conſcribi poſſet. Oſtendit ſe ad quæuis ſubeunda paratum certamina. Nullis terretur difficultatibus. Offert ſe prompto hilarique animo omnium ſeruum. Illi viſa iuuenis alacritate propenſis animis aſſentiuntur, ac peramanter acceptum hortantur, vt expeditis rebus omnibus ad certum ſe terminum denuò ſiſtat: quo & externis interniſque ſacræ militiæ armis ritè inſtrui, & cum hoſte in certamen deſcendere poſſet.

Induitur Stephanus monaſtico Carthuſianorum habitu.

Nec mora; euoluto præfixo temporis ſpatio, adeſt pugil fortiſsimus, cominùs cũ hoſte teterrimo præliaturus. Igitur monaſtico indutus habitu, cum ingẽti feruore id vitæ genus auſpicatur; ita vt breui regularibus eius inſtituti diſciplinis & exercitijs imbutus, præclarum de ſeipſo cunctis viuendi præberet ſpecimen. Nam tametſi cõplures illic inuenit miræ ſanctitatis & pœnitentiæ viros, attamen breui per multa ſanctitatis opera ſeipſum exhibuit religionis exemplum; adeò vt præter communem monaſticæ diſciplinæ auſteritatem, antiquam illam Sanctorum in eremo patrum ſanctitatem præclarè æmulari videretur. Nam vt de cibi potuſque parcitate (quæ in ſtudio perfectionis ſudantibus, plurimum ſanè confert adiumenti) aliquid dicamus, cum cæteri ſingulis hebdomadibus, ex Canonis ſui præſcripto, Carthuſiani, tribus diebus ſolo pane & aqua victitent, ille pro maiori tẽporis parte vix quidquam præter panem & aquam ad menſam ſuam admittebat. Cæterùm mentem quibus putandum eſt eum pauiſſe delicijs? Nam vt panis ab vna parte, & codex ab altera, vtrique homini alimoniam præbebant, ita ſanè, latrantis ſtomachi murmur ſæpè non attendebat: cum ſpritus eius diuino amore ebrius ſuauiſſimè epularetur.

Eius abſtinentia.

Magna eius ergà Eucharistiam deuotio.

Porrò cùm diuinis aſsiſteret myſterijs, & cæleſte illud epulum à Chriſto nobis in vltima illa cœna relictum cõtemplaretur, mox lachrymarum imber ex oculis fluebat dulciſsimus; adeò vt præ ima

cordis

cordis compunctione & attẽtione, cum ipso Christo cruci affixus videretur. Sed nimirùm hæc, quanquàm eximia, non tamen inter solidas virtutes numerãda. Maiꝰ hoc & omni admiratione dignũ in nostro Stephano, quòd ita suam ipse voluntatem domauerit, protriueritque, vt vix vnquam vel minimus rebellis animi motus exsurgere potuerit, qui eum de statu mentis deijceret. Studebat porrò otiũ, animæ inimicum exitiosum, omni conatu vitare; orationi, meditationi, contemplationi, sacrorum psalmorum perscrutationi diu noctuque vacare; labori quoque manuario & corporalibus exercitijs debitis horis incumbere: denique nullum omninò prætermittere tempus, quo non vt bonus agricola in Dominico agro laboraret. Indè verò indies augebatur eius amor & feruor ergà Deum; & sanctitatis eius inter fratres creuit opinio: nomenq; eius & intùs & foris celeberrimum reddidit. Et vt de interiori eius homine taceamus (cuius pulchritudinem, puritatem, constantiam & fortitudinem, satis indicabant mores) semper exteriorem hominem tanta componebat modestia, tanta suauitate, vt cunctos inspectantiũ animos in sui amorem protinùs accenderet. Nec mirum sanè quòd mortales eius conspectu dulcique alloquio libenter fruerentur, cuius puritate ipsos angelos constat mirificè delectatos fuisse. Cum die quodam coram Crucifixi imagine cõtemplationi inhæreret, subitò Angelus Domini in humana effigie ei astitisse visus est: nimirum pijs eius operibꝰ & sanctis delectatus studijs, quibus die nocteque sedulus incũbebat.

Varia pia eius exercitia.

Angelica inter orandum fruitur præsentia.

Cum verò multis annis hoc pacto vitã in solitutudine transegisset, defuncto tandẽ Carthusiæ illius pastore, vnus præ cæteris omnibus maximè idoneus visus est, qui aliorum regimini præficeretur. Qua verò prudentia, qua discretione, qua strenuitate, cõmissum sibi munus administrauerit, profectò haud facilè foret, debita oratione explicare. Neque enim

Præficitur Carthusiæ Portarum.

Multos suis monitis ad viam salutis reducit.

ſubditum ſibi gregem tantùm ad æternæ vitæ paſcua deducere conabatur, ſed exteros etiam odore virtutū ſuarum ſuauiſſimo, ad ſuaue Chriſti iugū amplexandum alliciebat: prorſus vt multi aduentantes, quorū erat ad illam domum frequens concurſus è mundi vanitate in ſacras familias commigrarent.

Eligitur in Epiſcopum Dienſem.

Intereà accidit, vt Dienſis Eccleſia, ſuo deſtituta paſtore, de nouo eligendo anxiè laboraret. Quid multis? Alijs hunc, alijs illum, eo munere dignū aſſerentibus, prudentiores quidam magnum illum Carthuſianū Stephanū ea functione vnū omniū digniſſimum clamant. Concurrunt protinùs omniū vota: & quia probè nouerant virum ſanctum à ſolitudinis dulcedine difficulter auellendum, *miſſis clàm ad Pontificem Romanum nuncijs, cõfirmationem impetrant. Ea obtenta, Stephanū adeunt; petunt vt dignitatis iſtius ſarcinam humeris ſuis ſuſcipiat: & ſubditis ſibi populis diuini verbi pabula cum auctoritate miniſtret. At ille perlectis Pontificis literis, ſtupore quodam perculſus, poſt plura demum reſpondit, ſe monachum eſſe, & alterius voluntati ſubiectum; nempè Prioris Carthuſiæ: cui ad mortem vſq; obediendi neceſſitas incumbat. Hoc illi reſponſo accepto, cùm nihil obſecrando proficerent, alijs à Pōtifice literis impetratis, quibus Carthuſiæ Priori mandabatur, vt eum obedire compelleret, Stephanum è latebris, in quas ſe abdiderat, eiuſdem iuſſu euocatū, & electioni conſentire coactum, multo cum gaudio & honore Viennam deducunt. vbi à tribus Archiepiſcopis ſolenni ritu eſt conſecratus, anno reſtauratæ ſalutis 1208. Redditus deindè Dienſi Eccleſiæ, multaque cum celebritate & exultatione in cathedra collocatus, monaſtica inſtituta non ſolum non omiſit, ſed eadem maiori vitæ auſteritate & virtutum ſplendore illuſtrauit.

Intellige Carthuſiam primariam.

En quàm inuitus paſtoralem curam ſuſcipiat.

Prophanati- onē Domini-

Cùm autem iam concionādo, hortādo, viſitando cœpiſſet exercere munus ſuum, & comperiſſet gentem miſeram & execrabili conſuetudine cæcā, diem

Domi-

Dominicum luxui,tabernis, choreis,& perniciosis denique spectaculis consecrare, statuit blãdis & mellitis verbis , apertissimisque rationibus peccati illius enormitatem eis ostendere. Sed gens belluina & cęca,non modò non ad aures saluberrimos eiꝰ admisit sermones, sed etiam, vt fit in deploratæ salutis hominibus,sannis ludibrijsque eos excipiens, cõtemptim deindè proiecit. Quorum scelere & impudentia commotus sanè vir Dei,opportunè & importunè insistendum sibi putauit, vt si verbis tã impios ac barbaros mores expugnare non posset, virtutibus & miraculis corrigeret. Nec mora; Cùm surdas illorum aures diu frustrà pulsaret, ad extremum virum referens Apostolicum, & sui Apostolatûs signa euidenter ostendens,præcepit dæmonibus , qui ad ea, quæ diximus,facinora eos incitabant,& quorum voluntati parebant,vt sine vlla cuiusquam læsione palàm se eis visendos exhiberent. Mox parent illi dæmones,quem homines peruicaces audire nolebant. Horrendum sanè & terribile tum videre licebat spectaculũ;dæmones procera & immani statura, nigerrimos,cornutos; fœtorem & flammas per nares, oculos,& ora spirantes, ad viri imperiũ apparere cunctis;rursumque recedere:nec quenquã lædere posse. Cępit ergo occęcata gens aperire oculos;vitã & mores corrigere:& se totã viro Dei,sanandã cõmittere.

cæ diei, vt abstulerit.

Cogit dæmones se visibiles exhibere populo, quem deceperant.

Quàm verò ergà peccatores humanus , benignus & misericors fuerit, vno exemplo , cæteris prætermissis,satis sit declarasse. Quidam ex subditis eius ægrotans,sæuo obsessus dæmonio,vultu,voce,alijsque signis,omni salutis spe abiecta,haud dubiè ad exitialem exitum tendere videbatur. Iacebat miser humi ab omnibus destitutus;quia ad detestanda & confitẽda crimina nullis omninò monitis induci poterat. Id vbi cognouit vir Dei, è faucibus tartari , si qua posset , eum arripuere statuit. Sed diabolo pectus illius tenacius occupante,salutaria sancti viri monita furibundus repellebat. Vidês igitur alijs vtendum

Hominem desperantem reuocat ad salutem.

armis, ad ſolitas preces cum lachrymis ſe conuertit. Et eccè æger homo dæmone purgatus, confeſtim ad ſe redit, & peccata Stephano ritè confeſſus, magna cũ ſalutis æternæ ſpe, omnibus munitus ſacramentis è vita excedit. Alium quendam ægrotum, diuturno morbo oppreſſum, manus ſuæ contactu ſtatim integræ reſtituit ſanitati.

Ægrotum ſanat.

Ortam quandoque immanem grandinis tempeſtatem, quæ regioni exitiũ minitari videbatur, Crucis ſigno contra eam edito, repreſſit. Quædam mulier ob ſua, vt videbatur, maleficia à Diabolo præfocata, ſubitò expirauit. Eius rei rumor ad virum Dei peruenit. Is miſeratus caſum tam acerbum infauſtæ mulieris, venit ad locum vbi iacebat exanimis; magnam fundit lachrymarũ vim; orat pro ea Dominũ; implorat eius miſericordiam. Poſteà illa velut à graui ſomno euigilans, ſurgit; narrat Chriſti erga ſe miſericordiam ob merita viri Dei, ſibiq; reſtituta, exiliens & exultans laudat Deum.

Tempeſtatẽ ſedat.

Excitat mortuam.

Nec minor eius fuit erga viuos, quã defunctos miſericordia. Præter victum enim moderatum, quo ſe ſuamque familiam ſuſtentabat, omnia in pauperes erogabat. Imminente autem vitæ huius termino, cũ Eccleſiæ ſuæ filij, vt teſtamentum conderet, eũ vrgerẽt, ille veræ paupertatis amator, nihil ſe habere, nihil poſſidere, ſed cuncta ſponſæ ſuæ eſſe reſpõdit. Ceterum benedictionem & conſilium petẽtibus nõ negabat. In ijs mulier quædam longa tabe exhauſta, & omni medicorum arte deſtituta, pro recuperanda ſalute eius benedictionem ſupplex expetijt. Tandem admittitur; ab eo benedicitur: & ſana recedit. Poſtremò cùm ſuos multis ſermonibus ad concordiam & mutuam charitatem hortatus eſſet, & inter diſcordes hoſtilique odio diffidentes pacem conciliaſſet, inter verba orationis migrauit ad Dominũ; Septemb. die 7. anno Reſtauratæ Salutis 1213. ætatis ſuæ 58. Epiſcopatus ſexto. Corpus eius fuit, multorum lachrymis & omnium luctu in Eccleſia Virgini matri ſacra

Benignitas eius in pauperes.

Sanat benedictione ſua infirmam.

Felix eius obitus.

Claret mira-

(vti

(vti viuens mandârat) sepultum: vbi multis miraculorum signis illustre, feliciter requiescit. *culis post obitum.*

DE SOLENNITATE NATIVITATIS *Beatißimæ Virginis Deiparæ: deq; eius laudibus & Commendatione. Ex sermone beati Ioannis Damasceni, lib. 4. de Orthodoxa fide, cap. 15. Et Sermone 2. B. Petri Damiani de Natiuitate eiusdem.*

SAncta atque omni laude sublimior semperque Virgo ac Dei Genitrix Maria, omni quidē æuo antiquiore, ac præsciēte Dei cōsilio prædestinata, varijsq; Prophetarum imaginibus, ac sermonibus per Spiritū sanctū, adumbrata, certo tandē atq; præfinito tepore ex Dauidica radice orta est. Enimuerò quòd Ioseph ex Dauidica tribu originem duxerit, sanctissimi Euangelistæ Mattheus & Lucas liquidò demonstrarunt. Verùm hoc inter eos discriminis est, quod Matthæus ex Dauide per Salomonē Iosephū deducit: Lucas autem per Nathan. At verò sanctæ Virginis ortum vterque silentio præterijt. Quocircà scire operæ precium est, nec apud Hebræos, nec apud Scripturā sacram, hoc in more positum fuisse, vt mulierum genus recenseretur. Verùm hoc demū lege cautū erat, nè tribus vlla, vxores ex altera tribu accerseret. Ac proindè Ioseph, qui ex tribu Dauidica ortum trahebat, iustitiamque colebat, (hanc enim laudem ei tribuit diuinum Euangelium) sanctam Virginem haudquaquàm præter legis præscriptum despondisset, nisi ex eodem sceptro genus duxisset. Ob idque satis habuit Euangelista demonstrasse, vndè Ioseph ortum traxerit.

8. Septem.
Isaiæ 11.
Psalm. 88.
Psalm. 131.
Matth. 1.
Luc 3.
Mulierum genus in scriptura recenseri non solet.
Num. 36.
Matth. 1.
Deut. 25.

Quin illud quoque sciendū est, quòd Lege sancitū erat, vt si quispiam sinè liberis è vita decessisset, ipsius frater vxorem mortui in matrimonium acciperet, ac fratri semē excitaret. Ita, quòd in lucem edebatur,

natura quidem secundi erat, hoc est, eius qui genuerat; si autem Legem spectes, eius qui mortē obierat. Igitur ex stirpe Nathā, filij Dauid, Leui genuit Melchi & Pantherem. Panther autem genuit Barpantherē, (nā ita vocabatur.) Barpanther rursus genuit Ioachim, Ioachim denique genuit sanctā Dei Genitricem. Rursus ex stirpe Salomonis filij Dauid, Mathan ex vxore sua genuit Iacob. Mortuo autem Mathan, Melchi ex tribu Nathan, filius Leui, ac frater Pantheris, vxorem ipsius Mathan, quæ etiam Iacobi mater erat, matrimonio sibi copulauit, atque ex ea genuit Heli. Ita vterini fratres erāt Iacob & Heli; ille nimirùm ex tribu Salomonis, hic ex tribu Nathan oriundus. Porrò Heli, qui ex tribu Nathan erat, nullis liberis susceptis è vita migrauit; eaque de causa Iacob ipsius frater, qui ex Tribu Salomonis fluxerat, ipsius vxorem accepit, fratriq; suo semen excitauit, ac Iosephum progenuit. Ioseph itaque natura quidem filius Iacob erat, à Salomone oriundus: Legis autem ratione, patrem habebat Heli, ex Nathan oriundum. Quæ cum ita sint, Ioachim electissimam illam ac summis

1.Reg.1.

laudibus dignam mulierem Annam matrimonio sibi copulauit. Verùm quemadmodum prisca illa Anna cùm sterilitatis morbo laboraret, per orationem ac promissionem Samuelem procreauit: eodem modo hæc etiam per obsecrationem & promissionem, Dei genitricem à Deo accepit, vt nè hic quoque cuiquam ex illustribus matronis cederet.

S. Maria omnium creaturarum Domina.

Psalm. 91.

Itaque gratia (nam hoc sonat Annæ vocabulū) Dominam parit (id enim Mariæ nomine significatur.) Verè etenim rerum omnium cōditarum domina facta est, cum Creatoris mater extitit. Ad templū autem adducta, ac deinde in domo Dei plantata, atque per Spiritum sanctum saginata, instar oliuæ fructiferæ virtutum omnium domicilium efficitur; vt quæ videlicet ab omni huiusce vitæ & carnis concupiscentia mentem abstraxisset; atque ita virginem vnà cum corpore animam conseruasset: vt eam decebat,

bat,

bat, que Deum sinu suo exceptura erat. Sanctus enim cum sit, in sanctis requiescit.

Meritò igitur sacra eius natiuitas præcipuum & singulare mortalibus præbet gaudium: quæ totius extitit humanæ salutis exordium. Sic enim omnipotens Deus ineffabili prouidentiæ suæ intuitu, antequam homo fieret hominem periturum diabolica machinatione præuidit: sic etiam redemptionis humanæ consilium, antè secula in immensæ pietatis suæ visceribus habuit. Et non solùm qualiter redimeret, modum & ordinem in profundissima sapientiæ suæ ratione constituit, verumetiam quando redimeret, certum temporis articulum præfiniuit. Sicut ergò impossibile erat, vt humani generis redemptio fieret, nisi Dei filius de virgine nasceretur: ita etiam necessarium fuerat, vt virgo, ex qua verbum caro fieret, nasceretur. Oportebat quippè prius ædificari domum, in quam descendens cælestis Rex habere dignaretur hospitium; illam videlicet, de qua per Salomonem dicitur; *Sapientia ædificauit sibi domũ: excidit columnas septem.* Et quidem septem virginalis hæc domus suffulta columnis extitit: quia intemerata Dei genitrix, septem Spiritus sancti donis, id est, sapientiæ & intellectus, consilij & fortitudinis, scientiæ & pietatis, atque timoris Dei dotata fuit.

Quàm necessaria fuerit natiuitas Deiparæ virginis.

Prouerb. 9.

Esaiæ 11.

* * *

S. Hadriani Martyrium habet Lector 4. Martij. Tom. 1. quo die & Martyrologium Romanum.

VITA

C.Baron. Tom. 9. Annal.

VITA S. CORBINIANI, PRIMI Episcopi Frisingensis: Ex ea quæ est per Aribonem, quartum Frisingensem Episcopum. Claruit temporibus Gregorij Secundi, Papæ: anno Domini 716. & seq.

8. Septem. *Patria & Parentes eius.*

CORbinianus ex regione Melitonēsi, in vico cui nomen Castrus, oriundus; patrē habuit Vvaldekisum; matrem Corbinianā. Prodijt verò in lucem infans, genitore ex humanis sublato; vndè cū genitrix in sacro fonte patris ei nomen imposuisset, paulò pòst immodico filij amore capta, mutato nomine, Corbinianum eū appellari voluit. Qui optimè indolis puer cum ipso lacte pietatem imbibens, eò demū Christi gratia adductus est, vt paulò adultior, spreta mundi vanitate, iuxta beati Germani Ecclesiā, tuguriolum, verius tamen ergastulum dixerim, construeret; in quo sagacissim[9] sacræ scripturæ indagator, vigilijs & orationibus strenuè incumbebat, & alios quotidie eo confluentes cælestibus pariter disciplinis instruebat, tanto cum fructu, vt præter gratissima animarū lucra, ex oblatis sibi pecunijs muneribusque, pauperibus quoque admodùm benignè cōsuleret. Quæ res cum maximam ei nominis celebritatē breui adferret, tantus ad eum & nobilium & ignobilium vtriusq; sexûs factus est concursus, qui æternæ vitæ monita ex illius ore percipere gaudebant, vt eorum frequentia fatigatus loci mutationē cogitaret.

Vndè dictus sit Corbinianus.

Habitat solitarius in tuguriolo.

Abit Romā ad summum Pontificem.

Annum tunc quartum decimū in eo claustro exegerat, cū maiore pietatis ac præcipuè solitudinis desiderio incensus, reuulsis claustri sui repagulis, ad sacra Apostolorum limina contendit: vt sibi suisque à summo Pōtifice latitandi in quodā angulo facultatem, certumque vitæ institutum impetraret. Verùm Pontifex, audita viri sapientia, & admirāda oris facundia, protinùs vel inuitum per singulos grad[9] ad

Ponti-

pontificalem vsque prouexit honorem: datoque pallio, prædicationis officium per totum orbem exercendi potestatem ei peramplam fecit. Quo ille accepto honore in Galliam reuersus est; & melliflua instar viui fontis in aures audientium effudit monita, & plurimos sanè à prauitate vitæ ad virtutis conuertit studium: adeò vt collapsa etiam multis in monasteriis pietatis fundamenta, eius potissimùm studio & doctrina resurgerent.

Ordinatur à Papa Gregorio Secundo, Episcopus.

Intereà contigit, vt maior domûs Lotharij Regis in Gallia, (qui erat a Carolus Martellus) virum Dei ad se accerseret. Illo verò ad regiam proficiscente, quidam Adalbertus nomine, latrocinij reus, vltimo damnatus supplicio ad patibulum trahebatur. Quo viso, Corbinianus misericordia motus, ex equo desiliit, ipsosque Iudices infimis precibus veniam pro reo rogauit. Illis verò præcisè negantibus, & publicam functionem inuiolatè conseruandam asserentibus, vir Dei reum admonere studuit, vt animæ suæ putredines vulneraque, integra & pura confessione ritè expiaret. Qua sanè a reo, multis cum lachrymis & salutari scelerum detestatione, peracta, sanctus antistes caput illius pectusque Crucis signo muniuit; & optimè deindè reo precatus, summa cum festinatione cœptum iter peregit; nihilque prius habuit, quàm vt Principis aduolutus pedibus, vel corpus saltem suspensi, & (vt omnium erat opinio) iam defuncti peteret. Princeps, audito viri sancti postulato, vix lachrymas tenuit, quòd viuentem Pontifex obtinere nequiuisset. Dictum igitur factum postulatis eius fecit satis: missisque nunciis mandauit defunctum antistitis voluntati confestim tradi. Res mira, & quæ fidem superare videretur, nisi oculato plurimorum testimonio confirmata esset. Tertius iam dies hominem reste strangulatum cœlum inter & terram habebat;

a *Teste Cæs. Baron. Tom 9. Aanal. anno 720.*

Homo triduo suspēsus precib. Corbiniani manet incolumis.

cùm eccè soluto fune Adalbertus non modò incolumis, sed nè læsus quidem, inuentus est. Permouit rei miraculum nuncios, vt hominem ad regiam deducerent, & Principi ipsi contemplandum exhiberent. Contemplatur eum princeps, contemplantur & optimates; & ingens denique concurrentium multitudo. Stupent omnes miraculi magnitudinem: sed stupent multò magis Corbiniani sanctitatem.

Iterùm se abdit in tuguriū suū.

Creuit deindè per singula momenta celebritas viri; creuit honor: prorsus vt ille honoris ambitionem expauescens, rursus se in ergastulo suo præ forib. Ecclesiæ B. Germani abderet. Sed quantò ille studiosius honorem & famæ celebritatem fugiebat, tantò acrius honor fugientem sequebatur. Quid tunc faceret vir sanctus? Septem annis continuis, nec sinè amplissimo animarum fructu ibidem seclusus fuerat, cùm rursus tutissimum salutis refugium in fuga constituit, Romamq; repetiit: vt bona Pōtificis voluntate, aliquo in monasterio alterius se voluntati priuatus subdere posset. Atque vt Gallorum (quibus erat notissimus) conatus, eum à fuga reuocare volentium, eluderet, secretiore via in Alemaniam peruenit, deindè in Germaniam: sicque in Noricum delatus, ibidem aliquandiù rudi & recens ad Christum conuerso populo, salutarem Euangelij impartiuit doctrinam.

Iterùm vadit Romam.

In Norico prædicat verbū Dei.

Theodo Bauariæ insignis Dux.

Erat eo tempore Bauariæ Dux insigni pietate & magna potentia vir Theodo; cum aliis rebus, tum præcipuè filiorum nobiliumque virorum virtute, quos habebat ornatissimos, admodum felix. Is venientem eas in partes virum Dei omnibus modis apud se retinere conabatur; sed honores remis, quod aiunt, velisque fugientem nec precibus, multò minùs muneribus permouere poterat, vt institutum Romam versùs iter omitteret. Itaque donis muneribusque ornatum à se

dimisit

dimisit; qui deindè in partes filij eius nomine Grimoaldi veniens, fuit ab eo perquàm honorificè acceptus, & importunis precibúsque oppugnatus, vt ibidèm sedem figere, & populo diuini verbi pabula administrare dignaretur. Sed cùm frustrà viri sancti aures iis precibus pulsaret, fecit quidem ei copiam abeundi, sed ita tamen, vt clam habitatoribus Alpium tam Venusticæ vallis, quā aliis circumquaque mandaret, vt redeuntem ex Italia interciperent, & ad Principem Baioariorum perducerent.

Grimoaldus filius Theodonis.

Igitur cœptum iter prosequens vir Dei, cum Breones peruenisset, coactus fuit quadam in sylua, vespertino tempore, vt credo, ciuitate exclusus pernoctare. Ibi verò dum custodes equorum, profundo oppressi somno, equos pabulatū incautiùs vagari permittunt, vrsus è latebris prorumpens, caballum viri Dei discerpit, eiusq; carnibus exhaustum longa inedia ventrem ad satietatem implet. Manè facto, Ansericus viri sancti minister, vrsum equo humi strato insidentem, nec semiesam prædam quanquam satur deserere volentem inuenit. Quo sanè nuncio tristi admoto ad Corbinianum delato, mandat is Anserico, vt vrsum flagello acriter cedat, & sagmariam sellam ei imponat: sicque cum cæteris caballis onustum deducat. Horruit primò ad mandatum minister; sed hortante & metum demente viro sancto, paruit is; & feram bestiam sarcinis onustā Romam vsq; perduxit: vbi à Corbiniano in viam suam dimissa, consuetas latebras petiuit.

Vrsum cogit ferre sarcinas Romam vsq;.

Simile legitur in vita S. Humberti: suprà.

Itaq; prospero itinere Romam delatus vir Dei, cœpit Pontifici fusis lachrymis cunctas animi sui aperire angustias; quomodò nō immeritò ex blāda & fucata honorum specie, animæ suæ ruinam & sempiternum interitum pertimesceret. Petere igitur atque orare, vt vel cœnobium aliquod ingredi, vel syluam aliquam inhabitare permitteret:

Petit à summo Pontifice ab Episcopatu absolutionē, sed nō impetrat.

teret. His auditis, Pontifex conuocata Synod viri sancti postulata exponit. Sed omnes vna vo ce reclamant, multis Scripturarum testimoni confirmantes, indignum esse talem tantumq pastorem oues sibi creditas deferere velle. Quo rum verbis se victum considerans, animum a intermissa honoris munia obeunda tristis resum psit: seque in viam tradens, cum ad castrum Ma giense venisset, fuit à custodibus Grimoaldi in terceptus, ibidemque volens nolens, tamdiu de tentus, donec Bauariæ Dux abeundi potestaten ei faceret. Quæ vir Dei impedimenta viæ suæ di ligenter pertractans, considerauit diuinæ virtuti gratiâ vacua non fuisse. Cum enim ad B. Valen tini confessoris sepulcrum orationis ergô se con tulisset, cerneretque terram vniuersam frugibu & syluis non minus ad Dei cultum quàm orna tum præclarè distinctam, cogitauit eo in loco se cretum sibi domicilium condere: si tolerabili a liquo precio eum sibi comparare posset. Hæc co gitantem Grimoaldus Dux missis nunciis sum ma cum veneratione ad se deduci præcepit. Tun vir Dei parêre coactus, ad principem mœstus per rexit. Sed vt palatio eius appropinquauit, dixi cuidam, qui principi à cubiculis erat, se nequa quam faciem illius videre velle, nisi lasciuam con iugem, quam sibi post obitum fratris sui Theo doaldi, viduam copulauerat, à se expelleret. Per culit ea viri Dei sententia vtrumque grauiter; & cùm Grimoaldo salutarem timorem, tum Pili drud (hoc namque illustri fœminæ nomen erat) acrem sanè inuidiæ flammam subministrauit: prorsus vt certa de nece viro sancto inferenda consilia captaret. At ille funestæ Herodiadis nihil vel minas vel insidias veritus, perstitit in senten tia, diebusque quadraginta continuis, quibus il lorum conspectum auersatus est, eos ad diuorti um tam execrabilis coniugij monere iugiter non

Orat vir sanctus ad S. Valentini sepulchrum.

Grimoaldus duxit uxorem defuncti fratris sui.

Hortatur eos constāter ad separationem Corbinianus.

destitit,

destitit. Tandem verò ad promissionem separationis perduxit vtrumque; positoque ob oculos tremendo Dei iudicio, eò pœnitudinis ac doloris permouit, vt humi prostrati ambo, extensis ad pedes eius brachiis, profuso lachrymarum imbre reatum suum agnoscerent: vltroque pœnam, vt vocant, satisfactionis postularent. Quos vir Dei peramanter amplexans, blandis piisque monitis in viam salutis æternæ deduxit, & ab omni delicto vehementer deterruit. Verùm cùm non longius (vt par erat) à se fœminam illam Grimoaldus ablegasset, reuersus ad vomitum, vlciscente numine, in se suosque (vt infrà patet) Dei vindictam miser expertus est.

Ecce insigne exemplum pœnitentiæ.

Porrò cùm anteà loci amænitate, tunc multò magis egregia vtriusque pietate permotus fuit vir Dei, vt in Magiensi confinio cæleste domicilium construeret, & vniuersam gentem illustriore æterni Dei cognitione instrueret. Itaque in loco, cui Camina nomen, inter duos riuulos Timonem & Finalem, ipse Grimoaldus, agros, prata, & vineas cum parte Alpium emit viro Dei, à loci illius possessoribus; quæ Corbinianus Deo, & Ecclesiæ Virgini Matri in Castro Frisingensi sacræ consecrauit; exstructoque habitaculo, basilicam sub Valentini & Zenonis patrociniis ædificauit: totumque locum illum, pomiferis consitum arboribus, cùm Dei cultoribus, tum ipsis in primis pauperibus reddidit sanè vtilissimum. Tenuit deindè ibidem cathedram pontificalem Corbinianus, & rem Christianam multiplicauit egregiè; tanto ipsius Grimoaldi gaudio, vt eum non modo tanquam amicum amaret, sed etiam parentis instar coleret & obediret.

Ecclesiæ S. Mariæ Frisingæ quid dederit Dux Grimoaldus.

S. Corbinianus Episcopus Frisingensis, Primus.

Quadam die cùm vir sanctus vnà cum Principe cibum sumpturus appositas dapes Cruce de more consignasset, Grimoaldus dilecto sibi cani panem per incuriam proiecit. Quod vt conspe-

xit Corbinianus, indignatione commotus, tripodi calcem impegit, mensamque argenteis vasculis refertam euertit; simul ex scamno prosiliens domo exiuit: dicens cum eo se vlterius panem sumere non velle, qui cani eum proiicere veritus non esset. Ea res mulieris sopitum iam antè furorem nouis inuidiæ facibus succendit, inflammauitque adeò, vt principem inertiæ & stoliditatis arguere non dubitaret, si hominem illum non vni morti supplicio obnoxium, continuò non plecteret. At princeps prudenti secum animo expendens non parui momenti rem esse, virum sanctum & summum Dei amicum offensum habere, ilicò cum primatibus palatio egressus viri Dei se vestigiis prostrauit, satisfactionem spondens, si osculum pacis à beato antistite impetraret. Recepit eum tandem antistes, reditque pariter ad mensam subuersam; nihil non faciens, vt peccati horrorem principibus antè omnia salutarem incuteret.

En quanti olim etiam viri principes, sacerdotum bonorũ amicitiam fecerint.

Porrò erat in vicino monte oratorium beati Stephani; in quo vir Dei Diuinas laudes persoluere consueuerat. Cùm autem ministri de aquarum penuria propter altitudinem montis (quòd eò eandem quotidie ferendo lassarentur) murmurare cœpissent, vir sanctus quodam die diluculò consurgens, solus montis latera circumiens, in plaga meridiana ad orationem humi se prostrauit. Qua completa, baculum quo sustentabatur in terram defixit. Cumque paululùm perfodisset, tanta mox ex eodem foramine aquarum emanauit abundantia, vt ad totius oratorij ministerium sufficeret: insuper & vsque ad montis imam crepidinem deflueret. Qui fons vsque in præsens perdurans, intuentium oculis veritati testimonium perhibet.

Precib. limpidissimum fontem excitat.

Cum die quodam vespertina hora ad ecclesiã beatæ Virginis properaret, eccè mulier quædam

rustica,

rustica, maleficij suspicione laborans, ei obuiam perrexit, carnibus delicatis, grato vt sperabat antistiti munere, onusta. Qua visa, vir Dei ex baiulis inquirere, quinam esset illius aduentus. Ad hæc mulier gloriabunda respondit, se quandam principis sobolem dæmonum illusionibus in iuuentute circumuentam, suo carmine suisque artibus ad salutem perduxisse, indeque xenia illa consecutam antistiti suo impartire velle. Quibus auditis, vir Dei vehementer expauit, ac protinùs ex equo desiliens, magam illam propriis manibus grauiter cæcidit, & xenia ad portam ciuitatis pauperibus distribui curauit. Socia verò antiqui serpentis sparsis crinibus, cruētā facie principis se obtulit conspectui. Quam ita flentem incesta vxor conspiciens, diabolico furore mirabiliter incensa, vix sibi à manibus episcopo inferendis temperare poterat: sed principis vindictam verita, in præsens quidem sibi temperauit; Nino tamen, qui ei à secretis erat, occultè præcepit, vt quouis modo recedentem ab ea villa antistitem interimeret. Sed antistes cum insidiæ mulieris ei innotuissent, maturè percussoris manus declinauit: & Grimoaldo imminentem ei interitum prophetico spiritu significauit. At princeps, cognitis insidiis, vehementer indoluit, nullumq; non mouit lapidem, vt vir Dei ad regiam rediret. At ille, Iezabelis pessimæ mulieris insidias, & declinandas, & breui diuina vindicta terminandas, respondit. Nec irritum fuit vaticinium.

En quàm execratur artem magicam.

Necem sibi structam euadit.

Nam primò filius eius, quem nefando carmine mulier nefanda incātauerat, rebus excessit humanis; eoque mortuo, Grimoaldus ab insidiatoribus interfectus est. Ninus verò, qui necem episcopo machinatus erat, cum ventrem purgaturus secessit, lancea percussus interijt. Postremò & ipsa Pilidrud Carolum Martellum in Gallias

Grimoaldus miserè interficitur.

lias sequens, ab ipso repudiata, propriisque exuta substantiis, in extrema rerum omnium inopia & ignominia vitam finiuit, natique illius ad vnum omnes regno priuati, multo cum dedecore vitæ terminum clauserunt. Cæterùm sanctus antistes in Dei laudibus strenuè persistens, ab Hucberto qui deindè ad regni istius gubernacula successit summo cum honore reuocatus fuit.

Hucbertus Grimoaldi successor, Corbinianũ reueretur.

Porrò vt instante vitæ termino sibi migrandũ cognouit, balneo se abluit; capillos totondit, caput barbamque rasit: ac vestibus denique sacris indutus, oblato sacrificio, viaticum propriis manibus recepit. Quo ritè confirmatus, & domum regressus, omnis planè doloris expers, postquàm se semel iterumque Crucis signo muniisset, beatum Deo spiritum tradidit. Et quidem tunc fuit eius corpus in Ecclesia Dei genitricis à ministris sepultum. Sed mox pluuia atque procella continuis triginta diebus totidemq; noctibus est subsecuta, donec beati viri corpus indè Magias quemadmodum in vltima voluntate cauerat, transferretur. Itaque tricesimo obitûs sui die de humo eleuatus, integra adeò & viuida forma inuentus est, vt cuncti eum spiritum ducere existimarent.

Vt ad obitũ se præparârit vir sanctus.

Eleuatio corporis eius post 30. dies incorrupti inuenti.

Cùm verò corpus eius plaustro impositum summo cum honore & festiuo cantu Magias veheretur, accidit vt duæ puellæ in via fortè consistentes sermones inter se varios conferrent. Viso autem antistitis funere, earum altera nefando sermone, ab insita linguæ petulantia, non est verita dicere, se suæ lasciuiæ atque immunditiæ episcopum socium habuisse. Protulit illa verba improuidè quidem, magis vt sociam deludere, quàm antistitem eius criminis ex animo accusare vellet; & ecce statim diuina vindictâ, suum ipsa femur dexterum incuruatum ac planè rigidum sensit: prorsùs vt reliquo vitæ tempore claudicantem gressum binis firmare baculis cogeretur.

Quædã ob lasciuiũ sermonem diuinitùs castigatur.

Eadem

Eadem etiam in translatione binis vicibus calidus de naribus viri sancti guttatim fluxit sanguis: ac aliis insuper in itinere miraculis à Deo illustratus, tandem honorificè in Ecclesia Valentini ab eo constructa conditus est. Vbi ad illud vsque tempus quieuit, quo ab Aribone tertio eius, in sede pontificali, successore, generali Synodo congregata, ac triduano ieiunio peracto, non sine reuelatione, ex Magiensi ciuitate, Frisingam trăslatum, eximiis in itinere miraculis clarum in Ecclesia Virginis Matris, vbi primò sepultus fuerat, reconditum fuit; ad gloriam nominis Christi sempiternam, omniumque credentium consolationem: quibus illic sanitates iugiter conferuntur.

Calidus sanguis fluit de naribus diu defuncti.

Locus sepulturæ eius miraculis clarus.

INSIGNE MARTYRIVM SS. DOROTHEI, *Petri ac Sociorum, Nobilium ac Aulicorum: Ex libro 8. Historiæ Ecclesiasti. Eusebij Cæsariensis. Coronati sunt anno Christi Domini 302. Dioslet. & Maximani. Impp. 19. Marcelli Papæ 6.*

C. Barō. Tō. 2. Annal.

EODEM quidem tempore, cùm salutaris passionis Dominicæ festum iam pro foribus esset, omnibus in locis palàm per literas edictum fuit, vt deiectis solotenùs ecclesiis, scripturæ igne absumerentur, & qui honores adepti fuissent, omnibus ornamentis turpiter spoliarentur; & priuati, si modò in professione Christiana perstarēt, libertate penitùs priuarentur. Ac primùm edictum contra eos editum, tale fuit. Non longo tempore pòst, aliis literis mandatum est, vt omnes ecclesiarum præsides, vbicunque gentium, primùm coniicerentur in vincula: deindè omnibus adhibitis machinis, idolis victimas immolare cogerentur.

9. Septēbr.

Impium decretū Imp. cōtra Christianos.

Item aliud contra Episcopos.

Simulatque edictum contra Ecclesias Christi editum, in Nicomedia propositum erat, vir quidam non obscurus & ignobilis, sed, vt hominum fert opinio, longè illustrissimus, incredibili amore erga Deum & ardenti fide incitatus, ocyùs prodit in medium, & illud in aperto & publico affixum, tanquam profanum & maximè impium, manu auellens dilacerat; idque, cum duo ex Imperatoribus in ciuitate adessent: quorum alter ætate præ cæteris prouecta, primum Imperij gradum, alter quartum ab eo obtinuit. Atque iste primus martyrum, qui tum occubuerunt; ad hũc modum eximiè nobilitatus, taliaq; cruciamẽta perpessus; qualia erat verisimile eũ, qui fuisset in eiusmodi facinore depræhensus, subiturum, tum constanti & virili animo, tum pacato & tranquillo, ad extremum vsque spiritum constitit.

Ecce pium zelũ Christiani cuiusdã, nomine Ioannis.

Ex omnibus porrò, qui vnquam vel apud Græcos, vel apud Barbaros propter animi magnitudinem illustres, & hominum sermone celebrati sunt, nullus cum diuinis & eximijs nostri temporis martyribus Dorotheo & suis sodalibus, Imperatorum ministris, comparari potest. Qui quidem cùm summum honorem apud dominos adepti fuissent, & amore essent apud illos liberis proprijs & ingenuis non inferiores, probra & afflictationes pro pietate corporibus impositas, noua & multiplicia mortis genera contra ipsos excogitata, splendidiores reuerà existimârunt diuitias, quàm gloriam, quàm delicias, quibus hominum vita solet diffluere. Mortem igitur vnius ex illorum numero, qualis fuerit, commemorare placet, eamque lectoribus spectandam relinquere: vt indè, quæ reliquis etiam eius sodalibus contigerint, animaduerti possit.

Eximia virtus S. Dorothei: ac Sociorum.

Quidam illorum in ciuitate suprà commemorata coram Imperatoribus, quos diximus, in mediũ adducitur. Qui cùm iussus idolis immolare, omninò

omninò recuſaret, mandarunt nudum in ſubli- me tolli, ac flagellis eouſque toto corpore dilani- ari, quoad ſupplicio euictus, etiam animo inuito, quod erat imperatum, præſtaret. Sed vbi iſta per- peſſus, conſtans & immutabilis perſiſteret, de re- liquo oſſibus eius iam carne denudatis, acetum ſale permiſtum, in corporis membra cruciatu at- tenuata, & propè contabefacta, infuderunt. At- que vt iſtos dolores protriuerat, & veluti pedibus conculcarat, indè craticula & ignis in medi- um trahuntur, & reliquiæ eius corporis, tan- quam carnes ad comedendum paratæ, ignis in- cendio non raptim (vt breui è vita decedens, om- ni dolore liberaretur) ſed paulatim abſumptæ fuerunt. Neque qui eum impoſuerant in rogum, etiam poſt tot tamque grauia cruciamenta ei vl- lum reſpirandi locum dare in animo habebant, niſi prius ipſorum imperata facturum annueret. Sed ille propoſito ſuo mordicùs adhæreſcens, vi- ctor in tormentis animam efflauit. Tale vnius re- giorum famulorum martyrium extitit: appella- tione ſua (Petrus enim nominatus fuit) reuerà dignum. Ceterùm Dorotheus, Gorgonius, alij- que non pauci ex Imperatoris familia, atrociſſi- mis cruciatuum pariter generibus excarnificati, vitaque ſpoliati, diuinæ victoriæ, inuicti Chriſti athletæ, præmia reportarunt. Porrò plura de his martyribus lector inueniet in hi- ſtoria Indes & Domnæ 27. Decembr.

Horrendi cruciatus Petri martyris.

Expirat in cruciatibus Petrus.

VITA

C. Baron. Tom. 8. Annal. & in Not. Martyr. Romani.

VITA S. AVDOMARI, EPISCOPI Morinensis: Ex ea quæ est apud V. P. Laur. Sur. Claruit in Episcopatu (vt patet infrà) sub Dagoberto Francorum Rege, eius nominis primo; qui regnauit Anno Domini 644. &c.

9. Septem.

Patria & parentes S. Audomari.

BEatus Audomarus antistes, nobilibus & secundùm seculi dignitatem inclytis, atque in fide catholica eruditis, ortus parentibus, haud ita procul à Costantia, eo loco, qui Aurea Vallis nuncupatur, vitæ initium auspicatus est. Pater eius Friulphus, inter suos clarus, mater Domita, æquè nobilis fœmina, cum in se cuncta pietatis ornamenta à teneris egregiè tutati fuissent, tum eadem omni studio atque diligentia Audomaro puero vnà cum lacte instillare non destiterunt. Erat enim vnicus illis filius tenerè admodum, vt fieri solet, dilectus. Igitur cùm optimæ indolis puer, & naturæ adiumentis, & parentum disciplinis, adulta iam ætate raram quandam & pietatis & eruditionis in se speciem exprimeret, defuncta tandem Domita matre, ipse soli Christo deinceps seruiturus, haud difficulter parentem ad idem suaue iugum propriis humeris imponendum permouit.

Matth. 19.

S. Audomarus vnà cũ parente monasteriũ ingreditur.

S. Eustachij vita habetur 29. Mart.

Ambo igitur, & Friulphus parens, & Audomarus adolescens, calore diuini amoris mirabiliter incensi, illud Saluatoris; *Vade & vende omnia quæ habes, & da pauperibus: & veni, sequere me*, alacri sanè mente adimplentes, ad Christi militum illic celeberrimum sese contulêre monasterium, quod Luxouium vocant; à B. Columbano in Burgundionum regione quondam exstructum. Præerat tunc illi cœnobio beatus Eustachius egregia sanctitate vir; qui vtrumque peramanter amplexans, optimis sanctissimisque monasticæ disciplinæ institutis informauit: prorsus vt nihil iis in

sancta

ſancta illa congregatione ornatius, nihil caſtius, nihil in Dei obſequio feruentius eſſet.

Præcipuus tamen maximarum virtutum ſplẽdor in Audomaro relucebat; adeò vt fama eius longè lateque diffuſa ad Dagoberti quoq; Francorum Regis notitiam perueniret; qui nullo modo tam præclarum lumen in angulo latere eſt paſſus: ſed ad Taruanenſis vrbis populum, Aichario Nouiomenſi antiſtite hoc ipſum obnixè & inſtanter poſtulante, inſtituendum gubernandumque euocauit. Non potuit ille Regis non parere voluntati; qui hoc vnum die noctéq; precibus & lachrymis apud Dominum agebat, vt populi peccatorum ſordibus fœdati, & in dæmonis ſeruitutem ſua ipſorum voluntate redacti, Chriſti gratia mundarentur, veramque libertatem, quæ in obſeruatione Chriſtianæ diſciplinæ ſita eſt, conſequerentur. Itaq; Audomarus ad Taruanenſem aliàs Mozinenſem cathedram cum auctoritate prouectus, diuini verbi ſemina in credentium pectora deiicere, animarum & corporum languores ſanare, captiuos & vinctos redimere, viduarum ac inopum maximè curam gerere, plebẽ ſibi commiſſam ad æternæ vitæ paſcua inuitare; ac poſtremo inuicta animi virtute immenſos labores deuorare: quò gentem horrendis ignorantiæ tenebris occæcatam, Euangelicæ veritatis lumine colluſtraret.

Euocatur à Dagoberto Francorum Rege.

Audomarus fit Epiſcopus.

Quanquàm enim longè antè eius aduentum plebs Taruanenſis à beatiſſimi martyris Dionyſij ſociis Fuſciano & Victorico verbum Dei accepiſſet, mox tamen à martyrio eorum ad dæmonum cultum relapſa fuerat: & idola ſacrilega gens denuò erexerat. Ea verò diuinus Audomarus denuò euertere, & igni obiicere, ſacrilegoque cultu ab vrbe funditùs exturbato, populum ad ſalutaria Chriſti dogmata opportunè importunè inuitare. Nec defuit prædicationi eius diuina virtus;

Taruanẽſes populi Euãgelium primò accepêre à Fuſciano & Victorico.

quæ

quæ & miraculorum gratia, & occulta quadam Numinis vigentis perfidiam expugnabat. Puer quidam contra viri ſancti iuſſum nauiculæ luſitabundus ſe crediderat. Et eccè ludentem illum in ripa fluminis, vehemens ab improuiſo ventus per vaſtum pelagus, tumeſcentibus haud ſemel in apertam nauiculæ perniciem vndis, ad Saxonum vſque regionem abripuit. Ibi verò conſiſtés, non minori ſe periculo, ob infeſta latrociniis loca, expoſitum cernebat, quàm in vaſto gurgite perpeſſus fuerat. Itaque miſer mortis vndique anxietate circumuentus, B. Audomari confiſus meritis, denuò ſe vndis ſæuientibus permittere potius, quàm præda raptorum fieri decreuit. Et eccè, benigniſſima Chriſti miſericordia & Beati Audomari meritis adiutus, nauicula, remis, veliſque planè deſtituta, proſpero curſu pelagus emetitur: donec ad eum rediret portum, vndè eum valida venti vis extruſerat; vbi Elna fluuiolus in mare euoluitur. Eſt & aliud miraculum quo Dominus, quantis eſſet ornatus meritis antiſtes, teſtatum facere voluit. Cùm aliquandò propinqua vrbi diœceſis ſuæ loca peragraret, circa horam diei ſextam, ſub patulæ arboris tegmine dedit ſe ſopori, haud procul à villa, quæ Iormacus dicitur. Indè poſt breuem quietem ſurgens, iubet ex ligno, Crucis fieri effigiem, eamque ſub eadem arbore defigi. Proxima nocte eodem in loco tam ingens lucis refulſit ſplendor, vt populus admiratione defixus, locum illum venerabundus accederet, & vota preceſque cum lachrymis Deo nũcuparet. Ibi tũc multò clariùs, & Crucis virtus & Audomari ſanctitas cunctis innotuit; cùm ægri debileſq; optata protinus ſalute potirẽtur. Idem ille locus, etiamnum religioni conſecratus, eadem virtute præditus eſſe perhibetur.

Ingens miraculum.

Item aliud in loco vbi effigiẽ Crucis iuſſerat vir ſanctus fieri.

Hæc aliaque, quæ literis mandata nõ ſunt, virtutis indicia exhibente Audomaro, venêre ad

eum

eum viri tres ex Constantiensi territorio, Mummolinus, Bertramnus & Bertinus, eruditione non minùs quàm pietate ornati; qui cum se & Euangelicæ prædicationis & aliorum laborum omnium socios sanè præberent fidelissimos, accidit, vt Adroaldus quidam rebus locuples, stemmateque mundanæ nobilitatis clarus, ab infelici dæmonum cultu ad Christi sacra transiret: omnesque suas facultates, diuini amoris studio inflammatus, & villam Sithiu sancto Audomaro transcriberet; qui protinùs ad rem Christianam magis magisq; multiplicandam, magnificum in ea templum Virgini Matri sacrum exstruxit.

Mummolinus, Bertrãnus & S. Bertinus S. Audomari discipuli.

S. Bertini vita habetur 5. Septemb.

Adroaldũ virum nobilem conuertit S. Audomarus.

Eo ad culmen breui perducto, & Sanctorum reliquiis aliisq; pietatis adminiculis & ornamentis præclarè instructo, multò adhuc alacriùs ardentiusque in opus incubuit Euangelij: donec omni illa circà regione sub legis Euangelicæ iugo missa, fides intemerata sceptrum sibi vendicaret. Porrò sanctus deuexa tum ætate vir, vtroq; oculorum orbatus est lumine; credo vt pia mente clarius illam sempiternæ lucis arcem perlustraret, ad quam breui angelico ministerio assumendus erat. Fælix profectò ea corporeæ lucis amissio, quæ menti cælestis luminis adfert copiam maiorem, quo Christus Iesus conspicitur, & cæli ostia reserantur.

S. Audomarus fit cæcus.

Postquàm verò Morinensis siue Taruanensis cathedra 30. annorum spatio, tanto esset potita præsule, columna illa Dei corporeis destituta viribus, acri cœpit febri pulsari, concuti, atq; discruciari. Sub mortem autem ad limina Ecclesiæ debilis progreditur; ibidem post vota precesq; Deo cum lachrymis oblatas, sacrosancto corporis & sanguinis Christi sacramento, abituræ animæ diuinum præbet viaticum. Post quæ rursum lecto domi excipitur, ac paulò post ruptis mortalitatis vinculis, ad æternitatis gloriam in cælos ab an-

Vt ad mortem se præparârit.

gelis

Feliciſſimus obitus eius.

gelis transfertur. In eius verò egreſſu, tanta illic extitit odoris fragrantia, vt omnia aromata, omnes balſami & thuris odores vinceret.

Sepelitur in monaſterio Sithienſi à S. Bertino: & coruſcat miraculis.

Non latebant hæc beatum Bertinum; ſed de iis diuinitùs edoctus, abſque mora in ædes, vbi funus iacebat, diſcipulorum caterua ſtipatus, venit; corpuſque illud nulla vnquam libidine pollutum, ſecum quo par erat honore ad monaſterium perpetuæ Virginis abſportauit: atque in monumento condidit. Vbi ſacræ eius exuuiæ, multis & præclaris corruſcant miraculis.

Haud multò pòſt à die obitûs eius duo inter ſe caſu conuenêre; quorum alter vafro & verſuto ingenio, alterum antiqui ſæculi virum argenti ſolidum mutuò rogauit: ſpondens ad certum diem bona fide ſe reſtituturũ. Elapſo die, commonefacit hominem debiti. Negat ille debitum, & ſtomachans grauiter cum viro bono de iniuria expoſtulat. Reſpondet alter: Eamus ad venerandum patris Audomari ſepulcrum, & ſiquidem iuramẽto confirmare non dubitaueris, quod nequiter fingis, eris à ſolidi perſolutione immunis. Eunt pariter ad ſacrum corpus, ſed antè quàm eò ventum eſſet, creditor ſubſiſtens; Quid, inquit, quieſcentis patris turbabimus loculum? Deus iuſtus iudex vbique eſt, nec virtus Audomari intrà ſepulcrum incluſa eſt. Hoc ergo in loco ſancti patris numen teſtificare, & mihi erit ſatisfactum. Ille miſer ſemper æſtuantis auaritiæ cœcatus libidine, verſo ad ſacrum templum vultu, & ſublatis ad cælum manibus, dum vult commotis labris periurio ſe obſtringere, confeſtim corruit, & ad extrema perducitur. Oculi crepantes ſuis mouentur locis; nerui membrorum omnium ſoluuntur: ſpiritus per immenſos extortus cruciatus, tertio die è corpore excedit. Quidam ob perpetrata facinora, ferrea vinctus catena, maniciſque conſtrictus ferreis, cùm ad ſupplicium iuxtà beati Audomari

Cauendum nobis eſt, nè vnquam fa ctum hoc imitemur. Is enim qui iuramentum poſtulauit, grauius deliquit, quã is qui periurium fecit: Nã & alterius & ſuã animã occidit. Habes euidens exẽ-

mari fores traheretur, miser sancti viri patrocinium tacitus implorauit, omnemque melioris vitæ frugem promisit, si præsens mortis periculum euaderet. Res sanè admiratione digna. Mox vinculis ad pedes defluentibus, liber ipse celeri cursu ad sancti viri tumulum se recepit, ibidemque fuso lachrymarum imbre, suos tortores miraculi magnitudine retrocedere compulit. Pauca hæc de multis libamus obiter; nè, si cuncta, quibus & in vita & post mortem claruit miraculis referre velimus, infinitam propè congeriem adferamus.

plum apud S. Augustinum, Serm. qui est de S. Ioh. Baptistæ decollatione.

Vinctus, implorato S. Audomari patrocinio, diuinitùs soluitur.

In viuis & post mortem celeberrimus miraculis. S. Audomarus.

PASSIO SS. EPISCOPORVM NEmesiani, Datiui, Felicis ac sociorum: Ex Epistola B. Cypriani antistitis Carthaginensis, ad eosdem data, anno a Salutis 260. Sixti Papæ 1. Valer. & Gal. Imp. 6. qua eos ad metalla damnatos studuit consolari.

C. Barō. Tō, 2. Annal. Itē. In Not. Martyrol. Romani.

GLoria quidem vestra poscebat beatissimi fratres, vt ad conspectum atque complexum vestrum venire ipse deberem, nisi me quoque ob confessionem nominis relegatum, præfiniti loci termini coërcerent. Sed quomodò possum, repræsento me vobis, & ad vos etiamsi corpore & gressu venire non datur, dilectione tamen & spiritu venio, exprimens literis animum meum, quo in istis virtutibus & laudibus vestris lætus exulto: a. participem me computans vobis, etsi non passione corporis, consortio charitatis. An ego possim tacere, & vocem meam silentio premere,

Alius fuit Nemesianus in Africa, martyrij gloria clarissimus: qui puer subijt martyriū: de quo August. Serm. de Diuers. 39. cap. 3. 10. Septem.

S. Cyprian. exul propter Christum.

a. Hæc idcircò Cyprianus; quod etsi ipse quoque relegatus fuisset, non tamen sicut illi fustibus verberatus, & metalli pœna probatus esset.

mere, cùm de chariſſimis meis tam multa & glorioſa cognoſcam, quibus vos diuina dignatio honorauit? vt ex vobis pars iam martyrij ſui conſummatione præceſſerit, meritorum ſuorum coronam de Domino receptura? pars adhuc in carcerum clauſtris ſiuè in metallis & vinculis demoretur? exhibens per ipſas ſuppliciorum moras, corroborandis fratribus & armandis maiora documenta? ad meritorum titulos ampliores tormentorum tarditate proficiēs? habitura tot mercedes in cæleſtibus præmiis, quot nunc dies numerantur in pœnis? Quę quidem vobis, fortiſſimi ac beatiſſimi fratres, pro merito religionis ac fidei veſtræ accidiſſe non miror, vt vos ſic Dominus ad gloriarum ſublime faſtigium clarificationis ſuæ honore prouexerit, qui ſemper in Eccleſia eius cuſtodito fidei tenore viguiſtis, conſeruantes firmiter Dominica mandata, in ſimplicitate innocentiam, in charitate concordiam, modeſtiam in humilitate, diligentiam in adminiſtratione, vigilantiam in adiuuandis laborantibus, miſericordiam in fouendis pauperibus, in defendenda veritate conſtantiam, in diſciplinæ ſeueritate cenſuram.

Nota qui mores prouehant ad martyrij gloriam.

Ac nè aliquid ad exemplum bonorum factorum deeſſet in vobis, etiam nunc in confeſſione vocis & paſſione corporis, fratrum mentes ad diuina martyria prouocatis; duces vos exhibendo virtutis: vt dū grex paſtores ſuos ſequitur, & quod fieri à præpoſitis cernit imitatur, parib. obſequiorum meritis à Domino coronetur. Quòd autem fuſtibus cæſi priùs grauiter & afflicti, per eiuſmodi pœnas initiâſtis confeſſionis veſtræ religioſa primordia, exercranda nobis iſta res non eſt. Neque enim ad fuſtes Chriſtianum corpus expauit, cuius eſt ſpes omnis in ligno. Quid verò mirum ſi vaſa aurea & argentea in metallum, id eſt, auri & argenti domicilium dati eſtis, niſi quod nūc me-

Sancti martyres fuſtibus cæſi.

Dānati ad metalla.

tallorum

tallorum natura conuersa est, locaque, quæ aurũ & argentum dare antè consueuerãt, accipere cœperunt? Imposuerunt quoque compedes pedibus vestris, & membra felicia ac Dei templa infamibus vinculis ligauerunt; quasi cum corpore ligetur & spiritus: aut aurum vestrum ferri contagione maculetur. Dicatis Deo hominibus, & fidem suam religiosa virtute testantibus, ornamenta sunt ista, non vincula: nec Christianorum pedes ad infamiam copulant, sed clarificant ad coronã. O pedes feliciter vincti, qui non à fabro, sed à Domino resoluuntur. O pedes feliciter vincti, qui itinere salutari ad paradisum diriguntur. O pedes in seculo ad præsens ligati, vt sint semper apud Dominum liberi. O pedes compedibus & transuersariis interim cunctabundi, sed celeriter ad Christum glorioso itinere cursuri. Quantùm vult hîc vel inuida crudelitas, vel maligna, nexibus vos suis, & vinculis teneat: citò à terris & pœnis istis ad cœlorum regna venietis. Non fouetur in metallis lecto & culcitris corpus, sed refrigerio & solatio Christi fouetur. Humi iacent fessa laboribus viscera: sed pœna non est, cùm Christo iacere. Squalent sine balneis membra, situ & sorde deformia: sed spiritaliter intùs abluitur, quod foris carnaliter sordidatur. Panis illic exiguus: at non in solo pane viuit homo, sed in sermone Dei. Vestis algẽtibus deest: sed qui Christum induit, & vestitus abundanter & cultus est. Semitonsi capitis capillus horrescit: sed cùm sit caput viri Christus, qualecunque illud caput deceat necesse est, quod ob Domini nomen insigne est. Omnis ista deformitas, detestabilis & tetra gentilibus, quali splendore pensabitur? Secularis hæc & breuis pœna, quàm clari & æterni honoris mercede mutabitur, cum secundùm beati Apostoli vocem transformauerit Dominus corpus humilitatis nostræ, conformatum corpori claritatis suæ?

Vincti compedibus.

Deuter. 8.

2. Corin. 11.

Philip. 3.

Nota de Missæ sacrificio.

Sed nec in illo, fratres dilectissimi, aliqua potest aut religionis, aut fidei iactura sentiri, quòd illic nunc sacerdotibus Dei facultas nō datur offerēdi & celebrandi sacrificia diuina. Celebratis, imò offertis sacrificium Deo & pretiosum pariter & gloriosum, & plurimum vobis ad retributionem præmiorum cælestium profuturum; cùm scriptura diuina loquatur & dicat: *Sacrificium Deo spiritus contribulatus, cor contritum & humiliatum Deus non despicit.* Hoc vos sacrificium Deo offertis; hoc sacrificium sinè intermissione die ac nocte celebratis; hostiæ facti Deo, & vosmetipsos sanctas & immaculatas victimas exhibentes: sicut Apostolus adhortatur & dicit: *Oro ergò vos fratres, per misericordiam Dei, vt constituatis corpora vestra hostiam viuam, sanctam, placentem Deo: nec configuremini seculo huic, sed transformamini renouatione sensûs; ad probandum quæ sit voluntas Dei bona, & placens, & perfecta.* Hoc est enim, quod præcipuè Deo placeat; hoc est, in quo maioribus meritis ad promerendam voluntatem Dei, opera nostra proueniant; hoc est, quod solùm Domino de beneficiis eius grandibus & salutaribus, fidei ac deuotionis nostræ obsequia retribuant: prædicante in Psalmis & contestante Spiritu sancto. *Quid retribuam,* inquit, *Domino pro omnibus, quæ retribuit mihi? Calicem salutaris accipiam, & nomen Domini inuocabo. Preciosa in conspectu Domini mors sanctorum eius.* Quis non libenter & promptè calicem salutis accipiat; quis non appetat, gaudibundus & lætus, in quo aliquid & ipse Domino suo retribuat? quis non preciosam in conspectu Domini mortem fortiter & constanter excipiat, placiturus eius oculis, qui nos in congressione nominis sui desuper spectans, volentes comprobat, adiuuat dimicantes, vincentes coronat; retribu-

Psalm. 50. — *Rom. 12.* — *Merita operum.* — *Psalm. 115.*

tributione bonitatis ac pietatis paternæ, remunerans in nobis, quidquid ipse præstitit. & honorans quod ipse perfecit? Ipsius enim esse, quòd vincimus & quòd ad maximi certaminis palmam subacto aduersario peruenimus, declarat & docet Dominus in Euangelio suo dicens; *Cùm autem vos tradiderint, nolite cogitare quomodò, aut quid loquamini: Dabitur enim vobis in illa hora quid loquamini. Non enim vos estis qui loquimini: sed spiritus patris vestri, qui loquitur in vobis.* Et iterum; *Ponite in cordibus vestris non præmeditari excusare. Ego enim dabo vobis os & sapientiam, cui non poterunt resistere aduersarij vestri.* In quo quidem & credentium magna fiducia est, & culpa grauissima perfidorum, non credere ei, qui se opem suam daturum confitentibus pollicetur: nec rursus eundem timere, qui æternam pœnam negantibus comminatur.

Matth. 10.

Luc. 21.

Quæ vos omnia, fortissimi ac fidelissimi milites Christi, insinuâstis fratribus nostris; implentes factis, quod verbis antè docuistis; futuri maximi in regno cælorum, pollicente Domino & dicente; *Qui fecerit, & docuerit, maximus vocabitur in regno cælorum.* Denique exemplum vestrum secuta multiplex plebis portio, confessa est vobiscum pariter, & pariter coronata est; connexa vobis vinculo fortissimæ charitatis, & à præpositis suis nec carcere, nec metallo separata. Cuius numero nec virgines desunt; quibus ad sexagenarium fructum centenus accessit; quasque ad cælestem coronam gloria geminata prouexit. In pueris quoque virtus maior ætate, annos suos confessionis laude transcendit; vt martyrij vestri beatum gregem & sexus & ætas omnis ornaret. Qui nunc vobis; dilectissimi fratres; conscientiæ victricis vigor? quæ sublimitas animi? quæ in sensu exultantia? qui triumphus in pectore? vnumquemque vestrum stare ad promissum Dei præ-

Matth. 5.

Multi martyres promiscui sexûs & ætatis.

mium? de iudicij die esse securum? ambulare in metallo, captiuo quidem corpore, sed corde regnante? scire Christum secum esse præsentem gaudentem tolerantia seruorum suorum, per vestigia & vias suas ad regna æterna gradientium? Expectatis quotidiè læti profectionis vestræ salutarem diem, & iam iamque de seculo recessuri ad martyrum munera & domicilia diuina properatis; post has mundi tenebras visuri candidissimam lucem, & accepturi maiorem passionibus omnibus & conflictationibus claritatem; Apostolo contestante & dicente; *Non sunt condignæ passiones huius temporis, ad superuenturam claritatem quæ reuelabitur in nobis.* Planè quia nunc vobis in precibus efficacior sermo est, & ad impetrandum quod in pressuris petitur, facilior oratio est, Petite impensius & rogate, vt confessionem omnium nostrum dignatio diuina consummet: & de istis tenebris & laqueis mundi nos quoque vobiscum integros & gloriosos Deus liberet, vt qui hîc charitatis & pacis vinculo copulati, contra hæreticorum iniurias & pressuras gentilium simul stetimus, pariter in regnis cœlestibus gaudeamus. Hactenus ex Epistola Cypriani.

Rom. 8.

Pari Martyrij gloria coronantur.

Cæterùm omnes sanctissimi illi ac præclarissimi Christi confessores, in loco in quem deportati fuêre, dicto Metallum Siguense, aliter Sigense, apud Sigam ciuitatem Mauritaniæ Tinginatæ, ex aduerso Malachæ in Hispania sitæ, consummantes agonem suum, de longo exantlato martyrio, parem martyribus coronam retulerunt; quos omnes anniuersaria commemoratione Dei ecclesia antiquitùs venerata est quarto Idus Septembris.

MARTYRIVM SANCTARVM VIRginum sororum, Menodoræ, Metrodoræ, & Nymphodoræ: Ex eo quod est per Metaphrast. Coronatæ sunt circà Annum Domini 311. sub Galerio Maximiano Imp.

C. Barō. T. 3. Annal.

10. Septēb.

TRes virgines sorores, Menodora, Nymphodora & Metrodora, è Bithynia oriundæ, multis & animi & corporis dotibus egregiè ornatæ, ac liberaliter à teneris educatæ, cùm adulta paulatim ætate decor & forma cunctis & admirationi & amori esset, statuerunt pari voluntate & vnanimi consensu, relicta hominum frequentia, in sacrã aliquam solitudinem secedere: nè corporea species sanè eximia aliis laqueos ad ruinam tenderet. Itaq; patria Christi amore libenter relicta, quendam ad tumulum haud procul à Pythiis thermis venerunt; vbi sese suaq; Deo consecrantes, breui tantis euasêre virtutibus claræ, vt morbi quilibet & infesta hominibus dæmonia earum precibus cederẽt, vt sanctitatem earum nequissimi spiritus longè latéque diuulgarent. Hinc cum maxima hominum multitudo ad eas confluerct, earumque virtutes fama omni superiores esse prædicarent, Fronto quidam, cui regionis illius administratio commissa erat, à maligno dæmone concitatus, missis ilicò ministris suis, virgines adduci præcepit.

Patria SS. Virginum.

Eximia earum pulchritudo.

Fugiunt hominum cõsuetudinẽ: & clarent miraculis.

Nec mora; Sorores liberali specie, conspectui Iudicis oblatæ, morum grauitate & vultûs modestia haud parua cũ admiratione affecerunt: prorsus vt aliquamdiu morum & verborum liberalitatem silentio admiratus, duriusculè quidquam effari erubesceret. Tandem verò mira oris blanditia & omni sermonum suauitate eas aggressus, in fraudem hoc modo inducere cona-

Sistuntur Iudici Frõtoni.

Blanditur eis Iudex.

tus eſt. O charæ puellæ diuino munere ornatiſſimæ, profectò & corporis veſtri decor, & morum liberalitas & rara prudentia paterno quodam amore me ſtimulant, vt tot tantaque gratiarum munera à diis immortalibus vobis donata, hodie maioribus bonis & diuitiis quàm maximè cumulata velim. Accedite igitur, & diis antè omnia ſacrificium offerte, vt Imperatoris beneuolentiam aſſequamini: & maximis donis ac muneribus auctæ, immortali gloria celebremini. Siñ minus neceſſe eſt, vt immane & crudele ſuppliciũ pulcherrimam iſtam & delicatam veſtram ſpeciem conſumat.

Addit minas.

Ad hæc Menodora, At nobis, inquit, nec quæ tu promittis tanquam magna admirationem commouent: nec quæ tu rursùs minaris, vllũ terrorẽ incutiunt. Nam frui quidem diuitiis, & deliciis, & gloria, aliiſque futilibus & pecuinis voluptatibus, quid quæſo aliud eſt, quàm maiora diuturnioraque apud inferos ſibi conciliare ſupplicia? Porrò præſens corporis affl ctio, quam tu adeò vehementer horres, breui admodum tempore definitur: & certas æternaſque gloriæ coronas nobis conciliat. Caſtiga itaque, ô Iudex, hunc tibi pulchrum corporis florem, & conſume flagellis. Nullum enim ornamentum, nulla monilia vel gemmæ, ita noſtra exornabunt corpora vt tuæ plagæ, tua flagella, quæ nos iam dudum propter Chriſtum ſitimus.

Sapientiſſimè reſpondet Menodora.

Flagrat martyrij deſiderio.

His auditis, Iudex vehementer excanduit: iuſſitque virginem veſtibus ſpoliatam à quatuor lictoribus acerrimè flagellari. Duæ admodum horæ in ſupplicio illo expenſæ fuêre; ſed virginis animus inuictus permanens, nè gemitum quidem in atroci adeò ſupplicio edidit: prorſus vt Iudex ira pariter & admiratione correptus, tormenta multiplicare, oſſa conterere, roſeas martyris genas carnibus nudare iuberet. Illa verò valido & firmo Chriſti deſiderio omni ex parte alligata, ſpretis

Menodora cæditur.

Fœlix virginis deceſſus.

spretis cruciatibus, vno Christi nomine sæpiùs inclamato, tandem beatam Deo animam tradidit.

Menodoræ corpus horrendis suppliciis deformatū proponit Iudex aliis sororibus ad terrorem.

Quarto dein die, Iudex accitis sororibus aliis Metrodora & Nymphodora, liuidum illud & omni ex parte confractum ac vibicibus deformatum Menodoræ corpusculum, earum oculis miserandum sanè spectaculum proposuit. Cuncti qui aderant vim lachrymarum vel inuiti profundebant: tetroque illo & miserabili valdè spectaculo, durissimæ etiam mentes ad misericordiam flectebantur; solæ sorores, quanquam natura vim gratiæ superare contenderet, animum ab omni perturbatione inuictum adferebant; siccisq; oculis miserabile & deforme, immò splendidum & decorum sororis corpusculum contemplabantur: & ardentibus animis ad similem gloriam aspirabant. Ea animorum fortitudo licet ingentem Iudici admirationem commoueret, nullo tamē modo perfidiam eius expugnare, vel ad diuinæ gratiæ cognitionem adducere potuit. Igitur impotenti iræ indulgens Metrodoram à sorore auulsam lampadibus aduri, ferreis premi vectibus, corpus & ossa confringi, aliisque fatigari suppliciis iussit: donec in Christi confessione præclara virgo & martyr spiritum exhalaret.

Martyrium Metrodoræ.

Intereà Iudex iniquus dedecoris sui impatiens, nihil non moliri, vt saltem Nymphodoram à Christi confessione auelleret, eaque victoria lætabundus exultaret. Blanditiis igitur & multis promissis, & amplissimis denique muneribus virginem aggressus, huiusmodi ferè orationem, fraudis & nequitiæ plenam, instituit; O adolescentularum omnium pulcherrima, cuius & ætas & pulchritudo vel ipsos deos amore incendit, tunè me, me inquam, tui tanquam filiæ charissimæ amantissimum, ad crudele, iustum tamen, Imperatorum edictum in te exercendum cogis? Hi mihi,

Blanditiæ Iudicis ad Nymphodoram.

mihi, tunè pari cum sororibus dementia, in apertam pestem & mortem nihil tibi profuturam ru es? Quin potius per tuam istam pulchritudinem, per gloriam & diuitias tibi constitutas, per antiquum & illustre genus quo orta es, per omnia denique deorum numina oro atque obtestor, vt ab hac insania ad mentem redeas, & gloria deliciis atque diuitiis securè fruaris. Hæc & alia cum Iudex ficta quadam simulataque mansuetudinis specie dixisset, Nymphodora virgo, Iudicis oratione spreta, ab inuicta animi fortitudine & constantia tale ferè responsum dedit; Insipiens tu, putas me à sororum mearum generosa animi virtute & fidei veritate, quam Christus Iesus nostris inspirauit mentibus, degeneraturam? En tibi carnes paratæ pati propter Christum multò magis, quàm tu nos punire.

Constans Nymphodoræ respon-sum.

Hoc sanè virginis dicto perculsus scelestus, inops planè consilij, cogitationes in omnem partem versabat; ac tandem impio victus furore, virginem in sublime tolli, ferreis vngulis discerpi, vectibus ossa confringi, cæteraque quæ mens furibunda suppeditabat, supplicia inferri curauit: donec inuicta per omnia virgo, pari cum sororibus victoria coronata ad Christum migrauit.

Horrendi cruciatus Nymphodoræ: & indè martyrij cō-summatio.

Cæterùm feruens Iudicis ira nè tunc quidem conquieuit, sed quas viuas superare non poterat, saltem mortuas penitùs delere cogitabat. Accensa igitur fornace, sacras virginum reliquias concremari, & in cineres ac fauillas redigi præcepit. Sed ecce cùm Iudex virginibus fortè insultans inflato circa fornacem obambularet animo, ingens repentè tonitruum fulgurumque vis ignem fornacis præueniens, ipsum Iudicem, & quę ei seruiebat, multitudinem corripuit, ac temporis momento in fauillam & fuliginem redegit. Vehemens autem pluuia protinùs consecuta, & erumpentes fornacis flammas extinxit, & Christi fideli-

fidelibus ad virginum reliquias tollendas, honorificeque tumulandas, tempus præstitit. Templum autem in hodiernum vsque diem positum est in earum sepulchro: innumeris quæ ibidem fidelibus præstantur virtutibus celeberrimum. Atque ita sanctissimæ virgines & gloriosô admodũ martyrij triumpho inclytæ, sorores in vita, sorores in cœlis, sorores in terra, multò illustriorem nominis famæq; gloriam in extrema illa, vt mundus reputat, ignominia consecutæ sunt: quàm oẽs vnquã reginæ & illustres nobilissimæq; virgines & matronæ ex suo corporis ornatu, ex diuitiis & gẽmis, ex potentia & honore consequi potuerũt.

Vltio diuina in impiũ Iudicem & alios.

Innumera miracula ad tumulũ sanctarum martyrum.

VITA S. SALVII, EPISCOPI ALbigensis: *Ex Gregorio Turonensi Histor. Francorum. lib. 7. cap. 1. Obijt anno à partu virgineo 586. Temporibus Guntheramni Francorum Regis.*

C. Baron. In Not. Mart. Romani.

10. Septẽb.

SAluius honestis & claris, vt verisimile est, ortus parentibus, post diuinarum humanarumq; rerum scientiam multis sudoribus adeptam, animum ad iudicialis fori negotia applicuit: multoque tempore iuridicundo cum aliis Iudicibus præfuit: ita tamen, vt internus quidam religionis amor illas mundi curas & functiones iudiciales assiduò depasceret, & piis stimulis ad monasticam disciplinam incitaret. Itaque stimulante perpetua quadam pietate animum, tandem ruptis mundanæ gloriæ & honoris vinculis, ad monasterium confugit; in quo post multum tempus in omni sanctitate exactum, defuncto Abbate, illud honoris fastigium subire coactus est.

Saluius præest causis iudicialibus.

Abit in monasterium.

Fit Abbas.

Sed cum ardentissima cęlestis desiderij flamma multò acrius animum eius ad solitudinis secessũ stimularet, se illo honoris & dignitatis officio

Degit inclusus & claret miraculis.

sponte

ſpontè abdicauit: & in anguſtam cellulam abdidit; vt mente libera ampliſſima cæli ſpatia faciliùs peragraret: vbi in maiori virtutum omnium exercitatione degens, etiam infirmis ſanitatem conferebat.

Quodam verò tempore nimia exhauſtus febre anhelus iacebat in lecto, & ecce fuſo cælitùs in cellulam immenſo ſplendore, extenſis ad cælum manibus cum gratiarum actione ſpiritum exhalauit. Mixto igitur vlulatu monachi cũ ipſius genitrice corpus defuncti extrahunt; aqua abluunt: & reliqua funeri neceſſaria, de more peragunt. Manè autem facto, officio funeris preparato, corpus in feretro moueri cœpit, ac tandem reſumpto ſpiritu, quaſi de graui ſomno excitatus homo, apertis oculis manibuſque in altum ſublatis, ait; O Domine miſericors, quid me in hunc mundanæ habitationis locum redire voluiſti, cùm melior mihi eſſet in cælo tua miſericordia, quàm iſtius mundi vita nequiſſima? Stupentibus autem cunctis & attonita mente multa percunctantibus, prorſus ne verbum quidem vllum reſpondit: ſed de feretro ſurgens, triduò abſque cibo omni ac potu in luctu & lachrymis perſeuerauit. Tertio autem die conuocatis monachis & matre ait; Verè cuncta quæ in mundo cernitis, vanitas ſunt, fumus denique & vmbra. Felix ille, qui ea hic meditatur & agit: vndè Dei gloriam in cælo cernere mereatur. His dictis, conticuit: & cunctabundus alta ab imo ſuſpiria traxit.

Abit è vita.

Reuiuiſcit.

Eccleſ. 1.

Mirabilis eius viſio: de cæleſti Beatitate.

Porrò fratribus importunè, vt exponeret vbi fuiſſet, vrgentibus, tandem reſpondit. Cùm me antè hos dies exanimem vidiſtis, apprehenſus à duobus Angelis, in cęlorum excelſa ſublatus ſum; ita vt non ſolùm hoc ſqualidum ſeculum, verùm etiam nubes, lunam, ſolem & ſidera ſub pedibus habere putarem. Deindè per portam luce iſta clariorem introductus ſum in illud habitaculum in

quo

uo omne pauimentum auro & argento stratum incredibilem ex se lucem fundebat: quam ita multitudo promiscui sexus obtexerat, vt longitudo ac latitudo cateruæ prorsus peruideri non posset. Cumq; nobis via inter comprimentes ab his qui præcedebant Angelis pararetur, peruenimus ad locum, quem iam de longinquo contemplabamur; eique superpendebat nubes omni luce lucidior, in qua non sol, non luna, non astrum cerni poterat, sed super his omnibus quiddam naturali luce splendidius effulgebat. Et vox procedebat de nube, quasi vox aquarum multarum. Ibi etiã me peccatorem salutabant viri in veste sacerdotali, ac seculari, eosq; mihi, qui præcedebant, enarrauerunt esse martyres, ac confessores, quos hic summo excolimus famulatu.

En cultus Sanctorũ angelico testimonio cõprobatos.

Stans igitur in loco, in quo iussus sum, operuit me odor nimiæ suauitatis, ita vt ab hac suauitate refectus, nullum adhuc cibum potumque desiderem. Et audiui vocem dicentem: Reuertatur hic in seculum, quoniam necessarius est Ecclesiis nostris. Et ego prostratus cum fletu admodùm lugubri sententiam illam deprecari cœpi. Sed Domino imperante, & ab angelis ductoribus relictus, descendens cum flatu per portam, qua ingressus fueram, huc regressus sum. Hæc eo loquente, stupentibus cunctis, cæpit iterum sanctus Dei profusis lachrymis dicere: Væ mihi, qui tale mysterium reuelare non dubitaui. Ecce enim odor ille suauitatis, cuius vigore in hunc vsque diem cibum omnem potumque fastidio, recessit à me. Sed & lingua mea grauibus operta vulneribus, temeritatem meam castigare videtur. Sed tu Domine nosti cordis mei simplicitatem, ideoque esto mihi propitius, & non me derelinquas iuxtà pollicitationem tuam. His dictis conticuit: & cibo cum gemitu & lachrymis sumpto quieuit.

Recedit ab eo cælestis odor, quòd secreta cælestia reuelârit.

En tibi veritatem historiæ.

Vereor nè hæc narratio plus admirationis apud plerosq; quàm fidei habitura sit; sed testor omnipotentem Deum, quia ab ipsius ore, omnia quæ retuli, audita cognoui. Post multum verò tempus ipse vir beatus cellula sua extractus, ad Episcopale munus vocatus est. In quo, vt opinor, decimum annum cùm ageret, inualescente apud Albigensem vrbem inguinario morbo, & maxima iam parte de populo illo defuncta, paucis admodum superstitibus vir beatus tanquam bonus pastor ouibus perpetuò adhærens, sine intermissione eos hortabatur, vt orationi vigiliisque instanter insisterent, & iter sibi ad æternitatis gloriam bonis sanctisque operibus munirent.

Fit Episcopus beatus Saluius.

Felix eius obitus,

Cùm autem, vt credo, iam reuelante Domino, tempus suæ vocationis agnosceret, ipse sibi sarcophagum composuit; corpus abluit; vestem induit: & sic intentum semper cœlo beatum spiritum exhalauit. Fuit autem magnæ sanctitatis, & ab omnibus auaritiæ sordibus alienissimus. Quidquid enim auri vel argenti oblatum accipiebat, id protinus pauperibus erogabat. Cùm Mummolus vir patritius multos ab vrbe captiuos duxisset, ille prosecutus omnes redemit. Tanta enim gratia & auctoritate apud quoslibet valebat, vt mira facilitate quidquid vellet impetraret.

VITA

C. Barõ. To. 8. Annal.

VITA S. THEODARDI, EPISCOPI Traiectensis & Martyris: Ex ea quæ est per Sigebertum Gemblacensem in Chron: qui se eandem luculentiori stylo *expolijsse testatur. Passus est anno Domini 658. Temporibus Childerici, Sigeberti Francorum Regis filij, planè impij.

QVo tẽpore Clotarius eius nominis secundus, Chilperici filius, Franciæ gubernacula regebat, Theodardus claro cum primis stemmate natus, magnum gloriæ & sanctitatis pondus Ecclesiæ Gallicanæ attulisse fertur. Vt primũ à pueritia, ad blandientis mundi voluptates & natura, & amplissimis opibus, magnaq; potentia impelli cœpit, prudẽter sanè egregia indole adolescẽs ad philosophorum istorum, quos monachos vocãt, habitacula declinauit. Ibi cùm aqua sapientiæ salutaris mentẽ inebriaret, breui, reiectis ex animo mundanæ voluptatis cogitationibus, eò pietatis ac religionis euasit, vt inter alios plurimos eximia sanctitate viros, quorum tunc Gallia feracissima erat, Abbatis honore & munere dignissimus haberetur. 10. Septẽb. S. Theodardus fit monachus. Fit Abbas.

Eam functionem vt præclara cum opinione sanctitatis administrabat, ità fama virtutum eius omnium sermone celebrata, maiorem aliquam in Ecclesia administrationem ei postulare videbatur. Id cùm Remaclum Tungrensem antistitem, minimè lateret, & is honorum laborumq; pertæsus, vehementi desiderio ad tutissimum solitariæ vitæ portum aspiraret, importunis à Rege Sigeberto precibus petiit, obtinuitque, vt subrogato in episcopatum Theodardo, sibi ad Stabulensis monasterij tranquillitatem migrare liceret. Itaq; Theodardus & Ecclesiæ totius consensu, & vnanimi Regis Clerique applausu, ad cathedram perdu- S. Remaclus abdicato Episcopatu, cõfert se ad Stabulense monasteriũ. Theodardus creatur Episcopus.

perducitur; atque à Cuniberto Colonienſi Epiſcopo, antiſtes viceſimus octauus à Materno eiuſdem ſedis primo, honorificè conſecratur.

Et quidē eo munere decoratus, non minùs feliciter quàm fructuosè commiſſæ ſibi Eccleſiæ iſtius gubernacula tractauit, tantiſque virtutum omnium ornamentis decorauit, vt ea etiam quæ temporis longinquitate & hominum malitia cōculcata, & per ſummā iniquitatē Eccleſiæ ſubtracta fuerant, ipſe in integrum reſtituerit: alioſq; omnes ſedis iſtius antiſtites & virtutis & conſtantiæ laude anteiuerit.

Mortuo Sigeberto impietas regnat.

Verùm Sigeberto Rege egregio pietatis ac religionis protectore ex humanis ſublato, impietas, reuulſis æquitatis & iuſtitiæ repagulis, palàm dominari cœpit. Theodardus autem, qui inſtar optimi paſtoris concreditum ſibi gregem intimè diligebat, paratus animā ſuā pro ouibus ponere, ſtatuit Regem adire Childericū, & palam de illatis Eccleſiæ ſuæ iniuriis cū aduerſariis expoſtulare.

Poſſeſſiones S. Tungrēſis Eccleſiæ, ab improbis occupatæ.

Optimam enim prouentuum Eccleſiæ partem, Chriſti inquam patrimonium, pauperibus & calamitoſis ad ſolatium relictum, nefarij quidam raptores inuadere & per fas perque nefas ſibi aſcribere non dubitabant. Eam itaque iniuſtitiam vt argueret, debitoque ſupplicio apud Regē vindicaret Theodardus, aulā adire decreuerat. Id cùm aduerſarios minimè latêret, & illi cauſæ ſuæ æquitati diffiſi pœnam pertimeſcerent, poſitis opportuno loco inſidiis, virum ſanctum è medio tollere ſtatuunt. Sed vir diuinus, qui cæleſti oraculo de paſſione ſua edoctus erat, nihil eorum inſidias & præſens mortis periculum veritus, intrepidè ſe in viam dedit, obuiūq; ſibi inimicorum cuneum in pago, quem Aliſatiam vulgò dicunt, hilari ſanè mente ac vultu excepit. At illi furore & amentia pleni, luporum inſtar agnum circundant: & pacem eis precantem contumeliis afficiunt, ac humi proſternunt.

ide ſtrictis gladijs ſanctum illius caput in fruſta cant, corpuſque virgineum membratim dilaant.

S. Theodardus ab impijs crudeliter necatur.

Aderat è famulitio ſancti Præſidis puer; qui ſolus, cæteris in fugam verſis, excubabat ad corpus exanime, & mœrore ac lachrymis oppletus, inops ſanè conſilij, varias mente cogitationes agitabat, quomodo diſſecta membra coniungeret, colligaretque. Hæc meditabundus pertractans tandem ſurrexit, & ad proximam villam opis petendę cauſa pergere ſtatuit. Cumque aliquantulum itineris menſus eſſet, conſpicatus eſt mulierculam in gregis cuſtodia occupatam, ſimulque nendo fila de colo deducentem. Eam blandè compellans orat ſupplex, vt fila aliquot ad Reuerendi Præſulis mēbra fruſtratim conciſa honeſtè coniungenda ſuppeditet. Illa, audita antiſtitis nece, primò perhorreſcens obſtupuit, & fila petenti, quanquam non ignoraret id in magnum ſui detrimentum & capitis etiam periculum ceſſurum (famulabatur namque Dominæ ancilla) ſuppeditauit. Interim puer voti compos cum ſumma celeritate ad corpus rediret, inuenit duo luminaria, alterū ad caput martyris, ad pedes alterum, diuinitus collocata. Hoc præclarum ſanè miraculum mox diuina virtus maiori miraculo confirmauit. Mulier enim, quæ penſi ſui partem, pro obſequio illius, puero tradiderat, cum veſperi reuocatis ad caulas ouibus diurnum ex æquo penſum Dominæ non redderet, peſſimè ab ea mulctata fuit. Sed Dominus ancillam fraudis excuſare volens, ſubita oculorum cæcitate Dominam percuſſit; quæ protinus magno eiulatu exclamans, non modò familiam, ſed vniuerſam villam ad propriæ miſeriæ ſpectaculū conuocabat. Ibi cùm cuncti attoniti ſtarent, nec ſatis tam ſubitæ cæcitatis cauſam explicare poſſent, ancilla cauſam exponens hortatur Dominam, vt Pręſulem ſibi reconciliet, & à Deo meritis Theodardi

Miraculum circa corpus S. Theodardi.

veniam postulet. Cogit Dominam angustia, vt verbis ancillæ credula, consulat suæ miseriæ. Duce ancilla venit ad locum vbi corpus exanime miserabiliter dissectum iacebat. Domina profusis lachrymis reatum suum fatetur; orat, vt rediuiuo lumine, colligata suis filiis sancti martyris membra videre mereatur. Nec frustra tanti martyris patrocinium postulatum. Nam inter preces & lachrymas detersa caligine, optata mulieri lux rediit: & debita martyr reuerentia, fama per totam vicin volitante, mirificè accreuit. Quaquauersum oculos flecteres, concurrentium turbas cerneres. Materfamilias, quæ causa & testis erat tanti miraculi totam se reijciebat in gratiam sancti martyris, verbo & exemplo inuitans omnes ad obsequium celebrandi funeris.

Cæca mulier ad corpus S. Theodardi recepit lumē.

Nec mora; Leuato corporis loculo, nunc isti nunc illi gaudent succedere viciſsim oneri corporis ferendi. Gestatur honorificè pretiosis tectum velaminibus corpus, & ad locum, qui *Nec* dicitur, magno omnium gaudio ad sepulturam defertur. Interim coeunt vndique infirmorum agmina, per merita noui martyris sperantium conse qui à Deo morborum medicamina. Et quidem quo ibi pietatis opera, quot sanitatum beneficia, pro uenerint Theodardi patrocinio, testantur mult paralyticorum & claudorum subsellia, & plurim rerum monumenta: quæ ad sempiternam poste rorum memoriam ibidem ab incolis affixa pen dent.

Locus primus sepulturæ viri sancti.

Innumera miracula ad tumulum eius.

Interea fama longè lateque euagando protinu totam regionem, quam alluit Rhenus, peruasit permouitq; Vangionum (quam vrbem nūc VVormatiam vocant) antistitem, vt sacrum martyri corpus ex eo loco ad maiorem Ecclesiam transpor taret. Sed cum concurrentibus vndiq; populis ac opus se accingerent, cœlum subitò inhorruit; præsens fulgurum coruscatio oculos omnium per-strinxit;

rinxit; tonitrua solito grauiora aures animos-
ie omnium exterrent: ac continua nimborum in-
ndatio omnes in fugam versos ab incepto de-
rret.

At Lambertus, qui viuente Theodardo erat spes tera Traiectensis Ecclesiæ, cum Clero & populo riò agit, vt antistitis sui corpus, tot tantisq; mi- iculis clarum Traiectum recipiant. Clerus & po- ulus totius rei pondus Lamberto imponunt; qui rotinus ad locum, vbi corpus defuncti patris pe- egrinabatur, contendit. Vbi persolutis, quas fi- ius patri debebat, lachrymis, pandit incolis terræ duentus sui causam. At illi vno omnes ore con- radicunt Lamberto: clamant suũ iure esse Theo- lardum, quem Deus tot illustratum miraculis vl- rò eis patronum miserit. Cumque hac via nihil se proficere cerneret, pauco post temporis interuallo alia eos aggressus est. Auri & argenti aliarumque specierum congregat ingentem vim, iisque inco- larum animis sæpius delinitis, tandem concupi- tum diu obtinet reliquiarum thesaurum; eumque cum hymnis & laudibus ad villam publicam Le- giam deducens: ibidem quo par erat, honore mar- tyrem tumulauit.

S. Lambertus proficiscitur, vt recipiat corpus S. Theodardi.

Tandem obtinet, & Legiam, hodie Leodium transfert.

VITA S. NICOLAI TOLLENTINI; *Ordinis fratrum Eremitarum S. Augustini: Ex ea, quæ est apud V. P. Laur. Sur. Excessit è corpore anno Domini* 1306. *Relatus est inter sanctos ab Eugenio Papa, eius nominis quarto, anno Pontificatus XVI. Domini autem* 1446.

C. Baron in Notation. Martyrol. Roman.

IN castro sancti Angeli territorij Firmanæ Ciuitatis, quę est in Marchia Anconitata, honesta quædam matrona Amata nomine, multo tempore, sterilitatis opprobrio obnoxia cũ marito suo vixerat;

10 Septemb. *Patria & Parentes eius.*

vixerat; nullis interim non precibus ac lachrymi à Domino postulans, vt prolem largiri dignaretur, quam perpetuo ipsius obsequio consecrare posset. Hæc illa assiduo precante, nocte quadam Angelus Domini vtrique parenti astitisse dicitur, eisq; mandasse, vt ad S. Nicolaum Barrensem properarent cogrituri illic, quis ex eis propediem nasciturus esset. Ea visione mirificè exhilarati, nihil de Angelica promissione hæsitantes, sanctum arripiunt iter: ac peregrinorum instar ad B. Nicolai Barrensem perueniunt Ecclesiam. Vbi cùm ante altare preces ac munera obtulissent, ex longo fessi itinere dulci sopore corripiuntur. Et ecce mox in habitu Pontificis visus adesse Nicolaus; cuius precibus meritisque innixi in spem concipiendæ prolis veniebant. Is verò diuturnum eorum mœrorem consolans, nasciturí pueri prædicit sanctitatem: hortaturq; vt disciplinis & exemplis pia eius studia promoueant.

Visio parentum Nicolai Tollentini.

Inuisunt S. Nicolaum Barrensem.

Itaque parentes pleni gaudio & exultatione domum redeunt, moxque Amata grauida facta, tandem parit filium; qui Nicolaus appellatus, & literarum studijs adhibitus, vultu & moribus & rara quadam animi prudentia, magnum futuræ sanctitatis de se specimen præbebat. In Ecclesia adeò pium & deuotum in Deum erigebat animum, vt corporeis etiam oculis Christum conspexisse credatur. Hinc cùm tot tantisque clarus virtutibus cunctis mirificè charus esset, in Ecclesia Saluatoris, haud ignobili sanè, canonico vt vocant beneficio honoratus, ad dignitates & opes paulatim peruenit; sed qui incredibili desiderio noctes atque dies de solis cœlestis patriæ opibus cogitabat, aliud vitæ institutum iam animo complectebatur.

Nicolaus nascitur.

Fit Canonicus.

Accidit interim, vt quidam Prior Ordinis Eremitarum S. Augustini, vir vitæ meritis & doctrina eximius, in platea concionem ad populum de mundi vanitate ac contemptu haberet; quæ animum

um iuuenis adeò penetrauit, inflammauitque, vt ox à concione eundem adiret Priorem, & sum-iis infimisque precibus in eandem vitæ societa-m admitti postularet. Fuit eius postulato, explo-ita parentum voluntate, satis benignè factum. ›se verò in religiosæ vitæ stadium admissus, mox rdua quæq; sanctitatis moliri opera; carnem lon-a atterere inedia; precibus ac lachrymis insiste-e; cœlestium commentatione rerum mentem ad ternitatis studia assiduo excitare: denique alia in-anter agere, quæ ægrè admodum veterani mili-es assequi poterant.

Amplectitur Augustinianorum institutum.

Pia eius exercitia.

Cùm autem hisce sanctitatis operibus vitã præ-larè exornaret, sacerdotio initiatus, ad Eremum Vallimauensem, quæ iuxta Pisas est, transmittitur: vbi præcipua quadam deuotione sibi, suisque, ac oti denique Ecclesiæ quotidiano Missæ sacrificio onsulere studuit. Cùm verò nocte Dominicæ pro-ximè sequentis, hebdomadarias sacerdotij sui vi-ces de more inchoaturus esset, in somno audiuit spiritum, quendam miserando valdè eiulatu excla-mantem: Nicolae frater, respice in me. Illo autem respiciente, & ocyus, quisnam esset, percunctante, respondit spiritus; Ego sum anima peregrini Auxi-niensis, quem viuentem nouisti seruum tuum: cru-ciorque in hac flamma. Purgatorijs namque pœ-nis misericorditer à Deo deputata, qui æternas merueram, tuis sanè precibus ac Missæ sacrificio liberari potero, si tu hoc charitatis officium præ-stare velis. Cui Nicolaus; Adiuuet te Saluator meus, cuius sanguine redemptus es. Ego enim qui ad summum sacrificium solenniter faciẽdum hoc præsertim Dominico die, cuius officium mutare non licet, deputatus sum, Missam pro defunctis ce-lebrare non possum. Tum ille; Veni, inquit, vene-rande Pater, & vide, num te deceat precibus tantæ tamque miseræ multitudinis, à qua missus sum, assensum negare, meq; miserum tam inhumaniter

Visum videt.

Alia visio. repellere. Duxit ergo eum ad alteram eremi partem, paruamque illam apud Pisas planitiem ei ostendit. Ecce videt promiscui sexus, diuersæ ætatis & ordinis, innumeram multitudinem, lachrymabili admodum voce eius preces & suffragia, ac Missarum præcipuè oblationes postulantem.

Euigilans autem vir sanctus, totus præ commiseratione lachrymis infusus, omnium Saluatorem pro eis precatus est. Inde mane facto Priorem loc illius adiens, visionem pro parte exposuit, petijt que vt bona ipsius venia tota illa hebdomada pr defunctis Missas celebrare liceret. Annuit eius pe titioni Prior, & alio in eius locum substituto, ips animarum istarum patrocinium ex fide suscepit bonamque illarum partem è flammis purgatorij liberauit. *In efficaciam Missæ Sacrificij.* Transacta enim hebdomada, supradi cti spiritus peregrini pro impetrata misericordia gratias acturus redijt, magnamque illius mul titudinis partem è pœnis acerbissimis ereptan dixit.

At verò tam præclaræ sanctitatis initijs hosti antiquus inuidens, vt olim primum hominem pe Euam, ita sanctum virum per eius consobrinum euertere conatus est. *Consobrinus eius malè ei consulit.* Erat is consobrinus, mona sterij cuiusdam, quod Sancta Maria Iacobi appel latur, propè Firmanam vrbem Præfectus; dolens que Nicolai vicem, quòd tanta inedia ac vitæ au steritate exhaustus esset, eum ad monasterij istiu bonis secum securè fruendis inuitabat. Sed vir san ctus fraudulenti dæmonis insidias pertimescens in eius monasterij Ecclesia ad deprecandum Do minum totum se contulit. Et ecce inter orationi verba vidit viginti iuuenes in duos distributo choros; qui albis indutis vestibus, ac rutilant splendore, ter vna voce clamabant: Tollentini *Cælitus admonetur permanere in statu suo.* Tollentini, Tollentini, erit finis tuus. In ea voca tione, qua vocatus es, permaneas: in ea namq; eri salus tua. Ea visione vir diuinus admonitus, repu diati

iatis ilicò consobrini blandimentis, Tollentinum properauit: vitæque asperitatem, inediam, nuditatem, cæterasque corporis afflictiones tanta contentione resumpsit, vt triginta & amplius annis nunquam carnes, oua, pisces, imò nec poma siue sanus, siue æger comederit. Quin & præter eum vitæ rigorem, secunda, quarta, & sexta feria, & in honorem beatissimæ virginis etiam sabbato, solo pane & aqua victitabat. Sed quid de eius ieiunijs attinet dicere? quando etiā septimo ætatis suæ anno tribus cuiusq; hebdomadæ diebus noluit cibum sumere? S. Nicolaum pontificem imitatus, qui 4. & 6. feria materna vbera recusabat.

Nota rarum eius abstinentiam.

Nec verò ieiunio duntaxat & inedia, sed etiam verberibus & cruciamentis corpus suum redigebat in seruitutem. Corporis enim delicijs valere iussis, ferrea carnem domabat catenula, & vigilijs attenuabat; adeò vt à primis tenebris precibus sine intermissione incumbentem, Sol matutinus sæpè deprehenderet. Eius verò orationis studio tartareus dæmon inuidens, infesto incursu sæpe eum impedire, ac horribilibus interdum formis, durisque verberibus fatigare conabatur: ita vt per multos etiam dies vulnerum vestigia toto eius corpore non rarò cernerentur. Neque putandum, quòd solis precibus. Deo placere vir sanctus studuerit. Nam vbi res postulabat, proximo cuibibet charitatis operibus gratificaturus aderat. AEgrotis perpetuam quasi operam nauabat: eorumque refouendis corporibus, animisque, omni cura ac diligentia totum se se impendebat. In peregrinos ac fratres præcipuè hospitio excipiendos, mira fuit illius benignitas. Non enim suum illis obsequium, vt hominibus, sed tanquam Angelis exhihibebat.

Precum eius assiduitas.

Impedire eum conatur Satan.

Officia charitatis erga proximos.

Fertur præclarum quoddam admirandæ illius sanctitatis documentum cælitus exhibitum fuisse, multò antè, quam ex hac vita migraret. Nam eo

Sydus apparet ad monumenti eius locum.

in loco, qui postea ipsius monumento cumprimis honoratus fuit, radiantissimum quoddam sydus apparebat, quotiescunque ibi precibus vel rei diuinæ operam daret. Luxit autem in eo, non modò egregius sanctitatis splendor, sed & illustris admodum miraculorum gloria. Inter alia sanè, fœmina quædam sanguinis profluuio annis quinque miserè laborans, Crucis signo ab eo curata fuit: & paruulus quidam in ignem lapsus & luminibus ab adustione orbatus, pristinæ sanitati per eum restitutus fuit. Alios præterea non paucos vtriusq; sexus homines edito Crucis signo à diuersis curauit morbis: ac languentes etiam animas, & peccatorum contagione fædatas, suauissimis pietatis suæ fomentis ad integritatem reuocauit.

Quædam eius miracula.

Sex ante obitum suum mensibus, qualibet nocte vir diuinus dulcissimas Angelorum voces & cœlestem quandam harmoniam audire meruit adeò delectabilem, vt assiduè corporis sui dissolutionem profusis à Domino lachrymis peteret; quam illi Dominus tanto illius gaudio & animi exultatione concessit: vt nihil dubitarent fratres, quin rectà è corpore in cœlum migraret. Nam cùm imminenti mortis hora ab omnibus & singulis dilectis sibi fratribus tanquam multorum criminum reus veniam postulasset, & diuinorum iudiciorum abyssum vehementer formidaret, omnium peccatorum absolutionem, & Ecclesiastica sacramenta sibi ministrari à Monasterij Præfecto humiliter petijt; quibus eximia deuotione perceptis, cum plenus spe, Domini misericordiam sine intermissione imploraret, ecce subitò vultu hilari & iucundo insolitam quandam præ se ferre visus est lætitiam. Qua animaduersa, fratres rogarunt quæ res tantopere illius animum vultumque exhilararet. Quibus ille attonitus sanè, iunctis sursum manibus, & oculis stupenda quadam pietate sublatis, Ecce, inquit, ecce Christi Iesu Domini nostri præsentiam; qui

Audit multo tempore Angelorum melodias.

Vt ad obitum se præparârit.

Moriturus videt Christum.

qui me indignum famulum suum ad sempiterna regni sui gaudia inuitat. His dictis, exclamans ait: Domine, in manus tuas commendo spiritum meum; simulque sancta illa anima corporeis soluta vinculis ad cœlos migrauit. Cæterùm ab obitu illius die, annis admodum viginti continuis, innumera miraculorum genera ad eius monumētum coruscarunt: operante eo, qui in sanctis mirabilis, facit mirabilia magna solus.

Claret miraculis post obitum.

Psal. 67. 135.

Martyrium SS. Proti & Hyacinthi, habet Lector 25. Decembris, in vita S. Eugeniæ Virginis & Martyris.

VITA S. THEODORAE ALEXANdrinæ: *ex ea quæ est per Simeonem Metaphrasten. Est autem hæc diuersa ab illa cuius fit mentio 28. Aprilis. Quo tempore claruerit patet infra.*

C. Baron. In Not. Martyr. Romani.

QVo tempore a Zeno Romanum administrabat imperium, & Gregorius Præfecti in Alexandrina AEgypti ciuitate magistratū gerebat, erat ibidem Theodora eadem patria & loco oriunda; fœmina vt moribus castissimis & insigni prudentiæ opinione ornatissima, ita viro suo, cui sacro matrimonij fœdere coniuncta erat, eximiè chara. At verò cùm (vt quotidianis docemur exemplis) omnis inculpatæ vitæ ratio, infinitis maligni oppugnetur insidijs, tum quoque grauis in hanc egregia pietate ac prudentia matronam excitatur tentatio.

11. Septemb. a Imperare cæpit anno Domini 474. teste C. Baron. Tom. 6. Annal.

Castitas eximia S. Theodoræ.

Erat iuuenis quidam, opum & diuitiarum gloria tumidus; qui stimulis parum honesti amoris acriter incitatus, florentem Theodoræ speciem misere deperibat: nihilque non per se, per amicos, & per

Insidiatur eius pudicitia iuuenis quidam.

per extraneos moliebatur, vt illicito & flagitioso castissimæ matronæ concubitu frueretur. Illa verò toto corpore ac mente nefandum adeò scelus vt perhorrebat: ita iuuenem eiusque sceleris adiutores modis omnibus, proposito extremi iudicij die & gehennæ timore, ab eo facinore deterrere conabatur. Quin etiam, Erubesco dicebat, vel ipsum Solem tanti flagitij testem habere. Quod quidem verbum vna ex lenis, cum alijs artibus, tum magica hanc in rem probè instructa, excipiens, Sed hoc, inquit, fiat post Solis occasum, quo nec mortalium quisquam, nec Sol huius rei testis sit. Adhibuit deinde cuncta amoris fomenta, ac sensim inter verba pudicissimæ matronæ animum libidine inflāmauit: perpulitq;, vt cæca mente in medias amoris flammas sese præcipitem daret.

Detestabilis mulier eam pellit in ruinam.

Sed vix perpetrato facinore, cum absterfa caligine, splendor veritatis ad mentem rediret, acerrimo doloris sensu compuncta cruciari animo, & amara admodum duci pœnitentia; fœditatis ignominiam, ad quam ex castitatis honore transiisset, calido lachrymarum fonte deplorare: hæc & similia effari. O me miseram, ô me infelicem. Quis mihi tribuat, vt vel in inferno abscondas me Domine, donec pertranseat furor tuus! O peccati fœtor, ô deformitas, quę ante tam speciosa, tam blanda apparebas! Quid faciam, quo me vertam? O breuis voluptas, quàm acerbos tu mihi dolores vno momento peperisti!

Redit ad se & valdè dolet.

Et talibus quidem lamentis peccati fœtorem & deformitatem Theodora abstergebat. Coniux autem causæ tantarum lachrymarum & mœroris ignarus, eam modis omnibus à tristitia & fletu, ad gaudium & hilaritatem reuocare conabatur. Sed internus ille conscientiæ vermis, nullo blandientis mundi gaudio foras elici, nulla hilaritate deleri poterat. Nam licet illa epulas inter & falsa mundi gaudia lætitiam vultu simularet, peccati

tamen

tamen prurigo, pessimi instar vlceris, interiora assiduò depascebat, stimulabatque; vt conuenientem suo dolori medicinam maturè exquireret. Nec iam facies assiduo fletu fœdata, mariti aspectū diutius sustinebat.

Virili sumpto habitu, virorum petit monasterium.

Igitur doloris sui impatiens virilis animi fœmina, viri induta habitu clàm fuga salutari salutem quærere & hærentem visceribus pestem medicinæ acrimonia expellere statuit. Erat cœnobiū cultu ac disciplinæ obseruantia sanè celeberrimū, decem & octo milliaribus Alexandria distans. Eo demum ocyus contendens, summis infimisq; precibus introitum precari, eandemque disciplinam petere. At verò, qui in sacro illo sapientiæ domicilio degebant, introitum & communionem vitæ negare, nisi prius noctis vnius sub dio excubijs & constantiæ & patientiæ documentum daret. Nihil eam tam aspera conditio deterruit; sed plena fiduciæ in precibus ac lachrymis pernoctauit: ac eadem planè nocte præclarum diuinæ misericordiæ testimonium accepit. Nam cum loca illa deserta & agrestia ferarum incursu valdè infesta essent, ipsam ante monasterij vestibulum conseruauit, ne à feris discerperetur; quamobrem monachi, eo facto futuram illius sanctitatem conijcientes, eam receperunt: ita tamen, vt Præfectus vilissima quæque munia ei obeunda mandaret. Versabatur quotidie in horti cura, & plantandis oleribus, extirpandisque zizanijs indefessam nauabat operam. Culinæ insuper ministerio deputata, alacri animo in cunctis erat sedula: neque tamen quidquam diuinorum in Ecclesia operum prætermittebat. Porrò cùm alij noctis tempore somno indulgerent, illa, delicti sui assiduò memor, præcipuam noctis partem in precibus & lacrymis exigebat.

Conseruatur diuinitus, ne à feris lædatur.

Admittitur in societatē monachorū.

Exercetur obedientia.

Magna eius pœnitentia.

Interea maritus animi propter amissam coniugem vehementer saucius, assiduis votis precibusq;

à Deo

Mœret maritus vxoris amißionem.

à Deo petijt, vt sibi manifestum faceret, an Theodora impuro amore accensa alium virum sequeretur. Hæc multis lachrymis die nocteque à Domino postulanti adfuit Angelus, qui suspicionis depellens molestiam, iussit vt primo mane ad Petri Apostoli basilicam obuium sibi attenderet vultum: futurum enim, vt coniugem ibi contemplaretur. Eodem illo tempore Theodora, Præfecti mandato oleum emptura, cum camelis Alexandriam abierat. Ad basilicam autem Apostoli veniens, maritum obuium habuit: quem probè cognitum verbo salutauit. Ille verò exesam longis fletibus & inedia faciem haud agnoscens, vicissim peramanter ei salutem impartijt: ac multa animi affectus ægritudine, quod coniugem, vt sperabat, non inuenisset, domum redijt. Ibi verò rursus querulis vocibus ac lachrymis solitudinem suam deplorare, seque diuina promissione frustratum esse lamentari. Tunc verò altera vice apparens Angelus eum increpuit, monuitque vt lamentandi finem faceret; nam, inquit, & coniugem vidisti, & accepta ab ea dataque salutatione scire debes, eam monastico indutã habitu ab omni libidinis cogitatione puram & sanctam in Dei seruitio vitam agere. Ille his auditis, quanquam absterfa ab animo omni suspicione praua, luctum tamen deponere nequiuit. Illa verò Christi amore magis accensa, nullum puniendi corporis, cuius fragilitate in fraudem impulsa fuerat, vel tempus negligebat, vel locum; adeò vt & hebdomadarum inedia carnem maceraret, & mentem asiduis vigilijs ac precibus ab omni cogitatione rerum terrenarum ad cœlestia reduceret. Interim vt misericors Deus longa eius certamina & asiduas lachrymas luctumq; solaretur, præclaro quodam miraculo eam illustrare, omnemq; peccati rubiginem absterfam esse declarare dignatus est.

Maritus ei obuiam veniens, eam non agnoscit.

Vide Theodoræ abstinentiam.

Erat haud procul à monasterio lacus, quem croco-

rocodilus hominibus valdè infestum reddebat; rorsus vt nemo illac sine certissimo vitæ periculo iter habere posset. Porrò monasterij Præfectus um multis indicijs eximiam Theodoræ sanctitatem notasset, non dubitauit eam ad lacum mittere, vt ex eo aquam fratrum vsibus necessariam hauriret. Illa freta in Deum fide, obedientiæ opus alacriter arripuit: & intrepidè ad lacum perrexit. Interea loci accolæ & milites, qui à Gregorio ciuitatis Præfecto, ad laci custodiam pro hominum salute constituti erant, magnis clamoribus eam reuocare & manifestum exitium denunciare. At illa surda aure clamores pertransiens, ad lacum peruenit; & ecce bellua sanctam suo dorso excipiens, cũ aquam hausisset, illæsam in terram exposuit. Tunc illa, belluam increpuit; quæ (dictu mirum) ad verba sanctæ disrupto ventre, effusisque humi intestinis, simul cum vita nocendi finem fecit.

Insignis obedientiæ insigne miraculum.

Quæ res cùm omnem illam regionem celebri anè fama peruagaretur, ac Theodoræ sanctitatem ad cœlum vsque attolleret, tum quosdam monachos inuidentiæ stimulis incitauit, vt sanctam illam omnium præconio mirificè celebratam, celeri morte absumerent. Itaque habito inter se nefario consilio, sanctam euocant; traditisque epistolis ad quoddam monasterium eam noctu ablegãt; specie quidem, vt res quasdam necessarias celeriter expediret: re autem vera, vt in ipso itinere, quod infinitis ferarum incursibus erat expositum, præda bestijs fieret. Sed frustra has insidias moliebatur aduersarius in eam, quam omnipotentis dextera protegebat. Nam & simplici animo, & ad quosuis obedientiæ labores promptissimo, viam inijt; moxque erranti fera quædam se comitem præbuit, eamque sine vllo errore ad monasterij fores, ad quod missa fuerat, deduxit. Cumque illa ad Præfectum vna cum literis festina pergeret, fera bestia diuturna fame stimulata ianitorem inuasit. Ille autem,

Fratrum quorundam erga eam maleuolentia.

Miraculum.

autem, sublato mox clamore periculum denuncians, sanctam reuocat; quæ protinus conuersa hominem iam penè strangulatum ab interitu liberat: ac feram verbo interimit. Hæc illa quò maiori studio occulere nitebatur, eò fama rem gestam magis magisque prædicabat; adeò vt Præfectus, cognitis dæmonis insidijs per inuidos in eam structis, scire vellet, quinam sanctam intempesta nocte per ignotas viarum ambages, & infinitis mortis periculis expositas, eò destinassent. Cui illa, vt fratres tanquam nulli crimini affines excusaret, respondit, eo ipso tempore tam internos quàm externos oculos somno fuisse grauatos, vt planè eorum nomina edicere non posset. Ea mulieris simplicitas multò tunc acrius dæmonem perculit, excitauitque, vt missis insidijs, aperta vi eam oppugnaret.

Insignis animi candor in Theodora.

Audi antiquas dæmonis insidias, & belli in ipsam excitati principium. Monasterio extremâ frumenti inopia laborante, Theodora Præfecti mandato, Alexandriam tendebat. Cumque in itinere ad monasterium, cui Nonum nomen est, diuertere cogeretur, ecce tibi noctis medio adolescentula, quæ consanguinitatis ratione cum monachis istis ibidem versabatur, clam Theodoram adiens, quam virum esse opinabatur, omni pudore postposito, ad stimulum libidinis incitat. At illa recenti adhuc dolore ex pristino delicto aspersa, puellam impudicam abominari; verbis & gestibus, ad castitatem inuitare: denique nihil non agere, vt miseram ab ea libidinis peste ad sanitatem reuocaret. At illa, latenti igne vehementer inflammata, omissa Theodora, alteri cuidam eadem nocte se contaminandam exhibuit. Quid igitur? Intumescente virginis vtero, cùm amici & cognati, pudoris & indignationis pleni, auctorem sceleris præcisè inquirerent, illa, instigante dæmone, Theodoram arguere non est verita. Quid multis?

Natus tandem infans, ad monasterium, in quo sancta Deo seruiebat, defertur: & Theodoræ nutriendus obtruditur. Ibi tunc & Præfectus & cæteri monachi admissum flagitium & voce & manibus in innoxia punientes, tandem vna cum infante, quem illa tanquam suum amplexabatur, expellunt: & maiori insuper supplicio dignam exclamant.

Theodora patitur sibi crimen imputari, quod non admiserat.

Illa verò tanquam pater infantem benignè suscipit nutriendum, talis probri eligens ignominiam, vt suum antea commissum voluntariè flagitium, rursus voluntario tegeret dedecore. Itaque sola teste conscientia gaudens, rei improbæ sustinebat calumniam; alienum infantulum ouino nutriens lacte, annis continuis admodum septem: præ foribus interim monasterij frigori, nuditati, inediæ, & quod grauissimum est, omnium contemptui ac ludibrio exposita. Cibatum ei agrestes herbæ, potum aqua, vel vt verius dicam, lachrymæ præbebant. Vngues præ diuturna corporis negligentia prolixi excreuerant; capilli & cutis solis exusta ardoribus feram potius quàm hominem referebant. Neque tamen tot tantæque calamitates & miseriæ eius constantiam frangere, vel latum vnguem à monasterij vestibulo dimouere poterant. Et quidem cùm homines assiduis eam calumnijs impeterent, tum multò infestius inimicus humani generis bellum mouebat. Die quadam, assumpta mariti specie ad eam venit egregia fallendi arte instructus. Post lachrymas enim & verba dulcissima, quibus eam suum luminare, exultationem, voluptatem, lucem oculorum, ac malorum omnium solatium appellabat, Age, inquit, Domina mea, siste mihi luctum tot annorum tua causa susceptum, promptoque & alacri animo domum reuertere. Cum autem illa re vera suum esse maritum putaret, cœpit veniam deprecari: orare denique & obsecrare, vt eam reliquum vitæ tempus in contritione & pec-

Eius esca & potus, & reliqua durissima.

Hostis insidiæ apparentis in specie mariti.

& peccatorum pœnitudine exigere concederet. Illo autem instante, & summis infimisque precibus blandiente, ait Theodora; Quomodo tantæ potero esse impudentiæ, vt iterum communi tecum fruar thoro, quem ego adulterio contaminaui, ac nefariè pollui? Hæc dicens, vim protinus lachrymarum fudit, & delicti sui recordatione saucia, sublatis ad cœlum manibus veniam à Deo postulare, pectus tundere, crines vellere, aliaque egregiè sanè pœnitentiæ indicia dare. Quo facto, hostis in fugam versus (neque enim vim orationis ferre poterat) insidias detexit. Paucis verò post diebus ingens bestiarum caterua (prestigiæ dæmonis erant) eam circumsistere visa est: quam illa orationis virtute in fugam compulit. Rursus paulò post princeps quidam copioso instructus exercitu apparuit, qui diuinos sibi honores à sancta illa muliere deposcebat. Illa autem negante, & Deum solum adorandum esse contestante, fuit adeò grauiter cæsa, vt pastores, qui è longinquo factum contemplabantur, eam mortuam esse in Monasterio annunciarent. Reuersi autem cum eam resumptis viribus incolumem ac precibus intentam conspicerent, admiratione & gaudio repleti, monachis rem indicarunt. Et quidem tantis fuerat afflicta verberibus sancta, vt vibices sanè deformes (ea præclari certaminis erant insignia) in corpore permanerent.

Aliæ dæmonis præstigia.

Cæditur à dæmonibus.

Recipitur in monasteriū.

Hæc aliaque eximia patientiæ documenta tandem monasterij Præfectum permouerunt, vt sanctam illam, & tot tantisque trophæis inclytam, denuò reciperet; non tamen ita, vt pristinam ei libertatem inter monachorum cœtum restitueret, sed omni functione priuatam angusta eam cellula concluderet. Accidit autem biennio post, vt extrema quædam siccitas non modo terram, sed omnes quoque monasterij cisternas exhausisset. Quæ sanè miseria Præfectum sanctissimæ mulieris virtutes

denuò,

enuò, vt prius, experiri coegit. Iussit itaque, vt
iissa in cisternam quę ne guttam quidem aquę ha-
ebat vrna hauriret: & fratribus nimia siti confe-
is potum præberet. Ecce verò, illa omni curiosi- *Magnum miraculum.*
ate postposita, situlam aqua plenam protinus edu-
it; & abundè omnibus potum Præfecto cæterisq;
ngenti stupore defixis præbet.

Paucis post hæc diebus, cum leui correpta mor- *Felicißimè obdormit in Domino.*
o diuinitus supremum adesse diem intelligeret,
ollens puerum se vna cum eo in cellula inclusit.
Vbi optimis sanctissimisque vitæ documentis illi
rolixè datis & inculcatis, beatum Deo spiritum
radidit; quo tempore monasterij Præfectus cœle-
ti visione de eximia illius sanctitate & innocen-
ia, ac toto denique vitæ cursu instructus fuit. Igi-
ur sancta illa vitæ munere functa, Præfectus cum
vniuersa monachorum turba, adductis etiam ca-
lumniatoribus iniquis, defunctæ ingreditur cel-
lulam: habitaque breui de more exhortatione, En,
inquit, videte nouum & inauditum spectaculum;
fœminam omnium dæmonum tentationibus su-
periorem; inuictum patientiæ exemplum; perfe-
ctionis speculum: & Angelorum omnium consor-
tem, dignissimam. His dictis, simulque corporis *Innotescit omnibus quod fuerit mulier.*
quibusdam partibus detectis, lugubris omnium e-
iulatus exoritur. Stupent cuncti metu & tremore
perfusi; Fama protinus longè lateque vagatur:
Fit ingens hominum concursus. Accurrit & ipse
maritus diuinitus excitatus; Agnoscit tandem *Maritus eius venit ad eã.*
coniugem; ruit in amplexus; curat lachrymis fu-
nus; nec auelli se patitur; figit oscula; stringit bra-
chijs arctissimè corpusculum: prouocat ad lachry-
mas omnes.

Cùm verò tandem vix luctus desijsset, psalmi &
hymni statim sunt consecuti: & funus summo cũ
honore in monumentum fuit depositum. Quid *Fit monachus.*
interim maritus? Rebus omnibus valere iussis,
Theodoræ cellam protinus occupat; se seque

totum Christo consecrans, strenuè, viriliterqu coniugis æmulatur virtutem: ac tandem plenu bonorum operum, eundem beatæ vitæ finem con sequitur. Puer verò nutricis suæ doctrinæ & in structionis præclarè memor, eò virtutis ac perfe ctionis peruenit, vt eidem monasterio, & sanctita te & numero præclarorum virorum celeberrim præfici mereretur.

c Baron. in Not. ad Martyr. Rom. & Io. Mol. in Natalibus. SS. Belgij.

VITA S. GVIDONIS, CONFESSO ris, Anderlaci iuxta Bruxellas quiescentis: Ex e qua optima fide extat apud V. P. Laur. Surium a *Migrauit ex humanis, anno Domini millesimo centesimo duodecimo.*

12. Septemb. Humili loco natus S. Guido.

VIr venerabilis Guido, in pago quodam Bra bantensi, tugurio rustico & paupere do mo natus & educatus, familiam suam exi mio pietatis splendore egregiè illustrauit. Ab ipsi primæ ætatis initijs precandi studio mirabilite deditus, certas horas parentum suffurabatur ocu lis, quibus vel Ecclesiam oraturus adibat, vel in firmis ex facultatibus suis licet exiguis aliquid im partiebat. Neque enim hilaritatem aliquam an mo concipere, vel liberè in opere versari pote rat, nisi prius & attentas Deo preces obtulisset, aliquod pauperibus charitatis officium pro sua te nuitate præstitisset. Stupebat genitor, & vicin pariter admirantes, diuinum aliquod in eo vene rabantur. Peruenit tandem ad villulam Laken sem; vbi cùm in Ecclesia Virgini Matri sacra pre ces de more peregisset, presbyter loci illius, captu eximia eius pietate & venusti vultus grauitate, e ad se inuitauit: persuasitque, vt operam suam, rel ctis mundi vanitatibus Ecclesiæ isti deinceps co ferret. Non recusauit optatam diu conditione

Pietas eius adhuc pueri.

Seruit in Ecclesia Lakensi, idque accuratè sanè.

Guid

Guido; sed mox paternę domus & rerum omnium oblitus, ad Ecclesiæ istius, ac præcipuè animę suę cultum se totum contulit; deditq; operam, vt cuncta niterent; vasa luculenta & cætera ornamenta, sacerdotes & externos ad pietatem excitarent: deniq; nihil non esset, quod & Deo placeret, & hominum oculis mirificè arrideret.

Cæterùm cum tanto studio ac diligentia templum istud lapideum exornaret, tum multò diligentius & suam ipsius & aliorum animas virtutum omnium splendore cultissimas reddere conabatur. *Quædam virtutes eius.* Corpus assiduis domabat ieiunijs; mentem à noxijs cogitationibus sacris vigilijs & rerum diuinarum commentatione abstrahebat, atque ad cœlestia erigebat. Peccata quotidiana, sine quibus fragilis hæc vita transigi non potest, tanto lacrymarum imbre diluere solebat, vt immanium scelerũ reus videri posset. Petentem eleemosynam potius quam inanem dimitteret, ad alienas fores stipem emendicabat, vt haberet vnde inopi ac pauperi benignè facere posset.

Mercator quidam Bruxellensis cùm ex itinere ad eum diuertens officiosè admodum vt semper exceptus esset, cerneretque eximiam viri in pauperes liberalitatem, & benignè omnibus faciendi studium, pia quadam commiseratione motus, primùm de vestimentorum eius vilitate conqueri: inde, vt eleemosynis præstandis maior facultas esset, hortari, vt mercaturam exerceat, breuique temporis spatio immensas opes colligat; vnde multis annis multorum inopiæ consulere possit. Hoc fraudulento dæmonis consilio sub magno pietatis prætextu persuasus Guido, repentè, non sine ingenti omnium admiratione, nouum se mercatorem exhibet. *Decipitur à quodam mercatore.* Sed benignus Deus non est passus famuli sui animam turpis lucri cupiditate inquinari. Nam cùm die quodam carina pretiosis onusta mercibus ad littus quoddam appellitur,

& pręsens subitò periculum naui exitium minatur, Guido arrepto conto nauem subrigere & exitium depellere conari. Et ecce lignum manibus viri tenacissimè adhærens & vires infringere & maius periculum denunciare visum est. Guido interim animi deliquio prostratus, néc lignum deserere nec alius quisquam è manibus eius extorquere potuit. Ad se igitur reuersus, reum se intelligens quòd ignobili mercaturæ animum applicuisset, ad Ecclesiam rediit: nec vllam aut oculis à lachrymis aut ori à precibus requiem dedit, donec lignum illud, quod manibus inhærebat, in terram decidisse videret. Ita ergo, quandoquidem mercatura rarò aut nunquam sine culpa exercetur, Guido singulari Domini beneficio inde auocatus fuit antequam longius in ea progressus, dulci cupiditate lucri animum penitus inescasset. Reuersus igitur ad superioris vitæ tranquillitatem, perinde ac si teterrimi sceleris reus esset, maioribus ieiunijs, precibus ac lachrymis operam dedit, ac totis viribus amissos prioris vitæ labores reuocauit.

Diuina castigatione reuocatur in viam.

Romam proficiscitur: inde Hierosolymam.

Haud multò post, tactus desiderio Romæ ac sanctorum locorum, iter ad limina Apostolorum suscepit: inde Hierosolymam petens, toto septennio sanctorum Ecclesias per orbem inuisit. Cumque Deo duce Roma reuertisset, virum venerabilem VVonedulphum, in pago Brabantensi Decanum, cum alijs itineris eius comitibus Hierosolymam tendentem, obuiam habuit. Is verò, viso ac agnito tandem Guidone, prostrato in terram corpore eum obnixè precari, vt se & linguæ & itineris ignarum, Hierosolymam versus comitem præberet. Non recusauit vir sanctus; adijciens se & ipsam animam, si res postularet, libenter pro eis expositurum. Eius itaque sancti viri VVonedulphus nactus consortium, magno cum gaudio loca sancta lustrauit: sed in reditu leui correptus febri ad su-

pero

eros migrauit. Porrò in extremo vitæ termino, ccito ad se Guidoni suprema ad suos mandata delit. Quem quidem VVonedulphum quanto honoe in cœlis Dominus extulisset, hominibus, mox leclarare dignatus est: cùm ad eius tumulum, beao Guidone & multis alijs cernentibus, tres claudi & duo cæci curati sunt.

S. VVonedulphi decani obitus.

Clarus post mortem miraculis.

Cæterum Guido cum cœpto itinere in patriam pergeret, ingentes molestias à fame, siti, frigore & inedia perpessus, tandem sanguinis fluxu penè confectus Anderlacum venit; vbi pauperis cuiusdam exceptus hospitio, cuncta ex fide de VVonedulpho exposuit. Quæ cum Vicedecano innotuissent, ipse confestim cum quibusdam è Clero ad illas ædes venit, & Guidonem virum Dei vnà secum domum suam abduxit: vbi post varia eximiæ sanctitatis indicia, in infirmitate corporis exhibita, tandem beato fine vitæ huius terminum conclusit. Proximæ verò diei Dominicæ nocte, ante corporis eius dissolutionem, cunctis qui aderant spectantibus, lumen cœlitus fusum columbæ instar super seruum Dei descendit: simulque vox omnium auribus clarè insonuit; Veniat dilectus noster ad percipiendam æternæ iucunditatis coronam: quia fidem seruauit. Mox aduolantes, qui in domo erant, Dei famulum in cœlestes mansiones commigrasse cernunt. Eius sacrum corpus fuit à loci illius Canonicis honorificè tumulatum: vbi multa deinde diuina operante gratia, miracula coruscarunt.

Venit Anderlacum S. Guido.

Abit in cælos vir sanctus.

Sepulchrum eius miraculis gloriosum

At verò temporis processu tumulus viri sancti omnium pedibus culcari: adeoque eius memoria & cultus in obliuionem venire, vt, pecora ad pastum euntia ac redeuntia sepulchrum fœdarent, & in tumulo accubarent. Accidit autem, vt quædam ex ijs à dæmone correpta expirarent. Qua re permotus villæ Dominus duobus rusticis præcepit, vt beati viri sepulchrum sepe communirent. At illi

Nota vltionem in petulantes rusticos.

illi dæmonis instinctu in risum cōcitati, Age, in quiunt, senem istum iampridem defunctum, forte nobis effugiat, intra sepem concludamu Vix verba ediderant, cùm protinus corporis qu dam affecti languore, Domini magis imperio co cti, quam voluntate spontanea impulsi, ad opus a cedunt. Sed viribus paulatim cadentibus, re per infecta, domum venerunt. Et ecce nocte concu bia alter magnis cum cruciatibus animam expira uit: alter amentia & furore plenus, suam ipsius f ciem pugnis & vnguibus fœdè dilacerans, postri die è vita excessit. Ea res vt cunctis ingentem sa timorem incussit, ita non paucis cùm propè tu procul degentibus præsentem in rebus deplorat salutem peperit. Nam mox plurimi varijs deten languoribus, ad despectum multo tempore vi sancti sepulchrum confluentes, post vota preces optatam sanitatem consecuti sunt.

Multa miracula fiunt ad tumulum eius.

Hinc verò pro loco & tempore sacra supra tu mulum ædicula constructa, maior indies hono viro sancto accreuit; donec insigni opere basi lica à fundamentis exstructa, ossa beati viri i eius medio honorificè fuere collocata; vbi sign & virtutes multò deinde illustriores diuinitus edi tæ sunt.

C. Baron. In Not. Martyr. Romani.

MARTYRIVM S. AVTONOMI: E

ex eo quod est apud Metaphrasten. Passus est circà annum Domini 302. vt patet infra, temporibus Diocletiani Imp.

12. Septemb. S. Autonomus Episcopus Italiæ.

Diuinus Autonomus, strenuus veritati athleta ac Episcopali dignitate in Italia cla rus, vt cognouit Diocletiani tempore acr & vehemens bellum aduersus Christi Ecclesiam c

zu-

epuisse, relicta Italia, venit in Bithyniam ea men-
: & consilio, vt labantem fidei ac pietatis structu-
am diuini verbi prædicatione fulciret: & alios itē
ensis impietatis immersos tenebris ad lucem ve-
tatis adduceret. Et quidem in loco, cui nomen
oreæ, à quodam Cornelio hospitio exceptus, eum
nte omnia fidei lumine illustrauit; multoq; tem-
ore ibidem moratus, salutaris doctrinæ semina
erræ illi suppeditauit; tanto cum fructu, vt ædifi-
ata oratoria æde Michaeli principi sacra, ipsum
Cornelium primò Diaconum, inde ad alia perre-
turus loca presbyterum ordinauerit. Postquam
erò de aduentu a Diocletiani Nicomediam intel-
exit Autonomus, vt furentis belluæ insaniam e-
iitaret, Mantinium & Claudiopolim enauigauit:
vbi sanè dignos operæ suæ fructus retulit. Deinde
reuersus ad Soreos, inuenit Ecclesiam illam egre-
giè multiplicatam, & studijs fidei ac pietatis miri-
ficè florentem. Vnde ingenti affectus gaudio, Cor-
nelium Antistitem constituit: eiusque curæ atque
tutelæ eum Christi gregem penitus commisit. Ipse
verò Asianorum obiens regionem, omnibus illis
circa populis Christum prædicauit, donec Limnas
veniens, qui locus propè Soreos est, magna pieta-
tis segete onustus, eam quoque gentem, profundis
ignorãtiæ tenebris diu ac pertinaciter immersam,
in lucem assereret.

Prædicat in Bithynia.

Quendam Cornelium primò Diaconum, deinde presbyterum, postremò Episcopũ creat.

a Accidit iuxta C. Baron. Tom. 2. Annal. anno Domini 302

Cùm hæc autem Dei benignitate per Christi
confessorem feliciter ad optatum finem perducta
essent, accidit, vt quidam in dicto loco errore im-
pietatis impliciti, in quodam dæmonis festo, ab
eis celebrari solito, simulacris offerrent libamina,
& ad insaniam vsque debaccharentur. Quæ cùm
Christi cultores ad iustam indignationem prouo-
carent, tum zelo pietatis adeò inflammarunt, vt
mutuis adhortamentis exaciati, arreptis armis, si-
mulachra inuaderent, & in puluerem cineresque
redigerent. Hæc vt impiorum insaniam acriter

Christiani euertunt simulacra dæmonum.

ſtimulabant, ita animis vindictæ cupidis nullam quietis partem conceſſere, niſi Autonomum præclarum dæmoniorum hoſtem internecione delerent, atque in vno illius capite ſimulachrorum euerſionem ad ſatietatem vlciſcerentur. Itaque die quodam, cùm Dei ſeruus in oratorio Soreano diuina celebraret myſteria, gens impia & crudelis, armatis ferro dextris repentè aduolat: & fugis fugatisq; qui aderant populis, nefariè obtruncant antiſtitem, & glorioſum veritatis præconem atque Pontificem fœdis conciſum vulneribus in æde ſacra relinquunt. Porrò Maria quædam, quæ Diaconatus dignitate ornata erat, aſſumptis ſecum aliquot eximia pietate viris, ſanctiſsimas eius reliquias, quo par erat honore, terræ mandauit: quas deinde Deus mirabiliter poſt annos plurimos glorioſas reddere dignatus eſt.

S. Autonomus occiditur.

Honorificè ſepelitur.

En mirabilē reliquiarum virtutem.

Quo tempore Conſtantinus Romani Imperii ſceptra tenebat, Seuerianus Alexandriæ Præfectus per ea loca vbi martyris reliquiæ reconditæ iacebant, iter facturus, occultam reliquiarum vim mirabiliter ſenſit. Cùm enim muli eouſque veniſſent, ſubitò quaſi religione admoniti greſſum fixerunt: neque vllis verberibus vel latum vnguem à loco dimoueri potuerunt. Ea res cùm haud immeritò Seuerianum ſtupore afficeret, & cogitabundum ibidem ſpectatorem detineret, quidam qui fortè in comitatu erat, inſigni religione ac prudentia vir, monuit vt eodem in loco templum ſe diuino martyri excitaturum voueret: futurum tunc dubio procul, vt fixa animalia priſtinam gradiendi virtutem reciperent. Annuit is prompto alacrique animo; cùm ecce vix voto emiſſo, muli maximo impetu iter proſecuti ſunt: & Seuerianum permouerunt, vt iuxta votum, protinus oratorium in B. martyris memoriam illic exſtrui curarit.

Multò verò deinde poſt tempore Sacerdos quidam

dam in eadem æde incruentum oblaturus sacrificium, defluente ex tabulatis aqua, haud paruum sensit incommodum; ratusque hoc ipsum ad contumeliam factum, peracto sacrificio, ædiculam diruit: & alio in loco politiori opere templum exstruxit; ignorans interim sancti martyris reliquias ibi reconditas iacere. Sexaginta autem deinde post annos, Ioannes quidam laudibus virtutis militaris admodum clarus, eadem circa loca, Imperatori quibusdam in rebus operam nauans, versabatur. Is cum die quodam venationi intentus super martyris tumulum arcu leporem fixisset, aliaque animantia venatus domum rediisset, fuit eadem nocte in somnis admonitus, vt eo in loco, quo leporem occiderat, tabernaculum figeret: & deinceps ibidem domicilium teneret. Ioannes visioni parens, ilicò eò habitationem transtulit, & cunctabundus de ordine & veritate visionis diu noctuque multa cum mente sua pertractabat. Ecce autem paucis post annis martyr secundùm quietem manifestius ei apparens, & euidentius quisnam sit edocet, & quomodo ibidem reconditæ essent eius reliquiæ indicat. Tunc verò miles gaudio pariter & timore perfusus, ad Imperatorem abijt, (is erat Anastasius, qui defuncto Zenoni successerat) eique seriem ac veritatem visionis sincerè exposuit. Anastasius verò sine mora, non tam pietate, quam hominum beneuolentia, (quam studiosè captabat) impulsus, basilicam, quæ etiamnum extat, construi fecit: quam protinus translatæ eò martyris reliquiæ nouis signis atque virtutibus illustrarunt.

Vide Missam appellari incruentum sacrificium.

S. Martyr reuelat reliquias suas.

Tumulus martyris miraculis illustris.

Nm vt reliqua silentio præteream, ego ipse inuicti Christi athletæ corpus sanè venerandum, annis à glorioso certamine iam ducentis, non modo incorruptum, sed planè viuidum in sepulchro aspexi; coma capitis densa & illæsa; formę character integer; & ne pilis quidem labri superioris amissis,

S. Martyris corpus post annos 200. incorruptum conspicit, ipse author

huius historia. amiſſis, ad aſpectum gratus; pellis firma & intenſa; orbes oculorum aperti: denique nulla non corporis pars adeò firmiter & præclarè vnita, vt totus homo, nihil à dormiente vel planè viuo differre videretur.

C. Baron. Tom. 1. Annal. & Not. Martyr. Romani.

VITA SS. SYRI ET IVENTII, SEV Iuuentij, Ticinenſium Epiſcoporum: Ex ea quæ eſt apud V. P. Laurent. Surium. patet infra eos claruiſſe tempore Neronianæ perſecutionis: quæ maximè ferbuit anno Chriſti 69. Neronis Imperatoris 13.

12. Septemb. Quomodo & à quibus Papia ad fidem ſit conuerſa.

QVo tempore, & qua via, modoque Ticinenſium vrbs, quæ proprio nomine Papia vocitatur, è denſis errorum tenebris ad clariſſimum veritatis ac fidei lumen emerſerit, vtile nō minus quàm iucundum eſt explicare. Nam à primo creſcentis Eccleſiæ ſtatu, ipſis Chriſti Apoſtolis fidei ſemina longè lateq; ſpargentibus, hæc etiam ciuitas digna inuenta eſt, quę primitias Euangelij perciperet, vnaque ante alias plurimas cœleſtis regni hęreditatem capeſſeret. Cùm enim Apoſtolorum princeps fundata Antiochena Eccleſia, in qua primùm nouellæ gentis Chriſtianum nomen exortum eſt, ædificaturus Romanam, Romam veniſſet, ibidemque renouatis miraculis Iudaicam egregiè perfidiam expugnaret, & ſalutarem Chriſti Saluatoris doctrinam luculento ore expromeret, Marcus adiutor & interpres eius fidelis eam ſcripto excipiens, accuratè Euangelium concinnauit: firmatumq; Apoſtoli auctoritate Eccleſiæ tradidit. Cæterùm Petro prima Romanę Eccleſiæ fundamenta iaciente, & digno ſanè operæ fructu in opus ſedulò incumbente, Marcus, aſſumpto ſecum quod Romæ confecerat Euangelio, ad AEgy-

AEgyptum perrexit, atque Alexandrinam ex doctrina Magistri operarius veritatis, mira concordia, & sanctissima conuersatione fundauit. Porrò Hermagoram, à se educatum atque enutritum ordine vicis suæ, Italiæ, prudentia & sanctitate reliquit insignem. Huius auditores atque ministri venerabiles viri Syrus fuere atque Iuuentius: qui deinde Papiam vrbem Euangelij face illustrabant.

Syrus & Iuuentius Hermagoræ auditores, qui fuit S. Marci discipulus, & tertius Ticinensis sedis Antistes teste C. Baron. in Not. ad martyr. Roman.

Cùm enim Hermagoras apud Aquileiensem vrbem rem Christianam diuini verbi prædicatione mirificè multiplicaret, & multi populi fama virtutum & doctrinæ eius exciti, ex longinquis partibus ad eum confluerent, vir diuinus, vt omnium saluti commodius consuleret, Syrum alumnum suum Episcopali munere decorauit; eumque sine mora vnà cum Iuuentio prædicationis socio Papiam destinauit: vt ea in vrbe honoris sui fungeretur ministerio, ac animos paganorum Christi gratiæ copularet. Itaque Patris aucti benedictionibus iter capessentes, ad primum Veronensis oppidi ingressum, matrona quædam nobilissima vnico orbata filio, luctu ac lachrymis mirabiliter deformata, pedibus sanctissimi Syri se prosternit, orans atque obsecrans, vt sobolem sibi viuam restituat. Si faceret, mox & illa & tota familia Christi sacra syncero animo amplexarentur. Cuius precibus lacrymisque commotus vir diuinus respondit; Si ex toto corde crederet, credenti omnia possibilia esse. Illa autem in constantia permanente, vir Dei domum eius protinus perrexit: fusaque super funus oratione ad Dominum, vitæ & saluti pristinæ defunctum restituit. Itaque adolescens in vitam reuocatus, magna voce Deum Christianorum glorificare cœpit: prorsus vt ad tanti miraculi nouitatem non modò mater & familia, sed & ingens paganorum multitudo Christo nomen daret.

SS. Syrus & Iuuentius Papiam Euangelizatum ab Hermagora missi.

Marci 19.

Hinc verò digressus vir Domini, ante quàm

Papiam

S. Syrus mortuum excitat apud Veronenses: vnde & multi ad Christi fidem conuertuntur.

Papiam veniret, fama iam præcurrente, immensum populi agmen festiuo cum gaudio ei obuiam processit. Cumque certatim gratulabundi se eius vestigijs prosternerent, viri quinque diuturno languore vexati, ad eius tactum confestim sanitatem consecuti sunt. Cùm verò vrbis portas ingrederetur, prophetico spiritu futuræ prosperitatis eius annuncians, deprompsit præsagium; Delectare gaudijs vrbs gloriosa Papia: quia veniet tibi ab æternis montibus exultatio, nec vocaberis minima, sed copiosa in finitimis ciuitatibꝰ, & væ tibi Aquileia, cùm in impiorum incideris manus, destrueris, nec vltra reædificata consurges. Populi autem multitudo vna voce Christum extollebat, ac conculcatis idolis capita sua lustralibus aquis expianda proferebat.

Quinque ad ingressum eius curãtur.

Vaticinium hoc refert Luitprandus Ticinensis Lib.3.ca.2.

Eodem verò tempore orta in Mediolanensium vrbe persecutione in Christianos, Protasius & Geruasius à Comite Anolino homine idolorum cultui summè dedito in vincula coniecti sunt: & Nazarius vna cum assecla suo paruulo Celso, capite obtruncati. Quo cognito, beatissimus Syrus venerandum virum Iuuentium eò confestim destinauit, vt & sacra martyrum corpora debito cum honore sepulturæ mandaret: & idem beneficium Protasio, & Geruasio, peracto certamine, reuerenter impenderet. Et quidem Iuuentius lætus ac festinus huius præcipuè legationis iter arripiens, noctu non sine periculo & timore ad vrbem peruenit; vbi legationis suæ mandata exponens, à fidelibus intellexit corpora sanctorum martyrum iam ante honorificè cum epitaphio certaminis condita esse. Quo audito, Iuuentius, Obsecro, inquit, vos, vt dum hi qui supersunt beatissimi Protasius & Geruasius certamen compleuerint, aliquid pro amoris dulcedine, eorumque reuerentia, de vestibus vel corporibus eorum nostris desiderijs reseruetis. His auditis, qui aderant

Persecutio Neroniana Anolino Præside.

Geruasius & Protasius in vincula coniecti.

Martyrium Nazarij & Celsi.

Ecce quo in pretio apud veteres fuerint Sanctorũ reliquiæ.

rant

ant responderunt, quandam Dei famulam sacrum Nazarij cruorem ab abscissis ceruicibus largè profluentem linteo excepisse. Quo responso vir Dei Iuuentius commonitus, in ipso itinere eandem Christi ancillam conuenit: cruoremque martyris gratissimi muneris thesaurum obtinuit. At verò cum incredibili gaudio ad mœnia Ticinensis vrbis reuersus, mox portitor tanti doni in ipso vrbis ingressu virtutem martyris eodem illo cruore præclarè illustrauit. Erat puer à sæuo arreptus dæmonio, quod luctuosa sanè voce eiulans ad ingressum Iuuentij clamabat, se eo cruore quem ille gestabat vehementer cruciari. Quo audito, Christi miles martyris sanguinem ori pueri applicuit: ac protinus dæmonum ab eo expulit. Neque ibi in vno illo miraculo virtus cruoris quieuit; sed pari facilitate cæcitatem oculorum, surditates aurium, aliasque corporis infirmitates fugauit, ac mutorum ora resoluit; qui deinde Christianæ fidei præstantiam prædicabant, ac perfidorum duritiem palàm arguebant.

Dæmoniacus curatur virtute cruoris S. Nazarij.

Item multi ægri.

Post aliquod dehinc temporis interuallum, cùm sanctorum Protasij & Geruasij apud Mediolanum finita essent certamina, beatissimus Syrus à Lyberio Christi fideli particulam sanctarum exuuiarum, munus longè gratissimum recépit; quod signis & virtutibus coruscans, varia sanitatum genera conferebat varijs; adeò vt rerum mirabilium magnitudine permotum antistes, templum haud procul ab vrbis mœnijs extra ciuitatem exstruxerit: quo tam eximia sanctorum virtus & memoria immortalis apud posteros permaneret. Perfectis autem noui templi dedicationis insignibus, cùm quotidianæ ibidem laudes Deo resonarent, & vna dierum Pontifex Missarum solennia celebraret, epulumque cœleste cunctis de more fidelibus porrigeret, ecce inter alios perfidus quidam Iudæus,

Martyrium Geruasij & Protasij.

Reliquiarū eorum particula miracula eximia operatur.

Construit basilicam in eorum memoriam S. Syrus.

dæus, fatanico furore plenus, corpus Dominicum fuſcipere ac nequitiæ ſuæ perfidiæque ſocijs ad ludibrium exponere cogitabat. Et quidem inter fidelium turbas ad manus viri Dei perueniens, auſu nefario immundo ore illud excepit; ſed cum reijciendi animo os aperiret, digna vltione percuſſus, ſine affatu verborum cunctis audientibus & videntibus clamare cœpit. Et quidem cum labia iungere & verba edere conaretur, lingua rigida officium loquendi negabat: & quaſi ignito perfoſſus iaculo immenſis doloribus torquebatur. Reſonabat omnis Eccleſia ineptę vocis clamoribus, & tam egregij virtute miraculi, Chriſti fidelium lætabatur conuentus. Iudæus autem nimio dolore ſuperatus, voces emittere abſque ſermonibus non ceſſabat; habens in gutture ſuæ malitiæ cruciatum.

Diuinitus caſtigatur Iudæus, mala intentione corpus Domini ſuſcipiens.

Cæterùm fidelibus ſubtilius aſpectantibus mirabili ratione corpus Dominicum in ore videbatur Iudæi dependere, vt nec linguæ ſubter compagi inſideret, nec deſuper immundo adhæreret palatò. Interim poſtulantibus pro eius miſeria fidelibus, vir Dei Beatus Syrus manum tetendit, & ſanctæ Euchariſtiæ myſterium à ſacrilego ore abſtraxit. Iudæus autem eius aduolutus pedibus, Chriſto nomen ex animo dedit: eoque baptizato, multi eius exemplo, abiurata perfidia, ſacro fonte renati, Chriſti fidelibus ac ſpiritali cœtui vniti ſunt.

En inſigne miraculum de SS. Euchariſtia.

Iudæus credit in Chriſtũ, & multi cum eo.

Igitur dum multis vbique vir diuinus & ſignis & virtutibus clareſceret, quidam ſub ſpecioſa magnæ pietatis figura ſuperbo ſpiritu adueniens, neſcio quid fraudis & nequitiæ moliebatur. Quem vir ſanctus intuens, Silere te magis oportet, inquit, quàm loqui: nam occultæ peſtilentis animi tui cogitationes nequaquam latent. Et ecce mox obmuteſcens, omni linguæ officio ſe miſer priuatum ſenſit: & flens eiulanſque iniquæ cogitationis pandebat arcanum; eius miſer-

Spiritu prophetico videt cogitationes hominis impij S. Syrus.

misertus Syrus, loquendi restituit beneficium; hortatusque, vt sacri muneris ministerium piè deinceps ac sanctè obiret, in pace dimisit. Quodam verò tempore vrbe egressus, dum vicos villasque & circum circa ciuitates, sparso vbique Euangelij semine, peragraret, puer illi surdus pariter ac mutus offertur; cui vir sanctus, pro sua in omnes beneuolentia, formato in ore & auribus Crucis signo, pristinam sensuum facultatem restituit: eodemque miraculo maximam paganorum multitudinem ad Christiana sacra amplexanda perduxit. Cumque iam læto successu indies credentium numerus mirificè excresceret, discipulum suum Iuuentium & Pompeium Diaconos ordinauit; Chrysanthum autem & Fortunatum, viros & generis dignitate & virtutum splendore illustres, presbyteros constituit: totamque illam Ecclesiam, fugatis errorum tenebris, Christiana fide ac pietate egregiè illustrauit.

Surdus & mutus puer Crucis signo curatur.

Ordinat Diaconos & presbyteros.

Interea cum alijs in locis grauissima persecutio in Christianos deſæuiret, quidam operarij iniquitatis, audita fama rerum mirabilium à Syro gestarum, pleni amentiæ & furoris Papiam venerunt: vt vna internecione, constituta Christianæ fidei fundamenta subuerterent. Sed fidelium multitudine deterriti, beati viri caput petere, in eoque vindictam omnem exercere decreuerunt. At verò Syrus, nihil impiorum terrore commotus, venientes vultu placido excepit; eorumque rabiem Christianæ facundiæ præstantia ita emolliuit, vt omnes ad vnum, detestata prioris vitæ insania, prouoluti ad sancti vestigia, vberiores salutaris doctrinæ eius fontes exposcerent: nihilque ardentius, quàm in Christi familiam adscribi, desiderarent. Itaque nouo fructu Ticinensi Ecclesia aucta, Syrus, vt alijs quoque læta Euangelij sata impartiret, ad Brixianæ ciuitatis plebem erudiendā abijt; ybi

Sæua persecutio in Christianos.

Impios percussores vir sanctus conuertit ad Christum.

Prædicat populo Brixiano: & multos conuertit miraculo liberationis obsessi pueri.

vbi puerum tetro vexatum dæmone orationis virtute sanauit: & haud exiguam populi multitudinem ad Christi fidem eo miraculo attraxit. Egressus verò è ciuitate Brixiana, obuium sibi à natiuitate cæcum in Laudensium oppido illuminauit: baptizatumq; cum omni domo ad cætum fidelium adiunxit. Inde Papiam regressus, accito ad se Iuuentio multa insignis prudentiæ dedit documenta: ac prophetico spiritu, eum tertium in ea functionis cathedra futurum antistitem prædicens, migrauit ad Dominum; cuius sacras reliquias in Protasij & Geruasij basilica, quam ipse construxerat, debito honore & summa diligentia Clerus Ticinensis condidit.

Prædicit Iuuentio, quod tertius post eum sit futurus Episc. & diem obit.

Item Pompeius eius successor.

Cuius post decessum Pompeius, quem ipse gradu Diaconatus sublimauerat, eius sedis est infulas assecutus; quo similiter paucis post annis vitæ munere sanctissimè perfuncto, Iuuentius ad suscipiendam curamPontificij omnium votis expetitus fuit. Et quidem is quanquam fuga illum honoris gradum declinare studeret, denunciata tamen sibi à Patre pontificalis dignitatis insignia subterfugere non potuit. Itaque cùm aliquamdiu apud Laudensium vrbem delituisset, tandem diligentissimè à populo Ticinensi inquisitus, ac repertus, Papiam reducitur, & mira omnium gratulatione tristis in cathedra collocatur. Igitur vel inuitus ad hoc honoris culmen euectus, sedulus ante omnia Patris ac nutritoris sui æmulator pauperum, viduarum ac pupillorum suscepit patrocinium: tanta pietate ac fide, vt signis etiam atque miraculis oppressores iniquos repelleret. Vidua siquidem quædam à creditore suo oppressa, atque à crudeli nummulario ad duplum compulsa, ad virum Dei confugiens misericordiam postulabat. Cognito vir Dei hoc negotio, protinus Diaconum suum cum eadem vidua ad creditorem direxit; per eum denuncians, vt sceleratas vsuras viduæ remitteret,

Fugit ne fiat Episcopus S. Iuuentius.

Viduarum ac pupillorū defensor S. Iuuentius.

ret, ac recepto contentus commodato, impiam illam pecuniæ cupiditatem auaritiamque ex animo reijceret. Sin recusaret, futurum prænunciabat, vt simul cum vsuris proprias etiam possessiones iusto Dei iudicio amitteret. Et quia vir sanctus haud ignorabat, animum impiæ cupiditatis ac auaritiæ vinculis constrictum, vix vllis pietatis operibus solui posse, suo ipse Diacono pecuniæ, quam à vidua exigebat, summam tradidit, vt eandem, si postularet, viduæ nomine nummulario promeret. Quid igitur? Ecce tibi pectus terrena cupiditate tenaciter obsessum; ecce iustitiam diuinam auari scelus, quo nihil scelestius seuerè punientem. Accedente cum vidua Diacono & Antistitis iussa supplici voce exponente, vsurarius auaritia tabescens iussa ne ad aures quidem admittere, sed præcisè ac pertinaciter pretium expetere. Tunc Diaconus aureos sibi traditos expromere: quos auidius arripiens nummularius, vix ijs in arcam repositis, miser expirauit.

Vltio diuina in vsurariū.

Alio quoque tempore quidam de exactoribus fisci, fluuium Ticini transmissurus, arreptus ab vndis sæuientibus, penè submersus pecuniæ talentū amisit. Cùm verò mortis supplicium propter eam pecuniæ amissionem pertimesceret, curis anxius ad virum Dei Iuuentius festinum cucurrit: eique multis cum lachrymis cladem suam exposuit. Cui vir Dei, Eamus inquit, ad aquas, quæ concreditam tuæ fidei pecuniam absorbuit. Abeunt illi: & mox ad locum vt ventum est, Iuuentius ait; Tibi dico aqua in nomine Domini nostri IesuChristi, qui pedibus super te ambulauit, redde pecuniam, pro qua miser hic mortis timore circumuentus affligitur. Continuò autem vasculum, in quo recondita erat, super aquas natare visum, vndarum impulsibus ad viri Dei vestigia in loco quo stabat applicuit. Quā pecuniam apprehendens tribulato restituit; dignus imitator Helisæi; qui ex Iordanis gurgite coram

Ad imperiū S. Iuuentij aqua euomit amissas pecunias.

Ioan. 6.

4. Reg. 6.

oculis filiorum Prophetarum ferramentum, quo
in eum dilapsum ceciderat, super aquas natare f
cit: missoq; in aquas manubrio, qui amiserat mo
renti restituit.

Beatissimus verò Iuuentius spiritalibus inflam
matus desiderijs, Mediolanum perrexit, vt pag
norum contumaciam, pijs Christi cultoribus insu
tantium, virtute diuina compesceret, & instar op
mi pastoris oues à luporum rabie ac furore defe
deret. Et quidem aduentantem illum impij var
affecere iniurijs, atque extremum supplicium, n
Christianis sacris desisteret, minitabundi propo
nebant. At illo oculis infita pietate ad cœlum su
latis pro eorum salute Dominum deprecante, ec
subitò coactæ nubes magno cum cœli fragore, i
gentem vim grandinis effudere; quæ capita, br
chia & ossa inimicorum veritatis, eodem in loc
præ stupore consistentium, fugaq; frustra euade
conantium, ita grauiter contudit, vt agnito pr
priæ prauitatis reatu, viri sancti patrocinium im
plorarent, libenterque se Christo nomina datur
exclamarent. Inde fugato precibus viri sancti pr
celloso & noxio turbine, multi salutari doctri
ritè instructi & sacro fonte lustrati, Mediolana
vrbem, deletis pro maxima parte erroribus, Chr
stiana pietate ornatissimam reddiderunt. Itaq
Clero & Sacerdotibus ibi constitutis, Iuuenti
Papiam remeauit: vbi in primo vrbis ingressu p
ralyticam lecto affixam, Crucis signo dextera fo
mato mirabiliter sanauit.

Diuinitus castigantur, qui viro Dei restiterunt.

Mediolanenses conuertit.

Paralyticam sanat.

Inter hosce tam prosperos rei Christianæ succe
sus, *a* Vespasianus Cæsar graue aduersus Christi
nam religionem mouit bellum. Porphyrius qu
dam vrbis Romæ Præfectus missus ab eo in ma
datis habebat, vt ciuitates ac vicos omnes per
grando rem Christianam quam maximè oppugn
ret. Igitur vrbem Papiam ingressus, cùm fideliu
numerum infinitè multiplicatum cerneret, decr

a Regnauit is anno Salutis 80. &c. C. Baron. Tom. 1. Annaliũ teste.

it ante omnia Iuuentium adoriri; eoque interne-ione deleto, furoris sui arma in reliquam multi-udinem conuertere. Eadem illa hora Iuuentius in asilica S. Nazarij à se constructa Missarum cele-rabat solemnia; cùm Porphyrius effero in eam orde cum armata militum manu ingrediens, Prę-ulem ac Dei populum vno impetu trucidare co-itabat. Sed ecce, antequam impetum in Christi amulum sacrificio intentum faceret, arreptus dę-nonio cum omnibus secum ingressis, alterutrum ugnis ora, guttur, & faciem cædentes, extra atriū cclesiæ seipsos cœperunt expellere; Inde amentes ffecti, aera luctuosis vocibus & nimio clamore mplebant. Completo autem Mysticæ oblationis ninisterio, egressus foras vir Dei cum omni plebe, umi prostratus prolixas admodum preces pro eo-um salute ad Dominum fudit. Ecce verò subitò erræmotus exortus, ingenti omnes pauore con-ussit; & ignis cœlitus missus eos circundans, cor-daeorū simul amore diuino incendit: ita vt Chri-sti nomen prædicatione celebrarent, & eadem die baptizati pro fidei constantia mortem subire se pa-ratos ostenderent. Porphyrius autem sequenti die immodico perfusus gaudio, ex mortalitatis huius ergastulo, ad vitam migrauit immortalem.

En Missæ officium in primitiua Ecclesia.

Vexatur à dæmonio Porphyrius, volens cum satellitibus virum Dei inuadere.

Redit ad mentem cum suis Porphyrius, & confitetur Iesum Christum & feliciter moritur.

Porrò Iuuentius virtutum & miraculorum glo-ria vbique clarus, post 39. annorum decursum, qui-bus cathedram illam sanctissimè administrauit, cū beatus Syrus ei cum Nazario & Celso, Geruasio & Protasio apparuissent, & vitæ exitum annunciassent, tertio dein die è corporis habitaculo in cœlū immigrauit; cuius exuuias deuota Ticinensis plebs multis cum lachrymis ac debito honore in Nazarij basilica recondidit: vbi & nunc vsque virtutibus florent atq; miraculis.

S. Iuuentij obitus.

Tumulus eius miraculis illustris.

De S. Philippo Patre S. Eugeniæ Virginis, hab Lector infra VIII Kalend. Ianuarij. in vita E geniæ. Vbi obseruandum ex Notis Baronij Tomo 2. Annal. hunc Philippum nequaquā fu se Alexandrinum Episcopum, vt scribunt Bed Vsuardus, & Ado; neque rursus Imperator vt Cedrenus in Maximino; Sed præfectum A gustalem Ægypti: Passumque anno Impe Seueri 10. qui fuit Christi Domini 204. Zeph rini Papæ 2.

Al. Mauri-lionis. C. Baron. Tom. 4. a Annal. & in b Not. Martyr. Rom.

VITA S. MAVRILII EPISCOP

Andegauensis: Ex ea quæ est per Fortunatum F ctauorum Episcopum. a Claruit temporibus The dosij Imperatoris, & Honorij eius filij: anno Sal tis 394. & seqq. b Alius fuit eiusdem nominis Episcopus Rhotomagensis, qui vixit circa annum Domini.

1070.

13. Septemb. A quo doctus.

MAurilius Mediolani splendidis admod ortus parentibus, ab ipsis penè incunab lis à beato Martino sacris fuit imbutus teris. Sed beato Martino Arianorum perfidia ciuitate illa expulso, Maurilius ibidem est demor tus, donec à Sancto Ambrosio, ciuitatis istius Ep scopo, Lectoris officium accepit. Interea à pat eius, qui totius penè Hesperiæ gubernacula tract bat, defuncto, ipse amore cœlestium totus incen sus, relicta matre, Martinum, qui tunc Turonica administrabat metropolim, expetijt; eidemque d uinis occupatus officijs constanter adhæsit: don sacris omnibus initiatus, ad ardua magis eniten dum sibi existimaret. Adeptus itaque sacerdot honorem, cùm monasticæ vitæ disciplinam vnc adamaret, beato Martino in Domino valere iuss

Ordinatur Lector.

Illustris S. Maurilij familia.

Post alios ordines, deniq; sacerdotio initiatur.

Andeg

ndegauorum aggressus est vrbem: vbi fanum su-
r Ligerim fluuium quadam in villa diuersis ido-
rum culturis dedicatum inuenit. Quod cum a-
mo eius incredibilem inureret dolorem, neque
nen humana virtute subuertere posset, tota men-
ad Dominum conuersus precibus incubuit: do-
c ignis è cœlo demissus & fanum & simulachra,
quidquid denique immunditiæ erat, momento
mporis in fauillam & cinerem conuerteret. Eli-
inata itaque omni spurcitie, honorabilem Chri-
fundauit Ecclesiam, eamque populi frequentia
pietatis studio celebrem reddidit: ac bissenis an-
s, multis clarus virtutibus, sedulò administra-
t. Nam & hominis cuiusdam aridas à natiuitate
anus Crucis signo mirabiliter curauit: & dæmo-
iacam catenis vinctam & luminibus orbatam in-
græ sanitati pari ratione ac virtute restituit. Ictū
uoque à vipera puerum, & toto corpore tumidū,
que ipsa cum morte luctantem, Crucis signo ad
itam reuocauit; & sterili insuper deuexæ ætatis
œminæ precibus suis partum impetrauit: aliaque
nè effecit, quæ minimè vulgare sanctitatis testi-
nonium præbebant.

Non longè à vico Calonnæ, qui viri sancti in-
olatu (quanquam diuersis idolorum titulis deco-
atus) dæmonibus exosus erat, simulacrum quod-
am mira populi superstitione colebatur. Eò con-
endens Maurilius animi dolore saucius, idolum
igno Sanctæ Crucis opposito euertit, dæmones-
que, immenso fœtore relicto, in fugam compulit.
Deinde simulacris omnibus igne concrematis, eo-
dem in loco monasterium condidit: & multos diu-
turna dæmonis seruitute oppressos in libertatem
Christianam vindicauit.

Proximis exinde diebus, cùm negociatores inter
diuersas mercium copias, Italos vtriusq; sexus per
Calonnæ prædium in Hispaniam venales duce-
rent, vnus eorum, magno prosiliens impetu ad

Fanum dæmonum, precibus suis mirabiliter subuertit.

Condit ibidē Ecclesiam.

Claret miraculis.

Condit monasterium in vico Calonnæ, fugatis inde dæmonibus.

Confugit ad virum Dei captiuus quidam.

Ecclesiam confugit; moxque prouolutus cum la-
chrymis pedibus confessoris, orabat redemptio-
nem; eius fletibus commotus sacerdos, sine mo-
pro captiuo, ipsius Domino supplicatur⁹ egreditu
Sed Dominus, spretis Maurilij precib⁹, suis innui
vt ipsum ab asylo vi auellerent. Ministris imp
grè parentibus & vim facientibus, captiuus im-

Precibus ob- tinet captiuo missionem.

mensis clamoribus opem sacerdotis implorare. S
cerdos verò flexis solo paululum genibus, pias p
captiuo ad Deum fudit lachrymas; ad cuius prec
protinus tanta vis febrium dominum ipsius arr
puit, vt ante spiritum exhalaret, quam à minist
vllum remedium adferri posset. Cuius morte s
bitanea reliqui tanta sunt oppressi formidine,
relicto captiuo sibi vitam deprecarentur; veriti
terra viuos omnes absorberet. Vir verò beatus te

Suscitat mortuum.

ræ prostratus, immensis singultibus Christum p
defuncti salute precabatur, nec ante è solo surrexi
quam & defuncto vitam, & captiuo acquireret l
bertatem.

His alijsque, quæ studio breuitatis omittimu
vir diuinus in vico Calonnæ clarus miraculis, a
Andegauensibus pastore orbatis antistes expet

S. Martini præsulis te- stimonium de S. Mauri- lio.

tur. Fiebat hoc ex mente & consilio sanctissim
Præsulis Martini; qui Andegauum venerat, & tu
multuantem in electione noui antistitis plebe
pariter ac nobilitatem sedauerat; cum clarissim
sanè sanctitatis testimonia Maurilio perhibere
Nec ipse solùm, sed & Spiritus sanctus in spec
columbæ super eius caput in Ecclesia apparen
neminem ea sacri muneris functione digniore

Inuitus ra- pitur ad An- degauensem Episcopatum & à B. Mar- tino Antistes consecratur.

esse testatus est. Itaque Maurilius, & miracul
& precibus victus à Beato Martino consecratus fu
scepit Præsulatum; Apostolica redimitus sim
plicitate, ac cordis puritate perlucidus, asidu
precibus, vigilijs, & ieiunijs intentus, vt com
missum sibi gregem Domino & integrum & ab o
mni peccati contagione purum restitueret. Rut
laba

bat in eo tanta Domini gratia, vt non minora
r eum, quàm dudum per Apostolos, signa & mi-
cula fierent.

Quanta operatus fuit miracula.

Quodam die viro sancto in basilica beati Petri
nctam solennitatem celebrante, aduenit cum
oriente puero matrona; cui quondam sterili eũ-
em suis precibus apud Dominum obtinuerat; po-
ulans, vt ante obitum eum consignare, & contra
æmonum insultus munire dignaretur. Sed præ-
ule diutius paululum in sacrosancta oblatione re-
orante, puer è vita excessit. Expleto autem so-
ennitatis mysterio, vt cognouit antistes, eum nul-
s munitum Sacramentis migrasse, incredibili ea-
ropter dolore saucius, totum se lachrymis dedit,
uòd ouiculam chrismatis dono consignare di-
tulisset. Cumque diu multumque eam negli-
gentiam deploraret, neque tamen vllam turba-
tæ conscientiæ tranquillitatem inueniret, consi-
lium cœpit, vt istud negligentiæ piaculum durio-
ribus pœnitentiæ laboribus expiaret. Igitur relicta
clam patria, assumptis secum clauibus sanctarum
reliquiarum, quibus Ecclesia Andegauensis deco-
rabatur, conscendit nauim, prius tamen in lapide
quodam littoris, transitus sui die inciso. Cumque
processisset in altũ, claues contemplando miran-
doque quare secum eas sumpsisset, de manibus ela-
psæ in æquore submerguntur. Tum verò nouo
dolore sauciatus, cum lachrymis exclamasse fer-
tur; Nisi has iterum videre meruero claues, patriã
vrbemque, quam effugio, nunquam repetã. Trans
misso verò mari, mox mutato habitu, professus
se hortulanum, cuidam regionis principi se in ser-
uitutem tradidit, vt corpus assiduo labore casti-
garet.

Clam se subducit ab Episcopatu.

Fit Principis cuiusdam hortulanus tantus vir.

Interea plebs Andegauensis, cœlitus sibi quon-
dam commisso viduata pastore, crebris cœpit vi-
sionibus admoneri, & portentis terreri, vt antesti-
tem suum requirerent: ni mallent imminens vrbi

excidium præstolari. Itaque nimio pauore perculsi, habito semel iterumque consilio, quatuor eligunt insigni virtute ac fide viros, qui sumptibus ex voto collatis & rebus necessarijs ad itineris labores optimè instructi, antistitem indagarent, nec nisi eo inuento, ad propria redirent. Igitur legatione inita, vrbes oppidaque & vicos omnes prælegunt; omnique ferè perlustrata Europa, septimo tandem anno irrito conatu in partes Galliæ reuertentes, diuino ductu ad portum Oceani maris qui in Britannia manet minori, peruenerunt; vbi in littore residentes, scriptum, quod supra diximus, in silice inuenerunt: Hic transijt Maurilius Andegauorum Episcopus. De tam euidenti alacres facti indicio, conscensa naui trans pontum abiere securi. Cumque in medio tranquilli æquoris vndas secarent, ecce repentè emersus è gurgite piscis immanis prosiliuit in nauim. Quo exenterato, reliquiarum claues de manibus viri sancti in mare delapsas, in piscis iecore repererunt. Quibus tandem agnitis, ingenti stupore defixi metuunt ne cum ipsis Maurilius naufragium passus marinis belluis esca cesserit. Demissis igitur de naui ancoris, consilium ineunt, an eo testimonio contenti domum redire, an verò cœptum iter prosequi debeant. Verùm enim verò nocte sequenti omnes pariter cœlesti visione admoniti sunt; vt omisso inani timore, confidenter pergerent, & cœptis felicibus antistitem in patriam reducerent. Ea visione cuncti mirificè roborati, iter peragunt, Angeloque ductore, ad ædes principis, cui vir sanctus deseruiebat, perueniunt. Ingressi autem ilicò Maurilium, vt cum oleribus, quibus princeps vti consueuerat, præstò esset, inclamari audiunt. Illi verò eo nomine protinus excitati, oculorum aciem in omnes partes dirigunt; nec mora; cum oleribus Maurilium accurrentem conspiciunt. Ibi tum gaudio pariter & admiratione con-

Septem annis tota ferè Europa perquiritur.

Vide rem stupendam.

fixi;

fixi, confeſtim pedibus illius proſtrati magno cum fletu rogant, vt propriæ Eccleſiæ ac ciuitati ſubueniat. Ipſe verò ſtupore ſimiliter defixus, cùm ſe negare non poſſet, cum lachrymis repugnare, aſſerens ſe & voto & iuramento conſtrictum, ne vnquam in patriam rediret, niſi ſubmerſas in mari claues videre mereretur. Tum illi ſtatim eas depromentes, cuncta quæ in mari viderant, quæque pertulerant, ex ordine referunt. Statim fama hæc peruolat, ipſumque ſolicitat regem. Mirantur cuncti, & quem vt hortulanum habuerant, nunc vt beatiſſimum Præſulem venerantes adorant.

Tandem inuenitur vir beatus.

Nota hic diuinam prouidentiam.

Cæterùm Maurilius tot fatigatus precibus, & miraculis victus, ſtatuit quidem patriam repetere, ſed ita tamen, vt tota illa nocte vigilijs & orationibus mentem Domini attentius conſulere, & eius opem in omnibus implorare vellet. Ecce autem nocte concubia, longo feſſus peruigilio, cùm leni ſopore oppreſſus iaceret, vidit Angelum ſibi dicentem: Surge Maurili, & populorum te requirentium exequere votum. Nam & tuis precibus commiſſas tibi Dominus ſeruauit oues & inſuper reddidit puerum quem diutius plorans quæſiuiſti. Quid multis? Mane reddito, concurrentibus vndique populis, magno cum honore ad nauem deducitur, & traductus non minori gloria à patria propria excipitur. Taliterque propriam regreſſus ad vrbem, nimirum expectantibus turbis, de Domini promiſſione ſecurus, venit ad pueri tumulum. Quo raſtris diſcooperto, inuocat diutiſsimè planctibus Chriſtum. Tandem expleta cum lacrymis oratione, vtrique conſurgunt, Maurilius de oratione, & puer de morte. Quem ſeptiformis ſpiritus gratia conſecratum, ex euentu vocauit Renatum; qui diuinis cultibus ilicò mancipatus, & à Beato Maurilio diligenter eruditus, tantis promeruit florere virtutibus, vt poſt Maurilium

Honorificè excipitur à fidelium multitudine Andegauẽſi.

Ecce rẽ profectò ſtupendam de puero tot annis mortuo.

Idem resuscitatus successit Maurilio in Episcopatu.

pontificialem Andegauensis Ecclesiæ cathedram posthumus sortiretur vt hæres. Quod si quis forsassis æstimauerit fabulosum, Andegauam recurrat ad vrbem. ibi enim inueniet preciosissimum Christi confessorem Maurilium immensis virtutibus florentem & nec minus Renatum Antistitem successorem ipsius miraculis coruscantem. Sunt enim & alia plurima virtutum eius miracula huic nequaquam inferiora, quę propositi nostri memores silentio præterimus.

Summa quædam vitæ S. Maurilij.

Vt autem breui compendio quotidianam illius vitæ conuersationem ob oculos ponamus, fanè ab exordio Episcopatus sui adusque terminum vitæ, vili tegumento & cibatu pertenui contentus, mentem diuinis assiduò rebus intentam habuit. Diebus verò Quadragesimæ, vespertinus die tertia cibus, panis, inquam, aridus, cum sale & aqua tepida, fractas inedia corporis vires nonnihil restaurabat; eodemque tempore pedem foràs proferebat nunquam: ne mens Deo penitus intenta vanis rerum imaginibus delusa vagaretur. Et quidem cum tanta seueritate corpus tractaret, & triduano plerumq; ieiunio conficeret, tamen viribus robustus, & facies rubicunda succique plena occultam Dei gratiam facilè declarabat. Nam cùm deuexa planè ætate totum vitæ curriculum infinitis subdidisset laboribus, non caput, non dentes, non visum, non stomachum, non cætera membra dolebat: sed sui semper & vbique similis, in diuina benignitate lętus exultabat.

Summa eius incolumitas in summa abstinentia.

Ante mortem curat sibi parari sepulcrum.

Talibus ergo ab ipsa pueritiæ suæ ætate florens virtutibus, cùm transitus sui diem appropinquare cerneret, haud procul ab Andegaua vrbe ad Septentrionalem eiusdem vrbis partem, duplicem sepulturæ suæ cryptam ædificari præcepit. Qua completa, septimo infirmitatis suæ die, ætatis suæ anno nonagesimo, Episcopatus verò tricesimo, pius pastor & doctor, qualem de sacri fontis bapti-

Felicissimus transitus eius.

smate

ſmate ſumpſit, talem Idibus Septembris Omnipotenti Deo animam reddidit. Cùm autem die altera ſacrum corpus multis pſallentium choris ad tumulum portaretur, gemini ex vtero matris cæci ad loculum lumen ilicò recipere meruerunt; & alius quidam, triginta plus minus annis paralyſis incommodo diſtentus, oſculato beati funeris feretro, priſtinam ilicò ſanitatem recepit. Cæterùm quanti qualiſque apud Dominum fuerit meriti, quotidianæ virtutes & miracula, quibus eum Dominus exornare dignatur, luce meridiana clarius teſtantur. *Miracula ac funus eius.*

VITA S. AMATI, PRESBYTERI ET *Abbatis Monaſterij Romarici: Ex ea quæ eſt apud V. P. Laurent. Surium. Floruit temporibus Dagoberti Regis Franc. anno Domini 630. &c.*

C Baron. In Not. Martyr. Rom.

AMatus præclaræ indolis puer, in ſuburbio ciuitatis Gratianopolitanæ, claris admodum Romanæ ſtirpis ortus natalibus, patrem habuit Theodorum nomine; virum cum alijs laudibus tum virtute inprimis & religione ornatiſſimum. Qui cùm iam ante filium monaſterio oblaturum deuouiſſet, Amatum ad Agaunenſe cœnobium deduxit, vt diuinis humaniſque imbutus litteris de optimo vitæ genere maturè, prudenterque ſecum diſpiceret. Sed cum puero, deinde viro nihil monaſtico ſtatu ſalutarius, nihil ad animæ tranquillitatem iucundius videretur, annis admodum triginta eodem in loco perpetuis ſe ſe ſtudijs & diſciplinis exercuit monaſticis: adeoque magis magiſque indies diuino amore incaluit, vt intimam aſſiduò ſolitudinem cogitaret. Itaque clam monaſterio egreſſus, haud procul ad excelſi cuiuſdam montis rupem ſe contu-

13. Septemb.

Patria & parentes S. Amati.

Triginta annis eſt monachus.

Clam petit deſertum locum.

contulit. Interim ab Abbate & fratribus magno ſtudio quæſitus, tandem triduano exacto ieiunio, ægrè inuenitur. Repertum orant fratres, vt ad monaſterium redeat, ſuaque præſentia Abbati cæteriſque eius cauſa anxijs mœrorem adimat. Reſpondet ille; Sinite, quæſo, fratres, ſinite me in hoc anguſto loco mea lugere peccata, & Redemptori meo ſedulò inſeruire. Cùm ergo eum à ſententia nullo modo deducere poſſent, quærunt *Victus eius.* quam ſibi velit alimoniam deferri. Quibus inquit; hordeaceus panis & aqua poſt triduum mihi præbeantur: lautiores verò cibos afferre nolite, ne breui hoſti ludibrio pateam. Abeunt fratres, indicant Abbati repertum Amatum: exponunt nouum & horridum vitæ inſtitutum. Mox ab Abbate deſignatur frater Berinus, qui officiosè illi miniſtret. Is accepto pane, vrceoque aqua pleno, pergit ad virum Dei, eique traditis vitæ neceſſarijs recedit.

Vexatur à diabolo. Interea viro Dei orationibus intento tentator in corui ſpecie adfuit: ablatoque pane, aquam effudit. Ea maligni fraude animaduerſa Amatus, Gratias, inquit, tibi ago Domine Ieſu Chriſte, qui me productiori vis exerceri ieiunio. Erit mihi hoc magno emolumento, quandoquidem nihil in hoc mundo geritur abſque tua prouidentia. Non diu poſt Abbas miſſo ad illum artifice, cellulam vel ſpecum ei ædificari voluit. Cumque imprudenter artifex ligna multò breuiora, quam ſtructura poſcebat, ſecuiſſet, accedens ad virum Dei acceptum per imprudentiam damnum ei expoſuit. Cui vir Dei, Vade, inquit, fili, vade & rurſus metire; noli autem exiſtimare quidquam damni acceptum eſſe: *Miraculum.* Tantum eſto in fide firmus. Eo abeunte, rurſuſque dimetiente, inuenit, (viſu mirabile) tantum ad ligna vltra menſuram acceſſiſſe, quantum prius deerat. Aliud quoque miraculum per eum Dominus patrauit.

Cùm

Cùm iam annum vnum aqua illi Berini miniſterio ex vallium amnibus allata fuiſſet, ille fratrum miſeratus penuriam, cunctos aduocauit; iuſſitque vt ſecum pariter humi cum fide proſtrati Deum precarentur, vt fontem illis è ſaxo ſuppeditare dignaretur. Proſtrati orant, finitiſque precibus ſurgunt; & vir Dei baculo, quem manu geſtabat, petram percutiens, mox aquam perpetuò illic fluitantem elicit. Poſtea verò eadem in rupe exiguum terræ ſpatium vir ſanctus inueniens, excisis virgultis, agellum tertiæ partis vnius modij capacem effecit; qui deinde opera & labore eius ſedulò excultus hordeum ſuppeditabat. Porrò infra cellulam mola verſatili ſtrenuè ſe ſe exercebat; eò potiſſimum, vt otium ſomnumque, hoſtes ſolitudinis præcipuos, longè fugaret, animumque in diuinis laudibus perpetuò vigilem haberet. Et quidem cum calceis nunquam vteretur, tum ſpatium illud, in quo molendi cauſa pedes extendere ſolebat, minutis iiſque præacutis lapillis conſtratum erat, vt eo dolore & carnis tentationes & dæmonis infeſtationes repelleret.

Ex petra elicit fontem aquarum.

Luctatur cum ſomno.

Cùm aliquando in agello ſuo fodiendo ſudaret, vidit ab excelſa montis rupe, immani ſaxo ruente, repentinum ſuæ cellulæ imminere excidium. Puto equidem id ſatanæ aſtu & machinis accidiſſe. Sed vir Dei protinus accurrens, expreſſo contra Crucis ſigno, In nomine, inquit, Domini noſtri Ieſu Chriſti præcipio tibi, ne vlterius deſcendas. Iam non longè à tecto manſiunculæ aberat ſaxū; moxque figens gradum, monti ad miraculum omninò inhæſit; pendetque etiamnum, nihil prorſus domicilium lædens. Et crebrò alias diabolus cum ſatellitibus accedens, minabatur ſe funditus cellulam euerſurum; cui fortiſſimus Chriſti miles inconcuſſo & intrepido animo reſpondebat; *Dominus mihi adiutor, non timebo quid faciat mihi homo.* Pſal. 117.

Mirabilis ſigni Crucis & fidei virtus.

Loci

Loci illius Episcopus, qui intima ei familiaritate deuinctus erat, cùm crebrius virum Dei pro Christi amore paupertatem sectantem inuiseret, statuit quandam pecuniæ summam pro eius consolatione illi largiri. Cui Amatus, Quæ tu mihi offers, inquit, optime antistes, ea illis tribuenda sunt, quos maior premit inopia. Ego verò, spretis huius mundi impedimentis, sicut nudus è terra egressus sum, ita nudus in puluerem reuertar. Episcopus nihilo minus instat importunè, vt munus oblatum non respuat; sed cùm cerneret inexorabilem, pecuniam clam altariolo, in quo sacrificare consueuerat, imposuit. Cùm autem nocte exacta, ad sacra peragenda mysteria vir Dei hora legitima accederet, repertos nummos tanquam hostis tartarei insidias execrans, in profundam vi magna abiecit vallem, ita dicens; Dominus pars hæreditatis meæ: ego his non indigeo. Vestis ei erat ex veruecum pellibus. Porrò in Quadragesimali ieiunio pro quotidiana refectione post vespertinas laudes quinque nucleis cum exiguo aquæ poculo, vilis quidem, sed grata Deo illius mensa instruebatur. Interdum verò triduana, & sæpè etiam prolixiora sibiipsi ieiunia indicens, membris quidem fessus, sed sancti Spiritus gratia plenus, Christo perpetuum exhibebat famulatum. Balnearum fomentis bis tantum toto illic anno vtebatur; ante Saluatoris natalem, & eius sacram resurrectionem. Atque hæc illi corporis cura.

Ecce quantũ abominatur Vir sanctus pecuniam.

Vestis eius. Cibus in Quadragesima.

Per id tempus in Vosagi partibus vir prudentia & religione celeberrimus Eustachius Abbas, Italiam lustraturus, ad Agaunense venit cœnobium; vbi cognita egregia Amati virtute, eum inde secum Luxouium perduxit: vt suo exemplo in amplissimo illo monasterio omnes ad ardens virtutis & religionis studium incitaret. Contigit autem, vt ea tempestate missus à fratribus, quasdam

Abbas Eustachius eum secum ducit Luxouium.

Eustachij vitam quære 19. Martij.

dam Austrasianorum vrbes, concionandi gratia qua plurimùm excellebat, peragraret. Fuit tum vir nobilis in Palatio, & in populo cùmprimis honoratus, Romaricus nomine; cuius ad ædes nutu diuino sanctus diuertens, reuerenter & honorificè exceptus fuit. Cumque strata mensa, epulis pariter accumberent, Romaricus, qua erat pietate, auidè ab eo aliquod salutis verbum expetijt. Cui Amatus, vt erat, haud vulgari prudentia & dicendi facultate præditus, Cernis, inquit, hunc discum argenteum? Quam multos is antehac habuit, & deinde habiturus est seruos. Et tu ipse, velis, nolis, eius nunc seruus es; siquidem seruandi causa eum possides. Et ille quidem nunc ex se edentibus æqualem nauat operam: sed à te, qui eum nunc seruas, de illo quandoque ratio exigetur. Scriptum namque est; *Aurum & argentum vestrum æruginauit, & ærugo eorum in testimonium vobis erit.* Iacob. 5. Et ipse Dominus ait; *Væ vobis diuitibus, qui habetis consolationem vestram.* Lucæ 6. Hæc dicente Amato, Romaricus afflatu diuini spiritus permotus, aliquot diebus Virum sanctum detinuit, Vt latius cum eo de vera salute dissereret, & consilium de mutando vitæ genere captaret. Cui Amatus, Cùm sis, inquit, & generis nobilitate sublimis, & opibus pollens, & magno insuper ingenio præditus, equidem demiror te ignorare, qua via modoque ambulandum sit. Sciscitanti quondam iuueni, quid faciendo vitam æternam possideret, respondit Dominus; *Si vis ad vitam ingredi, serua mandata;* Matth. 19. quæ cùm ille à teneris se custodisse diceret, subiunxit Dominus: *Si vis perfectus esse, vade, & vende omnia quæ habes, & da pauperibus, & habebis thesaurum in cælo; & veni, sequere me.*

His auditis, Romaricus amore & desiderio Dei inflammatus, spretis diuitijs, & generis dignitate *Romaricus vir illustris*

contem-

in disciplina monastica se totum Amato subdit.

contempta monasticis se disciplinis subdidit: ac totum se Amato regendum formandumq; tradidit. Postea verò Amatus instinctu diuino vna cum Romarico virginum condidit monasterium: in quo tam copiosum Deo famulantium collegit numerum, vt virgines in septem turmas distributæ, nocte diuque per vices sine intermissione psallerent; ita vt semper virgines duodecim in vnaquaq; turma essent. Ipse verò solitudinis amantissimus in obliqua montis parte concauum pro domicilio habebat saxum, corporis longitudini accommodatum; in quod è pendente superius rupe minister ligato ad funem tintinnabulo exiguam panis particulam & aquę haustum certis temporibus demittebat. Dominicis verò diebus inde progrediens, fratribus pariter & sororibus diuini verbi pabula promebat: & errantes consilio in viam dirigebat, lapsosque consolatione erigebat.

Construunt virginũ Monasterium.

Amatus in cõcauo saxo moratur.

Vide mollem eius culcitrã.

Dehinc anno ante obitum suum integro iussit sibi pro lectulo culcitram è cilicio densis opertam cineribus sterni; vt in ijs pœnitentiæ doloribus vltimum vitæ actum perageret. Iacebat incommoda corporis affectus valetudine, perpetuoque cruciatus dolore, die ac nocte peccatorum suorum, quasi grauissimorum criminum reus, à Domino veniam postulabat. Iamque anno in eo cilicio & cinere exacto, cute & carne prę nimio membrorum cruciatu exesis, nuda patebant ossa; cùm interim ille de futura Domini misericordia securus, in illis doloribus mirificè exultabat. Cumque iam vitæ terminus adesset, professione Catholicæ fidei ex Epistola Leonis Papæ, quam ad sanctum Flauianum scripsit, recitata, iussit sibi fodi sepulchrum in ipso aditu basilicæ Matris Dei, huiusmodi cum Epitaphio ab ipso edito; *Quicunque hunc locum orationis ergo introieris, pro anima Amati pœnitentis hic sepulti, Domini misericordiam deprecari digneris; vt si quid mea paruitas de peccatis meis*

En rigidam pœnitentiã.

Epitaphium S. Viri ab ipso compositum.

eis tepidè pœnitendo obtinere non potuit, obtineat vestra ntorum charitas, sedulò Domini misericordiam depre- ndo.

His ita constitutis, intermortuis vocibus veniam o omnibus postulando, animam expirauit. Tertiò eindè à sepulturæ die fratribus per visum apparens, e contristemini, inquit, certi me à peccatis absolu- m, & comiter à Domino acceptum: qui non mul- os post dies omnibus bonis abundare vos faciet. His ictis, disparuit; & Rex paucis pòst diebus ducentos rè aureos illis dono misit; locumque illum sua mu- ificentia ornatissimum reddidit. Post anni verò rculum corpus eius intra beatissimæ Virginis basi- cam receptum fuit, eiusque natalis dies solenni ein gaudio quotannis celebratus, frequenti admo- um populorum concursu; vt tanti patris patrocinio ueretur.

Excedit è viuis.

Apparet fratribus.

Eius solennitas quotãnis celebrata.

ITA S. AMATI, SENONENSIS *Episcopi vigesimi secundi: Ex ea quæ est apud V. P. Laur. Surium Migrauit è corpore anno Salutis 690. qui fuit Sergij Papæ 3. Clodouei verò, tertij eius nominis Francorum Regis 2.*

C. Baron. Tom. 8. Annal. & in Notat. Martyr. Rom.

BEatus Amatus parentibus non modò Christia- na religione, verum etiã vitæ probitate mul- tum conspicuis progenitus est: qui eum piè ducarunt, & in tenera ætate literis erudiendum radiderunt. In quibus ille perdiscendis coætaneos suos facilè excelluit; & quòd præstantius multo est cũ doctrina pietatem coniũgens, Christi mandatis, sese accõmodare, die ac nocte illi seruire, & ab omni vitio & peccato immune sedulò se seruare. Ita verò consti- tutus, in Clerum ascitus est: in quo ita se comparauit, vt vix quisquam illi similis inueniretur, qui conser- uaret legem excelsi, tam consummatè.

13. Septem.

Magnus profectus eius in litteris & pietate.

Fit Clericus.

Porrò increſcentibus cum ætate virtutum incr mentis,ſingulis Eccleſiæ gradibus ſuſceptis, cùm n eſſet neſcius, quanto quis eſt honore præſtantio tanto erga Deum feruentiorem eſſe debere : & ſib pſi magnã adhibebat cautionem, & alijs fiebat im tatione admirabilis.Contigit verò intereà Seneciu Senonenſium Antiſtitem humanis rebus exceder Mærens itaque grex paſtore orbatus,annuentibus piſcopis ſanctum Amatum tanquàm vnum omn digniſſimum eligunt:& licet inuitum admodum Cathedram Pontificalem conſtituunt. Ea autẽ Ap ſtolica auctus dignitate populũ ſibi creditũ ſanæ d ctrinæ pabulis reficiebat; benedictione cõfirmab peruigili cura cuſtodiebat in omnibus ſeipſum ex plum operum bonorum præbens. Adeò verò d monibus erat terribilis & infeſtus, vt ad eum tent dum accedere formidarent.

Subrogatur Senecio in Epiſcopatu Senonenſi.

Qualem ſe in eodẽ geſſerit.

Hac tempeſtate Childericus Fracorum Rex trie nis in Regno,cum ob nimiam ſæuitiam inFranco nobiles exhibitam,eorundem in ſe animos cõcita ſet,à quodam Bobilone,quẽ ſeruili ſupplicio ad ſt pitem tentum verberari feciſſet,occiſus eſt.In locu verò eius ſubrogatur germanus eius Theodoricu antea cùm Childericus eligeretur repudiatus. Qu audito Ebroinus,qui illi prius ſtuduiſſet (vt qui eu Childerico preferre annitebatur)& eius cauſa inM naſterium Luxouienſe detruſus eſſet,vel timore m lorum ſponte adijſſet,ex monacho mutatus in mil tem,aduerſus eos quos paſſus eſſet aduerſarios gl dium ſtrinxit;ſũmoque magiſtratu Maioris Dom eidem Regi Theodorico(vt & anteà eius patri Cl tario)inhærens, nobiles complures obtruncauit; poſtmodũ opera eius Synodo verè tyrannica à Re coacta multi Epiſcoporum ex eius ſententia Epiſ patu priuantur:aliqui etiam eorum inauditi,irreu cabilii exilio damnantur.

Childerico Francorum Regi necato ſuccedit germanus eius Theodoricus dictus Iunior.

Peruertitur ab Eroino Apoſtata.

Exercet tyrannidem in ſuos.

Inter quos fuit ſanctꝰhic Amatus;qui mox vbi(qu nis præter ius faſq;)abire in exiliũ iuſſus eſt,oue s ſu

S.Amatus mittitur in exilium.

Domin

Domino commendans, ad locum deſtinatum libentiſſimè proficiſcitur, iuſſuq; tyranni Peronam pagum Veromandorum perductus, ſub egregio abbate Vltano in cuſtodia permanet. Is Vltanus frater fuit Furſei & Foillani * Epiſcoporum: qui ex Hybernia regio ſtemmate orti, in Franciam peregrini venerant.

** Abbatum. Huius S. Furſei vita habetur 16. Ianuar.*

Sub illo venerabili Abbate beatus Amatus haud modico temporis ſpatio permanſit, patientiſſimè ferens diuturnum exilium; verbis gratiæ & alimoniæ ſubſidijs à beato Vltano confirmatus illud Apoſtolicum commemorans; *Non ſunt condignæ paßiones huius temporis ad futuram gloriam quæ reuelabitur in nobis.* Itemque illud Iacobi Apoſtoli; *Omne gaudium exiſtimate fratres mei, cum in tentationes varias incideritis.*

Roman. 8.

Iacob. 2.

Per id tempus, illuſtri ſtemmate ortus Maurõtus, Adalbaldi & S. Rictrudis primogenitus, in aula Regis inſignis habebatur. Is à beato Amando Epiſcopo Clericorum Abbas inſtitutus & ordinatus Diaconus, in fundo ſuo Broilo nuncupato, monaſteriũ in S. Petri honorem conſtruxit. Porrò Vltano Abbate intereà ex hac luce ſubtracto, Rex Maurõtum ad ſe vocat, iubetq; vt Amatũ Antiſtitem è loco exilij ſinè mora ſecum abducat, & in ſuo monaſterio cuſtodiendum ſeruet; facit ilicò Maurontus vt erat iuſſus.

Mauronti Abbatis pietas.

Conſtruit monaſteriũ in Broilo.

Cum autem in itinere Cameracum veniſſent, S. Amatus ſolus orandi gratia Deiparæ virginis Baſilicã ingreditur, menteque cęleſtia tractans fortè cucullum ſuum à collo deponit, & vtranque manicam; adque ſolis radium neſcius ſuſpendit; tam inſigni miraculo Domino eius ſanctitatem demonſtrante. Venit haud multò poſt ad templum etiam Maurontus; videnſque admirabile ſignum obſtupeſcit: atque ad beati Antiſtitis veſtigia collapſus, humiliter petit veniam, quod talem ac tantum virum auſus eſſet cuſtodiendum ſuſcipere. At ille comiter ei reſpondens, ad quæcunque Regis mandata ſiuè ad carceres ſiuè ad mor-

Mutat locum exilij S. Amatus.

En inſigne miraculum.

ad mortem paratum se esse declarat. Quæ verò d[illegible] ceps illis fuerit animorum coniunctio atque co[illegible] munis lætitia, referri vix possit.

Præficitur Cœnobio Broilensi inuitus.

Vndè cum indies in beato Amato totius pe[illegible] ctionis gratia abundantior reluceret, visum est t[illegible] dem Mauronto, Broilensi Monasterio eum pr[illegible] cere: & se & prædium suum per illum Domino [illegible] ferre. Coactus itaque sanctus Amatus, atque inu[illegible] planè præfecturam istius cœnobij tandem susc[illegible] ens, totis protinus viribus illic Domino sanct[illegible] religiosè inseruire; subditis maximarum virtu[illegible] exempla de se præbere; tam verborum doct[illegible] & institutione, quam vitæ simplicis eximia p[illegible] tate.

Optimè præest.

Habebat autem iuxta templum cellulam, [illegible] rationis causa illic extructam; vbi cælestibus i[illegible] ans, tanquàm in quadam æternæ quietis spe[illegible] diuinorũ contemplationi vacabat; & quia diu [illegible] actuosæ laboribus insudârat, proximis suis pro [illegible] bus ministrans, iam contemplationi sic inha[illegible] bat, vt vni viuens Deo, mundo mortuus videre[illegible] Tandem vt iam emeritus miles labore omni [illegible] solueretur, à Domino vocatus, in pace quieuit. [illegible] cerat autem adhuc viuens ferream catenam sanè [illegible] manem: eaque corpus suum constrinxerat. Hæc [illegible] repentè ab eius exanimi corpore soluta, mult[illegible] attulit remedia sanitatis; præstante Domino nostro IESV Christo: cui est honor & gloria, in secula seculorum.

Vacat contemplationibus diuinis.

Feliciter obit.

Catena ferrea ad corpus eius, posteà miraculis celebris.

***

VI

ITA S. IOANNIS CHRYSOSTO-, Archiepiscopi Constantinopolitani. Ex ijs æ extant apud Metaphrasten, & C. Baron. Mi uit è corpore sacratißimus Antistes, Comanis, in ilio: anno Christi Domini 407. Innocētij Papæ 6. Arcadij & Honorij Impp. 13. AEtatis suæ 52. mense. 8. cùm sedisset inclusis annis exilij, Annos 9. menses. 7. dies 8.

C. Baron. Tom. 4. & 5. Annal. & in Not. ad martyr. Roman.

14. Septem.

Patria & Parentes eius.

Oannes, qui ob admirabile & dulcissimum eloquentiæ flumen, Chrysostomi cognomen adeptus est, nobilissima Ciuitate Antiochia, quæ Cœlesyria sita est, oriundus, patrem habuit miliris gloriæ laude inprimis celebrem, nomine Secũm, matrem verò Anthusam; & generis nobilitate splendore vitæ paucis secundam. Ij verò cùm antè rofundis ignorantiæ tenebris inuoluti nefario gēlium errore miserè conflictarentur, fuêre meritis aud dubiè filij diuino lumine illustrati, & ad sanissima Christi sacra feliciter adiuncti. Porrò Ioannes vt primùm ex ephebis excessit, morum grauiate & senili quadam prudentia ætatem transcendit: amq; maximarũ artiũ disciplinis tam excellēter orauit, vt cætera præ incredibili discendi cupiditate omnia contemneret. Fuit autē inprimis ab omni fatu vehementer alienus: prorsus vt abiecti & pusilli dmodum animi esse diceret, gratuita fortunæ vel aturæ bona ad superbiam vanamque gloriã traducere. Vt primũ pater vitæ munere perfunctus ad cælos migrauit, Ioannes annos natus decē & octo relicto Libanio Sophista, à quo Grammatices & Rhetorices præceptis imbutus fuerat, Athenas concessit; vbi cùm præstãtissimis Rhetoribus & Philosophis assiduus mentē vberiori rerum omniũ cognitione locupletauit: adeò vt nõ modò amplissimos sibi honores apud doctos probosque cõpararet, sed etiã magnam

Ardor discēdi in Ioanne.

Vera eius magnanimitas.

inuidiæ flammam apud ęmulos præcipuis eloquēti
laudibus excitaret. Et quanquam ab humanis laud
bus abhorreret plurimum, abiectaq; quadā corpor
Abhorret à fastu. specie infimum studiosè locum sectaretur, tamē fie
nō poterat, vt inuidorū tela, quæ in eum à varijs pa
sim eiaculabantur, euitaret. Cùm die quodam pr
fectus Prætorius Athenienſiū candidatos dicendi f
cultate præcipuos conuocasset, Ioannemque(iā tu
forensib⁹ cū negotijs operā nauasse credendum e
magna cum laude præ ceteris differentem audiuis
adeo in nominis illius amorē concitatus est, vt inu
tum & reluctantem magnis honorū præmijs dec
Patitur Anthemiū obtrectatorem. raret. Ea res cū Anthemiū eloquentiæ studijs inp
mis deditū & laudis auidissimū vehementer cruci
ret, enixè contendit vt partā Ioanni gloriā eripere
Erat aūt religione gentilis; & quia non ignorab
Chrysostomū præcipuū Christi cultorē esse, hanc i
li apud præfectum calūniā struxit, vt diceret hom
nē à cultu deorum alienū, & magicis Christianoru
artibus imbutum, non modò honore sed etiam Ac
demiæ & ciuitatis iure spoliādum esse. Cumq; vrg
ret & instaret, atq; inconditis clamoribus virum fa
ctū obruere niteretur, & interim Christi numē m
ledictis appeteret, Ioanne placidè respōdēte, & Ch
sti potentiam tacitè interdum inuocante, subitò
Anthemium dæmon inuadi maligno spiritu arreptus Anthemius, terræque al
sus, impietatis suæ pœnam tulit, & astantibus ip si
præfecto ingentem admirationē, timoremq; incu
sit. Stabant illi stupore oppressi, & rutilantem piet
tis quibusdam radijs Ioannis faciē contemplante
latentē diuinæ virtutis vim signis minimè dubijs a
Curatur à Chrysostomo in vtroque homine Anthemius. noscebant: deindè supplicibus ab eo precibus conte
debant, vt misero opem ferret. Ille, qua erit in omn
benignitate, hominis calamitatem miseratus, prec
ad Deum pro eo fudit, & non modò à maligno d
mone, sed etiam à pestifero gentilium errore liber
uit, & ad Christum adiunxit.

Hæc aliaq; præclara fidei pietatisque opera vt co
nou

nouit Athenarum antistes, statuit eum sibi successorẽ, quouis modo ordinare; indignum nimirũ ratus tantam virtutem, tamque eximiam dicendi facultatem in rebus forensibus consumi. At Ioannes maiora secum animo volutans, solitudinis secessum meditabatur; vt rebus terrenis exutus, libera mente ipsum cœlum penetraret.

Cogitans solitudinem à matre impeditur.

Hęc cogitantem, & instituti sui socium Basilium Antiochia oriundum nactũ, mater multis lachrymis & precibus impediuit & ardens pietatis studium maiore pietate restrinxit. Inter hæc Zeno Tyri Archiepiscopus Antiochiam veniẽs, eum lectorem ordinauit; & piis monitis ad omnem sanctitatis rationem vehementius accedit.

Zeno eum lectorem ordinat.

Non multò pòst matre ex hac vita ad meliorem transeata, Ioannes ea iam cura exoneratus, seuerioris disciplinæ institutum, Basilium sequutus, protinùs arripuit: seque suaque omnia vni Deo in solitudine cõsecrauit.

Abit in solitudinem, matre defuncta.

Psalm. 106.

Ibi verò quæ eius potissimum fuere lucubrationes? Certè posita sunt, secundùm illud propheticum, deserta in stagna aquarum, cùm fluenta doctrinæ ex ei? pectore pro opportunitate manârunt. In hac grata quiete & silentio, duos illos de Compunctione cordis elaborauit libros; & tres de Prouidentia Dei; magna admiratione habitos; sed & aduersus vituperatores vitæ monasticæ nobile opus elucubrauit, tribus libris distinctũ; magnoperè admiratus aliquos adeò infelices reperiri, qui tam sublimi philosophiæ impudenter detraherent. Prætereà de Sacerdotio; de virginitate; aliaque pręclara ingenij & eruditionis suę monumenta edidit; quibus magnũ Ecclesiæ vniuersæ splẽdorem attulit.

Scripta eius in solitudine.
2. l. de Compunctione.
3. de Prouidentia Dei.
3. aduersus vituperat. vitæ monast.
De Sacerdotio.
De Virginitate.
Item alia.

Etenim ad Theodorũ collegam, desertorem ignauum, vt ad eremum vndè excesserat, eũ reuocaret, insignem edidit commentarium; quem quidem peccati telo grauiter saucium medica manu curauit; sed mox is in deteriora prolapsus, eò impietatis prorupit, vt spreto viri sancti sano consilio, apertum hæreseos patrocinium susciperet.

Theodorus eius collega, apostata, fit hæreticus.

Porrò quanquã die nocteq; vir sanctus omni eru

ditionis genere Ecclesiam exornaret, hominesq; c lesti doctrina à vitijs ad virtutis amorem traducer multò tamen clarius admirandis pietatis operibu & se & alios illustrabat. Nam præter assiduum or tionis studium, quo laboranti Ecclesiæ subuenieba summam inprimis ægrotorum curam gerebat; qu pro insita benignitate quotidie visitabat, & cū verb tum factis à miserijs subleuabat; ipse verò tanto r gore vitam instituebat, tantaque inedia & perpetu vigilijs adeò se macerabat, vt volens nolens, ob co tractas ex duro viuendi genere ægritudines, patria repetere & afflictæ vehementer valetudini consule cogeretur.

Benignitas eius in ægrotos.

Valetudinis ergò patriã repetere cogitur.

Insignia quædã eius miracula.

Inter hæc cum fama virtutum eius magis magis increſceret, & in ore omnium cum admiratio versaretur, vir quidam Antiochenus illustri gene intolerabili hemicranij dolore torquebatur; ade vt oculorum alter, vi morbi è sede sua emotus, mi rando valdè spectaculo in maxillam propendere. Is cùm incassum in medicos omnes facultates co sumpsisset, tandem desperatione fractus ad Ioanne confugit. Ille verò hortatur hominem, vt nefari inanium deorum cultu relicto, sordibusque anim per pœnitentiam elutis ad Christum accedat; certa ab eo & corporis & animæ salutem consequuturus. Ea Ioannis admonitione Antiochenus fide adeò in caluit, vt humi ad pedes viri sancti sese abijceret, arre ptamq; vestis illius oram laboranti capiti oculoqu admouit: & dicto citiùs integram sanitatē obtinuit. Post hunc Archelaus quidam ex proceribus, lepr maculis turpiter ac miserè deformatus, pari ad e um fide accesit; quem Ioannes postquam diuino rum eloquiorum lympha perfudisset: iussit eum ele mentari quoque aqua ablui; quo facto, protinus mū dus ac purus euasit. Eucleum quoq;, qui inuidia dia boli altero oculo orbatus miseriam suam assiduò de plorabat, precibus suis restituit, & à dæmonū cult liberatum, ad Christi castra sub signo monastic

adiun-

adiunxit. Præterea mulierem ſeptem annos ſanguinis profluuio laborātem ſanauit: & quod admirabilius eſt, à fœda peccatorum cōtagione, qua maculata iuſtam Dei omnipotentis iram ſuſtinebat, ſalutaribus monitis integrè liberauit. Et nè infinita eius miracula proſequamur, quanta vitæ integritate ac pietate Deo coniunctus fuerit, vel ex eo cognoſcere licet, quòd feras etiam beſtias virtuti ſuæ ſubiecerit. Erat leo immaniſſimus, qui non modò agris villiſque vaſtitatem, ſed multis etiam hominibus crudelem ſanè mortem inferebat. Eum cùm nullis armis, nullaque virtute homines ſuperare poſſent, tandem ad virum Dei agris domibuſque deſertis cōfugerunt, vt ſi qua poſſet immanē belluam virtute reprimeret. Ille diuinorum præceptorum contemptum eis exprobrans, hortatus eſt omnes, vt flagitiorum confeſſione atq; deteſtatione expiarentur, vitæque melioris ſtudio infenſum Christi numen placarent. Hæc vbi dixit, tradidit eis crucem ligneam in locis maximè infeſtis defigendam; qua defixa, inſequenti luce, immanis bellua antè eam exanimis inuenta fuit.

Eccè vim Crucis admirandam.

His ſignis & virtutibus clarus, cùm annos admodùm quatuor in eremo exegiſſet, nè aliquam ex nominis celebritate vanam gloriam contraheret, omnibus inſcijs, in horridam ſpeluncam ſoli Dei cognitus conceſſit; vbi annos duos rebus planè omnibus ad corporis vſum neceſſarijs deſtitutus, ſolo pane victitauit. Et quamquam omnibus eſſet aeris iniurijs & infinitis incommodis expoſitus, tamen cæleſtis philoſophiæ dulcedine omnes vitæ acerbitates adeò dulces reddebat, vt quaſi corporis expers grauiſſimam vim morbi, qua conflictabatur, non priùs ſentiret, quàm viribus deſtitutus, corporis ſarcinam ſpiritum in terram deprimētem cognoſceret. Hac ergò neceſſitate compulſus, vel potiùs diuino ſpiritu, ex eo loco ad multorum ſalutem curandam deductus, venit Antiochiam, vbi

Fugit in horridam ſpeluncam.

Ex ſolitudine venit An-

tiochiam, & consecratur Diaconus; indè presbyter.

vbi Diaconatus munere insignitus, annos quinq; admirandum de se sanctitatis specimen præbuit. Interea Meletio Antiochiæ antistiti vita sanctissimè perfuncto succedit Flauianus; qui cùm de more noctis intempestæ silentio diuinis esset meditationibus intentus, Angelus Domini cælesti splendore coruscans ei astitit, monuitq;, vt sinè mora Ioannem, diuinis virtutibus mirificè ornatum, sacerdotem Dei altissimi consecraret. Eadem verò hora eadem planè visio Ioanni oblata est; idemque Domini angelus, vt Flauianum ad Ecclesiam tendentem sinè mora sequeretur, hortatus est. Hac visione simulque cohortatione angeli excitatus Ioannes, quanquam non sinè timore, paruit: nè diuinæ voluntati adeò manifestæ resistere videtur. Cumque hora ordinationis adesset, & res diuina maxima cum ceremonia fieret, repentè niuei candoris columba cælitùs delapsa capiti eius insidere visa est. Fit magnus ad nouum spectaculum populi concursus: cunctique admiratione oppressi, eximiam Ioannis sanctitatem prædicant.

In ordinatione presbyterij colūba cælitùs eius capti insidet.

Cum itaque gratia Spiritûssancti mirificè dotatus esset, statim à suscepto presbyterij honore, quotidiè, vrgente Flauiano, conciones ad populum habuit; quæ cùm sublimiores essent quàm vt vulgi captus eas assequeretur, muliercula quædam, ardenti pietatis studio commota, non dubitauit in media populi frequentia eum redarguere, quòd genus orationis prorsus infrugiferum proferret. Tum ille e uestigiò iuuenilis animi, cui⁹ est alta petere, instituto mutato, dictionem faciliorem imis auribus accommodauit. Qua ex parte illud est consecutus, vt cuncti suauitate sermonum eius capti, publicis frequentibusque acclamationibus, os aureum eum appellarent. Quod perindè ac inditum diuinitùs nomen veluti egregius titulus, in eius scriptis hactenus perseuerat.

Mulier in publica concione eum redarguit, quod alta nimis proferret.

Nomē Chrysostomi vndè.

Post hæc Flauianus, vt eum post se Ecclesiæ Antioche-

tiochenæ Antiſtitem haberet, rerum ei curam tra- dere voluit. Sed vir ſanctus, nè eiuſmodi rebus plus nimium diſtractus à docendi ſtudio & pauperum vi- ſitatione arceretur, omnibus modis honores illos ſubterfugit: ſeſeq; incredibili ardore ad animarum corporumque ſalutem procurandam comparauit.

Fugit honores, vt liberius animarum vacet saluti.

Erat Antiochiæ Euclia quædam illuſtris matrona, cuius filius ardente febre confectus in vltimum vitę diſcrimen venerat, quæ cùm iam antè à medicorum arte magnis impendijs fruſtrà medicamen expe- tijſſet, (quatuor namque filios eadem vi morbi ex- tinctos paulò antè lamentabatur) ad Ioannem, con- ſilium & auxilium imploratura, confugit: orans ob- ſecranſque vt quintum ab ipſa morte ſimiliter penè abſumptum liberare vellet. Cui Ioannes, Si, inquit, peccatorum fœditatem, qua polluta es, deſerere, te- que Omnipotenti Deo per veram contritionem conciliare velis, filius ab hoc præſenti mortis peri- culo eripi poterit; ſin autem, continuò eadem, quæ priores quatuor, calamitas & eum & te conficiet: Euclia, his auditis, cum lachrymis & crebro ſingul- tu vitæ emendationem promittere. Ioannes verò aqua benedicta trina vice puerum aſpergens: ſanum & incolumem matri reſtituit.

En aquæ benedictæ virtutem.

Eadem tempeſtate Præſes ciuitatis, prauis Mar- cionis dogmatibus infectus, Orthodoxos innume- ris malis opprimebat. Porrò eius coniunx diris in- teſtinorum torminibus laborans, nunc à medicis, nunc verò ab hæreſeos miniſtris ſanitatem quære- bat. Cumque ab omni ſpe ſalutis excluſa, in medijs cruciatibus Ioannis recordaretur, curauit ſe in lecto decumbentem ad templi fores deferri, firmiter ſe- cum ſtatuens, ſi optatam à Ioanne ſalutem cōſeque- retur; protinùs relicta nefaria Marcionis religione, in Chriſti verba iurare. Cumque ad templi fores delalata eſſe, Flauianus & Ioannes foràs prodeun- tes, Eccleſiæ introitum & ei & baiulis negârunt; neque æquum neq; honeſtum eſſe aſſerentes, vt eis

En vt olim hæretici ab ingreſſu Eccleſiæ arcebantur.

tem-

templum pateret, quorum anima dogmatibus pietatis pertinaciter occlusa erat. Illi autem, misericordiam deprecantes promiserunt fore, si afflictæ matronæ sanitatem conferrent, vt Marcionis dogma ex animo protinus reijcerent, & sanam Orthodoxorum fidem amplecterentur. His flexus Ioannes, aquam ab Antistite benedictam adferri iussit, eaque Præsidis coniugem aspergens, in nomine Christi Iesu sanam eam surgere & incolumen abire iussit. Mirares; mulier dicto citius è lecto exiliens, domum abijt; & impia Marcionistarum superstitione relicta vnà cùm marito totaque familia, pura ac sincera fide Christo nomen dedit. Ea res cùm hæreticorum animos magno dolore afficeret, tum præcipuè in odium Ioannis accendit; adeò vt clàm palàm contumelijs eum appeterent, & magicis imbutum artibus, res admirandas gerere calumniarentur. Sed ea calumniandi temeritas nequaquam eis impunè stetit; nam paucis pòst diebus cùm ad consueta impietatis suæ conuenticula in domum vnam confluxissent, magnus terræmotus subitò domûs fundamenta euertit: & incredibilem eorum multitudinem miserando valdè interitu deleuit; alijs interim, qui prauitate opinionum imbuti non erant magno miraculo ad vnum omnibus conseruatis.

Aqua benedicta sanat infirmam Præsidis coniugem.

Vltio diuina in schismaticos, viri sancti calumniatores.

His ita gestis, pij non modò in fide stabiliti, sed alij etiam innumerabiles, prauis ad illam vsque diem opinionibus infecti, ad lucem veritatis adducti sunt: prorsus vt certatim simulacrorum templa demolirentur, domosque oratorias Deo excitarent consecrarentq;. Porrò in monte Ammano, vbi homines quadam immanitate bestiarum efferati degebant, doctrinæ & virtutis suæ efficacia adeò dura eorum pectora emolliuit, vt ab impio simulacrorum cultu ad suauissimum Christi iugum transirent, sese q; libenter monasticæ disciplinæ regulis, subijcerent, vt puriorem Deo seruitutem exhiberent.

Multos ad Christi fidem conuertit.

rent. In monte verò Casio dæmonum sacrificijs, prô dolor, celeberrimo, & idola subuertit & fana destruxit; & homines, infinitis erroribus miserrimè implicatos & dæmonum seruitute oppressos, tam excellenti virtute doctrinaque in Christi libertatem vindicauit, vt posteà ipsis dæmonibus, qui locum illum incoluerant, propter vitæ sanctitatem valdè terribiles essent. Potest etiam vniuersa illa, quæ circà Seleuciam habitatur regio, præclaris viri sanctissimi factis meritò gloriari; vtpotè quæ à dæmonum cultu & nefaria simulacrorum religione purgata, nunc diuinas ædes & viros omnibus virtutib⁹ mirificè ornatos habet.

Petitur Episcopus à populo Cōstantinopolitano.

Post hæc Nectarius Præsul Constantinopolitanus vita functus est; & Ioannes summo totius ciuitatis consensu, & magna Imperatoris Archadij voluntate substitutus. At Antiocheni nullo modo tanti viri doctrina virtuteque spoliari volebant; prorsus vt Ioannem Constantinopolim destinare præcisè constanterque negarent. At verò Imperator arcanis literis Comiti Antiocheno in mandatis dedit, vt Ioannem pia fraude è ciuitate educeret, equoque impositum celeri cursu abduceret. Fecit hoc tanta dexteritate, vt Antiocheni nihil minus suspiciantes, paucis post diebus Ioannem pontificij honoris vinculis Constantinopoli constrictum cernerent. Ea res quanquam animos eorum cruciaret plurimum, tamen cùm fructus, quos vir sanctus in ea Ecclesia faciebat, vberrimos contemplarentur, facilè conceptum animi dolorem lenierunt, & sibi Ioanniq; gratulati sunt valdè, quod ex eorum palæstra tantus tāque eximius athleta ad Ecclesiæ totius stabilimentū prodijsset. Nam vt primùm pontificali infula sublimatus est, licet antè strenuè admodum contra animarum nostrarum hostes rem gessisset, tum verò tanto ardore sacrum illud bellum prosecutus est, vt quasi continuò sacris, quas ad populum habebat, concionibus classicum caneret, vt sæuientis inimici insi-

Pia fraude Constantinopoli Episcopus creatur.

insidias prudenter vigilanterque præcauerent. Neque modò Constantinopolim cælestis eius tuba peruasit, sed vniuersas ferè orbis regiones, quas præcipua diaboli tyrannide oppressas sciebat. Cùm intellexisset Phœniciam simulacris adhuc deditam assumpta manu regia protinus eò contendit, & fanis illis execrandis humi stratis, gloriosa Christi trophæa erexit: virosque pietate præstantes immisit, qui dæmonis impetus repellerent, populumque Christianis sacris initiatum in omni religionis officio continerent. Indè verò ad Celtas Arianismi laqueis implicatos liberandos perrexit; quos breui ab errore ad primam fidei puritatem reduxit. Scythas item Christianæ veritatis cognitione illustrauit; & quosdam etiam vicos Orientis Marcionis hæresi infectos repurgauit: sic demùm vniuersalem Ecclesiam synceris fidei & pietatis operibus efflorentem reddidit.

Multas gentes ad Christum traducit: & hæreticos conuertit.

Benignitas eius in pauperes.

Porrò in pauperum inopia subleuanda mirè beneficus fuit. Quicquid enim ex Episcopatûs sui munere accipiebat, id totum nosocomijs & pauperibus distribuebat; cum ipse interim tenuissimo victu vitam non tam sustentaret, quàm affligeret. Adeò namque in sacrarum literarum meditatione absorptus erat, vt corporei alimenti penè oblitus, die noctéque spiritualibus delicijs, & diuinarum rerum commentatione animum pasceret. Cùm diuinas Pauli Epistolas ad Ecclesiæ totius vtilitatem interpretari decreuisset, dubia & suspensa cogitatione repentè correptus hærere cœpit, an earum interpretatio Deo grata esset. Cumque altissimo noctis silentio timidè rem aggrederetur, eccè ipse gentium Doctor, post sedem ad caput Pontificis, ore auri eius admoto adstitit; scribentique commentaria earum sanè luculenta & planè diuina dictare visus est.

S. Paulus ei in Epistolas commentanti adstat.

Ijsdem temporibus cùm multi in Ecclesia ingenti auaritiæ morbo laborarent, & sanctissima quæque vitæ officia pecuniæ cupditate peruerterent,

Ioan-

Ioannes sine intermissione pestem adeò nefariam tollere nitebatur; sed ea res cùm omnium ferè, tum imprimis ipsius Imperatricis odium sanè acerbissimum in eum concitauit. Erat Theodoricus quidam Patricius, vir opulentus & splendidus; cuius thesauros Imperatrix cùm honesta parum cupiditate expeteret, iamque spe minimè dubia eas deuoraret, is Ioannis consilijs & suasionibus inductus, mammonam iniquitatis pauperibus erogauit: & prudenter sacculos non veterascentes indè sibi confecit. Quæ vt resciuit Imperatrix, statim odium quod animo iam antè parturiebat, in eum exprompsit: alijs odio eius iniquis calumnijs opem ferentib⁹. At verò quanta animi fortitudine & constantia vir sanctus iustitiæ & æquitatis patrocinium suscepit, quantaq; virtute viduas potentium iniquitate oppressas defenderit, non erit abs re latiùs referre.

Luc. 12.

Suscipit Viduarum & pauperum patrocinium sanè constanter: vndè incurrit indignationem Eudoxiæ Imperatricis.

Alexandriæ Paulatius Dux exercitûs magistratum gerebat; omniaque ferè Reipublicæ munia pecuniæ cupiditate metiebatur: & opes ingentes quouis tandem modo corradere studebat. Ad hunc cùm vidua quædam, nomine Callitrope, delata esset, quòd diuitijs abundaret, ille protinùs quingentos ab ea aureos (incertum quo commento) exegit. Vidua magno metu affecta, nè in grauiores miserias veniret omnibus ferè bonis suis oppignoratis, quingentos aureos iniquo Iudici tradidit. Cùm autem post annos duos, munere suo defunctus, administrationis suæ rationem reddere cogeretur, vidua oblata temporis opportunitate vtens euestigiò ad Imperatorem accessit, deque illata iniuria, iniustaque exactione grauiter conquesta est. Commisit protinùs Impea tor cuidam suo præfecto viduæ causam; sed ille muneribus peruersus non se vindicem, sed potiùs aduersarium afflictæ mulieri præbuit. Tùm illa ad Eudoxiam Imperatricem confugiens precibus ac lachrymis flagitauit; vt aliqua sui misericordia caperetur: & viduam bonis suis

per

per summam iniustitiam exutam in integrum restitueret. Eudoxia hac occasione nouas corradendi diuitias auidissimè arrepta, Paulacium accersit, eumque asperis verbis in crepitum centum librarum auri damnat; è quibus sex tantum & triginta numismata viduæ tradit, reliquas verò suis opib⁹ accumulat. Quia iniustitia multò grauiùs afflicta Callitrope, omni iam spe destituta, communi illo viduarum patrono, tanquam vltimo refugio, vti constituit. Nec mora; Luctu & lachrymis miserabiliter deformata ad Episcopum abijt; eiq; cum crebro singultu calamitatem suam exponit orat obsecratque, vt afflictæ viduæ & cum extrema rerum omnium inopia certanti opem ferat. Ille nihil cunctatus, neque Eudoxiæ furorem quicquam veritus, Ducem quondam exercitûs adijt, eumq; verbis grauissimis de illata viduæ iniuria corripuit, & aurum ab eo requisiuit. At ille centum auri libris ab Eudoxia se mulctatum, ac planè ab ea causa absolutum esse respondit. Cui antistes, Pro delictis, inquit, publicis facta est illa exactio. Tu verò non aliter effugies, nisi mulieri 500 aureos numeraueris. Hæc dicens hominem secū abduci, & in templo custodiri iussit. Quæ res simulac ad aures Eudoxiæ peruenit, illa animo vehementer commota, cùm verbis minacibus apud virum sanctum nihil proficeret, duos extemplò Centuriones misit, qui hominem vi è templo abriperent. Et illi quidē armis animisq; præferoces abierunt; sed cùm templi foribus appropinquarent, & iam iamque irrumpere vellent, vident (dictu mirabile) angelum Dei specie terribilem, stricta rhomphæa ab ingressu eos arcentem. Quo viso exanimati metu in fugam conuersi sunt: & Eudoxiæ admirandum spectaculum recenti adhuc stupore oppressi narrârunt. Tum illa omnem animi ferociam posuit, & virum Dei effæminatis blanditijs à tanta iustitia & æquitate eneruare conata est. At vir sanctus, vt minis ita & blanditijs omnibus superior, eandemq; semper & vbique

Nota rem admirabilem.

vbique

bique animi constantiam fortitudinemque con-
eruabat: Paulaciumque, ficulneo Eudoxiæ auxilio
ubnixum, ablatam viduæ pecuniam integram resti-
uere compulit.

His ita peractis, cum indefessa sanctissimi pontifi-
is vigilantia, Ecclesia diuinæ fidei splendoribus
nagis magisq; illustraretur, & pietatis illumina-
ione fidelium vita refulgeret, salutis humanæ ini-
nicus tam prosperis rerum successibus irritatus re-
elles quorundam animos aptissima malitiæ suæ
nstrumenta excitauit, vt virum Dei è medio tolle-
et. Hanc in rem Theophilum, Seuerianum, Aca-
iium & Antiochum, & alios quosdam presbyteros
& diaconos, ac præcipuè è prima nobilitate fœmi-
nas inuidiæ suæ armis instruxit, vt quouis tandem
modo virum sanctum pontificia auctoritate exue-
ent. Et illi quidem, multis ac varijs eum insidijs ag-
gressi, nihil non fecerunt, quò rem ad exitum
perducerent: sed omnes eorum conatus, Deo
famulum suum protegente, in nihilum recide-
runt.

Multi presbyteri, diaconi & nobiles fœminæ ei insidiantur: quod eorum luxum & pompam coargueret.

Inter hæc Theognostus, spectata fide ac pietate vir,
Archadio Imperatori cumprimis charus, cum cui-
dam Ariano Gaio nomine, admodum esset inuisus,
ab eodem de calumnia in Imperatricem, apud Im-
peratorem accusatur, & iniusta bonorum publicatio-
ne cum vxore & liberis exilio damnatur; qui in ipso
itinere vita functus, coniugem extremo dolore &
malis innumerabilibus circumuentam reliquit. Il-
la cùm nullum prorsus in calamitatib⁹ refugium ha-
beret, continuò in patriam, opem viri sancti im-
ploratura redijt. Quam pro insita humanitate vir di-
uinus excipiens, cùm tota mente in eo esset, vt vi-
duam in ablatam bonorum possessionem restitue-
ret; in aliam insuper calamitatem incidit. Cùm
enim Imperatrix animi causâ ex vrbe egressa in hu-
ius fortè viduæ vinea obambularet, accidit vt manu
sua botrum vnum aut alterum exectum comederet.

Erat verò lege cautum, vt cùm tale quid accideret, nimirum cùm Imperatores rem alienam quantum- uis exiguam contrectarent, dominium eius rei eiſ- dem(domino tamen eius precio perſoluto)accreſce- ret. Eius igitur legis ope Imperatrix adiuta, vt vi- duam magis affligeret, ſimulque Ioannem, ſi fort- eam ignorantia legis contrà legem defendere vel- let, calumniaretur, vineam in numerum ſuorum ſuburbanorum retulit. Hæc omnia Pontifex vt co- gnouit primò ſuadens ſupplicanſque Eudoxiam à immodico viduæ odio liberare tentauit; multa in- terim alia atque alia philoſophiæ ſuæ medicamen- ta adhibens, vt exulceratum Imperatricis animum tandem aliquando ſanaret. Sed illa quo animi fu- rore in Ioãnem, reſponſa impudentiæ plena dabat Romanæ legis au ilium adducens: quo iuſtè vi- neam illam ſuam eſſe defendebat. At Ioannes le- gem illam ab Imperatoribus à fide ac pietate Chri- ſtiana alienis latam eſſe dicebat; neque decere, v- puritas Chriſtianæ religionis, iniquis impiorum le- gibus ſubuerteretur. Quarè monebat illam, nè ſ- Iezabelis impietate contaminaret, ſuiſque ſceleri- bus Deum ad vindictam prouocaret. Hæc aliaque cùm nihil apud eam valerent, vir ſanctus, qua polle- bat auctoritate, publico edicto ab Eccelſiæ liminibus eam coercuit, neq; priùs ad communionem ſancto- rum admittendam decreuit, quã hærentem viſce- ribus peſtem digno medicamine profligaſſet. Ade- rat dies Sanctiſſimæ Crucis exaltationi Sacer & ma- gno hominum concurſu celebris: cùm hominibus ſummæ infimæque conditionis ad templum con- fluentibus, ſola Eudoxia iuſſu Pontificis repulſam patitur. Ea res cùm tanta dignitate heroinam publica ignominia notaret, tum adeò vehementi fu- rore inflammauit, vt in Deum Pontificemque con- tumelijs inuecta, gladio fores templi aperiri man- daret. Et quidem cùm è ſatellibus vnus ſtri- cto enſe vim inferre vellet, eccè manus eius proti-

Imperatrix Eudoxia ei inſidiatur.

3. Reg 21.

Excommunicat Imperatricem.

In vltionem

nùs

nùs virtute tua destituta exaruit. Quò sanè miraculo perculsa Imperatrix, celeri gradu domum se indè proripuit; sacrilegus verò pœnitudine ductus ad sanctum accessit, & profusis lachrymis sceleris sui veniã postulans, confestim manûs sanitatem recuperauit. *diuinam in templi inuasorem.*

Hæc quanquam alijs salutarem metum incuterent, nõ potuêre tamen animum Imperatricis, pecuniæ cupiditate victum & inuidiæ stimulis acriter concitatum, ad saniora perducere. Non multò post Epiphanius Cypri Episcopus Constantinopolim venit, quem Theophilus, vt erat callido & vafro ingenio, ad suas partes facilè allexit, persuasitq; vt se à Ioannis familiaritate alienum ostenderet. Accessit deindè Imperatrix, quæ quasi furijs quibusdam agitata omnes adhibuit machinas, vt Epiphanium in idem odium Ioannis secum pertraheret; constanter impudenterque asserens, eum hæresi infectum esse, & Orthodoxæ fidei subuersionem impiè moliri. *Breuis omnis malitia super malitiã mulieris. Eccles. 25.* Cui Epiphanius, Si hæresi, inquit, contaminatus est, adsit & causam suam dicat; vt dignis pœnitentiæ operib⁹ conceptum animo flagitium expiet. Sin autem tu, ô Imperatrix, odio parum iusto concitata hæc dicis, ꝑfectò minimè tibi assentitur Epiphani⁹. Tunc illa ab animi sui furore victa, in execrandam hanc vocem prorupit. Nisi tu, ô Epiphani, manum adiutricem porrexeris, vt Ioannes exilio mulctetur, ego clausa idolorum templa aperiam, omnibusq; ea adoranda proponam. Quo audito, Epiphanius impiam fœminæ vocem execratus abijt. *En quid nõ faciat animus inuidiâ oppressus.* Ioannes verò in medijs insidiantium periculis relictus, tandem in grauissimam ipsius etiam Imperatoris inuidiam impiorum calumnijs incidit. Quam ille cum aliquamdiu pari animi fortitudine, vt cętera mala, sustineret, aduersarij nouis criminibus quotidie confictis assiduò laborabant, vt Imperator pontificia dignitate eum exueret, & in ignotas terras procul amandaret. Dum hæc geruntur, impium conciliabulum extrà vrbem in Ruffini prædio quodam,

En verum impiorũ Conciliabulum.

nomine Quercus, conuenit, vt quantocius Ioannem è sede exturbaret. Itaque post nefaria consilia impiè agitata, fraudibus & mendacijs instructi aduersarij Ioannem aduocant, vt accusationibus responderet. At vir Dei optimo conscientiæ testimonio fretus, venire renuit; scriptoque nunciauit, se non conciliabuli alicuius, sed Oecumenici tantum synodi sententiam ratam habiturum. Hæc vt accepit didicitque concilium, in eos, qui missi fuerant, irruentes, alios grauiter cæciderunt; alios in vncula & ferreos compedes cõiecerunt; quos illi bacchantes sanctissimo antistiti parauerant. Deindè absentem condemnant, ac pontificia dignitate exutum exilio dignissimum iudicant; suadentque Imperatori, vt sententiam à sacerdotibus in Ioannem latam sinè mora executioni mandet. Itaque Imperator eis credens, missa manu militari, sanctum relegari iubet; populo eam rem ægrè ferente, & vi atque armis iniuriam à suo Pontifice propulsare enixè cupiente. Sed vir sanctissimus, publicæ salutis quàm suæ studiosior, exilium haud inuitus subijt; & vespere ingruentibus tenebris, relicta ciuitate, ad Euxinum Propontidem appulit,

Mittitur in exilium vir sanctiss. ab impio conciliabulo.

His Theophilus, alijq; dæmonis satellites elati, reliqua impietatis suæ arma expedire aggressi sunt, sed Deus vindex iniquitatis, impios eorum conatus egregiè repressit, & famulum suum improborum calumnijs diutius inuolui passus non est. Nam dum vlterius in Ioannem, pietatemque grassari constituunt, eccè horribili terræmotu concussa ciuitas Imperatoris ipsius ædibus subuersionem minari videbatur; adeò vt populus, periculi magnitudine perculsus magno clamore cum Imperatore de illata viro sancto iniuria expostularet, & præcisè in pristinam dignitatem eum restitutum vellet. Sed & Imperator ob facinus imprudenter admissum ingemiscens, seque suosque summæ iniustitiæ codemnans, misso

Vltio diuina in vrbem Constantinopolim & Imperatorẽ: qui Ioannem iniustè damnauerat.

nisso confestim Brisone Eudoxiæ ministro, Ioannem reuocauit, & amplificatis honorib', quanquam inuitum & reluctantem in sedem collocauit. *Reuocatur Ioannes ab exilio*

Non multum intercessit temporis, cùm vir Dei suo pro viribus officio fungens, dum omnes impietatis labes ab Ecclesia remouere nititur, in nouam, iamque multò quàm antè grauiorem Eudoxiæ inuidiam incidit. Itaq; Theophilum Alexandriæ degentem literis aduocat, vt rursus opem ferat, quo Ioannem quouis modo è sede dignitateque deijciat. *Iterùm ei insidiatur Eudoxia.* Theophilus cum recenti adhuc criminis nota infamis vrbem regiam subire vereretur, Ariano canone absens aduersus sanctum pugnauit, scribens, ei qui semel de sede depositus est, minimè licitum esse eandem absque Synodo repetere. Sed has calumnias cùm nullo ferè negotio submouisset antistes, dicens se auctoritate pontificia nequaquam depositum, sed vi ab Imperatore expulsum, & denuò vel inuitum ab eodem restitutum esse, accusatores alia atque alia machinantes, tandem post menses decem inuictum ad illud vsque tempus Imperatoris animum eò impulerunt, vt recusaret sacra mysteria de manu Pontificis percipere, nisi prius obiecta, vt dicebat crimina diluisset. Indè assiduis improborum calumnijs magis magisque inflammatus Archadius, diuina ei mysteria interdixit; prorsus vt vir sanctus in medio diuinorum apparatu (erat enim dies, qui Christi à mortuis excitati memoria, ingenti lętitia celebratur) è summo tēplo ad ædes quasdam sacras, quæ Constantianæ dicebantur, cum populo se transferre cogeretur. Ibi verò cùm magnus catechumenorum numerus ad lauacrum regenerationis confluxisset, seseque viri pariter ac fœminæ ad sacramentum illud percipiendum ritè adornassent, repentè multitudo militum, duce Lucio gentili, præferocibus animis irruit, & turbam illam iam iam Deo sacrandam in effusam fugam conuertit: & quod grauius est, sacrum laticem purpureo *Vide hic quàm graues Vir sanctus sit passus persecutiones.*

quorundam sanguine miscet. Indè verò mentis quodam furore ebrij, sacrosancta corporis & sanguinis Christi mysteria nefariè conculcant, cæteraque religionis ornamenta diripiunt, atrociterque in omnem sexum desæuiunt; adeò vt sacerdotibus in carcerem abductis, & alijs pietatis cultoribus hinc indè dispersis, perpetua mortis imago ob oculos versaretur. Sed his omnibus inuictus athleta Christi non cessit malis, quin potiùs commissum sibi gregem à lupis dispersum in campos syluasque congregauit; vbi diuini verbi pabulo pascere eum non destitit. Erant fideles ad tria millia cælesti lumine recens illustrati; qui cùm candido amictu in patenti campo (in templis enim non licebat) versarentur; & Imperator eum fortè fidelium exercitum conspicatus esset, ingenti admiratione captus, quid nouum hoc spectaculum sibi vellet rogauit. Cui aduersarij subdoli corruptores; Est, inquiunt, impia Valentinianorum multitudo, quæ insidias molitur. Quod simulatq; dixissent, armis animisq; expediti impetum in eos fecerunt, & alios quidem ferro trucidârunt; alios impositis plagis in fugam compulerunt; alios verò, quorum ingens erat numerus, in carceres & vincula cõiecerũt: prorsùs vt carceres, ecclesiarum instar, diuinas laudes & cantica & hymnos resonarent; ecclesiæ verò carceribus deteriores pœnas & flagella & tormenta, miserandum sanè spectaculum, exhiberent.

Iterùm exulare iubetur vir sanctißimus.

Duo inter hæc menses abiêre, cùm Imperator vi aduersariorum persuasus Ioannem in exilium abire iubet. Tum verò sacer antistes multò ardentiùs pietatis operib⁹ incumbere; suorum animos diuinis sermonibus confirmare, Ecclesiæ fundamenta stabilire, omniaque diligenter peragere, vt eo absente Christiana religio pietasque contra impiorum vim atque arma inuicta perstaret. Posthæc Ecclesiæ benè precatus, clam ad maris littus paucis comitatus abijt, nè sui lachrymis luctuque omnia complerent, abeun-

beuntemque vi retinerent. Accidit verò tunc es sanè admiratione digna, & quæ minimè vul- garem de illata viro sancto iniuria vindictam te- stabatur. Nam simulac Pontifex ciuitate excessit, ter- ribilis repentè flamma ex medio throno, in quo vir diuinus scripturas populo interpretari solet, exsur- gens ad templi vsque fastigium peruasit, indeq; ven- to subsolano ad regiam delata, ipsam horrendè po- pulata est; domuncula interim, in qua asseruaban- tur vasa sacra, quod miraculi magnitudinem auge- bat; illæsa permanente. Hæc omnia cum apertè ni- mis sycophantarum impietatem arguerent, nè ea propter sempiternam ignominiam vel mortis di- scrimen inciderent, statim diuulgato quorundam sermone commentiti sunt, flammã illam à Iohan- nitis (sic enim antistitis discipulos & fautores appel- labant) excitatam esse. Hinc Præfectus ciuitatis, qui rumoris illi⁹ pars magna erat, homo gentilis, Chri- sti sacerdotes pastoresque varijs tormentis subiecit, ipsumque Pontificem vinculis astrictum, militibus quibusdam in Bithyniam deportandum tradidit: Indè verò in quoddam Armeniæ oppidulum, Cu- cusos nomine; ab Isauris obsidione nocte & inter- diu cinctum; quod si quandoque caperetur, spera- bat nefarius, virum sanctum cum reliquis interi- mendum; sed Deus, qui suorum sanctorum in rebus asperis præcipuam curam gerit, diuinitùs a Phila- delphium Anabisi Episcopum, ac quendam Diosco- rum opib⁹ admodum pollentem (apud quem & po- steà diuertit ac iugiter mansit) admonuit, vt virum sanctum hospitio exciperent & à malorum tempe- state, qua iactatus fuerat, recrearent. Præstitêre verò ijdem idipsum haud impigrè summa liberalitate ac largitate. Erat autem locus ille dæmonum cultu infamis; & populi miseranda simulacrorum super- stitione conflictati, frustrà à falsis numinibus opem implorabant. Cum verò fama Ioannis virtutibus & miraculis inclyta in omnium ore versaretur addu-

Nota hic insigne miraculum, & simul obserua hæreticorum impietatem haud absimilem nostris temporibus.

a. Aldelphium.

Sanat Paralyticum, & idolorũ cultores conuertuntur.

xerunt ei hominem quendam paralyticum, vt eum integro membrorum officio restitueret. Nec abnuit vir sanctus; sed mox accepta conuersione & fide miseri, dicto citius eum curauit; eoque facto omnium animos ita repentè conuertit, vt abiurato simulacrorum cultu, certatim nomina sua Christo dare gauderent.

Arsacius occupat eius sedem.

Inter hæc Byzãtina sedes ab Arsacio emotæ mentis homine, & loculo magis quàm throno digno occupatur. Quem cùm mensibus admodum quatuordecim ægrè sedes illa sustinuisset, mors nequaquam immatura abstulit; cui succedens Atticus clauum ecclesiæ illius ita moderatus est, vt plurimi, qui fuga carceres & vincula euadere poterant, crudelitatis eius pertæsi, Romam irent, vt Innocentio perturbatum Ecclesiæ statum & miserandam rerum faciem exponerent. Innocentius verò ea re grauiter, vt par erat, commotus, Honorium admonuit, vt Imperatorem fratrem de tanta impietate corriperet; hortareturque vt Ioannem in ablatam dignitatem restitueret. Præstitit hoc ipsum egregiè Honorius, fratremque acriter redarguit, & comparatas ab iniquis in Ioannem insidias machinationesq; pulchrè exposuit: perpulitque, vt virum sanctum ab exilio rursus reuocare proponeret.

Post eum Atticus homo impius & crudelis.

Honorius fratrem Archadiũ monet, vt Ioannem in dignitatem restituat.

Non latuerunt hæc Eudoxiam; quæ modis omnibus (erat enim in huiusmodi vafro admodum ingenio) persuasit Imperatori, vt priùs eorum, qui Romæ erant, aduentum expectaret, quàm Ioannem temeritate quadam in ablatam sedem restitueret. Intereà clam vias portusque omnes, per quæ transitus illis necessariò futurus erat, obsidet, Romaque venientes detinet atque in custodiam conijcit: ac postremò pessimè mulctatos literis spoliat.

En impias fraudes Eudoxiæ.

Toto iam anno in Cucuso oppidulo vir sanctus cum admiranda virtutis opinione versatus fuerat, plurimosque ab erroribus ad veritatis cognitionem adduxerat, & incredibilem ærumnarum cumulum

magno

magno animo deuorauerat, cũ aduerſarij nouis inuidiæ facibus inflammati aduolant: indeque abreptum Arabiſſum tranſmittũt. Neq; tamen cõcitatus illorum furor vel tũ quieuit, ſed varis inſidijs, vt vita etiam exuerent, laborabant. Quam ob rem Pityũtem verſus, definitum ei exilij locum, penitus deſertum, ripæ Pontici maris imminentem, eum quidem abducũt, vt fractam longis miſerijs ætatẽ citò abrũperet, & tandem aliquandò morte ſua odium inimicorum expleret.

Cucuſo Arabiſſum vir ſanctus abripitur.

Indè Pityũtem verſus, ſed eò non peruenit.

At verò priuſquàm vir ſanctus eò perueniret, fuit ab Apoſtolis Petro & Ioanne in medio certaminum decurſu mirificè confirmatus; qui nocte quadam precibus incumbenti apparuerunt, & iamiam ſempiternam pro exantlatis laboribus præparatam à Deo mercedem adeſſe prædixerunt. Cumque verbis ſuauiſſimis eum conſolati eſſent, poſtremò cibum quẽdam obtulerunt, vt eo collapſas vires roboraret, alio deinceps nullo opus forè aſſerentes. Quo ſumpto, reliquũ iter inter innumeras militum iniurias ieiunus ita peregit, vt cuncti eum nullius conſolatione indigere perſpicerent. At verò militum ſæuitia nihil de inſita crudelitate remittebat: ſed per ſingula ferè momenta nouis virum ſanctum malis onerabat. Comanæ autem appropinquantes, in templo quodã manſerunt; in quo ecce noctu Baſiliſcus præclarus Chriſti martyr, Camanenſis olim Epiſcopus ei apparens dixit; Bono animo eſto Ioannes: Cras enim cæleſti nobiſcum menſa perfrueris. Hac viſione monitus vir ſanctus ſequenti die, cum iam febribus laborare cæpiſſet, confeſtim veſtem ſplendidam tẽpori & dignitati congruentem induit; omnibuſque, quæ ſecum deferebat in alios diſtributis, diuina myſteria admiranda cum pietate ac religione in martyris baſilica peregit iiſdemque myſterijs munitus, poſt debitas Deo preces cum magna gratiarum actione perſolutas recubuit, ac ſic demum beatam animam in manus Creatoris efflauit, decimo quarto Menſis

Petrus & Ioannes Apoſtoli ei apparent.

Baſiliſcus martyr ei apparet, qui coronatus fuit anno Chriſti 304. ſub Galerio Maxamiano Imp. iuxta C. Baronij. Tom. 2. Annal.

Obitus eius admirabilis & feliciſſimus.

Septemb. Sacrum corpus fuit multorum lachrymis curatum, & glorioso Christi martyri Basilisco adiūctum.

Cap.128.

Præclara eius scripta.

Porrò quod narratur in prato spirituali de immensa gloria beatissimi Præsulis huius, ex visione quadam, vt fide carens & mendacijs respersum, reijciendum est. Vniuersam scripturam diuinam eum scriptis illustrasse, auctores sunt Cassiodorus, Sophronius & Suidas. Indignum verò planè est eius nomine circumferri 54. homil. illas, opus imperfectum in Matthæum appellatas: hæresibus scatentes. Tractatum quoque composuit, de eo quod nemo læditur nisi à seipso: quæ eius vltima videtur lucubratio. Refert de eo S. Nilus epistola ad Anastasium, quod omni ferè tempore, quo diuinum incruentum offerebatur sacrificium, videret domum Domini refertā Angelorum cætu. Memoria autem eius ritu solenni in Ecclesia anniuersaria die celebrari incepit Calend. Octob. Anno salutis 428. sub Celestino Papa. Imp. Theodosio & Valentiniano.

Opus imperfectum in Matthæum, eius nomine indignum.

En mirabilē eius visionē.

Translatio reliquiarū eius Comanis Constantinopolim: quæ celebratur 27. Ianuarij.

Cæterùm sacræ eius reliquiæ fuere trigesimo primo ab obitu eius anno, qui fuit Christi 438. Theodosij Iunioris Imp. 31. Comanis Constantinopolim solennissima pompa translatæ, atque à Proclo Antistite, in SS. Apostolorum Basilica honorificentissimè reconditæ, sexto Calend. Februarij: quo die celebris eius memoria, festiuo gaudio à quibusdam Ecclesijs recolitur. Constantinopoli deniq; Romam translatum, in Basilica Principis Apostolorum conditum fuit.

* * *

DE SOLENNITATE EXALTATIONIS S. Crucis; *quando Heraclius Impp. Cosrhoa Persarum rege deuicto, eam de Perside Hierosolymam reportauit. Anno Domini 628. temp. Honorij. Pontificis Maximi, eius nominis Primi.*

C. Baron. in Not. Martyrol. Roman. & Tomo 8. Annal.

14. Septē.

COsrhoas Persarum Rex, extremis Phocæ temporibus AEgypto & Aphrica bello deuictis, ac Hierosolyma, multis Christianorum admodum millibus cæsis, occupata, Christi Domini crucem, quam Helena in monte Caluariæ collocauerat, in Persidem abstulit. Itaque Heraclius, qui Phocę successerat, multis belli incommodis & calamitatibus affectus, pacem petebat; quam à Cosrhoa victorijs insolentè nè iniquis quidem conditionibus impetrare poterat. Quarè in summo discrimine se assiduis ieiunijs & orationibus exercens, opem à Deo vehementer implorabat; cuius monitu, exercitu comparato, signa cum hoste contulit, ac tres duces Cosrhoę cum tribus exercitibus prospero Marte superauit. Quibus cladibus fractus Cosrhoas, in fuga, qua traijcere Tigrim parabat. Mardesam filium socium regni designat. Sed eam contumeliā cùm Syroes Cosrhoę maior natu filius ferret atrociter, patri simul & fratri necem machinatur; quàm paulò post vtrique ex fuga retracto attulit: atque ita regnum ab Heraclio impetrauit, quibusdam acceptis conditionibus, quarum ea prima fuit, vt Crucem Christi Domini restitueret.

Cosrhoas rex Crucem Domini in Persidem transfert.

Heraclius Imp. victor crucem à Persis recipit.

Ergò Crux decē & quatuor post annis quà in Persarum potestatem venerat, recepta est; quam rediens Hierosolymā. Heraclius Solenni celebritate suis humeris in eum montē retulit, quo eam Saluator tulerat. Quod factum illustri, miraculo commendatum est. Nam Heraclius, vt erat auro & gemmis ornatus, insistere coactus est in porta, quæ ad Caluariæ mon-

Nota insigne miraculum.

tem

tem ducebat;quò enim magis progredi conabatur, eò magis retineri videbatur; cumque eam ob rem & ipſe Heraclius & reliqui omnes ſtupore defixi hærerent, Zacharias Hieroſolymorum Antiſtes, Vide, inquit, ô Imperator, nè iſto triumphali ornatu in Cruce ferenda, parum Ieſu Chriſti paupertatē & humilitatem imitere. Tum Heraclius abiecto ampliſſimo veſtitu, detractiſque calceis, ac plebeio indutus amictu, reliquum viæ facilè confecit: & in eodem Caluariæ loco Crucem ſtatuit, vndè fuerat à Perſis aſportata. Itaque decretum eſt, vt quotannis Exaltationis ſanctæ Crucis memoria celebraretur, quòd ibidem fuerat repoſita ab Heraclio, vbi Saluatori primum fuerat conſtituta. Agūt & Græci hac die Solennitatē Exaltationis S. Crucis, non tamen quando per Heraclium Imp. deuicto Coſrhoe reſtituta eſt: ſed cùm Conſtantino Imperante, gloria exaltatæ Crucis, maiori fulgore in orbe effulſit. Exſtat tractatus egregius Epiphanij Epiſcopi de ſigno Crucis quod apparuit Conſtantino Magno Imperat. Græci itaque longè ante Heraclij tempora, hac ipſa die eiuſmodi celebritatem agebant. Latini etiam antè Heraclij tempora hanc diem exaltationi Sanctæ Crucis dicatam coluiſſe videntur; nam in Sacramentario Sancti Gregorij de eadem hac die agitur. Putatur itaque eandem ſolennitatem multò prius celebrari ſolitam, tanta deinde parta victoria auctam, redditamque ex eius rei memoria illuſtriorem.

* * *

VITA

VITA S. MATERNI COLONIENSIUM, Treuirens. ac Tungrens. Apostoli; Ex quodam præclaro M. S. Codice. Obseruandum autem à studioso lectore, duos fuisse eiusdem nominis, Coloniensis ciuitatis Episcopos; a Maiorem hunc Petri Apostoli videlicet discipulum; qui obijt anno Domini 130. & b Minorem: qui claruit temporibus Constantini Imperatoris. *C. Baron. in a No Martyr. Rom. & Annal. b. Tō. 3. anno Christi 313.*

CVm Petrus Apostolorum Princeps solidissima fidei Christianæ fundamenta Romæ iaceret cerneretque omnem occidētalem plagam, suo specialiter Apostolatui destinatam, à se vno peragrari non posse, diligenter vineæ cultores in omnes & Italiæ & Galliæ fines destinauit, qui terram illam vomere diuinæ prædicationis subigerent, subactamque satis Euangelij fructiferam redderent. Inter quos ad Metropolim Treuirorum trinos destinauit vnicæ Trinitatis adstipulatores, Euchariū videlicet, Valerium atque Maternum. Et Eucharium quidem pontificatus, Valerium verò diaconatus: Maternum autem subdiaconatus dotauit honore. Qui vrbe Roma egressi, cùm omnibus circà ciuitatibus transeūdo verbum salutis prædicarent, tandem in Elegia castello Maternus (vt quidam referunt) valida correptus febre humanis rebus excessit. Reliqui dolore insperato perculsi, beati corpore sepulturæ tradito, pleni doloris & tristitiæ ad Apostolum regressi sunt: tanti casū infortunij nunciantes. *14. Septē.* *Treuiros mittuntur ab Apostolorū Principe, Eucharius, Valerius & Maternus.* *Maternus obit.*

At verò Apostolus benignè eos consolans, iubet cōfidenter ad opus Euangelij redire; traditoque eis pontificali baculo suo signorum patratore efficacissimo, monet vt eū defuncto imponant corpori; contestantes vt concitè surgat, iterque cęptum peragens opus Euangelistæ faciat. Hac illi consolatione erecti, confirmatique, quadragesimo demùm defunctionis

die

Reuocatur ad vitam baculo S. Petri Apoſtoli.

die ad corpus redeunt. Quo terra egeſto, cuius vmbra omne genus morborū depulerat, eius baculus defunctum ad vitam quoque reuocauit Maternum cuius mortis occaſio, multorum fuit ad vitam reſurrectio. Incolæ enim loci illius, viſo tam ſtupendo miraculo, comminutis protinùs ſimulacris, Chriſto ſua dedêre nomini: eodemque in loco Chriſtiani Eccleſiā paulò poſt conſtruxerunt; quā reſurrectionis nomini ac gloriæ conſecratam poſteris tanti miraculi teſtem eſſe voluerunt.

Eccleſia conſtruitur ad ſempiternam tanti miraculi memoriam.

Illi verò poſtquàm gentem illam Chriſtianæ diſciplinæ præceptionibus ritè imbuiſſent, per Gallias miraculis vbique clari iter habentes, ad antiquiſſimam Treuirorum Metropolim peruenerunt; quā ingreſſi & doctrina & miraculorū gloria ita illuſtrarunt, vt omnes in circuitu gentes breui repulſis errorum tenebris Euangelicam lucem recepe-rint: & ſeſe ſuaque omnia Chriſti miniſtris libenter ſubmiſerint.

Eucharij & Valerij obitus.

Cùm igitur beatus Eucharius annis viginti & tribus, & Valerius decē & quinque viciſſim in vrbe Treuirenſi pontificatum tenuiſſent, tandem & vitæ & pontificatus munere ſanctiſſimè perfuncti, curam omnem & adminiſtrationem Materno trāſmiſerunt.

Maternus in Epiſcopatu eis ſuccedit.

Qui tertius in ea ſede pontifex conſtitutus, virtute ac doctrina ipſis haud quaquàm inferior, vt Chriſti imperium latiùs propagaret, & finitimas quoq; gētes à miſeranda dæmonis ſeruitute eriperet, alias duas ſibi contiguas adijt ciuitates: Agrippinam cognomento Coloniā, & Tungrenſem ciuitatē.

Prædicat Colonienſibus & Tungrenſibus.

Hæc Tūgrorū metropolis Francorū, quæ iuxta præſagium B. Seruatij coram Hūnis corruit, florentiſſima erat vrbium, & diris adhuc idolorum ſuperſtitionibus dedita. Contra hanc pugnaturus Maternus Crucis vexillo armatus, omnium ſe odijs & gladijs conſtanter expoſuit, quò gentem illam in Chriſti libertatē aſſereret.

Conſtruxit templa ido-

Tandem poſt multas, quas ab idolorum pōtificibus perpeſſus eſt, perſecutiones, pōdere veritatis prodigiorumque ac cæleſtium ſplendore ſignorū omnes ad-

ad Christum conuertit: destructisque idolorum tem- *lorū deiectis.*
plis, Ecclesiam Virgini Mariae extruxit. Sed & alias plurimas insigni opere condidit basilicas; inter quas Mariae Hoyensis facilè primas tenet. His ita cōstitutis, beatus Maternus ab vniuerso Tungrensium populo primus eligitur antistes, & Pōtificali in sede honorificè collocatur. Igitur Tungrensibus & Agrippinēsibus ad fidem cōuersis, cùm his tribus ciuitatibus, Treuirensi, Tungrensi & Coloniensi, pontifex praeesset, fertur vno eodēq; Natiuitatis Domini die Angelo ductore diuinum celebrasse officium.

Maternus primus Tūgrensium Episcopus.

Quadam autem nocte dum ex pia consuetudine sanctorum loca psallens inuiseret, & ingressus Ecclesiam, vigiliarum prolixitate lassatus in somnū laberetur, vidit Eucharium & Valerium socios sibi assistere, & mirabili gemmarum splendore coruscantes, splendidissimis in capite coronis ornatos, tertiā manu tenere dicentes; Materne; En cerne incorruptibilē praemij tui coronam, quam die tertio in Christi gaudio percipies feliciter. His dictis, disparuere. Ille verò à somno excitatus, ilicò corporis sensit adesse molestiam; ita vt debilitatis planè viribus, ministri sui ope ad cellulam deduci deberet. Sequenti verò die conuocata fratrum caterua, praeclarū ad eos sermonem instituit, & in multam vsque noctē protraxit; reliquum verò, quod supererat noctis, psallendo cum eis peregit. Indè corporis Dominici viatico munitus, eleuatis in caelum manibus, spiritum exhalauit. Obijt autem haud procul ab Vrbe Agrippina, octauo decimo Kal. Octo. anno Domini cētesimo trigesimo. Cuius obitu Treuirēses cōperto, mox profecti pastorem suum repetebāt. Aderant & Tungrēses, qui sibi Coloniensibus eum retētare volebāt. Cumq; pertinaci altercatione diu ab vtrisq; certaretur, quidam grauitate & canitie venerabilis cūctos monuit, vt à lite desistentes sano parerent consilio, & corpus Pontificis naui imponerent: eamque à littore fluctib9 impellētes demùm quo Deus vellet abire sinerent.

Eucharius & Valerius ei apparent.

Feliciter obit.

S. Corpus eius Treuiros translatum.

rent. Mira res; Nauis sacro onusta pignore, velo ac re-mige destituta, aquarum fluctuumque impetu diri-gitur: ac paruæ horæ spatio miliario ab vrbe confe-cto littori applicatur; qui deindè locus ex tristiti[a] Coloniensium Rouvverkercken vocitatus est. Tun[c] Treuirenses corpus sui pontificis à Deo sibi destinatũ cum gratiarum actione Treuerim reuexerunt: & i[n] Ecclesia non longè à reliquijs Sanctorum Euchari[j] & Valerij honorificè condiderunt.

a. Idem in Not. martyrologij Romani.

VITA ET MARTYRIVM S. CORnelij Papæ: Ex C. a Baron. Annal. Tom. 2. Coronatu[s] est anno Christi Saluatoris 255. Galli & Volusiani Impp. 2. cum sedisset biennium.

14. Septē.

Patria & Parens eius.

CORnelius ciuis Romanus ex patre Castino, nõ ad Episcopatum subitò peruenit, sed per omnia Ecclesiastica officia promotus, & in diuinis administrationibus Dominum sæpè promeritus, ad sacerdotij sublime fastigium cunctis religionis gradibus ascendit.

Cornelius vt ad Episcopatum peruenerit.

Tum deindè Episcopatum ipsum nec postulauit, nec voluit; nec vt cæteri, quos arrogantiæ & superbiæ suæ tumor inflat, inuasit; sed quietus & modestus & quales esse consueuerunt, qui ad hunc locum diuinitùs eligũtur; pro pudore virginalis cõsciẽtiæ suæ, & pro humilitate ingenitę sibi & custoditæ verecundiæ, non vt quidam vim fecit, vt Episcopus fieret, sed ipse vim passus est vt Episcopatũ coactus exciperet.

Electionem Cornelij anno Imperij Decij 2. mẽse Aprili, factam esse docet Baron. Annal. Tomo 2. anno Christi 254.

Factus est igitur Cornelius Episcopus de Dei & Christi eius iudicio; de Clericorũ penè omnium testimonio; de plebis, quæ tunc adfuit suffragio; & de sacerdotum antiquorum & bonorum virorum collegio; cùm nemo antè se factus esset; cùm Fabiani locus, id est, cùm locus Petri & gradus Cathedræ sacerdotalis vacaret.

Tum deindè poſt Epiſcopatum non exambitum, ec extortum, ſed de Dei, qui ſacerdotes facit, volun- te ſuſceptum, quanta in ipſo ſuſcepto Epiſcopatu io virtus? Quantum robur animi? qualis firmi- is fidei? ſediſſe intrepidum Romæ in ſacerdotali thedra, eo tempore, cùm Tyrannus infeſtus ſa- rdotibus Dei, fanda, atque infanda comminare- ır; cum multò patientiùs & tolerabilius audiret le- ari aduersùs ſe æmulum Principem, quàm conſti- ii Romæ æmulum ſacerdotem. Nonnè hic ſummo irtutis & fidei teſtimonio prædicandus eſt? Non- è inter glorioſos confeſſores & martyres deputan- us, qui tantum temporis ſedit expectans corporis ui carnifices, & Tyranni ferocientis vltores; qui Cornelium aduersùs edicta feralia reſiſtentem, & ninas, & cruciatus, & tormenta fidei vigore calcan- em, vel gladio inuaderent; vel crucifigerent; vel gne torrerent; vel quolibet inaudito genere pœna- um viſcera eius & membra laniarent? Etiamſi Ma- eſtas Domini protegentis & bonitas, ſacerdotem, uem fieri voluit, factum quoque protexit, tamen Cornelius, quantum ad eius deuotionem pertinet & imorem, paſſus eſt quidquid pati potuit, & Tyran- num armis, & bello poſtmodum victum, prior ſa- erdotio ſuo vicit.

Quanta laude Eccleſiæ præfuerit.

Hac eadem tempeſtate Nouatus Epiſcopus Afri- canus Romam venerat, (vt quemadmodum in Afri- a fecerat) Romæ ſimiliter diſcordias conflaret. Erat s homo rerum nouarum ſemper cupidus; auaritiæ nexplebili rapacitate furibundus; arrogantia & ſtu- pore ſuperbi tumoris inflatus; ſemper iſtic Epiſcopis malè cognitus; quaſi hæreticus ſemper & perfidus; omnium ſacerdotum voce damnatus: curioſus ſem- per vt prodat; ad hoc adulator vt fallat; nunquam fidelis vt diligat; fax & ignis ad conflanda ſeditio- nis incendia; turbo & tempeſtas ad fidei facienda naufragia; hoſtis quietis, tranquillitatis aduer- ſarius, pacis inimicus. Spoliati ab illo pupilli; frau-

Nouati impietas & machinationes aduersùs Cornelium.

fraudatæ viduæ: pecuniæ quoque Ecclesiæ denegatæ. Pater etiam eius in vico fame mortuus, & ab eo in morte postmodùm nec sepultus. Vterus vxori calce percussus, & abortione properante in parricidium partus expressus.

Hanc conscientiam criminum cum iampridem timeret, seque de presbyterio non excitari tantùm sed & communicatione prohiberi pro certo teneret per se iudicium sacerdotum voluntaria discessione præcessit: quasi euasisse sit pœnam præuenisse sententiam. Igitur euadendæ & lucrandæ damnationis voto ab Ecclesia discedens, Romæ Nouatianum presbyterum Romanum ob Cornelij electionem inuidiæ stimulis agitatum & animo aduersatum, inueniens, vnà cum illo aduersus Cornelium agere, atque alios quoque quoscunque posset ab eius communicatione retrahere; multa de illo inhonesta & maligna fasa iactare; cum confessoribus quoque carcere adhuc detentis in illum obloqui; libelli labe quippè maculatum esse: cum Episcopis qui idolis sacrificauerant communicationem sacrilegam miscuisse; sicque falso quodam pietatis intuitu probos etiam illi infensos reddere conari. Machinabantur hæc primùm secreto Nouatianus atque Nouatus ambo Nouantes, & ad res optimas quasque statuta innouandas ac inuertendas egregiè comparati.

Item Nouatiani.

Cæterùm Cornelius in curam & salutem gregis sibi commissi sedulò intentus, confessores, qui hæreticorum perfidia & loquacitate captiosa circumuenti ab Ecclesia desciuerant, iusto dolore prostratos, in Ecclesiam recepit. Erant hi nobiles tot Cypriani olim præconijs commendati, qui seducti aliquamdiu Nouatiano fauentes, partam tot laboribus gloriam denigrarant. Intereà hæreticis & scismaticis sedem Apostolicam acriter impugnantibus, & varijs insidijs vndique appetentibus, & Corneli

Lapsos pænitentes Cornelius suscipit.

maio

aiori virtute ac constantia defendente, vehe-nens sanè persecutio Romæ in Christianos exar-it; sed enim edictis Imperatorijs Christiani vbi-ue tormentis varijs afficiebantur. Vndè publi-è neque in cryptis notioribus Missas agere Chri-tianis licebat. Itaque Augustus, cum regnum rospero fortunæ flatu ferretur, & res omnes ad oluntatem fluerent, sanctos ac pios viros, qui pro ace eius Imperij, proque vitæ incolumitate enixè Deum precabantur, crudeliter exegit; neque ipsi Cornelio Romano Pontifici hac in re pepercit. Nam post gloriosam tum suam, tum totius Cleri si-i Catholica communicatione coniuncti confes-ionem, exul mittitur ad Centumcellas; vbi eum Cyprianus *a* de prostrata perfidia triumphantem li-eris prosecutus est.

Missas cele-brare quàm sit antiquum.

Mittitur in exilium Cor-nelius Papa.

a *Epist.* 57.

Cùm verò intelligeret Imperator frequentem bidem ad eum fieri concursum, quodque multi & nter alios Cyprianus ad eum scriberent, iussit eum d se Romam perduci. Fuit ilicò Imperatoris nandato obtemperatum; exhibitusque est ei no-ctu, & in Tellude, Præfectoque Vrbis præsente, auditus, & ab eo interrogatus; Sic definisti, vt nec deos consideres, nec præcepta Principum, nec naiorum, nec nostras minas timeas, vt contra Rem-publicam literas accipias & dirigas? Cornelius respondit; Ego de *a* Corona Domini literas ac-cepi: non contrà Rempublicam. Iratus vehe-menter Imperator, iussit eum à suo amoueri con-spectu: & sacrum eius os plumbatis cædi. Et si quidem Marti sacrificium offerre recusaret, sinè mora ca-pite plecti. Itaque sanctissimo viro fortiter im-pietati repugnante, lata est sententia, vt ad vlti-mi supplicij locum duceretur.

Romam re-ducitur, & Imperatori sistitur.

a. *Per Coro-nam intelli-git populi multitudinẽ, vel coronam martyrij.*

Tunc Cerealis, cuius custodiæ Pontifex commis-sus erat, virum sanctum supplex rogare, vt in

**al. quinque.*

domum suam, vxorem * quindecim annis lecto a
fixam, omniumque membrorum officio miserè d
stitutam visitare dignaretur. Erat illi nomen Sall
stia. Ingressus Cornelius domum Cerealis cum du
bus presbyteris & vno clerico lectore, fudit hanc
Deum orationem. Domine Deus creator omn
um visibilium & inuisibilium, qui dignatus es
nos peccatores venire, vt nos saluos faceres, tu eri
allisam hanc famulam tuam, & dona ei miserico
diam tuam, sicut cæco nato donasti lumen ad c
gnoscendam gloriam tuam. Et tenens manum S
lustiæ, erexit eam, dicens: In nomine Iesu Ch
sti Nazareni surge, & sta suprà pedes tuos. Q
protinùs surrexit, clamans & dicens. Verè Chri
est Deus, & Dei filius. Et dixit tunc Cornelio: I
Christum te adiuro, baptiza me. Et currens
tulit vas aqua plenum. Viso tanto miraculo, mi
tes quoque qui erant cum Cereali, omnes se ad c
nelij pedes abiecerunt magno cum timore, eand
baptismatis gratiam postulantes. Cornelius aut
videns Dei manum in his omnibus, cunctos aqua
lutari lustrauit: Oblatoque pro eis sacrificio laud
sacrosancti corporis & sanguinis Domini partici
fecit.

Oratio Cornelij pro salute Sallustiæ, vxoris Cerealis.

Ioan. 9.

Cerealis cum tota domo & militibus credit.

Sacro pacto S. Communionem accipiunt.

His ad aures Imperatoris ilicò perlatis, is fur
& amentia plenus, omnes foras muros portæ App
ad templum Martis, vt sacrificarent, duci præcep
At illi in percepta Christi gratia constantes, in id
lum exspuerunt. Quo facto, protinùs ad supp
cium protracti, & capite cæsi sunt, numero omn
viginti & vnus, vnà cùm beatissimo Pontifice, & C
reali cum coniuge Sallustia, octauo decimo Kalen
Octob. Eadem nocte beata Lucina cum Clericis su
que familia rapuit martyrum corpora, sepeliuitq
in agro suo in Crypta iuxta cœmiterium * Calix
Adnumerat S. Hieronymus eundem Corneliu
inter Ecclesiasticos scriptores. Rexit verò Eccl
siam annis duobus; & successit Lucius. S. Leo pr

S. Cornelius Papa, cum Cereali eiusque coniuge & militibus, capite plectitur.

Sepeliuntur.

**al. Callisti.*

nus papa, exſtruxit Baſilicam S. Cornelij Papæ nomine, iuxta Cæmeterium Calliſti, via Appia; vt patet ex libro de Roman. Pontifical. in Leone primo.

VITA ET MARTYRIVM BEATI CYPRIANI, *Epiſcopi Carthaginenſis: Ex Tom.2. Annal. Eccleſiaſt. C.a Baron. Paſſus eſt multis trophæis inclytus, anno incarnati verbi 261. Dionyſij Papæ I. Valerian. & Galliæ Impp.7.*

a. Idem In Not. Martyrol. Rom.

CYprianus, qui & Thaſcius, Carthagine ciuitate Africæ primaria oriundus, parentes habuit (quanquam eorum nuſquã mentionem faciat) diuitijs claros, potentia conſpicuos, genere cognitos, & ſenatorij ordinis nobilitate illuſtres. A teneris literarum ſtudijs adhibitus, pectus ſuum bonis artibus ac ſtudijs egregiè locupletauit: adeò vt rhetoricis diſciplinis egregiè excultus, cùm adhuc Gentilitia ſuperſtitione teneretur, magna apud eos exiſtimatione viueret, & florentiſſimè Oratoriam Carthagine doceret. Verùm cùm iam Chriſtianam amplexus eſſet religionem, ab illis deriſus ac vilipenſus, & loco Cypriani, Coprianus vocitatus eſt; quaſi quod elegans ingenium, & melioribus rebus aptum, ad aniles fabulas contuliſſet. Cùm autem genere eſſet admodum illuſtris, & potentia clarus ſummiſque eloquentiæ laudibus ornatus, primariam ſuæ ciuitatis Senatoriam adhuc Gentilis, obtinere meruit dignitatem.

14. Septem.

Cypriani Patria & genus clarum.

Cypriainus à Gentilibus appellatus Coprianus. i. ſtercorarius: & quarè.

Cyprianus Senator Carthagin.

Verum enimuerò in eo rerum ſtatu conſtitutus, varias animo voluebat cogitationes. Erat enim iam ſeneſcens, quando Chriſto nomen daturus erat. Porindè difficultatẽ aſſueta relinquẽdi mente volutabat. Sed poſtquam Cæcilij præsbyteri (alij Cæcilianum appellant, vndè & Cyprianus Cæcilij prænomẽ ſorti-

Cyprianus Cæcilium Catechistam habuit.

Omnibus renunciat.

fortius est) rhetoris Afri nobilissimi ope, ad fidem Christianam perductus est, & sacri baptismi vnda respersus, in spem contra spem ad Ecclesiam tandem se contulit; longo tempore acquisitas diuitias in pauperes erogare; seculo omnino nuncium remittere; charissimam coniugem & dulcissimos liberos Cæcilio presbytero commendatos, Christi iam amore, libentissimo animo relinquere: sicque demum eminentioris vitæ iter seriò arripere.

Fit Episcopus anno Christi 250.

Cæterùm adhuc Neophytus per omnia Ecclesiastica munia ad presbyterium promotus defuncto Donato Carthaginensi Episcopo, summo tum Cleri, tum populi totius consensu, vno tantùm aduersante Fœlicissimo presbytero, eiusdem Sedis Episcop⁹ eligitur. Nec mirum videri debet, vno penè eodemq; tempore, quo Cæcilio eguit Catechista, ad Episcopalis Sedis fastigium prouectum esse. Nam dubio procul adhuc Gentilis Christianæ religionis libros triuit assiduè, & Tertulliani lector studiosissimus, tantam Christianæ Theologiæ doctrinam & Ecclesiasticæ disciplinæ iam vsum acquisiuerat, vt diuinarum scripturarum scientia imbuta memoria, & intellectus exsatiatus, sui exuberantia, mox in torrentes ad alios irrigandos foràs eruperint.

Cyprianus factus Christianus eloquentiam pristinam missam facit.

a. Lactantius l.5 l.1. de eloq Cypr.

b. Gregorius

Verùm ea dignitate ornatus, non tantùm ea quæ mala sibi visa sunt, & Catholicæ Ecclesiæ aduersantia, procul abiecit: sed & excultam illam suam totoque orbe spectatam dicendi facundiam, tot sudoribus partam, ac iugi exercitatione prouectam eloquentiam, Christianæ simplicitati posthabuit, ac vt minus vtilem & necessariam missam fecit. Ac licet ipse eiusmodi in dicendo atque scribendo inierit rationem, vt non excrescentem modò facundiam circumcideret, ac resecaret, sed solotenùs demeteret; tamen tam *a* Latini quam *b* Græci eiusdem facultatis omnium diser-

tissi-

tiſſimi, eam ſunt vehementer admirati. Quòd ſi poſt meſſem, tanti æſtimatæ ſunt paucæ humi inhærentes ſpicæ reſiduæ, quanti facienda erat prima illa florentiſsima eloquentiæ ſeges, quam humanæ gloriæ ſpirans aura incundiſſimè agitabat? Quam quidem ex aliquibus eiuſdem Cypriani locis licet veluti per tranſennam adſpicere; reliquiſſe enim alicubi Cyprianum quædam impreſſa veſtigia, quibus qualis quantaque eius in dicendo vis eſſet, quemlibet facilè mente conſpicere potuiſſe, *a* S. Auguſtinus teſtatur.

Nazianz. or at. in laud. Cyp.

a. de Doctrina Chriſtiana lib. 4. c. 14.

Principiò, adhuc pace Eccleſiæ perdurante, in eam totis viribus incubuit curam, vt diſciplinam diuinitùs traditam, ſed longa pace (vt ipſe teſtatur) corruptam reſtitueret; ſed cùm non multis in epiſcopatu elapſis menſibus, horribili perſecutione, quodam veluti terræmotu, Eccleſia vniuerſa concuteretur, eoque ſæuiret impetu tyrannis, vt complures licet fortiſſimi ſeſe ſubducerent, ſanctiſſimus Cyprianus pro talibus meritis, Proſcriptionis gloriam promeruit. Sed cùm hæc plebi ethnicæ non ſufficerent, turbationis impetu, clamore violento, ad Leonem eum populus repetitis ſuffragijs poſtulauit; quorum ille furorem diuino Spiritu nedum ſuadente, ſed propemodùm impellente, prudenter declinans ceſſit: nè per inuerecundam eius præſentiam ſeditio, quæ cœperat, plus prouocaretur. Antè ſuum tamen ſeceſſum, aliquod confeſſionis pro Chriſto ſpecimen edidit. In ipſo autem ſeceſſu, etſi abſens corpore, ſpiritu tamen, nec actu, nec monitis defuit, quò minus ſecundùm Domini præcepta fratribus conſuleret. Teſtantur hoc abundè illius epiſtolæ ſumma vigilantia & ſolicitudine refertæ. Et quidem cùm alia multa abſens ſuo gregi prouideret, tum conſtitutis, qui ſua vice fungerentur, Tertullo presbytero poſteà Epiſcopo, & Rogatiano ſeniore poſtmodum martyre, Britio denique

Perſecutio in Chriſtianos recrudeſcit.

Cyprianus ad Leonem petitus.

Fuga eius prudens & vtilis.

Solicitudo S. Cypriani pro Eccleſia ſua in exilio.

Scripta quædam eius in exilio.

deniq; & Numidico presbyteris, ipſe libros de Spe ctaculis, de Diſciplina & Bono pudicitiæ, & de laudibus Martyrij elucubrauit.

Lapſi ſacrificati & Libellatici: quo modo ſint recipiendi ad communionē & reconciliandi.

Atqui abſentis Cypriani animum angebat hau parum lapſorum (quos ſarificatos & Libellatico vocat) impudentia; qui, quum initio Decianæ per ſecutionis ſacrilegis contactibus manus ſuas atqu ora maculaſſent, vel nefandis libellis conſcientiam polluiſſent, exambibant (inquit) ad Martyres paſ ſim; Confeſſores quoque importuna deprecation corrumpebant, vt ſinè diſcrimine vel examine ſin gulorum darentur Libellorum milia. Immò verò presbyterorum quorundam temeritas, qui ſiuè pre ce, ſiue precio conducti, pacem temerè Lapſis da bant, citrà Epiſcopi conſcientiam. Qua de re ſuam ipſe in Epiſtolis ita definit ſententiam, vt antè exa ctam pœnitentiam, antè exomologeſin factam, antè manum ab Epiſcopo & Clero impoſitam, ad communionem non admittantur Lapſi, neque nomen eorum in Eccleſia recitetur. Ita tamen vt ijs, qui infirmitate deprehenſi eſſent & pœnitentes communicationem deſiderarent, ſubueniretur. Hæc autem piè non minùs quàm prudenter à Clero Carthaginenſi fieri volebat; nè ex facili indulgentia vigor Eccleſiaſticæ diſciplinæ eneruaretur, fibulaque diuinæ cenſuræ ſoueretur: ſi gregatim paſſimque nulla habita diſtinctione proprij cuiuſque delicti, nec irrogata legibus Eccleſiaſticis ſtatuta pœna, præmaturè nimis in Eccleſiam admitterentur.

Epiſt. 10. 11. 12.

Aliæ B. Cypriano acreſcunt tribulationes.

Acceſſit abſentis Cypriani animo tabeſcenti dolor maior; acceſſit alia perſecutio, & alia tentatio; quòd infeſta tempeſtas, quæ plebē maxima ex parte proſtrauerat etiā Cleri portionē ſua ſtrage perſtringeret; quod nempè non modò ex Clero quā plurimi Chriſti fidem desererent tormentorum metu; ſed etiam ſemel confeſſi Chriſti Confeſſores, gloriam ſuam vita improba commacularent. Quod

quidam etiam Presbyteri pluſculum ſibi auctoritatis arrogare præſumerent, atq; adeò ſchiſmatis fomēta quædā miniſtrarent. Erāt enim quinq; numero qui temerè nimis pacem & Communionē Lapſis cōcedebant. Alij quidam, & inter hos Nouatus & Fortunatus, omnem omninò pacis ſpē illis præcludebāt. Quum verò ad horum ſcripta reſcribere differret Cyprianus & certi aliquid prætereà de Lapſis nollet antè pacem Eccleſiæ datam ſtatuere; criminibus in vnum conuenientibus, ex vtraque ſibi mutuò repugnante, conflata eſt vna factio.

Haud parum interim cōmendāda venit Cypriani etiam adhuc delitefcentis vigilantia; Caldonio ſiquidem & Herculano Epiſcopis, alijſque presbyteris ſcripſit, vt Feliciſſimū & complices excōmunicarent; idque in hęc verba. *Quum Feliciſſimus comminatus ſit, non communicaturos in mōte ſecum, qui nobis obtemperaſſent, id eſt, qui nobis cōmunicarent; accipiat ſententiā quā prior dixit: vt Abſtentum ſe à nobis ſciat.* Ad plebem verò inſuper ſcripſit Cyprianus, vti diligenter ſibi cauerent à lupis illis Ouile Dominicum infeſtantibus; vt ab eorum contagione diſcederent, & ſermones eorum velut cancrum & peſtem fugiendo vitarent. Seruatus eſt itaq; ad hoc à Domino Cyprianus in ſeceſſu, vt ipſe poſtmodum martyrio deſtinatus, priùs ad Dominum complures ſua exhortatione martyres præmitteret, qui alioqui incētiuo tubæ cæleſtis deſtituti, è fide excidiſſent. Cùm autem in eo ſeceſſu conſtitutus inſigni apologetica ad Romanum clerum ſcripta, doceret eam fugam nequaquam ex formidine, ſed ex Domini præcepto ortam eſſe, tum Carthaginenſem Clerum præclarè docuit monuitque, quā ſolicitudine pauperes atque vinctos tractarent. Et quia hoc fixum ei in corde erat, vt in carcere cōſtitutis fidei confeſſoribus omne exhiberetur officium, dedit in mandatis, vt corpora eorū, qui in carcere defuncti eſſent, perindè ac martyrum curarentur. Admonet & illud magnoperè, vt dies eorum, quibus

Eccè tibi hæretici antiqua excommunicationis forma, Epiſt. 38 & 39.

Abſens Cyprianus diligenter curat Eccleſiam Carthaginēſem.

Matth. 10.

Martyrum festiuitas.

quibus ex hac vita migrarent, diligenter adnotarent: vt instar Sanctorum martyrum certis diebus, more maiorum, eorum celebritas die anniuersaria ageretur oblatione sacrificij.

In eodē quoq; secessu cum positus ad confessores adhortationem, & extorres obiurgationē scriberet, hortareturque omnes vt sæuientem persecutionem lachrymis, ieiunijs, orationibus reuocare niterentur; tum solutam quorundam flaccescētiū ac declinantium à recto disciplinæ tramite Christianorum vitam & mores corruptos seueriore disciplina astringere conatus est; simul conuenientem quorundam fragilitati adhibens medicinam; nihil non moliēs, vt gregem sibi creditum per aduersa & prospera, per dura & lenia, ad regnum cæleſtis patriæ perduceret. Hinc cū Pōponius eū de virginibus Deo dicatis quid agendū esset consuleret, quæ violata pudicitia integras se adhuc virgines perseuerare iactabant, ipse nomine omniū Episcoporum respondit; detestans quidem vehementer infamē eiusmodi consuetudinem; demùm relaxare magna ex causa votum simplex cōsultiùs existimans, quam hisce turpitudinibus Ecclesiam infamari.

Cyprianus dispensat votum simplex castitatis.

Epist. 62. Vide in ea Notat. Pamelij. 9.

Intereà cū vir sanctissimus modis omnibus pro salute suorum laboraret, quid demum diuinitus sibi fuerit reuelatum, necessitate exposcente, ne ipsorum animi tot tantisque malis consternati deficerent propalauit; Pacē quippè breui Ecclesiæ restituēdā. Elapso igitur primo persecutionis anno & secūdo iā inchoato, cū morte Decij planè reddita esset Ecclesiæ pax, Cyprianus Carthagini restitutus, quod antè literis pollicitus fuerat, commemorationes sanctorū martyrū oblatione sacrificij incruenti vnà cū suis solenniter celebrauit, aliosque sacræ disciplinæ ritus, qui persecutionis furore intermissi videbantur, restituit. Reddita autem pace: accidit dira admodū Barbarorū incursio in Numidiam, à quibus cōplures Christiani captiui abducti sunt; quo tēpore Numidiæ Episcopi

Cyprianus diuinitùs admonitus prædicit pacem.

Quamdiu latuerit S. Cyprianus in exilio.

En commemorationes Sanctorum in Sacrificio Missæ.

datis ad Cyprianum litteris rogarunt, vt pro redimẽdis captiuis pecuniã colligere dignaretur. Qui, collecta ex more Christianis indicta, pecuniæ summã ex fidelium liberali collatione coactam mittens, ad eosdem Numidiæ Episcopos scripsit epistolam in qua, tanquam in viua tabula expressa, relucet pulcherrima, in dilectione fratrum, illorum temporum Ecclesiæ facies.

Epist. 60.

Erupit postmodùm lues dira, & detestabilis morbi vastitas nimia; innumeros per diem populos à sua quemque sede abrupto impetu rapiens, continuatas per ordinem domos vulgi frementis inuasit. Horrere omnes: fugere; vitare contagium; exponere suos impiè; quasi cum illa peste morituri etiam mortem ipsam aliquis posset excludere. Iacebant interim tota ciuitate non iam corpora, sed cadauera plurimorũ, & misericordiam in se transeuntium contemplatione sortis mutuæ flagitabant. Nemo ad ea misericordiæ reflexit oculos; sed lucro omnes crudeli inhiabant. Nemo similis euẽtus recordatione trepidauit: nemo fecit alteri, quod sibi fieri voluit. Quid inter hæc egerit Christi & Dei Pontifex, qui pontifices mundi huius tanto plus pietate, quanto religionis veritate præcesserat, scelus est præterire. Aggregatam primò in loco vno plebẽ, de misericordiæ bono instruit: docens diuinæ lectionis exemplis, quantũ ad promerendum Deum prosunt officia pietatis. Tunc deindè subiungit, non esse mirabile, si nostros tantùm debito charitatis obsequio foueremus; eum perfectum posse fieri, qui plus aliquid publicano vel ethnico fecerit; qui malum bono vincens, & diuinæ clementiæ instar exercens, inimicos quoque dilexerit; qui pro persequentium salute, sicuti Dominus monet & hortatur orarit. Distributa sunt ergò continuò pro qualitate hominum atque ordinum ministeria. Multi qui angustia paupertatis, beneficia sũptus exhibere non poterant, plus sumptibus exhibebant, compensantes proprio labore mercedẽ diuitijs

Horrenda pestis totam penè vastat Africam.

En eximiam miseriam.

Egregia Cypriani pietas & charitas tempore pestis.

Matth. 5.

omnibus

omnibus chariorem. Et quis non ſub tanto doctore properaret inueniri in parte aliqua talis militiæ, per quam placeret & Deo Patri, & Iudici Chriſto, & tam bono interim Sacerdoti.

Peſtis, fames ac bella: Dei flagella.

Graſſabantur interim vnà cùm peſte fames pariter atq; bella; nam Perſarum motus recrudeſcebant, iamque Armeniam occupabant, totumque Romanũ Imperium acerbiſſimis cladibus affligebatur; idque ijs potiſſimum temporibus, quibus eius *a* Imperatores publicis edictis deorum cultum magis magiſque inſtaurare (qui iam propemodum frequentia Chriſtianorum prӕterlapſus erat) & reſtituere conabantur, imperatiſque omnibus ſacrificijs, & vel ijs, vel eorum ſanguine, qui non facerent, deos placare ſtudebant. Iuſultabant enim vbique Chriſtianis Gentiles, ipſoſque, quod deos contemnerent, malorum omnium eſſe cauſam, ſolito more iactabant, ac procacius exprobrabant.

a Gallus & Voluſianus.

Cùm verò hӕc in Chriſtianos per Demetrianum in Africa his diebus Proconſulem, atque alios ethnicos in dies magis magiſque ipſorum omnium ore diffamarentur, S. Cyprianus haud diutius ferenda cenſuit; quare eo argumento ad eundem apologeticam & inuectiuam pariter ſcripſit orationem; in cuius exordio vir licet ſtudio modeſtiſſimus, & natura placidiſſimus, tamen diuinę religionis ardore ſuccẽſus, ſacerdotali vigore pollẽs, eandẽ calumniã celſiori animo cum pluribus diluit, tum etiam in ipſum, ac reliquos impios, cladium omniũ culpam iure reijcit.

Cyprianus in Demetrianũ pro Chriſtiana pietate inuenitur.

Nouæ calũniæ in Cyprianũ à ſchiſmaticis.

Cæterùm anno ſedis illius ſexto rurſus à ſchiſmaticis nouis eſt calumnijs impetitus; quas vnus ex illis Florentius Pupianus ſcriptis ad eum literis conſarcinauit: magnoque faſtu; perindè ac ſi iudex illius eſſet, vt ſe illis purgatet, admonuit. At quem Cyprianus reſcribens (vt par erat) ironia ſemper eluſit, & ſui erroris, quo ſe emendaret, prudenter eum admonuit.

Eodem

Controuersia olim in Ecclesia, nũ ab hæreticis baptizati rebaptizandi essent.

Eodem tempore, Nouatianorum & Cataphrygarum occasione magna inter Episcopos agitata est controuersia: Num qui ab hæreticis baptizati erant, cùm ad Catholicam se conferrent Ecclesiam, essent denuò baptizandi. Et quidem quòd Nouatiani, & antè eos Cataphrygæ soliti essent, quos ab Ecclesia Catholica diuulsissent, vt immũdos denuò baptizare id prouocauit ad æmulationem quosdam Episcopos, in Africa potissimum cõsistentes, eorumque Primatem sanctissimum Cyprianum; qui baptizatos ab hæreticis denuò lustrandos asseruit, lustrauitque; quòd negaret vllum apud hostes Ecclesiæ reperiri posse baptisma; quòd vnum tantum esset & in vna Ecclesia collocatum. His accedebat, quòd omnes propemodùm scripturæ diuinæ tum ex veteri, tum ex nouo Testamento petitæ, in hoc ipsum vna sententia visæ sunt conspirare; dum quæ ab impijs facta essent, quo sacratiora, eo execrabiliora Deus habuerit, ac penitus improbarit. Veruntamen in eo Cyprianus vindicandus est, à Nicephori calumnia, qua mendacissimè ait, eum non aliter recipere consueuisse lapsos; qui in persecutione negassent, quàm per sanctũ baptismum. Quæ quidem cùm à Cypriano planè abhorreant, tum S. Augustinus Cyprianum ab illo errore rebaptizationis excusat; quòd Agrippinus, qui Carthaginẽsi Ecclesiæ antè eum antistes præfuerat, primus antiquam Ecclesiæ consuetudinẽ qua ratꝰ haberetur hæreticorum baptismus secundùm Catholicæ Ecclesiæ formam collatus, prætextu quodã pietatis conuulserit, cæterosq; Africæ Episcopos per Cõcilij sententiam in eundem errorem protraxerit: prorsus vt Cyprianus receptæ consuetudini, rationibus veri similibus confirmatæ, refragari non posset. Veruntamen eum talem sententiam postmodũ correxisse, seq; in vnitate Romanæ Ecclesiæ continuisse, neque vnquam à Stephano Papa Apostolica communicatione priuatum, dubium non est.

Niceph. lib. 6. cap. 2.

August. de baptis. contra Donatistas lib. 2. cap. 9.

Vide Hieron. contrà Luciferianos.

Cæterum vt longissimis, quæ supersunt, ambagibꝰ

omissis,

Acta legitima Paßionis S. Cypriani, ex Tom. 2. Annal. C. Baron.

omiſſis, ad tanti tamque pręclari martyris agonē veniamus, Imp. Valeriano quartum & Gallieno tertiū Conſulibus, tertio Kalendarum Septembrium, Carthagine Paternus Proconſul dixit Cypriano; Sacratiſſimi Imperatores datis ad me literis mandant, vt cunctos ad deorum venerationem compellā. Tu ergò quid reſpondes? Cui antiſtes; Chriſtianus ego sū, & antiſtes. Nullos noui deos præter vnū cæli terræq; conditorem; cui deſeruimus; quemque die ac nocte, non ſolū pro nobis ac noſtris hominibus, ſed & pro ipſorum incolumitate Imperatorum deprecamur. Tum Proconſul, in hac ergò voluntate, inquit, perſeueras? Reſpondit Cyprianus; Bona voluntas, quæ Deum nouit, immutari non poteſt. Et proconſul poteris ergò tu ad vrbem Curibitanam exul proficiſci. Et quia inuictiſſimi Imperatores non ſolùm de Epiſcopo, ſed & de presbyteris omnibus mandatū mihi ſcripsēre, equidē ex te ſcire volo, qui ſint presbyteri, qui in hac ciuitate conſiſtunt. Reſpondit Cyprianus; Cum legibus veſtris benè atque vtiliter cenſueritis, delatores nos non eſſe, nequaquam à me detegi & deferri poſſunt. Tunc Proconſul, Cautū eſt, inquit, inſuper pręcepto Imperatorum, nè aliquibus in locis conciliabula fiant. Si quis itaque præceptum hoc tā ſalubre non obſeruauerit, capite plectetur. Reſpondit Cyprianus; Quin tu quod tibi præceptum eſt exequere.

Præclara Cypriani cōfeßio.

Cyprianus alios prodere recuſat.

Mittitur in exilium.

Tunc Proconſul ilico virum ſanctum exilio dānauit, Curubimq; proficiſci iuſſit; vbi primò ipſo die, admirabili viſitatione Deus de martyrij gloria eum ſecurū reddere dignatus eſt. Nam nōdum ſomni quiete ſepulto apparuit iuuenis vltrà modùm enormis; qui cum me, inquit, quaſi ad prætorium duceret, videbar mihi tribunali ſedentis tum Proconſulis admoueri. Is vt in me reſpexit, annotare ſtatim cœpit in tabula ſententiam, quam non ſciebam: nihil enim dē me ſolita interrogatione quæſierat. Sed enim iuuenis, qui à tergo eius ſtabat admodū curioſus legit,

Viſio Cypriani.

legit, quidquid fuerat annotatum. Et quia id verbis proferre non poterat, nutu declarante monstrauit quid in litteris tabulæ illius haberetur. Manu enim expansa & complanata ad spathę modum, ictum solitæ animaduersionis imitatus, quod volebat intelligi, ad instar liquidi sermonis expressit. Intellexi sententiam passionis futuram; rogare cœpi & petere cõtinuò, vt dilatio mihi vel vnius diei prorogaretur, donec res meas legitima ordinatione disponerem. Et cum preces frequenter iterassem, rursus in tabula cœperat nescio quid annotare; Sensi tamen de vultus serenitate, Iudicis mentem quasi iusta petitione commotam. Sed & ille iuuenis, qui iamdudum de passionis indicio gestu potius quã sermone prodiderat, clandestino identidem nutu, concessam dilationem quæ in crastinum petebatur, contortis post inuicem digitis significare properauit. Ego, etsi de gaudio dilationis acceptæ læto admodum corde exultarem, metu tamen interpretationis incertæ sic tremebam, vt reliquiæ formidinis cor exultans adhuc toto pauore pulsarent.

Quid hac reuelatione manifestius? quid hac dignatione fœlicius? Antè illi prædicta sunt omnia, quæcunq; postmodũ subsequuta sũt: nihil de Dei verbis imminutum, nihil de tam sancta promissione mutilatum. Sequenti nãque anno (dies enim pro anno in visione accipiendus est) ipsa eadem die, qua Curubim exul peruenit, martyrium subijt. Porro toto illo anno totis viribus in fouendis Ecclesiæ suæ membris incubuit, scriptisq; literis, suos ad metalla & carceres abreptos, consolari confortareque conatus est. Extant illę lectu sanè dignissimæ; siquidem mirificè in ijs Christiani nominis excellentia relucet; quæ eo gloriosior redditur atque præclarior, quo magis fuerit afflictata molestijs, ac rebus fatigata contrarijs. Legat eas attendatque quilibet; vtpote nouissimos cygneos viri sanctissimi cãtus; qui mirificũ quẽdã reddunt flagrãtis spiritus cũ suauitate concentum.

Visionis veritas.

Est Epistol. 77. 78. 79. 81.

Cùm

Cum enim nihil penes eum antiquius eſſet, quã Dei verbum aſsiduò prædicare, & quotidianis Euangeliorum tractatibus fidei & ſcientiæ incrementa fidelibus præſtare; tum ſeculo illo intumeſcente & diræ quælibet Chriſtianis minitãte, ille ſeruos Dei (prout dabatur occaſio) exhortationibus Dominicis inſtruebat, & ad calcandas paſsiones huius temporis, contẽplatione ſuperuenturæ claritatis animabat. Videlicet tanta illi fuit ſacri cupido ſermonis, vt optaret ſic ſibi paſsionis vota contingere, vt dum de Deo loqueretur, in ipſo ſermonis opere necaretur. Et hi erãt quotidiani actus deſtinati ad placentem Deo hoſtiã ſacerdotis.

Mirus ardor prædicandi verbũ Dei in Cypriano.

Inter hæc Aſpaſio Paterno Procõſuli ſucceſsit Valerius Maximus Proconſul; qui S. Cyprianũ ab exilio reuocatum ſuo iuſsit conſpectui præſentari, Cumque electus à Deo martyr ab exilio de ciuitate. Curibitana Carthaginem regreſſus eſſet, morabatur in hortis ſuis (quos inter initia fidei ſuæ venditos & Dei indulgẽtia reſtitutos poſsidebat) ibidem indies glorioſi certaminis fidem expectans. Sed contingit, vt Proconſul miſsis eò *a* Frumentarijs, illum Vticam, vbi is agebat, perduci præciperet: vt vbi capitis ſupplicium ſubiret. At verò Cyprianus, nè Vticam perduceretur, ad modicum temporis ſpatium ſeceſsit, vt Carthagine, quod id ſciret ſuæ Eccleſiæ expedire, glorioſum agonem abſolueret. Cupiebat enim, quos aſsiduè tractando ſanctis imbuerat diſciplinis; quoſque amantiſsimos filios iugiter verbi lacte potauerat; eiſdem totius Chriſtianæ doctrinæ compendium, abſolutiſsimam virtutum omnium formam, ſinceriſſimamque perfectionem ſanguine conſignatã, atque hiſce martyrij illuſtribus notis ſuum erga illos immenſum amorem teſtatum relinquere.

a. Frumẽtarij, erant milites alicuius militiæ ordinis, qui ad exſequenda mãdata Principum in diuerſa loca mittebãtur.

Cyprianus latitat aliquamdiu, vt Carthagine martyrium ſubeat.

Et accidit res ex animi ſentẽtia. Et ſi enim nõ intrà Carthaginis mœnia certamen ſubijt, tamen cum ſeſe tota vrbs ad locum martyrio conſtitutum effunderet, perindè fuit ac ſi in meditullio eiuſdem ampliſsimæ

vrbis

vrbis passus esset. Erat locus ille, Sexti, nominatus, quòd sexto à Carthagine lapide distaret. Ad eum locum Galerius Maximus Proconsul instaurandæ valetudinis gratia commigrauerat, illucq́; Cyprianum in hortis hactenùs commorantem ad se perduci iussit. Processit ergo animo sublimi martyr, & in domum .a. Principis à Prætorio reuertebatur, cùm subitò per Carthaginem totam sparsus rumor increbuit, productum esse iam Thascium; quem, præter celebrem & gloriosa opinione notitiam, etiam de commemoratione præclarissimi operis nemo non nouerat. Concurrebant vndiqueuersùs omnes ad spectaculum, fidelibus pro deuotione fidei gloriosum, gentilibus & dolendum. Receptum eum tamen & in domo Principis constitutum; vna nocte continuit custodia delicata. ita vt amici & chari suauissimis non modò sermonibus, sed & epulis pariter cum eo fruerentur. Interim plebs tota solicita nè per noctem aliquid sine conscientia sui fieret, antè fores Principis excubabat. Id vt comperit Cyprianus, ne quid dispendij pateretur virgineus pudor, puellas custodiri mandauit. Neque enim, vicina licet corporis morte mori in animo pastoris vigilantia pastoralis poterat.

Locus sexti.

.a. *Is Princeps erat stator officij.*

Per officium verò intelligitur hic magistratûs apparitura, ipsaq́; palatina militia.

Cyprianus proximè moriturus curã agit de virginibus.

Denique vt illuxit dies alius, ille signatus, ille promissus, ille diuinus, quem si tyrannus ipse differre voluisset, nunquam prorsus valuisset, egressus est domum Principis inuictus Christi athleta Cyprianus, agminibus multitudinis mixtæ ex omni parte vallatus. Tanta enim vtriusque sexûs multitudo latera eius stipabat, quasi ad expugnandam mortem, manu facta, venisset. Vbi autem ad Prætorium ventum est, nondum procedente Proconsule, secretior locus datus est; vbi cùm post iter longum nimio sudore madidatus sederet, sedile fortuitò erat tectum linteo, vt & sub ictu passionis, Episcopatus honore frue-

Milites tesserarij dicebantur, qui tesseram nempè præceptum Ducis per contubernia militum nunciabant.

retur. Ibi verò quidam ex tesserariis, quonda
Christianus, res suas obtulit; quasi vellet ille v
stimentis suis humidis ficciora mutare; qui vid
licet nihil aliud in rebus oblatis ambiebat, quà
vt proficiscentis ad Deum martyris sudores ia
sanguineos possideret. Cui ille respondit; Medel
adhibemus querelis, quæ hodiè forsitan non
runt. Quid plura? Subitò Proconsuli nunciatu
est; producitur: admouetur. Interrogatus, Tu
Thascius Cyprianus? Respondit: Ego sum. Tu

Sistitur Proconsuli.

Proconsul; Tu, inquit, Papam te sacrilegæ ment
hominibus præbuisti? Cyprianus respondit: Eg
Rursus Proconsul; Iusserunt te sacratissimi Imp
ratores cæremoniari? Respondit Cyprianus; No

Constantia eius.

facio. Fac quod tibi præceptum est; in re tam iu
sta, nulla est consultatio.

Impia Sententia in Cyprianum lata.

Tunc Galerius maximus, habito concili
sententiam vix ægrè dixit verbis huiusmodi; Di
sacrilega mente vixisti, & plurimos nefariæ tib
conspirationis homines aggregâsti; & inimicu
te diis Romanis & sacris legibus constituist
nec te pij & sacratissimi Principes Valerianus
Gallienus Augusti, & Valerianus nobilissimu
Cæsar ad sectam cæremoniarum suarum reuoca
re potuerunt; Et ideò, cùm sis nequissimoru
criminum auctor & signifer deprehensus, eris
pse documento iis quos scelere tecum aggregá
sti: sanguine tuo sancietur disciplina. Et his di
ctis, decretum ex tabella recitauit; Thascium Cy
prianum gladio animaduerti placet. Cyprianus

En feruidã subditorum in Pastorem charitatem.

accepta sententia, dixit: Deo gratias (Addunt he
alia Acta) qui me à vinculis huius corporis di
gnatur absoluere.

Birrũ quid sit vide apud Baron Tom. 2.

Lecta hac sententia, turba fratrum incredibil
amore Episcopi sui accensa exclamabat: Et no
cum ipso decollemur. Vario deinde clamore hin
indè exorto, fratres eum ad certaminis locũ pro
sequuti sunt. Vt verò ad agrum Sexti peruentum

est,

est, ilicò se lacerno bitro exspolians, fixis in terram genibus, admiranda cum pietate preces Domino fudit; Deinde dalmatica diaconibus tradita, venientem spiculatorem * viginti aureis donari præcepit. Fratres verò infusi lachrymis, orarijs & linteaminibus sanctum cruorem excipere præparabant. Tanti enim sacras martyrum reliquias faciebant fideles, vt sudoris, si possent, guttas haurirent, & stillas sanguinis etiam persecutore vidente & inuidente, atque exserto gladio minitante, qualibet arte susciperent, atque reconderent. Mira res; eodem planè tempore duplici victoria vincitur crudelis impietas; sanguine martyris, & fide credentium.

** al. viginti quinque.*

En studium antiquorũ fidelium, in colligendis martyrum reliquijs.

Intereà martyr manu sua oculos sibi texit; cumque lacinias manuales ligare sibi non potuisset, Iulianus presbyter & Iulianus subdiaconus ei hoc officij præstiterunt; atque ita demùm Centurionis manu capite truncatus, victrix anima ad Dominum migrauit. Sacrum eius funus fuit à Christianis magna sanè pompa & magno triumpho, clero diuersarum classium atque scholarum cum cereis & facibus præcedente, curatum; & in via Mappaliensi sepulturæ honorificè mandatũ. Imperterriti enim Christiani, nequicquam planè consueti officij in antistitis sui funere antè persecutoris oculos magna constantia agẽtes prætermittere voluerunt; quòd cuperent omnes (vt eadẽ Acta testantur) vna cum suo ipsorum Episcopo decollari. Fuit huius præclari martyris Græcis quidem celeberrima solennitas; In qua S. Gregorius Nazianzenus præclaram habuit orationem: Sed tam ipse quàm Metaphrastes, ac cæteri Græcorum, errore lapsi sunt, dum eundem esse existimârunt cum Cypriano mago; qui passus est (circa annum Domini 311) cum Iustina virgine; nomine nimirum & martyrij titulo decepti: dum reuerà multis differentiis constet inter se esse distinctos.

Decollatur S. Cyprianus.

Vide hic antiquum ritũ sepeliendi Christianos.

Christianorũ magnanimitas.

Hæc C. Bar. in Notat. ad Martyr. Roman. cui adstipulantur Lippoman. Pamel. & veteres latini oẽs.

MARTYRIVM S. NICETAE GOTTHI

C. Baron. Annal. Tom. 4.

Ex eo quod est per Metaphrasten. Coronatus e[st] temporibus Gratiani Imp. sub Athanarico Gotthorum Rege, circa annum Domini 370.

15. Septẽb.

Patria eius

NIcetas cuius hodiè victricia celebramus cer[tamina], Gotthica prosapia apud fluuium I[strum] (quem Danubium appellant) oriundus, pr[i]mos apud gentem barbaram tam propter gener[is] claritatem, quàm propter alias animi & corpor[is] dotes sanè eximias, nactus honores, studio virtu[tis], Gotthorum intemperantiam feritatemq[ue] præclarè vitauit. Hic à primis annis Theophi[li] Gotthorum antistitis disciplinis imbutus, hau[d] contemnendum admirandæ virtutis specime[n] præbebat; quod postmodùm ita in gente ill[a] eluxit, vt magna pars dæmonis seruitute op[-] pressa, per eum in Christi libertatem vindicat[a] fuerit.

Theophilus Gotthorum Antistes: eius director.

Cùm enim in gente Gotthorum bella erupi[s]sent intestina; mutuisque se cædibus, factionu[m] capita * Phritigernes & Athanarichus fœdaren[t]. Athanarichus suscepta maximis copiis expedit[i]one aduersarium profligauit: & lætabundus tr[o]phæa vbique erexit. Phritigernes autem reb[us] suis planè diffisus ad Romanum confugit imp[e]rium, opem à Valente Christi inimico imploratu[-] rus. Valens verò afflictum exulem benignè su[-] sceptum omni ope munire instituit: Thraciun[-] que exercitum ei assignauit; quorum transmissi[s] * Istro fluuio infesta signa intrepidus in hoste[m] duxit. Itaque ferentes diuinam Christi crucem præcedentem omnes suas copias, impressione f[a]cta, Athanarici copias in effusam fugam compu[-] lerunt: & ingẽti multitudine ferro concisa, Ath[a]naricum egrè fuga elapsum omnibus viribus ex[-] uerunt. Hæc tàm præclara victoria, quam Cruci[s] benefici[o]

Bellum intestinum Gotthorum.

**al. Fridigernes.*

** Danubio.*

En Crucis vsum antiquũ à militib. in bello exhibitum.

beneficio nemo non acceptam referebat, multis Gotthorum Religionem Christianam amplexandi occasio fuit.

Theophili successor in Episcopatu.
** Vlphilas.*

Intereà Theophilo vitæ munere cum sanctitate perfuncto, * Vrphilus præclari viri successor omni contentione teneram adhuc in Gotthorum animis religionem confirmare non destitit, effecitque vt res Christiana apud barbaros mirificè multiplicata, indies magis magisq; efflorésceret. Athanarichus autem cum procedéte tempore ab accepta clade respirâsset, tandemq; in pristinum locum reuertisset, ilicò præcipiti furore à Christi cultoribus vindictam expetere aggressus est. Erat tùm Nicetas omnium Christianorum cùm generis dignitate tum pietate facilè princeps; qui publicè, priuatim Christi nomen annunciabat; omnesque, qua poterat, Christianæ eloquentiæ præstantia, ad religionis pietatisque amorem inflammabat. Cùm autem præclara serui Dei virtus & animi magnitudo cunctis Christianis admirationi esset, tum ipsos Dei hostes, ac Athanarichum præcipuè incredibili indignatione commouit; accenditque, vt tam egregiam & excelsam virtutem internecione delere aggrederetur. Quæ Nicetas flocci faciens, admiranda alacritate cœptum Euangelij opus prosequebatur.

Egregia Nicetæ virtus, in conuertendis ad Christum ethnicis.

Nicetas variè cruciatur & vexatur, vt fidem deserat.

Fremebant interim aduersarij; minabantur; ac tandem furentis animi ira victi repentè martyrem inuadunt eo tempore quo prædicabat; trahunt, vrgent, vt fidem abiuret. At ille nec verbis, nec factis pietatem deserens, illorum insuper furorem impietatemq; constanti grauitate arguebat. Minitantes autem horrêda supplicia deridebat; asserens cruciatus & torméta pro Christi nomine inflicta, Christianis summæ delectationi & honori esse. Tum illi impetu facto eum conterût, & omnibus penè corporis partibus fractis, in rogum ardenté coniiciût. At verò martyr in mediis

Eius constantia.

In ignem missus absoluit martyrium.

flammis præ gaudio exultans, nunc Christi bonitatem gloriamque hymnis & psalmis celebrabat, nunc circumfusam multitudinem ad religionis Christianæ amorem & virtutis constantiam hortabatur; donec extremum spiritum in ea confessione exhalaret.

Corpus eius ab igne mãsit illæsum.

Aderat insigni pietate vir Marianus, Cilix genere; è Mopsuestia ciuitate oriundus; qui intempestæ noctis silentio sacrum martyris corpus ex ignis reliquiis eripuit, ac thecæ inclusum in patriam domum suam transtulit. Vbi cùm miraculorum gloria indies coruscaret, Mopsuestiani cõmuni deuotione excitati, honorificum tanto martyri templum exstruxerunt; in quod ab Auxentio vrbis illius Episcopo debita cum veneratione translatum est: ibidemque multis & magnis clarum miraculis quiescit.

Templum ei excitatur in Mopsuestia.

Inibi miraculis claret.

VITA S. AICHARDI, *al. AICHADRI Abbatis *Gemmeticensis; propè Valencenas in Præpositura Hasprensi Hanoniæ quiescentis: Ex ea quæ est per Fulbertum. Claruit circà annum Domini sexcentesimum octogesimum.

** al. Gimegiensis.*

C. Bar. in Notat. ad Martyr. Rom.

15. Septēb.

INter nobilissimas Aquitaniæ vrbes haud postremas obtinet Pictauis; cùm aliis dotibus, tum Sanctorum patrociniis inprimis inclyta. Huius intra mœnia miles quidam Anscharius nomine, claris natalibus ortus, & diuitiarum opumque gloria præstans, ducta in matrimonium Ermena æquè nobili & generosi sanguinis fœmina, inter conciues vitam nulli inuidiæ affinem (quod rarum esse constat) ducebat. Accidit autem, vt vxor insigni pietate ac præcipua in pauperes benignitate matrona filium pareret; cui Aichardi nomen fuit impositum. Qui sacro lustratus fonte, & intra patrios enutritus lares, mox vt primos intelligentiæ annos attigit, tam multiplici cœpit vir-

Patria & Parentes eius.

Aichardi virtus in tenera adhuc ætate.

tutum

tutum omniũ emicare ſplendore, vt parẽtes haud dubiam in eo ſummę virtutis ſpem repoſitam haberent. Intereà cùm pater, militaris gloriæ laude celeberrimus, militaribus eum negotiis aſſueſcere vellet, mater è contra reluctari, filiumque in magno partus diſcrimine, diuinis cultibus per votum à ſe deſtinatum eſſe dixit. Cumque pater votum pertinaci contentione improbaret, velletque modis omnibus filium ad ſummos militaris gloriæ honores prouectum, ecce Aichardus ad dirimendam litem medius interuenit, dixitque: Me ſanè, niſi mors, à Chriſti militia auellere non poterit.

Erat eo tempore in finitima regione vir prudentiæ opinione in primis celebris: cui principes & magnates filios ſuos diſciplinis optimis imbuendos tranſmittebant. Multi enim ex eius diſciplina moribus & eruditione præſtantiſſimi prodibant: quorum deindè virtutes in Eccleſia cum ingenti omnium admiratione relucebant. Huius igitur fama excitatus optimæ indolis & generoſi animi puer, ilicò eum adiit, & parentibus nequaquam inuitis in eius ſeſe diſciplinam tradidit; & quidem cùm omnes morum & eruditionis ſpecie emicarent, tum ille cæteris longè ſuperior, tenera adhuc ætate (Decennis quippè) cunctis admirationi erat. Erat locus cæleſtis diſciplinæ opinione celeberrimus Anſionis nomine; in quo ingens monachorum turba ſub regularis vitæ diſciplina piè admodum Deo militabat. Eò iam duodennis properans, coma capitis de more depoſita, ſuaue Chriſti iugum conſtanti non minus quàm ardẽti animo amplexatus eſt. Et quidem parentes quãquam eximio animi dolore propter filium crucientur, quòd cernerent tenerã ætatẽ tantis laboribus ſubditam, tamen poſtquam admirandas illius virtutes & auribus & oculis haurirent, pri-

Tradit ſe in diſciplinam cuidam ſancto viro.

Mirus profectus eius.

Cõfert ſe ad monaſteriũ Anſionis.

ori tristitia & luctu in gaudium conuerso, & fil & filio gratulabantur; quòd propter eum hau dubiam à Deo benedictionem sperarent. Na cæci, claudi, aliique varia clade depressi, Ang licis monitis ad eum ire iubebantur; optata mox salutem percepturi. Celebrabatur mi omnium gaudio & exultatione Aichardi nome per vicos & plateas cantica illius in laudem res nabant; cumq; homines iussu viri Dei silere cog rentur, dæmones ex obsessis fugati corporib virtutes eius sanctitatemque prædicabant.

Claret multis miraculis.

Iamque viginti annorum cursum à primis dolescentię annis in stadio virtutis illius expleu rat, cum die quodam à fratribus ad opus obed entiæ missus, longiùs à monasterio digreditu psalmodię cursum ex more solus decantans; & e ce repentè vox cœlitùs ad aures eius demissa in sonuit: *Ibunt Sancti de virtute in virtutem.* Ea vo vt summo illi gaudio fuit, ita acriores multò st mulos addidit ad summum virtutis culmen vir liter conscendendum. Itaque arctioribus indi ieiuniis & vigiliis carnem domare; præsentis v tæ curas penitùs negligere; assidua mente & co gitatione cœlestibus inhærere; charitatis oper indefessè sectari: denique nihil non moliri, vt no modò suam, sed & aliorum salutem in tuto co locaret.

Psalm. 83.

Audit cælitùs vocem.

Tendit ad perfectiora.

Hinc pia illi in primis solicitudo, quomod parentem, diuitijs inclytum & delicijs assuetum ad strictioris vitæ viam alliceret; suaderetque, v opes & possessiones amplissimas, ad vnius De cultum transferret. Nec mora; Fusis pijs ad Deum precibus, fiducia rei benè gerendæ plenus patrem aggreditur, & multis verbis grauissimaque orati one pro voto commonet, vt ex hæreditarijs boni Ecclesiam Deo construat. Annuit benignè pater eique non modò ingentem auri & argenti vim sed & vicum Quintianum cum possessionibus amplis-

Pater ei vicum Quintianum offert, vt in eo monasteriũ construat.

amplissimis tribuit, vt in eo cœleste domicilium construeret. Hac parentis voluntate magno cum gaudio accepta, * Ansolaldum Pictauiensem adijt antistitem, (eius enim in diœcesi locus situs erat) vt nouum condendi monasterium ab eo facultatem impetraret. Annuit non modò libēs antistes, sed & primus omnium manum operi admouit; perfectumq; oratorium Virgini Matri sacrum dedicauit: & donis ac muneribus testamento collatis monasticæ vitæ institutum roborauit. Igitur ordinatis omnibus, quæ loci & temporis opportunitas exigebat, Aichardus omni studio & diligentia ilicò Christianæ militiæ athletas sanè egregios sub signis collegit, tantaq; dexteritate ac gratia disciplinam instituit, vt passim omnes in magnam sui admirationem pertraheret.

** al. Ansoaldum.*

Constructo monasterio multos congregat monachos.

Ea tempestate Gimesiensis cœnobij Abbas Philibertus, vir maximarum virtutum laude ornatissimus, impij Ebroini Maioris domus scelerata fraude in maximum B. Audoëni Rothomagēsis Episcopi odiū inciderat; prorsus vt B. Antistes, iniqui viri calumnijs deceptus, tetro eum ergastulo concluderet. Ex quo, cùm re patefacta, non sine honore per eundem sanctum Episcopum fuisset dimissus, & in pristinum dignitatis gradum restitutus, vir Domini timens, ne feruescēs Ebroini odium in totum gregem deriuaret, illius furori ad tempus cedendum ratus, decreuit ab eo cui præerat loco longiùs recedere, & eremiticæ vitæ laboribus tamdiu sese exercere, donec concitatus Ebroini furor conquiesceret, & terras ac possessiones monasterij assiduis vastare incursionibus cessaret. Intereà nè pius Christi grex legitimo destitutus pastore penuria diuini verbi interiret, vel certè ad infelicia pascua & salutis inuia declinaret, audita iam antè fama virtutum B. Aichardi, eum consilio, & auctoritate Archipræsulis Audoëni loci illius Rectorem sibi substituit.

Vide hæc plenius in vita S. Philiberti, 20. Augusti. Audoëni verò 24. Augusti.

Substituitur B. Aichardus Abbas Gimesiensis.

Et quidem, dictu mirum, quàm excellens eius in omni genere virtus monasterij istius gubernacula tractauerit. Insultabat quidem ei per se, perque suos satellites inuidus dæmon; sed inanis tentationis suæ spicula semper confusus reportabat.

Residebat quadam die vir Dei in cellula solitarius; cùm animum ipsius vehementer cœpit agitare, quod viribus exhaustis veterana ętas ad regendam tantam Christi familiam (erat enim numerus Deo militantiū nongentorum monachorum) iam sibi sufficere non videbatur. Petiit itaq; à Domino profusis lachrymis, vt quauis consilij sui prouida dispensatione tanti oneris sarcinam alleuiaret; & ecce Sole occidente, cùm fratres membra quieti tradidissent, apparens Angelus Domini habitu coruscans & virgam manu gestans, post longam altercationem cum dæmone habitam, hisce cum verbis affatur; Maior pars horum iam (vt à Domino petiisti) ad expeditionem adscripta est; & hi in primis ex nomine quos hac virga designari mox considerabis; tu diligenter aduerte, & hos nominatim iube mox esse paratos. Quid multis? Vir sanctus noctem illam totam insomnem ducēs, prima luce fratres in auditorium collegit; intellectaq; singulorum eadē nocte habitam visionem, earundē mysteria illis exposuit: ac demum cum & cuncta ex ordine quæ ipse viderat & audierat eis manifestasset, cunctos ad instantem vltimi certaminis horam iubet esse paratos. Nec mora; corpora nuda certatim virgis cædere; pugnis conscia pectora tundere; pura amarissimis admixta lachrymis confessione, aliisque piis pœnitentiæ operibus, contractas animi sordes expurgare; atque omnis corporei alimenti expertes superuenturum diem expectare.

900. Monachi in Cœnobio Gimesiensi.

Apparet S. Aichardo Angelus Domini.

En quomodo sese præparent ad mortem fratres.

Iam quarti diei aurora illuxerat; cùm vniuersi cœlestis alimoniæ percepturi viaticum conueniunt,

niunt, & se suasque animas mutua charitate inuicem commendant. Ecce verò cùm alienata præ nimia amoris dulcedine mente precibus incumbunt, singulorum facies eximia claritatis specie radiare cœperunt. Iamque hora diei tertia inclaruerat, & ecce pars vna tanquam somno quietis resoluta suas Deo animas tradidit; altera verò hora sexta pari ratione mortalitatis vinculis soluta è corpore migrauit: & rursum tertia, tribus deinde pòst horis è corporeis ergastulis ad eandem beatitudinis gloriam tetendit. Vespere autem facto, subsequenter pars quarta, facta oratione, spiritum reddidit. Post quorum sepulturam, & ad eos, qui se relictos dolebant, exhortationem & consolationem sanè suauissimam, vir diuinus & ipse in lectulum cilicio constratum se collegit: atque ita eleuatis in cœlum oculis spiritum Deo reddidit, 17 Kalend. Octobris.

En admirabilem felicissimamq; fratrum mortem.

Obitus sancti viri.

ILLVSTRE MARTYRIVM SS. LVciæ, & Geminiani: *Ex eo quod est apud Mombritium Tom. 2. Paßi sunt circà Ann. Domini 303.*

C. Baron. Tō. 2. Ann. & in Not. Martyr. Roman. 16. Septēb.

CONsulibus Diocletiano octies & Maximiniano septies, in vrbe Roma, tam sæua in Christianos exarsit persecutio, vt vix quispiam, truculenta morte vbique præposita, Christi nomen proferre auderet. Erat eadem illa tempestate insigni pietate matrona, Lucia nomine, annorum plus minus 75. cum aliis virtutibus cunctis spectabilis, tum eo nomine inprimis illustris, quod annos admodum 36. in viduitate constituta, illustrissimæ illius heroinæ Iudith virtutes miro pietatis ardore æmularetur.

Luciæ Viduæ encomion.

Iudith. 8.

Hæc igitur, audito crudeli Imperatorum edicto mox filium, qui Euprepius appellabatur, hortari cœpit, vt vnà secum, spretis dæmonum simulacris & vanis idolis, Christū Iesum confiteretur, & glo-

Hortatur filiū Euprepium, ad Christum confitendum.

Accusat ille matrem.

& gloriosum, si opus esset, pro illius nomine ce[…] tamen subiret. At ille, à materna pietate planè de-gener concito cursu ad Imperatores abijt, ma-tremq; (prô scelus) religionis Christianæ accu-sauit. Diocletianus verò subitò mentis furor[e] correptus, confestim misso ad ædes eius Iebal assessore suo, iussit eam adduci. Porrò Iebal do-mum ingressus, Iouis quoddã simulacrum ibi sta-tuit, vt ei thura offerret. At Christi ancilla eo Ie-balis scelere offensa, simulacrum execrans, ilic[o] domo egressa est; Christi sanctissimum nume[n] obtestans, se pollυta limina domus nunquan[i] deinceps prætergressuram: sed mortem pro illiu[s] gloria, qui eam sacrosancto sanguine redemerat, fortiter & constanter opetituram.

Egregia matronæ pietas.

Sistitur Diocletiano.

Igitur Iebale ductore ad Diocletianum perue-nit; qui regali in solio residens, auroque & pur-pura fulgens, venientem his verbis affatus est: Audio te sacrilegam reum illum crucifixum con-fiteri, deosque nostros irridere. Nunc igitur si pa-rata es viuere, parati sunt & dij vt thura eis offe-ras, vt possint tibi esse propitij: & viuas. Respondit Lucia; Nec sibi sunt propitij, nec cultoribus suis. Nam mihi propitiabitur Christus Iesus, pro cu-ius amore parata sum ignem, vincula, & quas volueris pœnas sufferre. Audiens Diocletianus constantiam fidei eius, iussit eam in tetrum ab-duci carcerem: vbi consolatione cœlesti recreari meruit.

Constantia & fortis eius animus.

Caeditur fustibus.

Paucis deinde post diebus ad Diocletianum reducta, cùm pari constantia Christianam religi-onem prædicaret, gloriosa fœmina humi prostra-ta fustibus diutissimè cæsa est. Cumque hinc indè crudeles & impij tortores ei insultarent, & illa to-ta mente precibus intenta omnipotentem in-uocaret, ecce subitò ingens terræ motus exoritur; ac terribili fragore templum Iouis subuertit: prorsus vt lapidibus in minutissima fragmenta commi-

comminutis, cuncti extremum exitium vehemẽter formidarent. Diocletianus autem maiore furore incandescens, lebetem æreum adduci præcepit, inque eum, pice & plumbo horribiliter bullientem, sanctam Christi martyrem demergi: vbi casta & sancta matrona toto admodùm triduo illæsa consistens Christo psallebat.

In lebete cãdenti triduò illæsa consistit.

Nemo non in cineres & fauillas eam redactam credebat; sed vt Imperator eam saluam & incolumem intellexit, vix mentis suæ præ furore compos; iussit eam ferro & plumbo oneratam per plateas ad ludibrium duci.

Ducitur plateatim ferro onerata.

Erat in vrbe vir præpotens Geminianus nomine; cuius domus simulacrorum multitudine & ornatu celebris habebatur. Cuius ędes Lucia cùm pertransiret, fertur niuei candoris columba cœlitus super Geminiani caput delapsa tertiò resedisse. Ea re homo idololatra ita repentè animo immutatus est, vt sui suorumque oblitus, concito cursu ad locum in quo sancta Dei pro Christi nomine decertabat torquebaturq; properaret, seseque eius pedibus prosterneret, & multis cum lachrymis baptismi lauacrum flagitaret. Stupebant ad tantam rei nouitatem omnes, quòd cernerent præcipuum idolorum cultorem diuitiis & gloria inclytum Luciæ pedibus prostratum, & infimis precibus Christiana sacra cum præsenti capitis periculo postulantem. Et quidem Lucia vnà cum Geminiano mox ad carcerem abrepti fuêre, vt exquisitissimis suppliciis ad aliorum terrorem afficerentur.

Geminianus fit Christianus ex idololatra.

Lucia & Geminianus carceri mancipantur.

Porrò eadem in Vrbe erat quidam Protasius nomine, insigni pietate & prudentia sacerdos; cui nocte Angelus Domini apparens sedulò mandauit, vt iret festinus ad carcerem, & Geminianum fontem salutis requirentem lustraret. Abiit ille summa cum festinatione, & Geminianum lymphis salutaribus nõ modò abluit, sed cunctis, qui

Protasius sacerdos eum baptizat.

eo er-

eo ergastulo pro Christi nomine clausi tenebantur, animum addidit, confirmauitque, adeò alacriter certamen vt expeterent.

Lucia & Geminianus exhibẽtur Diocletiano.

Tertium post diẽ Imperator, quòd de Geminiano audisset, iussit cũ vnà cũ Lucia adesse & Christianæ professionis palinodiã canere. At ille Christi gratia præclarè roboratus, minantem æquè ac supplicantẽ spreuit Tyrannũ; nihilq; sibi delectabilius esse, quã cũ Christi martyre vltimũ subire suppliciũ, constãter respõdit. Tũ verò Imperator omnib. tormentorũ machinis admotis grauissimè eos afflixit, torsitq; ad satietatẽ; ac postremò peruersissimo cuidam tradidit Iudici: vt is, quod deerat pœnarum, furibunda mente suppleret.

Torquẽtur dirè martyres.

Qui primò fustib. ceruices eorũ contundi iussit. Sed cũ homo nefarius in suo scelere exultaret, & Christi athletis impiè insultaret, mox terræmotus domum iudiciariã à fundamẽtis subuertit, ipsumq; iudicẽ miserabiliter oppressit. Neq; tamẽ eo miraculo Imperatoris furor quieuit: sed protinùs homo crudelis Abofrasio sanctos martyres exhibuit; qui cùm variis suppliciis & diabolicis artib. sanctos à Christi confessione abducere niteretur, & illi interim stupendis virtutib. & miraculis clari dæmonis insidias fraudesq; eluderent, alij quinque & septuaginta, sanctorum martyrum virtutibus permoti, sua Christo nomina dedêre: qui protinus ad martyrij gloriam peruenerunt.

Vltio diuina in crudelem Iudicẽ.

Alij 75. credũt in Christũ: & protinus martyrio coronantur.

Cæterùm impiissimus Iudex, fuso martyrum sanguine, cum gloriabundus inequitaret, equus eius à dæmone incitatus de põte in flumen eum præcipitem dedit: vbi anima ad inferos delata est, & corpus nullo vnquam loco repertum. Lucia verò & Geminianus, à Megalio viro consulari arctati, post tot gloriosa certamina, martyrij demum palmam capitis abscissione promeruêre XVI. Kalend. Octob. Quorum corpora, eximia pietate ac religione matrona Maxima clàm subducta honorificè tumulauit.

Alius sæuus Iudex miserè perit.

S. Lucia, cũ socio decollatur.

GLORI-

GLORIOSVM CERTAMEN SS. MARtyrum, Abundij, Abundantij, Marciani, & Ioannis eius filij; Ex ipsis fidelißimis eorum Actis: quæ & extant Romæ Ann Domini 1584. edita, per R. P. Fuluium Cardulum, Narnienſem; Societatis Ieſu Presbyterum. Paßi ſunt circà Annum Domini 303. *C. Barõ. Tõ. 2. Annal. & in Not. Mart. Rom.*

TEmporibus Diocletiani & Maximiani Impp. orta eſt ſeditio Pontificum in vrbe Roma; & venerunt ad Diocletianũ & Maximianũ, dicẽtes: Cõtrà ſalutẽ veſtrã multi Ieſum Chriſtũ colẽtes, ſeducũt populũ, & dicunt nos debere tẽpla relinquere Deorũ noſtrorũ, & nefariæ ſectæ eorũ conſentire, & Ieſũ imitari, & ingrediẽtes diis noſtris inſultãt, & vana numina Deorũ noſtrorũ eſſe dicunt: & plurimos in eorũ errorẽ pertrahunt. Sed iubeat Clemẽtia veſtra, vt inquiratur, in tota vrbe, & vbicunq; inuẽti fuerint, ducantur ad Deos noſtros, & thura eis & libamina offerãt. Qui aũt hoc fecerint, honorem palatij veſtri habeãt, & in locũ ſuũ reſtituãtur: qui verò noluerint ſacrificare Diis omnipotentib. iubeat pietas veſtra eos puniri, ſicut in ſacris legib. præcipitur, vt aliis exẽplũ prębeãt. Edicto igitur propoſito in vrbe Roma, factũ eſt poſt biduũ: ſtetit quidã legis cõſultor antè Diocletianum Imp. & dixit: Pietati veſtræ ſuggero, quia ſunt viri in hac vrbe conſtituti, & abſcõditi, qui huius ſectæ ſunt auctores, & populũ ſeducũt recedere à templis, & eorum vanam doctrinam imitari: ſed iubeat eos clementia veſtra teneri, & ducantur, vt conſentiant religioni veſtræ, & Diis ſacrificent. 16. Septẽb. *Accuſantur Chriſtiani apud Impp.*

Tũ mandauit Imp. ſub omni celeritate illos ad ſe perduci; qui velocius abierũt, & perduxerũt eos antè Imp. eratq; numerus eorum viginti quinque; inter quos erat B. Abundius presbyter & Abun- *Comprehẽduntur & Imp. ſiſtuntur.*

dantius

dantius Diaconus: Qui eis miniſtrabāt, & doctrinā Chriſti docebant. Qui cum veniſſent antè Imperatorem, prorupit Imp. dicens; *Vndè eſtis? aut cuius religionis?* Reſpondet Abundius presbyter, & dixit; Omnes iſti, quos conſpicis, Chriſtiani ſunt & nomina dederūt in cœlo. Diocletianus Imp. dixit; vt video, tu ſeducis eos, vt nō ſacrificēt Dijs omnipotentibus. Tūc illi oēs quaſi ex vno ore dixerunt; Nunquam benè ſit dæmonibus tuis quos colis: abſit, vt eis ceruices noſtras inclinemus, aut eis ſacrificemus; ſed noſmetipſos offerimus ſacrificiū piæ deuotionis Domino noſtro Ieſu Chriſto, hoſtiā viuā in odorē ſuauitatis, vt animas noſtras à tenebris eruat, & ad verā lucē perducat. Dij aūt tui cū ſuis cultorib. in æternū pereūt. Dicit Diocletianus ad B. Abūdiū: Qui vocaris? Reſpōdit Abundius presbyter & dixit; Primo nomine ſpirituali Chriſtianus ſum, & presbyter dicor; ſecundò verò corporali Abundius nūcupor peccator, & ſeruus ſeruorum Domini noſtri Ieſu Chriſti. Nūc aūt certiſſimè ſcias, quod neq; me, neq; aliquē ex iſtis, quos vides, à Chriſti fide deuiare poteris: qui ſemel cōſcripti ſunt in libro vitæ, & nunquā obediēt tibi, vel ſimulacris tuis. Tunc S. Abundātius diaconus dixit ad Diocletianū: Putas, quod nos adoremus idola ſurda, & muta, & ſine anima ad iniuriā ſummi Dei, qui cuncta creauit ex nihilo: nos .n. ſcimus iſta cerea eſſe, & lapidea & ab hominib. fabricata. Vos ergò in tāto errore deuoluti eſtis vt derelinquatis Deū, qui cuncta creauit, & idola manu facta adoretis, & colatis; & lapidi dicatis, Deus meus es tu: & ligno dicatis, Adiuua me? hæc .n. omnipotēs Deus ad vsū hominū cōdidit. nō vt pro Dijs adorētur: Dominus .n. noſter Ieſus Chriſtus de cœlo deſcēdēs, docuit nos, vt relicto errore ſimulacrorū adoremus eū, qui condidit nos. Omnia .n. idola manu facta nihil ſunt: nā cōfundūtur oēs, qui adorāt ea, ſicut

Examinātur & inſignem fidei rationem reddunt.

ſcriptum

scriptum est: *Confundantur omnes, qui adorant sculptilia, & qui gloriantur in simulacris suis.* Et iterum: *Simulacra gentium argentum, & aurum, opera manuum hominum. Os habent, & non loquentur: oculos habent, & non videbunt: aures habent & non audient: nares habent, & non odorabunt: manus habent, & non palpabunt: pedes habent, & non ambulabunt: non clamabunt in gutture suo; neque enim est spiritus in ore ipsorum. Similes illis fiant, qui faciunt ea, & omnes qui confidunt in eis.* Confitere, quod ratione hebes, Quis adorandus, Creator an creatura? Diocletianus respondens dixit; quis est Creator, & quæ creatura? Respondit Abundãtius & dixit; Sic repleuit cor vestrum diabolus, vt non intelligatis hominem loquentem? Dixi tibi, Deus pater Domini nostri Iesu Christi, qui per verbum suum, cooperante spiritu sancto, fecit cœlum & terram, mare, & omnia quæ in eis sunt. Hunc omnium Creatorem nos Christiani adoramus, & ipsi placere gestimus. Nam idola vestra, quorum effigies gypsea, lignea, aërea, atque lapidea est, vel quibuscunque metallis deornata esse noscuntur, perpetuo igni tradentur, & in æternum peribunt cum simul colentibus ea. Diocletianus Imp. dixit: Quid variatis? sacrificate Deo Herculi, & Ioui, inuictissimus, & euadetis tormenta, & nolite in vanum perdere vosmetipsos. Responderunt Sancti Martyres, & dixerunt; Perdet te Deus, quoniã nos seruos suos sine causa affligis, qui sumus inculpabiles; & hoc tibi notum sit, quia nunquam sacrificabimus dæmonibus tuis.

Psal. 113.

Permanent constantes.

Tunc iratus Diocletianus iussit amoueri sanctos Abundium & Abundantium, & in carcerem recipi in custodia Mamertini: cæteros verò viginti tres fideles in Christi iussit duci foras muros ciuitatis Romæ via Salaria veteri & ibidem capite truncari. Martyres verò inclyti Christi, ducti cum gaudio ad perfectam, & sine dubitatione viam, prospi-

Quidam incarcerantur, & plurimi decollantur.

profpicientes in cœlum dixerunt; Deus omniu
& Domine vnigenite, Iefu Chrifti, fili Dei viu
qui cœlum extendifti, & terram infuper arida
fabricafti, quem nos ignorabamus, feruientes
lim in errore & fœda debibitione, & per tuas f
cras paginas veritatem didicimus; tu natu
conditor es, tu Dominus cœli ac terræ, qui cre
fti omnem orbem, & omnia, quę in eo funt; que
nunc, cognouimus antè Luciferum genitu
quem omnis abyffus tremit & metuit, & om
mons, & collis contremifcit, audiens terrib
& gloriofum nomen tuum; tu Domine Ie
Chrifte, fpes eorum qui ad te confugiunt, lib
rator eorum, qui in te fperant; refpice de cœlo
miferere nobis, & fufcipe animas noftras, non r
putans nobis delicta iuuentutis, & ignorant
noftræ, quæ ignorantes, & exiftentes in altit
dine tenebrarum harum egimus, fed fecundù
magnam mifericordiam tuam memor efto noft
Deus. Orantes verò, & fignaculum Chrifti
fronte fibi facientes, tendentes fimul capita f
promptè cum lætitia magna, finem huius fæcu
fufceperunt; & fic per proprium fanguinem, gr
tia Dei fibi ipfis memoriam ęternam inftruxeru
Nonis Augufti. Quorum corpora tum colleg
Ioannes presbyter, & Theodora matrona, & fep
lierunt ea in crypta in cliuo Cucumeris.

Sepeliuntur.

Tunc Theodora venit ad carcerem ad B. Ab
dium presbyterum, & Abundantium diaconun
& narrauit eis, quomodo conftanter fufcepiffe
Sancti martyrium, & quomodo veniffet Ioann
presbyter vnà cum ea, & collegiffet corpora San
ctorum, & cum aromatibus & linteaminibus fe
peliffet eos in cliuo Cucumeris, in crypta, & po
fepulturam eis exhibitam, cum gloria illic cele
braffet diuina myfteria in pace.

Cùm verò audiffet Diocletianus Imp. quia cum
magno gaudio acceperunt palmam martyri

sancti martyres, amplius contristatus est, quia multo eos amplius non cruciauit. Post dies verò XXII. iussit Diocletianus produci Sanctos de custodia Abundum & Abūdantium, & præsentari in Tellude, in foro antè templum: qui dum præsentati essent, vincti catenis, his verbis eos Diocletianus Imp. affatus est; Qui tractastis circa salutem vestram? Ego vobis dedi inducias vt derelinquentes vanas superstitiones, adoretis Deos immortales, vt non malè pereatis. Iam deponite pertinaciam vestram & artes magicas vndè quid in vanum perire festinatis? nolite confidere in arte magica; ne vos pereatis simul cum illis, cum quibus tenti estis. Responderunt sancti martyres, & dixerunt; Stulte & insensate, *quare perditos eos putas, quos cùm Christo credimus regnaturos? non enim perierint, sed magis cum Christo gloriantur. Tu autem non es dignus eorum aspectibus præsentari. Tunc perducti sunt ante Legisconsultorem, qui eos accusauit, vt eis tormenta properaret; quibus Legisconsultor dixit præsente Diocletiano: Si isti extincti non fuerint, non erit clarus timor, & omnis ciuitas Romana ad horum sectam curret. Tunc Diocletianus iussit eos leuari in eculeo, & diu torqueri, qui cùm diu torquerentur, dicebant: Gloria tibi Domine Iesu Christe, rex Angelorum; qui es cunctorum vera ac perpetua salus populorum, quia meruimus esse socij seruorum tuorum. Dicit eis Diocletianus; Iterum Christum nominare audetis? Per virtutem magnam Dei Herculis, modò extinguam pertinaciam vestram, & faciam vos capite cædi; & iussit eos statim duci in viam Flaminiam decimo ab vrbe miliario, vt ibi capite truncarentur.

Abundius & Abundantius è carcere præsentatur Imp.

Torquentur.

Capitis damnantur.

Dum autem ducerentur Sancti Dei Abundius & Abundantius vincti catenis venerunt iuxta ciuitatem Lubram. Tunc obuius occurrit ei Marcianus, clarissimus vir, & perstrepens & lugens dicebat; Heu me quia amisi filium meum. Dicit e[i] B. Abundius presbyter; ecquis tulit tibi filium? Respondit Marcianus & dixit: mortuus est. Sancti Martyres dixerunt ad eum; Si credideris in Christum, modò saluabitur anima tua, & filium tuum habebis incolumem. Dicit eis Marcianus; Quicquid mihi iusseritis faciam, tantum vt resuscitetis filium meum. Responderunt Sancti martyres & dixerunt ei: Citò affer eum ad nos & videbis opera Domini nostri Iesu Christi. Qui quidem Marcianus cum abiisset, vt filium suum afferret, ministri diaboli noluerunt sustinere, vsque dum rediisset de ciuitate Lubra. Cũ verò peruenissent ad locum prædictum, ecce Marcianus venit cursu rapido, & mortuum filium suum in vlnis deferens, humiliter est Sanctorum pedibus deuolutus, dicens; Per Christum vos coniuro, pro quo hæc patimini, vt me simul vobiscum faciatis venire ad coronam martyrij post resurrectionem filij. Tunc multitudo populi, qui ad spectaculũ conuenerãt

Ioann. 11. Luca 7.

illecti curiositate mirabantur, si potuisset ab eis mortuus resuscitari. Sancti verò firmam habentes in Christo fiduciam, eadem hora se prostrauerunt

In itinere cũ ad supplicium ducerentur Iuuenem mortuum suscitant; patrẽ conuertunt, & vnà cũ filio baptizant.

in terram & cum lacrymis orauerunt ad Dominum, dicentes: Domine Iesu Christe, qui Lazarum quatriduanum de monumento fœtentem suscitare dignatus es, & filium vnicum viduæ; Te inuocamus, petimus, & deprecamur, vt reuocare digneris spiritum in hoc corpus extinctum, quatenùs cognoscant omnes, quia tu es Christus filius Dei viui, qui pro salute humani generis descẽdisti de cœlo, & venisti in terram, mundum confractum solidare, qui cum Deo patre & sancto spiritu viuis & regnas Deus in sæcula sæculorum, Amen.

Amen. Et cum ab oratione surrexissent, S. Abundius conuersus ad cadauer, dixit; Tibi dico, terra arida, surge in nomine Domini nostri Iesu Christi; & statim aperti sunt oculi defuncti, & resurrexit. Tunc Marcianus obtulit eis vrceum cum aqua, dicens; Per Christum vos coniuro, vt non tardetis me baptizare, vt vobiscum perueniam ad coronam Martyrij; quem accipiens B. presbyter, baptizauit eum in nomine Patris & Filij, & Spiritus sancti, cum filio eius, qui fuerat resuscitatus.

Eadem autem hora ipsi spiculatores surgentes comprehenderunt Marcianum, & filium eius, vt cum eis pariter decollarentur. At sancti Martyres posuerunt genua sua in terram, & orauerunt ad Deum, dicentes; Gratias tibi agimus Domine Iesu Christe, Deus Sanctorum, qui confirmasti magnum & terribile, ac gloriosum nomen deitatis tuæ in eis qui adorant te manifestè; qui tenebrosum inimicum disperdidisti; qui gloriosum intellectum in nobis seruis, in perfectione confessionis tuæ, instituisti; iube nos suscipi in tuam gloriam: quia agonizamus pro veritate tua, Domine Iesu Christe; cui est honor, & gloria & potestas, & imperium cum Deo Patre, & Spiritu sancto, & nunc & semper & in sæcula sæculorum, Amen. Hæc & plura orantes, dixerunt carnificibus; pro quibus directi estis, complete iussa vobis; & sic vitam finierunt per gladium. Eadem verò nocte venit Theodora matrona cum pueris suis, & posuit eos in vehiculo suo, & deportauit eos in prædium suum, miliario ab vrbe Roma vigesimo octauo, & ibi eos aromatibus, & linteaminibus honorauit, & sepeleuit.

Tandem simul capite plectuntur.

Sepeliuntur.

Cæterùm sacra SS. martyrum Abundij & Abundantij corpora, tempore Othonis III. Imp. in prædio B. Theodoræ, vbi nunc est Arinianus inuenta, & Romam delata, anno Christi circiter M I. collocata sunt in templo, quod in insula

Inuentio & translatio SS. Martyrum Abundij & Abūdantij.

Lycaonia ab eodem Imperatore, S. Adelberti nomine ædificatum, poſtea S. Bartholomæi eſt appellatum. Inde verò poſtea in vetuſtam SS. Coſmæ & Damiani baſilicam ſunt tranſportata temporibus Innocentij II. vt putatur. Quo in templo iacuerunt vſque ad tempora Gregorij XII. Cuius Pontificatus Anno duodecimo, qui fuit Chriſti Saluatoris 1583. religioſiſſima & magnificentiſſima pompa 17. Kalendas Octobris indè in Baſilicam Farneſianam Patrum Societatis Ieſu ſunt translata. Sanctorum verò Marciani & Ioannis aſſeruantur, & religiosè coluntur in ciuitate Caſtellana, apud Veientes; ibique condita ſunt in Cathedrali Eccleſia: ſub Primario Altari.

Item SS. Marciani & Ioannis.

VITA S. EDITHAE VIRGINIS,

Regis Anglorum Edgari filiæ: Ex ea quæ habetur fide optima apud V. P. Laurent. Sur. Obijt anno Domini nongenteſimo octogeſimo quarto.

C. Bar. To. 10. Annal. & in Nota. ad Martyr. Rom.

16. Septéb.

Patria & Parentes eius.

EDgarus Anglorum Rex cùm Vulftrudem regij ducis filiam perpetuam regni conſortem ſibi eligere decreuiſſet, ſuſcepit ex ea filiam haud contemnenda ſpecie virginem: cui Edithæ nomen in ſacro fonte impoſuit. Porrò Vulftrudis à partu abſoluta, cùm deinceps continentiæ ſtudium ſectari, quàm carnis illecebris ſeruire mallet, in ſacrarum virginum collegium apud Vvilthoniam conceſſit; vbi manibus Ethelwoldi antiſtitis Chriſto conſecrata, tantis breui virtutibus, cunctis præluxit, vt communi omnium conſenſu ſacræ illi ſocietati præfici mereretur. Porrò Editha ſub matris cura relictam, eiuſdemque piis ſtudiis & exercitiis ad æmulationem prouocata, eodem in monaſterio monaſticæ vitæ diſciplinam profeſſa eſt. Eā verò mater non auro, nō monilibus,

Mater eius fit Monialis.

Item Editha filia.

ius, non multiuario ornatu, sed literarum ac vir-
utum splendore instruxit: atque ita instituit, vt
lla cæteris omnibus viuum quoddam perfectissi-
næ vitæ exemplum esset.

Eximia eius charitas in pauperes, & aliæ virtutes.

Vigiliarum & inediæ patientissima, morbidis
ic humana ope destitutis sese impendebat alacri-
er; terrenosque prorsus deuitans honores, libe-
is regiis leprosos præferebat; & quanto quisque
norbis deformior, tanta ei maior ad seruiendum
rat animi propensio: adeò vt omnium ore vni-
um illa & verum desolatorum solamen prædica-
etur. Cilicium asperrimum, quo die nocteq; car-
nem macerabat, nitidis extrinsecùs occultabat
estibus. Cumque die quodam beatus Ethelwol-
dus ornatiori eam habitu ingredi vidisset, ait ad
eam: Non his, filia mea, indumentis, itur ad Chri-
sti thalamum; nec externo cultu corporis delecta-
tur sponsus cœlestis. Illa verò interni conscia ha-
bitatoris, ita respondit: Crede mihi, pater, nequa-
quam deterior mens, Deo aspirante, sub hoc te-
gmine deget, quàm sub pelle caprina. Habeo
Dominum meum: qui non tam vestem quàm
mentem attendit. Sensit ergo vir Dei in virgine
gratię auctoritatem; plurimumque gauisus, quòd
cerneret puram mentem & in purpura & in sacco
placere Deo, nunquàm deindè summum Iudicem
in ea contristare est ausus.

En quo pacto studeat celare occultum cilicij vsum.

Quindecim annos natam pater eius Rex Ed-
garus tribus monialium monasteriis, Vvintoni-
ensi, Berckingensi, & tertio cuidam Abbatissam
præfecit; sed illa, ab omni fastu & gloria abhor-
rens, constanter eas dignitates repulit: maluit-
que piæ matri humilis subesse, quam aliis impe-
rare. Defuncto autem patre Edgaro, & succeden-
te ei filio Eduardo adhuc infantulo, in somnis si-
bi dexterum oculum amisisse est visa; quam illa
visionem prophetico spiritu sororibus interpre-
tans ait: Visio hæc fratris mei Eduardi portendit

Recusat dignitates.

Prophetia eius, de fratre suo Eduardo: cuius vita habetur 18. Martij.

casum. Nec diu post idem Eduardus, fratrem suum Ethelredum inuisurus, ab impiis in via trucdatus est. Cumque proceres, regno legitimo hærede destituto, virginem sanctam è monasteri extrahere, & in paterno solio (recepta plerisqu nationibus consuetudine, vbi fœminæ dominantur) collocare vellent, & tandem etiam vim intentarent, illa adeò non assensit, vt quiduis potius perferre, quàm à suauissimo Christi amplex auulsa, mundanæ gloriæ seruire vellet.

Respuit regnum.

Erat virgini in more positum, vt vbicunque ageret & quocunque pedem ferret, crebrò se Crucis signo muniret. Cùm autem ecclesiam insign opere beato Dionysio sacram condidisset, & sanctum Dunstanum ad eius dedicationem inuitaset, & is sacram virginem crebrius dextero pollic frontem signare cerneret, appræhensa manu eiu dextera, ait; Nunquàm putrescat hic digitus. Ind ad Missarum solennia concedens, totus cœpit i lachrymas resolui; rogantique Diacono cur largo adeò lachrymarum imbre faciem rigaret, suspirans & ab imo pectore vocem trahens; Hęc, inquit, Deo dilecta anima, hæc syderea gemma ac patriam sanctorum ab illuuie terrena rapietur. Tertio & quadragesimo abhinc die occidet nobis hæc stella luculenta. Neq; fefellit prædictio. Nam eodem illo die virgo sancta anno ætatis suæ vigesimo tertio, Christi verò nongentesimo octogesimo plus minus quarto, migrauit ad Christum; sepeliuitque eam Dunstanus in Dionysij basilica, quam illa exstruxerât, & in atrio monasterij præclaro xenodochio ad sustentationem tredecim pauperum egregiè decorauerat.

Crebrò se munit signaculo S. Crucis.

S. Dunstanus prædicit S. Edithæ obitum: cuius Dunstani vitã reperiet lector 19. Maij.

Anno à Christi Incarnatione plus minus 984. ætatis verò suæ 23. moritur B. Editha.

Porrò cũ 30 ab obitu suo die virgo sancta Matri suæ Vulftrudi apparuisset, seque gloriæ sempiternæ participem iam factam ei declarasset, tertiodecimo post anno similiter Dunstano Archiepiscopo apparuit, monuitque vt corpusculum è terra

Apparet matri suæ Virgo Sancta.

terra eleuaret. Et nè, inquit, phantasmate te delu-
di existimes, hoc tibi veritatis esto signum; quòd
præter officia membrorum, quibus in puellari
leuitate abusa sum, puta oculorum, manuum, pe-
dum, reliquum corpus meum vti illibatum, ita
& incorruptum inuenies. Pollicem quoque dex-
terum, ob venerandam Crucis figuram, illæsum
videbis; vt appareat clementia Domini in parte
seruata: & paterna castigatio, in parte absumpta.
Hanc præter visionem Dunstanus alia insuper se-
dulò admonitus, tandem in Vvilthoniæ ecclesiā
concitus abiit, & tertio Nonas Nouemb. corpus
è tumulo leuauit: cunctaque, vt prædictum erat,
ordine inuenit.

Item S. Dunstano: iubetq; corpus suum eleuari.

Canutus Rex in sacra Pentecoste apud Vvilthoniam crebris cachinnis eorum opinionem irridebat, qui virginem diuinis honoribus afficiendam prædicabant; negabatque se vnquàm crediturum Editham, Edgari Regis filiam, sanctam esse: cuius pater libidini ac tyrannidi semper addictus fuisset. Contradixit autem illi Ednotus Archipræsul; eumque redarguens, statim virginis tumulum aperuit. Et ecce corpus cingulo tenùs se erigens, in contumeliosum Regem impetum facere visum est. Tum ille præ metu consternatus animo, humi ceù exanimis corruit; tandemque respirans, suæ temeritatis veniam poposcit: sanctamque virginem, miraculorum signis postmodum admodum illustrem, multo deinceps in honore habuit.

Infidelitas Canuti Regis castigatur.

Nota miraculum.

S. Editha clara miraculis post obitum.

MARTYRIVM SANCTAE VIRGINIS Euphemiæ: Ex eo quod est per Metaphrastien. Passa est sub Diocletiano Imperatore: vt patet infrà.

C. Baron. in Not. martyr. Rom.

PHilophron vir honoribus & diuitiis in vrbe Chalcedonia inclytus, ducta in matrimonium Theodorosia insigni pudicitia ac pietate matrona, cùm aliis à Deo bonis, tum filia incredi-

16. Septēb. Patria & parentes.

bili pulchritudine & prudentia virgine ditari meruit. Quam salutaribus lymphis expiatã, Euphemiam appellârunt; dederuntque operam, vt à teneris, disciplinis optimis & literis imbuta, sanctioris vitæ instituta tenacius sectaretur. Illa verò nequaquam à parentum pietate degenerans, Christianæ religionis dogmata callebat egregiè; totamque penè regionem pietatis & prudentiæ suæ famâ complebat; adeò vt persecutionis tempore, & diebus quibus Gentilium scelerata superstitio dæmonum festa celebrabat, Christiani Euphemiæ antè omnia instructionem expeterẽt: & precibus ac vigiliis cum ea pariter incumbere gauderent. Diocletianus ea tempestate Romani Imperij sceptra administrabat: Priscus autem Asiæ Proconsul sæuam sanè & formidabilem aduersus Christianos persecutionem commouebat. Erat ei assessor, Appellianus nomine, egregius impietatis socius; qui sanctam virginem cùm aliis ad quadraginta nouem vtriusque sexus Christianis, diuinis studiis intentam, comprehendit, ac Prisco Proconsuli, gratum inprimis munus, obtulit.

Egregia S. Euphemiæ pietas.

Sæua in Christianos persecutio excitatur.

Euphemia cum alijs comprehenditur.

Et quidem Tyrannus inanem prudentiæ & virtutis captans apud Diocletianum opinionem, insignem sibi de martyrum constantia victoriam spondebat; nihil non tentans, vt deo Marti, honorato apud eos imprimis simulacro, thura offerrent. At martyres, Tyranni blanditias minasque despicientes, vltrò eum ad inferenda supplicia prouocabant; graui se damno affectos asserentes, si non exquisitissima quæque tormenta proferret.

Constantia Martyrũ,

Dirè cruciantur.

Ea martyrum constantia & animorum magnitudo Tyrannum tanto furore succendit, vt diebus admodum nouendecim continuis, eorum virtutem vario tormentorum genere expugnandam susciperet, impositisque plagis & tetris liuoribus membra

bra ſingulorum fœdè diſcerperet. Cùm autem iam 20. adeſſet dies, omnes vnà cum Euphemia, quæ prioribus iſtis certaminibus non interfue-rat, Iudici oblati, iuſſi ſunt diis immolare, vel ex-tremam ſuppliciorum omnium atrocitatem ſub-ire. Illi verò animis interriti reſponſum ſua virtu-te dignum dedêre, dicentes: Quouſque, ô Iudex falſa opinione duceris, exiſtimans Chriſtianorum vires, Chriſti Ieſu ſanguine fundatas, tuis vel blã-ditiis vel minis frangendas? Quamobrem ſatius eſt, vt amiſſa mentis tuæ ſtultitia, vel verum Deum agnoſcas, vel nos per quæuis ſuppliciorum gene-ra Deo reddas.

Inſultant Iudici.

Hoc reſponſo martyrum maiori ira Iudex per-citus, iuſſit ſanctos loris & flagellis fœdè conci-ſos in carcerem abripi: ſolaque Euphemia relicta, fraudulentam orationem proſequens, certam ſibi de virgine ſpondebat victoriam. Sed illa Chriſti gratia mirificè confirmata callidas Priſci inſidias inſigni vitauit prudentia; ipſumque Tyrannum ita confudit, refutauitque, vt pudore in iram con-uerſo, inauditis ſuppliciis virginem excarnifican-dam clamaret. Nec mora. Quibuſdam rotarum machinis dicto citius conſtructis, in eas præcipi-tem illam dari iuſſit. At virgo nihil illis mota ter-roribus, Crucis ſigno munita aduerſus rotas con-ſtanter proceſſit; quibus à miniſtris fortiſſimè verſis, grauem quidem ſenſum doloris percepit; ſed mens in Chriſti vulneribus profundè defixa dolores ſpreuit: cœleſteque ea implorante auxili-um, momento temporis diuina virtus machinas diſſipauit. Igitur glorioſa certatrix à rotis ſoluta, mox non modò illæſa, ſed nouo inſuper decore ornata apparuit.

Mittuntur in carcerem, cæcis vultibus loris.

Horrendũ ſupplicium rotarum in Virginem.

Hæc Priſcum ſceleratum ſanè hominem non modò ad ſaniorẽ non traxêre mentem, ſed acriori potius iracundiâ inflammarũt: prorſus vt ſe mar-tyrem viuam exuſturum iuraret. Illa autẽ nequa-

Soluitur diuinitùs à rota.

quam

Ignis terrestris trāsitorius, infernalis verò perpetuus.

quam pusilli & abiecti animi, Ad tempus quidem, inquit, est ô Tyranne ignis, quem mihi nūminaris; ideoque nequaquam eum extimesco, sed potius illum sanè terribilem tota mente formido, qui omnibus impiis à Christo est constitutus in æternum. Intereà fornax pice sulphure, stuppa & sarmentis horribiliter accensa martyrem expectabat; cùm ecce Victor & Sosthenes, qui suppliciis inferendis præerant, ilicò pedem retrahunt, aiuntq; Prisco, sese à virginei corporis contactu prohiberi, formidabili quorundam aspectu qui pro virginis defensione parati stabant. His auditis, Priscus illos quidem vt ad Christum iam conuersos in carcerem abripi; Cæsarem verò & Varium in eorum ministerium substitutos iubet virginem in voraces flammas præcipitem dare. Gloriosa autem virgo in mediis flammis illæsa consistens, ministris verò interim eodem supplicio mirabiliter absumptis, tandem roseo decore nitens egressa, ab impio Iudice in custodiam tradita est. Die verò sequenti Victor & Sosthenes ex ergastulo producti, cū diis sacrificare abnuerent, feris bestiis obiecti sunt; à quibus quidem suffocati, sed integri ad magnum sanè miraculum relicti, à Christiana plebe cum hymnis & psalmis sepulturæ mandati sunt.

Victor & Sosthenes lictores conuertūtur & carceri mācipantur.

Præcipitatur in ignē S. Euphemia: sed ab eo non læditur.

Martyrium Victoris & Sosthenis.

Postera autem luce rursum virgo sancta ad noua supplicia producta, pari constantia ea quoque superauit; prorsus vt defessis lictorum manibus, non virgo suppliciis, sed supplicia virgini deesset. Itaque cum stolidus Iudex omnes suos conatus irritos cerneret, iubet in medio stadio ingentem effodi cisternam, inque eam, carniuoris, quæ mare alit, animantibus plenam, coniici virginem; existimans illam protinùs à bestiis deuorandam. At verò beata martyr, viso tyranni consilio, mox vt preces Deo obtulit, seseq; toto corpore consignauit, in aquam forti & generoso animo insiluit,

Virgo sancta omnibus suppliciis superior.

En inauditum supplicium.

& impi-

& impium Tyrannum præclarè confudit. Nam bestiæ incredibili mansuetudine martyrem excipientes, eam dorsis suis sustinebant, ne quid ab aliquis detrimenti acciperet.

Bestiæ eam à periculo defendunt.

His visis, Priscus magis magisque incandescens, habito consilio cum suo assessore Appelliano, qui virtutem diuinam magicis artibus nō verebatur adscribere, profundam iussit parari fossam, eamque acutis ferreisque obeliscis oppletam superficie tenùs terra contegi, vt procedens martyr imprudens in foueam incideret, & sic demum miserabiliter interiret. Existimabat enim stolidus eam illa solùm magica (vt putabat) arte vincere posse, quorum iam prius accepisset cognitionem; ideoque hæc ei alto silentio pericula creabat. Sed quid agis scelerata fraus? nunquid & Omnipotentis oculos per omnia intentos fallere te posse confidis? Nihil agis. Ecce enim cùm virgo ignara prorsus insidiarum per locum transitura esset, mira facilitate angelico comitata ministerio pertransiit; impij verò & scelerati satellites, pari audacia transitum tentantes, in profundum dilapsi repentè interierunt. Priscus verò, ea re animaduersa, planè obstupuit; ratusque virginem blanditiis potiùs & promissis quàm tormētis superandam, lenitate animi miro artificio simulata, ita eam affatus est; Fuimus nos quidē in te hactenus, ô Euphemia, quàm decuit, petulatiores: sed & tu Christianorum præstigiis decepta, nimis temerè tot tantisque mortis te periculis exposuisti. Nunc igitur, quia deorum ergà te beneficentia tot indiciis patet, (qui nisi te tutati essent, iamdudū cū sempiterna nominis ignominia fœdè periisses) petimus à te eorū, quæ parū piè gessimus, veniā, atq; obsecramus, vt magnō deo Marti sacrificās cōstitutis tibi à diis honorib. cū omni diuitiarum gloria securè deinceps frui velis. Adhæc Euphemia Tyrannum generosè & viriliter intuēs, O

Alijs supplicijs frustra tentatur S. Virgo.

Vide mirabile Dei iudicium.

Iudex sanctam Virginem fraudē nititur euertere.

Egregiè ab ea contemnitur.

Vafer, inquit, & omni dolo & amaritudine plenè quousq; scelerata inire consilia, & aduersus Christi seruos laqueos tendere perges? Egone diis sacrificem, in summi illius Dei contumeliã, qui me toties tam præclara decorauit victoria, vestramque arrogantiam dedecore affecit?

Priscus ægrè admodum hanc orationem excipiens exclamauit; Magam istam flagris concidite. Nec mora; carnifices virgis lorisque armati horrendis martyrem flagris affecêre; sed illa Tyranni rabiem irridens, nullum doloris indicium edebat. Tum verò frendens gemensque Priscus serras, ferreasque sartagines expediri, martyrem secari, sectã sartaginibus eliquari iussit. Sed quid, ô Tyranne, aduersus Deum bella moliris? Serrarum acies confestim obtusa, teneram virginem non tam lædere quam leniter fricare videbatur. Ignis verò spontè extinctus, palam Tyranni furorem arguebat. Quid igitur Priscus? O densas errorum tenebras, quæ nè illis quidem tam præclaris miraculis illustrabantur. Itaque impia Tyranni mens vindictæ cupida, vt omni se consilio, quo martyrem superaret, destitutam vidit, aliquam adhuc in feris spem repositam habens, præcepit eam leonibus vrsisque obiici, & vltimum cum iis certamen experiri. Illa aũtem vitæ huius pertæsa, totoque desiderio ad patriam aspirans, oculis manibusque insita pietate ad cœlum sublatis, ita orauit; Domine Deus, qui in me inuictam tuam ostendisti potentiam, quique dæmonum imbecillitate confusa; me omnibus tormentis & plagis fortiorem reddidisti; fac nunc, quæso, animam meam in pace requiescere: qui es benedictus in secula.

Cæditur virgis sancta martyr atrocissimè.

Iubetur serris ferreis secari, sed non læditur.

Obijcitur bestijs.

Oratio eius, pro dissolutione corporis.

Hæc ea precante; quatuor leones & vrsæ tres in stadium immissi sunt; qui feritatis obliti diuisim & reuerenter ad eam accedentes, plantas eius pedum humanè deosculabantur, donec martyr

sanctissima

sanctissima solui se à vinculis carnis precibus instans, ab vna vrsarum leui morsu petita expirauit. Hæc dum fierent, ingens terræmotus non modò ciuitatem, sed omnium corda magno pauore cõcussit; ita vt omnibus hinc indè fuga dilapsis parentes ea opportunitate martyricum illud & preciosum corpus è stadio abriperent, suisque ipsorum manibus honorificè admodum sepulturę mandarent.

Reddit Christo purissimã animã.

Sepelitur à proprijs parentibus.

C. Barõ. Tõ. 8. Annal.

MARTYRIVM S. LAMBERTI, EPIscopi Traiectensis: Ex ea quæ est per Reuerendiss. Stephanum, Episcopum Leodiensem. Coronatus est anno Domini sexcentesimo nonagesimo octauo, Episcopatus sui 40.

17. Septẽb.

B. Lambertus, insigni prosapia in oppido Traiectensi oriundus, patrẽ habuit Aprum nomine, matrem Herisplindem: ambos multa nobilitate conspicuos. Porrò puerulus multis magnisque naturæ & gratiæ dotibus ornatus, ab ipsis primæ ætatis initijs literis adhibitus; & paulò pòst beato Landoaldo, viro, & sapientia & doctrina & sanctitate cumprimis claro, in disciplinã traditus, mirificos in omni scientia fecit processus. Tandem diuinis pariter & humanis ac monasticis etiam disciplinis præclarè instructus, ad patrem rediit; à quo peramanter exceptus, incredibile cùm parentibus tum cognatis omnibus multiplici sua eruditione & rara prudentia gaudium attulit.

Patria & parentes eius.

Huius Landoaldi vitã habet lector 19. Martij.

En vt olim magnatũ filij monasticis disciplinis imbuebantur.

Per id tempus apud Traiectenses pontificiam obtinebat dignitatem sanctus Theodardus; cuius vita doctrina & virtutibus admiranda cum omnium ore prædicaretur, Lambertus eius in disciplinã concessit; vt instar lapidis preciosi, multis modis expolitus, cœlestib. ornamentis capiẽdis idoneus redderetur. Et quidem egregia nobilitate

S. Theodardo se in disciplinã tradit, cuius vita habetur supra 10. Septembris.

eximius iuuenis, & corporis forma elegantissimus, tot tantisque apud B. Antistitem mox clarere cœpit virtutibus, vt is optimam, futurum eum quandoque gratissimum sibi successorem, spem conciperet; quinimo, nisi Canonum authoritas obstitisset, eum iam ex nomine designare optabat. Postquam verò ab impiis trucidatus beatitudinis palmam obtinuit Theodardus, Traiectensis Ecclesiæ fideles mox vno ore Lambertum ea sede dignissimum conclamârunt. Contra vir pius summa contentione se ea functione prorsus indignum clamitans, tumultuantis populi voces compescere & tantum pondus honoris reiicere nitebatur; sed quę vna vox omnium sanctimoniæ laudibus cumulatum, & parsimoniæ ornamentis illustrem, constanter asserebat, alium sibi antistitem præficiendum negabat. Itaq; volens nolensque pontificali infula decoratus Lambertus, Traiectensis Ecclesiæ gubernacula suscepit; seseque non modò normam & exemplum viuendi cunctis exhibuit, sed & omnibus suauem ac mirè iucundum; quò factum, vt subditorum animos ad quæuis pietatis opera subeunda promptos paratosque semper haberet.

Succedit Theodardo in dignitate pontificia inuitus & coactus.

Cùm autem fama sanctitatis eius longè lateque sese diffunderet, tum ad notitiam quoque Childerici Francorum Regis peruenit: qui eum præcipuo amore & honore prosequutus, ilicò inter primos amicos habuit. Sed ea animorum concordia & summa, quæ indè oriebatur, regni tranquillitas, fuit paulò pòst satanæ inuidia disrupta, & in regni totius atque Ecclesiæ perniciem miserè conuersa. Nam Childerico rege, inuidia satellitum diaboli trucidato, eiusque Germano Thodorico, prius repudiato, in locum ipsius subrogato, mox inuidiæ pondus & hostile odium ope à Ebroini Apostatæ, in Maiorem Domus restituti, cũ in alios insignes antistites quos antè

Childericus Francorum Rex mirè eum colit.

Eo interfecto è sede sua pellitur vir sanctus.

itè passus erat aduersarios, tum in Christi ser-
um Lambertum concitatum est; prorsus vt ini-
icorum rabie indies magis magisque grassante
onore & dignitate priuatus, patriam cum exi-
o mutare deberet. Et quidèm cum multa in ab-
entem conuicia iactrentur, & ingens iniuria-
m cumulus eum comitaretur, ipse incredibili
nimi patientia ad Stabulense monasterium se-
contulit; vbi cum Senatoribus cœli intrà ter-
stris paradisi curiam monasticam disciplinam
renuè exercuit. Non erit abs re insigne patien-
æ eius exemplum commemorare, quod eodem
monasterio constitutus exhibuit.

Confert se ad stabulēse monasteriū.

Quadam nocte visum ei fuit clàm à lecto sur-
ere, vt attentiori animo diuturnis precibus va-
are posset. Cùm autem alterum è calceis accipe-
et, alter è manibus lapsus pauimentum feriens
ratrum quietem interturbauit. Expergefactus i-
itur cœnobij pater, & huius arcani ignarus,
Quisquis, inquit, ille est, cuius culpanda temeri-
ate isthuc modò accidit; pro nostra consuetudi-
ne mox se ad Crucem conferat, & quod negligen-
ia admisit, obedientia expiet. Mox beatus Lam-
bertus, patientiæ virtute ornatissimus, Abbatis
præcepto alacriter parens, ad Crucem tranquillo
& prompto animo properauit; soloque, quo in-
dutus erat, cilicio immanem vim frigoris patien-
ter sustinuit: nec prius obedientiæ statione athle-
ta deseruit, quàm vigiliarum officio à fratribus
expleto, ab Abbate lachrymis & luctu propter fa-
cinus imprudenter admissum oppleto reuocare-
tur. Cùm enim, officio matutinarum, vt vocant,
absoluto fratres ad ignem de more properarent,
vt acerrimi frigoris iniuriam à se propulsarent, &
cunctis præsentibus solus Lambertus non com-
pareret, Abbas à fratribus admonitus, illum esse
qui sub Crucem se recipere iussus sit, grauiter in-
gemiscens, suamque temeritatem vehementer

Vide humilitatem tāti Viri & insignem patientiam.

 accusans,

Abbas cum fratrib. petunt veniam à viro sancto.

accuſatus, ilicò eum accerſiri mandauit: ſeque v-nà cum fratribus eius pedibus proſternens, ſup-plex ab eo illius facti veniam poſtulauit. Cui v- ſanctus ita reſpondit, vt cuncti facilè perſpice-rent, non mediocribus virtutum ornamentis cu- eſſe inſtructum.

In huiuſmodi virtutum inſignibus cum to- ferè ſeptennio exul vitam egiſſet; & infelix inte-rim Pharamandus, filius iniquitatis, Traiecten-ſem Eccleſiam tyrannide oppreſſiſſet, tande-

S. Lambertus reſtituitur à Pipin. 2. maiore Domûs Frãcia, Caroli Martelli Patre.

Deo hominibuſque inuiſus & contrarius, tota i-la prouincia excluſus eſt: & verus omnium paſt- Lambertus à .a. Pipino Principe in propria- ſedem reſtitutus. Quanta verò, illo redeunte, a-pud omnes extiterit exultatio, nemo pro digni-tate explicare queat. Priſtino igitur honore affe-ctum, & multis magniſque vitæ meritis egregi- auctum, miraculorum inſuper gloria cœleſtis pa-ter illuſtrauit. Cæterùm cùm iam antè in mona-

Miraculis claret.

ſterio cunctis virtutibus animam propriam præ-clarè exornaſſet, tum omne ſtudium ad gregi- cuſtodiam egregiè conuertit: deditque operam, v- cunctos æternæ hæreditatis conſortes efficere-. Peragrabat oppida villaſque diœceſis ſuæ; eoſqu- præcipuo honore proſequebatur, nullo perſona-rum habito reſpectu, quos morum elegantia & vitæ meritis præſtare ſciebat.

Prædicat in Texandria ethniciſmo laborante.

Itaque incredibili eſurie ſitique iuſtitiæ ſempe- ardens, in Texandriam eſt profectus, vt eam gen-tiliſmi erroribus adhuc deditã, & idolorum ſpur-citiis turpiter contaminatã, Euangelicis doctri-nis expurgaret, gentemq; miſerrimam, & dæmo-nis ſeruitute oppreſſam, in Chriſti libertatem vin-dicaret. Sed gens nefaria, furore & crudelitate fer-uens, veritatis præconem primùm aſpernari, tum etiam contumeliis atque ludibriis appetere, ac poſtremò ſatanico ſpiritu bacchans ignominio-ſa morte afficere voluit. At verò contrà Chriſti

confeſſor

onfessor Lambertus tumultuantis populi insa-
iam blandis verbis comprimere, eorumq; furo-
em modis omnibus lenire instituit. Cumq; ob-
enta fandi copia fidei Christianæ principia ex-
onere aggrederetur, mox eximia cœlestis facun-
iæ præstantia quorundam animos ita commo-
uit, vt execrabili idolorum cultu detestato, ad
Christiana sacra conuolarent, seque salutaribus
ndis expiatos, duces sanè strenuos ad dæmonio
um fana subuertenda præberent. Hisce initiis e-
regius doctor fidei fundamenta ibidem colloca-
uit; Ecclesias condidit; presbyteros ordinauit; to-
amque regionem illam Christo consecrauit.

Multos ibidem post varias molestias conuertit.

Cumque omnium mores ad exactam iustitiæ
normam fideiq; veritatem summo studio reuoca-
e contenderet, tum nè ipsi quidem Principi Pi
ino pepercit; qui cætera egregius, vno malo tam
multa bona corrumpebat, contempta legitima
xore, Alpaidi pellici nimium addictus. Misera
profectò res; Princeps, multis magnisque victo-
iis illustris, seipsum vincere non poterat, mol-
i libidinis telo prostratus. Id verò cæteris
erè Episcopis dissimulantibus, Lambertus ze-
lo iustitiæ & pietatis armatus opportunè impor-
tunè Principem arguebat; qui si, vt in cæteris,
ita & in hoc libenter recta monentem audisset
Episcopum, rectius sibi consuluisset. At illa
maligna mulier molestè ferens Pipinum à sui
amore auelli, Dodonem fratrem suum, Pipi-
no familiarem, genere & opibus præstantem,
hortatur assiduè, verbisque venenatis acriter in-
flammat, vt Episcopi conatus, suorum, vt dice-
bat, in natalium dedecus vergentes impediret.
Nec mora; Dodo sororis vltionem haud segniter
expetens, amicis suis Gallo & Rioldo hoc negotij
dat, vt Episcopi familiam quouis iniuriæ genere
diuexent; quò sic demùm sacer antistes calumniis
fatigatus, Alpaidem impuro Principis amore se-

Non respicit personas potentium.

Arguit Pipinum Lambertus, vt pellicem deserat, quam Plectrudi legitimæ vxori suæ superduxerat.

Insidiatur ei pellex Alpais per Dodonem fratrem.

Prouerb.28. curè perfrui permittat. Sed vir iustus, vt leo confidens, iustitiæ patrociniū nulla ratione deseruit. Cùm verò Gallus ac Rioldus famulos beati viri multis modis affligere & diuexare pergerent, quidam pontificis clientes & cognati qui generis nobilitate & diuitiarum gloria multum præstabant, animi dolore & zelo permoti, maleficos illos oppressores, ignorante Episcopo, persequendos statuunt, ac tandem bello petunt, armisque strenui vno impetu interimunt.

Impijssimi viri sancti æmuli Gallus & Rioldus trucidantur.

Per id tempus Pipinus Princeps in Iopiliam villam concessit, eodemq; virum sanctum ad consilium pro regni negociis aduocauit. Ibi tum Pipinus & pellex, animos iratos vultu sereno tegentes, alios pariter suo exemplo ad iræ dissimulationem, fictamque lætitiam prouocabant. Cumque in varias sese formas cuncti transmutarent, pellex summo studio in id incumbebat, vt offensum Episcopi animum sibi conciliaret & à Principis reprehensione planè abduceret.

En quanti habeatur à tanto Principe.

Apparatur conuiuium; inuitatur Episcopus: lætantur aulici omnes. Princeps oblatum sibi à pincerna poculum innuit Episcopo offerendum, benedictionis loco habiturus, si à consecrata manu ipse poculum acciperet quod maximum Imperatorem olim à beatissimo præsule Martino expectâsse nouerat. Et Episcopus quidem illud Pipino tradidit; cuius principis reliqui proceres secuti exemplum optabant à sancta Episcopi manu sibi poculum porrigi. Cunctis igitur certatim id expetentibus, & confusè sese ingerentibus, vt alij alios anteuertant; ipsa quoque pellex clàm sua inserta manu, poculum ex sancti viri dextra accipere tentabat. Sed ille fœminæ insidias deuitans, & ad Principem conuersus, de mulieris conqueritur temeritate, quod calliditate quadam, notam ipsi inurere inuisæ Deo communionis conetur. Surgensque à mensa ab aula vult recedere; & omnis

S. Martini vitam reperiet lector 11. Nouemb.

Vide quàm abominatur vir sanctus pellicis communionem.

illa

illa conuiuij iucuditas perturbatur. Nec ſic tamen mulieris quieſcit verſutia; ſed veſperè volenti recedere Epiſcopo mandat princeps, illa ſuggerente, nè inſalutata ſua coniuge recedat. At antiſtes magna animi conſtantia, Ego verò, inquit, ô Princeps teſtor Ieſum, ſpem vitæ meæ me nunquam adulteræ communicaturum, prohibente Apoſtolo, ne commiſceamur fornicariis. *1. Cor. 5.* Te verò illi communicare valdè doleo; te nolle reſipiſcere moleſtè fero; & timeo ſanè iuſtam omnipotentis Dei iram tibi impendere. Cernens ergò pellex, ſi diutius viuat Lambertus, de ſua cum Principe familiaritate actum eſſe, omnia Dodoni ſignificat, & oleum camino addens obteſtatur, vt ocyus eum è medio tollat.

Ita ergo & cognatorum cædem & ſororis diſcrimen vlturus Dodo, quotidianas viro ſancto inſidias ſtruit: adiunctiſque ſibi eam ad rem hominibus quibuſdam audacibus & flagitioſis, Leodium petit; vbi tum fortè morabatur Antiſtes. Eadem illa nocte, hoſtibus propius ad ædes viri ſancti appropinquantibus, fertur Crucis Dominicæ *En inſigne miraculum.* effigies ſupra Epiſcopi domum rutilâſſe, tanti ſplendoris, vt nulla oculorum acies eam intueri poſſet. Intereà Dodo cum ſociis ferociſſimis arma expedire; ſanctum Dei ſacerdotem hinc indè perquirere; fores effringere; in ædes atrociter irruere. Eo armorum ſtrepitu excitatus Epiſcopus, ſurgit è lecto, manu gladium corripit, ſeſeque contra hoſtes defenſurus ſtrenuè comparat. Sed confeſtim mutata ſentētia abiicit gladium, martyriiq; *Irruentibus hoſtibus, arreptum gladium vir ſanctus mox abiecit.* ardore incenſus, precatur Dominum dicens, *Eripe me de inimicis meis Deus meus, & ab inſurgentibus in me libera me: quoniam neque iniquitas mea, neque peccatum meum Domine, propter quod inſurrexerunt aduerſus me fortes & iniqui. Ecce Synagogæ potentium* *Pſal. 58. 85.* *quæſierunt animam meam: quam oro, vt in pace ſuſcipias, qui es miſerator & miſericors Dominus.*

Hæc cum lachrymis illo orante, impij latrones procaciter insultantes, in domum irrumpere nitebantur. Sed duo beati viri nepotes Petrus & Andoletus, fortiter sese illis opponebant. At verò vir sanctus, nè desiderata diu martyrij gloria fraudaretur, ait ad illos; Si me filij hactenùs verè amastis, obtemperate nunc consilio meo, & peccata vestra pura & integra oris confessione expiate, vosque, qui cædis eius participes fuistis, ad hanc vltionis sententiam libentiùs animis præparate. Satiùs est enim, temporarias hic luere pœnas, quā igne sempiterno apud inferos puniri. Cùm sic omnes confirmasset & pontificali auctoritate corroborasset, iussit nepotes foràs ad hostes progredi, vt possint se Domino hostias immolare. Parent illi Pontifici; exeunt ad hostes intrepidi, cęduntur ab impiis: à Christo in cœlis eorum animæ coronantur.

Spontaneū fuit viri sancti martyrium.

Duo eius nepotes trucidantur.

Deindè pater egregius & antistes constantissimus in pauimentum pronus prostratus brachiis instar Crucifixi expansis, attentissima mente Dominum precabatur; cùm ecce impij carnifices intrò irruentes obuios quosque ad vnum omnes trucidant. Vnus autem ex illis, immanissimi furoris œstro percitus, in tectum ascendit; cernensque virum sanctum in oratione prostratum, mortifero eum telo desuper percussit. Pauci autem ex Episcopi sociis fuga elapsi, corpus sacrum Traiectum naui transuectum in Apostolorum Principis Ecclesia honorificè tumularunt. Et quidem vt corpus in portu expositum fuit, fama mox per populos volitante, ingens omnium factus est cōcursus. Cumque certatim sancti membra exosculari cuperent, fertur miri quiddam accidisse; quod cum antistitis gloriam valdè illustrabat, tùm Alpaidis impuritatem apertè arguebat. Nam cæteris sine vlla repulsa ad osculandum admissis, si qua pellex accederet, mox quasi turbine quodam exagitata

Et alij multi.

S. Lambertus interficitur.

Traiectum trāsuehitur ibidemq; tumulatur.

Sacrū eius corpus nulla pellex potest contingere.

gitata retrocedere cõpellebatur. Apparebat inde quàm inuisa Deo & sancto martyri esset illa pelex detestabilis. Tanta autem formido iniecta est Traiectensibus eam repulsam cernentibus, vt lignum tanto viro monumentum parare non auderent: sed in paterno sepulcro religiosè eum conderent.

Mox verò diuinitùs declarari cœpit, quanta apud Deum sanctus martyr gratia flagraret in cælis. Apparuit enim nocte Amalgisilo thesaurario, & blandè eum compellans, Romam, inquit, iuimus; Roma redimus; visitaturi Dodonem & complices eius. Sanguis enim innocentum, qui mecum pro Christo effusus est, à Deo vindictam expetit. His dictis, euanuit; & Dodo paulò pòst teterrima lue correptus, mirè fœtentia per os reiecit viscera; corpusque eius, vermibus & tabe corruptum, propter nimiam fœtoris intolerantiam in Mosam proiectum est. Qui autem mortiferum in virum sanctum vibrauerat telum, cum fratre suo congressus, illum occidit; pariterq; ab eo peremptus, debitas tanti sceleris pœnas luit. Denique intrà anni spatium vix quisquam ex iis euasit, qui cædis illius participes fuerant; si qui verò superfuêre, illi adeò aut sensibus, aut censu & rebus destituti sunt, vt illos felices ducerent, qui celeri morte absumpti fuerant. Leodij, vbi sanctus antistes martyrio coronatus est, in cubiculo illo, quod sanguinis illius effusione venerandum habetur, sæpius visa sunt luminaria diuinitùs accensa; ita vt tota domus tanto compleretur splẽdore, vt vix oculi in eum possent intendere. Secuta sunt deindè multa miracula, quæ populũ pietate ac deuotione accenderunt, vt ei basilicam extruerent: lectumque fabrefactum eo in loco reponerent, vbi telo percussus occubuerat. Porrò S. Hubertus, martyris discipulus & successor, anno Episcopatus ui tertiodecimo aperiens sancti patris sarcophagum,

En vt sanguis innocẽs effusus, à Deo vindictam expectat.

Idem testatur Sigebertus in Chronicis.

Vltio diuina in occisores sancti viri.

Miracula.

Extruitur ei basilica.

 gum,

Corpus eius post annos 13. incorruptum transfertur Leodium à S. Huberto eius successore.

gum, corpus integrum & incorruptum suauissimisque odoribus refertum inuenit; vestes mutauit; & priores sigillo munitas pro fidelium deuotione diligenter asseruari curauit. Corpus verò sacrum vnà cùm sede cathedrali Leodium transtulit; quam translationem Deus præclaris miraculorum signis approbauit. Niuellę enim populo cum sacro pignore quiescente, cæcus lumen recepit, & paralyticus apud Harualt pristinam membrorum sanitatem recuperauit: quibus in locis mox basilicę in Martyris honorem conditæ sunt.

Alia miracula innumera ad tumulum eius.

Ab eo verò tempore tot Leodij edita sunt miracula, vt numerari non possint.

C. Barō. Tō. Annal. 12. & in Not. ad Martyr. Roman.

VITA S. HILDEGARDIS VIRGInis, Abbatissæ Cœnobij in monte S. Roberti propè Bingium; miraculis & prophetijs illustrissimæ; Ex ea quæ est per Theodoricum Abbatem Benedictinum. Claruit Anno à Partu virgineo 1148. sub Eugenio 3. Papa & subseq.

17. Septēb. Patria & Parentes eius.

DEo dilecta virgo Hildegardis, patre quidem Hideberto, matre verò Mechtilde, parentibus sanè tam generis claritudine, diuitiarumque affluentia, quam sanctitatis opinione celeberrimis, in citerioris Galliæ partibus orta est. Qui tametsi essent terrenarum rerum curis impliciti, creatoris attamen donis haud ingrati, filiam vnicam longè charissimam diuino famulatui mãciparunt; iam enim ineuntis ætatis eius prærnatura synceritas & columbina simplicitas, ab omni carnalium habitudine multum dissentire & à mundanis voluptatibus plurimùm abhorrere videbantur.

Visiones eius in tenera ætate.

Et quidem mox vt primam poterat tentare loquelam, tam verbis quàm nutib. significabat his qui circa se erãt, secretarũ visionum species: quas præter communẽ cæteris adspectũ, speculatione

prorsus

prorsus insolita intuebatur. Porrò iam ferè octennis consepelienda Christo, recluditur in Mõte S. Disibodi (cuius & vitam posteà conscripsit) sub disciplina piæ Deoque deuotæ fœminæ Iuttæ, sororis Meginhardi Comitis Spanheimensis potentissimi; quæ cum illam sub humilitatis & innocẽtiæ veste diligenter in requisitis instituisset, voto demùm monasticæ professionis emisso, ac sacri velaminis benedictione accepta, Christi sponsam reddidit acceptabilem. Ab eo sanè tempore virgo casta multum crescebat & ibat de virtute in virtutem: annitente & congratulante prouectibus eius matre ipsius spirituali.

Eius vitam reperiret lector 8. Iulij.

Profitetur sub habitu monastico.

Egregiè proficit.

Verùm quoniam vasa figuli probat fornax, & virtus in infirmitate perficitur; haud defuêre ei ab ipsa ferè infantia crebri & penè continui languorum cruciatus, à dæmonibus sæpenumerò Deo permittente illati; ita vt pedum incessu perrarò vteretur; & cum tota carnis materia fluitaret, vita illius esset quædam pretiosæ mortis imago; attamen tunc vehemẽtiori affligebatur dolore, quotiescunque muliebri timore correpta cunctaretur, vel dubitaret diuinæ reuelationis supernæque voluntatis peragere negotia: hoc certitudinis in se capiens argumentum. Ast quantum exterioris hominis viribus deerat, tantum interiori per spiritum scientiæ ac fortitudinis, diuinarumque consolatione visionum accedebat: & corpore tabescente, mirum in modum feruor spiritus inæstuabat.

Eccles. 27. 2. Cor. 12.

Continuis ferè affligitur ægritudinibus.

Cum siquidem quadraginta duorum annorum septemque mensium esset, ecce quodam die maximæ coruscationis igneum lumen aperto cœlo veniens, totum cerebrum, totumque cor atque pectus eius transfudit; eaque velut flamma non tamen ardens sed calens ita inflammauit, quemadmodum sol rem aliquam calefacit, super quam radios suos spargit; & repentè intellectum expoli-

Mirabili modo diuinitùs illustratur.

expositionis librorum, videlicet Psalterij, Euangelij, & aliorum Catholicorum, tam veteris quàm noui testamenti voluminum, diuino illo igne illustrata sapiebat; quamquam interpretationem verborum textus eorum, diuisionemque syllabarum atque cognitionem casuum temporumue ignoraret.

Cælitùs monetur reuelationes suas manifestare.

Vt autem ad multorum prouectum vita eius ac doctrina patesceret, commonetur cælitùs voce ad eam facta, vt de cætero quæ videret & audiret sedulò scriptis mandaret. At illa per fœmineam verecundiam, ob vulgi vaniloquia, & temeraria hominum iudicia trepidans ostensa secreta reuelare, stimulo acriori, longa quippè ægritudine coarctata compellitur diutius non hæsitare. Itaque diuturna infirmitate tabefacta, primò cuidam monacho quem sibi magistrum proposuerat, & per eum Abbati suo cum metu & humilitate causam huius flagelli aperuit. Abbas verò rei nouitatem mente pertractans, quanquam Deo nihil non possibile esse cognosceret, conuocatis de Conuentu solertioribus, experiendum iudicauit quod audiebat; itaque de visionibus ac reuelationibus eius quædam sciscitatus, ea quæ Deus daret, monuit liberè manifestare. Mox autem vt illa scribendi opus quod non didicerat attentauit, protinus (ô rem mirabilem) solitam sibi virium redditam fortitudinem sentiens, de lecto infirmitatis sana exiliit; quo sanè insigni miraculo obstupefactus Abbas, rem ad publicam notitiam duxit esse proferendam. Adiens itaque paulò post Henricum Archipræsulem Moguntinum, eidem & Ecclesiæ Præpositis quæ de sancta Hildegarde cognouerat exposuit: scripta quoq; quæ beata virgo nuper ediderat ostendit.

Inobediens diuino mãdato, flagellatur à Deo.

Fit sana dũ paret.

Exhibentur scripta eius Antistiti Moguntino.

Quo quidem tempore sanctæ Romanæ sedis Antistes Eugenius, B. Bernardi quondam discipulus,

pulus, celebrato Rhemis vniuersali Concilio contra hæresim Gilleberti Pictonum Episcopi, per * Adelberonem Treuirorum Archiepiscopum ad Synodum deuocatus, Treuiris cum 18. Cardinalibus, Episcopis & Abbatibus multis morabatur. Visum itaque fuit Pontifici Moguntinæ ciuitatis & maioribus cleri, ad Apostolici cognitionem esse veniendum: quatenùs ipsius authoritate discerneretur, quid de compertis recipiendum aut refutandum foret. At Papa summæ discretionis, auditu tantæ nouitatis attonitus, cum Deo sciret nihil esse impossibile, rem diligentius inuestigare gestiens, venerabilem Virduni Præsulem & cum eo Adelbertum primicerium, aliasque personas idoneas dirigit ad cœnobium; sub quo eadem virgo tot annis degebat inclusa, vt sine strepitu vel curiositatis acumine, quid rerum esset, ab ipsa sciscitarentur. Quibus humiliter inquirentibus, cū illa simpliciter quæ de se erant manifestasset, demùm reuersi magna omnium expectatione, quæ audierant retulêre.

** Adelberū. De Rhemēsi hoc, & Treuerensi Cōcilio vide C. Baronij, Annal. Tō. 12.*

Legati summi Pontificis inquirūt de sancta virginis negotij veritate.

His summus Pontifex recognitis iubet repræsentari sanctæ Hildegardis scripta, quæ sibi de præmemorato Cænobio perlata susceperat; & ea propriis manibus tenens, viceque recitatoris functus, Archiepiscopo & Cardinalibus, omnibusque qui de clero aderant publicè legit: ac responsa virorum, quos ad præfata indaganda miserat pronuntians, omnium mentes & voces in laudem conditoris & congratulationem excitauit. Aderat & ibidem beatus Bernardus Abbas Claræuallis; quo mediante, cæterisq; annitentib. mouebatur Romanæ sedis Præsul, ne tam insignem lucernā silentio tegi pateretur: verùm tantam gratiā quam tempore ipsius Dominus manifestare vellet sua authoritate confirmaret. Ad quæ ille tam benignè quàm & sagaciter assensum præbens, literis salutatoriis beatam virginem visitauit;

Comprobātur scripta S. Hildegardis à summo Pōtifice.

B. Bernardi vitam reperiet lector 20. Augusti.

Animatur ab Eugenio Papa ad cõtinuãda reuelationum scripta.

in quibus concessa Apostolica licentia proferendi quæcunque per Spiritum Sanctum cognouisset, eam ad scribendum paterno affectu animauit; quin & locum, quo illa fouebatur, honorauit; datis ad Abbatem & fratres Cœnobij gratulatoriis ex suo nomine literarum apicibus.

Multæ virgines nobiles fiunt religiosæ.

Atq; his quidem & tantis viris auctoribus beata Hildegardis cũ fiducia humillima, verbis talibus, quæ non ab homine neque per hominem acceperat, opus piissimum ad communem vtilitatẽ continuauit, ac sanctæ conuersationis odorem tã suauem, tamque longè lateque fragrantem aperuit & perfudit vt ad eam confluerent breui haud paucæ nobilium filiæ, sub habitu religionis regularibus disciplinis instituendæ; quas quidem omnes, cum procedente tempore vnum reclusionis habitaculum, numero increscente, difficulter admodum caperet, iamque de transferendis & ampliandis earum mansionibus mente secum tractaret, demonstratur illi per Spiritum locus, vbi Naha fluuius Rheno confluit; Collis quippè à priscis temporibus S. Roberto Confessori ex nomine attitulatus: quod illum olim patrimonij iure possederit, ibiq; cum beata genitrice sua Bertha & S. Vuiberto Confessore tumulatus sit.

Mons S. Roberti cælitùs ei assignatur pro habitatione.

Itaque dum virgo Dei locum transmigrationis, quem non corporeis oculis, verùm interna visione cognouerat, Abbati suo & fratribus manifestaret, illis verò hæsitantibus ac moras trahentibus, eò quod discessum eius molestè ferrent, decidit illa (vt pridèm) in lectum diuturnæ infirmitatis; adeò vt Abbas (cum & experimento didicisset haud passionis humanæ sed diuinæ correptionis esse quòd circà illam gerebatur) & cæteri ad consentiendum diuino se nutu vrgeri conspicerent. Itaque vlterius cœlesti edicto haud contraeundum censens, ingressus iterùm ad iacentẽ & afflictam, iubet vt in nomine Domini surgat,

Infirmatur dum executio diuinæ voluntatis differtur.

abitura

abitura ad mansionem sibi cælitùs prædestina-
tã; & ecce illa dicto citius surgens, veluti nihil tam prolixo tempore debilitatis passa, stupore & ingenti admiratione cunctos qui aderant perfudit.

Iterùm conualescit.

Quoniam verò locus præmemoratus partim ad Moguntinæ Ecclesiæ canonicos pertinebat, & fundus cum oratorio S. Roberti possessio erat Comitis Bernhardi de Hildensheim; facta per interuentum fidelium legatione, virgo sancta licentiam sibi & Sororibus suis illic inhabitandi obtinuit. Sicq; demùm voti compos effecta cum decem & octo virginibus Deo sacratis pristinæ habitationis loco decedens, quantum his quos deserebat doloris & luctus derelinquebat, tantum regioni ad quam accedebat gaudij & exultationis afferebat. Fuêre namque de Bingensi oppido & contiguis villis multi honoratorum & de plebe haud exigua multitudo, qui eam cum grandi tripudio & diuinis laudibus exceperunt.

Commigrat ad Montem S. Roberti cum sibi cõmisso grege.

At illa paratum sibi locum ingressa, diuinam quæ cuncta dispensat sapientiam deuota cordis alacritate magnificare; pusillum suum gregẽ materno affectu fouere: & regularibus institutis prudenter imbuere. Ne verò alieni iuris possessionem videretur inuasisse vel occupare, de donariis fidelium, quæ fama nominis eius adducti deferebant, locum habitationis suæ, partim dato pretio partim facto concambio à proprietariis prædictis obtinuit; quem quoniam liberum omninò iam redditum, immunem perpetuò, manere optaret, Moguntinæ sedis Archiepiscopum in specialem defensorem ac protectorem sibi asciuit. Post hæc ad intermissa pro tempore scripta alacris rediens, librum visionum suarum in Monte S. Disibodi inchoatum hic consummauit: & quædam de natura hominis & elementorum, diuersarumque creaturarum, aliaque multa secreta prophe-

Optimè præest suis.

Monasteriũ omninò liberum reddit.

Præclara quædã eius scripta.

prophetico ſpiritu manifeſtauit. Videre etiam eſt quàm præclarè epiſtolis de diuerſis prouinciis ad ſe directis reſponderit; ſi quis tenorem verborum eius ex reuelatione diuina prolatorum altius cõſiderare voluerit. Sunt autem in vnum volumen compilatæ; & ſuæ & illæ quæ ad ſe fuerant deſtinatæ. Quis verò non miretur quòd cantum dulciſſimæ melodiæ mirabili protulit ſymphonia; & literas non prius viſas cum lingua edidit anteà inaudita? Præter hæc Euangelia quædam expoſuit: aliaſque typicas expoſitiones compoſuit.

Diuinitùs multa edocetur.

Magnum etiam eſt illud & admiratione dignum, quod ea quæ in ſpiritu audiuit vel vidit, eodem ſenſu eiſdemque verbis circunſpecta & pura mente, manu propria ſcripſit & ore edidit; vno ſolo fideli viro ſymmyſta contenta; qui ad normam Grammaticæ artis (quam ipſa ignorabat) caſus, tempora & genera quidem diſponere, verùm ad ſenſum vel intellectum eorum nihil omninò addere præſumebat vel demere. Inter hæc autem haud deſiit tortuoſus coluber excitatis impiorum quorundam animis ſanctam virginem ſubinde hiſce & ſimilibus ſubſannare & diuexare dicteriis; Quid eſt, quod huic ſtultæ & indoctæ fœminæ tot myſteria reuelantur? Permiſit quoq; Deus eam quandoque non modò à communi plebe, verumetiam à propinquis ſuis, quin & ab aliquantis qui ſecum erant, cum eis neceſſaria deeſſent, haud parum affligi. At poſt preſſuram multiplicis doloris, redijt gratia diuinæ conſolationis. Ex contemptoribus ſiquidem complures effecti munifici, ad eam certatim confluentes, egregiis donis & beneficiis illam affecerunt. Inter quos Philoſophus quidam generis ac diuitiarum claritudine admodum conſpicuus, cum prius viſiones eius tanquam aniles fabulas ſpreuiſſet, ac malitioſis verbis ſanctam proſcidiſſet, tandem diuina miſeratione illuminatus credidit; & ex

En rem mirabilem.

Exercetur rebus aduerſis.

Recipit conſolationem.

En miram conuerſionẽ cuiuſdam philoſophi.

Saulo

Saulo factus Paulus ad eam veniens, veniamque deprecatus, locum illum ædificiis, allodiis, aliisque rebus necessariis in tantum locupletauit, vt eum communem Patrem omnes nominarent: qui & post obitum (vti viuens petierat) honorificè apud eas sepultus est.

S. Hildegardis prudentia.

Porrò murmurationes, quæ per deceptionem satanæ quandoque oriebantur in cordibus puellarum suarum, exhortationibus sanctarum scripturarum prudenter admodum sedabat. Inter aduersa & prospera vnum eundemque seruabat animi vigorem & constantiam; intentam tanquam arcum mentem ad omnem disciplinam habens; sicque authoritate modò mansueta, modò seuera se suosque egregiè regebat, aliisque mira orationis suauitate monita salutis dabat, vndè non modò è tota vicinia sed & ex omni tripartita Gallia atque Germania concurrebant ad eam vtriusque sexus populorum examina; quibus per Dei gratiam vtriusque vitæ accommoda impendebat exhortamina; ad salutem enim animarum proponebat eis & soluebat quæstiones sanctarum scripturarum. Et quoniam prophetico spiritu cogitationes & intentiones hominum cognoscebat, quosdam vafra & duplici mente ad se quasi ad consultandum, reuera autem ad carpendum accedētes redarguebat: ac emendatos à prauo incepto desistere cogebat; sed & Iudæos ad se venientes de perfidia conuictos, verbis piæ admonitionis ad Christi fidem exhortabatur. Præuidebat quoque in spiritu vitam hominum & conuersationem, nec non & vitæ præsentis quorundam consummationem: ac secundùm qualitatem morum & meritorum, gloriam & pœnas animarum eorum. Vnde spiritu diuino quandoque impulsa, Coloniam, Treuerim, Metim, Herbipolim, Babenbergam, aliaque diuersa ad loca profecta, Clero & populo, quæ ad vtilitatē animarū pertinebant,

Vndiq; ad se confluentibus dat monita salutis.

Claret prophetia spiritu.

Diuersa loca adit prædicans verbum Dei.

1. Corint. 9. nebant, iuxtà ea quæ ei Deus reuelauerat, annunciauit; omnibus ſiquidem omnia facta, omnes Chriſto lucrifacere ſatagebat.

Miracula inſignia edidit.

Cæterùm quidquid de ea dici poteſt, totum eſt iucundum & amabile; totum decorum, vtile & honorabile; quia non ſolùm omni morum ſanctitate, & myſteriorum Dei interna contemplatione ſpectabilis, verumetiam miraculorum inſignium operatione eſt & fuit admodùm illuſtris. Nullus ſiquidem ferè quacunque detentus infirmitate ad eam acceſſit, qui non protinùs diuina cooperante virtute ſanitatem ſit adeptus. Specialis verò in dæmonibus ex obſeſſorum corporibus eiiciendis ei affuit gratia. Demùm virgo ſancta plena dierum & bonorum operum, vitæ præſentis tædio affecta diſſolui & eſſe cum Chriſto quotidie cupiebat. Cuius deſiderium Deus exaudiens, finem ſuum, ſicut ipſa præoptauerat ei reuelauit: quem & ſororibus aliquandiu prædixit. Itaq; valido correpta languore 82. ætatis ſuæ anno, ad ſponſum cœleſtem (cum ei animam ſuam, gregéque ſibi commiſſum eximia animi pietate commendaſſet) felici tranſitu demigrauit. Spiritales autem eius filiæ, quarum omne gaudium & ſolatium ipſa erat, funeri dilectæ matris amariſſimè flentes aſſiſtebant.

Philip. 1.

Obit feliciſſimè.

At Chriſtus Dominus, cuius apud ſe meriti eſſet ſponſa ſua, in exitu eius euidenter declarauit. Nam ſuprà habitaculum in quo illa primo crepuſculo noctis Dominicæ diei ſanctam animam Deo reddidit, duo lucidiſſimi & diuerſi coloris arcus in firmamento apparuerunt; qui ad magnitudinem ingentis plateæ ſe dilatauerunt, in quatuor partes terræ ſeſe extendentes; quorum alter ab aquilone ad auſtrum, alter ab oriente ad occidentē procedebant. In ſummitate verò vbi hi duo arcus iungebantur, clara lux ad quantitatem lunaris circuli emergebat; quæ latè ſe proten-

En præclarū miraculum tempore emigrationis ſuæ.

dens, tenebras noctis ab habitaculo depellere videbatur. In hac luce Crux rutilans visa est; primùm parua, sed crescendo postea immensa; circa quam innumerabiles varij coloris circuli; in quibus singulis singulæ rutilantes Cruciculæ oriebantur cum circulis suis: priore tamen minores conspiciebantur. Et cum hæ in firmamento se dilatassent, latitudine sua ad orientem magis pertingebant: & ad terram, versus domum in qua virgo sancta obierat, declinare visæ totum montem clarificabant. Credendum sanè Diuinam bonitatem hoc signo ostendere voluisse, quanta claritate dilectam suã in cœlestibus illustrauerit. Nec defuere alia, antequam sepeliretur, miracula meritum sanctitatis eius testantia. Duo siquidem ho- *Item aliud.*
mines qui sanctum corpus eius spe bona tangere præsumpserunt, à graui infirmitate conualuerunt.
Exequijs igitur venerabiliter celebratis, honorificè *Item sepul-*
sepulta est; odore miræ suauitatis de tumulo re- *chrum eius*
dolente: vbi & meritis eius, omnibus pio corde *miraculis*
quærentibus, multa præstantur beneficia. *celebre.*

MARTYRIVM S. FERREOLI TRIbuni: *Ex eo quod est apud V. P. Laur. Sur. Coronatus est circa annũ Salutis 303. qui fuit Marcel. Pap. 7. Dioclet. Imp. 20.*

C. Baron. Tom. 2. Annal. & in Not. Martyr. Rom.

CVm per vniuersas prouincias genus Chri- 18 *Septemb.*
stianorum à ministris Satanæ sacrilegis ri- *Crispinus*
tibus seruire cogeretur, Crispinus quidam *præses com-*
temporis illius Præses, in Viennensi ciuitate iuxta *pellit ad sa-*
Imperatorum præceptum cœpit ad sacrificandum *crificandum*
Christianos compellere; sedensq; pro tribunali, cũ *Christianos.*
detestabili consilio honoraret obtemperantes, cõtradicentes verò acriter puniret, atque in cunctos Dei seruos crudeliter sæuiret, inter alios etiam beatis-

Inter alios S. Ferreolum militem. beatiſſimum Martyrem Ferreolum, habitu ſolo nõ officio militantem, quod eſſet proditus Chriſtianus, ſacrificare compulit, dicens; Parere te ante omnes neceſſe eſt, Ferreole, inuictiſſimorum Principum legibus; quibus & pro militiæ ſtipendijs fidem debes, & pro Maieſtate reuerentiam, & pro honoris augmento irreprehenſibilem deuotionem. Oportet igitur te obtemperare conſilio, ne diſſimulantem pœna caſtiget. Sacrifica ergo dijs. Quid moraris? Reſpondit Ferreolus; Chriſtianus ſum: dijs ſacrificare non debeo. Imperatoribus, *Ille verò contemnens, præclarum dat reſponſum Præſidi.* quamdiu ſalua religione licuit, militaui. Opera mea cùm tibi parui iuſſus, legibus diaboli ſacrilegis nunquam ſeruiui. Aduerſus noxios, non aduerſus Chriſtianos militare conſtitui. Stipendia, quæ commemoras, non requiro. Paſcat ſacrilegum militem, ſacrilegus Imperator. Temporalis vitæ lucra non ambio; mihi ſufficit, ſi ſalua religione, liceat viuere Chriſtianum. Quod ſi id non liceat, paratus ſum mori.

Præſes ad hæc cunctabundus, Et vnde, inquit, tibi Ferreole iſthęc tanta moriendi fiducia? Fortaſſis poſt iniuriam legum, poſt contumeliam princi- *Blanditur ei Præſes.* pum, vitæ deſperatio te inuaſit. Sed patitur hoc planè abolitum eſſe humanitas noſtra, quod in deos & principes contumaciter protuliſti, modò dictorum tuorum te pœniteat, & legibus ſatisfacias: repudiando ſectam Chriſtianorum, & numinibus ſacrificando. Ferreolus reſpondit; Humanitatem tuam & indulgentiam, quam promittis, tibi vel Imperatoribus tuis deinceps militaturus expectet: quorum legibus iniuriam non facit, qui legem Dei eis anteponit. Ille potius reus eſt, qui diuinitati detrahit, qui inſenſibilia & caduca veneratur. Ego Creatorem, non creaturam, adoro. Deus *Præclara Martyris vox.* verò, qui vniuerſorum Dominus eſt & ęternus Imperator, dedit ſeruis ſuis, per Ieſum Chriſtum filium ſuum fiduciam moriendi, Per quem etiam

donat

donat nobis resurgendi spem, vt ad amplioris vitæ incrementa, præsentis vitæ detrimenta, nobis profutura credamus.

Venitur ad minas.

Præses ait; Vt video, iacturam vitæ iam fecisti. At dignum est tamen, vt etiam tormenta contemnat, qui consilij humanitate non flectitur; quæ tu, nisi sacrificaueris, quàm sint acerba, cognosces. Sed cùm minis haud quaquam cerneret permoueri beatissimum Ferreolum, sisti eum præcepit, & acrius verberari. Cumque nec sic, succedentibus sibi ex more tortoribus, eum flecti posse videret, iussit eum oneratum ferro includi in carcere, dicens; Rebellem hunc squalidus & omnem pœnam excedens carcer includat; reum se sentiat Maiestatis: careat luce contemptor deorum. Compedito stare non liceat; sedentem quoque ferri deprimant pondera: iacentem etiam ipsa, quæ stringit, vastior catenarum colligatio consumat; donec seueriori quæstioni præparatus, omnia quæ in criminosos constituta sunt supplicia percurrat. Quibus dictis, statim ministri Præsidis beatissimum Ferreolum oneratum ferro, in carcerem coniecerũt, adhibitisque custodibus, eum seruare cœperunt denuò præsentandum.

Cæditur Martyr.

Mittitur in carcerem.

Illic verò biduo exacto, die tertia diluculò altius (vt fit) depressis sopore custodibus, resolutis spontè vinculis, liberum se Dei seruus agnouit. Et lento accedens gressu ad ostium carceris, patere sibi liberum sensit egressum. Ac secundùm Euangeliũ fugiens persecutionem, ad extraneam properat regionem. Egressus autem foras portam Lugdunensem, ancipiti defixus consilio, substitit; ac secum deliberans, cui potissimum viæ insisteret, tandem visum est Rhodanum quanquam difficili natatu transmittere. Præmissa itaque oratione, amnem fidus ingreditur; quem deductis blandè vorticibus natandi conatu paucis traiecit impulsibus. Dehinc concito gradu ingressus aggerem publicum,

Spontè eius vincula soluuntur.

Fugit è carcere.

Matth. 10.

Iterum comprehenditur & occiditur à persecutoribus & claret miraculis. vsque ad Iarem fluuium percucurrit. Vbi à persecutoribus comprehensus, vinctis post tergum manibus ad vicum, cui Briuatæ nomen, ductus est; ibidemque subitò instinctu crudelitatis percussus occubuit. Quem fidelis Religiosorum ciuium deuotio ad præsidium ciuitatis non longè à Rhodano cum summa veneratione tumulauit. Cuius beneficia per ciuitates sicut expetuntur votis, ita beneficijs frequentibus approbantur.

Goerici. C. Baron. Annal. Tom. 8.

VITA S. GOERICI EPISCOPI METENSIS; *Ex ea quæ est apud Vener. Patr. Laurent. Sur. Claruit Anno Dominici Natalis, 631. &c.*

19 Septemb. S. Goericus qualis in seculo. SAnctus Goericus primò quidem miles egregius de Aquitania, corpore, non voto, seculi actibus seruiens, cùm apud Deum & homines in magna honestate floreret, licet quæ pacis sunt, sectaretur, quandocunque tamen paganorum infestatio perurgebat, primus aciei militari se opponens, barbaricam rabiem, Dei fretus auxilio, potentissimè deuincebat, & spolia amplissima reportabat. Qui dum quodam tempore subitò oculorum & visus amissione percelleretur, virtute tamen patientiæ vndique munitus, Deo gratias agens, dicebat; *Sicut Domino placuit, ita factum est.* *Iob 1.* Eo tempore regnabat in Gallia Theodebertus, in Metensi vrbe præsidebat Pontifex B. Ardulphus. *Diu priuatus lumine oculorum, tandē mittitur à Deo ad S. Arnulphum Metensem:* Tunc verò sancto viro Goerico in silentio noctis quiescenti Angelus Domini adfuit, dicens; Serue Dei excelsi, venit tempus quo mœror tuus in gaudium transferatur, & quo lux amissa tibi restituatur. Ergo Metensem ciuitatem aggredere, & limina beati Stephani deuotè ingredere, Deoque preces ibi funde, & recipies ilicò visum, & totius corporis sospitatem.

tem. Arnulphus autem, tibi charus amicus & propinquus, ibi Pontifex residet; cui Spiritus sanctus te ilicò affuturum præmonstrabit, & quicquid tibi Deus impensurus est, manifestabit.

qui ei visum restituit.

Expergefactus ergo vir sanctus, milites conuocauit, & de Aquitania ad præfatam vrbem iter arripuit. Cui appropinquanti Sanctus Arnulphus adfuit, & facta oratione, dataque benedictione, eum in domum induxit: ac deinde obtentu sancti Stephi, visum & totius corporis sanitatem recepit. Post quæ Sanctus Arnulphus spiritali mentis intuitu videns Goericum successorem sibi fore dignissimum, consentiente tandem clero & populo eum Episcopum constituit, & ipse diu desideratam eremum petijt. Tunc verò Goericus, qui alio nomine dicitur Abbo, pastorali cura adstrictus, vocibus & moribus cæteros strenuè cœpit informare. De quo quidem, quoniam & ante Episcopatum corpus districtissimis ieiunijs attriuerat, quã dura ieiunia deinde cumularit, quot etiam dies incibatus vsq; in diem alterum pertransierit, quantum biduanas & triduanas alacri vultu & mente abstinentias celebrauerit, non est facilè enarrare. Quin potius illud de eo mirum referemus.

Constituitur S. Arnulphi successor; cuius vita extat 16. Aug.

Defuncto Sancto Arnulpho in eremo, cum beatus Goericus, assumptis Tullensi & Virdunensi Episcopis, sanctum corpus eius ad sedem, cui præfuerat, transferret, Sole ad occasum vergente, fortè villam iniqui & incesti hominis offenderant; quam intrare volentes, sacrarum Reliquiarum portatores diuinitus retenti, repentè subsistunt; Sanctus enim Arnulphus, dum adhuc viueret, præfatum iniquum sæpè vt resipisceret, commonuit, nec tamen quicquam efficere potuit. Vbi quia nox imminebat, & nulla alia villa tantæ multitudini apta præsto erat, orante sancto Gorico, ecce adfuit quidam diues, qui ei dixit; Est mihi præsidium in hac patria, vobis quidem non satis conti-

Transfert solenniter corpus eiusdem Sancti.

guum; sed noui ad cuncta necessaria præsentem Deum nostrum. Quod sanctus audiens, corpus sanctum illuc verti, omnesque sequi imperat. Cerneres tantam in eundo velocitatem, vt quod vnius diei integri spatio vix peragi credere posses, duabus vel tribus horis impletum mirareris. Sed & cùm ad villam peruenissent, & ceruisiæ parum se habere homo, ministris conferentibus, comperisset, itidem fide repletus, sancti Goerici meritis & precibus hoc committit. Qui nota præsidia petens, Deum suorum necessitatibus subuenire supplex postulat. Nec mora; Tanta populi multitudo ex paruo liquore, quod vix credibile est, abundantissimè est satiata. Quieuit autem in pace vir Domini decimotertio Calendas Octobris, ac tumulatus est in Ecclesia Metensi.

Nota insigne miraculum.

Tandem obdormit in Domino.

VITA B. THEODORI, ARCHIEPIscopi Cantuariensis; Ex V. Beda Libr. 4. Histor. Angl. cap. 1. Excessit ex humanis Anno partæ Salutis 690. cum sedisset Annis 22. AEtatis verò suæ Anno 88.

Dorouernensis. C. Baron. Annal. To. 8. & in Not. Martyr. Rom.

19. Septemb.

ANno Eclipsis Solis, & mox sequentis pestilentiæ, quo & Colman Episcopus vnanimi Catholicorum intentione superatus, ad suos reuersus est, Deusdedit sextus Ecclesiæ Dorouernensis Episcopus obijt, pridie Iduum Iuliarum. Sed & Erconbert Rex Cantuariorum, eodem mense ac die defunctus est, & Ecgberto filio sedem regni reliquit, quam ille susceptam per nouem annos tenuit. Tunc verò cessante non pauco tempore Episcopatu, missus est Romam ab ipso simul & à Rege Nordan Humbrorum Osuui, Vuighart presbyter, vir in Ecclesiasticis disciplinis doctissimus, de genere Anglorum, petentibus pro Ecclesia Anglorum

Idem Beda lib. 3. cap. 27. & potissimum capit. præcedenti.

glorum Episcopum ordinari, missis pariter Apostolico Papæ donarijs, & aureis atque argenteis vasis non paucis. Qui vbi Romam peruenit, cui sedi Apostolicæ tempore illo Vitalianus præerat, postquam itineris sui causam præfato Papæ Apostolico patefecit, non multò post & ipse, & omnes penè, qui cum eo venerant, socij, pestilentia superueniente deleti sunt. Itaque Apostolicus Papa, habito de his consiliô, quæsiuit sedulus, quem Ecclesijs Anglorum Archiepiscopum mitteret. Erat autem in monasterio Niridiano, quod est nō longè à Neapoli Campaniæ, Abbas Adrianus, vir natione Apher, sacris literis diligenter imbutus, monasterialib⁹ simul & Ecclesiasticis disciplinis institutus, Græcæ pariter & Latinæ linguæ peritissimus.

VVighartus presbyter ex Anglia pro Episcopatu Dorouernensi habendo, Romam cū socijs missus, ibidem peste moritur.

Hunc ergo ad se accitum Papa iussit, Episcopatu accepto, in Britanniam venire. Sed ille indignū se tanto gradu respondens, ostendere posse se dixit alium, cuius magis ad suscipiendum Episcopatum & eruditio conueniret, & ætas. Cumq; monachum quendam de vicino Virginum monasterio, nomine Andream, Pontifici offerret, hic ab omnibus, qui eum nouere, dignus Episcopatu iudicatus est. Verùm pondus corporeæ infirmitatis, ne Episcopus fieri posset, obstitit. Et rursum Adrianus ad suscipiendum Episcopatum actus est. Qui petijt inducias, si fortè alium, qui ordinaretur Episcopus, ex tempore posset inuenire. Erat ipso tempore Romæ monachus Adriano notus, nomine Theodorus, natus in Tharso Ciliciæ, vir & seculari & diuina literatura, Grecè & Latinè instructus, probus moribus, & ætate venerandus, id est, annos habens ætatis sexaginta sex. Hunc offerens Adrianus Pontifici, vt Episcopus ordinaretur, obtinuit, his tamē conditionibus interpositis, vt ipse eum perduceret in Britanniam, eò quòd iam bis partes Galliarum diuersis ex causis adijsset, & ob id maiorem huius itineris peragendi notitiam haberet, & vt ei

Theodorus monachus quidam insignis eò mittitur cum Adriano Abbate æquè præclaro.

doctrinæ cooperator existens, diligenter attenderet, ne quid ille contrarium veritati fidei, Græcorum more, in Ecclesiam, cui præesset, fortè introduceret. Qui Subdiaconus ordinatus, quatuor expectauit menses, donec illi coma cresceret, quô tonderi posset. Habuerat enim tonsuram more Orientalium S. Pauli Apostoli.

Tēpus ordinationis ei⁹ in Archiepiscopum Ecclesiæ Anglicanæ.

Veniunt in Galliam.

Cæterùm ordinatus est à Vitaliano Papa anno Dominicæ incarnationis sexcentesimo sexagesimo octauo, sub die septimo Calendarum Aprilium Dominica. Et ita vnà cum Adriano, sexto Calendas Iunias in Britanniam missus est. Qui cùm pariter per mare ad Massiliam, ac deinde per terram Arelatem peruenissent, & tradidissent Ioanni Archiepiscopo ciuitatis illius scripta commendatitia Vitaliani Pontificis, retenti sunt ab eo, quousque Ebroinus. Maior domus Regiæ, copiam pergendi quoquò vellent, eis tribuit. Qua accepta, Theodorus profectus est ad Agilbertum Parisiorum Episcopum, & ab eo benignè susceptus, & multò tempore habitus est: Adrianus verò perrexit primùm ad Emme Senonum, & postea ad Pharaonem Meldorum Episcopos, & benè cum eis diutius fuit. Coegerat enim eos imminens hyems, vt vbicumque potuissent, quieti manerent. Quòd cùm nuntij certi narrâssent Regi Ecgberto, misit illò continuò Redfridum Præfectum suum. Qui assumens Theodorum cum Ebroini licentia, perduxit eum ad portum, cui nomen est Quentauuic; vbi fatigatus infirmitate, aliquantisper moratus est. Et cum conualescere cœpisset, nauigauit in Britanniam. Peruenit autem Theodorus ad Ecclesiam suam anno, postquam consecratus est, sexto Calend. Iuniarum. Moxque peragrata insula tota, quaquauersum Anglorum gentes morabantur, (nam & libentissimè ab omnibus suscipiebatur, atque audiebatur) rectum viuendi ordinem, ritum celebrandi Paschæ Canonicum, per omnia comi-

Rex Angliæ mittit eis obuiam in Galliā vsq;.

Ab Anglis lætißimè excipiuntur.

tante & cooperante Adriano, disseminabat.

Itaque primus erat Archiepiscopus, cui omnis Anglorũ Ecclesia manus dare consentiret. Et quia literis sacris, simul & secularibus, vt diximus, abũdãter ambo erant instructi, congregata discipulorum caterua, scientiæ salutaris quotidie flumina irrigandis cordibus emanabant; ita vt etiam Metricæ artis, Astronomicæ & Arithmeticæ Ecclesiasticæ disciplinam inter sacrorum apicum volumina suis auditoribus contraderent. Indicio est, quod vsque hodie supersunt de eorum discipulis, qui Latinam Græcamque linguam æquè vt propriam, in qua nati sunt, nôrunt. Sed & sonos cantandi in Ecclesia, quos eatenus in Cantia tantum nouerant, ab hoc tempore per omnes Anglorum Ecclesias discere cœperunt. Itaque Theodorus perlustrans vniuersa, ordinabat locis opportunis Episcopos, & ea, quæ minus perfecta reperit, his quoque iuuantibus corrigebat. Atque interea Colmanus, qui de Scotia erat Episcopus, relinquens Britanniam, tulit secum omnes, quos in Lindisfarorum insula congregauerat Scotos, sed & de gente Anglorum viros circiter triginta, qui vtrique monachicæ conuersationis erant studijs imbuti. Iam verò annus erat Dominicæ incarnationis sexcentesimus septuagesimus, qui est annus secundus, ex quo in Britanniam venit Theodorus; cùm ecce Osuui Rex Nordan-Humbrorum pressus est infirmitate; qua & mortuus est anno ætatis suæ quinquagesimo octauo; qui intantùm eo tempore tenebatur amore Romanæ & Apostolicæ institutionis, vt si ab infirmitate saluaretur, etiam Romam venire, ibique ad loca sancta vitam finire disponeret.

Latinè Græceq; doctißimi, hoc nomine etiam plurimũ coluntur à discipulis nouellis Anglis.

B. Theodorus gnauiter suo muneri incumbit.

Moritur Rex Osuui Anno Christi 670.

Porrò defunctus die decimoquinto Calendarum Martiarum, Ecgfridum filium regni hæredem reliquit. Cuius anno regni tertio Theodorus cogit Concilium Episcoporum vnà cum eis, qui Canonica Patrum statuta diligerent, & nôssent, magistris

Celebrat B. Theodorus insigne Concilium.

ftris Ecclesiæ pluribus. Quibus pariter congregatis, diligenter ea quæ vnitati pacis Ecclesiasticæ congruerent, eo, quo Pontificem dicebat, animo cœpit obseruanda docere, ex libro Canonum propositis capitulis decem; quæ & vniuscuiusque tandem manus propriæ subscriptione sunt confirmata, ex quibus præcipua sunt ista. Primum, vt sanctum diem Paschæ in commune omnes seruent Dominica post quartamdecimam lunam primi mensis. Secundum, vt nullus Episcoporum parochiam alterius inuadat, sed contentus sit gubernatione creditæ sibi plebis. Quintum, vt nullus clericorum relinquens proprium Episcopum passim quolibet discurrat, neque alicubi veniens absque commendaticijs literis sui Præsulis suscipiatur. Quod si semel susceptus est, & noluerit inuitatus redire, & susceptor, & is qui susceptus est, excommunicationi subiacebit. Octauum, vt nullus Episcoporum se præferat alteri per ambitionem, sed omnes agnoscant tempus & ordinem consecrationis suæ. Decimum pro coniugijs, vt nullus coniugem propriam, nisi, vt sanctum Euangelium docet, fornicationis causa, relinquat, Quod si quisquam propriam expulerit coniugem, si Christianus esse rectè voluerit, nulli alteri copuletur, sed ita permaneat, aut propriæ reconcilietur coniugi. Facta autem est hæc Synodus anno ab Incarnatione Domini sexcentesimo septuagesimo tertio.

Capita eiusdem Concilij.

Celebratum Concilium Anno 673.

Quin etiam non multò post audiens fidem Ecclesiæ Constantinopoli per hæresim Eutychetis multum esse turbatam, & Ecclesias Anglorum, quibus præerat, ab huiusmodi labe immunes perdurare desiderans, rursum collecto venerabilium sacerdotum, doctorumque plurimorum cœtu, cuius essent fidei singuli, sedulus inquirebat. Sed omnium vnanimem in fide Catholica reperit consensum.

Iterum celebrat aliud Concilium.

sensum. Quem etiam idcircò synodalibus literis ad instructionem, memoriamque sequentium commendare curauit. Sed & anno Ecgfridi nono, conserto graui prælio inter ipsum & Edilredum Regem Merciorum iuxta fluuium Treanta, occisus est Elbuini frater Regis Ecgfridi, iuuenis circiter decem, & octo annorum, vtrique prouinciæ multum amabilis. Nam sororem eius, quæ dicebatur Osthridi, Rex Edilred habuit vxorem. Vnde cùm materies belli acrioris, & inimicitiæ longioris inter Reges populosque feroces videretur exorta, Theodorus tamen Deo dilectus Antistes, diuino fretus auxilio, salutifera exhortatione, cœptum tanti periculi funditus extinxit incendium, adeò vt pacatis alterutrum Regibus ac populis, nullius anima hominis pro interfecto Regis fratre, sed debita solummodo mulcta pecuniæ Regi vltori daretur. Cuius fœdera pacis multo exinde tempore inter eosdem Reges eorumque regna durarunt. Defunctus est verò Theodorus beatæ memoriæ Archiepiscopus anno incarnationis Dominicæ sexcentesimo nonagesimo, senex & plenus dierum, id est, annorum octoginta & octo. Quem se numerum annorum fuisse habiturum, ipse iam dudum somnij reuelatione edoctus suis prædicere solebat. Mansit autem in Episcopatu annis viginti duobus, sepultus in Ecclesia S. Petri decimonono Septembris.

Componit pacem inter 2. Reges Anglorum potentes.

Transit feliciter Anno 690.

CERTA-

C. Baron. To. 2. Annal. & in Not. ad martyr. Rom.

CERTAMEN GLORIOSVM SS. IAnuarij, Episcopi Beneuentani, & sociorum eius: Ex eo quod est à Ioanne, Diacono Sancti Ianuarij conscriptum. Paßi sunt anno Domini 305. Marcelli Papæ 2. Constantij & Galerij Maximiani Imperatorum 2.

19. Septemb. apud L. Surium 23. Septembris.

Diocletianus ex humili genere, quippe scribæ filio, fit Imperator.

NVmeriano Augusto ab Apro socero suo clandestinis insidijs perempto, & similiter Apro à militibus necem sui Imperatoris ægrè ferentibus trucidato, Diocletianus cuiusdam ex Dalmatia scribæ filius, tumultuosa vociferatione Cæsar acclamatus est. Hic vt erat mirè versipellis, Maximianum continuò Herculeum, moribus & feritate haud sibi dissimilem, consortem sibi asciscens iniquo prælatu Reipublicæ summam inuaserunt. Sed quia Carinum Numeriani Germanum, magno Galliarum exercitu instructum, metuendum ducebant, idcircò suis in primordijs lentam in Christianos persecutionem commouerunt; non ignorantes plurimos illi adhærere amicos, quos huius tituli decorabat professio. Vbi autem Cæsar ille penes Murgum prælio deuictus occubuit, confestim laxatis tyrannidis suæ habenis, per vniuersum orbem complices suos direxerunt, qui Christianos omnes aut obscœnis manciparent cæremonijs, aut exquisitissimis pœnis excarnificatos morti addicerent; cruentissimi itaque satellites, omni sollicitudine, iniquissima suorum iussa dominorum adimpleuere, ac diram de sanctis carnificinam exercuere.

Persecutio Diocletiani & Maximiani in Christianos.

Multo dein post tempore, cùm prænominati Imperatores vna simul imperium deposuissent; ij quidem qui hactenus Cæsarum titulo cum illis Rempublicam administrarant, Constantius nempe Chlorus & Galerius Maximianus, Augusti fuere appel-

appellati; ac ille Maximiano Herculeo in Occidente, hic verò Diocletiano in Oriente successere. Verum enim vero quantumlibet Constantius Imperator, qui se cunctis (Christianis autem potissimum) facilem, humanum, amabilemque præbebat, Occidentalis orbis regimen administraret, in extremis tamen mundi partibus agens, in Britannia scilicet, alijsque oris occiduis, res Italiæ ex Galerij Maximiani sententia regi potius videbantur. Eius siquidem arbitrio Præsides atque Proconsules cuncta agere, & in eo quoque, vt Christianos acerbissimè vexarent, eidem morem gerere. Ex quibus vnus (qui Campaniæ præsidebat, Dracontius nomine) cùm per totam illam Prouinciam, tum in oppido Misenatium potissimam excitauit persecutionem. Erat ea tempestate istius Ecclesiæ Diaconus Sosius; vir omni virtute ornatissimus; qui nocte dieque, quanquam cum præsenti capitis sui periculo, incredulos ad fidem inuitabat, & fideles ad imminentes instanter corroborabat agones. Cuius industria & eximius virtutum splendor cùm longè lateque flagrarent, in tantum apud omnes opinio virtutis eius creuit, vt Ianuarius Beneuentanæ sedis antistes, licet dignitate logè superior, sedulus ad illum visitandi gratia properaret: se seque infatigabilem sanctorum laborum comitem adiungeret. Mira sanctorum dilectio: mira & stupenda vtriusque constantia. Nam cum nulla itineris fatigatione frangerentur, nulla terroris intentione retraherentur, quin vicariam sibi exhiberent affectionem, accidit nutu diuino, vt idem Domini antistes ex more veniens, reperiret illum in cœtu fidelium, sacrosancta Euangelia sonoro iubilo personantem; moxque pater optimus feruorem tantæ alacritatis diu multumque admirans, subitò clericalem verticem eius vidit perspicuam effundere flammam; cuius oblatione perculsus, intellexit protinus quid coruscationis radiaret illa, quidve

Sosius Misenatæ ciuitatis Diaconus.

Ianuarius Beneuētanus Episcopus, Sosio familiaris.

Præsagium martyrij in Sosio.

quidve portenderet inflammatio cælitus in verticem demissa. Dehinc properanter accedens, & constricto super eum incumbens amplexu, flammigerum illud caput spiritualibus deliniuit osculis; & coram astantibus martyrij tandem diademate coronandum iterum iterumque professus est.

Prædicit martyrium Sosij S. Ianuarius.

Cùm igitur Sosius admirandis pietatis & doctrinæ operibus illustris, vitæ virtutisque proposito strenuè insisteret, & bon⁹ odor alijs ad vitam, alijs secundùm Apostolicam institutionem esset ad mortem, factum est, vt ab his, qui bono perierunt odore, sæpissimè ad Dracontium Campaniæ Iudicem accusaretur. Quorum frequenti suggestione paganitatis minister in furias actus, lictoribus suis transmissis vinctum eum ad se perduci præcepit. Et quidem fortis athleta Dei tentus à militibus, & coram solio Iudicis præsentatus, stetit interritus. At sceleratus arbiter diu multumq; admirans elegantem ei⁹ corporis formam; Aptè, inquit ad illum, fama corporis cum fama nominis tui congruit. Sed quia quadam superstitione pollutus asseueraris, necesse est, vt accedens libamen offeras, & frustreris accusationem, quæ toties de te nostras perculit aures. Ad hæc sanctus responsum reddidit paucis; Absit hoc Iudex, absit à me, vt debeam aliquo modo illam maculare religionem, cui ab ipsis incunabulis oblatus, toto corde totaque intentione seruiui.

Accusatur à perfidis apud Iudicem Sosius, & capitur.

Constantia eius.

His Iudex auditis secum infremuit, & furibundus ad lictores conuersus ait; Vestras expromite vires, & loquacitatem huius audacis, validis comprimite flagris, quatenus resipiscens animaduertat ante cuius tribunal assistit. Dixit; & dictum cominus ministri exequentes, totum corpus sancti fœdissimè laniarunt. Cernens verò dæmonum arbiter, robustissimum Christi militem palæstra illa patienter flagella tolerasse, stomachando intulit;

Flagellatur dirè S. Sosius, & car-

Hic

Hic quia se vultum longanimitatis induisse simulat, claustris est teterrimis deputandus; vt ibi frigore fameque deficiens, & florida ipsius, qua gloriatur, iuuenta tabescat. Erat tunc B. Athleta annorum circiter triginta, cùm ad carceris squalores, optimo quoque id indignè ferente, abducebatur. Recluso verò fortissimo martyre in ardua arctaq; custodia, Proculus diaconus, & Eutyces atq; Acutius illustrissimi ciues Puteolani, feruore deuotionis accensi, ethnicos clamorosis obiurgationibus increpabant, dicentes; Miseri, dementes, insani, quare benignum & innocentem verberibus afflixistis, & tenebris addixistis? Nunquid quia vestrarum principis tenebrarum noluit esse famulus, ideò lucernam ardentem, quæ non potest sub modio contegi, carceris obscuritate voluistis extingui? Hæc & his similia vociferantes, ad ergastula properarunt, omniq; solamine sanctum Leuitam recrearunt.

ceri mancipatur.

Ætas S. Sosij.

Proculi, Eutycis & Acutij zelus.

Lictores autem, verbis illorum auditis, statim ad iniquum Iudicem pererantes eos detulerunt. Dracontius verò Iudex ilicò eos citatis ad se officijs perductos, tali coram astantes furore est affatus; Miseri, quæ vos fatalis coegit impulsio, vt huic insano fauentes homini nostra nostrorumque principum decreta paruipendatis? An nescitis, quanta super huius Sosij complices Imperatorum deferueat indignatio? Ad hæc sancti magna constantia tale edidere responsum; O vtinam, Iudex, cœlitus insaniam stolidi huius fuissemus incurrere digni, qui vos vestrosque tyrannos fide contemnit; humilitate despicit; patientia vincit: viceramus & nos iram indignationis non vestræ, sed Dei; qui venturus est ponere orbem terræ desertum: cuius illecebras vos tanta auiditate sectamini, vt meritò filij eius adstruamini.

Egregium eorum ad Iudicem responsum.

Talibus extemplò dictis Censor exarsit in iras, & sine mora furens, vapulare sanctos penè ad inter-

Dire vapulant S. Mar-

necio-

tyres, & incarcerantur.

necionem præcepit. Cæsis ergo martyribus, & cum Sancto Sosio in vno conclaui reclusis, Imperator Timotheum quendam paganismi superstitione insignem Campaniæ Præsidem substituit: ita duntaxat, vt insatiabili feritate fideles persequeretur. Qui adueniens, mox vbi reperit Sosium cum socijs apud Puteolanam vrbem ergastulis pro Christi nomine conclusos macerari, statim & B. Ianuarium, cuius fama sanctitatis apud omnes in admiratione erat, comprehendi iussit. Et quidem Præsul eximius tyranno oblatus, cùm nullis blanditijs, nullis minis vel terroribus, ab orthodoxæ intentionis culmine deijci posset, tyranno in furorem ac rabiem verso, in ardentem mox fornacem toto triduo vehementer accensum proiectus est. Sed ô immensam Christi bonitatem, ô admirandam confessionis vim. Sanctus antistes in medijs flammis incolumis persistens, constanter Euãgelicæ veritati testimonium perhibebat; tandem egrediens, nec vestimenti nec papilli quidem detrimentum passus, ingenti aduersarios admiratione defixit. Sed nequissimus Consul, tanti miraculi magnitudine nequaquam commotus, iussit protinus maiori iracundia accensus martyris corpus vsque eo distrahi, quoad solutis neruorum, artuumque compagibus, aliquid de animi constantia & magnitudine remittere videretur. Dum hæc fiunt, duo ex agmine Clericorum, Festus scilicet Diaconus, & Desiderius Lector, sancto Spiritu admirabiliter inflammati, Nolam properarunt, magnisque clamoribus Consulem tyrannidis arguũt, quod talem tantumque pontificem affligeret, qui omnium necessitatibus subleuandis die nocteque insudaret. Mox & illi comprehensi, ac vinculis constricti, vnà cum Episcopo ante rhedam Præsidis Puteolos sunt protracti; eundemque in carcerem apud Sosium & reliquos confessores crudeliter compacti.

Timotheus substituitur Dracontio.

Comprehenditur Ianuarius à Timotheo Præside Campaniæ.

Missus in ardentem fornacem nihil læditur.

Dirè cruciatur.

Festus Diaconus & Desiderius lector vinciuntur, & carceri mancipantur.

His

Damnantur ad bestias.

His ita peractis, altera luce, pręcepto Tyranni sancti martyres in amphitheatrum à bestijs laniandi producti sunt. Aderat cum innumerabili vtriusque & sexûs & ætatis multitudine Præses, vt eo spectaculo crudeli sanè suam rabiem satiaret. Sed sanctis instar montium in palæstra consistentibus, & oculos palmasq; cum eximia pietate ad cælum leuantibus, bestiæ catenis solutæ, & furibundo impetu in martyres dimissæ, mox (dictu visuque mirabile) omni feritate in summam mansuetudinem conuersa, ad pedes sanctorum procubuêre. Hoc tam ingens miraculum vt magnos animorum motus in populo excitauit, ita Præsidem densissimis errorum tenebris miserè obsessum, lymphatica intrinsecùs rotauit vertigine, vt sanctissimos martyres acrioribus pœnis demens subijceret. Sed populi tumultuantis seditionem veritus, capitis in eos sententiam dictauit: cùm eccè subito oculorum lumine priuatus cælestem vindictam agnouit. Itaque acri dolore stimulatus, Ianuarij volens nolens implorans suffragium, tandem eo orante lumen recepit; quo sanè miraculo hominũ millia admodum quinq; Christi fidem susceperunt. Verùm ingratus Iudex, nihil placatior factus beneficio, sed conuersione tantæ multitudinis actus in rabiem, veritus maximè Principum decreta, lege protinus agere lictorem iubet. Atque ita beatus Ianuarius cum socijs ad sulphurariam Puteolanam gladio percussus, ad Episcopalis muneris laudem martyrij coronam adiunxit.

Feræ bestiæ eos venerantur.

Præses cæcitate punitur.

Sanatur oratione Ianuarij, & multi credunt.

Decollantur SS. Martyres.

Horum corpora finitimæ vrbes, pro suo quæque studio, certum sibi Patronum ex ijs apud Deum adoptandi, sepelienda curârunt. Ianuarij corpus Neapolitani diuino admonitu extulêre; quod primò Beneuentum, indè ad monasterium Montis Virginis, postremò Neapolim, Alexandro Sexto Pontifice translatum, & in cathedrali Ecclesia perhonorificè conditum, multis miraculis claruit. Sed illud cumprimis memorandum, quòd erumpentes olim è

Defertur corpus S. Ianuarij Neapolim: & admirandis signis floret.

monte Vesuuio cinerum & flammarum globos, nec vicinis modò, sed longinquis etiam regionibus vastitatis metum afferentes, exstinxit. Cuius rei pariter ac beati Martyris, memoriam Græci quoque quot annis semel atque iterum celebrant. Porrò insigne ac perenne miraculum sanguinis eiusdem S. Ianuarij, qui cum ampulla vitrea concretus continetur, & in conspectu capitis Martyris positus colliquescere & fluere perindè ac si recens esset effusus, ad hæc vsque tempora conspicitur, non eiusmodi est vt vnius vel alterius hominis testimonio comprobetur, sed ita manifestum, vt ipse Martyris sanguis assidua miraculorum operatione, vocibus quibusdam, velut Abel sanguis clamans, per vniuersum Orbem Christianum intonet.

An duo insignia miracula.

**al. Eustachij.*

c. Baron. Tō. 2. Annal. anno 103. & 120. & in Notat. ad Martyr. Rō. 20. Septē. Apud Suriū 2. Nouemb.

MARTYRIVM SS. * EVSTACHII *Theopistis vxoris eius, & duorum filiorum Agapij & Theopisti: Ex eo quod est per Metaphrastem. Coronati sunt anno Christi Domini 120. Hadriani Imperator. 1.*

**a Græcis Placidas dictus.*

EO tempore, quo Traianus Romani Imperij sceptra tenebat, expeditionemque in Decebalum DacorumRegem parasset, Eustachius, qui tū *Placidus dicebatur, primo militiæ ordini, ꝓpter egregiam militaris virtutis opinionē qua ipsi Traiano inprimis charus erat, Dux ab eo fuit præfectus. Et quidem tam præclaram strenuamque suo Imperatori in rebus bellicis (*b* vt & antè in bello iudaico sub Vespasiano ac Tito, agens tum Magistrum equitum, cum & ipse Traianus ductor esset Decimæ legionis) nauabat operam, vt hostes vel sola aduentus illius mentione in fugam conuerterentur. Erat eximio corporis animique robore vir; & quanquàm profundis errorum tenebris adhuc inuolutus, & insana idolorum cultura infamis, adeò tamen spectata

b Iosephus de bello Iud. l. 3. c. 4. & 13. lib. 4. c. 2. & lib. 5. cap. 3. c. idē auctor l. 3. c. 11. & 16

Virtutes Eustachij

virtute, vt nihil eius moribus honeſtius, nihil animi candore ſplendidius, nihil denique eius ingenio videretur ſuauius. Neque enim ſuſtinebat, vt dum inclyta victoria externos hoſtes vinceret, à ſuis ipſe cupiditatibus vitijſque turpiter proſtratus iaceret. Ea propter & vitam admiranda quadam prudentia moderabatur, & ſubditorum ſibi animos beneficijs arctiſſimè deuinciebat, & pauperes, inopeſque non ad oſtentationem, ſed ad occultam virtutis elegantiam larga manu ſuſtentabat. Vibrabat quidem illa ſtrenuè viriliterque haſtam militarem in hoſtes, ſed multo præclarius piam & munificam dexteram in pauperes & calamitoſos exercebat. Erat autem ei vitæ ſocia Theopiſtes nomine, pari virtute ac nobilitate fœmina; è qua duos ſuſceperat liberos, quos ita educabat, vt non magis ex corporeis lineamentis, quàm ex animæ præſtantia nobilitateque ſimilitudo appareret. *adhuc gentilis.* *Vxor Euſtachij Teopiſtes, Traiana olim dicta.*

Porrò quoties à militari pugna otium aut requies dabatur, frequens belli meditatio ad aſſiduam penè venationem eum prouocabat. Igitur cùm aliquandò egreſſo ad venandum, armentum ceruorum haud procul paſci renunciaſſet explorator, ipſe cæteris ad perſequendũ gregem diſpoſitis ingẽtis formæ ceruum conſpexit: quem vnum ſibi pugnaci dextera ſternendum ſuſcepit. Itaque admotis equo calcaribus, in fauces prærupti cuiuſdam montis eum perſequens iam iam ſe victorem putabat; cum repentè contra naturam in verticem petræ inſiliens ceruus, venatoris conatus omnes eludit, ſeſeque montis ſupercilio tutans, placidè à curſu, ſpectante Euſtachio, ibidem ſe reficit. Cumque Dux prædæ mente oculiſque inhians, viam omnem modumq; inquireret, quo difficilem montis aſcenſum ſuperaret, eccè tibi ſuprà Cerui caput, Crucis Chriſti radiantis effigies; quæ prima illi æternæ ſalutis initia tulit. Nam cum is eo ſpectaculo attonitus conſiſteret, ſubitò vox *Oblectatur frequenti venatione Euſtachius.* *Crux illi ſuprà caput Cerui apparet.*

ex illa effigie eius auribus insonuit: Placide, Placid[e]
quid me persequeris?

Placidus hac tam noua forma & voce obstupef[a]ctus, partim numinis metu, partim reuerentia, [e]
equo humi delapsus est. Postquam verò resumpt[is]
viribus, à stupore sese collegit, Domine, inquit, qu[i]
es? Cui Dominus; Ego Christus Iesus, qui hum[a]næ salutis causâ è cælo in hunc mundũ veni; hum[a]nam carnem ex Virgne sumpsi; famem sitimq[ue]
annis triginta admodum tribus pertuli; den[i]que ignominiosæ mortis supplicia in Crucis lign[o]
sustinui, vt hominem suo scelere æternis ignib[us]
addictum redimerem, & ad sempiternæ fœlicitat[is]
gaudia transferrem. Tu itaque proficiscere in ciu[i]tatem, & sacerdotem Christianorum accede; cum[que] ab eo cum vxore & liberis viuifico baptismat[e]
purificatus fueris, protinùs huc reuertere. Tibi enim
rursus apparebo, & ostendam futura, & reddam ma[nifesta] salutis mysteria. His auditis Eustachius, in[star] Pauli, animo repentè mutatus, fœdam scelera[tam]que idolorum superstitionem vehementer e[st]
execratus. Itaque pudore pariter & dolore affe[c]tus, quod dæmonum cultui tamdiu seruijsset
domum abijt, singulatimque omnia, quæque vide[rat], quæq; audierat, vxori narrauit. Illa verò eadem
nocte secundùm quietem haud dissimili vision[e]
monita vt Christum indueret, admiratione & gaudio affecta; Mi Domine, inquit ad maritum, quæso
te, nè tam fausto magnarum rerum nuncio ingrati,
socordes & desides simus ad Christiana sacra percipienda; quin potius sinè mora ad Christianorum
sacerdotem contendamus: qui nos salutari lauacro
expiatos, ab infelici dæmonum seruitute, ad veram
Christi libertatem transferat. Nec mora; Nocte cun[c]ubia Placidus & Traiana cum duobus filijs & paucis famulis fidelissimis, ad insigni pietate & prudentia sacerdotem Ioannem profecti, ab eo catechesi
instructi & ritè lustrati sunt. Et Placido quidem Eustachij nomen, Traianæ verò Theopistis imposi-
tum

Ex eadem Crucis effigie Christus eum alloquitur & conuertit.

Actor. 9.

Visio vxoris eius.

Post Cathechesim Baptizatur Eustachius cum vxore & liberis & communicantur.

tum fuit. Filiorum alter Agapius, alter Theophistus dictus est. Corporis deindè & sanguinis Dominici viuificis refecti mysterijs, incredibili cum gaudio domum reuersi sunt. *Mutatur nomina eorũ in baptismate.*

Intereà Eustachius cum indies Domini misericordiam gustu suauissimo magis magisque perciperet, memor visionis in monte, rursus eã solitudinem petijt, profusisq; lachrymis caput humi defixus Dominum obsecrauit, vt clariore adhuc cognitione ad rectum salutis iter citrà offensionem perficiendũ eum instrueret. Et eccè mox Dominus solita benignitate huiusmodi voce eũ admonuit; Beat⁹ quidem es, ô Eustachi, & verè beatus, qui percepto regenerationis lauacro hęres cęlestis regni effect⁹ es. Sed scito tibi fidei probationẽ magno & inuicto planè animo subeundam. Nam salutis humanæ aduersarius diabol⁹, hoc tibi donum inuidens, nullum nõ mouebit lapidem, vt rursum te prosternat, & à Christianæ dignitatis gradu aliquandò deijciat. Sed tu vide etiam atq; etiam, vt nullis dæmonum insultibus frangaris; nullis impugnationibus animum demittas, sed strenuè ac patienter decertes, vt tandem post pugnam inclyta cum Iob trophæa erigas. In hodiernum vsq; diem diuitijs & gloria & rebus fortiter & præclarè bello gestis elatus fuisti; specie liberorum; bonorum copia; generis nobilitate; alijsq; rebus, quibus apud homines fælicitas exprimitur, honoratus cunctis admirationi fuisti. Nunc autem breui his omnibus spoliandus, & opprobrijs hominum extremaque calamitate afficiendus, vide nè animo concidas, donumque fidei cum pietate deseras. Si enim acerbum tribulationis calicem admiseris, teq; inuictum athletam mea sanè gratia munitum prębueris, ego te pristinis vitæ munerib⁹ ac ornamentis decorabo: ac postremo martyrij corona redimitum æternùm illustrabo. *Prædicit ei Christus tẽtationes.* *Itemq; prosperitatem, demùm & martyrij palmam.*

His ordine expositis, numinis visio ab oculis eius allata est; & ipse nunc gaudio, nunc tristitia plenus domum redijt; seseque vna cum pia coniuge ad futuras *Sæua pestis eius domum inuadit.*

turas tempestates assiduis precibus & lachrymis muniuit. Nō multi præterierant dies, cum repentè sæua contagio domum eius inuadit; quæ primò quidem seruos & ancillas, indè equos & mulos, & cuncta deniq; animantia miserè depascens, totam domum vacuā reddidit. Igitur reb⁹ omnib⁹ breui exuti, q̃ paulò antè splendidi & amicis honorati erāt, subitò despecti, vniuersæ ciuitati miserabili spectaculo fuêre. Itaque omnium opprobria ludibriaq; quauis afflictione & calamitate grauiora iudicantes, voluntario exilio miseriam suam mitiorem nonnihil reddere decreuerunt. Statuerant pariter AEgyptum petere, ibidemq; in extrema potiùs paupertate viuere, quam tā multos calamitatis testes in patria habere. Sed eccè cum iam prospero satis ventorum flatu mare transmisissent, repentè noua quædam calamitas, prioribus miserijs longè grauior, in eos irruit.

Eustachius cum vxore & liberis, voluntariū exilium, patriæ præfert & quarè.

Erat nauclerus barbaris admodum & impudicis moribus, libidinis œstro vehementer percitus. Is conspecta Theopistis forma sanè eximia, protinùs impuro illius amore exarsit, adeoque scelerata cupiditatis flamma incensus est, vt manu in eam iniecta, negaret se aliam pro naulo mercedem accepturum. Cumque Eustachius sese opponeret, & duplicatam mercedem promitteret, Barbarus, vxore per vim abducta, toruo aspectu cædem spirare, strictoque ense necem intentans, Hic tibi, inquit ad Eustachium, vel inuito silentium imponet. Eo metu repressus Eustachius, acceptis licet ægrè filijs, cœptum iter in AEgyptum luctu lachrymisque miserè oppletus profecutus est. Hic igitur vir diuinus tanquam sui dimidia parte cæsus, solis comitatus filijs, qui parentem ei in memoriam reuocabant, ibat mœrens quidèm, sed Deo tamen gratias agens, fide nequaquam infirmus, quod coniugem à Barbari ludibrio seruaret immunem. Cumque hoc modo grauissimis animi doloribus saucius ad fluuium venisset, qui propter vehementes fluctuum impe-

Nauclerus ei adimit vxorem.

Agit Deo gratias in summa calamitate Eustachius.

tus non facilè transmitti poterat, vnum humeris impositum magno conatu traiecit. Eo verò humi deposito cum alterum accepturus reuerteretur, eccè tibi Leo è latebris prosiliens medium corripit, & rapido cursu volantibus per colla iubis abducit. Eo spectaculo concidens, incredibili dolore sauciabatur; sed mox diuinæ admonitionis memor animo stetit, cursumque ad alterum vnicam posteritatis spem conuertit. Sed quid accidit? O calamitatum acerbitas, ô acerbitatis dolor immensus. Nondum fluuij ripæ appropinquauerat, & eccè lupa, alterum ore rapiens, eum catulis suis prædam asportat. Quomodò hæc tulit pater; quibus oculis tam miserum & crudele spectaculum sustinuit? Quomodò non protinus animam efflauit? Nec dubium, quin vitam cum morte acerbissima confestim permutasset, nisi Dominus, qui suos in afflictione consolari & cum tentatione prouentum facere nouit, manu sua eum sustentasset.

Leo eius filiũ abducit.

Item Lupa alterum.

1. Cor. 10.

Verùm enimuerò diuinæ prouidentiæ beneuolentia tot tantisque calamitatibus inuolutum Eustachium nequaquam deseruit; sed paulò post maioribꝰ etiam beneficijs & gaudijs mirificè cumulauit. Nam & Leo, fortè in pastores incurrens, puerum illæsum restituit, & lupa, in aratores incidens, repentino terrore perculsa, infantem morsu inoffensum deseruit. Itaque & pastores & aratores acceptos infantes benignè aluerũt, & bestiarum humanitate edocti, nullum similiter humanitatis officium in illos neglexerunt. Illi autem cognationis mutuæ ignari, paulatim adolescebant; pater verò opibus spoliatus, vxore & filijs priuatus, in terra ignota manibus sibi victum parabat, assiduisque lachrymis & gemitibus immensum doloris pondus viriliter sustinebat.

Seruantur illæsi pueri & educantur à rusticis.

Erat vicus nomine Badisus; in quo terminũ diuturnæ peregrinationis constituens, alienam terram ad vitæ sustentationem colebat, tenuemq; admodũ

Exercet agriculturam Eustachius.

victum duro ſanè labore annis 15. ſibi comparabat. Prope eum verò pagum, filij eius illorum hominum, quos diximus, beneficio educabantur. Porrò vxorem eius Theopiſten, tanquam alteram Saram, nulla affectam contumelia, Dominus à nefario cõcubitu intactã conſeruauit marito; & defuncto Barbaro, magna illi in ea regione manẽdi poteſtas erat: Hæc autem omnia cum laterent Euſtachium: ex his nullam capere potuit conſolationem.

Geneſ. 12.
Eius vxor ſeruatur intacta.

En diuinam diſpoſitionẽ.

Interea dum hæc fiebant, gens illa barbara, apud quam degebat Theopiſtes, fractis quæ cum Romanis inierat fœderibus, incurſionem in agros Romanorũ faciebat: & maxima præda abducta, rebuſque ex animi ſententia geſtis, ſalua in ſuam regionẽ rediјt. Ea res cùm Imperatorem vehementer angeret, animumque ad vindictæ cupiditatem ſtimularet, ilicò Euſtachium requirendum ſtatuit. Adeò namque illius & prudentiæ & viribus confidebat, vt eo Duce victoriam in manibus ſe habere crederet. Itaque multis magniſq; præmijs à Traiano Imperatore ijs, qui eum inuenirent, propoſitis, duo quidam viri Acacius & Antiochus, quondam Euſtachi in re militari miniſtri, magno confecto itinere, tandem ad hunc vicum non ſinè Dei numine peruenerunt. Et quidem à ſancto viro agniti, vultum eius diuturnis lachrymis exeſum, & corpus ſqualore ac macie confectum, nequaquam cognouerunt. Studioſè autem cum ab alijs, tum ab ipſo etiam Euſtachio, de viro quodam, coniuge, & duobus liberis ſtipato, inquiſiuerunt. Ea res non poterat non omnes viri ſancti renouare dolores; ille tamen, quãquam magnos animi motus ſentiret, ægreque ſe à lachrymis temperaret, ſemper tamen ad opem diuinam tacita cogitatione fugiebat; precabaturq; Dominum aſſiduò, vt animi ſaltem firmitatem inuictamque in tantis miſerijs conſtantiam largiretur. Factum eſt autem, vt ab eo, die quodam orationi attentius incumbente, vox cælitùs audiretur; Eſto bono animo; nam

Euſtachius ab Imperatore Traiano requiri iubetur.

Agnoſcit quærentes ſe vir ſanctus, ſed necdum agnoſcitur à ſuis.

Diuinitùs lapſa vox eũ conſolatur.

nam & priſtinam gloriam, & coniugem, & pignora chariſſima, quæ tantis lachrymis amiſſa luges, breui recipies.

Hæc poſtquam audiuit Euſtachius, mixto timori gaudio repletus, quòd ſuſpectas maligni inſidias haberet, tandem inquirentes ſe milites ad hoſpitium inuitauit: tenuiq; apparatu pro ſeruitutis ratione excepit. Cumq; eos miniſtrãdo ab itineris labore recrearet, & illi nũc quærendo, nunc narrando, de Placido eiuſque coniuge & liberis diligenter indagarent, vir diuinus obortum ſæpius lachymarum imbrem abſterſurus ſecedere cogebatur, nè quo modo externa indicia eum proderẽt. Intereà cũ illi defixis in eum oculis graues illius mores, vultus modeſtiam, inſignẽq; animi magnitudinẽ curioſius attenderẽt tandem ſubmurmurare cœpêre, eum haud abſimilẽ eſſe illi qui quærebatur. Quid multis? Erat eius collo plaga concaua admodum & profunda, hoſtili ferro inflicta; eius plagę cicatricem (certũ agnitionis quęſitæ perſonæ ſignum) propius accedentes cum eſſent intuiti, immẽſo perfuſi gaudio, protinùs è mẽſa exiliere, & bacchico quaſi furore moti, eum ipſum Placidũ eſſe inclamarunt. Quid autem dein nõ faciebãt? Nunc quidẽ collo eius circũfuſi, illud lachrymis rigabant; nunc pedes prehẽſantes, nunc manus tãgẽtes, atque crebrò deoſculantes, incredibilem animi lætitiam ſignificabant. Indè de vxore filijſq; quærẽtes, Num, inquiunt, falſi ſumus? num quẽ deſideram⁹ inuenimus? Ille autẽ lachrymis oculos infuſus interrupta nimio eiulatu voce, Filij quidẽ, inquit, & vxor, ô amici, perierũt: ego verò ſolus immenſis doloribus & miſerijs relictus duram hanc & infelicem, quam videtis, exerceo vitam. Hæc eo dicente communis omniũ luctus & lachrymę conſecutæ ſunt; certatimque pagi incolæ eò confluxerunt, vt Ducem quondam exercitus, compluribus victorijs inclytum, & prima nobilitate conſpicuum, oculis contemplarentur. Sed milites abducto ſeorſum Euſtachio, ei men-

Excipit quærentes ſe hoſpitio.

Agnoſcitur tandẽ ab eis.

Redit Eustachius ad Imperatorem. tem Imperatoris aperuerunt, statimque oblato habitu rustico, splendidis eum vestibus induerunt. Deinde eo accepto reuersi sunt. Et quidem Eustachius, quod hæc non sinè numine diuino euenisse cognosceret, cuncta admisit: ac protinus iter cum illis ingressus, trigesimo demùm die in regiam peruenit. Ibi quanta humanitate, quanto gaudio ac exultatione ab Imperatore exceptus sit, nemo pro dignitate explicare queat. Post hęc Imperator, zona militaris gloriæ rursus ei tradita, belli negotia cum eo cōmunicauit: & quid ab eo fieri vellet prolixè exposuit. Ille autem maioribus copijs opus esse decernens, vndique militem cōscripsit. Accidit tum, vt vicus ille, qui filios eius nutrierat, duos milites suppeditaret: qui admirabili Dei prouidentia Eustachij filij fuere. Superabant illi robore corporis alios oēs qui cum ipsis erant; erantque ea propter duci inprimis chari: prorsus vt eos & mensa sua aleret, & primo honore dignos iudicaręt. Ignorans interim filios esse, intrepidè eos in expeditionem duxit; validoque commisso prælio, barbarorum, ingenti eorum edita strage, spiritus compressit; nec ea contentus insigni victoria Hydaspem fluuium traiecit, ac reliquos rebelles subegit; sicque vna expeditione bellum profligauit, Romanumque imperium, vt antè, pacatum reddidit.

Excipitur summo cum gaudio.

Conscribit militem Eustachius, & duo eius filijs incogniti militant.

Debellat hostes.

His præclarè & magna cum laude gestis, in reditu castra metatur in quodam vico ad hoc valdè apposito; horis amœnissimis admodum cōspicuo; quorum vnius quidem custodiā vxor Eustachij habebat mercede sibi commissam. Ibi tū duo illius filij mutuæ cognationis prorsus adhuc ignari, cum vt fieri solet, ab armis feriantes, varios quos in vita pertulerant, casus sibi inuicem narrarent, stupore & gaudio repleti in fraternam agnitionem mirabiliter venere. Haud procul ab ea narratione aberat Theopistes (nam tentoria propè hortum illum fixerant) quæ quanquam eos à feris raptos fuisse ignoraret, tamen ex multis

Duo fratres, Eustachij filij, tandem se mutuò agnoscunt.

multis

multis minimè dubijs signis didicit, se eorũ esse matrem. Interim verita nè eis suspecta foret, prudenter se præter communem fæminarum consuetudinem animique mollitiem continuit, totamq; se lamentationibus dedens animo agitabat, quonam potissimũ modo se veram eorum matrem esse aperiret. Igitur tota nocte lachrymis & precibus transacta, mane Ducem exercitus adijt, supplexque ab eo petijt, vt eam multis annis exulem vnà secum in patriam reducere velit. Ea namque facultate obtenta, & animũ oculosq; dulci natorum aspectu pascere, & paulatim in certam firmissimamque notitiã venire cogitabat. Precibus eius annuit benignè Dux. Admirans autem mulier Ducis humanitatem, facilitatemque, eum curiosius est intuita; & eccè ex moribus vultusque figura & corporis lineamentis agnoscit maritũ. Stupet vehementer, menteque attonita aperto hiãs ore, pudore simul & cupiditate distracta, (multum enim suam inter abiectionem & viri gloriam interesse cernebat) nesciebat quonam modo se eius vxorem esse profiteretur. Prætereà cùm ignoraret quomodo in eam affectus esset maritus, eò quòd tanto temporis interuallo corporibus disiuncti fuerãt, multo magis amoris eius impetus retardabatur. Tandem victa amoris vehementia, ex imo miserabiliter ingemiscens, & vberes lachrymarum profundens riuulos, ô virorum clarissimè, inquit, qui multos perpessus labores & dolores ex Placido dictus es Eustachius; qui ex apparentis tibi Crucis figura, Christianæ pietatis primordia hausisti; qui futura edoctus ex glorioso inglorius euasisti; qui olim vxore per sũmam iniquitatem in naui priuatus fuisti; quæ quidem ego sum misera & infelix, quam barbarus ille prætextu nauli per vim abstulit, quandò te quidem asperam & iniquam sortem acerbè deflentem repulit, me autem in naui detentam per marinos fluctus inhonesti amoris cupiditate inflammatus auexit; sed diuina iustitia mox eum persecuta, intactam me &

inuio-

Item mater eos agnoscit.

Theopistes marito loquitur, nec eũ agnoscit

Agnoscit tãdem maritũ.

inuiolatā tibi coniugē seruauit. Testor Deū nostrāq; fidem, ô marite, impollutum & inuiolatum nostrū tibi hucusque manet cubile. Si ergo ipse es cuius hæc sunt signa, quibus agnoscaris, tu quoque tuam agnosce coniugem; nisi me sic affectam asperneris, & indignam tuo splendore ducas; Stemus hic pariter & communes magnæ Christi prouidētiæ agamus gratias, quæ res nostras prudenter deduxit.

Hæc profusis lachrymis dicente Theopiste, Dux exercitus non iudicans hæc sufficere ad fidem faciendam rei periculosæ, alia omnia diligenter scrutatus est. Postquam autem sublata omni dubitatione vxorem agnouit, vix mentis compos, in amplexus eius & oscula ruit. Ortus est vtrinque clamor, magno cum fluxu lachrymarū. Tandē Theopiste prior ad maritū, Et, vbi, inquit, charissime, sunt dulces nati? Ille verò animi dolore totus repentè commotus, magno eiulatu respondit; ô mulierum fidelissima Theopiste, à bestijs filij nostri deuorati sunt: quod ego spectaculum crudele nimis hisce vidi oculis. Illa autem nihil ex eo commota, Sed quid, inquit, est, quod omnipotens & misericors Deus non possit facere, qui nos præter omnem spem sic fecit conuenire? Deindè singulatim ea omnia, quæ filios inter se narrātes audiuerat, referens, maritum ingenti admiratione affecit; prorsus vt stupore propemodū oppressus, arcanā Dei sapiētiā sinè fine suspiceret. Deindè accersitis eis ad se, eosque defixo obtutu contemplans. Et quinam, inquit, vos estis, qua patria oriundi, quo sanguine creti? Illi autem se claris quidem parentib⁹ natos esse dicebant, sed quorum splendor & gloria aduersis fortunæ flatibus in summam abiectionem & infelicitatem deuoluta esset. Cumque eos singulatim cuncta quæ euenerant aperire iuberet, & illi exules vnà cum parentibus fuisse dicerent, matrisque infortunium non sinè lachrymis narrarent, ac postremò ad tremendam illam ferarum historiam venirēt, pater eorum narrationē interrūpens protinùs insiluit, eosque

Eustachius agnoscit coniugem.

En vt benignus Deus omnia suauiter disponat.

Eustachius agnoscit filios suos.

eosque peramanter amplexans, ô dulces nati, inquit, ô filij charissimi, ô filij optatissimi; qui profundis tẽtationũ tenebris circũdati, nouam didicistis orbitatẽ. Hæc & his similia commixtis lætitia lachrymis proferente parente, & parentes filios, & filij parentes amplectebantur; duplexq; festũ egit populus, & de parta aduersus hostes victoria, & de Ducis familiæ ad vitã, vt ita dicam, reuocatione.

Post hæc autem Eustachius, iussis sequi captiuis, & aliorum spoliorum multitudine, ad vrbem regiam victor profectus est Romam. Antè verò quàm vrbem ingrederetur, Traianus è viuis excesserat, & Adrianus, vir gentili superstitione nefariè pollutus & mente barbarus, in Imperium successerat. Et ille quidem venientẽ Ducem donis muneribusq; munificè admodum est prosecutus; & vxoris ac filiorum causa lætandum sibi ducens, festos dies & spectacula ingenti Ciuitatis totius gaudio celebrauit. Cum autem amens ad idolorum tẽpla dijs pro parta victoria sacrificaturus abiret, Eustachius, qui eius latus vbiq; honoris causa stipabat, impietatem execratus, mox eum destituit, auctoremque victoriæ Christum professus idola surda & inanima neque agnoscere neque colere voluit. *Adrianus imperat, redeunte Eustachio.*

Ea propter Imperator ira repletus, primùm quidem zona militari ac Ducis munerę eum spoliauit; deindè cum vxore & liberis tyrannico tribunali eum sisti iubens, à Christo ad cultum idolorum traducere summa ope aggressus est. Cumque alternis blanditiæ minæque nihil prodessent, ad verbera cruciatusque Tyrannus descendit. Deducit ergò athletas in stadium sæuis objiciendos leonibus. Aderant illi longa exhausti inedia, vt crudelius in Christi confessores irruerent, eosque ad ossa vsque discerperent. Sed ferarum immanitatem Christi potentia protinus compescuit; virtusque ac fides sanctorum vicit egregiè. Nam bestiæ (dictu sanè visuque mirabile) testes pietatis ac religionis Christianæ facti, *Imperator Eustachium omni suo honore propter Christum exuit.* *Obijcitur Leonibus Eustachius cum vxore & liberis, sed nihil læditur.*

cti, sanctis sua inclinarunt capita, eorumque corpora cum magna cũ reuerentia linxissent, quiete redierũt. Eo tam præclaro miraculo Tyrannus nequaquam motus, ad cæterã immanitatẽ bouẽ æneũ addidit: in quẽ vehementissimè accensum martyres viuos conijci iussit. Crudele sanè & horrendum spectaculum; sed quod athletas hos non modò non exterruit, sed summo gaudio & exultatione cumulauit. Bos verò Christi virtute mox refrigeratus, non ad supplicium, sed ad solatium potiùs eos recepit: ita vt placidè sine vllo doloris sensu suas Christo animas traderent. Apparuit hoc in eorum corporibus quæ triduo post ab ipso Tyranno requisita, nõ modò integra, sed & candidiora quam prius fuerant inuenta sunt. Quo miraculo plebs vniuersa commota; Magnũ Deum Christianorum exclamauit. Hæc vero & his similia populo clamante & Deum laudante, Tyrannus pudore simul & timore affectus recessit; Christiana verò plebs martyrum corpora sustulit, & cum psalmis & hymnis honorificè in loco sacro condidit. Deindè nefaria simulacrorũ superstitione paulatim magis magisque quiescente, Christi fideles insignem sanctis martyribus erexere basilicam: in qua multis magnisque beneficijs Sanctorum gloria per Christi potentiam & gratiam cunctis innotescit.

Immanetormentum.

Suas illæsi Deo tradunt animas.

Populus laudat Christũ.

S. Martyres honorificè sepeliuntur.

VITA B. MATTHAEI APOSTOLI & Euangelistæ: Ex ea quæ est per Metaphrast. & Ioachimum Perionium.

E Baron. Tom. 1. Annal. & in not. ad mart. Rom. 21. Septem.

MAtthæus Alphæi filius, cui & Leui nomen fuit, olim publicanus & pecuniarũ exactor, cùm omnes quæstus faciendi vias & artes calleret egregiè, inter publicanos principem locum tenere meruerat. Cum verò Christus Dominus aliquando eius telonium præterire, & intimas cordis hominis partes occultarum rerum cognitor inspiceret,

Alphæus Mathæi parens.

ceret,ſtudiumq́ue virtutis atque latentem in animò eius ardorem cognoſceret,eum Chriſtus, vt ſe ſectaretur,hortatus eſt;quod ille non grauatè illicò fecit, introduxitque domum ſuam Chriſtum;vbi ei,adhibitis multis publicanis,aliiſque hominibus, quorum de vita Phariſæi malè exiſtimarent, conuiuium apparauit. Quod cùm Phariſæi,qu Chriſti facta calumniandi cauſa obſeruabant,animaduertiſſent,illud ei vt probrũ obijcere,quòd cũ Publicanis peccatoribuſque veſceretur. At ille eam illorum calumniã ita vel eluſit,vel diluit,vt diceret,non valentibus medico opus eſſe,ſed ægris. Atque hoc quidem modo ſe Matthæus in Chriſti diſciplinã tradidit,ſuaſq́;cupiditates ad Chriſti crucem adeò perfectè illiſit,vt ſoli Deo viuens,eiuſq́ue veſtigia ſequens, omnium ſignorum ac miraculorum ipſius ſpectator adeſſet;quippè qui per totum diſpenſationis diuinæ tempus vnà cum Ieſu verſatus,ſocius laborum ac periculorum fuit.

Sequitur Chriſtum vocatus: eumq́; conuiuio excipit.

Matthæi 9.

Cùm verò tempus aduenifſet,quo Chriſtus ſuos omnes,atque ex his maximè duodecim, ad omniũ gentium ſalutem conſtituendam, orbem peragrare voluit,diuiſis inter ſe ex præſcripto afflatuque Spiritus prouincijs,AEthiopia Matthæo obtigiſſe dicitur. Itaque cum ſe totum collegiſſet, Euangelium ſuum & religionis ac pietatis doctrinam literarũ monumentis conſignauit, vt videlicet, quę alij ore ac lingua docuiſſent,ea ipſe ſcriptis mãdaret. Cùm igitur luculẽter totã Chriſti diſpenſationem explicaſſet, Parthos adijt;qui nondum Perſarum imperio iuncti erant; ipſiſque ſalute nunciata, Palęſtinæ regionis fines peragrauit; vbi cum ingenti multitudine varijs linguis prædita congreſſus eſt;cum fame, ſiti, & crebris ærumnis ac periculis luctatus; quorum alia ſuperſtitioſæ impietatis Præſides, alia acerbiſſimi populorũ Tribuni crudeliſſimè afferebant. At ille nihilòminùs tamen Saluatorem Chriſtum & mente & voce libera prædicabat, & eos qui errore decepti fuerant, ad diuinam cognitionem perducebat. Impia

Matthæus in AEthiopiam profecturus, conſcribit Euangelium.

Adit Parthos: eorũque ingentem multitudinẽ ad Chriſti fidẽ conuertit.

igitur

igitur gētium superstitione de medio sublata, omnes homines vero & soli Deo adiunxit; neque suæ prædicationis doctrinam illis tantùm finibus contineri voluit, sed ad AEthiopiam, quam sortitus fuerat, peruenit: ac primùm in vrbe maxima & nobilissima cōmoratus, duos ibidem magos Zaroes & Arphaxat, falsis quibusdam inanibusque operibns Regem & populum seducentes, inuenit. Persuaserunt enim AEgippo Regi populoque se deos esse, Matthæus autem primo suo aduentu eorum præstigias fraudesque aperuit, eosque repulit. Nam & eis, quos illi excecasse videbantur, aspectum; & surdis auditum restituebat. Angues, quos in homines ita concitabant vt grauissima vulnera iufligere viderentur, expellebat, vulnerataque curabat.

Item AEthiopes.

Magi duo in AEthiopia Zaroes & Arphaxat ab eo repelluntur.

Erat tum eadem in vrbe Eunuchus reginæ, qui à Philippo baptizatus fuisse in Actis Apostolicis dicitur. Is cū Matthęum hæc omnia fecisse animaduertisset, prouoluit se ad eius pedes, Deumq; collaudans, recepit eū domū suam; quò mox amici illius ac necessarij cōfluere cæperunt, auditoque Vitæ verbo crediderūt, & aqua salutari expiati sūt. Plures indè partim miraculis, partim singulari illius eloquētia, religionem disciplinamque nostram comprobarunt.

Eunuchus, recipit Matthæum in domum suam in AEthiopia.
Act. 8.

Hæc aliaque Matthęo, præclare operante, fideique Christianæ gymnasium constituente, venit qui nunciaret magos duos cum singulis draconibus aduētare; quorum flatu odoreq; teterrimo homines necarētur. Matthæus statim signo Crucis intentato, egredi cœpit: quem cū Eunuchus prohiberet, admoneretq; vt sibi potius cōsuleret, atque è specula tuto feras conspicaretur, Tu verò, inquit, qui times, in specula consiste: Ego, qui nihil timeo, in publicum prodeo. Vix dicendi finem fecerat, cum apertis foribus dracones atque magos, qui eos sequebantur, conspicit. Feræ autem vt primùm Matthæum animaduerterūt, ad pedes illius cubantes somno se ac quieti dederunt. Tum Apostolus ridiculum magis, Vbi est, inquit,

En Magorū præstigias.

inquit, ars vestra? Excitate eos, si potestis. Equidem si Christum Dominum non rogassem, furor, quem in me concitauistis, in vos omnis retortus recidisset. Cumque illi arte sua dracones expergefacere conarentur, diuque id tentantes nihil proficerent, Matthæus inuocato Christi nomine dracones excitauit; eosque sua lustra sinè cuiusdam detrimento repetere iussit. Cum his Apostoli mandatis promptè parerent, seque ex omnium conspectu, magno sanè populi totius gaudio proriperent, Matthæus ilicò cunctos qui circumstabant hortari, vt relicta idolorum superstitione, è seruitute draconis diaboli sese eriperent, & ad veram vnius Dei religionem conuersi, oblatam salutem nequaquam negligerent.

Matthæus Draconibus imperat.

Intereà cum luculento sermone lapsum primi hominis & Christi in terram aduentum explicaret, populumque ab ore suo suspensum teneret, repentè tumultus quidam tristitiæ luctûsque plenus exortus est. Efferebatur enim cum magno omnium gemitu & multorum eiulatu Regis filius; ad cuius funus ingenti cum multitudine duo quoque magi illi conuenerant. Qui cum illum ab inferis excitare frustra conati essent, suasêre Regi, vt filium, qui ad deorum consilium raptus esset, in deorum numero reponeret: Eique templum ædificandum curaret: in quo illius statua omnibus adoranda poneretur. Quod cum Eunuchus intellexisset, Reginam adiens ei suasit, vt Matthæum accerseret, qui filium à mortuis excitaret.

En impium magorum cõsilium.

Accersitur Matthæus, eumque cum honore introductum Euphinisia regina supplex rogare, vt filium suum excitaret. Si enim credere, illum à Deo salutis hominum causâ missum, inuocato Christi nomine facile defunctum ad vitam reuocare posse. Apostolus fidem Reginæ admiratus, manus in cælum tetendit, fusaque ad Deum oratione, Euphronomen (hoc enim Regis filio nomẽ erat) cum summa patris

Excitat

filiũ Regis vita functũ.

voluptate & admiratione excitauit. Itaque confestim coronas & purpuram ei deferri iussit, præconesque misit, qui ex toto Imperio suos accerserent, vt Deum in humana figura latentem cernerent. Fit concursus hominum innumerabilium; qui cum cereos & lampades deferrent, thuraq; incendere vellent, adhibito vario sacrificiorũ genere, tũ Matthæus, nè id facerent prohibuit; se enim non Deum, sed Domini sui Iesu Christi seruum esse; à quo missus esset, vt ipsi, relicta simulacrorum superstitione & errore, ad veri Dei cultum religionemq; reuocarentur. Itaque aurum & argentum coronasque aureas è conspectu ipsius tollerent, templumque Deo vero ædificarent: in quod ad Dei verbum audiendum conuenirent.

En ingentem Regis populiq; feruorẽ.

AEthiopes à Matthæo cõuersi, templũ ædificant.

Hæc illius verba vt Dei oraculum accipientes, tantum architectorum operariorumque numerum adhibuisse dicuntur, vt intra dies triginta opus perefectum absolutumque sit. Templo autem nomen Resurrectionis imposuit; propterea quòd filij Regis excitatio ei ædificando occasionem attulisset. Viginti & tres admodum annos illic præfuisse, atque presbyteros & diaconos instituisse, ciuitatibusque Episcopos præposuisse, & complura templa fundâsse dicitur. AEgippum quoque Regem & Euphinisiam cum Euphronomo filio & Iphigenia salutari aqua expiatos, Christianis disciplinis sanctissime instituit.

AEgyppus Rex cũ omni familia baptizatur.

Et quidem AEgyppo vitæ munere præclarè ac sanctè perfuncto, Hirtarchus regnum adeptus est. Is cum Iphigeniam AEgyppi filiam in matrimonium accipere cuperet, Apostolum adijt: dimidium ei regnum pollicitans, si hoc virginis in animum inducere vellet. Erat illa iam antè non modò Christo consecrata, sed & ducentis amplius virginibus præposita; quæ ad extremum vitæ spiritum Deo castitatem suam deuouerant. Itaque Apostolus Hirtarcho virginem Christi in coniugem postulanti nec planè

Hirtarchus succedit AEgyppo in regno, petitq; à Matthæo Iphigeniam virginẽ Christi sibi coniugem.

En votum

con-

virginitatis, quàm antiquum.

concessit, nec denegauit, sed tantum eum admonuit, vt consuetudinem AEgyppi seruans, qui omni sabbatho eò conueniret, vbi verbum Dei prædicaret, ipse virgines omnes quæ cum Iphigenia essent conuocaret; tum illum auditurum, quod coniugium laudibus ornaret, ipsumq; Deo gratum acceptumq; esse doceret. Omnes autem cum conuenissent, Matthæus hortatus est, vt attentas præberent aures, & quæ iam antè audissent memoria tenerent. Ibi tum Apostolus luculento sermone exorsus, inter cætera ait; Coniugia dum inirentur, præclaris honestisque actionibus & officijs ornari, si iustè, si sanctè, si legitimè, si integrè fierent. Veruntamen quòd si seruus quispiam, qui regis sponsam vsurpare audeat, tam graue scelus admittere dicatur, vt quamprimùm viuus exuratur, quomodò rex terrenus (ad Hirtarchum autem hæc dicens orationem conuertebat) æterni regis sponsam sibi vsurpare, & in matrimonio ducere poterit? Hirtarchus qui Apostoli verba hucusque laudauerat, tum iracundiæ facibus concitatus discessisse dicitur. Ipse verò multò alacrior cœptum sermonem prosequens, cùm cæteros ad audiendum non minùs quàm anteà paratos vidisset, Regem dixit, qui in orbe terrarum dominatu alios teneret, haud diuturnum imperium tenere posse; Regis autem qui cælis præesset, æternum esse dominatum & imperium; eundemque vt lætitia gaudioque maximo eos qui ipsi fidem seruant perfundit & afficit, ita eos acerrimis supplicijs subdere, qui ab illius fide deficerent. Quòd si Regis ira & furor pertimescendus esset, quid de Deo existimare deberent? præsertim cum hominis ira siue tormentis, siue ignibus, siue ferro & sanguine satietur, ad quoddam tempus duret: diuina autem vltio sempiterni ignis in scelestos supplicium statuerit.

Coniugia quandò laudabilia.

Discrimen inter Regem terrestrem & cælestem.

Deus super omnia timendus.

Hæc aliaque luculentis sanè verbis Apostolo prosequente, Iphigenia tum spectante populo se ad pedes A-

En humilitatem Iphigeniæ Regis filiæ.

des Apostoli misit, orauitque eum, eius nomin
cuius apostolus esset, vt sibi sacrisque virginibus o
mnibus, quæ Domino ipsius sermone consecratæ es
sẽt manus imponeret, quò facilius minas regis pos
sent contemnere. Ille eius precibus adductus, Chri
stique præsidio ac spe fretus, contempto regis odio

En antiquũ veli Sanctimonialium vsum.

velum omnium capitibus apposuisse dicitur; Deum
que orasse vt illas famulas suas, quas ex omni nu
mero bonus pastor ad seruandam ornandamq; per
petuæ virginitatis castimoniam elegisset, ipse custo
diret atque tueretur; & ad omnia virtutum muner
& officia duce sapientia ita excitaret atque præpara
ret, vt victis carnis illicebris, coniugijque non legi
timis repudiatis, vinculo, quod res nulla soluer
posset, cum Christo colligarentur. Hæc atque ali
eiusdem generis cùm Apostolus virginibus illis be

Securi percussus migrat ad Christum S. Apostolus Matthæus.

nè precatus esset, sacro Missæ peracto, ad aram, i
qua CHRISTI corpus confecerat, reuersus est; ib
cùm passis manibus precaretur, eum lictor ab Hir
tarcho rege missus securi percussit. Quod vt populu
accepit, ad regiam magno furore contendit, vt subi
tis ignibus eam absumeret. Obuiam fiunt populo fu
renti sacerdotes omnes ac clerici; qui hortati sunt n
id facerent, quod voluntatem diuinam offenderẽt
Eorum sermone populi furor compressus est: & A
postoli martyrium lætis animis celebratum. Porro

In pædag. l. 2. c. 1.

tantæ abstinentiæ beatissimum hunc Apostolum
fuisse Clemens Alexandrinus testatur, vt à carnibus
iugiter abstinens solis seminibus, baccis, atque ole-
ribus victitârit.

Iphigenia sua omnia cõfert ædificando templo in honorem Apostoli.

Cæterùm Iphigenia Christi virgo, quidquid auri
& argenti & gemmarum habuit, id cum ad sacerdo-
tes attulisset, eâ omnia se ita conferre dixit, vt cum
dignum CHRISTI Apostolo templum ædificas-
sent, quod reliquum esset, egentibus erogarent. In-
terea Hirtachus impuro amori tota mente incum-
bẽs, omniũ nobiliũ vxores ad eam proficisci iussit, vt
eã siuè precibus siuè cohortationibus ad consensum
car-

carnalis copulæ inflecterent. Quo cùm illa nullo modo deduci posset, magos conuocat; qui eam dæmonum præsidio raperent. Sed nihil ars eorum potuit. Itaque alia via rem aggreditur. Incendere constituit locum in quo Iphigenia vna cum cæteris virginibus die nocteque Deo seruiebat. Neque verò subiecti ignes nocere potuerunt, flammaque circùm domum tantùm apparuit. Quin etiam Angelus vnà cum Matthæo visus esse dicitur; qui Iphigeniam bono animo esse iuberet, nec ignem timere; qui in eũ, à quo paratus erat, redundaturus esset. Vix angelus finem dicendi fecerat, cùm ventus subitò ortus, suo impetu flammam à domo virginis ad regis palatiũ transtulit; vt consumptis omnibus, ipse cum filio vnicò ægrè potuerit euadere: quem & protinùs cacodæmon inuasit. Cuius impulsu ad Apostoli sepulcrum magno impetu delatus, manibus à tergo vinctis, paterna scelera palàm cogebatur confiteri; quin & ipsum Regem Elephantia totum infecit; quem morbum cùm medici adhibiti curare non possent, ipse vi morbi coactus in cladium incubuit. Quod vt resciuit populus, magnam ex morte illius cœpit voluptatem; fratremque Iphigeniæ, Beorum nomine, qui sororis opera à Matthæo expiatus erat, regalem potestatem administrare voluit. Is cum quinque & viginti annos natus regnare cœpisset, ad tres & sexaginta Imperium propagauit: Duobusque susceptis liberis, vnum exercitui præfecit, alterum regni hæredem instituit. Ita pace in Ecclesia AEthiopæ constituta, Respublica Christiana illic Matthæi meritis ac precibus amplificata est.

En impios Hirtarchi Regis conatus in Iphigeniam.

Redduntur diuinitùs irriti.

Vltio diuina in Hirtarchũ Regem & miserabilis eius interitus.

Succedit ei Beorus, frater Iphigeniæ: & piè 37. annis regnat.

C. Baron. Tō. 2. Annal. & in Notat. Martyr. Rō.

MARTYRIVM SS. MAVRICII, ET *ſociorum eius militum Thebæorum: Ex eo quod Eucherius Lugdunenſis Epiſcopus conſcripſit. Paßi ſunt anno Chriſti 297. Marcellini Papæ 2. Dioclet. & Maxim. Impp. 14.*

22. Septē.

Diocletianus Romanæ Reipublicæ Princeps, cum ad Imperium totius orbis electus, omnes prouincias turbari quorundam præſumptione perſpiceret, ad conſortium Imperij, vel laboris, olim ſibi commilitonem Herculeum Maximianum, Cæſarem fecit: eumque contra Amandum & Aelianum, qui tumultum in Gallia concitauerant, & factioni ſuæ Bagaudarum nomen impoſuerant, deſtinauit. Cui ad ſupplementum exercitûs, legionem Thebæam ex orientalibus militibus ire præcepit. Quæ legio ſex milia, ſexcentos ſexaginta ſex viros validos animis, & inſtructos armis, antiquorum Romanorum habebat exemplo. Hi igitur milites Chriſtianæ religionis ritum, orientali traditione, à Hieroſolymitanæ Vrbis Epiſcopo ſuſceperant, fidemq; ſacram virtuti & armis omnibus præponebant. Ad vrbem quippè Romam itinere attingentes, mox apud beatum Marcellinum Vrbis Pontificem eandem Chriſtianitatis fidem quam acceperant, confirmauerunt, vt ante gladio interirent, quā ſacram fidem leuiter violarent.

Bagaudarū tumultus in Gallia.

Thebæa legio à Zambda, Epiſcopo Hieroſolymitano Chriſtiana fide imbuta.

Eandem Romæ confirmant.

Electus igitur Maximianus Cæſar cum hoc militiæ robore præclarè inſtructus in Gallias tenderet, iamq; ſuperatis Alpibus, Octodorum veniſſet, mox idolis ſuis ſacrificaturus exercitum cōuenire iuſſit; vt datis vtrinq; dexteris per aras dæmonibꝰ conſecratas iurarent, cōmuni Marte contra Bagaudarum turbas ſe pugnaturos, & non niſi victores è prælio diſceſſuros: Chriſtianos verò omnes, tāquam ſummos & capitales deorum inimicos, ferro flammaq; perſecuturos. Quod vt primùm ad Thebææ legionis peruenit notitiam, illa à nefando ſacrilegoque iura-

Octodorus oppidum eſt in Sabaudia.

Thebæa legio impium iuramentum deteſtatur.

mento tota abhorrens, vt tanti ſceleris committendi neceſſitatem declinaret, præterito Octodorenſi oppido, ad locum, cui Agauno nomen eſt, octo millium ſpatio indè diſſitum properant. Quo in loco cum ſacri milites Thebææ legionis feſſa poſt laborem tanti itineris curaturi corpora reſiderent, Maximianus Cæſar legionem requirens, eamque prætergreſſam eſſe intelligens, ſubito iracundiæ furore excandeſcens, miſit eò ſatellites, qui legionem ad ſacramentorum ſuorum ſacrilegia reuocarent.

Agaunum locus Sabaudiæ eſt.

Erat eadem in legione Primicerius Mauricius; & ſignifer Exuperius; & Candidus Senator: qui ita militibus ſuis præerant, vt amore potius diuinitatis, quam terrore militari, obedienda præciperent. Viri militaris gloriæ laudæ nulli ſecundi, virtute nobiles, fide in Deum nobiliores, ergà Imperatorem fortitudine, ergà Deum deuotione certabant. Igitur vt e ſatellitibus à Cæſare miſſis intellêxere, milites omnes libâſſe ſacrificia, Cæſaremque iubere, vt legio feſtinanter reuertens, commilitonum pareret exemplo, illi protinùs zelo fidei vehementius inflammati, Atqui, inquiunt, vos Cæſari renunciate legionis virtutem ad bellorum vſum paratam eſſe: ad committenda verò ſacrilegia nequaquàm: Nos enim vnum verum, æternumque Deum, non impia dæmonum ſimulacra, colimus; nos Chriſtum Dei filium adoramus: eique, quam dedimus, fidem ad extremum vitæ ſpiritum inuiolatam ſeruamus.

Mauricius, Primicerius; Exuperius, ſignifer; Cãdidus Senator legionis Thebeanæ.

Nolunt dæmonibus ſacrificare.

Cum hoc reſponſio reuerſi ſatellites, nunciant Imperatori, obſtinatos legionis animos nullo modo in eo Imperatoris præceptis parere decreuiſſe. Quo audito, Maximianus iracundiæ facibus totus ſuccenſus; Ergone, inquit, milites mei Imperatoria præcepta & ſacrorum meorum ordinem ſpernunt? Quid? Itanè cæleſtis iniuria meo deſpectui iungitur, & mecum pariter Religio Romana con-

Crudele Maximiani mãdatum.

contemnitur? Sentiat contumax miles, me non solum mihi, sed etiam dijs meis dare posse vindictam. Iam igitur fidissimorum meorum turba festinet: decimum quemque morti funesta sors præbeat. Discant æquali nece, quos ordo præmiserit moriendi, qualiter Maximianus vel sibi, vel dijs suis, hac seueritate dederit vltionem. Post hanc vocem, datum ilicò apparitoribus mandatum, vt ad legionem properent, & decimum quemq; ferro trucident. Neq; sanè perterritis animis Thebæa legio venientes excepit carnifices, sed cuncti martyrij desiderio incredibiliter accensi, inter se certare, quis primus gloriosæ mortis fructum percipiat. Perfecto autem scelere, vt Octodorum legio redeat, iubetur. Tunc Mauricius Primicerius, paululum à satellitibus regijs segregatus, ad legionem talem habuisse orationem fertur.

Decimus quisque è Thebæa legione trucidatur, iuxtà vetus supplicium, in delinquentem exercitium exerceri solitum.

Oratio præclara S. Mauritij ad suos.

Quòd amore religionis nullam vobis Cæsaris præceptum attulerit formidinem, commilitiones optimi, est sanè quod vestræ virtuti gratuler plurimùm. Gaudentibus quodammodò animis ad necem gloriosam commilitiones vestros tradi vidistis. Quàm timui, nè quisquam, quod armatis est facilè, defensionis specie beatissimis funeribus manus obuiã afferre tẽtaret. Sed Christus Iesus, qui exemptũ vagina Apostoli gladium propriæ vocis iussioni recondidit, vestras planè mentes manusque prohibuit, ne quisquam diuino operi mortalibus dexteris obsisteret. Hactenùs exempla sacris inserta codicibus legebamus: iam nunc per nosmetipsos, quos sequi debeamus, adspeximus. Eccè vallatus sum commilitonum meorum corporibus, quos de latere meo funestus satelles abstraxit. Adsperſ⁹ sum cruore sanctorum & sacri sanguinis reliquias vestibus meis porto; num igitur eorum sequi necem dubito, quorum admiror exemplum? & vacat cogitare, quid Imperator iubeat, qui forte mihi mortalitatis equalis est? Si habere aliquid virium Imperatoria præ-

Matth. 26.

cepta

cepta potuiſſent, circa beatiſſimorum trium puerorū corpora Regis Chaldæorum valuiſſet incēdium, nec *Dan.3.* ora leonum lacu clauſus euadere Propheta potuiſſet. *Dan.7.* Sacramenta olim dediſſe nos memini, quòd contemptu lucis iſtius & deſperatione vitæ Rempublicam defenderemus. Iam tunc promiſi mei corporis vilitatem & ſpoſpondi hanc Imperatoribus fidem: nec tamen vllus mihi tunc regna cæleſtia promittebat. Quid Chriſto ſpondente faciendū eſt, ſi hoc potuimus militiẹ deuotione promittere? Quinimò fortiſſimi cōmilitones, olim deuotas animas ſubdamus precioſiſſimæ paſſioni. Sit nobis virilis animus: fides inuiolata permaneat. Iā cerno antè tribunal Chriſti ſtantes eos, quos neci paulò antè ſatelles regius deputauit. Illa vera gloria eſt, quæ ęternitatem beatam vitæ huius breuitate mercatur. AEquali omnes animo, vna voce reſponſum ſatellitibus demus, & id nunciemus: Milites quidem, Cæſar, tui ſumus, & ad defenſionem Reipublicæ Romanæ arma ſuſcepimus, nec vnquàm aut deſertores bellorum, aut proditores militiæ fuimus; aut ignauæ formidinis meruimus ſubire flagitium; Tuis etiam obtemperaremus præceptis, niſi inſtituti legibus Chriſtianis, dæmonum cultus & aras ſanguine pollutas vitaremus. Comperimus præcepiſſe te, vt aut ſacrilegijs pollueres Chriſtianos, aut de denis interfectis nos terreres. Non inquiras longius latitantes: nos omnes Chriſtianos eſſe cognoſce. Habebis poteſtati tuæ ſubdita omniū corpora: auctorem verò ſuum reſpicientes Chriſtum animas non tenebis.

En quid promereatur martyrium.

Magis obedire oportet Deo quam hominibus.

En inuictum eorum animi robur.

Dixerat hæc vir ſanctus cùm protinùs legio fauſta acclamatione dicta confirmat. Satellites verò cuncta ex ordine Cæſari nunciantes, mox redeunt, vt iterū decimum renouata crudelitate conſumant. Nec recuſat ſeruices ſuas percuſſoribus ſubdere glorioſus miles; donec numerus martyrum completus, reliqui Octodorum redire iubentur. Tunc verò Exuperius campiductor correptis legionis ſuæ ſignis, hac circunſtan-

Rurſùs decimus quiſque cæditur.

S. Exuperij signiferi egregia ad milites oratio.

cunstantes oratione confirmat: Tenere quidem me, commilitones optimi, secularium bellorum signa perspicitis: sed non ad hæc arma prouoco; nō ad hæc bella animos vestros virtutemque compello. Neque enim per hos gladios ad regna cœlestia properare potestis. Robore nobis animorum est opus, nihil his armis. Proijciant dexteræ nostræ arma ista cum signis militaribus: quò mox, præstante Christo, alia vobis signa in regno cælesti Exuperi⁹ mōstret. Vadat quinimò funestus satelles. & hæc truculento Regi nūciet; Milites sumus, Imperator, tui: sed tamen serui, quod liberè fatemur, Dei. Tibi militiam debemus, illi innocentiam. A te stipendium laboris accepimus: ab illo vitæ exordium sumpsimus. Sequi Imperatorem in hoc nequaquam possumus, vt auctorē nostrū negemus Deum: auctorem, velis nolis, tuum. Non nos aduersū te, Imperator, armauit ipsa, quæ fortissima est in periculis, desperatio. Tenemus eccè arma, & nō resistimus: quia olida hæc corpora morti libenter subdimus, vt animas ad æterna gaudia præmittam⁹. Si quid in nos vltra statueris, ignem, tormenta, ferrum? subijci parati sumus: Christiani sumus, persequi Christianos non possumus. Inexpugnabiles istius legionis animos, Cæsar, agnosce. Tela proijcimus: exarmatas quidem dexteras satelles tuus, sed armatum fide Catholica pectus inueniet. Occide, prosterne: secandas gladijs ceruices præbemus intrepidi. Hęc nobis iucundiora sunt, dummodò te cū sacrilegis tuis contempto, ad regna iam cælestia properamus.

Desperatio fortißima in periculis.

En eximiam martyrum constantiam.

Cum hisce mandatis remeans ad Maximianum satelles nunciat obstinatos in Christi fide virorum animos nullo vel terrore vel mortis supplicio inflecti posse. Tunc verò Cæsar totus in furorem ac rabiē versus, quasi nihil fuisset iterato scelere perpetratū, iubet properè ire exercitū, legionemque vniuersam crudeli ferro funditùs delere. Nec mora; Circumfusa beatam legionem carnificum turba ferrum stringit; Deoque suas animas fideli mortis profes-

Cæsar totam legionem deleri iubet.

sione

sione commendantem immanissima tyrannide obtruncat. Licebat tum illic opertam iustorum corporibus terram cernere, sanguinisque preciosi riuulos fluere; crudele quidem hominibus spectaculum sed Deo preciosum: qui purpuratas martyrum animas in cælum recepit. Peracta verò cæde, inter omnes percussores præda diuiditur. Dederat namque facultatem Maximianus, vt quisquis legionis illius militem ingulasset, interempti spolijs vteretur.

Cæduntur ad vnum omnes reliqui martyres.

Diiuditur præda à sicarijs.

Diuisa igitur omni præda, cum ad vescendum epulandumque victrix turba consedisset, eccè tibi veteranus quidã, vltimæ ætatis senio fatigatus, nomine Victor, ad contaminatum cędibus locum itineris necessitate deductus est. Qui cum ad epulas pro ætatis veneratione ab omnibus rogaretur, requirere cœpit, quænam esset causa lætitiæ, quòd inter tot corpora interẽptorũ gaudentes exultantesque possent milites epulari. Dictum est à quodã, quod legio Christiana studio legis, ceremonias Romanas cultumq; deorum pariter contemnens data esset neci, vt disciplinæ militaris ordo seuerius deinceps teneretur. Tum Victor altè trahens gemitum, grauiterque suspirans, detestatus conuiuas, detestatusque conuiuium, exclamat; Heu me, qui per tot annorum militiam ad hanc ætatem veni, & in hac legione militare nõ merui. Quàm benè inter tales, gloriosæ mortis honore natos, finem vitæ inuenire potuissem! Saltem, si cõmilitare indignus eram, vel me antè has duas horas viandi necessitas detulisset, vt senilis pectoris cruor, tãtorũ virorum victimis misceretur. Obtulerã corpus hoc neci, dummodò tantæ laudis consortio non carerem.

S. Victor miles.

Victoris Veterani militis Virilis Vox.

Talia dicentem prophanorũ statim turba vallauit, quæ, vtrum Christianus esset, respondere minaciter iubet. At ille paululùm oculos ad cælum erigens, tali percunctantibus sermone respondit; Longus me viuendi vsus, ad hanc quam videtis perduxit ætatem. Quæcun-

Quæcunque in hoc mundo aguntur, aut ſtudium re-
Quàm vanus mundus. perit, aut rerũ volubilitas agit, aut varius ſemper caſus infeſtat. Quod ego fideli mente perpendens, vtinàm me huc ad tempus paulò antè trucidatæ legionis itineris neceſſitas detuliſſet, conuiuijs & epulis veſtris horum funerum conſortium prætuliſſem. *Trucidatur S. Victor.* Sed iam nunc præſtabit Chriſtus vt Chriſtianum me; vel ob profeſſionem meam, tranſire vlterius per beata funera non ſinatis. Hæc eum loquẽtem ſubita percuſſoris obtruncat inſania. Ita vir ſanctus conſortiũ ſanctorum celeri confeſſione promeruit, cæteriſque martyribus eo in loco, ſicut morte, ita eſt honore cõiunctus.

al. Hiemerammi.

VITA S. EMMERAMMI, RATISbonenſis Epiſcopi & Martyris: Ex ea quæ extat per Cyrinum æquè Ratiſponenſem Antiſtitẽ. Paſſus eſt Anno Domini ſeptingenteſimo quinquageſimo ſecundo.*

C. Baron. in Notat. ad martyr. Rom. Item Annal. Tom. 8. anno Chriſti 702. 22. Septem.

EMmerammus in partibus Aquitaniæ antiqua vrbe Pictauio oriundus, ab ipſis penè incunabulis multis magniſque pietatis ornamentis egregiè decoratus, poſtquam animum artium maximarum diſciplinis ferè omnibus imbuiſſet, ad ſummum Epiſcopatus honorem peruenire meruit. *Patria eius. Fit Epiſcopus.* Erat vir cùm alijs corporis animiq; dotibus ornatiſſim⁹, tum præcipuis naturæ adiumentis ad informandos diſciplinis & virtutibus animos præclarè inſtructus. *Egregiæ dotes animi in Emmeràmo.* Neque ſanè, quod à Deo acceperat, talentum humi defodit, ſed prudenter non minus quam ſagaciter expendit; deditque operam, vt quotidie ipſum multiplicato fœnore cum magno cordis gaudio reciperet. Erat ei tantũ tamq; ardens Dominicas oues paſcendi deſiderium, vt per vrbes Gallorum & pagos, vicos quoque, & fidelium domos huc illuc prædicando diſcurreret, virtutũque non minus exemplis, quàm doctrinis cunctos ad pietatis ſtudium & cæleſtis pa-

triæ

triæ amorem inuitaret. Nec deerat morum & ingenij suauitas; adeò vt regni Gallorum nobiles, ignobiles, locupletes & inopes, ad eum confluerent: eiusq; documenta purgatis auribus auidissimè haurirēt. Cū autem ad animos omnium intrinsecus ornādos mētis oculos defigeret, tum nullis neque sumptibus neque laboribus parcebat; prorsus vt alijs indumenta, alijs alimenta, plerisque etiam ornamenta largiens cunctos quò vellet pertraheret.

Magnus in eo animarum zelus.

Cumq; vir prudentissimus tot bonis floreret, peruenit ad eum fama in quibusdam Europæ partibus, Pannoniæ populum à Christi cognitione penitùs alienū idolis nefanda superstitione seruire. Ea re seruus Dei valdè contristatus, vt miseram gentem dæmonis seruitute oppressam in libertatē assereret, cōfestim relicta domo & immensis facultatibus, nobilibusque parentibus & cognatis, alium sibi Episcopū Pictauis substituit, adiūctisque sibi aliquot tantorum laborum comitibus in Germaniam abijt. Cum autē eius gentis linguæ prorsus ignarus verba ad populū facere non posset, calore fidei mirabiliter incensus, per interpretem Vitalem, insigni religione presbyterum, multa illic præclara sanè, cum Auditorum profectu verbi semina iactauit.

Proficiscitur in Germaniam.

Hac igitur solicitudine per Germaniæ fines iter agens, tandem ad vrbem Ratisponensem Baioariorū metropolim peruenit. Eius vrbis gubernacula Dux gentis a Theodo possidebat; cui vir beatus cū animi sui arcano detecto diceret, se constituisse ad robustā Auarorum gentem in Pannoniā proficisci, vt ibi vel pro Christo mortem oppeteret, vel eo protegente vitam in pace finiret. Dux Theodo, quòd minus conueniret, rogare cœptè sibi cū Auaris siue Hunnis conueniret, rogare cœpit sanctum virum, vt apud se remaneret, suamque gentem adhuc neophytā clariore veri Dei cognitione illustraret. Erat regio illa multis ornamentis egregia, sed quibusdam adhuc idololatriæ reliquijs infecta; quas vir sanctus illo triennio, quod ibidem prædi-

Venit Ratisbonam.

a. *Fuit is eius nominis 5. Bauariæ Dux.*

A Duce Bauariæ Theodone detinetur haud cōtemnendo cū fructu.

prædicando expendit, penitùs extirpauit, inque omnes regionis latebras doctrinæ ſuæ lucē inuexit. Pauperum ei cura erat incredibilis;adeò vt quidquid fidelium oblatione conſequeretur,protinùs in eos erogaret.

Cùm autem terminū vitæ præſentis ſibi inſtare sētiret,cæpit ſubditos ſibi fideles rogare vt orationis ergo Romam ſibi petere liceret, vt paſtorali cura defunctus,liberius in ſui ipſius cognitione & rerum cæleſtium conſideratione verſari poſſet. Per id tempus filia illuſtris Theodonis Ota vel Vta nomine,impuriſſimi amoris facibus inflammata, ac tādē libidine victa,è Sigibaldo cuiuſdam Iudicis filio prolem conceperat. Cumque in ſcelere deprehenſi ſupplicium pertimeſcerent,ambo S. Emmerāmi pedibus aduoluti,multis cū lachrymis eius opem implorarunt. Ille quanquā eorum vicem miſeraretur, attamen acriter reprehendens eos,monuit vt animæ potius damnationem quàm corporis ſupplicia extimeſcerēt; ſed nequaquàm tamē ſolita humanitatis pietatiſq; ſubſidia ſubtrahens, indicta eis ſatisfactione, attende quæſo, quid animus fraterna charitate verè incenſus fecerit.Cum nouiſſet nullatenùs veniam eos apud Ducem impetrare poſſe,ſecretò mandat,vt in ipſum crimen illud conferant, quò ſic facilius pœnas euadant.

Ota vel Vta Theodonis filia ſtupratur.

Vide eximiā S. viri charitatem.

Interim futurorū haud ignarus, impetrata à Principe ad Vrbem proficiſcendi facultate iter inſtituit. Antè verò profectionem quidā VVolfleto eximia pietate presbytero,ad ſe accerſito,cædem ſuam prædixit,nè quis fortè verè eum iſtius criminis reū exiſtimaret.Cùm autem trium dierum iter emēſus eſſet,apud fontem quendam perſpicuas emanantem aquas,concupiti certaminis cāpum ſibi delegit. Neq; enim indè recedere voluit,ſimulans ſe quidpiam expectare:vt ibidem optatam martyrij coronam perciperet.Intereà Ota in ſtupro apertè deprehenſa patris iram vehementer accenderat: prorſus vt ægrè ſibi

Prædicit cædem ſuam cuidā Presbytero.

Ota perpetuo damnatur à patre exilio.

sibi à manibus temperans Dux, propriam sobolē suo ense iugulare vellet. Sed ab ea crudelitate prohibitus, omnibus rebus & facultatibus priuatam perpetuo in Italia damnauit exilio; in quo in gloria extremum vitæ spiritum conclusit. Erat aũt ei germanus Lantbertus nomine; qui sororis suæ ignominia vehementer offensus, & in rabiem ac furorem conuersus, Episcopum, quod eum tanti sceleris auctorē audierat, requisiuit; cognitoque eius discessu, mox adiunctis sibi comitibus eum persecutus est: ac tandē in pago Helffendorffo, in quo vir sanctus animam suam Deo per martyrium offerre decreuerat, comprehendit. Stans verò miles Christi in certaminis campo, corde intrepidus, diei illius (vt auctor loquitur) hymnificabat Tertiam. Domum igitur furibunda mente ingressus Lantbertus, mox adductum ad se Episcopũ ex oblatæ rei occasione, seculari fastu elatus, ita compellat: Salue Antistes, affinis noster. Quo respondente, Deo teste, se ex carnali commercio nullum prorsus nosse affinem & ad summum Pontificē prouocante, princeps post contumelias conuiciaque scelerato ore in eum coniecta tandē arreptũ, cui incũbebat, baculum in tanti Pontificis adegit pectus; suisque deindè præcepit, vt in hospitij horreum eum abducerent, & chlamyde ac stola spoliatum, honore, quo dignus esset, afficerent. Nec mora; Milites vt furentis domini animũ mitigarent, funibus eũ ad scalam crudeliter alligarunt; & sic demum omnibus iniurijs afficiendum ac membratim laniandũ statuerunt. Et primo quidem digitis eius, quos eũ in principis filiam impudenter coniecisse calumniabantur, articulatim præcisis, oculis eum, Lantberti vrgente imperio, naribus deinde ac auribus spoliarunt. In ijs verò cruciamentis constitut9, non modo gemitum non edebat, sed pari alacritate & vultu hilari hymnos & psalmos prosequebatur. Necdũ verò tot pœnis exsatiati carnifices, pedes vtrosque cum palmis, quarum iam digitos absciderant, detruncarunt; ipsaque

Lantbertus frater Otæ persequitur Emmerammum.

Nota tertiæ preces

Lantbertus insultat S. Episcopo.

Crudeliter tractatur S. Emmerammus.

etiam

etiã verenda impudenter abstraxerunt. Interim tamẽ pergebat sanctus Martyr, licet exili iã voce, in hymnis, psalmisque Dauidicis. Quod cernentes carnifices, linguæ ministerium illi inuidentes, eam ferro in os iniecto præciderunt, atque ita corporis trũco relicto abierunt.

Magna eius patientia.

Ibi tum Martyr sanguine suo inuolutus, victor triumphalis exultans, carnificibus abeuntibus, & Clericis è suis latibulis, alijsque vicinis accurrẽtibus, pro sui refrigerio aquam postulabat. Cui Vitalis presbyter eius respondit; Ecquid pater omnibus membris corporis destitutus, refocillationem quæris, cùm satiùs, meo quidem iudicio, mortem tibi optares? Cernens autem Christi martyr secùs presbyteri animum affectum quàm decebat, collecto spiritu, abscissa lingua, vt potuit, explicans, ait ad eũ; Non tibi venit in mentem eius cuius te sæpius admonui, neminem ad mortem festinare debere, sed potius longiora pænitentiæ spatia optare, vt contractas animi sordes lachrymis in hac vita abluere possit? An verò pigritiæ tuæ molestum videtur, cruentum refrigerare pectus? Ecce nunc temporariæ vitæ tuæ hanc ego propono pœnam, vt quoties potum ori tuo applicueris, mẽtis inops fias, nec tamen cuiquam noceas, sed inobediẽtiæ de te exemplum præbeas, & quidem viri sancti dicta, effectus deinceps secutus est.

In vltima spiritu postulat aquã ad refrigerium.

Loquitur e- linguis.

Inobediẽtiæ pœna.

Porrò viri, qui erant cum eo, gloria martyrij triumphantẽ, ex certaminis cãpo, ex area quippè sublatum plaustro imponentes, ad pagum publicum, quẽ Aschaim vocant, auexere; optabant siquidem eum in Ecclesiam Principi Apostolorum ibidem sacram inferre: nè in eorum vilibus ædificijs spiritũ efflaret. Verũ antequã eò peruenirẽt, anima iã cælo digna in cãpo è corpore excessit, tanto cum splẽdore, vt instar fulminis oculos omniũ perstringens, apertè suã puritatẽ indicaret; qui cãpus postmodũ insigni basilica in beati martyris honorem, innumerisque miraculis illustri decoratus est: similiter & locus passionis eius.

Migrat ad Christum vir sanctus.

Vitalis

En admirandum Dei iudicium.

Vitalis presbyter autem, in eadem ciuitate diu ſuperſtes, quamdiu ieiunabat, præclara de ſe virtutis exempla præbebat. Cùm autem peracto ieiunio, certis temporibus alimentum ſumeret, cuiuſcunq; potionis genus ore percepiſſet, mox deſtitutus mẽte, à ſpiritu immundo arripiebatur; commutata facie cum immenſis ſtridoribus huc illucque diſcurrens, nefanda & turpia proferebat verba; nec tamen alicui nocebat: ita vt cuncta, quæ vir ſanctus prædixerat, in eo complerentur.

En horrendã cœleſtem vindictam in viri ſancti exterminatores, & iiſdem conſentientes.

Et quidem Lantbertus Princeps, eiuſq; crudelitatis adminiſtri, diuinam vltionem haud euaſere. Is namque in exilio vitam miſerrimè finiuit, eiuſque poſteritas omnis perijt; carnifices verò, exceptis duobus, qui ad viro ſancto cruciatus inferendos fuerant coacti, immundis arrepti ſpiritibus, menteque deſtituti, ſuis ipſi corporibus perniciem attulere. Quin & certaminis eius loci incolæ, quotquot in necem eius conſenſerunt, adeò ex eodem loco diſſipati fuere, vt nemo eorum illic remanſerit.

Sepultura eius.

Cæterùm ſacrum eius corpus ad pagum memoratum Aſchaim perductum, fuit intra eius Eccleſiæ ſepta perquam honorificè tumulatum. Sed ne ibi perpetuum requieſceret, continuæ quadraginta diebus horrendæ ſanè tempeſtates prohibuere.

Translatio eius Ratiſponam.

Cùm enim Ratiſponenſis ciuitas, imò tota illa regio, aquarum inundatione periclitaretur, & quibuſdam fidelibus diuinitus reuelatum eſſet, vt ſancti martyris corpus pro ipſorum adiutorio in eam vrbem importaretur, mox Princeps & Sacerdotes, communicato inter ſe conſilio, martyris corpus ab eo loco, in quo humatum fuerat auferri, accenſiſque lampadibus & cereris, non ſine maximo miraculo inter tot ventorum flatus per tam longinquum iter nequaquam extinctis, Ratiſponam deferri curarunt. Quò vt allatum fuit, mox optata cœli redijt ſerenitas: tantaque ad eius ſepulchrum

Innumeris claret mira-

culis post obitum. miracula corufcarunt, quanta fcribendo vix comprehendi queant.

Tornodorensis. *Ioan. Molanus in Addit. Martyr. Vsuardi.*

VITA S. IOANNIS, ABBATIS REOmaensis; Ex ea quæ extat penes V. P. Lau. Sur. Claruit temporibus S. Gregorij Lingonienfis Epifcopi, qui floruit in Epifcopatu (iuxta 6. & 7. Annalium Tom. C. Baronij) ab Anno Christi 509. & deinceps. Agit de eo Gregor. Turon. de Glor. Confeß. cap. 87.

22. Septemb. *Patria & Parentes eius.* VIr per omnia prædicandus Ioannes, nullique fuo tempore fecundus, ortus in territorio vrbis Lingonicæ, nobili genere, patre Hilario, matre verò Quieta, puer literis imbuendus magiftris traditus fuit. Deinde cùm fuiffet annorum viginti, inuitis parentibus, feculo valedixit, ac in remoto loco villæ, proprijs manibus cellam & oratorium conftruxit; vbi adiunctis fecum duobus pueris, foli Deo vacabat. *Primordia eius.* Quin ad perfectiora tendens in deferto, quod fub axe Lingonico iacet, cum dictis pueris fe contulit; & primò ibi in paruo tugurio habitauit. Crefcente autem numero difcipulorum ad eum confluentium, timuit ne velut plebi dominando, periculum potius elationis incurreret, quàm vitæ meritum acquireret. *Fugiens celebritatem nominis, latet apud Lirinenfes.* Quocirca cum duobus prænominatis focijs nocte fugiens, perluftrauit Galliæ monafteria, tandemque perueniēs in infulam marinam, Lirinum monafterium expetijt, ibique receptus diftrictiffimè vixit, ac fanctiffimè inter cœnobitas illos conuerfatus eft. Verùm cum anno & menfibus fex ibi delituiffet, per vniuerfam patriam quæfitus, tandem à quodam, qui de Galliæ partibus aduenerat, licet propter habitus vilitatem vix agnitus, tamen inuentus eft.

Cogni-

Cognito eo monachi Lirinensus, quem iam fama celebrem reddiderat, veniam petierunt suæ ignorantiæ, quòd ei inter iuniores locum dedissent. Interim reuersus agnitor ille in patiam, ineffabile gaudium de inuentione B. Ioannis reportauit. Quod cùm *a* Gregorius piæ memoriæ Lingonensis Episcopus intellexisset, duas conscripsit epistolas; vnam per duos fratres Domino Abbati Lirinensi, qua virum Dei rogabat sibi restitui: alteram verò Abbati Ioanni, qua eum reuocauit ad suos; terrendo eum, quòd esset ante tribunal iusti Iudicis Christi redditurus rationem ob sui loci desolationem ac fratrum dispersionem. Regressus igitur vir Dei, non tam illi patriæ, quàm inprimis suis filijs multum attulit gaudij, breuique spatio reformauit monasterij disciplinam. At verò cùm in deserto illo Tornodorensi præesset, fratres nimiam patiebantur aquæ penuriam. Cui incommodo quærentibus remedium nuntiatur, eodem loco antiquitus fuisse puteum multæ profunditatis, quem vulgaris incuria, & temporum vetustas nimia lapidum obstruxerat congerie. Serpens quoque basiliscus in eodem putei loco morabatur. Itaque sanctus Dei plenus fide, prior ad locum accedens, rastro fodere cœpit, ac alijs iuuantibus putei ostium aperiens, serpentem etiam oratione interemit. Ex quo puteo copia aquæ in præsens vsque hauritur. Per idem tempus mater sua magno eum videndi tenebatur desiderio. Quod cum per fratres ei esset significatum, primò renuit, sed postea ne fidem matris videretur contemnere, eam admisit, ac transiens ante eam cum reuerentia parumper obtutibus eius seipsum exhibuit, moxque discessit, rogans per ministros, vt hoc ei sufficeret.

Agnoscitur.

a Eius vita habetur 4. Ianuarij.

A Gregorio Lingonensi Antistite reuocatus, redit ad suos.

Serpentem basiliscum oratione interimit.

Eidem sancto Dei mirabilis effugandorum dæmonum collata est potestas. Vnde & filium clarissimi Nicasij obsessum curauit; qui vsque ad obitum in monasterio postea laudabiliter vixit &

Curat plures dæmoniacos.

perſeuerauit. Quodam tempore etiam literas ſuas ad Secundinum Patricium miſit, quibus cuiuſdam pauperculi cauſam egit; cùm ille, ſpreta eius commendatione literas in terram proiecit, & pedibus conculcauit. Sed non defuit Dei vindicta; nam toto corpore tanto tremore ac pauore ſubitò concutitur, vt intelligeret ob tanti viri contemptum ſe iſta mala perpeti. Mox igitur per internuntios humiliter veniam deprecatur, & tandem impetrata ſibi per Sanctum complens, ſanatur. Plurimos quoque infirmos, miſsis eulogijs, mortis faucibus eripuit. Sed & quodam famis tempore, dum egentium caterua ad ſanctum conflueret, & ipſe omnibus miſericorditer ſubueniret, miniſter eius ſuperueniens, ei indicauit tantum non ſupereſſe frumenti, quantum omnibus ſufficeret. Mox pius pater vas iuſsit pro pauperibus impleri, capiens plus minus modios quinquies quinos, cætera, quæ reſtabant, in vſum fratrum reſeruari. Cùm ergo turba egenorum per aliquot tempus ex eo vaſe aleretur, euenit, vt quidam iuxta morem mendicaret. Ioannes autem conſuetam menſuram dari iubet egenti. Miniſter verò reſpondit, nihil in vaſe exiſtere, ſed totum pauperibus erogatum. Quo audito, Sanctus oculos in cœlum attollit, & genu flexo orauit Dominum; ac deinde iubet miniſtro, vt fideliter alimenta deferat indigenti. Pergens ergo miniſter, vas, quod prius vacuum reliquerat, repletum reperit, & pauperi conſuetam menſuram dedit. Obijt vir ſanctus plenus dierum, nimirùm anno ætatis ſuæ centeſimo vigeſimo; Cuius oculi non caligauerunt, nec dentes damna pertulerunt, nec memoria eius lapſa eſt. Sepultus quotidie viuit miraculis.

Item alios morbidos.

Augetur diuinitus frumentum in vſum pauperum.

Obdormit vir ſanctus in Domino, miraculis poſt obitum æquè clarus.

VITA S. TECLAE VIRGINIS ET MARtyris; *Partim ex ijs quæ habentur in Adonis Viennenſis Epiſcopi Martyrologio: partim apud C. Baronium.*

C Baron. in Not. Martyr. Rom. & To. 1. Annal. 23. Septemb.

Beata Tecla, ciuitate Iconio oriunda, Beati Pauli prædicatione ad Chriſtum conuerſa eſt; vnde & honoris cauſa, tanquam nobiliſsimo titulo, Pauli primogenita nuncupatur. Cùm autem ſacro baptiſmate luſtrata, haud vulgaria de ſe præberet pietatis exempla, idem Apoſtolus non dubitauit eam, quanquam iam thalamo oppignoratam ſermone ſuo in perpetuæ virginitatis amorem incendere. Et quidem B. Virgo, vt cuſtodem carceris, quo S. Paulus Iconij detinebatur incluſus, ſibi conciliaret, gēmis ac muliebri mundo diſtractis, pecuniā inde acceptam illi donauit; quo ad B. Apoſtoli colloquiū

Patria eius.

S. Paul. Teclā ad Chriſti fidem conuerſam ad virginitatem ſeruandam hortatur.

sibi pararet aditum. Habebat illa sponsum vrbis primariũ, genere ac dignitate illustrissimum, corporis quoque & fortunæ bonis ornatissimum; quem tamen, vt cætera omnia quę mundus admiratur & optat, Virgo sancta facilè spreuit, vt cœlestium rerum potens fieret. Vnde ille, ingenti aduersus eam indignatione commotus, virginem Iudici detulit; Quam cùm sibi adduci iussisset, & propositum castitatis eius didicisset, eamq; Christianam esse, Christumq; liberè confitentem audiret, continuò ad bestias damnauit. Interim tamen spe aliqua tam speciosæ virginis à Christo auertendæ captus, eam nobili cuidam fœminæ, Tryphæna nomine, Cæsaris propinquæ commendauit; quæ cùm non modò suasionibus & blanditijs nihil apud Theclam efficeret, sed ipsa insuper Theclæ monitis & precibus à tenebris ad admirabile Christi lumen conuerteretur, sequenti die feris obiecta est; sed in certaminis arenam descendens, stupente populo, tam de bestijs quàm de impietate prostrata triumphum reportauit. Et quidẽ toto certaminis tempore astitit ei persona, humana imagine vultum Pauli præ se ferens, eã diuina virtute iugiter corroborans atq; defensans.

En feruorem B. Virginis.

Damnatur primò ad bestias

Conuertit Tryphænã ad Christi fidem.

Obiecta feris nihil læditur.

Porrò inde ad Tryphænæ domum reducta, altera deinde luce iterum feris tradita fuit; sed nudatam virginem neque leones, neq; vrsi, neq; vlla deniq; ferarum lædere præsumpsit: diuinitus siquidem mansuetæ redditæ, illi blandiebantur. Post quæ, in fossam aqua plenam, vbi seprentes adunati & collecti erant, à furentibus populis cum vrgeretur, signo Crucis munita insiluit: omnemque illam serpẽtum colluuiem virtute diuina à suo corpore fugauit. Sed nec eo miraculo Tyranni crudelitas victa, atrociores adhuc bestias parauit; duobus siquidem tauris ferocissimis ferro candente stimulatis, vt eam discerperent, sanctam alligari iussit. Qui funibus diruptis huc illuc vagabundi, martyre intacta relicta, discurrerunt.

Item 2.

Quartò. Alligatur duobus tauris.

Iis itaq; omnibus inuicto robore superatis, demum eam flammarum incendio condemnauit. Accurrunt ilico apparitores, vt eam in rogum præcipitem darent. At illa animo planè virili & excelso lictores quiescere iubens, spontẽ pyram ascendit. factoque Crucis signo, inter medios ignium globos secura constitit. Ecce verò subitò imber de cœlo irruens, & ignem extinxit, & virginem illæsam restituit.

Damnatur tandẽ ad ignem & seruatur illæsa in medijs flammis.

Cæterũ his tot tantisq; victorijs inclitã martyrẽ Proconsul stupefactus accersit; quæ aut vnde esset, ꝙ bestias & ignẽ superasset sedulò requirit. Respõdet virgo, se viui & ęterni Dei esse ancillã. Territus aũt Proconsul, ꝙ tantæ virtutis esset, edixit sentẽtiã; Theclã, inqt, pietatis ac Dei cultricẽ relaxo.

Sententia Iudicis Tecla absoluitur.

Dimiſſa verò in domum Tryphęnæ eſt reuerſa; vbi paucis admodum diebus clariore Chriſti Ieſu cognitione Tryphænam eiuſq́; familiam inſtruxit, ac inde Seleuciam abijt: vbi exemplo & conuerſatione vitæ (quæ cunctis adornata virtutibus omnium in oculis mirificè lucebat) & cœleſti etiam doctrina plurimos erudiens, prima omnium fæminarum (vnde & protomartyr à multis cognominatur) poſt multa certamina duplicis coronæ, virginitatis & martyrij, in pace requieuit; de qua hæc apud S. Zenonem Epiſcopum Veronenſem teſtata reperiuntur: [*Aduerſus Theclam accuſator acerrimus linguæ erexit gladium: cum ſuis ſibi miniſtris publicæ leges inſeruiunt. Stimulis acuitur feritas in ferocitatem, & tamen mitior hominibus inuenitur. Ne quid ſcenæ tam diræ humanitatis deeſſe videatur, immittuntur etiam marina monſtra. Lacinijs omnibus expoliatur puella: veſtitur incendio. Inter tot inſtrumenta mortis, ſpectatore metuente, ſecura calcat genera vniuerſa terrorũ. Incolumis quaſi orbe ſubacto, de illo feralis caueæ loco, iam non miſerabilis, ſed mirabilis funereo habitu excedit; victi ſeculi triumphum reportans: quam tot ſupplicijs omnes crediderant perituram.*] Item hæc apud Gregorium Nazianzenum, hiſce verſibus.

Feliciter obiit in Seleucia.

In ſermone de timore.

In præcept. ad virgines.

Quis Theclam necis eripuit, flammæque periclo?
Quis validos vngues vinxit, rabiemque ferarum?
Virginitas. O res omni mirabilis æuo.
Virginitas fuluos potuit ſopire leones;
Dente nec impuro generoſos virginis artus
Auſi ſunt premere: & rigido diſcerpere morſu.

Specus, item Sepulchrum eius miraculis illuſtre.

Cæterum viſitur quædam ſpecus propè Tripolim Palęſtinæ, in qua quandoque Beatam Teclam delituiſſe fertur; quam peregrinantes Hieroſolymam adire ſolent: referuntur eam aſſiduis miraculis illuſtrari. Eaque non tantùm fidelibus, ſed munificentia martyris etiam infidelibus (penes quos locus ille religioſiſſimus habetur) impertiri. **Eius quoque tumulus, Seleuciæ, miraculorum ſi-**

hnis coruſcans, totius orientis celebri populorum concurſu viſitari ſolet.

MARTYRIVM S. GERARDI EPISCOPI Chanodienſis, aliàs Cœnodienſis, alàs Hungaria. in Pannonia: Ex eo quod extat apud V. P. Laurentium Surium. Coronatus eſt anno Domini 1047.

C. Baron. Tom. 11. Annal & in Not. ad Martyr. Rom.

GErardus inſigni pietate & martyrio illuſtris Venedijs oriundus, vt primum robuſtioris ætatis gradum attigit, iam ante monaſticæ religionis habitu puer decoratus, Hieroſolymam petere ſtatuebat, vt ibidem animum oculoſque viuificis illis locorum myſterijs, quæ Chriſtus quondam noſtræ ſalutis cauſa inambulauit, quæque ſuo ſanguine illuſtrauit, paſceret. Cumque in Pannoniæ partes, cuius tunc habenas Chriſtianiſſimus Rex Stephanus moderabatur, veniſſet, atque ad Regem itineris ſui cauſam expoſiturus acceſſiſſet, Rex eius moribus & doctrina mirificè delectatus, clam dimiſſis ſocijs, eum apud ſe inuitum retinuit, eique ſeruando cuſtodes adhibuit. Cernens verò ſeruus Chriſti ſe ſolùm in medijs populi tumultibus relictum, vt ſtrepitus omnes orationi & cœleſtium rerum ſtudio inimicos euitaret, eremum eius regionis, quam Beel vocant, petijt: ibidemque precibus & ieiunijs toto ſeptennio vacans, ſoli Mauro Monacho cognitus habitauit.

24. Septemb. *Patria eius.* *Cogitat Hieroſolymam.* *Detinetur in Pannonia à Rege Stephano; cuius vitam habes 20. Auguſt.* *Abdit ſe in eremo, Beel nuncupata.*

Interea Rex Stephanus, profligata gentis impietate, & *Barbarorum moribus edomitis, vt pacis tranquillitatem in ſuo Regno adeptus eſt, mox ſeruum Dei Gerardum ab eremo reuocauit, pontificalique infula decoratum, ad Euangelij munus exercendum deſtinauit. Ea functione quanquam il-

**Hungarorũ* *Educitur ex eremo & creatur Epiſcopus.*

libenter suscepta, tanta apud omnes loci illius incolas gratia & auctoritate valuit, vt cuncti eum & vt patrem colerent, & vnicè amarent. Itaque crescente indies fidelium numero, summo studio ac vigilantia per singulas vrbes Ecclesias exstruxit: easq; mirificè adornauit. Est ad littus Morisij fluminis templum, eius studio fundatum, insigni sanè opere conspicuum; egregio Christi martyri Georgio sacrum; Sedem Morissenam appellant; in quo Virgini Matri aram erexit; ante quam argenteum collocauit thuribulum, eiusq; ministerio duos prouectę ætatis homines adhibuit, qui iugiter illic excubarent, atq; operam darent, ne vlla vnquam hora thymiama ibi deesset. Singulis quoq; sabbatis cum nouem lectionibus (vt in die Assumptionis eiusdē Sanctissimæ Matris) magnisq; laudum præconijs deuotionis suæ officium illic explebat. Cæteris aūt diebus matutinis & vespertinis precibus absolutis, bis cum processione eò venire solebat; quæ consuetudo hodieq; perseuerat. Porrò laudibus & venerationi eiusdem sacratissimæ Virginis tantæ humilitatis obsequio sè subdere nouerat, vt si quis reus, clam à sancti viri familiaribus edoctus, veniam ab ipso per nomen matris Christi peteret, mox audito nomine Matris misericordiæ, pater sanctus lacrymis perfunderetur, & perinde ac si ipse reus esset, à reo veniam peteret, filiumq; suum fore affirmaret, si eam sincerè Dei genitricem crederet. Ipso auctore, ab Hungarica gente non pronunciatur nomen ipsum Matris Dei, sed Dominā eam vocant. Si verò nomen illius pronunciatum fuerit, statim flexis genibus & demissis in terram capitibus se se inclinant. Atque adeò Pannonia à sancto Rege suo Stephano, familia B. Mariæ appellata est.

Sedes Morissena: templum sancti Georgij.

Summo studio pietatis Virginem Mariam colit sanctus Gerardus.

Hungari quomodo reuerenter matrem Dei coluerint.

Erga ministeria Ecclesiastica, magna beato viro cura & sollicitudo inerat. AEstiuo tempore in domo Dei vascula glacie plena ponebantur; in quibus lagunculæ & vinum, quod posset optimum

Fecit hoc, ne vinum acesceret.

inue-

inueniri, ad Dominici sanguinis consecrationem asseruarentur. Nocturno tempore leprosum in suo reponebat lectulo; & arrepta securi, ad siluam solus pergebat, fasciculosque lignorum pro corporis sui castigatione proprijs humeris inde reportans, seruorum suorum labores sæpè anteuertebat ac sublevabat. Cùm illi de loco in locum proficiscendum erat, non iumento, sed vehiculo vtebatur: in quo sedens libros à se compositos relegebat. Vestibus cilicinis & ex arietum pilis confectis frequenter vtebatur. Vt autem sanctis hominibus vsuuenire solet, aliquando negligentia aurigæ sui, aut qualibet iniuria læsus leui ira commotus, iussit protinus hominem reum, flagellis cæsum duris vinculis alligari. Parebant verò illi ministri; sed non ignorantes animi eius clementiam & suauitatem, iuxtà viam, qua sanctus pater transiturus erat, hominem culpæ obnoxium ad stipitem alligabant, & plagarum vestigia in eius nudo dorso gallinæ aut alterius animantis sanguine exprimebant. Cumque eo peruenisset homo Dei, oblitus seueritatis suæ, illicò è vehiculo exiliens, ad vinctum illum properabat, & modo stipitem, brachia, manus ac vincula, modò pedes osculabatur, munera pollicebatur, si veniam & misericordiam ab homine consequi mereretur. Si cui tum id videre contingeret, illum virum Dei, pro tanta humilitate, & simplicitate dicere, non dubitaret, conuersum in puerum illum, quem Saluator imitandum statuit in medio discipulorum suorum.

En quo pacto corpus in seruitutem redigat.

Magnæ fuit misericordiæ S. Gerardus.

Matth. 18.

Etsi autem episcopalem functionem & dignitatem summa prudentia administraret, attamen eremum non reliquit: sed apud vrbes, ad quas concionaturus pergebat, cellulas sibi in siluarũ secretiorib⁹ locis cõstruxit; in quib. ligatus pernoctasse, multasq; afflictiones, soli Deo cognitas, pertulisse memo-

Libenter versatur in eremo.

memoratur. Cum aliquando pro cuiusdam defensione ad B. Stephanum Regem properaret, in eius regionis parte quadam, pecoribus pascendis opportuna, & apta, vir Dei hospitio vsus fuit. In ea autem domo sub noctis medium ancilla quædam versatili mola triticum terebat; laboris molestiam cantilena temperans. Ea autem cantilena expergefactus vir sanctus, vt ex ministro id quod res erat intellexit, mox pijs infusus lachrymis, ô felicem, inquit, fœminam, quæ sub alterius potestate constituta, debitum seruitutis officium tam suauiter absque vllo murmure persoluit; iussitq; ei non minimum pecuniæ pondus deferri.

Debitum seruitutis officium, suauiter persoluendum.

Moritur Rex Stephanus.

Postquam autem beatus Rex Stephanus totam Pannoniam ad veram Christi lucem adduxit, ipso die Assumptionis Virginis Mariæ, ipse quoque ad æternam requiem assumptus est. Successit autem ei Petrus Rex; cui cùm omnes Pannoniæ principes fidem suam & amorem pariter obligassent, vnus ex eis, illo exturbato, regiam sibi auctoritatem per vim vsurpauit. Qui deinde tyrannidem occupans, ipsis sanctis Quadragesimæ diebus, honestissimos sui consilij viros, fudibus ac palis perinde vt immunda pecora interficere non dubitauit. Deinde ad Morissenam sedem, Pontificis locum, Paschalia sacramenta celebraturus, & regium diadema ab Antistite Gerardo, vt sperabat, percepturus aduenit. At illo renuente, reliqui Pontifices regali diademate tyrannum adornant: ornatumque magno Cleri & populi comitatu in sancti Gregorij basilicam deducunt. Ibi tunc zelo iustitiæ Sanctus Pater repletur, candida indutus stola ambonem ascendit, Regemque his verbis per interpretem alloquitur.

Quidam per tyrannidem occupat regnum.

Cùm tu Rex Quadragesimam, peccatoribus quidem pro venia, iustis autem pro præmio constitutam, cædibus pollueris, mihique nomen patris eripueris, per te dulcissimis filijs orbato, nullam hodie

veniam

veniam mereris. Et quia pro Christo mortem oppetere paratus sum, tibi quæ euentura sunt, pronunciabo. Anno tertio regni tui gladius vltionis excitabitur in te; qui tibi regnum improba fraude per vim acquisitum pariter cum vita auferet. Vno inde lustro euoluto, & altero inchoato, immanis in gente illa seditio excitata est; in qua cùm ad Albam Regalem vir Dei proficisceretur, apud Ecclesiam S. Sabinæ virginis & martyris hospitio vsus, fratribus in cœna instantem certaminis sui diem prædixit. Itaque altera luce peracto Missæ sacrificio, cunctos præsentes panis cœlestis fecit participes, lætusque ad martyrium perrexit. Vbi autem ad Danubium intendit, turba populi furore repleta eum circumsistit, lapidumque imbres certatim immittit. Ille verò contra benedictionem & Crucis signum opponens, tunc quidem illæsus permanet. At impij homines tandem retortis equorum collis currum subuertunt, patremque humi deiectum magno impetu lapidare conantur. Tum instar protomartyris Stephani primus Pannoniæ martyr, positis in terra genibus, clamauit voce magna; *Domine Iesu Christe, ne statuas illis hoc peccatum: quia nesciunt quid faciunt.* Hoc cùm dixisset, lancea percussus suauiter expirauit. Eodem autem die, magna Christianorum strages edita est. Corpus verò beati viri cùm in loco martyrij sui iaceret, nulla sorde commaculatum, sequenti die à Catholicis viris in Ecclesia Dei genitricis conditum est. Multis deinde elapsis diebus, fidissimus sancti viri procurator Regem Andream adijt, orans, vt peregrini atque hospitis patris corpus celeriter restituat. Quo impetrato, adeò nitidum ac luculentum illud inuenit, ac si eo die martyrium obijsset. Itaque cum hymnis & canticis ad Morissenam sedem illud transtulit, ibidemque multa cum reuerentia sepeliuit; vbi multæ gratiæ Catholicis viris collatæ sunt: non tamen adhuc euidenter; vsque

Prædicit S. Gerardus impio Regi diuinam vltionem.

Prædicit suum martyrium: & piè sese ad id præparat.

Iactantur in eum lapides.

Act. 7.

Moritur lancea confossus.

Corpus eius ad sedem Morissenam transfertur.

Is S. Ladiſlaus fuit 7. Hungariæ Rex.

Eleuatur Anno 1079. iuxtà C. Baron. Annal. Tom. 11.

Tumulus eius miraculis glorioſus.

ad tempora Ladiſlai Regis, & Laurentij Antiſtitis eius Cathedræ à beato viro quinti. Tum ſiquidem à S. Romanæ Eccleſiæ Synodo iniunctum eſt, vt corpora eorum qui Pannoniam fidei prædicatione irrigaſſent, ſummo honore afficerentur. Veniente etiam ſedis Apoſtolicæ Legato, & Nobilium coacto conuentu, ſacrum huius beati Martyris corpus eleuatum eſt, atque Regis & Principum humeris tranſlatum honorificeque depoſitum eo loco, vbi pro meritis tanti patris ſuperna gratia efficiendis & declarandis miraculis largius coruſcat.

C. Baron. Tom. 3. Annal. & in Notat. ad Martyr. Rom.

MARTYRIVM SS. CYPRIANI, DIAconi Antiocheni, prius Magi; ac Iuſtinæ virginis: Ex eo quod extat apud Metaphraſten. Paßi ſunt circà Annum Domini 302. in perſecutione Diocletiani; quæ hoc anno Nicomediæ maximè ferbuit: vt patet Tom. 2. Annal. C. Baronij.

26. Septem.

Iuſtinæ patria & Parentes.

IVſtina AEdeſio & Cledonia parentibus Antiochiæ oriunda, primò quidem cum cæteris idolorum cultoribus denſis errorum tenebris inuoluta, cùm aliquando Parailum diaconum Antiochenum de lapſu primi hominis deque Chriſti in terram aduentu, & redemptionis noſtræ myſterijs diſſerentem audiſſet, ſtatim damnata idolorum impietate, ad Chriſtianæ religionis præſtantiam animum adiecit. Hinc percepta tenui quadam veritatis luce, attentas quotidie aures diacono præbebat, ſummaque dulcedine diuinorum myſteriorum cognitione animum paſcebat. Iamque ardebat deſiderio incredibili matrem eorum participem facere, ſinè quibus ad veram ſalutem neminem peruenire poſſe intelligebat. Igitur die quodam, ignes ſancti Spiritus vehementius incenſa, matrem adiens, Et cur, inquit, ò mater, Deos homi-

Conuerſio eius ad Chriſtum.

num

num manibus fictos formatosque tanta superstitione colimus? Cur artificis opera adoramus? An tu ignoras Galilæos (sic enim Christi asseclas illic habitantes vocare solent) dijs nostris multò esse terribiliores? Si enim eorum quisquam idolis apparuerit, dij nostri eorum conspectum sustinere nequeunt: imò protinùs in fugam versi, vel inuiti Christi potentiam confitentur. Mater verò his auditis filiæ suæ exitium timens, Vide, inquit, ô filia, ne hic tuus contemptus deorum ad patris aures dimanet. At verò filia nihil patris iram, nihil suppliciorum atrocitatem verita, salutarem doctrinam matris auribus instillare pergebat; donec vi veritatis eius expugnata impietas, tacitam visa est præbere assensionem.

Conatur matrem Christianam facere.

Posteà verò vna nocte, eadem quæ à filia audierat marito aperuit; qui animo fluctuans, filiæ pietatem in somnis cum admiratione pertractabat. Tandem diù multumq; cogitationibus decertans, somno opprimitur; & ecce Christus angelica stipatus caterua visus adesse, eumque hisce vocibus compellare; Venite ad me, quid fluctuaris? Venite, inquam, & regnum cælorum percipite. Hac visione, omnis ab animo dubitatio ablata est; statimque vnà cum vxore & filia Optatum requisiuit Episcopum, vt ab eo salutari lauacro expiatus, ad Christi castra iungeretur. Nec repulit sanè Aedesium Antistes, sed mirificè tanti viri, qui idolorum sacerdos magnum apud gentem illam nomen obtinebat, cōuersione gauisus, eum vnà cum coniuge & filia Christianis sacris initiauit, Crucisque signo munitos armis salutaribus contra hostiles dæmonis insultus præclarè instruxit.

Christus in somnis apparet patri eius.

Aedesius pater Iustinæ cum vxore & filia ab Optato Episcopo baptizatur.

Et quidem patre AEdesio anno vno & mensibus sex à percepta salute, vitæ munere cum laude sanctitatis defuncto, virgo Iustina (quæ antè regenerationis lauacrum Iusta dicebatur) admirandis fidei clarebat virtutibus: quas hostis malignus

Moritur piè AEdesius.

varijs

varijs modis ſibi expugnandas ſuſcipiebat. Erat in ciuitate literarum candidatus quidam, Aglaidas nomine, honeſto admodum loco, patricio genere natus, & opibus præſtans; qui viſa Iuſtinæ pulchritudine, tanto illius amore incenſus eſt, vt nihil nõ moliretur, quò cupitis eius amplexibus frui poſſet. Cumque conſtantem virginis animum neque promiſsis, neque effœminatis blanditijs expugnare poſſet, demum haud exigua collecta iuuenum manu, ipſam in via aggreſſus per vim abducere conabatur; quò vel ſic tandem hærentem viſceribus peſtem extingueret. Sed neque id quidem infelici ex animi ſucceſsit ſententia. Statim namque vt hoc audax & nefarium facinus in ædibus matris innotuit, exierunt ſimul cum armis plurimi, ijque fortiſsimi. Quorum ſolo conſpectu, iuuenis aſſeclæ in effuſam fugam verſi; miſer Aglaidas, nullius rei alterius curam gerens, inter medios enſes virginem amplectebatur: paratus omnia pati potius, quàm ab ea diſcedere. Aſt illa impuram hominis mentem execrata, Crucis ſignum tanquam arma opponens, collectis viribus repentè ſe ſe eius manibus excuſsit, proculq; eum à ſe reijciẽs, pluri mis affectum contumelijs, vultum pugnis ac ſputis egregiè fœdauit. Et hęc quidem quanquam grauia eſſent & atrocia ſatis ad omnem amoris vim reprimendam, ille tamen, quòd ad extremam amoris proceſſerat amentiam, hoc vnum tamen vel morte grauius putabat, Iuſtinam non aſſequi.

Aglaidas ſtudioſus inſidiatur pudicitiæ S. Iuſtinæ.

Egregiè ab ea repellitur.

Igitur cùm ad impuras cupiditates reprimendas planè inexercitatus eſſet, totum ſe ſe deſiderijs permiſit, omnique forti & generoſa cogitatione reiecta, ſolùm quod dolor & amor ſuadebant, exequi ſtatuit.

En vim amoris carnalis, diaboli opera excitati.

Erat iiſdem temporibus Antiochiæ Cyprianus quidam arte magica inſtructiſsimus: qui magnum nomen ſapientiæ & eruditionis in magicis rebus obtinebat. Eum infelix iuuenis adijt, & ingentibus onera-

Cyprianus magus Antiochiæ, ſpondet ſe Virgi-

oneratum promissis ad Virginis animum impurissimi amoris facibus inflammandum prouocauit. Is verò supercilio eruditionis & sapientiæ elatus, spopondit se mox quidquid vellet effecturum, virginemque ea amoris vehementia incensurum, vt vltrò etiam amplexus concupisceret. Nec mora; Cyprianus euocato ex malignis spiritibus vno, quem promptè & alacriter ad hæc flagitia opem ferre nouerat, exponit quod fieri velit. Ille eum sine cura esse iubet; tradit vasculum pestifero succo plenum; mandat vt eo virginis aspergat domum; & nisi omnia ex sententia succedent, se de cætero despiciendum, & pro nullo habendum pronunciat. Facit cuncta ex mandato magistri Cyprianus; aspergit domum; adhibet nefanda carmina; Virgo tentatoris sentit insultum. Stupet illa; miratur insolitam libidinis vehementiam; ad preces conuertitur; lachrymatur; Christum adiutorem magicæ fraudis nescia inuocat. Sed crescit magis inde ac magis in virginali pectore amoris flamma. Neque tamen despondet animum generosa Virgo; quin potius fide, precibus, alijsque spiritalibus armis vndiq; tecta, carnem instantius edomat, hostemque infringit: ac tandem pudore affectum cum magno metu in fugam conuertit. Ille autem ad Cyprianum reuersus, cùm se victum fateri erubesceret, varijs anfractibus se circumagebat; sed à Cypriano cùm vrgeretur, Vidi, inquit, quoddam signum quod vehementer horrui, neq; vllo modo vires illius sustinui. Illo ergo sic condemnato, mox alius priore ad agendum longè peritior accersitur dæmon; qui tamen similibus propulsatus armis cum dedecore, ad eum qui miserat, redijt. Post hæc princeps dæmonum, acre suis minitans supplicium, accessit: Cypianumque solatus, haud dubiam ei de Virgine spopondit victoriam.

nis animum libidine incensurum.

Consulit dæmonem Cyprianus.

Vehementer tentatur sancta Iustina carnalibus desiderijs.

Ea fortiter superat.

Crucis signũ dæmonibus intolerandũ.

Is igitur noua fraude & calliditate instructus,

Dæmon sub

sumpto

Specie mulieris virginem Iustinam conatur euertere.

sumpto muliebri habitu, magno sub prætextu pietatis virginem adijt: simulans se eodem virginitatis desiderio inflammatam scire cupere, qua ratione hostiles insidias euitare posset. Cumque virgo sancta multa eximiæ pietatis documenta proferret, dæmon humana specie tectus, inter verba ad matrimonij dignitatem tanquam tutiorem salutis viam sermonem conuertit, ac valido argumento, carnalem copulam Deo magis quàm virginitatis votum gratam esse contendit. Quo audito, Iustina dæmonis insidias pertimescens surgit, ac Crucis tropheo de more se consignans, mox dæmonem, quem verè puellam existimabat, euanuisse conspicit.

Crucis signo fugatur dæmon à S. Iustina.

Post quæ, dæmonum ille princeps ad Cyprianum redire compulsus & fateri coact⁹ est, sola Crucis virtute in fugam se conuersum esse. Quo cognito, Cyprianus prudenter secum hoc modo philosophari; Si tantæ virtutis est Crucifixus, vt solo Crucis signo inimici eius in fugam vertantur, quãta demum amentia est, eo relicto, illius sequi inimicos, qui nulla virtute præditi tam facilè terrentur? Hæc secum sagaci mente pertractans, assumptis sceleratæ artis suæ libris, a Anthymum, qui tunc temporis Antiochenam cathedram tenebat, supplex adijt: eumque per Christi merita & vulnera cũ lachrymis orauit, vt impietatis quibus constrictus tenebatur vincula dissolueret, lustralibusque expiatum aquis in Christi Ecclesiam pœnitentem reciperet; ac protinus magiæ libros igni consumendos illi tradidit. Anthimus, visa viri humilitate animique dolore, gementem supplicantemque recepit. Receptus intra Ecclesiæ fores Cyprianus, totam noctem in confessione, gemitibus & lachrymis exegit: nihil non faciens vt scelerum suorum veniam & Christi gratiam perfectè mereretur. Cumque Asterius diaconus, cæteris catechumenis iam eiectis, eum pariter exire iuberet, ille & Christi & suæ salutis amore

Cyprianus conuertitur ad Christum.

a Claruit is Antiochenus Antistes anno Christi 293. &c. vt patet 2. Tomo Annal. C. Baron.

Magnus zelus Cypriani magi.

amore incensus, negauit se foràs iturum, nisi omnibus Christianæ religionis initiatus mysterijs, verus Christi Iesu seruus diceretur. Qua viri alacritate & charitate gauisus Anthimus, protinus eum catechesi instruxit; diuinoque expiatum baptismate, octauo die præconem verbi instituit: vicesimo autem subdiaconum, tricesimo verò diaconum ordinauit.

Anthimus ordinat Cyprianū Diaconum.

Iustinam verò virginem animo sanè per omnia generosam diaconissarum in numerum retulit: virginumque cœtui matrem dedit, & cuncta alia cælestis disciplinæ domicilia spiritalibus armis præclarè munijt. Orthodoxæ verò fidei aduersarios quotidiè diuini verbi tuba ad certamen & salutem prouocabat: adeò vt breui extirpatis gentilium erroribus, lux veritatis vbique splenderet. Hæc cùm dæmonem incredibili furore ad vindictam de Cypriano sumendam stimularent, Diocletianum (qui tunc Romanis leges præscribebat) ~~excitauit,~~ vt Antiochenum Cyprianum Christianorum Diaconum exilio damnaret. Damnatus vnà cum Iustina cùm nec sic quidem ab opere Euangelij cessaret, fuit nomen eius ad Eutolmium Comitem Orientis delatum; qui Cyprianum virginemque Iustinam in vincula coniecit: & tribunali suo Damasci præsentari mandauit. Ibi interrogatus Cyprianus, qua de causa desertor deorum & magicæ artis contemptor nunc tanta cupiditate Crucifixum prædicaret, aliosque quamplurimos à cultu deorum abductos ad Christiana sacra traduceret, ita respondit Comiti, vt facilè deorum vanitatem, si furorem nonnihil posuisset, intelligere potuisset. Sed Comes, cuius animus impotēti iræ dominatu oppressus tenebatur, cùm luculentis Cypriani rationibus respondere non posset, iussit eum suspensum discerpi: Iustinæ verò os, oculosque verberari. Sed non potuit eorum virtus Christi sanguine fundata vllis terreri supplicijs, quin multò constantius & Christum confitere-

Item Iustinam diaconissam.

Sic sentit Baronius in Notat. hac die.

Cyprianus & Iustina ab Eutolmio in carcerem mittuntur.

Sancti martyres atrociter crucianтur.

fiterentur, & Comitis impietatem execrarentur.

Hinc Tyrannus, abiecta victoriæ ſpe, Cyprianum quidem in carcerem, Iuſtinam verò in Terentinę, quod dicitur, monaſterium includi iuſſit. Indè opportuno tempore ad ſecundam producti examinationem, cùm blanditias æquè ac minas generoſa animi virtute contemnerent, in ſartaginem pice & bitumine horribiliter accenſam miſſi ſunt. Sed nihil ſanctis flammarum incendium, nihil fœtor fumuſque picis nocuêre: prorſus vt eo ſpectaculo ſtupefactus, Comes, præſtigijs dæmonum eos defendi clamaret. Aderat Athanaſius quidam homo gloriæ præter modum cupidus; qui Eutolmij amentiam vt magis foueret, & gratiam aliquam apud eum iniret, exclamans ait; Ego mox Chriſti veſtri arguam imbecillitatem. Hęc dicens, inuocato Ioue & Aeſculapio, furibunda mente eandem in ſartaginem inſilijt: exiſtimans ſeparari ratione cum ſanctis vim ignis repreſſurum. Sed momento à voracibus aſſumptus flammis, dignas ſuæ ſtultitiæ pœnas tulit.

Mittuntur in Sartaginē.

Temeritatis & blaſphemiæ pœnas luit Athanaſius quidam.

Videns ergo Iudex Rex adeo nouas & ſtupendas, & ignem tanquam ratione præditum, amicum ab inimico diſcernentem, vix mentis ſuæ compos, omniſque conſilij inops, ſanctos martyres Nicomediam ad Imperatorem *a* Diocletianum, qui tunc rerum potiebatur, tranſmiſit; qui lectis Eutolmij literis, cùm martyres per omnia ſuppliciorum genera inuictos intelligeret, capitis in eos ſententiam tulit. Fuêre ilicò generoſi athletæ Chriſti ad certamen propter fluuium Gallum, ingenti multitudine ad ſpectaculum concurrente, deducti. Et quidem eò vt peruentum eſt, Cyprianus de fœminea imbecillitate ſolicitus, Iuſtinam luculenta oratione confirmatam ad certamen præmiſit. Qua glorioſo fine coronata, Cyprianus incredibili cum gaudio eam ſequutus, eandem martyrij palmam adeptus eſt. Iacentibus autem humi ſanctorum corporibus, cùm die nocteq; impij excubarent cuſtodes,

a. Reperitur Diocletian⁹ cum Maximiano fuiſſe Nicomediæ anno Chriſti 302 (Tom. 2 Annal. C. Baronij) ibidemque tum ſæuiſſimam de Chriſtianis carnificinam exercuiſſe.

Iuſtina, itē Cyprianus decollantur.

des, nmo eorum reliquias tollere & honore sepulturæ afficere audebat. Acciderat namque cum in martires iam lata fuisset sententia, vt quidam illac ter habens, cui nomen Theoctistus, videnfq; sanctos ad supplicium abduci, solummodo diceret; Quàm iniustè sancti illi mort i adiudicati fuêre. Hæc simulatque dixisset, mox eum assessor Felicius, qui supplicio præerat, ex equo deiecit, paremque Christi martyribus mortem ei attulit. Porrò multo post tempore, sacræ eorum reliquiæ fuêre Romanorum quorundam studio & vigilantia, qui in transmarinas regiones iter fortè habebant, Romam transuectæ, & honorificè admodum tumulatæ: vbi non Romanis solumverùm omni ex parte eò confluentibus, curationes cælitùs iugiter conferuntur.

Item Theoctistus, propter verba paucißima.

Sacræ eorum reliquiæ Romam transferuntur: & ibidem Miraculis coruscant.

MARTYRIVM SS. COSMAE ET Damiani; ac fratrum eorundem Antimi, Leontij, & Europij: Ex eo quod est apud V. P. Laurent. Surium. fide dignißimum. Paßi sunt circà Annum Domini 285.

C. Baron. in Not. ad Martyr. Rom. ac Tom. 2. Annal.

TEmporibus Diocletiani & Maximiani in ciuitate AEgæa, Theodota, insigni pietate matrona, geminos fratres Cosmam & Damianum enixa est. Qui ab ipsa genitrice vnà cum lacte pietate imbuti, ac tandem artium disciplinis eruditi, mirabilem à Deo gratiam consecuti sunt. Nullum enim non morborum genus eorum cedebat virtuti; ægritudines & infirmitates omnes ad tactum illorum fugabantur; optata oculorum lux cæcis redibat; dæmones eorum aduentum formidabant; denique nihil non erat quod eorum sancti tatem venerabatur.

27. Septem. Patria & Parens SS. Cosmæ & Damiani.

Insignibus clarent miraculis.

Eo tempore erat matrona quædam, Palladia nomine; que longo tempore omnium membrorũ offi-

Palladia paralytica à

SS. Cosmæ & Damiano sanatur.

S. Damianus coactus suscipit paruum munusculum.

Id ægrè fert Cosmas.

Christus apparet Cosmæ.

cio destituta, quidquid facultatum pecuniarumvè habebat, in medicos frustra expenderat. Ea cognita SS. Cosmæ & Damiani virtute confestim eorum opem cum lachrymis implorare: complexaque pedes illorum per Christi nomen salutem postulare. Illi verò, explorata mulieris fide, prompto animo optatam ei salutem contulêre. Palladia autem sciens eos ab omni cupiditate muneris esse alienissimos, oblataque constanter repulsuros clàm sanctum adijt Damianum, eumque sacramentis terribilibus per Iesu Christi nomen adiurauit, vt munusculum acciperet, neque vllo modo salutare Iesu nomen, spreto munusculo, contemneret. Suscepit ea necessitate constrictus piæ matronæ munus Damianus; quo cognito, Cosmas animo sanè commotus, & immodica tristitia deiectus, seuerè admodum præcepit, nè Damiani fratris corpus communi secum post mortem sepulcro frueretur. Itaque pia inter eos disceptatione de gratuita seruitute Domini orta, nocte vna Dominus Cosmæ apparens, Quare, inquit, tanta seueritate fratrem corripis, propter munus illud, quod non mercedis gratiâ, sed per nomen meum adiuratus suscepit?

Comprehenduntur SS. Martyres à Lysia Præside in Christianos crudelis. Teste C. Baron. Tō. 2. Annal. añō Christi 285. Dioclet. & Maximian. 2.

Multis igitur virtutibus & signis clari sancti fratres die quadam camelum arte diabolica debilitatum inuenerunt; quem protinus sanitati restitutum illæsum abire permiserunt. Hæc aliaque sanè eximia Christianæ fidei documenta cum miro omnium præconio, nec sinè animarum fructu, celebrarentur, tandem quoque ad aures Lysiæ Præsidis Algææ peruenerunt; qui sinè mora suo eos tribunali lictorum manibus sisti iussit. Oblatos Præses interrogat, quæ prouincia oriundi, quæque eorum nomina, & cuius fortunæ essent. Cui martyres responderunt; Arabiæ prouinciæ ciues sumus; nomina nostra, Cosmas & Damianus. Fortuna autem quid sit ignorantes, ex magno genere Christiani sumus. Habemus autem & alios fratres, quorum nomina, si requiris, sunt

ſunt hæc: Antimus, Leontius, & Euprepius. His auditis, Præſes, Ite, inquit, & eos pariter adducite: vt magnis dijs ſacrificetis.

Adducunt etiam ſuos ipſi fratres ad Præſidem.

Nec mora; Sancti martyres, futuri certaminis & martyrij auidi, abeuntes fratres adduxerunt: Præſidemque tormenta & diros cruciatus, niſi ſacrificarent, minantem contempſerunt. Qua iniuria prouocatus Lyſias, vinctos manibus pedibuſque, quæſtionibus ſubiecit, torſitque vehementer; ſed martyres Chriſto pſallentes, in ſupplicijs inuicti permanebant. Quin & præſidi inſultantes dicebant; Si quæ crudeliora tibi ſuppetunt tormenta, ea proferto; vt Chriſti potentiam in noſtra infirmitate cognoſcas. Præſes ea contumelia laceſſitus, Ego, inquit, vos catenis vinctos in mare præcipitari iubeo. Vincti igitur catenis martyres in effabili gaudio repleti, pſallentes pergebant; *In vijs teſtimoniorũ tuorũ Domine delectati ſumus, ſicut in omnibus diuitijs. Propter nomen tuum Domine, ſi ambulemus in medio vmbræ mortis, non timebimus mala, quoniam tu nobiſcum es.*

Torquentur SS. martyres

Pſalm. 118.

Pſalm. 22.

Præcipitantur in mare, ſed ſtatim diuinitùs liberantur.

Hæc aliaq; illis pſallentibus venerunt ad locum; moxque miniſtri crudelitatis eos in mare præcipites dedêre. Sed protinùs angeli miniſterio ſoluti, ad littus deducti ſunt. Ea re intellecta, Præſes denuò ſibi oblatis, Per deos magnos, inquit, maleficijs veſtris & tormenta vincitis, & mare ſopitis. Docete ergò & me maleficia iſta, vt & ego deinceps ſequar vos. Hæc aliaque vbi dixit, duo nequiſſimi ſpiritus protinùs adfuêre, qui faciem eius cædebant, torquebantque; adeò vt dolore victus exclamaret; Deprecor vos Chriſti milites, vt veſtris apud Deum orationibus ab hiſce me dæmonibus liberetis. Orantibus ergo ſanctis martyribus, & dæmonibus repulſis, impius tyrannus ad ingenium redijt; iuſſitque martyres in carcerem receptos ſequenti luce tribunali ſuo offerri.

Præſes à dæmonibus cæditur.

Oblati tertiò, & minis blanditijſque verborum

diu multumque frustrà oppugnati, tandem incendij damnati sunt. Fuit ilicò ingens pyra allatis vndique sarmentis exstructa: in quam coniecti martyres tanquam in paradiso deambulantes, flammis interim longè lateque erumpentibus, & alios absumentibus, alios verò ambustos fugantibus, tandem illæsi egressi sunt. Hæc quanquam Præses vehementer miraretur, non tamē diuinæ virtuti, sed magicæ arti tetra impietatis caligine occæcatus adscribebat. Vndè martyres denuò eculei tormentis torqueri præcepit; sed ijs ab Angelo repressis, sanctisque illæsis conseruatis, mandauit Cosmam & Damianum in crucem sublatos lapidum imbre necari: Antimum verò, Leontium, & Eupropium, vinctos in carcerem duci. Et his quidem in ergastulum abductis, Cosmas & Damianus Cruci affixi sunt: sed missi in eos lapides nullam non modò vim intulêre, quin potiùs conuersi, grauiter eos, qui illos mittebant, vulnerabant. Videns autem insanus Iudex ministros suos vulneratos, furore succensus, quatuor militum ordines misit, qui Cosmam & Damianum, alijs fratribus propter crucem positis, sagittis configerent. Sed neque sagittæ quidquam eis nocuêre; verùm ingens virorum ac mulierum multitudo, ad spectaculum concurrentium, ijsdem illis sagittis retroactis confixa miserabiliter occubuit.

Illæsi egrediuntur.

Cosmas & Damianus crucifiguntur

Plectuntur capite martyres.

Cernens igitur Præses omnem suam malitiam sanctorum virtute prostratam, animo in diuersa distractus, gladio in eos animaduerti præcepit. Illi verò vno ore parique alacritate Deum laudantes nixi genibus palmisque ad cælum sublatis, ceruices præbuere: atque ita glorioso martyrio coronati ad regna cælorum commigrârunt: quorum corpora Christiani rapientes eodem in loco honorificè sepeliêrunt; vbi in præsentem diē innumera beneficia largiuntur. Horum quoque meritis Iustinianus Imperator ab ægritudine grauissima liberatus, percelebrem in honorem eorundem erexit basilicam; adw diditque

Tumulus eorū miraculis clarus.

Vide Procop. lib. 1. &

diditque & aliud in Pamphilia ijsdem martyribus templum. Romæ verò adeò celebris ijs exhibetur cultus, vt multi ea propter illos Romæ martyrio coronatos esse crediderint. *5. de AEdificatione Iustin. Imper.*

VITA S. *ELEAZARI, COMITIS Oppidi nomine Ariani, qui cum sancta Coniuge Delphina vixit continentissimè; Virgoq; permansit; professus illud vitæ institutum, quod vocant de tertia Regula S. Francisci. Ex ea quæ est penes V. P. Laurent. Sur. Excessit ex humanis anno Domini 1323.

**al. Eleazarij.*

C. Baron. in Notat. ad martyr. Rō.

ELeazarus Comes Ariani, è Narbonensi prouincia oriundus, patrem habuit Hermongaum à Sabrano, virum insignem & potentem; matrem verò Laudunam Albanam vel Albæ: quæ tum ob sanguinis claritatem, tum ob vitæ integritatem accepta ab Eleazaro & Cæcilia mariti sui parentibus, Bona Comitissa vocabatur. Itaque pia matrona & mundo planè mortua pulchrum enixa infantem, fertur eum eadem hora cum feruenti deuotione & gratiarum actione Deo obtulisse dicens; Accipe eum tibi seruum Domine, tuæq; benedictionis gratiam ei largire. Quòd si eum nosti diuinæ tuæ voluntati fore rebellem, vbi sacro baptismate erit candidatus, illum sinè mora è medio tollas. Satius enim est, eum innocentem tecum viuere, & mundo mori, quàm in hac mortali vita tuam offendere Maiestatem. Vt autem Deus ostenderet se hoc sacrificium in odorem accepisse suauitatis, tantam pietatem infantis illius animo in ipsis incunabulis instillauit, vt necdum triennij ætate completa, mirabili ergà pauperes commiseratione afficeretur. Nam cum baiularum brachijs portaretur, in castri Ausoisij porta sæpè pauperes humanissimè intuens, nullo pacto progredi volebat, immò verò etiam

27. Septē.

Patria & parētes eius.

Mater eum recens natū Deo offert.

Pia precatio matris eius.

Magna infantis cōmiseratio ergà pauperes.

ſinè intermiſſione acerbè plorabat, donec præſtita eleemoſyna eos refectos videret.

Poſtquàm autem ætatis quintum exceſſit annum, quidquid ex ludis puerilibus, vel aliundè acquirere potuit, in pauperes erogabat: infanteſque & pueros, quibuſcum ſua interdum captabat ſolatia, præcipuè verò inopes, ad prandium ſuum inuitabat. Degebat ſub cura & moderatione Domini * Guilielmi de Sabrano patrui ſui, Abbatis Maſſilienſis. Ibi & ætate & ſapientia mirificè adeò proficiebat, vt in tenera illa ætate cuidam religioſo diceret, ſe magno teneri deſiderio ad infidelium regionem proficiſcendi, vt illic in confeſſione Chriſti per martyrium è vita excederet.

*al. VVilhelmi.

Educatur ſub patruo Abbate Maſſilienſi, animo Martyr.

Actum eſt autem diuinâ prouidentiâ, vt decennis, mandato Sereniſſ. principis Caroli ſecundi Hieruſalem & Siciliæ Regis, virginem Dalphinam annorum duodecim in vrbe Maſſilienſi ſponſam acciperet: & poſt 3. annos in Caſtro Poderij Michaelis, ferijs S. Agathæ coniugium illud ritu ſolenni celebraretur. Ea ſolennitate peracta, quarto demum die virgo Dalphina cum multa celebritate ſponſum ſuum in caſtrum Auſoiſij adducta eſt. Ibi tum virgo, diuino amore egregiè accenſa, ſi pectoris ſui arcana aperuit, ſeſeque ad extremum vitæ ſpiritum virginitatis votum cõſeruare decreuiſſe, ſi per ſponſum liceret, dixit. Eleazarus quanquã diuini conſilij adhuc ignarus, tamen, vt erat comis & placidus, libenter iſta dicentem ſponſam virginem ſuſtinuit: totaque illa nocte ab omni cupiditate animum egregiè repreſſit.

Deſpondetur ei quædam nobilis puella.

Pudicitia ſponſæ eius.

Attigerat iam annum ætatis ſuæ quintum decimum, cùm in loco, quem de Saltu vocant, ipſis ferijs Aſſumptionis Deiparæ cæleſti pane refectus, admirabilem intrà præcordia ſenſit diuini amoris flammam: adeò vt tanquàm febri correptus à ſuis in cubiculum duceretur, labantem præ nimio calore animum collecturus. Ibi conſtitutus, tota mente

Inſolita cæleſtis gratiæ viſitatione afficitur.

ſolitu-

ſolitudinem cogitabat, vt mundo planè mortuus ſoli Deo deinceps viuere poſſet. Sed interna quadam voce admonitus, nè ſtatum deſereret, illis cogitationibus valere iuſſis, totum ſeſe ad mentis corporiſque integritatem tuendam collegit. Neque tamen, prudenter ſanè, votum nuncupare, vel voluntatis libertatem protinùs conſtringere voluit: ſed ſola Chriſti miſericordia confixus cõſtanter in propoſito perrexit. Vnum aũt hoc ſumma in eo admiratione dignũ eſt, quòd communi cum ſponſa thoro vtens, nullos non dico motus illicitos, ſed nec carnis omnino ſtimulum ſentiret; prorſus vt quò caſtę virgini propinquior erat, tanto minus pudicitiæ metueret. Erat ei in more poſitum prolixis antè ſomnum precibus incumbere; faciem lachrymis rigare; diuinam opẽ attentius implorare; cæleſtium rerum meditatione animũ paſcere; mente & cogitatione cæli ſpatia peragrare; ſponſam eodem amore accendere: idque ea cum ſuauitate ac fructu, vt oppreſſis ſæpè ſenſibus, totus in diuinæ benignitatis conſideratione exultaret.

Carnis tentationes in corpore eius prorſus extinctæ.

At verò vbi ad annum ætatis peruenit vigeſimũ, nec animus eius in caſtro Auſoiſij optata poſſet tranquillitate potiri, propter importunam aui eiuſque familiæ curam, qua eum ſplendidis huius mundi titulis ornatum cupiebant, multa precum inſtantia in caſtrum Podij Michaelis, quod erat virginis Dalphinę, ex paterna hereditate, migrandi copiam obtinuit. Vbi ſanè nouus pater familias, nouo quodam modo familiæ ſuæ præſidens, haſce inſignes leges ſuis præſcripſit; Primo, vt diebus ſingulis pia mente integrum Miſſæ officium audirent. Secundo, vt viuerent caſtè & purè; qui nollent, domo cederẽt. Tertio, vt qualibet hebdomada animorum ſordibus per confeſſionem elutis, ſingulis menſibus cæleſti pane ſeſe reficerent. Quarto, vt nobiles virgines & matronæ à primo diluculo ad vſque prandium precibus & diuinarum rerum commentationi incumberent,

Migrat ad aliud caſtrũ.

Præclarè ſanè leges, familiæ eius ab eo præceptæ.

à prandio operibus manuarijs ſedulò vacarent. Quinto, vt nemo, non dico diuinam maieſtatem, ſacroſanctam virginem, vel aliquem Sanctorum blaſphemare, falsò, vitioſè aut leuiter iurare: ſed ne inhoneſtum quidem verbum proferre præſumeret. Cuius quidem conſtitutionis violatores hac ratione puniri voluit; vt vel toto prandio, ſolo pane & aqua contenti, coram alijs humi accumberent: vel tota die cubiculo incluſi reatum ſuum dignè expiarent. Sexto, vt nulli fas ſit ludere teſſeris, aut alio vti luſu illicito, turpi ac inhoneſto. Si quis contrà feciſſet, grauis illum pœna manebat. Septimo, vt omnes è ſua familia, cōmuni paci & charitati aſſiduò ſtuderent: ſeditioſos pro ratione culpæ puniens. Octauo, vt quotidie à prandio vel alia hora veſpertina (niſi neceſſitas aliud requirat) fiat ab vno illorū ipſo præſente, aliqua collatio de verbo Domini, pro animarū ſalute. Quis vero hanc Comitis aulam, monaſteriū dicere dubitaret; in qua tam excellens in omni genere virtus vigebat, cæleſtiſque diſciplina adeò clarè relucebat?

Pœna in blaſphemos & periuros.

Quanta vitæ puritas in eius aula.

Ipſe Comes reliquos omnes exēplo anteibat, pietateq; ſua & morū ſuauitate omniū animos ad æmulationem virtutis prouocabat. Preces horarias pro Romanæ Eccleſiæ ritu & conſuetudine tam piè & attētè perſoluebat quotidie, vt audientes nō mediocriter ad pietatem incitarentur. Ieiuniorum vigiliarumq; mirè patiens, aſpero inſuper cilicio ſub veſtibus pretioſis carnem edomabat. Sæpè catenulis ferreis rebelles animi motus infringebat, & ad quēlibet verſum Pſalmi quinquageſimi, trinos ictus dorſo fortiter infligebat. Octauo verò quolibet die Quadrageſimæ & Aduentus, & permultis Sanctorum ferijs præſertim Virginum, cæleſti epulo ſe muniebat.

Vitæ eius auſteritas.

Cæterū inter alias virtutes, præcipua ergà pauperes & leproſos beneuolentia, & benignè faciendi ſtudium ſummā liberalitate coniunctum, in hoc viro relucebat. Quotidiè ſiquidem habebat duodecim pauperes

Eximia eius in miſeros benignitas & humanitas.

peres, & leprosos, quorũ pedes ipse lauabat quotidie, eorumque oris peramanter oscula figebat; ac postremò cibo potuque refectis largas eleemosynas præstabat. Die quodam venatũ in suo comitatu abiturus, omnes antecedere iussit, ipse verò, vno apud se milite cum tonsore retento, ad quoddam leprosorum diuertit domicilium; vbi sex horrida percussos lepra reperit. Videbantur eorum labia exesa planè atque absumpta: prorsus vt sinè horrore adspici nõ possent. Quos sãctus iuuenis vt vidit, salutatione humanissimè impartita, salutaribus monitis ad diuini numinis timorem cultumque assiduum hortatus est. Indè singulis peramanter osculatis, eccè repentè sanitate donati, totam domum odore suauissimo repletam sentiunt. Mirantur illi; stupẽt: fixisque oculis Eleazarum intuentes, angelumné an hominem esse dubitant. Ille verò cum præstita insuper eleemosyna recederet, igneus quidam & luculentus radius ab eius capite, cunctis cernentibus, emersit: perdurans quousq; ille ad suam, quæ procul satis aberat, familiam peruenisset.

Sex Leprosi eius osculo sanantur.

Porrò cũ magna & penè incredibili esset ergà pauperes commiseratione, bis extremæ famis tempore horreũ suum ijs exinaniuit; quod bis similiter diuinitus redundare inuentum est. Apud Arelatam puellã septennem, Constantiam nomine, cum ipsa morte colluctantẽ, manus suę impositione matri viuã exhibuit. Sed hæc quanquam eximia, parua tamẽ sunt, si cum solidis eius virtutibus, è quib⁹ sanctitatis opinio certò constat, cõferantur. Anno ętatis suæ tertio & vicesimo, patre ipsius ex humanis sublato, Baro factus Ausoisij, Comitatus pariter Ariani oppidi ad eum iusto titulo est deuolutus. Cũ igitur eius Comitatus ergo tum primum Italiam peteret, sensit mox subditorum sibi animos vehementer rebelles, adeò vt oppidani toto triennio multas illi iniurias, plurima dãna & cõtumelias minimè ferẽdas inferrẽt. Ille verò, quanquã multis modis ab eis lacessitus & diue-

Diuinitus ei frumentum restituitur.

Sanat moribundam.

Fit Comes Ariani oppidi & Baro Ausoisij.

Summa eius intolerandis iniurijs patientia.

xatus,

xatus, tantũ abeſt, vt vnquam vindictæ cupiditate exarſerit, vt etiam Tarentinũ principem, vltionem expetentem, prohibuerit, nè vel leui iuſtitia in eorum ſcelus animaduerteret. Ita enim animo conſtitutus erat, vt eos potiſſimum charos haberet, qui varijs eũ aduerſitatibus ad pietatem & virtutis ſtudium exercebant. Qua ſanè patientia id obtinuit; vt poſteà ab omnibus illis honoraretur vt Dominus, & amaretur vt pater,

Induſtria eius in ære alieno diſſoluendo.

Porrò Comitatum & Barionatum ſuum magno ære alieno obſtrictum & preſſum eximia dexteritate alleuiauit; conſtituens homines, qui certos quoſdam prouentus ad ſe reciperent, atque inde paulatim õne æs alienum diſſoluerent. Cũ à Roberto Rege, cui inprimis charus erat, fratre S Ludouici Epiſcopi Neapoli equeſtri eſſet ornatus dignitate, alijs circa mundana occupatis, ipſe tota mente cæleſtibus inhærens, non multò poſt virginitatis votum cum Dalphina ſua ſponſa emiſit, perpetuoque ſeruauit: amplexãtes tertium ordinem ſiuè regulam S. Franciſci. Præſtitere hoc in caſtro Auſoiſij in Narbonenſi Gallia ſeu Prouincia; in qua biennio deinde exacto, ille Neapolim redijt: vbi à Roberto Rege, Caroli eiuſdem Regis primogeniti & Calabriæ Ducis præceptor cõſtitutus, adoleſcentem illum præclaris moribus & pietate imbuit. Erat per id tempus penès illum Ducem regni totius adminiſtratio: Patre eius Roberto Rege in Prouincia agente. In cuius aula cùm Eleazarus pauperum cauſas negligi intelligeret, à Duce eorum ſe patronum inſtitui poſtulauit. Quod ſuſceptum pietatis munus tam egregiè eſt executus, vt cum aliquando lotis iam manibus ad mẽſam accedenti pauper domũ intrãs importunè ſe ingeſſiſſet, ſciſcitãs de ipſius ſupplici libello quid actũ eſſet, ille ſtatim benignè reſpondens, Suſtine, inquit, parumper, & ego, priuſquam cibum ſumam, rem tuam expediã. Surgenſque à menſa, rectà ad curiam abijt, reuertenſque pauperi per omnia ſatisfecit.

Factus eques auratus, emittit votũ Virginitatis cum ſua ſpõſa.

Datur Carolo Ducis Calabriæ filio pædagogus.

Agit promptiſſimè aduocatũ Pauperum.

Tandem

Tandem autē Rex Robertus,filio suo Carolo nuptias facturus, Comitem Eleazarum in Gallias destinauit,vt indè sponsam regio splendore & maiestate dignam adduceret.Quo in negotio vir sanctus dū versatur,eccè Parisijs graui correptus morbo,tandem ecclesiasticis munitus sacramentis,ex huius mortalitatis ergastulo ad immortalitatis gloriam feliciter migrauit;anno Salutis Millesimo trecentesimo vigesimo tertio , ætatis suæ 28.Cuius corpus in habitu Franciscano apud Minoritas Parisienses primò sepultum,eodem anno Aptam, æquè in ædem Franciscanorum (vti ipse viuens iusserat) translatum est; vbi multis magnisq; coruscās miraculis,indies quātæ sanctitatis sit,omnibus clarius innotescit.

Moritur Parisijs vir sanctus.

Indè transfertur Aptā.

Claret miraculis post obitum.

al. Vēceslai.

MARTYRIVM S. VVENCESLAI DVcis Boemiæ: Ex eo quod est per Reuer. D. Ioannem Dubrauium Olomucensem Episcopum lib. 4. & 5. histor. Boemicæ. Passus est Anno Christi Domini 938. temporibus Otthonis, Imperatoris Germanorum Primi.

C.Baron. Tom.10.Annal. & in No. Martyr. Roman.

28.Septem.

Patria eius & parentes.

SAnctus VVenceslaus Boemiæ Dux, patre religionis non minus quàm fidei ornamentis cultissimo,Vratislao progenitus, matrem habuit Drahomiram Lucensem,à Christiana religione lōgè alienam.Siquidem in omnes pietatis & iustitiæ cultores seuerior immaniorque, quàm Iezabel quondā in Prophetas,graui damno rem afficiebat Christianam.Qua de causa Ludmilla Vratislai Ducis mater, per speciem salutandi Drahomiram,Pragam adiens, filiorum alterum ab ea nutriendum sibi impetrauit. Erat is VVenceslaus egregia indole puer, quem Paulo sacerdoti suo,sanctitatis opinione celebri, instituendum tradidit; à quo primis rudimentis præclarè imbutus,postmodum Budecum, ad Nycenum presbyterum disciplinis & litteris sublimioribus erudi-

3.Reg.18.

Nutritur VVenceslaus à Ludmilla auia.

endus

endus eſt tranſmiſſus.

Drahomiræ matris eius in Chriſtianos perſecutio.

Intereà patre Vratislao vita functo, Drahomira, filijs adhuc ætate imbecillioribus, regimen inuadit, ac ſtatim odium in Chriſtianos malè diu diſſimulatum detegit: edictoque propoſito Chriſtianis omnibus religionis exercitia clã, palàm interdicit. Secùs facientibus carcer, exilia, mors denunciata. Hęc cùm pium auiæ animum vehementer ſauciarent; vt tam impia tãque immania neptis facinora deleret, nepotem VVenceſlaum magno omnium conſenſu ad gubernacula Boemorũ promouit: fratri iuniori Boleſlao, ad tollendam fraternam diſcordiam, parte hæreditatis aſſignata. Igitur VVenceſlao principis thronum Pragæ occupante, mater filium iuniorem moribus ſuis congruentem ſecuta eſt. Is Boleſlaum cum ſuo territorio vltrà Albim poſſidebat: vt potentia & dignitate clarus, ita moribus & vitæ genere prorſus obſcurus. At verò VVenceſlaus ab omni ambitione inuictus, cunctis pietatis officijs inſignis, pſalmos laudeſque Deo quotidie concinnebat; languentes inuiſebat; laceros nudoſque veſtiebat: pauperibus alimenta ſuppeditabat.

VVenceſlaus creatur Dux Boemiæ.

VVenceſlai egregia pietas.

Drahomiræ conſpiratio in Ludmillã ſocrũ ſuam.

Interim Drahomira dirumpi præ inuidia, ſecũq; nefaria aduerſus ſocrum meditari, quod illa maiore apud VVenceſlaum gratia, quam ipſa mater pólleret: religionemque Chriſtianam nimis promoueret. Nec longius nefariè meditata perficere diſtulit, quàm inuenit audaces perficiendæ cædis ſicarios. Iſtante exitij die, quem Ludmilla futurum diuinitus præuiderat, vocat ad ſe clientulos omnes, & ſua cuiq; perſoluta mercede, quidquid præterea in penu, in cella, in horreis, in loculis redundabat, id manu ſua in ſinus vſuſque pauperum transfudit. Poſt hæc remotis arbitris ac ſola Paulo ſacerdote adhibito, antè aram, facta exomologeſi, prouoluitur; cùm eccè eadem hora ſubmiſſi à nuru, Thomas & Gumo, non tam genere quàm ſcelere nobiles, in ſacrarium irrumpunt, ac velo, quo ſancta vidua caput velatum habuit

Ludmilla præuidens martyrij ſui diem, cuncta ſua pauperibus diſtribuit.

In templo necatur.

habuit, elisis faucibus prostratam suffocant.

Nō defuere, qui VVenceslaū ex cęde auiæ vehemē-ter perturbatū ad vltionē inflāmarēt. At ille grauis-simis eos verbis corripiēs, nescitis, inquit, quid ore suo dicat Dominus, *Mea est vltio, & ego retribuā eis in tēpo-re?* Quēadmodū anno nundū euoluto euenit; vtroq; scilicet sceleris ministro non solùm miserè, sed etiā notabiliter extincto; nota sua ad posteros trāsmissa. Nā cum alter eorum barba rutila insignis, alter malè pedatus esset, nō aliter nati natorū, & qui hodie nas-cuntur ab illis, vel ruffescūt, vel à pedibus laborāt. Cę-terū impiæ matri ideò impunitas diuturnior cōcessa, vt filij pietas hoc clarior euaderet. Tametsi alios quoque præter ipsam matrē molestos sibi infestosq; habuit, quasi parū idoneus ad exequēda Principis mu-nia; quæ exequi, non per sacra (dicebant) & cæremo-nias, sed magis per arma & acies oporteret.

Nulla in VVenceslao vlciscendi libido.

Deut. 32.

Diuina vltio in sicarios Ludmillæ.

Ante alios Radislaus Gurimensis princeps, Misto-bogij filius, vana spe inflatus, quasi solo armorū ter-rore VVenceslaus expugnari posset, agros eius incur-sare; armatos ostendere viros; pacis legatos superbissi-mè repudiare. Igitur coactus VVēceslaus militē atq; aciem contra Radislaum instruit; vidēsque omnino sibi dimicandum esse, classicum cani vetat prius, quàm ipse Radislaum conueniat. Data alloquendi potestate. Si aliter inquit, nisi prelio res pacificari ne-quit, cur non potius sinè magna aliorum clade, sinè multo insontium sanguine, ipsi inter nos singulari certamine decernimus? victoriæ permissuri, vter vtri imperare debeat. Perindè quasi iam manibus victo-riam Radislaus teneret, conditione proposita lætari, instareque, & ad pugnam ineundam festinare. Lo-ricula super cilicinam vestem indutus, paruoque ense succinctus erat VVenceslaus, cùm in arenā pro-diret. At Radislaus cataphractus, hastatusque cum lō-ga insuper machera contrà sese inferebat; vtrinque interim acie velut ad Nouæ rei spectaculum erecta. Nouum enim esse videbatur, vt ipse VVenceslaus, pro

Radislaus quidam aduersus sancti virum insurgit.

VVenceslaus Radislaū ad singulare certamen prouocat.

Aſſumit arma S. Crucis contra hoſtē ſuū S. VVenceſlaus, & diuinitùs liberatur.

pro imbelli habitus, componere ſe cum bellatore auderet. Vbi ſub ictum ventum eſt, alter ſigno Crucis frontem pingit: alter haſtam vibrare feſtinat; idemq; ſubitò Angelos videt, atque hanc vocem velut ab homine promptam ponè ſe audit: Ne feri; Ac nemine conſpecto, qui illam prompſerit, vim numinis fauore propitio VVenceſlaum proſequentis veritus, humi procumbit; veniam audaciæ expoſcit: ſeque poteſtati victoris permittit. Alleuat proſtratum VVenceſlaus, dataque venia, & dignitate ei reſtituta, monet vt contumaciam in obſequium debitum vertat, nè poſt grauius ab irato numine plectatur.

Iſte Ottho Imperator Germanorū primus, regnauit anno 936. & ſeq.

Hæc in Germaniā celeritate nunciata, aulam Cæſaris, apud alios admiratione, apud quoſdam irriſione affecerunt. Ottho tunc regnabat; qui Germanorum primus coronam Cæſareā legitimè ſibi traditam in Germaniam intulit, vir illo honore, ob celebrē pietatem, & raram in bellis felicitatem non indignus: nec alienus à VVenceslao, propter eximias ipſius virtutes; & qui vnà cū alijs Germaniæ Principibus maieſtatem Cæſaream officioſè comiterque obſeruabat. Is Ottho deliberandi cauſa, diem ad conueniendum Principibus VVormaciam edixerat; quò

VVenceſlaus vocatur ad imperialia comitia.

vbi VVenceſlaus quoque euocat⁹ ſinè vlla dilatione veniſſet, dicitur poſtridiè, dum ſolenne ſacrificium cunctantius ſacerdos facit, ipſe ſimiliter cunctantius curiam introijſſe, eamque moram quaſi ex ābitione natam Principes adeò ægrè tuliſſe, vt conſpirarent, ne quis ipſorum veniēti aſſurgere, nec ſuprà ſe locū conſidendi dare vellet. Perſuaſum denique Cæſari fuiſſe, vt ſine vllo honore Boemum velut arrogantē

Prodigium à Cæſare viſum: Angelos quippè VVēceſlai comites.

tranſmitteret. At Cæſar ex conſpectu duorum Angelorū qui VVenceſlaum in curiam deducebant, ſubitoque ibidem diſparuerant, obſtupefactus, throno exilit; aduerſum vadit, ipſumque VVenceſlaum tantū non adorat, ac manu mox ſua ad ſubſellia perductum, aſſidere ſibi proximū iubet. Cæteris vehemēter

factum

factum admirantibus, Cæsar facti causam aperit, vicissimque miratur quòd nemo præter se quisquam Angelos, tam clarum manifestumque sui spectaculum exhibentes, oculis suis aspexerit. Hic Moguntinus Pontifex, se quidem nihil planè vidisse inquit; cæterùm horrore quodam se perfusum fuisse confitetur; ac tunc demùm famæ quoque nuper inuulgatæ, quemadmodum videlicet interuentu numinis ab hostis impetu seruatus fuerit VVenceslaus, fidem se habere, quando in præsens paria numina eundum à calumnia vindicauerint; quareinde simul vniuersi erati veniam deprecantur.

Nec his contentus Cæsar, hunc tam liberalem hospiti habuit honorem, vt quiduis ei à Cæsare petendi potestatem faceret. Existimabat autem Cæsar, gloriosa eum & ambitiosa petiturum. At is brachium diui Viti ex Gallia sub Ludouico Pio Corbeiam in Saxoniam translati, magnaque religione in Boëmia culti: dein Sigismundi quoque Burgundiæ Regis, propterea quòd Vandalicæ nationis fuerit, reliquias sibi dari postulauit. Ad quæ postulata Cæsar subridens; Feres tu, inquit, primo quoque à reditu nostro in Saxoniam tempore, quas habere cupis, reliquias; interim dona Cæsare digna à nobis accipe, Regium inprimis decus, quo te ex dignitate tua meritò decoramus; deinde tributo absoluimus, quod Carolus quondam Cęsaribus soluendum instituerat. Iussit postremò & insignia sua VVenceslaum ferre; fuscam aquilam in clypeo candido. Facilè hoc & illud alterū de tributo amplexus est Vvenceslaus; sed idem caput suum diademate cingi, seque Regem inungi, aut Rex à suis appellari nullo pacto sustinuit: quanquam à Cæsare atque ab aliis Regibus & Principibus Rex in epistolis salutaretur.

Sacras reliquias en quanti fecerit S. VVenceslaus.

Abnuit regiam dignitatē S. VVenceslaus.

Allatis ex Saxonia sanctorum corporum Pra-

gam reliquiis, Vvenceslaus omnia alia ædificia missa faciens, applicare architectum manus ad ædem D. Vito designandam construendamq; imperat. Simulque auiæ Ludmillæ corpus in D. Gregorij transferri curat; quod triennio à percepta martyrij corona prorsus tabe incorruptum integrumque apparuit. Intereà Drahomira mater magis ac magis furens, impia cum filio Boleslao sæuo admodum & indomito in Vvenceslaum agitabat consilia; maximè quòd audiret quotidiè tanti esse Vvenceslaum in sacerdotes obsequij, vt suis ipse manibus vinum inter sacra libaque & thura illis subministraret; vt itidem illos domi quemque suæ inuiseret, necessariisque rebus antè tempus succurreret; vt denique noctu plerumque vel in ipsa hyeme nudis ad templum incederet pedibus, in quibus Peruigilia celebrabant Sacerdotes. Paulisper tamen inter hæc suam rabiem Drahomira remisisse videbatur, postquam certior facta erat, Vvenceslaum tædio vitæ aulicæ & curarum publicarum, circumspicere locum sepositum, in quem cum sodalibus D. Benedicti ipse quoque sodalis futurus diuerteret. Nam & Romã ad Pontificem suos iam eum legatos misisse audierat. Sed dum Romanus Pontifex Legatos diutiùs propter domesticas seditiones retinet, dumque interim Vvenceslaus nihil quidquam de sua consuetudine intermittit; mulier more impatiens, conceptum iampridem de tollendo Vvenceslao parricidium exequi properat.

Construit templa.

Corpus Ludmillæ post trienniũ incorruptum.

En religiosum Vvenceslai animum.

Drahomira filio suo Vvẽceslao necẽ machinatur.

Natalis tunc dies infantuli recens ex Boleslao editi se obtulerat. Ad hunc concelebrandum inuitatus à matre pariter & fratre Vvenceslaus, Boleslauiam, à peccatis prius per confessionem ritè expiatus & sacrosancto pane communitus, petit. Prodiit composita adulatione obuiam fratri Boleslaus. Mater dein conuiuio adhibita, quò magis ad omne facinus exercita erat, tantò blandius

Inuitatur ad natalitia à fratre suo.

hospitem

hoſpitem filium habuit, traxitque in ſeram noctem conuiuium. At Vvenceslaus quanquam intelligeret quò tenderent blanditiæ, & quam ob rem produceretur conuiuium, non tamen omiſit nocturno tempore ſolitas in templo Dei perſoluere preces. Qua in re occupatū Boleslaus à matre ad ſcelus vigilantiore excitatus inuadit, atq; haud difficulter inermem fratrē, patienterq; plagam excipientem interficit; neſcius Deum bonis omnib. tam in vita quā morte ſemper adeſſe, ſuorumq; curam indefeſſam gerere. Eadem quippè nocte Rex Daniæ (vide quanto interuallo à Boëmia ſemotus) per quietē ſe admonitum oraculo teſtatus eſt, vt martyris Vvenceslai in Boëmia à fratre obtruncati memoriā ſibi colendā ſuſciperet. Id quomodo ab ipſo factum, cæremoniæ, ſacerdotes, templum in Dania diuo Vvenceslao dedicatum declarant. Vt interim alia penè infinita miracula data opera tranſeamus, partim quia nota & illuſtria, partim quia decantata à noſtratibus diebus penè omnibus habentur.

Vvenceſlaus à fratre in templo trucidatur.

Viſio Regis Daniæ.

Floruit infinitis miraculis, poſt obitum S. Vvenceslaus.

Boleslaus, parto audacia & ſcelere principatū, audacter etiam illum & non ſine ſcelere ab initio geſſit, idque non obſcurè. Siquidem clara voce, omnibus qui aliqua cum diuo Vvenceslao familiaritate coniuncti erāt, ac præcipuè Sacerdotibus, quicunq; ſua ſponte è Boëmia non excederent, carcerem, exilium, cædem denunciauit. Adiecit mater, ne cæſi terræ mandarētur, ſed abiecti, vt in campis iacerent, eſca dilanianda canib. alitibuſque. Correptus inter præcipuos ad ſupplicium Podiuinus quoque, toto biennio in furca ſub dio pendens, nulla tabe violari, nedum corrumpi, conficiue potuit, donec poſt hauſtā terrę hiatu Drahomirā ſepeliretur. Nā quò manifeſtior grauiorque pœna appareret, quæ meritò de crudeliſſima atque impiiſſima muliere exigenda fuerat, eò loci, quò adhuc inſepulta iacebant oſſa oc-

Boleslai impietas in ſacerdotes & Chriſtianos.

En vnde innoteſcat Podiuini cuiuſdam ſacerdotis ſanctitas.

Drahomira terræ hiatu absorpta. cisorum sacerdotum, terra sua sponte dehiscens, viuam Drahomiram vnà cum curru & qui simul vehebantur, absorbuit; solo auriga incolumi; qui ad aram iuxta sitam (nunc haud exstat) equo desiliens accurrit; cùm fortè signum ad corporis Domini adorationem dari; execrante illum Drahomira, omnibus maledictis, audisset. Quare locum eum etiamnum, vt execratum, funestumque declinant viatores, qui arcem Pragensem ab occidentali plaga petunt. *Vvenceslaij necis conscij omnes diuinitùs puniti.* Puniti & illi diuinitùs, qui Boleslaum affectati, gladios etiam suos aduersus diuum Vvenceslaum strinxerunt. Pars enim eorum mente alienata, in rabiemque versa, præcipites ex alto deorsum se dabant: quidam in eos gladios, quos nudauerant, incubuêre. Adhæc, templi paries, quem propè occisus fuit diuus Vvēceslaus, velut cædis ipse quoque conscius, aut potius, vt testis foret sceleris sempiterni, nulla vllius opera abstergi eluique potuit à cruore, quo respersus ex corpore diui Vvenceslai fuerat. *Insigne miraculum.* Quod quidem triennio post, Pragam translatum; præterquam quòd à corruptione incolume repertum est, insuper etiam ab omnibus vulneribus erat percussatum. *Translatio reliquiarũ eius.*

VITA & PASSIO S. CHARITONIS præclari Confessoris: Ex ea quæ est per Metaphrasten. Claruit anno Dominici Natalis 275. & sequentibus sub Aureliano, ac post eum Tacito, Probo ac cæter. Imperat.

C.Barõ.Tõ. 2. Annal. anno 275. & 279.

IN ciuitate Iconiẽsi Prouinciæ Lycaoniæ, Chariton summus Christi cultor, oriundus, egregium & planè admirandum edidit suæ pietatis documentum. Cùm enim Aurelianus, qui tunc temporis sceptra Romani administrabat Imperij, Christianum nomen inaudita crudelitate opprimeret,

28. Septẽb. Patria eius.

meret, sæuisque propositis edictis terrore loca omnia compleret, inter alios Chariton comprehésus, & ab impio Præside de fide ac religione interrogatus, tale ferè ded isse responsum fertur. Tu quidem, ô Præses ferro flammaque Christianos persequeris, & alios quidem inani timore prostratos in fugam vertis, alios fidei armis præclarè instructos in carcerem abripis, & immani cruciatu conficis; sed priùs quàm ego spreto summo Deo & Christo Iesu Saluatore meo, (prô scelus) scelestis & inuidis dæmonibus supplex fio, ecce tibi hoc corpus olidum vtique & periturum, ad quæuis supplicia intrepidus trado. Nam de patria, de religione, de nomine, quod quæris, nemo est qui non nouit me hac in ciuitate primas obtinere. Sed hæc parui faciens, in eo potiùs glorior, me Teclæ esse discipulum; quæ instar lucidissimi sideris martyrij splendoribus hac in ciuitate resplendet: & Pauli magni præconis veritatis; qui ipsam quoque ad certamina pro Christo subeunda instruxit, adornauitque. Et ideò ego quoque eodem cum Apostolo hodie dico: *Quis me separabit à charitate Dei? Tribulatio, an angustia, an persecutio, an periculum, an gladius?*

Præclara S. Charitonis confessio.

Gloriatur se S. Teclæ discipulum Chariton.

Rom. 8.

His ad iram motus Præses, confestim iubet sanctum veste nudatum, quatuorque in partes extensum, neruis crudeliter verberari. Eo aliquamdiu fatigatum supplicio rursus interrogat Iudex; Sacrificasne, ô Chariton, diis immortalibus, an vis tuo corpori plures inferri plagas? Cui martyr, Non, inquit, eis sacrifico. Quinimò si fieri posset, vel millies vitam hanc in suppliciis pro Christi nomine abiicere paratus sum. His auditis, verbera multiplicata sunt, tanta crudelitate, vt viscera sanctissimi martyris horrendo hiatu paterent. Indè humeris tortorum in carcerem abreptus, secundæ fuit quæstioni reseruatus. Et quidem blanditiis alternis minisque, quin & atrocioribus quā

Caditur S. Martyr.

Egregia martyris constantia.

prius cruciatibus ad labefactandam eius constantiam adhibitis, cum oleum pariter & operam se perdere intelligeret Iudex, iussit denuò ferro vinctum in custodiam tradi.

Mortuo Aureliano imperatore, Christiani libertate potiuntur.

** Is fuit Tacitus.*

Intereà impio Imperatore Aureliano è vita sublato, meritisque pœnis, vt omnium erat opinio, propter nimiam in Christianos sæuitiam, à iusto Iudice Deo affecto, * alius, qui ei in Imperio successit, fama clementiæ regni sui fundaméta stabilire volens, edicta crudelitatis sustulit, & Christianos oẽs è vinculis incolumes abire iussit. Tunc verò Chariton, multis magnisque martyrij certaminib. inclytus, vt percepta in suo corpore Christi stigmata ad extremum vitæ spiritum cõseruaret, ad sanctam ciuitatẽ abire constituit. Iter igitur magno cum gaudio ingressus, mox in latrones humani sanguinis non minus quàm pecuniæ auidos incidit: qui eum ferro crudelissimè vinctum ad speluncam suã veluti prædam quandam opimã abduxerunt. Ibi eo ferreis vndique nexibus constricto relicto, illi rursus ad alias atque alias populabundi se prædas contulerunt. Christi verò martyr, totus ad preces & gratiarum conuersus actiones, incredibili exultabat gaudio, quòd iis molestis propter Christum afficeretur. Cumque lætabundus multa secum de infinita Christi bonitate volueret, ecce vipera è latibulis in vas quoddam vino plenum proserpens, sesèque ad satietatem ingurgitans, pro beneficio, vt ingratorum est consuetudo, maleficium reddens, potum pestifero veneno infecit, protinusque recessit. Redeunt intereà ad speluncam latrones, vt furore ebrij, ita extrema penè siti confecti. Nec mora; Auidi ad merum certatim conuolant; hauriunt: mortemque ad vnum omnes pariter oppetunt.

S. Chariton Hierosolymã iturus, incidit in latrones.

Latrones veneno diuinitus extinguuntur.

Ibi tunc solus planè Chariton relictus, quod reliquum erat, precibus & lachrymis se Christo cõmendare vinctus pergit. Nec deseruit precantem

Christus;

Christus: sed mox diruptis vinculis eum & speluncæ possessorem, & pecuniarum omnium, quas nefarij homines ex prædis, rapinis, & cædibus illic congesserant, ex asse fecit hæredem. Quid igitur? Chariton admirabili Dei bonitate & prouidentia stupefactus, antè omnia ingentem auri argentiq; vim pauperibus & patribus in solitudine degentibus distribuit: reliquas opes ad nouæ Lauræ fabricam applicat. Ipsa verò spelunca latronum in Ecclesiam conuersa, diuinis ibidem operibus insistens, res adeò admirandas gerebat, vt plurimi Iudæi pariter & gentiles ad eum confluerent, eiusq; salutarem doctrinam auidè exciperent. Factum est igitur studio illius & vigilantia, vt Laura sacris quotidiè militibus impleretur, quos monasticis imbuebat disciplinis, imbutosque deinde Præfecto committebat.

Chariton omnes eorum prędas possidet.

Construit Lauram, Pharũ nuncupatam. Item templum, Antiqua Ecclesiæ nominatũ.

Itaque Laura illa & discipulorum numero, & cœlesti disciplina optimè instituta, ipse quietis ac solitudinis cupidus, itinere diei vnius ad Hierichuntinas partes vno comitatus discipulo migrauit. Ibi herbis solis iucundè victitans, gratum in primis Deo, nec hominibus inutile præstabat obsequium. Nam fama miraculorum eius longè lateque vagante, magnus indies hominum cœptus est eò fieri concursus; prorsus vt ibi quoq; egregio pietatis domicilio constituto, rursus ad aliam solitudinis partem, quatuordecim plus minùs stadiis à Thecoorum regione distantē, commigrare debuerit: ne gratissima quies penitus illi interiret. Quanquam ne hic quoque eadem (ob turbas ad ipsum ventitantes) perfrui licuit. Collecta itaque processu temporis & ibidem haud exigua fratrum congregatione, aliam quoque ædificat Lauram: quæ Syriacè Suca, Græcè verò vetus nuncupatur. Cui cum de spiritali patre prouidisset vir diuinus, tota mente in cœlo degens, vt vltimum vitæ suæ actum in sola cœlestium consideratione exigeret,

Iudæos & Gentiles multos conuertit.

Commigrat aliò.

Secundam Lauram ædificat: & rursus aliò migrat.

Tertiam Lauram ædificat Sucã dictam.

ret, postremò speluncam quandam in præcipiti & prærupto monte sitam non longè ab hac Laura distantem conscendit: cui, ab eo quòd non nisi scalis ad illam ascensus esset, Cremastos, id est, pensilis, nomen inditum fuit. Ibi cùm in omni virtutum exercitatione ætatem penè confecisset, iamque viribus destitutus sibi ipsi ministrando idoneus non esset, ne cui molestiam inferret, pariterque solitudinis dulcedinem amitteret, precibus à Deo è dura silice fontem impetrauit.

Adit speluncam.

Impetrat fontem suis precibus.

Tandem verò vbi felix illud diuque desideratum æternæ beatitudinis iter sibi instare cognouit, è spelunca descendens in sacram Lauram, cui nomen Pharum, vbi primos certaminis sui distillauit sudores, venit; eoque cunctis discipulis conuocatis, luculentum sanè planeque diuinum instituit sermonem; hortatusque omnes ad præsentem certaminis cursum strenuè viriliterque perficiendum, lætus in manus Creatoris animam efflauit.

Feliciter obit S. Chariton.

C. Baron. Annal. Tō. 9. & in Not. Martyrol. Romæ.

VITA S. LIOBAE ABBATISSAE;

Ex ea quæ scripta est iussu Rabani Abbatis, à Rodulpho eius discipulo. Claruit Anno à partu Virgineo 725. &c.

28. Septēb. Patria & Parentes eius.

QVo tempore in Britannia insula in loco Vvimbunno dicto, celebri illi fœminarum monasterio præesset venerabilis Abbatissa Tetta Regis soror, fuit ibi etiam tantæ matris spiritualis filia Lioba; de cuius gestis breuiter narrare statuimus. Fuerant eius parentes diu steriles, pater Dimo, mater Ebba, ambo nobiles, ambo pij. Sed vidit tandem mater per somnium se quasi signum ecclesiæ, quod vulgo Klockum vocant, in sinu suo habere, idque immissa manu tinniens extrahere. De quo cùm à nutrice sua vetula intellexisset filiā portendere, sed quam Deo voueret, ipsa vouens & concepit filiam, & tandem etiam genuit, quam

**Campanam.*

vocauit

Educatur in monasterio sub venerabili Abbatiss. Tetta.

vocauit Truthgebam, cognomento Liebam vel Liobam; eo quòd esset dilecta. Et mater quidem illam adultam, statim supradictæ Tettæ tradidit; ipsa verò tota deinde semper erat in cœlestis disciplinę studiis, singulas singularum sororum gratias & virtutes diligenter captans, atque adeò quidem, vt succedente tempore magnifica eam visione Dominus dignaretur, de doctrina sapientiæ eius longè lateque per eam propaganda, sub specie fili purpurei ex eius ore procedentis.

Eius vitam vide 5. Iunij.

Laborabat hoc tempore in Germaniæ populis sanctus Martyr Bonifacius. Qui cùm inter cætera spiritualis industriæ suæ opera Monasterium virginum constituere meditaretur, vt egregiam illi aliquam Matrem præficeret, ecce mittit in patriam cum epistolis legatos ad supradictam Abbatissam Tettam, deprecans pro hac Lioba; quippè quam fama sanctitatis & doctrinæ commendârat. Et quidem eius abscessum molestè hæc spiritalis Mater ferebat; attamen vt eius visio supradicta comprobaretur, eam beato viro cum honore direxit. Quam cùm ille summa cum veneratione accepisset, statuit ei monasterium in loco qui vocatur *Bischoffsheim*; vbi non paruus ancillarum Dei numerus collectus est quę ad exemplum beatæ magistræ, cœlestis disciplinæ studiis instituebantur, & in tantum doctrina eius proficiebāt, vt nulla aut rara in illis regionibus essent monasteria fœminarum, quæ non discipularum eius magisteria desiderarēt. Erat enim fœmina magnarum virtutū, adspectu Angelica, consilio magna, charitate diffusa; quæ lætam semper faciem præferret, nunquam tamen hilaritate nimia solueretur in risum. Maledictionem ex eius ore nullus vnquā audiuit. Cibi & potus vsum cùm aliis summa humanitate exhiberet, ipsa tamen ita sumpsit, vt caliculus eius vnde bibere solebat, pro quantitate sui etiam à Sororibus vocaretur, Dilectæ

Euocata à S. Bonifacio venit in Germaniam, & præficitur monialibus in Bischofsheim.

Aliis liberalis: sibi est parca.

paruus. Sed & mirum quanta diligentia lectionis ſtudio incumbebat.

Ab ipſis infantiæ rudimẽtis, Grãmatica & reliquis liberalium artium ſtudiis inſtituta, veteris ac noui Teſtamenti codices ſagaci ſemper mẽte perluſtrabat, diuina præcepta memoriæ commendans. Quin & adiecit inſuper plenitudini perfectionis dicta ſanctorum Patrum, Decreta Canonũ, totiuſq; Eccleſiaſtici Ordinis iura; omniũ magiſtra, omnium ſe ſemper vltimam & corde credens, & habitu demonſtrans. Hoſpitalitatẽ verò tenuit obſeruatione peculiari; omnibus ſine exceptione conuiuium ieiuna exhibens, pedeſque ſuis manibus lauans. Sed non fert hæc omnis boni inimicus diabolus. Primò, diſcipulas ſanctæ virginis ineſſabiliter ſordidis cogitationibus impugnat. Quos ſuos conatus cũ orationibus atq; ieiuniis frangi videt, conuertit ſe inſidiator ad alia, vt bonã ſaltẽ earum famã corrumperet. Incitat pauperculam quandã in fornicatione deprehenſam, infantulum ſuum vt in ſtagnum fluminis, quod per mediũ loci eius influebat, iniiceret. Sed vide quid faciat caſta illa congregatio. Rogant oẽs inſtãter omnipotẽtẽ Deũ, talẽ vt ab eis infamiã remoueat; extenſis in crucis modum brachiis ſtant ſingulæ, Pſalterium totum ex ordine complentes; vexillo Crucis elato, cum Litaniis monaſterium circumeunt, cuncto interim populo pro tanto facinore congregato.

Fulget præclara eruditione.

Conatur diabolus eius monaſterio inurere notam cuiuſdam magnæ infamiæ.

Non tulit autem diutiùs Deus ancillarum ſuarum iniuriam. Etenim accurrit non multò pòſt miſerrima illa paupercula, antiqui hoſtis captiua & miniſtra, dæmonio repleta, & quaſi flãmis circundata. Nomen inuocat Abbatiſſæ, crimenque, quod commiſerat, confitetur. Tum verò in cœlũ clamore ſublato, plebs omnis obſtupuit miraculo; ancillæ Dei fleuẽre præ gaudio, & in commune ab omnibus vno ore meritum Liobæ virginis prædi-

Pateſcit ipſius, ſororumq; eius innocentia.

prædicatur. Multa fecit & alia miracula per eam Deus, vt de exstincto per eam semel incendio, atq; item sanata ab hæmorrhoide, Vvillesuinde sanctimoniali. Cæterùm multi iam nobiles & potentes viri filias suas Deo in monasterio sub perpetua virginitate seruituras tradebant; multæ etiam matronæ suscepto sacro velamine, monasticam eligebant vitam; quibus omnibus virgo sancta ad summa virtutum veniendi, & verbo viam præbuit & exemplo. Intereà autem consummat optato martyrio in Frisia suos labores dictus vir Dei, beatus Archiepiscopus Bonifacius, beata virgine Lioba nihilominus immobili semper in opere Dei permanente. Erat enim omnibus, qui eam nouerant, & ipsis quoque Regibus honorabilis; Pipino dico Regi Francorum, & præcipuè eius filio Carolo; qui eam ad se frequenter inuitatam, dignis etiam muneribus honorabat.

Claret miraculis.

Multæ filiæ & matronæ nobiles sub ea fiunt moniales.

Magno in honore eam habet Rex Pipinus, & alij Magnates.

Sed & Regina Hildegardis puro eam venerabatur affectu, voluissetq; vt assiduè secũ maneret. Sed illa vt veneni poculum, ita palatinum detestabatur tumultum. Amabant eam Principes, suscipiebãt Proceres, Episcopi cum exultatione venerabantur. Et quia erat in scripturis exercitatissima, atque in consilio prouida; verbum vitæ cũ ea conferebãt, & instituta Ecclesiastica sæpè tractabant. Illa tamen omnem solicitudinem magis erga id quod cœperat exercebat, & monasteria puellarum quasi ductrix spiritalium tyronum visitans, certantibus studiis æmulantes, ad perfectionis gloriam prouocabat, quousque scilicet tandẽ senio prouecta, ordinatis omnibus, quæ sub cura sua habuit, monasteriis, cum cõsilio Lulli Episcopi, beati Bonifacij successoris, venit in locum qui vocatur *Schonersheim*, quatuor millib. à ciuitate Moguntia ad Aphricũ distantem: vbi & cum famulabus Dei secũ commorãtib. mansitauit, ieiuniis & orationib. Deo seruiens nocte & die. Obiit

Multis ordinatis monasterijs, tãdem residet in Schonersheim: & ibidem tandem migrat ad Christũ.

verò

verò virgo beata mense Septembri quarto Calend. Octobris; cuius corpus Fuldenses monachi susceptum, cum prosecutione nobilium personarum venerabiliter ad monasterium suum transtulerunt; sicut iam olim S. Martyr Bonifacius iusserat; vbi sepulchro condita, miraculis viuit & gloria.

Sepulchrũ eius miraculis gloriosum.

VITA S. QVIRIACI, ANACHORETÆ Nobilissimi, Ex Simeone Metaphraste. Claruit Anno Dominicæ Incarnationis 532. &c. sub Iustiniano Imperatore.

C. Barõ. Tõ. Annal. 7. & in Notat. Mart. Rom. 29. Septẽb.

Genes. 12.

S. Quiriaci patria & parentes.

E*Is qui te benedicunt*, inquit Deus Abrahæ, *benedicam*. Vnde & oportet beati Quiriaci pro virtute certamina admirari; quem tulit quidem Corinthus, patri verò nomen fuit Iohannes, matri autem Eudoxia, tempus autem eius ortus fuit finis Imperij Theodosij iunioris. Et quidem fuit Sancto auunculus, Petrus Episcopus Corinthiorum; qui eum cooptauit in gradum Lectoris eiusdem Ecclesiæ adhuc in ætate tenera; ipse autem diuinis totus deditus erat Scripturis, ita vt etiam tandem ei veniret in mentem valedicere omninò mundo. Quodam itaque Dominico die, cùm diuinam audiisset vocem in Euangelio, *Si quis vult post me venire, tollat crucem suam, & sequatur me*; ipse tacitè egressus ex Ecclesia, mox venit Cenchreas; deinde Hierosolymam: iam decem & octo annos natus, nono quidem anno imperij magni Leonis. Vbi cùm diuertisset ad magnum Eustorgium, hyemassetque in monasterio iuxtà sanctam ciuitatem, accessit tandem ad Lauram mirabilis Euthymij; qui etiam eum monastico induit habitu, vberiorem in eum vocans Spiritus operationem.

Cogitat mundo valedicere.

Lucæ 9.

Fit Monachus.

Et quamuis eum hoc in loco manere tunc non

fuerit

fuerit Euthymius propter ætatem, emittit tamẽ eum ad sanctum Gerasimum ad Iordanem. Sic autem ibi degebat admirabilis ille, ligna scindẽs, aquam & alimentum parans fratribus, & coci fungens officio, noctibus ipsis totis colloquens cum Deo; quin & pane & aqua solùm se alens; idque secundo quoque die. Quibus inductus Gerasimus, valde eum diligebat. Iam autem vigesimum septimum attingebat Quiriacus, cùm, mortuo Gerasimo, inde recedens, rediit ad Lauram Euthymij, susceptus quidem ab Elia (is enim tunc ei præerat) à quo etiam accepit cellam, & abundè optato fruebatur silentio. Noluit tamen hic sedem extremæ quietis accipere. Etenim cùm iam tandem seditiones inter monasteria essent exortæ, pecuniæque diuisissent, quos Sol semper simul viderat, recedit illinc, & venit in Lauram Suram. Vbi cùm longo tempore esset versatus his quatuor ministeriis, nempe panis & reliqui victus fratrum cura, ægrotarum curatione, hospitum exceptione, & Lauræ administratione diuersis annis perfunctus, iamque & fratrum omnium conscientiam inuenisset suæ patientiæ testem; & humilitatis; & reliquæ perfectionis, quam diuini Canones exigunt à sacerdotibus, quadragesimo tandem anno ætatis prouehitur ad honorem Presbyteratus. Sacrorum autem vasorum & sacri thesauri custodia, & Ecclesiæ cura, octodecim annos fidei eius fuit credita.

Probatur iuxta Canonem monasticum.

Commutat locum spiritualis lucri causa.

Ordinatur Presbyter annos natus quadraginta, varijs antè functus muneribus.

Narrantur autem hæc quoque de Quiriaco: quòd spatio tot annorum non modò Sol non occiderit super eius iracundiam, sed neque fuerit omninò vnquam iratus, neque eum vnquam viderit dies comedentem. Septuagesimo autem septimo anno ætatis suæ, traditis thesauris, quorum custodia ei fuerat tradita, ille quidem secedit ad solitudinem Natupha; eum autem sequebatur discipulus. Vbi cùm eis deesset alimentum, Deum

Quanta perfectio eius.

Adit Eremum.

rogat

Exod. 15. rogat diuinus Quiriacus, vt det eis ex scillis, quæ

Victitat scil lis agrestib. illic erant. Deus autem audiuit ex alto preces, qui Maræ olim amaritudinem in conuenientem mutauerit dulcedinem. Nam ipse quoque scillæ innatam mutarunt amaritudinem, & quatuor annos ex illo tempore fuerunt cibus beatis. Quintus iam agebatur annus, cùm de eo cognoscens quidam de regione Thecoorum, adducit ad beatum suum filium vexatum à maligno spiritu. Et ille quidem eum liberat vngens oleo Crucis; innumerabilis autem postea confluebat ad eum multitudo, interrumpentes eius quietem. Quos vitans præclarus Quiriacus, transiit in solitudinē, quæ est magis intra Ruba. Et quinque annos in ea transigens, sumebat radices Melagriorum, & ramos arundinum, & ea erāt eis obsonium; & quod ad voluptatem attinet, nihil cedebant mensę diuitum.

Clarus miraculis fugit ad loca magis solitaria.

Sed & hæc quoq; solitudo efficiebatur ciuitas, multitudine ad eum accurrentium, tanquam ad certam curationem. Vnde & mouet tandem in eā partem solitudinis, in qua nullus Anachoreta nec manserat, nec vnquam transierat; nominabatur autem locus ab accolis Susacum. Vbi cùm septem transegisset annos, instanter rogatus ab iis, qui erant Lauræ Succæ, rursus descendit Lauram: & cū ad beati Charitonis cellam quinque transegisset annos, vehementissimè decertauit aduersus eos, qui eadem sentiebant quę Origenes. Sed & rursus redit ad Susacum, annum iam agens ætatis nonagesimum nonum. Vnde & rursum post octo annos ad antrum magni Charitonis reducitur; quo etiam continenter beatus accedebat Cyrillus, & magnum ab hoc sancto percipiebat emolumentum. Iam autem vixerat Quiriacus plusquam centum & septem annos, vt testatæ sunt illius in diuersis locis mansiones, cùm nihil adhuc remittens de sua statione ad diuinos hymnos, & mini-

Reuersus ad suos strenuè decertat cōtra Origenistas.

Nihil frangitur senio.

sterio

ſterio eorum, qui ad ipſum accedebant, in corporis incidit infirmitatem. Poſt quam cum debitum naturæ exoluiſſet, apud Ieſum, quem deſiderabat, ſuum deponit ſpiritum.

Obdormit in Domino Centenarius Septennio maior.

DE SOLENNITATE S. MICHAELIS *Archangeli; Ex ijs quæ ſunt apud V. P. Laur. Sur. ex Doctorum Homiliario.*

C. Baron. in Notat. ad Martyr. Rō. hoc die & 8. Maij: vbi & de alijs diſſerit factis reuelationib. 29. Septēb.

MEmoriam beati Michaëlis Archangeli toto orbe venerandam haud immeritò Chriſti colunt fideles, quod is ſæpiùs hominibus apparuiſſe, & ſacrorum librorum auctoritate, & veteri Sanctorum traditione comprobatur. Declarat hoc inter alia multa, ipſius & opere condita, & nomine conſecrata eccleſia; quam è cœlo veniens, in Gargano monte, vili quidem ſchemate, ſed cœleſti præditam virtute, propria manu condere dignatus eſt. Quæ qua ratione hominibus innotuerit, non erit abs re paulò fuſiùs explicare.

Eccleſia S. Michaelis ab ipſo condita.

Eſt locus Apuliæ finibus Sipontina ciuitate celebris: in qua vir quidam prædiues Garganus oriundus, huic monti ex euentu ſuo vocabulum indidit. Huius enim dum pecora paſſim per deuexi montis latera paſcerentur, contigit taurum armenti gregis conſortia ſpernentem ſingularem incedere ſolitum, & ad extremum redeunte pecore domum, non eſſe regreſſum. Quem dominus, collecta ſeruorum multitudine per deuia quæq; requirens, inuenit tandem in vertice eiuſdē montis foribus cuiuſdam aſſiſtere ſpeluncæ. Itaq; ira permotus, cur ſoliuagus incederet, arrepto arcu, appetit illum ſagitta toxicata; quę veluti vēti flamine retorta, cum à quo iacta eſt, mox reuerſa percuſſit. Turbati ciues & ſtupefacti, qualiter res fuerit effecta, (non enim propiùs accedere audebant) conſulunt Epiſcopum, quid facto opus ſit. Qui indicto ieiunio triduano, à Deo monuit eſſe

Garganus mons, à quo & vnde dicatur.

Miraculum

quærendum. Quo peracto, sanctus Domini Archangelus Episcopum monuit, in sua eum locum esse tutela, eoque indicio demonstrasse, velle ibi cultum Deo in sui & Angelorum memoriam adhibere.

Hac reuelatione comperta, Antistes vnà cum ciuibus locum illum religionis ergô frequentare cœperunt. Neque tamen vltrà cryptam intrare ausi, pro foribus quotidiè orationi vacabant. Inter hæc Neapolitani, nefaria adhuc idolorum superstitione polluti, Sipontinos & Beneuentanos bello lacessere tentant. Qui antistitis sui monitis edocti, tridui petunt inducias; vt triduano ieiunio liceret eis, quasi fidele patrocinium, S. Michaëlis implorare præsidium. Quo tempore pagani ludis scenicis falsorum inuitant auxilia deorum. Ecce autem nocte ipsa, quæ belli præcessit diem, adest in visione S. Michaël antistiti; preces dicit exauditas; victoriam spondet affuturam: & quartâ diei hora præmonet hostibus occurrendum. Læti ergo manè, & de Angelica certi victoria, obuiant Christiani paganis. Atque in primo belli apparatu Garganus mons immenso tremore concutitur: fulgura crebra volant: & caligo tenebrosa totum montis cacumen obducit. Quo terrore in fugam conuersi pagani, partim ferro hostium, partim igniferis impulsi sagittis, Neapolim vsque sequentibus, atque extrema quæque cædentibus aduersariis, mœnia tandem suæ vrbis moribundi subintrant. Qui autem euasere periculum, comperto quòd Angelus Dei in adiutorium venerit Christianis, (nam & sexcentos fermè suorum fulmine videbãt interemptos) Regi regum Christo continuò colla submittentes, armis induuntur fidei.

Implorant præsidium S. Michaëlis Sipontini contrà hostes suos.

Neapolitani diuina virtute in fugã compelluntur.

Cumque domum reuersi victores, vota Domino gratiarum ad templum referrent Archangeli, vident manè iuxtà ianuam septentrionalem in-

star

ſtar poſterulę puſillę, quaſi hominis veſtigia marmori arctiùs impreſſa: agnoſcunt beatum Michaëlem hoc præſentiæ ſuę ſignum voluiſſe monſtrare. Vbi poſtea culmen appoſitum, & altare impoſitum, ipſaque Eccleſia ob ſigna veſtigiorum Apodonia eſt vocata. Multa fuit inter Sipontinos dubitatio, quid de loco agerent, vtrùm intrare, & dedicare ibi debeant Eccleſiam. Vnde collatione facta, ad meridiem loci illius, beati Petri Apoſtolorum Principis nomine condunt dedicantque Eccleſiam: in qua etiam Glorioſæ Virginis & Sancti Præcurſoris ſtatuunt altaria. Tandem Antiſtes, ſalubri reperto conſilio, Romanum Pontificē per nuncium cōſulit, quid de his agendum decernat. Reſpondet ille; Si hominis eſt illam dedicare baſilicam, hoc maximè die, quo victoria obtigit, fieri oportet. Si autem aliud ſancto prouiſori loci placuerit, eodem præcipuè die illius in hoc voluntas eſt inquirenda. Hoc ergo tempore imminente agamus ambo triduanum cum ciuib. noſtris ieiunium: SS. Trinitatē rogantes, vt munera, quæ per ſummum ſuæ voluntatis miniſtrum conferre dignatus eſt, ad certum vſque finem perducat.

Roman. Pōtifex conſulitur in re dubia.

Factum eſt, vt ſuggeſſerat Pontifex. Nocte verò conſtituti ieiunij ſuprema, Angelus Domini Michaël antiſtiti Sipontino per viſum apparens; Non eſt, inquit, vobis opus hanc, quā ego ædificaui, dedicare Eccleſiam. Ipſe enim, qui condidi, etiam dedicaui. Vos tantùm intrate, & me aſſiſtente patrono precib. locum frequentate. Et te quidem craſtina die ibi Miſſas celebrante, populus iuxta morem communicet. Meum autem erit oſtendere, quomodo per memetipſum locum ſacrauerim illum. Illi aduenìunt manè cum oblationibus, & magna precum inſtantia intrant regiā Auſtralē; & ecce longa porticus in Aquilonem porrecta, atq; illam attingens poſterulam, extra quam veſtigia marmori diximus impreſſa. Sed

S. Michaël apparet Epiſcopo Sipōtino, iubens vt Miſſas celebret in ſua Eccleſia.

prius quàm huc peruenias, apparet ad Orientem basilica, qua per gradus ascenditur. Hæc cum ipsa porticũ quingentorum ferè hominum, vt videtur, capax, altare venerandum rubroque contectum pallio, propè medium parietis ad meridiem ostendit. Erat autem ipsa domus angulosa; non in more operis humani, parietibus erectis, sed instar speluncæ præruptis & sæpius eminentibus asperata scopulis; culmine quoque diuersæ altitudinis; quod hic vertice tãgi, alibi manu vix possit attingi. Credo, docente Archangelo, Deum non ornatum lapidum, sed cordis quærere & diligere puritatem. Vertex verò mõtis extrinsecùs partim cornea sylua tegitur, partim virenti planitie dilatatur. Missarum itaque celebratione completa, magno attoniti gaudio, quique redierunt in sua. Episcopus autem delegata ministrorum, cantorũ, sacerdotumq; officio, & mansione constructa, omnẽ ibidẽ quotidiè psalmorũ, hymnorũ, Missarũque cursum, congruo præcepit ordine celebrari. Nullus aũt huc nocturno tempore ingredi est ausus; sed transacta aurora, matutinas ibidem concinunt laudes. Ex ipso aũt saxo, quo sacra tegitur ædes, ad Aquilonem altaris, dulcis & nimium lucida guttatim dilabitur aqua, quam incolæ stillã vocant. Ob hoc & vitriũ vas, eiusdẽ receptui præparatũ, argentea pendet catena suspensũ; morisq; est, populo communicato, singulos ad hoc vasculum ascendere per gradus, donumq; cœlestis degustare liquoris. Nam & gustu suauis est, & tactu salubris. Deniq; nonnulli post longas febriũ flãmas, hac hausta stilla, celeri confestim refrigerio potiuntur salutis. Innumeris quoq; & aliis modis ibi & crebrò sanantur ægroti, & multa, quæ Angelicæ tantùm congruunt potestati, fieri illic miracula comprobantur; maximè tamen eiusdem die natali; cum & de prouinciis circumquaq; poctis plus solito conflua turba recurrat, & Angelica

Diuina officia quotidie in ea basilica peraguntur.

Aqua cælitùs manans curat morbos.

Innumera ibidem alia fiunt miracula.

licæ virtutis maior quodammodo credatur adesse frequentia; vt quod spiritualiter dixit Apostolus, etiam corporaliter agi videatur. Quia *Angeli sunt ministratorij spiritus, in ministerium missi propter eos, qui hæreditatem capiunt salutis*: in Christo Iesu Domino nostro: qui viuit & regnat in secula seculorum, Amen.

Hebr. 1.

VITA S. HIERONYMI STRIDOnensis Presbyteri, præstantissimi Ecclesiæ Doctoris; Partim ex ea quam conscripsit Marianus Victorius Episcopus Reatinus; Partim ex annalibus C. Baron. Excessit ex humanis anno à Christi Incarnatione, 420. Bonifacij Papæ 2. Honor. 26. Theodos. 13. Iunioris Imp. Aetatis verò suæ Septuagesimo octauo vel nono. Licet quorundam alia sit sententia.

C. Baron. Tom. 4. & 5. Annal. & in Not. ad Martyr. Rom.

MAgnus planè & summæ pietatis summæque virtutis & eruditionis vir sacer Hieronymus, Stridonensi oppido in Dalmatia oriundus, patre Eusebio insigniter Christiano, Constantij, Constantini magni filij temporibus, anno Christi 342. vel 43. natus est. Matris nomen quanquam literis proditum non sit, certum tamen est eam egregia pietate fuisse matronam; cuius soror Castorina, Hieronymi matertera, nescio quid cum eo dissidij habuerit; quam semel iterumque humanissimis literis ad pacem & concordiam vir sanctus inuitauit. Sororem habuit, quæ castitatis propositum, post lapsum, in patria, Iuliano diacono hortante, suscepit: illudque ad extremum vitæ spiritum deindè seruauit. Frater eius natu minor, qui post eius accessum in Syriam natus fuit, Paulinianus nomine, demùm adolescens cum eo in secundo ab Vrbe discessu Hierosolymam petiit. Cæterùm parētes eius diuitiis & opi-

30. Septēb. Patria & Parentes eius.

Paulinianus eius frater.

bus ſplendidi, magnaq; ſeruorum familia hone- ſtati, ab ipſis incunabilis, morib. & diſciplinis ac Chriſtiana præcipuè doctrina eum curarunt im- buendum. Datus illi fuit præceptor, quem Orbi- lium, ab altero Beneuentano acri atque plagoſo, cognominat; qui illum fidem pariter literaſq; do- ceret. Bonis igitur literis, quarum tenera adhuc ætas illa capax erat, ſanctiſque imbutus moribus, Romam veluti ad primam tum religione, tum do- ctrina, vrbem erudiendus puer eſt miſſus. Comes illi tam adoleſcentiæ & ſtudij quàm itineris fuit Bonoſus prædiues adoleſcens; quo cum ab infan- tia ad florentem vſq; adoleuit ętatem: eodē ambo nutricum ſinu, iiſdem baiulorum amplexibus fo- ti. Porrò Romæ, præceptore Donato, non modò Græcas Latinaſque pariter didicit literas, ſed nul- lum doctrinæ genus reliquit intactum.

Præceptor eius. Epiſt. 41. Ruffino.

Mittitur Romam.

Comes eius Bonoſius.

Romæ Donatus eius præceptor.

Eo verò tempore quo Romæ inter Grammati- cos Rhetores & Philoſophos ſumma cum laude verſabatur, necdum ſacro fonte expiatus, miſer ſuæ virginitatis patitur naufragium: quam ſanè in ſe emiſſam deplorans multis magniſq; extulit præconiis. Veruntamen vbi Romæ adoleſcēs per baptiſmum Chriſto renatus (quo nomine Vrbs tā ſanctiſſimum ac præclariſſimum virū ſibi aſſere- re iure poteſt, quòd Chriſtianus, ex eo quod rena- ſcitur, non ex eo quod naſcitur, cenſeri debeat) priores animæ labes dignis lachrymis aliiſq; pœ- nitentiæ operibus expiauit; Chriſtianam pietatē tam ſedulò tamque ardenter vnà cum literis con- iunxit, vt Dominicis feſtiſque diebus Apoſtolo- rum & Martyrum ſepulcra deuotiſſimè frequen- taret: totumque quod à ſtudiis vacabat tempus religione conſecraret.

Amittit virginitatem.

Romæ baptizatur: & deinceps cōtinentiſſimè viuit.

Vacat pietati alternatim & ſtudijs.

Poſtquàm verò profanis literis ad plenum eru- ditus, grauiora ſtudia & Theologiam præcipuè animo ſuo haud ſegniter proponeret, mox eorum Philoſophorum inſtar, qui diſcendi gratia varias

Abit in Gallias.

lustrarunt regiones, Gallias primùm Comite Bonoso, contendit; vt Romani studij grauitatẽ Gallico cothurno sustolleret, & ex omnibus viris doctis, quibus tunc Gallia abundabat, cunctisq; bibliothecis, thesaurum sibi scientiæ compararet. Hinc cum Treuiris, vbi magnus ille exulauerat Athanasius, aliquamdiu maneret, prolixum illum S. Hilarij de Synodis librum propria manu descripsit: aliosque ibi positos antiquos codices, vsus opera amicorum, atque inter alios Florentij describendos curauit. Nec Treuiros modò, sed & alias Galliæ oras eum diligenter lustrasse ex eo apparet, quòd locorum situs ac oppidorum Galliæ nomina optimè calleat.

Epist.6.
S. Hieronymus apud Treuirenses aliquando degit.
Epist. 41.

Indè verò profecturus in orientem cùm eruditionis tum religionis causa cũ Bonoso è Galliis reuertens Aquileiam peruenit; vbi aliquando fruitus est consortio sanctissimorum virorum S. Valeriani, eius ciuitatis post fortunatianum Episcopi; Heliodori, Nepotiani, Rufini, Chromatij, Iouini, Eusebij, Bonosi Florentij, Niceæ Subdiaconi, & Chrysogoni monachi: ad quos omnes intimæ necessitudinis testes eiusdem literæ extant. Eorũ verò tres potissimùm laudat in Chronico; Florẽtinus, aiens, Bonosus, & Rufinus insignes monachi habentur. Quorum omnium suauissima consuetudine, Aquileiæ aliquãtisper detentus, nescio quo improuiso rerum euentu (casum forsan sororis suæ spiritu prophetico prænoscens) inde recedere coactus, in Dalmatiam patrium solũ veniens, sororem iuuenculã ætatis lubrico lapsam, primùm viro maximè pio, Iuliano Diacono (qui eam ad meliorem frugem restituit) deinde etiam, per literas Chromatio commendauit.

41.42.43.44.
Epist.41.
37. & 43.

Posthæc peragratis Thracia, Ponto, Bithynia, Galatia, Cappadocia, & Cilicia; in Syria cum Euagrio Antiocheno, in via Comite, viro insigniter erudito, prædiuite ac nobili, Antiochiæ consedit.

Quid Hieronymus Antiochia.

Aliquando autem agens cum Euagrio in villa eius Maronia, nactus ibidem sanctissimum illum Malchum monachum, totius vitæ ipsius cursum, quam postea factus senex conscripsit, accepit; quo planè Malchij exemplo & aliorum plurimorum monachorum, quibus Syria tunc florebat, incaluit cor eius ad consectandum vitæ monasticæ institutum, cum ad Theodosium magni nominis virum, & alios præclaros anachoretas literas dedit, petens eorum precibus solui vinculis seculi. Inter hæc verò temporis spatia, cum quid esset decernendum de statu suo, Deum seruosque Dei ita consuleret, agens Antiochiæ docentem sæpenumero audiuit Apollinarem Laodicenum adhuc inter Catholicos profitentem.

Epist. 38.

Verùm cùm indies maiori Christo seruiendi inflammaretur ardore, nihilque aliud cum animo suo quotidiè versaret, quàm vt illi omnem suam vitam dicaret, tandè post multa variaq; consilia prudenter agitata, placuit monachi ac solitarij professionem arripere. Nec mora; rebus cunctis ritè ordinatis, Syriæ solitudinem tanquam portũ salutis vnum omnium fidissimum expetiit; comitibus Innocentio atque Hyla S. Melanij famulo: quibus postea accessit Heliodorus. His omnibus Euagrius Antiochenus cuncta necessaria ministrabat; quin & eius impensis Hieronymo ad scribendos libros suppeditati sunt antiquarij: (illis enim se abundasse testatur) eiusdemq; Euagrij opera, literæ quæ diuersis ex locis Antiochiam afferebantur, eidẽ reddebantur: vicissimq; ad alios mittendas, ab ipso ille accipiebat. Posita est autẽ hæc solitudo in Chalcide Syriæ; vbi Syri ab Agarenis barbaris disterminantur; quam præter sparsos hinc inde monachorum greges, nemo, exceptis feris, serpentibus & scorpionibus, incolebat: horridum profectò & ipsis etiam monachis, qui solitudinem tantùm quærerent, habitaculum. Eã igitur solitudinem ingressus, mox spiritale bellũ

Arripit institutũ monasticum.

Euagrius necessaria illis suppeditat.

Epist. 6.

Confert se Hieronymus in solitudinẽ Syriæ cum sociis.

generoso sanè animo est aggressus. Orationi lectioniq; assiduò vacans, naturæ ardorem, vitiorumque incentiua crebris frangebat ieiuniis: & ne sibi vni in vasta illa eremo viuere videretur, adhuc adolescens quasdam Origenis homilias, quas ille loquebatur ad populum, transferebat. Cumque mens variis semper cogitationibus æstuans consuetam carnis appeteret libertatem, ad eam edomandam cuidam fratri, qui ex Hebræis crediderat sese in disciplinam dedit, vt post Quintiliani acumina, Ciceronis fluuios, grauitatemq; Frontonis, & lenitatem Plinij, alphabetum disceret, & stridentia anhelantiaq; Hebraicæ linguæ verba meditaretur. Ibi quid laboris insumpserit, quid difficultatis sustinuerit, quoties desperauerit, quoties cessauerit, & contentione discendi rursus incœperit, testem ipse suam, appellat conscientiam, pariterque Domino gratias agit, quòd de amaro semine literarum, dulces fructus carpserit.

Eius pia ibidem exercitia.

Addiscit linguã Hebraicam.

Cæterùm ingressum in eremum tam præclaræ spei adolescentem, humani generis hostis, qui eũ multis ex causis reformidare iam cœperat, & à quo magnum sibi exitium imminere præsagiebat, variis ac diuersis tentationũ generibus aggressus est. Et quidem in primis omnes sodales, quos secum eam in solitudinem duxerat, abstulit; etenim Heliodorus, mutato proposito, ad patriam, veluti sorori viduæ ac nepoti ex ea paruulo Nepotiano prospecturus, remeauit. Innocentius autẽ & paulò pòst Hylas eo iã secundũ annũ in solitudine agente, vitæ munere functi sunt, Solus Euagrius, ex comitibus & amicis in solatiũ illi remansit; Bonosus namq; cũ quo educatus & à pueritia honestis seculi artib. eruditus, quiq; in Galliarum peregrinatione socius illi fuerat, ipse etiam solitudinem petiit; insulam quandã Dalmatio pelago circumsonante naufragam; cui asperæ cautes, & nuda

Dæmon variis tentationib. illi insidiatur.

Priuatur socijs.

Epist. 1. & 371.

Bonosus fit solitarius.

nuda saxa, ac ipsa solitudo terrori essent; & cum iuuenis esset apprimè diues ac nobilis, contempta matre, sororibus & charissimo sibi germano, cum vno tantùm Onesimo, in ea orationibus ac ieiuniis vacans manebat. Porrò & ipsum Hieronymum morbis periculosissimis malignus infestauit, venerearumque cogitationum stimulos acutissimos atque perpetuos adeò potenter addidit, vt nullis eos lachrymis, nullis pœnitentiæ dolorobus extinguere posset. Cùm præter alia morborum genera, ardentissima febri in medio Quadragesimæ affli ctaretur, iamque toto frigescente corpore exequiæ veluti morienti parari cœpissent, spiritu ad Christi raptus tribunal grauiter vapulauit, quod Ciceronis lectioni die noctéque vacaret. Nulla interim vel ab æstu morborum vel cogitationum ei dabatur requies; prorsus vt in media eremo, vbi feræ tantùm & scorpiones, præruptæ duntaxat cautes, & plantarum solummodò diuersa videbantur genera, sibi inter choros puellarum interesse videretur. Quid verò talibus in tentationibus fortis & in Christo roboratus adolescens egerit, quàm strenuè pugnauerit, quibus ieiuniis & verberibus rebellantem carnem afflixerit, quibus lachrymis & orationibus Iesum Saluatorem mundi, vt se à tantis hostis impetitionibus erueret, instanter precatus sit: ab ipsomet, qui talia passus est audiamus.

Vapulat ante tribunal Christi, quià Ciceronianus esset.

Epist. 22. ad Eustochiũ.

O quoties ego ipse in eremo cõstitutus, & in illa vasta solitudine, quæ exusta solis ardoribus, horridum monachis præstat habitaculum, putabam me Romanis interesse delicijs. Sedebam solus, quia amaritudine repletus eram. Horrebant sacco membra deformia, & squalida cutis situm Æthiopicæ carnis obduxerat. Quotidie lachrymæ, quotidie gemitus, & si quando repugnantem somnus imminens oppresserat, nuda humo vix ossa hærentia collidebam. De cibis verò & potu taceo: cùm etiam languentes monachi aqua frigida vtan-

Nota sancti viri in eremo vitam durissimã.

da vtantur, & coctum aliquid accepisse, luxuria sit. Ille igitur ego, qui ob gehennæ metum tali me carceri ipse damnaueram, scorpionum tantùm socius & ferarum, sæpè choris intereram puellarum. Pallebant ora ieiunijs, & mens desiderijs æstuabat in frigido corpore: & ante hominem sua iam carne præmortuum, sola libidinum incendia bulliebant. Itaque omni auxilio destitutus, ad Iesu iacebam pedes: rigabam lachrymis: crine tergebam: & repugnantem carnem Hebdomadarum inedea subiugabam. Non erubesco confiteri infelicitatis meæ miseriam: quin potius plango me non esse, quod fuerim. Memini me clamantem, diem crebro iunxisse cum nocte, nec prius à pectoris cessasse verberibus, quàm rediret, domino increpante, tranquillitas. Ipsam quoque cellulam meam, quasi cogitationum mearum consciam, pertimescebam, & mihimet iratus & rigidus, solus deserta penetrabã. Sicubi concaua vallium, aspera montium, rupium prærupta cernebam, ibi meæ orationis locus, ibi illud miserrimæ carnis ergastulum: & vt mihi testis est Dominus, post multas lachrymas, post cœlo inhærentes oculos, nonnunquam videbar mihi interesse agminibus angelorum: & lætus gaudensque cantabam: Post te, in odorem vnguentorum tuorum curremus.

Quid egerit in varijs tẽtationibus constitutus.

Cantic. 1.

Videns autem diabolus se nullo molimine adolescentis animum dimouere ab arrepto proposito posse, nihilque se aut morbis, aut carnis tentationibus profecisse, ad secretiores artes, quibus fortiores fidelium animos quatere, ac decipere solet, & ad malitiæ commenta postremò cõfugit: vt quem aperta fronte veluti manifestus hostis superare non posset, occultè tanquam amicus, insidians labefactaret ac caperet. Incitauit enim aduersus eum Campenses & Tarsenses, Semiarianos hæreticos; qui fidem eius impeterent, & vel vno, vel altero modo vinctum iuuenem ad se pertraherent. Videbant enim eum adolescentem esse maximæ spei, & qui doctrina & sanctitate Græcos

Hæretici ei insidiantur.

eos omnes, qui eas & remotiores incolebant oras, iam vinceret. Instant igitur apud eum, an tres, vel vnam potius confiteatur hypostasim. Cautus ille, & ad insidias dæmonis exercitatus, se vnam, si hypostasis nomine Vsiam: si verò personam intelligant, tres confiteri hypostases asseuerat. Non contenti illi sano iuuenis responso, ipsum hypostasis nomen efflagitant, vt simpliciter vnamne, an tres hypostases in diuina credat esse natura, respondeat. Antiochena quoque Ecclesia, quæ in tres tunc partes diuisa atque discerpta erat, rapere ad se illum oppido festinabat, vnaquæque scilicet pro se pars. Meletius, inquam, Paulinus, atque Vitalis. Hi enim tres, suarum scilicet factionum Episcopi tunc erant. Ille qui eò accesserat fundatus in ea petra, aduersus quam portas inferi non præualituras Christus promiserat, vt qui Romæ fidem baptismumque susceperat, se id credere, quod Romana credit Ecclesia, constanter asseuerabat seque in ea qua natus sit fide mori velle cunctis respondit. Illi vt eruditissimum iuuenem ad se pertraherent, dicebant & sese cum Romana pariter sentire Ecclesia, vt hac voce allectus protinùs succumberet. Verùm ille latentes suspicatus dolos, Romam ad Damasum, qui tunc, tempore Valentis scilicet & Valentiniani Imperatorum, Romanā administrabat Ecclesiam, semel iterumque literas misit; obsecrans & multis eum precibus obtestans, vt quidnam credere, & cuinam in Antiochia ex tribus illis adhærere debeat, nunciare dignetur.

Matth. 16.

Interrogatus, respondet se id credere quod Romana credit Ecclesia

Epist. 57. & 58.

Consulit Romanum Pontificē in reb. dubijs.

Intereà illi nouis quotidiè calumniis eum impetentes, ea de eo in vulgus sparsêre mendacia, vt a. virgines in monte Hermon degentes, ab eo cœperint vehemēter abhorrere. Alij verò sub Catholicorum nomine, cum tamen schismatici essent, illum adeò acriter persecuti sunt, omnique inhumanitatis genere ita affecerunt, vt ex eremo tandem

a Ad has scribit Epistolā cuius initium.

tandem eiecerint. Explicat hæc omnia ipsemet in Epistola ad B. Marcũ * Celedensẽ, vbi inter cætera ait; Versu cogor clamare vulgato: *Quod genus hoc hominum? quæque hunc tam barbara morem permitit patria? Hospitio prohibemur arenæ: Bella cient: primaq; vetant consistere terra. Quæ iccirco de gentili poëta sumpsimus, vt qui Christi pacem non seruat, pacem saltem discat ab ethnico. Hæreticus vocor, Homousion prædicans Trinitatem. Sabellianæ impietatis arguor, tres subsistentes, veras, integras, perfectasq; personas indefessa voce pronũcians. Si ab Arianis, meritò: si ab orthodoxis, qui huiusmodi arguunt fidem, orthodoxi esse desierunt. Aut, si eis placet, hæreticum me cum Occidẽte, hæreticũ cũ Ægypto, id est cum Damasio Petroq; condemnent:* & *infrà: Quotidiè exposcor fidẽ, quasi sine fide renatus sim. Confiteor, vt volunt, non placet: subscribo, non credunt. Vnum tantùm placet, vt hinc recedam. Iam iã cedo. Abruperunt partem à me animæ meæ, charissimos fratres. Ecce discedere cupiunt: immo discedunt melius esse dicentes, inter feras habitare, quàm cum talibus Christianis. Et ego ipse nisi me* & *corporis imbecillitas,* & *hyemis retineret asperitas, iam modò fugerem; verumtamen dum vernum tempus adueniat, obsecro, vt paucis mihi mensibus eremi concedatur hospitium: aut si hoc tardum videtur, abscedo. Domini est terra* & *plenitudo eius. Ascendant soli cœlum, propter illos tantùm Christus mortuus sit: habeant, possideant, glorientur.*

Chartæ exiguitas Epist. 39. Epistol. 77.

** Chalcidensem.*

Multa patitur à pseudoChristianis.

Psal. 23.

Mansit autem in ea solitudine toto, vt scribitur, quadriennio, incredibili quidem vitæ austeritate sese exercens, & omne tempus modò studiis, modò orationibus impendens; nunc ab aliis monachis & anachoretis inuisus, nunc alios ipse inuisens: sed & tantis spiritalis vitæ deliciis affluens, vt inde discessisse sæpè pænituerit. Scripsit verò ibidem annos iam natus plus minus 30. Cõmentarium in Abdiam Prophetam; & Pammachio

chio dicauit; quem tamen post alios triginta annos, cum minus placeret emendauit. Egressus ab eremo, vel verius hæreticorum persecutionib. inde eiectus, Antiochiam Hierosolymamq; iuuenis iā repetiit. Adhæsit autem Antiochiæ ex tribus illis qui tunc illam diuexabant Episcopis, Paulino; quod ita à Damaso, ad quem ea de re scripserat, iussus fuerat. Neque tamen ibi consistens, monachi aut solitarij hominis professionem omisit. Nā etsi loca vel discendi, vel silentio & quieti vacandi causa sæpius mutaret, ipsum tamen monachi animum non mutauit: sed literis & precibus semper intentus familiarem hominum congressum, quoad fieri potuit, semper deuitauit.

Viuit Antiochiæ vt monachus.

Ordinatur illic presbyter.

Epist. 61.

Cæterùm Antiochiæ triginta plus minus annorum vir ad presbyterij dignitatem à Paulino euectus est sanè inuitus, ea tamen conditione vt nulli adstrictus esset Ecclesiæ; quippè qui sic consentiret in clerum asciri, vt tamen nollet deserere esse monachus, sed pro animi arbitrio liber, quo vellet pergeret: nec vnquam passus fuerit alicui adscribi titulo. Neq; semper Antiochiç, sed partim etiam Hierosolymæ, in agris tamen & solitudinibus, versatus est; immò & tunc ab eo Bethleē electa & habitare cœpta. Sed & hoc tempore Constantinopolim quoque contendit, vt Gregorium Nazianzenum, doctrinæ & sanctitatis fama celeberrimum audiret; quem & idcircò præceptorem suum meritò gloriatur. Apud quem existens tractatum de visione Isaiæ conscripsit. Imperij habenas Theodosius senior adhuc moderabatur, & Apostolicam Sedem Romæ administrabat Damasus; cùm ob alias, tum Antiochenæ præcipuè Ecclesiæ dissensiones, oēs Occidentis Orientisq; Episcopi Romā euocantur. Accesserunt inter alios eò Paulinus Antiochiæ (à quo presbyter ordinatus fuerat Hieronymus) & Epiphanius Salaminæ, Episcopi; ambo viro sancto amici, & arcto spiritus

Gregorius Nazianzenus Episcopus Constātinopol. eius præceptor.

Concilium Roman. celebratur.

ritus vinculo copulati; quibus visum est Latinum & magni nominis iuuenem secum ducere: pręsertim quod Damaso multis ex causis notus, & de Antiochenis dissidiis apprimè instructus & eruditus esset; & fortè ipsemet Damasus eum accersiuit, literæque Imperiales inuitum ac renitentem Romam venire coëgerunt.

Venit Romã cũ Paulino Antiochia & Epiphanio Salamina Episcopis.

Igitur Vrbem ingressus, cœpit reuisere loca, in quibus à pueritia nutritus, edoctus & baptizatus fuerat; reuisere Apostolorum martyrumque templa, quæ olim puer, cùm à grammaticæ ludo vacaret, venerabundus obire solebat.

Visitat loca sacra Romæ.

Inuenit hic Pammachium, suum olim condiscipulum; inuenit alios, tum veteres ex facie, tum ex sola sanctitatis & doctrinæ fama postea sibi factos amicos. Damaso autem quàm charus, & quàm dilectus fuerit, dictu est incredibile. Nouerat enim iuuenem iam tunc in eremo degentem, ex literis & tractatibus, quos sæpè ad eum miserat; nouerat & egressum ab eremo, Antiochiæ primùm, mox Bethleem manentem; vt qui ei munera sæpè mittere, & qui ab eo epistolas & quæstionum solutiones recipere solebat; nouerat ex ingenti fama, quę de eius vitę probitate, & mira abstinentia ferebatur. Concurritur ex Vrbe ad eum vndique, & vterque sexus in promerendo viro secum acriter certat.

Magno studio colitur à Romanis.

Non matronæ castæ illum dimittere, non ciues, non presbyteri possunt; aliis sanctitas, aliis doctrina, aliis comitas & vrbanitas placent. Ille, quòd Romæ iam viderit puerum tunc optimæ spei, animo repetit; ille, quòd austeram in eremo ab eo exactam vitam audierit, attentè vultus contemplatur & ora. Commendat in eo aliquis presbyterij dignitatem: aliquis orationis prædicat puritatem; hic in eo linguarum scientiam: alter sacrarum literarum admiratur cognitionem; pariter suspiciunt, pariter prædicant, & extollunt omnes; & breuiter solus Hieronymus inuenitur, in quo omnium

oculi,

oculi, omnium defigantur obtutus: & in quo vnũ totius cleri populique vota suspirent.

Porrò Damasus videns sibi, velut alterum paulum Petro adiutorem in Vrbem venisse, remissis ad sedes proprias Episcopis, Hieronymum, vt sibi in Ecclesiasticis causis inseruiret, & partẽ Pontificij oneris sustineret, secum retinet; res fidei & omnes quæstiones religionis; ei, vti vndequaque doctissimo & maximè orthodoxo demandat. Cui functioni strenuè viriliterq; vir sanctus insistens, non propterea arctam suam viuendi, & in precib. quotidiè corã Deo assistendi omisit consuetudinẽ. Et quia presbyteri munere insignitus erat, incruentum Christi sacrificium, quod in cruce peractũ fuit, Deo pro salute omniũ iugiter offerebat. Nouit hoc Roma, quæ diu sacrificij seruauit casulam, & adhuc eius calicẽ seruat, populoq; reuerẽter in memoriam tanti viri ostentat. Quin & cũ in vindicando Dei honore, & Ecclesiæ pulchritudine asserenda nemini cederet, tum cuncta Ecclesiæ munia vt honestè ac sanctè peragerentur effecit: quicquid etiam boni vel Antiochię (à qua Petrus Apostolorũ Princeps Romam venerat) vel Hierosolymæ (vbi Ecclesiam quoque idem fundauit, & Iacobo gubernandam postea reliquit) esset: vt Romæ quoque (vbi Petri sedes manet) obseruaretur procurauit.

Vtitur Damasus eius opera Romæ.

Assiduus in celebratione

Casula & Calix S. Hieronymi Romæ asseruantur.

Eius Res gestæ Romæ.

Longum nimis foret alia omnia singulatim hic referre, quæ toto triennio, quo Romæ ipsum morari contigit; ad decorem & vtilitatẽ vniuersalis Ecclesiæ fecit, ordinauit atque cõscripsit. Et quidem inter alios exantlatos labores, Heluinium atque Iouinianum impurissimos homines ac virginitatis hostes acerrimos egregiè compescuit, ac luciferianos confutauit. Paulinianum adolescentem fratrẽ suũ, qui post eius in Syriã secessũ natus fuerat, in vrbẽ aduocauit, vt eũ meliorib. literis & sanctioribus pariter moribus imbueret. Præterea multos vitiis & scelerib. arctissimè vinctos con-

Vrbẽ & Sacras Ædes exornauit.

Hæreticos cõpescuit.

Multos Romæ cõuertit.

uertit, & matronas plurimas ad ſanctioris vitę duxit propoſitũ. Inter quas Marcella, Melania, Aſella, Albina, Marcellina, Felicitaſq; celebrãtur; ſed cæteris præſtantior Paula Euſtochij & Bleſillæ mater: quę mutata veſte monaſteriũ eſt ingreſſa, & ſanctioris vitæ propoſitũ præclarè adimpleuit.

Multos patitur Romæ vir ſanctus obtrectatores.

Cũ tot hæc ac tãta vir ſanctus Romæ perageret, & omnium ore dignus ſummo Pontificatu acclamaretur, clerici (ô mortalium vita ſemper incerta) in quorum vitia ille ſæpè inuectus fuerat, & laici, quos ſæpè reprehenderat, & quod durius videbatur, exẽplo ſanctioris vitæ & offuſcabat quotidie, & viliores reddebat, Hieronymi famæ detrahere cœperũt, capta occaſione, quod nobiles ac diuites matronas lucri & amoris inhoneſti cauſa, ſanctioris vitæ prætextu deceperat, & Hieroſolymam explendę libidinis gratia ducebat. Subornatus eſt, quò facilius res crederetur, quiſpiã rumigerulus, qui ſe neſcio quid inhoneſti de ſancto cũ Paula vel vidiſſe, vel audiſſe aſſereret: eoq; factum proceſſit, vt vilis ille homũcio captus quæſtionib. ſuper ea re examinandus ſubiiceretur. Negauit ille, quod priùs dixerat, & inſontem clamauit in tormentis, quem anteà tanquam ſceleſtum infamauerat. Moritur intereà Damaſus. Hieronymus occaſionem regrediendi *Hieroſolymam*, cùm ex Pontificis morte, tum ex impia hominum perſecutione commodè nactus, relicta Roma, magna ſanctorum comitãte caterua, nauem in Romano portu conſcendit, & per Siciliæ & Italiæ fauces, Peloponeſi promõtoria, & Cyprũ nauigans, adoleſcentem fratrem ſecũ ducens, Antiochiæ appellens, *Hieroſolymã* & ſuã lætus reuertitur Bethleem. Non multò poſt Paula cum Euſtochio filia, & Melania Marcellini Conſulis nepte, multis comitata virginibus eò aduenit. Nã *Hieronymi* nauigationẽ ſecuta, poſt Cyprum Antiochiæ primũ appulit; deindè ſancta Paleſtinæ terra luſtrata,

Hieronymi fama ab æmulis eius detrahitur.

Relicta Roma, Bethleẽ reuertitur.

Bethleem

Bethleem, ibi perpetuò Christi militiæ inseruitura, contendit. Mansit autem ibi per triennium satis angusto hospitiolo: quousque latius sibi suisque virginibus exstruxit monasterium. Condidit etiam & aliud; vbi Hieronymus & viri degerent, & diuersorium hospitibus ad ea loca pietatis & religionis ergô confluentibus. Erat enim Paula diuitiis inclyta, & Nicopolis in Actiaco litore posita, ad eius, veluti quæ ab Agamemnone descendebat, possessionem maximè pertinebat.

S. Paula cũ Eustochio & alijs virginibus eum sequitur.

Quæ ibi ædificârit.

Epist. 112.

Ipse autem Hieronymus, qui vsque ab adolescentia monachi egerat vitam, die noctuq; studiis nunc legendo, nunc scribendo, vacabat, & cum aliis fratribus in monasterio labore desudabat; viuebat in paupertate; & (vt Ruffinus ipse testatur) pecunias nec habebat, nec habere volebat, sed tenui victu, vestituq; contentus in cellula latebat: sacerdotiũ nec ambiens, nec humilitate damnata Episcopatum auro redimere festinans. Hospitio omnes tanta benignitate excipiebat, vt etiã pedes illis lauaret; solos detestans hæreticos; quos in tantùm persequebatur, vt coràm eo hæreses, veluti coràm Sole nebulæ, euanescerent. Sanctam igitur in sua Bethleem rursus inchoans vitam, & veluti nouus quidam miles ad certamina laboresque consurgens, corpus ieiuniis macerare, mẽtem studiis, spiritum pascere oratione. Vbi oratio deficit, lectio: vbi lectio, oratio incipit. Somnus non ad delicias, sed ad naturæ capitur necessitatẽ; in duro non in mollibus, cubat: & vili pallio, non precioso ac nitido tegitur indumento. Ex ore nihil, nisi sanctum, nisi castum procedit; quodcunq; ex eo audieris, Christi sermo est: & in ipso quoque silentio Deum loquitur. Sed præter omnem tam animi, quàm corporis sanctitatem puritatemque, quibus veluti præclara lux quædam mundo irradiat, studiis, nunc aliquid vertendo, nunc commẽtando, incumbit; summa contentione in eo elaborans;

Sanctissimã ducit in Bethleem vitam.

borans,

borans, vt extirpatis cunctis hæresibus, Ecclesiam à perfidorum insidijs liberet. Canis iam totus aspersus, nihil non modo ex studiorum assiduitate remittit, sed & Didymum illum Alexandrinum olim Athanasio & Antonio admodum charum, atque ob doctrinæ magnitudinem celeberrimũ adit, vt & eum videret, & dubiorum, quæ in Scripturis habebat, ab eo solutiones audiret.

Vadit Alexandriam, vt consulat Didymum in dubiis Scripturæ.
Epist. 65.

Reuersus verò ab Alexandria, rursumque Hierosolymam & Bethleem suam repetens, magno labore & impendio Barrabanum, seu verius Barhanina, Hebræum præceptorem noctu audit. Timebat enim ille Iudæos: proptereaque instar Nicodemi, qui in tenebris Christum adijt, clam, ne factum à Iudæis resciretur, hoc est, noctu tantum, Bethleem veniens Hieronymum edocebat: magno enim pretio eum, vt illuc accederet, conducebat. Hisce studijs acriter intento, Ruffinus non minus ineptè quàm impiè obijciebat, quòd Barrabam, dimisso Christo, sequeretur, & Iudaicis incumberet lectionibus; pulchrè sibi ex Euangelio lusum accepisse existimans, si cùm Iudæorum populo clamaret: *Non hunc, sed Barrabam*; vir ipse, qui velut inter olores anser obstreperet, & semet sanctorum, doctorumque hominum numero auderet immiscere. Sed vir sanctus nihil ea Ruffini motus calumnia, vt Ecclesiæ, eius linguæ adiumento genuinas sacrorum librorum relinqueret versiones, non modò hoc studium omisit; sed etiam cum Hebræorum eruditissimis omnem Palæstinæ terram circumiuit, vt cuncta illius loca, situs ac regiones, de quibus Scriptura meminit, proprijs collustraret oculis, & quod absens audierat, præsens videret.

Magno studio perdiscit linguam Hebræam.
Ioan. 3.
Calumniatur hoc eius studium Ruffinus.
Matth. 27.
Lucæ 23.

Crescebat hoc eodem tempore in Bethleem monasterium; quod licet pro viris virginibusque ibidem degentibus satis capax esset habitaculum, tantus tamen vndique ad ea loca pietatis causa monachorum erat concursus, vt diuersorium magis am-

Multum sub eo crescit monachorũ numerus.

plum Hieronymus ædificare cogitauerit. Mittit propterea Paulinianum sibi germanum in patriam, iam à Gotthis vastatam, vt semirutas villulas, quæ barbarorum effugerant manus, & parentum communium venderet census. Quod cùm prestitisset, Palæstinam reuersus est.

Hoc tempore inimicitiæ, quę olim erant ex causa fidei cum Ruffino, & sopitæ, non extinctæ fuerant, in apertas contumelias erruperunt. Dum enim ille Hieronymum secum in hæresis suspicionem, veluti Origenista esset, trahere suis prȩconijs conatur, & vir sanctus se ab huiusmodi infamia extricare cunctis viribus quærit, necesse fuit apertè in hostem procedere, & amicitiam ab adolescētia cum Ruffino contractam, religionis causa penitus scindere. Insurgit propterea acriter vir sanctus in Ruffinum, & cunctis viribus insidiantem sibi proterit hostem; & non tantum in refellendis falsò vitæ obiectis criminationibus, quàm in abigenda à se hæresis infamia occupatur; tantaque indignatione huius materiam defensionis suscepit, vt stylum, iam ob omissa à multis annis gentilium literarum studia languentem, & propter Hebraicæ linguæ barbariem quandam vitiatum, quasi tunc à rhetorum schola egressus esset, ita ornatè acuteq; exacuerit, vt Ruffinus postea ne inter doctos quidem haberi cœperit.

S. Hieronymus falsò à Ruffino tanquam Origenista diffamatur.

Regebat hoc tempore Romanā Ecclesiam Anastasius Papa; eique Ruffinus libellum, cui postea Hieronymus respondit, dicauit; & in Africa Hipponensem gubernans Ecclesiam Augustinus, suæ doctrinę ac sanctitatis documenta vbiq; spargebat. Audiēs is celebrem Hieronymi tum senis per totū terrarū orbem diffusam famam (ad eum .n. veluti ad oraculum vndiq; concurrebatur) & se Hieronymi comparatione tanquam nouum quendam in Ecclesiasticis studijs militem esse cognoscens, contrahendæ amicitiæ causa ad eum scribere incipit; inter-

S. Augustin. scribit S. Hieronymo.

interrogans ab eo quædam; tantumque Hieronymo detulit, vt ſcripta ſua illi diſcutienda miſerit; libros dicauerit; & quæſtiones aliquot, præſertim quæ ſunt de origine animæ, ab eo petierit; & quia propter locorum diſtantiam & animarum curam proficiſci ad diſcendum in Bethleem non poterat, miſit ad eum, qui ſua vice quærerent, & diſcerent multa ab Hieronymo, Paulum Oroſium, Alipium, & Profuturum quondàm presbyterum; qui tamen Profuturus morte præuentus, eò peruenire non potuit.

Studium hoſpitalitatis in S. Hieronymo.

At non ſolùm Auguſtinus, ſed totus terrarum orbis ſenem venerabatur. Seuerus Sulpitius propterea eum inuiſit: & ſex menſibus cum eo manſit; manſiſſetque, vt ipſe ait, perpetuò, ſi potuiſſet. Præter ſtudiorum & orationis occupationem, quotidie aduenientes ad ea loca Chriſtianos excipiebat, tanta charitate, vt pedes etiam ſingulorum lauaret. Ad decrepitam & vltimam propemodùm iam venerat ætatem, cùm nihil quidquam operæ à ſtudijs remittens, non minus ad orandum alacris, quàm ad legendum promptus ſurgebat. Mirum erat in corpore, ieiunijs & ætate conſumpto, tantum ſpiritus, tantum vigere fortitudinis. Quod corpori deerat, ſupplebat animus, & ſacrarum rerum meditatio mentem quotidiè recreabat. Videres hominem à corporeis vinculis abſolutum, veluti auem quandam à nexibus expeditam, nihil aliud niſi cælum ſpectare ac petere; & quanto magis morti appropinquabat, tanto plus in eo ſpiritus excitabatur; ita vt mortem, demigrationem quandam à terrenis ad cæleſtia, à caducis ad æterna, non naturæ diſſolutionem, in eo crederes. Languebant quidem membra, ſed animus vigebat; & in corpore iam iam caſuro, mens ſemper cæleſtia cogitans excitabatur; nec illi, vt cæteris euenire ſolet, vnà cum ſenectute animus frigeſcebat: ſed citò tanquam corporeum onus depoſiturus, alacrior ad finem ten-

Poſt multos exantlatos labores, lætus ad patriam cæleſtem aſpirabat.

debat. Sciebat se cursum suum benè peregisse, fidem seruâsse, & in omnibus vt strenuum militem sub Christo duce fecisse stipendia. Propterea ad coronam illi repositam, lætus gaudensque properabat: & veluti imbribus multis ac procellis exagitatus, oppressusque viator, æternum quietis, quo se reciperet, tectum optabat; & post bellorum turbines, & varias mundi pelagi iactationes, quietum cælorum portum ingredi, & amœnum hortum incolere desiderabat; & quò magis se illi appropinquare cernebat, eò lætior incedebat.

Incidit in infirmitatem.

Igitur vir sanctissimus cęlestibus semper æstuans cogitationibus, in leuem tandem incidit febriculam; quæ illum iam in carne sua præmortuum dum diuexaret, reputabat animo, mundi, quas pertransierat, miserias omnes; quibus tempestatibus iactatus, quibus persecutionibus exagitatus fuerit; quomodò in hac vita nihil certum, nihil beatum inueniretur. Orbis dominam concidisse Romam, vrbes potentissimas redactas in cinerem considerabat. Quid non exire ex his miserijs, & in amplexus sponsi volare ille cuperet? quid non corporis abiecto carcere, expeditum in cælum tendere? Aderant iuxtà eum monachi, & Christo dicatæ virgines, & ex varijs sanctorum locorum vndique, qui ad talis viri exitum confluxerant, homines; quos omnes ille læto & alacri vultu ad humilitatem, patientiam, charitatem, cæterasque hortabatur virtutes; & lamentantes, nè sibi cælestem inuiderent patriam, precabatur; quandò se nihil aliud optasse semper aiebat, quàm ad eum peruenire diem, vndè illi ad cælestem beatitudinem aditus daretur.

Hortatur circunstantes ad pietatem.

His & huiusmodi verbis sanctos omnes, qui aderant, postquam est adhortatus, versus ad sponsum, quem sibi iam adesse videbat, illi spiritum suum placidissimè reddidit: multis clarus miraculis. Humatus in Bethleem fuit, exequijs illi ex Christiana religione, ritè anteà celebratis. Transla-

Obdormit in Domino.

tus

tus indè posteà Romam est, vnà cum Christi Sal- *Corpus S.*
uatoris nostri præsepio 7. Idus Maij, eo scilicet die, *Hieronymi*
quo præceptoris eius Gregorij Nazianzeni festum *cum præse-*
agitur. Iacet autem beatissimus vir omni præco- *pio Domini,*
nio maior, & quem cuncta suspirent secula, super *Romam*
Exquilias; proprio ei iuxta Præsepe Domini erecto *translatum.*
altari, vbi sacra adhuc eius seruatur tunica, in Ec- *Tunica eius*
clesia S. Mariæ Maioris. *Romæ asser-*
uatur.

Ceterùm quod viro sanctissimo antiquitas Leo-
nem tanquam ab eo curatum adpinxit (cum id re-
uerà à Gerasimo Abbate actum testetur Sophro- *Cap. 107.*
nius) hieroglyphico significauit, vehementem *Prato Spir.*
eius, quasi leonis, in hæreticos rugitum, vel vastam
Syriæ solitudinem quam inhabitauit. Porrò præ- *Multa con-*
ter eximia ea opera, quorum Catalogus extat, va- *ficta de S.*
ria alia insignia, quæ interciderunt, conscripsit. *Hieronymo.*
Plura quoque extant de eius vita & rebus gestis, sub
virorum quidem clarorum nomine, Eusebij, Cyril-
li, Augustini & incerto quodam auctore impuden-
ter & mendaciter conficta; quę cum prolixè & egre-
giè Tom. 4. & 5. Annal. C. Baron. refuten-
tur: superuacaneum duximus eorum
vlterius hic memi-
nisse.

FINIS TOMI TERTII.

Finis Tertij Tomi

Biblioteka Jagiellońska
stdr0029886

